

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00357159 3

283

34

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIOR ET COPIOSIOR,
CONSILIO

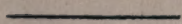
B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

31853

PARS II.

P R O C O P I U S.

VOLUMEN I.

Vol 43.

BONNAE

IMPENSIS E. D. WEBERI

MDCCCXXXIII.

P. P. CORPUS
SCRIPTORIUM HISTORIAE
BYZANTINAE

EDITIO EMENDATA ET COPIOSIOR

DF
503

B. G. NIEBUHR II. C. F.

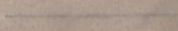
C6

v. 43

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA

PARS II.

T. R. O. C. O. P. I. E. S.

VOLUMEN I.

ROMAE

IMPENSIS ER. WENTHII

MDCCLXXXVII

P R O C O P I U S

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. I.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXIII.

PRAEFATIO

GUILIELMI DINDORFII.

De vita et scriptis Procopii quae dicenda habeo, quoniam cum Alemanni disputationibus sunt coniuncta, volumine tertio exponuntur. Quamobrem hoc loco nonnisi siglae sunt explicandae librorum, quibus ad emendandos de bellis Iustiniani commentarios usi sumus: nam de reliquis scriptis suo loco agetur. Est igitur

A codex Parisiensis regius 1702, scriptus in membranis saeculo tertio decimo, foliis aliquot hic illic a manu recentiore suppletis, quod ex Catalogo cognovi vol. II. p. 389. Insunt historiarum libri quattuor priores. Est optimae notae codex, cui multorum locorum tum emendationem tum supplementa debemus.

B codex Parisiensis regius 1699, chartaceus saeculi quinti decimi, octo complexus historiarum libros. Huius ego accuratius collati nonnisi specimina quaedam ab Niebuhrio accepi ad p. 175 — 177 et 544 — 547 ed. Paris. apposita. Quae res hoc habuit incommodi ut reliqua lectionis varietas ex duobus aliis fontibus petenda fuerit, quos alioqui non adissem. Nam quae ex eo libro in annotatione sua attulit Maltretus, eadem qua ille usus est sigla (Reg.) ab nobis designata, non referunt plenam lectionis diversitatem, nec satis certa apographi Leidensis (L), ab Iosepho Scaligero correcti, fides est, cuius nobis copiam fecit Iacobi Geelii amicitia. Correctiones margini huius libri commissas litteris Lm indicavimus.

V Lucae Holstenii apographum supplementorum codicis Vaticani: vide annotationem ad p. 229, 20. 243, 5. 256, 10. 275, 3. 326, 4. 334, 4. 372, 14. 497, 17. huius voluminis. Excerpta ex hoc codice, qui aetate pariter atque auctoritate praestat ceteris, lectionis varietate usus est Maltretus: ut denuo et accuratius ex-

cuteretur, ego nunc quidem non magis quam Niebuhrius efficere potui, quantumvis cuperemus. Insunt octo historiarum libri.

H Davidis Hoeschelii editio, Augustae Vindelicorum impressa a. 1607, ex codice composita Monacensi et duobus apographis codicis Parisiensis 1699, altero Leidensi, de quo supra dicebam, altero Petri Chabanaei, quod duobus constat voluminibus, quae ipsa quoque in bibliothecam regiam illata numerantur 1700. 1701.: vide Catalogi vol. II. p. 389. Ex hac editione et apographo Leidensi in annotatione critica, omissis centenis scribendi vitiis, tantum attuli quantum utile videretur. Integram enim lectionis diversitatem rationi consentaneum est non aliunde quam ex ipsis codicibus peti Monacensi et Parisiensi illo 1699. Quaquam his recentibus exemplaribus facile carebimus, si Vaticano aliisque antiquioribus, qui in Italicis latent bibliothecis, codicibus potiri licuerit. Inter quos sunt Pinelliani Mediolanenses, de quibus dictum ab A. Maio ad Dionysii Halicarnassensis fragmenta p. 171.

Hm margo editionis Hoescheliana: de quo vide ipsius Hoeschelii praefationem infra appositam.

P editio Claudii Maltreti, quae Parisiis prodit a. 1662, in duo divisa volumina, repetita Venetiis a. 1729.

Pm margo editionis Maltreti.

RV Raphaelis Volaterrani interpretatio Latina librorum de bellis Persico et Vandalico, multis locis compendifecta, quae primum prodit Romae a. 1509, repetita Basileae a. 1531 et Lugduni a. 1594.

Pers. Christophori Personae interpretatio Latina librorum de bello Gotthico, edita Romae a. 1506, repetita Basileae a. 1531 et Lugduni a. 1594.

Hugonis Grotii quae passim afferuntur emendationes et coniecturas ex bibliotheca Leidensi suppeditavit Geelius.

Interpretatio Latina Claudii Maltreti est.

Temporum notae quum propter narrandi ordinem, quem sequitur Procopius, marginibus apponi commode non potuerint, chronologicis rationibus alio modo consulemus.

Scribebam Lipsiae m. Octobri a. MDCCLXXXII.

EX PRAEFATIONE DAVIDIS HOESCHELII

Quemadmodum editurus Bibliothecam Photii, Origenis libros VIII contra Celsum, et alia, de variis semper Codicibus laboravi, quo plenius singula et correctius prelo adornarentur: ita in Procopio Graece publicando idem mihi studium, labor idem fuit. Quocirca nobiliss. dn. Ioan. Georg. Hervuartus, sereniss. Bavar. Ducum intimus consiliarius, hoc cognito, primus e Ducali Bibliotheca m. s. misit Codicem: alterum illustris Iosephus Scaliger, a sese emendatum; tertium clariss. Isaacus Casaubonus manu exaratum perelegante Petri Chabanaei. Illum Boicum, quod ceteris esset emendatior et integrior, sum secutus potissimum: his, ex uno eodemque descriptis exemplari Regio, si qua fuit lectionis varietas (ut fuit maxima lib. 4. de bello Gotth.) in margine locum dedi; sin quid ex altero utro allatum, atque redintegratum, id, excepto lib. I. uncis est inclusum. Idem Casaubonus, quae ad librum de Aedificiis Iustiniani supplendum eruditissimus Carolus Labbaeus IC. e veteri Codice transscripsit, mecum etiam liberaliter communicavit: ut altero fere tanto hic auctior, quam antea, in lucem nunc prodeat. Caeterum de Procopio Graece imprimendo viri docti tam cupide institerunt ideo, quia male ab interprete acceptum norant; qui et τὰ καίριώτατα omiserit, et quae retinuit, pessima fide converterit. nam et finem belli Gotthici iusto pene volumine fraudavit *). Quorum deside-

---

[*] Notat Christophorum Personam: vide Maltreti praefationem p. XIII.]

rium ut explerem, sumptus ad maturandam editionem ornatis-
 simi cives Augustani, Io. Georgius Oesterricher, p. m. Ioannes
 Huep-her, et Vuolfgangus Emekofer, suppeditarunt. quos ho-
 noris causa nomino: ut eorum exemplis alii ad similiter Reip.
 literariae opem ferendam allecentur et invitentur. De aliis
 sic habeto; Procopium Agathias ῥήτορα, Suidas σοφιστήν etiam
 appellat: quae sic distinguuntur, ut ille sit orator, qui causas
 in concione, in foro, in senatu agit; hic Latinis Rhetor, qui
 in scholis docet artem oratoriam. — — Quod si tirones
 quoque Graecae linguae autori huic legendo, propter et faci-
 litatem et perspicuitatem, quid temporis volent tribuere; prae-
 ter rerum noticias, modos loquendi elegantiores, et synonymiae
 exempla in ipso non pauca reperient. Cuiusmodi sunt ἀλιεύς,
 ἀσπαλιεύς, γριπεύς, σαγηνευτής, piscator: ἄρδιχος, κόφινος,
 ταρπή, sporta: εἰρκτή, δεσμοτήριον, δωμάτιον, φρούριον, φυ-
 λακή, carcer: ὁ τῆς εἰρκτῆς ἄρχων, ὁ τοῦ φρουρίου ἄρχων,
 carceris princeps; qui Genes. 39. ἀρχιδεσμοφύλαξ dicitur, et
 cap. 40. ἀρχιδεσμώτης, Luciano ὁ ἐπὶ δεσμῶν. De quo alibi
 erit commodior dicendi locus, quare nunc desino.

EDITIONIS PARISINAE DEDICATIO.

A M P L I S S I M O
I L L U S T R I S S I M O Q U E V I R O
D. D.

P E T R O S E G U I E R I O,
F R A N C I A E
C A N C E L L A R I O.

Non adeo sum hospes in patria, ILLUSTRISSE CANCELLARIE; ut nesciam, quantum iuves favore tuo mirabilem Galliae fecunditatem: qua et novi ingeniorum excellentium foetus eduntur quotidie; et veteres, atque alibi nati, felicius apud nos renascuntur. Multi certe, quos hodie redivivos amplectimur, in abditis bibliothecarum pluteis adhuc iacerent; nisi eiusmodi tumulos benignitas tua aperuisset, ac sepultis vitalem quandam afflasset auram. In primis pars optima Historiae Byzantinae Tibi animam debet, ingenti receptam corpore; et quidem ita, ut ab interitu iam plane secunda sit. Hoc autem quis pro merito aestimet beneficium, quo spirat ac loquitur insignis illa *Temporum testis*; viget *Vita memoriae*; docet *Magistra vitae*; animos tenet *Nuntia vetustatis*? Munus adeo memorabile lectores, si grati haberi volunt, eo magis praedicent, quo minus auctores possunt. Qui si nunc viverent, et luce suis monumentis reddita fruerentur, omnes uno ore iustissimas Tibi gratias agerent. Tali Procorius Caesariensis officio non contentus, probaret meum; visaque hac suorum Operum nuncupatione, mihi consilium optimum, sibi famam, immortalitate Nominis tua mansuram gratularetur. Stylum etiam, credo,

Tibi suum dicaret, illectus copia ac splendore materiae, quam suppeditas. Collecta in unum decora intuens, quae in clarissimis aevi sui magistratibus laudavit, eum esse Te fateretur, qui nec Symmacho Christiana beneficentia, nec Boëtio erudita pietate inferior, Proclum integritate, prudentia Phocam, lenitate animi Basilidem superes. Erunt forte qui Tribonianum Oraculum fori nominent: si tamen hos libros legerent, nihil in eo fuisse dicent, quod suspicere debeas, aut invidere possis. immo vero requirent multa, quae egregio virtutis ac doctrinae cum natura consensu in Te posita sunt; et senectutem tuam incredibili vigore corporis animique, singulari apud Principes gratia, et amplissima in subditos auctoritate beatissimam faciunt. Ille satis habuit Ius scribere: Tu et scientia comprehensum tenes, et moribus exprimis, facienda factis commonstrans. De tribunali pronuntias, quemadmodum aiebat Philosophus, *cum vultu et animo Legis, quae sine ullo impotenti motu aequum bonum constituit*. Ut vero Lex a Tullio dicitur *Mutus Magistratus*; sic Tu, ILLUSTRISSE CANCELLARIE, non immerito appellari potes *Lex loquens*. Quid mirum, si vocem tuam Maiestas Regia suffecit suae? cum probe sciret se nullo ore vicario melius fari quam tua posse. Non est cur LUDOVICUS ADEODATUS Te illo excitet monito Theodati Italiae Regis: *Considera in verbis tuis laudem positam Principalem. Fama nostra est quod loqueris: conscientia sine dubitatione quod sentis*. Adeo non quidquam profers, cuius ipsum vel pudere possit, vel poenitere; ut per Te obtento bonorum assensu, quo nihil est gloriosius, fidele mentis optimae testimonium, quo nihil dulcius, confirmetur. In sacrarium admissus augusti pectoris, quanta cum dignitate id reseras, et splendorem exhibes Numinis, quo plenum est! Hinc illa erga Regem maximum venerationis ad amorem accessio, et incrementum obsequii: cuius causa in extremum venisti discrimen; cum sacrilegus perduellium furor in rhedam, qua vehebaris, facto impetu, tecum Fidem, Constantiam, Aequitatem perdere tentavit. Nec dubito quin coelestis manus aliqua hebetaverit crudele ferrum, lethiferumque ignem extinxerit, ne Religio praesidium amitteret; et Pax civilis, cuius exilio sacra omnia turbari solent, reditum desperaret, sequestro orbata sapientissimo.

Te sospite rediit, viam nacta consiliis tuis expeditam: revexit opes: male dissipatas vires coëgit, Gallisque universis optabilem Victoriam revocavit. Mox ambae Regnum bearunt; dum altera vigeret domi, Te administrante Rempublicam altera foris domaret hostes, ac supplices Regum praestantissimo sisteret. Nisi Pacem domesticam fovisses, haud coacti fuissent exteri communem ab eo petere. Hanc, ipsorum iniuriis pridem pulsam, IUSTI Filius reverti iussit; reducemque *osculata est Iustitia*; ideo nunquam a nostris digressa partibus, quia Te vindicem et assertorem habuit sub amantissimo Principe. Cui sane Procopius meus in ordine infimo servire mallet, quam inter primarias dignitates Iustiniano. Urbis quidem Praefecturam gessit; sed eo tempore, quo Byzantium adeoque Imperium profligari Imperator siverat, nimium tribuens improbis magistratibus: quorum culpa fiebat, ut pacis artes belli fraudibus peiores essent. Inde, ut caetera taceam, nata est Historia arcana: qualem hic author nequiret apud Te meditari; ubi nihil odiosum, sed omnia plausu et amore digna publico videret. Res demum tuas scripturus, quid optaret aliud, nisi parem argumento facultatem dicendi? quid timeret, nisi modestiae offensionem tuae? Iam, si illius promissi memor, quo se obstrinxit in libris de Bello Gotthico, Religionis controversias mandaret literis, et opus ad hoc usque tempus perduceret; ibi Tu emineres sub utroque LUDOVICO. Neuter profecto sui in errorum monstra odii Ministro usus est ullo, qui longius quam Tu a prece pretioque refugerit. Quoties Calvinii haeresis, cuius extremos anhelitus huc e propinquo missos facile audio, in Te circa regios cancellos fremuit? cum frustra satageret ad sigillum irrepere; ut eo munita grassaretur liberius, numerumque perditorum angeret. Tunc videlicet cavisti diligentissime, ne sacra Lilia maculam contraherent, et verendos Principum vultus pollueret cera, quam indulgentia nimia mollivisset. Nihil plus profecit larva recentior Augustinum mentiens, turpisque Novitas Antiquitatem simulans venerabilem. Longius prorupissent damnata in coelo ac terris capita; nisi Tu Dei Regisque causam toto pectore amplexus, dedisses operam, ut suis deiecta praesidiis, latebras procul quaerere cogerentur. Utinam illuc intraret salutaris pudor, neque au-

derent novum petere Concilium, qui toties Tridentinum risere. Quod si hodie coetus eiusmodi indiceretur; Sorbona, Academia Regina, secum reputans, quanta cum laude ipsius comitia temperaveris, procul dubio suaderet, ut amplissimi consensus cognitor optareris, reluctantibus licet defensoribus Gratiae, fato quodam ineluctabilis. Vinceret assensus ECCLESIAE, quae in tuo erga se studio plurimum ponit: neque ignorat sua interesse, ut memoriam virtutis inclytae emori minime sinat. Quare sibi charissimum SEGUIERII nomen suis consecrabit annualibus, et egregiae in Sedem Apostolicam observantiae exemplum posteritati proponet. Nos vero minimi tantae parentis filii, quibus hoc impensius faves, quo iniquius ab illius adversariis petimur, quid non efficeremus; si et promeritis in nos tuis, et nostrae erga Te voluntati par facultas suppeteret? Equidem scio, eorum, quibuscum vivo, neminem opera egere mea, ut quo sit animo patefaciat. Quoniam tamen interpretis munus, haud adeo ab hac mea mediocritate ingenii alienum, suscepi; hic mihi liceat maxime communia inter nos sensa paucis exponere. Certius enimvero meam ac Sociorum mentem, quam Procopii, hominis externi, totque abhinc saeculis mortui, explicabo. Quaecumque in Toga supremus apex tribunalium postulat, ea nos summa in Te miramur omnia, ILLUSTRISSE CANCELLARIE. Ex iudicio tuo existimationem pendere nostram putamus. In benevolentia, qua tueri nos et coonestare non desinis, conquiescimus. Nunquam pigebit honori tuo servire. A Te collata in universos benignitas ita singulos afficit, ut eam pro se quisque cum palam apud homines praedicet, tum privatim commemoret Superis, ac perdiuturnam precetur Tibi incolunitatem. Haec vere profitetur³⁰¹

ILLUSTRISSE. AMPLITUDINI TUAE,

Tolosae vi. Kal. Octob.

AN. M. DC. LXI.

Deditissimus et obsequentissimus
CLAUDIUS MALTRETUS
 e Societate JESU.

CL. MALTRETI PRAEFATIO.

L E C T O R I.

Si consilium est, ERUDITE LECTOR, hos Libros non prius legere, quam Auctorem pernoveris qualis fuerit; hinc oculos et manum converte ad consequentem Tomum. Ibi Nicolaus Alemannus, vir doctrina praestans, suis in Historiam Arcanam Praefationibus te voti compotem faciet: simul etiam docebit, quot et quam graves temporis hominumque iniurias PROCOPII Caesariensis pertulerint. Quod autem vir idem clar. faciendum reliquit aliis de veteri illorum interpretatione iudicium; id sibi sumpserat Iosephus Scaliger, suorum sydus, cum haec ad Davidum Hoëschelium scriberet: *Recte iudicas dignum esse Procopium, qui edatur, et quia dignus, et quia male ab Interprete acceptus est. Qui et τὰ καίριώτατα omiserit, et quae retinuit, pessima fide converterit. Nam et finem Belli Gothici iusto pene volumine fraudavit.* Hoc ultimum censurae caput proprie convenit in Christophorum Personam Romanum: qui Tetradem secundam librorum de Bellis ita truncavit, ut triadem fecerit. Caeterae reprehensionis partes ei communes sunt cum Raphaele Volaterrano, Tetradis prioris Interprete. Quando Scaliger ea, quae modo retuli, ad amicum scribebat, Graeca Procopii monumenta nondum praelo in publicum emissa fuerant; praeterquam libri περὶ κτισμάτων: qui quam essent mutili, in loco dicam. Hos multo auctiores Hoëschelius cum

Historia Bellorum Graece edidit Augustae Vindelicorum, anno Christi 1607. Exinde in scriptoris huius Interpretes virorum eruditorum querela increbuit. Nam versione cum Graeco textu collata, incredibilem perversitatem videbant, dolebantque quod Historia nobilissima tam male in Italia fuisset habita, ubi olim ipsius pater nihil damni a Gotthis, quanvis hostibus, accepisset. Optabant vero ut ingenii praestantissimi soboles conditione quam fieri posset optima Latio donaretur. Instante Iosepho Scaligero, id tentavit Bonaventura Vulcanius: deinde incepto destitit, senio confectus. Negotium in se ultro receperat Daniel Heinsius, tum iuvenis, in quo diligentia, Scaligero teste, cum eruditione certabat. At illum alia studia sic averterunt, ut promissi munus haud comparuerit. Nec postea extitere libri quatuor de Bello Gotthico, ab Hugone Grotio, ut fama erat, in Latinum conversi: quos nunquam profecto vidi. Cum igitur provincia ab omnibus relicta vacua videretur, eam ego suscepi, iis auctoribus, quibus nihil negare poteram. Excepi tamen Anecdota: propterea quod illam partem Nicol. Alemannus iam feliciter occupaverat. Nunc tuum est, LECTOR, explorare, si vacat ac lubet, qua rem gesserim fide. In primis vide num actum egerim. Quod ut minori cum taedio faceres, consilium secutus sum eruditissimi P. Philippi Labbe, viri de me optime meriti. Nimirum libros partitus in capita, suum cuique argumentum paucis comprehensum praefixi; ut ibi, lectione fessus, tanquam ad viales lapides sedeas ac respires. Lacunas in hoc Tomo invenies omnino duas aut tres, easque tam breves, ut facillime et minimo quasi saltu transmitti queant. Tot vero tantasque habet editio Augustana, ut in unum collectae, dimidiam fere partem exaequent unius libri. Si placet iter hic complanatum, Lucae Holstenii τὸν μακροῦτον memoriam grato animo cole. Quae enim deerant, ea ille ex MS. Codice Vaticano supplevit pro suo in literas, quarum decus erat, amore maximo. Non pauca in Graeco textu correxi, partim propria coniectura, partim ope R. P. Petri Possini: cui debeo, quidquid discipulus Magistro optimo doctissimoque debere potest. Is Romae cum MS. Vaticano exemplar Augustanum, quo tanquam fundo novae editionis utebar, contulit, et quas notavit discrepantes lectiones,

humanissime communicavit. Ac ne iudicio tuo quidquam subtraherem, omnia fidelissime exposui in Tomo altero: quo Lectiones varias et utriusque textus emendationes reieci. Porro si me audies, priusquam caput aliquod legas, illic inspicias quae ad ipsum pertinent. Quo fiet ut te nec menda Typographica morentur, nec facile in errorem inducant nonnulla παραρράματα mea, a me tum solum animadversa, cum iam typis cusa relegerem. Relegi autem omnia quam accuratissime potui, et quidem animo Censorio: ita ut ubicunque peccasse me vidi, culpam, ut par est, mihi ipse nominatim assignem in emendationibus meis. Multo autem saepius peccassem, nisi domi consuluissem virum disciplinis excultissimum, P. Ioannem Fayonum. Si quid praeterea corrigendum videbitur, libenter a monitore quovis accipiam, et beneficium profitebor in Notis: quae, si Deus siverit, primam partem efficient tomi tertii *). Altera pars constabit ex Opusculis Poeticis, quorum hic seriem proponam. Elegantem habeo templi S. Sophiae et ambonis ἔκφρασιν, quam Paulus Silentarius, aequalis Procopio, versibus scripsit hexametris, numero supra 1200. Haec ad Procopii libros de Aedificiis apta erit appendix cum Collectione epigrammatum veterum Christianorum, quae olim Constantinopoli, et in aliis Graeciae civitatibus, sacris aedibus inscripta legebantur. Id totum, ex MSS. Palatinis Bibliothecae Vaticanae depromptum, ad me misit Ill. Lucas Holstenius. Historiam Procopianam contingunt Corippi libri quatuor de laudibus Iustini minoris. Hos multo castigatiores possum edere, adiunctis Ruizii Assagrii et Dempsteri Annotationibus. Neque enim animus est quenquam fraudare honesti laboris fructu. Latino huic Poëtae, iam bis quidem edito, sed plane a Bibliopolis distracto, addere vellem Graecum, qui Corippum videre potuit; Georgium dico Pisidam, magnae Ecclesiae Constantinop. Diaconum. Eius libri, Holstenii beneficio, penes me sunt, adhuc inediti, de Laudibus Heraclii Imperatoris, duo: de Bello Persico eiusdem Heraclii, tres: de Bello Avarico ad muros urbis Constantinop. unus. Nec male Georgio Pisidae conveniet

---

[*) Qui non prodiit.]

cum Theodosio itidem Diacono: cuius ἀκροάσεις quinque de
capta a Romano Aug. Creta mihi describendas curavit Ill. Leo
Allatius, Custos Bibliothecae Vaticanae, et in arce illa Reip.
literariae meritissimo collocatus. Tu vero, LECTOR, interea
Procopio fruire: ac si minus opera in eum collata, certe ani-
mus placeat, quo et rem facere tibi gratam, et publicae utili-
tati servire volui.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Ι.

ARGUMENTUM

P 1
V 223

LIBRORUM OCTO PROCOPII,

EX AGATHIAE SCHOLASTICI LIB. I. P. 7—10. ED. PARIS.

Τὰ πλείστα τῶν κατὰ τοὺς Ἰουστινιανοῦ χρόνους γεγενημένων ἐπειδὴ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι τῷ Καισαρείαθεν ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγράφονται, παρὶτόν ἐκεῖνα ἔμοιγε, ἅτε δὴ ἀποχρώντως εἰρημμένα· τὰ δὲ μετ' ἐκεῖνον ὡς οἷόν τε διεξιτέον. προοίμια μὲν γὰρ αὐτῷ τῆς ἱστορίας Ἀρκάδιος ἀποβιούς ἐποιήθη, καὶ τῷ κείνου παιδὶ Θεοδοσίῳ Ἰσδιγέρδης ὁ Περσῶν βασιλεὺς κηδεμῶν B γεγενημένος, τὰ τε Οὐαραράνη καὶ Περόζη ξυννεχθέντα· καὶ ὡς Καβάδης βασιλεὺς καταστὰς ἀφῆρηται τὴν ἀρχὴν καὶ εἶτα τῆς αὐτῆς ἀνεκομίσαστο, ὅπως τε Ἀμιδα ἦλω πρὸς αὐτοῦ, Ἀναστασίου Ῥωμαίων βασιλεύοντος, καὶ ὅσους αὐθις μετ' ἐκεῖνον Ἰουστίνος ὁ πρεσβύτερος ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ διεδέξατο πόνους. ἐξῆς C δὲ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὅποσοι δὴ πρὸς τε Καβάδην καὶ Χοσρόην ἀμφὶ Συρίαν καὶ Ἀρμενίαν, καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ Λαζῶν ὄρια

2. Alterum τῷ additum ex R (i. e. codice Rehdigerano Vratislaviensi). 6. Ἰσδιγέρδης R. Ἰσδηγέρδης P. 7. Οὐαραράνη Niebuhrius. οὐαραβάνη R. Οὐαράνη P.

Quoniam Procopius Rhetor Caesariensis partem maximam rerum aetate Justiniani gestarum accurate conscripsit, eas quidem praetermitti a me oportet, quippe satis iam explicatas: quae vero postea sunt consecutae, eas pro mea facultate tractare debeo. Historiam suam exorsus est ab Arcadii obitu, et commissam Theodosii eius filii tutela Isdegerdi Persarum regi. Tum narrat quae Vararani ac Perozi contigere, et quo pacto Rex Cabades abrogatum sibi imperium brevi recuperaverit: praeterea de Amida ab Anastasio Romanorum Imperatore fuerit capta: et quantum postea Iustinus senior elaboraverit in coeptis. Succedunt his bella Persarum, quae cum Cabade et Chosroe in Syria, Armenia et Lazicae finibus

Ἰουστινιανῷ τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι διαπεπολήμνηται, τούτους
 δὲ ἅπαντας ἐκ τῶν Προκοπίου λόγων ἄριστα ἂν διαγνοίης, Γελί-
 D μερά τε τὸν Βανδύλον, καὶ Καρχηδόνα τὴν πόλιν, καὶ τὴν ξύμ-
 πασαν χώραν τῶν Ἄφρων ἀπὸ Βονιφατίου τε καὶ Γεζερίχου καὶ
 τῆς ἐν τῷ τότε ἀποστάσεως πολλοῖς ὕστερον χρόνοις Ἰουστινια-
 νῷ δουλωθεῖσαν, καὶ πάλιν τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας μέρος γε-
 γενημένην. μετὰ δὲ τὴν τῶν Βανδύλων κατάλυσιν, καὶ ὅσα οἱ
 P 2 Μαυρούσιοι τὸ ἔθνος ἔδρασαν τε καὶ πεπόνθασι πολλαχοῦ τῆς
 Λιβύης κατὰ Ῥωμαίων παραταττόμενοι· ἐτι τε Στότζας καὶ
 Γόνθαρις Ῥωμαίων μὲν ἤστην, τυράννω δὲ καταστάντε μεγί-
 στων συμφορῶν τε καὶ στάσεων αἰτιωτάτω τῇ Λιβύῃ γέγονατον,
 καὶ ὡς οὐ πρότερον ἐλώφησε τὰ δεινὰ, πρὶν ἐκείνω τῷ ἀνδρὶ δια-
 φθαρῆναι. ἀλλὰ καὶ τάδε ἀμέλει ἅπαντα εὔροις γε ἂν ἐν ἐκει-
 B νοις, ὅπως τε ἡ στάσις ἢ ἐμφύλιος ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τοῦ βασι-
 λέως ἀρθεῖσα καὶ ἐπὶ μέγα κακοῦ ἀφιγμένη τὰ κοινὰ ἐδηλόγησατο,
 τὰς τε τῶν Οὐννων ἐπιδρομὰς, ὡς δὴ ἐν τῷ τότε τὸν Ἴστρον πο-
 ταμὸν περαιοθέντες μέγιστα οἶα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐλυμήναν-
 το, Ἰλλυριοὺς τε καὶ Θετταλοὺς καὶ τὰ πλεῖστα τῆς Εὐρώπης
 ληϊσόμενοι, μέρος δὲ τι καὶ τῆς Ἀσίας, τὸν Ἑλλήσποντον διαβάν-
 τες. Σουρῶν δὲ ἡ πόλις ἢ ἐν Συρίᾳ καὶ Βέρροια καὶ Ἀντιόχεια ἢ
 C πρὸς Ὀρόντη ποταμῷ ὅπως οἰκτρότατα ὑπὸ Χοσρόου πεπύρθη-
 ται, τὴν τε Ἐδέσσης πολιορκίαν, καὶ ὅπως ἐνθένδε ἀποκρουσθεῖς

2. Γελίμερα Niebuhrius. Γελίμερ P. 8. τῆς] τε R. 9. λι-
 βύης R. λιβύας P. 11. τῇ λιβύῃ] τῆς λιβύης R. 16. ὡς R
 corr. pro ὅς. οἱ P. 18. Ἰλλυριοῦς] Ἰλλυρίους P. 19. τὸν]
 τὴν R. 20. σουρῶν R. σουρῶν P.

Justinianus Augustus gessit. Haec omnia e Procopii libris plane cognosces:
 item Gelimerem Vandalum, et urbem Carthaginem, adeoque Africam uni-
 versam longo intervallo post Bonifacii ac Gezerici tempora ortamque tum
 defectionem in potestatem venisse Justiniani, atque ita redditam Imperio
 Romano suam hanc partem. Post Vandalorum excidium, habes quaecum-
 que Mauri, multis in locis Africae cum Romanis congressi, et fecere et
 passi sunt: deinde Stotzae et Gontharidis, qui partes Romanorum seque-
 bantur, tyrannidem, et hinc natas calamitates ac seditiones maximas Afri-
 cae, nec nisi utriusque viri caede ac sanguine extinctas. Haec ibidem re-
 peries: quemadmodum seditio civilis contra Caesarem excitata Byzantii
 evaserit in magnam perniciem, remque publicam labefactarit. Adde incur-
 siones Hunnorum: qui Istro tunc transito, Illyricum, Thessaliam, et ple-
 rasque Europae provincias; traiecto demum Hellesponto, partem aliquam
 Asiae populati, Imperium Romanum damnis gravissimis affecerunt. Illuc
 etiam, ut in Syria a Chosroe urbs Sura, Berrhoea, et sita ad Orontem
 fluvium Antiochia miserrime direptae fuerint: ut idem cincta obsidionibus

ἔπειτα ἀπιὼν ὤχετο. πάρεστι καὶ ταῦτα ἐν τοῖσδε Θείμασθαι, τὰς τε τῶν Αἰθιοπίων καὶ Ὀμηριτῶν παρατάξεις καὶ ὅτου δὴ χάριν ἄμφω ἐκείνω τῷ φύλῳ ἐς τίδε δυσμενείας ἤλθ' ἔτην. εἴρηται δὲ αὐτῷ πολλὰ καὶ τοῦ μεγίστου λοιμοῦ πέρι, ὅπως τε τὴν 5 ἀρχὴν κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ ἐς τὸ ἀνθρώπειον γένος εἰσήρρησε, D καὶ ὅποια ἄττα παράλογα ἐν αὐτῷ ξυνηρέθη. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅποια ὑστερον τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἀνὰ τὰ Λαζῶν πολιέματα καὶ Πέτρας τὸ φρούριον, πρὸς τε Χοριάνην καὶ Μερμερόην καὶ τὰ Περσικὰ ἐξείργασται πλήθη, καὶ ταῦτα ἐκεῖθεν ἀναλεκτέον. μεταβάντι δὲ οἱ ἐπὶ τῆς ἐσπέρας, ὅπως τε Θευδέριχος ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς ἀπεβίω καὶ Ἀμαλασοῦνθα ἡ τοῦδε παῖς ἰπὸ Θευδάτου ἀνήρηται, καὶ ἅπαντα ὧν δὴ ἔνεκα ὁ Γοτθικὸς πόλεμος P 3 ἀνεγράφη, οὐδὲ ταῦτα ἐκείνω παρεῖται· οὐμενοῦν ἀλλ' οὐδὲ ὅπως Οὐίτιγισ ὁ μετὰ Θεύδατον τοῦ Γοτθικοῦ γένους κρατήσας ὑπὸ V 224 5 Βελισαρίου τοῦ στρατηγοῦ μετὰ γε πλείστους ὅσους ἀγῶνας δορναλώτος εἰς τὸ Βυζάντιον ἤχται· οὐδέ γε ὅπως Σικελία τε καὶ Ῥώμη καὶ Ἰταλία τοὺς ἐπὶ ἡλύδας ἀποβαλοῦσα βαρβάρους πάλιν B ἤθεισι πατρίοις μετεκοσμεῖτο. λάβοι δὲ ἂν τις ἐνθένδε καὶ ὅτι Ναρσῆς ὁ τομίας ἐς Ἰταλίαν ἐστάλη, στρατηγὸς αὐτοκράτωρ πρὸς τοῦ βυσιλέως γεγεννημένος, τοὺς τε κλεινοὺς ἐκείνους πολέ-

3. φύλῳ R. φίλῳ P. 6. ἄττα R. ἄωτα P. *ibid.* γὰρ καὶ] καὶ om. R. 11. Θευδάτου R. Θεοδάτου P. 13. ἀλλ' οὐδὲ R. οὐδ' P, omisso ἀλλ'. 14. Οὐίτιγισ Niebuhrus. Οὐίτιγισ P. *ibid.* Θεύδατον R. Θεοδάτον P. 15. γε R. τε P. *ibid.* ὅσους om. R. 16. ἤχται R. ἴχται vulgo apud Agathiam: nam in P verba εἰς τὸ Βυζάντιον ἴχται exciderunt. 19. τομίας] ταμίας R. 20. τοὺς τε R. τοὺς δὲ P.

Edessa pulsus abierit. Insuper videre est Aethiopum et Homeritarum inter se pugnas, et causam cur hostili odio mutaverint amicitiam. De pestilentia teterrima Author ille non pauca dixit: in primis quomodo tunc temporis humanum ea genus invaserit, quamque inauditos habuerit et a communi intelligentia remotos casus. Legenda quoque apud eundem quaecumque exercitus Romanus ad oppida Lazicae et Petrae castellum adversus Chorianem et Mermeroem copiasque Persarum patravit. In Occidentem transgressus, mortem Theoderici Gotthorum Regis, filiaeque eius Amalasanthae necem a Theodato illatam, et omnia, ex quibus bellum erupit Gotthicum, non indiligenter exponit. His adiicit, quo pacto Vitigis, qui Theodato mortuo Gotthis imperavit, post multa certamina a Belisario Duce captus fuerit et Byzantium deportatus: tum qua ratione Sicilia, Roma, adeoque Italia, exactis Barbaris advenis, ad mores et instituta patria se receperint. Inde quoque discere licet Narsetis spadonis profectionem, eique datum a Caesare imperium in Italiam, et praelia illa inclyta, quae cum To-

μους, οἱ δὴ αὐτῶ πρὸς *Τωτίλαν* ἄριστα διαπεπόνηται· ὅτι τε
 C αὐθις μετ' ἐκείνον *Τείας* ὁ *Φρεδιγέρονος* τὴν *Γοτθικὴν* ἡγεμονίαν
 διαδεξάμενος οὐκ ἐς μακρὰν καὶ αὐτὸς ἀνηρέθη. ταῦτα δὲ πάν-
 τα ἐς ἕκτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς *Ἰουστινιανοῦ* βασιλείας γε-
 γένηται, καὶ *Προκοπίω* μὲν τῷ ῥήτορι ἐν τοῖσδε, οἶμαι, αὐτῷ
 τὰ τῆς *ξυγγραφῆς* διήνυσται καὶ *ξυνετελέσθη*· ἐγὼ δὲ .....
 καὶ τὰ ἑξῆς.

1. *Τωτίλαν*] *τώτιλλαν* R.

tilla fortissime conseruit: denique quonam modo Fredigerni filius Teias,
 qui proxime successit in regnum Gothicum, et ipse brevi interierit. Haec
 omnia ad annum usque vigesimum sextum principatus Iustiniani sunt ge-
 sta: ibique, opinor, Procopius Rhetor Historiae suae finem imposuit.
 Ego vero ..... etc.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ H 1
P 5
V 225
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Α'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Α'.] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Α' Ρ. Mutatum ex A.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER I.

ARGUMENTUM.
EX EDITIONE MALTRETI.

Aperit auctor propositum suum. Utilitatem, fidem ac dignitatem ostendit huius historiae. Contra antiquitatis laudatores praeposteros, aetatis suae sagittarios egregie defendit. (Cap. 1.) Moriens Arcadius Aug. tutelam Theodosii filii sui mandat Isdigerdi, Persarum regi. Huius fides optima. Theodosii legatus Anatolius et Vararanes Persarum rex illustre inter se edunt urbanitatis exemplum. Pax componitur. (2.) Perozes rex Persarum bello petit Ephthalitas, sive Hunnos albos. Barbarorum istorum mores, inprimis mira lex amicitiae. Tenetur Perozes insidiis. Periculi ignarus monetur parabola. Ut evadat, perpetuam Ephthalitis pacem spondet, iuratque per salem patrio ipsorum more. Eorum regem adorare iussus facti ignominiam astu elevat. (3.) Altera Perozis expeditio in Ephthalitas. Horum apparatus et stratagemata. Salem, per quem Perozes iuraverat, e cuspide vexilli regii suspensum praeferunt. Persarum insignis clades. Per digressionem narratur piscatio unionis pretiosissimi, quem Perozes gestabat. Ex ea clade lex nata militaris. Extincto cum triginta filiis Perozi succedit Cabades natu minimus. (4.) Cabadis lex de promiscuo foeminarum usu irritat subditos. Blasi Perozis fratri regnum deseritur, quippe haereditarium. In comitiis abhorrent omnes a crudeli Gusanastadis sententia in Cabadem, quem malunt includere in castellum Oblivionis. Huius origo nominis ex lege, contra quam venit nemo unquam nisi Pacurius. Hinc auctor digreditur ad memorabilem historiam et tragicum exitum Arsacis regis Armeniae. (5.) Cabades elabitur uxoris ope et Sco-

sis. *Regnum recipit. Magistratus apud Persas haereditarii. More scinorosorum excaccatur Blases. Interfecto Gusanastadi sufficit Cabades Adergudunbadem, et Chanarangem creat. Seosem nova dignitate Adradadaransalanis ornat. (6.) Roganti mutuam argentum Cabadi negat Anastasius Aug. Hinc bellum. Obsidetur a Persis Amida. S. Iacobi Eremitae miraculum. Felix omen capiunt Magi ex impudentia meretricum Anidenarum. Credita turris custodia Monachis. Eorum somnolentia urbem perdidit. Appositum sacerdotis responsum exarmat Cabadem. Captivi cives postea dimissi. In eos benignitas Anastasii. (7.) Romani exercitus duces. Appion Praefectus castrensis aerarii. Dissidium ducum. Occurrit Cabades. Fuga Areobindi magistri militum per Orientem. Patricius atque Hypatius cladem accipiunt. Celer excurrit in Arzanenen. (8.) Romani Amidam obsident. Glones Persarum dux in insidias a rustico deductus interit. Persae parcunt aedificiis. Eorum in ferenda fame constantia. Amida pretio recipitur. Induciae annorum 7. (9.) Portarum Caspiarum descriptio. Ibi conditum ab Alexandro Magno castellum recusat emere Anastasius ab Ambazuce: quo mortuo, illud Cabades occupavit. Anastasius ex vico Dara Anastasiopolin facit, ac moenibus cingit Theodosiopolin. (10.) Anastasio succedit Iustinus. Cabades Persarum rex de successore cogitat. Caoses, Zames, Chosroes tres eius filii. Lex Persica mutilos a regni successione excludit. Cabades Chosroem adoptandum Iustino offert. Procli Quaestoris gravis oratio. Decernitur Chosrois adoptio per arma. Legati conveniunt. Solvitur eorum coetus infecta re. Origo odii Chosrois in Romanos. Seosis exitus funestissimus. Lex Persarum de non humanis mortuis. Rufinus Hypatio periculum creat. (11.) Situs Iberiae. Eius incolae Christiani optimi, iussi a Cabade non sepelire mortuos, ad Iustinum deficiunt, cum rege suo Gurgene. Probus Bosphorum mittitur ad contrahenda auxilia. Varizes dignitatis nomen apud Persas. Res Lazicae et Persarmeniacae. Belisarius et Sittas adolescentes Iustiniani satellites. Belisarius a Iustino numeris Darenis praepositus consiliarium habet Procopium. (12.) Iustinianus Iustini successor Belisario mandat ut castellum extruat Mindone. Opponunt se Persae et Romanos clade afficiunt. Belisarius magister militum per Orientem cum Hermogene magistro officiorum Romanos ad insigne praelium praeparat. Campi et aciei Rom. dispositio. Mirrhanes nomen Persicae dignitatis, qua insignis Perozes dux summus Persarum. Velitatio. Singularia certamina sane egregia. (13.) Belisarii et Mirrhanis mutuae literae. Utriusque conciones. Aciei Persicae dispositio. Cur meridie pugnam Persae inierint. Praelium memorabile. Ingens Persarum clades. (14.) Exercitus in Armeniam a Cabade missus. Sittas magister militum per Armeniam: Dorotheus Armeniae dux. Victi bis Persae. Tzanorum sedes patriae et mores. Christianam religionem amplectuntur. Pharangium et Bolum Romani Persis eripiunt. Narses et Aratius ad Romanos transfugiunt. (15.) Rufini de pace legati ad Cabadem oratio. Respondet Cabades. Rufinus Byzantium redit. Iustinianus absolvit annum imperii quartum sub initium veris. (16.) Irruptio Persarum in Euphratesiam, olim dictam Commagenem. Origo nominis utriusque. Euphratis ac Tigridis fontes et cursus. Fanum Dianae Tauricae. Ex eo Iphigeniae fuga cum Oreste: huius morbus. Duplex ab ipso condita Comana. Unde sic dicta utraque. Dianae et Iphigeniae templa Christiani habent. Euphratis ab Acilisene in Assyriam cursus. Osroene. Mirrhanes a Cabade qua ignominia notatus. Oratio Alamundari ad Cabadem. Qualis vir Alamundarus. Qui duces: qui phylarchi. (17.) Exercitus Persici dux Azarethas; vias, Alamundarus. In Euphratesiam properat cum copiis Belisarius. Abeunte hoste sapienter cunctatur. Paschale festum quam sanctum. Belisarius a temerario praefecti suos dehortatur. Eorum contumaciae cedit Azarethae concio. Praelium.*

Romanorum clades. Belisarii virtus. Persarum mos in recognoscendo exercitu coram rege. Azarethas a Cabade male acceptus. (18.) Statuit Iustinianus inire societatem cum Aethiopibus et Homeritis. Descriptio sinus Arabici. Urbs Aila. Insula Iotabe Palmetum. Maaddeni. Homeritac. Aethiopes Auxomitae. Bulicas. Urbs Adulis. Aethiopum naves cuiusmodi. Quantum viae ab Auxomide ad imperii Romani limitem in Aegypto. Elephantine. Blemyes et Nobatae. Diocletiani circa illos consilium. Philae. Barbara Blemyum sacra. Philarum templa diruta Iustiniani iussu. (19.) Helligtheaeus Aethiopiae rex Christianus. Iudaeos Homeritas vincit, illisque regem imponit Esimiphaeum Christianum: cui postea expulso sufficitur Abramus e servo rex. Inanes contra hunc Helligtheaei conatus. Iulianus Iustiniani legatus ad Aethiopes et Homeritas. Commertium Serici, ex quo fit vestis, Medica olim, nunc Serica dicta. Nullus legationis fructus. (20.) Ex Oriente revocatur Belisarius ad expeditionem Fandalicam. Siltas illi succedit. Persae Martyropolin obsident. Exploratore Persa corrupto utitur Iustinianus. Cabadis Persarum regis testamentum et obitus. Praeterito Caose natu maximo, Chosroes rex declaratur, opera Mebodis. Obsidione Martyropolis liberatur. (21.) Legati Romani ad Chosroem. Pacis conditiones. Quid centenarium. Turbatur pacificatio. Rufini apud Chosroem gratia. Pax demum componitur. (22.) Ingenium Chosrois. Facta in eum coniuratio funesta suis auctoribus. Mira Cabadis pueri fortuna. Adergudunbadis infelix benignitas. Mebodis indigna mors. Quanta calamitas sedentium iussu regis in tripode ferreo. (23.) Seditio Byzantina. Insania factionum Circi. Seditiois initium. Triste incendium. Seditiosorum tessera vixta, quae vox in nomen transiit seditionis illius. Ioannes Cappadox Praefectus Praet. et Tribunianus Quaestor, qui viri. Iis suffecti Phocas et Basilides. Hypatius per vim a populo fit imperator. Origenis senatoris oratio. Ducitur in Circum Hypatius. Fugam dissuadet Theodora Aug. generosissima oratione. Belisarius et Mundus ad Circum armati vadunt. Caeduntur civium xxx. m. Hypatius et Pompeius confossi proiciuntur in mare. (24.) Quaesturam recipit Tribunianus; Praefecturam Ioannes Cappadox, qui decimo magistratus anno poenas improbitatis dedit. Ad annum illum auctor transiit, et insidias narrat ab Antonina Ioanni structas post reditum Belisarii e bello Gotthico. Erutus Ioannes Praefectura fit sacerdos invile et Petri nomen induit. Ascribitur illi caedes Eusebii Episcopi. Summa eius calamitas. (25.) Redit Procopius ad tempus compressae seditionis. Belisarius iterum magister militum per Orientem, missus in Africam debellat Vandalos. Legatio Persarum in speciem gratulatoria. Darae Ioannes tyrannus e medio tollitur. (26.)

α'. **Π**ροκόπιος Καισαρεύς τοὺς πολέμους ξυνέγραψεν, οὓς
 Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς πρὸς βαρβάρους διήνεγκε τοὺς
 τε ἐφύους καὶ ἐσπερίους, ὡς πη αὐτῶν ἐκάστῳ ξυνηχθή γενέ-
 P 6 σθαι, ὡς μὴ ἔργα ὑπερμεγέθη ὁ μέγας αἰὼν λόγον ἔρημα χειρω-
 σάμενος τῇ τε λήθῃ αὐτὰ καταπρόηται καὶ παντάπασιν ἐξίτηλα 5
 θῆται, ὧνπερ τὴν μνήμην αὐτὸς ἔπειτα μέγα τι ἔσεισθαι καὶ ξυνοῖ-
 σον ἐς τὰ μάλιστα τοῖς τε νῦν οὔσι καὶ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα γενησο-
 μένοις, εἴ ποτε καὶ αὔθις ὁ χρόνος ἐς ὁμοίαν τινὰ τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἀνάγκην διωθοῖτο. τοῖς τε γὰρ πολεμησειουσι καὶ ἄλλως
 ἀγωνιουμένοις ὕνησίν τινα ἐκπορίζεσθαι οἷα τέ ἐστιν ἢ τῆς ἐμφε- 10
 ροῦς ἱστορίας ἐπίδειξις, ἀποκαλύπτουσα μὲν ὅπη ποτὲ τοῖς προ-
 γεγενημένοις τὰ τῆς ὁμοίας ἀγωνίας ἐχώρησεν, αἰνισσομένη δὲ
 ὁποῖαν τινὰ τελευτήν τοῖς γε ὡς ἄριστα βουλευομένοις τὰ παρόν-
 B τα, ὡς τὸ εἰκὸς, ἔξει. καὶ οἱ αὐτῷ ξυνηπίστατο πάντων μάλι-
 V 226 στα δυνατὸς ὧν τάδε ξυγγράψαι κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐ- 15
 τῷ ξυμβούλῳ ἤρημένῳ Βελισαρίῳ τῷ στρατηγῷ σχεδὸν τι ἅπα-
 σι παραγενέσθαι τοῖς πεπραγμένοις ξυνέπεσε. πρέπειν τε ἡγεῖτο
 ῥητορικῇ μὲν δεινότητα, ποιητικῇ δὲ μυθοποιίαν, ξυγγραφῇ δὲ
 ἀλήθειαν. ταῦτά τοι οὐδέ του τῶν οἱ ἐς ἄγαν ἐπιτηδείων τὰ
 μοχθηρὰ ἀπεκρύψατο, ἀλλὰ τὰ πᾶσι ξυνενεχθέντα ἕκαστα 20

3. ἐκάστῳ] ἐκάστοις A. 4. ὁ addidi ex A. 6. τὴν μνήμην] τῇ
 μνήμῃ P. τὴν φήμην (γρ. μνήμην) A. 7. ἐς τὸ A. εἰς τὸ P.
 9. διωθοῖτο L. διωθεῖτο Lm. διάθοιτο P. 11. ὅπη] ὅποι A.
 13. βουλευομένοις] βουλομένοις A. 15. ξυγγράψαι] ξυνη γρά-
 ψαι A. 18. Alterum δὲ add. A. 19. του τῶν] τούτων H. που
 τῶν A. τῶν P.

1. **P**rocopius Caesariensis bella, quae cum Orientalibus et ad Occasum
 positis Barbaris gesta sunt a Iustiniano Romanorum Imperatore, singula-
 tim, ut se res habuerunt, conscripsit: ne postquam facta ingentia longin-
 quum aevum occupaverit nuda praesidio literarum, ea tradat oblivioni, ac
 plane debeat. Quorum ille memoriam magni fore momenti duxit, et summe
 tum aetati huic profuturam, tum posteritati; si quid unquam agendum erit
 iam actis simile. Nam et ii, quos capit libido belli, et in primis qui prae-
 lia meditantur, historia eius generis ante oculos posita iuvari possunt;
 quae dum exitus demonstrat, qui superioribus contigerunt in pari discrimine,
 simul rerum instantium probabiles eventus indicat optime considerantibus.
 Illud vero sciebat Author, condendae huic Historiae idoneum se esse maxime omnium;
 ob aliud certe nihil, nisi quia, cum a consiliis fuerit Belisario Duci, quidquid fere gestum est vidit. Hoc etiam persua-
 sum habuit, arti Oratoriae convenire eloquentiam; Poeticae fabularum
 figmenta; Historiae veritatem. Quare ne amicissimorum quidem peccata

ἀκριβολογησάμενος ἀνεγράψατο, εἴτε εὖ εἴτε πη ἄλλη αὐτοῖς εἰργάσθαι ξυνέβη.

Κρείσσον δὲ οὐδὲν ἢ ἰσχυρότερον τῶν ἐν τοῖσδε τοῖς πολέμοις τετυχηκότων τῶ γε ὡς ἀληθῶς τεκμηριοῦσθαι βουλομένῳ 5 φανήσεται. πέπρακται γὰρ ἐν τούτοις μάλιστα πάντων ὧν ἀκοῆ ἴσμεν θανασιὰ οἷα, ἣν μὴ τις τῶν τῆδε ἀναλεγόμενων τῶ πα- C λαιῷ χρόνῳ τὰ πρεσβεῖα διδοίη καὶ τὰ καθ' αὐτὸν οἶκ ἀξιολή θανασιὰ οἶεσθαι, ὡσπερ οὖν ἀμέλει τοὺς μὲν νῦν στρατευο- μένους ἔνιοι καλοῦσι τοξότας, ἀγχεμάχους δὲ καὶ ἀσπιδιώτας καὶ 10 τοιαῦτα ἄττα ὀνόματα τοῖς παλαιοτάτοις ἐθέλουσι νέμειν, ταύτην τε τὴν ἀρετὴν ἐς τοῦτον ἐληλυθῆναι τὸν χρόνον ἤκιστα οἴονται, ἀταλαίπωρόν γε καὶ τῆς πείρας ἀπωτάτω τὴν περὶ αὐτῶν ποιοῦμενοι δόξαν. οὐ γὰρ τις πώποτε αὐτοῖς ἔννοια γέγονεν ὅτι δὴ τοῖς μὲν παρ' Ὀμήρῳ τοξέουσιν, οἷσπερ καὶ ὑβρίζεσθαι ἀπὸ 15 τῆς τέχνης ὀνομαζομένοις ξυνέβαιεν, οὐχ ἵππος ὑπῆν, οὐ δόρυ, οὐκ ἀσπίς ἤμυνεν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τοῦ σώματος φυλακτῆριον ἦν, D ἀλλὰ πεζοὶ μὲν ἐς μάχην ἦσαν, ἀποκεκρῦφθαι δὲ αὐτοῖς ἦν ἀναγκαῖον, ἐταίρου του ἐκλεγόμενοις ἀσπίδα, ἢ στήλη ἐπὶ τύμβῳ τινὶ κεκλιμένοις, ἔνθα οὔτε τρεπόμενοι διασώζεσθαι οὔτε φεύ-

1. ἀκριβολογησάμενος A. ἀκριβολογούμενος P. *ibid.* „ἀνεγράψατο Reg.“ MALT. ξυνεγράψατο P. *ibid.* εἰργάσθαι] εἰργάσασθαι A. 5. φανήσεται] φανήσεσθαι A, φανήσεται a m. rec. 7. καθ' αὐτὸν A. κατ' αὐτὸν P. 15. ὀνομαζομένοις] ὀνομαζομένης A, οἰς a corr. 17. ἀλλὰ —] Cum his et sequentibus Maltretus comparat Iliad. ε, 192. θ, 267. λ, 371. δ, 123. λ, 390. 18. „ἐταίρου Reg.“ MALT. ἐτέρου P. *ibid.* στήλη] στήλην A. 19. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.

textit; sed cuiusque actus, pravos iuxta atque honestos, quam potuit accuratissime literis prodidit.

Quod attinet ad facinora armis edita in hisce bellis, quicumque illa volet exigere ad veritatem, nihil usquam praestantius, nihil fortius reperiet. Ea sane patrata sunt, quibus omnia, quae fama accepimus, admirabilitate concedant. Nisi forte eorum, qui haec legunt, malit quis honorarium deferre antiquitati, nec res aetate sua gestas dignetur ulla admiratione. Enimvero non desunt, qui huius aevi bellatores per contemptum *Sagittarios* vocitent: priscis autem grandia quaedam attribuant *Pugnantium cominus, Scutatorum*, aliaque id genus nomina; sic, ut bellicam illam intercidiisse vim, neque ad nos pervenisse censeant, rudes omnino et inexperti eiusmodi rerum aestimatores. Profecto nunquam adverterunt sagittariis Homericis, quibus artis suae nomen opprobrio vertebatur, non equum, non hastam, non scutum, nullum denique corporis munimentum fuisse; at in certamen venisse pedibus, et necesse habuisse delitescere optando sibi praesidium post clypeum commilitonum, vel ad cippum adnitendo supra sepulchrum: ubi nec fuga evadere, nec

γονοσι τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι οἷοί τε ἦσαν, οὐ μὴν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἑμφανοῦς διαμάχεσθαι, ἀλλὰ τι κλέπτειν ἐδόκουν αἰετῶν ἐν τῇ ἑμβολῇ γινομένων. ἄνευ δὲ τούτων οὕτως ἀταλαιπώρως
 Η 2 ἐχρῶντο τῇ τέχνῃ, ὥστε πελάσαντες τῷ σφετέρῳ μαζῶ τὴν νευ-
 ρὰν εἶτα τὸ βέλος ἠφίεσαν κωφόν τε καὶ οὐτιδανὸν εἰκότως τοῖς 5
 δεχομένοις ἐσόμενον. τοιαύτη μὲν τις οὔσα ἢ τοξεία φαίνεται
 πρότερον.

Ρ 7 Οἱ δὲ γε τανῶν τοξόται ἴασι μὲν ἐς μάχην τεθωρακισμένοι
 τε καὶ κνημίδας ἐναρμιοσάμενοι μέχρι ἐς γόνυ. ἤρηται δὲ αὐτοῖς
 ἀπὸ μὲν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τὰ βέλη, ἀπὸ δὲ τῆς ἑτέρας τὸ ξί-10
 φρος. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ δόρυ προσαποκρέμαται καὶ βραχεῖά τις ἐπὶ
 τῶν ὤμων ἀσπίς ὀχάνου χωρὶς, οἷα τὰ τε ὀμφὶ τὸ πρόσωπον
 καὶ τὸν ἀγκῆνα ἐπικαλύπτειν. ἱππεύονται δὲ ὡς ἄριστα καὶ θέον-
 τος αὐτοῖς ὡς τάχιστα τοῦ ἵππου τὰ τόξα τε οὐ χαλεπῶς ἐντεί-
 νειν οἷοί τε εἰσιν ἐφ' ἐκάτερα καὶ διώκοντάς τε βάλλειν τοὺς πο-15
 λεμίους καὶ φεύγοντας. ἔλκεται δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ μέτωπον ἢ
 Β νευρὰ, παρ' αὐτὸ μάλιστα τῶν ὄτων τὸ δεξιὸν, τοσαύτης ἀλκῆς
 ἐμπιπλώσα τὸ βέλος, ὥστε τὸν αἰετὸν παραπίπτοντα κτείνειν, οὔτε
 ἀσπίδος ἴσως οὔτε θώρακος ἀποκρούεσθαι τι δυναμένου τῆς ῥύ-
 μης. εἰσὶ δὲ οἱ τούτων ἤμιστοι ἐνθυμούμενοι σέβονται μὲν καὶ 20
 τεθῆπασιν τὸν παλαιὸν χρόνον, οὐδὲν δὲ ταῖς ἐπιτεχνήσεσι δι-

2. ἀλλὰ τι] ἀλλὰ τὸ Α. 5. ἠφίεσαν] ἀφίεσαν Α. 8. ἴασι]
 ἴασιν Α. 9. μέχρι Α. μέχρως Ρ. 12. οἷα] οἷα Ρ. 13. τὸν
 om. Α. 18. ἐμπιπλώσα Α. ἐμπιπλώσα Ρ. *ibid.* οὔτε — οὔτε]
 οὐδὲ — οὐδὲ Ρ.

vertentibus terga hostibus instare poterant. Non illi ex aperto pugnare; sed eorum, quae in praelio fierent, aliquid furtim sublegere semper videbantur. Praeterea in usu artis suae adeo inertes erant, ut admoto ad mammam nervo sagittam impellerent languidam, et merito ab iis ipsis, quos attingebat, deridendam ut futilem. Ita quidem veteres artem sagittariam exercebant.

Hodie vero qui arcu militant, ad pugnam procedunt loricati, et ocreis ad genu usque pertinentibus muniti. Aptas e latere dextro sagittas habent, e sinistro gladium: hastile etiam appensum nonnulli gestant, et scutulum nulla instructum ansa, ad humeros habile, quo vultum et collum tegant. Commodè equitant, et quam celerrime currente equo sagittas expedite missitant utroque versum, hostemque insequentem aequè feriunt ac fugientem. Caeterum elato ad frontem arcu, nervum retorqueunt ad aurem pene usque dexteram: isque vim tantam incutit sagittae, ut haec obvio cuique certum exitium afferat; nihil utique ad repellendum impetum conferentibus nec clypeo nec lorica. Sunt tamen qui his minime perpensis antiquitatem unam venerentur ac stupeant, neque in

δύσασι πλέον. ἀλλὰ τούτων οὐδὲν κωλύσει μὴ οὐχὶ μέγιστα τε καὶ ἀξιολογώτατα ἐν τοῖσδε τοῖς πολέμοις ξυμβῆναι. λελέξεται δὲ πρῶτον ἀρξάμενοις μικρὸν ἄνωθεν ὅσα Ῥωμαίοις ξυνηρέχθη καὶ Μήδοις, πολέμοισι παθεῖν τε καὶ δρᾶσαι.

5 β'. Ἦνίκα τὸν βίον Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐν Βυ- C
ζαντίῳ τελευτᾶν ἤμελλεν (ἦν γὰρ οἱ παῖς Θεοδοσίος οὐπω τοῦ
τιτθοῦ ἀπαλλαγείς), διηπορεῖτο ἀμφὶ τε τῷ παιδί καὶ τῇ βασι- V 227
λείᾳ, εὖ θεσφαι ἄμφω ὡς ἤκιστα ἔχων. ἐγένετο γὰρ τις αὐτῷ
ἐννοια, ὡς, ἦν μὲν κοινωὸν τινα Θεοδοσίῳ τῆς ἡγεμονίας πορί-
10 ζηται, αὐτὸς ἂν τὸν παῖδα τὸν αὐτοῦ διαχωρησάμενος τῷ ἔργῳ
εἴη, πολέμιον αὐτῷ δύναμιν τὴν βασιλείῳ περιβεβλημένον ἐπα-
γαγῶν, ἦν δὲ μόνον αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστήσεται, πολλοὶ D
μὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας ἐπιβατεύσουσι, τῆς τοῦ παιδὸς ἐρημίας,
ὡς τὸ εἶκος, ἀπολαύοντες, ἐπαναστάντες δὲ πόνῳ οὐδενὶ τυραν-
15 νήσουσι, τὸν Θεοδοσίον διαφθείραντες, ἐπεὶ οὐδένα ἐν Βυζαν-
τίῳ ξυγγενῆ εἶχεν, ὅς γ' ἂν αὐτῷ ἐπίτροπος εἴη. Ὀνώριον γὰρ
οἱ τὸν θεῖον ἐπαρκέσειν οὐδαμῆ ἤλπισε, πονηρῶν ἤδη τῶν Ἰτα-
λίας πραγμάτων ὄντων. οὐδὲν δὲ ᾔσπον καὶ τὰ ἐκ Μήδων αὐτὸν
ξυνετάρασσε, δεδιότα μὴ οἱ βάρβαροι οὗτοι τῆς τοῦ αὐτοκράτο- P 8
20 ρος καταθέοντες ἡλικίας ἀνήκιστα ἔργα Ῥωμαίους δρᾶσωσιν. ἐς
ταύτην Ἀρκάδιος τὴν ἀμηχανίαν ἐμπεπτωκῶς, καίπερ οὐ γεγωνῶς

10. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
10. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
10. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

18. μῆδων A. μῆδον P.

20. ῥω-
μαίους A. ῥωμαίοις P.

pretio maiori habeant novas accessiones industriae. Nihilominus hoc manebit, res in his bellis amplissimas et cum primis memorabiles effectas fuisse. Nunc priorem locum dabimus bello, quod Romanos inter ac Medos fuit, variamque eius fortunam, offensiones et victorias prosequemur, ubi rem paulo alius repetierimus.

2. Byzantii cum Arcadius Augustus in extremis ageret, Theodosii filii sui nondum amoti ab ubere et Imperii vicem sollicitus, quid testamento decerneret, quo bene cautum utriusque esset, nesciebat. Etenim veniebat in mentem vereri, ne si Theodosio principatus consortem daret, filio ipse suo conflaret exitium, hostem illi inducendo suprema potestate septum: sin eum solum scriberet Imperatorem, multi (quod proclive videbatur) capta opportunitate solitudinis pueri affectarent regnum, et oppresso rebellionem Theodosio tyrannidem nullo negotio occuparent; maxime cum Byzantii nemo adesset propinquorum, in cuius tutelam tradi posset. Neque enim spes erat laturum ipsi opem Honorium patrum, difficillimis Italiae rebus impeditum. Nec minus illum conturbabat impendens a Medis timor; cum metueret ne suis hi Barbari incursionibus, dum per teneram Imperatoris aetatem liceret impune, Romanos attererent. Has in angustias adductus Arcadius, vir caetera haud adeo sa-

ἐς τἄλλα ἀγγέλους, βουλευέται βουλὴν, ἣτις οἱ τὸν τε παῖδα καὶ τὴν ἀρχὴν διασώσασθαι εὐπετῶς ἴσχυσεν, εἴτε κοινολογησάμενος τῶν λογίων τισὶν, οἳοι πολλοὶ βασιλείους παρεδρεύειν εἰώθασιν, ἢ θείας τινὸς ἐπιποίας αὐτῷ γενομένης. διαθήκης γὰρ διαθεῖς γράμματα, διάδοχον μὲν τῆς ἡγεμονίας ἀνεῖπε τὸν παῖ-5
 Β βασιλείαν σθένει τε καὶ προνοίᾳ πάσῃ συνδιασώσασθαι. Ἀρκάδιος μὲν ὧδε τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὰ οἰκεία διοικησάμενος ἐτελεύτησεν· Ἰσδιγέρδης δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἐπεὶ τὸ γράμμα τοῦτο 10
 ἀπενεχθὲν εἶδεν, ὧν καὶ πρότερον ἐπὶ τρόπου μεγαλοφροσύνη διαβόητος ἐς τὰ μάλιστα, ἀρετὴν ἐπεδείξατο θαύματός τε πολλοῦ καὶ λόγου ἀξίαν. τὰς γὰρ Ἀρκαδίον ἐντολὰς ἐν ἀλογίᾳ οὐδεμιᾷ ποιησάμενος εἰρήνην τε ἀφθόνῳ χρώμενος διαγέγονεν ἐς Ῥωμαίους τὸν πάντα χρόνον καὶ Θεοδοσίῳ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο. 15
 αὐτίκα γοῦν πρὸς Ῥωμαίων τὴν βουλὴν γράμματα ἔγραψεν, ἐπιτροπὸς τε οὐκ ἀπαρνούμενος Θεοδοσίῳ βασιλείως εἶναι καὶ πόλε-
 C μων ἐπανατεινόμενος, ἣν τις αὐτῷ ἐς ἐπιβουλὴν ἐγχειροίη καθίστασθαι.

Ἐπεὶ δὲ Θεοδόσιος μὲν ἀνὴρ τε ἐγεγόνει καὶ ἡλικίας πόρρω 20
 ἀφῆκτο, Ἰσδιγέρδης δὲ νοσήσας ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἐπῆλθεν μὲν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν Οὐαραυράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς

1. βουλὴν L. βουλῆ P. 3. βασιλείους A. βασιλεῖ P. 6. τὸν] τῶν P. 18. ἐπανατεινόμενος] ἐπανατεινόμενος A correctus. 21. ἐπῆλθεν — ἄχαρι] ὁ Περσῶν βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν, οὐδὲν δὲ ἔδρασεν ἄχαρι, Suidas s. v. ἄχαρι.

gaci ingenio, viam iniit filio atque Imperio saluberrimam, sive tum egerit cum prudentibus viris (quales multi assidere et a consiliis esse Imperatori solent) sive divino quodam actus instinctu fuerit. Conscripto enim testamento, haerem Imperii filium, huius tutorem instituit Isdigerdem Regem Persarum. Supremis tabulis obsecrationem inseruit, eum enixe rogans, ut ad Imperium Theodosio asserendum potentiam suam omnem providentiamque conferret. Hunc in modum Arcadius et publicis et domesticis rebus compositis, e vita migravit. Rex autem Persarum Isdigerdes magnitudine animi iam ante clarissimus, cum oblatas sibi tabulas legisset, virtutis exemplum edidit mirum valde ac memorandum. Mandata enim Arcadii minime aspernatus, Romanos, quandiu vixit, pace beavit altissima, et imperium Theodosio conservavit, siquidem per literas ad Senatum Romanum extemplo datas, Theodosii Augusti tutelam agnovit, bellumque iam tum intentavit, si quid novi in ipsum quispiam attentaret.

Maior evaserat, et adulta aetate erat Theodosius, Isdigerdes autem morbo obierat, quando Vararanes Persarum Rex cum ingenti exercitu in

στρατῶ μεγάλῳ, ἔδρασε δὲ οὐδὲν ἄχαρι, ἀλλ' ἄπρακτος ἐπανήλ-
 θεν εἰς τὰ οἰκεία τρέπων τοιῶδε. Ἀνατόλιον τὸν τῆς ἑω στρατη-
 γὸν Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς πρεσβευτὴν ἐς Πέρσας μόνον αὐτὸν
 ἐτύχανε πέμψας· ὃς ἐπεὶ ἄγχιστα ἐγεγόνει τοῦ Μήδων στρατοῦ, H 3
 5 ἀποθρόσκει μὲν τοῦ ἵππου μόνος, πεζῇ δὲ βαδίζων ἐπὶ Οὐαρα-
 ράνην ἦει. καὶ αὐτὸν Οὐαραράνης ἰδὼν τῶν παρόντων ἀνεπνύ- D
 θάνετο ὅστις ποτὲ ὁ προσιῶν εἴη. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων εἶναι
 στρατηγὸν ἔφασαν. καταπλαγεῖς οὖν τῷ ἱπερβάλλοντι τῆς τι-
 μῆς ὁ βασιλεὺς οὕτω στρέψας τὸν ἵππον ὀπίσω ἀπήλαυσε, καί
 0 οἱ ἅπας ὁ τῶν Περσῶν λεῶς εἶπετο. γενόμενος δὲ ἐν τῇ οἰκείῃ
 γῆ τὸν τε πρεσβευτὴν ζῆν φιλοφροσύνῃ πολλῇ εἶδε καὶ τὴν εἰρή-
 νην ξυνηχώρησεν οὕτως, ὥσπερ Ἀνατόλιος πρὸς αὐτοῦ ἔχρηξεν,
 ἐφ' ᾧ μέντοι μηδέτεροι ἐν χωρίῳ οἰκείῳ ἐν γειτόνων τοῖς τῶν
 ἐτέρων ὁρίοις ὄντι ὀχύρωμα νεώτερόν τι ἐργάζονται. οὗ δὲ αὐ-
 5 τοῖς ἐξεργασμένον ἐκάτεροι τὰ οἰκεία ὅπη ἐβούλοντο ἐπρασσον.

γ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Περόζης ὁ Περσῶν βασιλεὺς πρὸς P 9
 τὸ Οὐννων τῶν Ἐφθαλιτῶν ἔθνος, οὗσπερ λευκοὺς ὀνομάζουσι, πό- V 228
 λεμον περὶ γῆς ὁρίων διέφερε, λόγου δὲ ἄξιον στρατὸν ἀγείρας
 ἐπ' αὐτούς ἦει. Ἐφθαλίται δὲ Οὐννικὸν μὲν ἔθνος εἰσὶ τε καὶ
) ὀνομάζονται, οὗ μέντοι ἀναμῆγνυται ἢ ἐπιχωριάζουσιν Οὐννων

17. „Ἐφθαλιτῶν] In fragmento Procopiano Andreae Schotti legi-
 tur Νεφθαλιτῶν. Ultra lectio praeferenda sit, ex iis, quae dicam
 alibi, intelligitur.“ MALT. Utriusque scripturae testes indicavit
 Kanngiesserus. Vide Photii Excerpta infra p. 81 b. c. 19. Ἐφθα-
 λιται] Εφθαλίται P hic et infra.

fines Romanorum irrupit. Verum innoxius reque infecta sese domum
 recepit: quod ita accidit. Anatolius militum per Orientem magister,
 quem unum Theodosius Aug. legatum ad Persas proficisci iusserat, cum
 proxime eorum exercitum venisset, ex equo desiluit, et pedibus ire solus
 perrexit ad Varanem. Hic hominem conspicatus, ex astantibus scitari,
 quis ille qui sic accederet? Tum ii, Magistrum esse illum militiae Ro-
 manae dixerunt. Percussit Regem eximia observantia, impulitque ut fle-
 xum illico equum retro concitaret, Persis sequentibus universis. Ubi pe-
 dem in solo posuit suae ditionis, tum demum perhumaniter ad consp-
 ectum suum admisit oratorem, et pacem ea conditione, qua Anatolius pe-
 tebat, concessit, ut neutra gens in suo solo prope fines alterius novam
 ullam munitionem extrueret. Quo rite praestito, liberum in utroque Im-
 perio cursum res habuere.

3. Post haec Rex Persarum Perozes cum Ephthalitis Hunnis, quos
 Albos vocant, de regni finibus aggressus bello contendere, exercitum
 contra illos florentem duxit. Porro Ephthalitae et genus et nomen Hun-
 norum participant; licet cum Hunnis, quos novimus, nullum ipsis com-

τισὶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπεὶ οὔτε χώραν αὐτοῖς ὁμορον ἔχουσιν οὔτε πη αὐτῶν ἀγχιστα ὤκηται, ἀλλὰ προσοικοῦσι μὲν Πέρσαις πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, οὗ δὴ πόλις Γοργῶ ὄνομα πρὸς αὐταῖς που
B ταῖς Περσῶν ἐσχατιαῖς ἐστίν, ἐνταῦθα δὲ περὶ γῆς ὁρίων διαμάχασθαι πρὸς ἀλλήλους εἰώθασιν. οὐ γὰρ νομάδες εἰσὶν ὡσπερ τὰ ἄλλα Οὐννικὰ ἔθνη, ἀλλ' ἐπὶ χώρας ἀγαθῆς τιнос ἐκ παλαιού ἴδρυνται. ταῦτά τοι οὐδέ τινα ἐσβολὴν πεποίηται πώποτε ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν, ὅτι μὴ ζῦν τῷ Μήδων στρατῷ. μόνοι δὲ Οὐννων οὔτοι λευκοί τε τὰ σώματα καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ὕψεις εἰσίν. οὐ μὴν οὔτε τὴν διαίταν ὁμοιότροπον αὐτοῖς ἔχουσιν οὔτε
C θηρίων βίον τινα ἤπερ ἐκείνοι ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς βασιλέως ἐνὸς ἄρχονται καὶ πολιτείαν ἐννομον ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πέλας ὀρθῶς καὶ δικαίως ξυμβάλλουσι, Ῥωμαίων τε καὶ πάντων οὐδέν τι ἤσσον. οἱ μέντοι εὐδαίμονες αὐτοῖς φίλους ἐταιροῦνται ἄχρι ἐς εἰκοσίν, ἂν οὔτω τύχη, ἢ τούτων πλείους, οἵπερ αὐτοῖς ξυμπόται μὲν ἐς αἰεὶ γίνονται, τῶν δὲ χρημάτων μετέχουσι πάντων, κοινῆς τιнос ἔξουσίας αὐτοῖς ἐς ταῦτα οὔσης. ἐπειδὴν δὲ τῷ αὐτοῖς ἐταιροσαμένῳ τελευτῆσαι ξυμβαίη, τούτους δὴ τοὺς
D ἄνδρας ζῶντας ζῦν αὐτῷ ἐς τὸν τάφον ἐσκομίζεσθαι νόμος.

Ἐπὶ τούτους τοὺς Ἐφθαλίτας τῷ Περόζῃ πορευομένῳ ξυμπαρῆν πρεσβευτῆς, ὃς δὴ ἔτυχε πρὸς βασιλέως Ζήνωνος παρ' αὐ-

1. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. *ibid.* αὐτοῖς A. αὐτῶν P.
 10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 11. θηρίων] θηρίου A.
 12. τοὺς πέλας] τοῖς πέλας αἰεὶ A correctus. 15. τύχη A correctus. τύχοι P.

mercium intercedat. Haud enim eorum confines sunt neque accolae; sed Persarum, a Septentrione: ubi est Gorgo, urbs ad oram sita extremam Persidis. Hic de limitibus certare inter se solent. Nec vero vagantur Ephthalitae palanturve caeterorum more Hunnorum; sed fixas iam inde antiquitus in regione benigna sedes retinent, ita quidem ut nunquam nisi una cum Medis in Romanam ditionem irruperint. Ex Hunnis hi soli corpora cute candida et vultus habent minime deformes. Longe etiam diversis moribus vivunt. Non enim vitam, ut illi, ferinam agunt; sed Regi uni parent, ac sub politicis legibus, inter se et cum vicinis ex aequo et bono contrahunt, nec minori sane cum laude quam Romani et quaevis aliae nationes. Opulentissimi quique amicos adiungunt sibi vicenos, aut, si fors tulerit, etiam plures, quos semper habent convivas, omniumque facultatum suarum participes, dato singulis communi quodam in eas iure. At ubi fato concessit qui illos sibi sodales asciverat, obinuit consuetudo, ut ipsi adhuc vitae pleni in tumultum cum mortuo inferantur.

Potentem Ephthalitas Perozem secutus est Eusebius Zenonis Augusti apud eum Legatus. At illi simulata fuga, quasi hostium adventu ter-

τὸν ἰσταλμένος, Εὐσέβιος ὄνομα. Ἐφθαλίται δὲ δόκησιν παρε-
 χόμενοι τοῖς πολεμίοις, ὅτι δὴ αὐτῶν κατορρωδηκότες τὴν ἔφοδον
 εἰς φυγὴν ὠρμηνται, ἤσαν δρόμῳ εἰς χῶρόν τινα, ὕπερ ὕρη ἀπό-
 τομα πανταχόθεν ἐκύκλουν, συγχοῖς τε καὶ ἀμφιλαφέσιν εἰς ἄγαν
 5 καλυπτόμενα δένδροις. ἐντὸς δὲ τῶν ὀρῶν προΐοντι ὡς πορρω-
 τάτω ὁδὸς μὲν τις ἐφαίνετο ἐν μέσῳ εὐρεῖα ἐπὶ πλεῖστον διήκου- P 10
 σα, ἔξοδον δὲ τελευτῶσα οὐδαμῆ εἶχεν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν μάλιστα
 τὸν κύκλον τῶν ὀρῶν ἔληγε. Περύζης μὲν οἶν, δόλου παντὸς
 ἀμφοτιστίσας οὐκ ἐννοῶν τε ὡς ἐν γῆ ἄλλοτρίῳ πορεύοιτο, ἀνε-
 10 πισκέπτως ἐδίωκε. τῶν δὲ Οὔνων ὀλίγοι μὲν τινες ἔμπροσθεν
 ἔφευγον, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν ταῖς δυσχωρίαις διαλαθόντες κατὰ
 νότου ἐγένοντο τοῦ τῶν πολεμίων στρατοῦ, οὔπω τε αὐτοῖς ἐβού-
 λοντο ἐνδηλοῖ εἶναι, ὅπως δὴ τῆς ἐνέδρας πόρρω χωρήσαντες ἐν-
 τὸς τε τῶν ὀρῶν ἐπὶ πλεῖστον γεγενημένοι μηκέτι ὀπίσω ἀναστρέ-
 15 φειν οἷοί τε ὦσιν. ὦνπερ οἱ Μῆδοι ἀισθόμενοι (ἤδη γὰρ καὶ τι
 τοῦ κινδύνου ὑπέφηεν) αὐτοὶ μὲν δέει τῷ ἐκ Περύζου τὰ πα- B
 ρόντα σφίσι ἐν σιωπῇ εἶχον, Εὐσέβιον δὲ πολλὰ ἐλιπύρουσαν πα-
 ραίνεσιν εἰς τὸν βασιλέα ποιήσασθαι μακρὰν ἀπολελειμμένον τῶν
 οἰκείων κακῶν, βουλευέσθαι μᾶλλον ἢ θρασύνεσθαι οὐκ ἐν δέον-
 20 τι, καὶ διασκοπεῖσθαι, ἣν τίς ποτε μηχανῆ εἰς σωτηρίαν φέρουσα
 εἶη. ὁ δὲ Περύζης εἰς ὕψιν ἔλθὼν τύχην μὲν τὴν παροῦσαν ὡς
 ἤμιστα ἀπεκάλυψεν, ἀρξάμενος δὲ μυθοποιίας, λέοντά ποτε τράγῳ
 ἔμασκειν ἐντευχεῖν δεδιμένῳ τε καὶ μηχανωμένῳ ἐπὶ χῶρον τινὸς οὐ
 λίαν ὑψηλοῦ, ἐπὶ θοίνην δὲ αὐτοῦ τὸν λέοντα ἐφρίμενον ὀρμηῆσαι V 229

16. ὑπέφηεν] ὑπέφαιεν A corr.
 τηρίαν P.

20. εἰς σωτηρίαν A. εἰς σω-

riti, cursu quemdam in locum contenderunt, quem undique praerupti
 montes ac densis opacisque nemoribus vestiti cingebant. Quo quidem
 penetrantibus via late patebat in medio, quae longissime ducere videba-
 tur: nullum tamen habebat exitum, et ad montium ambitum desinebat.
 Ille Perozes doli plane omnis securus, nec se in hostili solo iter facere
 reputans, inexplorato persequabatur Hunnorum manum ante oculos fu-
 gientium; interea dum pars multo maxima in aspretis oblitescens immine-
 bat a tergo, nec patere prius volebat, quam illi in insidias tam alte se
 induissent et in montium impediissent anfractus, ut non possent referre
 pedem. His Medi cognititis, (iam enim periculi indicium aliquod subor-
 tum erat) quo res loco essent, coram Peroze dissimulabant, veriti ne
 quid gravius decerneret. Enixe autem instabant Eusebio, ut Regem sui
 ignarum infortunii commoneret, hortareturque ne audaciam adhiberet in-
 tempestivam, sed consilium, et expediendae salutis rationem exploraret.
 Ille Perozem cum adisset, haud nude rem statim exposuit. Verum orsus
 a fabula, in hircum aliquando non admodum edito in loco vinctum atque

μὲν ὡς ἀρπάζοντα, ἐμπεισεῖν δὲ ἐς κατώρουχα βαθύτην μάλιστα,
 C ὁδὸν κυκλοτερεῇ ἔχουσαν στενήν τε καὶ οὐ πεπερασμένην, (διέξο-
 δον γὰρ οὐδαμῇ εἶχεν) ἦν δὴ οἱ τοῦ τράγου κύριοι ἐξεπίτηδες τε-
 H 4 χνησάμενοι ὑπερθεῖν τῆς κατώρουχος τὸν τράγον τεθείκασι τῷ
 λέοντι ποδοστράβην ἑσόμενον. ταῦτα Περόζης ἀκούσας ἐς δέος 5
 ἦλθε μὴ ποτε Μῆδοι ἐπὶ πονηρῶ τῷ σφετέρῳ τὴν δίωξιν ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους πεποιήνται. καὶ πρόσω μὲν οὐκέτι ἐχώρει, μένων δὲ
 αὐτοῦ τὰ παρόντα ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο. Οὕνοι δὲ ἤδη ἐπόμενοι ἐκ
 τοῦ ἐμφανοῦς τοῦ χώρου τὴν εἴσοδον ἐν φυλακῇ εἶχον, ὅπως μη-
 κέτι οἱ πολέμοι ὀπίσω ἀπελαύνειν οἴοι τε ᾧσι. καὶ οἱ Πέρσαι 1
 D τότε δὴ λαμπρῶς αἰσθόμενοι οὗ ἦσαν κακοῦ ἐν συμφροῇ ἐποιούν-
 το τὰ παρόντα σφίσι, διαφεύξασθαι τὸν κίνδυνον ἐν ἐλπίδι οὐ-
 δεμιῶ τὸ λοιπὸν ἔχοντες. ὁ δὲ τῶν Ἐφθαλιτῶν βασιλεὺς πέμψας
 παρὰ Περόζην τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς, πολλὰ μὲν αὐτῷ θράσους
 περὶ ἀλογίστου ὠνείδισεν, ἀπ' οὗ δὴ αὐτὸν τε καὶ τὸ Περσῶν 1
 γένος κόσμῳ οὐδενὶ διαφθείρειεν, ἐνδύσειεν δὲ καὶ ὡς τὴν σωτη-
 ρίαν Οὕνους αὐτοῖς ἐπηγγέλλετο, ἦν γε αὐτὸν τε Περόζης προσ-
 κινεῖν βούλοιο ἅτε δεσπότην γεγενημένον καὶ ὄρκους τοὺς σφίσι
 πατρίους ὁμνὺς τὰ πιστὰ δοίη, μὴ ποτε Πέρσας ἐπὶ τὸ Ἐφθαλι-
 τῶν ἔθνος στρατεύσεισθαι. ταῦτα ἐπὶ Περόζης ἤκουσε, μάγων 2
 τοῖς παροῦσι κοινολογησάμενος ἀνεπυθάνετο εἰ τὰ ἐπαγγελλό-
 μενα πρὸς τῶν ἐναντίων ποιητέα εἴη. οἱ δὲ μάγοι ἀπεκρίναντο

12. διαφεύξασθαι A. διαφεύξασθαι P.

14. θράσους περὶ A

coisr. περὶ θράσους P.

15. τὸ περσῶν A. τῶν Περσῶν P.

balantem incurrisse leonem dixit, obiectaeque dapis cupidine actum ita quidem insiluisse ut rapturus videretur; in fossam vero decidisse altissimam; quae tramitem certe circumflexum habebat, sed angustum valde nec foras pervium, ut qui ab omni parte careret exitu. Sic nempe ductus consulto fuerat ab hirci dominis, et hic supra scrobem ita locatus, ut leo caperetur. Haec ubi Perozes audiit, vereri coepit ne in perniciem Medi suam ruissent, hostem insequendo. Nec porro perrexit; sed eodem loci temporisque vestigio instituit cum re praesenti deliberare. Ecce autem a tergo Hunni se prodere et ex aperto montis fauces custodire, quo receptum hosti praecluderent. Tum demum Persae in quae mala devenissent perspicere, deplorare praesentem vicem, ac periculi fugam desperare. At Rex Ephthalitarum missis ad Perozem aliquot e suis assecis, vehementer illi exprobravit inconsideratam audaciam, qua se gentemque suam foede perditum ivisset. Hunnos tamen parsuros promisit, si modo ipse a Peroze tanquam dominus adoraretur, fidemque patrio illorum sacramento authoratam acciperet, nunquam Persas bellum Ephthalitis illaturos. Quibus Perozes auditis, Magos, qui aderant, consulens, num data conditione utendum esset rogavit. Responsum a

τὰ μὲν ἀμφὶ τῷ ὄρκῳ ὅπη οἱ βουλομένῳ ἐστὶν αὐτὸν διοικήσα- P 11
σθαι, ἐς μέντοι τὸ ἕτερον σοφία περιελθεῖν τὸν πολέμιον. εἶναι
γὰρ αὐτοῖς νόμον τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολὰς προσκυνεῖν ἡμέρα ἐκά-
στη. δεήσειν οὖν αὐτὸν τηρήσαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς τὸν καιρὸν
5 ἔγγενέσθαι μὲν ἅμα ἡμέρα τῷ τῶν Ἐφθαλιτῶν ἄρχοντι, τε-
τραμμένον δέ που πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον προσκυνεῖν· ταύτῃ γὰρ
ἂν ἐς τὸ ἔπειτα τῆς πράξεως τὴν ἀτιμίαν φυγεῖν δύναίτο. Πε-
ρόξης μὲν οὖν ἀμφὶ τε τῇ εἰρήνῃ τὰ πιστὰ ἔδωκε καὶ τὸν πολέ-
μιον προσεκύνησε, καθάπερ τῶν μάγων ἢ ὑποθήκη παρήγγελ-
0 λεν, ἀκραιφνεῖ δὲ τῷ Μήδων στρατῷ παντὶ ἐπ' οἴκου ἀσμένως
ἀνεχώρησε.

δ'. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ἕστερον ἀλογήσας τὰ ὁμωμοσμένα
τίσασθαι Οὐννοὺς τῆς ἐς αὐτὸν ὕβρεως ἤθελε. πάντας οὖν αὐτί-
κα ἐκ πάσης γῆς Πέρσας τε καὶ ξυμμάχους ἀγείρας ἐπὶ τοὺς Ἐφθα-
5 λίτας ἦγε, τῶν παίδων ἓνα Καβάδην ὀνομαζόμενον μόνον ἀπολι-
πὼν (τηνικαῦτα γὰρ ἠβηκῶς ἔτυχε), τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας
ἐπαγόμενος τριάκοντα μάλιστα. Ἐφθαλίται δὲ αὐτοῦ τὴν ἔφο-
δον γνόντες, ἀχθόμενοί τε οἷς δὴ πρὸς τῶν πολεμίων ἠπάτηντο,
τὸν βασιλέα ἐκάκιζον, ἅτε προέμενον Μήδοις τὰ πράγματα. καὶ B
10 οὗς αὐτῶν ξὺν γέλῳτι ἐπνυθάνετο τί ποτε ἄρα σφῶν προέμενος
εἶη, πότερον τὴν γῆν ἢ τὰ ὄπλα ἢ ἄλλο τι τῶν πάντων χρημιά-
των. οἱ δὲ ὑπολαβόντες οὐκ ἄλλο οὐδὲν πλὴν γε δὴ ὅτι τὸν καιρὸν
ἔλασαν, οὗ τἄλλα πάντα ἠρτῆσθαι ξυμβαίνει. οἱ μὲν οὖν τοῖς

4. δεήσειν] δεήσει P. 12. ἀλογήσας A. ἀλογίσας P.

Magis, quod attineret ad iusiurandum, componeret ipse arbitrato suo; quod ad alterum, solerter hostem circumveniret. Mox suggesserunt in patriis esse moribus adorare quotidie solem orientem: itaque oportere, ut tempore diligenter observato, Regem Ephthalitarum prima luce adiret, et ad solem surgentem conversus, hunc adoraret: quo astu ignominiam facti elevare deinde posset atque effugere. Igitur Perozes cum pacis fidem dedit, tum hostem ex Magorum praescripto veneratus est: sic demum laetus exercitum reduxit salvum atque incolumem.

4. Aliquanto post Perozes spreto, quo se obstrinxerat, iuramento, impositam sibi ab Hunnis contumeliam ultum ire decrevit. Quapropter ubi copias undique et Persarum et sociorum collegisset, eas ipse in Ephthalitas duxit cum triginta filiorum suorum grege, uno Cabade, qui nondum ex ephelis excesserat, domi relicto. De illius protectione factis certioribus Ephthalitis, accidit ex eo dolor, quod ab hoste circumscripti fuissent; mox et in Regis vituperationem erupit, cum dicerent eum Medis res patriae prodidisse. Is ad haec ridens ex ipsis quaerere, ecquid tandem cessisset? Utrumne arva, an arma, aut e facultatibus cacteris aliud forte quippiam? At illi occasionem, unde omnia pende-

- V 230 ἐπιούσιν ὑπαντιάζειν πάση προθυμίῃ ἡξίουν, ὃ δὲ αὐτοὺς μὲν ἐν
 γε τῷ παρόντι ἐκόλυεν. οὐπω γὰρ σαφές τι ἀμφὶ τῇ ἐφόδῳ ἰσχυ-
 C ρήζετο γεγονέναι σφίσι, ἐπεὶ οἱ Πέρσαι ἔτι ἐν γῆ τῇ οἰκίᾳ τυγ-
 χάνουσιν ὄντες· μένων δὲ αὐτοῦ ἐποίησεν τάδε. ἐν τῷ πεδίῳ, ἣ
 ἤμελλον Πέρσαι ἐς τὰ Ἐφθαλιτῶν ἡθῆ ἐσβάλλειν, χώραν πολλήν 5
 τινα ἐπὶ πλεῖστον ἀποτεμῶν τάφρον εἰργάσατο βαθεῖάν τε καὶ
 εὐρους ἱκανῶς ἔχουσαν, ὀλίγον τιὰ ἐν μέσῳ ἀκραιφνῆ χώρον
 ἀπολιπὼν ὅσον ἵππων ὀδοῦ ἐπαρκεῖν δέκα. καλάμους τε τῇ τά-
 P 12 φρῶ ὑπερθεῖν ἐπιθεῖς καὶ γῆν ἐπὶ τοὺς καλάμους συναμνησάμενος,
 ταύτῃ ἐπιπολῆς ἔκρουσεν, Οὐννων τε τῷ ὀμίλῳ ἐπέστελλεν, ἐπει- 10
 δὴν ἐνθένδε ὀπίσω ἀπελαύνειν μέλλωσι, διὰ χώρου τοῦ χέρσου ἐς
 ὀλίγους σφᾶς συναγαγόντας σχολαιτέρους ἵεναι, φυλασσομένους
 ὅπως μὴ ἐς τὰ ἐσκαμμένα ἐμπίπτοιεν· τοὺς δὲ ἄλλας ἄκρον ση-
 μείου τοῦ βασιλείου ἀπεκρέμασεν, ἐς οὓς τὸν ὄρκον Περόζης
 ὤμοσε πρότερον, ὧν δὴ ἀλογήσας ἐπὶ Οὐννων ἐστράτευσεν. ἕως 15
 μὲν οὖν ἐν τῇ γῆ τῇ σφετέρᾳ τοὺς πολεμίους ἤκουεν εἶναι, ἡσυχῆ
 ἔμεινεν, ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς ἐς Γοργῶ πόλιν ἔμαθεν ἀφικέσθαι πρὸς
 τῶν κατασκόπων, ἥπερ ἐν τοῖς ἐσχάτοις Περσῶν ὄροις τυγχάνει
 B οὔσα, ἐνθένδε τε ἀπαλλαγέντας ὁδοῦ ἐπὶ σφᾶς ἡδὴ ἵεναι, αὐτὸς
 μὲν τῷ πλείονι στρατῷ τῆς τάφρου ἐντὸς ἔμεινεν, ὀλίγους δὲ πέμ- 20
 ψας, ὄφθῆναι μὲν τοῖς ἐναντίοις ἐν τῷ πεδίῳ ἐκέλευε μακρὰν
 ἀποθεῖν, ὄφθέντας δὲ μόνον εἶτα ἀνὰ κράτος φεύγειν ὀπίσω, ἐν

22. ἀποθεῖν] ἄπωθεν L hic et p. 22, 8.

rent, dimissam fuisse conquesti, nihilominus parabant promptissimis animis hosti occurrere. Sed vetuit in praesentia Rex, affirmans se de irruptione Persarum nihil dum habere explorati, cum adhuc suos se intra limites tenerent. Itaque haud ultra movens, haec praemolitus est. In campo, qua Persae patrias Ephthalitarum sedes ingressuri erant, spatium magnum intercidens, fossam duxit altitudinis latitudinisque ingentis, relicta in medio exigua intercapedine terrae non subactae, quanta sufficeret equis decem, qui frontibus aequatis irent. Impositis deinde calamis, et his supergesta humo foveam obcaecavit, Hunnorum turmae, quae ex ulteriori tractu conversura cursum erat, praecipiens, ut in eo interstitio, quod solidum relinquebatur, densarent ordines lentiusque incederent, ne in fossam prolaberentur. Ipsum etiam e vexilli regii cuspide salem suspendit, per quem Perozes ante iuraverat, et quem modo contemnens, bello Hunnos appetebat. Ergo tandiu Rex Ephthalitarum sese continuit, dum fama fuit hostem agere in suo regno. Simul autem ab exploratoribus didicit, Persas attigisse Gorgo, urbem in extrema Perside positam, iamque illinc profectos petere Ephthalitas; ipse quidem cum parte copiarum maxima cis fossam substitit; paucos vero emittens, iussit in conspectum dare se hostibus procul in campo, mox in fugam

μνήμῃ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς ἀμφὶ τῇ κατώρουχι ἔχοντας, ἤνικα δὴ
 αὐτῆς ἄγχιστα ἴσονται. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν, καὶ ἐπεὶ τῆς
 διώροντος ἀγχοτάτω ἐγένοντο, ἐς ὀλίγους σφῶς ξυναγαγόντες διέ- H 5
 βησαν ἅπαντες καὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀνemiγγνντο. οἱ δὲ Πέρσαι
 5 ξυνιέναι τῆς ἐπιβουλῆς οὐδαμῇ ἔχοντες κατὰ κράτος ἐν πεδίῳ
 λίαν ἐπίτω ἐδίωκον, Θυμῷ πολλῷ ἐς τοὺς πολεμίους ἐχόμενοι. ἐς
 τε γοῦν τὴν τάφρον ἐμπεπτώκασιν ἅπαντες, οὐχ οἱ πρῶτοι μύ- C
 ρον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ὄπισθεν εἶποντο. ἄτε γὰρ τὴν διώξιν ξὺν
 Θυμῷ μεγάλῳ, καθάπερ ἐροήθη, ποιούμενοι, ὡς ἤκιστα ἤσθον-
 10 το τοῦ κακοῦ, ὡς δὴ ξυντετύχηκε τοῖς ἔμπροσθεν ἰοῦσιν, ἀλλ'
 ἐπεὶ αὐτοὺς ξὺν τοῖς ἵπποις τε καὶ δόρασιν ἐμπεπτωκότες, ἐκεί-
 νους τε, ὡς τὸ εἶδος, ἔκτειναν καὶ αὐτοὶ οὐδέν τι ἤσπον ξυν-
 διεφθάρησαν. ἐν οἷς καὶ Περόζης ἦν ξὺν παισὶ τοῖς αὐτοῦ ἅπα-
 15 σι. καὶ αὐτὸν μέλλοντα ἐς τὸ βάραθρον τοῦτο ἐμπεσεῖσθαι φασὶ
 τοῦ τε δεινοῦ ἤσθῆσθαι καὶ τὸ μάργαρον, ὃ οἱ λευκότερόν τε
 καὶ μεγέθους ἐπεροβόλῃ ἐντιμον ἐξ ὧτός δεξιῶ ἀπεκρέματο, ὄφει-
 λόντα ἴσθαι, ὅπως δὴ μὴ τις αὐτὸ ὀπίσω φοροίη, ἐπεὶ ἀξιοθέα-
 20 τον ἐπεροκῶς ἦν, ὅσον οὐπω πρότερον ἐτέρῳ τῷ βασιλεῖ γέγονεν. D
 ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες. οὐ γὰρ ἂν ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ
 κακοῦ ἄλλον ὄτουοῦν ἐς φροντίδα ἦλθεν, ἀλλ' οἶμαι τό τε οὖς
 αὐτῷ ἐν τούτῳ ξυγκεκόφθαι τῷ πάθει καὶ τὸ μάργαρον ὅπη ποτὲ
 ἀφανισθῆναι. ὕπερ ὃ Ῥωμαίων βασιλεὺς τότε πρῶσθαι πρὸς
 τῶν Ἰερθάλιτων ἐν σπουδῇ ποιησόμενος ἤκιστα ἴσχυσεν. οὐ γὰρ

6. ἐχόμενοι] ἐρχόμενοι A corr. 15. τὸ μάργαρον] ὁ μάργαρος
 ex Procopio scholion apud Photium Bibl. p. 22. ed. Bekk.

se effuse convertere, memores in primis quae circa foveam mandata haberent, ubi propius accessissent. Neque ea emissarii fefellerent. Ut enim fossae appropinquarunt, collecto in arctum agmine transierunt omnes, seque suis admiscuerunt. Interea Persae praecipiti in hostem furore fervidi, per aperta et plana spatia, ubi nullas suspicari insidias poterant, ferebantur. Sed in foveam demum lapsi sunt, non primi modo, sed quicumque etiam sequebantur. Quippe caeco impetu abrepti, ut dictum est, praecuntium casum non ante deprehenderunt, quam super illos cum equis et hastis voluti, certum exitum attulere miseris, neque ipsi effugerunt. In his fuit cum filiis omnibus Perozes, quem ferunt, cum proximus esset barathro, mali aliquid praecagisse, et rarum candore ac magnitudine unionem, quem ex aure dextera suspensum gestabat, proiecissee, ne quis illum deinceps ferret. Erat enim spectatu dignissimus, nec talem quisquam Regum hactenus tulerat. Quae narratio nullam apud me fidem habet. Neque enim Regem tali rerum articulo cogitationem alius mali cuiuspiam suscepisse crediderim; sed aurem ei hac in atrage conscissam, et amissum alicubi unionem: quem tum emere ab Ephthalitis frustra satagit Imperator Romanorum. Non enim Barbari

αὐτὸ εὐρέσθαι οἱ βάρβαροι εἶχον, καίπερ πόνῳ πολλῶ τὴν ζήτη-
σιν ποιησάμενοι. φασὶ μέντοι Ἐφθαλίτας εὐραμένους αὐτὸ ὕστε-
ρον τῷ Καβάδῃ ἀποδόσθαι. ὅσα δὲ ἀμφὶ τῷ μαργάρῳ τούτῳ
Πέρσαι λέγουσιν, εἰπεῖν ἄξιον· ἴσος γὰρ ἂν τῷ καὶ οὐ παντάπα-
σιν ἄπιστος ὁ λόγος δόξειεν εἶναι.

5

P 13

Λέγουσιν οὖν Πέρσαι εἶναι μὲν ἐν τῷ κτενὶ μάργαρον τοῦτο
ἐν θαλάσῃ, ἢ ἐν Πέρσαις ἐστὶ, νήχεσθαι δὲ τὸν κτένα τῆς ταύ-
τη ἡόνος οὐ πολλῶ ὑποθεν· ἀνεωγένοι τε αὐτῷ ἄμφω τὰ ὄστρα-
κα, ὧν δὴ κατὰ μέσον τὸ μάργαρον εἰστήκει θέαμα λόγου πολλοῦ
ἄξιον. ἄλλο γὰρ αὐτῷ εἰκασθῆναι οἰδαμῆ ἔσχεν οὔτε τῷ μεγέθει
οὔτε τῷ κάλλει ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. κῦνα δὲ θαλάσσιον ὑπερ-
φῦά τε καὶ δεινῶς ἄγριον ἔραστὴν τοῦ θεάματος τοῦτου γενόμε-
νον ἔπεσθαι κατ' ἴχνος αὐτῷ, οὔτε νύκτα ἀνιέντα οὔτε ἡμέραν,
ἀλλὰ καὶ ἡνίκα τροφῆς ἐπιμελεῖσθαι ἀναγκασθεῖη, ἐνταῦθα μὲν

B τι περισκοπεῖσθαι τῶν ἰδωδύμων, εὐρόντα δέ τι καὶ ἀνελόμενον
ἐσθίειν μὲν ὅτι τάχιστα, καταλαβόντα δὲ αὐτίκα δὴ μάλα τὸν κτέ-
να θεάματος αὐθις τοῦ ἔρωμένου ἐμπίπασθαι. καί ποτε τῶν

V 231

τινα γριπέων φασὶ τὰ μὲν ποιούμενα ἐπιθεῖν, ἀποδειλιάσαντα δὲ
τὸ θηρίον ἀποκνῆσαι τὸν κίνδυνον, ἔς τε τὸν βασιλέα Περόζην
ἅπαντα τὸν λόγον ἀνενεγκεῖν. αἱ δὲ τῷ Περόζῃ ἀκούσαντι πό-
θον φασὶ τοῦ μαργάρου γενέσθαι μέγαν, πολλαῖς τε ἀπ' αὐτοῦ
θωπείαις τὸν ἀσπαλιέα τοῦτον καὶ ἀγαθῶν ἐλλείσιν ἐπαῖραι. ὅν

2. ὕστερον Niebuhrius. Legebatur ἔτερον. 8. ἡόνος] ἡῖόνος P.
Quum libri modo hoc modo illud praeberent, ego ubique ἡῖόνος scripsi.
10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. μὲν τι A. μὲν τοι P.

quamvis perquisitum reperire potuerunt. Quanquam sunt qui inventum
quidem ab Ephthalitis, sed Cabadi alium pro ipso venditum tradant.
Locus vero postulat, ut quae Persae de illo produnt, hic inseramus:
nam ea sunt, quae nec absurda cuiquam, nec plane incredibilia vi-
deantur.

Igitur perhibent pectinem eo foetum unione in sinu fuisse Persico:
cum autem littori adnataret, diductis testulis, apparuisse in medio unio-
nem unice spectandum admirandumque; ut qui omnibus, quotquot ex
omni memoria exitissent, magnitudine ac nitore praestaret. At immanis
supra modum canis marinus adeo videndi eius cupidus erat; ut pectinem
diu noctuque assectaretur. Quod si fame compelleretur escam parare,
indidem circumspectabat, num edule quicquam offerret sese: simul de-
prehenderat, raptum ibat glutiebatque: mox reversus ad pectinem, deli-
ciarum suarum conspectu se satiabat. Quae cum aliquando piscator con-
siderasset, metus eum belluae tenuit quo minus adiret periculum, satis-
que habuit Regi Perozae rem enarrare. Hic statim cupiditate incensus,
piscatoris operam eblandiri, animumque luculentae mercedis spe excitare

δὴ ἀντιτείνειν αἰτουμένῳ δεσπότῃ οὐκ ἔχοντα λέγουσι τὰδε τῷ
 Περσῶν εἰπεῖν „ὦ δέσποτα, ποθεινὰ μὲν ἀνθρώπῳ χρήματα,
 ποθεινότερα δὲ ἢ ψυχῇ, πάντων μέντοι ἀξιώτατα τέκνα. ὦν δὲ C
 τῇ στοργῇ ἀναγκασθεὶς φύσει ἴσως ἂν τις καὶ πάντα τολμήσειεν.
 5 ἔγὼ τοίνυν τοῦ τε θηρίου ἀποπειράσεσθαι καὶ τοῦ μαργάρου σε
 θήσεσθαι κύριον ἐλπίδα ἔχω. καὶ ἦν μὲν κρατήσω τοῦ ἀγῶνος
 τούτου, εὐδηλον ὡς ἐν τοῖς καλουμένοις ὀλβίοις τὸν θένδε τετά-
 ξομαι. σέ τε γὰρ πᾶσιν ἀγαθοῖς με δωρήσασθαι, ἅτε βασιλέων
 βασιλέα, οὐδὲν ἀπαικὸς, καὶ ἐμοὶ ἀποχρήσει, καίπερ οὐδὲν, ἂν
 οὕτω τίχοι, κεκομισμένῳ, τὸ δεσπότην εὐεργέτην τοῦ ἐμοῦ γε-
 γενῆσθαι. εἰ δὲ ἐμὲ δεῖ τῷ θηρίῳ τούτῳ ἀλῶναι, σὺν δὲ ἔργον
 ἔστω, ὦ βασιλεῦ, τοὺς ἐμοὺς παῖδας θανάτου τοῦ πατρῴου ἀμεί-
 ψασθαι. οὕτω γὰρ ἐγὼ μὲν καὶ τετελευτηκῶς ἐν τοῖς ἀναγκαιο- D
 τάτοις ἔμμισθος ἔσομαι, σὺ δὲ ἀρετῆς δόξαν ἀποισει μείζω. τὰ
 παιδία γὰρ ὠφελῶν εὖ ποιήσεις ἐμὲ, ὅσπερ σοι τῆς εὐεργεσίας
 τὴν χάριν οὐδαμῇ εἶσομαι. αὕτη γὰρ ἂν ἐγνωμοσύνη ἀκίβδη-
 λος γένοιτο μόνῃ ἢ ἔς τοὺς ἀποθανόντας ἐπιδειχθεῖσα.“ το-
 σαῦτα εἰπὼν ἀπῆλλάτετο. καὶ ἐπεὶ ἔς τὸν χῶρον ἀφίκετο, ἵνα
 δὴ ὅ τε κτεῖς νήχου καὶ ὁ κύων αὐτῷ εἴθιστο ἔπεσθαι, ἐν-
 ταῦθα ἐπὶ πέτρῳ ἐκάθητό τις, καιροφυλακῶν εἰ πως ἔρημόν
 ποτε τὸ μάργαρον τοῦ ἔραστοῦ λάβοι. ἐπειδὴ δὲ τῷ κυνὶ τάχι- H 6
 σται τῶν τιμῶν ἐς τὴν θοίνην οἱ ἐπιτηδείως ἔχόντων ἐντετυχημένοι

1. δεσπότῃ] δεσπότην A. 7. τὸν θένδε L. τὸ ἐνθένδε P.
 10. κεκομισμένῳ L. κεκοσμημένῳ P.

coepit. Ille Domini sui postulato refragari non sustinens, orationem fer-
 tur hanc habuisse. Optabiles quidem mortali sunt opes, Domine; sed
 multo est optabilior vita; nihil autem aeque charum ac liberi: quorum
 utique naturalis amor ad quidvis audendum impellit. Ego sane feram ag-
 grediar, teque, ut equidem spero, comptem faciam margariti. Quo ex
 certamine si redibo sospes ac victor, iam inde me in numero divitum fore
 planum est, non enim dubium esse potest, quin bona omnifariam a te, ut
 Regum Rege, in me sint profectura. Quibus quamvis frustratus fuero;
 mihi tamen abunde erit de Domino meo bene meritum esse. Si vero mihi
 fatum est, belluae in praedam cedere; munificentiae tuae putabis esse, o
 Rex, liberis meis paternam mortem pensare. Quo fiet, ut ipse quidem in
 iis, qui arctissima omnium mihi sunt necessitate coniuncti, mercedem fer-
 ram vel mortuus; tu vero maiorem virtutis laudem. Etenim cum liberis
 meis benigne facies, mihi facies, quamvis nullas acturo gratias. Ea de-
 mum sincera est grati animi virtus, cuius erga mortuos testimonia exhi-
 bentur. In hunc fere modum locutus, abiit: ac postquam eum in locum,
 ubi cum cane assecla natate pecten solebat, pervenit, in scopulo quo-
 lam resedit, tempus aucupans, quo unionem amasii sui praesidio desti-
 tutum deprehenderet. Ubi primum canis vescum aliquid nactus est, at-

ξυνέπεσε καὶ περὶ τοῦτο διατριβὴν ἔχειν, ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ὁ ἄλιεὺς τοὺς οἱ ἐπὶ ταύτῃ δὴ ἐπομένους τῇ ὑπουργίᾳ εὐθὺ τοῦ κτενὸς πολὸν ἦει, καὶ αὐτοῦ ἤδη λαβόμενος ἔξω γενέσθαι κατὰ τάχος ἠπέλεγτο. οὗ δὲ ὁ κύων αἰσθόμενος ἐβόηθει ἐνταῦθα. ἰδὼν δὲ ὁ σαγηνευτὴς ὡς καταλαμβάνεσθαι τῆς ἡόνος οὐ μακρὰν 5
 P 14 ἔμελλε τὸ μὲν θήραμα ἠκόντισεν ἐς τὴν γῆν δυνάμει τῇ πάσῃ, αὐ-
 τὸς δὲ ἄλους διεφθάρη οὐ πολλῶ ὕστερον. ἀνελόμενοι δὲ τὸ μάργαρον οἱ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς λελειμμένοι τῷ τε βασιλεῖ ἀπεκόμισαν καὶ τὰ ξυνεχθέντα πάντα ἐσήγγειλαν. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ μαργάρῳ τούτῳ τῆδε, ἥπερ ἐρρήθη, Πέρσαι ξυνεχθῆναι φα- 10
 σιν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνεμι.

Οὕτω μὲν Περόζης τε διεφθάρη καὶ ξύμπασα ἡ Περωσῶν στρατιά. εἰ γὰρ τις οὐκ ἐμπεπτωκὸς ἐς τὴν διώρυχα ἔτυχεν, ὅδε ὑπὸ τῶν πολεμίων ταῖς χερσὶ γέγονε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ νόμος τέθειται Πέρσαις μὴ ποτε σφᾶς ἐν γῆ πολεμίᾳ ἐλαύνοντας δίω- 15
 B ξιν ποιῆσθαι τινα, ἣν καὶ κατὰ κράτος τοὺς ἐναντίους σφίσι τραπῆναι ξυμβαίη. ὅσοι μέντοι Περόζῃ οὐ ξυστρατεύσαντες ἐν χώρᾳ τῇ αὐτῶν ἔμειναν, οὗτοι δὴ βασιλείᾳ σφίσι Καβάδῃ ἐ-
 λοντο τὸν νεώτατον Περόζου υἱὸν, ὅπερ τηρικαῦτα περιῆν μόνος. τότε δὲ Ἐφθαλίταις κατήκοι ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἐγέ- 20
 ροντο Πέρσαι, ἕως Καβάδης τὴν ἀρχὴν ἰσχυρότατα κρατυνάμε-
 νος φόρον αὐτοῖς ἀποφέρειν τὸν ἐπέτιον οὐκέτι ἡξίου. ἤρξαν δὲ Περωσῶν οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐνιαυτοὺς δύο.

2. δὴ ἐπομένους L. διεπομένους P. 5. ἡόνος] ἡίόνος P.
 18. αὐτῶν] αὐτῶν P. 21. ἤρξαν A. ἤρξαντο P.

que in eo absumendo occupatus; ad pectinem recta piscator contendit, relictis in littore sociis subsidiariis. Iamque apprehenso illo festinabat enare, cum ecce fraude percepta suppetias canis properat. Iam iam teneri se videns piscator, in littus, unde non procul aberat, quam maxima potuit vi praedam eiaculatus est; mox captus ipse interiit. Qui in littore opperiebantur, extractum unionem Regi tulerunt, ac rem ordine totam narrarunt. Haec Persae de unione illo: nunc eo unde sum digressus, revertor.

Ita Perozes, ut dicebam, cum universo Persarum exercitu periit: Nam si non in foveam forte aliquis, in manus certe incidit hostium. Clades haec Persis legem suasit, qua cavetur ne in hostili solo equis insequantur hostem, quamvis illum in fugam disiecerint. Ii demum, quos e patria non eduxit secum Perozes in expeditionem, Regem sibi crearunt Cabadem, filiorum eius natu minimum, iamque adeo unum superstitem. Tunc Ephthalitarum stipendiarii Persae fuerunt; donec Cabades optime stabilito imperio tributum annum excussit. Porro in sua dititione hi Barbari Persas biennium habuerunt.

ε'. Μετὰ δὲ Καβάδης ἐπὶ τὸ βιαίωτερον τῇ ἀρχῇ χρῶμενος V 232
 ἄλλα τε νεώτερα ἐς τὴν πολιτείαν εἰσήγε καὶ νόμον ἔγραψεν ἐπὶ κοινὰ C
 ταῖς γυναῖξιν μίγνυσθαι Πέρσας· ὅπερ τὸ πλῆθος οὐδαμῇ ἤρεσκε.
 διὸ δὴ αὐτῷ ἐπαναστάντες παρέλυσάν τε τῆς ἀρχῆς καὶ δήσαντες
 5 ἐν φυλακῇ εἶχον. καὶ βασιλέα μὲν σφίσι Βλάσῃν τὸν Περόζου
 ἀδελφὸν εἶλοντο, ἐπειδὴ γόνος μὲν οὐδεὶς ἔτι ἄρρηκτον Περόζῃ, ὥσπερ
 ἐρρήθη, ἐλέλειπτο, Πέρσαις δὲ οὐ θέμις ἄνδρα ἐς τὴν βασιλείαν
 καθίστασθαι ἰδιώτην γένος, ὅτι μὴ ἐξιτήλου παντάπασιν γένους D
 τοῦ βασιλείου ὄντος· Βλάσης δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν Περ-
 0 σῶν τε τοὺς ἀρίστους ξυνέλεξε καὶ τὰ ἀμφὶ τῷ Καβάδῃ ἐν βο-
 λῇ ἐποιεῖτο· τὸν γὰρ ἄνθρωπον ἀποκτινύναι οὐκ ἦν βουλομένοις
 τοῖς πλείοσιν· ἐνθα δὴ πολλὰ μὲν ἐλέχθησαν γῶμαι ἐφ' ἐκά- P 15
 τερα φέρουσαι, παρελθὼν δὲ τῶν τις ἐν Πέρσαις λογίμων, ὄνομα
 μὲν Γουσαναστάδης, Χαναράγγης δὲ τὸ ἀξίωμα (εἴη δ' ἂν ἐν
 5 Πέρσαις στρατηγὸς τοῦτό γε), πρὸς αὐταῖς που ταῖς ἐσχατιαῖς
 τῆς Περσῶν γῆς τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐν χώρῃ ἢ τοῖς Ἐφθαλίταις ὁμο-
 ρός ἐστι, καὶ τὴν μάχαιραν ἐπιδείξας τῇ τῶν ὀνύχων τὰ προὔχοντα
 Πέρσαις εἰώθασιν ἀποτέμεσθαι, μῆκος μὲν ὡς δακτύλου ἀνδρός,
 πάχος δὲ οὐδὲ τριτημόριον δακτύλου ἔχουσαν „ταύτην ὁρᾶτε“
 εἶπε „τὴν μάχαιραν, βραχεῖαν οὖσαν παντάπασιν· αὕτη μέντοι
 ἔργον ἐν τῷ παρόντι ἐπιτελεῖν οἷα τέ ἐστιν ὅπερ εὖ ἴστε, ὀλίγω δὲ
 ἕστερον, ὃ φίλτατοι Πέρσαι, μυριάδες δύο τεθωρακισμένων ἀν- B

5. Βλάσῃν] Vid. Niebuhr. ad Agathiam p. 267. 6. ἐπειδὴ] ἐπεὶ
 P. ἐπεὶ δὲ AH. *ibid.* γόνος Maltretus. γένος AH. γενόμε-
 νος P.

5. Elatus deinde Cabades impotenti dominatu, cum alia multa in
 civilibus institutis novavit, tum lege scripta foeminarum usum iussit
 promiscuum esse. Quae adeo non probata fuit in vulgus, ut rebellantes
 in auctorem Persae, ipsum imperio spoliatum, vinculis induerint, habue-
 rintque in custodia, Blase Perozis fratre in eius locum sublecto, quod
 praeter Cabadem, ut dictum ante, marem nullum Perozes reliquisset,
 nec, nisi cum stirps regia excidisset prorsus, fas esset Persis domo pri-
 vata oriundum quempiam ad regnum evehere. Susceptis Blases rerum
 habenis, optimates Persarum convocavit, deque Cabade consuli in me-
 dium voluit. Eo plerique inclinabant ne vita homini eriperetur. Cum-
 que adhuc sententiis variaretur, progressus est Gusanastades primae in-
 ter Persas nobilitatis vir, idem et Chanaranges (vox ea Praetorem so-
 nat) extremas Persidis, ad Ephthalitarum confinia, praefecturam gerens.
 Tum producto, quo Persae unguis excrescentes resicare solent, cultello,
 longitudinis digitalis, crassitudinis digitali minoris triplo, immo nec tan-
 tae; *Eriguum*, inquit, *videtis cultrum hunc. At quantulus is cunque est,*
expedire nunc potest, quod scitis. Si rem tantulum trahitis, Persae cha-

δρῶν ἔξεργάζεσθαι οὐκ ἂν δύναιτο.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, παραδελῶν ὡς, εἰ μὴ Καβάδην ἀνέλωσιν, αὐτίκα πράγματα Πέρσαις περιῶν παρέξει. οἱ δὲ κτεῖναι ἄνδρα βασιλείου αἵματος οὐδ' ὀλως ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐν φρουρίῳ καθεῖρξαι ὅπερ τῆς λήθης καλεῖν νενομίκασιν. ἦν γάρ τις ἐνταῦθα ἐμβληθεὶς τύχη, οὐκ ἔτι νόμος σφίσι μνήμην αὐτοῦ εἶναι, ἀλλὰ θάνατος τῷ ὠνομαζότι ἢ ζημία ἐστὶ· διὸ δὴ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην πρὸς Περσῶν ἔλαχεν. ἅπαξ δὲ ἢ τῶν Ἀρμενίων ἱστορίᾳ φησὶ νόμον τοῦ ἄμφι τῷ λήθης φρουρίῳ παραλεύσθαι τὴν δύναμιν Πέρσαις τρόπῳ τοιῷδε.

- C Πόλεμός ποτε Πέρσαις τε καὶ Ἀρμενίοις ἀκήρυκτος γέγονεν εἰς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη ἐπὶ Πακουρίου μὲν Περσῶν βασιλεύοντος, Ἀρμενίων δὲ Ἀρσάκου Ἀρσακίδου ἀνδρός. τούτῳ τε τῷ πολέμῳ μηχανομένῳ κεκακῶσθαι μὲν ἐς ἄγαν ἀμφοτέρους ξυνέβη καὶ διαφερόντως τοὺς Ἀρμενίους. ἀπιστία δὲ πολλῇ ἐς ἀλλήλους 15 ἐχόμενοι ἐπικηρυκέσθαι παρὰ τοὺς ἐναντίους οὐδέτεροι εἶχον. ἐν τούτῳ δὲ Πέρσας τετύχηκε πόλεμον πρὸς ἄλλους βαρβάρους τινὰς οὐ πόρρω Ἀρμενίων διωκημένους διενεγκεῖν. οἳ τε Ἀρμένιοι, ἐν σπουδῇ ἔχοντες ἐπίδειξιν ἐς Πέρσας τῆς ἐς αὐτοὺς εὐνοίας
- D τε καὶ εἰρήνης ποιήσασθαι, ἐσβαλεῖν ἐς τούτων δὴ τῶν βαρβάρων 20 τὴν γῆν ἔγνωσαν, δηλώσαντες τοῦτο πρότερον Πέρσαις. ἀπροσδόκητοί τε αὐτοὶ ἐπιπεσόντες σχεδόν τι ἅπαντας ἤβηδὸν ἔκτειναν.

16. παρὰ] περι HL. 17. τούτῳ δὲ A. τῷδε P.

rissimi, cataphractorum militum xx. millia non sufficient. Haec ille, quibus innuebat Cabadem, nisi tolleretur e medio, negotium Persis brevi exhibiturum. Abhorruere tamen eorum animi ab effundendo regio sanguine, satisque habuerunt asservare Cabadem in castello Oblivionis, ita dicto ex lege, quae de eo, qui fuerit illuc coniectus, mentionem unquam fieri vetat, poena etiam capitali iis proposita, qui ipsius nomen protulerint. Quae causa fuit appellationis eiusmodi. Semel autem legi, quae est de Castello Oblivionis, abrogatam vim datumque laxamentum fuisse, Armeniorum monumenta fidem faciunt. Res ita contigit.

Persis aliquando bellum fuit cum Armenis inexpiabile per annos xxxii. imperante illis Pacurio, his Arsace ex genere Arsacidarum. Et graviter quidem utrosque, sed Armenos in primis afflixerat bellum impendio diuturnius. Eo processerat mutua diffidentia, ut neutri integrum sibi esse putarent caduceatores mittere. Interim forte accidit ut cum aliis Barbaris Armeniae accolis bellum Persae susceperint. Hic Armeni quo suam in Persas benevolentiam, et pacis cum ipsis colendae studium declararent, in Barbarorum illorum fines prorumpere statuerunt. Cum autem de suo consilio certiores Persas fecissent, improvise impetu Barbaros sine ullo aetatis discrimine ad internecionem prope ceciderunt.

ὁ τε Πακούριος τοῖς πεπραγμένοις ὑπερησθεὶς, πέμψας παρὰ τὸν Ἀρσάκην τῶν οἱ ἐπιτηδεῖων τινάς, τά τε πιστά οἱ παρασχόμενος, τὸν ἄνθρωπον μετεπέμψατο. καὶ ἐπεὶ παρ' αὐτὸν Ἀρσάκης ἀφίκετο, τῆς τε ἄλλης αὐτὸν φιλοφροσύνης ἠξίωσε καὶ ἄτε ἀδελ-
 5 φὸν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ ἔσχε. καὶ τότε μὲν ὄρκοις δεινοτάτοις τὸν τε Ἀρσάκην καταλαβὼν καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἦρσον ὁμωμοκῶς ἢ V 233
 μὴν εὔρους τε καὶ ξυμμάχους Πέρσας τε τὸ λοιπὸν καὶ Ἀρμενίους ἀλλήλοις εἶναι, αὐτίκα δὴ αὐτὸν ἐς τὰ πάτρια ἤθῃ ἀφῆκεν ἰέναι.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον διέβαλον τὸν Ἀρσάκην τινές P 16
 10 ὡς δὴ πράγμασιν νεωτέροις ἐγχειρεῖν βούλοιο. οἷσπερ ἀναπει-
 σθεὶς ὁ Πακούριος αὐθις αὐτὸν μετεπέμπετο ὑπειπὼν ὅτι δὴ αὐ-
 τῷ τὸ κοινολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ὄλων ἐπιμελὲς εἶη. καὶ ὅς οὐδὲν
 τι μελλήσας ἐς αὐτὸν ἦλθεν, ἄλλους τε τῶν ἐν Ἀρμενίοις μαχιμω-
 15 ζήμβουλος ἦν· ἀνδρείας τε γὰρ καὶ ξυνέσεως ἐπὶ πλεῖστον ἀφῆ-
 κτο. εὐθὺς οὖν ὁ Πακούριος ἄμφω, τὸν τε Ἀρσάκην καὶ Βασί-
 κιον, πολλὰ ὀνειδιῶν ἐκάκιζεν, εἰ τὰ ὁμωμοσμένα ἠλογηκότε οὐ-
 τω δὴ τάχιστα ἐς ἀπόστισιν ἴδοιεν. οἱ δὲ ἀπηριούντο τε καὶ
 ἀπώμνον ἐνδελεχέστατα, μηδὲν σφίσιν αὐτοῖς βεβουλεῦσθαι B
 20 τοιοῦτον. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὁ Πακούριος αὐτοὺς ἐν ἀτιμίᾳ
 ἐκύλασεν, ἔπειτα δὲ τῶν μάγων ἀνεπνυθάνετο ὅτι οἱ ποιητέα
 ἐς αὐτοὺς εἶη. οἱ δὲ μάγοι τῶν μὲν ἀρνουμένων καὶ οὐ διαρρή-
 δην ἐληλεγμένων καταγινώσκειν οὐδαμῇ ἐδικαίουν, ὑποθήκην δὲ

12. ἐπιμελὲς εἶη] Legebatur ἐπιμελεῖν. 15. ἀνδρείας] ἀνδρίας P.

Quo facto summe laetans Pacurius, Arsacem per quosdam ex intimis data fide ad congressum invitavit, eumque, postquam advenit, proluxa humanitate dignatus, non aliter habuit quam si cum fratre parique egisset. Tum demum iusiurandum exegit sanctissimum, ipseque vicissim reddidit, Persas deinceps atque Armenos mutuam sibi benevolentiam, et in bellis auxilium praestituros. Mox in patriam dimisit.

Haud multo post quidam ad Pacurium detulerunt rebus novis Arsacem studere. Id Pacurius sibi passus persuaderi, ipsum iterum ad conferenda de summa rerum, ut aiebat, consilia advocavit. Nulla is interposita mora adfuit, cum alios Armenos bello egregios in comitatu habens, tum Basicium, quem ob fortitudinem ac prudentiam singularem, et rei bellicae, et consilio regio praefecerat. Ambos amarulentis verbis excepit Pacurius, spretum exprobrans iusiurandum, quo vix dato, incubissent continuo ad defectionem. Inficiari illi constantissimeque tale consilium abiurare. Nihilominus Pacurius eos in custodia primum habuit, et parum illa quidem liberali atque honesta: postea quid in ipsos esset statuendum requisivit ex Magis. Illi cum iniquum esse pronuntias-
 sent reos dissidentes nec aperte coniunctos damnare, aggressi sunt ratio-

αὐτῷ τινα ἔφραζον, ὅπως ἂν Ἀρσάκης αὐτὸς ἄντικρυς αὐτοῦ κα-
 τηγορεῖν ἀναγκάζοιτο. τὸ γὰρ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς ἔδαφος κό-
 πρῳ καλύπτειν ἐκέλευον, ἡμῖσιν μὲν ἐκ τῆς Περσῶν χώρας, θά-
 τερον δὲ ἡμῖσιν ἐκ τῆς Ἀρμενίας. καὶ ὁ βασιλεὺς κατὰ ταῦτα
 ἐποίει. τότε δὴ οἱ μάγοι τὴν σκηνὴν ὅλην μαγείαις τισὶ κατα-
 λαβόντες ἐκέλευον τὸν βασιλέα σὺν τῷ Ἀρσάκῃ τοὺς περιπάτους
 C ἐνταῦθα ποιῆσθαι, ἐπικαλοῦντα τοῖς τε ξυγκειμένοις καὶ ὁμο-
 μοσμένοις λυμήνασθαι. δεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ διαλόγῳ παραγενέ-
 σθαι. οὕτω γὰρ ἂν τῶν λόγων μάρτυρες ἀπάντων εἶεν. αὐτίκα
 γοῦν ὁ Πακούριος τὸν Ἀρσάκην μεταπεμπόμενος διαύλους ἐν τῇ
 σκηνῇ ξὺν αὐτῷ ἐποιεῖτο, παρόντων σφίσιν ἐνταῦθα τῶν μάγων,
 καὶ ἀνεπνυθάνετο τοῦ ἀνθρώπου ὅτου δὴ ἕνεκα τὰ ὁμομοσμένα
 ἠλογηκῶς εἶτα Πέρσας τε καὶ Ἀρμενίους αἴθις τρεῖβειν ἀνηκέστοις
 κακοῖς ἐγχειροῖη· ὁ δὲ Ἀρσάκης, ἕως μὲν ἐν τῷ χώρῳ οἱ λόγοι
 ἐγίνοντο οὗ δὴ χοῦς ἐκ τῆς Περσίδος ἐπέκειτο, ἀπηνεῖτό τε
 καὶ ὄρκοις τοῖς δεινотάτοις πιστούμενος ἀνδράποδον ἰσχυρί-
 D ζετο εἶναι Πακουρίου πιστόν· ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ λέγων ἐς τῆς
 σκηνῆς τὸ μέσον ἀφῆκτο, ἵνα δὴ κόπρῳ τῆς Ἀρμενίας ἐπέβησαν,
 ἐνταῦθα οὐκ οἶδα ὅτω ἀναγκασθεῖς λόγους μὲν τούτους ἐπὶ τὸ
 θρασύτερον ἐξαπιναίως μεταβιβάξει, ἀπειλῶν δὲ τῷ τε Πακου-
 ρίῳ καὶ Πέρσαις οὐκ ἔτι ἀνίει, ἀλλὰ τίσασθαι αὐτοὺς ἐπηγγέλλε-
 το ὕβρεως τῆσδε, ἐπειδὴν αὐτὸς αὐτοῦ τάχιστα κύριος γένοιτο.
 καὶ ταῦτα λέγων τε καὶ νεανιευόμενος ἐποιεῖτο τὸν περίπατον
 ὅλον, ἕως ἀναστρέψας ἐς κόλρον αἴθις τὴν ἐκ γῆς τῆς Περσίδος

8. παραγενέσθαι] περιγενέσθαι H.

nem tradere, qua Arsaces accusare se ipse coram adigeretur. Ergo iu-
 bent regii tabernaculi solum obduci luto, sumpta ex agro Persico dimidia
 parte, ex Armenio altera. Praescriptum Rex accuravit. Tum Magi ta-
 bernaculo incantato, Regi denuntiant, inambulandum illic esse cum Ar-
 sace, deque facta conventis ac iuramento fraude expostulandum; oportere
 autem ipsos colloquio interesse; atque ita testes extituros eorum
 omnium quae essent ultro citroque dicta. Accito confestim Arsace, ob-
 ambulare cum eo coepit Pacurius in tabernaculo, coram Magis interro-
 gans, cur contra fidem iuramento sancitam tentasset denuo maximis ca-
 lamitatibus Persas pariter Armenosque contere? Ac pernegavit quidem
 Arsaces, fidum se esse mancipium Pacurii deierans, quandiu ubi terra
 Persica suberat, sunt collocuti. Ut vero medio in sermone medium in
 tabernaculum ventum est, et terra Armenia calcari coepta, illa e vesti-
 gio vi nescio qua adactus effervescere, ingentique spiritu vocem mittere,
 Pacurio Persisque minitari, memorem se atque adeo ultorem acceptae
 contumeliae polliceri, statim ut iuris esse sui coepisset. Ita confecit
 spatium, haec denuntians iuveniliterque ferociens, donec regressus, in

ἀρίκετο. ἔνταῦθα γὰρ πάλιν ὡσπερ τινὰ παλινοφθίαν ἕδων ἐκέ-
της τε ἦν καὶ οἰκτρούς τινας τῷ Πακουρίῳ προῦφερε λόγους.
ἐπεὶ δὲ ἐς χοῦν αὐθις τὸν Ἀρμενίων ἦλθεν, ἐς τὰς ἀπειλὰς ἀπε-
χώρησε. καὶ πολλάκις οὕτω μεταβληθεὶς ἐφ' ἐκότερα ἔκρουσε P 17
5 τῶν οἱ ἀπορορήτων οὐδέν. τότε δὴ οἱ μὲν μάγοι κατέγνωσαν αὐ-
τοῦ ἐς τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὄρκους ἡδικηκέναι. Πακούριος
δὲ Βασικίου μὲν τὸ δέρμα ἐκδείρας, ἀσκόν τε αὐτὸ πεποιημένος
καὶ ἀχέρων ἐμπλησάμενος, ὄλον ἀπεκρέμασεν ἐπὶ δένδρου τινὸς
ὑψηλοῦ λίαν. τὸν μέντοι Ἀρσάκην (ἀποκτεῖναι γὰρ ἄνδρα τοῦ
10 βασιλείου αἵματος ὄντα οὐδαμῇ εἶχεν) ἐν τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ H 8
καθεῖρξε.

Χρόνῳ δὲ ἕστερον τῶν τις Ἀρμενίων τῷ τε Ἀρσάκῃ ἐν τοῖς
μύλιστα ἐπιτηδεύοις καὶ οἱ ἐπισπόμενος ἐς τὰ Περσῶν ἦδη ἰόντι
Πέρσαις ἐπὶ τι ἔθνος ἰοῦσι βαρβαρικὸν ζυνεστράτευσεν· ὃς δὴ
15 ἀγῆρ τε ἀγαθὸς ἐν τῷ πόρῳ τούτῳ, ὄρῳτος Πακουρίου τὰ ποι- B
οῦμενα, γέγονε καὶ τῆς ῥίχης αἰτιώτατος Πέρσαις. διὸ δὴ αὐ-
τὸν ὁ Πακούριος ὃ τι ἂν βούλοιο αἰτεῖσθαι ἤξιον, ἰσχυρισάμε-
τος ὅτι δὴ οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀνυγίσει. ὃ δὲ ἄλλο οἱ οὐδὲν
γενέσθαι ἤξιον ἢ ὥστε τὸν Ἀρσάκην ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ θεραπεῦσαι ἢ
20 βούλοιο. τοῦτο τὸν βασιλέα ἠνίασε μὲν ὡς τὰ μάλιστα, εἰ
λύειν νόμον οὕτω δὴ παλαιὸν ἀναγκάζεται, ὅπως μέντοι παντά-
πασιν ἀληθίζῃται, ζυνεχώρει τὴν δέησιν ἐπιτελῆ γενέσθαι. ἐπεὶ V 234

1. ἰκέτης Hm. οἰκέτης P.

3. τὸν Ἀρμενίων] Legebatur τῶν
Ἀρμενίων.

terra Persica pedem posuit. Hic enim palinodiam canens, famulum rur-
sus egit supplicem ac miserabili voce in humilitatem sese submisit.
Post, simul ad Armeniam terram, simul ad minas rediit: atque ita utro-
que versum saepe circumductus, quidquid habuit arcani effudit. Eum
tandem Magi foedifragum ac periurum iudicarunt: et Basicio quidem
deripi cutem iussit Pacurius, deinde utrem ex ea fieri, tum inferciri
paleis, ex arbore demum procerissima suspendi; Arsacem vero in Ca-
stellum Oblivionis detrudi. Neque enim sibi committendum putavit, ut
virum regio cretum sanguine morte afficeret.

Secundum ea, quidam Armenus ex intimis Arsacis, et eorum nume-
ro, qui ipsum in Persidem comitati fuerant, militarem navavit operam
Persis adversum Barbaros, et sub oculis ipsius Pacurii tam strenue se
gessit in eo bello, ut Persae illius maxime opera victoriam reportarint.
Quamobrem contendit ab ipso Pacurius ut peteret quidquid collibitum
esset, affirmate recipiens ei nihil se negaturum. Unum hoc ille rogavit,
sibi ut potestas fieret ministrandi Arsaci per diem unum, idque prout
libido foret. Mirum quam grave Regi fuerit in necessitatem adduci in-
fringendae adeo antiquae legis: fidem tamen ne falleret, annuit postula-

δέ γε βασιλέως ἐπαγγεῖλαντος γέγονεν ἐν τῷ λήθης φρουρίῳ, ἠσπύσατο μὲν τὸν Ἀρσάκην, ἄμφω δὲ ἀλλήλοιν περιβαλόντε
 C ἐθρηνησάτην τε ἡδὺν τινα θρηῖνον καὶ ἀπολοφυραμένῳ τὴν πα-
 ροῦσαν τύχην μόλις ἀπ' ἀλλήλοιν διαλύειν τὰς αὐτοῦ χεῖρας ἐκά-
 τερος ἔσχειν. ἐπεὶ δὲ τῶν ὀδυρμῶν ἐς κόρον ἐλθόντες ἐπαύσαντο, 5
 ἔλουσε μὲν ὁ Ἀρμένιος τὸν Ἀρσάκην καὶ τὰλλα οὐ κατημελημέ-
 νως ἐκόσμησε, σχῆμα δὲ αὐτῷ περιθέμενος τὸ βασιλείον ἐπὶ
 στιβάδος ἀνέκλιεν. ἐνταῦθά τε τοὺς παρόντας Ἀρσάκης βα-
 σιλικῶς εἰστία ἤπερ εἰώθει τὰ πρότερα. ἐν ταύτῃ τῇ θοίνῃ πολ-
 λοι μὲν ἐπὶ κύλικι λόγοι ἐλέχθησαν, οἵπερ τὸν Ἀρσάκην ἱκανῶς 10
 ἤρεσκον, πολλὰ δὲ ἄλλα ἐς μέσον ἤλθεν, ἄπερ αὐτῷ ἐν ἡδονῇ
 ἦν· μηχανομένον τε τοῦ πότου ἄχρι ἐς νύκτα τῇ πρὸς ἀλλήλους
 D ὁμιλία ὑπερφυῶς ἦσθησαν, μόλις δὲ ἀλλήλων ἀπαλλαγέντες διε-
 λύθησαν, καταβεβρεγμένοι τῇ εὐπαθείᾳ. τότε δὲ λέγουσι τὸν
 Ἀρσάκην εἰπεῖν ὡς ἡμέραν τὴν ἡδίστην διατέλεσας, ἐν ταύτῃ τε 15
 ζυγγεγνόμενος τῷ ποθεινοτάτῳ ἀνθρώπων ἀπάντων, οὐκ ἂν ἔτι
 ἐκὼν γε εἶναι ὑποσταίῃ τὰ φλαῦρα τοῦ βίου. καὶ ταῦτα εἰπόντα
 μαχαίρα ἑαυτὸν διαχρήσασθαι, ἦνπερ ἐν τῇ θοίνῃ ἐξεπίτηδες κε-
 κλοφῶς ἔτυχεν, οὕτω τε αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. τὰ
 μὲν οὖν κατὰ τοῦτον δὴ τὸν Ἀρσάκην ἢ τῶν Ἀρμενίων συγγραφῇ 20
 λέγει ταύτῃ, ἤπερ ἐρρήθη, κεχωρηκέναι, καὶ τὸν νόμον τότε ἀμ-
 φὶ τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ λελύσθαι. ἐμοὶ δὲ ὄθενπερ ἐξέβην
 ἰτέον.

17. φλαῦρα A. φαῦλα P.
 A corr.

18. διαχρήσασθαι] διαχειρίσασθαι

tui. Mandato itaque regio admissus ille in Castellum Oblivionis, Arsacem salutavit. Hic inter se complexi, et in suavissimum lamentum effusi, vicem suam complorarunt, vix ut alter ab altero divellere manus quiverint. Tandem lugendi satietate fessi cum paululum respirassent, Arsacem lavit Armenius, et totum accurate composuit; habitu etiam regali ornatum reclinavit in toro. Tum Arsaces regifice pro more pristino apparatis epulis eos accepit qui adfuerunt. Convivalibus iocis, non sine magno eius oblectamento, bellissime lusum est, aliaque in medium venire plurima, quae ipsum multa hilaritate consperserunt. Summa certe fuit confabulandi suavitas, quae ad noctem usque computationem duxit. Vix tandem discesserunt, lautii epuli voluptate perfusi. Subinde Arsacem dixisse memorant, haud aequo deinceps animo laturum se aerumnas vitae, postquam cum mortalium sibi optatissimo omnium laetissimum diem egisset: his dictis, cultro, quem de mensa consulto sublegerat, se confodisse, itaque occubuisse. Eum exitum habuisse Arsacem, ac tunc temporis contra legem itum fuisse, quae est de Castello Oblivionis, prodit historia Armenorum. Nunc mihi unde diverteram redeundum.

5 ζ'. Καθειροχθέντα δὴ τὸν Καβάδην ἐθεράπευεν ἡ γυνή, P 18
 εἰσοῦσά τε παρ' αὐτὸν καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐσκομιζουσα, ἦν δὴ ὁ τῆς
 εἰρκτιῆς ἄρχων πειρῶν ἤρξατο· ἦν γὰρ τὴν ὄψιν ἐς τὰ μάλιστα εὐ-
 πρεπής. ὅπερ ἐπεὶ ὁ Καβάδης παρὰ τῆς γυναικὸς ἔμαθεν, ἐκέ-
 5 λευεν ἐνδιδόναι αὐτὴν τῷ ἀνθρώπῳ ὃ τι βούλοιο χρῆσθαι. οὕτω
 δὴ τῇ γυναικὶ εἰς εὐνὴν ξυνελθὼν ὁ τοῦ φρουρίου ἄρχων ἠράσθη
 τε αὐτῆς ἔρωτα ἐξαίσιον οἶον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ξυνεχώρει πρὸς
 τὸν ἄνδρα τὰς εἰσόδους ποιῆσθαι, ὅπη ἂν αὐτῇ βουλομένη εἶη
 καὶ αὐθις ἐνθένδε ἀπαλλάσσεσθαι, οὐδενὸς ἐμποδῶν ἰσταμένον. B
 0 ἦν δέ τις τῶν ἐν Πέρσαις λογίμων Σεόσης ὄνομα, Καβάδῃ ἐς τὸ
 μάλιστα φίλος, ὃς ἀμφὶ τὸ φρούριον τοῦτο διατριβὴν εἶχε, και-
 ροφυλακῶν εἰ πως αὐτὸν ἐνδοθεν ἐξελεῖσθαι δυνησεται. διὰ δὲ
 τῆς γυναικὸς τῷ Καβάδῃ ἐσήμεινεν ὡς ἵπποι τέ οἱ καὶ ἄνδρες ἐν
 παρασκευῇ τυγχάνουσιν ὄντες τοῦ φρουρίου οὐ μακρὰν ἔποθεν,
 5 δηλώσας τι χωρίον αὐτῷ. καὶ ποτε νυκτὸς ἐπιλαβούσης ἀνέπεισε
 τὴν γυναῖκα Καβάδης ἐσθῆτα μὲν αὐτῷ τὴν οἰκίαν δοῦναι, αὐ-
 τὴν δὲ τὰ αὐτοῦ ἀμπεχομένην ἱμάτια ἐπὶ τῆς εἰρκτιῆς ἀντ' αὐτοῦ
 καθῆσθαι, οὗπερ οὗτος ἐκάθητο. οὕτω μὲν οὖν Καβάδης
 ἀπηλλάττετο τοῦ δεσμωτηρίου. κατιδόντες δὲ αὐτὸν οἷς ἡ φυ- C
 1) λακὴ αὐτῆ ἐπέκειτο τὴν γυναῖκα ὑπετόπαζον εἶναι· ταῦτά τοι
 οὔτε κωλύειν οὔτε ἄλλως αὐτῷ ἐνοχλεῖν ἔγνωσαν. ἕμα δὲ ἡμέρᾳ
 τὴν γυναῖκα ἐς τὸ δωμάτιον ἐν τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ἱματίοις ἰδόντες
 καὶ μακρὰν ἀπολελειμμένοι τοῦ ἀληθοῦς ᾗοντο Καβάδην ἐνταῦθα

4. „ἐκέλευεν Reg.“ MALT. ἐκέλευσεν P. 7. πρὸς Hm. περὶ P.
 Fortasse παρὰ. 10. δέ A. δὴ P. 17. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
 ibid. ἀντ' αὐτοῦ] „ἐνταῦθα Reg.“ MALT. ἐνταῦθα etiam ex L
 annotatum. 21. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

6. Tradito in custodiam Cabadi deserviebat uxor, intro ad ipsum
 itans ac necessaria deferens. Eius pudicitiam attentare coepit Praefec-
 tus carceris, oris specie, qua erat praedita, singulari illectus. Qua de
 re certior factus ab ipsa Cabades, imperavit ut se illi permitteret. Is
 a foemina tori consortio donatus, hanc perditae adamabat, sinebatque in-
 tro ac foras pro arbitrio et libere commeare. Interea nobilis Persa,
 cui nomen Seosi, in paucis Cabadi amicus, circum Castellum agitabat,
 opportunitati imminens eum inde, si quo modo posset, educendi. Ipsi
 quidem per uxorem significaverat viros cum equis adornatis praesto ad-
 esse haud procul Castello, ac locum dixerat. Aliquando tandem Cabadi
 cum uxore convenit, nocte appetente, ut vestes inter se commutarent,
 et illa in eo conclavi, ubi ipse agere consueverat, remaneret. Hac arte
 Cabados excessit e carcere. Nam illum conspicati custodes et foeminam
 esse rati, nec tenere ausi sunt, nec moleste interpellare. Orta die, ubi
 mulierem in cubiculo prospexerunt virili veste indutam, procul a vero
 aberrantes, Cabadem illic esse existimarunt. Quae quidem opinio per

εἶναι. ἢ τε δόκησις αὐτῆ ἐν ἡμέραις συγκαῖς ἤκμαζεν, ἕως Κα-
 βάδης πόρρω που γῆς ἐγεγόνει. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ γυναικὶ
 ξυνερχθέντα, ἐπεὶ ἐς φῶς ἢ ἐπιβουλή ἦλθε, καὶ ὄντινα αὐτὴν

D τρόπον ἐκόλασαν, ἐς τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὁμολο-
 H 9 γοῦσι Πέρσαι ἀλλήλοις, διὸ δὴ αὐτὰ λέγειν ἀφίημι.

Καβάδης δὲ λαθὼν ἅπαντας ξὺν τῷ Σεόσῃ ἐς Οὐννοὺς
 τοὺς Ἐφθαλίτας ἀφίκετο, καὶ αὐτῷ τὴν παῖδα γυναικα ὁ βασι-
 λεὺς γαμετὴν δίδωσιν, οὕτω τε στράτευμα λόγου πολλοῦ ἄξιον
 αἰτε κηδεστῆ ἐπὶ Πέρσας ξυνέπεμψε. τούτῳ τῷ στρατῷ Πέρσαι
 ὑπαντιάζειν οὐδαμῇ ἤθελον, ἀλλ' ἄλλος ἄλλη ἐς φυγὴν ὤρμη-
 V 235 το. ἐπεὶ δὲ ὁ Καβάδης ἐν τῇ χώρᾳ ἐγένετο, ἔνθα ὁ Γουσανα-
 στάδης τὴν ἀρχὴν εἶχεν, εἶπε τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ὡς Χαναράγ-
 γην καταστήσεται ἐκεῖνον, ὃς ἂν αὐτῷ Περσῶν πρῶτος ἐκείνη τῇ

ἡμέρᾳ ἐς ὄψιν ἦκων ὑπουργεῖν βούλοιο. εἰπόντι τέ οἱ μετέμελεν
 P 19 ἤδη τοῦ λόγου, ἐπεὶ νόμος αὐτὸν εἰσῆει, ὃς δὴ οὐκ ἐξ Πέρσας ἐς 1
 τοὺς ἄλλοτρίους τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' οἷς ἢ τιμὴ ἐκάστη κα-
 τὰ γένος προσήκει. ἔδεισε γὰρ μὴ τις ἴκοιτο ἐς αὐτὸν πρῶτος
 τῷ Χαναράγγῃ οὐ ξυγγενὴς ὢν, τὸν τε νόμον ἀναγκάζηται λύειν,
 ὅπως αὐτὸς ἀληθίζηται. ταῦτα δὲ οἱ ἐν νῷ ἔχοντι ξυνέβη τις
 τύχῃ ὥστε μὴ τὸν νόμον ἀτιμάζοντι ἀληθῆ εἶναι. ἔτυχε γὰρ πρῶ-
 2

1. ἤκμαζεν] ἤκμαζον A. *ibid.* Καβάδης] καβάδην A. 6. ἐς
 Οὐννοὺς — στρατῷ Πέρσαι addidi ex A. Ex codice Ambrosiano
 supplevit Maius ad Dionys. Halic. p. 171. Vertit Raphael Volater-
 ranus, *Cabades interim clam omnibus cum Seose ad Hunnos Eutha-
 litas pervenit, ubi regis filia in matrimonium ducta exercitum eor-
 um in Persas ingentem duxit. Cui hostes quum resistere sese
 impares esse animadverterent, protinus in fugam se verterunt.*
 8. τε] τὸ codex Ambros. 14. μετέμελεν] μετέμελλεν A.

dies multos invaluit, donec iam longe Cabades profugisset. Porro quid
 foeminae factum sit, posteaquam patuit dolus, quasve dederit poenas,
 dicere certo nequeo, cum ipsi Persae multa varient hac in parte: quare
 his supersedeo.

Nusquam agnitus Cabades cum Seose ad Hunnos Ephthalitas perve-
 nit: ubi ducta Regis filia in matrimonium, copias comparavit adeo vali-
 das, ut cum iis venienti in Persidem non ausi perduelles obsistere, alius
 alio dissipati sint. Ingresso autem Cabadi in Provinciam, cui Gusana-
 stades praeerat, et quosdam e familiaribus alloquenti ista vox excidit;
 Chanarangem creatum iri illum, qui eo die Persarum primus veniret,
 ac deferret coram obsequium. Vix haec protulerat, cum temere effu-
 tuisse poenituit, animum subeunte memoria legis Persicae, de non trans-
 ferendo e domo quapiam Magistratu ullo ad alienos, sed ad quos iure
 gentilitio pertinuerit. Verebatur enim ne is, qui ad se primus adiret,
 Chanarangem haud attingeret cognatione, et rumpenda lex foret ad ex-
 solvendam fidem. Haec secum cogitanti oblata facultas est liberandae

τος Ἀδεργουδουνβάδης ἐς αὐτὸν ἦκων, νεανίας ἀνὴρ, ξυγγενῆς
 τε ὢν τῷ Γουσαναστάδῃ καὶ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ὃς
 δὴ δεσπότην τε προσεῖπε Καβάδην καὶ βασιλέα προσεκύνησε πρῶ-
 τος, ἰδεῖτό τε οἱ ἄτε δούλω ὃ τι βούλοιο χρῆσθαι. Καβάδης B
 οὖν ἐν τοῖς βασιλείοις οὐδενὶ πόνῳ γενόμενος, ἔρημόν τε Βλάσῃν
 τῶν ἀμνηνομένων λαβὼν ἐξετύφλωσε, τρῶπῳ δὴ ὅτῳ τυφλοὺς οἱ
 Πέρσαι ποιεῖν τοὺς κακούργους εἰώθασιν, ἔλαιον ἐψῶντες καὶ
 αὐτὸ ὡς μάλιστα ζέον ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὔτι μύοντας ἐπιχέον-
 τες, ἢ περόνην τινὰ σιδηρᾶν πυρακτοῦντες καὶ ταύτη τῶν ὀφθαλ-
 μῶν τὰ ἐντὸς χρίοντες, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν φυλακῇ εἶχεν, ἄρξαντα
 Περσῶν ἐνιαυτοὺς δύο. καὶ τὸν μὲν Γουσαναστάδην κτείνας, τὸν
 Ἀδεργουδουνβάδην ἀντ' αὐτοῦ κατεστήσατο ἐπὶ τῆς τοῦ Χανα- C
 ράγγου ἀρχῆς, τὸν δὲ Σεόσῃν Ἀδρασταδαρσαναλάνην εὐθὺς
 ἀνέπε. δύναται δὲ τοῦτο τὸν ἐπὶ ἀρχαῖς τε ὁμοῦ καὶ στρατιώταις
 ἅπασιν ἐφιστῶτα. ταύτην ὁ Σεόσης τὴν ἀρχὴν πρῶτος καὶ μό-
 νος ἐν Πέρσαις ἔσχεν· οὔτε γὰρ πρότερον οὔτε ὕστερόν τι γέ-
 γονε· τὴν τε βασιλείαν ὁ Καβάδης ἐκρατύνατο καὶ ξὺν τῷ ἀσφα-
 λεῖ διεφύλαξεν. ἦν γὰρ ἀγχίνους τε καὶ δραστήριος οὐδενὸς
 ἴσσον.

ζ. Ὀλίγω δὲ ὕστερον χρήματα Καβάδης τῶ τῶν Ἐφθαλιτῶν D
 βασιλεῖ ὤφειλεν, ἕπερ ἐπεὶ ἀποτινῆναι οἱ οὐχ οἷός τε ἦν, Ἀνα-
 στάσιον τὸν Ῥωμαίων αυτοκράτορα ἤπει ταῦτά οἱ δανεῖσαι τὰ

3. τε add. L. 7. ἔλαιον A. ἔλεον P. *ibid.* ἐψῶντες] ἔψον-
 τες scribitur p. 249 b. 505 b. 13. ἀδρασταδαρσαναλάνην A.
 Ἀδρασταδάραν Σαλάνην P. 21. ὤφειλεν] ὄφειλεν P. 22. τὸν
 Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων P. τὸν Ῥωμαῖον L.

idei citra legis iniuriam. Nam omnes praegressus adiit ipsum Adergu-
 dunbades Gusanastadis consanguineus, adolescens bellica laude excellens.
 Sic primus Dominum salutavit Cabadem, et adoratione Regem agnovit,
 applicans ut se tanquam servo ad omnia paratissimo uteretur. Nullo
 leinde negotio Cabades regia potitus, nudum ab defensoribus Blasem
 epit excaecavitque eo quo solent modo Persae caecitatem inferre faci-
 orosis, decocto nimirum oleo, et in oculos inconniventes, cum maxime
 arvet, infuso; aut immissa penitus acu ferrea eaque candenti. Atque
 illum quidem in custodia deinceps habuit, regno Persico potitum biennio;
 Gusanastadem vero morte mulctavit, Chanarange in eius locum suffecto
 Adergudunbade; Seosem autem Adrastadaransalanem (id valet summum
 magistratum omnium militumque Praefectum) renunciavit. Id ille mu-
 sus et primus et solus obtinuit; ut quod nemini ante ipsum nec post
 equam delatum fuerit. At Cabades regnum bene complexus, firmissime
 tenuit: quippe vir tam solers et gnavius erat quam qui maxime.

7. Haud multo post, cum non haberet Cabades unde solveret, quam
 egi Ephthalitarum summam debebat, Anastasium Augustum rogavit, uti
 Procopius I.

χρήματα· ὁ δὲ κοινολογησάμενος τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ἐπινθά-
νετο εἴ γέ οἱ ταῦτα ποιητέα εἴη. ὅπερ αὐτὸν τὸ συμβόλαιον
ποιήσασθαι οὐκ εἶον. ἀξέμφορον γὰρ ἀπέφαινον εἶναι βεβαιώ-

P 20
τερων τοῖς πολεμίοις χρήμασιν οἰκείοις ἐς τοὺς Ἐφθαλίτας τὴν
φιλίαν ποιήσασθαι, οὓς δὴ ἐς ἀλλήλους ἔσυγκρούειν ὅτι μάλιστα 5
σφίσι ἄμεινον εἶναι. διὸ δὴ Καβάδης ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας
ἔγνω ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν αὐτάγγελος
Ἀρμενίων τῇ χώρᾳ ἐπῆλθε, καὶ αὐτοῦ τὰ πολλὰ ἐξ ἐπιδρομῆς
ληισάμενος ἐς Ἀμίδαν πόλιν ἐν Μεσοποταμίᾳ κειμένην ἐκ τοῦ
αἰφνιδίου ἀφίκετο, ἧς δὴ χειμῶνος ὥρα ἐς πολιορκίαν καθίστατο. 10
Ἀμιδηνοὶ δὲ στρατιωτῶν μὲν, ἅτε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πρά-
γμασιν, οὐ παρόντων σφίσι, καὶ ἄλλως δὲ ἀπαράσκενοι παντάπα-
σιν ὄντες ὅμως τοῖς πολεμίοις ὡς ἥμισυ προσχωρεῖν ἤθελον, ἀλλὰ
τοῖς τε κινδύνοις καὶ τῇ ταλαιπωρίᾳ παρὰ δόξαν ἀντίεχον.

B
Ἦν δέ τις ἐν Σύροις ἀνὴρ δίκαιος, Ἰάκωβος ὄνομα, ᾧ τὰ 15
ἐς τὸ θεῖον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἤσκητο. οὗτος ἐν χωρίῳ Ἐνδιήλων,
διέχοντι Ἀμίδης ἡμέρας ὁδὸν, πολλοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις αὐτὸν
V 236
καθεῖρξεν, ὅπως δὴ ἀδεέστερον τὰ ἐς τὴν εὐσέβειαν μελετῶν δύ-
νηται. καὶ αὐτοῦ οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι ὑπουργοῦντες τῇ γνώμῃ
δρυφάκτοις τισὶ περιέβαλον, οὐ ἔσσημιμένοις μέντοι, ἀλλὰ χω- 20
ρὶς πεπηγόσιν ἀλλήλων, ὥστε ὄραν τοὺς πρόσιόντας καὶ ἔσυγγί-
νεσθαι οἷόν τε εἶναι. καὶ τέγος τι αὐτῷ ἐτεκτήναντο βραχὺ ὑπερ-
θεν, ὅσον ὄμβρους τε καὶ νεφετοὺς ἀποκρούεσθαι. ἐνταῦθα οὐ-

6. ἄλλης αἰτίας om. A. nulla alia de causa RV.

pecuniam apud se foenore occuparet. Is ad amicorum consilium re de-
lata, quid opus facto esset quaesivit? Eum illi ab huiusmodi pactione
avertent, demonstrando ipsum sibi fraudem creaturum, si amicitiam
pecunia sua sanciret hostes inter et Ephthalitas, quos mutua dissensione
collidere praestaret. Repulsa haec una Cabadem ad inferendum Roma-
nis bellum impulit. In Armeniam primum irrupit, famam ipsam celeritate
praevertens, et cum magnam regionis partem praedabundum percur-
risset, Amidam urbem Mesopotamiae improvisus advenit, hyemeque ob-
sedit. Amideni, quamquam tunc, ut in pace atque optimo Reip. tempo-
re, a militibus erant et rebūs omnibus imparati, nolebant tamen se hosti
dedere, et in periculis aerumnisque praeter opinionem durabant.

Tunc agebat in Syria Iacobus, eximia vir sanctimonia ac divinis in
rebus exercitatissimus. Quarum commentationi ut securius vacaret, in
agro Endiclorum, unde Amida diei unius iter abest, multis ante annis se
compegerat in angustum septum. Id indigenae viri sancti proposito in-
servientes non contiguīs, at raris vallis condiderant, quo inclusum aspi-
cere adeuntes, et colloqui cum eo possent. Quoddam etiam tectum su-
perposuerant, quantum satis esset ad imbrum niviumque arcendam vim.

τος ὁ ἀνὴρ ἐκ παλαιοῦ καθῆστο, πνίγει μὲν ἢ ψύχει ὡς ἤκιστα
 εἰκων, σπέρμασι δέ τισιν ἀποζῶν, οἷσπερ οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ
 χρόνου πολλοῦ σιτίζεσθαι εἰώθει. τοῦτον οὖν τὸν Ἰάκωβον τῶν C
 τινες Ἐφθαλιτῶν καταθέοντες τὰ ἐκείνη χωρία εἶδον, καὶ τόξα H 10
 5 σπουδῆ πολλῇ ἐντεινόμενοι βάλλειν ἤθελον. πῦσι δὲ ἀκίνητοι
 αἱ χεῖρες γεγονῆαι τὰ τόξα ἐνεργεῖν οὐδαμῆ εἶχον. ὅπερ ἐπεὶ ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ περιφερόμενον ἐς Καβάδην ἦλθεν, αὐτόπτης γε-
 νέσθαι ὁ Καβάδης τοῦ ἔργου ἐβούλετο, ἰδὼν τε ἐν Θάμβει μεγά-
 λῳ ξὺν Περσῶν τοῖς πυροῦσιν ἐγένετο, καὶ τὸν Ἰάκωβον ἐλι-
 0 πᾶρει ἀφείναι τοῖς βαρβάροις τὸ ἔγκλημα. ὁ δὲ ἀφῆκέ τε λόγῳ
 ἐνὶ καὶ τὰ δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐλέλυντο. Καβάδης μὲν οὖν αἰ-
 τεῖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν ὅ τι ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη, χρήματα
 οἰόμενος αὐτὸν μεγάλα αἰτήσειν, καὶ τι καὶ νεανιευσάμενος, ὡς D
 οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀτυχήσει. ὁ δὲ οἱ τοὺς ἀνθρώπους ἐδεῖτο
 5 χαρίζεσθαι ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ καταφεύγοντες παρ' αὐτὸν
 ἴκωνται. ταύτην Καβάδης τὴν δέησιν ἐπιτελῆ ἐποίησεν καὶ γράμ-
 ματα ἐδίδου τῆς ἀσφαλείας ἐνέχυρα. πολλοὶ γοῦν πανταχόθεν
 ξυρρέοντες ἐνταῦθα ἐσώζοντο· περιβόητος γὰρ ἦ προῦξις ἐγένετο.
 ταῦτα μὲν ᾧδὲ πη ἔσχε.

Καβάδης δὲ Ἀμιδαν πολιορκῶν κριὸν τὴν μηχανὴν παντα-
 χόσε τοῦ περιβόλου προσέβαλε. καὶ Ἀμιδηνοὶ μὲν τὴν ἐμβολὴν
 αἰεὶ δοκοῖς τισιν ἐγκαρσίαις ἀνέστελλον, ὁ δὲ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως
 ταύτη ἀνάλωτον εἶναι τὸ τεῖχος ἔγνω. πολλάκις γὰρ ξυμβαλῶν

18. περιβόητος] „περιβόητον Reg.“ MALT.

Hanc ille sedem diutissime tenuerat, ab aestu invictus et frigore, legu-
 minibus vitam tolerans; ac ne his quidem quotidie, sed longa per inter-
 valla consueverat vesci. Eum forte Ephthalitae nonnulli illac pervagan-
 tes viderunt. Mox animos barbaros libido incessit sagittas in virum ex-
 periendi. Iamque collimabant, cum omnium repente manus ita dirigere,
 ut ad arcum inertes haeserint. Discurrens rei fama per castra, ubi per-
 venit ad Cabadem, eum ut oculis miraculum acciperet perpulit. Simul
 vidit, obstupuit, et cum eo Persae qui aderant: tum barbaris delicti
 gratiam precatus est a Iacobo; qui continuo exoratus, poena solutos di-
 misit. At Cabades optionem quidvis petendi fecit, ratus grandem pecu-
 niam rogaturum, ideoque iactanter pollicitans ipsius vota cumulate imple-
 tum iri. Hoc ille unum poposcit, ut quicumque per id bellum ad se
 perfugerent, sibi omnes condonarentur. Postulatum Cabades ratum ha-
 bens, fidei publicae literas dedit. Ita multis data salus, qui eo undique
 confluerunt, fama rei gestae excitati. Haec ibi.

Cum autem Cabades Amidam oppugnans ab omni parte muros ariete
 verberaret, non cessabant oppidani, missis desuper trabibus transversis
 machinae caput decutere. Neque abstinit, donec ea via expugnari moe-
 nia non posse animadvertit. Iteratis enim saepe impressionibus nequive-

- P 21 καθελεῖν τι τοῦ περιβόλου ἢ κατασεῖσαι ἡκιστα ἴσχυσεν, οὕτως ἀσφαλῶς ἢ οἰκοδομία τοῖς δειμαμένοις τῶν παλαιῶν εἴργαστο. τούτου δὲ Καβάδης ἀποτυχῶν λόφον τινὰ χειροποίητον ἐπιτέχισμα τῇ πόλει ἐποίη, μέτρῳ πολλῷ ὑπεραίροντα τοῦ τείχους τὸ μῆκος, οἳ τε πολιορκούμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀρξάμενοι κατάρνηχα μέχρις ἐς τὸν λόφον ἐποίουν, καὶ λάθρα ἐνθένδε τὸν χοῦν ἐκφοροῦντες κενὰ ἐπὶ πλείστον τὰ ἐντὸς τοῦ λόφου εἰργάσαντο. τὰ μέντοι ἐκτὸς ἐφ' οὐπερ ἐγγένοι σχήματος ἔμεινεν, οὐδενὶ αἴσθησιν παρεχόμενα τοῦ πρᾶσσομένου. πολλοὶ μὲν Πέρσαι ὡσπερ ἐπ' ἀσφαλοῦς ἀναβαίνοντες ἐν τε τῇ ἄκρᾳ ἐγένοντο καὶ 1
- B βάλλιν ἐνθένδε κατὰ κορυφὴν τοὺς ἐν τῷ περιβόλῳ διεννοῦντο. τοῦ δὲ ὀμίλου δρόμῳ ἐπιρρέοντος ἐκπεσῶν ὁ λόφος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου σχεδόν τι ἅπαντας ἔκτεινε. Καβάδης δὲ τοῖς παροῦσιν ἀπορούμενος τὴν προσεδρεῖαν διαλύειν ἔγνω, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀναχωρεῖν ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐπήγγελε. τότε δὴ οἱ πολιορκούμενοι, ἅτε τοῦ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες, πολλὰ τοὺς βαρβάρους ζῆν γέλωτι ἀπὸ τοῦ περιβόλου ἐτάθασον. καὶ τινες ἐταῖροι ἀνεγκύσασαι κόσμῳ οὐδενὶ τὴν ἐσθῆτα Καβάδῃ ἄγχιστά που ἐστηκῶτι ἐδείκνυον ὅσα τῶν γυναικῶν γυμὰ φανῆναι ἀνδράσιν οὐ θέμις. ὅπερ κατιδόντες οἱ μάγοι τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὕψιν ἦλθον καὶ τὴν 2
- C ἀναχώρησιν διεκάλουν, ξυμβάλλειν ἰσχυρίζομενοι τῷ γεγονότι ὡς ἅπαντα Καβάδῃ Ἀμιδηνοὶ τὰ τε ἀπόρρητα καὶ κρυπτόμενα οὐκ ἐς μακρὰν δεῖξουσιν. οὕτω μὲν τὸ τῶν Περσῶν στρατόπεδον αὐτοῦ ἔμεινεν.

15. ἐπήγγελε] ἐπήγγελλε L.

rat tantulum labefacere: adeo firmum opus fecerant antiqui structores. Ea spe delectus Cabades, aggerem, unde urbem appeteret, molitus est, tam altum, ut muros longe superaret. Contra obsessi, intra muros coeptum cuniculum perduxerunt usque ad aggerem: unde terra furtim egesta, molem late inanierunt intus, manente, ut erat, extrinsecus facie, sic ut nemini indicium ullum subiectae fraudis praeberet. Quare ad fastigium magno Persae numero intrepide ascendebant, ut in murorum propugnatores tela desuper mitterent. Sed eo confertiori multitudine affluente, subsidens repente tumulus ruinam dedit, qua fere omnes absorpti sunt. His in angustiis decrevit Cabades obsidionem solvere, suisque profectionem in diem proximum edixit. Tum obsessi metu vacui, e moenibus crebra in Barbaros dicteria ac sannas torquere. Quin eo prorupit impudentia meretricularum, ut reducta veste astanti prope Cabadi eam corporis partem ostentarint, quam foeminae nudam viris monstrare honeste nequeunt. Rem conspicati Magi ad Regem adeunt, et profectionem dissuadent, affirmantes inde certo se augurari brevi fore, ut quidquid arcani penitusque reconditi haberent Amideni, ab ipsis patefieret. Itaque ille castra non movit.

Ἡμέραις δὲ τῶν τις Περσῶν οὐ πολλαῖς ὕστερον ἄγχιστα τῶν πύργων τινὸς ἐκβολὴν ὑπονόμου παλαιοῦ εἶδεν οὐ ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ κεκαλυμμένην, ἀλλὰ χάλιξι σμικροῖς τε καὶ οὐ λίαν συχναῖς. νύκτωρ τε μόνος ἐνταῦθα ἤκων καὶ τῆς εἰσόδου ἀποπειρασόμενος ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο. ἅμα δὲ ἡμέρα τὸν πάντα λόγον Καβάδῃ ἀπήγγελε. καὶ ὃς τῇ ἐπιγινομένη νυκτὶ κλίμακας ἐν παρασκευῇ ποιησόμενος ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα ἦλθε. D καὶ τις αὐτῷ δεξιὰ ξυνηρέχθη τύχη τρόπῳ τοιῷδε. τὸν πύργον, ὃς δὴ τοῦ ὑπονόμου ἄγχιστα ἐτύγγανεν ὦν, φυλάσσειν τῶν Χριστιανῶν οἱ σωφρονέστατοι ἔλαχον, οὔσπερ καλεῖν μοναχοὺς νενομίσασιν. τούτους ἐορτήν τινα ἄγειν ἐνιαύσιον ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ τετέγγεν. ἐπεὶ τε ἡ νύξ ἐπεγένετο, ἅπαντες, ἅτε κόπῳ μὲν πολλῷ διὰ τὴν πανίγυριν ἀμελήσαντες, μῦλλον δὲ τοῦ εἰθισμέ- V 237 νου σιτίων τε καὶ ποτοῦ ἐς κόρον ἐλθόντες ὕπνον τινὰ ἡδὺν τε καὶ πρῶτον ἐκάθειδον καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἥκιστα τῶν ποιουμένων ἤσθάνοντο. Πέρσαι γοῦν διὰ τοῦ ὑπονόμου ἐντὸς τοῦ περιβόλου κατ' ὀλίγους γενόμενοι ἐς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τοὺς μοναχοὺς καθέδοντας ἔτι εὐρόντες ἀπέκτειναν ἅπαντας. ὅπερ ἐπεὶ H 11 Καβάδης ἔγνω, τὰς κλίμακας τῷ τούτου τείχει δὴ ἄγχιστα τοῦ πύργου προσῆγεν. ἡμέρα δὲ ἦν ἤδη. καὶ τῶν Ἀμιδηνῶν οἱ ἐν τῷ πύργῳ τῷ ἐχομένῳ ἐφύλασσον αἰσθόμενοι τοῦ κακοῦ κατὰ τά- P 22 χος ἐβόηθον. ἐνταῦθα ὠθισμῶ τε πολλῷ ἐπὶ πλεῖστον ἀμφοτέροι ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ τὸ πλεόν ἤδη Ἀμιδηνοὶ ἔχοντες τῶν τε

13. ἀμελήσαντες Hm. ὀμιλήσαντες P. 14. ὕπνον — ἀπ' αὐτοῦ addidi ex A. alto dulcique somno dormierunt, ex quo — RV. 22. ὠθισμῶ] ὠθησῶ A.

Paucis interiectis diebus Persa quidam oculos forte coniecit in fauces cuniculi veteris, qui propter turrim ductus fuerat. Eas autem temere et minutis duntaxat neque admodum multis obstructas silicibusprehendit. Quo noctu solus cum accessisset, tentavit aditum et in urbem penetravit. Ut illuxit, rem plane indicavit Cabadi: qui nocte proxime consecuta, paratis scalis cum modica suorum manu illo se contulit, et quidem peropportune. Turris cuniculo proximae custodia Christianorum moderatissimis, quos Monachos appellant, obtigerat. Festum isti solenne egerant eo ipso die. Oborta nocte, fracti omnes gravi labore panegyris, et cibo ac potu supra consuetudinem expleti, quid hostis infra strueret minime sentiebant. At Persae paulatim in urbem per cuniculum illapsi, suggestisque ad turrim, obrutos somno Monachos cum offendissent, ad munus omnes mactarunt. Tali suorum successu cognito Cabades scalas muro proxime turrim applicat. Vicinae turris custodibus lux fraudem aperuit. Nec mora: accurrere illi, subireque auxilio. Pertinacissime pugnatum est, cum utriusque sese invicem truderent. Iam quidem prae-

ἀναβεβηκότων πολλοὺς ἔκτεινον καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων ἀνέ-
 στελλον, καὶ τοῦ ἀπεῶσθαι τὸν κίνδυνον οὐ μακρὰν ποῦ ἐγένοντο.
 ἀλλὰ Καβάδης αὐτὸς τὸν ἀκινάκην σπασάμενος καὶ αὐτῷ αἰε δε-
 δισσομένους ἐς τὰς κλίμακας ὁρμῶν οὐκ ἀνίει τοὺς Πέρσας, θά-
 νατός τε ἦν ἡ ζημία τοῖς ἐνθένδε ἀναστρέφειν τολμῶσι. διὸ δὴ 5

B πλήθει πολλῶ οἱ Πέρσαι καθυπέροτεροι τῶν ἐναντίων γενόμενοι
 ἐνίκησάν τε αὐτοὺς τῇ μάχῃ καὶ κατὰ κράτος ἡ πόλις ἤλω ὀγδοη-
 κοστῇ ἀπὸ τῆς πολιορκίας ἡμέρα. φόβος τε Ἀμιδηνῶν πολὺς
 ἐγγόνει, ἕως ἐσελεύοντι ἐς τὴν πόλιν Καβάδῃ τῶν τις Ἀμιδη-
 νῶν γέρον τε καὶ ἱερεὺς προσελθὼν εἶπεν ὡς οὐ βασιλικὸν τὸ φο-
 νεύειν τοὺς ἡλωκότας εἴη. Καβάδης μὲν οὖν θυμῷ ἔτι ἐχόμενος
 ἀπεκρίνατο, διὰ τί γὰρ με πολεμεῖν ἔγνωτε; ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐ-
C τικά ἔφη ὅτι δὴ θεὸς οὐχ ἡμετέρα γνώμη, ἀλλὰ σῆ ἀρετῇ παρα-
 δίδόνα σοι Ἀμιδαν ἤθελε. τοῦτω τῷ λόγῳ Καβάδης ἠσθεὶς
 κτείνειν οὐδένα τὸ λοιπὸν εἴασεν, ἀλλὰ τὰ τε χρήματα ληΐζεσθαι 15
 Πέρσας ἐκέλευε καὶ τοὺς περιόντας ἐν ἀνδραπόδων ποιῆσθαι
 λόγῳ, καὶ αὐτῷ ἐξελέσθαι ἅπαντας αὐτῶν τοὺς δοκίμους ἐπέ-
 στελλεν.

Ὅλιγῳ τε ὕστερον χιλίους ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐνταῦθα λιπῶν,
 ἄρχοντά τε αὐτοῖς ἐπιστήσας Γλώνην ἄνδρα Πέρσην καὶ τῶν Ἀμι- 20
 δηνῶν ἀνθρώπους τινὰς ὀλίγους οἰκτρούς, οἳ δὴ ἐς τὴν δίαιταν
D ὑπηρετήσιν Πέρσαις ἐμελλον, αὐτὸς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ
 τοὺς ἐαλωκότας ἔχων ἐπ' οἴκου ἀπήλαυνεν. ἐς τούτους δὲ τοὺς

16. ἐκέλευε A. ἐκέλευσε P.

valentes Amideni, eorum, qui ascenderant, occiderant multos, alios de-
 turbabant e scalis, ita ut summum discrimen amoliti tantum non fuerint.
 Sed strictum Cabades acinacem Persis intentans, ad scalas compellere
 nunquam intermittebat: unde si qui pedem referrent, praesenti nece
 poenas luebant. Obrutis tandem maiori Persarum numero hostibus, vi
 capta urbs est octogesimo obsidionis die, atque ingens oppidanorum strag-
 ges edita; donec sacerdos quidam senex ad Cabadem, cum in urbem
 ingrederetur, progressus, admouit regium non esse facinus bello captos
 interficere. Cui Cabades iracundia adhuc ardens, *Nam quid vos, ait,
 impulit ut mihi hostiliter obsisteretis?* Mox ille: *Quoniam tua tibi vir-
 tute, non voluntate nostra Deus Amidam tradere voluit.* Adeo gratum
 Cabadi responsum hoc accidit, ut illico iusserit caedibus temperari, satis
 habens direptioni urbem relinquere ac residuos cives Persis addicere in
 servitutem, selectis sibi nonnullis, qui inter eos eminebant.

Paulo post Cabades imposito urbi praesidio virosum mille, cum Glo-
 nem Persam praefecisset, ac iussisset manere misellos aliquot Amidenos,
 qui ministeria circa victum obirent, domum repetiit cum exercitu reli-
 quo et captivis, quibus regiam sane exhibuit humanitatem. Nam brevi

αἰχμαλώτους Καβάδης φιλανθρωπία ἐχρήσατο βασιλεῖ πρεπούση· χρόνον γὰρ ὀλίγον ἐς τὰ οἰκεία ἑύμπαντας ἀφῆκεν ἵναί. τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτὸν, ὅτε Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἔργα ἐς αὐτοὺς ἐπεδείξατο ἀρετῆς ἄξια· φόρους τε γὰρ τοὺς ἐπετείους 5 ἐς ἔτη ἑπτὰ ἑύμπαντας ἀφῆκε τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον πολλοῖς τισιν ἀγαθοῖς ἐδωρήσατο, ὥστε αὐτοῖς λήθην τῶν ξυμβεβηκότων πολλὴν γενέσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνῳ τῷ ὑστερῷ ἐγένετο.

η'. Τότε δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος πολιορκεῖσθαι μαθὼν P 23

10 Ἀμιδαν, στράτευμα κατὰ τάχος διαρκές ἐπέμψεν. ἄρχοντες δὲ ἦσαν μὲν κατὰ συμμορίαν ἕκαστων, στρατηγοὶ δὲ ἄπασιν ἐφειστήκεισαν τέσσαρες, Ἀρεόβινδος τε Ὀλυβρίου κηδεστής, τοῦ τῆς ἐν ἑσπερίᾳ βεβασιλευκότος ὀλίγῳ πρότερον, τῆς ἐφ᾽ αὐτῆς δὲ τότε στρατηγὸς ἐτύγγανεν ὢν· καὶ τῶν ἐν παλατίῳ ταγματίων ἀρχηγὸς Κέλερ

15 (μικίστρον Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν καλεῖν νενομίκασιν)· ἔτι μὲν καὶ οἱ τῶν ἐν Βυζαντίῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες Πατρικίος τε ὁ Φοῦξ καὶ Ὑπάτιος ὁ βασιλέως ἀδελφιδουῶς· οὗτοι μὲν τέσσαρες στρα- B
τηγοὶ ἦσαν. ξυνηὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος, ὃς δὴ ὑστερον

Ἀναστασίου τελευτήσαντος ἐβασίλευσε, καὶ Πατρικίολος ξὺν Βι- V 238
20 ταλιανῷ τῷ παιδί, ὃς δὴ ὄπλα ἀντάρας Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ οὐ πολλῷ ὑστερον ἐτυράννησε, καὶ Φαρεσμάνης Κόλλχος μὲν γένος, διαφερόντως δὲ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, καὶ Γοδίδικλος τε καὶ Σβέσας, Γότθοι ἄνδρες, Γότθων τῶν οὐκ ἐπισπομένων Θεουδε-

4. τε add. A. 19. Βιταλιανῶ] βιταλλιανῶ L. 22. γοδίδικλος A. Γοδίδικλος P. 23. Σβέσας] Βέσσας Maltretus.

postea ad suos cuique lares remigrandi copiam fecit. Nec reditum hi punctum temporis distulere; quando Anastasius Imperator dignam et ipse excellenti animo munificentiam iis praestitit. Siquidem civitati ad septennium solidam vectigalia remisit, ac multa cum publice tum privatim dilargitus, magna congiariorum vi altam praeteritae calamitatis oblivionem induxit. Verum haec ad posterius tempus pertinent.

8. Statim autem ut Amidan circumsessam audiit Anastasius, exercitum eo misit, iustum illum quidem, sed Ducibus tot divisum, ut singulos singuli pene manipuli haberent. Quatuor erant belli Imperatores; Areobindus, Olybrii, qui imperium Occidentis paucis ante annis tenebat, gener ac tum temporis Magister militum per Orientem: Celer Ordinum Palatinorum dux (Magistrum Romani dicunt) ac magistri militum in praesenti, nimirum Patricius Phryx atque Hypatius Augusti ex sorore nepos. His quatuor credita belli summa: quibus se Iustinus adiunxerat, is qui postea defuncto Anastasio ad Imperii clavum successit: Patriciolus item cum Vitaliano filio, qui brevi post intervallo rebellans, in Anastasium tyrannidem affectavit: et Pharesmanas natione Colchus, strenuus bello vir in paucis: et Godidiclus et Sbesas genere Gotthi; ex eorum

- ρίχῳ ἐς Ἰταλίαν ἐκ Θράκης ἰόντι, γενναίῳ τε ὑπερφνωῶς ἄμφω καὶ
 C τῶν κατὰ τὸν πόλεμον πραγμάτων ἐμπείρῳ, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 ἄριστοι εἶποντο. στράτευμα γὰρ τοιοῦτό φασιν οὔτε πρότερον
 οὔτε ὕστερον ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίους ξυστῆναι. οὗτοι μέντοι
 ἅπαντες οὐκ ἐς ταῦτὸ ἀγηγεμένοι οὐδὲ στράτευμα ἐν ποιησάμενοι 5
 ἦσαν, ἀλλ' αὐτὸς ἕκαστος τοῖς κατ' αὐτὸν στρατιώταις ἐξηγεῖτο
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. χορηγὸς δὲ τῆς τοῦ στρατοπέδου δαπάνης
 Ἰσχυρὸν Αἰγύπτιος ἐστάλη, ἀνὴρ ἐν πατρικίοις ἐπιφανής τε καὶ
 H 12 δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν βασιλεὺς κοινῶν βασι-
 λείας ἐν γράμμασιν ἀνεῖπεν, ὅπως οἱ ἔξουσία εἴη τὰ ἐς τὴν δα-10
 πάνην ἧ βούλοιο διοικήσασθαι.
- D Ὁ μὲν οὖν στρατὸς οὗτος χρόνῳ τε ξυνελέγετο καὶ σχολαι-
 τεροὶ ἐπορεύοντο. διὸ δὴ τοὺς βαρβάρους ἐν γῆ τῇ Ῥωμαίων
 οὐκ εὔρον, ἐπεὶ ἔξ ἐπιδρομῆς οἱ Πέρσαι τὴν ἔφοδον ποιησάμενοι
 αὐτίκα δὴ ἐς τὰ πάτρια ἤθῃ ἀνεχώρησαν ἕν πάσῃ τῇ λείᾳ. τῶν 15
 δὲ στρατηγῶν οὐδεὶς ἐς πολιορκίαν τῶν ἐν Ἀμίδῃ ἀπολελειμμένων
 ἐν τῷ παρόντι καθίστασθαι ἤθελε· πολλὰ γὰρ ἐσκομίσασθαι
 σφῶς τὰ ἐπιτήδεια ἔμαθον, ἀλλ' ἐς τῶν πολεμίῳ τὴν χώραν
 P 24 ἐσβολὴν ποιήσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οὐ μὴν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους κοινῇ ἦσαν, ἀλλὰ χωρὶς ἀλλήλων στρατοπεδεύομενοι ἐπο-20
 ρεύοντο. ταῦτα Καβάδης μαθὼν (ἄγχιστα γὰρ πον ἐτύγγανεν
 ὢν) ἐς τὰ Ῥωμαίων ὄρια κατὰ τάχος ἐλθὼν ὑπηντίαζεν. οὐπω
 μέντοι Ῥωμαῖοι τῷ παντὶ στρατῷ Καβάδην ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς

3. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

numero qui Theodoricum in Italiam e Thracia profectum secuti non erant, generosissimi ambo ac bello experti; aliiq̄ue fortissimi viri complures. Is enim fuit exercitus, quo nec superiori memoria, nec post unquam florentiorem in Persas a Romanis conflatum ullum fuisse fama est. Sed disperse iter hi faciebant, neque in unum erant corpus coacti; cum suos quisque seorsum milites ductaret. Aerario castrensi praeerat Appion Aegyptius, Patricii ordinis lumen, animo vir maxime impigro, quem etiam Anastasius publicis literis consortem Imperii renuntiaverat, quo staret ipsi auctoritas sumptus pro arbitrio dispensandi.

Hae porro copiae cum et otiosius fuissent collectae, et lentius procederent, haud offenderunt Barbaros in solo ditionis Romanae. Facta enim irruptione celerrimo impetu, continuo cum omni praeda sese receperant. Nec Ducum Romanorum quisquam adduci tum potuit, ut praesidium Amidae relictum, quod instructissimum esse acceperant, obsideret, versis omnium studiis ad agros hostium incursandos. Non petebant coniuncte Barbaros, at separate et castra et iter habebant. Quod ubi Cabades didicit (neque enim longe aberat) Romanos denuo fines mira pernicitate ingressus, occurrit de improvviso. Neque dum Cabadem ipsum cum universo exercitu obvium se inferre nostri audierant; sed copiolam

ἔμαθον, ἀλλὰ Περσῶν ὄντο στρατεύματα βραχὺ τι ἔνταῦθα εἶ-
 ναι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Ἀρεόβινδον ἰστροτοπεδεύσαντο ἐν χωρίῳ
 Ἀρζαμένων, ἀπέχοντι Κωνσταντίνης πόλεως δυοῖν ἡμέραιν ὁδόν·
 οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρίκιον καὶ Ὑπάτιον ἐν χωρίῳ Σίφριος, ὅπερ Ἀμί-
 5 δης πόλεως οὐχ ἦσσαν ἢ πεντήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους
 ἀπέχει. Κέλερ γὰρ οὐπω ἔνταῦθα ἀφῆκτο.

Ἀρεόβινδος δὲ ἐπειδὴ Καβάδην παντὶ τῷ στρατῷ ἐπιέναι B
 σφίσι ἐπύθετο, ἀπολιπὼν τὸ στρατόπεδον ζῆν τοῖς ἐπομένοις
 ἅπασιν ἐς γῆγῆν ὠρμητο καὶ ἐς Κωνσταντίναν δρόμῳ ἐχώρει.
 0 ἐπελθόντες δὲ ὀλίγῳ ἕστερον οἱ πολέμοι ἔρημον ἀνδρῶν αὐτοῖς
 χοῖμασι τὸ στρατόπεδον εἶλον. ἐνθένδε κατὰ τάχος ἐπὶ Ῥωμαίων
 τὸ ἄλλο στρατεύμα ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρίκιον καὶ Ὑπάτιον
 Ἐφθαλίταις ἐντιχόντες ὀκτακοσίοις, οἱ τοῦ Περσῶν στρατοῦ ἔμ-
 προσθεν ἦσαν, σχεδόν τι ἅπαντας ἔκτειναν. οὐδὲν δὲ ἀμφὶ τῷ
 1 Καβάδῃ καὶ τῇ Περσῶν στρατιᾷ πεπυσμένοι, ἅτε νενικηκότες,
 ἀδειέστερον τῇ διαίτῃ ἐχρῶντο. τὰ γοῦν ὄπλα καταθέμενοι ἄρι-
 στον σφίσιν ἠτοίμαζον. ἤδη γὰρ τῆς ἡμέρας ὁ καιρὸς ἔνταῦθα C
 ἦγε. ῥύαξ δὲ τις ἔρρει ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἵνα Ῥωμαῖοι τὰ κρέα
 καθαίρουν ἠρῶσαντο, οἷς δὴ σιτίζεσθαι ἤμελλον. τινὲς δὲ ἀχθό-
 1 μικοι τῷ πνίγει καὶ λούεσθαι ἤξιον. ταύτη ταραχθὲν τὸ τοῦ
 ῥύακος ὕδωρ πρόσω ἐχώρει. Καβάδης τε τὰ ἐς τοὺς Ἐφθαλί-
 τας ξυμπεσόντα μαθὼν ἐπὶ τοὺς πολεμίους κατὰ τάχος ἦει. κα-
 τιδῶν τε συγκεχυμένον τὸ τοῦ ῥύακος ὕδωρ καὶ ξυμβυλῶν τὸ
 ποιούμενον, ἔγνω ἀλυρασκεύους τοὺς ἐναντίους εἶναι, καὶ κατὰ

Persarum aliquam venire arbitrabantur. Metatus erat Areobindus in agro Arzamenorum, unde Constantinam usque iter est bidui; Patricius atque Hypatius ad castellum Siphria Amida procul stadiis non minus ccccl. Celer nondum advenerat.

Ubi vero peti se a Cabade Areobindus, iamque cum omnibus copiis imminere audivit; desertis castris, Constantinam fuga praecipiti cum suis se recipit. Adfuere subinde hostes, et cum vacua militibus castra diripiissent, e vestigio iter ad alteram exercitus Romani partem intenderunt. Antecedebant Persas Ephthalitae cccc. in quos forte cum Patricius atque Hypatius incidissent, eos ad unum fere conciderunt: nihil tamen de Cabade, nihil de exercitu Persico cognoverant. Quocirca solutis animis, ut iam victores, curabant corpora, armisque positis, sibi prandium parabant, appetente iam eius hora. Perfluebat illac rivus: in eo carnes, quas pransuri erant, purgabant: quidam etiam nudi aestum levabant lavando: quo fieri necesse erat ut turbida inde aqua decurreret. Cabades autem perlato cladis Ephthalitarum nuntio commotus, gradum addit: rivus demum inquinatam aquam conspicatus, et coniciens id quod

κράτος ἤδη ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνειν ἐκέλευεν, αὐτίκα τε αὐτοῖς ἐστιω-
 μένοις τε καὶ ἀνόλοις οὖσιν ἐπέστησαν. Ῥωμαῖοι δὲ οὐχ ὑπε-
 D νεγρόντες τὴν ἔφοδον ἐς ἀκκὴν μὲν τὸ παράπαν οὐκ ἔβλεπον,
 ἔφρευγον δὲ ὡς ἕκαστός ποι ἐδύνατο, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν καταλαμ-
 βανόμενοι ἔθνησκον, οἱ δὲ ἀνιόντες ἐς τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, 5
 ἔρριπτον αὐτοὺς κατὰ τὸ κρημνῶδες ξὺν φόβῳ καὶ θορυβῳ πολ-
 λῷ. ὅθεν δὴ οὐδένα σεσωσθαί φασι, Πατρίκιος δὲ καὶ Ὑπά-
 V 239 τιος κατ' ἀρχὰς τῆς ἐφόδου διαφυγεῖν ἴσχυσαν. ἔπειτα δὲ Κα-
 βάδης, Οὐννων πολεμίων ἐς γῆν τὴν αὐτοῦ ἐσβεβληκότων, παντὶ
 τῷ στρατῷ ἐπ' οἶκον ἀνεχώρησε, πόλεμόν τε μακρὸν πρὸς τὸ 10
 ἔθνος τοῦτο ἐς τῆς χώρας τὰ πρὸς ἄρκτον διέφερεν. ἐν τούτῳ
 δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα Ῥωμαίων ἤλθε, λόγου μέντοι ἄξιον
 P 25 οὐδὲν ἔδρασαν, ὅτι δὴ αὐτοκράτωρ τοῦ πολέμου κατέστη οὐδεὶς,
 ἀλλ' ἴσοι πρὸς ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ ὄντες ἀντεστάτουν τε ἀλ-
 λήλων ταῖς γνώμαις καὶ γίνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ οὐδαμῇ ἤθελον. 15
 Κέλερ δὲ ξὺν τοῖς ἐπομένοις Νυμφίον ποταμὸν διαβάς ἐσβολὴν
 τινα ἐς τὴν Ἀρξαναγηνὴν ἐποιήσατο. ἔστι δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος Μαρ-
 τυροπόλεως μὲν ἀγχοτάτω, Ἀμίδης δὲ ὅσον ἀπὸ σταδίων τρια-
 κοσίων. οἱ δὲ ληισάμενοι τὰ ἐκείνη χωρία ἐπανῆλθον οὐ πολλῷ
 ὕστερον, δι' ὀλίγου τε ἢ ἐπιδρομῇ αὐτῇ ἐγένετο. 20

B 9'. Μετὰ δὲ Ἀρεόβινδος μὲν ἐς Βυζάντιον ὡς βασιλεὺς
 μετὰπεμπτος ἦει, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς Ἀμίδα ἀφικόμενοι χειμῶνος

5. ὁ] ὦ A. 11. τῆς χώρας τὰ A. τὰς χώρας τὰς P. 12. μέν-
 τοι L. μὲν τι P. 16. Νυμφίον] Νύμφιον P. Illud de Aedif.
 p. 54 c. *Nymphaeus* apud Ammian. Marcell. XVIII, 9, ubi vide
 Vales. *Nύμφιον* castellum de Aedif. p. 75 d. 17. „Ἀρξαναγηνὴν
 Reg.“ ΜΑΛΤ. Ἀρσανηγην P.

erat, imparatos nempe Romanos esse, in eos omni impetu citatis equis incurri iubet, supervenit epulantibus, et inermes invadit. Impressionem haud ferentes Romani, non pugnam, sed fugam quisque pro virili capessere; capi caedique alii; alii vicinum in montem evadere tentando, cum ingenti tumultu ac trepidatione per abrupta rupium ruere; ita ut elapsus nemo sit, Patricio Hypatioque exceptis, quibus licuit primo statim adventu hostium se proripere. Deinde Cabades, ubi Hunnos hostes suos audiit irrupisse in Persidem, exercitum universum reduxit, et cum ea gente bellum diutinum gessit ad Septentrionem. Advenerat interea reliquae Rom. copiae: nihil tamen, quod operae pretium fuerit, patratum est; propterea quod bello non unus erat Imperator praepositus, at Duces inter se aequales, et ea re non in varia modo consilia, verum etiam castra distracti. Celer Nymphium amnem, qui proxime Martyropolin fluit, distatque Amida trecentis stadiis, transmisit cum suis, et in Arzanenen ingressus, brevi excursu regione vastata, confestim rediit.

9. Accitu postea Augusti Byzantium revocato Areobindo, caeteri Duces translatis Amidam castris, eam hyeme circumsederunt, ac saepe

ὄρα ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. καὶ βία μὲν ἔλειν τὸ χωρίον, καίπερ πολλὰ ἐγκειρηκότες, οὐκ ἴσχυσαν, λιμῶ δὲ τοῦτο ποιεῖν ἔμελλον· πάντα γὰρ τοὺς πολιορκουμένους τὰ ἐπιτήδεια ἐπιλελοίπει. ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ οὐδὲν πεπυσμένοι ἀμφὶ τῶν πολεμίων
 5 τῆ ἀπορία, ἐπειδὴ τοὺς στρατιώτας τῆ τε προσεδρεία καὶ τῷ χει- H 13
 μῶνι ἀχθόμενους ἑώρων, ἅμα δὲ καὶ Περσῶν στρατεύματα ἐπὶ σφῶς ἤξειν οὐκ ἐς μακρὰν ὑπετόπαζον, τρόπῳ ὅτῳ δὴ ἐνθῆνδε ἀπαλλάσσεσθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οἳ τε Πέρσαι, οὐκ ἔχοντες τίνες C
 ἂν ἐν τοῖσδε τοῖς δεινοῖς γένοιτο, τὴν μὲν ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων
 10 ἐς τὸ ἀκριβὲς ἔκρυπτον, δόκησιν παρέχοντες ὡς πάντων σφίσι τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονία εἶη, ἐς δὲ τὰ οἰκεία ζῆν τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ ἀναχωρεῖν ἤθελον. γίνονται οὖν ἐν ἀμφοτέροις λόγοι, ἐφ' ᾧ δὴ Πέρσαι λίτρας χρυσοῦ χιλίας λαβόντες ἀποδώσουσι Ῥωμαίοις τὴν πόλιν· ἐκάτεροί τε ἄσμενοι τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελῆ
 15 ἔποιουν, τὰ τε χρήματα λαβὼν ὁ τοῦ Γλώνου υἱὸς Ἄμιδαν Ῥωμαίοις παρέδωκε. Γλώνης γὰρ ἤδη ἐτετελευτήκει τρόπῳ τοιῷδε.

Οἷτω μὲν ἐνστρατοπεδευσαμένων ἐνταῦθα Ῥωμαίων, Ἄμι- D
 δης δὲ πόλεως ὄντων οὐ μακρὰν ἔποθεν, τῶν τις ἀγροίκων, ὡσπερ εἰώθει, ἐς τὴν πόλιν εἰσιὼν λάθρα ὕρνις τε καὶ ὕρτους καὶ τῶν
 20 ὠραίων πολλὰ τῷ Γλώνῃ τούτῳ ἀποδίδοσθαι χρημάτων μεγάλων, Πατρικίῳ τε τῷ στρατηγῷ ἐς ὕψιν ἐλθὼν, Γλώνην οἱ ἐς χεῖρας παραδώσειν ζῆν Πέρσαις διακοσίοις ὑπέσχετο, ἣν τινος ἄμοιβῆς

4. πεπυσμένοι Hm. πεπεισμένοι P. 6. ἑώρων] ἐώρων P.
 7. ὅτῳ A. οὔτῳ P. 11. ἐς δὲ A. εἰς δὲ P. 14. ἐκάτεροί
 τε A. ἐκάτεροι δὲ P.

quidem tentarunt vi expugnare; sed frustra. Propius factum nihil est quam ut fame rem ex sententia perficerent: iam enim cibaria obsessos defecerant. At Duces quo inopiae redactus hostis esset ignari, quoniam milites suos obsidionis hyemisque incommoda iniquissimis ferre animis videbant, sibi que etiam persuadebant propediem affore Persarum exercitum; ideo sese illinc expedire quoquo modo quaerebant. Vicissim Persae omni auxilii spe abscissa, annonae quidem penuriam obscure ferebant, speciem atque opinionem praebentes abundantiam rebus omnibus; eo vero spectabant ut reditum in patriam cum honesta aliqua conditione obtinerent. Convenit tandem ut Persae auri pondo mille acceptis urbem Romanis traderent: quod utrinque praestitum est lubenter. Pernumerata pecunia Romani Amidam receperunt a Glonis filio: nam Glones iam fato cesserat; quod ita accidit.

Cum haud procul Amida Romani stativa haberent, quidam rusticus, qui illis inscientibus in urbem itabat, optime Gloni vendere solitus aves, panes, variaque pomorum genera, Patricium Ducem convenit, recepitque se ipsi in manus Glonem cum Persis ducentis traditurum, si qua modo

ἐλπίδα λαβὼν παρ' αὐτοῦ εἶη. ὁ δὲ αὐτῷ ἅπαντα ὅσα ἦν βου-
λομένῳ ὑποσχόμενος ἔσσεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἀπεπέμψατο. καὶ
ὅς τὰ τε ἱμάτια δαινῶς διαρρηξίας καὶ δεδακρυμένῳ ἑοικῶς ἐς τὴν
πόλιν ἐσῆλθε. παρὰ τε τὸν Γλώνην ἤμων τὰς τε τρίχας τίλλων,

P 26 „Ἐτύγχανον μὲν, ὦ δέσποτα,“ εἶπεν „ἅπαντά σοι ἐκ τοῦ χωρίου 5
τάγαθὰ φέρων, ἐντυχόντες δὲ στρατιῶται Ῥωμαῖοι (καὶ γὰρ που
ἐς τὰ ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περιούντες τοὺς οἰκτροὺς ἀγροί-
κους βιάζονται) πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετείψαντο καὶ
πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησταὶ ὄχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ τοὺς
Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. ἀλλ' 10
ὅπως, ὦ δέσποτα, σαντῶ τε καὶ ἡμῖν καὶ Πέρσαις ἀμύνης. ἦν
γὰρ ἐς τῆς πόλεως τὰ προύστεια κνηρηγέτησων ἴης, θήραμά σοι
οὐ φαῦλον ἔσται. κατὰ πέντε γὰρ ἢ τέτταρας οἱ κατάρατοι πε-
ριούντες λωποδυτοῦσιν.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν. ἀναπεισθεῖς δὲ ὁ

B Γλώνης τοῦ ἀνθρώπου ἀνεπνθάνετο πόσους ποτὲ Πέρσας οἶε- 15

V 240 ταὶ οἱ ἐς τὴν πρᾶξιν ἱκανοὺς ἔσσεσθαι. ὁ δὲ πενήκοντα μὲν ἀπο-

4. ἐσῆλθε A. εἰσῆλθε P. 6. Libri, ἐντυχόντες δὲ τοὺς οἰκτροὺς
ἀγροίκους βιάζονται, πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετείψαντο
καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησταὶ ὄχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ στρα-
τιῶται Ῥωμαῖοι. καὶ γὰρ που ἐς ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περι-
ούντας τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νό-
μος. Quae Maltretus ex coniectura mutavit, ἐντυχόντες δὲ πληγὰς
τέ μοι οὐ φορητὰς προσετείψαντο καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησταὶ
ὄχοντο, ὡς δὴ („ὡς δὴ“ Hm.) ἐκ παλαιοῦ στρατιῶται Ῥο-
μαῖοι τοὺς οἰκτροὺς ἀγροίκους βιάζονται. καὶ γὰρ που ἐς ταύτη
χωρία κατ' ὀλίγους περιούντας τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς
γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. RV haec sic est interpretatus, *Plurima*
tibi bona, inquit, mi domine, ex agro adferebam, in vicinos milites
incidens (nam palantes per agros excurrunt) plagis intolerandis
sum ab eis petitus. Insuper his quae ferebam omnibus spoliatus,
uti praedones solent, quos ex antiqua lege et Persae timent et ru-
stici vim ex eis patiuntur. Cuius vestigia secutus locum correxi.

fieret sibi mercedis spes. Ille nihil non prolixè pollicitus, hominem re-
misit: qui sibi ipse laceratis indignum in modum vestibus ac ploranti si-
milis urbem ingressus, ad Glonem adiit; tum coram capillos vellicans,
E vico, inquit, afferebam huc, Domine, quidquid rei cibariae habebam:
incidi in latrones, milites dico Romanos: hanc enim artem iamdiu facti-
tant, in miseris rusticis involando. Mihi vero plagas imposuere intole-
rabiles, et omnibus, quae portabam, ereptis auferunt. Sic nempe ma-
nipulatim divisi, circumiectos urbi agros obire, et vim, quam in Persas
non audent suscipere, in agrestes convertere solent. Tibi autem facile
et promptum est, Domine, non modo nos, sed te etiam ac Persas ulci-
sci. Tantummodo in suburbanum agrum exi ad venationem: ea tibi non
male cedit. Siquidem scelesti illi non plures quam quaterni simul vel
quini per campos volitant et latrocinia exercent. Haec ille: quibus fidem
adhibens Glones, rogat, quot tandem Persis ad rem exequendam sit

χρήσειν οἱ μάλιστα ἔφη· οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ πλείοσι ποτε ἢ κατὰ
 πέντε ὀδοῦ ἰοῦσιν ἐντύχοιεν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄπροσδόκητον σφίσι
 ξυμβῆναι οὐδὲν τι χεῖρον καὶ ἑκατὸν ἔς τὸ ἔργον ἀπαγαγέσθαι·
 ἦν δὲ καὶ τούτων διπλασίους, τῷ παντὶ ἄμεινον. βλάβος γὰρ
 5 ἀνθρώπῳ ἐκ τοῦ περιόντος οὐκ ἂν γένοιτο. Γλώνης μὲν οὖν
 ἰππέας διακοσίους ἀπολεξάμενος τὸν ἄνθρωπον σφίσι ἐξηγεῖσθαι
 ἐκέλευεν. ὁ δὲ ἄμεινον ἰσχυρίζετο εἶναι αὐτὸν ἐπὶ κατασκοπῇ
 στέλλεσθαι πρότερον, καὶ ἦν ἔτι ἐν χωρίοις τοῖς αὐτοῖς περιόν-
 τας Ῥωμαίους ἰδὼν ἀπαγγέλλη, οὕτω δὲ ἐν δέοντι ποιεῖσθαι τὴν C
 10 ἔξοδον Πέρσας. εὖ τε οὖν εἰπεῖν ἔδοξε τῷ Γλώνῃ καὶ αὐτοῦ
 ἀφιέντος ἐστέλλετο. παρὰ τε τὸν στρατηγὸν Πατρικίον ἤκων
 ἅπαντα ἔφραξε· καὶ ὃς τῶν δορυφόρων αὐτοῦ δύο καὶ στρατιώ-
 τας χιλίους ἀπολεξάμενος ξὺν αὐτῷ ἔπεμψεν. οἷς δὲ ἀμφὶ
 κώμην Θιαλαασαμῶν σταδίου τεσσαράκοντα Ἀμίδης διέχουσαν
 15 ἐν νάπαις τε καὶ χωρίοις ὑλώδεσιν ἔκρουσε, καὶ αὐτοῦ μένειν ἐν
 ταύταις δὴ ταῖς ἐνέδραις ἐπέστελλεν, ἔς τε τὴν πόλιν δρόμῳ ἐχώ-
 ρει. καὶ τῷ Γλώνῃ ἔτοιμον εἰπὼν τὸ θήραμα εἶναι, αὐτῷ τε
 καὶ τοῖς διακοσίοις ἐξηγήσατο ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐνέδραν.
 ἐπειδὴ τε διέβησαν τὸν χῶρον, οὗπερ ἔλλοχίζοντες Ῥωμαῖοι ἐκά- D
 20 θηντο, καὶ αὐτῶν πρόσω ἐγένοντο, Γλώνην τε καὶ Πέρσας λα-
 θῶν ἅπαντας, ἔκ τε τῆς ἐνέδρας τοὺς Ῥωμαίους ἀνέστησε καὶ αὐ-
 τοῖς τοὺς πολεμίους ἀνέδειξεν. οὗσπερ ἐπειδὴ ἐπὶ σφῶς ἴοντας
 κατεῖδον Πέρσαι, κατεπλόγησάν τε τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καὶ ἀμη-

9. οὕτω] οὕτως L.
 Thaliamum RV.

14. Θιαλαασαμῶν] θίαλα ἀσαμῶν Hm.
 μ' P.

opus? Is quinquaginta omnino sufficere, cum grassantes coniuncte ad
 summum quinos offendisset: ne quid tamen praeter opinionem incideret,
 haud abs re futurum ait, si centum educerentur: quin si turma altero
 tanto maior foret, providentius factum iri, nec fraudi noxaeve esse posse
 cumulati subsidii vim. Igitur cc. legit equites Glones et rusticum
 praecire iubet. Hic ille satius esse affirmat se prius exploratum ire, ac
 si quos iisdem, quibus ante, in locis vagari Romanos deprehenderit, ve-
 nire protinus renuntiatum: ita demum Persas opportunissime erupturos.
 Data ab assentiente his Glone exeundi venia, se recta contulit ad Patri-
 cium, remque illi totam edidit. Milites Patricius mille deligit, iis prae-
 ficit corporis sui custodes duos et cum rustico proficisci iubet. Eos
 proditor circa vicum Thialaasamum, xl. dissitum ab urbe Amida stadiis,
 in saltibus occuluit, monuitque ut ibi cate se continerent. Tum urbem
 cursu contento repetit; Gloni paratam iam praedam nuntiat; eundem
 cum praesidiariis cc. ad locum deducit, quem Romani insederant. Eo
 transito, nihil Glone, nihil Persis persentiscentibus, Romanos excitat ex
 insidiis, atque ipsis hostem commonstrat. Mox illi infesti ruere. Adeo
 improviso casu attoniti Persae, quo se verterent nesciebant. Nam ne-

χανία πολλῆ εἶχοντο. οὔτε γὰρ ὀπίσω ἀπελαύνειν οἳοί τε ἦσαν, κατὰ νότων ὄντων σφίσι τῶν ἐναντίων, οὔτε πη ἐτέρωσε φεύγειν ἐν γῆ πολεμία ἐδύνατο. ἐκ δὲ τῶν παρόντων ὡς ἐς μάχην ταξάμενοι τοὺς ἐπιόντας ἠμύνοντο, τῷ τε πλήθει πὰρὰ πολὺ ἐλασσούμενοι ἠττήθησάν τε καὶ ζῆν τῷ Γλώνῃ ἅπαντες διεφθάρησαν. 5 ὅπερ ἐπειδὴ ὁ τοῦ Γλώνου υἱὸς ἔμαθε, περιαλγήσας τε καὶ τῷ θυμῷ ζέων, ὅτι δὴ τῷ πατρὶ ἀμύνειν οὐκ εἶχε, τὸν Συμεῶνος P 27 νεῶν ἔκασεν ἀγίου ἀνδρὸς, ἵνα δὴ Γλώνης κατέλκε. καίτοι ἄλ- H 14 λην τινὰ οἰκοδομίαν οὔτε Γλώνης οὔτε Καβάδης, οὐ μὴν οὐδὲ Περσῶν τις ἄλλος, οὔτε καθελεῖν ἔγνω οὔτε τῷ ἄλλῳ ἀφανίζειν 10 τρόπῳ ἐν γε Ἀμιδῇ ἢ ταύτης ἐκτός. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνεμι.

Οὕτω μὲν Ἀμιδαὶν Ῥωμαῖοι τὰ χρήματα δόντες ἀπέλαβον δύο ἐνιαυτοῖς ὕστερον ἢ πρὸς τῶν πολεμίων ἔαλω. καὶ ἐπεὶ ἐν ταύτῃ ἐγένοντο, ἢ τε αὐτῶν ὀλιγωρία καὶ Περσῶν τὸ καρτερόν 15 B τῆς διαίτης ἐγνώσθη. σιτίων τε γὰρ τῶν ἐνταῦθα λελειμμένων τὸ μέτρον καὶ βαρβάρων τῶν ἐξεληλυθότων τὸν ὄμιλον λογισάμενοι ἑπτὰ μάλιστα ἡμερῶν εὕρισκον δαπάνην ἐν τῇ πόλει ἀπολελειῖσθαι, καίπερ Γλώνου τε καὶ τοῦ ἐκείνου παιδὸς ἐνδειστέρωσ ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν πολλοῦ χρόνου ἐνδιδόντος τὰ σιτία Πέρσiais. 20 Ῥωμαῖοις γὰρ τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥσπερ μοι προδεδήλωται, ζῆν αὐτοῖς μείναςιν οὐδὲν τὸ παράπαν χορηγεῖν ἔγνωσαν, ἐξ ὅτου οἱ πολέμιοι ἐς τὴν πολιορκίαν κατέστησαν, οἱ δὲ ἐς βρώσεις ἀήθει

7. Συμεῶνος Hm. Συμεώνον P. Symeonis RV.

que a tergo, cum inde Romanus instaret, neque alia ex parte, cum in solo hostico essent intercepti, patebat effugium. Instructa denique ut e re nata licuit acie, impetum sustinuerunt, donec numero obruti, interne- cione occiderunt, cum ipso Glone. Cuius filius haec postquam rescit, dolore atque ira incensus, quod inultus pater occubisset, D. Symeonis aedem, ubi Glones oppetierat, incendit, novo scelere: nam nec Glones, nec Cabades, nec Persarum omnium quisquam unus aedificium ullum qua intra qua extra muros evertere, quoque modo corrumpere ad eam diem aggressus erat. Ego vero ad institutam ante narrationem me refero.

Pacto, ut dicebam, ac persoluto auro, Romani Amidam receperunt, altero post anno quam capta ab hoste fuerat. Urbem ingressi, suam socordiam, ac Persarum in difficillimo victu tolerando constantiam agno- verunt. Quippe inita relictorum cibariorum mensura, unaque numero Barbarorum, qui urbe excesserant, compertum est alimenta in dies ad- modum septem fuisse reliqua; cum tamen Glones eiusque filius ea par- cius, quam pro necessitate, diu Persis dispensassent. Nam quod ad Ro- manos attinet, qui in urbe, ut ante memoravi, cum ipsis remanserant, nihil iis annonae, ex quo obsidio coepta fuerat, impertire voluerant. Hinc miseri ad insuetas primum escas compulsi, nulla non re quamvis

τὰ πρῶτα ἐλθόντες, τῶν τε οὐ θειμῶν ἀψάμενοι πάντων, εἶτα **C**
 τελευτῶντες καὶ ἀλλήλων ἐγέυσαντο. διὸ δὴ ἐξηπατημένοι τε
 πρὸς τῶν βαρβάρων οἱ στρατηγοὶ ἤσθοντο καὶ τοῖς στρατιώταις
 τὴν ἀκροσίαν ὠνείδιζον, ὅτι δὴ ἀπειθετέρους αὐτοὺς παρεχό-
 5 μνοι σφίσι, πυρὸν δορυαλώτους Πέρσας τε τοσοῦτους τὸ πλη-
 θος καὶ Γλώντων τὸν εἶδὸν ζῆν τῇ πόλει ἐλεῖν, οἱ δὲ τὰ Ῥωμαίων
 χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκόντες ἀσχός τε ἀνεδήσαντο
 μέγα καὶ Ἀμιδαὺν ἀργυρώνητον πρὸς Περσῶν ἔλαβον. ὕστερον
 δὲ Πέρσαι τοῦ πρὸς Οὐννωνος πολέμου σφίσι μηχανομένον ἐς **D**
 0 σπονδὰς Ῥωμαίοις ζυνύσιν, αἵπερ αὐτοῖς ἐς ἑπτὰ ἔτη ἐγένοντο,
 Κέλερός τε τοῦ Ῥωμαίου καὶ Ἀσπεβέδου τοῦ Πέρσου ἀντὰς ποιη-
 σαμένων, ἐπ' οἴκου τε ἀνωχωρήσαντες ἀμφοτέροι ἡσυχῇ ἕμενον.
 οὕτω μὲν, ὥσπερ ἐρρήθη, ἀρξάμενος ὁ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν
 πόλεμος ἐς τότε ἐτελεύτα. τὰ δὲ ἀμφὶ πύλας τὰς Κασπίας ζυνε-
 5 νεχθέντα ἐρῶν ἔρχομαι.

1. Τὸ Κιλίκων ὄρος ὁ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα **P 28**
 Καππαδόκας τε καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, **V 241**
 εἶτι μὲντοι Ἀλβανούς τε καὶ Ἰβήρας, καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη αὐτό-
 νομά τε καὶ Πέρσαις κατήκοα ὄκνηται ταύτῃ. ἐξικνεῖται γὰρ ἐς
 0 χόρην πολλήν, προϊόντι δὲ αἰὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἐς μέγα τι χρῆμα
 εἴρους τε καὶ ἔψους διήκει. ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὄρους
 ἀτραπὸς τίς ἐστὶν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ, ἐπὶ σταδίου πεντήκον-

4. αὐτοὺς] αὐτοὺς P. 6. ἐλεῖν, οἱ] ἐλεῖν. οἱ P. 17. Περ-
 σαρμενίων] „Reg. addit καλουμένων.“ MALT. περσῶν καλουμέ-
 νων Hm.

illicita manus atque ora temeraverant, coacti etiam ad extremum humana carne vesci, seque invicem vorare. Tunc tandem Duces fraude Barbarorum detecta, ingesserunt probra militibus, et effraenem animi impotentiam notarunt, quod cum sibi in manu esset ut Glonis filio totque Persis ad captivorum conditionem subactis pariter cum urbe potirentur, tum se contumaciores praeuissent. Ipsi vero data hosti Romana pecunia, ac pretio recepta Amida maculam sibi maximam inusserunt. Postea Persae, quoniam longius bellum Hunnicum ducebatur, cum Romanis pepigere inducias annorum septem, Celere Romano et Aspede Persa sequestris: ac demum copiis utrique revocatis pacem agitarunt. Ita inchoatum, ut dixi, Romanos inter et Persas bellum resedit. Nunc ad ea venio, quae ad Portas Caspiae contigerunt.

10. Taurus Ciliciae mons in Cappadociam primum excurrit: inde in Armeniam, Persarmeniam, Albaniam, Iberiam, et circumpositas quae sui qua Persici iuris ac ditionis gentes. Est enim evadit in immensum, et processu immane quantum cum in latitudinem crescit, tum in altitudinem. Ultra Iberiae fines inter summas angustias trames quidam stadiis

- B** τα ἐξικνουμένη. αὐτὴ τε ἡ ἀτραπὸς ἐς ἀπότομόν τινα καὶ ὄλως ἄβατον τελευτᾷ γῶρον. διόδος γὰρ οὐδεμία τὸ λοιπὸν φαίνεται, πλὴν γε δὴ ὅτι ὡσπερ τινὰ χειροποίητον πυλῖδα ἐνταῦθα ἡ φύσις ἐξεῦρεν, ἢ Κασπία ἐκ παλαιοῦ ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθὲνδε πεδία τέ ἐστιν ἰπήλατα καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτεχνῶς ἔμπλεα, καὶ χώρου 5 πολλὴ ἰππόβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία. οὗ δὴ τὰ Οὔνων ἔθνη σχεδόν τι ἅπαντα ἴδρυνται ἕχρι ἐς τὴν Μαιωτίν διήκοντα λίμνην. οὗτοι ἦν μὲν διὰ τῆς πυλῖδος, ἧς ἔρτι ἐμνήσθη Ἰωσὶν ἐς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἤθη, ἀκραιφνεῖσι τοῖς ἵπποις ἴασι, καὶ περιόδῳ τινὶ οὐδαμῇ χρώμενοι οὐδὲ κρημνώδεσιν ἐντυχόντες χω- 10
- C** ρίοις, ὅτι μὴ τοῖς πενήκοντα σταδίοις ἐκείνοις, ὅπερ ἐς τοὺς Ἰβηρίους ὄρους, ὡσπερ ἐρρήθη, διήκουσιν. ἐπ' ἄλλας δέ τινας ἐξόδους ἴοντες πόνῳ τε πολλῷ παραγίνονται καὶ ἵπποις οὐκ ἔτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἔχοντες. περιόδους τε γὰρ αὐτοὺς πε- 15 ριμένας πολλὰς ἐπύναγκες καὶ ταύτας κρημνώδεις. ὅπερ ἐπειδὴ 15 ὁ Φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ ἐτεκτήνατο τῷ εἰρημένῳ καὶ φυλακτῆριον κατεστήσατο. ὁ δὲ ἄλλοι τε πολλοὶ προϊόντος χρόνου ἔσχον καὶ Ἀμβαζούκης, Οὔννος μὲν γέ- 20 νος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ βασιλεῖ φίλος. οὗτος Ἀμβαζούκης ἐπειδὴ ἐς τε γῆρας ἀφίκετο βαθὺ καὶ τελευτῶν ἐμελλε, 20
- D** πέμψας παρὰ τὸν Ἀναστάσιον, χρήματά οἱ δοθῆναι ἤτει, ἐφ'

6. οὗ δὴ τὰ om. A.
 thetae, opinor, errore.
 infra. 21. παρὰ] περι A.

18. προϊόντος libri: περιόντος P, typo-
 ibid. Ἀμβαζούκης] Aribazutes RV hic et

L. in longitudinem patet, et praerupto atque insuperabili monte sic terminatur, ut exitus prorsum nullus appareat. Ibi Portam dumtaxat, quam diceretis arte et manu factam, molita est natura: eam vetusto nomine Caspiam appellamus. Hinc late se campus aperit equitabilis, et ubertim riguus. Regionis pars maxima alendis equis accommodata est, spatiisque porrecta planissimis. Ibi omnes fere populi, quos Hunnorum nomen complectitur, habitant, eorumque sedes ad paludem usque Maeotin pertinent: qui si ea, cuius mentio modo iucidit, porta in Persas ac Romanos erumpant, recentibus in equis expediā nec circuitum ullum conficiunt, nec praeterquam illo in tramite stadiorum L. ad Iberiae fines, ut diximus, pertingenti, derupta offendunt. Alia si exire velint, haud sine labore improbo, nec nisi dimissis equis eo perrumpere valent. Tunc enim per longissimos montium flexus praeruptosque anfractus perreptare necesse habent. Quae cum olim Alexander Philippi filius intellexisset, aditum illum munivit foribus, et castellum imposuit, quod per manus multorum postremo in potestatem venit Ambazucis natione Hunni, et Romanis atque Anastasio Aug. impense amici. Hic paulo antequam se-nectam diem obiret iam aetate decrepita, per internuntium pecuniam pe-

ὃ τό τε φυλακτήριον καὶ πύλας τὰς Κασπίας ἐνδώσει Ῥωμαίοις. βασιλεὺς δὲ Ἀναστάσιος (δρᾶν γὰρ ἀνεπισκέπτως οὐδὲν οὔτε ἡπίστατο οὔτε εἰώθει) λογισάμενος ὅτι οἱ στρατιώτας ἐνταῦθα ἐκτρέφειν ἀδύνατον ἦν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ τε ἀγαθῶν ἀπάντων καὶ οὐδαμῇ ἐν γειτόνων ἔχοντι ἔθνος Ῥωμαίοις κατήκοον, χάριν μὲν τῷ P 29 ἀνθρώπῳ τῆς ἐς αὐτὸν εὐνοίας πολλὴν ὠμολόγει, τὸ δὲ ἔργον τοῦτο οὐδενὶ λόγῳ προσέτετο. Ἀμβαζούκης μὲν οὖν οὐ πολλῷ ἕστερον ἐτελεύτα νόσῳ, Καβιάδης δὲ βιασάμενος τοὺς αὐτοῦ παῖδας τὰς πύλας ἔσχεν.

Ἀναστάσιός τε βασιλεὺς, ἐπειδὴ ἐγένοντο αἱ πρὸς Καβιάδην H 15 σπονδαί, πόλιν ἐδείματο ἐν χωρίῳ Δάρας ἰσχυράν τε ὑπερφυῶς καὶ λόγου ἀξίαν, αὐτοῦ βασιλέως ἐπώνυμον. ἀπέχει δὲ αὕτη πόλεως μὲν Νισίβιδος σταδίους ἑκατὸν δυοῖν δέοντας, καὶ ὄρων, B οἱ τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν διορίζουσιν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι μύλιαστα. Πέρσαι δὲ κωλύειν τὴν οἰκοδομίαν σπονδῆν ἔχοντες οὐδαμῇ ἴσχυον ἀσχολίᾳ τῇ ἐς πόλεμον τὸν Οὐννικὸν πιεζόμενοι. ἐπειδὴ δὲ αὐτὸν τάχιστα Καβιάδης κατέλυσε, πέμψας παρὰ Ῥωμαίους ἤτιᾶτο πόλιν αὐτοῖς οἰκοδομήσασθαι ἄγχιστά που τῶν ὁρίων τῶν σφετέρων, ἀπειρημένον τοῦτο ἐν τοῖς Μήδοις τε καὶ Ῥωμαίοις ξυγκειμένοις τὰ πρότερα. ὁ μὲν οὖν Ἀναστάσιος τὰ μὲν ἀπειλῶν, τὰ δὲ φιλίαν τε τὴν ἐς αὐτὸν προτεινόμενος καὶ C

1. „ἐνδώσει Reg.“ MALT. ἐνδώσειν P. 4. ἀδύνατον] ἀδύνατος A. 5. ἐν γειτόνων] ἐγγείτονον A. ἐγγειτόνων praebet codex p. 337 b. 13. δυοῖν] δυεῖν A. ibid. „καὶ ὄρων οἱ cod. Vatic.“ MALT. χωρῶν, αἱ P. χώρας αἱ L. Malim ὄρων δὲ, οἱ. 20. ὁ μὲν] ὅτι μὲν P.

tiit ab Anastasio, promittens se Romanis arcem Portasque Caspiae traditurum. At rem expendens Anastasius, eo vir ingenio ut nihil agere inconsiderate soleret, ubi vidit non posse militi commeatum suppeterere in loco a rebus plane omnibus nudo, nec vicino genti ulli, quae Romanis pareret; gratiam quidem Ambazuci ob eius benevolentiam habere se magnam dixit; rem vero ipsam habuit in postremis. Morbo obiit paulo post Ambazuces, eiusque filiis per vim Cabades castello exactis, Portas occupavit.

Post pactas cum Cabade inducias, Anastasius Imp. ex pago Dara urbem fecit, munitissimam sane ac nobilissimam, quam et suo nomine insignivit. Distat Nisibi stadiis c. minus duobus; a limite autem utriusque imperii, circiter xxviii. Persas bellum Hunnicum tenuit, quominus ex animi sententia opus impedirent. Simul autem ut Cabades bellum confecit, ad Romanos misit qui suo nomine cum ipsis expostularent, quod contra pacta Medos inter et Romanos olim sancita urbem condidissent ad suos limites. Querelam hanc Anastasius qua minis, qua significatione

χρήμασιν οὐ φαύλοισ δωρούμενος παρακρούεσθαι τε καὶ τὴν αἰ-
 τίαν ἐκλίειν ἤθελε. καὶ πόλιν δὲ ἄλλην ταύτη ὁμοίαν ἐν Ἀρμε-
 νίοις ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀγχοτάτω ἐδείματο τῶν Περσαρμενίας
 V 242 ὄριον, ἣ κόμη μὲν ἐκ παλαιοῦ ἐτόγγανεν οὔσα, πόλεως δὲ ἀξίω-
 μα μέχρι ἐς τὸ ὄνομα πρὸς Θεοδοσίον βασιλέως λαβοῦσα ἐπώνυ-
 μος αὐτῷ ἐγεγόνει. ἀλλ' Ἀναστάσιος τείχει αὐτὴν ὀχυρωτάτω
 περιβαλὼν πράγματα Πέρσαις οἰδέν τι ἤσσον ἢ διὰ τὴν ἑτέραν
 παρῆσχετο· ἐπιτειχίσματα γὰρ αὐτῶν τῇ χώρᾳ γέγονεν ἄμφω.

D αἰ'. Ἀναστασίου δὲ ὀλίγω ὕστερον τελευτήσαντος Ἰουστι-
 νος τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἀπεληλαμένων αὐτῆς τῶν Ἀναστα-
 σίου ξυγγενῶν ἀπάντων, καίπερ πολλῶν τε καὶ λίαν ἐπιφανῶν
 ὄντων. τότε δὲ μέριμνά τις Καβύδῃ ἐγένετο μή τι Πέρσαι νεω-
 τερίσωσιν ἐς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἐπειδὴν τάχιστα αὐτὸς τελευτήσῃ
 τὸν βίον, ἐπεὶ οὐδὲ ἀντιλογίας χωρὶς ἐς τῶν παίδων τινὰ παρα-
 P 30 πέμψαι τὴν ἀρχὴν ἐμελλε. τῶν γὰρ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτατον
 Καύσην τῆς μὲν ἡλικίας ἔνεκα ἐς τὴν βασιλείαν ὁ νόμος ἐκάλει,
 ἀλλὰ Καβύδην οὐδαμῇ ἤρεσκεν. ἐβιάζετο δὲ τὴν τε θύσιν καὶ
 τὰ νόμιμα ἢ τοῦ πατρὸς γνώμη. Ζάμην δὲ, ὅς τὰ δευτερεῖα
 ἐφέρειτο, τοῖν ὀφθαλμοῖν τὸν ἕτερον ἐκκεκομμένον ἐκώλυνεν ὁ νό-
 μος. ἑτερόφθαλμον γὰρ ἢ ἄλλη τινὶ λώβῃ ἐχόμενον οὐ θέμις
 Πέρσαις βασιλεύειν καθίστασθαι. Χοσρόην δὲ, ὅς αὐτῷ ἐκ τῆς

5. πρὸς add. L. 6. „ὀχυρωτάτω Reg.“ MALT. ἐχρωτάτω P.
 7. „τὴν ἑτέραν Reg.“ MALT. τῆς ἑτέρας P. 21. Πέρσαις] περ-
 σας A.

amicitiae, submissa praesertim magna pecuniae vi depulit oppressitque.
 In Armenia quoque ad Persarmeniae fines parem huic urbem fecit ex
 vico veteri, qui cum urbis dignitatem verbo tenus accepisset a Theodo-
 sio Aug. de eius nomine Theodosiopolis dicebatur. Eam Anastasius moe-
 nibus validissimis cinxit, atque hoc opere non minus negotii molestiaeque
 Persis facessit quam illo altero. Siquidem ea deinceps duo fuere pro-
 pugnacula ad illos infestandos commodissima.

11. Non ita multo post mortuo Anastasio, Iustinus Imperium suscep-
 pit, Anastasii propinquis omnibus, quamvis et magnus eorum esset nu-
 merus et summus splendor, a successione summotis. Quo tempore Ca-
 badem invasit ac sollicitavit metus, ne quid novi in domum suam, sta-
 tim ut abiisset e vita, Persae molirentur. Neque enim filiorum suorum
 quemquam regni scribere haeredem poterat, quin ipsi offerret se adver-
 sum aliquid. Ac lex quidem Caosem ob aetatis praerogativam ad regnum
 vocabat: sed ab eo voluntas Cabadis abhorrebat, et cum patriae, tum
 naturae leges ac iura perfringebat. Zamen, qui ortu succedebat proxime
 Caosi, quod altero oculo orbatus esset, lex a principatu arcebat. Nam
 hoc aliove quopiam vitio notatum nefas est Persis Regem creare. Ter-
 tius ex Aspebedis sorore susceptus Chosroes, unice diligebatur a patre:

Ἀσπεβέδου ἀδελφῆς ἐγεγόνει, ὑπερηγάπα μὲν ὁ πατὴρ, ὄρων δὲ Πέρσας σχεδόν τι εἰπεῖν ἅπαντας τεθηπότας τὴν Ζάμου ἀνδρείαν (ἦν γὰρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια) καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν σέβοντας ἔδεισε μὴ Χοσρόῃ ἐπαναστάτες ἔργα ἀνήκεστα ἐς τὸ γένος καὶ B
5 τὴν βασιλείαν ἐργάσωνται. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ ἄριστον εἶναι τὸν τε πόλεμον καὶ τὰς τοῦ πολέμου αἰτίας διαλύσαι Ῥωμαίοις, ἐφ' ᾧ Χοσρόης παῖς εἰσποιητὸς Ἰουστίνῳ βασιλεῖ γένοιτο· οὕτω γὰρ οἱ μόνως τὸ ἐχρὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ διασώσασθαι. διὸ δὴ πρέσβεις τε ὑπὲρ τούτων καὶ γράμματα ἐς Βυζάντιον Ἰουστίνῳ βασιλεῖ ἔει.
0 ἔδῃλου δὲ τὰ γράμματα τάδε· „Οὐ δίκαια μὲν πεπονθέναι πρὸς Ῥωμαίων ἡμᾶς καὶ αὐτὸς οἶσθα, ἐγὼ δ' ὑμῖν τὰ ἐγκλήματα ἀγεῖναι πάντα παντελῶς ἐγνώκα, ἐκείνο εἰδὼς, ὡς οὗτοι ἂν μάλιστα τῶν ἀνθρώπων νικῶεν, οἱ γε προσόντος αὐτοῖς τοῦ δικαίου εἶτα ἐλασσοῦμενοι ἐκόντες εἴνεκα τῶν φίλων ἤσσωνται. χάριν
5 μείντοι αἰτουμέν σε ὑπὲρ τούτων τινὰ, ἧ ἂν οὐχ ἡμᾶς αὐτοὺς C
μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκατέρου ὑπήκοον ἔσαν ἐς τε τὸ ζυγγενὲς ξυνδέουσα καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ὡς τὸ εἰκὸς εὖνοϊαν ἐς πόρον δὴ πον τῶν τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν καταστήσεσθαι ἱκανὴ εἶη. λέγω δὲ ὅπως ἂν Χοσρόῃ τὸν ἐμὸν, ὃς μοι τῆς βασιλείας διάδοχος
1) ἔσται, εἰσποιητὸν παῖδα ποιήσαιο.“

Ταῦτα ἐπεὶ ἀπενεχθέντα Ἰουστίνος βασιλεὺς εἶδεν, αὐτὸς τε περιχαρῆς γέγονε καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλέως ἀδελφιδουῶς, ὃς

1. ἀσπεβέδου HL. Ἀσπενέδου Photius infra p. 82 d. Ἀσπεςβέδου P. Abuedo RV. Ἀσπέβης p. 66 d. Ἀσπέβετος apud Cyrillum in Analectis Benedictinorum p. 19—23. 2. ἀνδρείαν] ἀνδρίαν P. 3. σέβοντας A. σίβαν P, quod legit RV. 11. Addidi δ'. 17. ὡς] ἐς A. ibid. πόρον L. κόρον P.

qui tamen cum Persas fere omnes videret Zamis fortitudinem demirari (et vero bellica virtute caeterisque praestabat) verebatur ne conflata in Chosroem rebellione, domum regiam regnumque convellerent. Igitur factu optimum duxit bellum omnesque belli causas Romanis ea lege remittere, ut Iustinus Chosroem adoptaret. Nam in hoc uno firmum praesidium ad servandum ipsi regnum esse situm putabat. His de causis legatos ad Iustinum misit cum literis in hanc sententiam. *Multa quidem in nos Romani contra ius fasque, ut tute acis, admiserunt. Nihil tamen minus iniurias omnino omnes vobis remittere est animus mihi, id probe scienti, neminem gloriosius vincere, quam qui ius a se stare cum videat, sponte amicorum gratia cedit. Sed gratiam pro his a te reposcimus, et eam quidem quae nos ditionisque nostrae populos coniungat vinculo propinquitatis, et nascituram hinc firmiorem amicitiam uberrimae pacis fructibus cumulet. Nimirum ut Chosroem meum, quem mihi haecredem designo, tibi filium adoptes peto.*

Magnum cepere gaudium ex his literis Iustinus eiusque ex sorore nepos Iustinianus, quem ipsi successurum non obscura erat opinio. Ac

δὴ αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἐκδέχεσθαι ἐπίδοξος ἦν. καὶ κατὰ
τάχος ἐς τὴν προῦξιν ἠπειγέσθην τὴν εἰσποίησιν ἐν γράμμασι θέ-
D σθαι, ἧ νόμος Ῥωμαίοις, εἰ μὴ Πρόκλος ἐκώλυσεν, ὃς βασιλεῖ
τότε παρήδρευε τὴν τοῦ καλουμένου κοιναίστωρος ἀρχὴν ἔχων,
ἀνὴρ δίκαιός τε καὶ χρημάτων διαφανῶς ἀδωρότατος. διὸ δὴ 5
οὔτε νόμον τινὰ εὐπετῶς ἔγραψεν οὔτε τι τῶν καθεστῶτων κινεῖν
ἠθέλεν, ὃς καὶ τότε ἀνταίρων ἔλεξε τοιαύδε· „Νεωτέροις μὲν ἐγ-
χειρεῖν πράγμασιν οὔτε εἴωθα καὶ ἄλλως δέδοικα πάντων μάλιστα,
εὖ εἰδὼς ὅτι ἐν τῷ νεωτεροποιῷ τό γε ἀσφαλές οὐδαμῶς σῴζεται.
δοκῶ δέ μοι, εἰ καὶ λίαν τις ἦν περὶ ταῦτα θρασὺς, ἀποκνησῆσαι 10
H 16 ἂν ἐς τήνδε τὴν προῦξιν καὶ κατορθωθῆσαι τὸν ἐξ αὐτῆς σάλον·
V 243 οὐ γὰρ ἄλλο οἶμαι οὐδὲν ἐν γε τῷ παρόντι ἡμῖν ἐν βουλῇ εἶναι ἢ
P 31 ὅπως ἂν τὰ Ῥωμαίων πράγματα Πέρσαις εὐπρεπεῖ παραδοίημεν
λόγω, οἳ γε οὐκ ἐγκρυφιάζοντες οὐδὲ παραπετάσμασί τισι χροῦ-
μενοι, ἀλλὰ διαροήδην ὁμολογοῦντες τὸ βούλευμα, οὕτως ἀναί- 15
δην ἀφαιρεῖσθαι τὴν βασιλείαν ἡμῶς ἀξιοῦσι, τῷ μὲν τῆς ἀπά-
της φανερῷ τὴν ἀφέλειαν προῖσχόμενοι, λόγῳ δὲ ἀναιδεῖ τὴν
ἀπραγμοσύνην προβεβλημένοι. καίτοι ἐχρῆν ἐκότερον ἡμῶν
ταύτην τῶν βαρβάρων τὴν πείραν παντὶ ἀποκορούεσθαι σθένει·
σέ μὲν, ὦ βασιλεῦ, ὅπως δὴ μὴ Ῥωμαίων εἴης βασιλεὺς ὕστα- 20
τος, σέ δέ, ὦ στρατηγέ, ὅπως ἂν μὴ σαντῷ ἐς τὴν βασιλείαν
ἐμποδῶν γένοιο. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα σοφίσματα λόγου ὡς ἐπὶ πλεῖ-

6. ἔγραψεν] ἔγραψεν Suidas s. v. Πρόκλος. *ibid.* οὔτε] οὐδέ P
et Suidas. 8. οὔτε] οὐδέ P. 13. τὰ A. τῶν P.

rem illi transegissent: iam enim adoptionem peragere confectis more Romano tabulis festinabant, nisi Proclus interpellasset. Is tunc Imperatori a consiliis erat, Quaesturam, ut vocant, gerens, spectatissimae vir integritatis et abstinentiae, qui nec novas leges facile condebat, nec se ut ex antiquo moveret aliquid sinebat induci. In hunc modum ille contra disseruit. Res ego novas ut omnium maxime semper timui, ita minime experiri soleo, haud ignarus quam incerta alea plenae sint. Et quamvis ea in parte essem natura confidentior; tamen ab ista re, de qua nunc agitur, suscipienda refugerem, ac nisi fallor, procellam inde orituram reformidarem. Id unum iam nobis propositum videtur esse, ut honesto nomine rem Romanam Persis tradamus. Neque illi consilium suum occultant, aut quibusdam quasi velis obducunt: sed dum nude exponunt, perfricta fronte id agunt, ut nos imperio spolient, apertae fraudi simplicitatem, impudentique postulati nihil machinantium speciem obtendentes. Hanc vero Barbarorum molitionem repellere totis viribus vos ambo potissimum, quorum maxime interest, debetis: tu quidem, Auguste, ne Romanorum ultimus Imperator sis; tu vero, Magister militum, ne aditum ad Imperium tibi ipse intercludas. Aliae ut plurimum fallaciae gravi quadam

στον σεμνότητι καλυπτόμενα ἴσως ἂν που καὶ ἐρημηνέως τοῖς πολ- B
λοῖς δέοιτο, αὕτη δὲ ἀντικρυς ἐκ προουμιῶν εὐθὺς ἢ πρεσβεῖα τῷ
Ῥωμαίων βασιλεῖ Χοσρόην τοῦτον, ὅστις ποτέ ἐστι, κληρονόμον
εἰσποιεῖν βούλεται. οὕτως γὰρ μοι περὶ τούτων διαλογίζεσθε.
5 φέσει τοῖς παισὶ τὰ τῶν πατέρων ὑφείλεται, οἳ τε νόμοι τῷ δια-
λάσσοντι ἀλλήλοις ἀεὶ ἐν πῦσιν ἀνθρώποις μαχόμενοι ἐνταῦθα ἐν
τε Ῥωμαίοις καὶ πῦσι βαρβάροις ξυνίασί τε καὶ ξυνομολογοῦντες
ἀλλήλοις κυρίους ἀποφαινοῦσι τοὺς παῖδας εἶναι τοῦ τοῦ πατρὸς
κλήρον. ὥστε τὰ πρῶτα ἐλομένοις ὑμῖν πάντα λελεῖψεται τὰ
0 λοιπὰ ξυγχωρεῖν,“

Πρόκλος μὲν τοσαῦτα εἶπε. βασιλεὺς δὲ καὶ ὁ βασιλέως
ἀδελφιδοῦς τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ τὸ πρακτέον ἐν βουλῇ C
ἐποιοῦντο. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλα Καβάδης γράμματα πρὸς Ἰου-
στινὸν βασιλεῖα πέμψας, ἄνδρας τε αὐτὸν στείλαι δοκίμους ἤξιον,
5 ἐφ’ ᾧ τὴν εἰρήνην πρὸς αὐτὸν θήσονται, καὶ γράμμασι τὸν τρό-
πον σημεῖναι καθ’ ὃν ἂν αὐτῷ τὴν τοῦ παιδὸς εἰσποίησιν θέσθαι
βουλομένῳ εἴη. καὶ τότε δὴ Πρόκλος ἐτι μᾶλλον ἢ πρότερον τὴν
Περσῶν πείραν διέβαλλε, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἰσχυρίζετο, ὅπως
δὴ τὸ Ῥωμαίων κράτος σφίσιν αὐτοῖς ὡς ἀσφαλέστατα προσποιή-
0 σονται. καὶ γνώμην ἀπέφαινε τὴν μὲν εἰρήνην αὐτοῖς ἀντίκα δὴ
μῖλα περαινέσθαι, ἄνδρας τε τοὺς πρώτους ἐκ βασιλείως ἐπ’
αὐτῇ στέλλεσθαι, οὓς δὴ δεήσει πυνθανομένῳ τῷ Καβάδῃ,

8. τοῦ τοῦ L. τοῦτον τοῦ H. τοῦ P. 13. ἄλλα] ἄλλῳ A.
16. εἰσποίησιν] ἐσποίησιν A. *ibid.* θέσθαι] θήσθαι (sic) A.

*honestate orationis involutae, solertem interpretem requirunt: istaec autem
legatio eo recta et palam vel ab ipso orsu intendit, ut Chosroem illum,
quicumque est, Imperatori Romano haereditatem adoptione obtrudat. Sic
enim necum ratiocinemini velim. Naturae iure bona patrum debentur filiis:
et quamvis gentium omnium leges atque instituta caeteris in rebus discre-
pent; in hoc tamen cum inter Romanos, tum apud Barbaros etiam omnes
conveniunt concinuntque, ut filios paternae dominos haereditatis declarent.
Quare si primum amplectemini, consequens erit ut caetera concedatis.*

Proclo haec locuto dedere manus Iustinus ac Iustinianus ipsius ne-
pos: tum quid opus facto esset maturius consultarunt. Literas ad Iusti-
num ingeminabat Cabades, instat ut principes viros ad pacem coagnen-
tandam alleget, significetque per literas quam in adoptando filio ratio-
nem teneri velit. Contra acris adniti Proclus, in invidiam trahere Per-
sarum instantiam, idque pugnare, Romanum eos Imperium firmissimo
vinculo occupare ac tacere summa velle. Porro author fuit ut pax cum
illis pangeretur quamprimum, et ad hoc Imperator viros primarios desti-
naret, quos oporteret quaerenti Cabadi quae forma adoptionis esset

καθ' ὃ τι δεῖ τὴν εἰσποίησιν Χοσρόη γενέσθαι, διαρρήδην ἀπο-
 D κρίνασθαι ὅτι δὴ, ὡς βαρβάρῳ προσήκει δηλονότι, οὐ γράμμα-
 σιν οἱ βάρβαροι τοὺς παῖδας ποιοῦνται, ἀλλ' ὀπλων σκευῆ. οὕτω
 τοῖνυν τοὺς πρέσβεις Ἰουσιτίνος βασιλεὺς ἀπεπέμψατο, ἄνδρας
 τοὺς Ῥωμαίων ἀρίστους ἔψεσθαι σφίσιν οὐκ εἰς μακρὰν ὑποσχό- 5
 μενος, οἱ τὰ τε ἀμφὶ τῆ εἰρήνῃ καὶ τῷ Χοσρόη ὡς ἄριστα διοι-
 κήσονται. γράμμασί τε Καβάδην κατὰ ταῦτ' ἠμίψατο. στέλ-
 λονται τοῖνυν ἐκ μὲν Ῥωμαίων Ὑπάτιος, Ἀναστασίου τοῦ πρώην
 βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦς, καὶ Πατρίκιος, ἀρχὴν τῆς ἕω τὴν
 στρατηγίδα ἔχων, καὶ Ρουφῖνος ὁ Σιλβανοῦ παῖς, ἐν τε πατρι- 10
 κίοις ἀνὴρ δόκιμος καὶ Καβάδῃ ἐκ πατέρων αὐτοῦ γνώριμος· ἐκ
 Περσῶν δὲ ἀνὴρ δυνατώτατός τε καὶ ἔξοσιὰ πολλῇ χρώμενος,
 ὄνομα μὲν Σεόσης, Ἀδρασταδαρανσαλάνης δὲ τὸ ἀξίωμα, καὶ
 P 92 Μεβόδης, τὴν μαγίστρον ἔχων ἀρχὴν. οἱ δὲ ἐς χῶρόν τινα ξυν-
 ιόντες, ὅς γῆν τὴν Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν διορίζει, ἀλλήλοις 15
 τε ξυγγεγόμενοι ἔπρασσον ὅπως τὰ τε διάφορα διαλύσωσι καὶ τὰ
 ἀμφὶ τῆ εἰρήνῃ εὖ διαθήσονται. ἦκε δὲ καὶ Χοσρόης ἐς πο-
 ταμὸν Τίγριν, ὅς δὴ πόλεως Νισίβιδος διέχει δυοῖν ἡμέραιν ὁδῷ
 μάλιστα, ὅπως, ἐπειδὴν τὰ ἐς τὴν εἰρήνην ἑκατέροις δοκῆ ὡς
 ἄριστα ἔχειν, αὐτὸς ἐς Βυζάντιον στέλλοιτο. πολλοὶ μὲν οὖν 20
 καὶ ἄλλοι λόγοι πρὸς ἀμφοτέρων ὑπὲρ τῶν ἐν σφίσι διαφορῶν ἐλέ-

7. γράμμασί τε A. γράμμασι δὲ P. *ibid.* ταῦτ' α] ταῦτα P.
 9. ἀδελφιδοῦς, καὶ Πατρίκιος] ἀδελφιδοῦς πατρίκιος, καὶ P. et
 Patritius RV. 13. δὲ] τε P. 16. ξυγγεγόμενοι] ξυγγινόμενοι
 Suidas s. v. ἔπρασσον. *ibid.* διαλύσωσι] λύσωσι Suidas. 17. τῆ
 εἰρήνῃ] τὴν εἰρήνην Suidas. *ibid.* διαθήσονται] διαθήσονται L.
 θήσονται Suidas.

Chosroi decreta, sine ulla ambage dare istud responsum, utique Barbaro
 conveniens, *Non per tabulas, sed per arma ac belli instrumenta Barbari
 adoptantur*, His ita constitutis, Legatos Persas Iustinus remisit, polli-
 citus suos e Romana delectos nobilitate subsecuturos, et quae ad pacem
 Chosroemque spectarent composituros optime: simul Cabadi in eandem
 sententiam rescripsit. Igitur e Romanis Hypatius Anastasii nuperi Im-
 peratoris ex sorore nepos, Patricius idem et militum per Orientem Mag-
 gister, cum Rufino Sylvani filio, Patricio itidem, ipsique Cabadi ab
 avita stirpe cognito; e Persis Seoses summa vir potestate et Adrastada-
 ransalanis dignitate inclytus cum Mebode Magistro missi, quemdam in
 locum convenere, qui regnum Persicum a Romano disternat. Ibi in
 commune consultum est, quaesitaeque ad omnem discernendam litem et
 pacem sanctissime statuendam viae. Quin et Chosroes ad Tigrin usque
 bidui ab urbe Nisibi dissitum sese contulit, ut cum pax utrinque optime
 stabilita videretur, Byzantium peteret. Et ab Oratoribus quidem cum
 alia multa de rebus inter ipsos controversis dicta sunt; tum illud subie-

γοντο, καὶ γῆν δὲ τὴν Κολχίδα, ἣ νῦν Λαζική ἐπικαλεῖται, Σέοσης ἔλεγε Περσῶν κατήκοον τὸ ἀνέκαθεν οὔσαν βιαζομένους λόγῳ οὐδενὶ Ῥωμαίους ἔχειν. ταῦτα Ῥωμαῖοι ἀκούσαντες δεινὰ Β ἐποιοῦντο, εἰ καὶ Λαζική πρὸς Περσῶν ἀντιλέγοιτο. ἐπεὶ δὲ καὶ 5 τὴν εἰσποίησιν ἔφρασκον δὴ γενέσθαι Χοσρόη οὕτως ὥσπερ βαρβάρῳ προσήκει, οὐκ ἀνεκτὰ Πέρσαις ἔδοξεν εἶναι. ἐκάτεροι οὖν διαλυθέντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν, καὶ Χοσρόης ἄπρακτος πρὸς τὸν πατέρα ἀπιὼν ὄχρητο, περιώδυνός τε ὢν τοῖς ἔνυμπεσοῦσι καὶ Ῥωμαίοις ἐνχόμενος τῆς αὐτῶν ὑβρεως τίσασθαι.

Μετὰ δὲ Μεβόδης μὲν τὸν Σέοσην διέβαλλε Καβάδῃ, ὡς H 17 δὴ ἐξεπίτηδες οὐ οἱ ἐπιτεταγμένον πρὸς τοῦ δεσπότητος τὸν Λαζι- C κῆς λόγον προθείη, τὴν εἰρήνην ἐκκρούον, Ὑπατίῳ τε κοινολο- V 244 γησάμενος πρότερον, ὃς δὴ βασιλεῖ τῷ οἰκίῳ εὐνοικῶς ὡς ἤκιστα ἔχων τὴν τε εἰρήνην καὶ τὴν Χοσρόου εἰσποίησιν ἔργῳ ἐπιτελῆ οὐκ ἔμ γενέσθαι, πολλὰ δὲ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλα οἱ ἐχθροὶ τὸν Σέοσην ἐς δίκην ἐκάλουν. Περσῶν μὲν οὖν ἡ βουλή ζῦμ- πασα φθόνῳ μᾶλλον ἢ νόμῳ ζυνειλεγμένοι ἐδίκαζον. τῇ τε γὰρ ἀρχῇ οὐ ζυνειθισμένοι ἐν σφίσι αὐτοῖς ἐπεικῶς ἤχροντο καὶ τῷ τρόπῳ τοῦ ἀνδρός χυλεπῶς εἶχον. ἦν γὰρ ὁ Σέοσης χρημάτων μὲν ἀδωρότατος καὶ τοῦ δικαίου ἐπιμελητῆς ἀκριβέστατος, ἀλα- ζονείας δὲ νόσῳ ἐχόμενος οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. D ζυμφνές μὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι τοῖς Περσῶν ἄρχουσι τοῦτό γε· ἐν

15. κατηγοροῦντες Hm. κακηγοροῦντες P. 17. ζυνειλεγμένοι A. ζυνειλεγμένη P. 18. ζυνειθισμένοι A. ζυνειθισμένη P.

cit Seoses, Colchidem, vulgo hodie Lazicam, a Romanis teneri, iniqua vi Persis ereptam, legitimis iam olim dominis. Excanduerunt his auditis Romani, indignum rati de Lazica etiam a Persis moveri litem. Vicissim ipsi ubi dixerunt Chosroem non aliter ac Barbarum adoptari, id vero Persis intolerabile visum est. Mox soluto coetu, utrique domum rediere. Chosroes perdita male opera ad patrem reversus est, exulcerato ac percito animo Romanis denuntians contumeliae ultionem.

Ad Cabadem postea Mebodes Seosem detulit, quod inducta ex composito, praeter domini sui mandatum, mentione de Lazica pacem disturbasset, prius collocutus cum Hypatio, qui male erga Principem suum animatus, paci et ipse Chosrois adoptioni se interposuisset, neque ad exitum rem sivistet perducere. De his Seose aliique bene multis postulato et in ius accersito ab inimicis, causam disceptavit Senatus Persidis universus, non tam lege vel usu, quam suadente invidia convocatus. Etenim nemo erat quin cum insolitam viri potentiam indigne secum ferret, tum eius etiam moribus offenderetur. Abstinentia quidem in eo summa et inflexus amor iustitiae elucebant; at tam insigniter arrogans idem erat, ut quamvis optimatibus Persis vitium hoc familiare sit atque

δὲ τῷ Σεόσῃ καὶ αὐτοὶ ὄντο ὑπερφυῶς ἐς τὰ μάλιστα τὸ πάθος ἀκμάσαι. ἔλεγον δὲ οἱ κατήγοροι ταῦτα ἄπερ μοι προδεδήλωται καὶ ὡς ἥμισυ τῷ ἀνθρώπῳ βουλομένῳ εἴη ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν, εἰ περιστέλλει τὰ Περσῶν νόμιμα. κενά τε γὰρ αὐτὸν δαιμόνια σέβειν καὶ τελευτήσασαν ἔναγχος τὴν γυναῖκα θά-
 5 ψαι, ἀπειρημένον τοῖς Περσῶν νόμοις γῆ κρύπτειν ποτὲ τὰ τῶν νεκρῶν σώματα. οἱ μὲν οὖν δικασταὶ θάνατον τοῦ ἀνθρώπου κατέγνωσαν, Καβάδης δὲ ὡσπερ ξυναλγοῦντι ἄτε φίλῳ τῷ Σεόσῃ ἐψέκει, ἐξελέσθαι δὲ αὐτὸν οὐδαμῆ ἤθελεν. οὐ μὴν οὐδὲ ὅτι αὐ-
 τὸν δι' ὀργῆς ἔχει ἐξήνεγκεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ παραλύειν τοὺς Περ-
 P 33 σῶν νόμους οὐκ ἐβούλετο, καίπερ ζωάγρια τῷ ἀνθρώπῳ ὀφείλων, ἐπεὶ Σεόσῃ οἱ αἰτιώτατος γέγονε βιώναι τε καὶ βασιλεῖ εἶναι. οὕτω μὲν ὁ Σεόσῃ καταγνωσθεὶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. ἡ δὲ ἀρχὴ ἐξ αὐτοῦ ἀρξασμένη ἐς αὐτὸν ἐτελεύτησεν, ἕτερος γὰρ Ἀδρασταδαρσαναλάνης οὐδεὶς γέγονεν. καὶ Ρουφῖνος δὲ Ὑπάτιον 15
 ἐς βασιλεία διέβαλλε. διὸ δὴ αὐτὸν παρέλκε τῆς ἀρχῆς βασιλεὺς, καὶ τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς πικρότατα αἰκισάμενος οὐδὲν ὑγιὲς ἐν ταύτῃ τῇ διαβολῇ τὸ παράπαν εἶρε, κακὸν μέντοι οὐδὲν Ὑπά-
 τιον ἄλλο εἰργάσατο.

B β'. Ἐνθὺς δὲ Καβάδης, καίπερ ἐν σπουδῇ ἔχων ἐσβολὴν 20
 τινα ἐς τῶν Ῥωμαίων ποιῆσθαι τὴν γῆν, οὐδαμῆ ἴσχυεν, ἐπεὶ αὐτῷ ἐναντίωμα τοιοῦτον ξυνηνέχθη γενέσθαι. Ἴβηρες, οἱ ἐν

3. ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν] Ex Thucyd. I, 130. ubi libri meliores καθεστηκόσι.

4. κενά] καινά?

12. οἱ om. A.

16. „διέβαλλε Reg.“ MALT. διέβαλε P.

adeo congenitum videatur, in Seose tamen summe id vigere ipsimet existimarent. His autem, quae supra retuli, haec addebant accusatores, illum rationem vitae a patriis Persarum institutis alienam sequi, vana numina colere, et cum lex esset de non humanis cadaveribus, fato recens functam uxorem humo mandasse. His arcessitum criminibus Iudices capite damnarunt. Ipsius quidem vicem, ut amici, dolere se Cabades prae se tulit; eum tamen noluit liberare, offensionem animi ita dissimulans, ut reverentiam legum Persicarum obtenderet. Atqui regnum debebat adeoque animam Seosi, qui ita damnatus interiit: unaque in eo desiit, in quo coeperat, summus ille magistratus. Neque enim Adrastadaransalanes alius deinceps quisquam fuit. Hypatium similiter Rufinus insimulavit apud Augustum, qui ipsum ea de causa exauthoravit, tortisque dirum in modum quibusdam ex illius familiaribus cum nihil certi elicuisset, poenam ei nullam praeterea irrogavit.

12. Continuo post, cum maxime vellet Cabades in fines Rom. irumpere, minime potuit, subito hoc impedimento. Iberum Asianorum

τῆ Ἀσίᾳ οἰκοῦσιν, πρὸς αὐταῖς πον ταῖς Κασπίαις ἴδρυνται πύ-
 λαις, ἀπὲρ αὐτοῖς εἰσι πρὸς βορρᾶν ἄνεμον. καὶ αὐτῶν ἐν ἀρι-
 στερεῇ μὲν ἐχομένη πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου δυσμᾶς Λαζική ἐστιν, ἐν
 δεξιᾷ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον τὰ Περσῶν ἔθνη. οὗτος ὁ λεῶς
 5 Χριστιανοὶ τέ εἰσι καὶ τὰ νόμιμα τῆς δόξης φυλάσσουσι ταύτης C
 μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ὧν ἴσμεν, κατήκοοι μέντοι ἐκ πα-
 λαιοῦ τοῦ Περσῶν βασιλέως τυγχάνουσι ὄντες. τότε δὲ αὐτοὺς
 ἤθελε Καβάδης ἐς τὰ νόμιμα τῆς αὐτοῦ δόξης βιάζεσθαι. καὶ
 αὐτῶν τῷ βασιλεῖ Γουργένῃ ἐπέστελλε τά τε ἄλλα ποιεῖν ἢ Πέρ-
 10 σαι νομιζουσι καὶ τοὺς νεκροὺς τῆ γῆ ὡς ἥκιστα κρύπτειν, ἀλλ'
 ὄρησι τε ῥίπτειν καὶ κυσὶν ἄπυντας. διὸ δὲ Γουργένης προσχω-
 ρεῖν Ἰουστίνῳ βασιλεῖ ἤθελε τά τε πιστὰ ἡξίου λαβεῖν, ὡς οὐ-
 ποτε Ἰβηρας καταπροΐσονται Πέρσαις Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ ταῦτά τε
 αὐτῷ ξὶν προθυμία πολλῇ ἐδίδου καὶ Πρόβον τὸν Ἀναστασίου D
 15 τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν ἄνδρα πατρίκιον ξὶν χρήμασι
 πολλοῖς ἐς Βόσπορον ἐπεμψεν, ἐφ' ᾧ στρατεύμα Οὐννων χρή-
 μαισιν ἀναπέισας Ἰβηρσι πέμπει ἐς ξυμμαχίαν. ἔστι δὲ πόλις
 ἐπιθαλασσία ἢ Βόσπορος, ἐν ὀριστερεῇ μὲν εἰσπλέοντι τὸν Εὐξει- V 245
 νον καλούμενον πόντον, Χερσῶνος δὲ πόλεως, ἣ γῆς τῆς Ῥω-
 20 μαιῶν ἐσχάτη ἐστίν, ὁδῷ διέχουσα ἡμερῶν εἴκοσιν. ὧν δὲ τὰ
 ἐν μέσῳ ἄπαντα Οὐννοι ἔχουσι. οἱ δὲ Βοσπορίται αὐτόνομοι
 μὲν τὸ παλαιὸν ὄζουσι, Ἰουστίνῳ δὲ βασιλεῖ ἔναγχος προσχωρεῖν

2. βορρᾶν] βορᾶν A. 5. ταύτης A. ταύτη P. 8. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 19. Χερσῶνος] Χερσῶνης Hm. Sed Χερσῶνος p. 576 d. de Aedif. p. 63 a.

aedes Portas Caspiae contingunt a Septentrione, sinistra Lazicam ab occasu, dextra ab ortu populos qui Persis parent. Christiani sunt, inter omnes, quos eo nomine censeret scimus, sacrarum legum ac caeremoniarum tenacissimi, quamvis Regi Persarum iam inde antiquitus subditi fuerint. Eos Cabades cum ad Religionis suae instituta vellet adigere, Gurgeni ipsorum Regi mandavit ut cum caeteros Persarum ritus amplecteretur, tum in primis ne mortuos tumularet, sed in praedam avibus canibusque proficeret. Movit ea res Gurgem ut in fidem Iustini concederet. Eam igitur imploravit, petiitque ut sibi promitteretur, nunquam Iberes a Romanis Persarum potestati permissum iri. Fidem ille perlubens dedit: mox Probum Imperatoris Anastasii a sorore nepotem, virum patricium, misit Bosporum cum ingenti pecunia, qua Hunnorum auxilia Iberibus adiungeret. Urbs est maritima Bosporus et ad laevam eorum sita qui in Pontum Euxinum invehuntur: dierum iter xx. distat Chersone, quae in illis partibus extrema urbs est Romani Imperii: obtinent autem Hunni quiddam inter illas interiacet. Id tenuerant Bosporitae, qui sui quidem iuris fuerant iam inde olim; non ita vero pridem se Iustino de-

P 34 ἔγνωσαν. ἔπει δὲ Πρόβος ἐνθένδε ἄπρακτος ἀνεχώρησε, Πέτρον
στρατηγὸν ξὺν Οὐννοῖς τισὶν ἐς Λαζικὴν βασιλεὺς ἐπέμψε Γουρ-
γένη ὄση δύναμις ξυμμαχήσοντα. ἐν τούτῳ δὲ Καβάδης στρά-
τευμα λόγου ἄξιον πολλοῦ ἐπὶ τε Γουργένην καὶ Ἰβηρας ἐπέμψε
καὶ στρατηγὸν ἄνδρα Πέρσην, Οὐαρίζην μὲν τὸ ἀξίωμα, Βόην⁵
δὲ ὄνομα. ὃ τε Γουργένης ἐλάσσων ὄφθεις ἢ φέρειν τὴν Περσῶν
ἔφοδον, ἐπεὶ τὰ ἐκ Ῥωμαίων οὐχ ἱκανὰ ἦν, ξὺν Ἰβήρων τοῖς λο-
γίμοις ἄπασιν ἐς Λαζικὴν ἔφυγε, τὴν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας
ξὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἐπαγόμενος, ὧν δὲ Περάνιος ὁ πρεσβύτερος ἦν.
ἐν δὲ τοῖς Λαζικῆς ὁρίοις γενόμενοι ἕμενον, ταῖς τε δυσχωρίαις¹⁰
H 18 φραζάμενοι τοὺς πολεμίους ὑφίσταντο. Πέρσαι δὲ αὐτοῖς ἐπι-
B σπόμενοι οὐδὲν ὃ τι καὶ λόγου ἄξιον ἔπρασσον, τοῦ πράγματος
σφίσι διὰ τὰς δυσχωρίας ἀντιστατοῦντος.

Ἐπειτα δὲ οἱ τε Ἰβηρες ἐς Βυζάντιον παρεγένοντο καὶ Πέ-
τρος ἐς βασιλέα μετάπεμπος ἦλθε, καὶ τὸ λοιπὸν βασιλεὺς Λα-¹⁵
ζοῖς οὐ βουλομένοις ξυμφυλάσσειν τὴν χώραν ἠξίον στράτευμά τε
καὶ Εἰρηναῖον ἄρχοντα πέμψαι. ἔστι δὲ φρούρια ἐν Λαζοῖς δύο
εὐθὺς εἰσιόντι ἐκ τῶν Ἰβηρίας ὁρίων, ὧν ἡ φυλακὴ τοῖς ἐπιχω-
ρίοις ἐκ παλαιοῦ ἐπιμελὴς ἦν, καίπερ ταλαιπωρία ἐχομένοις πολ-
λῇ, ἐπεὶ οὔτε σῖτος ἐνταῦθα οὔτε οἶνος οὔτε τι ἄλλο ἀγαθὸν γί-²⁰
νεται. οὐ μὴν οὐδέ τι ἐτέρωθεν ἐσκομίζεσθαι διὰ τὴν στενοχω-
C ρίαν οἷόν τέ ἐστιν, ὅτι μὴ φερόντων ἀνθρώπων. ἐλύμοις μέντοι
τισιν ἐνταῦθα γινομένοις εἰδισμένον σφίσιν οἱ Λαζοὶ ἀποζῆν

diderant. Illinc Probus re infecta cum rediisset, misit Imperator in Lazicam Petrum ducem cum Hunnis aliquot; ut sociis armis pro virili iu-
varet Gurgensem. Adversus quem et Iberes exercitum Cabades interea
destinavit sane florentem, duce Boe homine Persa et ad Varizis digni-
tatem evecto. Gurgenes vero animadvertens sibi vires tenuiores esse,
quam ut posset Persarum impetum sustinere; neque enim sufficiebat Ro-
manum subsidium; cum Ibera omni nobilitate, germanis, uxore ac liber-
is, quorum erat maior natu Peranius, fugit in Lazicam. Ubi ventum
ad eius fines consistunt, ibique hostem opperiantur, muniti difficillimo
locorum situ; qui Persas insequentes ita prohibuit, nihili ut memoratu
dignum patrarint.

Deinde Byzantium concesserunt Iberes: Petrum revocavit Imperator
et Lazis limites suos tueri praesidio recusantibus, Irenaeum ducem cum
copiis misit. Primum in Lazicam ex Iberia aditum insident castella duo,
quorum custodiae intenderant ab aevo indigenae, quamvis summa inopia
conflictarentnr. Nam nec frumentum ibi, nec vinum, neque aliud quic-
quam ad victum mitiorem accommodum provenit, immo vero neque aliun-
de nisi per baiulos importari viarum angustiae patiuntur. Panico, quod
illuc progignitur, assueti Lazi, eo victum tolerare poterant. Amotis inde

ἴσχον. τούτους ἐξαναστήσας ἐνθένδε βασιλεὺς τοὺς φρουροὺς στρατιώτας Ῥωμαίους ἐκέλευεν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν φρουρίων καθίστασθαι. οἷς δὴ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπιτίθεια μάλιστα Λαζοὶ ἔφερον, ὕστερον δὲ αὐτοὶ τε πρὸς τὴν ὑπουργίαν ἀπέπειον καὶ Ῥωμαῖοι τὰ φρούρια ταῦτα ἐξέλιπον, οἱ τε Πέρσαι αὐτὰ πόνῳ οὐδενὶ ἴσχον. ταῦτα μὲν ἐν Λαζοῖς γέγονε.

Ῥωμαῖοι δὲ, Σίττα τε καὶ Βελισαρίου ἡγουμένων σφίσι, ἐς Περσαρμενίαν τὴν Περσῶν κατήκοον ἐσβαλόντες χώραν τε πολλὴν ἐλήσαντο καὶ Ἀρμενίων πάμπολυ πλῆθος ἀνδραποδίσαντες ἀπεχώρησαν. τούτῳ δὲ τῷ ἄνδρι νεανία μὲν καὶ πρώτῳ D ὑπηνήτη ἦσθιν, Ἰουστινιανοῦ δὲ στρατηγοῦ δορυφόρῳ, ὅς δὴ χρόνῳ ὕστερον ζὺν Ἰουστίνῳ τῷ θεῷ τὴν βασιλείαν ἔσχεν· ἐτέρας δὲ ἐσβολῆς Ῥωμαίοις ἐς Ἀρμενίαν γεγενημένης Ναρσῆς τε καὶ Ἀράτιος παρὰ δόξαν ὑπαντιάσαντες ἐς χεῖρας ἦλθον. οἱ οὐ πολ- 5 λῶ ὕστερον ἐς Ῥωμαίους τε αὐτόμολοι ἵκοντο καὶ ζὺν Βελισαρίῳ ἐς Ἰταλίαν ἰστράτευσαν, τότε μέντοι τοῖς ἀμφὶ Σίτταν τε καὶ Βελισάριον ξυμβalόντες τὸ πλεόν ἴσχον. εἰσέβαλλε δὲ καὶ ἀμφὶ πόλιν Νίσιβιν ἄλλη Ῥωμαίων στρατιὰ, ἧς Λικελάριος ἐκ Θράκης ἦρχεν. οἱ δὲ φεύγοντες εὐθύωρον τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο, P 35 οὐκ αἰετὸ οὐδενὸς σφίσι ἐπιξιόντος. διὸ δὴ Λικελάριον παρέλυσε μὲν τῆς ἀρχῆς βασιλεὺς, Βελισάριον δὲ ἄρχοντα καταλόγων τῶν

8. ἐσβαλόντες] ἐσβαλλόντες (sic) A. 10. πρώτῳ ὑπηνήτη] Homerus Iliad. ω, 348. Odyss. κ, 279. πρῶτον ὑπηνήτην. 18. Λικελάριος] Λιβελάριος Hm. 19. εὐθύωρον] Etymolog. M. p. 391, 41. Εὐθύωρον: „Εὐθύωρον τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο,“ εὐθυτότην, σύντομον, παρὰ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ ὄρα, οἷον αὐτῇ τῇ ὄρα. Vide ad p. 144 c.

his stationariis, iussit Augustus castella a Rom. militibus custodiri: quibus initio quidem annonam Lazi, aegre licet, portabant; sed postea detrectarunt eiusmodi ministerium. Quamobrem castella deseruerunt Romani; Persae nullo negotio occuparunt. Et haec quidem acta in Lazica.

In Persarmeriam autem, provinciam ditionis Persicae, ingressi Romani Sitta ac Belisario ducibus, eam late vastarunt, et cum Armenorum, quos ceperant, turba maxima redierunt. Ambo tum adolescentes ac prima lanugine signati, satellites erant Iustiniani Magistri militum, quem postea ad Imperii consortium assumpsit Iustinus avunculus. Iterum Romani in Armeniam cum irrupissent, et Narses atque Aratius illis occurrissent ex inopinato, ad manus ventum est. Paulo post quidem ad Romanos ambo transfugerunt ac tandem in expeditionem Italicam Belisarium secuti sunt; tunc vero cum eodem et Sitta congressi, evaserunt superiores. In agrum Nisibenum alter exercitus, cui praecerat Licelarius Thrax, sese intulit; at statim qua venerat recessit, nemine persequente fugiens. Hac de causa Licelarium Augustus militiae gradu movit, et numeris, qui Darae erant,

ἐν Δάρας κατεστήσατο. τότε δὴ αὐτοῦ ξύμβουλος ἤρθεη Προκόπιος, ὃς τάδε ξυνέγραψε.

V 246
B

ιγ'. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον Ἰουστίνος βασιλεῖα τὸν ἀδελφιδὸν αὐτοῦ Ἰουστινιανὸν ζῆν αὐτῷ ἀνειπὼν ἐτελεύτησε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν ἡ βασιλεία ἤλθεν. οὗτος 5 Ἰουστινιανὸς ἐκέλευε Βελισάριον δειμασθαι φρούριον ἐν χωρίῳ Μίνδονος, ὃ πρὸς αὐτοῖς ἐστι τοῖς Περσῶν ὄριοις, ἐν ἀριστερᾷ ἐς Νίσιβιν ἰόντι. ὁ μὲν οὖν σπουδῇ πολλῇ τὰ βασιλεῖ δόξαντα ἐποίει ἐπιτελῆ, τό τε δχύρωμα ἐς ὕψος ἤδη πολυανθρωπία τεχνι-
C τῶν ἤρετο. Πέρσαι δὲ ἀπέϊπον μὴ οἰκοδομήσασθαι περαιοτέρῳ 10 μηδὲν, οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις διακωλυταὶ ἀπειλοῦντες οὐκ ἐς μακρὰν ἔσεσθαι. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσεν (οὐ γὰρ οἷός τε ἦν Βελισάριος Πέρσας ἐνθένδε τῷ παρόντι στρατῷ ἀποκρούεσθαι), ἄλλην τε στρατιὰν ἐπήγγειλεν αὐτόσε ἵνα καὶ Κούτζην τε καὶ Βούτζην, οἳ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἤρ- 15 χον τότε. τούτῳ δὲ ἀδελφῷ μὲν ἐκ Θράκης ἦσθην, νέω δὲ ἄμφω καὶ οὐ ζῆν τῷ ἀσφαλεῖ τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἰόντε. ἐκάτεροι μὲν οὖν ξυλλεγέντες ἐπὶ τὴν οἰκοδομίαν ἀθρόοι ἦσαν, Πέρσαι
D μὲν αὐτὴν παντὶ σθένει διακωλύσοντες, Ῥωμαῖοι δὲ τοῖς τεκταινομένοις ἐπαμνοῦντες. μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης ἦσσανται 20 Ῥωμαῖοι, φόνος τε αὐτῶν πολὺς γέγονε, τινὰς δὲ καὶ ἐξώγησαν οἱ πολέμιοι. ἐν τούτοις ἦν καὶ Κούτζης. οὗς δὴ οἱ Πέρσαι ἄπαν-

3. δὲ] Legebatur τε.

9. τεχνιτῶν L. τεχνητῶν P. Conf. ad

p. 593 c. 14. ἄλλην τε L. τε om. P.

praefecit Belisarium: cui tunc delectus consiliarius est Procopius, author huius Historiae.

13. Aliquanto post fato functus Iustinus, sororis suae filium IUSTINIANUM, quem collegam imperii declaraverat, solum Imperatorem reliquit. Hic autem Belisario mandavit, ut castellum conderet Mindone, qui locus proxime Persarum fines ad laevam est euntibus Nisibin. Mox ille se totum adhibuit ad perficienda quae Princeps animo proposuerat. Iamque surgebat munitio, urgente opus magna fabrorum vi, cum Persae ne id promoveretur interdixerunt, denuntiantes se brevi adfore, ut inceptum non lingua, sed manu prohiberent. Haec ubi Imperator audivit, quoniam Belisario non sufficebant ad repellendum hostem copiae, quas habebat, alias subsidio misit, eoque iussit contendere Cutzem ac Buzem duces praesidorum Libani. Fratres erant, ortu Thraeces, et illos adolescentiae fervor ad pugnam temere rapiebat. Ergo coacta utrinque agmina ad aedificium confertim se admovent, eo quidem Persae consilio, ut omni ope impediant; Romani vero, ut fabros intentos operi tueantur. Confligitur acerrime: vincuntur demum Romani. Ingenti facta eorum caede, in potestatem hostium venere nonnulli, atque in his Cutzes. Persae, postquam ob-

τας εἰς τὰ οἰκεῖα ἤθη ἀπαυγύοντες, δῆσαντές τε τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν σπηλαίῳ καθεῖρξαν, καὶ τοῦ φρουρίου τὴν οἰκοδομίαν οὐδενὸς ἔτι ἀμνημονέον εἰς ἔδαφος καθέλιον.

Ἦστερον δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς στρατηγὸν τῆς ἕω Βελισσάριον καταστησάμενος, στρατεύειν ἐπὶ Πέρσας ἐκέλευεν. ὁ δὲ στρατιὰν λόγου πολλοῦ ἀξίαν ἀγείρας ἐς Δάρας ἤλθε. καὶ οἱ Ἑρμογένης ξυνδιακοσμήσων τὸν στρατὸν ἐκ βασιλείως ἀφίκετο, τὸ τοῦ μαγίστρου ἀξίωμα ἔχων, ὃς Βιταλιανῶ παρήδρευε πρότερον, P 36 ἤνικα βασιλεῖ Ἀναστασίῳ πολέμιος ἦν. καὶ Ρουφῖνον δὲ βασιλεὺς πρεσβευτὴν ἐπεμψεν, ὃν δὴ ἐν Ἱεραπόλει τῇ πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ μένειν, ἕως αὐτὸς σημήνη, ἐκέλευε. λόγοι γὰρ ἤδη πολλοὶ ἐπ' ἀμφοτέρα ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ἐγίνοντο. ἄφνω δέ τις H 19 Βελισσαρίῳ τε καὶ Ἑρμογένει ἀπήγγειλεν ὡς Πέρσαι ἐσβάλλειν ἐπίδοξοί εἰσιν ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων, πόλιν Δάρας αἰρήσειν ἐν σπουδῇ ἔχοντες. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες τὰ ἐς τὴν παρούταξιν ἐξηρτίοντο ὧδε. τῆς πύλης, ἣ πόλεως Νισίβιδος κατάντικον κείται, οὐ μακρὰν ἄποθεν, ἀλλ' ὅσον λίθου βολὴν, τάφρον βαθεῖάν B τινὰ ὄρουσαν, διεξόδους πολλὰς ἔχουσαν. οὐκ ἐπ' εὐθείας μέντοι ἢ τὰ φρος ἦδε ὀρώρουκτο, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. κατὰ μὲν τὸ μέσον βραχεῖά τις ἐγεγόνει εὐθεία, ἐφ' ἑκάτερα δὲ αὐτῆς ὀρθαὶ κεραῖαι πεποιήντο δύο, ἐς τε τὰ πέρατα ταῖν ὀρθαῖν κεραῖαιν

12. ἐπ' ἀμφοτέρα Maltretus. ἀμφοτέρα HL. ἀμφοτέρωθεν HmLmP.
13. ἀπήγγειλεν] Legebatur ἀπήγγελλεν. Suidas s. v. ἐπίδοξος, Ὅ δὲ ἀπήγγειλεν ὡς Πέρσαι ἐπίδοξοί εἰσιν ἐς τὴν Ῥωμαίων γῆν εἰσβάλλειν. 21. πεποιήντο] Legebatur πιποιήνται.

sistente nemine munitionem aequarunt solo, captivos omnes abduxerunt in patriam, perpetuaque custodia damnarunt.

Post haec Magistrum militum per Orientem creavit Belisarium Iustinianus, eique bellum Persicum dedit. Ille vero, ubi exercitum collegit praeclarissimum, Daram petiit: quo etiam misit Augustus moderaturum cum ipso copias Magistrum Officiorum Hermogenem, qui Vitaliano a consillis fuerat, quando hostem eum patiebatur Anastasius Augustus. Praeterea Rufinum Imperator legavit iussitque Hierapoli, quae ad Euphratem est posita, usque manere, dum ipse aliud mandatum daret. Iam enim multi de pace sermones ultro citroque serebantur; cum ecce Belisario atque Hermogeni nuntius venit referens opinionem esse, Persas eruptionem in Romanos moliri atque urbem Daram occupare velle. His illi auditis, quae opus erant ad decertandum acie praepararunt hoc modo. Ad iactum lapidis pro porta, quae Nisibin spectat, fossam percusserunt, quae iustam habuit altitudinem et certa per intervalla vias ac transitus. Nec linea utriusque recta processit opus; verum ita, ut describam. In medio quidem recta linea praeduxerunt minorem fossam: ubi autem haec desinebat, duo utrinque cornua ad normam directa prorsum excurrebant:

αὐθις τὰς τάφρους ἐπὶ πλεῖστον εὐθείας ἐξῆγον. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι οὐκ ἐς μακρὰν στρατῶ πολλῶ ἦλθον, ἔν τε Ἀμμώδιος χωρίῳ, πόλεως Δάρας μέτρῳ εἴκοσι σταδίων ἀπέχοντι, ἑστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες. ἄρχοντες δὲ ἄλλοι τε ἦσαν καὶ Πιτυάζης C καὶ Βαρεσμανῆς ἐτερόφθαλμος. στρατηγὸς δὲ εἰς ἅπασιν ἐφειστήκει, Πέρσης ἀνὴρ, Μιρράνης μὲν τὸ ἀξίωμα (οὕτω γὰρ τὴν ἀρχὴν καλοῦσι Πέρσαι), Περόζης δὲ ὄνομα. ὃς δὴ αὐτίκα παρὰ V 247 Βελισάριον πέμψας τὸ βυλανεῖον ἐν παρασκευῇ ἐκέλευε ποιεῖσθαι. λοῦσθαι γάρ οἱ ἐνταῦθα τῇ ὑστεραίᾳ βουλομένῳ εἶναι. διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν καρτερώτατα ἐξηρτύνοντο, ὡς ἡμέρᾳ 10 τῇ ἐπιγενησομένη μαχοῦμενοι.

Ἄμα δὲ ἤλιψ ἀνίσχοντι τοὺς πολεμίους ἐπὶ σφῶς προϊόντας ὀρῶντες ἐτάττοντο ὧδε. τῆς εὐθείας μὲν τὰ ἔσχατα τῆς ἀριστερῆς, ἣ ἔνερθεν ἦν τῆς ὀρθῆς κεραίας μέχρι ἐς τὸν λόφον, ὃς D ταύτῃ ἀνέχει, Βούζης εἶχε ξὺν ἱππεῦσι πολλοῖς καὶ Φάρας Ἐρουλος ξὺν ὁμογενέσι τριακοσίοις· ἐν ἀριστερᾷ δὲ αὐτῶν τῆς τάφρου ἐκτὸς κατὰ τὴν γωνίαν, ἦν ἡ ὀρθῆ κεραία καὶ ἡ ἐνθένδε εὐθεία ἐποίει, Σουνίκας τε ἦν καὶ Αἰγὰν, Μισσαγέται γένος, ξὺν ἱπ-

3. σταδίων] τὸ στάδιον πόδας ἔχει ρυθ', ἐπεὶ καὶ τὸ μίλιον ἐπὶ πέντε περιέχει σταδίου, ὅπερ μίλιον χιλίους ὀκτακοσίους ἔχει πόδας, οὐχὶ ὅ τι οἱ πολλοὶ λέγουσι χιλίους μύρους, ἐπεὶ μίλια τὰ χίλια παρὰ Ῥωμαίοις. Schol. A. 4. Πιτυάζης] Πιτυάζης p. 41. Pituzes RV utrobique. 5. Βαρεσμανῆς] Βαρεσμανῆς L. Βαρεσμανῆς P. Βαρεσμανῆς p. 41. 42. Baresmanas RV. ibid. ἐφειστήκει] „ἐφειστήκει Reg.“ MALT. 8. ποιεῖσθαι] γενέσθαι Suidas s. v. λούτρον. Conf. p. 39 d. 9. λοῦσθαι] λούσαι L. λούσασθαι Suidas. 12. δὲ] Legebatur τε. 16. ἀριστερᾷ P ex Maltreti coniectura. Libri omnes δεξιᾷ. 18. Αἰγὰν L. Αὐγὰν P. Aigas RV, qui infra p. 41 c. 42 a. Aiga.

quibus in extremis rursus recta linea fossae abibant longissime. Subinde adfuit Persarum magnus exercitus, et in agro Ammodii, qui locus Dara stadiis xx. distat, metatus est. In eo cum alii duces erant, tum Pituzes et Baresmanas luscus, sub Peroze natione Persa, qui unus omnibus imperabat, factus ante Mirrhanes: sic Persae quandam dignitatem vocant. Hic simul ut advenit, ad Belisarium misit, qui suo nomine iuberent parare balneum in urbe, ubi postridie lavare vellet. Quocirca Romani quaecunque habebant validissima expedierunt ad praelium, rati id die proximo commissum iri.

Primo Sole appropinquantem conspicati hostem, sic aciem ordinarunt. Buzes cum magno equitum numero, et Pharas Erulus cum ccc. popularibus suis spatium obtinebant inter fossae sinistrae, quae cornui subiecta erat, extremitatem, ac vicinum tumulum iacens. Ad eorum laevam, extra fossam, in angulo, quem cornu et fossa sinistrorsum procurrens efficiebant, Sunicas et Augam Massagetae cum dc. equitibus locati

πεῖσιν ἑξακοσίοις, ὅπως, ἦν οἱ τε ἀμφὶ Βούζην καὶ Φάραν τρα-
 πιῖν, αὐτοὶ πλάγιοι κατὰ τάχος ἰόντες κατὰ νότου τε τῶν πολε-
 μίων γενόμενοι τοῖς ἐκείνη Ῥωμαίοις ἀμόνειν εὐπειῶς δύνωνται.
 ἐπὶ θάτερα δὲ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ἐτετάχατο· τῆς μὲν γὰρ εὐθείας
 5 τὰ ἔσχατα ἵππεῖς πολλοὶ εἶχον, ὧν Ἰωάννης τε ὁ Νικήτου ἦρχε
 καὶ Κύριλλός τε καὶ Μάρκελλος· ξυνηῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Γερμανὸς
 καὶ Ἀσκανόθεος· ἐς γωνίαν δὲ τὴν ἐν δεξιᾷ ἵππεῖς ἐτάττοντο ἑξα- P 37
 κόσιοι, ὧν Σίμας τε καὶ Ἀσκανόθεος ἦρχον, ἵνα, ὅπερ
 εἶρηται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην τρεπομένων, ἂν οὕτω τύχη,
 0 αὐτοὶ ἐνθένδε ἑξαισιτάμενοι κατὰ νότου τῶν Περσῶν ἴωσι. παν-
 ταχοῦ δὲ τῆς τάφρου οἱ τε τῶν ἵππέων κατάλογοι καὶ ὁ πεζὸς
 στρατὸς ἴστατο. ὧν δὴ ὅπισθεν οἱ τε ἀμφὶ Βελισάριον καὶ Ἐρ-
 μογένην κατὰ μέσους εἰστήκεσαν. ὧδε μὲν Ῥωμαῖοι ἐς πεντακισ-
 χίλους τε καὶ δισμυρῖους ξυνιόντες ἐτάξαντο, Περσῶν δὲ ὁ
 5 στρατὸς μυριάδες μὲν τέσσαρες ἵππέων τε καὶ πεζῶν ἦσαν, ξε-
 ξῆς δὲ ἄπαντες μετωπηδὸν ἴσαντο, ὡς βαδύτατον τῆς φάλαγ-
 γος τὸ μέτωπον ποιησάμενοι. χρόνον μὲν οὖν πολὺν μάχης ἐς B
 ἀλλήλους οὐδέτεροι ἦρχον, ἀλλὰ θαυμάζουσί τε τὴν Ῥωμαίων
 εὐκοσμίαν Πέρσαι ἐώκεσαν καὶ ὃ τι χρῆσονται τοῖς παροῦσιν
 0 ἀπορομένοις.

Τῆς δὲ ἡμέρας ἀμφὶ δέλην ὄψιαν μοῖρά τις τῶν ἵππέων,
 οἱ κέρως τὸ δεξιὸν εἶχον, ἀποσχισθέντες τοῦ ἄλλου στρατοῦ τοῖς

17. ποιησάμενοι] ποιησόμενοι I.

sunt, eo consilio, ut si Buzes ac Pharas verterentur in fugam, ipsi ex
 obliquo invecti a tergo hostem exciperent, et Romanis ea parte laboran-
 tibus adessent celeriter et expedite. Similis erat alae alterius disposi-
 tio. Numerosus enim equitatus, quem Ioannes Nicetae filius, Marcellus
 et Cyrillus ducebant, adiunctique his Germanus ac Dorotheus, ad fossae
 caput stabat; ad angulum vero dexterum Simas et Ascan Massagetae
 cum DC. equitibus: ut si forte, quod de aliis monui, Ioannes inclinaretur,
 facta inde eruptione in terga hostium involarent. Intra totum spa-
 tium, quod fossa ambiebat, equitum classes cohortesque peditum erant
 dispositae. Post mediam aciem constiterant Belisarius atque Hermogenes
 cum triariis. Sic Romani aciem suam ordinarunt, haud plures numero
 quam XXV. M. cum Persarum exercitus XL. M. peditum simul equitumque
 constaret. Omnes ad copias nostras conversi ita formabant aciem, ut
 eius frons esset altissima. Ac diu steterae acies in conspectu, neutra
 cooriente in pugnam. Haerebant Persae, aptissimam Romanorum dispo-
 sitionem stupentibus et quid praesentis ex usu temporis constituerent
 ignorantibus similes.

Iamque dies in vespere declinabat, cum a Persarum exercitu man-
 nus equitum cornu dexteri se abiunxit, et in alam incurrit, cui Buzes

ἀμφὶ Βούζην τε καὶ Φάραν ἐπῆλθον. οἱ δὲ ὀπίσω κατὰ βραχὺ
 ὑπεχώρησαν. Πέρσαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐδίωξαν, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμε-
 νον, κύκλωσιν, οἶμαι, πρὸς τῶν πολεμίων τινὰ δείσαντες. μετὰ
 δὲ Ῥωμαῖοι μὲν οἱ φυγόντες ἐκ τοῦ αἰθνιδίου πρὸς αὐτοὺς ὄρη-
 C σαν. οἱ δὲ οὐχ ὑποστάντες τὴν ἔφοδον ὀπίσω ἀπήλαυνον ἐς τὴν 5
 φάλαγγα, καὶ αὖθις οἱ τε ἀμφὶ Βούζην καὶ Φάραν ἐν χώρᾳ τῆ
 οἰκείᾳ ἐτάξαντο. ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ Περσῶν ἐπὶ ἐπεσον, ὧν
 δὴ τῶν σωμάτων Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἠσυχάζον-
 τες ἐν τάξει ἐκάτεροι ἔμενον. εἷς δὲ ἀνὴρ Πέρσης νεανίας, ἄγχι-
 στα τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ τὸν ἵππον ἐλάσας, προὔκαλεῖτο ἀπαν-
 10 τας, εἴ τίς οἱ βούλοιο ἐς χεῖρας ἵεναι. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὑπο-
 στήναι τὸν κίνδυνον ἐτόλμα οὐδεὶς, Ἄνδρέας δὲ ἦν τις ἐν τοῖς
 Βούζου οἰκείοις, οὐ στρατιώτης μὲν οὐδέ τι ἀσκήσας τῶν κατὰ
 τὸν πόλεμον πώποτε, παιδατριβῆς δὲ καὶ παλαιόστρα τινὶ ἐν Βυ-
 D ζαντίῳ ἐφεισθηκώς. διὸ δὴ καὶ τῷ στρατιῷ εἶπετο, ἅτε τοῦ Βού-
 H 20 ζου σώματος ἐν βαλανεῖῳ ἐπιμελούμενος, γένος δὲ Βυζάντιος ἦν.
 οὗτος ἐθάρσησε μόνος, οὔτε Βούζου οὔτε ἄλλου ὄτουοῦν ἐπια-
 γείλαντος, αὐτόματος τῷ ἀνθρώπῳ ἐς μονομαχίαν ἐπέξιέναι.
 φθάσας δὲ τὸν βάρβαρον ἔτι περισκοπούμενον ὅπη ὀρμήσεται,
 παρὰ μαζὸν τὸν δεξιὸν τῷ δόρατι παῖει. ὁ δὲ πληγὴν ἀνδρὸς 20
 ἰσχυροῦ λίαν οὐκ ἐνεγκὼν ἐκ τοῦ ἵππου ἐς ἔδαφος πίπτει. καὶ
 αὐτὸν Ἄνδρέας μαχαίρᾳ τινὶ βραχείᾳ ὥσπερ ἱερεῖον ὑπτίως κείμε-
 νον ἔθυσε, κραινυγὴ τε ὑπερφυλῆς ἐκ τε τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ Ῥω-

17. οὔτε Βούζου] οὐδὲ Βούζου P.

ac Pharas praerant. Hi pedem referre sensim. Tum sustinere se Per-
 sae, veriti, ut opinor, ne circumcluderentur. Post ab iisdem illis, qui
 retro cesserant, repente appetiti, neque impressionem ferentes, citatis
 equis refugerunt ad suam aciem; Romani ad assignatum sibi locum et
 ordinem sese retulerunt. Eo in congressu Persae desiderati sunt septem,
 quorum corpora remanserunt penes Romanos. Deinde cum in suis utri-
 que ordinibus se continerent, adolescens quidam Persa propius ad Rom.
 exercitum admissis equo, omnes provocavit, inclamans, num cui ad ma-
 num conserendam secum animus esset. Certe nemo in discrimen venire
 ausus est praeter Andream Buzae domesticum, qui nec faciebat stipen-
 dia, nec rem militarem unquam tractaverat; sed fuerat Magister exer-
 citor, et Byzantii, ubi natus erat, Palaestrico ludo praepositus. Tunc
 vero exercitum sequebatur, fungens apud Buzem balneatoris munere.
 Hic unus, non Buzis, non alius cuiusquam impulsu, at suapte sponte
 ausus est offerre se singulari certamini, et in Barbarum prorumpere,
 quem hasta ferire occupans meditantem adhuc quomodo impetum daret,
 mamillae dextrae inflixit ictum. Eo ille, quippe robustissimi viri manu
 impacto, deiectus ex equo humi sternitur: mox Andreas resupinum, non
 secus ac victimam, cultello iugulat, dum ingens e muro acieque Rom.

μαίων στρατοπέδου ἤρθη. Πέρσαι δὲ τῷ γεγονότι περιαληγῆσαν-
 τες ἕτερον ἐς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν ἰππία καθῆκαν, ἀνδρεῖον μὲν καὶ P 38
 μεγέθους σώματος πέρι εὖ ἤκοντα, οὐ νεανίαν δὲ, ἀλλὰ καὶ τι- V 248
 νας τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν πολιὸν ὄντα. ὅς δὴ παρὰ τὸ τῶν
 5 πολεμίων στρατεύμα ἐπιῶν, ἐπὶ πλεῖστον δὲ τὴν μύστιγα σείων,
 ἧ παῖν τὸν ἵππον εἰώθει, Ῥωμαίων τὸν βουλόμενον ἐς μάχην
 ἐκάλει. οὐδενὸς δὲ οἱ ἐπεξιόντος, Ἀνδρέας ἅπαντας λαθῶν ἐς
 μέσον ἤλθε, καίπερ αὐτῷ πρὸς τοῦ Ἑρμογένους ἀπειρημένον.
 ἄμφω γοῦν τοῖς δόρασιν ἐς ἀλλήλους θυμῷ πολλῷ ἐχόμενοι ὤρ-
 0 μησαν, καὶ τὰ τε δόρατα τοῖς θώραξιν ἔρεισθέντα δεινῶς ἀπε- B
 κρούσθη οἱ τε ἵπποι ἐς τὰς κεφαλὰς ἀλλήλοις συγκρούσαντες ἐπε-
 σὸν τε αὐτοὶ καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἀπέβαλον. τῷ δὲ ἄνδρῃ τούτῳ
 ἀγχιστά πη πεισόντε ἀλλήλοισι ἐξανίστασθαι σπουδῇ πολλῇ ἄμφω
 ἠπιγίσθη, ἀλλ' ὁ μὲν Πέρσης τοῦτο δρῶν, ἅτε οἱ τοῦ μεγέ-
 5 θους ἀντιστατοῦντος, οὐκ εὐπειῶς εἶχεν, Ἀνδρέας δὲ προτερή-
 σας (τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἢ κατὰ τὴν παλαιστραν μελέτη ἐδίδου)
 τῷ γόνατι ἐξανιστάμενον αὐτὸν ἔτυψε καὶ αὔθις εἰς τὸ ἔδαφος πε-
 σόντα ἔκτεινε. κραυγὴ τε ἐκ τοῦ τείχους καὶ τοῦ Ῥωμαίων στρα-
 τοῦ οὐδὲν τι ἦσσαν, εἰ μὴ καὶ μῦλλον, ἤρθη· καὶ οἱ μὲν Πέρ-
 10 σαι ἐς τὸ Ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ C
 Ῥωμαῖοι παιανίσαντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. ἤδη γὰρ

20. ἐς τὸ ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν AHL,
 nisi quod HL verbo ἀνεχώρησαν carent. τὴν φάλαγγα διαλύσαντες
 ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ἀμμώδιος P. *ibid.* οἱ δὲ Ῥωμαῖοι add. AP: *om.* HL. 21. παιανίσαντες addidi ex A. Totum locum RV sic
 vertit, *Quatobrem Persae soluta phalange Ammodium reverterunt,*
Romaei vero intra Daram, apud quam praelium hoc fuit, se rece-
perunt.

tollitur clamor. Casum hunc secum indignati Persae, equitem alterum
 ad idem facinus emittunt, robustum illum quidem et mole praestantem
 corporis, at non adolescentem: iam enim caput eius incipiebat conspergi
 canis. Porro progressus et flagellum, quo caedere solebat equum, cre-
 bro quatiens, e Romanis unum, cuicumque libido foret, ad certamen po-
 acebat. Hic rursus offerente se nemine, inter omnes furtim elabens, in
 medium se proripit Andreas, quamvis nominatim vetuisset Hermogenes.
 Igitur ambo adversis connixi hastis concurrunt: quas thoracibus effultas
 cum a se invicem avertissent, equi collisis inter se frontibus ceciderunt,
 ac sensores excusserunt suos. Alter prope alterum lapsi consurgere fe-
 stinant: at illud Persae non ita promptum, mole ipsa corporis impedito.
 Prior se in pedes erigit Andreas (beneficium id fuit exercitationis palae-
 stricae) adversarium genu nixum percutit, iterumque afflictum trucidat.
 Exeritur qua a moenibus, unde oppidani spectabant, qua ab acie Rom.
 clamor multo contentior priori illo. Persae soluta acie, quoniam primas

καὶ ξυνεσκόταζεν. οὕτω τε ἀμφοτέροισι τὴν νύκτα ἐκείνην ἠδύσαντο.

ιδ'. Τῇ δὲ ὑστεραία Πέρσαις μὲν στρατιῶται μύριοι ἐκ Νισίβιδος πόλεως μετὰπεμπτοὶ ἦλθον, Βελισάριος δὲ καὶ Ἑρμογένης πρὸς Μιρράνην ἔγραψαν τάδε „Πρῶτον ἀγαθὸν τὴν εἰρήνην εἶναι ὁμολόγηται παρὰ πάντων ἀνθρώπων οἷς τι καὶ κατὰ
 D βραχὺ λογισμοῦ μέτεστιν. ὥστε ἢν τις διαλυτὴς αὐτῆς γένοιτο, τῶν κακῶν αἰτιώτατος ἂν οὐ τοῖς πέλας, ἀλλὰ καὶ ὁμογενέσι τοῖς αὐτοῦ εἴη. στρατηγὸς μὲν οὖν ἄριστος οὗτος ἐκείνός ἐστιν, ὃς δὴ ἐκ πολέμου εἰρήνην διατίθεσθαι ἱκανὸς πέφυκε. σὺ δὲ τῶν
 P 39 πραγμάτων εὖ καθεστῶτων Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις πόλεμον ἐπάγειν ἡμῖν αἰτίαν οὐκ ἔχοντα ἔγνωκας, καίπερ ἑκατέρου μὲν βασιλέως εἰρηναῖα βουλευομένου, πρέσβειων δὲ παρόντων ἡμῖν ἐν γειτόνων ἤδη, οἱ δὲ τὰ διάφορα τῇ ἐς ἀλλήλους ὁμιλίᾳ οὐκ εἰς μακρὰν διαλύσουσιν, ἢν μὴ τι ἀνήκεστον ἐκ τῆς σῆς ἐφόδου ξυμ-
 P 39 βαῖνον ταύτην ἡμῖν ἀναστέλλειν τὴν ἐλπίδα ἰσχύση. ἀλλ' ἄπαγε ὅτι τάχιστα τὸν στρατὸν ἐς τὰ Περσῶν ἤδη, μηδὲ τοῖς μεγίστοις ἀγαθοῖς ἐμποδῶν ἴστασο, μὴ ποτε Πέρσαις, ὡς τὸ εἰκὸς, εἴης τῶν ξυμβησομένων δεινῶν αἴτιος.“ ταῦτα ἐπεὶ Μιρράνης ἀπενεχθέντα τὰ γράμματα εἶδεν, ἀμείβεται ὧδε „Ἐποίησα ἂν τὰ αἰτούμενα, τοῖς γεγραμμένοις ἀνυπεισθεῖς, εἰ μὴ Ῥωμαίων ἢ ἐπιστολὴ ἐτύγχανεν οὕσα, οἷς τὸ μὲν ἐπαγγέλλεσθαι πρόχειρόν ἐστιν, ἔργῳ δὲ τὰ ἐπηγγελμένα ἐπιτελεῖν καὶ κρεῖσσον ἐλπίδος,

7. βραχὺ] [τό] βραχὺ P.

iam tenebras vesper offundebat, Ammodium reversi sunt: Romani Daram intrarunt: atque ita noctem illam utrique egerunt.

14. Postero die x. m. militum Persae Nisibi evocarunt: Belisarius autem atque Hermogenes in hanc sententiam scripsere Mirrhani. *Pacem bonis omnibus antecellere in confesso est apud omnes, quibus aliquantulum modo rationis inest. Quare si quis eam convellit, nae ille mala gravissima non vicinis dumtaxat populis, sed popularibus etiam suis parit. Is quidem dux est optimus, qui bellum pace mutare scit: tu vero cum Romanorum iuxta ac Persarum res bene haberent, nobis per meram libidinem bellum decrevistis, licet Regis utriusque consilia ad pacem spectent, iamque in propinquo Legati adsint, qui mutuo congressu propediem controversias diriment, nisi quis ex hostili adventu tuo suboriatur casus adeo exitiabilis, ut hanc nostram accidat infringatque spem. Quin age, copias in Persidem reduc quamprimum, et bona, quae se offerunt maxima, arcere noli: ne malorum, quae Persis impendent, causa tibi uni merito ascribatur. Mirrhanes epistolam hanc sibi oblatam cum perlegisset, ita rescripsit. Postulatis annuerem, iis inductus, quae ad me fuerunt perscripta, nisi literae illae a Romanis venirent: quibus promptum quidem est ac solenne polliceri; id vero spem omnem superat, fore unquam ut promissa, vel iur-*

ἄλλως τε ἦν καὶ ὄρκοις τισὶ κυρώσητε τὰ ξυγκείμενα. ἡμεῖς μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀπειπόντες ἀπάτην ἐν ὄπλοις ἠναγκάσμεθα παρ' ὑμῶς ἦκειν, ὑμεῖς δὲ, ὧ φίλοι Ῥωμαῖοι, μηδὲν Β ἄλλο τὸ λοιπὸν οἴεσθε ἢ πολεμητέα ὑμῖν ἐς Πέρσας εἶναι. ἐνταῦθα γὰρ ἡμῶς ἢ τεθνάναι ἢ καταγηράσκειν δεήσει, ἕως ἔργω τὰ δίκαια πρὸς ὑμῶς θήσεσθε.“ τσαῦτα μὲν καὶ ὁ Μιρράνης ἀντέγραψεν. αὐθις δὲ οἱ ἀμφὶ Βελισάριον ἔγραψαν ὧδε „ Οὐ πάντα χορῆ, ὧ βέλτιστε Μιρράνη, τῇ ἀλαζονείᾳ χαρίζεσθαι, οὐδὲ τοῖς πέλας ἐπιφέρειν ὀνειδῆ τὰ μηδαμόθεν προσήκοντα. Ῥου- Η 21 φῖνον γὰρ ἐπὶ πρεσβείαν ἦκοντα οὐκ ἄποθεν εἶναι ἡμεῖς τε εἶπομεν ζῆν τῷ ἀλχθεῖ καὶ αὐτὸς οὐκ ἐς μακρὰν εἴση. γλιχομένοις δὲ ὑμῖν πολεμίων ἔργων ἀντιταξόμεθα ζῆν Θεῶ, ὃν ἡμῖν ἐν τῷ V 249 κινδύνῳ ξυλλήψεσθαι ἴσμεν, ἡγμένον μὲν τῇ Ῥωμαίων ἀπραγμοσύνη, ἀλαζονείᾳ δὲ τῇ Περσῶν νεμεσήσαντα, καὶ οἷς ἐπὶ τὴν εἰρήνην προκαλουμένοις ἡμῖν εἶτα ἀντιτείνειν ἐγνώκατε. ἀντιταξόμεθα δὲ τὰ γεγραμμένα παρ' ἑκατέρων ἀπ' ἄκρων σημείων ἐς τὴν ξυμβολὴν ἀναψύμενοι.“ τσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Μιρράνης δὲ καὶ αὐθις ἀμείβεται ὧδε „ Οὐδὲ ἡμεῖς ἄνευ Θεῶν τῶν ὑμετέρων ἐς τὸν πόλεμον καθιστούμεθα, ζῆν αὐτοῖς δὲ παρ' ὑμῶς ἤσομεν, οὐσπερ τῇ ὑστεραίᾳ Πέρσας ἐς Δάρας ἐμβιβάσειν ἐλπίδα ἔχω. ἀλλὰ μοι τό τε βαλανεῖον καὶ ἄριστον ἐν παρυσκευῇ τοῦ περιβόλου ἐντὸς γινέσθω. ταῦτα οἱ ἀμφὶ Βελισάριον ἀνα- D λιζόμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ξυμβολὴν.

1. κυρώσητε] κυρώσηται L.

reiurando firmata, perficiant. Quae vestra ludificatio cum a nobis ferri ultra non posset, vos armis petere coacti sumus. At vos, amici Romani, sic statuite, aliud vobis deinceps nihil, nisi bellum cum Persis gerendum esse. Nobis enim decretum est, donec ius obtinuerimus nostrum, aut hic temori, aut consensere. His a Mirrhane rescriptis, sic ad ipsum iterum Belisarius. Non oportet, praecclare Mirrhane, indulgere omnino fastui, nec falsa vicinis exprobrare. Rufinum legatum haud abesse procul et nos vere diximus, et tu brevi cognosce. Sed quando insanus belli amor vos ita rapit, contra instructa acie offeremus nos, Duo duce, quem aequum candori nostro, et in arrogantium Persicam indignationis plenum atque offensum repulsa, quam tulimus ad pacem vos invitantes, a nobis in praedio staturum scimus. Testes profecto literas, quae scriptae ultro citroque sunt, alligabimus summis vexillis, itaque demum adversa acie consistemus. Haec habebat epistola: Mirrhane ita reposuit. Nec nos sine Diis nostris bellum capessimus. His ducibus veniemus ad vos, et die crastino, ut equidem spero, suos Persas Darum inducent. Agitedum, mihi in urbe balneum prandiumque instructa tum habetote. His lectis, ad praelium accinxit se Belisarius.

Τῇ δὲ ἐπιγενομένη ἡμέρᾳ Πέρσας ἅπαντας περὶ ἡλίου ἀνα-
 τολὴν ξυγκαλέσας Μιρράνης ἐλέξε τοιαύδε „Ὀὐκ ἄγνοῶ μὲν ὡς
 οὐ λόγοις τῶν ἡγουμένων, ἀλλ' ἀρετῇ τε οἰκείᾳ καὶ τῇ ἐς ἀλλή-
 λους αἰδοῖ θαρσεῖν ἐν τοῖς κινδύνοις εἰώθασι Πέρσαι. ὄρων δὲ
 ὑμᾶς διυλογιζομένους τί δήποτε συνειθισμένον Ῥωμαίοις πρότε-
 ρον ἄνευ θορύβων τε καὶ ἀταξίας ἐς μάχην ἵεναι, οἱ δὲ ξὺν κό-
 σμῳ τινὶ ἔναγχος οὐδαμόθεν σφίσι προσήκοντι Πέρσας ἐπιόντας
 ὑπέστησαν, τοῦδε εἴνεκα παραίνεσιν ποιῆσθαι τινα εἰς ὑμᾶς ἔγνω-
 κα, ὅπως μὴ δόξῃ οὐκ ἀληθεῖ χρωμένοις ὑμῖν σφαλῆναι συμβαίῃ.
 μὴ γὰρ οἴεσθε Ῥωμαίους ἀμείνους τὰ πολέμια ἐκ τοῦ αἰθνιδίου
 γενέσθαι μηδὲ ἀρετῆς τι ἢ ἐμπειρίας κεκτῆσθαι πλεόν, ἀλλὰ καὶ
 δειλοὺς αὐτοὺς γεγονέναι μᾶλλον ἢ τὰ πρότερα ὄντες ἐτύγγανον·
 P 40 οἱ γε οὕτω Πέρσας δεδίασιν ὥστε οὐδὲ τάφρου χωρὶς ἐς τὴν φά-
 λαγγα καθίστασθαι τετολημάσιν. οὐδὲ ξὺν ταύτῃ μάχης τινὸς
 ἤρξαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἐς χεῖρας αὐτοῖς οὐδαμῶς ἤλθομεν, ἄσμενοί τε
 καὶ κρεῖσσον ἐλπίδος τὰ πράγματα σφίσι κεχωρηκέαι οἰόμενοι
 ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐχώρησαν. διὸ δὴ αὐτοῖς οὐδὲ ξυντεταράχθαι τε-
 τύχηκεν, οὐπω εἰς κίνδυνον πολέμου ἐλθοῦσιν. ἦν δέ γε ἡ μάχῃ
 ἐκ χειρὸς γένηται, ὄρρωδία τε αὐτοὺς καὶ ἀπειρία περιλαβοῦσαι
 ἐς ἀκοσμίαν τὴν συνήθη, ὡς τὸ εἰκὸς, καταστήσουσιν. τὰ
 μὲν οὖν τῶν πολεμίων τοιαῦτά ἐστιν· ὑμᾶς δὲ, ὧ ἄνδρες Πέρ-
 σαι, τοῦ βασιλέων βασιλέως ἢ κρίσις εἰδίτω. ἦν γὰρ μὴ ἐπα-

2. ἀγνοῶ μὲν P ex emendatione Maltreti. ἀγνοοῦμεν H. ἀγνοῶ-
 μεν L. ignoramus RV. 19. ἀπειρία] ἀπορία Pm. anxietate
 metuque capti RV. 22. βασιλέων om. L. non expressit RV: un-
 cis inclusum est in HP, habet A. Conf. p. 50 b.

Postridie sub Solis ortum Persis omnibus convocatis in hunc modum
 verba fecit Mirrhane. Equidem scio non orationibus ducum, sed virtute
 ingenita ac pudore mutuo solere Persas incendi ad rem fortiter gerendam
 in praeliis. Tamen quia video vos id sermonibus agitare, quid causae sit
 cur, cum antea Romani ad pugnam tumultuose semper incompositeque
 procederent, isti cum aliquo ordine, ad quem nuper facti minime erant,
 impetum Persarum exceperint; propterea nonnulla uti cohortatione et vos
 quaedam admonere constitui, ne forte labamini opinione ducti falsa. Ca-
 vete existimetis bellicosiores repente evasisse Romanos, et maiorem virtu-
 tem vel usum collegisse: immo vero videte quam increverit eorum timiditas,
 qui Persas adeo iam reformidant, ut non ausi sint struere aciem sine fossae
 praesidio, ac ne ita quidem muniti pugnam lacessiverint. Et quoniam
 manum haud conseruimus, exultantes laetitia sibi que successum meliorem
 spe gratulantes, urbi se commiserunt. Nec mirum eos non esse turbatos,
 qui nondum in discrimen venerint pugnae. Haec vero si manu collata fiat;
 terrore atque imperitia districti, in confusionem solitam procul dubio rela-
 bentur. Res quidem hostium hoc loco sunt. Vos autem, viri Persae,
 quale de vobis futurum sit Regis Regum iudicium reputate. Etenim si a

ξίως τῆς Περσῶν ἀρετῆς ἐν τῷ παρόντι ἀνδραγαθίζοισθε, κόλα- B
 σις ὑμᾶς οὐκ εὐκλεῆς περιστήσεται.“ οὕτω μὲν Μιρράνης πα-
 ρακελευσάμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους τὸ στρατεύμα ἤγε. Βελισά-
 ριος δὲ καὶ Ἑρμογένης πρὸ τοῦ περιβόλου πάντας Ῥωμαίους
 5 ἀγείραντες παρεκελεύσαντο ὧδε „Ὡς μὲν οὐκ εἰσὶ παντάπασιν
 ἀνίκητοι Πέρσαι οὐδὲ κρείσσους ἢ θνήσκειν ἐπίστασθε δὴ που
 μάχῃ τῇ προτέρᾳ σταθμώμενοι· ὡς δὲ τῇ τε ἀνδρείᾳ καὶ σώμα-
 τος ἰσχυρῶς περιόντες αὐτῶν μόνῳ ἠτιᾶσθε τῷ τοῖς ἄρχουσιν ἀπει-
 θίστεροι εἶναι οὐδεὶς ἂν ἀντείποι. ὅπερ ἐπανορθοῦν πόνῳ οὐδε-
 1) νὶ ὑμῖν πάρεστι. τὰ μὲν γὰρ τῆς τύχης ἐναντιώματα σπουδῇ
 ἐπανορθοῦσθαι οὐδαμῶς πέφυκε, γνώμη δὲ τῶν οἰκείων κακῶν
 ῥαδίως ἂν ἀνθρώπῳ ἱατρὸς γένοιτο. ὥστε ἦν τῶν παραγγελλο- C
 μένων κατακούειν ἢ βουλομένοις ὑμῖν, αὐτίκα δὴ ἀναδησασθε τὸ
 τοῦ πολέμου κράτος. οἱ γὰρ οὐκ ἄλλῳ τῷ ἢ τῷ ἡμετέρῳ ἀκό-
 2) σμῳ θαρσοῦντες ἐφ’ ἡμᾶς ἤκουσιν. σφαλέντες δὲ καὶ νῦν τῆς
 τοιαύτης ἐλπίδος ὁμοίως τῇ προλαβούσῃ ζυμβολῇ ἀπαλλάξουσιν.
 καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίῳ, ὃ μάλιστα δεδύττονται, ὑμᾶς
 ὑπερφρονεῖν ἄξιον. τὸ γὰρ πεζὸν ἅπαν οὐδὲν ἄλλο ἢ ὁμιλὸς
 ἐστὶν ἀγροίκων οἰκτρῶν, οἱ ἐς τὴν παράταξιν ἐπ’ ἄλλῳ οὐδενὶ
 3) ἄρχονται ἢ τεῖχός τε διορύττειν καὶ τοὺς τεθνεῶτας σκυλεύειν καὶ
 τᾶλλα τοῖς στρατιώταις ὑπηρετεῖν. διὸ δὴ ὄπλα μὲν, οἷς ἂν
 καὶ τοὺς ἐναντίους ἐνοχλοῖεν, οὐδαμῇ ἔχουσι, τοὺς δὲ θυρεοὺς
 τοιοῦτους τὸ μέγεθος προβέβληνται μόνον, ὅπως αὐτοὶ πρὸς τῶν D
 H 22

7. ἀνδρείᾳ] ἀνδρεία P.
 τῶν L.

12. παραγγελλομένων] παραγενομέ-

virtute Persica hic discoveritis, ignominiosa vos manet animadversio. Ita concionatus Mirrhanes, exercitum in hostes duxit; dum Belisarius atque Hermogenes coactos pro muro Romanos his fere verbis hortati sunt, Id quidem scitis, superiori certamine edocti, Persas nec invictos usquequaque esse, nec immortales: at nemo negaverit, vos, qui ipsis et animi et corporis robore praestatis, hoc uno inferiores esse, quod non ita bene ducibus obtemperatis. Quin hoc ipsum potestis labore nullo corrigere. Studio certe emendari nequeunt infortunia: sed malis, quorum residet in nobis causa, propositum animi facile mederi potest. Itaque si audientes dicto velitis esse, statim victoriam consequemini. Nam cum huc veniant alia re nulla confisi, nisi disciplinae nostrae perturbatione; hac sua etiam hodie depulsi spe ita abacedent, ut in certamine prius edito factum est. Nec vos moveat ille, quo formidolosius nihil offerunt, ingens numerus, sane dignus contemptu vestro. Universus enim peditatus agricolarum tantum turba est missillorum, qui exercitum eo solum sequuntur, ut perfodiant murum, cadavera spolient, militique deserviant. Idcirco arma, quibus adversarios impetant, nulla habent, et grandiu dumtaxat scuta obiciunt, ne telis ho-

πολεμίων ἤκιστα βύλλωνται. οὐκοῦν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ γενόμενοι οὐκ ἐν τῷ παρόντι μόνον Πέρσας νικήσετε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπονοίας κολάσετε, ὡς μήποτε αὐθις εἰς γῆν τὴν Ῥωμαίων στρατεύονται.“

Ταύτην Βελισάριός τε καὶ Ἑρμογένης τὴν παραίνεσιν ποιη- 5
σάμενοι, ἐπειδὴ Πέρσας ὁδῶ ἴοντας ἐπὶ σφᾶς εἶδον, τρόπῳ τῷ
πρατέρῳ κατὰ τάχος τοὺς στρατιώτας διέταξαν. καὶ οἱ βάρβα-
V 250 ροὶ παρ' αὐτοὺς ἤκοντες μετωπηδὸν ἕστησαν. οὐχ ἅπαντας μέν-
τοι Πέρσας ὁ Μιρράνης ἀντίους τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ τοὺς ἡμί-
σεις ἕστησε, τοὺς δὲ ἄλλους ὕπισθεν μένειν εἴασεν. οἱ δὲ τὸς 10
μαχομένους ἐκδεχόμενοι ἐμελλον ἀκμηῆτες ἐπιθήσεσθαι τοῖς ἐναν-
P 41 τίοις, ὅπως αἰεὶ ἐκ περιτροπῆς ἅπαντες μάχωνται. μόνον δὲ τὸν
τῶν ἀθανάτων λεγομένων λόχον ἡσυχῇ μένειν, ἕως αὐτὸς σημή-
νη, ἐκέλευεν. αὐτὸς τε κατὰ μέσον τοῦ μετώπου ταξάμενος,
Πιτυάζην μὲν τοῖς ἐν δεξιᾷ, Βαρεσμανᾶν δὲ τοῖς ἐς τὸ ἄριστε- 11
ρὸν κέρας ἐπέστησεν. οὕτω μὲν ἀμφοτέροι ἐτετάχατο. Φάρας
δὲ Βελισαρίῳ τε καὶ Ἑρμογένει παραστάς εἶπεν „ Οὐδὲν μοι δο-
κῶ ἐνταῦθα ξὺν τοῖς Ἑρούλοις μένων τοὺς πολεμίους ἐργάσεσθαι
μέγα· ἦν δὲ κρηπτόμενοι ἐς τὸ κάταντες τοῦτο εἶτα, ἐπειδὴ ἐν
τῷ ἔργῳ γίνονται Πέρσαι, διὰ τοῦδε τοῦ λόφου ἀναβαίνοντες 20
ἐκ τοῦ αἰφνιδίου κατὰ νώτου αὐτῶν ἴωμεν ὕπισθεν βύλλοντες,

14. ταξάμενος L. ταξόμενος P.

16. ἐπέστησεν] ἐπέστησαν L.

20. τοῦδε] τούτου L.

15. Πιτυάζην] Πιτιάξην P.

18. ἐργάσεσθαι] ἐργάσασθαι L.

stilibus configantur. Quae cum ita sint; si vos fortiter in hoc praelio gesseritis, non iam modo vincetis Persas; at sic etiam eorum vesaniam castigabit, ut Romano Imperio nunquam posthac inferre signa ausuri sint.

Ita suos cohortati Belisarius et Hermogenes, ubi Persas viderunt ad se recta tendere, extemplo aciem eadem qua nudius tertius forma ordinarunt. Ad quos Barbari cum processissent, steterunt illis obversi. Porro Mirrhanes non omnes hosti Persas opposuit; sed dimidiam duntaxat partem, relictis a tergo caeteris, qui subeundo pugnantis invasuri hostem erant recentes; sic ut in orbem omnes continenter praelio succederent. Unam Immortalium quam appellant cohortem iussit quiescere eousque dum ut adessent mandaret. Ipse in media versans aciei fronte, Pityazi cornu dexterum, Baresmanae laevum assignavit. Sic acie utraque composita, Belisarium et Hermogenem Pharas adiit, et illis astans, Si ibi, inquit, cum Erulis meis positus maneam, nihil in hostem, quod sit operae pretium, facturum mihi videor. Sin latebimus in eo clivo, ac deinde, cum Persas pugnae ardor provererit, superato repente tumulo,

τὰ ἀνήκεστα αὐτοὺς, ὡς τὸ εἰκὸς, δράσομεν.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, καὶ ἐπεὶ τοὺς ἀμφὶ Βελισάριον ἤρεσκε, κατὰ ταῦτα ἐποίει.

Μάχης δὲ ἄχρι ἐς ἡμέραν μέσην οὐδέτεροι ἦρχον. ἐπειδὴ B
δὲ τάχιστα ἢ μεσημβρία παρώχθηκεν, ἔργου οἱ βάρβαροι εἶχοντο,
5 τοῦδε εἴνεκα ἐς τοῦτον τῆς ἡμέρας τὸν καιρὸν τὴν ξυμβολὴν ἀπο-
θέμενοι, ὅτι δὴ αὐτοὶ μὲν σιτίοις ἐς δεῖλῃν ὄψιαν χρῆσθαι μόνον
εἰώθασι, Ῥωμαῖοι δὲ πρὸ τῆς μεσημβρίας, ὥστε οὐποτε ὦνοντο
αὐτοὺς ὁμοίως ἀνθέξιν, ἢν πεινώσιν ἐπίθωνται. τὰ μὲν οὖν
πρῶτα τοξεύμασιν ἐχρῶντο ἐς ἀλλήλους ἐκάτεροι, καὶ τινα τὰ
10 βέλη τῷ πλήθει ἀγλὸν ἐπὶ πλείστον ἐποίει, ἕκ τε ἀμφοτέρων
πολλοὶ ἐπιπτον, πολλῷ δὲ συχνότερα τὰ τῶν βαρβάρων βέλη
ἐφέροντο. ἐν ἐπιτροπῇ γὰρ αἰεὶ ἀκμηῆτις ἐμάχοντο, αἰσθησιν τοῦ
ποιουμένου τοῖς πολεμίοις ὡς ἥκιστα παρεχόμενοι, οὐ μέντοι C
οὐδ' ὡς Ῥωμαῖοι τὸ ἔλασσον εἶχον. πνεῦμα γὰρ ἐνθὲνδε ἐπίφο-
15 ρον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐπιπεσὸν οὐ λίαν αὐτῶν τὰ τοξεύματα
ἐνεργεῖν εἶα. ἐπεὶ δὲ ἅπαντα ἐκατέρους τὰ βέλη ἤδη ἐπιλελοι-
πει, τοῖς τε δόρασιν ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ ἡ μάχη ἔτι μάλ-
λον ἐκ χειρὸς ἐγεγόνει. Ῥωμαίων δὲ κέρως τὸ ἀριστερόν μάλι-
στα ἔκαμνε. Καδισηνοὶ γὰρ, οἱ ταύτῃ ξὺν τῷ Πιτυάξῃ ἐμά-
20 χοντο, πολλοὶ ἐπιβεβοηθηκότις ἔξαπιναίως ἐτρέψαντό τε τοὺς πο-
λεμίους καὶ φεύγουσιν ἐγκείμενοι ἰσχυρότατα συχνοὺς ἐκτείνον. ὁ
δὴ κατιδόντες οἱ ξὺν τῷ Σουνίκα τε καὶ Αἰγᾶ, δρόμῳ πολλῷ ἐπ'

11. τὰ τῶν] τῶν om. L.

14. οὐδ' ὡς] οὐ δαὶ οὐ vel simile

quid A. οὐ δαὶ οἱ L.

19. Πιτυάξῃ] Πιτυάξῃ P.

20. ἐτρέ-

ψαντό τε L. τε om. P.

22. Αἰγᾶ] αἰσᾶν A. αἰσᾶν L. Αἰγᾶν

nominativus est p. 36 d.

factoque a tergo impetu, aversos telis petemus; pessime profecto ipsos habebimus. Haec locutus, probatum Belisario consilium implevit.

Ab ineundo praelio acies utraque se continuit ad meridiem: qua praeterita, statim rem aggressi sunt barbari, ad eam horam reiecta idcirco pugna, quod cum ipsi capere cibum nonnisi sub vesperum consueverint, Romani vero ante meridiem, haud ita restituros putabant, si impastos et fame languidos adorirentur. Sagittis primo utrinque pugnatum est: quarum multitudo caliginem late inducebat. Cadebant parte ex utraque multi: quamquam tela veniebant crebriora a barbaris. Nam in certamen semper integri succedebant per vices, neque id hostis persentiebat. Res tamen Romana non erat peiore loco. Cum enim ventus a parte nostra ferens in barbaros exortus esset, sagittarum, quas missitabant, infringebat vim. Exhaustis demum pharetris, ad hastas venit. Tum pugna cominus fieri et magis ac magis crudescere. In primis Romanorum cornu sinistrum laborabat, impressione subita disiectum a Cadisensis, sociam operam navantibus Pityazi, cui suppetias magno numero tolerant: ac iam fugientibus instantes acerrime multos perimebant. Quo viso, effuse in barbaros incurrerunt Sunicas et Augan, atque his cele-

D αὐτοὺς ἤσαν. πρῶτοι δὲ οἱ τριακόσιοι ξὺν τῷ Φάρα Ἐρου-
λοι ἐξ ὑψηλοῦ κατὰ νύκτου τῶν πολεμίων γινόμενοι ἔργα θαυμα-
στά ἐς τε τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς Καδισηνοὺς ἐπεδείκνυτο. οἱ δὲ
ἐπεὶ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Σουνίκαν πλαγίους ἤδη ἀνιόντας ἐπ' αὐ-
τοὺς εἶδον, ἐς φυγὴν ὤρμητο. τῆς δὲ τροπῆς λαμπρῶς γενο- 5
μένης, ἐπειδὴ ἀλλήλοις ξυνέμιξαν οἱ ταύτῃ Ῥωμαῖοι, γέγονε φό-
νος τῶν βαρβάρων πολὺς. καὶ αὐτῶν κατὰ κέρας τὸ δεξιὸν οὐχ
ἤσσαν ἢ τρισχίλιοι ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ἀπέθανον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς
τὴν φάλαγγα μόλις καταφυγόντες ἐσώθησαν. Ῥωμαῖοι δὲ οὐδέτι
ἐδίωκον, ἀλλ' ἐν τῇ παρατάξει ἐκάτεροι ἔστησαν ἀντίοι ἀλλή- 10
λοις. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.

P 42 Μιρράνης τε ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τοὺς ἀθανάτους λεγο-
μένους ἅπαντας ἐς μέρος τὸ ἀριστερὸν λάθρου ἐπέμψεν. οὓς δὲ
κατιδόντες Βελισάριός τε καὶ Ἐρμογένης, τοὺς ἀμφὶ Σουνίκαν τε
καὶ Αἰγῶν ἐξακοσίους ἐς γωνίαν τὴν ἐν δεξιᾷ ἐκέλευον ἵεναι, οὗ 15
δὲ οἱ ξὺν τῷ Σίμα τε καὶ Ἀσκῶν ἴσταντο, καὶ αὐτῶν ὀπισθεν

H 23 τῶν Βελισαρίῳ ἐπομένων πολλοὺς ἔστησαν. Πέρσαι μὲν οὖν, οἱ
κέρας τὸ ἀριστερὸν εἶχον Βαρεσιμανῶ ἡγουμένου σφίσι, ξὺν τοῖς
ἀθανάτοις ἐς τοὺς κατ' αὐτοὺς Ῥωμαίους δρόμῳ ἐσέβαλλον. οἱ δὲ
οὐχ ὑποστάντες τὴν ἔφοδον ἐς φυγὴν ὤρμητο. τότε δὲ οἱ τε ἐν τῇ 20
γωνίᾳ Ῥωμαῖοι καὶ ὅσοι αὐτῶν ὀπισθεν ἦσαν, σπουδῆ πολλῇ
ἐπὶ τοὺς διώκοντας ἤσαν. ἄτε δὲ τοῖς βαρβάροις ἐγκάρσιοι ἰόν-

B τες, διεῖλον αὐτῶν δίχα τὸ στράτευμα, καὶ τοὺς μὲν πλείστους

7. αὐτῶν A. τῶν P. 16. Σίμα] σίμμα A.

rius trecenti illi cum Phara Erull ex edito aversis hostibus imminentes
mira facinora cum in alios ediderunt, tum maxime in Cadisenos, qui ut
Sunicam etiam cum suis e transverso prorumpentem videre, illico arri-
puerunt fugam. Ea clare cognita, junxerunt agmina Romani, qui illic
erant, et magnam barbarorum caedem fecerunt. In hac dimicatione ce-
ciderunt ex hostium cornu dextero minimum III. M. caeteri vix evaserunt
ad suam aciem: neque illos insecuti Romani sunt; sed in acie utrique
sibi invicem oppositi constiterunt. Hunc res ibi successum habuit.

Ad cornu vero sinistrum Mirrhanes cum alios complures submisit,
tum totam cohortem Immortalium. Hos ut viderunt Belisarius et Hermo-
genes, sexcentos equites, quos Sunicas cum Augane ducebat, ad angu-
lum dexterum, ubi Simas et Ascan in procinctu stabant, vocarunt. Pone
illos magna pars eorum, qui Belisarium sequebantur, locata fuit. Igitur
Persae in cornu sinistro positi, duce Baresmana, cum Immortalibus Ro-
manos invadunt sibi obiectos. Hi magno fracti impetu iam ruebant in
fugam, cum dispositae ad angulum turmae et quicumque post illas ad-
erant, in persequentes effudere se ardentissime. Obliquo incursu bifa-
riam scissus est barbaricus exercitus, exclusa ad dexteram parte maxima,

ἐν δεξιᾷ εἶχον, τινὰς δὲ καὶ ἐγκαταλειφθέντας ἐν ἀριστερᾷ ἐποιή-
 σαντο. ἐν τοῖς καὶ τὸν τοῦ Βαρεσμανῆ τὸ σημεῖον φέροντα ξυ-
 ἔπεσεν εἶναι, ὃν δὴ ὁ Σουνίκας τῷ δόρατι ἐπελθὼν παῖει. ἤδη
 τε Πέρσαι οἱ ἐν τοῖς πρώτοις διώκοντες, αἰσθόμενοι οὐ ἦσαν κα-
 5 κοῦ, στρέψαντές τε τὰ νῶτα καὶ τὴν δίωξιν καταπαύσαντες ἐπ' V 251
 αὐτοὺς ἤεσαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀμφίβολοι πρὸς τῶν πολεμίων ἐγί-
 νοντο. ξυνέντες γὰρ τῶν ποιουμένων οἱ φεύγοντες ἀνέστρεφον
 αὐθις. οἱ τε γοῦν ἄλλοι Πέρσαι καὶ ὁ τῶν ἀθανάτων λόχος, κε-
 κλιμένοι τε τὸ σημεῖον ἰδόντες καὶ ἐς τὸ ἔδαφος καθεμιμένον, ἐπὶ
 10 τοὺς ἐκείνη Ῥωμαίους σὺν τῷ Βαρεσμανῆ ὤρμησαν. Ῥωμαῖοι C
 δὲ ὑπηγντίαζον. καὶ πρῶτος Σουνίκας τὸν Βαρεσμανῆν ἔκτεινέ
 τε καὶ ἐκ τοῦ ἵππου ἐς τὸ ἔδαφος ἔρριψε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς δέος
 μέγα οἱ βάρβαροι ἐμπεπτωκότες ἀλκῆς μὲν οὐκέτι ἐμύνηντο,
 ἀκοσμία δὲ πολλῇ ἐχόμενοι ἔφευγον. καὶ κατ' αὐτῶν Ῥωμαῖοι
 15 κέκλωσιν τινα ποιησάμενοι πεντακισχιλίους μάλιστα ἔκτειναν. οὐ-
 τω τε τὰ στρατόπεδα παντάπασιν ἐκινήθη ἐκάτερα, Περσῶν μὲν
 εἰς ὑπαγωγὴν, Ῥωμαίων δὲ ἐς τὴν δίωξιν. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ
 ὅσοι δὴ πεζοὶ ἐν τῷ Περσῶν στρατεύματι ἦσαν, ῥίψαντές τε τοῖς
 θυρεοῦς καὶ καταλαμβανόμενοι κόσμῳ οὐδενὶ παρὰ τῶν πολεμίων
 20 ἔκτεινοντο. Ῥωμαίων μέντοι ἡ δίωξις δι' ὀλίγον ἐγένετο. D
 Βελισάριος γὰρ καὶ Ἑρμογένης περαιτέρω ἵεναι οὐδαμῆ εἶον, D
 δεισαντες μὴ τινι ἀνάγκῃ Πέρσαι ὑποστραφέντες τρέψωνται
 αὐτοὺς οὐδενὶ λόγῳ διώκοντας, ἱκανόν τε αὐτοῖς κατεφαίνετο
 τὴν νίκην ἀκραιφνῆ διασώσασθαι. μακροῦ γὰρ χρόνου Ῥωμαίων

4. οὐ L. οἱ P.

ad laevam altera intercepta cum Baresmanae vexillario, quem adortus
 Sunicas hasta confecit. Hoc loco Persae, qui primi fugientibus insta-
 bant, discrimine cognito terga vertunt, et istos desistunt insequi, ut illos
 petant. At ipsi iam ab hostibus utrinque peti coepti sunt. Etenim qui
 fugiebant, re intellecta, ad eos conversi redierunt. Porro Immortalium
 cohors ac caeteri Persae, ubi inclinatum vexillum et afflictum humi vi-
 derunt, eam partem versus cum Baresmana ceperunt impetum. Occur-
 runt Romani, ac primus Sunicas Baresmanam confodit, atque ex equo
 ad terram dat. Eo casu percussi barbari, proiecta virtute, consternan-
 tur in fugam. Romani promotis aciei cornibus sic illos circumcluserunt,
 ut ad quina millia interfecerint: atque ita utraque acies se prorsus mo-
 vit ac mutavit locum; Persica, retrahendo sese; Romana, insequendo.
 Tum omnes, qui in Persarum exercitu pedibus merebant, nudi clypeis,
 quos abiecerant, in summa perturbatione deprehensi, occisione perie-
 runt. Nec longe procurrerunt haerentes in terga fugacium Romani, in-
 hibentibus Belisario et Hermogene, cum vererentur ne Persae necessitate
 compulsi ora impetumque converterent in temere persequentes, eosque
 profligarent. Et vero ipsis id satis esse videbatur, si victoriam retine-

τῇ μάχῃ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἠσσήθησαν Πέρσαι. οὕτω μὲν ἀπ' ἀλλήλων ἐκάτεροι διεκριθῆσαν. Πέρσαι δὲ οὐκέτι μάχην ἐκ τοῦ εὐθείους ἐς Ῥωμαίους διενεγκεῖν ἤθελον. ἐγένοντο μέντοι ἀμφοτέροις τινὲς ἐξ ἐπιδρομῆς ἔφοδοι, ἐν αἷς οὐκ ἔλασπον Ῥωμαῖοι ἔσχον. τὰ μὲν οὖν στρατόπεδα ἐν Μεσοποταμίᾳ τῇδε ἐφέρετο. 5

P 43 αἶ. Καβάδης δὲ ἄλλο στράτευμα εἰς Ἀρμενίαν τὴν Ῥωμαίων κατήκοον ἔπεμπε. τὸ δὲ στράτευμα τοῦτο Περσαρμενίων τε καὶ Σουνιτῶν ἦσαν, οἳ δὴ Ἀλανοῖς εἰσιν ὄμοροι. Οὐννοὶ τε αὐτοῖς οἱ Σάβειροι καλούμενοι τρισχλίοι ξυνῆσαν, μαχιμώτατον ἔθνος. στρατηγὸς δὲ Μερμερόης, Πέρσης ἀνὴρ, ἅπασιν ἐφει-10 στήκει. ὅπερ ἐπειδὴ Θεοδοσιονπόλεως τριῶν ἡμερῶν ὁδῶ διεῖχον, ἐνστρατοπεδευσάμενοί τε ἕμενον ἐν Περσαρμενίων τῇ χώρᾳ καὶ τὰ ἐς τὴν ἐσβολὴν ἐξηρτύοντο. ἐτύγγανε δὲ Ἀρμενίας μὲν B στρατηγὸς Δωρόθεος, ὦν ἀνὴρ συννετός τε καὶ πολέμων πολλῶν ἔμπειρος. Σίττας δὲ ἀρχὴν μὲν τὴν στρατηγίδα ἐν Βυζαντίῳ 15 εἶχε, παντὶ δὲ τῷ ἐν Ἀρμενίοις στρατῷ ἐφειστήκει. οἳ δὲ στράτευμα πολεμίων γνόντες ἐν Περσαρμενίοις ἀγείρεσθαι, δορυφόρους εὐθύς δύο ἔπεμψαν, ἐφ' ᾧ διασκοπήσαντες ἅπασαν σφίσι τῶν πολεμίων τὴν δύναμιν ἐσαγγείλωσιν. ἄμφω τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν βαρβάρων γενόμενοι καὶ ἅπαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς κατα-20 νοήσαντες ἀπηλλάσσοντο. ὁδῶ τε ἰόντες ἐς τι τῶν ἐκείνῃ χωριῶν Οὐννοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκῆτως ἐντυγχάνουσιν. ὑφ' ὧν ἄτερος

11. τριῶν] γ' P. 13. τὰ ἐς A. τὰ om. P. 16. ἐφειστήκει L. ἐφειστήκει P. 17. ἀγείρεσθαι] ἐγείρεσθαι L. 22. ἀπροσδοκῆ-
τως] ἀπροσδοκῆτοις L.

rent integram et illibatam, cum longo iam intervallo Romani Persas acie superassent. Ita discessum est: neque ausi sunt Persae postea cum Romanis recte et collato Marte pugnare: leves tantum incursiones utrinque factae, in quibus Romani haud inferiores fuerunt. Hic erat belli status in Mesopotamia.

15. In Armeniam Romanis subditam alium Cabades exercitum misit, e Persarmenis et Sunitis, qui sunt Alanis finitimi, conflatum. Iis se adiunxerant tria Hunnorum millia, eorum qui vocantur Sabiri: bellicosissima sane gens. Mermeroes Persa omnibus praeerat. In Persarmenia cum substitissent, castris quodam in loco positis, unde ad Theodosiopolin iter est tridui, ad irruptionem faciendam se comparabant. Ac tum quidem Armeniae Dux erat Dorotheus, intelligens vir, et multorum bellorum usu peritus. Sittas vero Magister militum in praesenti ac simul per Armeniam. Hi cum exercitum in Persarmenia confici audiissent, statim Praetorianos binos eo miserunt, ut explorete renuntiarent quid virium haberet hostis. Iamque in castra Barbarorum illapsi ambo, diligenter inspectis omnibus revertebantur, et regionis illius locum nescio quem petebant, cum improvide in Hunnos inciderunt. Vivus eorum alter, Daga-

μὲν, *Δάγαρις* ὄνομα, δεθεὶς ἐζωγράφθη, ὃ δὲ δὴ ἄλλος φηγεῖν τε C
 ἴσχυσε καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὸν πάντα λόγον ἀπήγγειλεν. οἱ δὲ
 ἔβαν τὸ στράτευμα ἐξοπλίσαντες τῶν πολεμίων τῷ στρατοπέδῳ
 ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέστησαν. οἱ τε βάρβαροι τῷ ἀπροσδοκῆτῳ
 5 καταπλαγέντες οὐκέτι ἐς ἀλκὴν ἔβλεπον, ἀλλ' ἔφευγον ὡς ἕκαστός
 πη ἐδίνατο. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι κτείναντές τε συγχοῦς καὶ τὸ
 στρατόπεδον ληισάμενοι αὐτίκα δὴ ὀπίσω ἀπήλαυνον.

Μερμερόης τε ξύμπασαν ἀγείρας τὴν στρατιὰν οὐ πολλῶ
 ὕστερον ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλε, καὶ καταλαμβάνουσι D
 10 τοὺς πολεμίους ἀμφὶ Σάταλαν πόλιν. οὗ δὴ ἐνστρατοπεδευσά-
 μνοι ἐν χωρίῳ Ὀκτάβη ἠσύχαζον, ὅπερ τῆς πόλεως ἐξ τε καὶ
 πεντήκοντα σταδίου ἀπέχει. Σίττας μὲν οὖν χιλίους ἐπαγόμε-
 νος ὑπισθεν τῶν τινος λόφων ἐκρύπτετο, οἷοι πολλοὶ Σάταλαν V 25
 τὴν πόλιν ἐν πεδίῳ κειμένην κυκλοῦσι. Δωρόθεον δὲ ζῦν τῷ H 24
 15 ἄλλῳ στρατῷ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐκέλευε μένειν, ἐπεὶ ἐν τῷ
 ὁμαλῷ τοὺς πολεμίους ὑφίστασθαι οἷοί τε εἶναι οὐδαμῆ ᾗοντο,
 οὐχ ἦσσαν ἢ τρισμυρίους ὄντας, αὐτοὶ μόλις ἐς τὸ ἡμισυ ἐξι-
 κνοίμενοι. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ οἱ βάρβαροι ἄγχιστα τοῦ περι-
 βόλου γενόμενοι κύκλωσιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι τινα ἐν σπουδῇ εἶχον. P 44
 20 ἄφρω δὲ κατιδόντες τοὺς ἀμφὶ Σίτταν ἐξ ὑψηλοῦ ἤδη ἐπ' αὐτοὺς
 καταβαίνοντας, καὶ αὐτῶν ζυμμετρεῖσθαι τὸ πλῆθος ἠκιστα ἔχον-
 τες, ἄτε κονιορτοῦ ὥρα θέρους πολλοῦ ἐγκειμένον, πολλῶν τε
 πλείους ᾗοντο εἶναι καὶ τῆς κυκλώσεως κατὰ τάχος ἀφήμενοι ἐς

8. ἀγείρας] ἐγείρας L. 17. ἦσσαν] ἦσους Hm. Sic p. 72, 8.

ris nomine, captus vincetusque est: alter elapsus, quae viderat, Ducibus plane edidit. Illi imperatis militi armis derepente in castra hostium convolant. Attonitis inopinato impetu Barbaris non iam ad vim, sed ad fugam animus: eam pro se quisque capessere: Romani passim caede metere fugientes. Castris demum direptis, reditum maturarunt.

Nec multo post Mermeroes ubi copias omnes collegisset, eas in agrum Rom. induxit et circa urbem Satalam offendit hostes, stativa tunc habentes Octavae, quae stadiis ab urbe lvi. distat. Hic viros mille secum assumit Sittas, et post collem, e multis unum, qui Satalam in planitie sitam ambiunt, delitescit, Dorotheo cum reliquis copiis intra moenia manere iussu. Cum enim Romani vix mediam aequarent numero partem hostium, qui non pauciores erant xxx. m. non videbantur eorum impressionem excipere in campo ac sustinere posse. Postero die, dum Barbari muris admoti urbem corona cingere intendunt, apparere ex insperato Sittas, recta ad ipsos de collis vertice cum agmine suo descendens. Et quoniam prae aestivi pulveris vi commetiri id visu minime poterant, multo numerosius rebantur esse. Quare omissu cingendae urbis consilio,

ὀλίγον τινὰ χῶρον αὐτοὺς ξυναγαγεῖν ἔπειγοντο. φθάσαντες δὲ Ῥωμαῖοι καὶ διελόντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς ξυμμορίας δύο ἀναχωροῦσιν ἐκ τοῦ περιβόλου ἐπέθεντο, ὅπερ ἐπειδὴ ἄπας εἶδεν ὁ Ῥωμαίων στρατὸς, ἐθάρσησάν τε καὶ δρόμῳ πολλῶν ἐκ τοῦ περιβόλου ξυρρέοντες ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐχώρησαν. μέσους δὲ αὐτοὺς 5
B καταστησάμενοι εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. πλήθει μέντοι, ὥσπερ ἐρρήθη, τῶν πολεμίων οἱ βάρβαροι ὑπεραίροντες ἔτι ἀνεῖχον, ἢ τε μάχῃ καρτερὰ ἐγεγόνει καὶ ἐκ χειρὸς ἦν. ἀγχιστροφούς δὲ τὰς διώξεις ἐποιοῦντο εἰς ἀλλήλους ἐκάτεροι, ἐπεὶ ἵππεῖς ἅπαντες ἦσαν. ἐνταῦθα Φλωρέντιος Θραῦξ, καταλόγου ἱππικοῦ ἄρχων, 10 εἰς μέσους ὀρμήσας τοὺς πολεμίους καὶ αὐτῶν τὸ στρατηγικὸν σημεῖον ἄρπάσας, ἐπικλίνας τε αὐτὸ ὡς μάλιστα, ὀπίσω ἀπήλαυνεν. καὶ αὐτὸς μὲν καταληφθεὶς τε καὶ κρεουρηθεὶς αὐτοῦ ἔπεσε, τῆς δὲ νίκης Ῥωμαίοις αἰτιώτατος γέγονεν. ἐπεὶ γὰρ τὸ σημεῖον οἱ βάρβαροι οὐκέτι ἑώρων, ἐς ἀκοσμίαν τε πολλὴν καὶ ὀρ- 15 ρωδῖαν ἐμπεπτωκότες ὑπεχώρησάν τε καὶ γενόμενοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἡσύχαζον, πολλοὺς ἐν τῇ μάχῃ ἀποβαλόντες. τῇ τε ὑστεραίᾳ ἐπ' οἴκου ἅπαντες ἀνεχώρησαν οὐδενὸς σφίσις ἐπισπομένον, ἐπεὶ μέγα τε καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι τῷ Ῥωμαίων στρατῷ βαρβάρους τοσοῦτους τὸ πλῆθος ἐν τε τῇ σφετέρᾳ χώρᾳ 20 ἐκεῖνα πεπονθέναι ἄπερ μοι ὀλίγον ἐμπροσθεν εἶρηται, καὶ ἐς τὴν πολεμίαν ἐμβεβληκότας, ἀπράκτους τε καὶ οὕτω πρὸς τῶν ἐλασσόνων ἡσσημένους ἀπαλλαγῆναι.

6. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

in arctum sese cogere properarunt. Praevertunt Romani, ac divisi bifariam, illos a muro se referentes adoriuntur. Quo viso erecti caeteri effudere se portis, interceptumque hostem in fugam verterunt; ita tamen, ut subinde resisteret, quippe numero longe superior, ut dicebam. Acris erat dimicatio, et res manu gerebatur, cumque omnes ex equis pugnarent, incursu celeri ac recursu sese invicem lacescebant. Tunc in medios hostes invectus Florentius Thrax turmae equestris ductor vexillum Praetorium rapuit, eoque ad solum inclinato cum ad suos rediret, comprehensus et in frustra concisus occidit. Ab ipso maxime nata est Romanis victoria. Si quidem Barbari, sublato ex oculis vexillo, misere turbati sunt, et terrore concitati cessere retro: demum in castra se collegerunt, multis pugnando amissis. Postridie patriam repetierunt, neque illos ququam insecutus est. Quod enim tanto numero Barbari eam, quam paulo supra memoravimus, cladem in regno suo accepissent, et nunc in hostile ingressi lusissent operam, atque a paucioribus fusi profligatique abcessissent; id vero Romanus exercitus magnum et illustre esse existimabat.

Τότε καὶ Περσῶν χωρία ἐν Περσαρμενίοις Ῥωμαῖοι ἔσχον
 φρούριόν τε τὸ Βῶλον καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον, ὅθεν δὴ
 τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες βασιλεῖ φέρουσιν. ἐτύγχανον δὲ
 καὶ ὀλίγω πρότερον καταστρεψάμενοι τὸ Τζανικὸν ἔθνος, οἷ ἐν
 5 γῆ τῇ Ῥωμαίων αὐτόνομοι ἐκ παλαιοῦ ἴδρυντο· ἄπερ αὐτίκα ὄν-
 τινι ἐπράχθη τρόπον λελέξεται. ἐκ τῶν Ἀρμενίας χωρίων ἐς D
 Περσαρμενίαν ἴοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὁ Ταῦρός ἐστιν, ἐς τε Ἰβηρίαν
 καὶ τὰ ἐκείνη ἔθνη διήκων, ὡσπερ μοι ὀλίγω ἔμπροσθεν εἴρηται,
 ἐν ἀριστερᾷ δὲ κατάντης μὲν ἐπὶ πλεῖστον προιοῦσα ἡ ὁδὸς γίνε-
 10 ται, καὶ ὄρη ἀποκρέμαται λίαν ἀπότομα νεφέλαις τε καὶ χιόσι
 κεκαλυμμένα τὸν πάντα αἰῶνα. ἐνθεν ἔξιὼν ποταμὸς Φᾶσις φέ-
 ρεται εἰς γῆν τὴν Κολχίδα. ταύτῃ τὸ ἐξ ἀρχῆς βάρβαροι, τὸ
 Τζανικὸν ἔθνος, οὐδενὸς κατήκοοι ᾤκητο, Σάνοι ἐν τοῖς ἄνω
 χρόνοις κυλούμενοι, ληστείαις μὲν χρώμενοι ἐς τοὺς περιοίκους
 15 Ῥωμαίους, δίαιταν δὲ σκληρὰν ὑπερφνωῶς ἔχοντες καὶ τοῖς φω-
 ρίοις αἰὲ ἀποζῶντες. οὐ γάρ τι εἰς βρῶσιν αὐτοῖς ἀγαθὸν ἢ γῆ
 ἔφερε· διὸ δὴ αὐτοῖς χρυσίον τακτὸν ἀνὰ πᾶν ἔτος ὁ Ῥωμαίων P 45
 βασιλεὺς ἐπέμπευ, ἐφ' ᾧ δὴ μήποτε ληίσονται τὰ ἐκείνη χωρία. οἱ
 δὲ καὶ ὄρκους τοὺς σφίσι πατέριους ὑπὲρ τούτων ὁμνύντες καὶ τὰ
 20 ὁμωμοσμένα ἐν ἀλογίᾳ ποιοῦμενοι ἀπροσδόκητοί τε ἐμπύπτοντες
 ἐκ τῶν ἐπὶ πλεῖστον ἐκακούρουσιν οὐκ Ἀρμενίους μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς αὐτῶν ἐχομένους Ῥωμαίους μέχρι ἐς θάλασσαν, δι' ὀλίγου

4. Τζανικὸν] τερανικὸν A. Zanican RV, et infra. 6. τρόπον] Legebatur λόγον. 8. ἐκείνη ἔθνη] Legebatur ἔθνη ἐκείνη. ἔθνη ἐκείνης L. 9. προιοῦσα] Legebatur ἄν προιοῦσα. Quo fortasse ἀνιοῦσα indicatum fuit. 11. Φᾶσις] Φάσις P. 13. Σάνοι] Sani RV. 18. ληίσονται] ληίσονται L. 19. τοὺς om. L.

Quo etiam tempore Romani loca ditionis Persicae obtinuerunt in Persarmenia, Bolum castellum et Pharangium, ut appellant: ubi sunt auri fodinae Regis Persarum. Aliquanto ante subacti fuerant Tzani, veteres ac liberi incolae regionis, quae Romani Imperii finibus comprehenditur. Mox uti res gesta sit dicam. Ex Armenia in Persarmeniam eunti ad dextram est mons Taurus, qui, ut paulo supra descripsimus, ad Iberes usque et vicinas gentes evadit: ad laevam, iter in declivi longissimum, et montes praeruptissimi; qui nubibus ac nive perenni tecti impendent, unde et scatens fluvius Phasis in Colchidem fertur. Hic sedes ab omni vetustate habuerant, nec parebant cuiquam Tzani (olim Sani dicebantur) gens barbara, circumpositos Romanos infestare solita latrociniiis et asperissimo durata victu. Et quoniam illos parum alebat malignum solum, rapto semper vivebant. Quare Romanus Imperator certum auri modum ipsis ea lege quotannis mittebat, ut vim ab circumiectis locis abstinerent. Verum illi neglectis, quibus fidem obstrinxerant, iuramentis patriis, iamdiu non in Armenios modo, sed in Romanos etiam accolae adusque Pontum infestissime gras-

δὲ τὴν ἔφοδον πεποιημένοι, εὐθὺς ἐπ' οἶκον ἀπεκομίζοντο. καὶ Ῥωμαίων ἕως ἐντυχόντες στρατῶ ἤσσωντο μὲν τῇ μάχῃ, ἀλώσιμοι δὲ παντάπασιν οὐκ ἐγίνοντο χωρίων ἰσχύϊ. μάχῃ τοίνυν ὁ Σίττας αὐτοὺς πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου νικήσας, ἐπαγωγὰ τε πολλὰ

B εἰς αὐτοὺς εἰπὼν τε καὶ πράξας, προσποιήσασθαι παντελῶς ἰσχυ- 5

V 253 σε. τὴν τε γὰρ δίαίταν ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον μεταβαλόντες ἐς καταλόγους αὐτοὺς Ῥωμαϊκοὺς ἐπεγράψαντο καὶ τὸ λοιπὸν ἕξιν τῷ ἄλλῳ Ῥωμαίων στρατῶ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξίασι. τὴν δὲ δόξαν

H 25 ἐπὶ τὸ εὐσεβέστερον μετέθεντο, ἅπαντες Χριστιανοὶ γεγενημένοι. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τοῖς Τζανοῖς ταύτῃ πῃ ἔσχεν. 10

Ἐπερβάντι δὲ τὰ αὐτῶν ὄρια φάραγξ ἔστι βαθεῖά τε καὶ λίαν κρημνώδης μέχρι ἐς τὰ Κανκάσια ὄρη διήκουσα. ἐνταῦθα χωρία τε πολυάνθρωπά ἐστι καὶ ἀμπελὸς τε καὶ ἄλλη ὀπώρα διαρκῶς φύεται. καὶ μέχρι μὲν ἐς τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα

C Ῥωμαίοις ἡ φάραγξ αὕτη ὑποτελής τυγχάνει οὔσα, τὸ δὲ ἐνθένδε 15

οἱ Περσαρμενίων ὄροι ἐκδέχονται, οὗ δὴ καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ μέταλλον ἐστιν, ὅπερ Καβάδου δόντος ἐπετρόπευε τῶν τις ἐπιχωρίων Συμεώνης ὄνομα. οὗτος ὁ Συμεώνης ἐπειδὴ ἀμφοτέρους ἐς

τὸν πόλεμον ἀκμάζοντας εἶδε, Καβάδην τῆς τῶν χρημάτων προσόδου ἀποστερεῖν ἔγνω. διὸ δὴ αὐτόν τε καὶ τὸ Φαράγγιον Ῥω-

20 μαίοις ἐνδοὺς οὐδετέροις τὸν ἐκ τοῦ μετάλλου χρυσοῦ ἀποφέρειν ἤξιον. Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ οὐδὲν ἔπραττον, ἀποχρῆν σφίσις ἡγούμενοι ἀπολωλέναι τοῖς πολεμίοις τὴν ἐνθένδε φορὰν, Πέρσαι δὲ

1. οἶκον] οἶκος L.

sabantur, raptimque facta populatione, domum revolabant. Si quando in Rom. exercitum forte inciderent, fundebantur illicet; omnino tamen ne delerentur obstabat inexpugnabilis locorum situs. Hos Barbaros cum ante bellum istud Sittas praelio vicisset, tandem humanitatis illecebris, quam et verbis et re testatus prolixè est, ipsos perdomuit ac subegit. Nam ad mitiorem vitæ cultum traducti, nomina sua in Rom. numeros retulerunt, ac iam inde usque eos in expeditiones sequuntur. Cum feritate impietatem etiam exuerunt et Christianam omnes religionem amplexi sunt. Hactenus de Tzanis.

Transitis eorum finibus, venitur in vallem altam admodum et præcipitiis asperam, quæ ad montes usque Caucasios pertinet. Hic oppida sunt frequentia incolis: vitifera tellus, fructus autumnales cuiusque generis benigne sufficit. Tridui iter habet ea vallis pars, quæ paret Romanis: alteram excipiunt Persarmenias fines; ubi et auri fodinæ sunt, quibus concessu Cabadis præerat oriundus indidem Symeones. Is ubi Romanos inter ac Persas bellum exarsisse vidit, apud se statuit proventu auri Cabadem intervertere. Itaque et se ipse Romanis et Phrangium dedit, hac arte id consecutus, ut effossum aurum impune retineret. Nam nec Romani exigebant, contenti nihil inde ad hostem redire: nec

οὐχ οἷοί τε ἦσαν ἀκόντων Ῥωμαίων τοὺς ταύτη ὠκνημένους ἀντισταιοίσης τῆς δυσχωρίας βιάζεσθαι.

Ἐπὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ναρσῆς τε καὶ Ἀράτιος, οἱ Δ Βελισαρίῳ τε καὶ Σίττα ἐν Περσαρμενίων τῇ χώρᾳ κατ' ἀρχὰς 5 τοῦδε τοῦ πολέμου εἰς χεῖρας ἦλθον, ὥσπερ ἔμπροσθέν μοι δεδήλωται, σὺν τῇ μητρὶ αὐτόμολοι ἐς Ῥωμαίους ἦγον, καὶ αὐτοὺς Ναρσῆς ὁ βασιλέως ταμίης ἐδέξατο — Περσαρμένιος γὰρ καὶ αὐτὸς γένος ἐτύγχανε — χρήμασί τε αὐτοὺς δωρεῖται μεγάλοις. ὅπερ ἐπειδὴ Ἰσαάκης, ὁ νεώτατος αὐτῶν ἀδελφός, ἔμαθε, Ῥωμαίους 10 λάθρα εἰς λόγους ἐλθὼν Βῶλον αὐτοῖς τὸ φρούριον, ἄγχιστά πη ὄν τῶν Θεοδοσιουπόλεως ὀρίων, παρέδωκε. στρατιώτας γὰρ ἐγγύς πη ἐπέστελλε κρύπτεσθαι, οὓς δὴ τῷ φρουρίῳ νύκτωρ ἐδέξατο, μίαν αὐτοῖς λάθρα ἀνακλίνας πυλίδα· οὕτω τε καὶ αὐτὸς εἰς Βυζάντιον ἦλθεν.

15 15'. Οὕτω μὲν Ῥωμαίοις τὰ πράγματα εἶχε. Πέρσαι δὲ P 46 πρὸς Βελισαρίου ἐν Λάρας ἡσσημένοι τῇ μάχῃ οὐδ' ὡς ἐνθένδε ἀναχωρεῖν ἔγνωσαν, ἕως Ῥουφίνος, ἐπεὶ ἐς ὕψιν τὴν Καβάδου ἦλθεν, ἐλέξεν ὧδε „Ἐπεμψέ με, ὦ βασιλεῦ, ὁ σὸς ἀδελφὸς μέμψιν δικαίαν τυγχάνουσιν μεμφόμενος, ὅτι δὴ Πέρσαι ἀπὸ οὐδε- 20 μιᾶς αἰτίας εἰς γῆν τὴν αὐτοῦ ἐν ὄπλοις ἦλθον. καίτοι βασιλεῖ μεγάλῳ τε καὶ ἐς τοσοῦτον ξυνέσεως ἦκοντι ἐκ πολέμου εἰρήνην πρυτανεῦσαι μᾶλλον ἢν πρόποι ἢ τῶν πραγμάτων εὖ καθεστῶτων ταραχὴν οὐ δέον αὐτῷ τε καὶ τοῖς πέλας προστρίβεσθαι. οἷς δὴ B

11. Θεοδοσίου πόλεως divisim P hic et alibi.

Persae Romanis invitis poterant in incolas vim ob locorum asperitatem suscipere.

Sub idem tempus Narses atque Aratius, qui belli huius initio cum Belisario et Sitta (quod iam ante narraui) in Persarmenia dimicaverant, ultro cum matre ad Romanos transfugerunt. Eos Narses, Imperatoriae gazae Praefectus, natione et ipse Persarmenus, excepit ac magna pecunia donavit. Quod ubi audiit eorum frater natus minimus Isaces, cum Romanis clanculum collocutus, Bolum castellum agro Theodosiopolitano finitimum ipsis tradidit, admissis noctu porta clam aperta militibus, qui se prope abdidierant, ex ipsius praescripto. Tum ipse quoque Byzantium venit.

16. Romanis quidem res ista cesserat: Persae vero quamvis a Belisario victi acie fuissent ad Daram, tamen inde abire noluerunt, donec Rufinus Cabadem adiit: ad cuius conspectum admissus, in hunc modum verba fecit. *A fratre huc tuo missus, o Rex, ipsius querelas ad te defero sane iustas. Nimirum armis infesti Persae irruerunt in eius regnum, quamvis nulla iniuria provocati. At magnum certe Regem tantaque sapientia praevidit magis decet bellum pace componere quam bello miscere pacem, et se ac vicinos, quando res in tranquillo sedent, discordia indi-*

καὶ αὐτὸς εὐελπίς ὢν ἐνθάδε ἀφῆμαι, ὅπως τὸ λοιπὸν ἀμφοτέ-
ροις τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ εἶη.“ Ῥουφῖνος μέντοι τοσαῦτα
εἶπε. Καβάδης δὲ ἀμείβεται ὡδε „Ὡ παῖ Σιλβανοῦ, μηδα-
μῶς ἀντιστρέφειν τὰς αἰτίας πειρῶ, πάντων ἔξειπισταμένος μάλι-
στα ταραχῆς ἀπάσης αἰτιωτάτους γεγονέναι τοὺς Ῥωμαίους ὑμᾶς. 5
πύλας γὰρ τὰς Κασπίας ἡμεῖς ἔσχομεν ἐπὶ τῷ Περσῶν τε καὶ Ῥω-
μαίων ἀγαθῷ βιασάμενοι τοὺς ἐκείνη βαρβάρους, ἐπεὶ Ἀναστά-
σιος ὁ Ῥωμαίων ἀντοκράτωρ, ὡς πον καὶ αὐτὸς οἶσθα, παρὸν αὐ-
τὰς χρήμασιν ὠνεῖσθαι, οὐκ ἤθελεν, ὅπως μὴ στράτευμα ἐς

10
C ρων προῖεσθαι ἀναγκάζεται. ἔξ ἐκείνου τε ἡμεῖς στρατιὰν το-
σαύτην τὸ πλῆθος ἐνταῦθα καταστησάμενοι καὶ ἐς τὸν παρόντα
χρόνον ἐκτρέφοντες δεδώκαμεν ὑμῖν τό γε κατὰ τοὺς ἐκείνη βαρ-
βάρους μέρος ἀδήωτον τὴν χώραν οἰκεῖν, ξὺν πολλῇ ἀπραγμο-
σύνη τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἔχουσιν. ὥσπερ δὲ οὐχ ἰκανὸν ὑμῖν τοῦ- 15

V 254 τό γε, καὶ πόλιν μεγάλην Δάρας ἐπιτείχισμα Πέρσαις πεποίησθε,
καίπερ διαρρήδην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἀπειρημένον, ὥσπερ Ἀνατό-
λιος πρὸς Πέρσας ἔθετο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δυοῖν στρατοπέδοιν

D ἀνάγκη πόνοις τε καὶ δαπάνῃ κεκακῶσθαι τὰ Περσῶν πράγματα,
τὸ μὲν, ὅπως μὴ Μασσαγέται τὴν ἀμφοτέρων γῆν ἄγειν τε 20
καὶ φέρειν ἀδεῶς δύνωνται, τὸ δέ, ὅπως ἂν τὰς ὑμετέρας
ἐπιδρομὰς ἀναστέλλοιμεν. ὑπὲρ ὧν ἔναγχος μεμφομένων ἡμῶν,
δυοῖν τε τὸ ἕτερον ἀξιούντων παρ' ὑμῶν γίνεσθαι, ἢ ἔξ ὑμ-

23. δυοῖν] δυεῖν P.

gna turbare. Me vero non sine spe bona huc perduxit consilium pacis, ut
eius bonis utrumque Imperium fortunetur. Haec Rufinus: cui sic contra
Cabades. Ego vero, fili Silvani, ad regerendas querelas nullam adhibeo
animi contentionem, quippe qui sciam omnium optime vos Romanos quid-
quid turbarum fuit maxime excitasse. Nos Portas Caspiae in Romanorum
aeque ac Persarum commodum occupavimus, exactis inde barbaris, post-
eaquam, ut ipse scis, Anastasius Rom. Imperator eas emere cum posset,
noluit, ne in stipendium assidui illic militis magnos sumptus rei causa
communis facere cogeretur. Nos ibi praesidium imposuimus numerosissi-
mum: nos ad hanc diem aluimus: nos vobis de re vestra parum sollicitis
id beneficium praestitimus, ut saltem a Barbaris, qui illic degunt, inta-
ctam hactenus regionem incolucritis. Vos autem, quasi levius esset istud,
Daram urbem magnam ad oppugnandos Persas extruxistis; contra quam
diserte cautum est instrumento pacis ab Anatolio cum illis compositae. At-
que ex eo tempore necesse fuit rem Persicam non solum praeliis, verum
etiam sumptu minui in duos exercitus factis: quorum alterum obiecimus
Massagetis, ne in utroque regno raperent impune ac ferrent omnia; alte-
rum vobis, quo excursions vestras cohiberemus. Ac de his non ita pridem
expostulantes, cum a vobis peteremus alterutrum; aut ut miles utrinque

φοτέρων τὸν ἐς πύλας τὰς Κασπίας στρατὸν στέλλεσθαι, ἢ πόλιν Δάρας καταλίεσθαι, τῶν μὲν λεγομένων τὴν μάθησιν οὐ προσίεσθε, κακῶ δὲ μείζονι κρατύνεσθαι τὴν ἐς Πέρσας ἐπιβουλὴν ἔγνωτε, εἴ τι μεμνήμεθα τῆς ἐν Μίνδονος οἰκοδομίας· καὶ νῦν δὲ Ῥωμαίοις ἐλετὰ μὲν τὰ τῆς εἰρήνης, αἰρετὰ P 47 δὲ τὰ ὄπλα, ἢ τὰ δίκαια πρὸς ἡμᾶς τιθεμένοις, ἢ ἀπ' ἐναντίας αὐτῶν ἰοῦσιν. οὐ γὰρ τὰ ὄπλα καταθήσουσι πρότερον Πέρσαι, πρὶν δὴ αὐτοῖς Ῥωμαῖοι ἢ τὰς πύλας δικαίως τε καὶ ὀρθῶς ξυμφυλάξουσιν, ἢ πόλιν Δάρας καταλύσουσι.“ τοσαῦτα Κα- H 26

10 βιάδης εἰπὼν τὸν πρεσβευτὴν ἀπεπέμψατο, παραδηλώσας ὡς οἱ βουλομένῳ εἶη χρήματά τε πρὸς Ῥωμαίων λαβεῖν καὶ τὰς τοῦ πολέμου καταλύειν αἰτίας. ἄπερ Ῥουφίνος ἐς Βυζάντιον ἦκων βασιλεῖ ἤγγειλεν. οὗ δὴ οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ Ἑρμογένης ἀφίκετο, καὶ ὁ χειμῶν ἔληγε, καὶ τέταρτον ἔτος ἐτελεύτα Ἰουστινια- 15 νῶ βασιλεῖ τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντι.

15 ἰζ'. Ἄμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ στρατεύμα Περσῶν Ἀζαρέθου B ἡγουμένου ἐσέβαλεν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν. ἦσαν δὲ πεντακισχίλιοι τε καὶ μύριοι, ἵππεῖς ἅπαντες. καὶ αὐτοῖς Ἀλαμούνδαρος ὁ Σακκίνης ξεντῆν πάμπολόν τινα ὄμιλον Σαρακηνῶν ἔχων. αὐτῇ 20 τε Πέρσαις ἢ ἐσβολὴ οὐ καθάπερ εἴωθεν ἐγένετο· οὐ γὰρ ἐς τὴν Μεσοποταμίαν ἐσέβαλλον, ὥσπερ τὰ πρότερον, ἀλλ' ἐς τὴν πύλαι μὲν Κομμαγηνὴν, τανῦν δὲ καλουμένην Εὐφρατησίαν, ὅθεν

3. προσίεσθε L. προσίεσθαι P. 4. ἐν excidit in P. *ibid.*
 Μίνδονος] μίνδονος A. ad *Mirduum aedificiū* RV. Conf. p.
 35 b. 18. Ἀλαμούνδαρος Σακκίνης] *Alamandarus Saracenus*
 RV. 20. εἴωθεν] εἰώθει L. 22. Κομμαγηνὴν] *Κομμαγηνὴν* P.

mitteretur ad Portas Caspiae, aut ut Dara dirueretur; vos dicta respuentes, consilium perdendi Persas maiori firmare iniuria voluistis. Enimvero nondum animo excidit castelli Mindonensis aedificatio. At nunc Romani pacem accipere possunt, vel bellum eligere: illam quidem, si modo praestent quod aequum est: hoc vero, si secus agant. Nam arma Persae non prius ponent, quam cum ipsis, ut pur est, Romani coierint ad Portarum Caspiarum custodiam, vel urbem Daram everterint. Ita locutus Cabades, Legatum remisit, cum obscure significasset velle se accipere a Romanis pecuniam, atque ita belli causas rescindere. Haec Rufinus Byzantium reversus Imperatori retulit: eodem etiam non multo post venit Hermogenes. Abit hyems, et annus imperii Iustiniani quartus absolvitur.

17. Primo vere in fines Romanorum irrupit duce Azarethe Persarum exercitus. Erant numero xv. m. et quidem equites omnes: sequo illis adiunxerat Alamundarus Saccines cum magna Saracenorū manu. Ea demum irruptio hoc habuit novi, ut non in Mesopotamiam pro more pristino facta fuerit; sed in Comagenen (sic appellabant veteres, quae vocatur hodie Euphratesia) unde numquam, quod equidem sciamus,

δὴ οὐ πρόποτε Πέρσαι πρότερον, ὅσα γε ἡμῶς εἰδέναι, ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτευσαν. ὅτου δὲ ἕνεκα Μεσοποταμία τε ἡ χώρα ἐκλήθη καὶ οἱ Πέρσαι τῆς ἐς ταύτην ἐφόδου ἀπέσχοντο ἐρῶν ἐρχομαι.

C Ὅρος οὐ λίαν ἀπότομον ἐν Ἀρμενίοις ἐστὶ, Θεοδοσιουπό- 5
λεως μὲν δύο καὶ τεσσαράκοντα διέχον σταδίους, τετραμμένον δὲ αὐτῆς πρὸς βορρῶν ἄνεμον. καὶ πηγαὶ δύο ἐνθένδε ἐξίαισι, ποταμοὺς δύο ποιοῦσαι αὐτίκα, Εὐφράτην μὲν ἡ ἐν δεξιᾷ, ἡ δὲ δὴ ἑτέρα Τίγριν ὄνομα. τούτοις ἄτερος μὲν, ὁ Τίγρις, οὔτε περιόδοις τισὶ χρώμενος οὔτε ὑδάτων ὅτι μὴ ὀλίγων οἱ ἐπιγινόμε- 10
νων, εὐθὺς Ἀμίδης πόλεως κάτεισι. καὶ αὐτῆς ἐς τὰ πρὸς βορρῶν ἄνεμον προῖόν χωρεῖ ἐς τῶν Ἀσσυρίων τὴν χώραν. ὁ δὲ δὴ Εὐφράτης φέρεται μὲν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τινα χῶρον ὀλίγον, εὐθὺς δὲ προῖόν ἀφανίζεται, οὐχ ὑπόγειος μέντοι γινόμενος, ἀλλὰ τί
P 48 οἱ ξυμβαίνειν θανμάσιον οἶον. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἵδατος τέλμα ἐπὶ 15
πλεῖστον βαθὺ γίνεται, μῆκος μὲν ὅσον ἐπὶ σταδίους πεντήκοντα, εὖρος δὲ εἴκοσι. καὶ καλάμων φύεται πολὺ τι χρῆμα ἐν τῷ πληθῷ τούτῳ. ἐς τόσον δὲ σκληρὸς τις ὁ χοῦς ἐνταῦθά ἐστιν ὥστε τοῖς ἐντυγχάνουσιν οὐδὲν ἄλλο δοκεῖν ἢ ἡπειρον εἶναι. ἐπ' αὐτῶ
τοῖν ξυμβαίνει οὐδὲν δεδιότας πεζοὺς τε καὶ ἵππεας πορεύεσθαι. 20
καὶ μὴν καὶ ἄμαξαι παρίαισιν ἐνθένδε πολλαὶ ἡμέρη ἐκάστη, ἀλλ' οὐδὲν τὸ παράπαν ἰσχύουσι κινεῖν τι ἢ ἐξελέγχειν τοῦ τέλματος. καλοῦσι δὲ τοὺς καλάμους οἱ ἐπιχώριοι ἀνὰ πᾶν ἔτος, τοῦ

9. Τίγριν — Τίγρις] τίγριν — τίγρις A. 22. ἐξελέγχειν] ἐξε-
κύνειν Pm.

Persicae copiae Romanos invaserant. Ego vero et originem nominis Mesopotamiae, et causam cur in eam regionem se eicere Persae noluerint, iam aggredior explicare.

Est mons in Armenia non admodum praeceps, stadiis xlii. Theodosiopoli dissitus illicque obversus a Septentrione. Ex eo fontes nascuntur duo, qui illico totidem efficiunt flumina; is nempe qui dextra oritur, Euphratem; alter Tigrin. Ac Tigris quidem non flexuose, sed recta, et parum aquae externae colligens, Amidam versus descendit, ac profluens ad latus urbis huius Aquilonare, devolvitur in Assyriam. Euphrates cursum incipit per angusta spatia: unde simul ac prorupit, subducit se oculis, non per alveum subterraneum, at mirabili quodam casu. Etenim super aqua limus altissimus coit, seque ita effudit, ut stadia l. in longitudinem, xx. in latitudinem pateat. Atque hic limus arundinum est admodum ferax, adeoque durus, ut accedentibus obiciat speciem continentis, et transitum securum praebeat equitibus pariter ac peditibus. Quin etiam plaustra magno illac numero aguntur quotidie; nec tamen fieri labe ulla, nec quid subsit deprehendi potest. Cum autem indigenae so-

μη τὰς ὁδοὺς πρὸς αὐτῶν εἶργεσθαι, καὶ ποτε πνεύματος ἐν-
ταῦθα ἐξαισίον ἐπιπεσόντος μέχρι ἐς τὰ τῶν ῥιζῶν ἔσχατα τὸ πῦρ
ἐξικνεῖσθαι τετύχηκε, καὶ τὸ ὕδωρ ἐν χωρίῳ ὀλίγῳ φανῆναι.
χρόνου δὲ ὁ χοῦς αὐθις οὐ πολλοῦ ξυμφυεὶς ἀπέδωκε τῷ χωρίῳ
5 τὸ σχῆμα, ἐφ' οὗπερ τὸ πρότερον ἦν. ἐνθὲνδε τε ὁ ποταμὸς
πρόεισιν ἐς τὴν Ἐκελεσηνὴν καλουμένην χώραν, οὗ δὴ τὸ ἐν Ταύ-
ροις τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἦν, ἐνθεν λέγουσι τὴν Ἀγαμέμνονος
Ἰφιγένειαν ζῆν τε Ὀρέστη καὶ Πυλάδην φυγεῖν τὸ τῆς Ἀρτέμιδος
ἄγαλμα φέρουσαν. ὁ γὰρ ἄλλος νεὼς, ὃς δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ἐστὶν ἐν
10 πόλει Κομάνῃ, οὐχ ὁ ἐν Ταύροις ἐστίν. ἀλλ' ὅπως ἐγένετο,
ἐγὼ δηλώσω.

Ἐπειδὴ ἐκ Ταύρων Ὀρέστης ζῆν τῇ ἀδελφῇ ἀπιὼν ὤχετο, C
ζυνέπεισεν αὐτῷ νοσῆσαι τὸ σῶμα. καὶ ἀμφὶ τῇ νόσῳ πνυθανο-
μῆν χρῆσαι τὸ μαντεῖόν φασιν οὐ πρότερον λωφῆσειν αὐτῷ τὸ
5 κακόν, πρὶν τῇ Ἀρτέμιδι ναὸν δείμασθαι ἐν χώρῳ τοιοῦτῳ, οἷον
δὴ τὸν ἐν Ταύροις ξυμβαίνει εἶναι, ἐνταῦθά τε ἀποκείρασθαι τὴν
αὐτοῦ κόμην καὶ αὐτῇ ὁμωνύμως καλέσαι τὴν πόλιν. διὸ δὴ
Ὀρέστην περιόντα τὰ ἐκείνη χωρία ἐν Πόντῳ γενέσθαι, κατιδεῖν
τε ὕρος, ὃ δὴ ἐνταῦθα ἀπότομον ἀπεκρέματο, ἔρρει τε ἔνερθε
0 παρὰ τὰς τοῦ ὕρους ἔσχατιὰς ποταμὸς Ἴρις. ὑποτοπήσαντα οὖν
τὸν Ὀρέστην τότε τοῦτον οἱ τὸν χώρον δηλοῦν τὸ μαντεῖον πόλιν D
τε ἐνταῦθα λόγον ἀξίαν καὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν δείμασθαι,
τὴν τε κόμην ἀποθριξάμενον ὁμωνύμως αὐτῇ καλέσαι τὴν πόλιν,

6. Ἐκελεσηνῆν] Ἀκίλισήνην Pm. Edesenem RV. 12. ἀπιὼν]
ἐπιὼν A. 17. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

leant quotannis incendio arundinetum vastare, ne vias calami intercludant; contigit aliquando, id dum fit, ut ventus incumberet violentior, quo actus ignis ad radices imas pervasit: tum demum aqua per hiatus exiguum apparuit: sed coalescens iterum limus, brevi tempore pristinam reddidit loco faciem. Inde labitur Euphrates in Acilisenen, ubi Dianae Tauricae fanum erat, ex quo cum Oreste ac Pylade aufugisse dicitur Iphigenia, simulacrum Dianae ferens. Templum enim, quod in urbe Comana etiamnum visitur, a Taurico diversum est. Rem ego, uti se habet, exponam.

Postquam Orestes a Tauris abiit cum sorore, in morbum incidit: ac super eo consultum Oraculum respondisse memorant, aegrum haud prius sanatum iri, quam in loco, cuius situs ei, quem Tauri habent, similis esset, posuisset aedem Dianae, ibique attonsa coma, factum ex ea nomen dedisset urbi. Itaque Orestes circumiectos tractus obiens, venit in Pontum: ubi cum praeruptum montem vidisset, ac fluvium Irin radices eius alluentem, hunc sibi locum ab Oraculo designari ratus, praeclearam in eo urbem et Dianae fanum extruxit, recisaque coma, hinc nomen

ἢ δὴ Κόμανα καὶ ἐς ἐμὲ ὀνομάζεται. τούτων τε Ὁρέστη ἐξείργασμένων οὐδέν τι ἦσσαν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὴν νόσον ἀκμάζειν. αἰσθόμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον ὡς οὐκ ἐπιτηδείως ταῦτα τῷ μαντεῖῳ ποιότη, ἅπαντα αὐθις περιόντα σκοπεῖσθαι καὶ χῶρόν τινα ἐν Καππαδοκαίς εὑρεῖν τῷ ἐν Ταύροις τὰ μάλιστα ἐμφερέστατον. ὄνπερ καὶ ἐγὼ πολλάκις ἰδὼν ἠγάσθην τε ὑπερφυῶς καὶ μοι ἐδόκουν ἐν Ταύροις εἶναι. τό τε γὰρ ὕρος τοῦτο ἐκεῖνον ἀτεχνῶς ἔοικεν, ἐπεὶ κἀνταῦθα ὁ Ταῦρός ἐστι, καὶ ὁ ποταμὸς

H 27 Σάρος τῷ Εὐφράτῃ εἰκάζεται. πόλιν τε οὖν ἀξιοθέατον ὠκοδομήσατο ἐνταῦθα Ὁρέστης καὶ νεὸς δύο, τὸν ἕτερον μὲν 10 τῇ Ἀρτέμιδι, τὸν δὲ ἄλλον τῇ ἀδελφῇ Ἰφιγενείᾳ, οὗς δὴ

P 49 Χριστιανοὶ ἱερὰ σφίσι πεποιήνται, τῆς οἰκοδομίας τὸ παρῶπαν οὐδὲν μεταβαλόντες. αὕτη καλεῖται καὶ νῦν ἡ χρυσοῦ Κόμανα, τῆς Ὁρέστου κόμης ἐπώνυμος οὔσα, ἣν δὴ ἐκεῖνον ἐνταῦθά φασιν ἀποκειράμενον διαφυγεῖν τὸ ἀρρώστημα. τινὲς δὲ λέγουσιν 15 αὐτὸν οὐκ ἄλλην τινὰ νόσον ἢ τὴν μανίαν ταύτην ἀποφυγεῖν, ἢπερ αὐτὸν ἔσχεν, ἐπειδὴ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ ἔκτεινεν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνεμι.

Ἐκ τε γὰρ τῶν ἐν Ταύροις Ἀρμενίων καὶ χώρας τῆς Ἐκελεσηνῆς ποταμὸς Εὐφράτης ἐν δεξιᾷ ῥέων γῆν τε πολλὴν περιβάλλεται καὶ ποταμῶν οἱ ἄλλων τε ἀναμιγνυμένων καὶ αὐτοῦ Ἀρσίνου, ὅς δὴ ἐκ τῶν Περσαρμενίων καλουμένων πολὺς φέρεται,

1. Ὁρέστη] Legebatur Ὁρέστην. 9. Εὐφράτῃ] ταῦρα εὐφράτῃ A. 19. ἐκελεσηνῆς A. Ἀκίλισηνῆς, ut apud Ptolemaeum et Strabonem, P. Conf. p. 83, 6.

Comanae fecit, quod urbi hac etiam aetate manet. His vero exactis, cum morbus adeo non remitteret, ut ingravesceret potius; intelligens Orestes nondum se Oraculo satisfacisse, partes illas denuo lustravit omnes, et consideravit: tandem in Cappadocia locum plane geminum ac similem ei, quem viderat apud Tauros, invenit. Hunc ego saepe contemplans oculis, vehementer miratus sum; sic ut mihi non abesse a Tauris viderer. Nam et montem, qui est apud illos, huius loci mons, cum hic quoque Taurus sit, repraesentat, et speciem Euphratis exhibet Sarus fluvius. Igitur Orestes urbem hic aedificavit spectatu dignam, ac duo fana, Dianae alterum, alterum Iphigeniae sorori: ea iam templa sunt Christianorum, qui utrumque inaugurarunt, nihil mutata structura. Urbs autem etiam hodie vocatur Aurea Comana, eam nacta nomenclationem ab Orestis coma, qua tonsa ipsum convaluisse fama est. Porro quidam morbum, ex quo evasit, meram fuisse insaniam perhibent, quae illum invaserat post matricidium. Nunc ad propositum redeo.

Ab ea parte Armeniae, quam habent Tauri, et Acilisene labens dextra Euphrates magnam regionem amplectitur, et cum alios amnes, tum Arsinem e Persarmenia copioso alveo decurrentem accipit: proinde

μέγας τε, ὡς τὸ εἰκὸς, γεγενημένος εἰς τοὺς πάλαι μὲν Λευκοσύ-
 ρους, νῦν δὲ Ἀρμενίους μικροὺς καλουμένους, χωρεῖ. ὧν δὴ
 πόλις πρώτη Μελιτηνὴ λόγον πολλοῦ ἀξία ἐστί. τὸ δὲ ἐντεῦθεν
 5 τὰ τε Σαμόσατα παραρρεῖ καὶ τὴν Ἱερὰν πόλιν καὶ πάντα τὰ ἐκεί-
 νη χωρία, μέχρι εἰς τῶν Ἀσσυρίων τὴν γῆν, οὗ δὴ ἀλλήλοιν ἄμ-
 φω τὸ ποταμῷ ἀναμιγνυμένῳ ἐν ὄνομα τὸ τοῦ Τίγριδος ἀποκέ-
 κριται. χώρα γοῦν, ἣ ἐκ Σαμοσάτων ἐκτὸς Εὐφράτου ποταμοῦ
 ἐστί, πάλαι μὲν Κομαγηνὴ ἐκλήθη, ταυτὴν δὲ τῷ ποταμῷ ἐστιν
 ἐπώνυμος. ἣ δὲ τούτου ἐντὸς, ἣ δὴ αὐτοῦ τε μέση καὶ Τίγρι-
 10 δός ἐστι, Μεσοποταμία, ὡς τὸ εἰκὸς, ὀνομάζεται· μοῖρα μέν-
 τοι αὐτῆς οὐ τούτῳ μόνον τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τισὶν ἐπι- C
 καλεῖται. ἣ τε γὰρ ἄχρις Ἀμίδης πόλεως Ἀρμενία πρὸς ἐνίων
 ὠνόμασται Ἐδεσά τε ζῶν τοῖς ἄμφ' αὐτὴν χωρίοις, Ὀσροηνή τε
 Ὀσρόου ἐπώνυμός ἐστιν, ἀνδρὸς ἐνταῦθα βασιλευκότος ἐν τοῖς
 15 ἄνω χρόνοις, ἥνικα Πέρσαις οἱ ταύτη ἀνθρώποι ἐνσπονδοὶ ἦσαν.
 Πέρσαι οὖν ἐπειδὴ πρὸς Ῥωμαίων Νίσιβιν τε πόλιν καὶ ἄλλα ἄτ-
 τα Μεσοποταμίας χωρία ἔλαβον, ἥνικα ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύειν
 ἐμελλον, χώραν μὲν τὴν ἐκτὸς Εὐφράτου ποταμοῦ ἐν ὀλιγωρίᾳ V 256
 ποιοῦμενοι, ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἀνδρῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἔρη-
 20 μον οὖσαν, ἐνταῦθα δὲ πόνῳ οὐδενὶ ἀγειρόμενοι, ἅτε ἐν χώρᾳ
 οἰκείᾳ τε καὶ πολεμίᾳ τῇ οἰκουμένη ἀγχοτάτῳ οὖσῃ, ἐνθ' ἐνδε τὰς D
 ἐσβολὰς ἐποιοῦντο.

6. 9. Τίγριδος] τίγρητος Α.

auctus non mediocriter Leucosyriam petit, sic olim, nunc Armeniam mi-
 norem dictam, cuius caput est Melitene, urbs nobilissima: postea Samo-
 sata, Hierapolin, et oras omnes illas praeterfluit, usque in Assyriam,
 ubi confusis aquis utriusque fluvii, unum manet separatum Tigridis no-
 men. Porro plagam, quae a Samosatis trans Euphratem est, vocarunt
 veteres Comagenen; nunc a fluvio ducta appellatione dicitur Euphratesia.
 Ea vero, quam Tigris et Euphrates includunt, Mesopotamia est nomi-
 nata a suo illo, ut consentaneum erat, inter amnes positu. Quanquam
 eius parti praeter commune istud vocabulum, alia quaedam tributa sunt.
 Nonnulli enim tractum illum, qui usque Amidam pertinet, Armeniam ap-
 pellant: Edessa itam cum vicinitate Osroenes nomen habet ab Osroe,
 qui ibi quondam regnavit; nimirum quando illa civitas foedere Persis
 coniuncta erat. Ex quo autem Persae Nisibin aliaque Mesopotamiae
 loca Romanis eripuerunt, quoties in eos expeditionem suscipiebant, re-
 gione, quam Euphrates excludit, per contemptum relicta, quoniam siti
 longe ac late deserta est, ex illa Mesopotamiae parte erumpabant; in
 qua, utpote et sua, et vicina hostili provinciae, quae est incolis fre-
 quens, facile exercitum cogunt.

Ἠνίκα δὲ ἤσσηθεις Μιρράνης τῇ μάχῃ καὶ τοὺς πλείστους ἀποβαλὼν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἀφίκετο, ποιῆς ἔτυχε πρὸς βασιλέως Καβάδου πικρᾶς. κόσμιον γὰρ ἀφείλετο αὐτὸν, ὃν δὴ ἀναδεῖσθαι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν εἰώθει, ἕκ τε χρυσοῦ καὶ μαργάρων πεποιημένον. ἀξίωμα δὲ τοῦτο ἐν Πέρσαις 5 μέγα μετὰ γε τὴν βασιλέως τιμὴν. ἐνταῦθα γὰρ οὔτε δακτυλῖον χρυσοῦ οὔτε ζώνη οὔτε περόνη χρῆσθαι οὔτε ἄλλῳ ὀτωσῶν θέμις, ὅτι μὴ ἕκ βασιλέως ἀξιοθέντι. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Καβάδης ἐν

P 50 βουλῇ εἶχεν ὄντινα τρόπον αὐτὸς ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύοι. Μιρράνου γὰρ σφαλέντος οὔτως, ὥσπερ ἐρρήθη, ἐπ' ἄλλῳ οὐδενὶ 10 τὸ θαρρεῖν εἶχε. καὶ οἱ ἐπὶ πλείστον ἀπορουμένῳ Ἀλαμούνδαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς προσελθὼν εἶπεν „Οὐ πάντα, ὦ δέσποτα, χρεῶν ἔστι πιστεύειν τῇ τύχῃ οὐδὲ τοὺς πολέμους οἶεσθαι δεῖν κατορθοῦν ἅπαντας. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς τοῦτο γε οὐδὲ ἄλλως ἀνθρώπειον, ἀλλὰ καὶ ἀξέμφορος αὕτη μάλιστα τοῖς αὐ- 15 τῇ ἐχομένοις ἢ ἔννοια. τοὺς γὰρ ἅπαντας σφίσιον ἐλπίσαντας τὰ γαθὰ ἔσεισθαι σφαλέντας ποτὲ, ἂν οὔτω τύχοι, ἢ ἐλπίς οὐ δέον ἡγησαμένη τοῦ προσήκοντος μᾶλλον ἠρίασε. διὸ δὴ οὐκ ἔχοντες αἰὲ ἐπὶ τῇ τύχῃ τὸ θαρρεῖν ἀνθρώποι οὐκ ἕκ τοῦ εὐθέος ἐς κίνδυνον πόλεμον καθίστανται, κἂν τῷ παντὶ τῶν πολεμίων ὑπερῶ- 20

B ρειν ἀνχῶσιν, ἀλλ' ἀπάτη τε καὶ μηχαναῖς τισι περιελθεῖν τοὺς ἐναντίους ἐν σπουδῇ ἔχουσιν. οἷς γὰρ ἕκ τοῦ ἀντιπάλου ὁ κίν-

8. ἐν βουλῇ additum in P, ex coniectura Maltreti: om. HL. De A nihil annotatum. 9. στρατεύοι P ex Hm. στρατεύειν H.

Verum ubi acie victus Mirrhane, amissa copiarum parte maxima, cum residua in Persidem rediisset, primum quidem poena acerbissima in eum Cabades animadvertit. Ipsum enim comae redimiculo privavit, auro unionibusque contexto, quod apud Persas honoris est insigne eximii, secundum dignitatem Regis, a quo illud tribuitur. Nulli enim, nisi quem dignatus Rex fuerit, nec annulum aureum, nec zonam, nec fibulam, nec tale quidquam gestare fas est. Deinde vero deliberavit, qua ipse ratione in Romanos exercitum duceret: propterea quod ita lapsus, ut dixi, Mirrhane, cui iam fideret nesciebat. Tum maxime laborantem adiit Sarcenorum Rex Alamundarus, et sic affatus est. *Haud plane sequi oportet, Domine, Fortunae fidem, neque existimare bellis omnibus secundos exitus deberi. Nam et rationi parum id consentaneum est, ac multo etiam minus humanarum rerum conditioni. Immo vero isthaec opinio officit iis plurimum, quos semel occupavit. Quisquis enim bonum aliquod sibi pollicetur, eum illa ipsa deinde spes, quae animum ultra quam decet provehit, si forte fuerit irrita, afflicta gravius. Quare cum fiduciam in Fortuna semper iacere mortales nequeant, sequitur ut quamvis partibus omnibus superiores adversario se esse gloriantur; tamen bellum in apertam aleam minime adducant; sed studeant dolo hostem circumvenire. Et sane qui*

δυνός ἐστιν, οὐκ ἐν βεβαίῳ τὰ τῆς νίκης χωρεῖ. νῦν οὖν μὴ
 δέον οἷς Μιθράνης ἠτύχησεν οὕτω περιώδυνος, ὃ βασιλέων βα-
 σιλεῦ, γίνου, μηδὲ αὐθις ἀποπειράσασθαι βούλου τῆς τύχης.
 Μεσοποταμίας γὰρ καὶ τῆς Ὀσροηνῆς καλουμένης χώρας, ἅτε
 5 τῶν σῶν ὀρίων ἄγχιστα οὕσης, αἱ τε πόλεις ὀχυρώταται εἰσι πα-
 σῶν μάλιστα καὶ στρατιωτῶν πλῆθος οἷον οὐ πρόποτε πρότερον
 τανῶν ἔχουσιν, ὥστε ἡμῖν αὐτόσε ἰοῦσιν οὐκ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὰ
 τῆς ἀγωνίας γενήσεται, ἐν μέντοι τῇ χώρᾳ, ἣ ἐκτὸς Εὐφράτου H 28
 ποταμοῦ τυγχάνει οὔσα, καὶ τῇ ταύτης ἐχομένη Συρία οὔτε πί-
 10 λωος ὀχύρωμα οὔτε στρατεύμα λόγου ἄξιόν ἐστι. ταῦτα γὰρ
 πολλάκις πρὸς τῶν ἐπὶ κατασκοπῇ ἐς ταῦτα ἐσταλμένων Σαρα- C
 κηνῶν ἤκουσα. ἔνθα δὴ καὶ πόλιν Ἀντιόχειαν εἶναι φασι, πλού-
 τω τε καὶ μεγέθει καὶ πολυανθρωπία πόλεων πρώτην ἀπασῶν
 τῶν ἐν τοῖς ἑφοῖς Ῥωμαίων οὔσαν· ἣ δὴ ἀφύλακτός τε καὶ στρα-
 15 τιωτῶν ἔρημός ἐστιν. οὐ γὰρ ἄλλου οὔδενός τῷ ταύτης δῆμῳ
 ὅτι μὴ πανηγυρεῶν τε καὶ τραγῆς μέλει καὶ τῆς ἐν θεάτροις ἀεὶ
 πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίας. ὥστε ἦν ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου ἐπ’
 αὐτοὺς ἴωμεν, τὴν τε πόλιν αἰρήσειν ἡμᾶς ἕξ ἐπιδρομῆς οὔδὲν
 ἀπεικός καὶ μηδενὶ ἐντυχόντας πολεμίων στρατῷ εἶτα ἐπανελθεῖν
 20 εἰς τὰ Περσῶν ἤθη οὕτω πεπυσμένων τὰ ἔμπροσθέντα τῶν ἐν Με-
 σοποταμία στρατιωτῶν. ὕδατος δὲ ἢ ἄλλου τοῦ τῶν ἐπιτηδείων
 ἀπορίας περὶ μηδὲν σε εἰσίτω. ἐγὼ γὰρ τῷ στρατῷ ἐξηγήσομαι D
 ὅπη ἂν δοκῇ ἄριστα εἶναι.“

11. ταῦτα] ταύτας A.

recta atque ex aequo in discrimen ac dimicationem veniunt, iis victoria in
 incerto pendet. Nunc igitur, o Regum Rex, noli tantum cumque inuti-
 lem ex Mirrhanis clade dolorem capere, nec tibi committendum puta, ut
 fortunam iterum tentes. Mesopotamiae quidem oppida et Osroenes, quia
 limites tuos fere contingunt, et omnium munitissima, et praesidiis iam
 tantis instructa sunt, quanta nunquam habuerunt. Itaque si illuc inten-
 dimus, nos praecia manent periculosa. At in regione, quae est ultra Eu-
 phratem, ipsique contigua Syria, nec propugnacula urbium, nec praesi-
 dia aliquo ducenda numero sunt. Haec enim saepe a Saracenis explora-
 toribus accepi. Insper ferunt ibi esse Antiochiam et divitiis, et magnitu-
 dine, et hominum frequentia, urbium, quae in Oriente Romanis parent,
 omnium facile principem, quae incustodita et militibus nuda sibi non caveat.
 Cives enim aliud nihil nisi genium curant, toti in celebritatibus festorum
 ac theatralibus inter se contentionibus. Quamobrem si illos aggrediamur
 improviso, proximum vero est nos cursim capturos urbem, ac fore ut nullo
 usquam facto obviam hostili exercitu, reduces in Persidem nos prius vi-
 deas, quam vel nuntius rei gestae ad praesidiarium Mesopotamiae mili-
 tem pervenerit. Nec te aquae vel comecatus penuria sollicitum habeat:
 ego enim ipse exercitum ducam ea via ac ratione, quam optimam et oppor-
 tunissimam iudico.

Ταῦτα ἀκούσας Καβάδης οὔτε ἀντιτείνειν οὔτε ἀπιστεῖν εἶ-
 χεν. ἦν γὰρ Ἀλαμούνδαρος ξυνητώτατός τε καὶ τῆς κατὰ πόλε-
 μον ἐμπειρίας εὖ ἤκων, Πέρσαις τε πιστὸς ἐς τὰ μάλιστα, καὶ
 διαφερόντως δραστήριος, ὃς δὴ ἐς πενήκοντα ἐνιαυτῶν χρόνον
 ἐς γόνυ ἐλθεῖν τὰ Ῥωμαίων ἐποίησε πράγματα. ἐκ γὰρ τῶν Αἰ-5

P 51 γύπτου ὀρίων ἀρξάμενος καὶ μέχρι ἐς Μεσοποταμίαν ληϊζόμενος
 τὰ ἐκεῖνη χωρία, ἤγέ τε καὶ ἔφερεν ἐφεξῆς ἅπαντα, καίων τε τὰς
 ἐν ποσὶν οἰκοδομίας καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ πολλὰς ἀει μυ-
 ριάδας ἀνδραποδίζων, καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πλείστους ἀποκτείνων
 ἐνὶ λόγῳ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀποδιδόμενος χρημάτων μεγάλων. 10
 ἀπῆντα δὲ οἱ τῶν πάντων οὐδεὶς. οὐ γὰρ ποτε ἀνεπισκέπτως
 ἐποιεῖτο τὴν ἔφοδον, ἀλλ' οὕτως ἔξαπιναιῶς τε καὶ αὐτῷ ἐς τὰ
 μάλιστα ἐπιτηδείως ὥστε ὁ μὲν ἤδη ὡς τὰ πολλὰ ξὺν τῇ λείᾳ
 ἀπιῶν ὄχρετο, οἱ δὲ στρατηγοὶ τε καὶ στρατιῶται πνιθάνεσθαι τε

V 257 τὰ ξυμπεσόντα καὶ ἀγείρεσθαι ἐπ' αὐτὸν ἤρχοντο. ἦν δὲ που 15

B αὐτὸν καὶ καταλαβεῖν τύχη τινὶ ἔσχον, ἀλλ' ἔτι ὑπαρασκεύοις τε
 οὔσι καὶ οὐ ξυνηταγμένοις ἐπιπεσῶν τοῖς διώκουσιν ὁ βάρβαρος
 οὔτος ἔτρεπέ τε καὶ διέφθειρεν οὐδενὶ πόνῳ, καὶ ποτε τοὺς διώ-
 κοντας στρατιώτας ξὺν τοῖς ἄρχουσιν ἐζώργησεν ἅπαντας. Δη-
 μόστρατος δὲ ἦν ὁ Ῥουφίνου ἀδελφὸς καὶ Ἰωάννης ὁ τοῦ Λουκᾶ 20
 παῖς, οὃς δὴ ἀπέδοτο ὕστερον, πλοῦτον αὐτῶν οὐ φαῦλον οὐδὲ
 τὸν τυχόντα περιβαλλόμενος. καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν χαλεπώτα-

4. πενήκοντα] ὡς P.
 4. ἀγείρε-
 σθαι] ἐγείρεσθαι P.

12. ἔφοδον] εὐφοδον L.
 ibid. δὲ που L. δὴ που P.

15. ἀγείρε-

His auditis nec refragari Cabades nec diffidere potuit. Nam cum prudentia, tum rei bellicae peritia singularis, et constantissima in Persas fides, et strenuitas eximia Alamundarum commendabant. Per annos is L. rem pessum Romanam dedit, et in genua, ut aiunt, coegit succidere. Etenim ab Aegypti finibus excursionses inceptans, totum illum continenter tractum usque in Mesopotamiam pervolabat praedabundus, agebat ferebatque omnia, aedificia quaeque obvia debebat igni, myriadas multas abripiebat hominum, quorum maximam partem necabat ex tempore, reliquos magna pecunia commutabat. Nec offendeat venientem ex adverso quemquam. Neque enim erumpebat unquam inexplorato; sed tam repente tamque in primis apposite ad consilium, ut plerumque cum praeda iam se recepisset, quando Duces et milites primo rei accepto nuntio, contra tendere instituebant. Sic ubi illum forte assequerentur, in persequentes se obvertebat Barbarus et imparatos adhuc inordinatosque adortus fundebat facile ac profligabat. Factum est aliquando ut qui ipsum insectabantur, vivi omnes in potestatem eius venerint, non milites modo, sed Duces etiam, Demonstratus Rufini frater, et Ioannes Lucae filius, qui luculento postea pretio se redemerunt. In summa, mo-

τος οὗτος ὁ ἀνὴρ γέγονε Ῥωμαίοις πολέμιος πάντων μάλιστα. αἴ-
 τιον δὲ ἦν, ὅτι Ἀλαμούνδαρος μὲν βασιλέως ἀξίωμα ἔχων ἀπάν-
 των μόνος τῶν ἐν Πέρσεισι Σαρακηνῶν εἶχε τὴν ἀρχὴν, παντὶ τε
 τῶ στρατῶ οἷός τε ἦν αἰεὶ τὴν ἔφοδον ποιῆσθαι ὅπη βούλοιο τῆς C
 5 Ῥωμαίων ἀρχῆς. οὐδεὶς δὲ οὔτε Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἄρχων,
 οὐς δοῦκας καλοῦσιν, οὔτε Σαρακηνῶν τῶν Ῥωμαίοις ἐνσπόνδων
 ἡγούμενος, οἱ φύλαρχοι ἐπικαλοῦνται, ξὺν τοῖς ἐπομένοις Ἀλα-
 μουνδάρῳ ἀντιτάξασθαι ἰκανῶς εἶχεν· ἐν χώρᾳ γὰρ ἐκάστη τοῖς
 πολεμίοις οὐκ ἀξίωμαχοι ἐτετάχατο. διὸ δὴ βασιλεὺς Ἰουστινια-
 10 νὸς φυλαῖς ὅτι πλείσταις Ἀρέθῳ τὸν Γαβαλᾶ παῖδα ἐπέστησεν,
 ὃς τῶν ἐν Ἀραβίοις Σαρακηνῶν ἦρχεν, ἀξίωμα βασιλέως αὐτῷ
 περιθέμενος, οὐ πρότερον τοῦτο ἐν γε Ῥωμαίοις γεγονὸς πώποτε.
 Ἀλαμούνδαρος μέντοι οὐδὲν τι ἤσσον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὰ Ῥω-
 μαίων πράγματα ἐφθειρεν, Ἀρέθῳ ἐν πάσῃ ἐφόδῳ τε καὶ ἀγωνίᾳ D
 15 ἢ ἀνυχοῦντος ὡς μάλιστα ἢ καταπροδιδόντος ὡς τάχιστα. οὐ
 γὰρ πῶ σαφές τι ἀμφ' αὐτῷ ἴσμεν. ταύτῃ τε ξυνέβη Ἀλαμουν-
 δάρῳ, οὐδενός οἱ ἀντιστατοῦντος, ἐπὶ μήκιστον τὴν ἑῴαν ληΐζε-
 σθαι πᾶσαν, ἐπεὶ καὶ μακροβιώτατος ἀκριβῶς γέγονε.

ιη'. Τούτου οὖν τότε τοῦ ἀνδρὸς τῆ ὑποθήκῃ ἡσθεὶς Κα- P 52
 20 βάδης ἄνδρος πεντακισχιλίους τε καὶ μυρίους ἀπολεξάμενος Ἀζα-
 ρέθῳ αὐτοῖς ἄνδρα Πέρσῃν ἐπέστησε διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ
 πολέμια, καὶ σφίσι Ἀλαμούνδαρον τῆς πορείας ἐξηγηῆσθαι ἐκέ-
 λευεν. οἱ δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν διαβάντες ἐν Ἀσσυριοῖς,

12. „τοῦτο — γεγονός Reg.“ MALT. τούτου — γεγονότος P.

lestiorem illo hostem passi nullum Romani sunt: idque eo fiebat, quia
 regio cum imperio unus omnibus praeerat Saracenis, qui Regni Persici
 finibus continentur, et in quamcunque vellet Romanae ditionis provinciam
 toto cum exercitu irrumperere poterat. Nemo autem vel eorum quibus
 milites Romani parent (hos Duces vocant) vel ex illis, qui Saracenis
 Romanorum foederatis praesunt et appellantur Phylarchi, cum suis copiis
 valebat Alamundaro se opponere; propterea quod singularum regionum
 praesidia hosti viribus cedebant. Idcirco Arethan Gabalae filium Sara-
 cenorū Arabum principem quamplurimis tribubus Iustinianus Augustus
 praefecerat, ac regia dignitate auxerat, novo inter Romanos exemplo.
 Nihil tamen minus, immo etiam gravius Romanam rem Alamundarus at-
 terebat, cum eam Arethas in quavis irruptione et pugna vel statim pro-
 deret, vel ageret infeliciter: necdum enim sat liquet. Ita accidit ut
 totum Orientem Alamundarus populatus sit per diu; quippe qui longissime
 vitam produxerit.

18. Huius viri commonitione erectus Cabades, delectis militum xv. m.
 Azarethem, natione Persam, bellicosissimum virum, Imperatorem; Ala-
 mundarum itineris ducem dedit. Hi transito in Assyria Euphrate, ac so-

γῆν τε πορευθέντες τινὰ ἔρημον ἀνθρώπων, ἄφνω ἐς τὴν Κομα-
 γηνῶν καλουμένων τὴν χώραν παρὰ δόξαν ἐσέβαλλον. αὕτη τε
 πρώτη ἐνθένδε Περσῶν ἐσβολὴ ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐγένετο, ὅσα
 B γε εἰς ἡμᾶς ἀκοῆ ἢ τρόπῳ τῷ ἄλλῳ ἐπίστασθαι, καὶ πάντας Ῥω-
 μαίους τῷ ἀπροσδοκῆτῳ κατέπληξεν. ἂ δὴ ἐπεὶ Βελισάριος ἔμα- 5
 H 29 θε, τὰ μὲν πρῶτα διηπορεῖτο, μετὰ δὲ βοηθεῖν κατὰ τάχος ἔγνω.
 φυλακὴν τε αὐτάρκη ἐν πόλει ἐκάστη καταστησάμενος, ὅπως μὴ
 Καβάδης τε καὶ στρατεύματα τῶν πολεμίων ἄλλο ἐνταῦθα ἰόντες
 ἀφύλακτα τὸ παράπαν εὐρήσουσι τὰ ἐπὶ Μεσοποταμίας χωρία,
 αὐτὸς τῷ ἄλλῳ στρατῷ ὑπηντίαζεν, Εὐφράτην τε ποταμὸν δια- 10
 βάντες σπουδῇ πολλῇ πρόσω ἐχώρουν. ὁ μὲν οἶν Ῥωμαίων στρα-
 τὸς ἐς δισμυρίους μάλιστα πεζούς τε καὶ ἰππέας ξυνήει, καὶ αὐ-
 C τῶν Ἰσαυροὶ οὐχ ἧσσον ἢ δισχιλιοὶ ἦσαν. ἄρχοντες δὲ ἰππέων
 μὲν ἅπαντες ἦσαν, οἳ τὰ πρότερα τὴν ἐν Δάρας μάχην πρὸς τε
 Πέρσας καὶ Μιρράνην διήνεγκαν, πεζῶν δὲ τῶν τις δορυφόρων 15
 Ἰουστινιανοῦ βασιλέως, Πέτρος ὄνομα. τοῖς μέντοι Ἰσαύροις
 Λογγίνος τε καὶ Στεφανάκιος ἐφειστήκεισαν· ἐνταῦθα δὲ καὶ Ἀρέ-
 θας αὐτοῖς ξὺν τῷ Σαρακηνῶν στρατεύματι ἦλθεν. ἐπεὶ τε εἰς
 Χαλκίδα πόλιν ἀφίκοντο, ἐνστρατοπεδευσάμενοι αὐτοῦ ἔμενον,
 ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐν χωρίῳ Γαββουλῶν εἶναι ἐπίθοντο, δέκα 20
 καὶ ἑκατὸν σταδίου Χαλκίδος διέχοντι. ὃ δὴ γνόντες Ἀλαμοῦν-
 D δαρός τε καὶ Ἀζαρέθης τὸν τε κίνδυνον κατορθωδήσαντες ἐπί-
 προσθεν οὐκέτι ἐχώρουν, ἀλλ' ἐπ' οἴκου δὴ αὐτίκα δὴ ἀποχωρεῖν

3. τὴν Hm. τῶν P.

14. πρότερα] πρότερον Suidas s. v. διή-
 νεγκαν: sed πρότερα s. v. Δάρας.

20. Γαββουλῶν] γαμβου-
 λῶν L.

21. σταδίου] σταδίοις L.

litudine peragrata, in Comagenen repente inopinatelyque ingressi sunt; unde nunquam Persas in Romanae ditionis terras immisisse se vel auditione vel alia quapiam ratione accepimus. Nemo non percussus fuit inopinato Barbarorum adventu: de quo factus certior Belisarius, haesit primo inops consilii; deinde statuit propere auxilium ferre. Quare cum urbes singulas idoneo praesidio communisset, ne Cabades si exercitum alterum duceret in Mesopotamiam, plane incustoditam offenderet; perrexit obviam cum reliquis copiis, quae transmisso Euphrate, ulterius celeritate maxima contenderunt. Eae constabant peditum equitumque xx. m. bis mille minimum Isauri erant. Equitatum ducebant iidem illi, qui ad Daram cum Persis et Mirrhane pugnaverunt; peditatum Petrus unus e Iustiniani Praetorianis; Isauros Longinus ac Stephanacius; advenit etiam Arethas cum Saracenis. Ubi Chalcidem pervenerunt, ibi fixerunt castra; quoniam hostem esse Gabbulis audiebant, haud longius ab urbe Chalcide cx. stadiis. Id cum audissent Alamundarus et Azarethes, eos periculi metus non modo repressit, sed impulit etiam ad maturandum redi-

ἔγνωσαν. αὐτοὶ τε γοῦν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες
 ὀπίσω ἀπήλαννον καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ὀπισθεν εἶπετο. ἐν τε V 258
 τῷ χώρῳ, οὗ δὴ οἱ βάρβαροι ἐς νύκτα ἐκάστην ἠδύζοντο, αἰ
 Ῥωμαῖοι τῇ ἐπιγνομένη νυκτὶ ἔμεινον. Βελισάριος γὰρ ἐξεπίτη-
 5 δες ὁδὸν τινα πλείω πορεύεσθαι τὸ στράτευμα οὐδαμῇ εἶα, ἐπεὶ
 οἱ οἶκ ἦν βουλομένῳ τοῖς πολεμίοις εἰς χεῖρας ἵεναι, ἀλλ' ἀπο-
 χρῆν ᾗτο σφίσι Πέρσας τε καὶ Ἀλαμούνδαρον ἐς γῆν τὴν Ῥω- P 53
 μαίων ἐσβεβληκότας, εἶτα ἐνθένδε οὕτω δὴ ἀποκεχωρηκότας,
 ἀπράκτους εἰς τὰ οὐκεία κομίζεσθαι. διὸ δὴ ἅπαντες αὐτῷ λά-
 10 θρα ἔλοιδοδοῦντο, ἄρχοντές τε καὶ στρατιῶται, ἐκάκιζε μέντοι
 αὐτὸν ἐς ὄψιν οὐδεὶς.

Τελευτῶντες δὲ Πέρσαι μὲν ἐν τῇ τοῦ Εὐφράτου ῥοῇ ἠδύ-
 σαντο, ἣ δὴ πόλεως Καλλινίκου ἀντιπέρας ἐστίν. ἐνθένδε γὰρ
 διὰ χώρας πρὸς οὐδενὸς ἀνθρώπων οἰκουμένης πορεύεσθαι ἔμελ-
 15 λον, οὕτω τε τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι. οὐ γὰρ ἔτι
 διανοοῦντο ἵεναι, ὥσπερ τὰ πρότερα, τῆς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης
 ἐχόμενοι. Ῥωμαῖοι δὲ διανυκτερεύσαντες ἐν πόλει Σούρων ἐν- B
 θένδε τε ἐξαναστάντες καταλαμβάνουσι συσκευαζομένους ἤδη ἐς
 τὴν ἄφοδον τοὺς πολεμίους. ἑορτὴ δὲ ἡ πυσχαλία ἐπέκειτο ἡμέ-
 20 ρα, ἐπιγεννησομένη τῇ ἕστεραίᾳ, ἣν δὴ σέβονται Χριστιανοὶ πα-
 σῶν μάλιστα, ἡμέρα τε τῇ ταύτης προτέρᾳ σιτίων τε καὶ ποτοῦ
 ἀπεχόμενοι οὐ διημερεύειν νενομίκασι μόνον, ἀλλὰ καὶ πόρρω
 που νήστευσι τῶν νυκτῶν ἵεναι. τότε οὖν ἅπαντας Βελισάριος
 ὀργῶντας ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὄρων, ταύτης τε ἀποσιῆσαι τῆς

12. ῥοῇ] ἡῖοι P. 15. ἀπαλλαγῆσεσθαι] ἀπαλλαγῆσασθαι P.

tum. Itaque viam converterunt secundum Euphratem a laeva praeter-
 fluentem. Sequebatur exercitus Romanus, sic, ut quo in loco quamque
 Barbari noctem duxerant, eodem Romani posteram agerent. Consulto
 enim Belisarius non sinebat longius suos progredi, quod congregari cum
 hoste nollet, satis esse ratus, Persas et Alamundarum spe delusa, qua
 ducti in Rom. imperium penetraverant, emigrare, et inanes domum re-
 dire. Quamobrem in eum omnes, Duces iuxta militesque, clam probra
 iactabant, nemine in os convitiari audente.

Eo demum deducti Persae, ut per desertam plane regionem facturi
 iam iter, ac Rom. finibus excessuri essent (neque enim oram fluminis,
 ut prius, legere cogitabant) in ripa Euphratis e regione urbis Callinici
 castris positus quieverunt. Romani vero Suris, ubi noctem egerant, cum
 movissent, convasanti iam discessumque ornanti hosti supervenere. In-
 stabat, die nempe celebrandum proxima, festum Paschale, quod omnium
 est sanctissimum Christianis, ob id solitis pridie non diem modo solidum
 transire sine cibo ac potu, sed ad multam etiam noctem ieiunium pro-
 trahere. Eo tempore, cum Romanos in pugnam prurire animadverteret

γνώμης ἐθέλων (ταῦτα γὰρ οἱ καὶ Ἑρμογένης ἐγίνωσκεν ἄρτι ἐπὶ
 πρεσβείᾳ ἐκ βασιλείως ἤκων) τοὺς παραγενομένους ξυγκαλέσας
 C ἅπαντας ἔλεξε τοιάδε „Ποῖ φέρεσθε, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, ἢ τί
 πεπονθότες κίνδυνον αἰρεῖσθαι ὑμῖν αὐτοῖς οὐκ ἀναγκαῖον βου-
 λεύεσθε; μίαν εἶναι νίκην ἀκίβδηλον οἴονται ἄνθρωποι τὸ μηδὲν 5
 δεινὸν πρὸς τῶν πολεμίων παθεῖν, ὅπερ ἡμῖν ἔν γε τῷ παρόντι
 δέδωκεν ἢ τε τύχη καὶ ἡμῶν τὸ καταπλήξαν τὸν στρατὸν τῶν
 ἐναντίων δέος. οὐκοῦν ἢ ἀπόνασθαι τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἄμι-
 νον ἢ παρελθόντα ταῦτα ζητεῖν. Πέρσαι γὰρ πολλαῖς μὲν ἐλπίσιν
 ἡγμένοι ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτευσαν, πάντων δὲ τανῦν ἐκπεπτω- 10
 κότες ἐς φυγὴν ὤρμηται. ὥστε ἦν οὐχ ἐκόντας αὐτοὺς μετα-
 βάλλεσθαι μὲν τῆς ἐς τὴν ὑπαγωγὴν γνώμης, ἐς χεῖρας δὲ ἵνα
 ἡμῖν αὐτοῖς ἀναγκάσωμεν, νενικηκότες μὲν πλέον τὸ παράπαν
 D οὐδὲν ἔξομεν. τί γὰρ ἂν τις τὸν γε φεύγοντα τρέποι; σφαλέντες
 δὲ ἴσως τῆς τε ὑπαρχούσης στερησόμεθα νίκης, οὐ πρὸς τῶν πο- 15
 λεμίων ἀφαιρεθέντες, ἀλλ' αὐτοὶ ταύτην προέμενοι, καὶ τῇ βα-
 σιλείῳ γῆ τὸ τοῖς πολεμίοις ἐκκεῖσθαι, τῶν ἀμνησμένων χωρὶς,
 τὸ λοιπὸν δώσομεν. καίτοι καὶ τοῦτο ἐνθυμεῖσθαι ὑμᾶς ἄξιον,
 ὡς τῶν ἀναγκάων, οὐ τῶν ἀδθαιρέτων, ξυναίρεσθαι ὁ θεὸς αἰεὶ
 τοῖς ἀνθρώποις φιλεῖ. χωρὶς δὲ τούτων τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν 20
 ὅπῃ ἂν τραπεῖεν ἀνδραγαθίζεσθαι οὐχ ἔκουσίοις ξυμβήσεται, ἡμῖν
 δὲ πολλὰ τὰ ἐναντιώματα εἰς τὴν ξυμβολὴν τετύχηκεν εἶναι.

17. ἐκκεῖσθαι H. ἐγκεῖσθαι HmP. ἐκκεῖσθαι L. 22. „ξυμβο-
 λήν] Vocabulum hoc substitui in locum ξυμβουλῆν.“ MALT.

Belisarius, eosque a proposito avocare vellet, de sententia Hermogenis, qui recens ab Augusto Legatus venerat, convocatis quotquot aderant, sic verba fecit. Quo, Romani, quo ruitis? aut quanam vis mentibus vestris incidit, ut praelii discrimen adeatis minime necessarium? Nemo est quin si hostis recedat innoxius, id purae victoriae loco ponat: quod certe nobis fortuna iam tribuit et incussus Barbarico exercitui terror. Satius profecto est bonis frui praesentibus, quam in absentia se intendere. Persas quidem spes multae ad hanc in Romanos expeditionem induxerant: at nunc de omnibus deiecti fugam praecipitant: Itaque si illos cogamus abiacere cogitationem reditus, et invitos ad praelium retrahamus, nihil amplius quam quod adest habebimus, ac luserimus operam: quorsum enim fugientem quis fuget? Quod si nobis res male cesserit; quam tenemus, amittemus victoriam, non hostili vi nobis extortam, sed e manibus proiectam ultro; itaque Caesaris provincias, sublato omni praesidio, insolentiae victoris obnoxias relinquemus. Et vero cogitare vos id par est, non item in susceptis sponte periculis, ut in necessariis solere Deum opitulari. Ad haec, praecluso omni effugio, coget hostem desperatio rem strenue gerere: nos autem multa quominus pugnam capessamus impediunt. Exhausti

πεζῇ τε γὰρ βαδίζοντες πολλοὶ ἤκουσι καὶ νήστες ἅπαντες τυγχάνομεν ὄντες. ἀφίημι γὰρ λέγειν ὡς τινες οὐπω καὶ νῦν ἀφίησι.“
Βελισάριος μὲν τοσαῦτα εἶπεν.

Ὁ δὲ στρατὸς εἰς αὐτὸν ὑβρίζων οὐ σιγῇ τινι οὐδὲ ἐν παρα-
5 βίσει, ἀλλ' αὐτῷ ἐς ὄψιν ζῆν κραυγῇ ἤκοντες μαλθακὸν τε καὶ P 54
τῆς προθυμίας διαλύτην ἐκάλουν, ὃ δὴ καὶ τῶν ἀρχόντων τινὲς
ζῆν τοῖς στρατιώταις ἡμάρτανον, ταύτη τὸ εὐτολμον ἐνδεικνύμε-
νοι. καὶ αὐτῶν τῷ ἀναισχύντῳ καταπλαγίς Βελισάριος ἀντι-
στρέψας τὴν πυραίνεσιν ἐγκελευομένῳ τε ἤδη ἐπὶ τοὺς πολεμίους
10 ἐφίκει καὶ διατάσσοντι ἐς παρτάξιν, ἔφασκε τε ὡς οὐκ εἰδείη μὲν
αὐτῶν τὴν ἐς τὸ μάχεσθαι προθυμίαν τὰ πρότερα, νῦν δὲ θαρ-
σεῖν τε καὶ ζῆν ἐλπίδι τῇ ἀμείνου ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵεναι. καὶ
τὴν γάλαγχα μετωπηδὸν ποιησάμενος διέταξεν ὧδε. ἐς κέρας
μὲν τὸ ἀριστερὸν πρὸς τῷ ποταμῷ τοὺς πεζοὺς ἅπαντας ἔστησεν,
15 ἐς δὲ τὸ δεξιὸν, ἣ δὴ ὁ χῶρος ἀνάντης ἦν, Ἀρέθαν τε καὶ τοὺς B
ζῆν αὐτῷ Σαρακηνοὺς ἅπαντας, αὐτὸς δὲ ζῆν τοῖς ἵππεῦσι κατὰ
μέσον εἰστήκει. οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι ἐτάξαντο. Ἀζαρέθης δὲ ἐπεὶ
ζυγνόντας εἰς παρτάξιν τοὺς πολεμίους εἶδε, τοιάδε παρεκελεύ- V 259
σατο „ Πέρσας μὲν ὄντας ὑμᾶς μὴ οὐχὶ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν
20 ἀνταλλάξεσθαι, ἣν τις αἴρεσιν ἀμφοῖν διδοίη, οὐδεὶς ἂν ἀντί-
ποι. ἐγὼ δὲ φημι οὐδ' ἂν βουλομένοις ἐφ' ὑμῖν εἶναι τούτοις
ποιῆσθαι τὴν αἴρεσιν. οἷς μὲν γὰρ ἔξον διαφυγοῦσι τὸν κίνδυνον
ζῆν τῇ ἀτιμίᾳ βιοῦν, οὐδὲν, ἣν γε βούλοιντο, ἀπεικὸς ἀντὶ τῶν

4. τινὶ om. Suidas s. v. ἐν παραβύσει. 17. Ἀζαρέθης] ἀζαρέ-
θας L. 20. ἀνταλλάξεσθαι] ἀνταλλάξασθαι L.

omnes ieiunio sumus, multi etiam confecta pedibus via; ut omittam quod copiarum pars nondum adest. Haec Belisarius.

At exercitus non iam mussitando nec latenter in eum contumelias intorquebat; sed coram vociferans appellabat ignavum, et ab ipso militarem ardorem extingui querebatur. Id cum militibus Duces nonnulli generositatis ostentatione peccarunt. Quorum impudentia percussus Belisarius, versa in contrariam sententiam oratione, iam in hostem incitanti et aciem instruenti similis, dictitabat haud sibi cognitam prius ipsorum ad pugnandum alacritatem; nunc se meliori animo ac spe in adversarios vadere. Interim aciem obiecit hostibus, in hunc modum dispositam. In sinistro cornu propter fluvium peditatum locavit; in dextero Arethan cum Saracenis, ubi locus acclivis erat; ipse in medio constitit cum equitatu. Eam habebat formam acies Romana, quam instrui ut vidit Azarethes, suos his fere verbis hortatus est. *Illud quidem nemo negaverit, vos, cum sitis Persae, nunquam optaturos vitam prae bellicae virtutis laude, si quis vobis optionem utriusque permiserit. Ego vero aio nunc eam vobis, ut maximo velletis, non dari. Eos certe, quibus integrum est retinere turpiter vitam detrectando praelium, haud plane absurdum fuerit prae ho-*

βελτίστων ἐλέσθαι τὰ ἥδιστα, οἷς δὲ τὸ θνήσκειν ἐπάναγκες, ἢ
 C ξὺν τῇ ἐνκλείᾳ πρὸς τῶν πολεμίων, ἢ πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐς τὴν
 κόλασιν αἰσχροῦς ἀγομένοις, πολλὴ ἄνοια μὴ πρὸ τῶν αἰσχίστων
 ἐλέσθαι τὰ κρείσσω. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκειν
 ὑμᾶς ἅπαντας οἶμαι μὴ τοὺς πολεμίους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν δε- 5
 σπότην τὸν ὑμέτερον ἐν νῶ ἔχοντας οὕτως ἐς μάχην τήνδε καθί-
 στασθαι.“

Τοσαῦτα καὶ Ἀζαρέθης παρακλευσάμενος ἀντίξουν τοῖς
 ἐναντίοις τὴν φάλαγγα ἔστησε, Πέρσας μὲν τὰ ἐν δεξιᾷ ἔχοντας,
 Σαρακηνοὺς δὲ τὰ ἐξ ἄνω. καὶ αὐτίκα μὲν ἐς χεῖρας ἀμφοτέ- 10
 ροι ἦλθον. ἦν δὲ ἡ μάχη καρτερὰ μάλιστα. τὴν γὰρ τοξεύ-
 ματα ἐκατέρωθεν συχνὰ ἐπὶ πλεῖστον βαλλόμενα φόνον ἀμφοτέ-
 D ρων πολὺν ἐποίει καὶ τινες ἐν μεταχιμῶν γινόμενοι ἔργα ἐς ἀλλή-
 λους ἐπεδείκνυντο ἀρετῆς ἄξια, μᾶλλον δὲ Πέρσαι ἐκ τῶν τοξευ-
 μάτων πολλοὶ ἔθνησκον. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν βέλη συχνότερα μὲν 15
 ἀτεχνῶς ἐπήει, ἐπεὶ Πέρσαι τοξόται σχεδὸν τί εἰσιν ἅπαντες καὶ
 πολὺ θῦσσον ἢ ἄλλοι ξύμπαντες ἄνθρωποι ποιῆσθαι τὰς βολὰς
 ἐκδιδάσκονται. ἐκ δὲ τόξων μαλθακῶν τε καὶ οὐ λίαν ἐντεταμέ-
 νων βαλλόμενα θώρακι ἕως ἢ κράνει ἢ καὶ ἀσπίδι ἐντυχόντα Ῥω- 20
 μαίου ἀνδρὸς ἀπεκυνθίζετό τε καὶ λυπεῖν τὸν προσπίπτοντα οὐ-
 δαμῆ εἶχε. Ῥωμαίων δὲ τὰ τοξεύματα βραδύτερα μὲν ἐς αἶ-
 ἔστιν, ἅτε δὴ ἐκ τόξων σκληρῶν τε ὑπεράγαν καὶ δεινῶς ἐντετα-
 μένων βαλλόμενα, προσθείη δὲ ἂν τις καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἰσχυρο-

16. ἐπήει Maltretus, qui ἦει ex Reg. affert. ἐποίει P. 18. ἐκ-
 διδάσκονται A. ἐκδιδάσκοντες P. 21. τὰ τοξεύματα] τὰ τε το-
 ξεύματα A.

*nesto dulce amplecti, si quidem ita voluntas ferat. At quos circumstat
 mortis necessitas, vel pulchrae per vulnera, cum hoste dimicando, vel foe-
 dae per supplicia adeundae, victorem sequendo; nae stultissime ii fecerint,
 si honestis turpia praecoptarint. Quae cum ita sint, vestras esse partes
 sentio, non ob oculos modo hostem, sed vestrum etiam in animis habere
 Dominum, itaque in hanc pugnam incumbere.*

Hac usus hortatione Azarethes, aciem hosti opposuit, obtinentibus
 Persis dexteram, laevam Saracenis. Mox ad manus utrinque ventum,
 et quidem fortissime. Denso hinc inde sagittarum ingruente nimbo, haud
 sine mutua nec levi caede, nonnulli in campum inter acies relictum pro-
 gressi, generosa inter se facinora ediderunt. E Persis plures interibant
 sagittis icti: quae licet ab illis crebriores venirent, quoniam Persae fere
 omnes sagittarii sunt, eaque in arte expeditissimi mortalium omnium; ta-
 men eorum Sagittae, lorica Romani militis, vel forte galea aut scuto re-
 tusae dissilibant, nec virum poterant obvium violare, quia mollibus ne-
 que adeo contentis arcubus impellebantur. Quas vero Romani mittunt,
 tardius eae quidem ex arcubus, quippe rigidis intentissimeque adductis,

τέρων πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ Πέρσαι, οἷς ἂν ἐντύχοιεν, εὐπειτῶς
 σίνονται, ὄπλου οἰδενός ἐμποδῶν αὐτῶν γινομένου τῇ ῥύμῃ.
 ἤδη μὲν οὖν τῆς ἡμέρας αἱ δύο παρωχίκεσαν μοῖραι, καὶ ἡ μάχη P 55
 ἔτι ἀγχώματος ἦν. τότε δὲ ξυμφρονήσαντες, ὅσοι δὲ ἄριστοι
 5 ἐν τῷ Περσῶν στρατεύματι ἦσαν, ἐσήλανον ἐς τῶν πολεμίων τὸ
 δεξιὸν κέρας, οὗ δὴ Ἀρέθας τε καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐπιτάχατο. οἱ
 δὲ οὕτω τὴν φάλαγγα διαλύσαντες δίχα ἐγένοντο, ὥστε καὶ δόξαν
 ἀπήνεγκαν ὅτι δὴ Πέρσαις τὰ Ῥωμαίων πράγματα προὔδοσαν.
 τοὺς γὰρ ἐπιόντας οὐχ ὑποστάντες ἀντίκα ἐς φυγὴν ἅπαντες ὤρ-
 10 μητο. οἱ γοῦν Πέρσαι διαρρήξαντες οὕτω τὴν τῶν ἐναντίων
 παράταξιν κατὰ νότου εὐθὺς τῆς Ῥωμαίων ἕππου ἐγένοντο. Ῥω-
 μαῖοι δὲ κεκηκότες ἤδη τῇ τε ὁδῷ καὶ τῷ πόνῳ τῆς μάχης νή-
 σταις τε ἅπαντες ἐς τόδε τῆς ἡμέρας ὄντες, καὶ πρὸς τῶν πολε- B
 μίων ἐκατέρωθεν ἐνοχλούμενοι, οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλ' οἱ μὲν
 15 πολλοὶ φεύγοντες ἀνὰ κράτος ἐς τοῦ ποταμοῦ τὰς νήσους ἄγκι-
 στά που οὔσας ἐχώρησαν, τινὲς δὲ καὶ αὐτοῦ μένοντες ἔργα
 θανμαστά τε καὶ λόγον πολλοῦ ἄξια τοὺς πολεμίους εἰργάσαντο,
 ἐν τοῖς καὶ Ἀσκᾶν ἦν. ὅς δὴ πολλοὺς μὲν κτείνας τῶν ἐν Πέρ-
 σαις δοκίμων, κρευρορηθεῖς δὲ κατὰ βραχὺ μόλις ἔπεσε, λόγον
 20 αὐτοῦ τοῖς πολεμίσις ἀπολιπὼν, καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι ὀκτακόσιοι H 31
 ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπέθανον, οἱ τε
 Ἰσαυροὶ ξὲν τοῖς ἄρχουσι σχεδὸν ἅπαντες, οὐδὲ ὄπλα ἀνταίρειν

2. σίνονται A. γίνονται P. concidunt RV. *ibid.* ὄπλου A.
 ὄπου P. armatura RV. 3. αἱ δύο παρωχίκεσαν μοῖραι] Ex
 Homero II. κ, 252. παρῳχίκεν δὲ πλείων νῦξ τῶν δύο μοιρῶν.
 18. τοῖς L. οἷς P. 20. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

exerunt: sed accedente impressione, quam ipsis dant viri multo Persis
 robustiores, quos offendunt configunt facile, cum nihil earum impetum
 frangat. Iam partes diei duae elapsae erant, et Marte adhuc pugnaba-
 tur ancipiti, quando Persarum fortissimi uno animo invecti sunt in dex-
 terum cornu hostium, ubi stabat Arethas cum Saracenis: qui solutis or-
 dinibus, ita se ab acie abiunxerunt, ut opinionem praebuerint proditae
 Persis Romanae rei. Nam invadentibus minime repugnantes, statim
 omnes in fugam se coniecerunt. Ita districta acie, mox a tergo Persae
 equitatum occupant. Hi fractis tum viae tum praellii labore viribus, cum
 et nihil dum cibi quisquam eo die gustasset, lacessentibus utrinque hosti-
 bus haud diutius restiterunt; at plerique effuso cursu fugientes, ad amnis
 insulas evaserunt proximas: dum quidam in campo stantes facinora pa-
 trabant admiratione et laude digna singulari. Inter quos Ascan, confec-
 tis manu sua e Persarum flore quamplurimis paulatim in frusta concis-
 sus, vix tandem occidit, relicta hostibus clara sui memoria. Cum ipso
 occubuerunt viri in hoc certamine strenui DCCC. et suis cum Ducibus
 Isauri prope omnes, qui in hostem arma ne tollere quidem ausi sunt.

τοῖς πολεμίοις τολμήσαντες. ἀπειρία γὰρ τοῦ ἔργου τούτου πολλῇ
 C εἶχοντο, ἐπεὶ ἄρτι τῆς γεωργίας ἀφήμενοι ἐς κίνδυνον πολέμου κα-
 τέστησαν, ἀγνώτα σφίσι τὰ πρότερα ὄντα, καίτοι μάλιστα πάν-
 των αὐτοὶ ἔναγχος ἐς τὴν μάχην ἀγνοία πολέμου ὀργῶντες, Βελι-
 σαρίῳ τότε τὴν δειλίαν ὠνειδίζον. οὐ μὴν οὐδὲ Ἴσαυροὶ ἄπαν- 5
 τες, ἀλλὰ Λυκάονες οἱ πλείστοι ἦσαν.

Βελισάριος δὲ ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα μείνας, ἕως μὲν
 τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀσκᾶν ἀντέχοντας ἑώρα καὶ αὐτὸς ξὺν τοῖς πα-
 ροῦσι τοὺς πολεμίους ἡμύνατο. ἐπεὶ δὲ αὐτῶν οἱ μὲν ἔπεσον, οἱ
 δὲ ὅπη ἐδύναντο ἐς φυγὴν ὤρμητο, τότε δὴ καὶ αὐτὸς ξὺν τοῖς 10
 ἐπομένοις φυγῶν ἐς τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα ἤλθεν, οἱ ξὺν τῷ
 D Πέτρῳ ἔτι ἐμάχοντο, οὐ πολλοὶ ὄντες, ἐπεὶ καὶ αὐτῶν ἔτυχον
 φεύγοντες οἱ πλείστοι. ἐνθα δὴ αὐτὸς τε τὸν ἵππον ἀφῆκε καὶ
 πάντας ταυτὸ δρᾶν τοὺς ἐπομένους ἐκέλευε, πεζοὺς ξὺν τοῖς ἄλ-
 V 260 λοις τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι. Περσῶν δὲ ὕσοι τοῖς φεύγουσιν 15
 εἶποντο, δι' ὀλίγου τὴν δίωξιν ποιησάμενοι εὐθὺς ἐπανῆκον, ἕς
 τε τοὺς πεζοὺς καὶ Βελισάριον ξὺν τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ὤρμητο.
 οἱ δὲ τὰ νῶτα ἐς τὸν ποταμὸν τρέψαντες, ὅπως μὴ τις αὐτοῖς
 πρὸς τῶν πολεμίων κύκλωσις γένοιτο, ἐκ τῶν παρόντων τοὺς
 ἐπιόντας ἡμύνοντο. αὐθίς τε ἡ μάχη καρτερὰ γέγονε, καίπερ 20
 οὐκ ἔξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως οὔσα. πεζοὶ τε γὰρ καὶ λίαν
 ὀλίγοι πρὸς ξύμπασαν ἐμάχοντο τὴν Περσῶν ἵππον. οὐ μέντοι
 αὐτοὺς οἱ πολέμιοι οὔτε τρέπεσθαι οὔτε ἄλλως βιάζεσθαι εἶχον.
 P 56 ἐν χρόῳ τε γὰρ ἀλλήλοισ ἐς ὀλίγον αἰεὶ ξυναγόμενοι καὶ ὡς ἰσχυρό-

Cum enim ab agricultura iam recens ad ignota sibi belli discrimina transiissent, imperitia districti haerebant; quamvis ipsi omnium maxime pugnandi libidine abrepti modo, timiditatem Belisario exprobraverant: neque omnes erant Isauri, sed Lycaones plerique.

Belisarius vero, qui parva succinctus manu loco non cesserat, quamdiu restare vidit Ascanis turmam, tamdiu et ipse cum sua hostem repulit. Verum ubi illi partim ceciderunt, partim quo fortuna tulit fugerunt, tum ipse quoque cessit cum suis, seque recepit ad pedites, qui quamvis exiguo numero (iam enim plurimi dilapsi erant) cum Petro adhuc praelium sustinebant. Hic ille dimisso equo, idem omnes, qui ipsum sequebantur, ut facerent, et ad pedes degressi hostem coniuncte arcerent imperavit. Quicumque instabant fugientibus Persae, haud longe provecti, rediere statim, et cum reliquo exercitu in pedites ac Belisarium irrue- runt. Tum illi, ne circumveniantur, terga amni obvertere, et quantum e re nata fieri potest ad propulsandum aggressorem coniti. Ardore quidem summo instauratur certamen; sed iniquis viribus. Nam pedites, inque oppido pauci contra universum Persarum equitatum pugnabant. Eorum tamen aciem nec inclinare hostis, nec perrumpere valuit. In ar-

τατα ταῖς ἀσπίσι φραζόμενοι ἔβαλλον μᾶλλον ἐς τοὺς Πέρσας
 ἐπιτηδείως ἢ αὐτοὶ πρὸς ἐκείνων ἐβάλλοντο. πολλάκις δὲ ἀπει-
 πόντες οἱ βάρβαροι ἐπ' αὐτοὺς ἤλαννον, ζυνταράζοντές τε καὶ
 διαλύσοντες τὴν παράταξιν, ἀλλ' ἄπρακτοι ἐνθένδε ὀπίσω αὐθις
 5 ἀπήλαννον. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῷ τῶν ἀσπίδων πατάγω ἀχθό-
 μνοι ἀνεχαιτίζοντό τε καὶ ἐς ταραχὴν ζῶν τοῖς ἐπιβύταις καθί-
 σταντο. διαγεγόνασί τε οὕτως ἐκάτεροι, ἕως ἐγγόνει τῆς ἡμέ-
 ρας ὀψέ. νυκτὸς ἤδη ἐπιλαβούσης Πέρσαι μὲν ἐς τὸ στρατόπε-
 δον ἀνεχώρησαν, Βελισάριος δὲ ὀλκάδος ἐπιτυχῶν ζῶν ὀλίγοις τι-
 10 σὶν ἐς τοῦ ποταμοῦ τὴν νῆσον κατήρεν, οἷ δὴ καὶ οἱ ἄλλοι Ῥω-
 μαῖοι νηχόμενοι ἤλθον. τῇ δὲ ὕστεραία Ῥωμαῖοι μὲν ὀλκάδων Β
 σφίσι ἐκ Καλλινίκου πόλεως παραγενομένων πολλῶν ἐς αὐτὴν
 ἐκομίσθησαν, Πέρσαι δὲ τοὺς νεκροὺς ἐσκυλευκότες ἐπ' οἴκου
 ἕπαντες ἀνεχώρησαν. οὐ μὴν τοὺς σφετέρους νεκροὺς τῶν πο-
 15 λεμίων ἐλάσσονος εἶδρον.

Ἀζαρέθης δὲ, ἐπεὶ ζῶν τῷ στρατῷ ἐς Πέρσας ἀφίκετο,
 καίπερ ἐν τῇ μάχῃ εὐημερήσας, ἀχαρίστου Καβάδου μάλιστα
 ἔτιχεν ἐξ αἰτίας τοιαύδε. νόμος ἐστὶ Πέρσαις, ἡνίκα ἐπὶ τῶν
 πολεμίων τινὰς στρατεῦσθαι μέλλουσι, τὸν μὲν βασιλέα ἐπὶ θρό-
 20 νου τοῦ βασιλείου καθῆσθαι, κοφίνους δὲ οἱ πολλοὺς ἐνταῦθά
 πη εἶναι, καὶ παρεῖναι μὲν τὸν στρατηγὸν, ὃς δὴ τῷ στρατῷ C
 ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐξηγήσασθαι ἐπίδοξός ἐστι, πυριέναι δὲ τὸ
 στράτευμα τοῦτο ἐς τοῦ βασιλέως τὴν ὕψιν κατ' ἄνδρα ἕνα, καὶ
 αὐτῶν ἕκαστον βέλος ἐν ἐς τὰς τάρπας ῥίπτειν, μετὰ δὲ αὐτὰς

ctum quippe cuneum sese coegerant, haerebatque viro vir, ac praetentis
 validissime clypeis muniti, aptius ictus dabant quam acciperent. Fracti
 Barbari resumptis saepe animis equos omni impetu in illum globum, ut
 perturbarent ipsum atque disicerent, admiserunt: sed irriti toties retro
 cedere compulsi sunt. Scutorum enim crepitus impatientes equi, retre-
 ctantes efferebant sese, et cum sessoribus turbabantur. Ea utrinque
 pertinacia duratum est ad vespere; interventu demum noctis dirempta
 pugna in castra Persae concesserunt: Belisarius navigium vectorium na-
 ctus in insulam fluvii, quo caeteri enataverant, appulit. Postera die
 Romani missis Callinico onerariis, in eam urbem delati sunt: Persae do-
 mum remearunt, spoliatis prius mortuis, in quibus sane non minorem
 suorum quam hostium numerum invenerunt.

In Persidem reversus Azarethes cum exercitu, re quamvis in prae-
 lio feliciter gesta, Cabadem expertus est ingrattissimum, istam ob cau-
 sam. Est in more positum apud Persas ut in expeditionis procinctu,
 regali solio Rex considat, multis prope dispositis cophinis, atque astante
 Duce, cui belli imperium destinatur. Sub Regis oculos praetereunt mi-
 lites singuli, ac sagittam iacit quisque unam in corbes, qui deinde si-
 gillo regio obsignati servantur. Post reditum ab expeditione singuli sin-

μὲν τῇ βασιλείῳ σφραγίδι κατασεσημασμένας φυλάσσεσθαι, ἐπει-
δὲν δὲ ἐς Πέρσας ἐπανίοι τὸ στράτευμα τοῦτο, τῶν στρατιωτῶν
ἕκαστον ἐκ τῶν ἀρολιῶν ἐν ἀφαιρεῖσθαι βέλος. ἀριθμοῦντες οὖν
τῶν βελῶν ὅσα πρὸς τῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀνήρηται, οἷς ἐπίκειται ἡ
τιμὴ αὐτῆ, ἀγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ τὸ πλῆθος τῶν οὐκ ἐπανη-
κόντων στρατιωτῶν, ταύτῃ τε ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτήκασιν
ἐνδηλοὶ γίνονται. οὕτω μὲν οὖν Πέρσαις ὁ νόμος ἐκ παλαιοῦ
D ἔχει. ἐπεὶ δὲ Ἀζαρέθης ἐς ὕψιν τῷ βασιλεῖ ἦλθεν, ἀνεπνθά-
νετο αὐτοῦ ὁ Καβάδης εἴ τι χωρίον παραστησάμενος Ῥωμαϊκὸν
ἦκοι, ἐπεὶ ξὺν τῷ Ἀλαμουνδάρω ὡς Ἀντιόχειαν καταστρεψόμε-
νος ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύσειεν. ὁ δὲ Ἀζαρέθης χωρίον μὲν
ἐλεῖν οὐδὲν ἐφάσκε, Ῥωμαίους δὲ καὶ Βελισάριον μάχῃ νενικηκέ-
ναι. Καβάδης μὲν οὖν παριέναι τὸ ξὺν τῷ Ἀζαρέθῃ ἐκέλευε
στράτευμα, ἕκ τε τῶν ταρπῶν βέλος ἕκαστός ἀνηρεῖτο ἥπερ εἰώ-
θει. πολλῶν δὲ ἀπολελειμμένων βελῶν ὠνειδίετο τῷ Ἀζαρέθῃ
ὁ βασιλεὺς τὴν νίκην καὶ ἐν τοῖς ἀτιμοτάτοις τὸ λοιπὸν εἶχε. τὰ
μὲν οὖν τῆς νίκης ἐς τοῦτο ἐτελεύτα τῷ Ἀζαρέθῃ.

P 57
V 261

18. Ἐννοία δὲ τότε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονεν Αἰθιο-
πὰς τε καὶ Ὀμηρίτας ἐπὶ τῷ Περσῶν πονηρῷ ἐταιρίσασθαι. ὅπῃ
δὲ τῆς γῆς οἱ ἀνθρωποὶ οἶδε ἔκρηται καὶ καθ' ὃ τι αὐτοῖς Ῥω-
μαίοις ξυνοίσειν βασιλεὺς ἤλπισεν, ἐρῶν ἔρχομαι. τὰ Παλαι-
στίνης ὄρια πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον ἐς θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν
καλουμένην διέκρηται. αὐτῆ δὲ ἡ θάλασσα ἐξ Ἰνδῶν ἀρχομένη

11. χωρίων] χωρίον L. 19. πονηρῷ] „πονήρω Reg.“ MALT.

gulas e corribus sagittas extrahunt: tum recensionī praepositi, ex earum, quae eductae non sunt, subductione numerum colligentes militum, qui non redierint, Regi significant, atque ita quot desiderati in bello sint planum fit. Is est perantiquus Persarum mos. Cabades autem, ubi comparuit Azarethes, ex eo quaesivit, urbemne aliquam ditionis Romanae adiunxisset suae? quandoquidem cum Alamundaro exercitum in Romanos duxisset, Antiochia potiturum se pollicens. Cui Azarethes, nullam quidem a se captam urbem; sed Romanos ac Belisarium acie fusos victosque respondit. Procedere tum porro Cabades cum Azarethe copias iubet: sagittam quisque e cophinis de more eripit: cumque residuae perplures essent victoria Azarethi exprobrata, eum Rex posthac habuit inter despiciatissimos maximeque ignobiles. Huc demum Azarethi victoria parta recidit.

19. Eadem tempestate Iustiniano Aug. venit in mentem societatem cum Aethiopibus et Homeritis pangere in Persarum perniciem. Quae gentes ubi terrarum degant, quidque inde commodi in Romanos redituum speraret, declarare aggredior. Exortivi Palaestinae fines pertinent ad mare Rubrum, quod ab India quidem incipit; in ea vero Roma-

ἐνταῦθα τελευτῆ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. καὶ πόλις Αἴλας καλου-
 μένη πρὸς τῇ ταύτης ἡὸνι ἐστίν, ἔνθα ἡ Θάλασσα, ὡσπερ μοι εἴ-
 ρηται, ἀπολήγουσα πορθμός τις ἐς ἄγαν στενὸς γίνεται, καὶ ἀν- B
 τὸν ἐνθένδε ἐσπλέοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὕρη τὰ Αἰγυπτίων πρὸς νό-
 5 τον ἄνεμον τετραμμένα ἐστίν, ἐπὶ θάτερα δὲ χώρα ἔρημος ἀν-
 θρώπων ἐπὶ πλείστον διήκει πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, ἢ τε γῆ αὐτῆ
 τῷ ἐσπλέοντι ἐκατέρωθεν ὄρατῆ γίνεται, μέχρι ἐς τὴν Ἰωτάβην
 καλουμένην νῆσον, Αἴλα πόλεως σταδίουσ οὐχ ἕσσον ἢ χιλίουσ
 διέχουσαν. ἔνθα Ἑβραῖοι αὐτόνομοι μὲν ἐκ παλαιοῦ ὄκηντο,
 10 ἐπὶ τούτου δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος κατήκοοι Ῥωμαίων γε-
 γένηται. πέλαγος δὲ τὸ ἐνθένδε μέγα ἐκδέχεται. καὶ γῆν μὲν
 τὴν ἐν δεξιᾷ οἱ ταύτῃ ἐσπλέοντες οὐκέτι ὀρῶσιν, ἐς μέντοι τὴν C
 εὐώνυμον νηκτὸς ἀεὶ ἐπιγνομένησ ὀρμίζονται. ἐν σκότῳ γὰρ
 ναυτίλλεσθαι ἐν ταύτῃ δὴ τῇ θαλάσσῃ ἀδύνατά ἐστιν, ἐπεὶ βρά-
 15 χουσ αὐτὴν ἔμπλεων ἐπὶ πλείστον ξυμβαίνει εἶναι. ὄρμοι δὲ εἰσιν
 ἐνταῦθα πολλοὶ οὐ χερσὶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῇ φύσει τῶν χωρίων
 πεποιημένοι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖσ πλέουσιν οὐ χαλεπὸν ἐστίν ὅπη
 παρατύχοι ὀρμίζεσθαι.

Ταύτην δὴ τὴν ἡὸνα εὐθὺς μὲν ὄρους τοὺσ Παλαιστίνης
 20 ὑπερβάντι Σαρακηνοὶ ἔχουσιν, οἱ ἐν τῷ φοινικῶνι ἐκ παλαιοῦ
 ἴδρυνται. ἔστι δὲ ὁ φοινικῶν ἐν τῇ μεσογείᾳ ἐς χώραν κατατεί-
 νων πολλήν, ἔνθα δὴ τὸ παράπαν ἄλλο οὐδὲν ὅτι μὴ φοίνικεσ D

2. ἡὸνι] ἡὸνι P et pariter p. 99, 19. 100, 16. 101, 4. 3. Αἴλα] ,Αἴλας Reg. MALT. 15. ἔμπλεων] ἔμπλεων H.

nae ditionis ora terminatur. Est littori urbs apposita, nomine Ailas; ubi mare, sicut modo dicebam, desinens, in sinum arctatur angustissimum: quem qui intrant ex illa parte, a dextra habent Aegypti montes procurrentes Meridiem versus, a laeva solitudinem, quae ad Septentrio-nem longissime patet. Porro introrsum vectis apparet utrinque tellus, donec pervenerint ad insulam Iotaben stadiis haud minus mille ab urbe Aila dissitam: cuius incolae Hebraei, cum sui iam inde olim iuris fuissent, Iustiniani principatu Romanum iugum acceperunt. Vastum deinde pelagus; sic, ut iam amplius terram a dextra non videant, qui ulterius provehantur, quibus et mos est appetente nocte ad oram sinistram applicare. Neque enim potest Mare illud navigari tenebris, propter brevia, quae in eo sunt plurima. At idem non humana industria, sed locorum natura portuosum est, ut ea re facile sit appellere, quocumque sors tulerit.

Hoc littus, continuo post Palaestinae fines, obtinent Saraceni, veteres incolae Palmeti, quod in regione mediterranea longe ac late diffusum est, neque aliud quidquam nisi palmas progignit. Id princeps Sa-

φύονται μόνοι. τοῦτον τὸν φοινικῶνα βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ Ἀβο-
 χάραγος ἐχαρίσατο, ὃ τῶν ἐκεῖνη Σαρακηνῶν ἄρχων, καὶ αὐ-
 τὸν βασιλεὺς φύλαρχον τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Σαρακηνῶν κατεστή-
 σατο. ἀδῆλόν τε τὴν χώραν διεφύλαξε τὸν ἅπαντα χρόνον, ἐπεὶ
 P 58 τοῖς τε ἀρχομένοις βαρβάροις καὶ οὐδέν τι ἦσσαν τοῖς πολεμίοις 5
 φοβερός τε αἰεὶ Ἀβοχάραγος ἔδοξεν εἶναι καὶ διαφερόντως δραστή-
 ριος. τῷ μὲν οὖν λόγῳ τὸν φοινικῶνα βασιλεὺς ἔχει, μετεῖναι
 δὲ αὐτῷ τῶν ταύτη χωρίων οὐδ' ὀπωσιτοῦν δυνατὰ ἐστὶ. γῆ τε
 γὰρ ἀνθρώπων παντελῶς ἔρημος καὶ ἀτεχνῶς ἄνδρος ἐν μέσῳ
 οὔσα ἐς δέκα ἡμερῶν ὁδὸν διήκει, καὶ αὐτὸς λόγου ὄτουοῦν ἄξιος 10
 ὁ φοινικῶν οὐδαμῆ ἐστὶν, ἀλλ' ὄνομα δώρου, ὃ τι Ἀβοχάραγος
 ἔδωκε μόνον καὶ βασιλεὺς εὔ εἰδῶς ἔλαβε. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ
 φοινικῶνι ταύτη πη ἔχει. τούτων δὲ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι Σα-
 ρακηνοὶ ἐχόμενοι τὴν ἀκτὴν ἔχουσιν, οἳ δὲ Μααδδηνοὶ καλοῦν-
 B 15 ται, Ὀμηριτῶν κατήκοοι ὄντες. οἳ δὲ Ὀμηριταὶ οὗτοι ἐν χώρῃ 15
 τῇ ἐπέκεινα ἠκίηται πρὸς τῇ τῆς θαλάσσης ἧόνι, ὑπὲρ τε αὐ-
 τοὺς ἄλλα ἔθνη πολλὰ, μέχρι ἐς τοὺς ἀνθρωποφάγους Σαρακηνοὺς
 ἰδρῦσθαι φασὶ. μεθ' οὗς δὴ τὰ γένη τῶν Ἰνδῶν ἐστὶν. ἀλλὰ
 τούτων μὲν περὶ λεγέτω ἕκαστος ὡς πη αὐτῷ βουλομένῳ ἐστίν.

Ὀμηριτῶν δὲ κατανατικὸν μάλιστα ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῳ 20
 Αἰθίοπες οἰκοῦσιν, οἳ Ἀῦξωμίται ἐπικαλοῦνται, ὅτι δὴ αὐτοῖς
 τὰ βασιλεία ἐστὶν ἐν Αὔξωμιδι πόλει. καὶ θάλασσα, ἣ ἐν μέσῳ
 ἐστὶν, ἀνέμου μετρίως ἐπιφόρου ἐπιπεσόντος ἐς πέντε ἡμερῶν τε

1. φύονται μόνοι AH. μόνοι φύονται HmP. *ibid.* Ἀβοχάρα-
 γος] Legebatur Ἀβοχάραβος. *Abocharalus* RV, qui infra hoc nomen
 omisit. 6. ἀβοχάραγος hic et infra A. Legebatur Ἀβοχάραβος.

racenorum illic degentium Abocharabus donavit Iustiniano Augusto; a quo Phylarchus Saracenis Palaestinis praepositus, regionem ab hostili vi intactam usque servavit nominis terrore sui, cum aequae apud hostes ut inter subditos Barbaros formidabilis strenuissimusque audiret. Et nunc quidem verbo tenus Palmeti dominus est Caesar; reipsa potiri nequit: quoniam tractus ille in medio plane desertus ac siti squalens, patet iter dierum decem, nec res ulla Palmetum commendat, nisi doni appellatio, quod nempe ipsum dederit Abocharabus, gratoque animo Caesar acceperit. Hactenus de Palmeto. Saracenos istos alii continenter excipiunt, Maaddenī denominati, qui mare accolunt sub ditione positi Homeritarum. Iis secundum littus succedunt ipsi Homeritae; his aliae atque aliae gentes, ad Saracenos usque anthropophagos; post denique Indi. Sed pro suo quisque sensu de his loquatur.

Ε regionem Homeritarum, ulteriorem continentem habent Aethiopes Auxomitae, ita dicti de nomine urbis Auxomidis, ubi regia ipsorum est. Porro interfusum mare, ferente mediocriter vento, traicitur diebus quin-

καὶ νυκτῶν διάπλουν διήκει. ταύτη γὰρ καὶ νύκτωρ ναυτίλλε-
σθαι νενομίκασιν, ἐπεὶ βράχος ἐνταῦθα οὐδαμῆ ἔστιν· αὕτη πρὸς
ἐνίων ἢ θάλασσα ἐρυθρὰ κέκληται. τὰ γὰρ ταύτης ἐκτὸς ἐκπλέον-
τι ἄχρι ἐς τὴν ἡῶνα καὶ Αἰλᾶν πόλιν Ἀραβικὸς ὠνόμασται κόλ-
5 ποσ. χώρα γὰρ ἢ ἐνθένδε ἄχρι τῶν Γάζης πόλεως ὁρίων Ἀραβία
τὸ παλαιὸν ὠνομάζετο, ἐπεὶ καὶ τὰ βασίλεια ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις
ἐν Πέτραις τῆ πόλει ὁ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς εἶχεν. ὁ μὲν οὖν
τῶν Ὀμηριτῶν ὄρυμος, ἐξ οὗ ἀπαίροντες εἰώθασιν ἐς Αἰθίοπας
πλέειν, Βουλικάς ὠνομάζεται. διαπλεύσαντες δὲ αἰεὶ τὸ πέλαγος H 33
10 τοῦτο καταίρουσιν ἐς τῶν Ἀδουλιτῶν τὸν λιμένα. Ἀδουλις δὲ ἢ
πόλις τοῦ μὲν λιμένος μέτρῳ εἴκοσι σταδίων διέχει· τοσοῦτῳ γὰρ
διείργεται τὸ μὴ ἐπιθαλάσσιος εἶναι· πόλεως δὲ Ἀνζώμιδος ὁδῶ
ἡμερῶν δώδεκα.

Πλοῖα μέντοι ὅσα ἐν τε Ἰνδοῖς καὶ ἐν ταύτῃ τῇ θαλάσῃ D
5 ἔστιν, οὐ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ὥπερ αἱ ἄλλαι νῆες πεποιήνται. οὐδὲ
γὰρ πίσση οὐδὲ ἄλλῳ ὄτρυνον χρίονται, οὐ μὴν οὐδὲ σιδήρῳ
διαμπερὲς ἴοντι ἐς ἀλλήλας αἰ σανίδες ξυμπεπήρασιν, ἀλλὰ βρό-
χοις τισὶ ξυνδέδενται. αἴτιον δὲ οὐχ ὅπερ οἱ πολλοὶ οἴονται,
πέτραι τινὲς ἐνταῦθα οὐσαι καὶ τὸν σίδηρον ἐφ' ἑαυτὰς ἔλκουσαι
0 (τεκμήριον δέ· ταῖς γὰρ Ῥωμαίων ναυσὶν ἐξ Αἰλᾶ πλεούσαις ἐς
θάλασσαν τήνδε, καίπερ σιδήρῳ πολλῷ ἡρμοσμέναις, οὐποτε
τι τοιοῦτο ξυνηνέχθη παθεῖν), ἀλλ' ὅτι οὔτε σίδηρον οὔτε ἄλλο

7. πέτραις AH. Πέτρα P. Petra RV.
κάς L. 15. ὥπερ] ὥσπερ A.

9. Βουλικάς] βουλι-

que ac noctibus totidem. Neque enim nox interrumpit ibi navigationem, propterea quod ea pars aequoris nulla habet omnino brevia. Fuere qui mare hoc Rubrum appellarent: quod autem inde usque ad oram et urbem Ailam enavigatur, sinum Arabicum ideo vocarunt, quia regio, quae hinc ad Gazae limites pertinet, nominata quondam fuit Arabia: immo Rex Arabum superioribus saeculis in urbe Petra habebat regiam. Nomen est Bulicas portui Homeritarum, unde qui solvunt petere Aethiopiam solent, et trajectu pelagi non intermisso, in portum Adulitarum appellant, a quo stadiis xx. distat urbs Adulis: tanto nimirum spatio a mari retracta; ab urbe vero Auxomide dierum iter xii. dissita est.

In hoc autem atque Indico mari navigia, quaecumque sunt, a caeteris plane discrepant ratione compaginis. Nam nec pice, aliave re quampiam oblitae, nec ferreis clavis perfixae attextaeque tabulae, sed restibus quibusdam colligatae inter se cohaerent. Neque ea, quam multi putant, causa est, quod ibi sint scopuli, qui ferrum attrahant. Est sane argumento sunt Romanorum naves, quae quamvis ferro plurimo aptae, nihil unquam tale patiuntur, cum ex urbe Aila in hoc mare contendunt. Assignandum id potius ferri caeterarumque rerum ad fabricam idonea-

τι τῶν ἐς ταῦτα ἐπιτηδείων Ἴνδοι ἢ Αἰθίοπες ἔχουσιν. οὐ μὴν
 οὐδὲ πρὸς Ῥωμαίων ὠνεῖσθαι τούτων τι οἷοί τε εἰσιν, νόμῳ ἄπα-
 P 59 ρσι διαρρηδην ἀπειρημένον. Θάνατος γὰρ τῷ ἀλόντι ἢ ζῆμια
 ἐστὶ. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ ἐρυθρῇ καλουμένῃ θαλάσῃ καὶ χώ-
 ρα ἢ αὐτῆς ἐφ' ἐκάτερά ἐστι ταύτη πη ἔχει. 5

Ἐκ δὲ Αὐξώμιδος πόλεως ἐς τὰ ἐπ' Αἰγύπτου ὄρια τῆς
 Ῥωμαίων ἀρχῆς, οὗ δὴ πόλις ἢ Ἐλεφαντίνη καλουμένη οἰκεῖται,
 τριάκοντα ὁδὸς ἡμερῶν ἐστὶν εὐζώνῳ ἀνδρὶ. ἐνταῦθα ἔθνη τε
 ἄλλα πολλὰ ἴδονται καὶ Βλέμνες τε καὶ Νοβάται, πολυανθρω-
 πότατα γένη. ἀλλὰ Βλέμνες μὲν ταύτης δὴ τῆς χώρας ἐς τὰ 10
 μέσα ὤκηται, Νοβάται δὲ τὰ ἀμφὶ Νεῖλον ποταμὸν ἔχουσι.
 πρότερον δὲ οὐ ταῦτα ἐγεγόνει τὰ ἔσχατα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς,
 B ἀλλ' ἐπέκεινα ὅσον ἐπὶ τὰ ἡμερῶν ἐτέρων ἐπίπροσθεν· ἦν γὰρ δὲ ὁ
 Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Διοκλήτιανὸς ἐνταῦθα γενόμενος κατενόη-
 σεν ὅτι δὴ τῶν μὲν ἐκείνῃ χωρίων ὁ φόρος λόγου ἄξιός ὡς ἥκιστα 15
 ἦν, ἐπεὶ στενὴν μάλιστα τὴν γῆν ἐνταῦθα ζυμβαίνει εἶναι. πέ-
 τραι γὰρ τοῦ Νεῖλου οὐ πολλῷ ἄποθεν ὑψηλαὶ λίαν ἀνέχουσαι
 τῆς χώρας τὰ λοιπὰ ἔχουσι. στρατιωτῶν δὲ πάμπολύ τι πλη-
 θος ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἴδρυτο, ὧν περὶ ταῖς δαπάναις ὑπερφυῶς
 ἄχθεσθαι συνέβαινε τὸ δημόσιον· ἅμα δὲ καὶ οἱ Νοβάται ἀμφὶ 20
 πόλιν Ὅασιν ὤκημένοι τὰ πρότερα ἦχόν τε καὶ ἔφερον ἅπαντα ἐς
 αἰὲ τὰ ἐκείνῃ χωρία· τούτους δὴ τοὺς βυρβάρους ἀνέπεισεν ἀνα-
 C στήναι μὲν ἐξ ἡθῶν τῶν σφετέρων, ἀμφὶ ποταμὸν δὲ Νεῖλον
 ἰδρῦσασθαι, δωρήσασθαι αὐτοὺς ὁμολογήσας πόλεσί τε μεγάλας

1. ἐς ταῦτα] ἐν ταῦτα (sic) L. 3. ἀπειρημένον] ἀπειρημένω A.

rum penuriae, qua laborant Indi atque Aethiopes: quin ipsis eius generis merces a Romanis emendi facultas erepta est lege patria, quae sub poena capitis id nominatum vetat. Haec habui quae de mari Rubro et adiacentibus utrinque oris dicerem.

Ab Auxomide ad Elephantinen, urbem Romani imperii limitaneam in Aegypto, tantum est viae quantum diebus xxx. vir expeditus conficiat. Hic cum alii, tum Blemyes et Nobatae habitant, geas admodum populosae: sed Nili ripam Nobatae, interiorem regionem Blemyes obtinent. Submotior olim erat imperii limes itinere dierum vii. Ibi cum esset Diocletianus Augustus, vidissetque tenuissimum inde capi vectigal, quod arva illic angustissime circumscripta sint vicinitate scopolorum Nili ingentium, qui reliquam late regionem occupant; iamque a longinquo aevo magnam vim militum in praesidiis ibidem esse, unde aerarium graviter premeretur; ad haec solere Nobatas, qui urbem Oasin circumcolebant, in iis partibus agere et ferre omnia; Barbaros demum istos perpulit, ut relictis antiquis sedibus novas ad Nilum fingerent, urbes magnas magnamque

καὶ χώρα πολλῇ τε καὶ διαφερόντως ἀμείνοι ἤπερ τὰ πρότερα
 ὄκηντο. οὕτω γὰρ ὤετο αὐτοὺς τε οὐκέτι τὰ γε ἀμφὶ τὴν Ὀα-
 σιν ἐνοχλήσειν χωρία καὶ γῆς τῆς σφίσι διδομένης μεταποιονμέ-
 νους, ἅτε οἰκείας οὔσης, ἀποκρούεσθαι Βλέμνας τε, ὡς τὸ εἰ-
 5 κός, καὶ βαρβάρους τοὺς ἄλλους. ἐπεὶ τε τοὺς Νοβάτας ταῦτα
 ἤρρισκε, τὴν τε μετανάστασιν αὐτίκα δὴ μᾶλα πεποίητο, ἤπερ ὁ
 Διοκλητιανὸς σφίσι ἐπέστελλε, καὶ Ῥωμαίων τὰς τε πόλεις καὶ
 χώραν ξύμπασαν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ ἐξ Ἐλεφαντίνης πό- D
 λεως ἔσχον. τότε δὴ ὁ βασιλεὺς οὗτος αὐτοῖς τε καὶ Βλέμυσιν
 10 ἔταξε δίδοσθαι ἀνὰ πᾶν ἔτος ῥητόν τι χρυσίον ἐφ' ᾧ μήκει γῆν
 τὴν Ῥωμαίων ληίσωνται. ὅπερ καὶ ἐς ἐμὲ κομιζόμενοι οὐδέν τι
 ἤσπον καταθέουσι τὰ ἐκείνη χωρία. οὕτως ἄρα βαρβάρους ἄπαν-
 τας οὐδεμίᾳ μηχανῇ διασώσασθαι τὴν ἐς Ῥωμαίους πίστιν ὅτι μὴ
 δέει τῶν ἀμνηνομένων στρατιωτῶν. καίτοι καὶ νῆσόν τινα ἐν
 15 ποταμῷ Νεῖλῳ ἄγχιστά πη τῆς Ἐλεφαντίνης πόλεως εὐρῶν ὁ βα-
 σιλεὺς οὗτος, φρουρίον τε ταύτῃ δειμύμενος ἐχυρώτατον, κοινούς
 τινας ἐνταῦθα κείως τε καὶ βωμοὺς Ῥωμαίοις τε καὶ τούτοις δὴ
 κατεστήσατο τοῖς βαρβάροις, καὶ ἱερεῖς ἐκάστων ἐν τῷ φρουρίῳ
 20 τούτῳ ἰδρύσατο, ἐν τῷ βεβαίῳ τὴν φιλίαν αὐτοῖς ἔσεσθαι τῷ με- V 263
 τὸ χωρίον. ἄμφω δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη, οἳ τε Βλέμυες καὶ οἱ Νο-

6. πεποίητο AHL. πεποιήνται P. 11. ληίσωνται A. ληίσον-
 ται P. 13. οὐδεμίᾳ μηχανῇ] οὐδεμιᾶ μηχανῇ HL. οὐδεμιᾶ
 μηχανῇ οἶόν τε P, quod ex Hoeschelii annotatione ductum videtur,
 qui aut οὐδεμίᾳ μηχανῇ scribi voluerat, quod ego recepi, aut addi
 οἶόν τε. 21. ταῦτα L. τούτω P.

regionem et ea, quam tum haberent, multo beatiorem attributurum se
 illis pollicitus. Quo se effecturum sperabat, ut infesta nunquam habe-
 rent circumiecta Oasi loca, et ad donatum sibi agrum translati, ex eo,
 quippe iam suo, Blemyas, ut par esset, caeterosque Barbaros prohibe-
 rent. Haec lubentibus animis amplexi Nobatae, ad Diocletiani praescrip-
 tum migrarunt statim, et usque ab Elephantine Romana oppida et
 praetentos utrinque fluvio agros occuparunt. Illis quoque ac Blemibus
 idem Imperator certum in annos singulos auri modum assignavit, ea lege,
 ne Romanos vexarent latrociniis. At licet solvatur ipsis etiamnum pen-
 sio, nihilo secius in vicinos grassantur. Hoc nempe sunt ingenio omnes
 Barbari, ut in data Romanis fide contineri nulla re possint, nisi militis
 ipsorum cervicibus imminentis metu. Tametsi in quadam Nili insula,
 proxime Elephantinen, validissimum castrum Diocletianus extruxerat,
 ibique templa atque aras posuerat Romanis Barbarisque illis communes,
 sub cura Flaminum, qui ex utrisque assumpti erant, ratus communi-
 onem sacrorum sanctissime constituram inter ipsos amicitiam: unde locum ap-
 pellavit Philas. Utrique autem, Blemes inquam ac Nobatae, cum alios

P 60 βάται, τοὺς τε ἄλλους θεοὺς, οὗσπερ Ἕλληνες νομιζουσι πάν-
 τας, καὶ τὴν τε Ἴσιν τὸν τε Ὀσίριν σέβουσι, καὶ οὐχ ἥκιστα γε
 τὸν Φίλαπον. οἱ μὲντοι Βλέμενες καὶ ἀνθρώπους τῷ ἡλίῳ θύειν
 εἰώθασι. ταῦτα δὲ τὰ ἐν Φίλαις ἱερὰ οὗτοι δὴ οἱ βάρβαροι καὶ
 ἐς ἐμὲ εἶχον, ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὰ Ἰουστινιανὸς καθελεῖν ἔγνω. 5
 H 34 Ναρσῆς γοῦν, Περσαρμένιος γένος, οὗ πρόσθεν ἄτε ἠὲτομοληκό-
 τος ἐς Ῥωμαίους ἐμνήσθην, τῶν ἐκείνη στρατιωτῶν ἄρχων τὰ τε
 ἱερὰ καθελε, βασιλέως οἱ ἐπαγγελαντος, καὶ τοὺς μὲν ἱερεῖς ἐν
 φυλακῇ ἔσχε, τὰ δὲ ἀγάλματα ἐς Βυζάντιον ἔπεμψεν. ἐγὼ δὲ
 ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνεμι. 10

B κ'. Ὑπὸ τοὺς χρόνους τοῦ πολέμου τοῦδε Ἑλλησθεαῖος ὁ
 τῶν Αἰθιοπῶν βασιλεὺς, Χριστιανὸς τε ὢν καὶ δόξης τῆσδε ὡς
 μάλιστα ἐπιμελούμενος, ἐπειδὴ Ὀμηριτῶν τῶν ἀντιπέρας ἠπειρῶ
 ἔγνω πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους ὄντας, πολλοὺς δὲ δόξαν τὴν πα-
 λαιὰν σέβοντας, ἣν δὴ καλοῦσιν Ἑλληνικὴν οἱ νῦν ἀνθρώποι, 15
 ἐπιβολῇ μέτρον οὐκ ἐχούσῃ ἐς τοὺς ἐκείνη Χριστιανούς χρῆσθαι,
 στόλον τε νηῶν καὶ στρατεύματα ἀγείρας ἐπ' αὐτοὺς ἤλθε, καὶ μά-
 χην νικήσας τὸν τε βασιλέα καὶ τῶν Ὀμηριτῶν πολλοὺς ἔκτεινεν,
 C ἄλλον τε αὐτόθι Χριστιανὸν βασιλέα καταστησάμενος, Ὀμηρίτην
 μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἐσιμφαιῶν, φόρον τε αὐτῷ τάξας Αἰθίοψι 20
 φέρειν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε. τοῦτου τοῦ Αἰθιο-
 πων στρατοῦ δοῦλοὶ τε πολλοὶ καὶ ὅσοι ἐπιτηδείως ἐς τὸ κακουρ-

11. Ἑλλησθεαῖος HL. Ελλισθεαῖος P. *Hellisthaeus* hic et infra RV.

13. τῶν ἀντιπέρας ἠπειρῶ AHL. τῶν τῆς ἀντιπέρας ἠπειρῶν P.

17. ἀγείρας] ἐγείρας H. 20. „Ἐσιμφαιῶν Reg.“ MALT. Ἐσιμ-
 φαιῶν P, et infra constanter Ἐσιμφ—. Quod legit RV.

Gentilium Deos, tum Isin et Osirin Priapumque inprimis venerantur: sed et Solem Blemyes humanis hostiis colunt. Ea Philarum templa cum ad nostram aetatem Barbari tenuissent, Iustinianus Aug. illa excindere constituit. Itaque Narses Persarminus, cuius ad Romanos transfugium supra memoravi, quo tempore praesidio illic imposito praeerat, fana iussu Imperatoris evertit, et coniectis in carcerem sacerdotibus, deorum simulachra Byzantium misit. Ego vero ad institutam antea narrationem revertor.

20. Sub tempora huiusce cum Persis belli, Hellesthaeus Aethiopiae Rex, Christianae religionis cultor eximius, cum audiisset Homeritarum, qui in adversa continente degunt, non paucos genere Iudaeos, multos etiam priscae superstitioni, quam hodie Graecanicam vocant, addictos, illius orae Christianis tributa supra modum imponere, classe copiisque collectis, eo bellum portavit, commissoque praelio victor, magnum Homeritarum numerum, ipsumque adeo Regem vita spoliavit. In eius locum subrogato Esimiphaeo, Christiano et Homerita, sub ea tamen conditione ut tributum annuum Aethiopibus penderet, domum rediit. Ab-

γείν εἶχον τῷ μὲν βασιλεῖ ἔπεσθαι οὐδαμῆ ἤθειλον, αὐτοῦ δὲ ἀπο-
λειπόμενοι ἕμενον ἐπιθυμίᾳ τῆς Ὀμηριτῶν χώρας· ἀγαθὴ γὰρ
ἰπερφυῶς ἐστιν.

Οὗτος ὁ λεὼς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ξὺν ἑτέροις τισὶν
5 Ἐσιμφαιῶ τῷ βασιλεῖ ἐπαναστάντες αὐτὸν μὲν ἐν τινι τῶν ἐκείνη D
φρασιῶν καθείρξαν, ἕτερον δὲ Ὀμηρίταις βασιλέα κατεστήσαν-
το, Ἀβραμον ὄνομα. ὁ δὲ Ἀβραμος οὗτος Χριστιανὸς μὲν ἦν,
δοῦλος δὲ Ῥωμαίου ἀνδρὸς, ἐν πόλει Αἰθιοπίων Ἀδούλιδι ἐπὶ τῇ
κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ διατριβὴν ἔχοντας. ἂ δὲ Ἑλλησθεαῖος
10 μαθὼν τίσασθαι τε Ἀβραμον ὁμοῦ τοῖς ξὺν αὐτῷ ἐπαναστῆσι
τῆς ἐς τὸν Ἐσιμφαιῶν ἀδικίας ἐν σπουδῇ ἔχων, στρατεύμα τε P 61
τρισηλίων ἀνδρῶν καὶ ἄρχοντα τῶν τινα ξυγγενῶν τῶν αὐτοῦ
ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν. οὗτος ὁ στρατὸς οὐκέτι ἐθέλοντες ἐπ' οἴ-
κου ἐπανιέναι, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν χώρᾳ ἀγαθῇ μένειν, κρύφα τοῦ
15 ἄρχοντος τῷ Ἀβράμῳ ἐς λόγους ἤλθον, ἕς τε ξυμβολὴν κατα-
στάντες τοῖς ἐναντίοις, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐγένοντο, κτείναντες τὸν
ἄρχοντα τῷ τε τῶν πολεμίων στρατῷ ἀνემίγνυντο καὶ αὐτοῦ ἕμενον.
Θυμῷ δὲ πολλῷ Ἑλλησθεαῖος ἐχόμενος καὶ ἄλλο στρατεύμα ἐπ' αὐ-
τοὺς ἐπεμψεν, οἳ δὲ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀβραμον ἐς χεῖρας ἐλθόντες
20 παρὰ πολὺ τε ἡσσηθέντες τῇ μάχῃ ἐπ' οἴκου εὐθὺς ἀνεχώρησαν.
δαίσεως δὲ τὸ λοιπὸν ὁ τῶν Αἰθιοπίων βασιλεὺς ἐπὶ τὸν Ἀβραμον B
οὐκέτι ἐστράτευσεν. Ἑλλησθεαῖου δὲ τελευτήσαντος φόρους
Ἀβραμος ὠμολόγησε φέρειν τῷ μετ' αὐτὸν τὴν Αἰθιοπίων βασι-

4. ὁ addidi ex A. 9. ἑλλησθεαῖος L. Ἑλλισθεαῖος HP. 12. αὐ-
τοῦ] αὐτοῦ HL.

euntem sequi noluerunt multi e servitiis exercitus et quicumque erant ad
facinus praedamque nati: quos cepit ac tenuit singularis felicitas regio-
nis Homeritarum.

Haud multo post, turba haec et colluvies aliique nonnulli conflata in
Esimiphacum Regem seditione, eum in castellum incluserunt, regnumque
Homeritarum detulerunt Abramo, Christiano illi quidem, at servo Romani
cuiusdam institoris, qui apud Aethiopes in urbe Adulite commercii mari-
timi gratia morabatur. Quod ubi Hellestheaeus accepit, illatae Esimi-
phaeo iniuriae poenas ex Abramo ac participibus rebellionis sumere cupi-
didissime festinans, tria pugnantorum millia adversum illos expedit, Duce
e regia propinquitate lecto. At hi quoque patriae renuntiantes, ut in re-
gione perbona habitarent, clam cum Abramo egerunt, insciente duce,
quem et postea, ubi in aciem contra hostes educti inferre pugnam, neca-
runt, mox facta transitione, ibi manserunt. His graviter exulceratus
Hellestheaeus, confestim eodem destinavit exercitum alterum: qui demum
cum Abramo congressus magnam accepit cladem, et foede mutilatus in
patriam ocyus renavigavit. Metu deinceps cautior Aethiopiae Rex Abra-
mo bellum inferre desiit. Defuncto Hellestheaeo, tributum pactus est

λείαν παραλαβόντι, οὕτω τε τὴν ἀρχὴν ἐκρατύνατο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνῳ τῷ ὑστέρω ἐγένετο.

V 264

Τότε δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν μὲν Αἰθίοψι βασιλευόντος Ἑλλησθραίου, Ἐσιμφαίου δὲ ἐν Ὀμηρίταις, πρεσβευτὴν Ἰουλιανὸν ἐπεμψεν, ἀξίω ἄμφω Ῥωμαίοις διὰ τὸ τῆς δόξης ἰσόγνητον Πέρσαις πολεμοῦσι ξυνάρασθαι, ὅπως Αἰθίοπες μὲν ὠνούμενοί τε τὴν μέταξαν ἐξ Ἰνδῶν, ἀποδόμενοι δὲ αὐτὴν ἐς Ῥωμαίους, αὐτοὶ μὲν κύριοι γένωνται χρημάτων μεγάλων, Ῥωμαῖοις δὲ ποιήσωσι τοῦτο κερδαίνειν μόνον, ὅτι δὴ οὐκέτι ἀναγκασθήσονται τὰ σφέτερα αὐτῶν χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκεῖν — αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ μέταξα, ἐξ ἧς εἰώθασι τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι, ἣν πάλαι μὲν Ἕλληνες Μηδικὴν ἐκάλουν, τανῦν δὲ σηρικὴν ὀνομάζουσιν. — Ὀμηρίται δὲ ὅπως Καῖσὸν τὸν φυλάδα φύλαρχον Μααδδηνοῖς καταστήσονται καὶ στρατῷ μεγάλῳ αὐτῶν τε Ὀμηριτῶν καὶ Σαρακηνῶν τῶν Μααδδηνῶν ἐσβάλωσιν ἐς 15 τὴν Περσῶν γῆν. (ὁ δὲ Καῖσὸς οὗτος γένους μὲν ἦν τοῦ φυλαρχικοῦ καὶ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια, τῶν δὲ τινα Ἐσιμφαίου ξυγγενῶν κτείνας εἰς γῆν ἔφενγεν, ἣ δὴ ἔρημος παντάπασιν ἀνθρώπων ἐστίν.) ἐκάτερος μὲν οὖν τὴν αἴτησιν ὑποσχόμενος ἐπιτελῆ ποιήσειν τὸν πρεσβευτὴν ἀπεπέμψατο, ἔδρασε δὲ αὐτοῖν 20 τὰ ὁμολογημένα οὐδέτερος. τοῖς τε γὰρ Αἰθίοψι τὴν μέταξαν

1. ἐκρατύνατο] ἐκρατύνετο L.

7. ἀποδόμενοι Suidas s. v. σηρικῆ.

Vulgo ἀποδιδόμενοι.

8. χρημάτων μεγάλων] μεγάλων

χρημάτων Suidas.

11. εἰώθασι] εἰώθεσαν Suidas.

12. τανῦν

δὲ] τὰ δὲ νῦν Suidas.

13. Καῖσὸν — Καῖσὸς] Carsum — Car-

sus RV.

18. εἰς γῆν ἔφενγεν A. ἔφενγεν εἰς γῆν P.

Abramus eius successori, itaque asseruit sibi regnum. Sed haec recentiora sunt.

Quo autem tempore Hellesthaeus regnabat in Aethiopia, parebantque Homeritae Esimiphaeo, Iulianum ad eos legavit Iustinianus Aug. per ipsum ab utroque petens, ut pro religionis communione, qua cum Romanis devincti essent, illos cum Persis gerentes bellum iuvarent: atque Aethiopes quidem sericum, ex quo vestis conficitur, quae olim dicta a Graecis Medica, nunc serica appellatur, sericum inquam ab Indis emerent, ac postea Romanis venum id darent, quo et sibi pararent ingentem pecuniam, et lucrum hoc unum afferrent Romanae genti, ne ad hostes cogeretur aurum suum transferre: Homeritae vero Caisum patria profugum Maaddenis Phylarchum praeponerent, et cum valido exercitu ex Saracenis illis suae gente conflato in Persidem irrumperent. Vir erat Caisus Phylarchico sanguine prognatus, et bellica virtute praestans: at quoniam propinquum occiderat Esimiphaei, vitam fugae solitudinique mandarat. Uterque sane Rex postulatis annuit, eaque se facturum pollicitus legatum remisit liberaliter: tamen promissa et conventa neuter implevit. Nec vero fieri poterat, ut ab Indis Aethiopes sericum merca-

ὠνεῖσθαι πρὸς τῶν Ἰνδῶν ἀδύνατον ἦν, ἐπεὶ αἰεὶ οἱ Περσῶν ἔμ-
 ποροὶ πρὸς αὐτοῖς τοῖς ὄρμοις γενόμενοι (οὗ δὲ τὰ πρῶτα αἰ τῶν
 Ἰνδῶν νῆες καταίρουσιν, αἵτε χώραν προσοικοῦντες τὴν ὁμορον)
 ἅπαντα ὠνεῖσθαι τὰ φορτία εἰώθασιν, καὶ τοῖς Ὀμηρίταις χαλεπὸν
 5 ἴδοξεν εἶναι χώραν ἀμειψαμένοις ἔρημόν τε καὶ χρόνου πολλοῦ H 35
 ὁδὸν κατατείνουσαν ἐπ' ἀνθρώπους πολλῶν μαχιμωτέρους ἵεναι.
 ἀλλὰ καὶ Ἄβραμος ἕστερον, ὅτε δὴ τὴν ἀρχὴν ὡς ἀσφαλέστατα
 ἐκρατίνατο, πολλάκις μὲν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ὠμολόγησεν ἐς
 γῆν τὴν Περσίδα ἐσβάλλειν, ἅπαξ δὲ μόνον τῆς πορείας ἀρξάμε- P 62
 10 νος ὀπίσω εὐθὺς ἀπεχώρησε. τὰ μὲν οὖν Αἰθιοπίων τε καὶ Ὀμη-
 ριτῶν ταύτη Ῥωμαίοις ἐχώρησεν.

κα'. Ἐρμογένης δὲ τότε, ἐπειδὴ τάχιστα ἢ πρὸς τῷ Εὐ- B
 φράτῃ μάχῃ ἐγένετο, παρὰ Καβάδην ἐπὶ πρεσβείαν ἤκων, ἐπέ-
 ραινεν οὐδὲν τῆς εἰρήνης πέρι, ἧς ἔνεκα ἦλθεν, ἐπεὶ αὐτὸν οἰδαί-
 15 νοντα ἔτι ἐπὶ Ῥωμαίους εἶρε· διὸ δὴ ἄπρακτος ἀνεχώρησε. καὶ
 Βελισάριος βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον μετὰπεμπτos ἦλθε περιηρημένος
 ἦν εἶχεν ἀρχὴν, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδίλους στρατεύσειεν. Σίττας δὲ,
 Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τοῦτο δεδογμένον, ὡς φυλάξων τὴν ἐῶαν ἐν-
 ταῦθα ἦλθε. καὶ Πέρσαι αἰθῖσι στρατῷ πολλῷ ἐς Μεσοποτα-
 20 μίαν, Χαναράγγου τε καὶ Ἀσπεβέδου καὶ Μερμεροῦ ἡγουμένων
 σφίσιν, ἐσέβυλον. ἐπεὶ τε αὐτοῖς ἐτόλμα οὐδεὶς ἐς χεῖρας ἵεναι,
 Μαρτυρόπολιν ἐγκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν, οὗ δὲ Βούζης τε καὶ C
 Βέσας τεταγμένοι ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐτύγγανον. αὕτη δὲ κεῖται μὲν

4. χαλεπὸν — κατατείνουσαν] Suidas s. v. κατατείνουσαν. 8. ἐκρα-
 τίνατο] ἐκρατίνατο L. 20. Ἀσπεβέδου] Legebatur Ἀπεβέδου.
 Aspebedo RV. Vide supra p. 51, 1. 23. Βέσας] Bessas RV.

rentur, siquidem institores Persae illis portubus propter vicinitatem
 imminentes, ad quos Indi prius appellunt, merces omnes emere plerum-
 que occupant. Homeritis autem grave visum est, per solitudines agere
 longinquum iter, ac demum in eius exitu gentem multo bellicosiore in-
 vadere. Quin etiam postea Abramus ipse, cum regnum sibi stabilisset,
 se in Persidem eruptionem facturum Iustiniano saepe spondit: verum
 ingressus viam, idque semel tantum, extemplo reversus est. Ita demum
 cessit Romanis missa ad Aethiopes et Homeritas Legatio.

21. Statim ut ad Euphratem pugnatum est, Legatus ad Cabadem
 profectus Hermogenes, cum ipsum adhuc in Romanos ira tumidum offen-
 disset, pace, cuius ergo venerat, infecta rediit. Belisarium Augustus
 Byzantium revocavit, et a potestate, quam gerebat, amovit, ut praees-
 set expeditioni Vandalicae. Tunc Sittas tuendi Orientis munere suscepto,
 de sententia Iustiniani eo sese contulit. Quando Persae denuo in Meso-
 potamiam se iniecerunt, magnas eorum copias Chanarange, Apebede,
 Mermeroeque ducentibus: ac nemine cum ipsis audente congregi, Marty-
 ropolin, cuius praesidio Buzes ac Besas praecerant, obsederunt. Urbs

ἐν τῇ Σοφανηνῇ καλουμένῃ χώρῃ, πόλειος Ἀμίδης τεσσαράκοντά τε καὶ διακοσίους σταδίοις διέχουσα πρὸς βορρᾶν ἄνεμον· πρὸς αὐτῷ δὲ Νυμφίῳ τῷ ποταμῷ ἔστιν, ὃς τὴν τε Ῥωμαίων γῆν καὶ Περσῶν διορίζει. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι τῷ περιβόλῳ προσέβαλλον, οἱ δὲ πολιορκούμενοι κατ' ἀρχὰς μὲν αὐτοὺς ἀνδρείως ὑφίσταντο, οὐ διὰ πολλοῦ δὲ ἀνθ' ἑξέιν ἐπίδοξοι ἦσαν. ὃ τε γὰρ περίβολος ἐπιμαχώτατος ἦν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον καὶ πολιορκία Περσῶν ῥᾶστα ἀλώσιμος, αὐτοὶ τε τὰ ἐπιτήδεια οὐ διαρκῶς εἶχον, οὐ μὴν οὐδὲ μηχανὰς οὐδέ τι ἄλλο ἀξιόχρεων καθ' ὃ τι ἀμύνονται. Σίττας δὲ καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς χωρίον μὲν Ἀτταχὰς ἤλ-
 D θον, Μαρτυροπόλειος ἑκατὸν σταδίοις διέχον, ἐς τὰ πρόσω δὲ οὐκ ἐτόλμων ἵεναι, ἀλλ' αὐτοῦ ἐνστρατοπεδευσόμενοι ἕμενον.
 V 265 ξυνηὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἑρμογένης αὐθις ἐπὶ πρεσβείᾳ ἐκ Βυζαντίου ἤκων. ἐν τούτῳ δὲ τοιόνδε τι ξυνηρέχθη γενέσθαι.

Κατασκόπους ἐκ πυλαιοῦ ἔν τε Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις δη-
 μασία σιτίζεσθαι νόμος, οὗ δὴ λάθρα ἵεναι παρὰ τοὺς πολεμίους εἰώθασιν, ὅπως περισκοπήσαντες ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ πρασσόμενα εἶτα ἐπανιόντες τοῖς ἄρχουσιν ἐσαγγέλωσι. τούτων πολλοὶ μὲν εὐνοία, ὡς τὸ εἰκὸς, χρῆσθαι εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ἐν σπουδῇ ἔχου-
 P 63 σι, τινὲς δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις πρότενται τὰ ἀπόρητα. τότε οὖν 20
 ἐκ Περσῶν κατάσκοπός τις ἐς Ῥωμαίους σταλαῖς ἐς ὕψιν τε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἤκων, ἄλλα τε πολλὰ ἐξεῖπεν ἐν τοῖς βαρ-

21. ἐς Ῥωμαίους] „Reg. ἐς Ῥωμαίων. supple γῆν.“ MALT. contra Romaeos RV.

haec in Sophanene sita, distat Amida stadiis ccxl. ad Septentrionem, fluvioque alluitur Nymphio, qui ab agro Persico Romanum dividit. Igitur Persae ad oppugnanda moenia se adhibuerunt: quorum etsi impetum viriliter initio excipiebant obsessi; tamen constans erat opinio non restituros diu. Nam et murus multis in locis expugnabilis vi atque impressione Persarum facile poterat occupari, nec iusta annonae copia, nec machinae, neque aliud quidquam ad propugnationem idoneum inclusis suppetebat. Sittas ac Romanus exercitus castra Attachis centesimo a Martyropoli stadio metati, neque ausi accedere propius, ibi se continebant, et Byzantio missus iterum Legatus Hermogenes una aderat. Res interea contigit, quam modo referam.

Persarum iuxta ac Romanorum antiquus est ille mos, ut alantur de publico exploratores, qui ad hostem submitti solent, et postquam accurate quae apud illum geruntur inspexerint, Ducibus indicatum veniunt. Ex his multi pro eo ac debent impense student patriae suisque civibus: nonnulli eorum arcana hostibus efferunt. Tali quidam animo explorator ad Romanos profectus e Perside, Iustinianum Aug. convenit, et coram cum alia ipsi multa, quae molirentur Barbari, tum hoc etiam enuntiavit,

βάροις πρᾶσσομένα καὶ ὡς γένος Μασσαγετῶν ἐπὶ τῷ Ῥωμαίων
 ποτηρῷ αὐτίκα δὴ μῦλα εἰς τὰ Περσῶν ἤθη ἔξιαισι, ἐνθύνδε τε
 εἰς Ῥωμαίων τὴν γῆν ἰόντες τῷ Περσῶν στρατῷ ἔτοιμοί εἰσιν ἀνα-
 μίγνυσθαι. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας, πείραν τε ἤδη τοῦ ἀνθρώπου
 5 ἀλθρίας πέρι εἰς αὐτὸν ἔχων, χρήμασιν αὐτὸν ἄδροῖς τισι χαρι-
 σάμενος πείθει ἕς τε τὸ Περσῶν στρατόπεδον ἵεναι, ὃ δὴ Μαρ-
 τυροπολίτας ἐπολιόρκει, καὶ τοῖς ταύτῃ βαρβάροις ἀγγεῖλαι ὅτι
 δὴ οἱ Μασσαγέται οὗτοι χρήμασιν ἀναπεισθέντες τῷ Ῥωμαίων **B**
 βασιλεῖ μέλλουσιν ὕσον οὐπω ἐπ' αὐτοὺς ἤξειν. ὁ δὲ κατὰ ταῦ-
 10 τα ἐποίει, ἕς τε τὸ τῶν βαρβάρων στρατόπεδον ἀφικόμενος τῷ
 τε Χαναράγγῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγελλε στράτευμα Οὐννίων πο-
 λεμίῳν σφίσιν οὐκ εἰς μακρὰν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἀφίξεσθαι. οἱ
 δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, κατορθώδησάν τε καὶ ἐπὶ τοῖς παροῦσι
 διηποροῦντο.

15 Ἐν τούτῳ δὲ ξυνέβη πονήρως τῷ Καβάδῃ νοσήσαι τὸ σῶ-
 μα, καὶ Περσῶν ἕνα τὸν οἱ ἐν τοῖς μάλιστα ἐπιτηδειότατον κα-
 λέσας, Μεβόδην ὄνομα, ἐκοινολογεῖτο ἀμφὶ τε τῷ Χοσρόῃ καὶ
 τῇ βασιλείᾳ, δεδιέναι τε Πέρσας ἔφασκε μὴ τι τῶν αὐτῷ βεβου-
 λειμένων ἀλογήσειν ἐν σπουδῇ ἔξουσιν. ὁ δὲ οἱ τῆς γνώμης τὴν **C**
 20 δῆλωσιν ἐν γράμμασιν ἀπολιπεῖν ἤξιον, θαρσύνοντα ὡς οὐ μὴ πο-
 τε αὐτὴν ἐπεριδεῖν τολμήσωσι Πέρσαι. Καβάδης μὲν οὖν ἀντι-
 κρις διετίθετο βασιλέα Χοσρόην Πέρσαις καθίστασθαι. τὸ δὲ
 γράμμα ὁ Μεβόδης αὐτὸς ἔγραφε καὶ ὁ Καβάδης αὐτίκα ἕξ ἀν-

6. ἕς τε τὸ Α. ἕς τὸ Ρ.
 11. ἀπήγγελλε] ἀπήγγελε HL.

10. βαρβάρων] βαρβαρέων L.

Massagetas Romanis infensos brevi adventuros in Persidem, et illinc
 velle Romani imperii fines ingredi, seque adiungere Persarum copiis.
 His ille auditis, cum versasset hominem ac veracem comperisset, grandi
 evicit pecunia, ut ad castra Persarum, qui tunc Martyropolim circumse-
 debant, contenderet, nuntiaretque Massagetas auro corruptos ab Augu-
 sto infestis in ipsos animis actutum venturos. Ille munus iniunctum exe-
 quens, simul ut castra Barbarorum attigit, Chanarangi caeterisque si-
 gnificat iam aversos a Persis Hunnos praesto Romanis propediem ad-
 fore. Hoc ii nuntio territi, quid pro re nata decernerent nesciebant.

Hoc interim spatium morbo correptus acuto Cabades, Mebodem Per-
 sam, quo familiarissime utebatur, accivit, et cum eo de Chosroe ac re-
 gno sermonem instituens, vereri se dixit ne quid eorum, quae constituta
 haberet, Persae reiicerent et aspernarentur. Rogavit ille, tantum ut
 sibi relinqueret consignatam tabulis supremam voluntatem, cum spe certa
 fore ut eam Persae nullo habere loco minime auderent. Tum Cabades
 testamento, quod manu sua conscripsit Mebodes, regnum Chosroi plane

Θρώπων ἠφάνιστο. καὶ ἐπεὶ τὰ νόμιμα ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως τα-
 φῇ ἐγεγόνει, ὁ μὲν Καύσης τῷ νόμῳ Θαρσῶν ἐπεβάτενε τῆς τι-
 Η 36 μῆς, ὁ δὲ Μεβόδης ἐκάλυε, φάσκων οὐδένα χρῆναι αὐτόματον
 ἐς τὴν βασιλείαν ἵεναι, ἀλλὰ ψήφῳ Περσῶν τῶν λογίμων. καὶ
 ὃς ἐπέτρεπε ταῖς ἀρχαῖς τὴν περὶ τοῦ πράγματος γνῶσιν, οὐδὲν 5
 ἐνθένδε ἔσεσθαι οἱ ἐναντίωμα ὑποτοπάζων. ἐπεὶ δὲ ἅπαντες οἱ
 D Περσῶν λόγιοι ἐς τοῦτο ἀγυγεμένοι ἐκάθητο, τὸ μὲν γράμμα
 ὁ Μεβόδης ἀναλεξάμενος τὴν Καβάδου ἀμφὶ τῷ Χοσρόῳ ἐδήλου
 γνώμην, ἀναμνησθέντες δὲ τῆς Καβάδου ἀρετῆς ἅπαντες βασι-
 λέα Πέρσαις αὐτίκα Χοσρόῳ ἀνεῖπον. 10

Οὕτω μὲν ὁ Χοσρόης τὴν ἀρχὴν ἔσχεν. ἐν δὲ Μαρτυρο-
 πόλει Σίττας τε καὶ Ἑρμογένης ἀμφὶ τῇ πόλει δειμαίνοντες,
 ἀμύνειν γὰρ κινδυνευοῦσθαι οὐδαμῇ εἶχον, ἐπεμφάν τινας ἐς τοὺς
 πολεμίους, οἱ τοῖς στρατηγοῖς ἐς ὕψιν ἐλθόντες ἔλεξαν τοιάδε
 „Δελήθατε ὑμᾶς αὐτοὺς βασιλεῖ τε τῷ Περσῶν καὶ τοῖς τῆς 15
 P 64 εἰρήνης ἀγαθοῖς καὶ πολιτεία ἐκατέρῳ ἐμποδῶν οὐ δέον γινόμενοι.
 πρέσβεις γὰρ ἐκ βασιλείως ἐσταλμένοι τανῦν πάρεσιν, ἐφ' ᾧ πά-
 ρὰ τὸν Περσῶν βασιλέα ἰόντες τὰ τε διάφορα λύσουσι καὶ τὰς
 σπονδὰς πρὸς αὐτὸν θήσονται· ἀλλ' ὡς τάχιστα ἐξανιστάμενοι
 τῆς Ῥωμαίων γῆς ξυγχωρεῖτε τοῖς πρέσβεσι πρῶσσειν ἢ ἐκατέροις 20
 ξυνοίσειν μέλλει. ἔτοιμοι γὰρ ἐσμέν ὑπὲρ τούτων αὐτῶν καὶ ὁμή-
 ρους διδόναι ἄνδρας δοκίμους, ὡς δὴ ἔργῳ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπι-

2. ἐπεβάτενε] ἐπενάτενε A. 7. ἀγυγεμένοι A. ἐγυγεμένοι P.
 9. τῆς K.] τῆς τοῦ x. A, ut videtur. 18. τὸν περσῶν L. τῶν
 Περσῶν P. 21. αὐτῶν om. L.

decrevit; nec multo post obiit. Ubi iusta regio funeri soluta sunt, consuetudinis iure fretus Caoses honorem summum usurpabat, cum interces-
 sit Mebodes, nemini fas esse dicens intrudere se in regnum; at proce-
 rum Persarum suffragiis ad id vocari oportere. Is ab hac parte sibi
 omnia fore prona existimans, rei cognitionem potestatibus permisit. Ve-
 rum ubi in consessu universae nobilitatis ad id convocatae Mebodes te-
 stamentum legit, quidque Cabades moriens de Chosroe sanxisset aperuit,
 tantum apud omnes valuit memoria virtutis demortui, ut Chosroem una
 voce Persarum Regem declararint.

Ita regnum adeptus est Chosroes: iam vero ad Martyropolin Sittas
 atque Hermogenes urbi timentes, cui periclitanti subvenire non poterant,
 ad hostem quosdam e suis miserunt, quorum haec apud Duces fuit ora-
 tio. Vos et Persarum Regem, et pacem, et rem utriusque imperii publi-
 cam contra quam fas sit atque adeo praeter opinionem vestram oppugna-
 tis. Iam enim Augusti Legati adsunt, Regem adituri vestrum, ut cum
 ipsomet dirempta omni lite pacem conficiant. Agite dum, Romano solo
 movete quamprimum, date legatis locum et copiam transigendi prout erit
 e re communi. Nos certe vobis fidem ut faciamus accessurum verbis exi-

τελῆ ἔσται.“ Ῥωμαίων μὲν οἱ πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. ἐτύγ-
 χανε δὲ καὶ ἄγγελος ἐκ τῶν βασιλείων ἐς αὐτοὺς ἦκων, ὃς δὴ αὐ-
 τοῖς τετελενηκέναι μὲν Καβάδην ἐτύγχανεν ἀπαγγέλλων, Χοσ-
 ρόην δὲ τὸν Καβάδου βασιλέα καταστῆναι Πέρσαις, ταύτη τε τὰ B
 5 πρᾶγματα ἠωρῆσθαι σφίσι. καὶ ἀπ’ αὐτοῦ τοὺς Ῥωμαίων λό-
 γους οἱ στρατηγοὶ ἄσμενοι ἤκουσαν, ἅτε καὶ τὴν Οὐννων ἔφοδον
 δέξαντες. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν ἐν ὁμήρων λόγῳ εὐθὺς ἔδοσαν Μαρ-
 τινόν τε καὶ τῶν Σίττα δορυφόρων ἕνα, Σενέκιον ὄνομα. Πέρ- V 266
 σαι δὲ διαλύσαντες τὴν προσεδρείαν εὐθυωρὸν τὴν ἀναχώρησιν
 10 ἐποίησαντο. οἳ τε Οὐννοι οὐ πολλῶ ὑστέρον ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Ῥωμαίων, ἐπεὶ τὸν Περσῶν στρατὸν ἐνταῦθα οὐχ εὔρον, δι’
 ὀλίγου τὴν ἐπιδρομὴν ποιησόμενοι ἐπ’ οἴκου ἀπεκομίσθησαν
 ἅπαντες.

ιβ. Αὐτίκα δὲ καὶ Ῥουφῖνός τε καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θω- C
 15 μῆς, οἳ ξὺν Ἐρμογένει πρεσβεύοντες, ἦλθον, παρὰ τε Περσῶν
 τὸν βασιλέα πάντες ἀφίκοντο ἐς ποταμὸν Τίγριν. καὶ αὐτοὺς
 μὲν Χοσρόης ἐπειδὴ εἶδε, τοὺς ὁμήρους ἀφῆκε. τιθασεύοντες
 δὲ Χοσρόην οἱ πρέσβεις ἐπαγωγὰ τε πολλὰ ἔλεξαν καὶ Ῥωμαίων
 ὡς ἤκιστα πρέσβεσι πρέποντα. οἷς δὴ χειροῖθης ὁ Χοσρόης γε-
 20 νόμενος τὴν μὲν εἰρήνην πέρας οὐκ ἔχουσαν δέκα καὶ ἑκατὸν κεν-
 τηναρίων ὠμολόγει πρὸς αὐτοὺς θῆσεσθαι, ἐφ’ ᾧ δὴ ὁ τῶν ἐν
 Μεσοποταμίᾳ στρατιωτῶν ἄρχων μηκέτι ἐν Δάρας τὸ λοιπὸν εἶη, D
 ἀλλ’ ἐν Κωνσταντίνῃ τὸν ἅπαντα χρόνον διαγένοιτο, ἧπερ καὶ τὸ

15. οἳ ξὺν] ὡς ξὺν H. 17. τιθασεύοντες] Vulgo τιθασσεύοντες.

tum brevi, obsides dare viros primarios parati sumus. Vix ea Legati Ro-
 mani dixerant, cum ex aula missus ad Persas nuntius attulit Cabadem
 vita functum, Regem constitutum eius filium Chosroem, eoque fieri ut
 res in Perside obscura expectatione penderent. His accedente adventus
 Hunnorum metu, oblatam a Romanis conditionem lubentissime Persarum
 Duces amplexi sunt. Romani nulla interposita mora obsides Martinum et
 Senecium Sittae stipatorem dedere. Mox Persae soluta obsidione in pa-
 triam remigrarunt. Aliquanto post Romanum agrum ingressi Hunni, cum
 in eo Persarum exercitum minime reperissent, brevi facta excursione,
 domum repetierunt.

22. Protinus adfuere, qui legationem cum Hermogene erant obituri,
 Rufinus, Alexander et Thomas, unaque omnes Regem Persarum adierunt
 ad fluvium Tigrin. Eos ut vidit Chosroes, statim obsides dimisit. Illum
 vero iidem palpantes, multis blanditiis usi sunt, quae Legatos Romanos
 minime decebant. Hac arte cicuratus et delinitus Chosroes, pacem per-
 petuam spondit hisce conditionibus, ut sibi centenaria cx. numerarentur:
 nec Dara sedes esset in posterum Ducis Mesopotamiae, at pro more

παλαιὸν εἶθιστο· φρούρια δὲ τὰ ἐν Λαζικῇ οὐκ ἔφη ἀποδώσειν, καίπερ αὐτὸς τό τε Φαράγγιον καὶ Βῶλον τὸ φρούριον δικαίων πρὸς Ῥωμαίων ἀπολαβεῖν. ἔλκει δὲ λίτρας τὸ κεντηνάριον ἑκατόν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ὠνόμασται. κέντον γὰρ τὰ ἑκατὸν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τοῦτο δὲ οἱ δίδοσθαι τὸ χρυσίον ἡξίου, ὡς μήτε πό- 5
 P 65 λιν Δάρυς Ῥωμαῖοι καθελεῖν ἀναγκάζονται μήτε φυλακτηρίον τοῦ ἐν πύλαις Κασπίαις μεταλαχῆν Πέρσαις. οἱ μέντοι πρόσβεις τὰ μὲν ἄλλα ἐπήρουν, τὰ δὲ φρούρια ἐκδιδόναι οὐκ ἔφρασκον οἷοί τε εἶναι, ἣν μὴ βασιλέως ἀμφ' αὐτοῖς πύθωνται πρότερον. ἔδοξε τοίων Ῥουφῖνον μὲν ὑπὲρ τούτων ἐς Βυζάντιον στέλλεσθαι, τοὺς 10 δὲ ἄλλους, ἕως αὐτὸς ἐπανή, μένειν. καὶ χρόνος ἡμερῶν ἑβδομήκοντα Ῥουφῖνῳ ξυνέκειτο ἐς τὴν ἄφιξιν. ἐπεὶ δὲ ὁ Ῥουφῖνος ἐς Βυζάντιον ἀφικόμενος βασιλεῖ ἀπήγγελλεν, ὅσα Χοσρόη ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ δοκοῦντα εἶη, ἐκέλευε βασιλεὺς κατὰ ταῦτα σφίσι τὴν εἰρήνην ξυνίστασθαι. 15
 B Ἄλλ' ἐν τούτῳ φήμη τις οὐκ ἀληθῆς ἤκουσα εἰς τὰ Περσῶν ἦθη, βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἠγγελλεν ὀργισθέντα Ῥουφῖνον κτεῖναι. οἷς δὴ Χοσρόης ξυνταραχθεὶς τε καὶ θυμῷ πολλῷ ἤδη ἐχόμενος τῷ παντὶ στρατῷ ἐπὶ Ῥωμαίους ἦει. Ῥουφῖνος δὲ οἱ μεταξὺ ἐπανήκων ἐνέτυχε πόλειως Νισίβιδος οὐ μακρὰν ὑποθεῖν. 20 διὸ δὴ αὐτοὶ τε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγένοντο καὶ, ἐπεὶ τὴν εἰρήνην βεβαιοῦν ἔμελλον, τὰ χρήματα οἱ πρόσβεις ἐνταῦθα ἐκόμιζον.

2. τό τε L. τότε P. 13. ἀπήγγελλεν] Vulgo ἀπήγγελεν. 17. ἠγγελλεν L. ἠγγελεν P.

veteri Constantina: Lazicae castella negavit se redditurum; quamvis aequum esse diceret se a Romanis Pharangium et Bolum castellum recipere. Porro centenarium pendet centum pondo: unde et nomen traxit: *centum* enim vocabulum Romanum est, quod sonat numerum centenarium. Summam hanc auri petebat ille, si quidem Romani nollent nec Daram demoliri, nec praesidium conjuncte cum Persis ad Portas Caspiae agitare. Omnia probarunt rataque habuerunt Legati praeterquam unum: quod nempe ad Lazicae castella attineret, negarunt ea se remittere prius posse, quam super his Augusti mentem accepissent. Ad id placuit Rufinum mitti Byzantium, eiusque reditum collegas opperiri, praestituto dierum lxx. spatio ad iter peragendum. Posteaquam Byzantium Rufinus pervenit, condiciones, quibus Chosroes finem bello imponere volebat, proposuit Imperatori: qui tum illis assensus, pacem componi iussit.

Interim falsus venit rumor in Persidem Rufinum fuisse morte affectum ab irato Iustiniano. Inde turbatus iraque incensus Chosroes iam in Romanos exercitum universum ducebat, cum prope Nisibin occurrit ipsi Rufinus rediens. Pertraxit eos opportunitas loci, et quoniam sancienda pax erat, Legati in eam urbem pactum aurum deportaverunt. Interve-

ἀλλ' Ἰουστινιανῷ τὰ Λαζικῆς φρούρια ξυγκεχωρηκότι μετέμελεν H 37
 ἤδη, γραμματὰ τε ἄντικρυς ἀπολέγοντα τοῖς πρέσβεισιν ἔγραφε,
 μηδαμῶς αὐτὰ προΐεσθαι Πέρσαις. διὸ δὴ Χοσρόης τὰς σπον-
 δὰς θέσθαι οὐκ ἔτι ἤξιον, καὶ τότε Ῥουφίνῳ ἔννοιά τις ἐγένετο C
 5 ὡς ταχύτερα ἢ ἀσφαλέστερα βουλευσάμενος ἐς γῆν τὴν Περσῶν
 τὰ χρήματα ἐκχομίσειεν. αὐτίκα γοῦν ἐς τὸ ἔδαφος καθῆκε τὸ
 σῶμα, κείμενός τε πρηγῆς Χοσρόην ἰκέτενε τὰ τε χρήματα
 σφίσι ξυμπέμψαι καὶ μὴ ἐπὶ Ῥωμαίους εὐθὺς στρατεύειν, ἀλλὰ
 ἐς χρόνον τινὰ ἕτερον τὸν πόλεμον ἀποτίθεσθαι. Χοσρόης δὲ
 10 αὐτὸν ἐνθῆνδε ἐκέλευεν ἐξανίστασθαι, ἅπαντὰ οἱ ταῦτα χαριεῖ-
 σθαι ὑποσχόμενος. οἳ τε γοῦν πρέσβεις σὺν τοῖς χρήμασιν ἐς
 Δάρας ἤλθον καὶ ὁ Περσῶν στρατὸς ὀπίσω ἀπῆλauen.

Καὶ τότε μὲν Ῥουφίνον οἱ ξυμπρεσβευνταὶ δι' ὑποψίας τε
 αὐτοῖς ἐς τὰ μάλιστα ἔσχον καὶ ἐς βασιλεῦ διεβαλλον, τεκμαιρό- D
 15 μνοι, ὅτι δὴ οἱ ἅπαντα ὁ Χοσρόης ὅσα ἔχρηξεν αὐτοῦ ἀναπει-
 σθῆναι ξυνεχώρησεν. ἔδρασε μέντοι αὐτὸν διὰ ταῦτα βασιλεὺς οὐ-
 δὲν ἄχαρι. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον Ῥουφίνός τε αὐτὸς καὶ
 Ἐρμογένης αὐθις παρὰ Χοσρόην ἐπέλλοντο, ἐς τε τὰς σπονδὰς V 267
 αὐτίκα ἀλλήλοισι ξυνέβησαν, ἐφ' ᾧ ἑκάτεροι ἀποδώσουσιν ὅσα δὴ
 20 ἀμφότεροι χωρὶα ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἀλλήλους ἀφείλοντο, καὶ
 μηκέτι στρατιωτῶν τις ἀρχὴ ἐν Δάρας εἴη· τοῖς τε Ἰβηρσιν ἐδέ-
 δοκτο ἐν γνώμῃ εἶναι ἢ μένειν αὐτοῦ ἐν Βυζαντίῳ, ἢ ἐς σφῶν τὴν

2. γραμματὰ — Πέρσαις] Suidas s. v. ἀπολεγόμενος. 5. ἀσφα-
 λέστερα] „ἀσφαλέστερον Reg.“ MALT. 10. ἐκέλευεν L. ἐκέλευ-
 σεν P. 21. τοῖς τε Ἰβηρσιν — ἤδη om. RV. *ibid.* ἐδέδοκτο] *ibid.*
 ἐδέδοκτο Pm.

nunt tali rerum articulo literae Iustiniani, suo in Lazicae castella iure decessisse iam poenitentis, et oratoribus diserte mandantis ne Persis ea concederent: id vero Chosroem a studio pacis avertit. Hic Rufino veneri in mentem venit, ne praecipiti magis quam salubri consilio pecuniam secum in Persidem detulissent. Quare illico se humi provolvit, ac pronus Chosroi supplicat ut sinat reportari pecuniam, neque in praesenti armis petat Romanos, sed in aliud tempus bellum reiiciat. Erigit iacentem Chosroes, ei plane se gratificaturum promittens. Et vero cum pecunia legati Darum venerunt, et Persarum exercitus viam convertit.

Tunc Rufinum collegae maxime suspectum habuerunt, atque adeo criminati sunt apud Imperatorem, hac nixi coniectura, quod ab eo Chosroes siviisset se exorari, neque ipsi quidquam abnuisset. Verum adeo non illum acerbè habuit Imperator, ut ipsum paulo post cum Hermogene ad Chosroem iterum delegaverit. Primo congressu pax inter illos conditionibus his convenit, ut quae loca hoc bello alter alteri eripuisset, utrinque bona fide omnia restituerentur: ne in posterum Dara sedes esset Ducis. Iberibus permitteretur optio, utrum mallent remanere Byzantii, an

πατρίδα ἐπανιέναι. ἦσαν δὲ πολλοὶ καὶ οἱ μένοντες καὶ ἐπανιόν-
 τες ἐς τὰ πάτρια ἦδη. οὕτω τοίνυν τὴν τε ἀπέραντον καλουμέ-
 νην εἰρήνην ἐσπέισαντο, ἕκτον ἦδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινια-
 νοῦ ἔχοντος. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὸ τε Φαράγγιον καὶ Βῶλον τὸ
 P 66 φρούριον σὺν τοῖς χρήμασι Πέρσαις ἔδωσαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις 5
 τὰ Λαζικῆς φρούρια. καὶ Δάγαριν δὲ Ῥωμαίοις ἀπέδωσαν Πέρ-
 σαι, ἀντὶ αὐτοῦ ἕτερον κεκομισμένοι ἄνδρα οὐκ ἀφανῆ. οὗτος
 ὁ Δάγαρις χρόνῳ τῷ ὑστέρω πολλάκις Οὐννοὺς ἐς γῆν τὴν Ῥω-
 μαίων ἐσβεβληκότας μάχαις νικήσας ἐξήλασεν. ἦν γὰρ διαφερόν-
 τως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. τὰς μὲν οὖν πρὸς ἀλλήλους σπονδὰς 10
 τρὸπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀμφοτέροι ἐκρατύναντο.

B κγ'. Εὐθὺς δὲ βασιλεῖ ἑκατέρῳ ἐπιβουλήν γενέσθαι ξυνη-
 νέχθη πρὸς τῶν ὑπηκόων· ὄντινα μέντοι τρόπον, αὐτίκα δηλώσω.
 Χοσρόης ὁ Καβάδου ἄτακτός τε ἦν τὴν διάνοιαν καὶ νεωτέρων
 πραγμάτων ἄτοπος ἐραστής. διὸ δὴ αὐτός τε αἰὲ ἔμπλεως τα- 15
 ραχῆς τε καὶ θορύβων ἐγένετο καὶ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἕασιν
 αἰτιώτατος. ἀχθόμενοι οὖν αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ ὅσοι ἐν Πέρσαις δρα-
 στήριοι ἦσαν, ἕτερον σφίσι βασιλεία καταστήσεσθαι ἐκ τῆς τοῦ
 C Καβάδου οἰκίας ἐν βουλῇ εἶχον. καὶ ἦν γὰρ αὐτοῖς πολὺς τις
 πόθος τῆς Ζάμου ἀρχῆς, ἦν δὴ ὁ νόμος, αἰτία τῆς τοῦ ὀφθαλ- 20
 μοῦ λώβης, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἐκώλυε. λογισάμενοι ἠὲρῖσκον
 σφίσι αὐτοῖς ἄμεινον εἶναι Καβάδην μὲν τὸν αὐτοῦ παῖδα καὶ τῷ

3. ἕκτον — ἔχοντος] anno imperii Iustiniani septimo RV. 4. τό
 τε] τότε P. 11. ἐκρατύναντο A. ἐκρατύνοντο P.

repetere patriam. Caeterum mansere horum multi; multi item sedes pa-
 trias reviserunt. Ita confecta pax est perpetua, annum principatus agente
 sextum Iustiniano. Tunc Romani Persis Pharangium castellumque Bolum
 cum pecunia, Persae Romanis Lazicae castella tradiderunt, et Dagarin
 quodam alio haud obscuro viro commutarunt. Hic ille est Dagaris, qui
 multis postea praeliis Hunnos fudit, et ex imperio Romano, in quod se
 effuderant, exterminavit: vir enim fuit bello egregius.

23. Vix inter Augustum et Regem Persarum pax coaluerat, cum
 uterque insidiis subditorum appetitus fuit: quo res pacto contigerit iam-
 iam narrabo. Chosroes Cabadis filius inquieto erat ingenio, et rerum
 novarum cupido ad insaniam. Inde fiebat ut nunquam vacuus esset men-
 tis tumultibus, nec se ipse solum, sed omnes etiam turbaret. Quamob-
 rem strenuissimi quique Persarum graviter ferentes dominatum eius, de
 alio sibi Rege e domo Cabadis constituendo habere inter se consilium
 coeperunt. Id unice optabant ut Zames regno potiretur, a quo tamen
 ob oculi vitium, quemadmodum supra commemoravi, lex ipsum exclude-
 bat. Tandem re ponderata, in hanc, quae potior visa est, sententiam
 iverunt, oportere Regem creari Cabadem eius filium et avo cognominem;

πάππῳ ὁμιώνυμον ἐς τὴν ἀρχὴν καταστήσεσθαι, Ζάμην δὲ, ἅτε τῷ παιδί ἐπίτροπον ὄντα, διοικεῖσθαι ὅπῃ βούλοιο τὰ Περσῶν πράγματα. γενόμεοί τε παρὰ τὸν Ζάμην τό τε βούλευμα ἐξήνεγκαν καὶ προθυμίᾳ πολλῇ ἐγκεινόμενοι ἐς τὴν προῖξιν ἐνήγον.

5 καὶ ἐπεὶ τὸν ἄνδρα ἢ βουλή ἤρεσκεν, ἐς καιρὸν τῆ Χοσρόῃ ἐπιθῆσεσθαι διανοοῦντο. ἔκπυστος δὲ ἢ βουλή μέχρι ἐς τὸν βασιλέα γεγενημένη τὰ πρᾶσσόμενα διεκώλυσε. Ζάμην τε γὰρ αὐτὸν ὁ Χοσρόης καὶ τοὺς αὐτοῦ τε καὶ Ζάμου ἀδελφοὺς ἅπαντας ξὺν γόνῳ παντὶ ἄρσει ἐκτείνε, καὶ Περσῶν τοὺς δοκίμους ὅσους ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένους ἢ ἄρξαι ἢ μεταλαχεῖν τρόπον δὴ ὅτω τετύχηκεν. ἐν τοῖς καὶ Ἀσπεβέδης ἦν ὁ τῆς Χοσρόου μητρὸς ἀδελφός.

Καβάδην μέντοι τὸν Ζάμου υἱὸν αὐτὸς μὲν κτείνειν οὐδαμῇ P 67 εἶχεν. ἔτι γὰρ ὑπὸ Χαναράγγῃ τῷ Ἀδεργουδοννβάδῃ ἐτρέφετο. αὐτῷ δὲ Χαναράγγῃ τὸν παῖδα τοῦτον, ὕπερ ἐθρέψατο, ἐπέστελλε διαχορήσασθαι. οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀπιστεῖν ἐδικαίον οὔτε ἄλλως αὐτὸν βιάζεσθαι εἶχεν. ὁ μὲν οὖν Χαναράγγης, ἐπεὶ τὰς Χοσρόου ἐντολὰς ἤκουσε, περιαλγίσας τε καὶ ἀποκλαύσας τὴν συμφορὰν ἐκοινολογοῖτο τῇ γυναικὶ καὶ Καβάδου τίτθῃ ὅσα οἱ ὁ βασιλεὺς ἐπιστείλει. δακρύουσα δὲ ἢ γυνὴ καὶ τῶν γονάτων 10 τοῦ ἀνδρὸς λαβομένη ἐχρηζέ τεχνῆ μηδεμιᾷ Καβάδην κτείνειναι.

9. περσῶν τοὺς δοκίμους A. Περσῶν δοκίμων P. *ibid.* ὅσους] Legebatur ὅσους τοὺς. 10. ὅτω] „Ita correxi, cum scriptum viderem οὔτω.“ MALT. Ad ὅτω nihil diversitatis annotatum ex AL. 11. Ἀσπεβέδης] Scribebatur Ἀπεβέδης. *Aspebedes* RV. Conf. ad p. 51, 1. *ibid.* Ἀδεργουδοννβάδῃ] ἀδεργουμάνδῃ H, sed illud Hm. *Adeogundubadi* RV. Conf. p. 33, 1. 12.

Zami autem mandari filii curationem, ut eo nomine rem ipse Persicam ad arbitrium moderaretur. Tum ad Zamem adeunt, consilium susceptum explicant, omni instant ope ac stimulos subdunt. Concessit ille in eorum sententiam, nihil ut iam nisi idoneum invadendo Chosroi tempus aucuparentur. Sed patefacta Chosroi conspiratio ad nihilum recidit. Enimvero Zamem Chosroes et suos ipsiusque fratres cum omni prole mascula interfecit: una etiam sustulit nobiles Persas, quotquot comperit vel auctores vel quomodocumque participes extitisse coniurationis: atque in his fuit avunculus Chosrois Apebedes.

Uaus restabat Zamis filius Cabades, quem Chosroes e medio tollere per se ipse non poterat, cum adhuc infans sub manu Adergudunbadis Chanarangis educaretur. Est quoniam tali viro nec diffidendum putabat Chosroes, nec, quod caput erat, valebat asferre vim; satis habuit mandare alumni caedem. Hoc ubi iussum accepit Chanaranges, rem impertit uxori suae ac nutrici Cabadis, dolens ac deplorans ipsius vicem. Hic uxor quoque effundere lacrymas, amplexari mariti genua, et enixe ab eo vitam Cabadis deprecari. Ergo inita deliberatione constituerunt

H 38
B
V 268
C
 βουλευσόμενοι οὖν ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐλογίσαντο κρυπτόμενον μὲν
 ὡς ἀσφαλέστατα τὸν παῖδα ἐκτρέφειν, τῷ δὲ Χοσρόῃ κατὰ τά-
 χος σημῆναι ὡς οἱ ὁ Καβάδης ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθεῖη. καὶ τῷ
 τε βασιλεῖ κατὰ ταῦτα ἐσήμαινον τὸν τε Καβάδην οὕτως ἀπέκρυ-
 ψαν, ὥστε τούτου γε παρείχοντο οὐδενὶ αἰσθῆσιν, ὅτι μὴ Οὐαρ-
 ράμη τε τῷ σφετέρῳ παιδί καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνὶ, ὅς δὴ αὐτοῖς
 πιστότατος ἐς τὰ μάλιστα ἔδοξεν εἶναι. ἐπεὶ δὲ προϊόντος τοῦ
 χρόνου ἐς ἡλικίαν ὁ Καβάδης ἦλθε, δείσας ὁ Χαναράγγης μὴ τὰ
 πεπραγμένα εἰς φῶς ἄγοιτο, χρήματά τε τῷ Καβάδῃ ἐδίδου καὶ
 αὐτὸν ἀπαλλαγέντα ἐκέλευε διασωῆσθαι ὅπῃ οἱ φεύγοντι δυνατὰ
 εἴη. τότε μὲν οὖν Χοσρόῃν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαντὰς ταῦτα
 διαπεπραγμένους ὁ Χαναράγγης ἐλάνθανε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ μὲν Χοσρόης ἐς γῆν τὴν Κολχίδα
 στρατῷ μεγάλῳ ἐσέβαλλεν, ὡς μοι ἐν τοῖς ὀπισθεν λόγοις γεγρά-
 ψεται. εἶπετο δὲ αὐτῷ ὁ τούτου δὴ τοῦ Χαναράγγου υἱὸς Οὐαρ-
 ράμης, ἄλλους τε τῶν οἰκετῶν ἐπαγόμενος καὶ ὅς αὐτῷ τὰ ἐς τὸν
 Καβάδην ξυνεπιστάμενος ἔτυχεν· ἐνταῦθα δὲ τῷ βασιλεῖ Οὐαρ-
 ράμης τὰ ἀμφὶ τῷ Καβάδῃ ἀπαντὰ ἐφραζε, καὶ τὸν οἰκέτην ἐφ'
 ἀπασίν οἱ ὁμολογοῦντα παρείχετο. ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χοσρόης ἔγνω,
 τῷ τε θυμῷ ἤδη ὑπερφυῶς εἶχετο καὶ δεινὰ ἐποιεῖτο εἰ πρὸς δού-
 λου ἀνδρὸς τοιαῦτα ἔργα πεπονθῶς εἴη, οὐκ ἔχων τε ὅπως οἱ
 D ὑποχείριον τὸν ἄνδρα ποιοῖη, ἐπενόει τάδε. ἤνικα ἐκ γῆς τῆς
 Κολχίδος ἐπ' οἶκον ἀναχωρεῖν ἔμελλε, γράφει τῷ Χαναράγγῃ

4. οὕτως] οὕτω P. 12. Χαναράγγης] χαρανάγγης H: illud Hm.
 Et sic infra aliquoties. 14. ὀπισθεν] ὀπισθε L. 22. γῆς τῆς]
 τῆς om. L.

in latebris tutissimis puerulum alere et significare quamprimum Chosroi Cabadem; prout iusserat, interemptum. His Regi pro certo traditis, ita Cabadem abdiderunt, ut praeter Varrhamem ipsorum filium, unumque e famulis, quem multo fidissimum iudicabant, neminem conscium latebrarum habuerint. Progrediente aetate cum adolevisset Cabades, veritus Chanaranges ne res proferretur in lucem, eum instruxit pecunia, ac dimisit, iubens fuga evadere quocumque posset. Eo perduxerat consilium Chanaranges; nihil dum tamen Chosroi, nihil cuiquam alii suboluerat.

Post tandem Chosroes cum magno exercitu in Colchidem irrupit: quam ego expeditionem proximo libro complectar, eumque secutus est Chanarangis filius Varrhames, illum habens in famulorum grege, qui conscius erat collatae in Cabadem benignitatis. Hoc loco Varrhames Regi fortunam omnem Cabadis narrat, sibique consentientem producit famulum. Quibus Chosroes auditis incredibiliter exarsit, ita habitum se a subdito fremens ferensque indignissime. Cum autem illum vi deducere in manus suas nequiret, hanc artem commentus est. Sub reditum e Colchide Chanarangis scribit constitutum sibi esse Romanum imperium ag-

τούτω ὅτι δὴ αὐτῷ βεβουλευμένα εἴη παντὶ τῷ στρατῷ ἐς γῆν
 τὴν Ῥωμαίων ἐμβαλεῖν, οὐκ ἐν μιᾷ μέντοι τῆς χώρας εἰσόδῳ,
 ἀλλὰ δίχα ποιησαμένῳ τὸ Περσῶν στρατεύμα, ὅπως οἱ ἐντὸς τε
 καὶ ἐκτὸς ποταμοῦ Εὐφράτου ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἢ ἰσβολὴ ἔσται.
 5 μιᾷ μὲν οὖν τῆς στρατιᾶς μοίρῃ ἐς τὴν πολεμίαν αὐτὸν, ὡς τὸ
 εἶκος, ἐξηγήσεσθαι, ἑτέρῳ δὲ οὐδενὶ ἐνδιδόναι τῶν αὐτοῦ δού-
 λων ἴσα τῷ βασιλεῖ ἐν ταύτῃ δὴ τῇ τιμῇ ἔχειν, ὅτι μὴ αὐτῷ Χα-
 ναράγγῃ τῆς ἀρετῆς ἕνεκα. δεῖν τοίνυν αὐτὸν μὲν ἐν τῇ ἀποπο-
 ρεῖα κατὰ τάχος οἱ ἐς ὄψιν ἔλθεῖν, ὅπως αὐτῷ κοινολογησάμενος
 10 ἅπαντα ἐπιστέλλοι ὅσα ξυνοίσειν τῇ στρατιᾷ μέλλοι, τοὺς δὲ ξὺν P 68
 αὐτῷ ὀπισθε κελεύειν ὁδοῦ ἵεσθαι. ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χαναράγγης ἀπε-
 νεχθέντα εἶδε, περιχαρῆς γεγονὼς τῇ εἰς αὐτὸν τοῦ βασιλέως
 τιμῇ, μακρὰν τε ἀπολελειμμένος τῶν οἰκείων κακῶν, αὐτίκα τὰ
 ἐντεταλμένα ἐπιτελεῖ ἐποίει. ἐν δὲ τῇ ὁδοῦ ταύτῃ ἀντέχειν τῷ
 15 πόνῳ οὐδαμῇ ἔχων (ἦν γάρ τις γέρον ὁ ἀνὴρ μάλιστα) τὸν τε
 χαλινὸν μεθεὶς τοῦ ἵππου ἐκρίπτει καὶ οἱ τὸ ἐν τῷ σκέλει ὀστέον
 ἐρράγη· διὸ δὴ αὐτῷ ἐπάναγκες ἦν ἐνταῦθα θεραπευομένῳ ἡσυχῇ
 μένειν, ἕς τε τὸ χωρίον τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἤχοντι ἐς ὄψιν ἦλθε.
 καὶ αὐτῷ Χοσρόης ἔφασκε ξυστρατεύειν σφίσιν οὕτως ἔχοντι τοῦ
 20 ποδὸς ἀδύνατα εἶναι, ἀλλὰ χρῆναι αὐτὸν ἕς τι τῶν ἐκείνη φρου- B
 ρίων ἰόντα τῆς πρὸς τῶν ἰατρῶν ἐπιμελείας ἐνταῦθα τυχεῖν.
 οὕτω μὲν ὁ Χοσρόης τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τὸν ἀνθρωπον ἀπεπέμ-

2. τὴν] τῶν P. 5. αὐτὸν] αὐτῶν H. 7. Χαναράγγῃ] χαρα-
 νάγγῃ A. 8. ἀποπορεῖα] ἀπο πορεῖα A. ἀπορεῖα H. πορεῖα Hm.
 ἀπορεῖα P. „Legendum forte ἀποπορεῖα. Reg. habet πορεῖα.“
 MALT. in tanta necessitate RV. 9. οἱ add. A. 11. κελεύειν I.
 κελεύει P. 21. ἐνταῦθα] ἐνταῦθα I.

gredi viribus omnibus, non una via, sed divisis bifariam copiis, ut in
 hostem irruptio fieret qua trans qua cis Euphratem: ac partem quidem
 alteram educturum se pro dignitate sua; alium vero e subditis neminem
 unum, praeter ipsum esse, quem possit virtutis ergo in aequum secum
 honoris partem vocare, atque ita facere Regi parem: maturet igitur sibi
 obviam venire, volenti coram cum ipso agere, deque eius consilio prae-
 scribere omnia quae e re fuerint militari. Tum quosdam, qui illum in
 via subsequerentur misit. Lectis Chanaranges literis, exequi mandata
 properat, incedens omnibus laetitiis ob delatum a Rege honorem, et cog-
 itatione longe abstractus ab imminente exitio. At viae labori impar,
 exactae iam atque effoetae aetatis vir, dum remissius habenas regit, ex
 equo decidit. Casu cruris osse confracto, ibi quiescere, ut curationem
 admitteret, necesse habuit. Quo Rex cum pervenisset, cum invisit, ac
 negavit fieri posse, ut ita affecto pede proficisceretur secum ad bellum;
 sed consentaneum esse deferri ipsum in vicinum castellum aliquod, ubi a
 medicis commodius curaretur. Sic illum Chosroes leti viam ingredi

ψατο, καὶ ξὺν αὐτῷ ὄπισθεν εἶποντο ὅπερ αὐτὸν ἐν τῷ φρου-
 ρίῳ ἀπολεῖν ἔμελλον, ἄνδρα ἐν Πέρσαις ἀήττητον στρατηγὸν ὄντα
 τε καὶ λεγόμενον, ὅσπερ ἐπὶ δώδεκα ἔθνη βαρβάρων στρατεύσας
 ἅπαντα Καβάδῃ βασιλεῖ παρεστήσατο. τοῦ δὲ Ἀδεργουδοννβά-
 δου ἕξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Οὐαρράμης ὁ παῖς τὸ τοῦ Χα-
 5 ναράγγου ἀξίωμα ἔσχε. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον εἴτε Καβά-
 C δης αὐτὸς ὁ τοῦ Ζάμου υἱὸς εἴτε τις ἄλλος ἐπιβατεύων τοῦ Κα-
 βάδου ὀνόματος ἐς Βυζάντιον ἦλθε. Καβάδης μέντοι βασιλεῖ
 τὴν ὕψιν ἐμφερέστατος ἦν. καὶ αὐτὸν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀμ-
 φιγνοῶν μὲν, ἕτε δὴ Καβάδου βασιλείῳ υἱωνόν, ξὺν φιλοφρο-
 10 σῆνῃ πολλῇ ἐν τιμῇ ἔσχε. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ Πέρσας τοὺς Χοσ-
 ρόῃ ἐπαναστάντας ἐγένετο ὧδε.

Ἵστερον δὲ καὶ τὸν Μεβόδην ὁ Χοσρόης διεχρήσατο ἕξ αἰ-
 τίας τοιαύσδε. τῶν τι σπουδαίων διαχειρίζων παρόντι τῷ Ζαβεργ-
 γάνῃ ἐπέταττε τὸν Μεβόδην καλεῖν. ἐτίγχανε δὲ τῷ Μεβόδῃ ὁ 15
 Ζαβεργάνης διάφορος ὢν. ὃς δὴ παρ' αὐτὸν ἀφικόμενος εὗρι-
 σκε μὲν στρατιώτας τοὺς αὐτῷ ἐπομένους διέποντα, ἔλεγε δὲ ὅτι
 D δὴ αὐτὸν ὡς τάχιστα ὁ βασιλεὺς καλοῖη. καὶ ὁ μὲν αὐτίκα μάλα,
 V 269 ἐπειδὴν τὰ ἐν ποσὶ διάθῃται, ἔψευσθαι ὠμολόγει, ὁ δὲ τῷ ἐς
 H 39 αὐτὸν ἔχθει ἠγμένος ἀπήγγειλε Χοσρόῃ ὡς αὐτὸν βούλοιο Μεβόδης 20
 ἐν τῷ παρόντι ἤκειν, φάσκων οἱ τινα ἀσχολίαν εἶναι. θυμῷ τοί-
 νυν ὁ Χοσρόης ἐχόμενος, στείλας τῶν οἱ ἐπομένων τινὰ, παρὰ

2. ἀπολεῖν] ἀπολλύναι Hm. 3. στρατεύσας] στρατευσάμενος L
 a m. sec. 4. Ἀδεργουδοννβάδου] Scribebatur Ἀδεργουδοννβάδου.
 20. ἀπήγγειλε] ἀπήγγελλε HL.

iussit, iis comitatum, a quibus in castello necandus erat: vir inter Per-
 sas talis reipsa, qualem communis omnium vox ferebat; Dux nempe invi-
 ctus, qui susceptis expeditionibus in Barbaras nationes duodecim, omnes
 in Regis Cabadis ditionem subiunxerat. Extincto Adergudunbade, eius
 filius Varrhames dignitatem obtinuit Chanarangis. Quidam haud multo
 post venit Byzantium Cabades, sive is fuerit Zamis filius, sive quis alius
 qui sibi arrogasset Cabadis nomen: Regem certe Cabadem omnino vultu
 referebat. Quem Iustinianus, ut eius nepotem, subdubitans licet, per-
 honorifice excepit habuitque liberalissime. Hos demum habuere exitus
 Persae, qui Chosroem oppugnaverant.

Mebodem quoque postea idem morte multavit, istam ob causam.
 Cum rem aliquando Chosroes gravissimam tractaret, astanti forte Zabergani
 Mebodem ut accerseret imperavit. Animo erat alieno a Mebode
 Zaberganes, qui ubi illum adiit, milites suos componentem offendit: ni-
 hilominus aperit mandatum Regis, iubentis sine mora adesse. Statim is
 venturum se recepit, ubi praesens negotium expediisset. Reversus Za-
 berganes, dictante odio, renuntiat Chosroī Mebodem negotium causantem
 aliquod in praesenti venire nolle. Iratus Chosroes Mebodi per quemdam

τὸν τρίποδα τὸν Μεβόδην ἐκέλευεν ἰέναι. ὃ τι δὲ τοῦτό ἐστιν, αὐτίκα δηλώσω. τρίπους σιδηροῦς πρὸ τῶν βασιλείων ἀεὶ ἕστηκεν. ἐπειδὴν οὖν τις τῶν Περσῶν πύθεται ὅτι δὴ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς χαλεπῶς ἔχοι, τούτῳ δὲ οὔτε πη ἐς ἱερὸν καταφυγεῖν θέμις 5 οὔτε ἀλλαχόσε ἰέναι, ἀλλὰ παρὰ τοῦτον καθήμενῳ τὸν τρίποδα τὴν βασιλείως προσδέχεσθαι ψῆφον, τῶν πάντων οὐδενὸς φυλάσσειν αὐτὸν ἀξιοῦντος. ἐνταῦθα ὁ Μεβόδης ἐν σχήματι οἰκτρῶ ἐκάθητο ἡμέρας πολλὰς, ἕως τις αὐτὸν Χοσρόου ἐπαγγείλαντος P 69 λαβῶν ἔκτεινεν. ἐς τοῦτό τε αὐτῷ τὰ τῆς ἐς Χοσρόην εὐεργε- 10 σίας ἐχώρησεν.

κδ'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν Βυζαντίῳ στάσις τῆ B δῆμῳ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἐπέπεσεν, ἣ μεγίστη τε παρὰ δόξαν ἐγένετο καὶ ἐς κακὸν μέγα τῷ τε δῆμῳ καὶ τῇ βουλῇ ἐτελεύτησε τρόπῳ τοιαῦδε. οἱ δῆμοι ἐν πόλει ἐκάστη ἕς τε Βενέτους ἐκ πα- 15 λαιοῦ καὶ Πρασίνοιο διήμηντο, οὐ πολὺς δὲ χρόνος ἔξ οὗ τούτων τε τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν βάρων ἕνεκα, οἷς δὴ θεώμενοι ἐφρ- στήκασιν, τὰ τε χρήματα δαπανῶσι καὶ τὰ σώματα αἰκισμοῖς πι- κροτάτοις προίενται καὶ θνήσκουσιν οὐκ ἀπαξιούσιν θανάτῳ αἰσχί- στω· μάχονται δὲ πρὸς τοὺς ἀντικαθισταμένους, οὔτε εἰδότες C 20 ὅτου αὐτοῖς ἕνεκα ὁ κίνδυνός ἐστιν, ἔξέπιστάμενοί τε ὥς, ἦν καὶ περιέσσονται τῶν δυσμενῶν τῇ μάχῃ, λελεῖπεται αὐτοῖς ἀπαχθῆ-

4. χαλεπῶς L. χαλεπὸς P. 16. βάρων A. Legebatur βαφῶν, quod A a corr. habet. *ibid.* θεώμενοι] θεάμασιν Pm. 21. περιέσσονται] περιέσσονται L.

e suis asseclis imperat ut eat ad tripodem. Quid hoc rei sit, paucis explico. Stat semper pro Regia tripus ferreus. Ubi quis Persarum sibi Regem offensum esse accepit, illi non in templum ullum, non alio quocumque licet perfugere; sed pro tripode sedens expectare debet sententiam Regis, neque hunc audet quisquam tueri. Hic Mebodes miserabili habitu dies multos resedit, donec iussu Chosrois a quodam comprehensus et confossus occubuit. Hoc denique praemium infelix tulit suorum in Chosroem meritorum.

24. Sub idem fere tempus plebem Byzantinam incessit seditio repens, quae maiorem in modum praeter opinionem exarsit, et cum populo tum Senatui funestissimum finem habuit: quod uti contigerit, planum faciam. Pervetus quidem est in civitatibus singulis factionum Venetae Prasinacque discrimen: haud tamen ita vetus insania, qua nominibus his et coloribus, quibus conspicui ludis intersunt, ita sunt dediti, ut eorum gratia fortunas profundant, corpora cruciatibus acerbissimis offerant, nec mortem defugiant vel turpissimam. Cum adversariis digladiantur, ignari causae, cur in periculum se ac dimicationem coniciant; at non ignari paratae poenae, cum probe sciant se quamvis victores sub ipsam

ναι μὲν αὐτίκα ἐς τὸ δεσμωτήριον, αἰκίζομένους δὲ τὰ ἔσχατα εἶτα ἀπολωλέναι. φύεται μὲν οὖν αὐτοῖς τὸ ἐς τοὺς πέλας ἔχθος αἰτίαν οὐκ ἔχον, μένει δὲ ἀτελεύτητον ἐς τὸν πάντα αἰῶνα, οὔτε κήδει οὔτε συγγενείᾳ οὔτε φιλίας Θεσμῶ εἶκον, ἣν καὶ ἀδελφοὶ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτό γέ οἱ ἐς τὰ χρώματα ταῦτα φιλοστοργοῦντες διά-5

D φθοροὶ εἶεν. μέλει τε αὐτοῖς οὔτε θείων οὔτε ἀνθρωπέων πραγμάτων παρὰ τὸ ἐν τούτοις νικᾶν, ἣν τέ τι ἀσέβημα εἰς τὸν θεὸν ὑφ' ὄτουσιν ἀμάρτανῃται ἣν τε οἱ νόμοι καὶ ἡ πολιτεία πρὸς τῶν οἰκείων ἢ τῶν πολεμίων βιάζονται, ἐπεὶ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανίζοντες ἴσως, κὰν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀδικουμένης αὐτοῖς τῆς 10 πατρίδος, οὐ προσποιῶνται, ἣν γε αὐτοῖς κεῖσθαι τὸ μέρος τοῦτο ἐν καλῶ μέλλῃ· οὕτω γὰρ τοὺς συστασιώτας καλοῦσι. μεταλαγχάνουσι δὲ τοῦ ἄγους τούτου καὶ γυναῖκες αὐτοῖς, οὐ τοῖς ἀνδρά-
P 70 σιν ἐπόμεναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτοις, ἂν οὕτω τύχοι, ἀνιστατοῦσαι, καίπερ αὐτὲ ἐς τὰ θέατρα τὸ παράπαν ἰοῦσαι οὔτε τῷ 15 ἄλλῳ αἰτίῳ ἠγμέναι· ὥστε οὐκ ἔχω ἄλλο τι ἔγωγε τοῦτο εἰπεῖν ἢ ψυχῆς νόσημα. ταῦτα μὲν οὖν ταῖς τε πόλεσι καὶ δήμῳ ἐκάστῳ ᾧδὲ πη ἔχει.

Τότε δὲ ἡ ἀρχή, ἡ τῷ δήμῳ ἐφειστήκει ἐν Βυζαντίῳ, τῶν στασιωτῶν τινὰς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἦγε. ἔσυμφρονήσαντες δὲ καὶ 20 σπεισάμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐκάτεροι τοὺς τε ἀγομένους ἀρπάζουσι

3. 4. οὔτε ter] οὐδὲ ter P. 4. ἀδελφοὶ A. ἀδελφός P. 12. μεταλαγχάνουσι] μεταλαχάνουσι A. 15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

statim pugnam raptum iri in carcerem, indeque ad extremum supplicium. Alter ab altero nulla iniuria provocati, odium inter se suscipiunt adeo inexpiabile, ut licet germanitatis aut alio huiusmodi vinculo iuncti sint, qui colorum istorum diversis invicem studiis dissident, nulli tamen necessitudini, non consanguinitati, non legibus amicitiae concedat. Prae victoria, quam in his ambiunt, divina aequae apud illos humanaeque iacent omnia: neque ipsis pensi est, quid socii aemulive impie in Deum peccent, aut quo scelere leges remque publicam violent. Eos nec rei familiaris angustia, nec summa iniuria, quae in maximis necessitatibus infertur patriae, movet; dummodo Pars (ita vocant socios factionis) belle se habeat. Neque ipsae foeminae hoc piaculo vacant: siquidem eandem cum viris suis, vel forte adversam factionem sequuntur: quamvis spectaculis omnino abstineant, neque alio quoquam agi irritamento possint; ut illud ego verius nequeam appellare, quam animi morbum meramque insaniam. Ea quo civitates popularesque factiones hodie redactae sunt.

Cum autem Praefectus urbis factiosos aliquos ad mortem raperet, utriusque partis homines inito inter se foedere et conspiratione conflata fecere impetum, ac sotes, qui abducebantur, eripuerunt: mox etiam in-

καὶ ἐς τὸ δεσμοτήριον αὐτίκα ἐσβάντες ἀφίᾳσιν ἅπαντας ὅσοι
 στάσεως ἢ ἐτέρου του ἰλόντες ἀτοπήματος ἐδέδεντο. καὶ οἱ μὲν V 270
 ἔπρηται, ὅσοι τῇ τῆς πόλεως ἀρχῇ ἔπονται, ἐκτείνοντο οὐδενὶ B
 λόγῳ, τῶν δὲ πολιτῶν εἴ τι καθαρόν ἦν ἐς τὴν ἀντιπέρας ἤπει-
 5 ρον ἔφευγον, καὶ τῇ πόλει πῦρ ἐπεφέρετο, ὡς δὴ ὑπὸ πολεμίοις
 γεγενημένη. καὶ τὸ ἱερὸν ἢ Σοφία τό τε βαλανεῖον ὁ Ζεῦξιππος
 καὶ τῆς βασιλέως αὐτῆς τὰ ἐκ τῶν προφυλαίων ἄχρι ἐς τὸν Ἄρειος
 λεγόμενον οἶκον καθέντα ἐφθάρη. ἐπὶ τούτοις τε ἕμα αἱ μεγά-
 λαι στοαὶ μέχρι τῆς ἀγορᾶς ἀνήκουσαι, ἢ Κωνσταντίνου ἐπώνυ-
 10 μός ἐστιν, εἰδαίμωνων τε ἀνθρώπων οἰκίαι πολλαὶ καὶ χρήματα
 μεγάλα. βασιλεὺς δὲ καὶ ἡ συνοικοῦσα καὶ τῶν ἀπὸ βουλῆς
 ἔνοιοι καθείρξαντες σφῆς αὐτοὺς ἐν παλατίῳ ἡσύχαζον. ξύμβολον C
 δὲ ἀλλήλοις ἐδίδουσαν οἱ δῆμοι τὸ νίκαι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς τότε τοῦ
 χρόνου ἢ κατάστασις ἐκείνη προσηγορεύεται.

15 Τότε τῆς μὲν αὐτῆς ἑπαρχος Ἰωάννης ἦν ὁ Καππαδόκης,
 Τριβουνιαδὸς δὲ, Πάμφυλος γένος, βασιλεῖ παρέδρος, κοιαιστῶρα
 τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τούτοις ἄτερος, Ἰωάννης, λόγων μὲν
 τῶν ἐλευθερίων καὶ παιδείας ἀνήκοος ἦν. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν ἐς
 γραμματιστοῦ φοιτῶν ἔμαθεν, ὅτι μὴ γράμματα, καὶ ταῦτα H 40
 20 κακὰ κακῶς γράψαι· φύσει δὲ ἰσχυρὸν πάντων γέγονε δυνατώτα-

17. μὲν τῶν om. Suidas s. v. ἀνήκοος. 19. ὅτι μὴ γράμματα,
 καὶ ταῦτα κακὰ κακῶς γράψαι] Aristoph. Equit. 189. οὐδὲ μουσι-
 κὴν ἐπίσταμαι, πλὴν γραμμάτων, καὶ ταῦτα μέντοι κακὰ κακῶς.
 20. κακὰ om. Suidas s. v. γραμματιστής. *ibid.* δυνατώτατος]
 δεινότητος Suidas s. v. Ἰωάννης.

gressi carcerem, reos, quotquot seditionis aliusve cuiuspian sceleris con-
 victi vinculis attinebantur, laxarunt, omnibus ad unum per libidinem
 caesis Praefecti apparitoribus. Civium optimi ac praestantissimi serva-
 bant se integros neutrique erant factioni addicti, in adversam continen-
 tem fugerunt, dum urbs, tanquam si capta ab hoste esset, sic illatis
 facibus deflagraret. Igni corruptum est templum Sophiae, Zeuxippi bal-
 neum, et ex aula Imperatoris quidquid a vestibulo ad Martis oecum per-
 tinebat, magnae praeterea porticus ad forum usque Constantini procur-
 rentes, domus item permultae locupletum civium, unaque immanis auri
 argentique vis. Interea Augustus palatio se tenebat cum uxore ac Sena-
 toribus nonnullis. Porro factioni pro tessera inter se usurpabant hanc
 vocem, *VIKCK*: quae transiit in seditionis illius nomen.

Erat id temporis Praefectus Praetorio Ioannes Cappadox; Augusti
 assessor sive, ut lingua Rom. dicitur, Quaestor, Tribunianus, natione
 Pamphyli. Ac Ioannes quidem ingenuarum erat disciplinarum atque
 eruditionis expertus. Nam apud ludimagistrum nihil aliud nisi literas scri-
 bere, et quidem prave atque ineleganter, didicerat. At ingenii vi supra
 omnes, quos equidem noverim, pollebat; ita ut rerum vel opportunitates
 videre, vel nodos expedire pari nemo facilitate posset. Illa vero ingenii

D τος ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. γινῶναι τε γὰρ τὰ δέοντα ἰκανώτατος ἦν καὶ λύσειν τοῖς ἀπόροις εὐρεῖν. πονηρότατος δὲ γεγονὼς ἀνθρώπων ἀπάντων τῇ τῆς φύσεως δυνάμει ἐς τοῦτο ἐχοῖτο, καὶ οὔτε θεοῦ λόγος οὔτε ἀνθρώπων αὐτὸν αἰδῶς τις ἐσῆι, ἀλλὰ βίους τε αὐτῷ ἀνθρώπων πολλῶν ἀπολλύναι κέρδους ἕνεκα καὶ πόλεις ὅλας κα- 5 θελεῖν ἐπιμελὲς ἦν. χρόνου γοῦν ὀλίγου χρήματα μεγάλα περιβαλλόμενος ἐς κραιπάλην τινὰ ἐκλειδάκτικεν ὄρον οὐκ ἔχουσαν, ἄχρι μὲν ἐς τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν ληϊζόμενος τὰς τῶν ὑπηκόων

P 71 οὐσίας, μέθῃ δὲ τὸ λοιπὸν καὶ σώματος ἔργοις ἀσελγεστάτοις ἠσχολημένος, κατέχειν ἑαυτὸν οὐδαμῇ ἴσχυεν, ἀλλὰ τὰ τε βρώ- 10 ματα μέχρι ἐς τὸν ἕμετον ἠσθιε καὶ τὰ χρήματα κλέπτειν μὲν ἦν ἐς αἰὲ ἔτοιμος, προῖσθαι δὲ καὶ διαπαντὴν ἐτοιμώτατος. Ἰωάννης μὲν οὖν τοιοῦτος ἦν. Τριβουνιανὸς δὲ φύσει μὲν δυνάμει ἐχοῖτο καὶ παιδείας ἐς ἄκρον ἀφίκετο τῶν κατ' αὐτὸν οὐδενὸς ἴσ- 15 σσον, ἐς δὲ φιλοχρηματίαν δαιμονίως ἐσπουδακῶς οἶός τε ἦν κέρδους αἰὲ τὸ δίκαιον ἀποδίδοσθαι, τῶν τε νόμων ἡμέρα ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐκάστη τοὺς μὲν ἀνήρει, τοὺς δὲ ἔγραφεν, ἀπεμπολῶν τοῖς δεομένοις κατὰ τὴν χρεῖαν ἐκάτερον.

Ἔως μὲν οὖν ὁ δῆμος ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς χρώμασι ὀνομάτων

B τὸν πόλεμον πρὸς ἀλλήλους διέφερον, λόγος οὐδεὶς ἦν ὧν οὔτοι 20

6. περιβαλλόμενος] περιβαλλόμενος A. Illud Suidas. 9. ἀσελγεστάτοις] ἀσελγέσι Suidas. 10. ἑαυτὸν] δὲ αὐτὸν Suidas.
 11. μέχρι ἐς τὸν ἕμετον] μέχρι ἐς ὅσον Suidas. 12. ἐς αἰὲ om. Suidas. *ibid.* ἐτοιμώτατος] ἐτοιμότερος Suidas. 14. ἐς ἄκρον] εἰς ἄκρον τε Suidas s. v. Τριβουνιανός. 16. ἡμέρα — ἐκάστη] ἡμέρα — ἐκάστη H. ἡμέρας — ἐκάστης Suidas. 18. ἐκάτερον] ἐκατέρου Suidas.

vi ad improbitatem, qua etiam mortales omnes superabat, abutebatur. Non respectus Dei, non hominum reverentia unquam eius animum subiit. Ad quaestum maxime se adhibebat accumulatis caedibus et urbium integrarum excidiis faciendum. Quibus artibus cum ad magnas pecunias brevi tempore venisset, extra modum in crapulam sese effudit, ita diem partiri solitus, ut ad horam prandii expilandis subditorum fortunis vacaret; quod supererat, in temulentia obscenisque corporis voluptatibus traduceret, adeo sui impotens, ut cibus se ad vomitum expleret. Semper quidem ad corradendum aurum paratus erat; sed ad prodigendum multo etiam comparatior. His moribus Ioannes, hac natura praeditus fuit. Tribunianus autem cum ingenii et ipse acie valebat, tum apicem eruditionis attigerat, sic ut nullum aetatis suae mortalium haberet hac laude superiorem. Verum hianti homo et inexplebili avaritia, unice lucro serviebat, erantque apud illum iura venalia. Iamdiu legum nundinationi deditus, quotidie pretio refugebat alias, alias figebat, prout e re erat atque usu poscentium.

Utrique in Remp. peccare impune ac sine publica querela licuit, quamdiu fuit populus contentione distractus propter nominum diversitatem

ἐς τὴν πολιτείαν ἡμέραν· ἐπεὶ δὲ ξυμφρονήσαντες, ὥσπερ
 ἐρρήθη, ἐς τὴν στύσιν κατέστησαν, ἕκ τε τοῦ ἐμφανοῦς ἀνὰ πῦ-
 σαν τὴν πόλιν ἐς αὐτοὺς ὑβρίζον καὶ περιόντες ἐζήτουν ἐφ' ᾧ
 κτείνουσι. διὸ δὴ ἐταιρίζεσθαι βασιλεὺς τὸν δῆμον ἐθέλων ἄμφω
 5 τῆς ἀρχῆς ἐν τῷ παραντίκῳ παρέλυσε. καὶ Φωκῶν μὲν, ἄνδρα
 πατρικίον, ἐπιρχον τῆς αὐλῆς κατεστήσατο, ξυνετώτατόν τε καὶ
 τοῦ δικαίου ἐπιμελεῖσθαι ἱκανῶς πεφυκότα· Βασιλείδην δὲ τὴν
 τοῦ κοιαιστωρος ἀρχὴν ἔχειν ἐκέλευεν, ἕκ τε ἐπιεικείας γνώριμον
 ἐν πατρικίοις ὄντα καὶ ἄλλως δόκιμον. οὐδὲν μέντοι ἦσσαν ἢ
 10 στύσις ἐπ' αὐτοῖς ἤκμαυε. πέμπτη δὲ ἀπὸ τῆς στύσεως ἡμέρα C
 περὶ δεῖλῃν ὄψιαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Ὑπατίῳ τε καὶ Πομπηίῳ
 τοῖς Ἀναστασίῳ τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῖς οἴκαδε ὡς
 τάχιστα ἐπέσκηπτεν ἵέναι, εἴτε τι νεώτερον πράσσεισθαι πρὸς αὐ-
 τῶν ἐς σῶμα τὸ οἰκτεῖον ἑποτοπήσας εἴτε καὶ αὐτοὺς ἢ πεπρωμένη
 15 ἐς τοῦτο ἔγχευ. οἱ δὲ, ὅπερ ἐγένετο, δεισαντες μὴ σφᾶς ὁ δῆμος
 ἐς τὴν βασιλείαν βιάζοιτο, ἔγραψαν οὐ δίκαια ποιήσειν εἰ σφῶν τὸν
 βασιλεῦ παρήσουσιν ἐς τούσδε κίνδυνον ἦγοντα. ταῦτα ἀκού- V 271
 σας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν ὑποψίαν ἐνέπιπτε,
 καὶ αὐτοὺς αὐτίκα μάλᾳ ἐκέλευεν ἀπαλλάσσεισθαι. οὕτω γοῦν D
 20 οἴκαδε τῷ ἄνδρῳ τούτῳ ἐκομιζέσθην καὶ τέως μὲν (νῦξ γὰρ ἐτίγ-
 χανεν οὔσα) ἐνταῦθα ἤσυχάζετην.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἡμέρᾳ ἀνίσχοντι ἔκπυστα ἐς τὸν δῆμον
 ἐγένετο ὡς ἀμφοτέρῳ ἀπηλλυγῆτην τῆς ἐν παλατίῳ διατριβῆς.

2. ἐρρήθη] „ἐρρήθη Reg.“ MALT.
 Sic Hm. αὐτοῖς P. αὐτοῦ H.

10. „αὐτοῖς Reg.“ MALT.
 19. ἐκέλευεν L. ἐκέλευσεν P.

in factionum coloribus positam. Ubi vero conciliatis, ut modo dicebam,
 animis, seditio coorta est, iactis in eos contumeliis tota urbs personabat,
 ac circumcursans multitudo quaerebat ipsos ad necem. Eam autem Im-
 perator demereri et adiungere sibi cupiens, nulla interposita mora ambos
 a magistratu submovit. Quorum loco Praefecturam Praetorii Phocae
 Patricio, quem in primis cordatum et servantissimum aequi noverat;
 Quaesturam Basilidi itidem Patricio, spectatissimae clementiae et nobili-
 tatis viro, mandavit. Seditio tamen nihilo secius increbrescebat. Ac iam
 dies, ex quo illa coeperat, quintus agebatur, ortoque vespere exibat,
 cum Iustinianus Hypatio et Pompeio Anastasii Augusti ex sorore nepoti-
 bus edixit, ut quamprimum se domum referrent; sive ab illis vitae time-
 ret suae, sive ipsos eo duceret fatum. Hi veriti, quod postea contigit,
 ne a populo ad imperium eveherentur vi, dixerunt se iniique facturos,
 si in tanto discrimine Imperatorem suum desererent. Id suspicionem
 magis incendit: quocirca eos Iustinianus e vestigio iubet egredi. Sic
 domum reversis, quoniam nox erat, quiescere licuit.

Postero die, sole vixdum exorto, percubuit ambos Palatio, ubi se
 tenebant, excessisse. Ad illos undique concursus fit populi: Imperator

ἔτρεχον οὖν ἐπ' αὐτοὺς ὁ λεῶς ἅπας, βασιλέα τε Ὑπάτιον ἀνη-
 γόρευον, καὶ αὐτὸν ὡς παραληψόμενον τὰ πράγματα ἐς τὴν ἀγο-
 ρὰν ἦγον. ἣ δὲ Ὑπατίου γυνὴ Μαρία, ξυνητὴ τε οὔσα καὶ δό-
 ξαν ἐπὶ σωφροσύνῃ μεγίστην ἔχουσα, εἶχετο μὲν τοῦ ἀνδρὸς καὶ
 οὐ μεθίει, ἐβόα δὲ ὀλολυγῆ τε χρωμένη καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις ἅπα- 5
 P 72 σιν ἐγκελευομένη ὡς αὐτὸν τὴν ἐπὶ θανάτῳ οἱ δῆμοι ἄγοιεν. ὑπερ-
 βιαζομένου τοίνυν τοῦ ὁμίλου, αὐτὴ τε οὐχ ἔκοῦσα μεθῆκε τὸν
 ἄνδρα καὶ αὐτὸν ὁ λεῶς οὔτι ἔκοῦσιον ἐς τὴν Κωνσταντίνου ἀγο-
 ρὰν ἦκοντα ἐς τὴν βασιλείαν ἐκάλουν, καὶ (οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς
 οὔτε διάδημα οὔτε τι ἄλλο ὧν δὴ βασιλέα περιβάλλεσθαι νό- 10
 μος) στρεπτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ θέμενοι βασιλέα Ῥω-
 μαίων ἀνεῖπον. ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐκ βουλῆς ξυνιόντων, ὅσοι
 οὐκ ἀπολειφθέντες ἐτύγχανον ἐν τῇ βασιλείῳ ἀλλῇ, πολλὰ μὲν
 ἔλέγοντο γινῶμαι ὡς αὐτοῖς ἴτεον ἀγωνιουμένοις ἐς παλάτιον.
 Ὡριγένης δὲ, ἀνὴρ ἐκ βουλῆς, παρελθὼν ἔλεξε τοιαύδε, Ἐὰ μὲν 15
 παρόντα ἡμῖν, ὧ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, πράγματα μὴ οὐχὶ πολέμῳ
 διακριθῆναι οὐχ οἷόν τε. πόλεμος δὲ καὶ βασιλεία τὰ μέγιστα
 B τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀπάντων ὠμολόγηται εἶναι. τῶν δὲ δὴ πρά-
 ξειν αἱ μεγάλαὶ οὐ βραχύτῃ καιροῦ κατορθοῦσθαι θέλουσιν,
 H 41 ἀλλ' εὐβουλία τε λογισμῶν καὶ πόνοις σωμαίων, ἅπερ ἀνθρώ- 20
 ποι ἐς χρόνον μῆκος ἐνδείκνυνται. ἦν μὲν οὖν ἐπὶ τὸν πολέμιον
 ἴοιμεν, ἐπὶ ξυροῦ μὲν ἀκμῆς τὰ πράγματα ἡμῖν στήσεται, περὶ
 δὲ τῶν ὄλων ἐν βραχεῖ διακινδυνεύσομεν χρόνῳ, τῶν δὲ ἀποβή-

acclamatur Hypatius, et in forum, ut ibi habenas rerum capessat, de-
 ducitur, comitante uxore (Mariae nomen erat) femina prudentiae con-
 tinentiaeque laudem adepta maximam. Haec maritum retentans nec di-
 mittens, inclinata ululantiq̄ue voce clamabat, hominem ad mortem rapi,
 et amicorum omnium ac necessariorum opem implorabat. Sed multitu-
 dine praevallente, abstracta a viro depulsaque est: quem populus invi-
 tum licet ac renitentem cum ad forum Constantini duxisset, sibi in Im-
 peratorem poposcit, et quoniam diadema caeteraque ornamenta Impera-
 toria deerant, imposito capiti torque aureo, Augustum consalutavit. Iam
 vero cum omnes Curiae Patres, qui erant extra aulam Imperatoris, con-
 venissent, in eam ibant sententiam multi, ut faciendum impetum dicerent
 in Palatium. Tum processit Origenes senator, et orationem hanc habuit.
*Fieri non potest, viri Romani, ut sumptis temere armis de praesenti
 rerum statu bene decernamus. Nam ex iis omnibus, quae homines
 tractant, nihil esse maioris constat nec molis nec momenti, quam bellum
 et regnum. Atqui coeptis ingentibus secundos exitus afferre solet non
 punctum temporis, sed consiliorum prudentia et dura corporis exercita-
 tio: utrumque autem longo spatio probari debet. Quare si petamus iam
 adversarium, in novaculae acie, quod vulgo aiunt, sitae res nostrae
 erunt, deque earum summa momento periclitabimur. Eventus vero, qui-*

σεσθαι μελλόντων ἕνεκα τὴν τύχην ἢ προσκυνήσομεν ἢ μεμψόμε-
θα πάντως. τὰ γὰρ τῶν πραγμάτων ὀξύτατα ἐς τὸ τῆς τύχης
ὡς τὰ πολλὰ περιόσταιται κράτος. ἦν δὲ σχολαίτερον τὰ παρόντα
διοικησώμεθα, οὐδὲ βουλομένοις παρέσται ἡμῖν Ἰουστινιανὸν ἐν
5 παλατίῳ λαβεῖν, ἀλλ' ἀγαπήσει ὡς τύχιστα ἦν τις αὐτὸν ἐψή C
φυγεῖν. ἀρχὴ γὰρ περιορωμένη καταρρεῖν εἴωθεν, ἀποληγούσης
αὐτῇ τῆς ἰσχύος ἐς ἡμέραν ἐκάστην. ἔστι τοίνυν ἡμῖν βασιλεία
ἕτερα, Πλακιλλιανὰ τε καὶ τὰ Ἑλένης ἐπώνυμα, ὅθεν χρῆ βα-
σιλέα τόνδε ὀρμώμενον τὸν τε πόλεμον διενεγκεῖν καὶ τὰ ἄλλα
10 διοικήσασθαι ἢ ἡμεινον ἔξει. “ Ὀριγένης μὲν τοσαῦτα εἶπεν. οἱ
δὲ δὴ ἄλλοι, ὅπερ φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, ὀξύτερόν τε ἀντελαμβά-
νοντο καὶ τὸ παραντίκα ὤοντο ξύμφορον εἶναι, καὶ οὐχ ἥκιστα
γε Ὑπάτιος (χρῆν γὰρ οἱ γενέσθαι κακῶς) τῆς ἐπὶ τὸν ἰππόδρο-
μον ὁδοῦ ἐκέλευεν ἡγεῖσθαι. τινὲς δὲ φασιν ἐξεπίτηδες αὐτὸν ἐν-
15 ταῦθα ἤκειν, βυσιλεῖ εὐνοϊκῶς ἔχοντα.

Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν βασιλέα ἐν βουλῇ ἦσαν πότερα μενοῦσιν
αὐτοῖς ἢ ταῖς νασὶν ἐς φυγὴν τρεπομένοις ἡμεινον ἔσται. καὶ λό- D
γοι μὲν πολλοὶ ἐλέγοντο ἐς ἐκάτερα φέροντες. καὶ Θεοδώρα δὲ ἡ
βασιλίσσα ἐλέξε τοιάδε, „Τὸ μὲν γυναικα ἐν ἀνδράσι μὴ χρῆσαι
20 τολμᾶν τὸν παρόντα οἶμαι καιρὸν ἥκιστα ἐφεῖναι διασκοπεῖσθαι,
ἢ ἐν τοῖς ἀποκνοῦσι νεανιεύεσθαι, εἴτε ταύτῃ εἴτε ἄλλῃ πη νομι-
στέον. οἷς γὰρ τὰ πράγματα ἐς κίνδυνον τὸν μέγιστον ἤκει, οὐκ

3. „σχολαίτερον Reg.“ MALT. σχολαιότερον P. 21. ἢ — νεα-
νιεύεσθαι om. A.

cumque futurus est, vel laudem vel culpam tribuemus omnem Fortunae, calidioribus inceptis plerumque dominantī. Quod si instantia sedatius lentiusque digeramus, facultas capiendi in Palatio Iustiniani ultro se nobis offeret; quin ille brevi secum agi praeclare credet, si quis ipsum elabi siverit. Despecta enim potestas deficientibus in dies viribus tandem collabi solet. Porro alia sunt nobis Palatia, puta Placillianum atque Helenae, unde Imperatorem hunc in bellum erumpere, caeteraque, quam optime poterit, administrare oportet. Haec Origenes. Contra caeteri (ut fit in turba) dicebant audendum promptius et in celeritate multum ponebant. Nec segnius Hypatius (nam illi fatum erat perire) sibi ut in Circum praeciretur imperabat. Quamquam sunt qui ipsum de- dita opera voluisse eo deduci interpretentur, quod Augusto consultum cuperet.

Interea apud Imperatorem consulebatur in medium, utrum potius es- set subsistere, an navibus conicere se in fugam. Scissum erat consilium in utramque partem, cum Theodora Augusta in hunc modum locuta est. Non fert, meo quidem iudicio, tempus istud ut quis reputet minime de- cere feminam inter viros virum agere; nec si illa apud ignavos animose verba faciat, idne recte an secus fiat spectandum est. Quorum enim

- P 73 ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ τὰ ἐν ποσὶν ὡς ἄριστα θέσθαι προσέχειν χρεῶν ἅπασιν. ἠγοῦμαι δὲ τὴν φυγὴν ἔγωγε, εἶπερ ποτὲ, καὶ νῦν, ἦν καὶ τὴν σωτηρίαν ἐπάγεται, ἀξίμφορον εἶναι. ἀνθρώπῳ μὲν γὰρ ἐς φῶς ἦκοντι τὸ μὴ οὐχὶ καὶ νεκρῶ γενέσθαι ἀδύνατον, τῷ δὲ βεβασιλευκότῳ τὸ φυγάδι εἶναι οὐκ ἀνεκτόν. μὴ γὰρ ἂν γενοί-5 μην τῆς ἀλουργίδος ταύτης χωρὶς, μηδ' ἂν τὴν ἡμέραν ἐκείνην βιώην, ἐν ἧ με δέσποιναν οἱ ἐντυχόντες οὐ προσεροῦσιν. εἰ μὲν οὖν σῶζεσθαι σοι βουλομένῳ ἔστιν, ὦ βασιλεῦ, οὐδὲν τοῦτο πρῶγμα. χρήματά τε πολλά ἔστιν ἡμῖν, καὶ θάλασσα μὲν ἐκεί- νη, πλοῖα δὲ ταῦτα. σκόπει μέντοι μὴ διασωθέντι ζυμβήσεται¹⁰ σοι ἥδιστα ἂν τῆς σωτηρίας τὸν θάνατον ἀνταλλάξασθαι. ἐμὲ
- B γάρ τις καὶ παλαιὸς ἀρέσκει λόγος, ὡς καλὸν ἐντάφιον ἢ βασι- λεία ἔστι¹¹. τοσαῦτα τῆς βασιλίδος εἰπούσης, θάρσος τε τοῖς πᾶσιν ἐγένετο καὶ εἰς ἀλκὴν τραπόμενοι ἐν βουλῇ ἐποιούντο ἧ ἂν ἀμύνεσθαι δυνατοὶ γένωνται, ἦν τις ἐπ' αὐτοὺς πολεμήσων ἴοι.¹⁵ οἱ μὲν οὖν στρατιωτῶν ἐξυμπαντες, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὅσοι ἀμφὶ τὴν βασιλείως ἐκείνην ἐτετάχοντο, οὔτε τῷ βασιλεῖ εὐνοϊκῶς εἶχον οὔτε εἰς τὸ ἐμφανὲς ἔργον ἔχεσθαι ἠθέλον, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐκαραδό- κουν ὅλη ἐκβήσεται. πᾶσαν δὲ τὴν ἐλπίδα ἐν Βελισαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ ὃ βασιλεὺς εἶχεν, ὧν ἕτερος μὲν, ὁ Βελισάριος, ἄρτι²⁰ ἐκ τοῦ Μηδικοῦ ἐπανάγκων πολέμου τὴν τε ἄλλην θεραπείαν δυ-
- C νατῆμ τε καὶ λόγου ἀξίαν ἐπήγετο καὶ δορυφόρων τε εἶχε καὶ

1. ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ] ἄλλω οὐδενὶ εἴη ἢ τῷ P. ἄλλω οὐδὲν εἴη ἢ τῷ H. „ἄλλο οὐδὲν εἴη ἢ τὸ Reg.“ MALT. Sic Hm. 3. μὲν γάρ] Legebatur γάρ μὲν. 9. ἐκείνη] ἐκείνη H. 18. ἔργον ἔχεσθαι] ἔρχεσθαι Reg.“ MALT.

res in summum venire discrimen, eorum cogitationes omnes in hoc uno versari debent, ut instantia constituent optime. Ego vero sic sentio, rationibus nostris fugam vel nunc maxime adversari, quamvis allatura salutem esset. Homini quidem in lucem edito subeunda est necessitas leti: id vero pati non debet qui imperium semel obtinuit, ut in exilio vivat, dignitati superstes suae. Ne Deus siverit ut purpura hac spoliata umquam conspiciat, ac vel unum diem vivam, quo me Dominam obvii non salutent. Tu quidem, Auguste, si vis evadere, nihil in hoc negotii: affatim pecuniae est: en mare, en naves. Caeterum vide, ne tibi hinc claspso contingat lucis huius suavitatem cum morte ignobili commutare. At mihi vetus illud verbum placet, quo fertur, praeclarum esse linteum sepulchrale regnum.“ His dictis Augusta ita omnium erexit animos et vires incendit, ut iam unum id agitent, quo se pacto tuerentur, si quis inferret oppugnationem. Certae milites plerique omnes, etiam Pa- latini, nec Augusto studebant, nec rem aperte volebant aggredi; sed motus civilis exitum expectabant. Spem omnem Imperator in Belisario ac Mundo repositam habebat: quorum ille e bello Persico recens praeter

ἐπασπιστῶν πλήθος, ἐν τε ἀγῶσι καὶ τοῖς τοῦ πολέμου κινδύ-
τοις τὰς μελέτας πεποιημένον. Μοῦνδος δὲ, Ἰλλυριῶν στρατη-
γὸς ἀποδεδειγμένος, τῆντι ξυγκύρησε, βαρβάρους Ἐρσί-
λους ἐπαγαγόμενος κατὰ τινα χρεῖαν ἐς Βυζάντιον μετέπιμπος
5 ἤκειν.

Ἐπάτιος μὲν οὖν ἐπειδὴ εἰς τὸν ἰππόδρομον ἀφίκετο, ἀνα-
βαίνει μὲν αὐτίκα οὗ δὴ βασιλέα καθίστασθαι νόμος, κάθηται
δὲ ἐς τὸν βασιλειον θρόνον, ὅθεν αἰεὶ βασιλεὺς εἰσθαι τὸν τε ἰπ-
πικὸν καὶ γυμνικὸν θεῖσθαι ἀγῶνα. ἐκ δὲ παλατίου Μοῦνδος
10 μὲν διὰ πύλης ἐξέρχεται, ἐνθεν δὲ ὁ κοχλίας ἀπὸ τῆς ἰδέας καθόλου
κυκλοτεροῦς οὔσης ὠνόμασται. Βελισάριος δὲ τὰ μὲν πρῶτα εὐ-
θὺς αὐτοῦ τε Ἐπατίου καὶ θρόνου τοῦ βασιλείου ἀνέβαινεν, ὡς D
δὲ ἐς τὸ πλησίον οἴκημα ἦλθεν, οὗ δὲ στρατιωτῶν φρουρὰ ἐκ
παλαιοῦ ἐστίν, ἐβόα τοῖς στρατιώταις, ἐγκελευόμενος ἀνοιγνῆναι
15 οἱ τὴν θύραν ὡς τάχιστα, ὅπως ἐπὶ τὸν τύραννον ἴωι. δεδογμέ-
νον δὲ τοῖς στρατιώταις μηδετέρῳ ἀμύνειν, ἕως αὐτῶν ἕτερος
λαμπρῶς νικήσῃ, ὡς ἤμισα ἐπαίειν δοκοῦντες διεκρούσαντο. ἀνα-
στρέψας οὖν Βελισάριος ὡς βασιλέα διεφθάρθαι ἰσχυρίζετο σφίσι H 42
τὰ πράγματα. νεωτερίζειν γὰρ ἐς αὐτὸν τοὺς στρατιώτας, οὗ
10 τὴν παλατίου φρουρὰν ἔχουσιν. ἐκέλευεν οὖν αὐτὸν βασιλεὺς ἐπὶ
τὴν καλουμένην Χαλκῆν καὶ τὰ ἐνταῦθα προπύλαια ἵέναι. ὁ δὲ
δὴ μόλις καὶ οὔτε κινδύνων οὔτε πόνων μεγάλων χωρὶς δι' ἔρει- P 74

4. ἐπαγαγόμενος A. ἐπαγόμενος P. 10. ἐνθεν] ἐνθα L.
22. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

amplum et validum ministerium, quod ducebat, hastatis militibus ac
scutariis septus erat, qui in praeliis fuerant multis versati, diuque bello
exerciti. Mundus Magister militum per Illyricum designatus, et tum
temporis ad aliquid, quod ipsius operam postulabat, accitus Byzantium,
cum Erulorum Barbarorum manu forte aderat.

Ergo perductus in Circum Hypatius, ad solium, unde Augustus
equestris gymnicaque certamina spectare solet, ascendit protinus, et in
eo consedit. E Palatio Mundus per eam exiti portam, in qua est coch-
leas, a forma, quam plane rotundam habet, sic appellatus. Belisarius
autem primum quidem recta ad ipsum Hypatium soliumque Imperatorium
subire instituit. Verum ubi ad coniunctum parti huic et a praesidiariis
iam inde olim teneri solitum domicilium pervenit, inclamavitque militibus
uti ianua sibi ad tyrannum vadenti quamprimum recluderetur, illi con-
stitutum inter se habentes ad neutram causam se aggregare, donec ad
alteram manifeste victoria vergeret, nihil se exaudire simularunt. Ita
repulsam passus Belisarius, ad Augustum redit, actum esse affirmat,
perisse cuncta, custodes quoque Palatii studere rebus novis, et ab ipso
iam descivisse. Mox eundem Augustus ad portam, quae Chalca sive
Aerea dicitur, et ad vestibulum illi obiacens ire, eaque parte tentaro

πίων τε καὶ χωρίων ἡμιφλέκτων διεξιῶν εἰς τὸ ἵππικὸν ἀναβαίνει. καὶ ἐπειδὴ περὶ τὴν Βενέτειον ἐγεγόνει στοᾶν, ἣ τοῦ βασιλέως θρόνου ἐν δεξιᾷ ἐστίν, ἐβούλευσε μὲν ἐπὶ πρῶτον αὐτὸν Ὑπάτιον ἵνα, βραχείας δὲ οὔσης ἐνταῦθα πυλίδος, ἣ ἀποκέκλειστο τε καὶ ὑπὸ τῶν ἐντὸς Ὑπατίου στρατιωτῶν ἐφυλάσσετο, κατωρ-5
 ρώδησε μὴ οἱ ἐν στενωῷ πονουμένῳ ὁ δῆμος ξυνεπιθέμενος αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἐπομένους ἅπαντας διαφθείραντες ὁῶν τε καὶ ἀπονώ-
 τερον ἐπὶ βασιλείᾳ χωρήσωσι. λογισάμενος οὖν ὡς οἱ ἐπὶ τὸν δῆ-
 μον ἰτέον ἐστίν, οἱ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ἐστήκεσαν, πλήθει τε ἄμε-
 τροὶ καὶ μετὰ πολλῆς ἀκοσμίας ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι, ἀπὸ 10
 Β τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος ἀράμενος τοῖς τε ἄλλοις κατὰ ταῦτὰ ποιεῖν ἐπαγγείλας, δρόμῳ τε καὶ κραυγῇ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. ὁ δὲ δῆμος, ἅτε δὴ ἐν ὀμίλῳ καὶ οὐκ ἐν τάξει ἰστάμενοι, ἐπειδὴ στρατιώτας εἶδον τεθωρακισμένους τε καὶ δόξαν πολλὴν ἐπὶ τε ἀνδρεία καὶ πολέμων ἐμπειρίᾳ ἔχοντας, καὶ τοῖς ξίφεσιν οὐδεμιᾷ φειδοῦ παιόν-15
 τας, ἐς φυγὴν ὤρμηστο. κραυγῆς δὲ πολλῆς, ὡς τὸ εἰκὸς, γε-
 γενημένης, πλησίον που ἐστηκὼς Μοῦνδος καὶ βουλόμενος ἔργου ἔχεσθαι (ἦν γὰρ τις τολμητῆς καὶ δραστήριος), ἀπορούμενος δὲ ἦ χρήσεται τοῖς πυροῦσιν, ἐπειδὴ ἔτεκμήρατο ὡς Βελισάριος ἐν τῷ πόνῳ εἶη, εὐθὺς ἐπὶ τὸ ἵπποδρόμιον διὰ τῆς εἰσόδου, ἣ νε-20
 C κρὰ καλεῖται, εἰσβάλλει. τότε δὴ ἐκατέρωθεν οἱ Ὑπατίου στα-
 σιῶνται κατὰ κράτος πλησσομένοι διεφθείροντο. ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ λαμπρὰ ἐγεγόνει καὶ φόνος ἦν τοῦ δήμου ἤδη πολλὸς, Βοράιδης

4. ἀποκέκλειστο] ἀποκέκλιτο A corr. 11. ταῦτα L. ταῦτα P.

aditum iubet. Ille inter rudera et loca incendio deformata non sine discrimine et labore magno ad Circum evasit, et prope Venetiam consistens porticum, quae est a dextra Caesarei solii, de invadendo primo omnium ipso Hypatio cogitavit. Sed propter angustias portae, quae et clausa erat et Hypatii satellitio munita intus, tumuit ne iniquiori spatio impeditus, ab irruente populo opprimeretur cum suis, et hinc magis pateret Augustus perduellium impressioni. Videns igitur satius esse multitudinem adoriri, quae in Circo stabat, numero infinita atque inordinatissima; quippe omnes invicem se contrudebant; districto gladio, idemque iussis facere caeteris incurrit eodem, conclamans. Simul autem conferta plebs neque ad pugnam composita, milites, qui et fortitudine et rei bellicae peritia clarissimi erant, adesse loricatedos nec ferro parcere animadvertit; consternata in fugam est. Exorto, ut res ferebat, clamore ingenti, Mundus, qui haud procul substiterat, ac rem quidem, pro innata vi atque ardore animi, volebat gerere, haerebat tamen nescius quid tempus posceret; ubi coniecit Belisarium dimicare, confestim per portam, quam vocant Libitinensem, irrupit in Circum. Hinc inde iam Hypatiani stragem accipere, et manu valida passim sterni. Populi patebat

τε καὶ Ἰουῆτος, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἀνεψιοὶ, χεῖρας αὐτοῖς οὐδενὸς ἀνταίρειν τολμῶντος, καθιῦλόν τε ἀπὸ τοῦ θρόνου Ὑπάτιον καὶ αὐτὸν ἔσαγαγόντες βασιλεῖ ἅμα Πομπηίῳ παρέδωκαν. Θνήσκουσί τε τοῦ δήμου πλεόν ἢ τρισμύριοι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ. 5 βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς ἐν φυλακῇ χαλεπῇ ἐκέλευεν εἶναι. ἐνταῦθα Πομπηῖος μὲν ἐδάκρυνέ τε καὶ ἄξια ἔλεον ἐφθέγγετο· ἦν γὰρ δὴ ὁ ἀνὴρ πραγμάτων τε καὶ κακῶν τοιοῦτων ἥκιστα ἐμπειρος· Ὑπάτιος δὲ αὐτὸν πολλὰ ὀνειδίσας οὐκ ἔφη χρῆναι τοὺς οὐκ ἐν δίκῃ ἀπολουμένους ὀδύρεσθαι. ἀρχὴν τε γὰρ ὑπὸ τοῦ δήμου ἄκοντας D 10 βιασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ κακῶ τοῦ βασιλέως ὕστερον ἐς τὸ ἵπποδρόμιον ἀφικέσθαι. κτείναντες δὲ οἱ στρατιῶται τῇ ὕστεραία ἑκάτερον ἐς θάλασσαν καθῆκαν τὰ σώματα. βασιλεὺς δὲ αὐτῶν τε τὰ χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγραπτα ἐποίησατο καὶ ἄλλων τῶν ἐβουλήσ ἁπάντων, οἳ δὴ τὴν γνώμην ξὺν αὐτοῖς ἔθεντο. ἔπειτα 15 μέντοι τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι καὶ τοῖς Ὑπατίου καὶ Πομπηίου παισὶ τὰ τε ἀξιώματα, οἷς πρότερον ἐχρῶντο, ἀπέδωκε καὶ τῶν χρημάτων ὅσοις τῶν ἐπιτηδείων τινὰς οὐκ ἔτυχε δωρησάμενος. ἐς τότε μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἡ στάσις ἐτελεύτα.

κέ. Τριβουνιαδὸς δὲ καὶ Ἰωάννης τῆς τιμῆς οὕτω παρα- P 75 20 λυθέντες χρόνῳ ὕστερον ἐς ἀρχὰς τὰς αὐτὰς κατέστησαν ἄμφω. ἀλλὰ Τριβουνιαδὸς μὲν ἔτη πολλὰ ἐπιβιούς τῇ τιμῇ ἐτελεύτησε νόσῳ, ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι πρὸς οὐδενὸς παθῶν. ἦν γὰρ αἰμύλος τε καὶ τᾶλλα ἡδύς, καὶ τῆς φιλοχρηματίας τὸ νόσημα ἐπισκιάσαί

22. ἄλλο om. Suidas s. v. Τριβουνιαδός.

fuga et clades ingens, cum Boraides et Iustus, Iustiniani Aug. ex frater nepotes, Hypatium, nemine repugnare audente, e solio deturbarunt, abductumque cum Pompeio, tradiderunt in manus Augusti. Eo die caesis e populo amplius xxx. m. utrumque Caesar dura et arcta custodia septum tenuit. Ibi Pompeius rerum et casuum eiuscemodi insolens, lachrymis dedebat se et lamentis miserabiliter: eumque Hypatius valde increpabat, ploratum illos decere negans, qui insontes perirent: sibi initio renitentibus vim a populo fuisse factam, nec se postea infestis in Augustum animis venisse in Circum. Nihilominus postridie confossi sunt a militibus, et in mare proiecta eorum cadavera. Ac bona quidem non amborum modo, sed omnium etiam Senatorum, qui ab ipsis steterant, fisco Imperator addidit: deinde tamen cum caeteros quosque, quos ordine moverat, tum Hypatii Pompeique liberos in pristinum gradum restituit, atque e facultatibus quicquid amicis non dederat, ipsis reddidit. Hic fuit Byzantinae seditionis exitus.

25. Tribunianus vero et Ioannes ita, ut dicebam, exuti honoribus, quibus utebantur, eosdem postmodum recepere. Ac Tribunianus quidem cum annos multos in Magistratu vixisset, morbo decessit, nullam praeterea passus offensionem: quippe mira urbanitate, lepore, et suavitate

ικανώτατος τῇ τῆς παιδείας περιουσίᾳ. Ἰωάννης δὲ (πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις βαρὺς τε ὁμοίως καὶ χαλεπὸς ἦν, πληγὰς τε τοῖς προσπίπτουσιν ἐντεινόμενος καὶ τὰ χρήματα ἀπαξάπαντα λόγῳ B. οὐδενὶ ληϊζόμενος) δέκατον ἔτος τὴν ἀρχὴν ἔχων τὴν δίκην ὀρθῶς καὶ δικαίως τῆς ἐς τὴν δίκαιαν παρανομίας ἐξέτισε τρόπῳ 5 τοιοῦδε.

Θεοδώρα ἡ βασίλις ἤρχετο αὐτῷ πάντων μάλιστα, καὶ ὅς τῇ γυναικὶ προσκεκρουκῶς οἷς ἡμάρτανε θωπεῖα μὲν αὐτὴν ἢ χάριτι μετελθεῖν ὡς ἥκιστα ἔγνω, ἐς ἐπιβουλήν δὲ αὐτῇ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καθιστάμενος ἐς τὸν βασιλέα διέβαλλεν, οὔτε τὴν τύχην 10 ἐρυσθριῶν οὔτε τὴν στοργὴν αἰσχυρόμενος, ἦνπερ ἐς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἐξαισίαν οἴαν. αἰσθυμένη δὲ ἡ βασίλις τῶν ποιου- H 43 μένων κτεῖναι μὲν διανοεῖτο τὸν ἀνθρώπον, μηχανῇ δὲ οὐδεμιᾷ C εἶχεν, ἐπεὶ λόγον αὐτοῦ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐποιεῖτο πολύν. γνοὺς δὲ Ἰωάννης τὴν τῆς βασιλίδος ἐς αὐτὸν γνώμην ἐν δαίμασι 15 μεγάλῳ ἐγίνετο. ἐπειδὴν τε ὡς καθενδύσων ἐς τὸν κοιτῶνα ἴοι, τῶν τινα βαρβάρων ἐπιστήσεσθαι οἱ ὡς ἀπολοῦντα ὑπώπτευν ἐς νύκτα ἐκάστην, ὑπερνώπων τε αἰὲ ἐκ τοῦ δωματίου καὶ τὰς εἰσόδους περισκοπῶν ἄυπνος ἔμενε, καίπερ ἐταιρισόμενος δορυφόρων τε καὶ ὑπασπιστῶν χιλιάδας πολλὰς, οὐ γενοὺς ὑπάρχων 20 τινὶ πρότερον τοῦτό γε. ἀλλ' ἐπιλελησμένος ἅμα ἡμέρᾳ θείων τε

1. τῇ τῆς Suidas. Aberat τῆ. 3. προσπίπτουσιν] περιπίπτουσιν Suidas s. v. Ἰωάννης. ibid. ἀπαξάπαντα Suidas. Vulgo ἀπαξ ἅπαντα. 5. δίκαιαν] δίκην Suidas. 10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. αὐτὸν] αὐτόν P. αὐτὴν L.

erat conditus, et avaritiam obscurabat splendore summae eruditionis. Contra Ioannes, homo aequè omnibus gravis, et adeo importunus, ut obvium quemque oneraret plagis, et cunctis uno tempore pecuniis exhauriret indicta causa, decimo tandem Praefecturae anno poenas iure meritoque dedit sceleratissimae et contaminatissimae vitae: quod ita accidit.

Ioannem oderat Theodora Augusta unum omnium maxime. Quod ille odium etsi culpa sua ipsam offendendo contraxerat, adeo non obsequio ambire feminam sibi que officii conciliare studuit, ut aperte illi inimicum crimen intulerit apud Augustum, nec conditionem erubescens, nec amorem reverens ingentem, quo eam Imperator amplectebatur. His Theodora intellectis, coepit animo coquere interficiendi eius consilium: at qua id via perliceret nesciebat: quoniam ipsum magni faciebat Augustus. Haud ignarus Ioannes quo esset in se animo Augusta; percellabatur magnis terroribus. Noctibus enim singulis, ubi se in cubiculum quietis causa receperat, imminere putabat Barbarum aliquem ad caedem instructum: quocirca e thalamo caput quolibet temporis puncto proferens, omnesque aditus circumspectans, somnum non videbat, quamvis succinctus esset Hastatorum ac Scutariorum multis millibus: quantum satellitium nullus

καὶ ἀνθρωπείων δειμάτων ὑπάντων ὕλεθρος αὐθις κοίη τε καὶ
 ἰδίᾳ πᾶσι Ῥωμαίοις ἐγίγνετο. καὶ φαρμακεῦσι μὲν τὰ πολλὰ ἀμί- P 76
 λει, μαντείαις δὲ ἀσεβέσιν ἐς αἰὲ χρόμενος τὴν αὐτοκράτορα αὐ-
 τῷ τετρατενομέναις ἀρχὴν, ἀεροβατῶν τε καταφανῆς ἦν καὶ μετέω-
 5 ρος ἀρθεὶς ταῖς τῆς βασιλείας ἐλπίσι. τῆς μέντοι πονηρίας αὐτῷ
 καὶ τῆς ἐς τὴν δίκαιαν παρανομίας οὐδὲν οὔτε ἐλώφα οὔτε ὑπέληγε.
 καὶ τις αὐτῷ Θεοῦ λόγος τὸ παράπαν οὐκ ἦν, ἀλλὰ καὶ, εἴ που
 εἰς ἱερὸν ὡς ἐξόχμενός τε καὶ διανυκτερεύσων ἐνταῦθα ἴοι, οὐδὲν
 ὁμοίως τοῖς Χριστιανῶν ἡθροῖς ἐπραττεν, ἀλλὰ τριβώνιον ἐνδι-
 10 ουσκόμενος ἱερῷ πρέπον τῆς παλαιᾶς δόξης, ἦν νῦν Ἑλληνικὴν
 καλεῖν νενομίκασιν, λόγους οὐκ ὁσίους τινὰς, ὥσπερ ἐμμελετή- B
 κει, ἀνὰ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐκείνη ὑπεστομάτιζεν, ὅπως οἱ ἢ τε
 βασιλέως διάνοια ἔτι μᾶλλον ὑποχειρία εἶη καὶ αὐτὸς κακῶν γέ-
 νοιτο ἀπαθῆς πρὸς πάντων ἀνθρώπων.

5 Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριος Ἰταλίαν καταστρεψάμενος βασιλεῖ
 ἐς Βυζάντιον ξὺν Ἀντωνίῃ τῇ γυναικὶ μετὰπεμπτος ἦλθεν, ἐφ'
 ᾧ ἐπὶ Πέρσας στρατεύσειε. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἐντιμὸς τε
 καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιος, ὡς τὸ εἶδος, ἦν, μόνος δὲ Ἰωάννης
 αὐτῷ χαλεπῶς εἶχε καὶ πολλῇ ἐπιβουλῇ ἐς αὐτὸν εἶχετο, κατ'
 0 ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτὸς μὲν τὸ ἐκ πάντων ἔχθος ἐφ' ἑαυ- C
 τὸν εἶλκε, Βελισάριος δὲ πάντων εὐδοκιμῶν μάλιστα ἔτυχεν· ἐπ'
 αὐτῷ τε γενομένης τῆς Ῥωμαίων ἐλπίδος αἰθρῆς ἐπὶ Πέρσας ἐστρά-

12. ἐκείνη Hm. Vulgo ἐκείνην.

umquam Praefectus habuit. At simul illuxerat, Dei pariter hominumque
 omni metu deposito, pergebat Romanos universos pessundare, qua pub-
 licae, qua privatae. Cum incantatoribus versabatur plurimum, impias
 divinationes consectans, quae ipsi Imperatorum apicem spondebant: iam-
 que ad illum spe subvectus, aequalis astris gradiebatur: nunquam eius
 respirabat improbitas: nihil effraenis vitae licentia remittebat. Nullo
 erat apud ipsum numero Deus: immo vero si quando in templum se con-
 ferret precationis et sacri pervigilii causa, aliena prorsus a Christiano-
 rum ritibus agebat. Nam pallio Sacerdotali indutus, antiquae sectae,
 quae hodie Graecanica vocari solet, profanas quasdam nugas, quibus
 mentem imbuerat, tota nocte recitabat, eo vota intendens, ut sibi ma-
 gis in dies deditum atque obnoxium haberet animum Imperatoris, nec
 violari ipse a quoquam posset.

Per id tempus subacta Italia Byzantium cum Antonina uxore Beli-
 sarius rediit, accitu Augusti, ut imperium contra Persas acciperet. Singu-
 lulari apud omnes erat in gratia et honore, neque immerito, victoris
 nomen: unus admodum ringebatur Ioannes, eique perniciem moliebatur,
 nullam aliam ob causam, nisi quia, cum ipse omnium in se odium colle-
 gisset, Belisarius supra omnes omnium laudibus tollebatur. Et quoniam
 in eo residebat spes Romanorum, bellum Persicum ipsi iterum datum est.

τευσε, τὴν γυναῖκα ἐν Βυζαντίῳ ἀπολιπών. Ἀντωνίνα δὲ ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνή (ἦν γὰρ ἰκανωτάτη ἀνθρώπων ἀπάντων μηγα-
 νᾶσθαι τὰ ἀμήχανα) χαριεῖσθαι τῇ βασιλίδι βουλευσαμένη ἐπε-
 νόει τοιαύδε. ἦν τῷ Ἰωάννῃ θυγάτηρ Εὐφημία, δόξαν μὲν ἐπὶ
 σωφροσύνῃ πολλὴν ἔχουσα, νέα δὲ κομιδῇ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ λίαν 5
 D εὐάλωτος, ἦν δὲ ὁ πατὴρ ὑπερηγάπα, ἕπει καὶ μόνῃς αὐτῆς
 ἐγεγόνη πατὴρ. ταύτην ἡ Ἀντωνίνα τιθασεύουσα ἐς ἡμέρας συ-
 χνᾶς προσποιήσασθαι τε ἕτε φίλην ἐνδελεχέστατα ἴσχυσε καὶ τῶν
 αὐτῇ ἀπορορῆτων μεταδιδόναι οὐκ ἀπηξίου. καὶ ποτε αὐτῆς οἱ
 μόνῃς ἐν τῷ δωματίῳ παρούσης ὀδύρεσθαι τύχας τὰς παρούσας 10
 ἐπλάσσετο, ὅτι δὴ Βελισάριος εὐρύτερον ποιησάμενος τὴν Ῥω-
 μαίων ἀρχὴν πλείονι μέτρῳ ἢ πρότερον οἷσα ἐτύχανε, βασιλεῖς
 τε δορυαλώτους δύο καὶ πλούτου τοσοῦτόν τι χρῆμα ἐς Βυζάν-
 τιον ἀγαγών, ἀχαρίστου Ἰουστινιανοῦ ἔτυχε· τὰ τε ἄλλα ὡς οὐ
 δικαίαν οἶσαν τὴν πολιτείαν διέβαλλε. περιχαρῆς δὲ τῷ λόγῳ γε- 15
 νομένη ἡ Εὐφημία (δέει γὰρ τῷ ἐκ τῆς βασιλίδος καὶ αὐτῇ τῇ
 παρούσῃ ἀρχῇ ἤχθετο) „Καὶ τοῦδε μέντοι, ὦ φιλάτη,“ ἔφη,
 P 77 „ὑμεῖς αἴτιοι, ὅτι δὴ πᾶρόν ὑμῖν τῇ δυνάμει οὐ βούλεσθε χρῆ-
 σθαι“. ὑπολαβοῖσα δὲ ἡ Ἀντωνίνα „Οὐ γὰρ οἷοί τε ἐσμέν, ὦ
 θύγατερ,“ εἶπεν, „ἐν στρατοπέδῳ νεωτέροις ἐγχειρεῖν πράγμασιν, 20
 ἦν μὴ τοῦ ἔργου ξυνεπιλάβωνται ἡμῖν τῶν ἔνδον τινές· ἀλλ' εἴ-
 περ ὁ σὸς πατὴρ ἤθελε, ῥᾶστα ἂν ἐς τὴν προὔξιν καθιστάμενοι

7. τιθασεύουσα] Vulgo τιθασσεύουσα. 10. δωματίῳ] „δῶματι
 Reg.“ MALT. 20. ἐγχειρεῖν] ἐγχωρεῖν AH: illud Hm.

Proficiscens uxorem Byzantii reliquit. Haec vero mortalium omnium maxime idonea ad connectendos dolos, ex quibus nemo se explicaret, ut gratificaretur Augustae, hanc artem excogitavit. Erat Ioanni filia, cui nomen Euphemiae: modestiae illa quidem laude conspicua; sed adolescentula et ea re captu facilis: unice dilecta patri, quippe unigena. Huic Antonina per dies multos blandimenta dedit, et amicitiae simulatione eam sibi devinxit penitus, eo progressa, ut arcanorum iam participem faceret. Aliquando cum ea in cubiculo agens remotis arbitris, coepit, fecte scilicet, praesentem rerum conditionem deplorare, et queri inprimis quod Belisarius post prolatum a se longe Rom. imperium, post captos advectosque Byzantium cum tot spoliis atque opibus Reges duos, ingratum Iustinianum experiretur: alia tum multa in publicae administrationis iniquitatem subiecit. Eiusmodi rerum mentione delectata Euphemia (nam et ipsa praesentem dominatum molestissime ferebat propter oblatum ab Augusta metum) *Atqui, inquit, charissima, huius mali causa in vobis stat, qui cum imperii vires habeatis in manibus, non vultis uti.* Cui Antonina, *Nihil nos, ait, o filia, nihil aggredi foris, nec res novas in castris moliri possumus, nisi hic domi sint, qui sociam manum coeptis admoveant. At si vellet pater tuus in rem una incumbere, quidquid*

ὅσα ἦν τῷ Θεῷ βουλομένῳ ἐπράσσομεν“. ἀκούσασα ταῦτα Εὐ-
 φημία προθύμως μὲν ὑπέσχετο ἐπιτελῆ ἔσεσθαι, ἀπαλλαγεῖσα δὲ
 ἐνθὺνδε τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τὸν πατέρα εὐθὺς ἤνεγκε. καὶ ὅς τῷ λόγῳ
 ἤσθεις (ταύτην γάρ οἱ ὁδὸν ἐς τε τὰ μαντεῖα καὶ τὴν βασιλείαν
 5 ὑπειτόπαζε φέρειν τὴν πρᾶξιν) εὐθὺς μελλήσει οὐδεμιᾷ ὠμολόγησε, B
 πρᾶσσειν τε τὴν παῖδα ἐκέλευσε τῇ ὑστεραίᾳ ὅπως ἐς λόγους τῇ
 Ἀντωνίνῃ αὐτὸς ξυμμίξῃ καὶ τὰ πιστὰ δοίῃ. μαθοῦσα δὲ Ἀντων-
 νίνα τὴν Ἰωάννου γνώμην καὶ ὡς ἀπωτάτω τὸν ἄνθρωπον τῆς
 τοῦ ἀληθοῦς ἀπαγαγεῖν ἐννοίας ἐθέλουσα νῦν μὲν ἔφη οἱ ξυγγε-
 10 νέσθαι αὐτὸν ἀξυμφορον εἶναι, μή τις ὑποψία μεταξὺ ἐπιγενο-
 μένῃ διακωλύσει τὰ πρᾶσσόμενα ἱκανῆ εἶη· μέλλειν δὲ αὐτίκα
 δὴ μάλᾳ ἐς τὴν ἔω παρὰ Βελισάριον στέλλεσθαι. ἐπειδὴν οὖν ἐκ H 44
 Βυζαντίου ἀπαλλαγεῖσα ἐν τῷ προουστειῷ γένηται (ὃ Ῥουφινια-
 ναὶ μὲν ὀνομάζεται, Βελισαρίου δὲ ἴδιον ἐτύγχανεν ὄν) ἐνταῦθα
 15 τὸν Ἰωάννην ὡς ἀσπασόμενόν τε καὶ προπέμψοντα ἤκειν, καὶ
 τοὺς τε λόγους περὶ τῶν ὅλων ποιήσασθαι καὶ τὰ πιστὰ λαβεῖν C
 τε καὶ δοῦναι. ταῦτα εἰποῦσα, εὗ τε τῷ Ἰωάννῃ εἰπεῖν ἔδοξε καὶ
 ἡμέρα τακτῆ ἐπὶ τῇ πράξει διώριστο. ἥ τε βασιλὶς τὸν πάντα λό-
 γον παρὰ τῆς Ἀντωνίνης ἀκούσασα ἐπήγει μὲν τὰ βεβουλευμένα,
 20 ἐγκειλενομένη δὲ πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν προθυμίαν ἐνήγειν.

Ἐπειδὴ τε ἡ κυρία παρῆν, ἀσπασιμένη μὲν ἡ Ἀντωνίνα
 τὴν βασιλίδι ἐκ τῆς πόλεως ἀπηλλάσσετο, ἔν τε Ῥουφινιαναῖς ἐγέ-
 νετο, ὡς τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἐπὶ τὴν ἔω ὁδοῦ ἀρξομένη, οὗ δὴ καὶ
 Ἰωάννης τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελέσων ἐς νύκτα ἦλθεν. ἡ δὲ βασιλὶς

*esset Deo visum, nullo conficeremus negotio. His Euphemia auditis
 prompto animo recipit operam suam minime defuturam: mox digressa,
 rem patri aperit. Ille dictis mirifice captus, cum sibi viam eo pacto ad
 vaticiniorum exitum atque imperium muniri existimaret, illicit assensus
 est, filiaeque iniunxit daret operam ut ipse postridie cum Antonina col-
 loqueretur, quo posset coram fidem suam obstringere. De Ioannis con-
 silio facta certior Antonina, eumque a cognitione veri quam longissime
 abducere cupiens, haec retulit: in praesenti quidem congressum id ha-
 bere periculi, ne qua interveniret suspicio, quae inceptum everteret:
 sed propediem se in Orientem ituram ad Belisarium: ubi igitur profecta
 Byzantio in suburbanum Belisarii praetorium, cui nomen est Rufinianum,
 divertisset, eo ipsam oportere accedere, salutationis et honorariae de-
 ductionis obtentu: ibi se de re tota inter se collaturos ac fidem daturus
 mutuam. Probata hac Ioanni sententia, certa dicitur dies. Ubi technae
 seriem Augusta ab ipsamet Antonina accepit, non laudavit modo, sed
 stimulos etiam subdidit ad perficienda alacriter cogitata.*

Condicto die, posteaquam Augustam Antonina salutavisset, egressa ex
 urbe sic Rufinianum petiit, quasi postridie coeptura inde iter in Orien-
 tem: eodem Ioannes ut conventa praestaret de nocte se contulit. Cuius

διαβάλλουσα πρὸς τὸν αὐτῆς ἄνδρα τὰ πρὸς Ἰωάννου ἐπὶ τῇ τυ-
 D ραννίδι πρᾶσσόμενα, Ναρσῆν τε τὸν εὐνοῦχον καὶ Μάρκελλον
 τὸν τῶν ἐν παλατίῳ φυλακῶν ἄρχοντα ἐς Ῥουφινιανὰς ξὺν στρα-
 τιώταις πολλοῖς ἐπεμφεν, ἕφ' ᾧ διερευνησάμενοι τὰ πρᾶσσόμενα,
 ἦν τὸν Ἰωάννην πρᾶγμασι νεωτέροις ἐγχειροῦντα εὐρήσωσι, κτεί- 5
 ναντες τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς ἐπανήξουσι. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ ἔργῳ
 τούτῳ ἐστιλλόντο. φασὶ δὲ βασιλέα τῶν ποιουμένων αἰσθόμενον
 τῶν τινα Ἰωάννη ἐπιτηδείων παρ' αὐτὸν πέμψαι, ἀπεροῦντα
 αὐτῷ μηδαμῇ τῇ Ἀντωνίνῃ ἐντυχεῖν λάθρα. Ἰωάννης δὲ (χορῆν
 γὰρ αὐτῷ γενέσθαι κακῶς) τὴν βασιλέως ὑποθήκην ἐν ἀλογία 10
 πεποιημένος ἀμφὶ νύκτι μέσσην τῇ Ἀντωνίνῃ ξυνέμιξεν, αἵμασιᾶς
 πού τινος ἄγχιστα, ἧς δὴ ὀπισθεν καθίσασα ἐτύγγανε τοὺς ἀμφὶ
 P 78 Ναρσῆν τε καὶ Μάρκελλον, ὅπως τῶν λεγομένων ἀκούσειαν. ἐν-
 ταῦθα Ἰωάννης μὲν ἀφυλάκτῳ στόματι τὰ ἐς τὴν ἐπίθεσιν ὁμο-
 λόγει τε καὶ ὅρκοις δεινοτάτοις ἀπισχυρίζετο, Ναρσῆς δὲ αὐτῷ 15
 καὶ Μάρκελλος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέστησαν. Θορύβου δὲ, ὡς τὸ
 εἰκὸς, γενομένου οἱ τοῦ Ἰωάννου δορυφόροι (ἄγχιστα γὰρ πη ἐστή-
 κισαν) παρ' αὐτὸν αὐτίκα ἐγένοντο. καὶ αὐτῶν τις Μάρκελλον,
 οὐκ εἰδὼς ὅστις ποτὲ ἦν, ξίφει ἐπληξεν, οὕτω τε Ἰωάννης δια-
 φυγεῖν ξὺν αὐτοῖς ἴσχυσεν, ἕς τε τὴν πόλιν κατὰ τάχος ἀφίκετο. 20
 καὶ εἰ μὲν εὐθὺς ἐλθεῖν παρὰ τὸν βασιλέα ἐθάρσησεν, οἴμαι ἂν,
 οὐδὲν ἐπεπόνθει πρὸς αὐτοῦ ἄχαρι· νῦν δὲ καταφυγῶν ἐς τὸ

1. αὐτῆς] αὐτῆς P.   5. εὐρήσωσι] εὐρήσουσι L.   18. αὐτῶν]
 L. αὐτὸν P.

machinas ad invadendam tyrannidem paratas cum Augusta marito indi-
 casset, Narsetem Eunuchum et Marcellum custodiis Palatinis Praefectum
 cum valida militum manu in Rufinianum misit, mandavitque ut quae ibi
 agerentur explorarent, ac si Ioannem res novas movere deprehenderent,
 mactarent hominem, redirentque e vestigio. Abiere illi, facturi iussa.
 Simul Imperator quid in Ioannem cuderetur cognovit, ad eum fertur e
 familiaribus ipsius quemdam submisisse, qui clandestinum cum Antonina
 congressum dissuaderet. Verum Ioannes, cui a Deo decretum erat exiti-
 um, in postremis habens Augusti monitum, circiter mediam noctem cum
 Antonina colloquium instituit proxime sepem, post quam illa Narsetem et
 Marcellum, ut quae dicerentur exciperent, disposuerat. Illic Ioannes
 dum ore incauto operam ad labefactandum Augustum suam pollicetur, et
 fidem gravissimis iuramentis astringit, in eum Narses et Marcellus ir-
 ruunt. Facto autem, ut fieri necesse erat, strepitu excitati, qui haud
 procul constiterant, Ioannis satellites, ad ipsum extemplo convolant.
 Tunc quidam Marcellum, ignarus quis ille esset, gladio sauciavit. Ita
 cum suis elapsus Ioannes in urbem se recepit praecipiti fuga: quam si
 recta ad Imperatorem ausus esset intendere seque illi offerre, non dubito
 quin ei impune abire per ipsum licuisset. Iam vero in templum perfu-

ἱερὸν δέδωκα τῇ βασιλίδι κατ' ἐξουσίαν τῇ ἐς αὐτὸν ἐπι-
βουλῇ χρῆσθαι.

B

Τότε μὲν οὖν ἐξ ὑπάρχων ἰδιώτης γενόμενος ἐς ἕτερον ἐν-
θένδε ἀναστὰς ἐκομίσθη, ὅπερ ἐν τῷ προαστείῳ Κυζίκου πόλεως
5 ἴδονται, Ἀρτάκην καλοῦσι Κυζικηνοὶ τὸ προάστειον. ἐνθα ἱε-
ρεὺς γενόμενος ἐκουσίως Πέτρον ἑαυτὸν μετωνόμασεν, οὐκ ἐπί-
σκοπον μέντοι, ἀλλ' ὄνπερ καλεῖν πρεσβύτερον νενομίκασιν. ὁ δὲ
ἱερουργεῖν οὐχ ἤκιστα ἤθελεν, ὡς μὴ ποτε αὐτῷ ἐμπόδιον εἴη ἐς
τὰς ἀρχὰς αἰθις ἵναί· τῶν γὰρ ἐλπίδων μεθίσθαι οὐδαμῇ ἤθε-
10 λε. τὰ δὲ χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγραπτα εὐθὺς γέγονεν. ὦν
δὴ αὐτῷ μοῖραν βασιλεὺς πολλὴν ἤφει· ἔτι γὰρ τῇ ἐς τὸν αὐτὸν
σειδοῖ εἶχετε. ἐνταῦθα παρῆν τῷ Ἰωάννῃ, ἀφροντιστήσαντι μὲν
κινδύνων ἀπάντων, χρήματα δὲ περιβεβλημένῳ μεγάλα, ὅσα τε
αὐτὸς ἐτέγγανε κρύψας καὶ ὅσα βασιλέως γνώμη παρ' αὐτῷ ἔμει-
15 νε, τρυφᾶν τε κατ' ἐξουσίαν καὶ τὰ παρόντα ἡγεῖσθαι λογισμῶν
σώφρονι εὐδαιμόνῳ εἶναι. διὸ δὴ καὶ πάντες Ῥωμαῖοι ἐπὶ τῷ
ἀνθρώπῳ ἀτεχνῶς ἤχθοντο, ὅτι δὴ πονηρότατος γεγονὼς δαι-
μόνων ἀπάντων βίον παρὰ τὴν ἀξίαν εὐδαιμονέστερον ἢ πρότερον
ἔχοι. ἀλλ' ὁ Θεὸς, οἶμαι, οὐκ ἤνεγκεν ἐς τοῦτο τὴν τίσιν Ἰω-
20 ἀννῇ ἀποκεκρίσθαι, ἐπὶ μέγα τε αὐτῷ τὴν κόλασιν ἐξηρτύετο.
ἐγίνετο δὲ ὧδε.

C

6. ἐκουσίως AH. ἀκουσίως P ex coniectura Alemanni ad Anecd.

p. 7. (93. ed. Malt.) 19. ἔχοι] ἔχοι L, s a m. sec.

giens, spatium Augustae ac potestatem reliquit explendi in se con-
cepti odii.

Quo tempore e Praefectura in ordinem deiectus privatae vitae, ex
aede sacra, cui se commiserat, ad alteram in suburbio Cyziceno, quod
appellant Artacen, positam deportatus est. Ibi nomen Petri induit, Sa-
cerdos invite factus, non utique Episcopus, sed Presbyter, ut vulgo vo-
cant. At numquam sacris voluit operari, ne sibi redditum ad civiles di-
gnitates praeccluderet: neque enim ut spes insanas abiiceret induci pote-
rat. Continuo publicata sunt eius bona: quorum tamen partem haud
exiguam Augustus ipsi remisit, eum adhuc indulgenter habens. In eo
secessu Ioannes metu vacuus, grandique vallatus pecunia partim a se
abdita, partim benignitate Principis concessa, habebat unde lautissime
viveret, ac si eius conditionem non cupiditatis, sed rationis modo me-
tariis, beatus erat. Romanis universis indignationem movebat commo-
dior multo quam antea vita hominis, qui improbitate Daemones omnes
superabat. Non tulit, opinor, Deus, ut poenarum eius hic esset finis:
ad graviora ipsum reservabat supplicia, quae nefarius hoc modo luit.

- D Ἦν τις ἐν Κυζίκῳ ἐπίσκοπος Εὐσέβιος ὄνομα, χαλεπὸς ἀπασι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, Ἰωάννου οὐδέν τι ἤσσαν· τοῦτον Κυζικηνοὶ βασιλεῖ διαβάλλοντες ἐς δίκην ἐκάλουν. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἦνον, δυνάμει αὐτοὺς περιελθόντος Εὐσεβίου πολλῇ, ζυμφορνήσαντες νεανία τινὲς ἐν τῇ Κυζίκου ἀγορᾷ κτείνουσιν. ἐτύγχανε 5 δὲ Ἰωάννης τῷ Εὐσεβίῳ διάφορος γεγονὼς μάλιστα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἢ τῆς ἐπιβουλῆς ὑποψία ἐς αὐτὸν ἦλθε. στέλλονται τοίνυν
- H 45 ἐκ βουλῆς ἄνδρες διερευνησόμενοι τὸ μίasma τοῦτο· οὐ δὴ τὸν Ἰωάννην πρῶτα μὲν ἐν δεσμοτηρίῳ καθεῖρξαν, ἔπειτα δὲ ἄνδρα
- P 79 ὑπαρχον δυνατὸν οὕτω γενόμενον, ἐς πατρικίους δὲ ἀναγραφέντα 10 καὶ ἐς τῶν ὑπάτων ἀναβεβηκότα τὸν δίσφρον, οὗ μείζον εἶναι οὐδὲν ἐν γε τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ δοκεῖ, ἔστησάν τε γυμνὸν, ἅτε ληστήν τινα ἢ λωποδύτην, καὶ ξαίνοντες κατὰ τοῦ νότου πολλοὺς εἰπεῖν τὰ βεβιωμένα ἠνάγκαζον. καὶ τοῦ μὲν Εὐσεβίου φόνου αἷτιος Ἰωάννης οὐ λίαν ἐξελέληγκτο, ἐφίκει μέντοι ἢ τοῦ Θεοῦ δίκη 15 ποινὰς αὐτὸν τῆς οἰκουμένης ἐσπρατιτομένη. ἔπειτα δὲ τὰ χρήματα πάντα ἀφελόμενοι γυμνὸν ἐς τὴν ναῦν εἰσεβίβισαν, ἰμάτιον ἓν, καὶ τοῦτο τραχὺ κομιδῇ, ἀμπεχόμενον, ὀβολῶν ὠνη-
- B θὲν ὀλίγων τινῶν, οἳ τε αὐτὸν παραπέμποντες ὅπη ἂν ἢ ναῦς ὀρμισθεῖν ἐκέλευον ἄρτον ἢ ὀβολοὺς ἐκ τῶν προσπιπτόντων αἰτεῖ- 20 σθαι. οὕτω τε πτωχεῖων πανταχόθι τῆς πορείας τῆς Αἰγύπτου ἐς τὴν Ἀντινόου κομίζεται. καὶ τρίτον τοῦτο ἔτος αὐτὸν ἐνταῦθα

2. ἐντυγχάνουσιν L. ἐντυγχάνουσι P. 15. ἐξελέληγκτο] ἐξελέληκτο HL. 16. οἰκουμένης A correctus: οἰκονομίας a pr. m.

Erat Cyzici Episcopus Eusebius, homo omnibus, in quos incidebat, non minus importunus quam Ioannes. Eius nomen ad Imperatorem Cyziceni detulerant: sed cum nihil proficerent adversus opes et gratiam, qua ipsos circumveniebat Eusebius, conspirarunt iuvenes aliquot, eumque in foro Cyziceno interfecerunt. Odio capitali Ioannes ab Eusebio dissidebat: quamobrem in ipsum collata est machinationis suspicio. Missi ex Senatu qui de scelere inquirerent, primum quidem Ioannem in vincula coniecerunt: deinde nudum non secus ac latronem aut grassatorem iussere sisti, virum, qui et Praetorii Praefecturam gesserat, qui Patriciorum ordini fuerat ascriptus, qui ad sellam consularem, qua nihil maius in Rep. Romana videtur esse, ascenderat. Hic ille secto verberibus dorso, antea vitam exponere coactus est. Ac necis quidem Eusebii auctorem ipsum extitisse non ita liquebat: verum divina iustitia ab eo vexati terrarum orbis poenas exigere videbatur. Omnibus demum facultatibus atquo adeo vestibibus exutum, et una admodum togula eaque oppido aspera ac paucis empta obolis contactum imponere in navim. Qui autem ipsum ducebant, quocumque appellerent, in terram expositum ab obviis panem aut obolos petere subigebant. Ita per Aegyptum, quacumque transit, mendicans Antinoopolin venit, iamque anni sunt tres cum

καθεύζοντες τηροῦσιν. ὁ δὲ, καίπερ ἐν τοιούτοις γεγρονῶς πά-
θειν, οὐδὲ τὴν τῆς βασιλείας ἐλπίδα μεθῆκεν, ἀλλὰ καὶ Ἀλε-
ξανδρέων τινὰς, ἅτε τῷ δημοσίῳ χρυσίον ἀφείλοντας, διαβα-
λεῖν ἔγνω. Ἰωάννην μὲν οὖν τὸν Καππαδόκην δέκα ἐνιαυτοῖς
5 ἕσπερον αὐτῆ τῶν πεπολιτευμένων κατέλαβε τίσις.

κς'. Τότε δὲ βασιλεὺς στρατηγὸν τε τῆς ἐφ' ἑαυτῆς Βελι- C
σάριον κατεστήσατο καὶ ἐς Λιβύην πέμπσας τὴν χώραν ἔσχεν,
ὡσπερ ἐν τοῖς ὀπισθεν λελέξεται λόγοις. ὅπερ ἐπεὶ ἔς τε Χοσρόην
καὶ Πέρσας ἦλθε, δεινῶς ἤσχαλλον, καὶ αὐτοῖς τὴν εἰρήνην ἐς
10 Ῥωμαίους πεποιημένοις μετέμελεν ἤδη, ὅτι δὴ αὐτοῖς τὴν δύνα-
μιν ἐπὶ μέγα χωρεῖν ἤσθοντο. πέμπσας τε ὁ Χοσρόης ἐς Βυζάν-
τιον πρόσβεις, ξυγγαίρειν τε Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ ἔφασκε καὶ
τὸ μέρος λαβεῖν ξὺν γέλωτι δῆθεν τῶν ἐκ Λιβύης λαφύρων ἠξίου,
ὅτι δὴ οὐκ ἂν ποτε Βανδύλων τῷ πολέμῳ περιέσεσθαι ἴσχυσεν, εἰ D
15 μὴ αὐτῷ Πέρσαι ἐσπέισαντο. τότε μὲν οὖν Χοσρόην Ἰουστινιανὸς
χορήμασι δωρησάμενος τοὺς πρόσβεις οὐκ εἰς μακρὰν ἀπεπέμψατο.

Ἐν δὲ πόλει Δάρας τοιόνδε τι ξυνέβη γενέσθαι. Ἰωάννης P 80
τις ἦν ἐνταῦθα ἐν κατυλόγῳ τεταγμένος πεζῶν· οὗτος οὐχ ἀπάν-
των οἱ ξυμφοροῦντων στρατιωτῶν, ἀλλ' ὀλίγων τινῶν, τυραν-
20 νίδι ἐπιθέμενος τὴν πόλιν ἔσχεν. Ἐν τε παλατίῳ καθήμενος,
ὡσπερ ἐν ἀκροπόλει, τὴν τυραννίδα ἐκρατύνετο ἡμέρῃ ἐκάστη.
καὶ εἰ μὴ Πέρσας ἔχεσθαι εἰρήνης εἰς τοὺς Ῥωμαίους τηρικαῦτα

9. ἦλθε L. ἦλθεν P. 18. ἀπάντων] τῶν add. L.

ibi in carcere asservatur. Ac ne in tanta quidem calamitate deposuit
spem imperii: quin ausus est nuper Alexandrinos nonnullos de pecunia,
quam aerario debebant, interpellare. Sic igitur Ioannem Cappadocem
decimo magistratus anno poena corripuit, eorum vindex, quae in rei ad-
ministratioe publicae commiserat.

26. Post compressam seditionem Augustus Magistrum militum per
Orientem iterum creavit Belisarium; eundem misit in Africam, et hanc
per ipsum recepit: ut postea in propriis ea de re libris dicemus. Ho-
rum successuum fama tam acriter Chosroem Persasque pupugit, ut ipsos
pacis poeniteret cum Romanis compositae, quorum opes magno iam opere
auctas intelligebant. Tamen Chosroes Legatos destinavit Byzantium, et
Iustiniano Aug. victoriam gratulari se dicens, per iocum partem spolio-
rum Libycorum petiit, vel eo sibi nomine debitam, quod nisi pacem cum
ipso Persae pepigissent, nunquam potuisset Vandalos debellare. Tunc
Iustinianus pecunia donavit Chosroem, et Legatos eius remisit brevi.

In urbe vero Dara res contigit eiusmodi. Ibi Ioannes quidam age-
bat in peditum numero. Iste militum aliquot manum (plerique enim ex-
tra coniurationem erant) cum sibi applicuisset, tyrannidem affectans,
urbem occupavit. Palatium in primis pro arce habens dominatum sibi in
dies magis ac magis asserebat. Profecto nisi Persae tunc temporis in
pace mansissent nobiscum inita, inde Romana res vulnus accepisset im-

ξυνέβη, ἀνήκεστα ἂν ἐνθένδε Ῥωμαίοις ἐγγόνει κακά. τῶν δὲ
 τοῦτο ἐκώλυσε φθάσασα, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἡ ξύμβασις. ἡμέ-
 ρα δὲ ἀπὸ τῆς τυραννίδος τετάρτη ξυμφορήσαντες στρατιῶται,
 γνώμη Μάμαντός τε τοῦ τῆς πόλεως ἱερέως καὶ Ἀναστασίου
 τῶν δοκίμων τινὸς πολιτῶν, εἰς τὸ παλάτιον μεσημβρίας ἀκμα- 5
 Β ζούσης ἀνέβησαν, κρύψας ἕκαστος ὑπὸ τῷ ἱματίῳ ξιφίδιον.
 καὶ πρῶτα μὲν ἐν τῇ μεταύλῳ θύρᾳ τῶν δορυφόρων εὐρόντες
 ὀλίγους τινὰς εὐθὺς ἔκτειναν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸν ἀνδρῶνα
 ἔσβάντες τοῦ τυράννου ἤπιοντο· τινὲς δὲ φασιν οὐ τοὺς στρα-
 τιώτας αὐτὸ πρῶτους ἐργάσασθαι, ἀλλ' αὐτῶν ἔτι μελλόν- 10
 των τε ἐν τῇ μεταύλῳ καὶ κατωρρωδηκίων τὸν κίνδυνον,
 τῶν τινὰ ἀλλαντοπωλῶν ξὺν αὐτοῖς ὄντι ἐσπηδῆσαι τε ξὺν
 τῇ κοπίδι καὶ τῷ Ἰωάννῃ ἐντυχόντα ἀπροσδοκίτως παῖσαι.
 καὶ τὸν οὐ πληγέντα μὲν καιρίαν πληγὴν, ξὺν Θορόβῳ δὲ
 πολλῶ φεύγοντα, ἐς τούτους δὴ τοὺς στρατιώτας ἐμπεσεῖν 15
 C ἄφνω. οὕτω τε τοῦ ἀνθρώπου αὐτοὺς ἀψαμένους πῖρ μὲν
 αὐτίκα τῷ παλατίῳ ὑφάψαντας καῦσαι, ὡς μὴ τις ἐλπίς ἐν-
 θένδε ἀπολειφθεῖη τοῖς τὰ νεώτερα πράγματα πράσσουσιν, αὐ-
 τὸν δὲ ἐς τὸ δεσμοτήριον ἀπαγαγόντας δῆσαι. καὶ αὐτῶν
 τινὰ δέσαντα μὴ οἱ στρατιῶται περιεῖναι τὸν τύραννον γρόν- 20
 τες πράγματα τῇ πόλει αὐθις παρούσωνται, κτεῖναι τε τὸν
 Ἰωάννην, καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τὴν ταραχὴν παῦσαι. τὰ
 μὲν οὖν ἀμφὶ ταύτῃ τῇ τυραννίδι τῆδε ἐχώρησεν.

2. ἐρρήθη] ἐρρέθη P. 7. μεταύλω L. μεσαύλω P. 10. ἐργά-
 σασθαι] ἐργάσθαι L. Quod ex Reg. affert Maltretus.

medicabile: sed ante sancita, ut dixi, concordia illud avertit. Quarto
 demum a tyrannide incepta die conspirarunt inter se milites, et de sen-
 tentia Mamantis, qui civitatis antistes erat, atque Anastasii civis prima-
 rii ad palatium ascenderunt ipso meridie: abditam sub veste sicam
 quisque gestabat. Ac primum cum pro ianua inter aulam utramque me-
 dia paucos satellites offendissent, confecere illico: deinde andronem in-
 gressi tyranno manus iniecerunt. Tradunt nonnulli primam huius faci-
 noris laudem non deberi militibus, sed fartori cuidam ipsis permisto:
 qui, dum hi metu cunctarentur ad ianuam, intro cum cultro culinario
 insiluerit, deque improviso percusserit Ioannem obvium: hunc vero plaga
 minime letali accepta cum magna perturbatione fugisse, ac praeter opi-
 nionem incidisse in milites; illoque ab his correpto, mox palatium in-
 census, ut rerum novarum cupidis nulla praesidii spes reliqua esset:
 abductum deinde Ioannem in carcerem vinctumque: tandem a quodam
 interfectum, verito scilicet ne milites, si audirent tyrannum vivere, ne-
 gotium denuo civitati facerent: atque ita compressum fuisse motum.
 Hunc illa tyrannis cursum, hunc exitum habuit.

E P I T O M E L I B R I I. P 81
V 277

D E B E L L O P E R S I C O .

E BIBLIOTH. PHOTII, COD. LXIII.

INTERPRETE ANDREA SCHOTTO, E SOC. IESU.

α'. *Ἀνεγνώσθη Προκοπίου τοῦ ῥήτορος ἱστορικὸν ἐν βιβλίοις
ὀκτώ. ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνενεχθέντα πρὸς τε Πέρσας
Ῥωμαίοις καὶ πρὸς Βανδύλους καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος στρα-
τηγῶν διεπράξατο μάλιστα· ᾧ καὶ τὰ πολλὰ ὁ ῥήτωρ συνῶν τὴν
5 ἱστορίαν ἐξ ὧν ὄψει παρείληφε συνεγράψατο.*

β'. *Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξεισιν ὡς ἀποβιοῦς
Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῆ παιδὶ Ἰσδιγέρδην
τὸν Περσῶν βασιλέα κηδεμόνα κατέλιπεν ἐν ταῖς διαθήκαις, ὁ
δὲ ταύτας δεξιόμενος ἐπετρόπευσε τοῦ παιδὸς σωφρόνως καὶ Θεο-
10 δοσίῳ τὴν βασιλείαν διεσώσατο. εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρδην Β
τελευτήσαντα διαδεξιόμενος ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους· Ἀνατο-
λίου δὲ τοῦ τῆς ἐώας στρατηγοῦ παρὰ τοῦ Θεοδοσίου εἰς Πέρσας*

3. Βελισάριος] Βελισάριος P.

1. *Leguntur Procopii rhetoris historiarum libri octo. Narrat quae sub
Iustiniano Imperatore Romani cum Persis, Vandalis ac Gotthis gesserunt,
ductu potissimum Belisarii, belli Imperatoris, cum quo rhetor hic diu
multumque familiariter versatus, quae oculis spectaverat, memoriae
mandavit.*

2. *Primo itaque libro isthaec commemorat. Arcadius Rom. Impera-
tor vita functus Theodosio filio tutorem Isdigerdem Regem Persarum te-
stamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter
eduxit, regnumque illi sartum tectum servavit. Inde Vararanes, Isdi-
gerda mortuo, succedens, contra Romanos bellum movit. Verum Anato-*

ἐπὶ πρεσβείᾳ σταλέντος Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν πρεσβείαν δεξιόμενος ὑπέστρεψε σπονδὰς θέμενος.

γ'. Εἶτα Περδύξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, Ἰσδιγέρδην ἄλλον τὸν Οὐαραράνον παῖδα διαδεξιόμενος, ἐπολέμησε πρὸς Οὐννοὺς, ἔθνος οὕτω καλουμένους Ἐφθαλίτας, οὓς καὶ λευκοὺς καλοῦσι· 5
λευκοὶ γάρ εἰσι καὶ οὐκ ἄμφορφοι τὰς ὕψεις, οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὐννοῖς· οὔτε γὰρ νομαδικοὶ εἰσιν οὔτε ἄγριοι, ἀλλὰ πο-
C λιτεία τε νομίμῳ χροῶνται καὶ ὑπὸ σφῶν βασιλείᾳ τάττονται. προσοικοῦσι δὲ πρὸς βορρῶν ἄνεμον Πέρσαις· διὸ καὶ ὄροθεσίων ἕνεκα ἐπὶ τοὺς Ἐφθαλίτας Περδύξης ἰστράτευσεν. ἀλλὰ τὸ μὲν 10
πρῶτον δυσχωρίαις περιπεσὼν ἐκ προνοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰ-
σχρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θέμενος ὑπέστρεψε. προσεκύνησε γὰρ ἅτε κύριον τὸν βασιλεῖα τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρα-
τεύειν διομοσάμενος ἀπηλλάγη.

δ'. Παρασπονδήσας δὲ ὕστερον καὶ ἐπιστρατεύσας ἀκλεῶς 15
ἡμα τῷ παντὶ στρατῷ διεφθάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρῳξι περι-
πεσὼν διεσκενασμένοις, τέταρτον καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ
P 82 ἑλαύνων ἐνιαυτόν. ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρύλητον μάργαρον, ὅσπερ
ἐξ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ Περδύξου ἀπεκρέματο, συνέβη ἀφανισθῆναι.

18. πολυθρύλητον Bess. (h. e. codex Bessarioneus) πολυθρύλ-
λητον P. *ibid.* Scholion, ὅτι οἱ μαργαρίται καὶ μάργαροι λέγον-
ται καὶ μαργαρίδαι. εὔρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρὰ τε Προκοπίῳ
τῷ ἡγήτορι καὶ ἄλλοις ἀξιολόγοις, τὸ δὲ μαργαρίδαι παρὰ τε Πρα-
ξαγόρῳ ἰωνίζοντι ἐν τῇ περὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον δευτέρῳ ἱστο-
ρίᾳ καὶ παρ' ἄλλοις. οἱ δὲ μαργαρίται σύνηδες καὶ πολὺ ἐν τῇ
χρήσει.

lio, duce Orientis, ad Persas in legationem a Theodosio misso, Vararanes Persarum Rex legatione audita, domum icto foedere revertit.

3. Post haec Perozes Persarum Rex Isdigerdam alterum Vararanae filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui Ephthalitae et Candidi nominantur. Sunt enim albi coloris: utque egregia specie, sic et caeteris Hunnis dissimiles. Neque Numidarum ritu vagantur, vel agrestes sunt: sed civilem inter ipsos societatem legibus tuentur, Regibusque suis subiiciuntur. Hi ad Boream Persis finitimi sunt. Quamobrem etiam finium terminorumque causa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit. Sed Ephthalitarum vafricie, ad iniqua primum loca delatus, ignominiose et vix salutem pactus, rediit. Adorans enim tanquam dominum Ephthalitarum Regem, et nunquam postea bellum se moturum iureiurando confirmans, evasit.

3. Rupto tamen ille postea foedere, ductisque iterum copiis, foede simul cum omni exercitu periit, fossis quibusdam ac puteis ab hoste comparatis haustus, cum quartum et vicesimum regnaret annum. Quando et celebratus ille unio, quem dextera gestabat aure, periit.

έ. Ἐἴτα μετὰ Περόξην ὁ νεώτατος υἱὸς Καβάδης ὡς ἐβασίλευσεν, ὅπως τε παρανομῶν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον ὑπ' αὐτῶν Περσῶν ἐνετέθη.

ς. Ὅπως τε λαθῶν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς Ἐφθαλίτας 5 ἀπέδρα, καὶ ὅπως ἐκείσε κηδεύσας, στρατῶ μεγάλῳ Ἐφθαλιτῶν ἐπὶ Πέρσας ἔλασας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτίσατο, καὶ Βλάσιν τὸν Περόξου ἀδελφὸν ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύσαντα ἔρημον λαβῶν τῶν ἀμνηνομένων ἐξετέφλωσε, ζέον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἤνευ- B γμένοις ἐπεχέας· τρόπον γὰρ τῷδε Πέρσαι τυφλοῦσιν. τὰ τε 10 περὶ Πακουρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ Ἀρσάκου Ἀρμενίων, τῆς τε τῶν ἐπιουιδῶν ὑποθήκης κατὰ Ἀρσάκου τῷ Πακουρίῳ γεννημένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα, συνέθετο.

ζ. Ὅτι Καβάδης ὁ προειρημένος ὀφλῶν Ἐφθαλίταις χρήματα Ἀναστάσιον βασιλέα ἤτειτό οἱ δανεῖσαι, τοῦ δὲ μὴ δόντος, 15 ἄνευ ἄλλης αἰτίας ἀθρόον πολλὰ τῆς Ἀρμενίας κατέδραμε καὶ Ἀμίδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δὲ ἀνεχώρει. ἀναχωροῦντι δὲ ἡ τῶν ἐταιριδῶν γυναικῶν αἰσχροπραγμοσύνη αἰτία τῆς ὑποστροφῆς C κατέστη, καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ Καβάδης τὴν τε πόλιν V 278 κατὰ κράτος ἔσχε καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίστατο. ὕστερον δὲ 20 πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων ἀγῆκε προῖκα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσατο.

2. τε Bess. δὲ P. 6. βλάσιν Bess. Βλάσην P. 8. ἠνεωγμένοις Bess. ἀνεφγμένοις P. 13. ὀφλῶν] ὀφλων P.

5. Dehinc post Perozen Cabades, minimus natu filius, regnum cepit. Is violatarum legum reus factus, in custodiam, cui *Lethes* nomen, ab ipsis Persis missus est.

6. Uxoris tandem fraude dilapsus, ad Ephthalitas confugit: quorum cum ingentem collegisset exercitum, quem in Persas duxit, regnum sine pugna recuperavit, et Blasen Perozi fratrem iam tum pro se regnantem, desertum a suis captumque, oleo ferventi in oculo misso (sic enim Persis solenne est) excaecavit. Quae insuper Pacurium inter Persarum Regem et Arsacem Armeniorum contigerunt, deque Magorum consilio Pacurio contra Arsacem dato, nisi fabulosa haec sunt, scripsit auctor.

7. Idem ille Cabades Ephthalitis ingenti aere obstrictus, ab Anastasio Imp. pecuniam mutuum postulavit. Quam ubi non impetravit, nulla alia de causa repentina incursione bonam Armeniae partem vastavit, Amidamque obsedit. Dum vero ab ea, potiundae spe amissa, recedit, foedum meretricularum spectaculum iterandae obsidionis causam praebuit. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obsidione perdurans, urbem vi expugnat, civesque servos esse iubet. Postea tamen plerosque captivos gratis domum remisit: quos et Anastasius omni est benevolentiae genere complexus.

η'. Ὅτι πολιορκουμένην Ἀμίδαν μαθὼν Ἀναστάσιος στρατεύματος πλήθος λίαν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγὸς ἐπιστήσας Ἀρεόβινδόν τε τῆς ἐφῶς στρατηγόν, ὃς ἦν Ὀλυβρίου κηδεστῆς, τοῦ μικρῶ πρόσθεν τῆς ἐσπέρας βασιλεύσαντος, Κέλερά τε τὸν μάλισταρον Πατρίκιόν τε τὸν Φρόγα καὶ Ὑπάτιον τὸν 5
 D οἰκεῖον ἀδελφιδοῦν. οὗτοι μὲν οὖν στρατηγοὶ τέσσαρες, συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος ὁ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεύσας, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια. στρατεύματα γὰρ τοιοῦτον οὐποτε ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίοις φασὶ ξυστῆναι. ἀλλ' ὕστερησάντων ἡ πόλις ἐάλω, καὶ οὐχ ἅμα Καβάδῃ πολεμήσαντες, ἀλλὰ χω- 10
 ρὶς ἕκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντες.

θ'. Ὑστερον δὲ ἐς Ἀμίδαν ἀφικόμενοι ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν· χρονοτριβοῦντων δὲ οἱ ἐντὸς Πέρσαι, ἤδη δὲ καὶ ἀπορούμενοι, ἐς σπονδὰς Ῥωμαίοις ἔτεσιν ἐπιτὰ συνέβησαν, Κέλερος 15
 μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, Ἀσπενέδου δὲ ἀντὶ Περσῶν αὐτὰς ποιησαμένων.

P 83 ι'. Ὅτι τὸ Κιλικῶν ὄρος ὁ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα Καππαδόκας καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, εἶτα Ἀλβανούς καὶ Ἰβήρας, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ Πέρ- 20
 σαις κατήκοα ταύτῃ ὠκνηται. ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὄρους ἀτραπὸς ἐστὶν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἐπὶ σταδίου πεντήκοντα.

3. ὀλυβρίου Bess. Ὀλυμβρίου P. 7. βασιλεύσας Bess. βασιλεύς P.
 22. πεντήκοντα Bess. ξ P.

8. Cognito vero Amidam obsideri, ingentes admodum adversus Persas Anastasius copias misit, creatis ducibus Arcobindo Orientis Duce, qui Olybrii, eius qui paulo ante in Occidente imperaverat, gener erat: Celere item Magistro: Patricio quoque Phryge, et Hypatio cognato patruale. Ad quatuor autem hosce duces accesserunt et Iustinus, qui Anastasii imperium excepit, aliique plurimi bello praestantes viri. Exercitum tantum nunquam a Romanis in Persas missum ferunt. At dum moram cunctando nectunt, capta civitas est. Neque simul omnes cum Cabade conserta manu conflixerunt; sed seorsim singuli turpiter victi, multis suorum desideratis, discesserunt.

9. Tandem tamen ductis ad Amidam copiis, urbem cinxerunt, diuque haerentes Romani Persas inclusos et rerum inopia laborantes ad septem annorum inducias compulerunt, auctoribus Celere Romano, et Aspeuede Persa.

10. Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum et Armenios sese extendit ac terram, quos vocant, Persarmeniorum. Dehinc per Albanos porrigitur, et Iberos, et quascumque alias sui iuris gentes, quae Persis dicto audientes iis in locis habitant. Praetergresso vero Iberorum fines, semita quaedam occurrit angustissima, stadiis fere sexaginta

ἔξικτουμένη, αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς ἐς ἀπίτομόν τινα καὶ ὅλως ἄβυ-
 τον τελευτῆ ᾠχῶρον· δίοδος γὰρ οὐδεμίᾳ φαίνεται, πλήν γε δὴ
 ὅτι ὡσπερ τινὰ χειροποίητον πυλίδου ἐνταῦθα ἢ φίσις ἐξεῦρεν,
 ἢ Κασπίᾳ ἐκ παλαιοῦ ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθὲνδε πεδία τέ ἐστιν ἰπ- B
 5 πύλαται καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτέχνως ἔμπλεα, καὶ χώρα πολλὴ
 ἰππόβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία, ὅς δὴ τὰ Οὔρων ἔθνη σχεδόν τι
 πάντα ἴδονται ἄχρι ἐς τὴν Μαιῶτιν διήκοντι λίμνην. οὔτοι δὴ
 ἦν μὲν διὰ τῆς πυλίδος, ἧς ἄρτι ἐμνήσθην, ἴωσιν ἐς τὰ Περ-
 σῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἔνται· μόνοις
 10 γὰρ τοῖς εἰρημένοις πενήκοντα σταδίοις τῆς δυσχωρίας ταλαιπω-
 ροῦνται, ὅπερ ἐς τοὺς Ἰβηρίας ὄρους, ὡσπερ ἐρρήθη, διή-
 κουσιν· ἐπ' ἄλλας δὲ τινὰς ἐξόδους ἴόντες πόνω τε πολλῷ καὶ
 μόλις εἰς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη παραγίνονται. ὅπερ
 ἐπειδὴ ὁ Φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ
 15 τῷ εἰρημένῳ ἔτεκμήνατο καὶ φυλακτήριον κατεστήσατο. τοῦτο C
 ἐν ταῖς Ἀναστασίῳ ἡμέραις Ἀμβαζούκης κατεῖχεν, Οὔννος μὲν
 τὸ γένος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀνυστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνχειρίζεν
 Ἀνυστασίῳ τὰς πύλας. ὁ δὲ τῆς μὲν προθυμίας ἀπεδέχετο, οὐκ
 ἀνεδέχετο δὲ τὴν φροντίδα. Καβάδης δὲ τελευτήσαντος Ἀμβα-
 20 ζούκου ἐβιάσατο τοὺς παῖδας καὶ τὰς πύλας ἔσχεν. Ἀνυστίσιος
 δὲ, ἐπεὶ αἱ πρὸς Καβάδην ἐγένοντο σπονδαὶ, πόλιν ἐδείματο ἐν
 χωρίῳ Δαράς ἐχυρὰν Περσῶν οὐκ ἐθελόντων, καὶ ἐτέραν πόλιν

5. ἀτέχνως Bess. ἀτεχνῶς P.

9. ἔνται] ἔνται P.

10. πεν-

τήκοντα Bess. ἐξήκοντα P.

11. ἐς Bess. εἰς P.

22. δαράς

ἐχυρὰν Bess. Δαράσας καὶ ἀγγού P.

producta, quae in abruptum quemdam penitusque invium desinit locum: ubi neque transitus apparet ullus, praeterquam porta tamquam manu constructa, ibidem a natura constituta, quae *Caspia* antiquitus dicta. Ultra eam portam campi sunt equitationi accommodi et nativis aquis referti, ac regio multa equis pascendis et plana: ubi Hunnorum fere gentes omnes habitant, usque ad Maeotidem pertinentes paludem. Hi si quando per Caspianam portam, cuius modo memini, in Persarum et Romanorum regionem tendunt, integris equis quam incitatissimo cursu feruntur. Nam sexaginta his dumtaxat, stadiis, quae, ut diximus, ad Iberiae fines pertingunt, cum loci difficultate conflictantur: cum tamen per alios quosdam exitus profecti, magno labore aegre aliquando in Persarum ac Romanorum oram perveniant. Quod ubi Alexander Philippi filius animadvertit, portas in dicto loco exaedificavit, praesidioque ibidem relicto munivit. Id munimentum Anastasii Imp. temporibus Ambazuces tenuit, domo Hunnorum, Romanorum et Anastasii amicus, qui et Portas illas eidem principi tradidit. Ille benevolentiam quidem suscepit; at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiectis per vim eius liberis, portas occupavit. Anastasius pactis cum Cabade inducis urbem [*de suo nomine*] aedificavit in regione Daras prope limites regni

D ἐν Ἀρμενίοις ἐγγυτάτω τῶν Περσαρμενίας ὁρίων, ἧτις πρὶν ἐκα-
λεῖτο Θεοδοσιούπολις, ἄτε Θεοδοσίον πόλεως αὐτῆ ἄξιωμα ἀντι-
κώμης περιθεμένον.

α'. Ὅτι Ἀναστασίου τελευτήσαντος, καίτοι πολλῶν ὄντων
τῶν πρὸς γένους ἀξίων τῆς βασιλείας, πάντων ταύτης ἀπεληλα-
μένων Ἰουστίνος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο· πρὸς ὃν Καβάδης Χοσ-
ρόη τῷ νεωτάτῳ παιδὶ τὴν βασιλείαν μέλλων ἀσφαλῶς καταλι-
πεῖν, γράμματα ἔγραψεν νίοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν Χοσρόην αἰ-
τούμενος. Ἰουστίνος δὲ περιχαρῆς ἐδέξατο τὴν αἵτησιν, ἀλλὰ
γε δὴ καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς ἤδη ἐπίδοξος ὢν τὴν βασιλείαν
ἐκδέξασθαι. ἀλλὰ Πρόκλον τοῦ κοιαιστόρος ταῖς συμβουλαῖς

P 84 μετέμελε τὰ δόξαντα, καὶ Χοσρόης ἐσποιητὸς υἱὸς Ἰουστίνῳ οὐκ
V 279 ἐγένετο. τὸν γὰρ υἱὸν ἔφρασκε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πα-
τρῶας ἀρχῆς νόμιμον. ἐπὶ δὲ τοῖς περὶ Χοσρόην λόγους καὶ
τὴν εἰρήνην Περσῶν μὲν Σεόσης, ὁ Καβάδην σώσας πάλαι, καὶ
Βεόδης ἐστάλησαν, Ῥωμαίων δὲ Ῥουφῖνος καὶ Ὑπάτιος. καὶ
Βεόδης μὲν Σεόσῃ Πέρσαις ἐνδιαβαλὼν ἀναιρεθῆναι πεποίηκε,
Ῥουφῖνος δὲ Ὑπάτιον εἰς βασιλεία διαβαλὼν παραλυθῆναι τῆς
ἀρχῆς παρεσκεύασεν.

ιβ'. Ὅτι μετὰξὺ Βοσπόρου καὶ Χερσῶνος, αἱ διέχουσιν
ἀλλήλων ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τὰ ἐν μέσῳ Οὐννικὰ ἔθνη, αὐτό-
νομα ὄντα πρότερον, Ἰουστίνῳ κατήκοα γέγονεν. ἡ δὲ Χερσῶν

5. γένους Bess. γένος P. 7. ἀσφαλῶς καταλιπεῖν Bess. καταλι-
πεῖν ἀσφαλῶς P. 9. περιχαρῆς Bess. περιχαρῶς P. *ibid.* ἀλ-
λά] ἄλλα P. 11. κοιαιστόρος] κνέστορος Bess. 12. ἰουστίνῳ
Bess. Ἰουστίνου P. 16. 17. βεόδης Bess. Βεόδης P.

Persarum, qui repugnarunt: alteram item in Armenia, proxime ad Per-
sarmeniae fines, quae prius Theodosiopolis dicta, quod Theodosius Imp.
urbis dignitatem ignobili vico attribuisset.

11. Anastasio vita functo, quamvis multi generis claritate imperio
digni reperirentur, caeteris repulsam passis, Iustinus succedit. Ad quem
Cabades, quo filio natu minimo Chosroae regnum tuto relinqueret, lite-
ras dedit, adoptari ab ipso Chosroen postulans. Iustinus postulantis vo-
tum lubenter accepit, ut et Iustinianus sororis eius filius, qui regni hae-
res sperabatur. Sed Procli Quaestoris consiliis sententiam mutarunt, ne-
que a Iustino Chosroes est adoptatus. Legibus enim filios bonorum pa-
tris successores suosque haeredes existere aiebat. Hinc pro Chosroe et
pace a Persis Seoses, qui Cabadem pridem servarat, et Beodes; a Ro-
manis vero Rufinus et Hypatius legati missi. Et Beodes quidem Seosem
apud Persas calumniatus, vita privandum curavit. Rufinus vero Hypa-
tium apud Imperatorem insimulando, magistratu deiecit.

12. Quod inter Bosporum et Chersonem dierum viginti interiacet
spatium, Hunni incolunt: qui suis olim legibus degentes, in Iustini nuper

ἐσχάτη τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπῆρχε γῆς. προσεχώρησαν δὲ καὶ Ἰβη- B
 ρες Ἰουστινῶ ἅμα Γουργένη τῷ σφῶν ἡγεμόνι ὑπὸ Περσῶν τα-
 λαιπωρούμενοι· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις ἠρέθη
 πόλεμος. Ὅτι ἔτι ζῶν Ἰουστίνος Ἰουστινιανὸν κοινωὸν τῆς βυ- 5
 σιλείας ἐποίησατο, τελευτήσαντος δὲ τοῦ θείου ἐς μόνον Ἰουστι-
 νιανὸν τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ Σίττας δο-
 ρυφόρῳ ἦσθη Ἰουστινιανοῦ ἔτι στρατηγούντος. ὑπὸ δὲ Ἰουστί-
 νου τῶν ἐν Δάρας καταλόγων Βελισάριος ἄρχων κατέστη, ὅτε
 καὶ Προκόπιος ὁ συγγραφεὺς σύμβουλος αὐτῷ ἠρέθη.
 10 ἰγ'. Μοναρχήσαντος δὲ Ἰουστινιανοῦ Βελισάριος τῆς ξῶ
 στρατηγὸς καταστάς ἐπὶ Πέρσας στρατεύειν ἐτέτακτο. Καβάδης C
 δὲ Περούζην ἄνδρα Πέρσην, Μιρράνην δὲ τὸ ἀξίωμα, τοῦ οἰ-
 κείου στρατοῦ ἡγεμόνα κατεστήσατο. καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα
 περὶ Δάρας ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ Περόζης Βελισαρίῳ ἐδήλου
 15 ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει βαλανεῖον ἔχειν· βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν
 λούσασθαι τῇ ὑστεραίᾳ. διὸ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολὴν
 κρατερώς ἐξηρτίοντο. παρατάξεως δὲ γενομένης ἐκατέρου στρα-
 τεύματος Ἀνδρέας τις Βυζάντιος παιδοτριβῆς καὶ παλαίστρας ἐν
 Βυζαντίῳ προεστηκώς, ὃς δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ συστρα-
 20 τηγοῦντος Βελισαρίῳ οἰκείοις ἐτύγχανεν, ἅτε τοῦ Βούζου σώματος
 ἐν βαλανεῖῳ ἐπιμελούμενος, οὗτος προκλήσεως ἐς μονομαχίαν γε- D

2. γουργένη Bess. Γουργογένει P. 3. ἠρέθη] ἠρέθη Bess. ἤρηη Bekkerus. 6. Βελισάριος] Βελισσάριος P hic et paullo post. *ibid.* σίττας Bess. Σίτας P. 8. δάρας Bess. hic et infra. Δα-
 ρὰς P. 12. μιρράνην Bess. Μηράνην P. 16. ὑστεραίᾳ ἔφη P. ἔφη om. Bess.

potestatem venerunt: ut iam Cherson Romani terminus imperii esset. Accesserunt et Iberi Iustino Imp. una cum Gurgene eorum duce, a Persis male tractati. Qua de causa Romanos inter et Persas bellum exarsit. Vivens etiamnum Iustinus in societatem imperii adscivit Iustinianum, qui mortuo avunculo solus imperio potitus est. Belisarius et Sittas praetoriani milites fuerunt quo tempore Iustinianus copias ducebat. A Iustino vero militibus in Daras praefectus Belisarius datus est; cum et Procopius hic scriptor a consiliis illi additus.

13. Imperante post solo Iustiniano, Dux Orientis creatus Belisarius in Persas movere iussus est. Cabades Perozen genere Persam, dignitate Meranem, exercitui suo praefecit. Cum autem uterque exercitum circa Daras haberet, Belisario Perozes denuntiavit paratum sibi in urbe balneum haberet: lavare enim postero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter se compararunt. In acie dein utriusque exercitu constituto, Andreas quidam Byzantius, gymnasticis exercitationibus atque palaestrae Byzantii praefectus, qui et Buzae, militum cum Belisario tribuno, domesticus haerebat, Buzae corpus in balneo curare solitus; cum

γενημένης λαθῶν ἅπαντας δεύτερον μονομαχήσας ἐνίκησε, καὶ ἀρξάμενον τοῦ πολέμου διελύθησαν.

ιδ'. Ὑστερον δὲ πάλιν συστάντος αὐτοῖς πολέμου πολλῶ καθυπέριεροι Ῥωμαῖοι ἐγένοντο καὶ Περσῶν πολὺς ἐρρούη φύρος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὐκ ἔτι ἤθελον ἐκ τοῦ εἰθέως μάχην διενεγ-5 κεῖν ἐς Ῥωμαίους· ἔφοδοι δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέροις ἐγένοντο.

ιε'. Ὅτι Καβάδης ἄλλο στράτευμα ἐς Ἀρμενίαν τὴν Ῥωμαίοις κατήκον ἐπεμψεν, ὃ δὴ στράτευμα Περσαρμενίων καὶ Σαυνιτῶν καὶ Σαβίρων ἦν· τούτῳ τῷ στρατῷ Μερμερόης ἠγεῖτο.

P 85 Δωρόθεος δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγὸς καὶ Σίττας, ὃς παντὸς ἐφε-10 στήκει τοῖδε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις ὀλίγοι πολὺ πλείονων ἐκράτησαν· ἐξ οὗ δὴ καὶ ἐπ' οἴκου οἱ τῆδε Πέρσαι ἀνεχώρησαν. τότε καὶ ἄλλα μὲν Περσικὰ χωρία Ῥωμαῖοι κατέσχον, κατέσχον δὲ καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον, ὅθεν δὴ καὶ τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες βασιλεῖ φέροισι. καὶ 15 Τζάνοι δὲ οἱ πάλαι Σάνοι καλούμενοι ἀυτόνομοι ὄντες καὶ ληστρικώτερον τοὺς πλησιοχώρους κατατρέχοντες, ὑπὸ Σίττα καταστρατηγηθέντες εἰς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες Χριστιανοὶ γεγόνασι καὶ κατήκοοι Ῥωμαίοις ὡς καὶ ἐς λόγους στρατοῦ Ῥωμαϊκοῦ κατατάττεσθαι.

20

6. ἐς Ῥωμαίους Bess. Ῥωμαίοις P. 9. σαβίρων Bess. Σαβήρων P. 10. Σίττας] Σίτας P. 13. οἱ τῆδε Bess. οἱ om. P. 16. σάνοι Bess. Σαῦνοι P. Conf. p. 77, 13. 17. τοὺς πλησιοχώρους Bess. τοῖς πλησιοχώροις P.

ad singulare certamen provocatum esset, ignotus omnibus, bis depugnando victor evasit: coeptumque praelium finierunt.

14. Post iterum commisso inter eos praelio, Romani longe superiores evaserunt, cum ingenti Persarum clade. Quo factum est ut cum Romanis exinde iusto praelio dimicare detrectarint: incursiones tamen utrinque factae.

15. Cabades alterum in Armeniam Romanis subditam exercitum misit, qui ex Persarmenis, et Saunitis, et Saberis constabat. His Mermeroes copiis praefectus. Dorotheus vero Armeniae Dux, et Sittas, qui et toti huic Romano exercitui praefuit, manu cum hoste conserta, pauci maiores longe copias superarunt: unde et domum Persae fugerunt. Hac occasione Romani cum alia Persicae regionis occuparunt loca, tum Phrangium, quod vocant, ceperunt, unde aurum Persae effodientes Regi pendunt. Zani vero, Sauni antiquitus appellati, liberi et latronum ritu vicina populantes loca, Sitta duce victi, in ius nostrum ditionemque cedentes, Christiani facti sunt, et Romanis parent; ut etiam in horum castris una permisti militarint.

ιζ'. Ὅτι Καβάδης ἄμφω τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἦτη- B
θέντων ἐν ἀπορίᾳ ἦν, Ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τῶν παρὰ Πέρσαις
Σαρακηνῶν βασιλεὺς, ἀνὴρ ὢν δεινὸς τὰ πολέμια καὶ δραστή-
ριος, ὅς ἐς γόνυ τὰ Ῥωμαίων ἐκλίνε πράγματα ἔτεσι πεντήκοντα,
5 οὗτος ὑπέθετο Καβάδῃ ἐς Ἀντιόχειαν τότε ἀφύλακτον οὔσαν καὶ
τὰ ταύτη χωρία ἐσβαλεῖν.

ιη'. Γνοὺς δὲ Βελισάριος κατὰ τάχος ὑπηντίαζε, στρα-
τευμα Ἰσαύρων καὶ Ἀρέθαν τὸν τῶν παρὰ Ῥωμαίοις Σαρακηνῶν V 280
βασιλέα ἅμα τοῦ οἰκείου συνεπαγόμενος λαοῦ. Ἀλαμούνδαρος C
10 δὲ καὶ Ἀζαρέθης ὀρρωδῆσας ἐπ' οἶκον ἀπεχώρει· καὶ Βελισάριος
εἶπετο, οὔτι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν προαιρούμενος, τὴν δίωξιν δὲ σχη-
ματιζόμενος. ἀλλὰ τό γε πλήθος ἐλοιδορεῖτο αὐτῷ, πρῶτον μὲν
οὐκ εἰς τὸ ἐμφανές, ἐπεὶ δὲ ἐμφανῶς ἐκάκιζον, ἕκων συγκροτεῖ
τὸν πόλεμον. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πιπτόντων ἐκατέρωθεν ἀγχώ-
15 μαλος ἢ μάχη ἐγένετο, ἔπειτα δὲ τραπέντος τοῦ περὶ Ἀρέθαν λαοῦ
καὶ τῶν Ἰσαύρων κατὰ κράτος ἐνίκων Πέρσαι. καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ
ἵππου καταβῦς Βελισάριος τοῖς καταλελειμμένοις συνετάττετο καὶ D
ἡμύνητο, ἅπαντες ἂν διεφθάρησαν. Ἀζαρέθης μέντοι ὁ Περ-
σῶν στρατηγὸς ὑποστρέψας πρὸς Καβάδην οὐκ ἀπόνωτο τῆς
20 νίκης· πολλοὺς γὰρ ἦν καὶ αὐτὸς ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ

4. ὅς add. Bess. 6. ταύτη Bekkerus ex apographo Stephani.
ταύτης P. 7. Βελισάριος] Βελισσάριος P hic et paullo post.
9. τοῦ οἰκείου — λαοῦ Bess. τῷ οἰκίῳ — λαῶ P. 11. οὔτι
Bess. οὔτε P. 13. ἐμφανῶς Bess. φανερώς P. 16. κατὰ
κράτος ἐνίκων Πέρσαι Bess. ἐνίκων Πέρσαι κατακράτος P.
19. πρὸς Bess. εἰς P.

17. Cabades amisso utroque exercitu, animi pendebat. Sed Alamundarus Persicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac strenuus, res Romanorum valde infregit annis quinquaginta. Hic Cabadi suggestit Antiochiam praesidio nudatam finitimaque invaderet.

18. Belisarius, re cognita, quam maturime occurrit, eductis Isaurorum copiis, et Aretha Romanarum partium Saracenorum Rege, qui suam ipse gentem ductabat. Alamundarus vero et Azarethes metu percussus retro domum se recepit. Et Belisarius pone sequebatur, non tam cum hoste manus conserere cupidus, quam ut eum insequi se fingeret. Donec multis vulgi convitiis primum quidem clam, deinde etiam palam lacessitus, invitus ad pugnam descendit. Cadentibus initio multis utrinque ac caesis, anceps diu pugna fuit. Versis dehinc in fugam Arethae copiis atque Isauris, a Persis summa virtute pugnantibus victoria stetit: ut nisi ex equo ad pedes Belisarius desiliisset, ac reliquis sese adiungendo auxilium attulisset, debellatum eo die esset, caesique ad unum omnes internecione fuissent. Attamen Azarethes Persarum dux domum ad Cabadem reversus, victoriae fructum non tulit. Suorum enim multos

πολὸν πλείους τῶν ἀντιπάλων διεφθάρησαν· διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτέλει.

κα'. Ὅτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον μετακαλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδίλους στρατεύσειε, Σίτταν φυλάζοντα τὴν ἐφάν ἀπέστειλεν, ἐν ᾧ καὶ Πέρσαι κατὰ Ῥωμαίων ἐσβάλ-
P 86 λουσι. καὶ Καβάδου τελευτήσαντος ὁ παῖς Χοσρόης τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται.

κβ'. Ῥουφίνος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θωμᾶς σὺν Ἑρμογένει παρὰ Χοσρόην παραγίνονται ἐπὶ προσειαν· οἷς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον ἔφησε θέσθαι, δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίοις. 10 ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι διελίθησαν, ὕστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην ἐσπέισαντο, ἔκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανοῦ ἔχοντος. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὰ τε χρήματα καὶ τὸ Φαράγγιον καὶ Κῶλον τὸ φρούριον Πέρσαις παρέδωσαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις τὰ τε Λαζικῆς ὄρια καὶ Δάγαριν, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμια, 15 ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον κεκομισμένοι οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα.

B κγ'. Εὐθὺς μέντοι ἑκατέρω βασιλεῖ ἐπιβουλὴν ξυνηχέθη γενέσθαι πρὸς τῶν ὑπηκόων. καὶ Χοσρόην μὲν ἅτε Θορυβώδη καὶ ἄτακτον ὁ Περσῶν μισήσας λεῶς, Καβάδην τὸν Ζάμου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα βασιλεῦα σφίσιν ἐβουλεύσαντο στήσασθαι. ἀλλὰ 20

4. βανδίλους Bess. Βανδάλους P.   *ibid.* Σίτταν] Σίταν P.
15. δάγαριν Bess. Δαγάρην P.   16. δὲ καὶ ἕτερον P. δὲ καὶ om. Bess.   19. λεῶς Bess. λαός P.

in praelio amiserat; licet adversariorum plures cecidissent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus est.

21. Evocat Constantinopolim Iustinianus Imp. Belisarium, ut inde in Vandalos expeditionem suscipiat; Orientique custodem Sittam imposuit. Hisce temporibus et Persae cum Romanis concurrerunt, et Cabade mortuo, filius Chosroes regni habenas suscepit.

22. Missi ergo ad eum legati Rufinus, Alexander, Thomas et Hermogenes, quibus pacem velle se facere dixit perpetuam, si modo darent centenaria centum ac decem. Verum re tum infecta discesserunt: nec nisi postea constituta pactaque pax illa perpetua, imperante sextum iam annum Iustiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, et Bolum arcem Persis reddiderunt: et hi vicissim Romanis Lazorum in finibus oppida, et Dagarem virum bello strenuum, recepto pro eo et altero non ignobili viro, remiserunt.

23. Mox utrique Imperatori structae insidiae a subditis. Chosroen quidem ut turbulenti intemperantisque ingenii virum Persae invisum cum haberent, Cabaden, Zamae fratris eius filium, Regem sibi facere con-

γνοῖς ὁ Χοσρόης Ζάμην τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελ-
φοὺς ἅμα τῶν μετασχόντων τῆς βουλῆς ἀνελὼν τὴν στάσιν ἔπαυ-
σε. Καβάδης δὲ ὁ Ζάμου, κομιδῆ νέος ὢν, προνοίᾳ Χαναράγ-
γου τοῦ Ἀδεργουδουνβάδου διέφυγε τὸν θάνατον. καὶ ὁ Χανα-
5 ράγγης ὕστερον διὰ τοῦτο ὑπὸ Χοσρόου ἀνήρηται.

κδ'. Ἰουστινιανῷ δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλείων Ὑπάτιον ἄκον-
τα, τὸν Ἀναστασίου τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν, βασιλέα
σφῶν ἀνηγόρευσαν, ἀρξάμενοι τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς στάσεως C
ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἱπποδρομίαις ἔριδος. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς
10 Βελισαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τὸν τε
Ὑπάτιον καθεῖλε καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνεῖλεν, ἄχρι καὶ
ἕς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντος. συνέ-
πραττον δὲ τῷ βασιλεῖ Βοραΐδης καὶ Ἰοῦστος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί.

κε'. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ Τριβωνιανοῦ τοῦ ἐκ
15 Πμφυλίας ἔλκοντος τὸ γένος διέξιειν, ὃς τὴν τοῦ κοιαιστώρος
διεῖπεν ἀρχὴν, περὶ τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἰμυ-
λίας. καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπύρχου τοῦ ἐκ Καππαδοκῶν τῆς
τε πανουργίας καὶ ἀπληστίας καὶ μέθης καὶ τῆς ἄλλης κακότητος·
ὅπως τε Ἀντωνίνα ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνὴ δι' Εὐφημίας τῆς αὐ- D
20 τοῦ θυγατρὸς φρεναπατήσασα Ἰωάννην ἐπίβουλον ἔδειξε βασι-

2. τῶν μετασχόντων Bess. τοῖς μετασχούσι P. 3. Ζάμου] ζα-
μου Bess. 4. Ἀδεργουδουνβάδου] ἀδέργου δουβάνδου Bess.
Ἀδεργουδουνάντου P. 5. ὕστερον διὰ τοῦτο Bess. διὰ τοῦτο
ὕστερον P. 6. Ἰουστινιανῷ] Ἰουστινιανόν Bess. 10. Βελισα-
ρίῳ] Βελισσαρίῳ P et infra Βελισσαρίον. 15. τοῦ κοιαιστώρος]
κραιστώρος Bess. omisso τοῦ.

stituunt. Quo cognito Chosroes Zamen fratrem reliquosque germanos et
coniurationis socius necat. Sic tranquillata res est, quiesque data. Ca-
bades tamen filius admodum adolescens prudentia Chanarangi Adergudun-
badi caedem effugit: quo nomine hic postea a Chosroe est interfectus.

24. Iustiniano quoque Imp. plebs insidias comparavit, creato
Imperatore (tametsi repugnaret) Hypatio Anastasii eius, qui imperat,
patruelis: nata seditione ortoque tumultu e contentione ludorum Circen-
sium. Caesar itaque Iustinianus Belisario et Mundo Ducibus usus, Hy-
patium occidit, multosque coniurationis huius socios sustulit: plane ut ci-
vium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori suppetias affere-
bant Boraides et Iustus, Iustiniani fratris filii.

25. In eo ipso libro narrat de Triboniano: qui e Pamphylia ge-
nus duxit, et Quaestoris munus obiit, deque avaritia eiusdem ac blandi-
loquentia. De Ioanne item Cappadoce Praefecto Praetorio, deque eius
vafria, inexplebili cupiditate, ebrietate, aliisque vitiis. Ut Antonina
Belisarii coniux per Euphemiam filiam eius callide Ioannem circumvene-

λίως, ὅπως τε ὕστερον Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου ἐξ ἐπι-
βουλῆς ἀναιρεθέντος, συνεργὸς ὑπονοηθεὶς τοῦ μιάσματος, ἠκί-
σθη τὸ σῶμα καὶ ἀκλεῶς ἐξορία πικρᾷ καὶ τελευταία παρεδόθη.

3. ἀκλεῶς Bess. ἀηλεῶς P.

rit, et insidias struere patefecerit. Utque demum Eusebio Cyzici Epi-
scopo ex insidiis occiso, impii sceleris consors habitus, corpore quaestio-
nibus cruciatio, inclementer tandem ac severe proscriptus sit.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ P 87
V 281
H 86
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Β'.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ — Β.] Προκοπίου Καισαρέως ιστοριῶν ἢ δευ-
τέρου Α. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕ-
ΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Β'. Ρ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER II.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Alamundarus impulsu Chosrois dat belli causam, mota in Aretham lite de Strata. Regionis situs et infelicitas. Quid pro se pars utraque diceret. Strategii et Summi sententiae. De Iustiniano queritur Chosroes. (Cap. 1.) Vittigis Gotthorum rex ad Chosroem legatos mittit. Eorum oratio. Maxima belli causa invidia. (2.) Res Armeniae. Symeonis caedes. Amazaspem de sententia Iustiniani occidit Acacius et Armeniam obtinet. Huius mores et mors. Sittac, viri bello egregii, interitus. Buzis in Ioannem Arsacidem perfidia. Bassaces aliique Arsacidae Chosroem adveniunt. Eorum oratio. Bellum Persae in Romanos decernunt. (3.) Cometes oritur. Hunni erumpunt et foede Europam populantur. Iustinianus Chosroem a bello per literas dehortatur. (4.) Quandonum et qua ingressus Chosroes in fines Rom. Circesium castellum praec metu, urbem Zenobiam per contemptum renuit oppugnare. Ad urbem Sura capit omen ex equo. Surenorum Episcopum fullit. Urbe dolo potitus, eam excindit. Euphemiam captivam ducit uxorem. Agit cum Sergiopolitano Episcopo de captivorum redemptione. (5.) Militare Magisterium Orientis bifariam divisum. Buzis oratio ad Hieropolitanos. Germanus a patruo suo Iustiniano mittitur Antiochiam. Eius consilium. Megan Berocensem Episcopum ad Chosroem Antiocheni legant. Chosroes pecuniam imperat Hieropolitanis, et accipit. (6.) Berocae situs. Paciscuntur cives. Urbs capitur, excepta arce, ac pene tota incenditur. Megas Antiochiam reversus nihil proficit. Ephraemius Patriarcha et Germanus in Ciliciam concedunt. Redit Berocam Megas, ex-

postulatque cum Chosroo. *Utriusque orationes.* (7.) *Petit Chosroes Antiochiam, et obsidet. Antiochenae plebis insolentia. Muros oppugnat Chosroes. Obsessorum imprudentia. Ducum ac militum fuga cum strage civium. Persae muros ascendunt, seque in mediam urbem inscrunt. Antiocheni adolescentes strenui. Accit Legatos Chosroes. Oratio Zaberganis. Civium strages. Amor pudicitiae.* (8.) *Oratio Chosrois ad legatos Rom. Eiusdem ingenium et mores. Auctoris iudicium de Fortuna. Urbis direptio et incendium.* (9.) *Antiochena calamitas ostento praenuntiata. Auctoris sententia de divino consilio. Templum suburbanum D. Iuliani non incenditur legatorum gratia. Eorum oratio ad Chosroem: huius querelae. Altercatio. Pacis compositio Romanis ignominiosa.* (10.) *Chosroes Seleuciam divertit: in mari lavat: Soli sacrificat. Cogitat Apameam. Daphnen suburbium visit: lucum ac fontes miratur: Nymphis sacrificat. Templum Michaelis Archangeli incenditur. Segmentum Crucis Christi Apamae servatur. Miraculum. Thomas Antistes prodit obviam Chosroi. Huius perfidia. Favet in Circo Prasinis, quia Iustinianus Venetis favebat. Persam stupratorem morte afficit.* (11.) *Chosroes pecuniam imperat Chalcidensibus. Euphratem traiecit. De obsidenda Edessa cogitat. Augarus Toparcha olim Augusto Imp. carissimus. Mira narratio. Soli natalis amor ingens. Egregia Circensium definitio. Elogium Iesu Dei filii. Eius epistola ad Augarum in portis Edessae exscripta. Inane Chosrois adversus urbem illam consilium.* (12.) *Iustinianus ad Chosroem scribit et ratas habet pacis condiciones. Edessenorum mira benignitas in captivos Antiochenos. Carrheni cur accepti Chosroi. Constantinam sibi vindicat Chosroes. Cabadi dextera monstranti Edessam dicunt Magi felix urbi omen ab ipso datum. Baradotus Episcopus sanctus Cabadem placat. Chosroes Daram frustra obsidet.* (13.) *Chosroantiochiam captivis Antiochenis Chosroes condit. Urbis illius iura. Anastasii principatu lucus Daphnes vento erutus. Sub Iustino horrendus terrae motus Antiochiae. Revocatus ex Italia Belisarius bello Persico praeficitur. Eum sequuntur Gotthi. Byzantii subsistit Vittigis.* (14.) *Origo belli Lazici. Lazorum Reges insignia ab Imperatore Rom. accipere soliti. Petrus Dux avarissimus. Ioannes Tribus monopolium Petrae instituit. Legatorum Lazorum ad Chosroem oratio. Chosroes cum ipsis deliberat.* (15.) *Mittit Belisarius exploratores in Persidem. Darae deliberat cum Ducibus Romanis. Saraceno- rum idololatrarum mos.* (16.) *Chosroes in Lazicam pervenit, et a Gubaze Lazorum Rege adoratur. Ad urbem Petram male habiti Persae. Petrae situs. Ea potitur Chosroes.* (17.) *Belisarius Nisibin petit. Eius ad Duces Romanos oratio. Persae Nabede duce in Romanos erumpunt. Confligitur.* (18.) *Belisarius Sisauranum castellum obsidet. Duces Romanos alloquitur. Aretham in Assyriam incurrere iubet. Castellum capit. Persas dedititios mittit Byzantium. Fraus Arethae. Romana castra febribus vastantur. Ioannis oratio ad Belisarium. Chosrois in Persidem et Belisarii Byzantium reditus.* (19.) *Tertia Chosrois expeditio in Romanos. Eius saevitia in Candidum Sergiopolitanum Antistitem. Frustra Sergiopolin tentat. Cogitat Palaestinam, ut diripiat Hierosolyma. Belisarius veredis vectus in Orientem redit. Iustus Iustiniani a fratre nepos eum invitat Hierapolin. Belisarius Duces Hierapoli morantes elicit ad oppidum Europum.* (20.) *Abandanem Chosroes ad Belisarium legat. Belisarii cautio et apparatus. Adolius Silentiarius. Legatum Belisarius excipit. Abandanes reditum suadet Chosroi. Huius sollicitudo. Euphratem traiecit. Cum Belisario per internuntios agit. Elogium Belisarii. Chosroes Callinicum capit. Armenii in fidem Rom. redeunt. Belisarius Byzantium revocatur, in Italiam profecturus.* (21.) *Pestilentia gravissima. Eius causa, Deus. Orta in Aegypto ubique grassatur. Spectra Daemonum multis oblata. Ab illis percussos pestis corripiebat. Quam varie invase-*

rit homines. *Affectus eius diversissimi.* (22.) *Quam saeve grassata pestis Byzantii. Pia providentia Iustiniani Imp. ac Theodori Referendarii. Urbis facies miserabilis.* (23.) *Ardabiganis Pyreum clarissimum. Ignis a Persis cultus, idem cum Vesta. Constantianus et Sergius legati Rom. ad Chosroem. Eudubius Episcopus Persarmeniae. Valerianum Magistrum mil. in Armenia adit. Iubet Iustinianus irruptionem fieri in Persarmeniam. Cogitur Rom. exercitus, in quo Martinus Mag. mil. per Orientem, aliique Duces.* (24.) *Dubios Persarmeniae regio. Catholicus. Anglonem Nabedes munit. Romanorum imprudentia. Male hostem invadunt. Turpiter vincuntur. Erulorum mos. Romanorum fuga.* (25.) *Quarta Chosrois expeditio non tam in Romanos, quam in Deum Christianorum. Edessam obsidet. Primus conflictus bene Romanis cedit. Edessenis pecuniam Chosroes imperat. Aggerem extruit. Romanorum eruptio. Cilicii protecti qui Aggestam moliantur. Stephanus medicus ad Chosroem legatus. Irrita de pace colloquia.* (26.) *Edessenorum cuniculus ad hostilem aggerem, qui tandem igni corrumpitur. Semel atque iterum a muro repulsi Persae. Frustra de pace agitur. Acerrimus conflictus. Edessenorum mirabilis fortitudo. Solvit Chosroes obsidionem.* (27.) *Iusti et Peranii obitus. Marcellus et Constantianus subrogati. Cum Chosroe de pace agitur. Fiunt induciae. Alamundarus Arethae filium bello captum Veneri immolat. De Lazica consilium Chosrois. Legatus Isdigunas urbem Dararam occupare astu nititur. Byzantii a Iustiniano honorificentius accipitur quam Legati conditio postulat.* (28.) *Aedificare vult Chosroes classem in Lazica. Materies fulmine deflagrat. Gubazes Lazorum Rex petitus insidiis, fidem Iustiniani implorat. Romani Petram obsident. Regionum illarum situs, populi, et urbes. Gubazis providentia. Dagisthaei Romanorum Ducis imprudentia ad Clisuras. Petra oppugnatur.* (29.) *Mermeroes cum Persarum exercitu Petram properat. Obsessi Persae quo redacti. Mermeroes e Clisuris Romanos deturbat. Dagisthaeus solvit obsidionem. Quid Petrae actum a Mermeroe. Huius reditus. Gubazis Lazorum Regis constantia. Mermerois consilium. Persarum clades. Mortua Theodora Aug. Ioannem Cappadocem ab exilio revocat Imperator. Praedictionis ridendus exitus.* (30.)

α'. **Χ**ρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ὁ Χοσρόης μαθὼν ὡς καὶ Ἰτα-
 λίαν Βελισάριος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ προσποιεῖν ἤρξατο, οὐκέτι
 κατέχειν οἷός τε ἦν τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ σκήψεις ἐπινοεῖν ἤθελεν,
 ὅπως δὴ λόγῳ τινὶ εὐπρεπεῖ τὰς σπονδὰς λύσειεν. ὑπὲρ ὧν κοινο-
 P 88 λογησάμενος Ἀλαμουνδάρω ἐκέλευεν αὐτὸν ξυμπορίζεσθαι πολέ-
 μων αἰτίας. ὁ δὲ Ἀρέθα ἐπικαλέσας ὅτι αὐτὸν περὶ γῆς ὁρίων
 βιάζοιτο, ἐς χεῖρας τε αὐτῷ ἐκσπόνδως ἦλθε καὶ γῆν τὴν Ῥω-
 μαίων ἐπὶ ταύτῃ τῇ σκῆψει καταθεῖν ἤρξατο. ἔφασκέ τε ὡς αὐ-
 τὸς οὐ λύει τὰς Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων σπονδὰς, ἐπεὶ αὐτὸν ἐς
 ταύτας οὐδέτεροι ἐσεγράψαντο. καὶ ἦν δὲ οὕτως. οὐ γάρ τις
 πώποτε Σαρακηνῶν λόγος ἐν σπονδαῖς γέγονεν, ἄτε ξυνεχομένων
 τῷ Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων ὀνόματι. αὕτη δὲ ἡ χώρα, ἣ δὴ
 πρὸς ἑκατέρων τότε Σαρακηνῶν ἀντελέγετο, Στράτα μὲν κέκλη-
 B ται, Παλμύρας δὲ πόλεως πρὸς νότον ἄνεμον τέτραπται, δέν-
 δρον μὲν ἣ τι τῶν ἐν τοῖς λήοις ἀγαθῶν οὐδαμῇ φέρουσα (ἡλιό-
 κανστος γὰρ ὑπερφυῖς ἐστι), προβάτων δὲ τισιν ἐκ παλαιοῦ
 ἀνεμιμένη νομαῖς. Ἀρέθας μὲν ὄν Ῥωμαίων ἰσχυροῦντο εἶναι τὸν
 χῶρον, τῷ τε ὀνόματι τεκηνηριούμενος, οὗ δὴ πρὸς πάντων ἀνω-
 θεν ἔτυχε (Στράτα γὰρ ἡ ἐστρωμένη ὁδὸς τῇ Λατίνων καλεῖται
 φωνῇ) καὶ μαρτυρίαις παλαιοτάτων ἀνδρῶν χρώμενος. Ἀλα-2

4. εὐπρεπεῖ] εὐτρεπεῖ H. 7. ἐκσπόνδως P et HL in marg. ἐν
 σπονδαῖς A HL. 12. τῷ — ὀνόματι A quod ex Reg. affert Malt.
 τῶν — ὀνόμασιν P. τῶν — ὀνόματα H. 15. ἡλιόκανστος]
 ἡλιόκαντος H. 19. ἔτυχε] ἔσχε L: illud Lm. „ἔσχε Reg.“ MALT.

1. **H**aud multo post certior factus Chosroes Italiam quoque a Belisario in Iustinianū Aug. ditionem coepisse redigi, non potuit ultra tenere animum: sed studium contulit ad excogitandos praetextus, ut pacem solveret aliquo honesto nomine. Qua de re cum Alamundaro collocutus, illum ad praebendas belli causas induxit. Is vero litem orsus, et questus quod ab Aretha suis finibus excluderetur, cum ipso manum conseruit, rupto foedere, eoque obtentu Romanum agrum incursare coepit; negans peccare se contra pacem Persas inter et Romanos compositam, cui a neutris ascriptus nominatim fuisset. Ita sane habebat: in foederis instrumento nulla umquam facta mentio Saracenorum: ut qui Persarum ac Romanorum nominibus includantur. Porro illa regio, de qua tunc lis inter utramque gentem Saracenicam fuit, Strata dicitur, et ab urbe Palmyra ad austrum vergit, arboribus nuda plane ac frugibus prae aestu nimio, quo torretur, et iampridem pascendis ovibus destinata. Hanc ad Romanos pertinere Arethas et coniectura nominis, quod ab antiquiori memoria apud omnes obtinuit (viam enim lapidibus munitam Latini *Stratam* appellant) et vetustissimorum virorum testimoniis affirmabat. Ex adverso

μοῦνδαρος δὲ φιλονεικεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἤκιστα ἐδικαίου, μισθοὺς δὲ οἱ τοῦ ἐνταῦθα νομοῦ ἐκ παλαιοῦ ἔφασκε τοὺς τὰ πρόβατα κεκτημένους δίδοναι. διὸ δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς Στρατηγῶ τε πατρικίῳ ἀνδρὶ καὶ τῶν βασιλικῶν Θησαυρῶν ἄρχοντι, ἄλλως δὲ ξυνετῶ καὶ εὐπατριδῆ, ἔτι μέντοι καὶ Σοῦμμο C τῶν ἐν Παλαιστίνῃ στρατιωτῶν ἠγησαμένῳ, τὴν τῶν ἀντιλεγομένων ἐπέτρεψε δίαitan. ὁ δὲ Σοῦμμος Ἰουλιανοῦ ἀδελφὸς ἦν, ὃς ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ἐς Αἰθιοπίας τε καὶ Ὀμηρίτας ἐπρέσβευσε. καὶ αὐτοῖν ἄτερος μὲν, Σοῦμμος, μὴ χρῆναι Ῥωμαίους κατα- V 282
10 προῖεσθαι τὴν χώραν ἠξίου, Στρατήγιος δὲ βασιλέως ἐδεῖτο μὴ χώρας τινὸς ἕνεκα βραχείας τε καὶ ὡς ἤκιστα λόγου ἀξίας, ἀλλὰ ἀγόνου τε καὶ ἀκέρπου παντάπασιν οὔσης, Πέρσαις πολεμῆσειουσι σκήψεις τοῦ πολέμου χαρίζεσθαι· βασιλεὺς μὲν Ἰουστινιανὸς ταῦτα ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο, καὶ χρόνος πολὺς ταύτῃ δὴ τῇ διαίτῃ
15 ἐτίρῃβη.

Χοσρόης δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς κελύσθαι πρὸς Ἰουστινια- D νοῦ τὰς σπονδὰς ἔφασκε, πολλὴν ἐπιβουλὴν ἐς οἶκον τὸν αὐτοῦ ἄρτι ἐνδειξαμένου, οἷς δὴ ἐταιριζέσθαι Ἀλαμοῦνδαρον ἐν σπονδαῖς ἐνεχείρησε. Σοῦμμον γὰρ ἔναγχος ἐπὶ διαίτῃ δῆθεν τῷ λόγῳ
20 παρ' αὐτὸν ἤκοντα, ἐπαγγελίαις αὐτὸν περιελθεῖν μεγάλων χρημάτων, ἐφ' ᾧ προσχωρήσει Ῥωμαίοις, γράμματά τε προῖσχετο, αὐτὸν δὲ πρὸς Ἀλαμοῦνδαρον ἐν σπονδαῖς ὑπὲρ τούτων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἔγραψε. καὶ πρὸς Οὐννων δὲ τινὰς ἰσχυροῦντο αὐτὸν

1. φιλονεικεῖν] φιλονικεῖν L. 5. εὐπατριδῆ] εὐπατρίδι P.
11. λόγου] [τοῦ] λόγου H. 14. ταύτῃ δὴ HL. δὴ om. P.

Alamundarus non contendendum de voce, sibi que a pecuariis mercedes pascui regionis illius repensas olim dicebat. Quocirca Iustinianus Aug. arbitrium controversiae permisit Strategio Patricio et Imperatoriae gazae Praefecto, viro cum primis prudenti et nobili; Summo item, qui Dux fuerat Palaestinae, fraterque erat Iuliani paulo ante legatione functi apud Aethiopes et Homeritas. Atque id quidem eorum alter (Summum dico) pugnabat, regionem illam a Romanis minime deseri oportere: contra rogabat Augustum Strategius, ne prurientibus in bellum Persis praetextum ullum praeberet, agri cupiditate angusti et contemnendi, immo etiam sterilibus omnino atque infelicibus. Longas habuit consultationes Iustinianus, in eaque re per arbitros transigenda plurimum est temporis tritum.

Chosroes autem Persarum Rex Iustiniano obiiciat violatam pacem recenti in domum suam nec obscura molitione, quod, dum vigeret pax, ad se Alamundarum sollicitasset per Summum, qui ipsius animum, ut ad Romanos descisceret, grandis pecuniae pollicitationibus tentasset nuper, cum illum adisset per speciem litis arbitrario iudicio resolvendae. Litteras allegabat a Iustiniano de re illa scriptas in pace ad Alamundarum; itemque alteras ad quosdam Hunnos, quibus illos hortatus esset, ut facta

H 47
P 89
ἐπιστολὴν πέμψαι, ἐγκλεινομένην αὐτοῖς ἐσβαλεῖν τε ἐς τὴν Περ-
σῶν γῆν καὶ τοῖς ἐκείνη χωρίοις ἐπὶ πλείστον λυμῆνασθαι. ἦν
δὴ οἱ τοὺς Οὐννοὺς αὐτοὺς ἔφρασκεν ἐγχειρίσαι ἐς ὕψιν ἐλθόντας.
ταῦτα μὲν Χοσρόης ἐπικαλῶν Ῥωμαίοις τὰς σπονδὰς λείν διε-
νοεῖτο. εἰ μέντοι ταῦτα λέγοντί οἱ ἀληθίζεσθαι ζυνέβαινεν, οὐκ ἔ-
γω εἰπεῖν.

B β'. Ἐν τούτῳ δὲ Οὐίτιγισ, ὁ τῶν Γότθων ἡγούμενος,
ἤδη τῷ πολέμῳ κεκακωμένος, πρόσβεις δύο παρ' αὐτὸν ἐπέμψεν,
ἀναπέσοντας ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύεσθαι, οὐ Γότθους μέντοι,
ὅπως μὴ κατάδηλοι αὐτόθεν γινόμενοι ζυγῆσι τὰ πρᾶσσόμενα,¹⁰
ἀλλὰ Λιγούρους ἱερεῖς, χρήμασιν ἀδροῖς ἐς ταύτην ἡγμένους τὴν
πρᾶξιν. ὧν ἄτερος μὲν (ὅσπερ ἀξιώτερος ἔδοξεν εἶναι, δόκη-
σίν τε καὶ ὄνομα ἐπισκόπου περιβεβλημένος οὐδὲν αὐτῷ προσῆ-
κον) ἐς τὴν πρεσβείαν καθίστατο, ὁ δὲ δὴ ἕτερος αὐτῷ ὑπηρε-
τῶν εἶπετο. ὁδῶ τε ἰόντες ἐς τὰ ἐπὶ τῆς Θυράκης χωρία ἐταιρί-¹⁵
ζονται τινα ἐνθένδε Σύρας τε καὶ τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς ἐρμηνεύ-
C σφίσιν ἐσόμενον, ἅπαντάς τε Ῥωμαίους λαθόντες ἐς τὰ Περσῶν
ἦδη ἀφίκοντο. ἄτε γὰρ ἐν σπονδαῖς καθεστῶτες οὐκ ἐς τὸ ἀκρι-
βὲς ταύτη ἐφύλασσαν. Χοσρόου δὲ ἐς ὕψιν ἐλθόντες ἔλεξαν
τοιούδε „Τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας, ὧ βουσιεῦ, πρόσβεις τῶν²⁰
αὐτοῖς ἕνεκα ζυμφόρων ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ζυμβαίνει ἐς τὴν
πρεσβείαν καθίστασθαι, ἡμᾶς δὲ Οὐίτιγισ ὁ Γότθων τε καὶ Ἰτα-
λιωτῶν βασιλεὺς ἐπέμψε τοὺς λόγους ὑπὲρ τῆς σῆς ποιησομένου

15. ἐς om. L. 19. δὲ] τε L.

in Persidem irruptione vastitatem late inferrent. Quam epistolam dicebat se ab Hunnis ipsis, a quibus conventus fuerat, accepisse. Ita Chosroes disturbare pacem quaerebat, ea Romanis obiciens, quae an vere et sine mendacio diceret, asseverare non possum.

2. Interea Vittigis, cui Gotthi parebant, variis iam affectus cladi- bus, ad Chosroem binos, qui illi expeditionem in Romanos suaderent, legatos misit, non Gotthos natione, ne primore specie agniti rem turbarent; sed Ligures sacerdotes pecunia ad id magna inductos; quorum alter, qui spectabilior videbatur esse, seque Episcopum habitu et nomine mentiebatur, princeps erat legationis; alter ipsum tanquam minister assectabatur. Hi profecti in Thraciam, sibi quemdam ex indigenis adiunxerunt, Syriae Graecaeque linguae futurum ipsis interpretem. Demum in Persidem pervenere, in seipsis Romanis omnibus; qui indiligentius, ut fit pacis tempore, oras illas custodiebant. Sic autem allocuti sunt Chosroem, ad conspectum eius admissi. *Plerumque fit, o Rex, oratores ut caeteri legationem obeant suae suorumque utilitatis gratia. At vos co consilio Vittigis Gotthorum Italiaeque Rex misit, ut apud te regni causam agamus tui. Tu ipsum coram hic praesentem cogita hac uti voce. Si quis*

ἀρχῆς· καὶ αὐτὸν νόμιζε παρόντα σοι ταυῶν φθέγγεσθαι τάδε.
 εἴ τις σε, ὦ βασιλεῦ, ξυελὼν φαίη τήν τε σὴν βασιλείαν καὶ
 πάντας ἀνθρώπους Ἰουστινιανῷ προέσθαι, ὀρθῶς ἂν εἶποι. ὁ
 μὲν γὰρ νεωτεροποιός τε ἂν φύσει καὶ τῶν οὐδ' ὅπωςιοῦν αὐτῷ
 5 προσηκόντων ἔρω, μένειν τε οὐ δυνάμενος ἐν τοῖς καθιστώσι,
 γῆν μὲν ἅπασαν ξυλλαβεῖν ἐπεθύμησεν, ἐκάστην δὲ ἀρχὴν περι- D
 βαλέσθαι ἐν σπουδῇ ἔσχεν. εἶτα (οὐδὲ γὰρ Πέρσας κατὰ μόνας
 ἐγχειρεῖν ἴσχευεν οὐδὲ Περσῶν οἱ ἀντιστατούντων οἶός τε ἦν ἐπ'
 ἄλλους ἵεναι) σὲ μὲν τῷ τῆς εἰρήνης παραπετάσματι ἔξαπατῶν
 10 ἔγνω, τοὺς δὲ λοιποὺς βιαζόμενος μεγάλας δυνάμεις ἐπὶ τῇ σῇ
 ἀρχῇ ἐταιρίζεσθαι. Βανδύλων μὲν οὖν ἤδη καθελὼν τὴν βασι-
 λείαν καὶ Μαυρουσίους καταστρεψάμενος, Γότθων αὐτῷ φιλίας
 ὀνόματι ἐκποδῶν ἵσταμένων, χρήματά τε μεγάλα καὶ σώματα
 πολλὰ ἐπαγόμενος ἐφ' ἡμᾶς ἤκει. ἔνδηλος δέ ἐστιν, ἦν καὶ Γότ-
 15 θους παντάπασιν ἐξελεῖν δύνηται, ὡς ξὺν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἤδη
 δεδουλωμένοις ἐπὶ Πέρσας στρατεύσει, οὔτε τὸ τῆς φιλίας ἐν-
 νοῶν ὄνομα οὔτε τι τῶν ὁμοωσομένων ἐρυθριῶν. ἕως οὖν ἔτι
 σοι λείπεται τῆς σωτηρίας ἐλπίς, μήτε ἡμᾶς ἐργάσῃ κακὸν περαι- P 90
 τέρω μηδὲν μήτε αὐτὸς πάθῃς, ἀλλ' ὄρα μὲν ἐν τοῖς ἡμετέροις V 283
 20 κακοῖς ὅσα ὀλίγῳ ὕστερον ξυμβήσεται Πέρσαις, ἐνθυμοῦ δὲ ὡς
 Ῥωμαῖοι τῇ σῇ βασιλείᾳ εὖνοι μὲν οὐκ ἂν ποτε εἶεν, δυνάμει δὲ
 κρείσσους γενόμενοι οὐδὲν μελλήσουσι τὸ ἐς Πέρσας ἔχθος ἐνδεί-

8. ἴσχευεν] „ἔσχευεν Reg.“ MALT. ἴσχευεν HmL. 16. στρατεύσει] στρατεύσειν Hl. ibid. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P.
 17. ὁμοωσομένων (sic) A. ὁμοωσομένων P. 18. τῆς] τις L.
 ibid. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P.

omnia uno verbo complexus, te regnum pariter tuum, o Rex, ac mortales universos Iustiniani potestati permittere dixerit, nae is recte. Nam ille, ut homo est novator et alieni appetentissimus natura, qui nec sciat stare pactis et constitutis; cum Orbi terrarum universo inhiat, tum singula asserere sibi regna contendit. Itaque, quoniam nec Persas potuit seorsum aggredi, nec caeteros, repugnantibus Persis, invadere; te pacis obtentu ludificari, dumque alias gentes vi subigit, magnas adversus imperium tuum copias comparare sibi decrevit. Iam certe, postquam regnum excidit Vandalarum ac Mauros perdomuit, Gotthis, ne ipsi se opponerent, amicitiae nomine summotis, iam, inquam, pecunia ac milite instructissimus nos adoritur. Quod si Gothicum quoque regnum everterit, procul dubio nos caeterosque, qui iugum iam accepere, armabit in Persas, et ad bellum ducet, nullam habens rationem nominis amicitiae, nec iusiurandum crubescens. Dum igitur spes adhuc tibi salutis restat, assiste nobis damnum inferre, nec ipse cape: sed in malis nostris ea prospice, quae Persis impendent: idque tecum reputa, nunquam bene affectos in regnum tuum Romanos fore, nec dilatos, ubi viribus superiores evaserint, odium in Per-

κνωσθαι. ἐν δέοντι τοίνυν τῇ ἔξουσίᾳ χρῆσαι, μὴ παυσαμένην ἐπιζητήσης. λωφήσασα γὰρ ἢ τῶν καιρῶν ἀκμὴν ἐπανέναι οὐδαμῶς πέφυκεν. ἄμεινον δὲ προτερήσαντα ἐν τῷ ἀσφαλεῖ εἶναι ἢ
 B τῶν καιρῶν ὑστερηκότα τὰ πάντα ἀσχερότατα πρὸς τῶν πολεμίων παθεῖν. “

Ταῦτα ἐπεὶ Χοσρόης ἤκουσεν, εὖ τέ οἱ πικραίνειν Οὐτίγης ἔδοξε καὶ λύνει τὰς σπονδὰς ἔτι μᾶλλον ἐν σπουδῇ εἶχε. φθόνῳ γὰρ ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἐχόμενος λογίζεσθαι ὡς ἤκιστα ἔγνω, ὅτι δὴ πρὸς ἀνδρῶν Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ δυσμενῶν μάλιστα οἱ λόγοι ἐς αὐτὸν γένοιτο. ἀλλὰ τῷ βούλεσθαι ἐς τὸ πει- 10
 σθῆναι αὐτόμολος ἦλθεν. ὃ δὴ καὶ ἐς τοὺς Ἀρμενίων τε καὶ Λαζῶν λόγους ὀλίγῳ ὑστερον ἔδραμεν ἄπερ μοι ἀντίκα μάλα λε-
 C λέξεται. καίτοι τοιαῦτα Ἰουστινιανῶ ἐπεκάλουν ἐγκλήματα, ἃ βασιλεῖ γενναίῳ εἰκότως ἂν ἐγκώμια εἶη, ὅτι δὴ τὴν βασιλείαν τὴν αὐτοῦ μείζῳ τε ποιῆσαι καὶ πολλῶ ἐπιφανιστέραν ἐν σπουδῇ ἔχοι. 15
 ταῦτα γὰρ καὶ Κύρω ἂν τις ἐπενέγκοι τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι. ἀλλὰ γὰρ φθόνῳ τὸ δίκαιον οὐδαμῇ εἴωθε ξυνοικίεσθαι. διὰ ταῦτα μὲν Χοσρόης τὰς σπονδὰς λύνει διεννοῖτο.

D γ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλο τι γενέσθαι τοιόνδε ξυμβέβη. 20
 Συμεώνης ἐκεῖνος, ὁ τὸ Φαράγγιον Ῥωμαίοις ἐνδοῦς, Ἰουστινιανὸν βασιλέα πείθει, ἔτι τοῦ πολέμου ἀκμᾶζοντος, κώμιας αὐ-
 H 48 τὸν τισιν ἀνδρῶν Ἀρμενίων δωρήσασθαι. κύριός τε τῶν χωρίων

2. ἐπιζητήσης] ἐπιζητήσας H: illud Hm.
 18. Χοσρόης] ὁ χοσρόης L.

15. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

sas conceptum effundere. Ergo opportune data utere facultate, ne postea substractam requiras. Reverti nequit clapsa semel occasio. Praestat autem ea antecapta esse in tuto, quam per segnitiam seram amissa indignissimis modis omnibus ab hoste haberi.

His Chosroes auditis, et Vittigis probata admonitione, pacem convellere multo acrius cupiebat. Etenim Iustiniano Aug. invidens, non cogitabat haec in illum ab inimicis iactari, nec iudicio, sed voluntate fidem iis habebat ultro; quemadmodum et paulo post habuit Armeniorum Lazorumque orationibus: ut quamprimum exponam. At illi in Iustiniano reprehendebant, quae in generoso Imperatore laudanda sunt: nempe studium, quo proferebat Imperii fines et splendorem augebat. Cuiusmodi sane crimina Cyro Persarum Regi et Alexandro Macedoni inferre quis posset. Verumenimvero non una solent Iustitia et Invidia habitare. His demum causis ad solvendam pacem Chosroes impellebatur.

3. Sub idem tempus res, quam hic subiiciam, contigit. Symeonis ille, qui Pharangium Romanis dedit, quo tempore bellum adhuc flagrabat, a Iustiniano Aug. vicis impetraverat aliquot, qui ad quosdam Armenios pertinebant. Eorum autem dominium cum esset adeptus, ab an-

γενόμενος πρὸς τῶν αὐτὰ πάλαι κεκτημένων ἕξ ἐπιβουλῆς θνή-
σκει. ἕξιερρασμένον δὲ τοῦ κακοῦ οἱ τοῦ φόρου ἀρχηγοὶ φεύ-
γουσιν ἐς τὰ Περσῶν ἤθη. ἀδελφῶ δὲ ἦσθιν δύο Περσόζον παῖδε.
βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀκοίους, τὰς τε κόμας Ἀμαζάσπη παραδί-
5 δωσι τῷ Συμεώνου ἀδελφιδῷ καὶ ἄρχοντα κατεστήσαιο Ἀρμενίοις
αὐτόν. τοῦτον τὸν Ἀμαζάσπην, προΐοντος τοῦ χρόνου, Ἰου-
στινιανῷ βασιλεῖ τῶν τις ἐπιτηδείων διέβαλλεν, Ἀκάκιος ὄνομα,
κακουργεῖν τε ἐς Ἀρμενίους καὶ βουλευέσθαι Πέρσους ἐνδοῦναι P 91
Θεοδοσιούπολιν τε καὶ ἄλλα ἄττα πολίσματα. ταῦτα εἰπὼν γνώ-
0 μη βασιλέως Ἀκάκιος τὸν Ἀμαζάσπην δόλῳ ἔκτεινε, καὶ τὴν Ἀρ-
μενίων ἀρχὴν δόντος βασιλέως ἔσχεν αὐτός. πονηρὸς δὲ ὢν φύ-
σει ἔσχε καθ' ὃ τι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη ἐνδείξοιτο. γέγονεν οὖν ἐς
τοὺς ἀρχομένους ὠμότατος ἀνθρώπων ἀπάντων. τὰ τε γὰρ χρή-
ματα ἐληίξετο οὐδενὶ λόγῳ καὶ φόρον αὐτοῖς ὑπαγωγὴν οὔποτε
5 οὔσαν ἐς κεντηνάρια τέσσαρα ἔταξεν. Ἀρμένιοι δὲ (φέρειν γὰρ
οὐκέτι αὐτὸν οἳοί τε ἦσαν) κτείνουσί τε ξυμφρονήσαντες τὸν Ἀκά-
κιον καὶ ἐς τὸ Φαράγγιον καταφεύγουσι.

Διὸ δὴ Σίτταν ἐπ' αὐτοὺς ἐκ Βυζαντίου βασιλεὺς ἔπεμψεν. B
ἐνταῦθα γὰρ ὁ Σίττας διέτριβεν, ἐπειδὴ Ῥωμαίοις ἐγένοντο αἱ
0 πρὸς Πέρσας σπονδαί. ὅς δὲ ἐπ' Ἀρμενίους ἐλθὼν τὰ μὲν
πρῶτα ἐς τὸν πόλεμον ὀκνηρῶς ἦει, τιθασεύειν μέντοι καὶ ἐπὶ
τὰ πρότερα ἤθη ἀντικαθιστάναι τοῖς ἀνθρώποις ἠπειέγετο, πεί-

4. Ἀμαζάσπη] ἀμαζάσπι H et infra ἀμαζάσπιν. 5. ἀρμενίοις A.
Ἀρμενίας P. 21. τιθασεύειν] Vulgo τιθασσεύειν.

tiquis possessoribus ex insidiis occisus est. Patrata caede, fugerunt in Persidem eius auctores, duo germani fratres, Perozis filii. Re audita, Amasaspi Symeonis ex sorore nepoti vicos Augustus concessit, eundemque praefecit Armeniae. Processerat tempus, cum Acacius apud Iustinianum Aug. cui familiaris erat, criminatus est Amasaspem, ab eo vexari dicens Armenios et agitari consilium prodendi Persis Theodosiopolin atque alia quaedam oppida. Sua functus delatione, dolo ipsum peremit de sententia Imperatoris; a quo etiam Armeniae praepositus fuit. Verum homo ad flagitia natus, eo gradum hunc honoris obtinuit, ut latentes animi mores clarius patefaceret. Mortalium fuit omnium in subditos crudelissimus. Nam illos de nihilo depeculabatur, et tributo quadringentorum pondo auri oneraverat inaudito. Tandem Armenii, cum iam Acacium ferre non possent, conflata conspiratione eum tollunt e medio, seque recipiunt in Pharangium.

Eo Sittam Augustus misit Byzantio: in urbe enim Sittas ab illo tempore degabat, quo pacem cum Persis Romani fecerant. Is ubi in Armeniam pervenit, in bellum remisse institit initio, enitens ipso delinire, et in pristinas sedes reducere, hoc promisso, persuasurum se Principi,

θειν βασιλέα ὑποσχόμενος ἀφεῖναι αὐτοῖς τὴν καινὴν τοῦ φόρου ἀπαγωγὴν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν βασιλεὺς τῆς μελλήσεως πολλὰ ὀνειδίζων ἐκάκιζεν, ἠγμένος ταῖς Ἀδολίου διαβολαῖς τοῦ Ἀκακίου παι-
 V 284 δός, ἐνταῦθα ἤδη ὁ Σίττας τὰ ἐς τὴν ζυμβολὴν ἐξηροτίετο. καὶ
 πρῶτον μὲν ὑποσχέσει πολλῶν ἀγαθῶν ἀναπέθειν τε καὶ ἑταιρί- 5
 ζεσθαι αὐτῶν τινὰς ἐνεχείρησεν, ὅπως αὐτῷ ῥάων τε καὶ ἀπονω-
 C τέρα ἢ ἐς τοὺς λοιποὺς ἐπικράτησις γένοιτο. καὶ οἱ τὸ τῶν Ἀπε-
 ττιανῶν καλούμενων γένος, μέγα τε ὄν καὶ πολυάνθρωπον, προσ-
 χωρεῖν ἤθελε. πέμψαντές τε παρὰ τὸν Σίτταν ἐν γράμμασιν
 ἐδέοντο δίδοναι τὰ πιστὰ σφίσι, ὅτι δὴ, ἦν τῷ ἔργῳ τοὺς ὁμο- 10
 γενεῖς ἀπολιπόντες ἤξωσιν ἐς τὴν Ῥωμαίων παράταξιν, κακῶν
 παντάπασιν ἀπαθεῖς μείνωσι, τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες. ὁ δὲ
 αὐτοῖς ἕσμενός τε γράψας ἐν βιβλιδίῳ, καθάπερ ἐδέοντο, τὰ
 πιστὰ ἔδωκε, καὶ τὸ γράμμα κατασημηνάμενος ἐς αὐτοὺς ἐπέμψε.
 Φαρσῶν τε ὡς δι' αὐτῶν ἀμαχητὶ τοῦ πολέμου κρατήσῃ, τῷ 15
 παντὶ στρατῷ ἐς χωρίον Οἰνοχάλακων ἦει, ἐνθα τοὺς Ἀρμενίους
 D ἑστρατοπεδεῦσθαι ζυνέβαινε. τύχη δὲ τινι οἱ τὸ βιβλίον ἔχοντες
 ἐτέρα ἰόντες ὁδῷ Ἀπεττιανοῖς ἐντυχεῖν οὐδαμῇ ἴσχυσαν. μοῖρα
 μέντοι τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ὀλίγοις τισὶν αὐτῶν ἐντυχόντες, οὐκ
 εἰδότες τε τὰ ζυγκείμενα, ὡς πολεμίοις ἐχρήσαντο. καὶ αὐτὸς 20
 Σίττας ἐν σπηλαίῳ που παῖδάς τε αὐτῶν καὶ γυναῖκας λαβὼν
 ἔκτεινεν, ἢ τὸ γεγονός οὐ ζυνείεις ἢ δι' ὀργῆς Ἀπεττιανούς ἔχων,
 ὅτι οἱ, καθάπερ ζυνέκειτο, οὐ προσεχώρουν.

6. ἐνεχείρησεν] ἀνεχώρησεν Hm. 7. ἐς A. εἰς P. *ibid.* Ἀπε-
 ττιανῶν] *Aspetiani* RV hic et infra. 13. βιβλιδίῳ] βιβλίῳ L.
 18. Ἀπεττιανοῖς] ἀπεσττιανοῖς L. 21. Σίττας] *ίου ἰού τί πέπον-*
θας σίττα, *margo A.*

ut eos nova tributī pensione levaret. At postquam eius cunctationem Augustus calumniis Adolii filii Acacii inductus gravi notavit exprobratione, se ad praelium accinxit: prius tamen amplis pollicitationibus ad se pertrahere nonnullos sibi que adiungere tentavit, quo facilius reliquos expugnaret. Iamque Apetiani, magna ac frequens natio, deditiōnem facere constituerant, et per legatos fidem a Sitta petierant scripto testatam, si reipsa a popularibus suis ad aciem Romanam transirent, sua se possessuros incolumes; ac libenter ille, quemadmodum postulabant, fidem iis dederat mandatam scripto, literasque obsignatas miserat; quin etiam ipsorum opera victoriam absque praelio sibi spondens cum exercitu universo accesserat Oenochalacos, ubi castra habebant Armenii: sed accidit ut tabellarii diversam ingressi viam ab Apetianis deerraverint. Praeterea pars Romani exercitus nacta ex eorum numero aliquot, et conventorum ignara, ipsos pro hostibus habuit. Denique Sittas ipse liberos illorum et coniuges in quadam spelunca deprehensos trucidavit, sive inscius quoniam essent, sive iratus Apetianis, quod ad se, ut convenerat, non transirent.

Οἱ δὲ Θυμῶ ἤδη ἐχόμενοι ξὺν τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ὡς ἐς μά-
 χην ἐτάξαντο. ἄτε δὲ ἐν δυσχωρίαις χαλεπαῖς τε καὶ κρημνώδε-
 σιν ἐκάτεροι ὄντες οὐκ ἐν ἐνὶ χώρῳ ἐμάχοντο, ἀλλὰ διασκεδαννύ-
 μνοι ἐν τε ὑπωρείαις καὶ φάραγμα. τετύχηκεν οὖν τῶν Ἀρμενίων
 5 ὀλίγους τινὰς καὶ Σίτταν τῶν ἐπομένων οὐ πολλοὺς ἔχοντα ἀλ-
 λήλων πη ἄγχιστα ἶέναι, φάραγος σφίσι τινὸς μεταξὺ οὔσης. P 92
 ἰππεῖς δὲ ἦσαν ἐκάτεροι. ὁ μὲν οὖν Σίττας, ὀλίγων οἱ ἐπισπο-
 μένων, ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τὴν φάραγμα διαβάς ἤλαυεν, Ἀρμε-
 νιοὶ δὲ ὀπίσω ὑποχωρήσαντες ἔστησαν, καὶ ὁ Σίττας οὐκέτι ἐδίω-
 10 κεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμενεν. ἄφρω δὲ τις τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ,
 Ἔρουλος γένος, διώξιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πεπονημένος, ἐνθ' ἔνδε
 τε ξὺν Θυμῶ ἀπελαύνων παρὰ τοὺς ἀμφὶ τὸν Σίτταν ἤλθεν. ἐτύγ-
 χανε δὲ ὁ Σίττας ἐς τὸ ἔδαφος τὸ δόρυ ἐρείσας· ὃ δὴ ὁ τοῦ Ἐρού-
 λου ἵππος ἐπιπεσὼν ξὺν πολλῇ ῥύμῃ κατέαξε. τὸν τε στρατηγὸν
 15 τοῦτο ἠγίασεν ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν τῶν τισ' Ἀρμενίων ἰδὼν
 ἔγνω τε καὶ Σίτταν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἰσχυρίζετο εἶναι.
 ξυμβῆβαινε γάρ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ κράνος οὐκ εἶναι. διὸ δὴ τοὺς πο- B
 λεμίους οὐκ ἔλαθε ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα ἦκων. Σίττας μὲν
 οὖν, ἐπεὶ ταῦτα τοῦ Ἀρμενίου ἤκουσε λέγοντος καὶ τὸ δόρυ,
 20 ὡσπερ ἐρρήθη, οἱ ἀποκαυλισθὲν ἐς τὴν γῆν ἔκειτο, σπασάμενος H 41
 τὸ ξίφος τὴν φάραγμα διαβαίνειν εὐθὺς ἐνεχείρησεν. οἱ δὲ πολέ-
 μοι σπουδῆ πολλῇ ἐπ' αὐτὸν ἤλαυνον, καὶ τις αὐτὸν καταλαβὼν

4. ὑπωρείαις] ὑπωρίαις H. 6. ἶέναι] εἶναι Pm. 11. Ἔρου-
 λος] Legebatur Ἔλουρος et infra Ἐλούρον. Correxī ex RV. Idem
 vitium infra p. 138 d. et in Menandri Excerptis p. 285, 7. ubi cor-
 rexit Niebuhrius. Apud Procopium recte alibi Ἔρουλοι: vide indi-
 cem. 20. ἐρρήθη] ἐρρέθη P. 21. οἱ] Vulgo οἱ.

Illi iam animis exasperati, cum caeteris omnibus ad pugnam sese
 composuere. Et quoniam confragosa regio deruptaque praecipitiis erat,
 non uno in loco uterque exercitus, sed sparsi in clivis et vallibus mani-
 puli decertabant. Tum forte globus Armeniorum, et Sittas parva suo-
 rum stipatus manu, equites utrique, proVecti contra se invicem proxime
 sunt; sic tamen ut vallis interiaceret: quam Sittas cum paucis transgres-
 sus, equum in hostes egit. Ubi vero referentes pedem Armenii substite-
 runt, cursum et ipse reprimens in vestigiis haesit. Ecce quidam e Rom.
 exercitu, natione Elurus, facta in hostem incursione, ad Sittam, qui
 hastam solo infixerat, recurrit ardens. Illam Eluri equus magno ruens
 impetu confregit: unde gravissimum dolorem animo cepit Magister mili-
 tum: quem conspicatus quidam Armenius, ut agnovit, sociis asseverat
 hunc esse Sittam. Forte enim galea caput nudaverat: quo facto hosti-
 bus ipse prodidit se illuc venisse, et quidem paucis comitatum. Ea di-
 centem Armenium simul audit, quia fracta, ut dixi, hasta humi iacebat,

ἐν τῇ φάραγγι ξίφει ἐς ἄκραν κεφαλὴν ἔτυψε πληγῇ ἐγκαρσίᾳ. καὶ τὸ μὲν βρέγμα ὅλον ἀφείλετο, τοῦ δὲ ὀστέου ὁ σίδηρος οὐδαμῆ ἦψατο. καὶ ὁ μὲν Σίττας ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον πρόσω ἤλαυνεν, Ἀρταβάνης δὲ Ἰωάννου παῖς Ἀρσακίδης ὀπισθεν ἐπιπεσὼν
 C καὶ παίσας τῷ δόρατι ἔκτεινεν. οὕτω τε ὁ Σίττας ἐξ ἀνθρώπων 5 ἠφάνιστο οὐδενὶ λόγῳ, ἀναξίως τῆς τε ἀρετῆς καὶ τῶν ἐς τοὺς πολεμίους αἰεὶ πεπραγμένων, ἀνὴρ τὸ τε σῶμα ἐς ἄγαν καλὸς γεγονὼς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, στρατηγὸς δὲ ἄριστος τῶν καθ' αὐτὸν οὐδενὸς ἦσσαν. τινὲς δὲ φασὶ τὸν Σίτταν οὐ πρὸς τοῦ Ἀρταβάνου ἀπολωλέναι, ἀλλὰ Σολομῶνα, λίαν ἐν Ἀρμενίοις 10 ἀφαιρῆ ἄνδρα, τὸν ἄνθρωπον διαχορήσασθαι.

Τελευτήσαντος δὲ Σίττα Βούζην βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς Ἀρμενίους ἐκέλευεν ἵεναι· ὅς ἐπεὶ ἀγχιστά που ἐγένετο, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς βασιλεῖ τε καταλλάξιν Ἀρμενίους ὑποσχόμενος ἅπαντας καὶ ὑπὲρ τούτων ἐς λόγους οἱ ἐλθεῖν ἀξιῶν τῶν δοκίμων τινάς. 15
 D οἱ μὲν οὖν ἄλλοι οὔτε πιστεύειν τῷ Βούζῃ εἶχον οὔτε τοῖς λόγοις ἐνδέχασθαι τοὺς αὐτοῦ ἠθέλον. ἦν δὲ τις αὐτῷ μάλιστα φίλος ἀνὴρ Ἀρσακίδης, Ἰωάννης τούνομα, Ἀρταβάνου πατήρ, ὃς δὴ τῷ Βούζῃ τότε αἰτε φίλῳ θαρσύνσας ξύν τε Βασσάκῃ τῷ κηδεστῇ καὶ ἄλλοις τισὶ παρ' αὐτὸν ἦλθεν· οἱ δὲ ἐν χωρίῳ γενόμενοι τε 20 καὶ ἀλλισθέντες, ἔνθα τῷ Βούζῃ τῇ ὑστέραια ἐντυχεῖν ἔμελλον, V 285 ἤσθοντο ἐς κύνκλωσιν πρὸς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἤκοντες. πολλὰ

5. τε A. δὲ P. 13. ἐκέλευεν L. ἐκέλευσεν P. 15. τῶν δοκίμων] τοὺς δοκίμους L. 16. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 19. αἶτε om. L.

educto gladio iterum transire vallem aggreditur. Advolant hostes: atque unus ipsum assecutus in valle obliquo ictu verticem percudit demetitque sinciput, osse minime violato acie ferri. Porro Sittas pergebat, equum citans velocius; sed irruens a tergo Artabanus filius Ioannis Arsacides, illum transfixit hasta atque confecit. Ita Sittas temere periit, fato sublatus parum digno virtute sua et rebus in hostes semper praeclare gestis: vir eximia corporis forma praeditus, et cum bellica fortitudine, tum imperandi peritia nemini aetatis suae secundus. Non desunt qui illum dicant non Artabanis manu, sed Solomonis, Armeni ignobilissimi, cecidisse.

Extincto Sitta, Buzem in Armeniam destinavit Imperator. Ille iam loco proximus, in quo erant rebelles, pollicetur per internuntios se apud Principem Armenios omnes restitutum in gratiam, et ad colloquium optimates invitat. Plerisque Buzi diffidentibus ac respicientibus ipsius dicta, Artabanis pater Ioannes Arsacides, Buzi amicissimus, huic tanquam amico fidens, ad eum se contulit cum genere suo Bassace aliisque nonnullis. Postquam eo venerunt, sibi que sedem optarunt ad nocturnam quietem, ubi postridie cum Buze acturi erant; se in Rom. exercitum delapsos,

μὲν οὖν τὸν Ἰωάννην Βασσάκης ὁ γαμβρὸς ἐλιπάρει δρασμοῦ ἔχε-
σθαι. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πείθειν οὐκ εἶχε, μόνον ἐνταῦθα καταλι-
πὼν ζῆν τοῖς ἄλλοις ἅπασι λαθὼν τοὺς Ῥωμαίους, ὁδῶ τῇ αὐτῇ
ὀπίσω ἀπῆλυνε. Βούζης τε τὸν Ἰωάννην μόνον εὐρῶν ἔκτεινε,
5 καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὔτε τινα ἐλπίδα ἐς Ῥωμαίους Ἀρμένιοι ξυμβάσειος P 93
πέρι τὸ λοιπὸν ἔχοντες οὔτε βασιλέα τῷ πολέμῳ ὑπεραίρειν οἷοί τε
ἔντες παρὰ τὸν Περσῶν βασιλέα ἦλθον, Βασσάκου σφίσις ἡγου-
μένον, δραστηρίου ἀνδρός. ὧν τότε οἱ πρῶτοι Χοσρόῃ ἐς ὕμιν
ἔλθόντες ἔλεξαν τοιάδε, „Εἰσὶ μὲν ἡμῶν πολλοὶ Ἀρσακίδαι, ὧ
0 δέσποτα, ἐκείνου Ἀρσάκου ἀπόγονοι, ὃς δὴ οὔτε τῆς Πάρθων
βασιλείας ἀλλότριος ἐτύγχανεν ὢν, ἡνίκα ὑπὸ Πάρθοις ἔκειτο τὰ
Περσῶν πράγματα, καὶ βασιλεὺς ἐπιφανῆς γέγονε τῶν καθ' αὐ-
τὸν οὐδενὸς ἦσσαν. πάρεσμεν δὲ τανῦν εἰς ὑμᾶς ἅπαντες δοῦλοί
τε καὶ δραπέται γεγεννημένοι, οὐχ ἐκούσιοι μέντοι, ἀλλ' ἠναγκα-
5 σμένοι ὡς μάλιστα, τῷ μὲν φαινομένῳ ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, B
τῷ δὲ ἀληθεῖ λόγῳ ὑπὸ σῆς, ὧ βασιλεῦ, γνώμης. εἶπερ ὁ τὴν
ἰσχὴν τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις διδοὺς αὐτοὺς ἂν φέροιτο καὶ τὴν
αἰτίαν τῶν ἔργων δικαίως. εἰρήσεται δὲ μικρὸν ἄνωθεν ὅπως δὴ
ἅπασι παρακολουθεῖν τοῖς πεπραγμένοις δυνήσεσθε. Ἀρσάκης
1 γὰρ ὁ τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων βασιλεὺς ὕστατος ἐξέστη τῆς
ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ Θεοδοσίῳ τῷ Ῥωμαίων αυτοκράτορι ἐκὼν γε
εἶναι, ἐφ' ᾧ δὴ ἅπαντες οἱ κατὰ γένος αὐτῷ μέλλοντες πάντα

4. βούζης τε L. Βούζης δὲ P. 5. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδὲ P.
6. περὶ] περὶ P. 7. ἦλθον] ἦλθεν L. 19. δυνήσεσθε] δυνή-
σησθε LHm. 21. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

iam circumveniri sensere. Hic Ioannem rogare etiam atque etiam Bassa-
ces gener ut fugae se commendaret: sed frustra. Quare obstinatum ibi
solum relinquens, eadem via cum sociis rediit, clam Romanis. Buzes
Ioannem solum nactus, eum occidit. Tunc Armenii spe omni deposita
reconciliandae cum Romanis gratiae, cum nequirent superiores armis esse
Augusto; duce Bassace viro strenuo Regem Persarum adeunt. Intromis-
si ad Chosroem eorum principes, verba in hunc fere modum fecerunt.
Arscidae quidem hic sunt, Domine, non pauci e nostro numero: scilicet
Arscis illius nepotes, qui non erat sanguine alienus Parthorum Regibus,
quando his Persae suberant, et quo Regem ipsius aetas nullum tulit illu-
striorem. Nunc vero in conspectum venimus vestrum, servi omnes, et qui-
dem fugitivi: conditionem istam non amplexi sponte; sed subire coacti,
ei, ut quidem apparet, dominationis Romanae; reapse autem voluntate,
Rex, tua: si quidem in eum, qui iniuriam inferre volentibus vires praebet,
conferri, quae illi perpetrant, iure possunt. Atque ut animo comprehensa
res tota teneatur, paulo altius repetemus. Arsaces, is qui Rex fuit pos-
tremsus e maioribus nostris, Theodosio Rom. Imp. regno suo cessit ultro
hac lege, ut omni deinceps aevo quicumque ipsum propinquitate continge-

τὸν αἰῶνα προσήκειν τὰ τε ἄλλα βιοτεύσουσι κατ' ἐξουσίαν καὶ
 φόρου ὑποτελεῖς οὐδαμῇ ἔσονται. καὶ διεσώσάμεθα τὰ ξυγκεί-
 μενα, ἕως ἡμεῖς ταύτας πεποίησθε τὰς διαβοήτους σπονδὰς, ἃς
 C δὴ κοινόν τινα ὄλεθρον καλῶν τις, οἴομεθα, οὐκ ἂν ἀμάρτοι. φί-
 λων τε γὰρ καὶ πολεμίων τὸ ἐντεῦθεν ἀφροντιστήσας ἅπαντα ξυν-
 ἔχεέ τε καὶ ξυνετάρραξε τὰ ἀνθρώπεια ὁ σὸς, ὃ βασιλεῦ, τῷ λόγῳ
 μὲν φίλος, ἔργῳ δὲ δυσμενής. ὅπερ καὶ αὐτὸς οὐκ εἰς μακρὴν
 εἴση, ἐπειδὴν τάχιστα τοὺς ἐσπερίους οἶός τε ἢ παντάπυσι κατα-
 στρέψασθαι. τί γὰρ τῶν πρότερον ἀπειρημένων οὐκ ἔπραξεν;
 ἢ τί οὐκ ἐκίνησε τῶν εὖ καθεστῶτων; οὐχ ἡμῖν μὲν φόρου ἀπα-
 γωγὴν ἔταξεν οὐ πρότερον οὔσαν, καὶ Τζάνους τοὺς ὁμόρους ἡμῖν
 ἀυτονόμους ὄντας δεδούλωται, τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν ἀθλίων Λαζῶν
 ἀρχοντα Ῥωμαῖον ἐπέστησε; πρᾶγμα οὔτε τῇ φύσει τῶν πραγμά-
 D των ξυμβαῖνον οὔτε λόγῳ ῥᾶδιον ἐρμηνεύεσθαι. οὐ Βοσπορίταις
 μὲν τοῖς Οὐννων κατηκόοις στρατηγὸς ἐπεμψε καὶ τὴν πόλιν 15
 προσεποιήσατο οὐδὲν αὐτῷ προσήκον, ὁμαιομίαν δὲ πεποιήται
 H 50 πρὸς τὰς τῶν Αἰθιοπίων ἀρχὰς, ὧν καὶ ἀνήκοοι τὸ παράπαν Ῥω-
 μαῖοι ἐτύγγανον ὄντες; ἀλλὰ καὶ Ὀμηρίτας τε καὶ Θάλασσαν τὴν
 ἐρυθρὰν περιβέβληται καὶ τὸν φοινικῶνα προστίθησι τῇ Ῥωμαίων
 ἀρχῇ. ἀφίεμεν γὰρ λέγειν τὰ Λιβύων τε καὶ Ἰταλῶν πάθη. ἢ 20
 γῆ τὸν ἀνθρώπον οὐ χωρεῖ ξύμπασα· μικρὸν ἔστιν αὐτῷ πάντων
 ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων κρατεῖν. ὁ δὲ καὶ τὸν αἰθέρα περισκοπεῖ

1. βιοτεύσουσι] βιωτεύσουσι P. 11. Τζάνους] ζάνους L. Za-
 nos RV. 13. ἐπέστησε] ἐπέστησεν L.

rent, cum in caeteris rebus viverent ad arbitrium suum, tum omnium omni-
 no vectigalium immunes forent. Quibus pactis sua vis constitit, donec pa-
 cem illam fecistis adco decantatam; quam, nostra quidem sententia, com-
 munem pestem haud male quis appellarit. Ex eo tempore nulla amicorum
 iuxta hostiumque habita ratione, humana omnia miscuit perturbavitque
 tuus ille, o Rex, verbo amicus, re infensissimus inimicus: qualem ipse bre-
 vi cognoscet, simul ac perdomuerit Occidentem. Quid enim ex iis, quae
 praevetita fuerant, non admisit? quid de rite sancitis non movit? An-
 non tributum nobis novum, Tzanis finitimis, cum essent liberi, servitutem
 imposuit? et, quae indignitas est naturae rerum contraria nec verbis fac-
 ile explicabilis, Ducem Romanum praeposuit miserorum Lazorum Regi?
 Nonne Ducibus missis ad Bosporitas, Hunnis subditos, ditioni suae urbem
 adiecit, in quam nihil habebat iuris, ac belli societatem coit cum principi-
 bus Aethiopum, quos Romani ne nomine quidem norant. Quid quod et
 Homeritas, et mare Rubrum potentia sua complexus est, Romanoque Im-
 perio Palmetum adiunxit. Silentio clades Africae atque Italiae praeter-
 mittimus. Tellus hominem universa non capit, eique parum est cunctis
 mortalibus dominari. Coelum etiam circumspectat, et in alium Orbem ali-

καὶ τοὺς ὑπὲρ τὸν ὠκεανὸν διερευνᾶται μυχοὺς, ἄλλην αὐτῷ τινα οἰκουμένην περιποιεῖσθαι βουλόμενος. τί σὺν ἔτι, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις; τί δὲ τὴν κάκιστα ἀπολουμένην εἰρήνην αἰσχύνῃ, ὅπως P 94 δηλαδὴ σε ὑστάτην ποιήσῃται βρωῶσιν τῶν ἄλλων ἀπάντων; εἰ μὲν ἔστι σοι βουλομένῳ μαθεῖν ὁποῖός τις ἂν Ἰουστινιανὸς ἐς τοὺς αὐτῷ εἰκοντας γένοιτο, ἐγγύθεν σοι τὸ παράδειγμα παρ' ἡμῶν αὐτῶν ἔστι καὶ τῶν ταλαιπώρων Λαζῶν· εἰ δὲ, ὅπως ποτὲ εἴωθε τοῖς τε ἀγνώστοι καὶ τοῖς οὐδ' ὄτιοῦν ἡδικοῦσι χρῆσθαι, Βανδίλους τε καὶ Γότθους καὶ Μαυρουσίους διαλογίζου. τό τε δὴ κερφάλαιον οὐπω λέλεκται. οὐκ Ἀλαμοίνδαρον μὲν ἐν σπονδαῖς τὸν σὺν, ὦ κράτιστε βασιλεῦ, δοῦλον ἀπάτη τέ περιελθεῖν καὶ βασιλείας ἀποστῆσαι τῆς σῆς ἔργον πεποιήται, Οἴννοους δὲ τοὺς οὐδαμόθεν αὐτῷ γνωρίμους ἐπὶ τοῖς σοῖς ἔναγχος ἐταιριάζεσθαι B πρῶμασιν ἐν σπονδῇ ἔσχε; καίτοι πρῶξις ἀποπρωτέρου ταύτης οὐ γέγονεν ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐπειδὴ γὰρ ἤσθετο, οἴμαι, εἰς πέρας αὐτῷ ὅσον οὐπω ἀφῆξεσθαι τὴν τῶν ἐσπερίων καταστροφὴν, τοὺς ἐφόους ἤδη μετελθεῖν ἡμᾶς ἐγκεχειρήκεν, ἐπεὶ καὶ μόνον ἀπολέλειπται αὐτῷ ἐς ἀγῶνα τὸ Περσῶν κράτος. ἢ μὲν οὖν εἰρήνην τὸ ἐκείνου μέρος ἤδη σοι λέλυται, καὶ σπονδαῖς αὐτὸς πέρας ταῖς ἀπεράντοις ἐπέθρεκε. λύουσι γὰρ τὴν εἰρήνην οὐχ οἱ ἂν ἐν ὕπλοις V 286 γένοιτο πρῶτοι, ἀλλ' οἱ ἂν ἐπιβουλεύοντες ἐν σπονδαῖς τοῖς πέλας ἄλοϊεν. τὸ γὰρ ἔγκλημα τῷ ἐγκεχειρηκότι, κἂν ἀπῆ τὸ κα- C

3. μέλλεις] μέλλεις A. 5. τις om. L. 6. εἰκοντας LPm. ἤκοντας P. obtemperantes RV. 8. ἀγνώστοι] ἄλλοις L, qui proxima usque ad παντὸς χρόνον om. 11. τὸν σὺν] ταῖς σαῖς A. 18. αὐτῷ Pm. αὐτῶν P.

quem cupiditatem extendens reductos trans Oceanum sinus scrutatur. Quid igitur, o Rex, adhuc differs? Cur pacem illam perditissimam colis, postremus omnium devorandus? Si vis discere qualem se suis praebeat clientibus Iustinianus; vicinum in nobis Lazisque infelicibus exemplum habes, quo docearis; si quaeris quomodo externos, a quibus nullam accepit iniuriam, tractare soleat; in Fandalos, Gotthos, Mauros animum intende. Nondum tamen caput attigimus. Quid non egit post confectam pacem ut Alamundarum servum tuum, Rex optime, fraude circumveniret, et a regno tuo defectione abstraheret? quid nuper, ut sibi in perniciem tuam Hunnos coniungeret nullo usu cognitos? Qua molitione insolentior nulla post homines natos extitit. Enimvero ubi, credo, animadvertit brevi debellatum iri in Occidente, iam ad vos, qui Orientem tenetis, convertit impetum: quoniam nullum modo regnum, praeter Persicum, superest, quod bello petat. Itaque pax, quod ad ipsum attinet, tibi nunc soluta est, et quae in tempus infinitum pacta fuerat, huic ille iam finem dedit. Pacem enim rescindunt non qui arma capiunt primi; sed qui pacis tempore in aliqua adversus vicinos machinationeprehenduntur. Nam quisquis aggressus est

τορθοῦν, πέπρακται. ὅπη ποτὲ δὲ ὁ πόλεμος χωρήσει παντὶ που δῆλον. οὐ γὰρ οἱ τὰς αἰτίας τῶ πολέμου παρασχόμενοι, ἀλλ' οἱ τοὺς παρασχομένους αὐτὰς ἀμνόμενοι, κρατεῖν ἀεὶ τῶν πολεμίων εἰώθασιν. οὐ μὴν οὐδὲ ἐξ ἀντιπάλου ἡμῖν τῆς δυνάμεως ὁ ἀγὼν ἔσται. Ῥωμαίοις γὰρ τῶν τε στρατιωτῶν πλείστους πρὸς 5 ταῖς τῆς οἰκουμένης ἐσχατιαῖς ξυμβαίνει εἶναι καὶ δυοῖν στρατηγοῖν, ὅπερ αὐτοῖς ἄριστοι ἦσαν, τὸν ἕτερον μὲν Σίτταν κτείναντες ἤκομεν, Βελισάριον δὲ οὐποτε Ἰουστινιανὸς τὸ λοιπὸν ὄψεται. D οὐπερ ἐκεῖνος ὀλιγορήσας μεμένηκε πρὸς ταῖς ἡλίον δυσμαῖς, αὐτὸς ἔχων τὸ Ἰταλῶν κράτος. ὥστε σοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἰόντι 1 ἀπαντήσῃ τῶν πάντων οὐδεὶς, ἔξεις δὲ καὶ ἡμᾶς εὐνοία τε, ὡς τὸ εἶκος, καὶ χωρίων ἐμπειρία πολλῇ τῶ σῶ στρατῶ ἔξηγουμένους.“ ταῦτα ἐπὶ Χοσρόης ἤκουσεν, ἦσθη τε καὶ ξυγκαλέσας εἴ τι ἐν Πέρσαις καθαρὸν ἦν ἐς πάντας ἐξήνεγκεν ἢ τε Οὐτίτιγίς ἔγραψε καὶ ὅσα οἱ Ἀρμένιοι εἶπον, ἀμφὶ τε τῶ πρακτέῳ βουλήν 1 ἔθηκεν. ἔνθα δὴ ἐλέχθησαν μὲν γινῶμαι πολλαὶ ἐφ' ἐκάτερά φέρονσαι, τέλος δὲ πολεμητέα σφίσις ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐπὶ Ῥωμαίους ἔδοξεν εἶναι. ἦν γὰρ τοῦ ἔτους μετόπωρον, τρίτον καὶ δέκατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλείως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος. οὐ μέντοι Ῥωμαῖοι τοῦτο ὑπόπτειον, οὐδὲ δὴ Πέρ- 2 σους λύσειν ποτὲ τὰς ἀπεράντους καλουμένας σπονδάς ᾤοντο, καίπερ Χοσρόην ἀκούσαντες τῶ τε σφῶν αὐτῶν βασιλεῖ ἐγκαλεῖν οἷς

14. εἴ τι ἐν Πέρσαις — ἐξήνεγκε] Suidas s. v. καθαρῶς.

16. μὲν om. I.

scelus, optato licet successu careat, iam id patravit. Quem autem habiturum sit bellum exitum, nemini obscurum est. Neque enim qui belli causas praebent ac semina iaciunt, victoria potiri solent; sed qui belli auctores improbos ulciscuntur. At neque acquo Marte congredi hostis nobiscum poterit: siquidem copiarum partem maximam in extremo Orbe Romani habent, et Ducum praestantissimorum, qui ipsis erant omnino duo, alterum, nimirum Sittam, recentissime interfecimus; Belisarium vero visurus nunquam est Iustinianus; quem ille floccipendens, restitit in Occidente, regno Italiae occupato. Quare in hostes vadenti tibi nemo unus omnium occurret: nobis autem et benevolis, ut par est, et locorum peritissimis viae ducibus uti poteris. Ea Chosroes oratione audita cum voluptate, deinde convocatis qui inter Persas eminebant, tum quae scripserat Vittigis, tum quae Armenii dixerant plane exposuit, et quid opus facto esset instituit quaerere. Multis in utramque partem prolatis sententiis, denique placuit inferre primo vere Romanis arma. Erat autumnus, agebatque annum imperii Iustinianus XIII. Romani certe nihil tale suspicabantur, et quamquam Imperatorem suum audiverant urgeri querelis Chosrois de prosperis eius in Occidente successibus expostulantibus, et quae supra commemo-

εὐημέρησεν ἐν ταῖς τοῦ ἡλίου δυσμαῖς καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐπιφέρειν ταῦτα, ὧν ἄρτι ἐμνήσθην.

δ'. Τότε καὶ ὁ κομήτης ἀστὴρ ἐφάνη, τὰ μὲν πρῶτα P 95
 ὅσον εὐμήκης ἀνὴρ μάλιστα, ἕστερον δὲ καὶ πολλῶ μείζων. καὶ
 5 αὐτοῦ τὸ μὲν πέρασ πρὸς δύοντα ἡλιον, ἣ δὲ ἀρχὴ πρὸς ἀνίσχον-
 τα ἦν, αὐτῷ δὲ τῷ ἡλίῳ ὀπισθεν εἶπετο. ὁ μὲν γὰρ ἐν αἰγο-
 κέρῳ ἦν, αὐτὸς δὲ ἐν τοξότη. καὶ αὐτὸν οἱ μὲν τινες ἐκάλουν
 ξιφίαν, ὅτι δὴ ἐπιμήκης τε ἦν καὶ λίαν ὀξεῖαν τὴν ἀρχὴν εἶχεν,
 οἱ δὲ πωγωνίαν, ἡμέρας τε πλείους ἢ τεσσαράκοντα ἐφάνη. οἱ
 10 μὲν οὖν ταῦτα σοφοὶ ἀλλήλοις ὡς ἥκιστα ὁμολογοῦντες ἄλλος ἄλ-
 λα προὔλεγον πρὸς τούτου δὴ τοῦ ἀστέρος σημαίνεσθαι· ἐγὼ
 δὲ ὅσα γενέσθαι ξυνηνέχθη γράφων δίδωμι ἐκάστῳ τοῖς ἀποβε-
 βηκόσι τεκμηριοῦσθαι ἢ βούλοιο. μέγα μὲν εὐθὺς στράτευμα B
 Οὐγγικὸν, διαβάντες ποταμὸν Ἰστρον, ξυμπάσῃ Εὐρώπῃ ἐπέ-
 15 σκησαν, γεγονὸς μὲν πολλάκις ἤδη, τσαῦτα δὲ τὸ πληθὸς
 κακὰ ἢ τοιοῦτα τὸ μέγεθος οὐκ ἐνεγκὸν πώποτε τοῖς ταύτῃ ἀν-
 θρώποις. ἐκ κόλπου γὰρ τοῦ Ἰονίου οἱ βάρβαροι οὔτοι ἅπαντα
 ἐμεξῆς ἐληίσαντο μέχρι ἐς τὰ Βυζαντίου προάστεια. καὶ φρούρια
 μὲν δύο καὶ τριάκοντα ἐν Ἰλλυριοῖς εἶλον, πόλιν δὲ τὴν Κασσάν-
 20 θρειαν κατεστρέψαντο βίᾳ (ἦν οἱ παλαιοὶ Ποτίδαιαν ἐκάλουν,
 ὅσα γε ἡμᾶς εἰδέναι) οὐ τοιχομαχῆσαντες πρότερον. καὶ τὰ τε
 χροῖματα ἔχοντες ἀλχιμαλῶτων τε μυριάδας δύο καὶ δέκα ἀπαγό- C

14. Ἰστρον] Ἰστρον HL. 16. ἦ] ἦτοι L. 17. Ἰονίου] Ἰονίου L.
 ibid. ἅπαντα L. ἅπαντες P. ἅπαντας Pm. 22. ἀπαγόμενοι] ἐπα-
 γόμενοι HL.

ravi obiiicientis; tamen Persas perpetuam, quam appellant, pacem minime rupturos putabant.

4. Eodem tempore Cometes apparuit; initio aequalis longitudine procero homini, deinde multo maior evasit. Eius cauda Occasum, caput Ortum spectabat. Sagittario subiectus positum in Capricorno solem subsecuebatur. Eum alii xiphian, quod esset oblongus et mucrone praeacuto inciperet; alii pogonian appellabant. Dies amplius xl. effulsit. Ac variis inter se scissi sententiis viri docti, alius aliud eo sidere portendi praedicebant. Ego vero satis habens scribere quaecunque postea acciderunt, cuique coniecturam inde ad libitum faciendam relinquo. Igitur continuo Hunnorum ingens exercitus trajecto Istro Europae universae incubuit. Id quidem antea saepe factum; at nec tot unquam nec tantae in has oras invecetae fuerant calamitates. Etenim ab Ionio sinu ad ipsa Byzantii suburbia continenti cursu omnia populati Barbari, castella in Illyrico xxxii. ceperunt: urbem Casandriam, dictam olim, quantum intelligere possumus, Potidaeam, vi occuparunt, antea soliti murorum oppugnationibus abstinere, et cum opulenta praeda captivorumque centum ac viginti millibus domum omnes obsistente nemine remigrarunt. Post-

μενοι ἐπ' οἴκου ἅπαντες ἀνεχώρησαν, οὐδενὸς σφίσιν ἐναντιώματος ἀπαντήσαντος. χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέρῳ πολλάκις ἐνταῦθα γενόμενοι ἀνήκεστα ἐς Ῥωμαίους δεινὰ ἔδρασαν. οἱ δὲ καὶ ἐν Χερρονήσῳ τειχομαχήσαντες, βιασάμενοι τε τοὺς ἐκ τοῦ τείχους ἀμυνομένους καὶ διὰ τοῦ τῆς θαλάσσης ῥοθίου τὸν περίβολον 5 ὑπερβάντες, ὃς πρὸς κόλπῳ τῷ μέλανι καλουμένῳ ἐστίν, οὕτω τε ἐντὸς τῶν μακρῶν τειχῶν γεγενημένοι καὶ τοῖς ἐν Χερρονήσῳ Ῥωμαίοις ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες, ἔκτεινάν τε πολλοὺς καὶ

D ἠνδραπόδισαν σχεδὸν ἅπαντας. ὀλίγοι δὲ τινες καὶ διαβάντες τὸν μεταξὺ Σηστοῦ τε καὶ Ἀβύδου πορθμὸν, ληισάμενοι τε τὰ 10 ἐπὶ τῆς Ἀσίας χωρία καὶ αὐθις ἐς Χερρόνησον ἀναστρέψαντες, ζῆν τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ πάσῃ τῇ λείᾳ ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν.

V 287 ἐν ἑτέρῳ τε εἰσβολῇ τοῖς τε Ἰλλυριοῦς καὶ Θεσσαλοῦς ληισάμενοι τειχομαχεῖν μὲν ἐνεχείρησαν ἐν Θερμοπύλαις, τῶν δὲ ἐν τοῖς τεί- 15 χεσι φρουρῶν καρτερώτατα ἀμυνομένων διερευνώμενοι τὰς περιόδους παρὰ δόξαν τὴν ἀτραπὸν εὗρον ἢ φέρει εἰς τὸ ὄρος ὃ

P 96 ταύτῃ ἀνέχει. οὕτω τε σχεδὸν ἅπαντας Ἑλληνας, πλὴν Πελοποννησίων, διεργασάμενοι ἀπεχώρησαν. Πέρσαι δὲ οὐ πολλῶ ὑστερον τὰς σπονδὰς λύσαντες ἔργα Ῥωμαίους τοὺς ἐφόους εἰργάσαντο ἄπερ ἐγὼ αὐτίκα μάλα δηλώσω. Βελισάριος τῶν Γότθων 20 τε καὶ Ἰταλιωτῶν βασιλέα Οὐίτιγιν καθελὼν ζῶντα ἐς Βυζάντιον ἤνεγκεν. ὅπως δὲ ὁ Περσῶν στρατὸς ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλεν, ἔρων ἔρχομαι.

16. παρὰ δόξαν] παρὰ om. L.
νησίων L.

17. Πελοποννησίων] πελοπο-

modum etiam crebris eruptionibus Romanos attriverunt. In Chersoneso murum adorti, qui ad Sinum Melanem extractus est, eum quo a mari aluitur superaverunt, deiectis propugnatoribus: itaque Muros longos transgressi, facto in Romanos Chersonesi incolas nec opinato impetu, multos vita, reliquos fere omnes libertate privarunt. Nonnulli freto, quod inter Sestum et Abydum est, transito, populati sunt Asiam, revertique in Chersonesum, cum reliquo exercitu cunctaque praeda patriam repetierunt. Altera irruptione Illyrico Thessaliaque vastatis, cum ad Thermopylas manum oppugnandis moenibus admovissent, a custodibus fortissime repulsi, dum viarum anfractus explorant, praeter opinionem invenere tramitem, quo in montem illic eminentem evaditur. Hinc Graecis pene universis, praeter Peloponnesios, deletis remearunt. Persae autem rupta non multo post pace, in Romanos Orientales ea patrarunt, quae mox narrabo. Belisarius Vittigin Gotthorum atque Italiae Regem evertit opibus, vivumque asportavit Byzantium. Iam vero ad dicendum accedo, uti Persarum exercitus in Rom. Imperium irruerit.

Ἦνίκα Χοσρόου πολεμησίοντος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἤσθητο, παραινεῖσιν τε ποιῆσθαι τινα καὶ τῆς ἐγγχειρήσεως αὐτὸν ἀπαγαγεῖν ἤθελεν. ἐτύγγανε δὲ τις ἐς Βυζάντιον ἦκων ἐκ Δάρας πόλεως, Ἀναστάσιος ὄνομα, δόξαν ἐπὶ ξυνέσει ἔχων, ὅς καὶ τὴν
 5 ἐν Δάρας ἔναγχος γενομένην ταραννίδα κατελελεύκει. τοῦτον οὖν B
 τὸν Ἀναστάσιον παρὰ Χοσρόην Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἔπεμψε γράμματα γράψας· ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Ξυνητῶν μὲν ἀνθρώπων ἔστι καὶ οἷς τὰ ἐς τὸ θεῖον ἰκανῶς ἤσκηται πολέμου φρομένας αἰτίας, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἀνδρας τὰ μάλιστα φίλους,
 10 σθένει παντὶ ἀποτέμεσθαι· ἀξυνέτων δὲ καὶ τὰ τοῦ θεοῦ σφίσιν αὐτοῖς ῥῆστα ποθουμένων πολέμια μάχης τε καὶ ταραχῆς ἀφορμὰς οὐδαμῇ οὔσας ἐπιτεχνᾶσθαι. εἰρήνην μὲν οὖν καταλύσασιν εἰς πόλεμον ἰέναι οὐδὲν πρῶγμά ἐστιν, ἐπεὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τὰ πονηρότατα καὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀτιμοτάτοις
 15 εὐκόλα τίθεσθαι ἢ τῶν πραγμάτων νενόμικε φύσις. πόλεμον δὲ κατὰ γνώμην διαθεμένῳ αὐτίς ἐπὶ τὴν εἰρήνην χωρεῖν ἀνθρώπῳ C
 οἶμαι οὐ ῥᾶδιον εἶναι. καίτοι σὺ μὲν ἡμῖν γράμματα οὐκ ἐπίτηδες γεγραμμένα ἐπικαλεῖς, ταῦτά τε γνώμῃ αὐτονομῶ τανῶν ἐρμητεύειν ἐσπούδακας, οὐχ ἥπερ ἡμεῖς διανοηθέντες γεγράφαμεν,
 20 ἀλλ' ἢ σοὶ τὰ βεβουλεμένα ἐπιτελεῖν οὐκ ἄνευ τινὸς παραπετάσματος ἐφιμένῳ ξυνοίσειν δοκεῖ. ἡμῖν δὲ πάρεστιν Ἀλαμούνδαρον δεικνύναι τὸν σὸν γῆν ἔναγχος καταδραμόντα τὴν ἡμε-

5. κατελελεύκει] καταλελεύκει L.

16. διαθέμενος L, ω a m. sec.

20. ἐπιτελεῖν] ἐπιμελεῖν LPm.

Ubi cognovit Iustinianus Chosroem bellum cupere, statuit commovere illum et a suscepto abducere. Tunc Dara Byzantium venerat Anastasius commendatae prudentiae vir, qui Darae nuper exortam tyrannidem sustulerat. Hunc Iustinianus Aug. ad Chosroem cum literis misit in hanc sententiam scriptis. *Hominum est cordatorum et impense colentium supremum Numen, belli, praesertim adversus viros amicissimos, pullulantia semina viribus omnibus resecae. Rursus insipientium est ac temere quaerentium bellare cum Deo, inanes causas confingere pugnandi turbantque omnia. Nullo certe negotio possunt foedijragi se in bellum conicere; quandoquidem ita natura comparatum est, ut vel abiectissimis hominibus via facilis ad studia perversissima pateat: verum qui ex animi sententia bellum semel ingressus fuerit, ei reditu ad pacem non ita facilem esse puto. Tu quidem nobis literas obiicis; quas candidè et simpliciter scriptas, arbitrato tuo in eam interpretari sententiam studuisti, non quae scribentibus nobis fuit in mente, sed quam existimas tibi profuturam quaerenti sub aliquo obtentu perficere deliberata. At nos a tuo illo Alamundaro, qui nuper in fines nostros incurrit, commissa pacis tempore atrociam proferre facinora, capta oppida, direptas opes,*

τέραν ἔργα ἐν σπονδαῖς διαπεπρω̄χθαι ἀνήκεστα, χωρίων ἀλώ-
σεις, χρημάτων ἀρπαγὰς, ἀνθρώπων φόνους τε καὶ ἀνδραπο-
δισμοὺς τοσοῦτων τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ὧν σε οὐκ αἰτιᾶσθαι ἡμᾶς,
ἀλλ' ἀπολογεῖσθαι δεήσει. τὰ γὰρ τῶν ἡδικοτήτων ἐγκλήματα
D αἱ πράξεις, οὐχ αἱ διάνοιαι, δηλοῦσι τοῖς πέλας. ἀλλὰ καὶ τού- 5
των τοιοῦτων ὄντων ἡμεῖς μὲν ἔχασθαι καὶ ὡς τῆς εἰρήνης ἐγνώ-
καμεν, σὲ δὲ πολεμησεῖοντα ἐπὶ Ῥωμαίους ἀκούομεν ἀναπλάτ-
τειν αἰτίας οὐδαμόθεν ἡμῖν προσηκούσας. εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ
τὰ παρόντα περιστέλλειν ἐν σπουδῇ ἔχοντες καὶ σφόδρα ἐγκειμέ-
H 52 νας ἀποσεύονται τὰς ἐπὶ τοὺς φίλους αἰτίας, οὓς δὲ ὁ τῆς φιλίας 10
οὐκ ἀρέσκει θεσμὸς, καὶ τὰς οὐκ οὔσας ἐφίενται πορίζεσθαι σκή-
ψεις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις, μή τί γε
δὴ βασιλεῦσι, πρέπειν ἂν δόξειε. σὺ δὲ τούτων ἀφήμενος σκό-
πει μὲν τὸ μέτρον τῶν ἐκατέρωθεν κατὰ τὸν πόλεμον ἀπολουμέ-
νων καὶ τίς ἂν εἴη τῶν ἔνυμπεσουμένων τὴν αἰτίαν φέρεσθαι δι- 15
P 97 καιος, λογιζοῦ δὲ τοὺς ὅρκους, οὓς διομοσάμενός τε καὶ τὰ χρή-
ματα κομισάμενος, εἴτα ἀτιμᾶσας οὐ δέον τέχναις τισὶν ἢ σο-
φίσμασι παραγαγεῖν οὐκ ἂν δύναιο· τὸ γὰρ θεῖον κρεῖσσον ἢ ἔξα-
παιτῶσθαι πέφυκε πρὸς πάντων ἀνθρώπων.“ ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χοσ-
ρόης ἀπενεχθέντα εἶδεν, ἐν μὲν τῷ αὐτίκα οὔτε τι ἀπεκρίνατο 20
οὔτε τὸν Ἀναστάσιον ἀπεπέμψατο, ἀλλ' αὐτοῦ μένειν ἠνάγκαζεν.
B ε'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν χειμῶν ἤδη ὑπέληγε, τρίτον δὲ καὶ
V 288 δέκατον ἔτος ἐτελεύτα Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ τὴν αὐτοκράτορα ἀρ-

13. δόξειε] δόξειεν L. 20. εἶδεν L. οἶδεν P.

*tot homines sublato ferro, tot in servitutum abductos: quae sunt eius-
modi, ut excusare te potius debeas quam nos accusare: siquidem ini-
quorum iniurias vicinis produnt non cogitata, sed facta. Quae quamvis
ita se habeant, nihilominus tamen decrevimus in pace stare; te vero
belli cum Romanis gerendi libidine instinctum causas comminisci audi-
mus, quae sine iniuria nobis ascribi nequeunt. Nimirum quibus cordi
est rerum praesens tranquillitas, illi de amicis querendi et ab iis dissi-
dendi causas, etiam gravissimas, amoliantur: secus quibus pacifica dis-
plicet amicitiae coagmentatio, in futilibus toti sunt praetextibus com-
parandis. Verum haec ne plebeios quidem homines videntur decere, ne-
dum Reges. Praeterea animo collige perituros magno utrinque numero
dum bellum desaeviet, et in quem culpa futurae calamitatis conferenda
iure sit vide. Tecum etiam iusiurandum perpende, quod a te datum, ac
deinde, etiam post acceptam pecuniam, inique spretum non potes technis
argutisq̄ eludere. Sapientior profecto Deus est, quam ut sibi a mor-
talibus imponi sinat. Cum has literas sibi oblatas legisset, nihil subinde
rescripsit, nec remisit Anastasium; sed invitum definuit.*

5. Iam exacto cum hyeme anno imperii Iustiniani Aug. XIII. Chos-
roes Cabadis filius magno instructus exercitu in Rom. fines primo vere

χὴν ἔχοντι, Χοσρόης ὁ Καβάδου ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἕμα ἦρι
 ἄρχομένῳ στρατῷ μεγάλῳ ἐσέβαλε, τὴν τε ἀπέραντον καλουμέ-
 νην εἰρήνην λαμπρῶς ἔλκεν. ἦει δὲ οὐ κατὰ τὴν μέσην τῶν πο-
 ταμῶν χώραν, ἀλλὰ τὸν Εὐφράτην ἐν δεξιᾷ ἔχων. ἔστι δε τοῦ
 5 ποταμοῦ ἐπὶ θάτερα Ῥωμαίων φρούριον ἔσχατον, ὃ Κιρκήσιον
 ἐπικαλεῖται, ἐχυρὸν ἐς τὰ μάλιστα ὄν, ἐπεὶ Ἀβύρρας μὲν ποτα-
 μὸς μέγας ἐνταῦθα τὰς ἐκβολὰς ἔχων τῷ Εὐφράτῃ ἀναμίγνυται,
 τὸ δὲ φρούριον τοῦτο πρὸς αὐτῇ που τῇ γωνίᾳ κεῖται, ἣν δὴ τοῖν C
 ποταμοῖν ἡ μίξις ποιεῖται. καὶ τεῖχος δὲ ἄλλο μακρὸν τοῦ φρου-
 10 ρίου ἐκτὸς χώραν τὴν μεταξὺ ποταμοῦ ἑκατέρου ἀπολαμβάνον τρί-
 γωνον ἐνταῦθα ἀμφὶ τὸ Κιρκήσιον ἐπιτελεῖ σχῆμα. διὸ δὴ ὁ
 Χοσρόης οὔτε φρουρίου ἐθέλων οὔτω δὴ ἐχυροῦ ἀποπειρᾶσθαι
 οὔτε διαβαίνειν ποταμὸν Εὐφράτην διανοούμενος, ἀλλ' ἐπὶ Σύ-
 ρους τε καὶ Κίλικας ἵεναι, οὐδὲν διαμελλήσας, ἐπίπροσθεν τὸν
 15 στρατὸν ἤλαυνε, τριῶν τε σχεδόν τι ὁδὸν ἡμερῶν ἐνζώνῳ ἀνδρὶ
 παρὰ τοῦ Εὐφράτου τὴν ὄχθην ἀνύσας πόλει Ζηνοβία ἐπιτυγχά-
 νει· ἦν ἡ Ζηνοβία ποτὲ διαιμαμένη τὴν ἐπωρυμῖαν τῇ πόλει, ὡς D
 τὸ εἶκος, ἔδωκεν. ἦν δὲ ἡ Ζηνοβία Ὀδονάθου γυνή, τῶν ἐκεί-
 νῃ Σαρακηνῶν ἄρχοντας, οἳ Ῥωμαίοις ἔσπονδοι ἐκ παλαιοῦ
 20 ἦσαν. αὐτὸς ὁ Ὀδονάθης ἀνεσώσατο Ῥωμαίοις τὴν ἐφ' ἂν ἀρχὴν
 ἐπὶ Μήδοις γεγενημένην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις
 γεγένηται. Χοσρόης δὲ τότε ἄγχιστά που τῆς Ζηνοβίας ἦκων,
 ἐπειδὴ τὸ χωρίον οὔτε ἀξιόλογον ἕμαθεν εἶναι καὶ τὴν χώραν κα-

2. ἀπέραντον] ἀπέρατον Suidas s. v. ἀπέρατον. 10. ἀπολαμβά-
 νον] „ἀπολαμβάνοντος Reg.“ MALT. 14. τε L. δὲ P. 21. Μή-
 δοις] μῆδοις L.

irrupit, pacem perpetuam aperte solvens. Non iter fecit per Mesopotamiam; sed habens a dextra Euphratem, in cuius ripa ulteriori situm est Circesium, ultimum Romanorum castellum, sane munitissimum. Sunt enim hic fauces, per quas Euphrati illabitur Aborrhias, magnus fluvius: ad angulum autem, quem confluens efficit, positum est castellum; idque longo protegitur muro, qui interceptum utroque flumine spatium ita claudit, ut circa Circesium formam triangularem absolvat. Castellum adeo munitum cum nollet tentare Chosroes, neque haberet in animo transire Euphratem, sed Syriam ac Ciliciam petere, nulla interposita mora copias porro egit. Viæ tantum ferme emensus secundum ripam Euphratis, quantum triduo vir expeditus conficiat, Zenobiam urbem attigit, sic a Zenobia, quæ ipsam condidit, merito appellatam. Fuit autem Zenobia uxor Odonathis Regis Saracenorum in eo tractu degentium, qui veteri foedere coniuncti Romanis erat: et hic ille fuit Odonathes, qui Imperium Orientale Romanis asseruit, devictum a Medis. At hæc olim gesta: iam vero Chosroes Zenobiam accedens, postquam intellexit nullius esse

τενόησεν ἀοίκητόν τε καὶ πάντων ἀγαθῶν ἔρημον οὔσαν, δείσας μὴ πως ὁ χρόνος ἐνταῦθα τριβεῖς πράξεισι μεγάλας ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ ἐμπόδιος εἴη, ἀπειράσατο μὲν τὸ χωρίον ὁμολογίᾳ ἐλεῖν.

P 98 ὡς δὲ οὐδὲν προὔχῳρει, πρόσω κατὰ τάχος τὸν στρατὸν ἤλανεν.

Ὅδόν τε αὖθις τοσαύτην ἀνύσας ἀφίκετο εἰς πόλιν Σούρων, 5 πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ οὔσαν, ἧς δὴ ἀγχοτάτω γενόμενος ἔστη. ἐνταῦθα δὲ τῷ ἵππῳ ξυνέβη, ἐφ' οὗ ὁ Χοσρόης ἐκάθητο, χρέμετῖσαι τε καὶ τῷ ποδὶ τὸ ἔδαφος κρούειν. ὃ δὴ οἱ μάγοι ξυμβalόντες ἀλώσεσθαι τὸ χωρίον ἀπέφαινον. ὁ δὲ στρατοπεδουσάμενος ἐπὶ τὸν περίβολον ὡς τειχομαχῆσων τὸ στρατεύμα 10 ἐπῆγεν. ἐτύγχανε δὲ τις ὄνομα Ἀρσάκης, Ἀρμένιος δὴ γένος, τῶν ἐνταῦθα στρατιωτῶν ἄρχων, ὃς τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς ἐπάλξεις ἀναβιβάσας, ἐνθὲνδε τε μαχόμενος ἰσχυρότατα καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων κτείνας, τοξεύματι βληθεὶς ἐτελεύτησε. καὶ

B Πέρσαι μὲν τότε (ἦν γὰρ τῆς ἡμέρας ὄψε) ὡς αὖθις τῇ ὑστεραίᾳ 15 τειχομαχῆσοντες ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἤεσαν, Ῥωμαῖοι δὲ ἀπογνόντες, ἅτε τετελευτηκότος σφίσι τοῦ ἄρχοντος, ἰκέται διενοοῦντο Χοσρόου γενέσθαι. τῇ οὖν ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ τὸν τῆς πόλεως ἐπίσκοπον δεησόμενόν τε καὶ τὸ χωρίον ἐξαιτησόμενον ἔπεμψαν, ὃς τῶν ὑπηρετῶν τινὰς ἐπαγόμενος, ὄρνις τε φέροντας 20 καὶ οἶνον καὶ καθαροὺς ἄρτους, παρὰ Χοσρόην ἀφίκετο, εἰς δὲ τὸ

5. Σούρων] σύραν AH. *Surenorum civitatem* RV. Unde Hoeschellius *Σουρηναῶν*. 7. ὁ Χοσρόης HL. ὁ om. P. 8. ὃ om. L. 11. δὴ] δὲ H: *illud* Hm. 16. τειχομαχῆσοντες] τειχομαχῆσαντες L. 17. σφίσι L. σφίσιν P.

momenti oppidum, ac regionem inhabitabilem bonisque omnibus vacuum animadvertit; veritus ne consumpti ibi temporis iactura post lusam stulte operam impedimentum afferret inceptis magnis, potiri oppido deditione tentavit. Ut vidit se frustra esse, exercitum iussit festine progredi.

Cum tantumdem itineris confecisset, Sura pervenit: quae urbs ad Euphratem est sita. Ac proxime forte constiterat, cum equus, cui insidebat, hinnitu edito, solum pede plausit: quod Magi coniectura interpretati, urbem captum iri pronuntiarunt: tum Rex castris positus, exercitum ad muros oppugnandos promovit. Mox praesidii praefectus Arsaces, natione Armenius, militibus ad murorum pinnas iussis conscendere, inde fortissime depugnans, non sine hostium strage, sagitta ictus interiit. Iam diei vesper aderat, ideoque in castra receperunt se Persae, integraturi postridie oppugnationem. Interea Romani, quorum spes cum Duce occiderat, ad Chosroem adire supplices cogitabant. Sequenti die suum Episcopum allegarunt civitatis deprecatores: qui ministris aves, vinum ac similagineos panes ferentibus comitatus, ubi venit ad Chosroem, humi sese abiiciens lacrymansque supplicavit, parceret misellis

ἔδαφος καθῆκεν αὐτὸν καὶ δεδακρυμένος ἰκέτενε φεῖδεσθαι ἀν-
 θρώπων οἰκτρῶν καὶ πόλεως Ῥωμαίοις μὲν ἀτιμοτάτης, Πέρσαις
 δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ οὔτε τὰ πρότερα γεγενημένης οὔτε ὑστερόν ποτε
 ἔσομένης· λῦτρα τέ οἱ τοὺς Σουρηνοὺς δώσειν σφῶν τε αὐτῶν C
 5 καὶ πόλεως ἧσπερ οἰκοῦσιν ἐπαξίως ἰπέσχετο. Χοσρόης δὲ Σου- H 53
 ρηνοῖς μὲν χαλεπῶς εἶχεν, ὅτι δὴ αὐτῷ πρώτοι περιπεπωκότες V 289
 Ῥωμαίων ἀπάντων οὔτε τῇ πόλει ἐδέξαντο ἐθελούσιοι, ἀλλὰ καὶ
 ἀνταίρην οἱ ὄπλα τολμήσαντες πολὺν τινα δοκίμων Περσῶν ὄμι-
 λον ἐκτειναν. τὴν μέντοι ὄργην οὐκ ἐξήνεγκεν, ἀλλ' ὑπὸ τῷ
 10 προσώπῳ ἀκριβῶς ἐκρυψεν, ὅπως τὴν κόλασιν ἐς Σουρηνοὺς
 ποιησάμενος φοβερόν τε Ῥωμαίοις αὐτὸν καὶ ἄμαχόν τινα κατα-
 στήσεται. οὕτω γάρ οἱ προσχωρήσειν οὐδενὶ πόνῳ ὑπετόπαζε
 τοὺς ἐν ποσὶν αἰεὶ γενησομένους. διὸ δὴ ξὺν φιλοφροσύνῃ πολλῇ
 τὸν ἐπίσκοπον ξανέστησε, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος παρέιχετό
 15 τινα δόκησιν ὡς ἀμρὶ τοῖς Σουρηνῶν λύτροις αὐτίκα κοινολογησά- D
 μαιος Περσῶν τοῖς λογίμοις εὖ τὴν δέησιν διαθήσεται. οὕτω τε
 ξὺν τοῖς ἐπομένοις τὸν ἐπίσκοπον ἀπεπέμψατο, οὐδεμίαν τῆς
 ἐπιβουλῆς αἰσθησὶν ἔχοντα, καὶ οἱ τῶν ἐν Πέρσαις δοκίμων τινὰς
 παραπομπὰς ἔσομένους δῆθεν τῷ λόγῳ ξυνέπεμψεν. οὓς δὴ
 20 λάθρα ἐκέλευε μὲν ἵεναι ξὺν αὐτῷ ἄχρι ἐς τὸ τεῖχος, παρηγο-
 ροῦντας καὶ τισὶν ἀγαθαῖς ἐπαίροντας ἐλπῖσιν, ὥστε αὐτὸν καὶ

1. αὐτὸν] αὐτὸν L. 4. λῦτρα] λῦτρα L. 7. οὔτε] Fort. οὐδέ.
 11. αὐτὸν H. αὐτὸν P. *ibid.* καταστήσεται] καταστήσεται L.
 15. τοῖς — λύτροις] τὰ — λῦτρα Lm. *ibid.* κοινολογησάμενος HL.
 κοινολογησάμενος P. 16. τε L. δὲ P.

homunculis et urbi Romanis despiciatissimae, neque a Persis ullo antea numero habitae, neque umquam habendae postea: spondit etiam Surenos redemptionis pretium pro modo suo suaeque urbis conditione persoluturus. At Chosroes Surenis graviter offensus erat, quod, cum primi Romanorum essent, in quos incidisset, adeo non accepissent ultro in urbem, ut arma ausi contra tollere, quamplurimos Persarum nobilium peremissent. Iram tamen non prae se tulit; sed diligenter texit oris blanda specie, ut capta in loco de Surenis poena, formidabilem se Romanis atque invictum exhiberet, id se consecuturum ratus, ut obvii quique deditionem primo aditu facerent. Quare Episcopum erexit perhumaniter, et acceptis muneribus hanc illi opinionem iniecit, ratam fore petitionem statim ut sermonem cum Persis primariis de redemptionis pretio contulisset. Itaque Episcopum structae fraudis ignarum cum asseclis remisit, adiunctis etiam, in speciem scilicet, deductoribus e Persica nobilitate nonnullis, quibus clam imperaverat ut cum recreantes alloquio ac bona spe efferentes ad moenia usque comitarentur: quo fieret, ut qui essent in urbe cum ipsam tum eius omnes assectatores laetos vacuosque metu

τοὺς ξὺν αὐτῷ ἅπαντας χαίροντάς τε καὶ οὐδὲν δεδιότας τοῖς ἔν-
 δον ὀφθῆναι. ἐπειδὴν δὲ οἱ φύλακες ἀνακλίναντες τὴν πυλίδα
 τῆς πόλεως αὐτοὺς μέλλωσι δέχεσθαι, λίθον τινὰ ἢ ξύλον τοῦ τε
 οὐδοῦ καὶ τῆς θύρας μεταξὺ ῥίψαντας οὐ ξυγχωρεῖν ἐπιτίθεσθαι,
 P 99 ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοῖς ἐπιθεῖναι βουλομένοις χρόνον δὴ τινα ἐμ- 5
 ποδῶν ἴστασθαι· οὐκ ἐς μακρὰν γὰρ αὐτοῖς τὸν στρατὸν ἔψε-
 σθαι. ταῦτα τοῖς ἀνδράσι ὁ Χοσρόης ἐντειλάμενος ἐν παρα-
 σκευῇ τὸν στρατὸν ἐποιεῖτο, δρόμῳ τε χωρεῖν ἐπὶ τὴν πόλιν,
 ὅταν αὐτὸς σημήνη, ἐκέλευεν. ἐπεὶ δὲ ἄγχιστα τοῦ περιβόλου
 ἐγένοντο, οἱ μὲν Πέρσαι τὸν ἐπίσκοπον ἀσπασύμενοι ἐκτὸς ἐμι- 10
 νον, οἱ δὲ Σουρηνοὶ περιχαρῆ τὸν ἄνδρα ὀρώντες γενόμενον ξὺν
 τιμῇ τε πολλῇ προπεμπόμενον πρὸς τῶν πολεμίων, ἀστροντιστή-
 σαντες δυσκόλων ἀπάντων τὴν τε πυλίδα ὅλην ἀνέωγον καὶ τὸν
 ἱερεῖα ξὺν τοῖς ἐπομένοις κροτοῦντές τε καὶ πολλὰ εὐφημοῦντες
 ἐδέξαντο. ἐπεὶ τε ἅπαντες εἴσω ἐγένοντο, τὴν μὲν πυλίδα ὡς 15
 ἐπιθήσοντες οἱ φύλακες ὤθον, οἱ δὲ Πέρσαι λίθον, ὃς αὐτοῖς
 παρεσκεύαστο, ἐν μέσῳ ἐρρίπτουν. οἱ τε φύλακες ἔτι μᾶλλον
 B ὤθοῦντές τε καὶ βιαζόμενοι ἐξικνεῖσθαι τῇ πυλίδι ἐς τὸν οὐδὸν
 οὐδαμῇ ἴσχυον. οὐ μὴν οὐδὲ ἀνοιγνῶναι αὐτὴν αὐθις ἐτόλμων,
 ἐπεὶ πρὸς τῶν πολεμίων αὐτὴν ἔχεσθαι ἤσθοντο. τινὲς δὲ οὐ λί- 20
 θον, ἀλλὰ ξύλον Πέρσας ἐς τὴν πυλίδα φασὶν ἐμβεβλησθαι.
 οἷ' ἢ πω δὲ Σουρηνῶν σχεδόν τι τῆς ἐπιβουλῆς ἤσθημένων, παρῆν
 τε τῷ παντὶ ὁ Χοσρόης στρατῷ καὶ τὴν πυλίδα οἱ βάρβαροι βια-

ΤΕΣ

1. χαίροντας] χαίροντας L.   *ibid.* τε om. L.   14. κροτοῦντες
 L. κρατοῦντες P.   22. ἡσθημένων] αἰσθημένων L.   23. τε HL. δὲ P.

viderent: ubi vero custodes reserata porta pararent illos excipere, ipsi lapide lignove aliquo inter limen ac fores immisso occludi non sinerent, et obdere volentibus aliquandiu obniterentur: mox enim affore dixit exercitum. Cum eos Chosroes instruxisset hisce mandatis, accinxit agmina, iussitque ad urbem concurrere dato signo. Ut proxime muros ventum est, Persae quidem salutato Episcopo stetero foris; Sureni vero cumulatam gaudio virum et ab hostibus perhonorifice deductam conspicientes, difficultatum omnium securi, totas pandunt fores, Praesulemque cum comitatu amplexibus et acclamationibus faustis excipiunt. Cunctis demum ingressis, custodes impellunt valvas, ut claudant: protinus Persae paratum lapidem interiiciunt. Valvas illi obnixius impellere maioremque adhibere vim: at eas neque applicare limini poterant, neque audebant recludere, sentientes portam ab hostibus obsideri, cui quidam non lapidem a Persis, sed lignum inditum fuisse perhibent. Malignum astum Sureni nondum fere deprehenderant, quando adfuit cum universo exercitu Chosroes, ac portam Barbari impressione aperuerunt, mox et vi occuparunt.

σάμενοι ἀνεπέτασαν, δι' ὀλίγου τε κατὰ κράτος ἦλθω. εὐθὺς μὲν οὖν Θυμῶ ὁ Χοσρόης ἐχόμενος τὰς τε οἰκίας ἐληΐσατο καὶ τῶν ἀνθρώπων πολλοὺς μὲν κτείνας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ἐν ἀνδραπόδων ποιησάμενος λόγῳ πνροπολήσας τε ξίμπιασαν τὴν πόλιν 5 ἐς ἔδαφος καθεΐλεν. οὕτω τε τὸν Ἀναστάσιον ἀπεπέμψατο, Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ ἀπαγγέλλειν κελεύσας ὅποι ποτὲ γῆς Χοσρόην τὸν Καβάδον ἀπολιπὼν εἶη.

Μετὰ δὲ, εἴτε φιλανθρωπία εἴτε φιλοχρηματία ἐχόμενος, C ἢ γυναικὶ χαριζόμενος, ἦν δὴ ἐνθένδε δορυάλωτον ἐξελὼν, Εὐ- 10 φρημίαν ὄνομα, γυναικὰ γαμετὴν ἐποιήσατο, ἔρωτα ἐξαΐσιον αὐ- τῆς ἐραστὴς (ἦν γὰρ τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς μάλιστα) δρᾶν τι ἀγα- θὸν ὁ Χοσρόης τοῖς Σουρηνοὺς ἔγνω. καὶ πέμψας ἐς Σεργιού- πολιν, τὴν Ῥωμαίων κατήκοον, ἢ Σεργίου ἐπιφανοῦς ἀγίου ἐπώ- νυμός ἐστι, πόλεως τῆς ἀλούσης ἕξ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν στα- 15 δίοις διέχουσα, κειμένη δὲ αὐτῆς πρὸς ἄνεμον νότον ἐν τῷ βαρ- βαρικῷ καλουμένῳ πεδίῳ, Κάνδιδον τὸν ταύτῃ ἐπίσκοπον κεν- τηραρίων δυοῖν δισχιλίους τε καὶ μυρίους ὄντας ὠνεῖσθαι τοὺς αἰχμαλώτους ἐκέλευεν. ὁ δὲ (χρήματα γὰρ οἱ οὐκ ἔφασκεν εἶναι) τὴν προῦξιν ἀντικρὺς ἀνεδύετο. διὸ δὴ αὐτὸν ὁ Χοσρόης ἐν βι- D 20 βλιδίῳ τὴν ὁμολογίαν ἀφέντα τοῦ δώσειν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ τὰ χρήματα οὕτω δι' ὀλίγων χρημάτων πρίασθαι ἀνδράποδα το- H 54 σαῦτα τὸ πλῆθος Κάνδιδος κατὰ ταῦτα ἐπόκει, καὶ τὸ μὲν χρυ-

7. Καβάδον] Καβάδην Suidas s. v. ὅποι. 12. Σεργιούπολιν] Σεργίου πόλιν P. 15. κειμένη APm. κειμένης P. 17. δυοῖν] δυεῖν L. 19. διὸ δὴ] ἤθελεν addit Pm. συνεχώρησεν aut simile verbum ante οὕτω inserebat Hoeschelius.

Continuo furibundus Chosroes, direptis domibus, civium multis morte, caeteris servitute mulctatis, urbem flamma funditus delevit, aequavitque solo. Tum denique Anastasium remisit, Iustiniano Aug. renuntiare iussum, ubi terrarum Chosroem Cabadis filium reliquisset.

Post tamen sive humanitate, sive avaritia ductus, aut forte in feminae gratiam (Euphemiae nomen erat) quam e captivis sibi legerat ac iunxerat matrimonio, eius incredibili amore flagrans ob eximiam ipsius formam, statuit beneficium aliquod in Surenos conferre. Ergo mittit Sergiopolin, quae urbs ditionis Romanae a Sergio illustri Divo nomen accepit, et ab urbe capta stadiis cxxvi. abest, in Barbarico, quem vocant, campo ad austrum sita: mittit, inquam, qui a Candido urbis Antistite auri pondo cc. petant in pretium redemptionis xii. m. captivorum. Recusavit aperte Candidus, pecuniae causatus inopiam. Chosroi placuit, ut simul ac sponsionem solvendae postea pecuniae misisset tabulis consignatam, captivorum multitudinem tantam tantulo pretio reciperet. Conditionem accepit Candidus, gravissimoque interposito iureiurando, se in-

- σίον ὁμολόγησεν ἐνιαυτοῦ δώσειν, ὄρκους δεινοτάτους ὁμωμο-
κῶς, ζημίαν δέ οἱ διώρισεν αὐτῷ ταύτην, ἣν μὴ δεδοίη χρόνῳ
τῷ ξυγκειμένῳ τὰ χρήματα, διπλάσια μὲν αὐτὰ δώσειν, αὐτὸν
P 100 δὲ μηκέτι εἶναι ἱερέα, ἅτε τὰ ὁμωμοσμένα ἠλογηκότα. ταῦτα
V 290 Κάνδιδος ἐν γραμματείῳ γράψας τοὺς Σουρηνοὺς ἅπαντας ἔλα-
5 βεν. ὧν ὀλίγοι μὲν τινες διεβίωσαν, οἱ δὲ πλείστοι ἀντέχεν
τῇ ξυμπεσοῦσῃ ταλαιπωρίᾳ οὐχ οἳοί τε ὄντες ὀλίγῳ ἕστερον
διεφθάρησαν. διαπεπραγμένος ταῦτα Χοσρόης πρόσω ἐπῆγε τὸ
στράτευμα.
- B 5. Ἐτύγχανε δὲ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν βασιλεὺς ἀρχὴν τῆς 10
τὴν στρατηγίδα διελὼν δίχα, καὶ τὰ μὲν ἄχρι ἐς ποταμὸν Εὐ-
φράτην ἐς τὸ Βελισαρίου ἀπολιπὼν ὄνομα, ὃς ἔξυμπασαν τὴν ἀρ-
χὴν τὰ πρότερα εἶχε, τὰ δὲ ἐνθένδε μέχρι τῶν Περσικῶν ὄρων
τῷ Βούζῃ ἐπιτρέψας, ὃν δὴ ἀπάσης ἐπιμέλεισθαι τῆς ἐώας ἀρ-
χῆς, ἕως Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας ἐπανήκοι, ἐκέλευε. διὸ δὴ ὁ 15
Βούζης ἅπαντα τὸν στρατὸν ἐπόμενον ἔχων τὰ μὲν πρῶτα ἐπὶ
τῆς Ἱεραπόλεως ἔμενον· ἐπεὶ δὲ τὰ ξυμπεσόντα Σουρηνοῖς ἔμαθε,
ξυγκυλέσας τοὺς τῶν Ἱεραπολιτῶν πρῶτους ἔλεξε τοιαύδε, „Οἷς μὲν
ἐξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως πρὸς τοὺς ἐπιόντας ὁ ἀγὼν ἐστιν, εἰς
C χεῖρας τοῖς πολεμίοις ἐκ τοῦ εὐθέως καθίστασθαι οὐδὲν ἀπεικὸς, 20
οἷς δὲ τῶν ἐναντίων πολλῷ τῷ διαλλάσσοντι καταδειστέροις ξυμ-
βαίνει εἶναι, μηχαναῖς τισι τοὺς πολεμίους περιελθεῖν μᾶλλον

5. γραμματείῳ] γραμματίῳ L. *ibid.* ἔλαβεν] ἔλεγεν L. ἔλυσεν Lm.
17. Ἱεραπόλεως] Scribebatur Ἱερᾶς πόλεως hic et p. 101 d. 102 d.
20. εὐθέως Pm. εὐθέως P.

tra annum repensurum aurum promisit. Hanc vero sibi ipse multam praestituit; si conducto tempore pecuniam non exolveret, daturum se duplam, et tanquam iuramenti contemptorem, cessorum Episcopatu. Scripto tradita cautione, Surenos omnes Candidus recepit: quorum admodum pauci vitam prodixerunt: plerique aerumnis fracti quas toleraverant, paulo post fato functi sunt. His Chosroes transactis, copias ulterius duxit.

6. Non ita pridem bifariam Imperator diviserat militare Magisterium Orientis, et ea parte, quae ad fluvium usque Euphratem pertinet, absentem Belisario, qui integrum gerebat antea Magisterium, relicta, ut eius nomine regeretur; altera, quae inde ad regni Persici fines patet, Buzi commissa; huic eidem universi Orientalis imperii curam ad Belisarii ex Italia reditum demandarat. Quamobrem Buzes secum omnes copias habens, initio quidem Hierapoli morabatur; ubi vero quae contigerant Surenis accepit, Hierapoleos optimatibus convocatis, orationem hanc habuit. *Eos quidem aperte cum hoste congredi nihil vetat, qui aequo Marte pugnare possunt: at quibus copiae sunt multo minores quam adversariis, illos dolo uti praestat, quam adire manifestum discrimen, in-*

ζυνοίσει ἢ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἀντιτασσομένοις ἐς κίνδυνόν τινα
 προὔπτον ἵναί. ἡλικὸς μὲν οὖν ἐστὶν ὁ Χοσρόου στρατὸς ἀκού-
 ετε δῆπον. ἦν δὲ αὐτὸς μὲν πολιορκία ἡμᾶς ἐξελεῖν βούληται,
 ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους τὸν πόλεμον διενέγκωμεν, ἡμᾶς μὲν τὰ
 5 ἐπιτήδεια λείψειν εἰκὸς, Πέρσας δὲ ἅπαντα ἐκ τῆς ἡμετέρας,
 οὐδενὸς ἀντιστατοῦντος, κομίζεσθαι. ταύτη τε τῆς πολιορκίας
 μηχανομένης οὐδὲ διαρκέσειν τὸν περίβολον ταῖς τῶν πολεμίων
 ἐπιβουλαῖς οἶμαι, ὃν δὴ ἐπιμαχώτατον πολλαχόσε τετύχηκεν εἶ-
 ναι, καὶ τι Ῥωμαίοις τῶν ἀνηκέστων ζυμβήσεσθαι. ἦν δὲ γε **D**
 10 μοῖρα μὲν τι τοῦ στρατοῦ τὸ τῆς πόλεως φυλάξωμεν τεῖχος, οἱ
 δὲ λοιποὶ τὰς ἀμφὶ τὴν πόλιν ὑπωρείας καταλάβωσιν, ἐνθῆνδε
 καταθέοντες πῆ μὲν τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον, πῆ δὲ τοὺς
 τῶν ἐπιτηδείων ἕνεκα στελλομένους ἀναγκάσουσι Χοσρόην ἀντί-
 κα δὴ μάλα λύσαντα τὴν προσεδρείαν τὴν ἀναχώρησιν δι' ὀλίγου
 15 ποιήσασθαι, οὔτε τὰς προσβολὰς ἀδέεστερον ἐπάγειν τῷ περι-
 βόλῳ παντελῶς ἔχοντα οὔτε τι τῶν ἀναγκαίων στρατῷ τοσοῦτῳ
 πορίζεσθαι. τσαῦτα ὁ Βούζης εἰπὼν λέγειν μὲν τὰ ζύμφορα
 ἔδοξεν, ἔπραξε δὲ τῶν δεόντων οὐδέν. ἀπολέξας γὰρ εἴ τι ἐν
 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ δόκιμον ἦν, ἀπιὼν ὄχετο. καὶ ὅποι ποτὲ **P 101**
 20 γῆς ἐτύχχανεν οὔτε τις τῶν ἐν Ἱεραπόλει Ῥωμαίων οὔτε ὁ τῶν
 πολεμίων στρατὸς μαθεῖν ἴσχυσε. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.

2. ἀκούετε A P m. ἀκούεται P. 6. ἀντιστατοῦντος] Legebatur
 ἀντιστρατοῦντος. Conf. p. 103 b. 8. ἐπιβουλαῖς] ἐπιβολαῖς P m.
 De Aedif. p. 39 d. τὰς ἐνθῆνδε τῶν πολεμίων ἐπιβουλάς ἀπεκρού-
 σατο. et p. 45 d. τὴν Ἱεράπολιν, ἥπερ ἀπασῶν πρώτη τῶν τῆδε
 πόλεων τυγχάνει οὔσα, λαβὼν ἀποκειμένην τοῖς ἐπιβουλευεῖν ἐθέ-
 λουσι. p. 47 a. περίβολος — πλείοσιν ἐπιβουλαῖς ὑποκείμενος.
 12. πῆ — πῆ] πῆ — πῆ P. 20. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.

structam aciem palam opponendo. Certe auditis quantus sit Persarum exercitus: qui si nos obsidione expugnare voluerit, nec velimus ipsi, nisi e moenibus bellum gerere, apparet cibaria nobis defore, dum Persae eopiosissimos commeatu ex agris nostris repugnante nemine convectabunt. Ac si duret obsidio, impressionibus hostium non sufficet, ut opinor, multis in locis infirmissimus murus, et Romani gravem aliquam calamitatem accipient. Sin urbis moenia pars copiarum custodiat, ac caeteri clivos circumpositos occupent; crebris inde tum in castra hostilia, tum in tutras ad parandum commeatu emissas incursionibus, Chosroem profecto cogent soluta actutum obsidione sese recipere: quando nec muros oppugnare sine metu periculi, nec tanto exercitui necessaria poterit comparare. Ex re quidem haec Buzes, ut visum est, dixit; sed ex re nihil fecit. Delecto enim sibi exercitus Romani flore, abiit: nec deinde cuiquam Romanorum, qui substiterant Hierapoli, neque hostibus constare potuit, ubi tandem terrarum esset. Eo loco res ibi erant.

Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς πυθόμενος τὴν Περσῶν ἔφοδον Γερμανὸν μὲν εὐθὺς τὸν ἀνεψιὸν τὸν αὐτοῦ ξὺν Θορύβῳ πολλῶ τριακοσίους ἐπομένους ἔχοντα ἔπειψε, στρατὸν δὲ οἱ οὐκ ἐς μακρὰν ὑπέσχετο πολὺν ἔψεσθαι. ἕς τε Ἀντιόχειαν ὁ Γερμανὸς ἀφικόμενος περιῆλθε τὸν περίβολον ἅπαν κύκλῳ, καὶ αὐτοῦ ἔχου- 5
 ρὰ μὲν ὄντα τὰ πολλὰ ἠῤῥισκε (τά τε γὰρ ἐν τῷ ὀμαλεῖ ποταμῷ Ὀρόντης παραρρεῖ ζύμπαντα τοῖς ἐπιούσιν ἄπορα ἐργαζόμενος καὶ τὰ ἐν τῷ ἀνάντει χωρίοις κρημνώδεσιν ἀνεχόμενα ἐσβατὰ τοῖς
 Β πολεμίοις ὡς ἤκιστα ἦν), ἐν δὲ τῇ ἄκρῃ γενόμενος, ἦν δὴ Ὀρο-
 κασιάδα καλεῖν οἱ ταύτη ἄνθρωποι νενομίσασιν, ἐπιμαχώτατον 10
 κατενόησεν ὃν τὸ κατ' αὐτὴν τεῖχος. πέτρα γὰρ τυγχάνει τις ἐνταῦθά πη οὖσα, εὐρους μὲν ἐπὶ πλεῖστον ἰκανῶς ἔχουσα, ἕψος δὲ ὀλίγῳ τοῦ περιβόλου ἐλασσομένη. ἐκέλευεν οὖν ἢ τὴν πέ-
 τραν ἀποτεμνομένους βαθύν τινα βόθρον ἀμφὶ τὸ τεῖχος ἐργάζε-
 Η 55 σθαι, μὴ τις ἐνθένδε ἀναβησόμενος ἐπὶ τὸν περίβολον ἴοι, ἢ 15
 πύργον μέγαν τινὰ δειμαμένους ἐνταῦθα τὴν ἀπ' αὐτοῦ οἰκοδο-
 μίαν ἐνάψαι τῷ τῆς πόλεως τείχει. ἀλλὰ τοῖς τῶν οἰκοδομιῶν ἀρχιτέκτοσι ποιητέα τούτων ἐδόκει οὐδέτερα εἶναι. οὔτε γὰρ ἐν
 V 291 χρόνῳ βραχεῖ ἐπιτελῆ ἔσεσθαι οὕτως ἐγκειμένης τῆς τῶν πολε-
 C μίων ἔφοδου, ἀρχόμενοί τε τοῦ ἔργου τούτου καὶ οὐκ ἐς πέρας 20
 αὐτοῦ ἐξικνούμενοι οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἢ τοῖς πολεμίοις ἐνδείξονται ὅπη ποτὲ τοῦ τεύχους σφίσι πολεμητέα εἶη. Γερμανὸς δὲ ταύτης

2. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 5. ἅπαν] ἅπαντα Pm. 6. ἐν om. L.
 ibid. ὀμαλεῖ] ἕς. ὀμαλεῶ Hm. Frustra. 12. πη οὖσα] ποιούσα L.
 21. ἄλλο] ἄλλ' L.

Simul ac nuntium de adventu Persarum audiit Iustinianus Aug. Germanum fratris sui filium raptim atque turbate mittit trecentis militibus stipatum, subsecuturas pollicens multas legiones. Ille ubi Antiochiam pervenit, muros omnes obiit inspexitque, ac munitos maximam partem invenit. Nam quidquid in plano est, fluvius Orontes alluit, transitum ubique negans invadentibus: quod autem in acclivi surgit, cum sit praecipitiis impositum, ab hoste superari ascensu nequit. At in vertice, quem indigenae Orocasiadem vocant, murum animadvertit esse maxime expugnabilem, ob viciniam rupis, cuius latitudo iusta est maiori ex parte, altitudo muro paulo inferior. Itaque imperavit, vel exciso scopulo fossam altam muro praeducerent, ne quis inde ascenderet; vel magnam ibi turrim extruerent, continuoque aedificio connecterent urbis moenibus. Sed visum est architectis neutri manum operi admovendam: neque enim spatio brevi temporis absolutum iri, adventante iam hoste ac tam prope posito: quod si opus inchoarent nec perficerent, hostibus se indicaturos quam in partem muri inferenda sit oppugnatio. Ex eo deiectus consilio Germanus, principio aliquid spei ponebat in exercitu,

δὴ τῆς ἐννοίας σφαλῆς τὰ μὲν πρῶτα στρατὸν ἐκ Βυζαντίου κα-
 ραδοκῶν ἐλπίδα τινὰ ἐπ' αὐτῷ εἶχεν. ἐπεὶ δὲ χρόνον τριβέντος
 σιχνοῦ οὔτε τις στρατὸς ἐκ βασιλείως ἀφίκειο οὔτε ὅτι ἀφίξεται
 ἐπίδοξος ἦν, ἐς δέος ἦλθε μὴ ὁ Χοσρόης πυθόμενος βασιλείως
 5 ἀνεπιὼν ἐνταῦθα εἶναι, προουργιαίτερον ἄλλου ὄτιοι οὐκ ποιήση-
 ται Ἀντιόχειάν τε καὶ αὐτὸν ἐξελεῖν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῶν ἄλλων
 ἀπάντων ἀγέμενος παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτὴν ἴοι. ταῦτα καὶ
 Ἀντιοχεῦσιν ἐν νῦν ἔχουσι βουλὴν τε ὑπὲρ τούτων πεποιημένοις D
 ἀναγκαιότατον ἔδοξε χρήματα προεμένοις Χοσρόῃ οὕτω κίνδυνον
 10 τὸν παρόντα διαφυγεῖν.

Μέγαν τοίνυν, τὸν Βεροίας ἐπίσκοπον, ἄνδρα ξυνητὸν
 (ἐπιχωριάζων γὰρ αὐτοῖς ἐτύγχανε τότε) Χοσρόου δεησόμενον
 πέμπουσιν, ὃς δὴ ἐνθένδε σταλαῖς καταλαμβάνει τὸν Μήδων
 στρατὸν Ἱερραπόλεως οὐ μακρὸν ἀποθεν. Χοσρόῃ τε ἐς ὄψιν
 15 ἦκων πολλὰ ἐλιπάρει ἀνθρώπους οἰκτεῖραι, οἳ οὔτε τι ἐς αὐτὸν
 ἤμαρτον οὔτε τῇ Περσῶν στρατιᾷ οἶοι τε ἀντιτείνειν εἰσί. πρέ-
 πειν γὰρ ἀνδρὶ βασιλεῖ πάντων ἦκιστα τοῖς ὑποχωροῦσι καὶ οὐδα-
 μῇ ἐθέλουσιν ἀντιτάσσεσθαι ἐπεμβαίνειν τε καὶ βιάζεσθαι, ἐπεὶ
 οὐδὲ τῶν νῦν δρωμένων βασιλικόν τι οὐδὲ γεννεῖον αὐτῷ ἔργα- P 102
 20 σθείη, ὅτι δὴ οὐ παρασχόμενος τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ βουλήσ
 τινὰ χρόνον, ὥστε ἢ τὴν εἰρήνην κρατύνασθαι, ὅπη ἂν ἐκατέρω
 δοκοίη, ἢ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐκ συνθήκης, ὡς τὸ εἶκος, ἕξα-

12. χοσρόου L. Χοσρόῃ P. 14. Ἱερραπόλεως] Scribebatur Ἱε-
 ρῶς πόλεως. 21. ὅπη L. ὅποι P.

quem cupide Byzantio expectabat. At multo inutiliter consumpto tem-
 pore, cum nullae ab Augusto copiae venirent, nec venturas esset opi-
 nio; vereri coepit ne Chosroes, si Augusti ex fratre nepotem Antiochiae
 morari sciret, rebus id omnibus praeventendum censeret, ut caperet
 ipsum cum urbe, atque exin relictis caeteris, exercitum universum eo
 traduceret. Idem sentientes Antiocheni, deliberatione habita, nihil prius
 faciendum iudicarunt, quam ut missa Chosroi pecunia praesens discrim-
 en amolirentur.

Igitur Megan Episcopum Berocensem, singulari prudentia virum,
 tum agentem Antiochiae, deprecatores destinant ad Chosroem. Profe-
 ctus ille ex urbe, prope Hierapolin exercitum Medorum offendit: ubi ad
 Chosrois conspectum admissus, eum enixe obsecravit, miseresceret homi-
 num, qui in ipsum nihil unquam peccassent, nec resistere possent Per-
 sarum armis: neminem decere minus quam Regem, cedentibus nec re-
 pugnantibus volentibus insilire ac vim inferre: ex iis quae tunc ageret, nec
 rogi quidquam esse nec generosum, propterea quod Rom. Imperatori
 nihil dedisset spatii ad capiendum consilium aut pacis firmandae ex
 utriusque sententia, aut belli ex composito, ut consentaneum fuerat, ad-

τύεσθαι, ἀλλ' οὕτως ἀνεπισκέπτως ἐπὶ Ῥωμαίους ἐν ὄπλοις ἔλ-
 θοι, οὐπω τοῦ σφετέρου βασιλέως ἐπισταμένου τὰ παρόντα σφί-
 σι. ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀκούσας λόγῳ ξυνετῷ τὸν τρόπον ἠνθμι-
 ζεσθαι ὑπὸ ἀμαθίας οὐδαμῶς ἴσχυσεν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τὴν
 διάνοιαν ἢ πρότερον ἤρθη. Σύρους τε οὖν ἠπέλιψε καταστρέ- 5
B ψασθαι καὶ Κίλικας πάντας, καὶ οἱ τὸν Μέγαν ἐπεσθαι κτελεύσας
 ἐς τὴν Ἱερσόπολιν ἐπῆγε τὸ στράτευμα. οὗ δὲ ἀφικόμενός τε καὶ
 ἐνστρατοπεδευσάμενος, ἐπειδὴ τὸν τε περίβολον ἐχυρὸν ὄντα εἶδε
 καὶ στρατιωτῶν ἕμαθε φυλακτῆριον διαρκῶς ἔχειν, χρήματα
 τοὺς Ἱεραπολίτας ἤτει, Παῦλον ἐρμηγέα παρ' αὐτοὺς πέμψας. 10
 ὁ δὲ Παῦλος οὕτως ἐτέθραπτό τε ἐν γῆ τῇ Ῥωμαίων καὶ ἐς γραμ-
 ματιστοῦ παρ' Ἀντιοχεῦσιν ἐφοίτησεν, ἐλέγετο δὲ καὶ Ῥωμαῖος
 γένος τὸ ἕξ ἀρχῆς εἶναι. οἱ δὲ μάλιστα μὲν καὶ ὡς ἀμφὶ τῷ
C περιβόλῳ δειμαίνοντες, χώραν περιβεβλημένῳ πολλὴν μέχρι ἐς
 τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γῆν ἀδῆωτον ἔχειν 15
 ἐθέλοντες, ὠμολόγησαν ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια δώσειν.
 τότε δὲ ὁ Μέγας, ὑπὲρ τῶν ἐφ' ὧν ὑπάντων Χοσρόην ἱκετεῶν
 οὐκέτι ἀνίει, ἕως αὐτῷ ὁ Χοσρόης ὠμολόγησε δέκα τε χρυ-
 σοῦ κεντηνάγια λήψεσθαι καὶ πάσης ἀπαλλαγῆσεσθαι τῆς Ῥω-
 μαίων ἀρχῆς.

20

5. τὴν διάνοιαν L. τὴν ἄνοιαν P. εἰς τὴν ἄνοιαν Pm. *ibid.* κα-
 ταστρέψασθαι] καταστρέψεσθαι Pm. 7. ἐς τὴν] εἰς τὴν L.
ibid. Ἱερσόπολιν] Scribebatur Ἱερῶν πόλιν. Conf. ad p. 100 b. Ἱε-
 ρσόπολιν apud Photium infra p. 172 c. 11. ἐς Suidas s. v. γραμ-
 ματιστής. εἰς P. 13. γένος om. L. 16. ἀργύρου] ἀργυρίου
 Suidas s. v. ἀδῆωτον et L a m. sec. Sic p. 103 a. sed ἀργύρου
 p. 113 b. 115 a. 121 d. 18. ὠμολόγησεν A.

*ornandi; sed improvise Romanos armatus invaderet, nihil dum sciente
 ipsorum principe quem in locum res eorum deductae essent. His Chos-
 roes auditis non potuit prae insolentia animum moderatum sapienti ora-
 tione mentiri; sed impotentiori captus amentia, Syriam se totam Cili-
 ciamque subacturum minatus est: tum voluit ut sequeretur Megas du-
 centem se copias Hierapolin. Quo cum pervenisset, ac metatus castra,
 muros vidisset validos, urbemque idoneo munitam esse praesidio acce-
 pissent; Hierapolitanis per interpretem Paulum pecuniam imperavit. Edu-
 catus hic Paulus fuerat inter Romanos, et Antiochiae ludum literarium
 frequentaverat, Romanus, ut ferebatur, origine. At cives, quoniam
 muro, qui magnum spatium ad montem usque proximum amplectitur, ti-
 mebant maxime, et ab agris suis vastitatem avertere cupiebant, argenti
 libras bis mille pacti sunt. Tunc Megas Chosroi pro Oriente universo
 supplicare non destitit, donec evicit, ut auri pondo acceptis mille Ro-
 mano se imperio penitus excessurum sponderet.*

ζ'. Οὕτω μὲν οὖν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ὃ τε Μέγας ἐνθ' ἔνδε D
 ἀπαλλαγείς τὴν ἐπὶ τοὺς Ἀντιοχείας ἤλανε καὶ ὃ Χοσρόης τὰ λί-
 τρα λαβὼν ἐς Βέροϊαν ἦει. Βέροια δὲ Ἀντιοχείας μὲν καὶ Ἱερα-
 πόλεως μεταξὺ κεῖται, δυοῖν δὲ ἡμερῶν ὁδῷ ἐξ ὧν ἄνδρ' ἑκατέ-
 5 ρας διέχει. ὃ μὲν οὖν Μέγας ξὶν ὀλίγοις τισὶ πορευόμενος ὀξύ-
 τερον ἦει, ὃ δὲ Περσῶν στρατὸς μοῖραν ἀεὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς
 ὁδοῦ ἦενεν. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ ὃ μὲν ἐς Ἀντιόχειαν, οἱ δὲ εἰς
 τὸ Βεροίους προάστειον ἦλθον. καὶ χρήματα Χοσρόης τοὺς Βε-
 ροιαίους τὸν Παῦλον στείλας εὐθὺς ἔπραττεν, οὐχ ὅσα πρὸς τῶν V 292
 10 Ἱεραπολιτῶν ἔλαβε μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτων διπλάσια, ἐπεὶ τὸ
 τεῖχος αὐτῆς ἐπιμαχώτατον ὄν πολλαχῆ εἶδε. Βεροιαῖοι δὲ (Θαρ- P 103
 ρεῖν γὰρ ἐπὶ τῷ περιβόλῳ οὐδαμῆ εἶχον) ξὶν προθυμίᾳ μὲν ὑπε- H 56
 δέξαντο ἅπαντα δώσειν, δισχίλια δὲ δόντες ἀργύρου σταθμὰ,
 τὰ λειπόμενα δίδόναι οὐκ ἔφασαν οἷοί τε εἶναι. ἐγκειμένου τε
 15 σῆσι διὰ ταῦτα Χοσρόου, νυκτὸς ἐπιλαβούσης ἐς τὸ φρούριον
 ἅπαντες, ὃ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐστὶ, κατέφυγον ξὶν τοῖς στρατιώ-
 ταις, οἱ δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ φυλακῇ ἐτετάχατο. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ
 ἐστέλλοντο μὲν πρὸς Χοσρόου ἐς τὴν πόλιν τινὲς ἐφ' ᾧ τὰ χρή-
 ματα λήψονται, οἱ δὲ ἄγχιστά πη τοῦ περιβόλου γενόμενοι κε-
 20 κλεισμένας τὰς πύλας ἀπάσας εὔρον. ἀνθρώπων δὲ οὐδενὶ ἐντυ-
 χεῖν ἔχοντες, τῷ βασιλεῖ τὰ παρόντα σῆσιν ἀνήγγελλον. καὶ ὅς B
 τῷ τεῖχει κλίμακας ἐπιθέντας ἀποπειροῦσθαι τῆς ἀνόδου ἐκέλευεν,

3. Ἱεραπόλεως] Scribebatur Ἱερᾶς πόλεως. 4. δυοῖν] δυεῖν P.
 8. Βεροιαίους] βεροιαίας A. 11. αὐτῆς] αὐτοῖς Pm. 13. ἀρ-
 γύρου] Legebatur ἀργυρίου. 20. ἀνθρώπων A. ἀνθρώπων P.
 21. ἀνήγγελλον L. ἀνήγγελον P.

7. Eo ipso die profectus Megas, celeriter Antiochiam iter inten-
 dit: Chosroes pecunia, qua se Hierapolis redemit, accepta, Beroeam per-
 rexit. Urbs haec inter Antiochiam et Hierapolin sita, eo ab utraque in-
 tervallo pariter distat, quod biduo percurrat expeditus viator. Porro
 Megas paucis comitatus maiora itinera faciebat: dimidio semper minor
 Persarum exercitus. Itaque die quarto ille Antiochiam, hi Beroeae sub-
 urbium attigerunt. Ac pecuniam statim Chosroes a Beroeensibus per
 Paulum exegit, non modo quantam Hierapolitani dederant, sed al-
 tero etiam tanto maiorem; posteaquam moenia multis in locis facil-
 lime expugnari posse animadvertit. In quibus Beroeenses cum fidu-
 ciae nihil habent, quidvis promptly prolixoque polliciti sunt. Verum
 datis librarum argenti duobus millibus, negarunt se esse solvendo quod
 erat reliquum. Cum autem nihilo secius instaret Chosroes, sequenti no-
 cte in castellum culmini urbis impositum recepere se omnes cum militari
 praesidio. Postero die a Chosroe missi ad urbem qui pecuniam acciperent,
 et ad murum progressi, portas omnes offendunt clausas, ac nemi-
 nem nacti, Regi quo in statu sit res exponunt. Mox ille scalis muro

οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν. οὐδενός τε σφίσιν ἀντιστατοῦντος, ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενόμενοι τὰς μὲν πύλας κατ' ἐξουσίαν ἀνέωγον, ἐδέχοντο δὲ τῇ πόλει τὸν τε στρατὸν ἅπαντα καὶ Χοσρόην αὐτόν. Θυμῶ τε πολλῶ ὁ βασιλεὺς ἤδη ἐχόμενος τὴν πόλιν ὀλλέου δέοντος ἐνέπρησεν ἅπασαν. ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀναβὰς ἐπὶ 5 τὸ φρούριον τειχομαχεῖν ἔγνω. ἐνταῦθα οἱ μὲν Ῥωμαίων στρατιῶται καρτερώς ἀμυνόμενοι τῶν πολεμίων τινὰς ἔκτεινον, τῶ δὲ Χοσρόῃ εὐτύχημα μέγα τῶ τῶν πολιορκουμένων ἀξυνέτω ξυνέβη γενέσθαι, οἱ δὲ οὐ μόνου ἐς τὸ φρούριον τοῦτο, ἀλλὰ ξύν 10 τε τοῖς ἵπποις καὶ ζώοις τοῖς ἄλλοις κατέφυγον, ταίτη τε τῇ σμιρολογίᾳ καταστρατηγηθέντες εἰς κίνδυνον ἦλθον. μιᾶς γὰρ οὔσης ἐνταῦθα πηγῆς, ἵππων τε καὶ ἡμιόνων καὶ ζώων ἐτέρων οὐδέον αὐτὴν ἐκπεπωκότων, ἀποξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ξυνέβη. Βεροιαιοῖς μὲν τὰ πρόγματα ὧδέ πη εἶχον.

Ὁ δὲ Μέγας εἰς Ἀντιόχειαν ἀφικόμενος, ἀναγγείλας τε ὅσα 15 οἱ πρὸς Χοσρόην ξυνέκετο, ἔργω ταῦτα ἐπιτελεῖν οὐδαμῇ ἐπειθεν. ἐτύγγανε γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Ἰωάννην τε τὸν Ῥουφίνου καὶ Ἰουλιανὸν τὸν τῶν ἀπορρήτων γραμματεῦν πρόσβεις παρὰ Χοσρόην στείλας. ἀσηκρήτις καλοῦσι τοῦτο τὸ ἀξίωμα Ῥωμαῖοι. 20 Δ σήκρητα γὰρ καλεῖν τὰ ἀπόρρητα νενομίκασιν. οἱ δὲ ἐς Ἀντιόχειαν ἀφικόμενοι ἔμενον. Ἰουλιανός τε, τῶν πρόσβειων ἄτερος,

1. ἀντιστατοῦντος L. ἀντιστρατοῦντος P. Conf. p. 100 c. 4. θυμῶ — πολλῶ A corr.: θυμοῦ — πολλοῦ pr. 8. ἀξυνέτω] οὐ ξυνέτω (sic) L. 11. μιᾶς — ἀποξηρανθῆναι] Excerptis Suidas s. v. δέον. 15. ἀναγγείλας] ἀγγείλας L. 19. ἀσηκρήτις L et Suidas s. v. γραμματεῦς. ἀσηκρήτης P.

applicitis, tentare ascensum iubet. Morem ii gerunt, nec se adversum ferente quoquam, muros occupant: tum libere portas reserant, et exercitum cum ipso Chosroe in urbem admittunt: quam ille pene totam incendit, ira correptus. Ubi vero ad urbis verticem evasit, et castellum coepit oppugnare, Persas quidem aliquot Romani milites, acerrimi propugnatores, interemerunt; nihilominus secundos ei successus attulit obsessorum imprudentia, qui in castellum cum equis aliisque pecudibus sese commiserant. Quo amore rerum nihili sordido victi, in discrimen summum venere. Nam qui unus ibi erat fonticulus, ab equis, mulis, aliisque ebibitibus animantibus, cum minime oporteret, exaruit. Eo redactae erant res Bercoensium.

Interea Megas, cum pervenisset Antiochiam, et quas cum Chosroe fecerat pactiones proposuisset, ut in rem conferrentur suadere non poterat. Etenim legatos Chosroi Iustinianus Aug. miserat Ioannem Rufini filium et Iulianum arcanorum scribam (Romani ea dignitate insignem dicunt esse *A secretis*: quo nomine arcana vocant) iique cum Antiochiam venissent, ibi constiterant. Ac Iulianus quidem discrete prohibuit, ne quis

διαρρήδην ἄσασιν ἀπέιπε χρήματα μὴ δίδόναι τοῖς πολεμίοις, μηδὲ τὰς βασιλέως ὠνεῖσθαι πόλεις, ἀλλὰ καὶ τῷ Γερμανῷ διέβαλλε τὸν ἀρχιερέα Ἐφραΐμιον, ἅτε τῷ Χοσρόῃ ἐνδοῦναι τὴν πόλιν ἐν σπουδῇ ἔχοντα. διὸ δὴ ὁ Μέγας ἄπρακτος ἀνεχώρησεν. 5 Ἐφραΐμιος, ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, δείσας τὴν Περσῶν ἔφοδον ἐς Κίλικας ἦλθεν. οὗ δὴ καὶ Γερμανὸς ἀφίκετο οὐ πολλῶ ἕστερον, ὀλίγους μὲν τινὰς ἐπαγόμενος, τοὺς δὲ πλείστους ἐνταῦθα ἐΐσας.

Ὁ Μέγας δὲ κατὰ τάχος ἐς Βέροϊαν ἦκων περιώδυνός τε 10 τοῖς ἔμπροσθεν γενομένοις ἤτι᾿ αὐτὸν Χοσρόῃν εἰργάσθαι Βεροιαίους ἀνόσια ἔργα, οὗτι δὲ αὐτὸν μὲν ἐς Ἀντιόχειαν ὡς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς στείλειε, τῶν δὲ πολιτῶν οὐδὲν τὸ παράπαν ἡδικηκότων P 104 τὰ τε χρήματα ἐλήϊσαστο καὶ ἠνάγκασε σφῶς αὐτοὺς ἐν τούτῳ δὴ τῷ φρουρίῳ καθεῖρξαι, οὕτω τε τὴν πόλιν ἐμπρήσας ἐς τὸ ἔδα- 15 φος οὐ δέον καθεῖλε. πρὸς ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀπεκρίνατο ὧδε „Τούτων μέντοι, ὧ ἔταίρε, αὐτὸς αἴτιος, ἐνταῦθα ἀναγκάσας ἡμῶς διατρεῖψαι· οὐ γὰρ ἐν τῷ τετυγμένῳ καιρῷ, ἀλλὰ κατὰ πολὺν τούτου γε ἕστερήσας τανῦν ἀφίξαι. τῶν δὲ σῶν πολιτῶν τὴν ἀτοπίαν τί ἂν τις ἐπὶ πλείστον, ὧ βέλτιστε, μακρολογίῃ; 20 οἷ γε τακτὸν ἡμῖν ὠμολογηκότις ἀργύριον δώσειν ὑπὲρ τῆς σφῶν αὐτῶν σιωτηρίας, οὐπω καὶ τῶν ἐπιτελεῖν οἴονται δεῖν τὰ ξυγκείμενα, ἀλλ’ ἀναίδη οὕτω χωρίου ἰσχυρὸν θαρσύναντες περιορῶσιν B ἡμῶς ὡς μάλιστα ἠναγκασμένους ἐς φρουρίου πολιορκίαν, ὡς

5. Ἐφραΐμιος] Adde τε vel δέ. 22. οὕτω] οὕτως L.

daret hosti pecuniam, ab eoque emeret Augusti urbes. Immo vero Ephraemium Pontificem eo nomine apud Germanum insinulavit, quod Chosroi tradere civitatem studeret. His de causis re Megas infecta rediit: Ephraemius Antiochiae Episcopus Persarum adventu territus in Ciliciam concessit: quo etiam paulo post Germanus cum exiguo comitatu pervenit, relicto in urbe maximo suorum numero.

Reversus propere Beroeam Megas, ex iis, quae acciderant, gravissimum dolorem cepit, et cum Chosroe iniuriam expostulavit Beroeensibus illatam per summum scelus, quod cum Antiochiam ipsum misisset pacis causa, ut videbatur, interea ab insontibus civibus extorsisset pecuniam, iisque adactis in castellum se ipsos compingere, urbem contra ius fasque incensam aequasset solo. Ad haec ita Chosroes. *Atqui tu, amice, causam huius calamitatis sustinens, quod longiori nos hic mora tenueris. Neque enim dicto die, sed magno intervallo iam solum advenis. Cur vero quisquam, praecclare vir, pluribus tibi explicet tuorum civium insolentiam? qui certam argenti summam nobis pro salute sua polliciti, necdum implenda putent pacta conventa; sed loco munito freti despectent nos impuden-*

ὄρῳ δήπου, καθίστασθαι. οὗς γε δὴ ἔγωγε ζὺν θεοῖς ἐλπίδα
 ἔχω ὀλίγω ὕστερον τίσασθαι, καὶ Περσῶν τῶν μοι οὐ δέον πρὸ
 τοῦδε τοῦ τείχους ἀπολωλότων τὴν κόλασιν ἐς τοὺς αἰτίους ἐπιτε-
 λέσειν. “ ὁ μὲν Χοσρόης τοσαῦτα εἶπεν, ὁ Μέγας δὲ ἀμείβε-
 ται ὧδε „Εἰ μὲν, ὅτι βασιλεὺς, ἀνθρώποις οἰκτροῖς τε καὶ ἀτι-
 V 293 μοτάτοις ταῦτα ἐπικαλεῖς, σκοπήσειεν ἂν τις, ἀνάγκη μὴδὲν
 H 57 ἀντιλέγοντα τοῖς εἰρημένους ὁμολογεῖν· τῇ γὰρ ἔξουσίᾳ τῇ ἄλλῃ
 καὶ τὸ τῷ λόγῳ κρατεῖν ἐπεσθαι πέφυκεν· ἦν δὲ τῷ ἐξῆ τᾶλλα
 C ἀποσεισασμένῳ τὸν ἀληθῆ λόγον ἐλέσθαι, οὐδὲν ἂν ἡμῖν, ὧ βασι-
 λεῦ, δικαίως ἐπικαλεῖν ἔχοις· ὅπως δὲ, ἅπαντα ἀκούσῃ πρόως. 10
 ἐγὼ μὲν γὰρ, ἐπειδὴ ἄπερ Ἀντιοχεῦσιν ἐπήγγειλεις, δηλώσω ἐστά-
 λην, ἐβδομαῖός σοι ἐς ὅσιν ἦκων (οὗ τί ἂν γενέσθαι δύναιτο
 θᾶσσον;) ταῦτά σοι ἐξεργασμένα εἰς πατρίδα τὴν ἐμὴν εὔρον.
 οἱ δὲ δὴ πάντων ἤδη τῶν τιμιωτάτων ἐκστάντες, εἶτα ἐς τὸν περὶ
 ψυχῆς ἀγῶνα καθίστανται μόνον, κρείσσους, οἶμαι, γεγενημέ-
 νοι ἢ σοί τι τὸ λοιπὸν τῶν χρημάτων εἰσφέρειν. τὸ γὰρ ἐκτινύ-
 ναι τι τῶν οὐ παρόντων, ἀνθρώπῳ ἂν οὐδεμία μηχανὴ γένοιτο.
 πάλαι δὲ τοῖς ἀνθρώποις εὔ τε καὶ καλῶς διώριστα τὰ τῶν πραγ-
 μάτων ὀνόματα· ἐν οἷς καὶ τόδε ἐστίν, ἀγνωμοσύνης κεχωρίσθαι
 D ἀσθένειαν. ἡ μὲν γὰρ τρόπου ἀκολασίᾳ ἐς τὸ ἀντιτείνειν χω-
 20 ροῦσα μισεῖσθαι, ὡς τὸ εἰκὸς, εἶωθεν, ἡ δὲ τῷ τῆς ὑπουργίας

2. δέον] δέον, τῶν H et a m. sec. L. δεόντων Hm et L.
 6. ἐπικαλεῖς] ἐπικαλεῖ A. 10. ἔχοις] ἔχεις H: illud Hm.
 11. ἐπήγγειλεις] ἐπήγγειλες A. 12. ἐβδομαῖός] τριταῖός Lm.
 ibid. ἐς L. εἰς P. 17. οὐδεμία μηχανὴ] οὐδεμιᾶ μηχανῆ Hm.

ter, arcem, ut vides, obsidere coactos. Quos ego, Diis faventibus, brevi me ulturum, ac poenas iniquae caedis Persarum, qui sub his moenibus occubuerunt, ex auctoribus sumpturum confido. Haec locuto Chosroi Me-gas in hunc modum respondit. Si quis, dum misera ac vilissima capita his criminibus oneras, Regem te esse attendat; cum certe nihil obloqui, et dictis concedere necesse est. Sic enim dicit comparatum, ut regiam illam potestatem imperium etiam orationis sequatur. At si cui liceat, omissis caeteris, veritatem in dicendo unam et rationem amplecti, nihil erit, o Rex, quod iure nobis obiicias: tantum benigne audi, quomodo se res tota habuerit. Antiochiam profectus ut mandata tua denuntiarem, iamque die septimo ad te redux (quo quid celerius fieri potuit?) haec in patriam a te meam perpetrata iuveni. Cunctis amissis opibus cives pro vita iam una dimicant: postquam illos, opinor, maiori necessitatis vi ipse vallasti, quam ut pervincas, ut residuum quid pecuniae tibi pendant. Nam quod quis non habet, id ut solvat adigi vi nulla potest. Recte omnino sapienterque rerum nomina distinxit antiquitas. Quo in genere istum est: contumaciam ab egestate et impotentia diversam esse. Atque ut contumacia dum proterve resistit, in se odium merito concitat; sic egestas ob

ἀδυνάτω ἐς ταῦτό τοῦτο ἐκφερομένη ἐλεῖσθαι ἰκανῶς πέφυκεν.
 ἕασον τοίνυν ἡμᾶς ἅπαντα, ὧ βουσιεῦ, κληρωσαμένους τὰ χεί-
 ριστα τοῦτο γοῦν φέρεσθαι παραμύθιον, τὸ μὴ δοκεῖν τῶν ξυμ-
 πεπτωκότων ἡμῖν αὐτοῖς αἰτίοις γενέσθαι. καὶ χρήματα μὲν σοι
 5 ὄλα, ὅσα λαβῶν ἔχεις, διαρκεῖν οἶον, μὴ τῷ σῶ ταῦτα σταθ-
 μώμενος ἀξιόματι, ἀλλὰ τὴν Βεροιαίων σκοπῶν δύναμιν. πε-
 ραιτέρω δὲ ἡμᾶς βιάζου μηδὲν, μὴ ποτε δόξης οἷς ἐγχεχέιρηκας
 ἀδύνατος εἶναι· τὸ γὰρ ὑπερβάλλον αἰ τῷ ἀμηχάνῳ τετίμηται·
 τὸ δὲ μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἐγχειρεῖν κράτιστον. ταῦτα μὲν οὖν μοι
 10 ἀπολελογήσθω ἐν τῷ παραυτίκα ὑπὲρ ἀνδρῶν τῶνδε. ἦν δέ γε
 τοῖς ταλαιπώροις ξυγγενέσθαι δυνατὸς εἶην, ἔχοιμι ἄν τι καὶ ἄλλο
 τῶν γῆν με λελήθόντων εἰπιῶν.“ τοσαῦτα τὸν Μέγαν εἰπόντα ὁ P 105
 Χοσρόης ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκεν ἵεναι. ὅς δὴ ἐνταῦθά τε γε-
 νόμενος καὶ τὰ ξυμπεσόντα ἀμφὶ τῇ πηγῇ μαθὼν ἅπαντα, δεδα-
 5 κρυμένος τε παρὰ Χοσρόην αἰθῆρις ἀφίκετο. καὶ προηγὴς κείμενος
 οὐδὲν μὲν Βεροιαίοις ἰσχυρίζετο ἀπολελείφθαι τῶν πάντων χρη-
 μάτων, μόνον δὲ οἱ τῶν ἀνθρώπων ἰκέτερε χαριεῖσθαι τὰ σώ-
 ματα. ταῖς τε τοῦ ἀνδρὸς ὀλοφύρσεσιν ὁ Χοσρόης ἡγμένοσ τὴν
 δέησιν ἐπιτελῆ ἐποιεῖτο, καὶ διομοσούμενοσ ἅπασι τοῖς ἐν ἀκροπό-
 0 λει τὰ πιστὰ ἔδωκε. Βεροιαῖοι δὲ παρὰ τοσοῦτον κινδύνον ἐλ-
 θόντεσ ἀπέλιπόν τε τὴν ἀκρόπολιν ἀπαθεῖσ κακοῦ καὶ ἀπιόντεσ
 ὄχοντο ὡσ ἕκαστόσ πη ἐβοίλετο. τῶν δὲ στρατιωτῶν ὀλίγοι μὲν

4. αὐτοῖς αἰτίοις] αὐτοῖς αἰτίους Hm.
 ὑπολελείφθαι Suidas s. v. ἰσχυρίζετο.

16. ἀπολελείφθαι]
 18. ὀλοφύρσεσιν] ὀλοφύρ-
 ρεσιν L.

*id repugnans, quia imperata praestare nequit, facile misericordiam mo-
 vet. Igitur nobis, o Rex, unum hoc sortis deterrimae solutium relinque;
 ut ne eorum, quae nobis contingere, auctores ipsi extitisse videamur. Ti-
 bi satis esse puta quodcumque argenti accepisti, non id tua dignitate
 ponderans, sed Beroecensium facultate: et absiste urgere nos; ne tuas
 forte vires coepto impares tuo esse ostendas. Solet enim conatus insa-
 nior mulctari frustratione: optimum autem nihil aggredi quod non pos-
 sis perficere. Haec in praesenti habui quae pro civibus dicrem: quod
 si mihi copia cum infelicibus illis agendi fiat; ex iis, quae me nunc la-
 tent, novum aliquid afferam. His Megas dictis a Chosroe dimissus se
 ad arcem contulit: ubi quid fonti accidisset audivit, ad Chosroem redit
 effundens lacrimas: pronus accidit: reliquum Beroecensibus nihil pecu-
 niae factum omni asseveratione affirmat, oratque suppliciter, ut sibi con-
 donentur, quae sola restant, eorum capita. Eius lamentis permotus
 Chosroes, precibus annuit, ac fidem omnibus, qui in arce erant, iureiur-
 ando firmatam dedit. In tantum discrimen deducti Beroecenses, ex arce
 incolumes egressi sunt, et alius alio, quo libuit, demigrarunt. Eos pauci*

B αὐτοῖς τινες εἶποντο, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελούσιοι παρὰ Χοσρόην αὐτόμολοι ἦλθον, ἐπικαλοῦντες ὅτι δὴ τὰς συντάξεις χρόνου μικροῦ σφίσι τὸ δημόσιον ὤφλε, καὶ ζῆν αὐτῷ ὕστερον ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἐχώρησαν.

C ἦ. Ὁ Χοσρόης δὲ (καὶ γὰρ οἱ Μέγας χρόματα ἔφασκεν οὐδαμῇ πεπεικέναι Ἀντιοχέας φέρειν) παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοῖς ἦει. Ἀντιοχέων δὲ τινὲς μὲν ἐνθὲνδε ζῆν τοῖς χρόμασιν ἐξαναστάντες ἔφερον ὡς ἕκαστός πη ἐδίνατο. ταυτὸ δὲ τοῦτο διανοοῦντο καὶ οἱ λοιποὶ ζῦμπαντες, εἰ μὴ μεταξὺ ἦγοντες οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες, Θεόκτιστός τε καὶ Μολάτζης, 10 ζῆν ἐξακισχιλίοις ἀνδράσιν ἐλπίσι τε αὐτοὺς ἐπιρρώσαντες διεκώλυσαν. οὗ δὴ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ τὸ Περσῶν στρατέμμα ἦλθεν. ἐνταῦθά τε διεσκηνημένοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες,

D πρὸς τε Ὀρόντη τῷ ποταμῷ καὶ αὐτοῦ οὐ πολλῷ ἄποθεν. Χοσ-
V 294 ρόης τε Παῦλον παρὰ τὸν περιβόλον στεῖλας τοὺς Ἀντιοχέας χρό- 15
 ματα ἦτει, δέκα χρυσοῦ κεντηναρίων ἀπαλλαγῆσθαι ἐνθὲνδε, ἐνδηλὸς τε ἦν καὶ τοῦτων ἐλάσσω ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει ληψόμενος. καὶ τότε μὲν ἦγοντες παρὰ τὸν Χοσρόην οἱ πρέσβεις, εἰπόντες τε ἀμφὶ τῇ διαλύσει τῆς εἰρήνης πολλὰ καὶ πρὸς ἐκείνου ἀκούσαντες ἀνεχώρησαν. τῇ δὲ ἐπιόση ἡμέρᾳ τῶν Ἀντιοχέων ὁ δῆμος (εἰσὶ 20
 γὰρ οὐ κατεσπονδασμένοι, ἀλλὰ γελοίοις τε καὶ ἀταξίᾳ ἰκανῶς ἔχονται) πολλὰ ἐς τὸν Χοσρόην ὑβριζόν τε ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων καὶ ζῆν γέλῳτι ἀκόσμῳ ἐτώθαζον· καὶ Παῦλον τοῦ περιβόλου

2. ἐπικαλοῦντες] μεμφόμενοι Suidas s. v. σύνταξις. 10. Μολάτζης] Malazes RV. 22. ἐς τὸν — ἐτώθαζον] Suidas s. v. ἐτώθαζον.

secuti sunt milites: plerique de aerario conquerentes quod sibi iamdiu deberentur stipendia, ultro ad Chosroem et cum eo postmodum in Persidem concesserunt.

8. Inde Chosroes Antiochiam cum exercitu universo petere instituit: quoniam retulerat Megas induci cives non potuisse ut pecuniam darent. Nonnulli iam urbe excesserant, et suas secum asportantes opes, sese alio, utut licebat, receperant. Ac fugam omnes meditabantur, et vero etiam arripuissent, nisi hoc interim spatio Theoctistus et Molatzes, qui praesidiis Libani praeerant, cum militum senis millibus advenissent, speque optima firmando labantes animos, cohibuissent. Adfuerunt subinde Persae, fixisque tentoriis ad fluvium Orontem et in vicinia metati sunt. Chosroes misso ad muros Paulo, eius ore pecuniam imperavit Antiochenis, soluturum se obsidionem recipiens, si modo penderent auri mille pondo: quanquam haud obscurum erat illum minori contentum pretio abiturum. Tum adiere ipsum legati, et cum eo de pace rupta diu collocuti, redierunt. Postera die Antiochena plebs, ut est genus hominum leve et scurrilibus iocis ac petulantiae mire deditum, e murorum pinnis

ἔγγυς ἤγοντα παραινούντ' αὐτὰ τε χρημάτων ὀλίγων σφῆς τε αὐτοὺς P 106
καὶ τὴν πόλιν ὠνεῖσθαι ὀλίγον ἐδέξαντο τοξείσαντες κτείνειν, εἰ μὴ
προϊδὼν ἐφυλάξατο. διὸ δὴ ζέων τῷ θυμῷ ὁ Χοσρόης τειχομα-
χεῖν ἔγνω.

5 Τῇ οὖν ὑστεραίᾳ ἐπαγαγὼν ἅπαντας Πέρσας ἐπὶ τὸ τεῖχος H 58
ἄλλους μὲν ἄλλη προσβάλλειν τοῦ ποταμοῦ ἐπέλεεν, αὐτὸς δὲ
τοὺς πλείστους τε καὶ ἀρίστους ἔχων κατὰ τὴν ἄκραν προσέβαλλε.
ταύτῃ γὰρ, ὡς μοι ἔμπροσθεν ἐρρήθη, ἐπιμαχώτατος ὁ περι-
βολος ἦν. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι (στενοτάτῃ γὰρ ἡ οἰκοδομία ἐτύγ-
10 χανεν οὔσα, ἐφ' ἧς ἰστάμενοι πολεμεῖν ἔμελλον) ἐπενόησαν τάδε.
δοκοὺς μακρὰς ἐς ἀλλήλους ξυνδέοντες μεταξὺ τῶν πύργων ἐκρέ-
μων, οὕτω τε πολλῶ ἐρυτέρας δὴ ταύτας τὰς χώρας ἐποίουν, B
ὅπως ἔτι πλείους ἐνθένδε ἀμύνεσθαι τοὺς τειχομαχοῦντας οἶοί τε
ᾧσιν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι ἰσχυρότατα ἐγκείμενοι πανταχόθεν τὰ
15 τοξείματα συχνὰ ἐπεμπον, ἄλλως τε καὶ κατὰ τὴν τῆς ἄκρας
ἐπερβολήν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἠμύνοντο δυνάμει πύσῃ, οὐ στρα-
τιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου εὐτολμότατοι νεανῖαι πολλοί.
ἐδόκουν δὲ οἱ τειχομαχοῦντες ἐνταῦθα ἐς τὴν μάχην ἐκ τοῦ ἀντι-
πάλου τοῖς πολεμίοις καθίστασθαι. ἡ γὰρ πέτρα, εὐρείᾳ τις καὶ
20 ὑψηλῇ οὔσα καὶ ὥσπερ ἀντιτεταγμένη τῷ περιβόλῳ, καθάπερ ἐφ'
ὄμαλοῦ εἶναι τὴν ξυμβολήν ἐποίει. καὶ εἰ μὲν τις ἐθάρσησε τοῦ
Ῥωμαίων στρατοῦ ξὺν τριακασίοις ἔξω τε γενέσθαι τοῦ περιβόλου

2. ἐδέξαντο τοξείσαντες L. ἐδέξαντο ξεύσαντες H: unde Hoeschelius coniecit leuóσαντες, quod recepit P. 8. ἐρρήθη] ἐρήθη P. 11. ἐκρέμων] ἐκρέμωνων L.

crebra in Chosroem dicteria convitiisque insolenti cum risu iecit, ac Paulum sub moenibus hortantem ut auro modico se atque urbem redimeret, tantum non obruisset lapidibus, nisi is provide sibi cavisset. Quamobrem ira ardens Chosroes muros oppugnare constituit.

Ergo postriedie Persis omnibus ad muros accitis, eorum partem ad fluvium huc atque illuc inferre iussit oppugnationem: ipse cum maiori numero, et quidem fortissimorum, adortus est murum, qui erat in urbis vertice, atque, ut monui supra, facile poterat expugnari. Hic Romani, quoniam aedificii, ex quo dimicaturi erant, angustiis maxime premebantur, isto usi invento fuerant. Oblongas trabes colligatas apte suspendebant in turrium interstitio, eaque arte spatia illa laxaverant, ut numerosior inde manus oppugnatores arcere posset. Iam Persae acerrime instantes, densas undique sagittas mittebant, praesertim vero in montis culmine: Romani viribus omnibus propugnabant, non modo milites, sed multi etiam e populo adolescentes animosissimi. Ibi autem qui moenia oppugnabant, certare ex aequo cum hostibus videbantur. Nam rupes, quam obtinebant, cum lata editaque esset ac veluti muro opposita, id praestabat, ut quasi in plano colligerent. At si quis e Rom. exercitu

C καὶ τὴν πέτραν ἐκείνην προτερήσας καταλαβεῖν, ἐνθὲνδε τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι, οὐκ ἔν ποτε, οἴμαι, πρὸς τῶν πολεμίων ἐς κίνδυνόν τινα ἢ πόλις ἦλθεν. οὐ γὰρ εἶχον ὄθεν ὀρμώμενοι τειχομαχοῖεν οἱ βάρβαροι, κατὰ κορυφὴν ἔκ τε τῆς πέτρας καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους βαλλόμενοι· νῦν δὲ (καὶ γὰρ ἔδει Ἀντιοχείας 5 τούτῳ τῷ Μήδων στρατῷ ἀπολέσθαι) οὐδενὶ τούτῳ ἐς ἔννοιαν ἦλθε. τῶν μὲν οὖν Περσῶν, ἅτε Χοσροῦ παρόντος σφίσι καὶ κραυγῇ ἐγκελευομένου μεγάλῃ, ἰπὲρ δύναμιν βιαζομένων, καὶ οὐδένα τοῖς ἐναντίοις ἐνδιδόντων καιρὸν, ὥστε διασκοπεῖσθαι ἢ φυλάσσεσθαι τὰς τοξενμάτων βολὰς, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἔτι μῦλ- 10 λον πλήθει τε πολλῶ καὶ θορόβῳ ἀμνησμένων, οὐκ ἐνεγκοῦσαι τὸ ἄχθος αἱ σχοῖνοι, αἷς αἱ δοκοὶ ξυνδεδέατο, διεσπάρησαν ἐκ τοῦ αἰφνιδίου καὶ ξὺν ταῖς δοκοῖς ἅπαντες ὅσοι αὐταῖς ἐφεισθήκεσαν ἐς τὸ ἔδαφος ἐξέπεσον πατάγῳ πολλῶ. οὗ δὲ αἰσθόμενοι καὶ ἄλλοι Ῥωμαίων, οἳ ἐκ πύργων τῶν ἐχομένων ἐμάχοντο, καὶ ξυμβάλλειν 15 μὲν τὸ γεγονός οὐδαμῇ ἔχοντες, διεσπάρθαι δὲ ταύτῃ τὸ τεῖχος οἴομενοι ἐς φρυγὴν ὤρμητο. τοῦ μὲν οὖν δήμου νεανία πολλοὶ, ὅσοι τὰ πρότερον πρὸς γε ἀλλήλους στασιάζειν ἐν τοῖς ἵπποδρομίῳις εἰώθεισαν, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ περιβόλου κατέβησαν, οὐ- P 107 δαμῇ ἔφραγον, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμενον· οἳ δὲ στρατιῶται ξὺν τε Θεο- 20 κτίστῳ καὶ Μολάτῃ ἐνθὺς ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναθορόντες, οἳ δὲ ἐνταῦθά πη παρεσκευασμένοι ἐτύγγανον, ἐπὶ τὰς πύλας ἀπήλυνον, Βούζην αὐτοῖς ἐπιθρολοῦντες ξὺν στρατῷ ἦκειν, ἐθέλειν τε

23. ἐπιθρολοῦντες A. ἐπιθρολλοῦντες P.

cum trecentis viris ante egredi, et illa occupata rupe, inde ausus esset repellere accedentes, fuisset urbs, meo quidem iudicio, ab hostili periculo plane tuta. Neque enim locum Barbari, unde in moenia darent impetum, habuissent, desuper hinc e saxo, illinc e muro telis petiti. Verum hoc nemini in mentem venit: scilicet certum exitium Antiochiam manebat, ab illo Persarum exercitu inferendum: qui dum Regis praesentia, hortatibus, clamoribus incensi supra vires vim faciunt, nec vitandi tela aut etiam praevidendi ullum dant spatium hostibus; hi contra dum conferti, magis quidem ac magis, sed tumultuose resistunt, non sufficientes ponderi funes, quibus connexae trabes erant, repente rumpuntur. Quicumque trabibus superstabant, earum ruinam secuti, ad solum cum ingenti fragore corruunt. Quo ab iis audito, qui e turribus proximis depugnabant, cum quid rei esset diiudicare non possent, murum ea parte convulsam rati, se in fugam dederunt. Postquam e muro descensus est, adolescentes e populo plurimi, qui antea in factiones Circenses divisi contendere solebant, non fugerunt, sed constantes haeserunt in vestigiis: milites vero cum Theoctisto ac Molatze, equis illico, qui praesto aderant, conscensis, cursum ad portas intenderunt, spargentes in vulgus adesse Buzem cum copiis; velle se quamprimum illas in urbem accipere,

κατὰ τάχος δέξασθαι μὲν αὐτοὺς τῇ πόλει, ξὺν αὐτοῖς δὲ τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔνταῦθα τῶν Ἀντιοχέων πολλοὶ μὲν ἄνδρες, γυναικες δὲ πᾶσαι ξὺν τοῖς παιδίοις, ἐπὶ τὰς πύλας δρόμῳ πολλῶ ἤεσαν· εἶτα πρὸς τῶν ἵππων ὠθούμενοι ἅτε ἐν στενοχω-
 5 ρίᾳ πολλῇ ἔπιπτον. οἱ δὲ στρατιῶται τῶν ἐν ποσὶν οὐδενὸς τὸ παράπαν φειδόμενοι ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ὑπερθεῖν τῶν κειμέ-
 νων ἅπαντες ἤλαυνον, γέγονέ τε φόνος ἔνταῦθα πολὺς ἄλλως τε καὶ κατὰ τὰς πύλας αὐτάς.

Οἱ δὲ Πέρσαι, οὐδενὸς σφίσι ἀντιστατοῦντος, κλίμακας ^B
 10 ἐπιθέντες ἐπὶ τὸ τεῖχος οὐδενὶ πόνῳ ἀνέβαινον. ἐν τε ταῖς ἐπάλ- ^V 295
 ξεσι κατὰ τάχος γενομένοι χρόνον τινὰ καταβαίνειν οὐδαμῇ ἤθε-
 λον, ἀλλὰ διασκοπούμενοις τε καὶ ἀπορομένοις ἐφόεσαν· ἐμοὶ
 μὲν δοκεῖ, προλοχίζεσθαι τὰς δυσχωρίας ἐνέδραις τισὶ τῶν πολε-
 μίων ὑποτοπάζοντες. τὰ γὰρ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀπὸ τῆς ἄκρας
 15 εὐθὺς κατιόντι λοιπὸν ὀοικήτος χώρα ἐπὶ πλεῖστόν ἐστι. πέτραι
 δὲ ἰψηλαὶ ἀνέχουσιν ἔνταῦθα καὶ τόποι κρημνώδεις. ἔνιοι δὲ
 φασὶ Χοσρόου γνώμη γενομένη ἔνταῦθα τὴν μέλλησιν Πέρσαις.
 ἐπειδὴ γὰρ τὴν τε δυσχωρίαν κατενόησε καὶ τοὺς στρατιώτας
 φεύγοντας εἶδεν, ἔδεισε μὴ τινὶ ἀνάγκῃ ἐκ τῆς ὑπαγωγῆς ἀνα- ^C
 20 στρέψαντες πράγματα σφίσι παράσχονται, ἐμπόδιοί τε γένωνται, ^H 59
 ἂν οὕτω τύχοι, πόλιν ἐλεῖν ἀρχαίαν τε καὶ λόγου ἀξίαν καὶ πρώ-
 τὴν Ῥωμαίοις οὔσαν τῶν κατὰ τὴν ἕω πασῶν πόλεων, πλούτῳ τε
 καὶ μεγέθει καὶ πολυανθρωπίᾳ καὶ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμο-

6. ὑπερθεῖν] ὑπερθε L. 17. ἔνταῦθα om. L.

hostemque iunctis viribus propulsare. Exciti his Antiocheni, ad portas viri non pauci et foeminae pleraeque omnes cum pueris concurrunt: viarum angustiis arctati ab equis trudentur, sternuntur, teruntur, militibus obvio parcentibus nemini, et citatius superiacentium corpora equos agentibus. Hic multa, maxime ad portas, edita strages.

Persae muro scalis nemine prohibente admotis nullo ascenderunt negotio, cumque ad pinnas celeriter evasissent, inde aliquandiu recusarunt descendere, explorantibus ac dubitantibus similes, atque, ut equidem interpretor, ab hoste positas in locis confragosis insidias suspicantes. Nam intra muros continuo declivis est a montis cacumine locus, et late vacat, saxis arduis ac praecipitiis horridus. Sunt qui Persas ibi moram de sententia Chosrois fecisse memorent. Postquam enim aspreta illa et militum fugam perspexit, veritus est ne si viam convertere cogerentur, negotium Persis ac forte impedimentum afferrent, quominus urbem anti-quam atque spectandam, et civitatum omnium, quae in Oriente Romanis parent, opibus, magnitudine, civium frequentia, pulchritudine, caeterisque rebus, quibus florere possunt, facile principem obtineret. Prae hoc

νία. οὐ δὴ, περὶ ἐλάσσονος τᾶλλα ποιούμενος ἅπαντα, ἤθελε τοῖς Ῥωμαίων στρατιώταις καιρὸν ἐνδιδόναι, ὥστε κατ' ἔξουσίαν τῆ φρυγῆ χρῆσθαι. διὸ δὴ καὶ ταῖς χερσὶ τοῖς φεύγουσι Πέρσαι σημαίνοντες ἐνεκελεύοντο φεύγειν ὡς τάχιστα. οἱ μὲν οὖν στρα-

τιῶται Ῥωμαίων ξὺν τοῖς ἄλλοις ἄρχουσιν ἀπιόντες ὄχοντο ἅπαν-
D τες διὰ πόλης, ἣ ἐπὶ Λάφυνη ἄγει τὸ τῶν Ἀντιοχέων προύστειον. ταύτης γὰρ μόνης, τῶν ἄλλων κατελημμένων, ἀπέσχοντο Πέρσαι· τοῦ δὲ δήμου ὀλίγοι τινὲς ξὺν τοῖς στρατιώταις διέφυγον. ἐπεὶ δὲ Πέρσαι ἅπαντας τοὺς Ῥωμαίων στρατιώτας εἶδον πρόσω χωρήσαντας, καταβάντες ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐν μέσῃ πόλει ἐγένοντο. 10 ἐνταῦθα δὲ αὐτοῖς τῶν Ἀντιοχέων νεανίαι πολλοὶ ἐς χεῖρας ἐλθόντες τὰ πρῶτα καθυπέρευροι ἔδοξαν τῇ ξυμβολῇ εἶναι. ἦσαν δὲ αὐτῶν τινὲς μὲν ὀπλίται, οἱ δὲ πλεῖστοι γυμνοὶ καὶ λίθων βολαῖς χρώμενοι μόναις. ὡσάμενοι δὲ τοὺς πολεμίους ἐπαιάνιζόν τε καὶ Ἰουστινιανὸν βασιλέα καλλίνικον, ἕτε νεικηζότες, ἀνέκραγον. 15

Ἐν τούτῳ δὲ Χοσρόης ἐν πύργῳ τῷ κατὰ τὴν ἄκραν καθή-
P 108 μενος τοὺς πρόσβεις ἐθέλων τι εἰπεῖν μετεπέμψατο. καὶ αὐτῶν τῶν τις ἀρχόντων, ὁ Ζαβεργάνης, οἰόμενος ξυμβάσεως περὶ βούλεσθαι τοῖς πρόσβεισιν ἐς λόγους ἵεναι, ἐς ὅσιν τε τῷ βασιλεῖ κατὰ τάχος ἦλθε καὶ ἔλεξεν ὧδε „Οὐχὶ ταυτά μοι δοκεῖς, ὦ 20 δέσποτα, Ῥωμαῖοις ἀμφὶ τῇ τούτων σωτηρίᾳ γινώσκειν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου ὑβρίζουσιν ἐς τὴν βασιλείαν τὴν σὴν καὶ ἡσσημένοι τολμῶσί τε τὰ ἀμήχανα καὶ δρωσι τοὺς Πέρσας

4. ἐνεκελεύοντο] „ἀνεκελεύοντο Reg.“ MALT.
 von] „τῶν κινδύνων Reg.“ MALT.

22. τοῦ κινδύ-

in postremis habens alia quacvis Chosroes, Romano militi fugam permittere voluit, ad quam maturandam Persae iactatione manuum incitabant. Itaque cum Ducibus Romani milites exiere omnes per eam portam, quae Daphnen (id suburbium est Antiochiae) ducit: hac enim unam Persae liberam, caeteris occupatis, reliquerant. E populo aufugere nonnulli cum militibus: quos Persae ubi longius provectos viderunt, descendentes e montis fastigio, intulerunt se in mediam urbem. Hic adolescentum Antiochenorum examen cum hoste manum ita conseruit, ut vincere initio videretur. Armati quidam, plerique inermes erant, ac lapidibus solum utebantur: iam tamen Persas repulerant, et paeana canentes Iustinianum Aug. tanquam victores callnicum proclamabant.

Interea Chosroes in turri sedens summo monti imposita, et in animo habens quippiam legatis dicere, eos acciri iubet. Tum unus e ducibus Zaberganes, ratus velle Regem cum Legatis pacta componere, ipsum protinus adit, itaque affatur. *Mihi non videris, Domine, idem cum Romanis sentire et statuere de ipsorum salute. Nam et ante Martis discrimen oontumeliosi in Maiestatem tuam fuerunt, et victi iam nihil non supra vires audent, atque in Persas implacabiliter furunt, quasi verean-*

ἀνήμεστα ἔργα, ὥσπερ δεδιότες μὴ τις αὐτοῖς παρὰ σοὶ φιλαν-
 θρωπίας λελείψεται λόγος· σὺ δὲ τοὺς τε σώζεσθαι οὐκ ἀξιοῦν-
 τας ἐλειῖν βούλει καὶ φεῖδεσθαι τῶν οὐδαμῆ ἐθελόντων ἰσποῦδα- **B**
 κας. οἱ δὲ προλοχίσαντες ἐν ἀλούσῃ πόλει τοὺς νενικηκότας ἐπέ-
 5 δραιοι τισὶ διαφθείρουσι, καίπερ ἀπάντων αὐτοῖς πάλαι πεφενγό-
 των στρατιωτῶν. “ ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀκούσας, τῶν ἀρίστων
 πολλοὺς ἐπ’ αὐτοὺς ἐπεμφεν, οἳ οὐκ ἐς μακρὸν ἐπανήκοντες οὐ-
 δὲν ξεμβῆναι φλαῦρον ἀπήγγελλον. ἤδη γὰρ Ἀντιοχέας Πέρσαι
 βιασόμενοι πλήθει ἐτρέψαντο, καὶ γέγονε φόνος ἐνταῦθα πολὺς.
 10 οἱ γὰρ Πέρσαι οὐδεμιᾶς ἡλικίας φειδόμενοι τοὺς ἐν ποσὶν ἄπαντας
 ἤθηδον ἔκτεινον. τότε φάσι γυναῖκας τῶν ἐπιφανῶν ἐν Ἀντιο-
 χεῦσι δύο γενέσθαι μὲν ἔξω τοῦ περιβόλου, αἰσθημένας δὲ ὡς **C**
 ἐπὶ τοῖς πολεμίοις γενήσονται (πανταχόσε γὰρ ἤδη περιμόντας
 καθεωρῶντο) δρόμῳ μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν Ὀρόντην ἐλθεῖν,
 15 φοβοιμένας δὲ μὴ τι σφῶς ἐς τὸ σῶμα ὑβρίσωσι Πέρσαι, ταῖς τε
 καλύπτραις ἐγκαλυψαμένας τὰ πρόσωπα καὶ ἐς τὸ τοῦ ποταμοῦ
 ῥεῖμα ἐμπεισοῦσας ἀφανισθῆναι. οὕτω πᾶσα κακοῦ τοὺς Ἀντιο-
 χέας ἰδέα ἔσχεν.

θ’. Ἐνταῦθα ὁ Χοσρόης τοῖς πρόσβεσιν ἔλεξε τοιαύτε **V** 296
 20, Οὐκ ἔξω τοῦ ἀληθοῦς τὸν παλαιὸν λόγον οἴομαι εἶναι, ὅτι δὴ
 οὐκ ἀκραιφνῆ τὰ ἀγαθὰ ὁ θεός, ἀλλὰ κεραννύων αὐτὰ τοῖς κα-
 κοῖς εἶτα τοῖς ἀνθρώποις παρέχεται. καὶ δι’ αὐτὸ οὐδὲ τὸ γελᾶν
 ἄκλαυστον ἔχομεν, παραπέπηγε δὲ τις αἰὲ τοῖς μὲν εὐτυχήμασι **D**

11. ἐν] ἐν om. AH. 22. οὐδὲ] οὔτε P.

tur ne quem sibi apud te locum reliquum faciant implorandae benignita-
 tis tuae. Tu vero servari renuentium misereri vis, ac veniam refugien-
 tibus parcere studes. At illi praesidiariis omnibus fuga dudum clapsis,
 in urbe capta occuparunt insidias, unde victoribus perniciem offerunt.
 Talibus auditis Chosroes contra illos manum validam lectissimorum de-
 stinat: qui brevi reversi salva omnia nuntiarunt. Iam enim superiores
 numero Persae Antiochenos fuderant. Strages fuit maxima: nulli enim
 parentes aetati Persae, obvios quosque, quocumque in gradu aevi fue-
 rint, trucidarunt. Quo tempore geminas illustrium Antiochiae civium
 uxores ferunt urbe egressas cum in manus hostium, quos iam ubique cir-
 cumcursantes videbant, venturas se intelligerent, et ab iis metuerent tur-
 pem in corpora sua vim, ad fluvium Orontem cucurrisse, vultus obnu-
 pisse flammeolis, et in profluentem praecipites periisse. Ita Antiochia
 genus omne calamitatis accepit.

9. Tum accitis legatis Chosroes si verba fecit. Verum est, mea
 quidem sententia, vetus illud verbum, quo fertur, bona Deum non pura,
 sed malis mista largiri mortalibus. Hinc fit ut lacrimosum habeamus
 risum, et adhaerescat semper faustis eventibus infaustum aliquid, ac vo-

συμφορὰ, ταῖς δὲ ἡδοναῖς λύπη, οὐκ ἔωσαί τινα γνησίας ποτὲ τῆς δεδομένης εὐημερίας ἀπόνασθαι. πόλιν γὰρ τήνδε, ἀξιολογωτάτην ἐς τὰ μάλιστα λεγομένην τε καὶ οὖσαν ἐν γῆ τῇ Ῥωμαίων, ἀπονώτατα μὲν ἐλεῖν ἴσχυσα, τοῦ Θεοῦ αὐτοσχεδιάσαντος ἡμῖν, ὡς ὁρᾶτε, δήπου τὴν νίκην. φόνον μέντοι ἀνθρώπων 5 ὁρῶντί μοι τοσοούτων τὸ πλήθος, αἵματί τε πολλῶ βεβαπτισμένον τὸ τρούπαιον, οὐδεμία τῆς ἀπὸ τῆς πράξεως ἡδονῆς γέγονεν αἰσθησις. καὶ τῶνδε οἱ ταλαιπῶροι Ἀντιοχεῖς αἴτιοι, οἳ γε τεichoμαχοῦντας μὲν οὐχ οἷοί τε γεγόνασι Πέρσας ἀπώσασθαι, πρὸς δὲ νενικηκότας ἤδη καὶ αὐτοβοεῖ τὴν πόλιν ἐλόντας θράσει θανα- 10 τῶντες ἀλογίστῳ ζυγομαχεῖν ἔγνωσαν. πάντες μὲν οὖν οἱ Περσῶν δόκιμοι πολλὰ ἐνοχλοῦντες σαγηνεῦσαί τέ με τὴν πόλιν ἠξίουσαν καὶ ξύμπαντας διαφθεῖραι τοὺς ἠλωκότας, ἐγὼ δὲ τοὺς φεύγον- 15 H 60 τας ἐκέλευον εἰς τὴν ὑπαγωγὴν μᾶλλον ὁρμᾶν, ὅπως ὅτι τάχιστα σώζοιντο. τὸ γὰρ ἐπεμβαίνειν τοῖς ἠλωκόσι οὐχ ὅσιον.“ τοσαῦτα μὲν ὁ Χοσρόης τερατευόμενός τε καὶ διαθρυπτόμενος τοῖς πρέσβεσιν εἶπεν, οὐκ ἔλαθε μέντοι αὐτοὺς ὅτων ἕνεκα τὸν καιρὸν φεύγουσι τοῖς Ῥωμαίοις ἐνδοίη.

B Ἦν γὰρ δεινότατος ἀνθρώπων ἀπάντων τὰ μὲν οὐκ ὄντα εἰπεῖν, τὰ δὲ ἀληθῆ ἐπικρούσασθαι, καὶ ὣν αὐτὸς ἐξημέρανε 20 τὰς αἰτίας τοῖς ἡδικημένοις ἐπενεγκεῖν· ἔτι δὲ ὁμολογῆσαι μὲν ἔτοιμος ἅπαντα καὶ ὄρω τὴν ὁμολογίαν πιστώσασθαι, λίαν δὲ τῶν ἔναγχος αὐτῷ ζυγκειμένων τε καὶ ὁμωμοσμένων ἔτοιμότερος

7. τῆς L. τις P.

luptatibus aegritudo, quae neminem sincera laetitia vitaeque felicitate perfrui sinat. Ego sane urbem et fama et reipsa in Romano Imperio nobilissimam cepi facillime, a Deo nempe concessa nobis victoria, ut cernitis, extemporalis. Verumenimvero tot hominum caedem et in multo demersum sanguine trophaeum spectanti mihi, nullum voluptatis sensum gesta res attulit. Huius autem calamitatis causa in miseros Antiochenos refundenda est: qui Persis oppugnatoribus propellendis impares, cum iisdem iam victoribus ac primo impetu potitis urbe, decreverunt contendere, ultro in mortem ruentes malesana audacia. Qua irritati nobiles Persae permoleste instabant, ut civitatem indagine cingerem, captosque addicerem internecioni. Ego vero fugientes, ut quamprimum incolumes evaderent, ad celerandum gradum incitabam; cum nefas esse ducerem captis crudeliter insultare. Ea Chosroes prodigioso mendacio dolorem fingens, fracta voce legatis dixit; quos non latebat cur fugiendi spatium Romanis dedisset.

Ille et vana loqui, et celare verum, suaque crimina in eos, quos inique oppresserat, transferre mortalium omnium callebat. Nihil non prompte prolixèque pollicebatur, et iuramento faciebat promissi fidem: at rursus idem pacta conventa, iurataque nudius tertius, multo promptius

ἐς λήθην ἀφίχθαι, καὶ χρημάτων μὲν ἕνεκεν ἐπὶ πᾶν ἄγος κα-
 θῆναι τὴν ψυχὴν ἄκνος, τῷ δὲ προσώπῳ σχηματίζεσθαι τὴν
 εὐλάβειαν ἀτεχνῶς ἔμπειρος, ἀφοσιοῦσθαι τε τῷ λόγῳ τὴν πρᾶ-
 ξιν. ὅς καὶ Σουρηνοῦς, πρότερον οὐδὲν τὸ παράπαν ἡδίκηκότας,
 5 δόλῳ τε περιελθὼν καὶ τρόπῳ ἀπολέσας τῷ εἰρημένῳ, ἐπειδὴ γυ-
 ναῖκα κοσμίαν τε καὶ οὐκ ἀφανῆ ἀλισκομένης τῆς πόλεως εἶδεν ἐκ C
 χειρὸς μὲν τῆς ἀριστερᾶς πρὸς του τῶν βαρβάρων ἔλκομένην ζῦν
 πολλῇ βίᾳ, παιδίον δὲ, ὅπερ αὐτῇ ἄρτι τοῦ τιτθοῦ ἀπαλλαγὴν,
 ἀφῆναι μὲν οὐ βουλομένην, ἔλκουσαν δὲ θαστέρα χειρὶ ἐμπεπτω-
 10 κὸς ἐς τὸ ἔδαφος, ἐπεὶ οἱ ζυνηρέχην οὐχ οἶόν τε ἦν τοῦτον δὴ
 τὸν βίαιον δρόμον, τὸν οἰκεῖον κἀνταῦθα ἐνδέδεικται τρόπον.
 γασί γὰρ αὐτὸν στενάζαντα δῆθεν τῷ λόγῳ, δόκησιν τε ὡς εἶη
 δεδακρυμένος παρεχόμενον τοῖς τότε παροῦσιν ἄλλοις τε καὶ
 15 Ἐναστασίῳ τῷ πρεσβευτῇ εὔξασθαι τὸν θεὸν τίσασθαι τὸν τῶν
 γεγονότων κακῶν αἴτιον. Ἰουστινιανὸν δὲ τὸν Ῥωμαίων αὐτο-
 κράτορα παραδηλοῦν ἤθελεν, ἐξεπιστάμενος ὅτι δὴ αὐτὸς αἰτιώ-
 τατος ἀπάντων εἶη. τοσαύτη χρώμενος φρίσεως ἀτοπία Χοσρόης D
 βασιλεύς τε Περσῶν γέγονε (Ζάμου τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ δαιμο-
 νίου πηρώσαντος, ὅσπερ τῷ χρόνῳ τὰ πρωτεῖα ἐς τὴν βασιλείαν
 20 ἐφέρετο μετὰ γε τὸν Καύσην, ὅνπερ οὐδενὶ λόγῳ ἐμίσει Καβάδης)
 καὶ πόνῳ οὐδενὶ τῶν οἱ ἐπαναστάντων ἐκράτησε, κακὰ τε Ῥω-
 μαίους ὅσα ἐβούλευσεν εὐπετῶς ἔδρασε. βουλομένη γὰρ τινα
 μέγαν ἀεὶ ποιεῖν ἢ τύχῃ πράσσει τοῖς καθήκουσι χρόνοις τὰ δό-

2. ἄκνος Α. ἀόκνος Ρ.

obliterabat. Pecuniae causa animum facile proiiciebat in quodvis piaculi
 genus; cum tamen vultum larva religionis indueret, ac facinus lingua
 scientissime detestaretur. Surenis, a quibus nulla affectus iniuria fue-
 rat, perfide circumscriptis, et male, ut supra narratum est, perditis, ubi
 modestam neque obscuro loco natam matronam vidit, urbe capta, vio-
 lenter sinistra trahi a quodam barbaro, dum ipsa puellam ab ubere re-
 centem nolens dimittere, humi lapsum extentumque altera manu traheret,
 quoniam aequis passibus tam rapidum sequi cursum minime poterat; in-
 genium hic suum ostendit. Etenim verba gemitibus, utique fictis, inter-
 scindens, et cum aliis multis, qui aderant, tum Anastasio legato spe-
 ciem praebens illacrimantis, Deum ultorem fertur precatus auctori ma-
 lorum eiusmodi. Iustinianum Rom. Imperatorem designabat; quamvis
 probe sciret omnium causam in se maxime residere. Adeo perversa in-
 dolen praeditus Chosroes Persarum regnum obtinuit; cum Zamem fors
 mala orbasset oculo, alioquin aetatis praerogativa ad regiam dignitatem
 venturum post Caosem, quem Cabades immeritissimo oderat. Nullo et-
 iam labore rebelles perdomuit, nec mali quidquam meditatus est in Ro-
 manos, quod non intulerit ipsis facile. Nimirum quoties vult Fortuna
 quempiam ad summa evehere, statuto idoneoque tempore perficit cogita-

ξαντα, οὐδενὸς τῆ ῥύμη τῆς βουλήσεως ἀντιστατοῦντος, οὔτε τὸ τοῦ ἀνδρὸς διασκοπούμενη ἀξίωμα οὔτε ὅπως μὴ γένηται τι τῶν
 P 110 οὐ δεόντων λογιζομένη, οὐδὲ ὅτι βλασφημήσουσιν ἐς αὐτὴν διὰ ταῦτα πολλοὶ τὸ γεγονός αὐτῇ παρὰ τὴν ἀξίαν τοῦ τῆς χάριτος τετυχηκότος χλευάζοντες οὐδὲ ἄλλο τῶν πάντων οὐδὲν ἐν νῶ 5 ποιουμένη, ἣν τὸ δόξαν αὐτῇ περαινοίτο μόνον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπη τῷ Θεῷ φίλον ἐχέτω.

V 297 Χοσρόης δὲ τὸ μὲν στρατεύμα τῶν Ἀντιοχείων τοὺς περιόν-
 τας ζωοργεῖν καὶ ἀνδραποδίζειν ἐκέλευε καὶ τὰ χρήματα πάντα λη-
 ζεσθαι, αὐτὸς δὲ ἔξιν τοῖς πρέσβεσιν ἐς τὸ ἱερὸν ἀπὸ τῆς ἄκρας 10 κατέβαινε, ὅπερ ἐκκλησίαν καλοῦσιν. ἐνταῦθα κειμήλια χρυ-
 B σοῦ τε καὶ ἀργύρου τσαῦτα τὸ πλήθος ὁ Χοσρόης εὔρεν ὥστε τῆς λείας οὐδὲν ὅτι μὴ τὰ κειμήλια ταῦτα λαβὼν πλούτου τι μέ-
 γεθος περιβεβλημένος ἀπιὼν ὄχητο. καὶ μύρμαρά τε πολλὰ καὶ θανμασιὰ ἐνθῆνδε ἀφελὼν ἔξω τοῦ περιβόλου ἐκέλευε κατατίθε- 15 σθαι, ὅπως καὶ ταῦτα ἐς τὰ Περσῶν ἦθῃ κομίσωνται. ταῦτα διαπεπραγμένους ξύμπασαν τὴν πόλιν ἐμπρήσαι Πέρσαις ἐπέ-
 στελλε. καὶ αὐτοῦ οἱ πρέσβεις ἐδέοντο τῆς ἐκκλησίας ἀπέχεσθαι μόνης, ἥς τὰ λύτρα κεκομισμένος διαρχῶς εἶη. ὁ δὲ τοῦτο τοῖς πρέσβεσι συγκεχωρηκῶς τᾶλλα καίειν ἐκέλευε πάντα, ὀλίγους τέ 20 τινας αὐτόθι ἀπολιπὼν τοὺς τὴν πόλιν ἐμπρήσοντας αὐτὸς ἔξιν τοῖς ἄλλοις ἕπασιν ἐς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησεν, οὗ καὶ πρό-
 τερον διεσκηνημένοι ἐτύγγανον.

16. κομίσωνται L. κομίσονται P.
 ΜΑΛΤ. κομισάμενος P.

19. „κεκομισμένος Reg.“

ta: nullum obicem patiente voluntatis illius vi: non attendit hominis meritum: non laborat ne quid fiat absurdus: non curat maledicta, quibus ipsam plerique figent, ridentes collatam erga indignum gratiam: denique nullius rei rationem habet, dummodo propositum assequatur. Verum haec deo permittamus.

Porro edixit exercitui Chosroes, ut Antiochenos, quicumque supere- rant, servarent vivos, et in servitutum redigerent: eorum etiam fortunas omnes ad praedam proposuit. Tum ex arce in templum quod vocant ecclesiam, cum legatis descendit: ubi aureae argenteaeque supellectilis vim tantam nactus est, ut quamvis praeter illam nihil aliud sibi legerit e manubiis; magno tamen opere ditatus exierit. Plurima quoque marmora exquisitissima inde deripi, extraque urbem reponi iussit, in Persidem avehenda. His peractis, totius civitatis incendium Persis imperat. Quamquam rogantibus legatis, ut uni admodum ecclesiae parceret, pro cuius redemptione sat magnum pretium iam accepisset, annuit: caetera flammis addixit; ac relictis in urbe incendiariis, cum caeteris Persis omnibus in castra, ubi prius tetenderant, se recepit.

ἰ. Τούτου τοῦ πάθους χρόνῳ τινὶ πρότερον τέρας ὁ Θεὸς C
 ἐνδειξάμενος τοῖς ταύτῃ ὄψκημένοις ἐσήμησε τὰ ἐσόμενα. τῶν γὰρ
 στρατιωτῶν, οἵπερ ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἴδρυντο, τὰ σημεῖα
 πρότερον ἐστῶτα πρὸς δόνοντα που τὸν ἥλιον, ἀπὸ ταῦτομάτου
 5 στραφεύτα πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἐστῆσαν, ἐς τάξιν τε αὖθις ἐπα-
 νῆκον τὴν προτέραν οὐδενὸς ἀψαμένου. ταῦτα οἱ στρατιῶται
 ἄλλοις τε πολλοῖς ἀγχιστά που παροῦσι καὶ τῷ χορηγῷ τῆς τοῦ
 στρατοπέδου δαπάνης ἔδειξαν, ἔτι τῶν σημείων κραδαιομένων.
 7 ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ, Τατιανὸς ὄνομα, ξυνετὸς μάλιστα, ἐκ Μό- H 61
 10 που ἐστίας ἐρμώμενος. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἔγνωσαν οἱ τὸ τέρας τοῦτο
 ἰδόντες ὡς δὴ ἐκ βασιλείως τοῦ ἐσπερίου ἐπὶ τὸν ἐϋρον τὸ τοῦ χω-
 ρίου ἀγίξεται κράτος, ὅπως δηλαδὴ διαφυγεῖν μηδεμιᾷ μηχανῇ
 δύνωνται οὔσπερ ἔδει ταῦτα, ἄπερ ξυνηέχθη, παθεῖν. ἐγὼ δὲ
 15 ἠλιγγῶ πάθος τοσοῦτο γράφων τε καὶ παραπέμπων ἐς μνήμην τῷ P 111
 20 Θεῷ εἶη πράγματα μὲν ἀνδρὸς ἢ χωρίου του ἐς ὕψος ἐπαίρειν,
 αὖθις δὲ ῥίπτειν τε αὐτὰ καὶ ἀφανίζειν ἐξ οὐδεμιᾶς ἡμῖν φαινομέ-
 νης αἰτίας. αὐτῷ γὰρ οὐ θέμις εἰπεῖν μὴ οὐχὶ ἅπαντα κατὰ
 λόγον αἰεὶ γίνεσθαι, ὅς δὴ καὶ Ἀντιόχειαν τότε ὑπέστη ἐς τὸ ἔδα-
 20 φος πρὸς ἀνδρὸς ἀνοσιωτάτου καταφερομένην ἰδεῖν, ἧς τό τε
 κάλλος καὶ τὸ ἐς ἅπαντα μεγαλοπρεπὲς οὐδὲ νῦν ἀποκρούπτεσθαι
 παντιάπισιν ἔσχεν. ἢ μὲν οὖν ἐκκλησία καθαιρεθείσης τῆς πό-
 λεως ἐλείφθη μόνη, πόνη τε καὶ προνοία Περσῶν, οἷς τὸ ἔργον
 ἐπέκειτο τοῦτο. ἐλείφθησαν δὲ καὶ ἀμφὶ τὸ λεγόμενον κεραιαῖον B

10. Istius calamitatis signum aliquanto ante dederat Deus, et loci
 incolas praemonuerat hoc ostento. Fixa ad occasum spectabant signa
 militaria praesidii veteris, cum repente ad ortum se ipsa verterunt ste-
 teruntque: ac rursus tangente nemine ad pristinum situm redierunt.
 Quod milites tum multis aliis astantibus, tum Tatiano Mopsuesteno,
 Quaestori castrensi et singulari prudentia viro, ostenderunt, tremiscenti-
 bus adhuc signis. At nec sic quidem vel ipsi huius portenti testes pos-
 sessionem urbis ab Occidentis Imperatore ad Orientis Regem transitu-
 ram intellexerunt; ut illi videlicet, quos ea mala, quae postea contige-
 runt, manebant, effugere minime possent. Ego vero in tanta describenda
 calamitate et posteritatis memoriae transmittenda, quadam veluti vertigine
 corripior, nec videre queo quid sibi velit Deus, cum vel hominis vel urbis
 cuiuspiam res nunc ad caelum extollit; nunc solo affligit et abolet nullam
 ob causam compertam nobis. Compertam aio. Absit enim procul impium
 verbum, non omnia semper ab eo cum causa fieri. Tunc certe Antio-
 chiam, cuius decus et absoluta magnificentia etiamnum latere omnino ne-
 queunt, a stercitissimo viro dirutam videre sustinuit. Caeterum ex ur-
 bis excidio, Persarum, quibus demandatum id fuerat, labore ac providen-
 tia, sola Ecclesia superfuit. Quod vero circa Cerataeum domus pluri-

οἰκίαι πολλαί, οὐκ ἐκ προνοίας ἀνθρώπων τινός, ἀλλ' ἐπεὶ ἔκειν-
τό που πρὸς ἐσχάτοις τῆς πόλεως, ἑτέρας αὐταῖς οὐδεμιᾶς τιнос
οἰκοδομίας ξυναπτομένης, τὸ πῦρ ἐπ' αὐτὰς ἐξικνεῖσθαι οὐδαμῆ
ἴσχυσεν. ἐνέπρησάν τε καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου οἱ βάρβα-
ροι, πλὴν τοῦ ἱεροῦ, ὅπερ Ἰουλιανῷ ἀνεῖται ἀγίῳ, καὶ τῶν οἰ-
5 κῶν, αἱ δὲ ἀμφὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο τυγχάνουσιν οὔσαι. τοὺς γὰρ
πρέσβεις ἐνταῦθα καταλύσαι ξυνέπεσε. τοῦ μέντοι περιβόλου
παντάπασιν ἀπέσχοτο Πέρσαι.

- C Ὀλίγω δὲ ὕστερον ἦκοντες αὐθις παρὰ τὸν Χοσρόην οἱ
πρέσβεις ἔλεξαν ἴδε „Εἰ μὴ πρὸς παρόντα σέ, ὦ βασιλεῦ, οἱ 10
λόγοι ἐγίνοντο, οὐκ ἂν ποτε ᾤόμεθα Χοσρόην τὸν Καβάδου ἐς
γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐν ὅπλοις ἦκειν, ἀτιμάσαντα μὲν τοὺς διομω-
μοσμένους σοι ἐναγγος ὄρκους, ὃ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀπάντων
ὑστατόν τε καὶ ἐχρῶτάτον εἶναι δοκεῖ τῆς ἐς ἀλλήλους πίστεως
τε καὶ ἀληθείας ἐνέχυρον, διωλύσαντα δὲ τὰς σπονδὰς, ὧν ἡ 15
V 298 ἔλπις ἀπολέλειπται μόνῃ τοῖς διὰ τὴν ἐν πολέμῳ κακοπραγίαν οὐκ
ἐν τῷ ἀσφαλεῖ βιοτεύουσιν. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τὸ τοιοῦτον εἶ-
D ποι τις ἂν εἶναι ἢ τῶν ἀνθρώπων τὴν δίαίταν ἐς τὴν τῶν Θηριῶν
μεταβεβλήσθαι. ἐν γὰρ τῷ μηδαμῆ σπένδεσθαι τὸ πολεμεῖν
ἀπέραντα λελείψεται πάντας, πόλεμος δὲ ὁ πέρας οὐκ ἔχων ἐξοι- 20
κίζειν τῆς φύσεως τοὺς αὐτῷ χρωμένους ἐς αἰὲν πέφυκεν. τί δὲ
καὶ βουλόμενος πρὸς τὸν σὸν ἀδελφὸν ὀλίγω πρότερον γέγραφας
ὡς αὐτὸς εἶη τοῦ λελύσθαι τὰς σπονδὰς αἴτιος; ἢ δῆλον ὅτι ὁμο-

3. ἐπ' om. HL. 17. βιοτεύουσιν L. βιωτεύουσιν P.

mae servatae sunt, non hominum cura id factum est; sed commodo earum situ in extrema urbis regione; ubi sic ab aedificiis caeteris avulsae erant, ut ad illas flamma pervadere non potuerit. Incenderunt etiam Barbari quidquid extra muros positum erat, praeterquam templum D. Iuliano sacrum ac circumstructas aedes, propterea quod legati ibi hospitabantur: muris autem Persae nihil nocuerunt.

Haud multo post legati Chosroem iterum convenere, itaque affati sunt. Nisi te ipsum alloqueremur coram, o Rex, nunquam putaremus Chosroem Cabadis filium armis infensum fines Romanorum ingressum esse, calcata religione nuperi iuramenti, quod summum inter homines sanctissimumque habetur fidei mutuae ac veritatis pignus; ruptaque pace, in qua una spes reliqua eorum est, quorum vitam offensiones belli perturbant. Id vero nihil esse aliud merito quisquam dixerit, quam cultum et victum humanum cum ferino mutare. Sublato enim foedere, mortalibus immortale bellum supererit. Bellum autem, quod finem non capit, eos, a quibus geritur, semper eicit naturae finibus. Quid sibi vult tua illa ad fratrem tuum recens epistola, qua ipsi causam scissae pacis ascribis? Te sanc

λογῶν κακόν τι παμμέγεθες τὴν τῶν σπονδῶν εἶναι λύσιν. εἰ μὲν οὖν ἐκεῖνος οὐδὲν ἤμαρτεν, οὐ δικαίως τανῦν ἐφ' ἡμᾶς ἤκει, εἰ δέ τι τοιοῦτον τῷ ἀδελφῷ τῷ σῶ εἰργάσθαι ξυμβαίνει, ἀλλὰ καὶ σοὶ μέχρι τούτου γε καὶ μὴ περαιτέρω διαπεπράχθω τὸ ἔγκλημα, ὅπως αὐτὸς κρείσσω εἶναι δοκῆς. ὁ γὰρ ἐν τοῖς κακοῖς ἐλασσούμενος, οὗτος ἂν ἐν τοῖς ἀμείνοσι νικῶη δικαίως. καί-
 5 τοι ἡμεῖς ἐξεπιστάμεθα Ἰουστινιανὸν βασιλέα μηδεπώποτε τῆς εἰρήνης ἀπ' ἐναντίας ἐλληλυθῆναι, καὶ σοῦ δεόμεθα μὴ τοιαῦτα ἐργάσασθαι Ῥωμαίους κακὰ, ἐξ ὧν Πέρσαις μὲν ὄνησις οὐδεμία
 10 ἔσται, σὺ δὲ τοῦτο κερδανεῖς μόνον, ἀνήκεστα ἔργα τοὺς ἄρτι σοι σπεισαμένους οὐ δέον εἰργάσθαι.“

Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. Χοσρόης δὲ ταῦτα P 112 ἀκούσας ἰσχυρίζετο μὲν τὰς σπονδὰς πρὸς Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως λελύσθαι· καὶ τὰς αἰτίας κατέλεγεν ὅσπερ ἐκεῖνος παρέσχε-
 15 το, τὰς μὲν τινὰς καὶ λόγου ἀξίας, τὰς δὲ φάυλας τε καὶ οὐδενὶ λόγῳ ξυμπεπλασμένας· μάλιστα δὲ αὐτοῦ τὰς ἐπιστολάς τοῦ πολέμου αἰτιωτάτας ἠξίου δεικνύναι πρὸς τε Ἀλαμούνδαρον καὶ Οἴννονος αὐτῷ γεγραμμένας, καθάπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη. ἄνδρα μέντοι Ῥωμαῖον ἐς τὴν Περσῶν γῆν ἐσβε-
 20 βληκῆναι ἢ πολέμια ἔργα ἐνδείξασθαι οὔτε λέγειν εἶχεν οὔτε δεικνύναι. οἱ μὲντοι πρέσβεις πῆ μὲν τὰς αἰτίας οὐκ ἐς Ἰουστι-
 νιανὸν ἀνέφερον, ἀλλ' ἐς τῶν ὑπουργηκότων τινὰς, πῆ δὲ ὡς οὐχ οὕτω γεγονότων ἐπελαμβάνοντο τῶν εἰρημένων. τέλος δὲ χρή-

5. δοκῆς] δοκεῖς P. 8. ἀπεναντίας (nam sic P)] ἀπεναντίας L corr. 13. Ἰουστινιανοῦ βασιλέως A. Ἰουστινιανὸν βασιλέα P. 19. ἐρρήθη] ἐρρέθη P. 21. πῆ — πῆ] πῆ — πῆ P.

fateri demonstrat immane quoddam esse malum pacem dissolvere. Caeterum si ille nihil peccavit, iam iniuria nos invadit. Sin aliquid in te tuus commisit frater: huc usque, nec longius procedant querelae tuae, ut eo superior videaris. Nam iure palmam in bonis referet, qui concedit in malis. Quanquam nobis exploratum est Iustinianum Aug. numquam contra pacem venisse. Tu vero, quod te oramus, noli Romanos iis damnis afficere, unde nullus in Persas fructus, et lucrum in te hoc unum redundat, ut recenti foedere tibi iunctis gravissima detrimenta, contra quam fas est, as-
scras.

Haec legati: quibus auditis Chosroes pacem ab Imp. Iustiniano violatam asseveravit, et praebitis belli causas recensuit: quarum nonnullae momenti alicuius erant, aliae fuitiles inanissimeque confictae. In primis placuit praecipuum belli fontem, nimirum literas, proferre, quas, ut supra monui, ad Alamundarum Hunnosque scripserat Iustinianus: at neminem Romanorum, qui in Persidem incurrisset vel edidisset hostilia, nec nominare potuit, nec producere. Quas causas legati partim a Iustiniano in quosdam rei administratos publicae conferebant, partim falsi argue-

ματα μὲν οἱ πολλὰ ὁ Χοσρόης ἤξιόν διδόναι Ῥωμαίους, παρήγει δὲ μὴ τὰ χρήματα ἐν τῷ παραντίκα μόνον παρεχομένους τὴν εἰρήνην ἐθέλειν ἐς τὸν πάντα αἰῶνα κρατύνασθαι. τὴν γὰρ ἐπὶ
 H 62 χρήμασι γινομένην ἀνθρώποις φιλίαν ἀναλισκομένοις ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ξυνδαπανᾶσθαι τοῖς χρήμασι. δεῖν τοίνυν Ῥωμαίους 5 τακτόν τι φέρειν ἐπέτειον Πέρσαις. „Οὕτω γὰρ αὐτοῖς“ ἔφη „τὴν
 C εἰρήνην Πέρσαι βέβαιον ἔξουσι, τὰς τε Κασπίας αὐτοὶ φυλάσσοντες πύλας καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἀχθόμενοι διὰ πόλιν Δάρας, ὑπὲρ ὧν ἔμισθοι καὶ αὐτοὶ ἐς αἰὶ ἔσονται.“ „Οὐκοῦν“ οἱ πρέσβεις ἔφασαν „ὑποτελεῖς Πέρσαι βούλονται Ῥωμαίους ἐς φόρον ἀπαγωγὴν 10 ἔχειν.“ „Οὐδ', ἀλλὰ στρατιώτας οἰκείους“ εἶπεν „ἔξουσι τὸ λοιπὸν Πέρσας Ῥωμαῖοι, μισθὸν τῆς ὑπουργίας αὐτοῖς χορηγοῦντες ὀρεγτόν· ἐπεὶ καὶ Οὐγγῶν τισὶ καὶ Σαρακηνοῖς ἐπέτειον χορηγεῖτε χρυσόν, οὐ φόρον αὐτοῖς ὑποτελεῖς ὄντες, ἀλλ' ὅπως ἀδύνατον γῆν τὴν ὑμετέραν φυλάξωσιν ἐς τὸν πάντα αἰῶνα.“ τοιαῦτα Χοσ- 15
 D ρόης τε καὶ οἱ πρέσβεις πολλὰ πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντες ξυμβήσαν ὕστερον ἔφ' ὅτι Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραντίκα κεντηνάρια πενήτηκοντα πρὸς Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε δὲ ἄλλων φερομένων ἐπέτειον ἐς τὸν πάντα αἰῶνα δασμὸν, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι περαιτέρω κακόν, ἀλλ' αὐτὸν μὲν δμηήρους ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολο- 20 γίᾳ παρὰ τῶν πρέσβειων κεκομισμένον τὴν ἀποπορείαν παντὶ τῷ στρατῷ ἐς τὰ πάτρια ἤδη ποιήσασθαι, ἐνταῦθα δὲ πρέσβεις παρὰ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ στελλομένους τὰς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυνθήκας ἐν βεβαίῳ τὸ λοιπὸν θέσθαι.

11. οὗ Α. οὐκ Ρ.

bant. Demum Chosroes grandem a Romanis pecuniam petiit, illosque admonuit ne apud se statuerent semel penso in praesens auro aeternam pacem sancire: iunctas enim pecunia amicitias plerumque, dum illa sumptu hauritur, cum ea pariter minui atque absumi: itaque oportere Romanos certum quotannis auri modum pensitare. Hoc namque pacto, aiebat, Persae cum Romanis pacem habebunt stabilem: Portas Caspiae custodient, et succensere desinent ob conditam urbem Daram, quando pro his perpetuam mercedem accipient. Legati contra: Ergo Persae Romanos vectigales habere volunt. Tum Chosroes, Minime vero, inquit: sed proprii Romanorum milites erunt Persae in posterum, statim navatae operae mercedem ferentes, quandoquidem vel Hunnis quibusdam et Saracenis annuam summam erogatis, non quod eorum sitis stipendiarii, verum ut fines vestros ab hostili populatione innoxios usque custodiant. His ultro citroque inter Chosroem et legatos disputatis, tandem convenit, ut Chosroes in praesentia quinque millia auri pondo, ac singulis annis quingenta a Romanis acciperet, neque ipsis noceret amplius; sed postquam legati dedissent promissi obsides, cum universo exercitu remigraret in patriam, ibique pacis conventa sancirent legati, quos Iustinianus Aug. destinasset.

ια'. Τότε ὁ Χοσρόης ἐς Σελεύκειαν, πόλιν ἐπιθαλασσίαν, P 113
 Ἀντιοχείας τριάκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους διέχουσιν διήλθεν, V 299
 ἐνταῦθά τε Ῥωμαίων οὐδένα οὔτε εἰρῶν οὔτε λυμηνάμενος ἀπε-
 λούσατο μὲν ἔν τε τῆς θαλάσσης τῷ ὕδατι μόνος, θύσας τε τῷ
 5 ἡλίῳ καὶ οἷσιν ἄλλοις ἐβούλετο, πολλὰ τε ἐπιθειάσας, ὀπίσω
 ἀπήλαυεν. ἔς τε τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος ἐπιθυμίαν οἱ ἔφα-
 σκέ τινα εἶναι τὴν Ἀπαμείων πόλιν ἐν γειτόνων οὔσαν οὐκ ἄλλου
 του ἕνεκα ἢ ἱστορίας θεάσασθαι. ζυνηχῶρον τε οὐχ ἐκούσιοι B
 καὶ τοῦτο οἱ πρόσβεις, ἐφ' ᾧ μέντοι αὐτὸν θεασάμενόν τε τὴν
 10 πόλιν καὶ ἀργύρου χιλίας κομισάμενον ἐνθένδε λίτρας οὐδέν τε
 ἄλλο λυμηνάμενον ἀπελαύνειν ὀπίσω. ἔνδηλος δὲ ἦν ὁ Χοσρόης
 τοῖς τε πρόσβεσι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὅτι δὴ ἐς τὴν Ἀπάμειαν
 τοῦδε ἕνεκα στέλλοιτο μόνον, ὅπως δὴ τινος σκήψεως οὐκ ἀξιο-
 λόγου λαβόμενος αὐτὴν τε καὶ τὴν ἐκείνη χώραν λήισηται. τότε
 15 μὲν οὖν ἐς Δάφνην ἀνέβη, τὸ Ἀντιοχείας προὔστιον. ἔνθα
 δὴ τό τε ἄλσος ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐποιήσατο καὶ τὰς τῶν ὑδά- C
 των πηγὰς· ἄμω γὰρ ἀξιοθέατα ἐπεικῶς ἔστι. καὶ θύσας
 ταῖς νέμωσις ἀπιὼν ᾤχετο, ἄλλο μὲν οὐδέν λυμηνάμενος, τοῦ
 δὲ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τὸ ἱερὸν κάυσος ζῆν ἐτέροις τισὶν οἰκίας
 20 ἐξ αἰτίας τοιῦσδε. Πέρσης ἀνὴρ ἵππῳ ὀχούμενος, ἔν τε τῷ
 Περσῶν στρατῷ δόκιμος καὶ Χοσρόῃ βασιλεῖ γνώριμος, ἐς χῶ-
 ρον κρημνώδη, ἀμφὶ τὸν λεγόμενον τρητὸν, ἦλθε ζῆν ἐτέροις
 τισὶν, οὗ δὴ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ νεῶς ἔστιν, Εὐάριδος ἔρ-

2. διήλθεν] ἀφίκετο Suidas s. v. διέχουσιν. 7. ἐν γειτόνων Pm.
 ἐκ γειτόνων P. 10. „ἀργύρου Reg.“ MALT. ἀργυρίου P.

11. Tunc divertit Chosroes Seleuciam: quae urbs maritima est, ac
 stadiis cxxx. Antiochia distat. Nullum ibi Romanum nactus, proinde
 neminem laesit: solus in mari lavit, et Solem ac deos alios, quoscunque
 voluit, sacrificiis veneratus, eodemque precatus plurima, ad castra re-
 ddit. Hic velle se dixit Apameam urbem vicinam eo solum animo pe-
 tere, ut illam viseret. Quod gravate eaque lege concesserunt legati,
 ut inspecta urbe, et acceptis mille argenti libris, rediret innoxius. Id
 vero legatis cacterisque perspectum erat, eo solum consilio proficisci
 Chosroem Apameam, ut praetextu levissimo, quicumque se offerret, ar-
 repto, urbem diriperet, ac circumiectam regionem vastaret. Tum igi-
 tur Daphnen, quod est Antiochiae suburbium, ascendit: ubi res duas
 spectatu dignissimas, lucem scilicet ac fontes demiratus est, et postquam
 sacrificavit Nymphis, discessit, sarta et tecta relinquens omnia, praeter
 aedem Michaelis archangeli ac domos aliquot, quas hanc ob causam in-
 cendit. Persa quidam eques, vir in exercitu clarissimus, adeoque ipsi
 Chosroï familiaris, cum aliis nonnullis praeruptum in locum venit, vici-
 num Treto, ut vocant; ubi templum est Michaelis archangeli, opus Eua-

D γον. οὗτος ἀνὴρ τῶν τινα Ἀντιοχέων νεανίαν πεζόν τε καὶ μό-
νον κρυπτόμενον ἐνταῦθα ἰδὼν ἐδίωκε τῶν ἐτέρων χωρίς. ἦν δὲ
κρεοπώλης ὁ νεανίας, Αἰμαχος ὄνομα. ὃς ἐπειδὴ καταλαμβά-
νεσθαι ἐμελλεν, ἐπιστραφεὶς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου λίθῳ τὸν διώκοντα
βάλλει, ἐπιτυγχάνει τε τοῦ μετώπου ἐς τὴν παρὰ τὸ οὖς μήνιγγα. 5
καὶ ὁ μὲν ἐς τὸ ἔδαφος εὐθὺς ἔπεσεν, ὁ δὲ αὐτοῦ τὸν ἀκινάκην
σπασάμενος κτείνει τὸν ἄνδρα. σκυλεύσας τε αὐτοῦ κατ' ἐξου-
σίαν τὰ τε ὄπλα καὶ τὸν χρυσὸν ἅπαντα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτύγγαθεν
ἀμπεχόμενος, ἐπὶ τε τὸν ἵππον ἀναθορῶν, πρόσω ἤλανθεν. εἶτε
δὲ τύχη εἶτε χωρίων ἐμπειρία χρησάμενος, λαθεῖν τε τοὺς πολε- 10
P 114 μίους καὶ διαφρυγεῖν παντελῶς ἴσχυσε. ταῦτα ὁ Χοσρόης μαθὼν
καὶ τοῖς ζυμπεσοῦσι περιαλγήσας τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς καῦσαι
τὸν τοῦ ἀρχαγγέλου νεῶν, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθην, ἐκέλευεν. οἱ
δὲ τοῦτον ἐκείνον εἶναι ἠγούμενοι, ζῆν ταῖς ἀμφ' αὐτὸν οἰκοδο-
μίαις ἐνέπρησαν, ἐπιτελεῖς τε πεποιῆσθαι τὰς Χοσρόου ἐντολὰς 15
ῶντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔσχε.

Χοσρόης δὲ παντὶ τῶ στρατῷ τὴν ἐπὶ Ἀπάμειαν ἤει. ἔστι
δὲ ζύλον πηχραῖον ἐν Ἀπαμείᾳ τοῦ σταυροῦ μέρος, ἐν ᾧ τὸν
Χριστὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ποτὲ τὴν κόλασιν οὕτι ἀκούσιον ὑπο-
στῆναι ὠμολόγηται, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν χρόνον ἐνταῦθα πρὸς 20

B Σύρον ἀνδρὸς κομισθὲν λάθρα. καὶ αὐτὸ οἱ πάλαι ἄνθρωποι

2. „ιδὼν Reg.“ MALT. εὐρών P. *adspiciens* RV. 3. κρεοπά-
λης] Vulgo κρεοπώλης. 20. „ὠμολόγηται Reg.“ MALT. ὀμολο-
γεῖται P.

ridis. Hic ille cum adolescentem Antiochenum offendisset peditem et la-
titantem solum, se abstraxit a sociis, ut terga dantem insequeretur.
Lanius erat adolescens, eique nomen Aimacho: qui ut se iamiam teneri
sensit, repente conversus, instantem percutit lapide, et fronti plagam
adigit ad membranam usque cerebri iuxta aurem: mox humi stratum suo
ipsum acinace conficit, nemineque interpellante armis, auro, vestibus
spoliat: tum in equum insilit, quo proventus, sive fortuna, sive loco-
rum peritia id consecutus est, ut lateret hostes atque incolumis elabere-
tur. Quae ubi Chosroes didicit, casum hunc aegerrime ferens, quibus-
dam e stipatoribus suis iniunxit, ut archangeli templum, cuius ante me-
mini, igni corrumperent. Illi templum hoc, de quo Chosroi sermo,
Daphnicum esse arbitantes, illud cum structis in ambitu aedibus incen-
derunt, seque mandatis Chosrois perfunctos putarunt. Haec ita se
habuere.

At Chosroes cum omnibus copiis Apameam contendit. Ea in urbe
lignum cubitale visitur, segmentum illius crucis, in qua CHRISTUM Hiero-
solyms supplicium volentem ac lubentem subiisse publica confessione con-
stat. Id Syrus quidam olim huc furtim detulit, ac cives prisca, cum fir-

φυλακτήριον μέγα σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει πιστεύοντες ἴσε-
 σθαι θήκην αὐτοῦ ξυλίνην τινὰ πεποιημένοι κατέθεντο, ἣν δὴ H 63
 χρυσῶ τε πολλῶ καὶ λίθοις ἐντίμοις ἐκόσμησαν, καὶ τρισὶ μὲν
 ἱερεῦσι παρέδωσαν, ἐφ' ᾧ ξὺν πάσῃ ἀσφαλείᾳ φυλάξουσιν, ἐξά-
 5 γοντες δὲ ὀνὰ πᾶν ἔτος πανδημῆ ἐν ἡμέρᾳ προσκυνοῦσι μῆ.
 τότε οὖν ὁ τῶν Ἀπαμίων λεῶς, ἐπειδὴ τὸν Μήδων στρατὸν ἐπὶ
 σφῶς ἐπόθεντο λέναι, ἐν δέει μεγάλῳ ἐγένοντο. Χοσρόην δὲ
 ἀκούοντες ὡς ἥκιστα ἀληθίζεσθαι καὶ παρὰ Θωμᾶν τὸν τῆς V 300
 πόλεως ἀρχιερέα γενόμενοι ἐδέοντο τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐπιδει-
 10 ξαι σφίσι, ὅπως αὐτὸ ὕστατα προσκυνήσαντες τελευτήσωσιν.
 ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίησε. τότε δὴ θέαμα ξυνηνέχθη λόγου τε καὶ
 πίστεως κρεῖττον ἐνταῦθα γενέσθαι. τὸ μὲν γὰρ ξύλον ὁ ἱερεὺς C
 φέρων ἐδείκνυεν, ὑπερθεῖν δὲ αὐτοῦ σέλας πυρὸς ἐπεφέρετο καὶ
 τὸ κατ' αὐτὸν τῆς ὀροσφῆς μέρος φωτὶ πολλῶ ὑπὲρ τὸ εἰωθὸς κα-
 15 τελάμπετο. βαδίζοντός τε τοῦ ἱερέως πανταχῇ τοῦ νεῶ συμ-
 προῆι τὸ σέλας, φυλάσσον αἰετὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς ὀροσφῆς χώ-
 ραν. ὁ μὲν οὖν τῶν Ἀπαμίων δῆμος ὑπὸ τῆς τοῦ θαύματος
 ἡδονῆς ἐθαμβεῖτό τε καὶ ἐγεγῆθει καὶ ἔκλαιεν, ἥδη τε ἅπαντες
 ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὸ θαρσεῖν εἶχον. ὁ δὲ Θωμᾶς, ἐπειδὴ πε-
 20 ριῆλθε τὸν νεῶν ἅπαντα, καταθέμενος ἐν τῇ θήκῃ τὸ τοῦ σταυ-
 ροῦ ξύλον ἐκάλυψε, καὶ τὸ σέλας ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέπαντο. D
 μαθὼν δὲ τὸν τῶν πολεμίων στρατὸν ἄγχιστά που τῆς πόλεως
 ἦκειν, σπουδῇ πολλῇ παρὰ τὸν Χοσρόην ἀφίκετο. καὶ ὅς ἀνε-
 πνυθάνετο τοῦ ἱερέως εἰ βουλομένοις τοῖς Ἀπαμῆσιν εἶη ἀπὸ τοῦ
 25 περιβόλου ἀντιτάξασθαι τῷ Μήδων στρατῷ. ἀπεκρίνατο Θωμᾶς

mum sibi atque urbi praesidium fore persuasissimum haberent, in theca lignea auro multo gemmisque exornata repositum, ternis sacerdotibus quam tutissime asservandum tradidere. Certo quotannis die, eductum theca universus populus adorat. Iam vero Apamenses, ubi ad se venire Medorum exercitum audierunt, eo perterriti nuntio et fama perfidiae Chosrois, Thomam civitatis antistitem convenerunt, obsecraruntque ut crucis lignum exhiberet; quo ultimum adorato, aequiori animo morerentur. Illo postulatum implente, spectaculum ortum est, quod et orationem et fidem excedit. Lignum praeferenti monstrantique Praesuli imminabat igneum iubar, et camerae pars, cui suberat, insuetae lucis splendore magno emicabat. Simul autem cum Pontifice templum obeunte fulgor procedebat, in testudine locum obtinens, qui illi respondebat ad perpendicularum. Voluptate, quam hoc miraculum pariebat, defixus hiansque populus Apamensis prae gaudio flebat, iamque omnes certam capiebant salutis spem. Templo obito, thecae lignum reddidit Thomas atque obtexit, mox et iubar evanuit. Cum ei nuntiatum esset hostilem exercitum urbi appropinquare, magna celeritate providit obviam Chosrois: cui interroganti, decretumne esset Apamensibus Medorum exercitui e

οὐδὲν τοῖς ἀνθρώποις τοιοῦτο ἐς ἔννοιαν ἤκειν. „Οὐκοῦν“ ἔφη ὁ Χοσρόης „δέξασθέ με τῇ πόλει ζῆν ὀλίγοις τισὶ πάσαις ἀναπεπταμέναις ταῖς πύλαις.“ ὁ ἱερεὺς εἶπεν „Ἐπ’ αὐτὸ γὰρ δὴ παρακαλέσων τοῦτο ἀφῆμαι.“ ὁ μὲν οὖν στρατὸς ἅπας ἐστρατοπεδεύσαντο διεσκηνημένοι πρὸ τοῦ περιβόλου. 5

Ἄπολεξάμενος ἐς τὴν πόλιν εἰσῆλασεν. ἐπεὶ δὲ γέγονεν εἰσω πύλων, ἐπελάθετο ἐκὼν γε εἶναι τῶν αὐτῶν τε καὶ τοῖς πρίσβεσι ξυγκειμένων, καὶ τὸν ἐπίσκοπον ἐκέλευε δοῦναι οὐ χίλια μόνον ἀργύρου σταθμὰ οὐδὲ τούτων δεκαπλάσια, ἀλλὰ τὰ κεμήλια ὅσα 10 δὴ ἐνταῦθα ἔτυχε κείμενα, χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ ζύμπαντα, μεγάλα ὑπερφυῶς ὄντα. οἶμαι δ’ ἂν αὐτὸν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἀνδραποδίσασθαι τε καὶ ληίσασθαι οὐκ ἂν ἀποκνήσαι, εἰ μὴ τι θεῖον αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διεκώλυσεν. οὕτως αὐτὸν ἢ τε φιλοχρηματία ἐξέπλησσε καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἢ τῆς 15 δόξης ἐπιθυμία. κλέος γάρ οἱ μέγα τοὺς τῶν πόλεων ἀνδραποδισμοὺς ᾤετο εἶναι, οὐδὲν τὸ παρὰπαν ποιούμενος εἰ σπονδάς τε καὶ ξυνθήκας ἠλογηκῶς τὰ τοιαῦτα ἐς τοὺς Ῥωμαίους ἐργάζεται. Β ταύτην τε Χοσρόου δηλώσει τὴν γνώμην ἢ τε ἀμφὶ πόλιν Δάρας ἐν ταύτῃ δὴ ἐνεχείρησε τῇ ἀποπορείᾳ, ἐν πάσῃ ἀλογία ποιησά- 20 μενος τὰ ξυγκείμενα, καὶ ἢ Καλλινικησίους ὀλίγω ἕστερον ἐν

5. „πρὸ Reg.“ ΜΑΛΤ. πρὸς Ρ. 1C. ἀργύρου L. ἀργυρίου Ρ. 12. ὅλην om. L. 15. ἔστρεφεν] ἔστρεψεν L. 20. ἐν] ἦν ἐν Ρ ex coniectura Maltreti. *ibid.* ἐνεχείρησεν HmP. ἐνεχείρησαν HL. *ibid.* ἀποπορεία Hoeschelii in annot. et Ρ. ἀπορία L. ἀρία Η.

muro repugnare? nihil tale civibus in mentem venisse respondit. Ergo me, inquit Chosroes, cum exigua meorum manu in urbem portis omnibus passis accipite. Tum Antistes, Et ad hoc ipsum, ait, venio te invitatum. Igitur fixis ad moenia tentoriis castrametatus est universus exercitus.

Sibi Chosroes ducentos viros Persarum bellicosissimos cum delegisset, in urbem introiit. Statim ut ingressus est, voluntaria oblivione pactionem contrivit, quam cum legatis fecerat, et ab Episcopo non modo libras argenti mille ac plus decuplo, sed quidquid etiam auri argentique facti in sacro thesauro, sane amplo, asservabatur, exegit: nec dubitasset, ut equidem sentio, civitatem integram captivitate afficere et expilare, nisi illum aperte divina manus tenuisset: adeo pecuniae gloriaeque cupiditas perculerat eius mentem, et a sua sede ac statu dimoverat. Etenim urbibus servitute iniuncta magnam parari sibi celebritatem nominis existimabat, nihil pensi habens pacem conventaque violare, dum talia in Romanos patraret. Hoc ingenium Chosrois manifestius etiam prodent tum ea quae ad urbem Daram (siquidem hanc in reditu nulla pactorum habita ratione tentavit) tum quae paulo post in Callinicos

σπονδαῖς ἔδρασαν, ἄπερ μοι ἐν τοῖς ὕπισθε λελέξεται λόγοις. ἀλλ' ὁ θεὸς, ὡσπερ εἶρηται, Ἀπάμειαν διεσώσατο. ἐπεὶ δὲ τὰ
 κειμήλια ὁ Χοσρόης ξύμπαντα εἴλε καὶ αὐτὸν μεθίοντα ἤδη τῆ
 τῶν χρημάτων ἀφ' θονίᾳ ὁ Θωμᾶς εἶδε, τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον
 5 ξὺν τῇ θήκῃ ἔξενεγκὼν ἀνέωγέ τε τὴν θήκην καὶ τὸ ξύλον ἐνδει-
 κνύμενος, „ὦ κράτιστε βασιλεῦ“ ἔφη, „ταῦτά μοι ἀπολέλειπται
 μόνα ἐκ πάντων χρημάτων. θήκην μὲν οὖν τήνδε (χρυσῷ τε
 γὰρ κεκαλλώπισται καὶ λίθοις ἐντίμοις) φθόνος οὐδεὶς λαβόντα
 σε ξὺν τοῖς ἄλλοις ὕπυσιν ἔχειν, τουτὶ δὲ τὸ ξύλον σωτήριόν τε
 10 ἡμῖν καὶ τίμιόν ἐστι, τοῦτο, ἵκετεύω σε καὶ δέομαι, δός μοι.“ C
 ὁ μὲν ἱερεὺς τοσαῦτα εἶπε. ξυνεχώρει δὲ ὁ Χοσρόης καὶ τὴν
 δέησιν ἐπιτελῆ ἔποιε.

Μετὰ δὲ φιλοτιμίᾳ πολλῇ χρώμενος τὸν τε δῆμιον ἐς τὸ ἵπ-
 ποδρόμιον ἀναβαίνειν ἐκέλευε καὶ τοὺς ἡνίοχους ἀγωνίζεσθαι τὰ
 15 εἰωθότα σφίσι. οὗ δὴ καὶ αὐτὸς ἀναβάς θεατῆς γενέσθαι τῶν
 ποιουμένων ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἤκηκόν πολλαῖ πρότερον
 Ἰουστινιανὸν βασιλέα χρώματος τοῦ Βενέτου, ὃ δὴ κνάνεόν ἐστιν,
 ἐκτόπως ἐρᾶν, ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ κἀνταῦθα ἵναί βουλόμενος
 ἤθελε τῷ πρασίῳ τὴν νίκην ἁρμόσαι. οἱ μὲν οὖν ἡνίοχοι ἀπὸ
 20 βαλβίδων ἀρξάμενοι ἔργου εἶχοντο, τύχη δὲ τις τῷ τὰ Βένετα ἐν-
 διδυσκομένῳ ἐγένετο παρελάσαντι ἐπίπροσθεν ἵναί. εἶπετο δὲ
 αὐτῷ κατὰ τὰς αὐτὰς ἀματροχιάς ὃ τὸ πράσινον ἀμπεχόμενος H 64
 χρωμα. ὅπερ ἐξεπίτηδες ὁ Χοσρόης γεγονέναι οἰόμενος ἠγανά- D

11. ὁ Χοσρόης] ὁ om. HL. 17. κνάνεον LPM. κνάναιον P.
 22. ἀματροχιάς] Vulgo ἄμα τροχιάς.

tempore induciarum admisit. Sed de his postea. Certe Deus, ut dictum est, Apameam servavit. Postea vero quam Chosroes thesaurum sacrum expilavit, ipsumque ingenti auri vi ebrium Thomas animadvertit, crucis lignum cum theca proferens, eam aperuit, et lignum ostendens, *Hae mihi tantum*, inquit, *Rex optime, modo opes supersunt. Quod ad thecam illam attinet, quando auro gemmisque ornata est, cum caeteris accipe; non invideo: istud vero lignum salutare nobis ac pretiosum est: id, quod te oro supplex, da mihi.* Sic locuto antistiti Chosroes annuit, ac ratam fecit petitionem.

Post amore popularis aurae incensus, populum in Circum ascendere et aurigas consueta certamina edere iubet. Eodem ipse ascendit, spectandi cupidus quae ibi fierent. Et quoniam Iustinianum Aug. colori Veneto, qui caeruleus est, incredibili studio favere didicerat, quo illi hic quoque adversaretur, victoriam prasino deferre constituit. Igitur coeptum a carceribus cursum agebant aurigae, cum forte praetervectus Venetus praecit. Sequebatur prasinus impressam ab illo orbitam insistens. Quod ex composito fieri putans Chosroes, stomachatur, et minitabundus

κτει τε καὶ ξὺν ἀπειλῇ ἀνεβόα τὸν Καίσαρα προτερεῖσαι τῶν ἄλ-
 V 301 λων οὐ δέον, ἐκέλευέ τε τοὺς προτέρους ἰόντας ἵππους ἐπέχεσθαι,
 ὅπως τὸ λοιπὸν κατόπισθεν γινόμενοι ἀγωνίζωνται· ὅπερ ἐπειδὴ
 οὕτως ἐπέπρακτο ὥσπερ ἐκεῖνος ἐκέλευε, νικᾶν οὕτως ὁ τε Χοσ-
 ρόης καὶ μέρος τὸ πράσινον ἔδοξεν. ἐνταῦθα τῶν τις Ἀπαμιέων 5
 P 116 Χοσρόη ἐς ὄψιν ἤκων ἤτιῦτο Πέρσῃν ἄνδρα ἐς τὴν οἰκίαν τὴν
 αὐτοῦ ἀναβάνα τὴν παιδα οὖσαν παρθένον βιάζεσθαι. ὁ δὲ
 ταῦτα ἀκούσας καὶ τῷ Θυμῷ ζέων ἄγεσθαι τὸν ἄνδρα ἐκέλευε.
 καὶ ἐπεὶ παρῆν ἤδη, ἀνασκολοπισθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ἐπέστελλε. γνούς δὲ ὁ δῆμος παντὶ σθένει ἀνέκραγον ἑξαίσιον 10
 οἶον πρὸς τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς τὸν ἄνθρωπον ἔξαιτούμενοι.
 Χοσρόης δὲ ὠμολόγησε μὲν αὐτοῖς τὸν ἄνδρα ἀφῆσιν, λάθρα δὲ
 ἀνεσκολόπισεν οὐ πολλῷ ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε διαπε-
 πραγμένους παντὶ τῷ στρατῷ ὀπίσω ἀπήλανεν.

B ἰβ'. Ἐπεὶ δὲ ἐς Χαλκίδα πόλιν ἀφίκετο, Βεροίας πόλεως 15
 τέτρασι καὶ ὄγδοήκοντα σταδίοις διέχουσαν, αὐθις ἐς λήθην τι-
 νὰ τῶν ξυγκειμένων ἤλθε, στρατοπεδευσάμενός τε τοῦ περιβόλου
 οὐ μακρὰν ἄποθεν ἐπέμψε Παῦλον, ἀπειλήσοντα Χαλκιδεῦσι
 πολιορκίᾳ τὴν πόλιν αἰρήσειν, εἰ μὴ τὴν τε σωτηρίαν ὄνιον κτή-
 σονται τὰ λύτρα δίδόντες καὶ τοὺς στρατιώτας, ὅσους ἐνταῦθα 20
 C ξυμβαίνει εἶναι, ξὺν τῷ ἡγεμόνι ἐκδοῖεν σφίσι. Χαλκιδεῖς δὲ ἐς
 δέος μέγα πρὸς ἑκατέρου βασιλέως ἐμπεπτωκότες στρατιώτας μὲν

5. „ἔδοξεν Reg.“ MALT. ἔδοξαν P. 6. ἄνδρα] ἀδρέα (sic) L.
 φθορέα Lm. 18. ἀπειλήσοντα Pm. ἀπειλήσαντα B. 19. εἰ
 μὴ — δίδόντες] Suidas s. v. ὄνιους.

clamat primas concedi Caesari non oportere: tum praecurrentibus imperat equos sustineant, ut deinde a tergo relictis certent. Mos illi gestus: atque ita victoria Chosroi et factioni prasiniae cessisse visa est. Ibi Chosrois vultum subiit civis Apamensis, ac de Persa quodam expostulavit, quod suam ingressus domum filiae suae virgini vim attulisset. Quo audito, ira ardens, ad se hominem rari, adductumque suspendi in castris iubet. Re populus cognita, quam maximum potest clamorem tollit, et ab irato Rege sontem deprecatur. Promisit is quidem se illi facturum gratiam; eundem tamen haud multo post clam in crucem egit. His peractis in ea urbe, cum toto exercitu retro viam convertit.

12. Postquam urbem Chalcidem, Beroea stadiis lxxxiv. dissitam, attigit, denuo pactorum immemor castris non procul a muro positus, Paulum misit, ac per eum Chalcidensibus minatus est, obsessurum se urbem et expugnaturum, nisi aurum pro salute sua rependerent, et quidquid haberent militum, cum Duce traderent. Chalcidenses sibi hinc a Rege,

ἀπόμοσαν ὡς ἤκιστα ἐπιδημεῖν σφίσι, καίπερ ἄλλους τε καὶ Ἀδόναχον τὸν τῶν στρατιωτῶν ἄρχοντα κρύψαντες ἐν οἰκίσκοις τισὶν, ὅπως μὴ τοῖς πολεμίοις ἐνδηλοὶ ᾧσι· χρυσοῦ δὲ κεντηνά-
 5 τρια δύο συλλέξαντες μόλις, ἐπεὶ πόλιν οὐ λίαν εὐδαίμονα ἔκουν,
 5 τῷ τε Χοσρόῃ ζωάγρια δόντες τὴν τε πόλιν καὶ σφῶς αὐτοὺς διε-
 σῶσαντο. ἐνθὲνδε οὐκέτι ὁ Χοσρόης ἐβούλετο τὴν ἀποπορείαν ἡ-
 περ ἐληλύθει ποιήσασθαι, ἀλλ' Ἐυφράτην τε ποταμὸν διαβῆναι
 καὶ χρήματα ὅτι πλείστα ἐκ Μεσοποταμίας ληΐζεσθαι. γέφυραν D
 οὖν ζεῦξας ἀμφὶ Ὀββάνης τὸ χωρίον, ὅπερ τοῦ ἐν Βαρβαλισσῶ
 10 φρουρίου τεσσαράκοντα σταδίου ἀπέχει, αὐτὸς τε διέβη καὶ παν-
 τὶ τῷ στρατῷ ὡς τάχιστα διαβαίνειν ἐπέστελλεν, ὑπειπὼν μὲν
 τὴν γέφυραν τρίτῃ ἡμέρᾳ λύσεσθαι, τάξας δὲ καὶ τὸν τῆς ἡμέ-
 ρας καιρόν. καὶ ἐπεὶ παρῆν ἡ κυρία, τινὰς μὲν τοῦ στρατοῦ
 ἀπολελεῖσθαι μὴ πῶ διαβάντας ξυνέβαινεν, ὁ δὲ οὐδ' ὀτιοῦν
 15 ὑπολογισάμενος ἐπεμψε τοὺς τὴν γέφυραν διαλύοντας. οἱ τε
 ἀπολειπόμενοι, ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο, εἰς τὰ πάτρια ἦθη ἀνέ- P 117
 βαινον· τότε δὴ φιλοτιμία τις Χοσρόῃ ἐσηλθε πόλιν Ἐδεσσαν
 ἐξελεῖν. ἐνήγε γὰρ αὐτὸν ἐς τοῦτο Χριστιανῶν λόγος καὶ ἔδακνεν
 αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, ὅτι δὴ ἀνάλωτον αὐτὴν ἰσχυρίζοντο εἶναι
 20 ἔξ αἰτίας τοιαῦδε.

5 [ζωάγρια] ζωάγρια Suidas s. h. v. 6. ἐνθὲνδε] Vulgo ἐνθὲνδεν.
 ibid. ἐβούλετο] ἐβουλεύετο Suidas s. v. ἀποπορεία. 7. ποιήσα-
 σθαι L. cum Suida. Vulgo ποιήσεσθαι. 9. Ὀββάνης] ὀβάνης L.
 10. τεσσαράκοντα L. μ' P. 12. δὲ καὶ] καὶ om. L. 14. δια-
 βάντας] διαβάτας L. 16. ἀπολειπόμενοι L. ἀπολιπόμενοι P.
 ibid. πη] ποι L. 17. Ἐδεσσαν Pm et Suidas s. v. ἐνήγεν. Ἐδε-
 σαν P.

inde ab Imperatore timentes plurimum, iurato affirmant milites apud se nullos esse: quamquam erant, quos cum Adonacho Duce ne ab hoste deprehenderentur, in cellulas quasdam abdiderant. Demum auri pondo cc. vix, ut in urbe tenui, collectis, datoque Chosroi redemptionis pretio, se ac suam civitatem servarunt. Hinc noluit eadem Chosroes reverti via, qua venerat: sed placuit Euphratem traicere, ut pecuniam quantum maximam posset e Mesopotamia corraderet. Itaque ponte fluvium iunxit ad Obbanen, qui locus stadiis xl. a Barbalissi castello distat. Transmissus Chosroes, copiis omnibus ut transitum maturarent edixit, denuntians se die tertio, cuius et horam praeфинit, pontem disturbaturum. Ubi adfuit dictus dies, milites, qui nondum transiissent, nonnulli forte supererant: ille nihilosecius misit, qui pontem revellerent. Hi residui, qua quisque potuit, patriam repetierunt. Tunc expugnandae Edessae cogitationem iniecit amor gloriae Chosroi. Ad hoc enim illum incitabat, urebatque ipsius animum vulgatus Christianorum sermo, inexpugnabilem esse eam urbem iactantium hac de causa.

Αύγαρος ἦν τις ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ἐδέσσης τοπάρχης (οὕτω γὰρ τοὺς κατὰ ἔθνος βασιλεῖς τηρικαῦτα ἐκάλουν). ὁ δὲ Αὐγάρος οὗτος ξυνειώτατος ἐγεγόνει τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ ἀπ' αὐτοῦ βασιλεῖ Αὐγούστῳ ἐς τὰ μάλιστα φίλος. ἔνσπονδος γὰρ Ῥωμαίοις εἶναι βουλόμενος ἐς Ῥώμην τε 5 ἀφίκετο, καὶ τῷ Αὐγούστῳ ἐς λόγους ἦκων οὕτω δὴ αὐτὸν τῆς ξυνέσεως τῷ περιόντι ἐξέπληξεν ὥστε οὐκέτι αὐτοῦ μεθίεσθαι

B Αὐγουστος τῆς ξυνοουσίας ἐβούλετο, ἀλλ' ἦν τε αὐτοῦ τῆς ὁμιλίας εὐθὺς διάπυρος ξεραστῆς καὶ, ἐπειδὴν ἐντύχοι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοῦ οὐδαμῆ ἤθελε. χρόνος οὖν αὐτῷ ἐν ταύτῃ δὴ συ- 10 χνὸς τῇ ἀποδημίᾳ ἐτίριβη. καὶ ποτε ἐς ἡθῆ πάτρια ἐθέλων ἵεναι πείθειν τε τὸν Αὐγουστον μεθεῖναι αὐτὸν ὡς ἡκιστα ἔχων, ἐπενόει τάδε. ἐστάλη μὲν ὡς κνηγετήσων ἐς τὰ ἐπὶ Ῥώμης χωρία·

V 302 μελέτην γὰρ περὶ ταῦτα κατεσπουδασμένην τινὰ ἐτύγχανεν ἔχων. περιῶν δὲ χώραν πολλὴν συχνὰ τῶν ἐκείνη θηρίων ζῶντα ἐθήρα, 15 καὶ χοῦν ἐκ τῆς γῆς ξυναμνησόμενος ἔφερεν ἐκ χώρας ἐκάστης· οὕτω τε ἐπανῆκεν εἰς Ῥώμην, τὸν τε χοῦν καὶ τὰ θηρία ἔχων.

C ὁ μὲν οὖν Αὐγουστος ἐς τὸν ἵππόδρομον ἀναβὰς ἐκάθητο ἥπερ εἰώθει, Αὐγαρος δὲ οἱ ἐς ὄψιν ἦκων τὴν τε γῆν καὶ τὰ θηρία ἐπέδειξε, καταλέγων ἐκ ποίας ποτὲ χώρας ἢ τε γῆ ἐκάστη καὶ 20 τῶν θηρίων τίνα ποτὲ εἶη. ἔπειτα τὴν μὲν γῆν ἄλλην ἄλλῃ τοῦ

H 65 ἵπποδρομίῳ ἐκέλευε θέσθαι, πάντα δὲ ἐς ταῦτὸ τὰ θηρία ξυνα-

1. Αὐγαρος] Eusebius H. E. 1, 13. HOBSCHEL. *ibid.* Ἐδέσσης] Ἐδέσης P hic et infra constanter. Recte duplici sigma apud Eusebium. 10. ἐν om. L. 15. περιῶν] περιῶν L.

Fuit olim Edessae toparcha (sic illis temporibus singularum gentium regulos appellabant) Augarus quidam, vir inter homines aetatis suae prudentissimus, ideoque in primis clarus Augusto Imperatori. Et enim Romam profectus est, icendi foederis gratia cum Romanis: ubi illum ad colloquium Augustus admisit, eximiam viri sapientiam adeo miratus est, ut statim cum eo familiarius agere vehementer cupierit, neque ipsum sit passus a quotidiano secum usu abduci. Certe abeundi veniam petenti abnuuit: quo factum est, ut is a patria tunc abfuerit diutissime. Quam aliquando cum ardentius cogitaret, nec dimissionem ab Augusto impetrare posset, hanc artem excogitavit. In suburbanum agrum egressus ad venationem, in qua se peculiari studio exercuerat, magnum tractum obiit, ac vivas ibi cepit complures feras, unaque e singulis locis, in quibus agebant, effodit humum; quam cum feris deferens, Romam rediit. Ingressus autem Circum Augustus in suo consedit solio: tum in conspectum veniens Augarus, terram illi ac feras ostendit, et cuius quaeque terra agri, cuius quaeque fera naturae esset explicuit. Terram deinde aliam alibi disponi in Circo, et feras unum in locum

γαρόντας εἶτα ἀφείναι. οἱ μὲν οὖν ὑπηρεταὶ κατὰ ταῦτα ἐποίουν. τὰ δὲ θηρία χωρὶς ἀλλήλων γενόμενα ἐς ἐκείνην ἐχώρει τὴν γῆν, ἣ δὴ ἐκ τῆς χώρας ὄφεν εἴληπτο ἐτύγγανεν οὔσα. καὶ ὁ μὲν αὐτὸς ἐπὶ πλεῖστον τὰ ποιούμενα ἐς τὸ ἀκριβὲς ἔβλεπε, καὶ ἐθαί-
 5 μαζέ γε ὅτι δὴ τοῖς ζώοις ἢ φύσις ἀδίδακτος οὔσα ποθεινὴν ποι-
 εῖται τὴν πάτριον γῆν. Ἀὔγαρος δὲ αὐτοῦ τῶν γονάτων ἐκ τοῦ αἰφνιδίου λαβόμενος „Ἐμὲ δὲ“ εἶπε „τίνα ποτὲ γνώμην ἔχειν, D
 ὦ δέσποτα, οἶε, ὃ γυνή τέ ἐστι καὶ παιδία καὶ βασιλεία βρα-
 χεῖα μὲν, ἀλλ’ ἐν γῆ τῇ πατρίᾳ;“ καὶ ὅς τῷ ἀληθεῖ τοῦ λόγου
 10 ἠσσηθεῖς τε καὶ βιωσθεῖς ἀπιέναι τε ξυνεχώρει οὔτι ἐκούσιος καὶ
 προσωιτεῖσθαι ἐκέλευεν ὅτου ἂν δέηται. ἐπεὶ δὲ τούτου Ἀὔγαρος
 ἔτιχεν, Αὔγοῖστος ἰδεῖτο ἵπποδρομίον οἱ δειμάσθαι ἐν πόλει
 Ἐδεσση. ὁ δὲ ξυνεχώρει καὶ τοῦτο. οὕτω μὲν ἐκ Ρώμης ἀπαλ-
 λαγείς Ἀὔγαρος ἐς Ἐδεσσαν ἦλθε. καὶ αὐτοῦ οἱ πολῖται ἀνεπν-
 15 θάνοντο εἴ τι φέρων ἀγαθὸν σφίσι ἐκ βασιλέως Αὔγοῦστος ἦκοι.
 ὁ δὲ ἀποκρινόμενος Ἐδεσσηνοῖς ἐνεγκεῖν ἔφη λύπην τε ἀζήμιον
 καὶ χαρὰν ἀκερδῆ· τὴν τοῦ ἵπποδρομίου παραδηλῶν τύχην.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον πόρρω πον ἡλικίας Ἀὔγαρος ἦκων νόσῳ P 118
 ποδάγρας χαλεπῆς τινος ὑπερφυῶς ἦλω. ταῖς γοῦν ὀδύναϊς ἀχθό-
 20 μενος καὶ τῇ ἐνθρόνδε ἀκινήσιᾳ ἐπὶ τοὺς ἰατροὺς τὸ πρῶγμα ἤγρον.
 ἐκ πάσης τε γῆς ξυνέλεγε τοὺς περὶ ταῦτα σοφοὺς ἅπαντας. ὦν
 δὴ ὕστερον (οὐ γάρ οἱ ἀκεσίᾳ τινα τοῦ κακοῦ ἔξενερεῖν ἴσχυον)
 ἀπέστη τε καὶ ἐς ἀμηχανίαν ἐμπεσὼν τύχας τὰς πυρούσας ὠδύ-

5. γε om. L. 19. ποδάγρας] ποδάγρας L.

coactas dimitti iubet. Parent famuli: mox aliae alio ferae discedere, et singulae adire terram, quae ex eodem, quo ipsae, agro delata fuerat. Rem diu ac diligenter contemplatus Augustus, demirabatur quod natura nullis praeceptis imbuta, amore soli natalis imbueret animantes. Illico Augarus genua ipsius prensans, *Me vero, inquit, domine, qua mente esse existimas? cui et uxor est, et liberi, et regnum, parvum id quidem, sed in patrio solo.* Ille dicti veritate pervictus atque adactus, abeundi potestatem, quamvis invitus, fecit, ac petere iussit quidquid opus haberet. Optati compos Augarus Augustum rogavit, ut sibi Edessae Circum extrueret. Quo etiam impetrato, Roma Edessam venit. Ille cives ex eo quaerere, quid boni ab Augusto Imp. sibi afferret? Quibus ille respondit afferre se *dolorem animi sine damno, et gaudium sine lucro:* inuens quae Circi natura esset atque conditio.

Deinde provectum longe aetate Augarum molestissima podagra corripuit: cuius dolores acutos et nusquam movendi se loco necessitatem aegerime ferens, morbum consilio et curae medicorum permisit, convocatis ad id undique consultissimis quibusque illius artis. Sed iis postmodo, cum nihil remedii invenire possent, renuntiavit: tum nesciens quo

ρετο. ἐπὶ δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον Ἰησοῦς ὁ τοῦ Θεοῦ παῖς ἐν σώματι ὢν τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ ἀνθρώποις ὁμίλει. τῷ τε μηδὲν τὸ παρὰ πᾶν ἁμαρτεῖν πρόποτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμύχανα ἐξεργάζεσθαι διαφανῶς ἐνδεικνύμενος ὅτι δὴ τοῦ Θεοῦ παῖς ὡς ἀληθῶς εἴη.

B (νεκρούς τε γὰρ καλῶν ἐξανίστη ὡσπερ ἐξ ὕπνου καὶ πηροῖς τοὺς 5 ὀφθαλμοὺς οὕτω τεχθεῖσιν ἀνέωγε, σώματός τε ὅλου λεύκας ἐκάθηρε καὶ ποδῶν πήρωσιν ἔλυσε, καὶ ὅσα ἄλλα ἰατροῖς πάθῃ ἀνίατα ὠνομασμένα ἐστί) ταῦτα ἀπαγγελλόντων Ἀὔγαρος τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐς τὴν Ἐδεσσαν ἐπιχωριαζόντων ἀκούσας ἐθάρσησέ τε καὶ γράμματα πρὸς τὸν Ἰησοῦν γράψας ἐδεῖτο αὐτοῦ 10 ἀπαλλάσσεσθαι μὲν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀγνωμόνων ἀνθρώπων, αὐτῷ δὲ τὸ λοιπὸν ξυμβιοτεῦν. ἐπεὶ ταῦτα ὁ Χριστὸς ἀπενεχθέντα εἶδεν, ἀντέγραψε πρὸς τὸν Ἀὔγαρον, ὡς μὲν οὐκ ἀφίξεται ἀντικρυς ἀπονεύων, τὴν δὲ ὑγίειαν τῷ γράμματι ὑποσχόμενος. φασὶ δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐπειπεῖν, ὡς οὐδὲ ἡ πό- 15

C λης ποτὲ βαρβύροις ἀλώσιμος ἐσται. τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἀκροτελεύτιον οἱ μὲν ἐκεῖνου τοῦ χρόνου τὴν ἱστορίαν ξυγγράψαντες οὐδαμῆ ἔγνωσαν· οὐ γὰρ οὖν οὐδέ πῃ αὐτοῦ ἐπεμνήσθησαν· Ἐδεσσηνοὶ δὲ αὐτὸ ζῆν τῇ ἐπιστολῇ εὐρέσθαι φασὶν, ὥστε ἀμέλει καὶ ἀνάγραπτον οὕτω τὴν ἐπιστολὴν ἀντ' ἄλλου του φν-20 λακτηρίου ἐν ταῖς τῆς πόλεως πεποιήνται πύλαις. γέγονε μὲν οὖν ὑπὸ Μήδοις χρόνῳ τινὶ ὕστερον, οὐχ ἀλοῦσα μέντοι, ἀλλὰ τρό-

14. ἀπονεύων] ἀπολεύων AL. ἀπολέγων Im. 17. ἀκροτελεύτιον] ἀκρότατον A. γράφεται ἀκροτελεύτιον Am. „ἀκρότατον Reg.“ MALT. Ἀκροτελεύτιον haud dubie Thucydidis exemplo dixit II, 17. 20. του] τοῦ P.

se verteret, vicem suam lamentabatur. Ea tempestate Iesus Dei filius humano induto corpore cum Palaestinae incolis versabatur, verum se Dei filium cum vita nullius peccati labe contaminata, tum factis, quae mortales vires superabant, manifeste probans. Nam vita functos tanquam e somno voce excitabat: oculos aperiebat caecigenis: a vitiliginibus albis perpurgabatur corpora: clauditem et caetera, quae medici esse dicunt insanabilia, depellebat. Haec ubi Augarus ab iis, qui e Palaestina Edessam commeabant, accepit; confirmavit animum, et per literas Iesum obsecravit, ut a Iudaea atque ingrata natione discederet, ac secum in posterum convivere dignaretur. Postquam literas Christus sibi redditas legit, in eam sententiam rescripsit Augaro, ut plane quidem recusaverit se ad illum conferre, sanitatem vero promiserit. Hoc etiam subiunxisse fama est, urbem semper inexpugnabilem fore Barbaris. Quod postremum epistolae caput eos, qui historiam scripserunt illius temporis, latuit: nusquam enim mentionem eius fecerunt. Id vero literis, quae repertae sunt, contineri Edessenim perhibent: sic sane ut epistolam eo modo exscriptam in portis urbis pro quovis alio munimento posuerint. In Medo-

πω τοιῷδε. ἐπειδὴ τὸ γράμμα τοῦ Χριστοῦ Ἀύγαρος ἔλαβε, κα-
 κῶν μὲν ὀλίγω ὕστερον ἀπαθῆς γέγονε, συχρὸν δὲ τῇ ὑγιείᾳ ἐπι-
 βιοὺς χρόνον ἐτελεύτησεν· ὅστις δὲ διεδέξατο τὴν βασιλείαν τῶν
 αὐτοῦ παίδων, ἀνοσιώγατος γεγωνὸς ἀπάντων ἀνθρώπων, ἄλλα D
 5 τε πολλὰ ἐς τοὺς ἀρχομένους ἐξήμαρτε καὶ τὴν ἐκ Ῥωμαίων δε-
 διὼς τίσιν προσεχώρησεν ἐκουσίως Πέρσαις. χρόνον δὲ πολλῶ
 Ἐδεσσηνοὶ ὕστερον ἀνελόντες τῶν βαρβάρων τοὺς σφίσιν ἐνδη-
 μοῦντας φρουροὺς ἐνέδοσαν Ῥωμαίοις τὴν πόλιν. * * * * * V 303
 αὐτῷ προσποιεῖσθαι ἐπιμελὲς ἐστι, τεκμαιρόμενος οἷς ἐν τοῖς κατ'
 10 ἐμὲ χρόνοις γέγονεν, ἅπερ ἐν τοῖς καθήκουσι λόγοις δηλώσω. καὶ
 μοί ποτε ἐννοία γέγονεν ὡς εἰ μὴ ταῦτα, ἅπερ ἐρρήθη, ὁ Χρι-
 στὸς ἔγραψεν, ἀλλ' ὅτι ἐς τοῦτο δόξης ἀνθρώποι ἤλθον, φυλά-
 ξαι διὰ τοῦτο ἀνάλωτον ἐθέλει τὴν πόλιν, ὡς μήποτε αὐτοῖς P 119
 πλάνης τινὰ σκῆψιν διδοίη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπη τῷ Θεῷ φίλον,
 15 ταύτῃ ἐχέτω τε καὶ λεγέσθω.

Χοσρόη δὲ τότε προὔργου διὰ ταῦτα ἔδοξεν εἶναι Ἐδεσσαν
 ἐξελεῖν. καὶ ἐπεὶ ἐς Βάττην ἀφίκετο, πόλισμα μὲν βραχὺ καὶ
 λόγον οὐδενὸς ἄξιον, ἡμέρας δὲ ὀδῶ Ἐδέσσης διέχον, ἐνταῦθα H 66
 μὲν τὴν νύκτα ἐκείνην ἠλίσατο, ὄρθρον δὲ βαθείος παντὶ τῷ
 20 στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐδεσσαν ἤλαυνε. καὶ αὐτοῖς ξυνέβη πλάνη
 περιπεσοῦσι τῇ ὕστεραία ἐς τὸν αὐτὸν ἀλλίξεσθαι χῶρον, ὅπερ
 αὐτοῖς λέγουσι καὶ δις ζυμβῆναι. μόλις δὲ ἄγχιστα Ἐδέσσης γε- B

2. ἐπιβιοὺς] ἐπιβιοῦν (sic) A. 11. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.
 12. ἔγραψεν] ἔγραψεν L. 16. προὔργου Pm. προὔργου P.

rum quidem potestatem urbs aliquanto post venit: non quod eam cepe-
 rint, sed ita ut dicam. Acceptis a Christo literis Augarus brevi con-
 valuit, ac diu commoda usus valetudine, mortem obiit. E filiis qui
 successit in regnum, is mortalium omnium sceleratissimus, cum flagitio-
 rum multorum, quae in subditos admiserat, poenam a Romanis metueret,
 se Persis dedit. Longo deinde intervallo Edesseni Barbaris, qui apud
 ipsos praesidium agitabant, sublatis, urbem Romanis tradidere *** dat
 operam ut sibi adiungat: id quod ex iis conicio, quae mea aetate gesta
 sunt, et a me infra narrabuntur. Ac meum ista animum cogitatio ali-
 quando subiit, a Christo non fuisse scripta quae retuli: quoniam tamen
 sibi homines persuaserunt urbem in ipsius tutela esse, non pati illum ut
 ea caperetur, ne quam speciem fraudis et causam erroris praebeat. Ve-
 rum haec ita se habeant ac dicantur, ut Deo placet.

Ob eam certe famam operae pretium esse Chosroes duxit Edessam
 expugnare. Qui ubi Batnen pervenit (id parvum et obscurum oppidu-
 lum est, ac diei unius iter Edessa distat) noctem ibidem egit. Primo
 autem diluculo cum universo exercitu Edessam iter intendit: sed errore
 viarum circumacti postera noctem eodem in loco duxerunt. Quod bis
 contigisse, ac tandem Chosroi, cum Edessam vix accessisset, lapso in

νομένῳ Χοσρόῳ ῥεῦματός φασιν ἐς τὸ πρόσωπον ἐπιπεσόντος ἐπῆρθαι τὴν γνάθον. διὸ δὴ τῆς μὲν πόλεως ἀποπειροῦσθαι οὐδαμῆ ἤθελε, Παῦλον δὲ πέμψας χρήματα Ἐδεσσηνοὺς ἤτει. οἱ δὲ ἀμφὶ τῇ πόλει μὲν δεδιέναι ἤκιστα ἔφασκον, ὅπως δὲ μὴ τοῖς χωρίοις λυμῆνῃται, ὠμολόγησαν δύο χρυσοῦ κεντηνάρια δώσειν. 5 καὶ ὅς τὰ τε χρήματα ἔλαβε καὶ διεσώσατο τὰ ξυγκείμενα.

- C ἰγ'. Τότε καὶ γράμματα Χοσρόῳ βασιλεῖς Ἰουστινιανὸς ἔγραψεν, ἐπιτελέσειν ὁμολογῶν τὰ τε αἰτῶν καὶ τοῖς πρέσβεσιν ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυγκείμενα. ἄπερ ἐπεὶ ὁ Χοσρόης ἀπενεχθέντα εἶδε, τοὺς τε ὁμήρους ἀφῆκε καὶ συνεσκευάζετο ἐς τὴν ἄφοδον, 10 τοῖς τε Ἀντιοχείων αἰχμαλώτους ἀποδίδοσθαι ἅπαντας ἤθελεν. ὅπερ Ἐδεσσηνοὶ ἐπειδὴ ἔμαθον, προθυμίαν ἐπεδείξυντο ἀκοῆς κρείσσω. οὐ γὰρ ἦν οὐδεὶς ὅς οὐ τὰ λύτρα ἐν τῷ ἱερῷ φέρων
- D ὑπὲρ τούτων δὴ τῶν αἰχμαλώτων κατὰ λόγον τῆς οὐσίας κατέθετο. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ λόγον ταῦτα ἐπράσσετο. αἶ 15 τε γὰρ ἑταῖροι τὸν κόσμον ἀφελούσαι, ὅσος αὐταῖς ἐν τῷ σώματι ἦν, ἐνταῦθα ἐρρίπτουν, καὶ εἴ τῳ γεωργῷ ἐπίπλων ἢ ἀργυρίου σπανίζοντι ὄνος ἢ προβάτιον ἦν, τοῦτο δὴ ἐς τὸ ἱερὸν σπουδῆ πολλῇ ἤγεν. ἀθροίζεται μὲν οὖν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ ἄλλων χρημάτων πάμπολυ πλῆθος, δέδοται δὲ ὑπὲρ λύτρων οὐδέν. 20
- P 120 Βούζης γὰρ ἐνταῦθα παρῶν ἔτυχεν, ὅς διακωλύσαι τὴν πρᾶξιν ὑπέστη, κέρδος οἱ ἔσσεσθαι μέγα τι ἐνθῆνδε καρδαοκῶν. διὸ δὴ ὁ Χοσρόης τοὺς αἰχμαλώτους ἅπαντας ἐπαγόμενος πρόσω ἐχώρει.

22. ὑπέστη] ὑπήγε L.

vultum humore malam intumuisse memorant. Quamobrem omisso oppugnandae urbis consilio, Edessenis pecuniam per Paulum imperare satis habuit. Illi quidem nihil se urbi timere iactabant: sed ne agros vastaret, auri pondo cc. pacti sunt. Quae cum accepisset, conventis stetit.

13. Hoc ipso tempore Iustinianus Aug. Chosroi per literas promissit se conditionibus satisfactorum, quibus ille et legati pacem pepigerant. Oblatam sibi epistolam Chosroes simul ac legit, dimisit obsides, seque ad discessum accinxit. Cum autem captivos omnes Antiochenos venales proposuisset, re Edesseni cognita, benevolentiam illis exhibuerunt inauditam. Etenim nemo erat, quin pretium, quo hi captivi redimerentur, in templum pro re sua conferret: immo vero multi plus quam pro suae fortunae modo erogabant. Siquidem meretriculae quidquid gestabant mundi muliebris exuentes, ibi proiciebant; ac si cui agricolae curta vel supellex vel pecunia erat, is dum asinum aut oviculam haberet, in templum mira alacritate ducebat. Itaque auri et argenti aliarumque rerum vis ingens collecta est; nihil tamen pro captivis redimendis impensum. Nam Buzes, qui illic aderat, lucro inhians, quod inde magnum ad se rediturum putabat, pium consilium intervertere non est veritus. Quare Chosroes captivos secum omnes abducens, porro ire

Καρρηνοὶ δὲ ἀπήντων χρήματα πολλὰ προτεινόμενοι· ὁ δὲ οὐ προσήκειν ἔφασκεν, ὅτι δὴ οἱ πλεῖστοι οὐ Χριστιανοί, ἀλλὰ δόξης τῆς παλαιᾶς τυγχάνουσιν ὄντες.

Καὶ μὴν καὶ Κωνσταντινίων χρήματα διδόντων ἐδέξατο, 5 καίπερ φάσκων οἱ ἐκ πατέρων προσήκειν τὴν πόλιν. ἐπειδὴ γὰρ Καβάδης Ἀμίδαν εἶλεν, Ἐδεσσάν τε καὶ Κωνσταντίαν ἐξελεῖν ἤθελεν. ἀλλ' Ἐδέσσης μὲν ὄγχοῦ γενόμενος τῶν μάγων ἀνεπυ- B θάνετο εἴ οἱ ἀλώσιμος ἢ πόλις ἔσται, δεῖξας τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ τὸ χωρίον αὐτοῖς. οἱ δὲ αὐτῷ τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι οὐδεμιᾷ μη- 10 χανῇ ἔλεγον, τεκμαιρόμενοι, ὅτι δὴ τὴν δεξιὰν αὐτῇ χεῖρα προ- τείνας οὐχ ἀλώσεως ταύτῃ οὐδὲ ἄλλου ὄτουοῦν χαλεποῦ ζύμβολον, ἀλλὰ σωτηρίας διδοίη. καὶ ὅς ταῦτα ἀκούσας, ἐπελθετό τε καὶ ἐπῆγεν ἐπὶ Κωνσταντίαν τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα δὲ ἀφικόμε- νος ἐνστρατοπεδεύεσθαι παντὶ τῷ στρατῷ ὡς πολιορκήσων ἐπέ- 15 στελλεν. ἦν δὲ Κωνσταντίνης ἱερεὺς τότε Βαράδοτος, ἀνὴρ δι- V 304 καιός τε καὶ τῷ Θεῷ ἐς τὰ μάλιστα φίλος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐνεργ- C οῦσαν ἐς ὃ τι βούλοιο αἰεὶ τὴν εὐχὴν ἔχων· οὗ καὶ τὸ πρόσω- πον ἰδὼν ἄν τις εὐθὺς εἶκασεν ὅτι δὴ τῷ Θεῷ ἐνδεδεχέστατα κεχα- ρισμένος ὁ ἀνὴρ εἶη. οὗτος ὁ Βαράδοτος τηρικαῦτα παρὰ τὸν 20 Καβάδην ἐλθὼν οἶνόν τε ἤνεγκε καὶ ἰσχάδας καὶ μέλι καὶ καθα- ροὺς ἄρτους, καὶ αὐτοῦ ἐδεῖτο μὴ ἀποπειρᾶσθαι πόλεως, ἢ οὔτε λόγον ἀξία ἔστι καὶ πρὸς Ῥωμαίων ἀπημέληται λίαν, οὔτε στρα-

22. οὔτε] οὐδὲ P.

perrexit. Obviam processerunt Carrheni: quibus multam pecuniam offerentibus, tali officio supersedendum dixit; propterea quod illi maximam partem non Christiani erant, sed priscam retinebant persuasionem.

A Constantiniensibus oblatum aurum accepit; tametsi eorum oppidum iure paterno suum esse diceret. Cum enim Amidam cepisset Cabades, Edessam quoque et Constantinam voluit expugnare. At ubi propius Edessam venit, intenta dextra urbem commonstrans, quaesivit ex Magis eane potiri posset? Hi nullo modo captum iri illam asseverarunt, ea nixi coniectura, quod porrecta ad locum dextera non expugnationis aliusve cuiuspiam sinistrae rei, at salutis signum dedisset. His auditis fidem habuit Cabades, et Constantinam versus copias duxit. Quo cum pervenisset, castra omnes ad faciendam obsidionem metari iussit. Erat tum temporis Constantinae Praesul Baradotus, singulari vir sanctimonia, ac Deo dilectissimus: quamobrem eius preces ad omnia, quaecunque vellet, impetranda efficaces admodum erant. Cuius vel ipse vultus statim intuentibus persuadebat virum esse, qui plurimum gratia apud Deum valeret. Is tum Cabadem adiit: vinum, caricas, mel ac panes similagineos attulit, et obtestatus est, ut abstineret urbe, quae nullius esset momenti, et valde a Romanis neglecta, nec militare praesidium, nec munimen-

τιωτῶν φρουρὰν ἔχουσα οὔτε ἄλλο τι φυλακῆριον, ἀλλὰ τοὺς οὐκ ὀλιγότοις μόνους ἀνθρώπους οὐκ ὀλίγους. ὁ μὲν ταῦτα εἶπε· Καβάδης δὲ αὐτῷ τὴν τε πόλιν χαριεῖσθαι ὁμολόγησε καὶ τοῖς σιδεῖσι δεικνύσασθαι αὐτὸν ἄπειν, ὅσα οἱ τῷ στρατοπέδῳ ἐς τὴν πολιορκίαν ἠτοίμαστο, μεγάλοις ὑπερηγῶς οὔσιν· οὕτω τε ἀπηλλάσσεται ἐκ γῆς τῆς Ῥωμαίων. διὰ δὲ ὁ Χοσρόης ἐκ πατέρων οἱ προσήκειν ἠξίου τὴν πόλιν.

Ἐς Δάρας τε ἀφικόμενος ἐς πολιορκίαν καθίστατο. Ἐνδοθεν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ Μαρτίνος ὁ στρατηγός, καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὧν ἔτιχε, τὰ ἐς ἀντίστασιν ἐξηρτέοντο. δύο δὲ ἡ πόλις τείχεσι περιβέβληται, ὧν τὸ μὲν ἐντὸς μέγα τε καὶ ἀξιοθέατον ἀτεχνῶς ἐστίν (ἐς ὕψος γὰρ διήκει πέτρης μὲν ἕκαστος πεδῶν ἑκατὸν, τὸ δὲ ἄλλο τείχος ἐξήκοντα), τὸ δὲ ἐκτὸς πολλῶ μὲν ἔλασσον συμβαίνει εἶναι, ὅλλως δὲ ἐγγυρόν τε καὶ λόγου πολλοῦ ἀξίον ἐστι.

P 121 τὸ δὲ μεταξὺ χωρίον εὖρος οὐχ ἦσσαν ἢ πεντήκοντα ἔχει ποδῶν· 15 ἐνταῦθα εἰώθασιν Ἀσσηνοὶ τοὺς τε βόας καὶ τὰλλα ζῷα πολεμίων σφίσις ἐγκειμένον ἐμβάλλεσθαι. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὁ Χοσρόης

H 67 προσβολὴν ποιησάμενος ἐς τὰ πρὸς ἑσπέραν τοῦ περιβόλου, πληθῆσαι τε βελῶν βιασάμενος τὰς πύλας τείχους τοῦ βραχέως ἐπέκρουσεν. ἐντὸς μὲντοι γενέσθαι οὐδεὶς τῶν βαρβάρων ἐτόλμησεν. 20 ἔπειτα δὲ κατώρηχα ποιῆσθαι λάθρα ἐς τὰ πρὸς ἕω τῆς πόλεως ἔργα. ταύτη γὰρ μόνον ἐρύσσεσθαι ἡ γῆ οἷα τέ ἐστιν, ἐπεὶ τὰ ἄλλα τοῦ περιβόλου ἐπὶ πέτρῃ τοῖς δειμαμένοις πεποιήται. οἱ

1. οὔτε] οὐδὲ P. • 21. ἔπειτα] ἐπεὶ L.

tum quodpiam, sed viles tantum ac miseros incolas haberet. Sic locute, recepit Cabades condonaturum se urbem; et cibaria, quaecunque in castris ad obsidionem comparata fuerant, copiosissima sane, eidem largitus, e finibus Rom. excessit. Eam ob causam Chosroes urbem iure paterno ad se pertinere contendebat.

Ubi Daram pervenit, eam cinxit obsidione, dum intus Romani cum Martino Duce (hic enim forte aderat) necessaria defensionis expediunt. Circumdatus est urbs muro duplici. Ac murus quidem interior longe eminent, visendus merito: cuiusque enim turris altitudo ad c. pedes; reliqui muri ad lx. evadit. Alter vero, quo ille praetexitur, multo quidem humilior est; at firmissima structura constat, et momenti plurimum habet. Interiectum spatium non minus l. pedibus patet in latitudinem: eoque solent Darenii boves aliasque pecudes sub hostium adventum compellere. Ac primum Chosroes facta in moenia, qua Occasum spectant, impressione, et deiectis magna sagittarum vi custodiibus, portam minoris muri incendit: intro tamen ferre pedem Barbarorum nemo est ausus. Deinde statuit ad Orientale urbis latus cuniculum agere: hac enim una in parte patitur lignonem terra: alibi moenia super solida rupe stant. Ergo Per-

γοῖν Πέρσαι ἀπὸ τῆς τάξεως ἀρξάμενοι ᾠρουσσον. ἧς δὴ βαθείας
 κομιδῇ οὐκ οὔτε καθυρωῶντο πρὸς τῶν πολεμίων οὔτε αὐτοῖς B
 τινα ἀσθενεῖν τοῦ ποιουμένου παρέχοντο. ἤδη μὲν οὖν ἐπέδου-
 σαν τὰ θεμέλια τοῦ ἐκτὸς τείχους, ἐπέλλον δὲ καὶ κατὰ τὴν με-
 5 ταξὺν χώραν ἐκατέρου περιβόλου γινόμενοι ὀλίγη ἕσπερον καὶ
 τὸ μέγα τείχος ἀμείψαντες τὴν πόλιν κατὰ κράτος ἐλεῖν, ἀλλ'
 (οὐ γὰρ ἀδιήν ἔδει Πέρσαις ἀλῶναι) εἷς ἐκ τοῦ Νοσρόου στρα-
 τοπέδου ἀμφὶ ἡμέραν μέσσην ἄγχιτάπη τοῦ περιβόλου μόνος
 ἀφίκετο, εἴτε ἄνθρωπος ὢν εἴτε τι ἄλλο ἀνθρώπου κρείσσον,
 10 ἔβηεν τε τοῖς ὄρσοι παρέχετο, ὅτι δὴ τὰ βέλη ξυλλέγοι, ἄπερ
 ἐκ τοῦ τείχους Ῥωμαῖοι ὀλίγη πρότερον ἐπὶ τοὺς ἐνοχλοῦντας
 βροθάρους ἀφίκαν. ταῦτί τε ποιῶν καὶ τὴν ἀσπίδα προβεβλη- C
 μένος ἐπιπλεῖν τε τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλξεσι καὶ ξὺν γέλωτι τωθάζειν
 ἔδδοκε. εἴτα γράψας αὐτοῖς τὸν πάντα λόγον ἐγγρηγορεῖν πάν-
 15 τας ἐκέλευε καὶ ὡς ἔτι μάλιστα τῆς σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ
 ὁ μὲν ταῦτα σημήνας ἀπιὼν ὄφρατο, Ῥωμαῖοι δὲ τὰ ἐν μέσῳ τεί-
 χους ἐκατέρου θεμέλιῳ πολλῶ καὶ ταραχῇ ἐκέλευον σκιάπειν. καὶ
 Πέρσαι μέντοι οἷα ἐδότες τὰ πρασσόμενά οὐδέν τι ἦσσαν ἔργου
 ἔχοντο. τῶν μὲν οὖν βροθάρων ἐρθῆντινα ἐνεσθεν ποιουμέ-
 20 νων ὄσδεν ἐπὶ τὸ τῆς πόλεως τείχος, τῶν δὲ Ῥωμαίων Θεοδώρου
 γράφει· ἐπὶ σαφῆ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λογίῳ ἀνδρὸς, ἐγκαρ-
 ολίαν τε τὴν διαύρα ἐργαζομένων καὶ βάρους ἰκανῶς ἔχουσιν,
 ξυνέρη Πέρσαις κατὰ μέσον τοῖν περιβόλοιν γεγενημένους ἐκ τοῦ D

2. οὔτε — οὔτε] οὔτε — οὐδὲ P. 5. ὀλίγη] ὀλίγη δὲ P. ὀλί-
 γη δὲ L. 11. ἀφίκαν L. ἀφίκε II. ἀφίκασι P. 20. Ῥω-
 μαίων τε P. Delevi ze.

sae ducto opere a fossa initio, humum egerebant, eaque altissime exca-
 vata, latebant hostem, et occulta molitione fallabant. Iamque ad exte-
 rioris muri fundamenta subierant, ac prepe erat ut spatium penetrarent
 interiorale, mox et ultra murum magnam illapsi, urbem vi caperent. At
 quoniam id ipsum erat, ut illa a Persis non caperetur, quidam e castris
 Chersois circa moenia ad moenia sales accessit, sive is homo, sive quid
 homine maius fecit: ac spectantibus visus est tela colligere, quae paulo
 ante e muro Romani miserant in Barbaros, qui negotium facescebant.
 Interea scuto protectas eos, qui stabant ad pinnas, ridere et cavillis vi-
 debatur incescere. Sed postea Persarum consilium plane enuntiavit, at-
 que omnes hortatus est ut invigilarent, et quoad eius fieri posset saluti
 providerent: quibus significatis, abiit. Tum fessores Internurali solo
 adhibiti sunt a Romanis cum tumultu multo ac perturbatione instantibus:
 Persae inscii nihilo segnius propositum urgebant. Ita dum illinc Persae
 rectam prorsum ad moenia sub terra viam, hinc Romani transversam et
 iustae altitudinis fossam, Theodori machinarii peritissimi ductu moliantur,
 contigit, ut progressi ad murorum interstitium Persae, in Romano-

αἰφνιδίου ἐμπεσεῖν ἐς τὴν Ῥωμαίων κατώρυχα. καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πρώτους Ῥωμαῖοι ἔκτειναν, οἱ δὲ ὕπισθεν φυγόντες κατὰ τάχος ἐς τὸ στρατόπεδον διεσώθησαν. διώκειν γὰρ αὐτοὺς ἐν σκότῳ Ῥωμαῖοι οὐδαμῆ ἔγνωσαν. ταύτης οὖν τῆς πείρας ὁ Χοσρόης ἀποτηχῶν ἐλεῖν τε τὴν πόλιν μηχανῆ τὸ λοιπὸν οὐδεμιᾶ ἐλ- 5 πίσας τοῖς πολιορκουμένοις ἐς λόγους ἤλθε, χιλιά τε κεκομισμένος ἀργύρου σταθμὰ ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἐχώρει. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἔμαθεν, οὐκέτι τὰ ζυγκείμενα ἐπιτελῆ ποιῆσειν ἤθελεν, ἐπικαλῶν Χοσρόη ὅτι δὴ πόλιν Δάρας ἐν σπονδαῖς ἔξελεῖν ἐνεχείρησε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ Χοσρόου ἐσβολῇ Ῥω- 10 μαίοις ξυνέβη, καὶ τὸ θέρους μὲν ἐτελεύτα.

P 122
V 305

ιδ'. Ὁ δὲ Χοσρόης πόλιν ἐν Ἀσσυριοῖς δειμάμενος ἐν χώρᾳ Κτησιφῶντος πόλειος διέχοντι ἡμέρας ὀδῶ, Ἀντιόχειάν τε τὴν Χοσρόου αὐτὴν ἐπωνόμασε καὶ Ἀντιοχέων τοὺς αἰχμαλώτους ἐν- 15 ταῦθα ξυνέκτισεν ἅπαντας, οἷς δὴ βαλανεῖόν τε καὶ ἵπποδρόμιον 15 κατεσκεύαζε καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς ἀνεῖσθαι ἐποίει. τοὺς τε γὰρ ἠριόχους καὶ τοὺς τῶν μουσικῶν ἔργων τεχνίτας ἕκ τε Ἀντιοχίας καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαϊκῶν πόλεων ξὺν αὐτῷ ἤγεν. ἔτι μὲν- 20 τοι καὶ δημοσίᾳ τοὺς Ἀντιοχίας τούτους ἐπιμελεστέως ἢ κατὰ Β αἰχμαλώτους ἐσίτιζεν ἐς πάντα τὸν χρόνον, καὶ βασιλικοὺς κα- 20 λείσθαι ἤξιον, ὥστε τῶν ἀρχόντων οὐδενὶ ὑποχειροὺς εἶναι ἢ βασιλεῖ μόνῳ. εἰ δέ τις καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων δραπέτης γεγο- 25 ρῶς ἐς Ἀντιόχειαν τὴν Χοσρόου διαφυγεῖν ἴσχυσε, καὶ τις αὐτὸν

12. χώρᾳ HL. χώρῳ P.
αὐτῶν HL. ἰσ. αὐτὸν Hm.

18. αὐτῶ] αὐτῷ L.

23. αὐτὸν]

rum foveam improviso deciderint. Caesi statim a Romanis primi: qui sequebantur, quam celerrime ad castra evaserunt incolumes; cum eos Romani in tenebris persequi noluissent. Post conatum hunc irritum, spem omnem Chosroes capiendae urbis abiecit: hinc habito cum obsessis colloquio, et acceptis mille argenti libris, in Persidem remigravit. Factus de his certior Iustinianus Aug. pacta conventa noluit in rem conferre, incusans eo nomine Chosroem, quod post compositam pacem expugnare Daram tentasset. Ea demum Romanis acciderunt in prima Chosrois irruptione: tum aestas exiit.

14. Chosroes autem in quodam Assyriae loco, qui ab urbe Ctesiphonte diei iter unius abest, urbem condidit, ac de nomine suo dictam Chosroantiochiam universa Antiochenorum captivorum multitudine frequentavit. Quibus et balneum et Circum extruxit, caeterasque delicias benignissime providit. Nam aurigas et musicos cum Antiochia, tum ex aliis Romanae ditionis civitatibus secum duxerat. Quin etiam de publico Antiochenos istos prolixius, quam captivorum conditio posceret, semper aluit, ac Regios voluit appellari, ita ut potestate Satraparum exempti, uni Regi parerent. Ex aliis vero servis Romanis siquis Chosroantio-

Ξυγγενῆ τῶν ταύτῃ ἔκκημένων ἐκάλεσεν, οὐκέτι ἔξῃν τῷ κεκτημένῳ τὸν αἰχμάλωτον τοῦτον ἀπάγειν, οὐδ' ἂν τις τῶν λίαν ἐν Πέρσαις δοκίμων ὁ τὸν ἄνθρωπον ἔξανδραποδίσας τυγχάνοι.

Ἀντιοχεῖσι μέντοι τὸ ξυμβάν ἐπὶ Ἀναστασίου βασιλεύοντος 5
 ἑτέρας ἐς τοῦτο ἀποβάν ἐτελεύτησε. τότε γὰρ ἀνέμου σκληροῦ
 Λάφνη τῷ προουστειῷ ἐκ τοῦ αἰθριδίου ἐπιπεσόντος τῶν κυπαρίσ- C
 σων αἱ ταύτῃ ὑψηλαὶ ἀτεχνῶς ἦσαν ἐκ ριζῶν τῶν ἐσχάτων ἀνα-
 τραπεῖσαι ἐς τὴν γῆν ἔπεσον, ὥσπερ ὁ νόμος ἐκτίμεσθαι οὐδαμῆ
 εἶα. ὀλίγω μὲν οὖν ὕστερον, ἡνίκα Ἰουστίνος Ῥωμαίων ἦρχε,
 10 σεισμός τις ἐπιγενόμενος ἔξαισιος λίαν τὴν τε πόλιν κατέσεισε πᾶ-
 σαν καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ τε πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἐς τὸ
 ἔδαφος εὐθὺς ἦνεγκε, καὶ λέγονται τότε τριάκοντα μυριάδες Ἀν- H 68
 τιολέων ἀπολωλέναι. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἀλώσει ξύμπασα ἡ πόλις,
 ὥσπερ μοι ἐρρήθη, διέφθαρται. τὸ μὲν οὖν Ἀντιοχέων πάθος D
 15 τῆδε ἐχώρησε.

Βελισάριος δὲ βασιλεὺς ἐς Βυζάντιον ἐξ Ἰταλίας μετὰπεμπτος
 ἦλθε, καὶ αὐτὸν διαχειμάσαντα ἐν Βυζαντίῳ στρατηγὸν ἐπὶ τε
 Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἄρχον-
 τὰς τε τοὺς ἐξ Ἰταλίας ξὺν αὐτῷ ἦκοντας, ὧν δὴ ἓνα Βαλερια-
 20 γὸν ἡγεῖσθαι τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλόγων ἐκέλευε. Μαρτίνος
 γὰρ ἔτυχεν εὐθὺς εἰς τὴν ἐψῶν σταλῆς, καὶ διὰ τοῦτο Χοσρόης P 123
 αὐτὸν, ὡς προεδεδήλωται, ἐς Δάρας εὔρε. τῶν δὲ Γότθων

2. ἄν] ἦν L. 8. ἐς] εἰς L. 10. κατέσεισε L. κατέσεισεν P.
 14. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

chiam confugeret, atque eum civis aliquis consanguineum suum vocaret, inde iam herō servum illum abducere nefas erat; quamvis cuiuspiam e Persarum primoribus mancipatus esset.

Hic porro exitus longo consecutus est intervallo portentum illud, quod Anastasii principatu Antiochenis acciderat. Tunc enim vehemens in suburbium Daphnen coortus repente ventus ab radicibus eruit stravitque procerissimas cupresses, quas ne quis excideret prohibitum edicto fuerat. Paulo post, cum Iustinus Romanis imperaret, maximo terrae motu conquassata urbe, plurima praeclarissimaque aedificia momento corruerunt, et fama obtinet interiisse tunc temporis Antiochenorum tercentum milia. Iam vero capta civitas funditus, ut a me dictum est, periit. Ita demum se habuit Antiochena clades.

Ex Italia revocatus ab Imperatore Belisarius Byzantium venit. Ibi traducta hieme, ineunte vere Augustus illum adversus Chosroem Persasque misit, summo cum imperio belli, una cum Ducibus, qui ipsum secuti fuerant ab Italia redeuntem. Ex iis Ducibus unum Valerianum militariibus Armeniae numeris praefecit; quoniam Martinus ipso statim initio belli se in Orientem contulerat; unde factum, quod supra monui, ut Chosroes ipsum Darae offenderit. E Gotthis unus Vittigis Byzantii sub-

Οὐίτιγισ μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἔμεινεν, οἱ δὲ λοιποὶ ζύμπαντες ἐπὶ Χοσρόην σὺν Βελισαρίῳ ἐστράτευσαν. τότε τῶν Οὐίτιγιδος πρόσβειων ἄτερος μὲν, ὅσπερ τοῦ ἐπισκόπου ὀνόματος ἐπεβάτευσεν, ἐν τοῖς Περσῶν ἤθεσι θνήσκει, ὁ δὲ δὴ ἕτερος αὐτοῦ ἔμεινεν. ὅστις δὲ αὐτοῖς ἐριμηνὲς εἶπετο, ἀνεχώρησεν ἐς Ῥωμαίων τὴν 5 γῆν. καὶ αὐτὸν Ἰωάννης, ὃς τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ στρατιωτῶν ἦρχεν, ἀμφὶ τὰ Κωνσταντίνης ὄρια ξυλλαβῶν ἐς τε τὴν πόλιν

B εἰσαγαγῶν ἐν δεσμοτηρίῳ καθεῖρξεν, ὅσπερ οἱ ἐνταῦθα ἅπαντα ἀναπνυθανομένῳ τὰ πεπραγμένα ἐξήνεγκε. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐχώρησε. Βελισάριος δὲ ζῆν τοῖς ἐπομένοις κατὰ τάχος ἦει, προ-10 τερῆσαι ἐν σπουδῇ ἔχων, πρὶν τινα ὁ Χοσρόης ἐσβολὴν αὐτῆς ποιήσεται ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν.

V 306
C

αἶ. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Χοσρόης ἐπὶ Κολχίδα τὸν στρατὸν ἤγε, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. Λαζοὶ τὰ μὲν πρῶτα γῆν τὴν Κολχίδα ἔκουν, Ῥωμαίων κατήκοοι ὄντες, οὐ 15 μέντοι ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, οὐδέ τι ἄλλο ἐπαγγέλλουσιν αὐτοῖς ἐπακούοντες, πλήν γε δὴ ὅτι, ἐπειδὰν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τελευτήσῃ, ζύμβολα τῆς ἀρχῆς τῶ διαδεξομένῳ τὴν βασιλείαν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐπεμπε. τὰ δὲ τῆς χώρας ὄρια ζῆν τοῖς ἀρχομένοις ἐς τὸ ἀκριβὲς διεφύλασσαν, ὅπως δὴ μὴ Οὐννοι πολέμιοι ἐξ 20 ὄρους τοῦ Κανκάσου, ὁμόρου σφίσιν ὄντος, διὰ Λαζικῆς πορευόμενοι ἐσβάλλωσιν ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων. ἐφύλασσαν δὲ οὔτε

D αὐτοὶ χρήματα ἢ στρατιὰν πρὸς Ῥωμαίων δεχόμενοι οὔτε Ῥω-

2. Οὐίτιγιδος] Ιουίτιγιδος HL: illud Hm.
οὐδὲ — οὐδὲ P.

23. οὔτε — οὔτε]

stitit: caeteri expeditionem in Chosroem cum Belisario susceperunt. Sub idem tempus oratorum, quos Vittigis legaverat, is qui sibi nomen arrogabat Episcopi, in Perside mortuus est; alter ibidem mansit. Eorum vero interpretem ad Romanos revertentem Ioannes Mesopotamiae Dux ad Constantinae limites cepit, ductumque in urbem tradidit in custodiam. Ubi ille eidem interroganti rerum in legatione gestarum seriem enuntiavit: atque haec ita cesserunt. Belisarius autem cum suis ibat magnis itineribus, antevertere Chosroi maturans, priusquam denuo in fines Rom. irrumperet.

15. Interea Chosroes exercitum in Colchidem duxit, Lazorum impulsu ac suasionē, istam ob causam. Principio Lazi Colchidem incolebant, Romanis quidem subditi; immunes tamen, neque aliud exhibentes obsequium, nisi quod Rege mortuo Romanus Imperator principatus insignia designato successorī mittebat: qui subditorum armis fines suos, ne e contermino Caucaso Hunni hostes per Lazicam in provincias Romanas erumperent, diligenter custodiebat; idque sine stipendiis, sine auxiliis Romanorum: quorum nec ipsi erant in bellicis expeditionibus socii. Ma-

μαίσις πη ξυστρατεύοντες, ἐπ' ἐμπορίᾳ δὲ τῇ κατὰ θάλασσαν πρὸς Ῥωμαίους αἰεὶ τοὺς ἐν πόντῳ ὄντην ἐργαζόμενοι. αὐτοὶ μὲν γὰρ οὔτε ἄλας οὔτε σίτον οὔτε ἄλλο τι ἀγαθὸν ἔχουσι, δέροις δὲ καὶ βέρσας καὶ ἀνδράποδα παρεχόμενοι τὰ σίσις ἐπιτή-
 5 δειν ἐκομίζοντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀμφὶ Γουργένει τῷ Ἰβήρων βασιλεῖ γενέσθαι ξυνέπεισεν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, στρατιῶται Ῥωμαίων ἐπιχωριάξεν Λαζοῖς ἤρξαντο, οἷς δὴ οἱ βάρβαροι οὔτοι ἤχθοντο, καὶ πάντων μάλιστα Πέτρον τῷ στρατηγῷ, ἐπηρεάζειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν εὐπειῶς ἔχοντι. ὁ δὲ
 10 Πέτρος οὗτος ὠρμητο μὲν ἐξ Ἀρζανηνης, ἣ ἐκτὸς Νυμφίου ποταμοῦ ἐστι, Περσῶν κατήκοος ἐκ παλαιοῦ οὔσα, πρὸς Ἰουστίνου δὲ βασιλέως ἔτι παῖς ὢν ἠνδραπόδιστο, ἠνίκα Ἰουστίνος μετὰ P 124 τὴν Ἀμίδης ἄλωσιν ξὺν τῷ Κέλερος στρατῷ ἐσέβαλλεν ἐς τὴν Περσῶν γῆν. φιλανθρωπία δὲ πολλῇ χρωμένου τοῦ κεκτημένου
 15 ἐς αὐτὸν ἐς γραμματιστοῦ ἐφοίτησε. καὶ τὰ μὲν πρῶτα Ἰουστίνου γραμματεὺς γέγονεν, ἐπεὶ δὲ Ἀναστασίῳ τετελευτηκότος Ἰουστίνος τὴν βασιλείαν παρέλαβε Ῥωμαίων, ὁ Πέτρος στρατηγὸς γεγονώς ἐς τε φιλοχρηματίαν εἶπερ τις ἄλλος ἐξώκειλε καὶ ἀβειλερία πολλῇ ἐς ἅπαντας ἐχρῆτο.

20 Ὑστερον δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἄλλους τε ἐς Λαζικὴν ἄρχοντας ἐπέμψε καὶ Ἰωάννην, ὃν Τζίβον ἐκάλουν, ἄνδρα ἐξ ἀφανῶν μὲν καὶ ἀδόξων ἐς ἀρχὴν γεγονότα, ἐς στρατηγίαν δὲ

11. πρὸς add. L. 13. τὴν] τῆς P. *ibid.* ἐσέβαλλεν HL. ἐσέβαλεν P. 19. ἀβειλερία] Vulgo ἀβειληρία hic et infra p. 312 d. 318 d.

ri commercium cum Romanis, qui Pontum incolunt, exercebant. Nam quia nec sal, nec frumentum, neque alia ad victum commoda illis suppetunt; coria, pelles, mancipia rebus sibi necessariis permutabant. Postea vero quam Gurgeni Iberiae Regi ea, quae in superiore libro retuli, contigerunt, versari in Lazica coepere Romani milites, qui quidem his Barbaris oneri erant, sed maxime Dux Petrus, homo in obvium quemque facile iniuriosus. Erat is oriundus ex Arzanene, quae trans fluvium Nymphium sita est, ac Persis ab antiquo paret. Ipsum adhuc puerum, post captam Amidam, Iustinus, qui deinde fuit Imperator, abstraxit in servitutem, quando in Persarum fines cum Celeris copiis incursionem fecit. Tum hero usus benignissimo, ludum literarium frequentavit. Fuit Iustini scriba: eius hoc primum munus. Mortuo postea Anastasio cum Romanum Iustinus Imperium suscepisset, Dux creatus Petrus, non minus quam quivis alius in avaritiam praeceps, omnes importunissima vecordia vevavit.

Deinde Iustinianus Aug. cum alios Duces misit in Lazicam, tum Ioannem cognomento Tzibum, hominem obscuro atque ignobili loco natum, et Ducis munus hac una commendatione adeptum, quod supra mor-

B ἀναβεβηκότα καὶ ἄλλο οὐδὲν ἢ ὅτι πονηρότατός τε ἦν ἀνθρώπων ἀπάντων καὶ πόρους χρημάτων ἀδίκων ἰκανώτατος ἐξευρεῖν. ὃς δὴ ἅπαντα ἔσφηλέ τε καὶ συνετάραξε τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Λαζῶν πράγματα. οὗτος καὶ βασιλέα Ἰουστινιανὸν πόλιν ἀνέπεισεν ἐπιθαλασσίαν, Πέτραν ὄνομα, ἐν Λαζοῖς δειμασθαι· ἐνταῦθά 5 τε ὡσπερ ἐν ἀκροπόλει καθήμενος ἤγέ τε καὶ ἔφερε τὰ Λαζῶν πράγματα. τοὺς τε γὰρ ἄλας καὶ ὅσα ἄλλα φορτία Λαζοῖς ἀναγκάα ἐδόκει εἶναι, οὐκέτι φέρειν ἐς γῆν τὴν Κολχίδα τοῖς ἐμπόροις ἐξῆν, ἢ ἄλλο ἐνθένδε ὠνεῖσθαι, ἀλλ' ἐν Πέτρῳ ξυσιτησόμενος τὸ

C δὴ καλούμενον μονοπόλιον αὐτὸς κάπηλός τε καὶ ξυμπάσης τῆς 10

H 69 περὶ ταῦτα ἐργασίας ἐπιστάτης ἐγίνετο, ἅπαντα ὠνούμενός τε καὶ ἀποδιδόμενος Κόλχοις, οὐχ ἤπερ εἴθιστο, ἀλλ' ἤπερ ἐξῆν. ἅμα δὲ καὶ ἄλλως οἱ βάρβαροι ἠχθοντο ἐπιχωριάζοντι αὐτοῖς, οὐκ εὐθὺς πρότερον τῷ Ῥωμαίων στρατῷ. ἃ δὴ οὐκέτι φέρειν οἶοί τε ἦντες Πέρσαις τε καὶ Χοσρόῃ προσχωρεῖν ἔγνωσαν, πρὸς- 15 βεις τε αὐτίκα τοὺς ταῦτα διαπραξομένους κρούσας Ῥωμαίων παρ' αὐτοὺς ἐπεμψαν. οἷς δὴ εἶρητο τὰ πιστὰ πρὸς Χοσρόου λαβοῦσιν, ὅτι γε οὐποτε Λαζὸς ἄκοντας ἐκδώσει Ῥωμαίοις, οὕτω δὴ αὐτῶν ξὺν τῷ Περσῶν στρατῷ ἐς τὴν χώραν ἀπαγαγέσθαι.

V 307 Ἀγχιόμενοι τοίνυν εἰς Πέρσας οἱ πρέσβεις καὶ Χοσρόῃ λά- 20

D θρα ἐς ὕψιν ἐλθόντες ἐλέξαν τοιαύδε „Εἴ τις καὶ ἄλλους ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου τῶν μὲν οἰκείων ἀποστάντας ὄντινα δὴ τρό-

4. ἀνέπεισεν] ἐνέπεισεν H: illud Hm. 9. Πέτρῳ] πέτραις H: πέτρῳ Hm. 11. ἐγίνετο L. ἐγίνετο P.

tales omnes insignite improbus nullam non calleret iniustae pecuniae viam. Hic Romanorum Lazorumque res labefactavit prorsus ac miscuit. Idem Iustinianum Aug. perpulit, ut in Lazica maritimam urbem, cui nomen inditum Petrae, conderet: unde tanquam ex arce imminens, Lazorum fortunas agebat ferebatque. Institoribus enim nec sal, nec caeteras merces, quae Lazis necessariae videbantur, in Colchidem advehere, neque alias inde emere per illum licebat. Sed Petrae instituto, ut vocant, monopolio, ipse propola ac totius negotiationis curator erat, mercans omnia, ac postmodum non solito, sed quanto poterat pretio dividendens Colchis. Id vero gravissime ferebant Barbari, quod Romanis miles novo more apud ipsos commoraretur. Quae cum illi diutius tolerare non possent, in Chosrois et Persarum fidem conferre se decreverunt. Sine mora, Romanis insciis, legatos, qui rem transigant, mittunt, his mandatis instructos, ut cum a Chosroe fidem acceperint, nunquam ipsum Romanis Lazos traditurum invitos, patriam repetant, succincti Persarum exercitu.

Igitur ubi illi pervenerunt in Persidem, clam ad Chosroem introducti, his fere verbis disseruerunt. Si quos unquam suorum quodammodo desertores et alienis plane hominibus deditione indecora addictos, beni-

πον, ἀνδράσι δὲ τὸ παράπαν ἀγνώσι προσκεχωρηκότας οὐ δέον
 αἰθεῖς εἶ ποιοῦσα ἢ τέχῃ ὡς μάλιστα ἀσμένους ἐπὶ τοὺς πρὶν
 ἐπανήγαγεν ἐπιτηδεύουσ, τοιούτους δὴ τινος καὶ Λαζοῦς, ὃ μέ-
 γιστε βασιλεῦ, νόμιζε εἶναι. Κόλχοι γὰρ Πέρσαις σῆμμαχοι τὸ
 5 ἀνάκαθεν ὄντες πολλά τε εἰργάσαντο αὐτοὺς ἀγαθὰ καὶ αὐτοὶ
 ἔπαθον· ὣν δὴ ἐν γράμμασι μνημεῖα πολλά ἡμεῖς τε ἔχομεν καὶ
 τοῖς βασιλείοις τοῖς σοῖς εἰς τὸ παρὸν διασώζεται. χρόνῳ δὲ
 ἕστειρον τοῖς ἡμετέροις προγόνοις τετύχηκεν εἴτε παρ' ἡμῶν
 ἀμεληθεῖσιν εἴτε ἄλλου του ἔνεκα (οὐ γὰρ ἔχομέν τι σαφὲς περὶ
 10 τούτων εἰδέναι) Ῥωμαίοις ἐνσπόνδοις γενέσθαι. καὶ νῦν ἡμεῖς P 125
 τε καὶ ὁ Λαζικῆς βασιλεὺς δίδομεν Πέρσαις ἡμᾶς τε αὐτοὺς
 καὶ γῆν τὴν ἡμετέραν ὅ τι βούλοισθε χρῆσθαι. δεόμεθα δὲ
 ἡμῶν οὕτως σκοπεῖσθαι περὶ ἡμῶν· εἰ μὲν οὐδὲν πρὸς Ῥω-
 μαίων πεπονθότες δεῖν, ἀλλ' ἀγνωμοσύνην ἐχόμενοι κεχωρήκα-
 15 μεν εἰς ἡμᾶς, τήνδε ἡμῶν εὐθὺς ἀποσείσασθε τὴν ἰκετείαν,
 οὐδὲ ἡμῖν ποτε πιστοὺς ἔσεσθαι Κόλχους οἴομενοι (φιλίας γὰρ
 διαλελυμένης ὁ τρόπος τῆς μετ' ἐκείνην πρὸς ἑτέρους καθισταμέ-
 νης ἔλεγχος γίγνεται)· εἰ δὲ λόγῳ μὲν φίλοι Ῥωμαίων, ἔργῳ δὲ
 ἀνδράποδα γεγονότες πιστὰ, ἔργῳ πεπόνθαμεν πρὸς τῶν ἐφ'
 20 ἡμῖν τετυραννηκότων ἀνόσια, δέξασθε μὲν ἡμᾶς τοὺς πρόσθε
 ἔσσυμάχοις, κτήσασθε δὲ δούλους οἷς φίλοις ἐχοῦσθε, μισή- B
 σατε δὲ τυραννίδα πικρὰν, οὕτως ἡμῖν ἐκ γειτόνων ἐγγεγραμμένην,
 τῆς δικαιοσύνης ἄξια πράσσοντες, ἣν ἐπιπεριστέλλειν ἅει Πέρ-

1. οὐ δέον] ὁδόν H: illud Hm.

gna sors libentissimos ad pristinos amicos reduxit; tales, Rex maxime, esse Lazos existima. Certe Colchi superioribus saeculis, cum essent Persarum socii, ut in eos beneficia contulere plurima, sic ab iisdem vicissim accipere: quorum et nos multa consignata literis monumenta habemus; multa item etiam in tua regia asservantur. Dein tamen maiores nostri, seu a vobis despecti, seu causa inducti alia quapiam (neque enim nobis adeo explorata res esse potest) cum Romanis foedus percusserant. Nos autem iam cum Rege Lazicae Persarum potestati atque arbitrio nos regionemque nostram permittimus, et vos rogamus ut hanc in causa nostra exequenda rationem sequamini. Si nulla a Romanis violati iniuria, sed per malitiam ad vos transfugimus, supplices hinc quamprimum repellite, ea suspicione incensi, vobis quoque Colchos aliquando infidos fore. Ex illo enim, quo soluta est amicitia, modo, qualis futura sit, quae cum aliis iungitur, apparet. Sin autem verbo tenus Romanorum amici, re ipsa mancipia, et fida tamen, ab iis indignissime sumus habiti, quibus ut tyrannus servimus; nos, socios quondam vestros, accipite, et quibus amicis antea utebamini, nunc servos habetote. Tyrannidem sic a vicinis in nos exortum odio prosequimini, ut postulat aequitas, quam Persae ex more et instituto

σαις πάτριον. οὐ γὰρ ὁ μηδὲν αὐτὸς ἀδικῶν δίκαιος, εἰ μὴ καὶ τοὺς ἕφ' ἐτέρων ἀδικουμένους ἔχων ἐν ἔξουσίᾳ ῥύεσθαι πέφυκεν. ἕνα δὲ εἰπεῖν ὧν τετολμήκασιν οἱ κατάρτατοι Ῥωμαῖοι καθ' ἡμῶν ἄξιον. τῷ μὲν γὰρ ἡμετέρῳ βασιλεῖ τὸ σχῆμα μόνον τῆς βασιλείας ἀπολιπόντες αὐτοὶ τὴν ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀγῆρηται, 5 καὶ κάθηται βασιλεὺς ἐν ὑπηρέτου μοίρᾳ, τὸν ἐπιτάττοντα στρατηγὸν δεδιώς· στρατιῶς δὲ ἡμῖν ἐπέστησαν πλῆθος, οὐχ ὅπως τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐνοχλούντων φρουρήσωσιν (οὐ γὰρ οὖν οὐδέ
 C τις τῶν ὁμόρων ἡμᾶς πλὴν γε δὴ Ῥωμαίων ἠνώχλησεν), ἀλλ' ὅπως ἡμᾶς ἐν δεσμοτηρίῳ καθείρξαντες κύριοι τῶν ἡμετέρων γε- 10 νήσονται. λογιζάμενοι δὲ συντομωτέραν ποιήσασθαι τὴν τῶν ἡμῖν ὑπαρχόντων ἀφαιρέσιν, ὅρα, ὦ βασιλεῦ, ἐς ὅποιαν τιὰ ἔννοϊαν ἦλθον τῶν ἐπιτηδείων. ἂ μὲν περιττὰ παρ' ἐκεῖνοις εἶναι τετύχηκεν, ἀναγκάζουσιν οὐχ ἐκόντας ὠνεῖσθαι Λαζοὺς, ὅσα δὲ αὐτοῖς χρησιμώτατα φέρειν Λαζικὴ πέφυκεν, οἷδε ἄξιοῖσι 15 δῆθεν τῷ λόγῳ παρ' ἡμῶν πρίασθαι, τιμῆς ἐκατέρωθεν γνώμη τῶν κρατούντων ὀριζομένης. οὕτω τε ζῦν τοῖς ἀναγκαίοις ἅπαν ἀφαιροῦνται καὶ τὸ χρυσίον ἡμᾶς, ὀνόματι μὲν τῷ τῆς ἐμπορίας εὐπρεπεῖ χρώμενοι, ἔργῳ δὲ ἡμᾶς ὡς ἐνὶ μάλιστα βιαζόμενοι.
 D ἐφέστηκε τε ἡμῖν ἄρχων κάπηλος τὴν ἡμετέραν ἀπορίαν ἐργασίαν 20 τινα τῆ τῆς ἀρχῆς ἔξουσίᾳ πεποιημένος. ἡ μὲν οὖν τῆς ἀποστάσεως αἰτία τοιαύτη τις οὕσα τὸ δίκαιον ἐφ' ἑαυτῆς ἔχει· ὅσα δὲ

10. ὅπως] Vulgo ὡσπερ.

patrio tueri solent. Nec vero si quis nihil iniuste faciat, continuo is iustus fuerit, nisi idem ab aliis affectos iniuria soleat vindicare, cum potest. Iam res petit ut pauca de multis, quae in nos committere ausi sunt Romani detestabiles, delibemus. Regi quidem nostro relicta principatus umbra, omnem agendi potestatem eripuerunt; ut famuli vicem subeat Rex, Ducem timens sibi imperantem. Nobis vero impositi sunt stationarii magno numero milites; non quo hostilem vim a nostra regione prohibeant; quandoquidem, si Romanos ipsos excipias, nemo nos finitimorum infestus: verum ut nobis tanquam in custodia clausis, facultates ipsi nostras possideant. Quas ut compendiosiori via auferrent, vide, Rex, quid de annona cogitarint. Quae apud se habent supervacanea, obtrudunt Lazis, atque emere invitos cogunt; quidquid autem fert Lazica ad ipsorum usus accommodatissimum, id sibi venundari, in speciem scilicet, a nobis volunt; utrarumque mercium indicatione eorum, qui nobis praesunt, constituta arbitrio. Itaque annona pariter atque auro nos exhaustiunt, sub honesto quidem commercii nomine, sed re vera per vim quantam maximam possunt. Dux, qui nobis imperat, propola est, ac sui muneris potestatem ad id convertit, ut inopiae nostrae quandam veluti mercaturam faciat. Atque haec nostrae defectionis causa cum vera sit, a se stantem habet aequitatem. Iam quot

ἡμῖν αὐτοῖς ξίμησθα ἔσται, δεχομένοις τὴν Λαζῶν δέξισιν, αὐ-
 τίκα ἐροῦμεν. τῇ Περσῶν ἀρχῇ βασιλείαν ἀρχαιοτάτην προσθή-
 σετε, μηχαντόμενόν τε ἀπ' αὐτῆς ἐξεῖτε τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξίωμα,
 μετεῖναι δὲ τῆς Ῥωμαίων θαλάσσης ἡμῖν διὰ τῆς ἡμετέρας ξυμ-
 5 βήσεται χώρας, ἐν ᾗ πλοῖά σοι, ὦ βασιλεῦ, ναυπηγομένῳ βα-
 τὸν οὐδενὶ πόνῳ τὸ ἐν Βυζαντίῳ παλάτιον ἔσται. μεταξὺ γὰρ
 ἐναντίωμα οὐδὲ ἓν ἔστι. προσθεῖη δ' ἂν τις ὡς καὶ ληΐζεσθαι
 τοὺς ὁμόρους βαρβάρους τὴν Ῥωμαίων γῆν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἔφ' Π 70
 ἡμῖν κείσεται. ὄρεσι γὰρ τοῖς Κακκασίοις ἐπιτείχισμα μέχρι τοῦδε P 126
 10 γεγονέναι τὴν Λαζῶν χώραν πάντως πον καὶ ἡμεῖς ξυνεπίστασθε.
 ἡγομένου τοίνυν τοῦ δικαίου, προσόντος δὲ τοῦ ξυμμέροντος,
 τὸ μὴ οὐχὶ τοὺς λόγους προσέσθαι οἰδεμιῶς ἂν εὐβουλίας οἰό-
 μεθα εἶναι.“ τσσαῦτα μὲν οἱ πρόσβεις εἶπον.

Χοσρόης δὲ τοῖς λόγοις ἠσθεὶς ἀμύνειν τε Λαζοῖς ὠμολό-
 15 γησε καὶ τῶν πρόσβειων ἐπυνθάνετο εἰ οἱ στρατῶ μεγάλῳ ἐς γῆν
 τὴν Κολχίδα ἵεναι δυνατὰ εἴη. πολλῶν γὰρ ἀπαγγελλόντων ἔφα- V 308
 σκεν ἀκχοέναι τὰ πρότερα δύσοδον ἐπεικῶς καὶ ἀνδρῶ ἐξζώνῳ
 τὴν χώραν εἶναι, κρημνώδη τε ὑπερφυῶς οὔσαν καὶ δένδροις σιγ-
 νοῖς τε καὶ ἀμφιλαφείσιν ἐπὶ μακρότατον ξυνεχομένην. οἱ δὲ οἱ B
 20 ἰσχυροῖζοντο παντὶ τῷ Περσῶν στρατῷ τὴν ἐκείνη ὁδὸν εὐπετῇ
 ἔσσεσθαι, τέμνουσι μὲν τὰ δένδρα, ἐς δὲ τῶν κρημνῶν τὰς δυσ-
 χωρίας αὐτὰ ἐμβυλλομένοις. καὶ αὐτοὶ ὠμολόγουν τῆς τε ὁδοῦ

7. οὐδὲ ἓν ἔστι ALHm. οὐδὲν ἔνεστι P. 12. προσέσθαι Pm.
 προσέσθαι P. 19. ἀμφιλαφείσιν] ἀμφιλαβείσιν H. 20. τῷ A.
 τῶν P.

*commoda ad vos perventura sint, si Lazorum preces admiseritis, paucis
 indicabimus. Primum Imperio Persico regnum adicietis antiquissimum,
 et maiorem inde ditionis amplitudinem obtinebitis. Tum per nostram re-
 gionem in partem et communionem venietis Romani maris: ubi si naves
 aedificabis, o Rex, facilis tibi ad Byzantium usque palatium cursus erit:
 nullus enim interiectus est oëx. Huc accedit, quod liberum vobis erit
 confines Barbaros ad Romanum Imperium populandum quotannis laxare, si-
 quidem scitis ipsi Lazicam Caucasus montibus obiectam munimenti instar
 fuisse hactenus. Quare haud sani esse consilii credimus, postulata repu-
 diare, ubi aequitas ducem, utilitas comitem sese offert. Hactenus legati.*

*Quorum oratione oblectatus Chosroes pollicetur laturum se Lazis
 opem: tum ex legatis quaerit, possitne cum magnis copiis in Colchidem
 penetrare? audiisse se multos qui dicerent, difficiles admodum vel expe-
 dito viro habere aditus illam regionem, quippe abruptissimam, ac per
 longissimos tractus densis opacisque silvis vestitam. Hi vero facilem
 omnibus Persarum copiis fore viam affirmarunt, si essent, qui exciderent
 arborea, atque in praecipitia et confragosa loca immitterent: se duces*

ἡγεμόνες καὶ τοῦ ἔργου τούτου Πέρσαις ἕσσεσθαι πρόπονοι. ταύτη δὲ Χοσρόης ἐπληρούμενος τῇ ὑποθήκῃ στρατιάν τε πολλὴν ἤγειρε καὶ τὰ εἰς τὴν ἔφοδον ἐξηρτύετο, οὔτε τὸ βούλευμα εἰς Πέρσας ἐξενεγκὼν, πλὴν γε δὴ οἷς τὰ ἀπόρρητα κοινολογεῖσθαι μόνοις εἰώθει, καὶ τοῖς πρέσβεισιν ἐπαγγείλας ὅπως τὰ πρασσόμενα μηδενὶ φράσωσιν εἰς Ἰβηρίαν τῷ λόγῳ ἐστέλλετο, ὡς τὰ τῆδε καταστησόμενος πράγματα· ἔθνος γὰρ Οὐννικὸν ἐνταῦθά πη ἐπισκῆψαι τῇ Περσῶν ἀρχῇ ἐπεφῆμιζεν.

- C 15. Ἐν τούτῳ δὲ γενόμενος Βελισάριος ἐν Μεσοποταμίᾳ πανταχόθεν τὸν στρατὸν ἤγειρε, καὶ τινὰς εἰς τὰ Περσῶν ἤθη 10 ἐπὶ κατασκοπῇ ἐπέμπευ. αὐτὸς δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνταῦθα ὑπαντιάσαι βουλόμενος, ἣν τινα ἐσβολὴν εἰς Ῥωμαίων τὴν γῆν αὐθις ποιήσονται, διεῖπέ τε αὐτοῦ καὶ διεκόσμη τοὺς στρατιώτας, γυμνοὺς τε καὶ ἀνόπλους ἐπὶ πλείστον ὄντας, καὶ κατωρρωδηκότας τὸ Περσῶν ὄνομα. οἱ μὲν οὖν κατὰσκοποὶ ἐπανήκοντες οὐδε- 15
- D μίαν τῶν πολεμίων ἰσχυρίζοντο ἐν τῷ παρόντι ἐσβολὴν ἕσσεσθαι· πολέμιον γὰρ Οὐννικοῦ ἀσχολίαν Χοσρόῃ ἐτέρωθι εἶναι. Βελισάριος δὲ ταῦτα ἀκούσας παντὶ τῷ στρατῷ ἐσβάλλειν τῶν πολεμίων τῇ γῇ ἤθελε. καὶ οἱ Ἀρέθας τε ξὺν πολλῷ στρατῷ Σαρακηνῶν ἤλθε καὶ βασιλεὺς γράμματα γράψας ἐσβάλλειν κατὰ 20 τάχος εἰς τὴν πολεμίαν γῆν ἐπέστελλε. ζυγκαλέσας οὖν ἅπαντας τοὺς ἄρχοντας ἐν Δάρας ἔλεξε τοιάδε „Ἄπαντας ὑμῶν, ὧ ζυν-

1. πρόπονοι] πρόπολοι Pm. 3. οὔτε] οὐδὲ P.

futuros itineris, et Persis navaturos praeviam illam operam promiserunt. Hac sententia erectus Chosroes magnum exercitum colligit, ornatque expeditionem, tecto Persis consilio, praeterquam iis, quos in conscientiam arcanorum asciverat: ac legatis iniungens ne cui propositum aperiant, fingit se Iberiam componendarum ibi rerum gratia petere; cum rumorem sparsisset in vulgus, Hunnos illis in oris regnum Persicum invasisse.

16. Hoc interim spatio Belisarius, cum in Mesopotamiam pervenisset, undique coegit copias, et quosdam in Persidem exploratum misit. Habebat autem in animo, si hostes iterum in fines Rom. irrumperent, illis occurrere: idcirco milites nudos et inermes maximam partem, ac terrore nominis Persarum districtos, adornare ibi atque instruere prope-rabat. Reversi exploratores nullam in praesens facturos Persas irruptionem pro certo dicunt: Hunnico enim bello impeditum Chosroem alibi teneri. Quo Belisarius audito, statuit in hostium fines exercitum universum inducere, magno auctum numero Saracenorum, qui Aretham sequebantur. Accesserunt Augusti literae, mandantis ut quam maturime in hostile solum sese inferret. Igitur Darae cunctis Ducibus convocatis in hunc modum verba fecit. *Cum vos omnes, Collegae, multorum bellorum*

ἄρχοντες, πολέμων πολλῶν ἐμπείρους οἶδα, ξυνήγαγόν τε ἐν τῷ P 127
 παρόντι, οὐχ ὅπως ὑπομνήσας ἢ παραίνεσίν τινα ποιησάμενος
 τὴν ὑμετέραν γνώμην ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὀρηκῆσω (οὐ γὰρ λόγους
 δεῖσθαι ἡμᾶς τοῦ ἐς εὐτολμίαν ἐνάγοντες οἶμαι), ἀλλ' ὅπως ξυμ-
 5 βουλὴν τινα ἐν γε ἡμῖν αὐτοῖς ποιησάμενοι ἐλώμεθα μᾶλλον ἤπερ
 ἂν δοκῇ βέλτιστά τε καὶ ἄριστα τοῖς βασιλέως πράγμασιν εἶναι.
 πόλεμος γὰρ ἐβουλίᾳ πάντων μάλιστα κατορθοῦσθαι φιλεῖ.
 δεῖ δὲ τοὺς ἐς βουλὴν καθισταμένους αἰδοῦς τε καὶ φόβον παντά-
 πασις ἐλευθέρην ποιεῖσθαι τὴν γνώμην. ὁ τε γὰρ φόβος, ἀεὶ
 10 τοὺς αὐτῷ περιπεπτωκότας ἐκπλήσσει, οὐκ ἔφ' τὴν διάνοιαν ἐλέ-
 σθαι τὰ χρεῖσσω, ἣ τε αἰδῶς ἐπισκιάζουσα τοῖς δόξασιν εἶναι B
 ἀμείνοσιν ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ἐκφέρει τὴν γνώσιν. εἴ τι τοίνυν ἢ
 βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἢ ἐμοὶ βεβουλεῦσθαι ὑπὲρ τῶν παρόντων δο-
 κῆ, μηδὲν ἡμᾶς τοῦτο εἰσὶτω. ὁ μὲν γὰρ μακρὴν πού ἀπολε-
 15 λειμμένος τῶν προσησσομένων οὐκ ἔχει τοῖς καιροῖς ἀρμόσαι τὰς
 πράξεις. ὥστε φόβος οὐδεὶς ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ ἰόντας τὰ ξυνοί-
 σοντα ἐργάζεσθαι τοῖς αὐτοῦ πράγμασιν. ἐμὲ δὲ ἄνθρωπὸν τε
 ὄντα καὶ χρόνῳ μακρῷ ἐκ τῶν ἐσπερίων ἐνταῦθα ἐλθόντα μὴ οὐχὶ
 20 διαλαθεῖν τι τῶν δεόντων ἀδύνατον. ὥστε οὐδὲν τὴν ἐμὴν γνώ-
 μην ἀδεδούσαντος ἡμᾶς προσήκει διαρρηθῆναι εἰπεῖν ὅσα ἂν ξυνοί-
 σιν ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ βασιλεῖ μέλλῃ. τὸ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἐν-
 τῆδε ἦχομεν, ὧ ξυνάρχοντες, ὡς διακωλύσοντες τὸν πολέμιον C

6. δοκῇ] δοκεῖ P. 15. καιροῖς APm. καινοῖς P. 17. πράγ-
 μασιν L. πράγμασι P. 21. μέλλῃ] μέλλει P.

*usu exercitatos noverim, iam coctum coegi, non ut animos ego vestros ali-
 qua commonitione praemuniam, aut in hostem accendam adhortatione: ne-
 que enim oratione, qua ad audendum incitemini, egere vos ulla arbitror;
 verum ut consilio inter nos habito, quod maxime ex re Principis videbitur
 esse, id amplectamur. Enimvero nihil aequae ac bellum ex sapienti delibe-
 ratione felicem ducere successum solet. Consulturi autem pudore et metu
 animum prorsus expedire debent. Nam metus quidem dum eos, quos oc-
 cupavit, percellit, menti facultatem meliora discernendi optandique eri-
 git: pudor vero quae potiora visa sunt, tegens, sensa effert in contrariam
 partem. Quare si quid tum Augusto magno tum mihi de re praesenti con-
 stitutum putatis, id minime attendatis velim. Cum enim ille hinc, ubi res
 geruntur, longe positus, occasionibus subinde novis nascentibus accommo-
 dare incerta nequeat; ne vereamini ipsius sententiae adversando illa facere,
 quae eius rationibus conducunt. Ego vero cum et homo sim, et longo
 intervallo huc redeam ex Occidente, fieri non potest, ut eorum, quae ex-
 pediunt, aliquid non ignorem. Itaque abscisso omni sententiae meae re-
 spectu, quaecunque in rem tum nostram, tum Principis futura sunt, aperte
 dicere consentaneum est. Primum quidem profectionis nostrae consilium
 id fuit, Collegae, ut hostem a finibus nostris tantummodo prohiberemus.*

ἐσβολὴν τινα ἐς τὴν ἡμετέραν ποιήσασθαι, νῦν δὲ τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἄμεινον ἢ κατ' ἐλπίδας κευρωρότων πάρεστι περὶ τῆς ἐκείνου βουλευέσθαι. ἐφ' ᾧ δὴ ξυνειλεγμένους ἑμᾶς δίκαιον, οἴμαι, οὐδὲν ὑποστελαμένους εἰπεῖν ἄπερ ἂν ἄριστα τε δοκῇ καὶ

H 71 ξυμφορώτατα ἐκάστω εἶναι.“

V 309

Βελισάριος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Πέτρος δὲ καὶ Βούζης ἐξηγῆσθαι τῷ στρατῷ οὐδὲν μελλήσοντα ἐπὶ τὴν πολεμίαν ἐκέλευον. ὧν δὴ τῇ γνώμῃ εἶποντο εὐθὺς ὁ ξύλλογος ἅπας. Ρεκίθαγκος μέντοι καὶ Θεόκτιστος, οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες, ταῦτά μὲν τοῖς ἄλλοις ἀμφὶ τῇ ἐσβολῇ βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἔφα-

D σαν, δεδιέναι δὲ μὴ σφῶν ἐκλειοιπότητων τά τε ἐπὶ Φοινίκης καὶ Συρίας χωρῖα κατ' ἐξουσίαν μὲν Ἀλαμοῦνδαρος ταῦτα ληΐζεται, βασιλεὺς δὲ σφᾶς δι' ὀργῆς ἔχοι, ἅτε οὐ φυλάξαντας ἀδῆωτον τὴν χώραν ἧς ἤρχον, καὶ δι' αὐτὸ συνεισβάλλειν τῷ ἄλλῳ στρατῷ οὐδαμῇ ἤθελον. Βελισάριος δὲ τῷ ἄνδρῳ τοῦτω ὡς ἤκιστα ἀληθῆ

οἴεσθαι ἔλεγε. τοῦ γὰρ καιροῦ τροπὰς θερινὰς εἶναι. ταύτης δὲ τῆς ὥρας δύο μάλιστα μῆνας ἀνάθημα τῷ σφετέρῳ θεῷ Σαρακηνοῦς ἐς αἰὶ φέροντας ἐν ταύτῃ ἐπιδρομῇ τιμὴ οὐποτε χρῆσθαι ἐς γῆν ἄλλοτριαν. διὸ δὴ ἐξήκοντα ἡμερῶν ὁμολογήσας ξὺν τοῖς

P 128 ἐπομένοις ἄμφω ἀφήσειν ἐκέλευε καὶ αὐτοὺς ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπεσθαι. Βελισάριος μὲν οὖν τὰ ἐς τὴν ἐσβολὴν σπουδῇ πολλῇ ἐξηρτύετο.

3. δῆ] δὲ AH.

4. δοκῇ A. δοκεῖ P.

12. ληΐζεται A. ληί-

ζεται P. 14. ἤρχον] ἤρχεν H. 19. ἐξήκοντα] ξ' P.

At quoniam res nostrae meliori, quam sperabamus, iam positae loco sunt; de hostili solo cogitare et consilium habere licet. Quae cum ita sint, libere quemque atque intrepide in hoc coetu proloqui debere censeo, quidquid optimum factu ac saluberrimum iudicabit.

Locuto haec Belisario auctores fuere Petrus ac Buzes, ut omni abiecta cunctatione exercitum in terram hostilem duceret. Quorum sententiam secutus est statim universus consessus. Quanquam Rhecithancus ac Theoctistus praesidorum Libani Duces sibi quidem placere idem quod caeteris faciendae irruptionis consilium dicebant; vereri tamen se ne, interea dum abessent, Syriam et Phoeniciam Alamundarus ad libitum popularetur, iramque Augusti in se tanquam suae desertores provinciae, concitarent. Quamobrem cum reliquis copiis fines hostium ingredi recusabant. Illos Belisarius opinione sua falli ostendit: aestivum enim tum esse solstitium; quo tempore solenne Saracenis esset per duos admodum menses Deo suo offerre dona, neque ulla in alienum solum incursione grassari. Eos itaque cum suis post dies LX. se dimissurum pollicitus, pervicit ut sequerentur caeteros. Porro Belisarius ad irruptionem necessaria magno studio praeparabat.

15. Χοσρόης δὲ καὶ ὁ Μήδων στρατός, ἐπειδὴ τὴν Ἰβη- B
 ρίαν ἀμείψαντες ἐν τοῖς τῆς Λαζικῆς ὄρεισι, τῶν πρέσβειων σφί-
 σιν ἡγουμένων, ἐγένοντο, τὰ δένδρα οὐδενὸς ἀνιστατοῦντος
 ἐκτίμοντες, ἄπερ ἐνταῦθα συχνά τε καὶ δεινῶς ἀμφιλαφῆ τε καὶ
 5 ἑψηλά ἐν χωρίοις κρημνώδεσιν ὄντα παντάπασιν ἄβατον τῇ
 στρατιᾷ τὴν χώραν ἐποίει, ταῦτά τε ἐς τὰς δυσχωρίας ἐρρίπτουν
 καὶ ὅλως εἰπειτῇ τὴν ὁδὸν ἀπειργάζοντο. ἀφικομένοις τε αὐτοῖς
 ἐς μέσην Κολχίδα (οὗ δὴ τὰ τε ἀμφὶ Μήδειαν καὶ Ἰάσονα οἱ
 ποιηταὶ γεγενῆσθαι μυθολογοῦσιν) ἑλθὼν Γουβάζης, ὁ Λαζῶν
 10 βασιλεὺς, προσεκίνησεν ἅτε δεσπότην Χοσρόην τὸν Καβάδου,
 αὐτόν τε οἱ ξὺν τοῖς βασιλείοις καὶ Λαζικὴν ἐνδιδοὺς ἄπασαν.

Ἔστι δὲ Πέτρα πόλις ἐπιθαλασσία ἐν Κόλχοις, πρὸς τῷ
 Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἣν δὴ φαῖλόν τι χωρίον τὰ πρότερα
 οὖσαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῷ τε περιβόλῳ καὶ τῇ ἄλλῃ κατα- C
 15 σκεῖ ἔχρῳν τε καὶ ἄλλως ἐπιφανῆ κατεστήσατο. ἐνταῦθα τὸ
 Ῥωμαίων στρατεύμα εἶναι ξὺν τῷ Ἰωάννῃ μαθὼν ὁ Χοσρόης
 στρατιάν τε καὶ στρατηγὸν Ἀνιαβέδην ὡς αὐτοβοεὶ ἐξελοῦντας
 ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψε. γούς δὲ Ἰωάννης τὴν ἔροδον οὔτε τοῦ πε-
 ριβόλου τινὰ ἐξω γενέσθαι οὔτε ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων φανῆναι τοῖς
 20 πολεμίοις ἐκέλευσεν, ἀλλὰ πᾶν ἐξοπλίσας τὸ στρατεύμα πλησίον
 που τῶν πύλων ἴστησεν, ἐπιστείλας σιγῇ ἔχεσθαι, μήτε ἤχον
 μήτε φωνὴν ἀφιέντας τινά. οἱ γοῦν Πέρσαι ἄγχιστά που τοῦ
 περιβόλου γενόμενοι, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσι πολέμιον καθεωρῶτο οὐδ'
 ἠκοίετο, ἔρημον ἀνδρῶν εἶναι τὴν πόλιν, Ῥωμαίων αὐτὴν ἐκλε-

8. Μήδειαν] Μηδειάν P.
 οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

11. αὐτόν] αὐτόν L.

18. οὔτε —

21. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P.

17. Ubi Chosroes et Medorum exercitus, Iberia transita legatis
 ducibus fines Lazicae attigerunt, nemine moram inferente excidentibus
 arbores, quarum densitate maxima et proceritate opacabantur locorum
 illorum praecipitia, et agminibus aditus praecludebatur, in derupta et
 avia eas proruebant, facilemque sternebant viam. Iamque in mediam
 Colchidem, poeticis de Medea et Iasone commentis celebrem, pervene-
 rant, cum adfuit Gubazes Lazorum Rex, et Chosroem Cabadis filium uti
 dominum adoravit, se et regiam totamque Lazicam ei dedens.

Est Petra urbs maritima Colchidis ad littus Ponti Euxini, quam
 Iustinianus Aug. cum esset locus ignobilis, muro omniique apparatu mu-
 nit ac splendidissime ornavit. Postquam hic Romanum praesidium cum
 Ioanne esse audivit Chosroes, cohortem et Ducem Aniabedem eo misit,
 ut primo aditu urbem caperent. Ioannes eorum adventu cognito, edixit,
 ne quis pedem elferret moenibus, nec se hosti e pinnis proderet: milites
 omnes disposuit ad portas armatos, et silentio continere se ita iussit,
 ut nec sonum ederent, nec vocem ullam. Ergo nuris admoti Persae,

D λοιπότων, ἐνόμιζον. διὸ δὴ ἔτι μᾶλλον ἀμφὶ τὸν περίβολον ἤλ-
θον, ὡς κλίμακας εὐθῆς, ἅτε οὐδενὸς ἀμυνομένου, ἐπιθήσον-
τες. πολέμιόν τε οὐδὲν οὔτε ὄρωντες οὔτε ἀκούοντες, πέμψαν-
τες παρὰ Χοσρόην τὰ παρόντα σφίσιβ ἐδήλουν, καὶ ὅς τὸ μὲν
πλεῖστον τοῦ στρατοῦ πέμψας πανταχόθεν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ 5
περιβόλου ἐκέλευε, κριῶν τε τῇ μηχανῇ ἀμφὶ τὰς πύλας χρῆσθαι
τῶν τινι ἀρχόντων ἐπέστελλεν, ἐν δὲ τῷ λόφῳ καθήμενος, ὅς
δὴ τῇ πόλει ὡς ἀγχοτάτω ἐπίκειται, θεατῆς τῶν πρᾶσσομένων
ἐγένετο. αὐτίκα δὲ Ῥωμαῖοι τὰς τε πύλας ἀνέκλεινον ἐκ τοῦ αἰ-
φνιδίου καὶ ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες πλείστους τῶν πολεμίων 10
P 129 δὲ λοιποὶ μόλις ξὺν τῷ στρατηγῷ διαφυγόντες ἐσώθησαν. Θυμῷ
τε ὁ Χοσρόης ἐχόμενος Ἀνιαβέδην ἀνεσκολόπισεν, ἅτε κατα-
στρατηγηθέντα πρὸς τοῦ Ἰωάννου, καπήλον τε καὶ ἀπολέμου τὸ
παράπαν ἀνδρός. τινὲς δὲ οὐκ Ἀνιαβέδην, ἀλλὰ τὸν ἄρχοντα, 15
ὅς δὴ ἐφειστήκει τοῖς τὸν κριὸν ἐνεργοῦσιν, ἀνασκολοπισθῆναι
φασιν. αὐτὸς δὲ ἄρας παντὶ τῷ στρατῷ, ἄγχιστά τε τοῦ Πέ-
τρας περιβόλου ἀφίκετο καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐς πολιορκίαν
καθίστατο. τῇ δὲ ὑστεραία κύκλῳ περιῶν τὸν περίβολον, ἐπεὶ
οὐ λίαν ἀξιόμαχον αὐτὸν ὑπώπτευσεν εἶναι, τειχομαχεῖν ἔγνω. 20
V 310 τό τε στρατεύμα ὅλον ἐνταῦθα ἐπαγαγὼν ἔργον εἶχετο, καὶ το-
H 72 ξεύειν ἅπαντας ἐπὶ τὰς ἐπάλλξεις ἐκέλευε. Ῥωμαῖοι δὲ ἀμυνόμι-

12. „διαφυγόντες Reg.“ MALT. διαφεύγοντες P. 13. Ἀνιαβέδην]
βενιαμίδην AHL. Ἀβενιαμίδην P. Correxī ex p. 225, 17. 15. Vulgo
Ἀβενιαμίδην.

cum hostile nihil cernerent, nihil audirent, Romanorum fuga vacuum re-
lictam urbem putarunt. Quare propius circumfusi moenibus, eaque de-
fensoribus carere rati, scalas expediunt. Nullum adhuc neque oculis
neque auribus accipientes hostis indicium, de praesenti rerum statu cer-
tiorum faciunt per nuntios Chosroem. Hic missa copiarum parte maxi-
ma, ut muros undique invaderent mandavit: cuidam etiam duci praecep-
it portam ariete verberaret. Ipse in tumulto, qui oppido proxime im-
minet, spectator sedebat; cum ecce aperta repente porta improvisi
erumpunt Romani, factoque impetu, non paucos, et eos maxime, qui
ad arietem collocati fuerant, caedunt: caeteri vix cum duce fuga se
proripuerunt. Ira inflammatus Chosroes, Abeniamidem, quod a Ioanne
propola ac plane imbelli homine astu bellico victus esset, suffixit cruci.
Quidam non Abeniamidem, sed illum, qui arietantibus praeerat, ea
poena affectum tradunt. Tum se Chosroes cum omni exercitu movit, et
proxime muros Petrae castra metatus, illam circumscedit. Postero die
circumiens ipse moenia exploravit, eaque haud adeo valida esse conii-
ciens, oppugnare constituit. Tum accito universo exercitu rem aggre-
ditur, et cunctos in muri pinnas mittere sagittas iubet. Interea Romani

νοι ταῖς τε μηχαναῖς καὶ πᾶσιν ἐχρῶντο τοξεύμασι. τὰ μὲν οὖν
 πρῶτα Πέρσαι, καίπερ συχνὰ κομιδῇ βάλλοντες, ὀλίγα τε Ῥω-
 μαίους ἐλύπονν καὶ πολλὰ πρὸς ἐκείνων, ἄτε ἀφ' ὑψηλοῦ βαλ- B
 λόμενοι, κακὰ ἔπασχον. ἔπειτα δὲ (καὶ γὰρ ἔδει Πέτραν Χοσ-
 ρόη ἀλῶναι) βληθεὶς Ἰωάννης τύχη τινὶ ἐς τὸν τράχηλον θνήσκει,
 καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι ἐς ὀλιγορῖαν ἀπάντων κατέστη-
 σαν. τότε μὲν οὖν οἱ βάρβαροι ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν·
 ἤδη γὰρ καὶ ξυνεσκόταζε· τῇ δὲ ἰστεραία διώρυχα ἐπὶ τὸν περιβο-
 λον ἐπενόουν τρόπῳ τοιῷδε.

10 Πέτρα ἡ πόλις πῆ μὲν ἐκ θαλάσσης ἀπρόσοδός ἐστι, πῆ
 δὲ ἐκ πετρῶν ἀποτόμων, αἱ ταύτη πανταχόθεν ἀνέχουσιν· ἀφ'
 οὗ δὴ καὶ τὴν προσηγορίαν ἔλαχε ταύτην. μίαν δὲ εἴσοδον ἐν
 τῷ ὀμαλεῖ ἔχει, καὶ ταύτην οὐ λίαν εὐρεῖαν· κρημνοὶ γὰρ αὐτῆς
 ἐφ' ἐκάτερα ἐξαισίοι ἀποκρέμανται, ἐνταῦθα προορῶμενοι τὰ
 15 πρότερα οἱ τὴν πόλιν δεμιάμενοι, μὴ σφίσι τὸ ἐκείνη τοῦ περι- C
 βόλου μέρος ἐλίμαχον εἴη, τελεχὴ μακροῦ παρὰ τὸν κρημνὸν ἐκά-
 τερον τῆς εἰσόδου ἐπὶ πλεῖστον πεποιήνται. τούτων τε τῶν τει-
 χῶν ἐκατέρωθεν πύργους ἐτεκτῆναντο δύο, οὐχ ἤπερ εἰώθει, ἀλλὰ
 τρόπῳ τοιῷδε. κενὸν γὰρ τὸ ἐν μέσῳ τῆς οἰκοδομίας χωρίον οὐ-
 20 δαμῆ εἴσασαν, ἀλλ' ὄλους ἐκ γῆς ἄχρι ἐς ὕψος μέγα τοὺς πύρ-
 γους λίθοις παμμεγέθεισιν ἀλλήλων ἐχομένοις εἰργάσαντο, ὅπως
 δὴ κρημῶ ἢ μηχανῇ ἄλλη ὡς ἤμιστα κατισείοιντο. τὰ μὲν οὖν

10. πῆ — πῆ] πῆ — πῆ P constanter. 17. πεποιήνται] πε-
 ποιήται L. 19. τοιῷδε] ἐτέρῳ τοιῷδε L.

propugnatores machinis ac missilibus cuiusquemodi utebantur. Atque ini-
 tio quidem Persae, quamvis creberrima tela iacerent, parum tamen Ro-
 manos laedebant; cum ab iis ipsi, quippe desuper appetiti, gravissime
 laederentur. At deinde (nimirum Petra in potestatem Chosrois necessa-
 rio ventura erat) casu quodam accepta Ioannes in collo plaga interiit:
 unde caeteris Romanis obrepsit incuria rerum omnium. Iam nox ingru-
 ebat: quocirca Barbari in castra se receperunt. Postridie cuniculum ad
 murum hoc modo moliti sunt.

Urbs Petra hinc a mari, inde a praeruptis scopulis, qui undique
 eminent (unde et nomen ipsi obtigit) inaccessa, unum admodum habet
 in plano aditum, eumque haud ita latum: utrinque enim ingentes ac
 praecipites cautes impendent. Qui urbem condiderunt, ut ne ea parte
 expugnari possent moenia providentes, ab altera earum rupium, quae
 aditui imminet, muros longos ad alteram duxerant: quibus in extremis
 binas turres non usitato more aedificaverant; sed hac ratione. Medium
 aedificii spatium non inane reliquerant: verum a solo in magnam altitu-
 dinem turres grandium saxorum compage solidas extulerant, ut nec arie-
 te, nec ulla alia machina quassarentur. Eiusmodi structura erat muro-

Πέτρας τοῦ περιβόλου ταύτη πη ἔχει. Πέρσαι δὲ λάθρα ἐς τὴν γῆν κατώρουχα ποιησάμενοι ἔνερθεν θατέρου τῶν πύργων ἐγένοντο, τῶν τε λίθων ἐνθένδε πολλοὺς ἐκφοροῦντες, ξύλα ἐς τὴν ἐκείνων ἐτίθεντο χώραν, ἄπερ ὀλίγω ἴσπερον ἔκαυσαν. ἢ τε
 D φλόξ κατὰ βραχὺ αἰρομένη διέθρουσε μὲν τὴν τῶν λίθων ἰσχὺν, 5 ὅλον δὲ τὸν πύργον κατασείσασι ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐς τὸ ἔδαφος καθείλεν αὐτίκα. Ῥωμαῖοι δὲ, οἳ ἐν τῷ πύργῳ ἦσαν, τοσοῦτον τῶν ποιουμένων ἤσθηοντο πρότερον ὅσον αὐτῶ μὴ ξυμπεισεῖν ἐς τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ φηγόντες ἐντὸς τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου γενέσθαι. παρῆν τε ἤδη τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ ὁμαλεῖ τειχομαχοῦ- 10
 P 130 σι πόρῳ ἐν οὐδενὶ τὴν πόλιν κατὰ κράτος ἐλεῖν. διὸ δὴ κατωρρωδηκότες Ῥωμαῖοι τοῖς βαρβάροις ἐς λόγους ἦλθον, καὶ τὰ πιστὰ ὑπὲρ τε τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρημάτων πρὸς Χοσρόου λαβόντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν ὁμολογίᾳ παρέδωσαν. οὕτω μὲν Πέτραν Χοσρόης εἶλε. καὶ τὰ μὲν Ἰωάννου χρήματα λίαν 15 ἀδρᾶ εἰρῶν αὐτὸς ἔλαβε, τῶν δὲ ἄλλων οὐδενὸς οὔτε αὐτὸς οὔτε τις τῶν Περσῶν ἤφατο, ἀλλὰ Ῥωμαῖοι τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες τῷ Μήδων στρατῷ ἀνεμίγνυντο.

B ιγ'. Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριός τε καὶ Ῥωμαίων στρατὸς, οὐδέν τι πεπυσμένοι ὦν ταύτη ἐπράσσετο, κόσμῳ πολλῷ ἐκ Δά- 20 ρας πόλεως ἐπὶ Νίσιβιν ᾗσαν. ἐπειδὴ δὲ τῆς ὁδοῦ κατὰ μέσον ἐγένοντο, Βελισάριος μὲν ἐν δεξιῇ τὸ στρατεύμα ἤγεν, οὗ δὴ πηγαί τε ὑδάτων διαρκεῖς ἦσαν καὶ πεδίον ἕπασιν ἐνστρατοπε-

5. διέθρουσε] διέθρουσε L. 14. αὐτοὺς] αὐτὸς L. 15. εἶλε] εἶχε LHm. 20. πεπυσμένοι AHm. πεπεισμένοι P. 23. ἐνστρατοπεδεύσασθαι L. ἐν τῷ στρατοπεδεύσασθαι P.

rum Petrae. Persae autem clam acto cuniculo in turrim alteram penetrarunt, et magna lapidum egesta vi, eorum loco ligna supposuerunt, quibus paulo post ignem subiecere. Brevi sursum prorumpens flamma dirupit lapidum robur, ac turrim totam concutiens derepente evertit: vix ut Romani, qui in illa erant, paratam fraudem tanto ante spatio deprehenderint, quantulum satis fuit, ut ruina minime involverentur, et fuga elapsi muris sese committerent. Iam hostibus in plano moenia oppugnantibus facultas erat urbis capiendae impressione levissima. Quo territi Romani, in colloquium venere cum Barbaris, et fide data a Chosroe salva omnium capita ac fortunas fore, se urbemque dederunt. Ita Petram cepit Chosroes, et repertas Ioannis opes immensas abstulit: rebus caeteris cum ipse tum Persae omnes omnino abstinuere. Quin etiam Romani admiscuere se Medorum copiis, sua secum asportantes.

18. Interea Belisarius et Romanus exercitus rerum, quae in illis partibus gerebantur, prorsus ignari, ex urbe Dara Nisibin versus instructissimi processerunt. Dimidio confecto itinere, ad dexteram deflexit cum exercitu Belisarius: ubi et aquarum fontes perennes erant, et cam-

δείσασθαι ἰκανῶς ἔχον. ἐνταῦθά τε στρατόπεδον ἐκέλευε ποιῆσθαι ὅσον ἀπὸ σταδίων δύο καὶ τεσσαράκοντα Νισίβιδος πόλεως. οἱ δὲ ἄλλοι ἑξήπαντες ἐν θαίματι μεγάλῳ ἐποιούντο, ὅτι δὴ οὐκ ἄγχιστά πη ἐθέλοι τοῦ περιβόλου στρατοπεδεύεσθαι, τινὲς δὲ ὡς ἤκιστα οἱ ἔπεισθαι ἤθελον. διὸ δὴ Βελισάριος τῶν ἀρχόντων τοῖς ἀμφ' αὐτὸν οὔσιν ἐλεξεν ὧδε „Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἦν βουλομένη ἐς ἅπαντας ὅσα γινώσκω ἐξενεγκεῖν. λόγος γὰρ ἐν στρατοπέδῳ περιφερόμενος οὐκ οἶδε τηρεῖν τὰ ἀπόρητα, ἐπεὶ κατὰ βραχὺ προϊὼν μέγρι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἐκφέρεται. ὄρων δὲ τοὺς τε πολλοὺς ἡμῶν ἀταξίᾳ πολλῇ ἔκοντας καὶ αὐτὸν ἕκαστον αὐτοκράτορα τοῦ πολέμου ἐθέλοντα εἶναι, λέξω τανῦν ἐν ἡμῖν ὅσα χρῆν σιωπᾶν, ἐκείνο μέντοι πρότερον ὑπειπὼν, ὡς πολλῶν ἐν στρατιᾷ γνώμη αὐτονόμῳ χρωμένων γενέσθαι τι τῶν δεόντων ἀδύνατον. οἶμαι τοίνυν Χοσρόην ἐφ' ἑτέρους ἰόντα βαρβάρους ὡς ἤκιστα φυλακῆς τινος αὐτάρκους χωρὶς τὴν οἰκείαν ἀπολιπεῖν γῆν, ἄλλως τε καὶ τήνδε τὴν πόλιν, ἣ πρώτη τε τυγχάνει οὕσα καὶ πάσις τῆς ἐκείνου γῆς προβεβλημένη. ἐν ἣ στρατιώτας εὖ οἶδα ὅτι τοσοῦτους τε τὸ πλῆθος καὶ τοιοῦτους τὴν ἀρετὴν κατεστήσατο ὥστε ἰκανοὺς εἶναι ταῖς παρ' ἡμῶν ἐφόδοις ἐμποδῶν στήσεσθαι. καὶ τὸ παράδειγμα ἐγγύθεν ἡμῖν. Ναβέδην γὰρ στρατηγὸν τούτοις ἐπέστησεν, ὅς δὴ μετὰ γε τὸν Χοσρόην αὐ-

4. ἄγχιστα] ἔγγιστα (sic) L. 20. ἡμῖν A. ἡμῖν P. *ibid.* Ναβέδην γὰρ usque ad ἐπίδα αὐτῆς p. 132. b. om. AHL. Legit RV. Supplement P ex codice Vaticano, cuius lectiones ego hic et infra ex apographo Holstenii afferro. 21. ὅς δὴ V. ὅς γε δὴ P. οὐς γε δὴ ἔγεγε p. 184, 1.

pus commodam sedem omnibus, si castra ponere vellent, praebebat. Hic ille metari iussit, altero et quadragesimo ab urbe Nisibi stadio, cunctis demirantibus quod castra prope muros locare nollet, nonnullis etiam sequi recusantibus. Quapropter Duces tum astantes his verbis affatus est. *Equidem nolebam quidquid in mente habeo cunctis aperire. Sermo enim, qui per castra diditur, tenere clausa arcana nescit; ac brevi foras manans, ad ipsos usque hostes effertur. At quoniam inter vos petulantius multos agere, et summum belli imperium affectare quemque video; quae silentio lecta esse oporteret, in hoc coetu vestro nunc dicam: ubi vos praemonuero, nihil, quod e re sit, geri posse, cum in exercitu plures sunt, qui proprio ducantur sensu. Igitur in ea sum opinione, Chosroem, alio contra Barbaros profectum, non commisisse ut istas regni sui oras idoneo praesidio destitutas relinqueret, maxime vero hanc urbem, quae et prima est, et propugnaculi instar universae eius dilioni praestructa. Eam certe scio tot ab ipso tamque generosae militibus munitam, ut incursiones nostras inhibere valeant. Et adest, qui ad faciendam fidem exemplo sit, Nabedes, iis dux a Chosroe praepositus: qui secundum He-*

τὸν δόξῃ τε καὶ τῷ ἄλλῳ ἀξιώματι πρῶτος ἐν Πέρσαις εἶναι δο-
 κεῖ. ὃν ἐγώ γε οἶμαι καὶ ἀποπειράσασθαι τῆς ἡμετέρας δυνάμεως
 καὶ τὴν πάροδον ἡμῖν οὐδενὶ ἄλλῳ τρόπῳ ἢ μάχῃ τινὶ πρὸς
 ἡμῶν ἡσσηθέντα ἐνδώσειν. εἰ μὲν οὖν ἄγχιστά που τῆς πόλεως
 ἢ ξυμβολὴ εἴη, οὐκ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου ἡμῖν τε καὶ Πέρσαις ὁ 5
 P 131 ἀγὼν ἔσται. αὐτοὶ γὰρ ἐκ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιξιόντες εὐημερήσαντές
 τε, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐπὶ πλεῖστον θαρρήσουσιν ἐπιθήσασθαι καὶ
 ἡσσηθέντες εὐπετῶς διαφεύξονται τὴν ἡμετέραν ἐπίθεσιν. δι'
 ὀλίγου γὰρ ἡμῖν ἢ διώξις ἔσται καὶ τῇ πόλει οὐδὲν ἐνθάνδε γενή-
 σεται βλάβος, ἣν τοῖς τοιχομαχοῦσιν ἀνάλωτον οὔσαν στρατιω- 10
 τῶν αὐτῆς ἀμυνομένων ὁρᾶτε δῆπου. ἦν δέ γε τῶν πολεμίων
 ἐνταῦθα ἡμῖν ἐς χεῖρας ἰόντων κρατήσομεν, τὴν πόλιν ἐξελεῖν
 πολλήν τινα, ὧ ξυνάρχοντες, ἐλπίδα ἔχω. φεύγουσι γὰρ τοῖς
 ἐναντίοις ἢ ἀναμιχθέντες εἴσω πυλῶν, ὡς τὸ εἶκος, ξυνεισπε-
 σούμεθα, ἢ προτερήσαντες αὐτοὺς μὲν ἐφ' ἐτέρας τινὸς ἀναγ- 15
 κάσομεν τετράφθαι καὶ διαφνεῖν χώρας, ἡμῖν δὲ αὐτοῖς Νίσι-
 B βιν τῶν ἀμυνομένων χωρὶς εὐάλωτον καταστήσομεν. “

Ταῦτα Βελισαρίου εἰπόντος οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐπελθοντό
 τε καὶ ξὺν αὐτῷ στρατοπεδευσάμενοι ἔμειναν. Πέτρος δὲ Ἰωάν-
 νην ἐταιρισάμενος, ὃς τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ καταλόγων ἄρχων 20
 μοῖραν οὐ φαίλην τινὰ τοῦ στρατοῦ εἶχεν οὐκ ἄποθεν τοῦ περι-
 βόλου, ἀλλ' ὅσον ὑπὸ σταδίων δέκα ἐλθὼν ἤσυχῃ ἔμενον. Βελι-

2. ἀποπειράσασθαι] ἀποπειράσασθαι V. 7. τύχῃ V. τύχοι P.
 11. ὁρᾶτε] ὁρᾶται V. 13. τοῖς ἐναντίοις Maltretus. τοὺς ἐναν-
 τίους PV.

gem primus gloria ac splendore dignitatis audit, et quem ego copias
 aggressurum nostras, nec nisi postquam a nobis victus acie fuerit,
 transeundi copiam daturum arbitror. Iam si proxime urbem edetur pug-
 na, haud aequo cum Persis discrimine nec pari Marte dimicabimus.
 Nam illi e munitionibus erumpentes, si forte rem bene gesserint, lon-
 gius invehi in nos audebunt: si male, impressioni nostrae facile se sub-
 ducunt: brevius enim spatium nobis insequentibus dabitur, neque hinc
 damni quidquam urbs capiet, quam utique videtis expugnari non posse,
 quamdiu militari praesidio defendetur. At si hostes nobiscum hic ma-
 num conserentes vincemus, optimam habeo, collegae, spem urbis po-
 tiendae. Nam vel fugientibus illis permisti in portam, ut proximum
 vero est, una irrupemus; vel eos praegressi compellemus alio fugam
 intendere; itaque pulsus propugnatoribus, erit nobis obnoxia et facile ex-
 pugnabilis Nisibis.

In hanc locuto sententiam Belisario, caeteri quidem omnes gessere
 morem, et cum eo castra metati substiterunt: Petrus vero, adiuncto sibi
 Ioanne numerorum Mesopotamia duce, qui bonam partem exercitus ha-
 bebat, perrexit porro, et decimo a muris stadio gradum fixit. Tum

σάριος δὲ τοὺς τε ξὺν αὐτῷ ὡς εἰς παράταξιν ἔστησε καὶ τοῖς
 ἀμφὶ τὸν Πέτρον ἐπέστειλεν ὡς ἐπὶ ξυμβολῇ παρατάσσεσθαι
 μέχρι αὐτὸς σημήνη, εὖ τε εἶδέναι ὡς οἱ βάρβαροι περὶ μεσημ-
 βριαν ἐπιθήσονται σφίσι, ἐκείνο δηλονότι ἐν νῷ ἔχοντες, ὅτι
 5 δὴ αὐτοὶ μὲν τροφῆς εἰς δεῖλην ὄψιαν μεταλαγχάνειν εἰώθασι,
 Ῥωμαῖοι δὲ ἀμφὶ μεσημβριαν. Βελισάριος μὲν ταῦτα παρήγει· C
 οἱ δὲ ξὺν τῷ Πέτρῳ ἐν οὐδενὶ τὰς ἐντολὰς ποιησάμενοι, ἀμφὶ
 τε ἡμέραν μέσσην τῷ ἡλίῳ ἀχθόμενοι (ἔστι γὰρ τὸ χωρίον ἐπεικῶς
 ἀχμῶδες) τὰ τε ὄπλα κατέθεντο καὶ τῶν πολεμίων ἀφροντιστή-
 10 σαντες σικύους ἐνταυθά πη φρομένους κόσμῳ οὐδενὶ περιόντες
 κατήσθιον. ὅπερ κατιδὼν ὁ Ναβέδης δρόμῳ πολλῶ ἐπῆγεν ἐπ'
 αὐτοὺς τὸ Περσῶν στρατεύμα. Ῥωμαῖοι δὲ (οὐ γὰρ ἔλαθον
 αὐτοὺς ἐκ τοῦ περιβόλου ἔξιόντες οἱ βάρβαροι, ἐπεὶ καθεωρῶντο
 λαμπρῶς ἅτε ἐν πεδίῳ ὑπὲρ ἰόντες) παρὰ τε Βελισάριον ἐπεμ-
 15 πον, ἀμύνειν σφίσι παρακαλοῦντες, καὶ αὐτοὶ τὰ μὲν ὄπλα ἀνε-
 λόμενοι, ἀκοσμίᾳ δὲ καὶ θορόβῳ ἐχόμενοι ὑπηγνιάζον. οἱ δὲ
 ἀμφὶ Βελισάριον, οὐπω παρὰ σφῶς τοῦ ἀγγέλου ἀφικομένου D
 γνόντες διὰ τοῦ κονιορτοῦ τὴν Περσῶν ἔφοδον, ἐβοήθουν δρόμῳ.
 ἐπελθόντες τε Πέρσαι Ῥωμαίους οὐχ ὑποστάντας τὴν ἔφοδον
 20 πόνῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ἔτρεψαν, ἐπισπόμενοι δὲ πεντήκοντά τε
 δῖφθαιραν καὶ τὸ τοῦ Πέτρον σημεῖον ἀρπάσαντες ἔσχον. ἄπαν-

1. αὐτῷ] αὐτῷ P. 10. σικύους — κατήσθιον] Schol. ad Ari-
 stoph. Acharn. 519. et Suidas s. v. σίκιον, omisso uterque Pro-
 copii nomine. Quae res Porsoni fraudi fuit ad Aristoph. Vesp. 1020.
 p. 140. et mihi ipsi in Aristoph. fragm. 557. p. 220. *ibid.* κόσμῳ
 οὐδενὶ] οὐδενὶ κόσμῳ schol. et Suidas. Utrumque dixit Procopius,
 sed rarius κόσμῳ οὐδενὶ: vide indicem. 15. σφίσι] σφίσιν V.
 20. ἐπισπόμενοι] ἐπισπώμενοι PV, hic et infra. *ibid.* τε add. V.

suos Belisarius ordinavit ad praelium, et Petro mandavit ut acie com-
 posita staret, signum expectans, ac memor se circa meridiem a Barba-
 ris petitum iri, id nimirum tenentibus animo, se sub vesperum, Roma-
 nos circiter meridiem cibum capere consuevisse. Talia quidem Belisa-
 rius praecipiebat. Verum qui cum Petro erant, nullo habentes loco
 mandata, nec solem perferentes meridianum (et sane est tractus ille
 aestuosissimus) arina posuerunt. Quin etiam errabant securi hostium,
 ac dispalati ficus ibi natas edebant; cum Nabedes re animadversa Per-
 sicum agmen effuso in eos cursu emisit. Mox Romani, quos utique Bar-
 barorum ex urbe eruptio minime latuit, quoniam in campestri planitie
 decurrentes oculis observabantur, ad Belisarium mittere et promptam ro-
 gare opem; dum resumptis armis incomposite tumultuoseque occurrunt.
 Nondum acceperat nuntium Belisarius: iam tamen subsidio currebat, e
 pulvere sublato coniciens impetum a Persis fieri: quo fracti et nullo
 negotio in fugam versi Romani sunt. Instantes Persae quinquagenos
 interemerunt, et potiti vexillo Petri, omnibus, quos tunc fortitudinis

τάς τε ἄν ἐν ταύτῃ δὴ τῇ διώξει ἔκτειναν ἐς οὐδεμίαν ἀλκὴν
 ὄρωντας, εἰ μὴ Βελισάριός τε καὶ ὁ ξὺν αὐτῷ στρατὸς καταλα-
 βῶν διεκώλυσε. πρώτους γὰρ ἀπάντων ξὺν δόρασι μακροῖς τε
 καὶ συγχοῖς Γότθους ἐπιόντας Πέρσαι οὐχ ὑπομείναντες ἐς φυ-
 γὴν ὤρμητο. ἐπισπόμενοι τε Ῥωμαῖοι ξὺν Γότθοις πεντήκοντα 5
 P 132 καὶ ἑκατὸν ἔκτειναν. δι' ὀλίγου γὰρ τῆς διώξεως γενομένης οἱ
 λοιποὶ κατὰ τάχος ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. τότε μὲν οὖν
 Ῥωμαῖοι ξύμπαντες ἐς τὸ Βελισαρίου στρατόπεδον ἀπεχώρησαν,
 οἱ δὲ Πέρσαι τῇ ἐπιγινομένη ἡμέρᾳ ἐν πρόγῳ τινὶ ἔστησαν ἀντὶ
 τροπαίου τὸ Πέτρου σημεῖον, ἀλλᾶντάς τε αὐτοῦ ἀποκρεμά- 10
 σαντες, τοῖς πολεμίοις ξὺν γέλῳ ἐπετώθαζον, ἐπεξιέναι μέντοι
 οὐκέτι ἐτόλμων, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διεφύλασσον.
 V 312 ἰδ'. Βελισάριός τε Νισιβὶν ὄρων ἔχουσαν ὑπερφυῶς
 H 73 οὔσαν, ἐλπὶδα αὐτῆς οὐδεμίαν ἔχον ἀλώσεως πέρι, πρόσω ἵνα
 B ἠπέλεγτο, ὅπως τι ἐξ ἐπιδρομῆς τοῖς πολεμίοις λυμῆνται. ἕως 15
 τοίνυν παντὶ τῷ στρατῷ ἐπίπροσθεν ἦει. ἀνύσαντές τε ἡμέρας
 ὁδὸν φρουρίῳ ἐνέτυχον, ὃ Σισαυράνων καλοῦσι Πέρσαι. ἐν-
 ταῦθα πληθὸς τε οἰκητόρων ἦν καὶ ἱππεῖς διατακόμενοι Περσῶν
 ἀριστοὶ φύλακὴν εἶχον, οἷς ἀνὴρ δόκιμος, Βλησχάνης ὄνομα,
 ἐφειστήκει. Ῥωμαῖοι δὲ ἄγχιστά πη τοῦ φρουρίου στρατοπε- 20

2. τε addidi ex V. 10. ἀλλᾶντας] ἀλλάντας P ex Suida s. v.
 ἀλλαντοπόλης. ἄλαντα V. 11. ξὺν] σὺν Suidas. *ibid.* ἐπετώ-
 θαζον Suidas. Legebatur ὑπετώθαζον. 17. ὃ Σισαυράνων Pm.
 ὃ Σισαυράνων P. ὃς σαβράνων L. Recte RV. 19. Βλησχάνης]
 βλησχάμης L. βληχάμης H. Belesmaches RV.

plane oblitos insequabantur, vitam ademissent, nisi Belisarii copiarum-
 que eius interventus fuisset impedimento. Simul enim primi omnium
 Gothi cum praelongis densisque hastis adfuerunt, Persae eorum impres-
 sionem haud sustinentes, se in fugam dederunt. At Romani cum Got-
 this a tergo illos prementes, centum et quinquaginta stravere ferro: re-
 liquos accepit urbs statim reduces, quia nostros persequendo non longe
 propecti fuerant. Tum demum Romani omnes in castra Belisarii con-
 cesserunt. Postero die Persae, cum pro trophaeo in turri quadam sta-
 tuissent vexillum Petri, suspensis ex eo lucanicis, in hostem iaciebant
 ridicula: nec tamen amplius audebant pedem efferre, sed urbem tuto
 custodiebant.

19. Videns Belisarius munitissimam esse Nisibin, desperata ex-
 pugnatione, maturavit progredi, ut subita incursione aliquid detrimenti
 hostibus importaret. Itaque movens cum universo exercitu, ulterius con-
 tendit. Unius diei emensis iter, occurrit castellum, quod Persae Si-
 sauranum vocant. Hic praeter incolarum multitudinem, pccc. equites
 Persarum fortissimi praesidium agitabant, quibus Bleschanes, vir admo-
 dum spectatus, praerat. Romani castris ad castellum positus, cum illud

δενσάμενοι ἐς πολιορκίαν καθίσταντο, προσβολὴν τε τῷ περι-
 βόλῳ ποιησάμενοι ἀπεκροίσθησαν, πολλοὺς τῇ μάχῃ ἀποβαλόν- C
 τες. τό τε γὰρ τεῖχος ἐς ἄγαν ἐχυρὸν ἐτίγγανεν ἔν καὶ οἱ βάρ-
 βαροι κυριετώτατα ἐνθένδε τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο. διὸ δὴ
 5 τοὺς ἄρχοντας ἅπαντας ξυγκαλέσας Βασιλεύσιος ἐλίξε τοιαύδε, Ἐμ-
 πειρία πολέμων πολλῶν, ἄνδρες ἄρχοντες, δίδωκεν ἡμῖν ἐν τοῖς
 τῶν πραγμάτων ἀπόροις προορᾶν τε τὰ συμβησόμενα καὶ δυνα-
 τοῖς εἶναι πρὸ τῶν δεινῶν ἐλέσθαι τὰ κρείσσω. ἐπίστασθε τοί-
 νυν πηλίκον ἐστὶ κακὸν στρατεύμα ἐς γῆν πολεμίαν, πολλῶν μὲν
 10 ὄχρωμάτων, πολλῶν δὲ μαχίμων ἐν τούτοις ἀνδρῶν ὀπισθεν
 ἀπολελειμμένων, πορεύεσθαι. ὅπερ καὶ ἡμῖν ἔν γε τῷ παρόντι D
 τετίγγκεν. ἐπίπροσθεν γὰρ ἰοῦσιν ἡμῖν ἐνθένδε τε καὶ ἐκ Νι-
 σιβίδος πόλεως ἐπόμενοι λάθρα τῶν πολεμίων τινὲς ἐν χωρίοις,
 ὡς τὸ εἶκος, κακουργήσουσιν ἐπιτηδείως αὐτοῖς πρὸς ἐνδραν ἢ
 15 καὶ ἄλλην τινὰ ἐπιβουλήν ἔχουσιν. ἦν δὲ πη καὶ ἄλλος ἀπαντήσῃ
 στρατὸς, εἰς τε μάχην καθιστῶνται, πρὸς ἑκατέρους μὲν ἡμῖν
 ἀνάγκη τετάξεσθαι, πάθοιμεν δ' ἂν οὕτω πρὸς αὐτῶν τὰ ἀνή-
 κεστα· ἐῷ γὰρ λέγειν ὡς καὶ πταίσαντες ἐν τῇ ξυμβολῇ, ἂν οὐ-
 τω τέχει, ἐπάνοδον ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν οὐδεμιᾷ μηχανῇ τὸ
 20 λοιπὸν ἔξομεν. μὴ τοίνυν ἀλογίστω σπουδῇ χρώμενοι ἐφ' ἡμᾶς P 133
 αὐτοὺς ἐσκεκληκότες φαινόμεθα, μηδὲ τῷ φιλονεικῶν τὰ Ῥω-
 μαίων πράγματα βλάψωμεν. τόλμα μὲν γὰρ ἀμαθῆς ἐς ὕλεθρον
 φέρει, μέλλησις δὲ σώφρων ἐς τὸ σώζειν αἰετὸς τοὺς αὐτῇ χρωμέ-

17. τετάξεσθαι] τετάξασθαι AH.

21. ἐσκεκληκότες A. ἐσκεκλη-
 κότες P. ne — nos ipsos spoliasset videamur RV.

22. ἐς A. εἰς P.

obsidione cinxissent. facta in muros impressione repulsi sunt, multis pugnando amissis. Nam et murus erat validissimus, et inde Barbarus aggredientes arcebat fortissime. Quocirca ducibus omnibus convocatis, Belisarius ita disseruit. Longo belorum usu id consecuti sumus, duces, ut in rebus impeditis praevideamus eventura, et prae noxiis eligere meliora noverimus. Scitis igitur quam grave et periculosum sit in solum hostile immittere exercitum, relictis a tergo munitionibus multis, quas praesidia firma obtineant: in illud iam discrimen devenimus. Dum enim tendemus ultra, tum hinc, tum ex urbe Nisibi submissae hostium turmae nos clam sequuntur, et male (ut simile vero est) accipient iis in locis, qui sunt insidiis aliisque nocendi artibus opportuni. Quod si alius occurrat exercitus, ac pugnam capessat; instructa contra utrosque acie standum erit, atque ita pessime ab illis habebimur: ut omittam, quod nobis, si forte vincemur praedio, reditus nullo inquam modo patebit. Demus igitur operam, ne videamur in nos ipsi ruisse inconsulta stremmitate, nec caeca accumulatione Romanam rem pessumdemus. Inconsiderata enim audacia ad exitum ducit: ut prudens dilatio salutem cunctatoribus afferre solet. Nos itaque castris hic locatis capere enitamur castellum

νοὺς ἱκανῆ πέφυκεν. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐνταῦθα ἐγκαθεζόμενοι ἐξε-
λεῖν πειρώμεθα τὸ φρούριον τόδε, Ἀρέθας δὲ ζῆν τοῖς ἐπομέ-
νοις ἐς τὰ ἐπὶ Ἀσσυρίας στελλέσθω. Σαρακηνοὶ μὲν γὰρ τειχο-
μαχεῖν μὲν εἰσιν ἀδύνατοι φύσει, ἐς δὲ τὸ ληΐζεσθαι πάντων μά-
λιστα δεξιοί. συνεισβαλοῦσι δὲ αὐτοῖς καὶ στρατιῶται τῶν μαχι- 5
μων τινές, ὅπως αὐτοὶ τε, μηδενὸς μὲν ἐναντιώματος σφίσι φα-
νέντος, τὰ ἀνήκιστα τοὺς προσπεσόντας ἐργάσωνται, ἣν δέ τι
ἀπαντήσῃ πολέμιον, εὐπετῶς ἀναχωροῦντες εἰς ἡμᾶς σώζοιντο.

B καὶ ἡμεῖς ἐξελόντες, ἦν θεὸς θελή, τὸ φρούριον, οὕτω δὴ παντὶ
τῷ στρατῷ Τίγρητα ποταμὸν διαβαίνωμεν, οὗ δεδιότες μὲν τοὺς 10
ὀπισθεν κακουργήσοντας, εὖ δὲ εἰδότες ὅπως τοῖς Ἀσσυριοῖς τὰ
πράγματα ἔχει.“

Ταῦτα εἰπὼν Βελισάριος εὖ τε λέγειν ἅπασιν ἔδοξε καὶ τὸ
βούλευμα εἰθὺς ἐπετέλει. Ἀρέθαν τε ζῆν τοῖς ἐπομένοις ἐπὶ Ἀσ-
συρίας ἐκέλευεν ἵεναι καὶ αὐτοῖς στρατιώτας διακοσίους τε καὶ χι- 15
λους ξυνέπεμψεν, ὧν δὴ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπασπιστῶν τῶν αὐ-
τοῦ ἦσαν, δορυφόρους αὐτοῖς ἐπιστήσας δύο, Τριϊανόν τε καὶ
Ἰωάννην τὸν Φαγαῦν καλούμενον, ἄμφω ἀγαθοὺς τὰ πολέμια.
καὶ αὐτοῖς μὲν Ἀρέθας πειθομένους ἅπαντα πρόσσειν ἐπέτελλεν,

C Ἀρέθαν δὲ ἅπαντα ἐκέλευε τὰ ἐν ποσὶ λησιάμενον, οὕτω τε ἐς 20
τὸ στρατόπεδον ἐπανήκοντα ἀπαγγέλλειν σφίσιν ὅποιά ποτε δυνά-

V 313 μεις περί τοῖς Ἀσσυριοῖς τὰ πράγματα εἶη. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν
Ἀρέθαν Τίγρητα ποταμὸν διαβάντες ἐν Ἀσσυριοῖς ἐγένοντο. οὗ

1. ἱκανῆ] ἱκανῶς A a m. sec. ἱκανῆ ὡς H. ἱκανῆ πως Hm. 3. ἐς
τὰ ἐπὶ Ἀσσυρίας στελλέσθω] ad oppida Assyriac ut paulo post
Syriae profisciscatur RV. 12. ἔχει L. ἔχη P. 18. φαγαῦν L.
Φαγαῦν P. φάγαν et φαγαῦν Hm. Conf. p. 148 d. 19. ἐπέτελ-
λεν] ἐπέστελλεν H: illud Hm. 22. περί] περί P. παρὰ Hm.

istud; interea Arethas cum suis in Assyriam inolet. Hoc nempe sunt ingenio Saraceni, ut muros oppugnare nesciant; ad diripiendum populandumque nemo illis habilior. Una irrumpet fortiorum militum manus, ut si nihil se offerat quod adversetur, obvios quosque atterant: sin occurrat hostile quidpiam, quamprimum ad nos revertent sospites. Tum nos expugnato, si deo cordi erit, castello, cum omnibus copiis Tigrim traiciemus, neminem, qui a tergo noceat, metuentes, ac certiores facti quo res Assyriae loco sint.

His dictis atque exceptis consensu omnium, protinus Belisarius in rem conferens deliberata, Aretham cum eius turmis in Assyriam destinatus, militibus additis m.c. suis maximam partem protectoribus scutatis: quibus Praetorianos binos praeposuit, Traianum et Ioannem cognomine Heluonem, ambo bellicosissimos. Summum autem imperium dedit Arethae, et iniunxit ut obviam quaeque depopulatus rediret ad castra, renuntiaturus quid tandem virium haberent Assyrii. Arethas in Assyriam

δὴ χώραν τε ἀγαθὴν εὐρόντες καὶ μακροῦ χρόνου ἀδῆωτον, ταύ-
 τη τε ἀφύλακτον οἶσαν, ἕξ ἐπιδρομῆς πολλὰ ληισάμενοι τῶν
 ἐκείνη χωρίων χρήματα μεγάλα περιεβάλλοντο. τότε δὲ Βελισά-
 ριος τῶν τινὰς Περσῶν ξυλλαβῶν, ἐνδεῖν τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ
 5 τὰ ἐπιτήδεια παντελῶς ἔμαθεν. οὐ γὰρ, ὥσπερ ἐν Δάρας τε
 καὶ Νισίβιδι πόλει, ἐν δημοσίῳ τὰς ἐπιτείους τροφὰς ἀποτίθε-
 σθαι νενομίκασιν, ἀλλὰ πολεμίων στρατοῦ ἀπροσδοκίτου σφίσιν D
 ἐπιπεσόντος ἐσχομισάμενοί τι τῶν ἀναγκαίων οἶκ ἔφθησαν. ἄφνω
 δὲ πολλῶν ἐς τὸ φρούριον καταφυγόντων, τῶν ἐπιτηδείων τῇ
 10 ἀπορίᾳ, ὡς τὸ εἶκός, ἐπιέζοντο. ἃ δὴ Βελισάριος γνοὺς Γεώρ-
 γιον ἐπέμψεν ἄνδρα ξυνητώτατόν τε καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτῷ
 κοινωνοῦντα, ἀποπειρασόμενον τῶν ἐν ταύτῃ ἀνθρώπων, εἴ πως
 ὁμολογίᾳ τινὶ δύναιτο τὸ χωρίον ἐλεῖν. Γεώργιός τε παραίνεσίν H 74
 τε ποιησάμενος καὶ πολλὰ ἐς αὐτοὺς ἐπιωργὰ εἰπῶν ἔπεισε τὰ πι-
 15 στὰ λαβόντας ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ φρούριον
 ἐνδοῦναι Ῥωμαίοις. οὕτω Βελισάριος τὸ Σισαυράνων ἐλὼν τοὺς
 μὲν οἰκίτορας ἅπαντας, Χριστιανοὺς τε καὶ Ῥωμαίους τὸ ἀνέ-
 καθεν ὄντας, ἀθῶους ἀφῆκε, τοὺς δὲ Πέρσας σὺν τῷ Βλησχά-
 νη ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπέμψε, καὶ τὸν τοῦ φρουρίου περίβολον ἐς P 134
 20 ἔδαφος καθεῖλε. βασιλεὺς τε οὐ πολλῷ ὕστερον τούτους τε τοὺς
 Πέρσας καὶ τὸν Βλησχάνην ἐς Ἰταλίαν Γότθοις πολεμήσον-
 τας ἐπέμψε. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ Σισαυράνων φρουρίῳ ταύτῃ
 ἐχώρησεν.

5. Δάρας] Vulgo Δάραις. 21. Βλησχάνην] βληχάνην L.

traiecto Tigri ingressus, et regionem nactus uberrimam, iamdiu intactam
 hosti, ac praesidio nudam, multis repentino excursu direptis locis, divi-
 tias sibi ingentes paravit. Per id tempus comprehensi aliquot Persae
 Belisario indicarunt eos, qui in castello erant, cibariis omnino defici.
 Neque enim ibi, ut Darae Nisibique, mos erat ut annona in publico
 horreo reponeretur. Nullos etiam commeatus intulerant ante adventum
 hostis, utpote improvisum: recepta autem multitudine, quae in castellum
 derepente confugerat, penuria, quam inde consequi necesse erat, labo-
 rabant. Quibus cognitis, Belisarius Georgium intelligentissimum virum,
 quicum arcana communicabat, ad obsessos misit, ut eorum tentaret ani-
 mos, ac si qua posset pactatione Romanos castelli compotes faceret. Hor-
 tatus illos Georgius, blanda et invitabili oratione induxit, ut accepta
 fide vim abfuturam, se et castellum Romanis dederent. Ita Belisarius
 capto Sisauro incolas omnes, qui et Christiani et a Romanis oriundi
 erant, illaesos abire sivit; Persas cum Bleschane misit Byzantium; ca-
 stelli muros acquavit solo. Nec multo post Imperator in expeditionem
 Italicam adversus Gotthos proficisci hos Persas et Bleschanem iussit.
 Hunc demum habuit exitum castelli Sisauro obsidio.

Ἀρέθας δὲ, δείσας μὴ τὴν λείαν πρὸς Ῥωμαίων ἀφαιρε-
 θεῖν, οὐκέτι ἀνυστρέφειν ἐς τὸ στρατόπεδον ἤθελε. πέμψας οὖν
 τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ἐπὶ κατασκοπῇ δῆθεν τῷ λόγῳ ἐκέλευε λά-
 θρα ὡς τάχιστα ἐπανήκοντας συμβῆναι σφίσι, ὅτι δὴ πολεμίων
 πολὺς τις στρατὸς ἀμφὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν εἶη. διὸ δὴ 5
 Β Τραϊανῷ τε καὶ Ἰωάννῃ παρήγει ἑτέρα ἰοῦσιν ὁδῶ ἐπανήκειν ἐς
 Ῥωμαίων τὴν γῆν. παρὰ μὲν οὖν Βελισάριον οὐκέτι ἦλθον, ἔχον-
 τες δὲ ποταμὸν Εὐφράτην ἐν δεξιᾷ οὕτω δὴ ἐς Θεοδοσιούπολιν
 τὴν πρὸς τῷ Ἀβόρρα ποταμῷ ἵκοντο. Βελισάριος δὲ καὶ ὁ Ῥω-
 μαίων στρατὸς οὐδὲν περὶ τοῦ στρατεύματος τοῦτου πυθόμενοι 10
 ἤσχαλλον, ἕς τε δέος καὶ ὑποψίαν οὔτε φορητὴν τινα οὔτε με-
 τρίαν ἐμπύπτοντες. χρόνου δὲ σφίσι ἐν ταύτῃ δὴ τῇ προσεδρεία
 τριβέντος συχνοῦ ξυνέβη πολλοῖς τῶν στρατιωτῶν πυρετῶ δυσκό-
 λῳ ἐνταῦθα ἀλᾶναι· ἀνχηρὰ γὰρ Μεσοποταμίᾳ ἢ Περσῶν κα-
 τήκοος ὑπερφυῶς ἐστιν. οὐπερ ἀήθεις ὕντες Ῥωμαῖοι καὶ διαφε- 15
 ρόντως οἱ ἐκ Θράκης ὀρμώμενοι, ἐν χωρίῳ ἐκτόπως ἀνχημῶδει
 C καὶ καλύβαις τισὶ πνιγηραῖς ὥρα θέρους δίαιταν ἔχοντες, ἐνόση-
 σαν οὕτως ὥστε ἡμιθνήτες τὸ τριτημῦριον τοῦ στρατοῦ ἔκειντο.
 ἅπας μὲν οὖν ὁ στρατὸς ἐνθένδε τε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ὅτι τάχι-
 στα ἐς τὴν οἰκίαν γῆν ἐπανήκειν ἐν σπουδῇ εἶχον, μάλιστα δὲ 20
 ἀπάντων οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ καταλόγων ἄρχοντες, Ῥεκίθαγκός τε
 καὶ Θεόκτιστος, ὀρῶντες ὅτι δὴ καὶ ὁ χρόνος τὸ Σαρακηνῶν ἀνά-
 θημα παρῴχηκεν ἤδη. Βελισαρίῳ γοῦν συχνὰ προσιόντες ἐδέ-

12. προσεδρεία HL. προσεδρία P.
 κος A. ἡγκίθαγγος H.

21. Ῥεκίθαγκος] ἀρκίθαγ-

Arethas autem veritus ne parta praeda a Romanis spoliaretur, ad castra reverti noluit. Quamobrem nonnullos e suis exploratum, fide scilicet, mittens, clam praecepit ut ocus redirent, ac voce una renuntiarent magnum adesse exercitum hostium ad traiectum fluminis. Allato hoc ab exploratoribus mendacio, Traianum et Ioannem hortatus est, ut alia via se in Romanas oras referrent. Itaque ad Belisarium non redierunt; sed habentes a dextra Euphratem, petierunt Theodosiopolin, quae est ad fluvium Aborrham sita. Interea Belisarius ac Rom. exercitus cum de his copiis nihil audirent, angebantur metu, ut suspicione gravissima atque intolerabili movebantur. Dum autem diutius ibi resident, difficilis febris milites bene multos corripuit. Quippe illa, quae Persis paret, Mesopotamiae pars fervore solis uritur: cuius insolentes Romani, maxime Thraeces, cum flagrantissimo in campo aestuosisque tuguriis adulta aestate degerent, sic sunt morbo affecti, ut tertia militum pars iaceret semimortua. Quare maturum omnes discessum optabant, suspirantes ad sedes proprias, in primis numerorum Libani duces Rhecithangus et Theoctistus, qui iam praeteriisse tempus videbant, quo mos est Saracenis donaria deo afferre suo. Ergo Belisarium aditantes idque occinen-

οντο σαῦς αὐτίκα ἀφείναι, μαρτυρόμενοι ὡς Ἀλαμοννδάρῳ τὰ τε ἐπὶ Αἰβάνου καὶ Συρίας χωρία ἐνδόντες κἀθήρται αὐτοῦ οὐδενὶ λόγῳ.

Διὸ δὴ Βελισάριος ἅπαντας ξυγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας 5 βουλὴν προὔθηκεν. οὗ δὴ ἀναστὰς πρῶτος Ἰωάννης ὁ Νικήτου Δ εἰδὼς ἔλεξε τοιούδε „Ἀριστε Βελισάριε, στρατηγὸν μὲν οὔτε τὴν τήγην οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου γεγενῆσθαι τοιοῦτον οἶμαι οἷος αὐτὸς εἶ. δόξα τε αὕτη οὐ Ῥωμαίων κεκράτηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων ἁπάντων. ταύτῃ μέντοι βεβαιότατα 10 διασφύλαξις τὴν εὐκλειαν, ἣν γε ζῶντας ἡμῶς ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν διωσώσασθαι δυνατὸς εἶης· ὡς νῦν γε ἡμῖν τὰ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐν καλῷ κεῖται. οὕτωςί γάρ μοι περὶ τοῦδε τοῦ στρατοῦ σκόπι. Σαρακηνοὶ μὲν καὶ οἱ τῶν στρατιωτῶν μαχηώτατοι Τίγρητα ποταμὸν διαβάντες, ἡμέραν, οὐκ οἶδα ὅπως, τὴν ἄνω 15 εἰς τοῦτο τάχος ἀφίκοντο ὥστε οὐδὲ ἄγγελον πέμψαι τινὰ παρ' ἡμῶς ἴσχεσαν· Ῥεκίθαγκός τε καὶ Θεόκτιστος ἀποπορεύσονται, V 314 ὡς ὁρῆς, δῆπουθεν αὐτίκα δὴ μᾶλα τὸν Ἀλαμοννδάρου στρατὸν P 135 ἐν Φοίνιξι μέσοις εἶναι οἰόμενοι, ἄγοντά τε καὶ φέροντα ξύμπαρτα τὰ ἐκεῖνῃ χωρία. τῶν δὲ λειπομένων οἱ νοσοῦντες εἰς τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὥστε τοὺς θεραπεύσοντάς τε καὶ κομιοῦντας 20 ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν ἐλάσσους αὐτῶν παρὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν εἶναι. τούτων δὲ τοιοῦτων ὄντων, ἣν τι ξυμβαίῃ πολέμιον ἢ

2. ἐνδόντες] „δόντες Reg.“ MALT.
οὐδὲ P. 15. τάχος] τάχα Pm.
γος HL. 22. ὄντων om. L.

6. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ —
16. Ῥεκίθαγκος] ῥεγκίθαγ-

tes palam, se illic resides nulla teneri causa, postquam Libanum Syriamque Alamundari libidini expositas reliquissent, missionem efflagitabant.

Idcirco Belisarius, coacto Ducum concilio, rem vocavit in medium. Ubi primus cum surrexisset Ioannes Nicetae filius, orationem habuit eiusmodi. *Equidem arbitror nullum fuisse ducem post homines natos, qui te, fortissime Belisari, cum fortuna, tum virtute aequiparaverit. Quae illustris cum laude opinio non Imperium modo Romanum oplevit, sed ad omnes etiam pervasit Barbaros. Hanc vero gloriam firmissime retinebis, si nunc maxime cum aegra spes nostra iacet, sospites nos Romano solo reddideris. Sic enim res huius exercitus animo tuo pertractes velim. Saraceni quidem et militum bellicosissimi, transito Tigri, superioribus diebus modo nescio quo deducti forte eo sunt, ut ne nuntium quidem ad nos mittere potuerint. Discedent propediem, ut vides, Rhecithangus et Theoclistus, quod copias Alamundari in ipso Phoeniciae gremio rapere omnia ac ferre putant. In residuis vero tantus est languentium numerus, ut, qui illos curent atque in Romanam terram reportent, multo sint pauciores. Tali in statu rerum, si hostes nobis vel hic morantibus vel remigrantibus offerrent sese, illatam calamitatem nemo unus nuntiare*

αὐτοῦ μένουσιν ἢ ὀπίσω ἰοῦσιν ἡμῖν ἀπαντῆσαι, οὐδ' ἂν τις ἀπαγγεῖλαι τοῖς ἐν Δάρας Ῥωμαίοις δύναιτο τὸ ξυμπεσὸν πάθος.

B τὸ γὰρ ἐπίπροσθ' ἐπιλείπειται πη ἵνα οὐδὲ λόγῳ οἶμαι δυνατόν εἶναι· ἕως οὖν ἔτι λείπεται τις ἐλλίς, τὰ ἕς τὴν ἐπάνοδον βουλευέσθαι τε καὶ πρόσσειν ξυνοίσει. τοῖς γὰρ ἕς κίνδυνον ἄλλως τε καὶ τοιοῦτον καθεστηκόσι μὴ τὴν σωτηρίαν διασκοπεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν ἕς τοὺς πολεμίους ἐπιβουλήν, πολλὴ ἄνοια. “ τσαυτὰ Ἰωάννης τε εἶπε καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες ἐπῆρσαν, ἕς τε θόρουβον καθιστάμε-

H 75 νοι τὴν ἀναχώρησιν κατὰ τάχος ποιεῖσθαι ἠξίου. διὸ δὴ Βελισάριος πρότερον τοὺς νοσοῦντας ἐν τοῖς ὑποζυγίοις ἐνθήμερος 10 ὑπῆγεν ὀπίσω τὸ στράτευμα. ἐπειδὴ τε τάχιστα ἐν γῆ τῇ Ῥω-

C μαίων ἐγένοντο, ἅπαντα μὲν τὰ τῷ Ἀρέθῳ εἰργασμένα ἔγνω, δίκην μέντοι λαβεῖν οὐδεμίαν παρ' αὐτοῦ ἴσχυσεν, ἐπεὶ οἱ ἕς ὕψιν οὐκέτι ἦλθεν. ἡ μὲν οὖν Ῥωμαίων ἐσβολὴ ἕς τοῦτο ἐτελείτα.

Χοσρόῃ δὲ Πέτραν ἐλόντι Βελισάριος ἐσβαλὼν ἕς γῆν τὴν 15 Περσίδα ἠγγέλλετο καὶ ἡ ἀμφὶ πόλιν Νίσιβιν ξυμβολή, φρουρίου τε τοῦ Σισαυράνων ἢ ἄλωσις, καὶ ὅσα Τίγριν ποταμὸν διαβὰν τὸ ξὺν Ἀρέθῳ στράτευμα ἔπρασεν. αὐτίκα τε φυλακὴν ἐν τῇ Πέτρῃ καταστησάμενος ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ Ῥωμαίων τοῖς ἀλοῦσιν ἕς τὰ Περσῶν ἦδη ἀπήλαυσε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ 20 δευτέρῃ Χοσρόου ἐσβολῇ ξυνηνέχθη γενέσθαι. Βελισάριος δὲ βασιλεὶ ἕς Βυζάντιον μετέπεμπος ἐλθὼν διεχειμάζειν.

4. ἔτι λείπεται] ἐπιλείπεται L. 17. Τίγριν] τίγρην L. 21. ἐσβολῇ] ἐσβουλή L.

Romanis posset, qui Darae sunt. Nam ut ultra progrediamur, ne fingi quidem posse existimo, in nostra id situm esse facultate. Dum igitur spei nonnihil restat, conducet providere iam et expedire quae sunt ad reditum necessaria. In discrimine enim, tali praesertim ac tanto, non de sua salute, sed de hoste perdendo cogitare, summae est profecto dementiae. Haec et Ioannes dixit, et caeteri comprobarunt, postularuntque tumultuando, ut reditus celeraretur. Ea de causa Belisarius aegris in iumenta impositis, retro exercitum subduxit. Vix autem in finibus Romanae ditionis pedem posuerant, cum ea quidem, quae commiserat Arethas, plane cognovit; in eum tamen, quippe absentem, non potuit animadvertere. Hic demum irruptionis Romanorum exitus fuit.

At Chosroes potitus urbe Petra, simul ut ex nuntiis didicit Belisarium irrupisse in Persidem, editam ad Nisibin pugnam, captum castellum Sisauranum, et quaecunque exercitus Arethae traiecto Tigri patrauerat, constituto Petrae praesidio, cum reliquis copiis ac Romanis captivis in Persidem contendit. Atque ita quidem Chosroi processit ipsius altera expeditio. Belisarius vero Byzantium accitu Imperatoris reversus, ibi hiemem egit.

κ'. Ἄμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ Χοσρόης ὁ Καβάδου τὸ τρίτον D
στρατῶ μεγάλῳ ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλε, ποταμὸν Εὐφρά-
την ἐν δεξιᾷ ἔχων. Κάνδιδος δὲ, ὁ Σεργιουπόλεως ἱερεὺς,
ἐπειδὴ τὸν Μήδων στρατὸν ἄγχιστά που ἦκειν ἐπύθετο, δέισας
5 περὶ τὴν αὐτῶ καὶ τῆ πόλει, ἐπεὶ χρόνῳ τῷ ἔνυγκαιμένῳ Χοσρόῃ
τὰ ὠμολογημένα ὡς ἦχιστα ἐπετέλεσεν, ἐν τῷ τῶν πολεμίων P 136
στρατοπέδῳ γενόμενος παρητίετο Χοσρόῃν μὴ οἱ διὰ ταῦτα χαλε-
πῶς ἔχειν. χρήματα μὲν γὰρ οὐδεπώποτε αὐτῷ γεγονέναι, καὶ
διὰ τοῦτο ἀρχὴν οὐδὲ βεβουλησθαι Σουρηνοὺς ῥύεσθαι, βασι-
10 λέα δὲ Ἰουστινιανὸν ὑπὲρ τούτων πολλὰ ἰκετεύσας ἀνόνητος αὐ-
τοῦ γεγενῆσθαι. Χοσρόης δὲ αὐτὸν ἐν θυλακῇ ἔσχε, καὶ τὸ
σῶμα πικρότατα αἰκίζόμενος διπλάσια τὰ χρήματα ἤπερ συνέ-
κειτο πρῶττειν ἤξιον. ὁ δὲ αὐτὸν ἐς Σεργιούπολιν τινὰς ἰκέτετε
πέμπει τὰ κειμήλια ζῆμπαντα τοῦ ἐνταῦθα ἱεροῦ ληφομένους.
15 καὶ ἐπεὶ κατὰ ταῦτα ὁ Χοσρόης ἐποίη, τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ὁ
Κάνδιδος ζῆν αὐτοῖς ἐπεμψεν. οἱ μὲν οὖν Σεργιουπολίται τοὺς B
παρὰ Χοσρόου σταλέντας τῇ πόλει δεξάμενοὶ τῶν κειμηλίων πολ-
λὰ ἔδοσαν, ἄλλο οὐδὲν σφίσιν ἀπολελείψθαι ἰσχυρίζομενοι. Χοσ-
ρόης δὲ ταῦτά οἱ ἀποχορῆν οὐδαμῶς ἔφη, ἀλλ' ἕτερα τούτων
20 πλείω λαβεῖν ἐδικαίον. πέμπει τοίνυν τινὰς τῷ μὲν λόγῳ διερευ-
νησομένους ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ τῆς πόλεως χρήματα, ἔργῳ δὲ τὴν
πόλιν καθέξοντας. καὶ ἐπεὶ οὐκ ἔδει Σεργιούπολιν Πέρσαις

13. σεργιούπολιν et σεργιουπολίται A hic et infra. Σεργίου πόλιν
et Σεργίου πολίται P.

20. Vere primo Chosroes Cabadis filius tertium in fines Rom. irru-
pit cum ingenti exercitu, secundum Euphratem a dextra labentem iter
habens. Ubi Medorum copias adesse proxime audivit Candidus Sergio-
polititanus Antistes, sibi civitati que metuens quod Chosroi promissa ad
diem non praestitisset, hostium castra ingressus, eum obsecravit ne sibi
ob hanc causam iratus esset: nunquam se habuisse pecuniam: propterea
recusasse ipso initio Surenos redimere: nec precibus, quamvis enixe re-
petitis, tantillum profecisse apud Iustinianum Aug. Nihilominus Chosroes
ipsum habuit in custodia, et in eius corpus cruciatu acerbissimo sae-
viens, maiorem duplo, quam pacto convenerat, summam exigere voluit.
At ille petiit duplex, ut Sergiopolin mitterentur, qui quidquid esset
suppellectilis pretiosae in templo urbis acciperent. Id cum fieri iussisset
Chosroes, una quosdam e suo comitatu Candidus misit. Acceptis in ur-
bem, quos Rex destinaverat, multa e sacro thesauro Sergiopolitani de-
dere, aliud sibi nihil reliquum factum asseverantes. Verum Chosroes
multo plura deberi sibi contendens, negavit se illis contentum esse.
Quare misit suorum manum, specie quidem ut civitatis opes perscruta-
rentur, re autem eo consilio ut ipsam occuparent. Quoniam vero in po-
testatem Persarum ventura Sergiopolis minime erat, Saracenus quidam

V 315 ἀλῶναι, τῶν τις Σαρακηνῶν Χριστιανὸς μὲν, ταπτόμενος δὲ ἐπὶ
 Ἀλαμουνδάρῳ, Ἄμβρος ὄνομα, νύκτωρ παρὰ τὸ τῆς πόλεως
 τεῖχος ἤκων καὶ τὸν πάντα λόγον ἀγγελίας ἐκέλευε Πέρσας τῇ
 C πόλει μηδαμῆ δέξασθαι. οὕτω τε οἱ παρὰ Χοσρόον σταλέντες
 ἄπρακτοι ἐς αὐτὸν ἐπανῆλθον, καὶ ὅς τῷ Θυμῷ ζέων τὴν πόλιν 5
 ἐξελεῖν διανοοῖτο. στρατέμια οὖν ἐς ἑξακισχιλίους στείλας ἐκέ-
 λευεν ἐς τε πολιορκίαν καθίστασθαι καὶ προσβολὰς τῷ περιβόλῳ
 ποιήσασθαι. καὶ οἱ μὲν ἐνταῦθα γινόμενοι ἔργον εἶχοντο, Σερ-
 γιουπολίται δὲ καρτερώς μὲν τὰ πρῶτα ἡμίοντο, ἔπειτα ἀπι-
 πόντες τε καὶ κατώρρωδηκότες τὸν κίνδυνον ἐβουλεύοντο τοῖς πο- 10
 λεμίοις τὴν πόλιν ἐνδοῦναι. στρατιώτες γὰρ οὐ πλεον ἢ διακο-
 σίους ἔχοντες ἔτυχον. ἀλλὰ Ἄμβρος, αὐθις παρὰ τὸν περίβο-
 D λον ἐς νύκτα ἤκων, δυοῖν ἡμέραιν τὴν πολιορκίαν διαλύσειν Πέρ-
 σας ἔφασκε, τοῦ ἕδατος αὐτοῖς παντάπασιν ἐπιλιπόντος. διὸ δὴ
 αὐτοὶ μὲν ἐς λέγους τοῖς πολεμίοις οὐδαμῆ ἦλθον, οἱ δὲ βάρβα- 15
 ροὶ δίψῃ ἐχόμενοι ἐξανίστησάν τε καὶ παρὰ Χοσρόον ἀφίκοντο.
 Κάνδιδον μέντοι Χοσρόης οὐκέτι ἀφῆκε. χρῆν γὰρ, οἶμαι,
 αὐτὸν τὰ ὁμωμοσμένα ἠλογηκότα ἱερεῖα οὐκέτι εἶναι. ταῦτα μὲν
 οὖν τῆδε ἐχώρησεν.

Ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν Κομαγηνῶν χώραν ὁ Χοσρόης ἀφίκετο, ἦν 20
 καλοῦσιν Εὐφρατησίαν, ἐς λείαν μὲν ἢ χωρίου του ἄλωσιν τρέ-
 πεσθαι οὐδαμῆ ἤθελεν, ἐπεὶ τὰ ἐν ποσὶ μέγρι ἐς Σύρους τὰ μὲν

13. δυοῖν] δυεῖν P. 14. ἔφασκε A. ἔφασκεν P. 20. Κομα-
 γηνῶν] Κομμαγηνῶν P.

Christianus et Alamundari imperio subditus, cui nomen Ambro, noctu ad urbis muros accessit, fraudeque indicata, hortatus est cives, ut Persas nequaquam reciperent. Itaque inanes ad Chosroem redierunt illi, quos ipse miserat. Hac repulsa graviter offensus, expugnandae urbis consilium cepit: eo mox exercitum senis millibus constantem proficisci, obsidium facere, et in muros dare impressionem iussit. Quo illi cum pervenissent, manum operi admoverunt. Ac fortiter quidem initio resistebant Sergiopolitani; post tamen collapsi animis et Martis aleam reformidantes, deditionem meditabantur: neque enim plus ducentos milites habebant. Sed Ambrus iterum de nocte progressus ad moenia, compulsos aquae penuria Persas obsidionem intra biduum soluturos significavit. Quapropter oppidani in colloquium cum hostibus non venerunt. Barbari autem castra moverunt, exusti siti, seque retulerunt ad Chosroem: qui Candidum deinceps nunquam dimisit. Haec nempe, credo, poena illum manebat, ut ob spretum iusiurandum Praesulatu excideret in perpetuum. Haec ita se habuere.

Ingressus Chosroes in Comagenen, quam alio vocant nomine Euphratesiam, quoniam in prima expeditione obvia quaeque usque in Sy-

ἔξελών, τὰ δὲ ἀργυρολογήσας πρότερον ἔτυχεν, ὥσπερ μοι ἐν P 137
 τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις δεδήλωται. γνώμην δὲ εἶχεν εὐθὺ Πα-
 λαιστίνης ἄγειν τὸ στρατεύμα, ὅπως τὰ τε ἄλλα καὶ τὰ ἐν Ἱερο-
 σολύμοις κειμήλια πάντα ληίσηται. χώραν γὰρ ταύτην ἀγαθὴν H 76
 5 τε διαφερόντως καὶ πολυχρύσων οἰκητόρων εἶναι ἀκοῇ εἶχεν. Ῥω-
 μαῖοι δὲ ἄρχοντές τε καὶ στρατιῶται τοῖς μὲν πολεμίοις ὑπαντιά-
 ζειν ἢ τῇ παρόδῳ ἐμποδῶν ἴστασθαι τρόπῳ οὐδενὶ διανοοῦντο, τὰ
 δὲ ὀχυρώματα καταλαβόντες ὡς ἕκαστος ἡδύνατο ἀποχωρῆν ὦνοντο
 ταῦτά τε διαφυλάσσειν καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι.

10 Γνοὺς δὲ τὴν Περσῶν ἔφοδον Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Βελι-
 σάριον αὐθις ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψεν. ὁ δὲ ἵπποις τοῖς δημοσίοις B
 ὀχοίμενος, οὓς δὴ βερέδους καλεῖν νενομίκασιν, ἅτε οὐ στρα-
 τεύμα ξὺν αὐτῷ ἔχων, τάχει πολλῷ ἐς Εὐφρατησίαν ἀφίκετο,
 Ἰουστός δὲ, ὁ βασιλέως ἀνεψιὸς, ἐν Ἱεραπόλει ξὺν τε τῷ Βούζῃ
 15 καὶ ἑτέροις τισὶ καταφυγῶν ἔτυχεν. οἳ δὲ Βελισάριον οὐ μακρὰν
 ἄποθεν ἤκειν ἀκούσαντες γράμματα πρὸς αὐτὸν ἔγραφον. ἐδή-
 λου δὲ ἢ γραφῇ τάδε „Καὶ νῦν ὁ Χοσρόης, ὥσπερ οἶσθά που
 καὶ αὐτὸς, ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτευσεν, στρατὸν μὲν πολλῷ πλείονα
 ἢ πρότερον ἄγων, ὅπη ποτὲ δὲ ἵεναι διανοούμενος οὐπὼ ἐνδηλος
 20 ὦν, πλήν γε δὴ ὅτι αὐτὸν ἄγχιστά πη ἀκούομεν εἶναι, χωρὶς μὲν
 οὐδενὶ λυμηγόμενον, ὁδῶ δὲ αἰεὶ ἐπίπροσθεν ἰόντα. ἀλλ' ἤκει
 παρ' ἡμῶς ὅτι τάχιστα, εἴπερ οἷός τε εἴ λαθεῖν τὸ τῶν πολεμίων C

12. βερέδους] μερέδους HL. veredos RV. 13. αὐτῷ] αὐτῷ P.

rīam partim solo aequarat, partim exhauserat exacta pecunia, ut supra narravi; nec ad praedam faciendam, nec ad locum expugnandum ullum convertere sese voluit. Erat ipsi consilium recta in Palaestinam exercitum ducere, ut cum caetera omnia, tum sacram Hierosolymorum gazam diriperet. Illam enim regionem perbonam, eiusque incolas bene nummatis esse audiverat. Romani vero duces iuxta ac milites nullo modo cogitabant hosti occurrere illumve aditu prohibere; sed pro se quisque munita loca occupaverant, satis habentes, ea seque ipsos incolumes custodire.

Certior factus de adventu Persarum Iustinianus Aug. iterum adversus illos Belisarium destinat. Is equis publicis, qui veredi appellari solent, vectus, propterea quod secum exercitum non habebat, magnis itineribus in Euphratesiam pervenit. Iam Iustus Augusti ex fratre nepos Hierapolin confugerat cum Buze aliisque nonnullis; qui postquam Belisarium non longe abesse audierunt, ad ipsum scripsere literas, quarum haec sententia fuit. Nunc etiam Chosroes cum copiis multo quam ante maioribus, ut ipse scis, Romanos invadit, obscurum adhuc relinquens quo tandem spectet. Hoc tantum fama fert, esse illum in proximo: et innoxium, indesinenter viam progredi. Agesis, ad nos veni quamprimum:

στρατόπεδον, ὅπως δὴ σῶς τε αὐτὸς βασιλεὶ ἔσῃ καὶ Ἱεράπολιν ἡμῖν φυλάξης ζῆν ἡμῖν. “ τοσαῦτα μὲν ἡ γραφή ἐδήλου. Βελισάριος δὲ οὐκ ἐπαινέσας τὰ γεγραμμένα ἐς Εὐρωπὸν τὸ χωρίον ἀφίκετο, ὃ πρὸς Εὐφράτη ποταμῷ ἔστιν. ἔνθεν τε περιπέμπων πανταχόσε τὸν στρατὸν ἤγειρε καὶ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον κατε- 5 στήσατο, ἄρχοντας τε τοὺς ἐν Ἱεραπόλει ἡμείβετο τοῖσδε „Εἰ μὲν ἐφ’ ἐτέρους ἀνθρώπους τινάς, ἀλλ’ οὐ Ῥωμαίων κατηκόους ὁ Χοσρόης χωρεῖ, εὖ τε καὶ ὡς ἀσφαλίστατα ὑμῖν βεβούλευται ταῦτα· οἷς γὰρ ἔστιν ἡσυχῇ μένουσιν ἀπηλλάχθαι κακῶν, πολλῆ ἄνοια ἐς κίνδυνον οὐκ ἀναγκαῖόν τινα ἵνα· εἰ δὲ νῦν ἐνθένδε 10

D ἀπαλλαγῆς ὁ βάρβαρος οὗτος ἐτέρα τινὶ ἐπισκῆψει βασιλέως Ἰουστινιανοῦ χώρα, καὶ ταύτῃ διαφερόντως μὲν ἀγαθῆ, φρουρὰν δὲ οὐδαμῆ στρατιωτῶν ἐχοίση, εὖ ἴστε ὅτι τὸ ζῆν τῆ ἀρετῆ ἀπολωλέναι τοῦ σεσῶσθαι ἀμαχητὶ τῷ παντὶ ἄμεινον. οὐ γὰρ ἄν σωτηρία τοῦτό γε, ἀλλὰ προδοσία δικαίως καλοῖτο. ἀλλὰ ἤκετε 15 ὅτι τάχιστα ἐς τὸν Εὐρωπὸν, οὗ δὴ συλλέξας τὸ στρατεύμα ὅλον

V 316 ὅσα ἂν ὁ Θεὸς διδῶ ἑλπίδα ἔχω τοὺς πολεμίους ἐργάσασθαι. “ ταῦτα ἐπεὶ ἀπενεχθέντι οἱ ἄρχοντες εἶδον, ἐθάρσησάν τε καὶ Ἰουστον μὲν ζῆν ὀλίγοις τισὶν αὐτοῦ ἔλιπον ἐφ’ ᾧ τὴν Ἱεράπολιν φυλάξουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς Εὐρωπὸν ἦλθον. 20

1. Ἱεράπολιν] Vulgo Ἱερὰν πόλιν. 2. ζῆν ἡμῖν] ζῆν ἡμῶς A.
4. εὐφράτη ποταμῷ HmL. Εὐφράτην ποταμὸν P. 6. Ἱεραπό-
λει] Vulgo Ἱερὰ πόλει. 7. τινὰς add. L. 9. „ἔστιν Reg.“
MALT. πάρεστιν P. 13. ἐχοῦσῃ] ἐπιτίθεται addebat I. Scaliger:
frustra. 15. καλοῖτο A. καλεῖτο H. ἐκαλεῖτο P. 17. ἔχω]
ἔχων H. 19. Ἱεράπολιν] Vulgo Ἱερὰν πόλιν.

quandoquidem hostes ita potes effugere, ut et te Imperatori, et nobis Hierapolin nobiscum serves. Haec monebant literae: quibus Belisarius parum probatis, contulit se Europum; quod oppidum Euphrati adiacet: unde quoquoversum nuntios mittens, exercitum coegit, et castra ibidem metatus est. Tum ducibus, qui se Hierapoli continebant, his verbis rescripsit. Si quampiam gentem aliam Chosroes, non autem populos Romanis subditos petit, optimum sane vos ac saluberrimum consilium iniistis. Nam qui mala vitare cessando possunt, nae illi stultissime fecerint, si discrimen adeant supervacaneum. At si hinc Barbarus iam demigret, seque in aliquam aliam immittat provinciam ditionis Augusti, eamque felicissimam, et militari praesidio plane nudam, id probe teneatis, satius omnino esse vitam profundere viriliter quam segniter et citra pugnam retinere. Neque enim id salus, sed proditio iure appellaretur. Quin vos potius Europum advolate: ubi integro collecto exercitu, nos in hostem patratturos confido quidquid Deus annuerit. His lectis duces animos erigunt, et iusto cum paucis ad Hierapolis custodiam relicto, caeteri cum reliquis copiis Europum veniunt.

κα'. Χοσρόης δὲ μαθὼν Βελισάριον παντὶ τῷ στρατῷ P 138
 ἐστρατοπεδεῖσθαι ἐν Εὐρωπῷ, πρόσω μὲν ἐλαύνειν οὐκέτι ἔγνω,
 τῶν δὲ βασιλικῶν γραμματέων ἓνα, Βαρδάνην ὄνομα, δόξαν ἐπὶ
 ξυνέσει πολλὴν ἔχοντα, παρὰ Βελισάριον ἐπεμψε, τὸν στρατη-
 5 γὸν μὲν ὁποῖός ποτε εἶη κατασκευόμενον, τῷ δὲ λόγῳ μεμψόμε-
 νον, ὅτι δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τοὺς πρέσβεις ἐς Πέρσας ἤκι-
 στα πέμψει, ἐφ' ᾧ τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ κατὰ τὰ συγκείμενα πρυ- B
 τανείσωσιν. ὅπερ μαθὼν Βελισάριος ἐποίει τοιαύδε. αὐτὸς μὲν
 ἐξακισχιλίους ἀπολεξάμενος ἄνδρας εὐμήκεις τε καὶ τὰ σώματα
 10 καλοὺς μάλιστα μακρὰν ποῦ ἄποθεν τοῦ στρατοπέδου ὡς κνηγε-
 τήσων ἐστάλη, Διογένην δὲ τὸν δορυφόρον καὶ Ἀδόλιον τὸν
 Ἀκακίον, ἄνδρα Ἀρμένιον γένος, βασιλεῖ μὲν αἰὲν ἐν παλατίῳ τὰ
 ἐς τὴν ἡσυχίαν ὑπηρετοῦντα (σιλεντιαρίους Ῥωμαῖοι καλοῦσιν οἷς
 ἡ τιμὴ αὕτη ἐπίκειται), τότε δὲ Ἀρμενίων τινῶν ἄρχοντα, τὸν
 15 ποταμὸν διαβάντας ξὺν ἵππεῦσι χιλίοις περιέναι τὴν ἐκείνη ἡῶνα C
 ἐκέλευε, δόκησιν αἰὲν παρεχομένους τοῖς πολεμίοις ὡς, ἣν ἐθέλωσι
 τὸν Εὐφράτην διαβάντες ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ὁδῷ ἵέναι, οὐ
 μήποτε ἐπιστρέψουσι. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν.

Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ τὸν πρεσβευτὴν ἄγγιστά ποῦ ἐπέπυστο
 20 εἶναι, καλύβην ἐκ παχειῶν τινῶν σινδόνων πηξάμενος, ἦν δὴ

3. Βαρδάνην] Vulgo Ἀβανδάνην. Banadarem RV. Conf. p. 139 a.
 ibid. ὄνομα A. τοῦνομα P. 5. κατασκευόμενον — ποταμοῦ
 πρὸς τῶν (p. 139 d.) om. AH: ex codice Vaticano supplevit P,
 et vertit RV. 12. αἰὲ] αἰεὶ V. 13. ἐς V. εἰς P. 15. δια-
 βάντας] διαβάντα V. ibid. ἡῶνα] ἡῶνα PV. 16. αἰὲ] αἰεὶ V.

21. Ubi resciit Chosroes Belisarium toto cum exercitu castra ad Europum locasse, longius progredi noluit; sed Abandanem, commendatissimae prudentiae virum, qui unus erat e scribis regiis, ad Belisarium misit, explorandi causa qualis tandem is esset dux: quamvis hanc speciem haberet legatio, ut ille exostularet, quod Iustinianus Aug. legatos, qui ex convento pacem constituerent, in Persidem non destinasset. Qua de re monitus Belisarius ita se comparavit. Delectis sibi virorum millibus sex, qui corporis proceritate et forma praestabant, longe a castris veluti ad venationem processit: et Diogenem praetorianum, Adoliumque Acacii filium natione Armenium, quem in palatio semper Imperator habuerat quietis et silentii ministrum (Silentiariorum Romani vocant quibus impositum hoc nomen est) tunc autem Armeniorum turma ducem illum sequebatur; fluvium traicere cum equitibus mille, itaque ulteriorem ripam obire iussit, ut opinionem praeberent hosti, si in patriam remigrare vellet. Euphrate transito, se nunquam pedem relaturus. Dicto illi audientes fuere.

Cum adventare legatum, ac iam prope esse Belisarius intellexit, composito e crassioribus quibusdam linteis tentorio (vulgo papilionem

πατυλεῶνα καλεῖν νενομίκασιν, ἐκάθητο ἐκεῖ, ὥσπερ ἐν χωρίῳ
 ἐρήμῳ, παραδηλῶν ὅτι δὴ οὐδεμιᾷ παρασκευῇ ἐνταῦθα ἦκοι.
 D τοὺς δὲ στρατιώτας διέταξεν ὧδε. τῆς μὲν καλύβης ἐφ' ἐκάτερα
 Θοῤῃκές τε καὶ Ἰλλυριοὶ ἦσαν, Γότθοι δὲ μετ' αὐτοὺς, καὶ τού-
 των ἐχόμενοι Ἑρουλοὶ, μεθ' οὓς Βανδίλοι τε καὶ Μαυροῖσιοι 5
 ἦσαν, τοῦ τε πεδίου ἐπὶ τὸ πλεῖστον διῆκον. οὐ γὰρ ἐστῶτες
 ἐπὶ χώρας αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἕμενον, ἀλλὰ διεστηκότες τε ἀπ' ἀλλή-
 λων καὶ περιπάτους ποιούμενοι παρέργως τε καὶ ὡς ἥκιστα κατε-
 σπουδυσμένως ἐς τὸν Χοσρόου πρεσβευτὴν ἔβλεπον. εἶχε δὲ αὐ-
 P 139 τῶν οὐδεὶς οὔτε χλαμύδα οὔτε ἄλλην ἐπωμίδα τινὰ, ἀλλὰ χιτῶνας 10
 μὲν λινοῦς καὶ ἀναξυρίδας ἀμπερόμενοι, εἶτα διεζωσμένοι ἐβάδι-
 ζον. εἶχε δὲ τὴν τοῦ ἵππου μάλιστα ἕκαστος, ὄπλον δὲ τῷ μὲν
 ξίφος ἦν, τῷ δὲ πέλεκυς, τῷ δὲ τόξα γυμνά. δόκησίν τε παρεί-
 χοντο ἅπαντες ὅτι δὴ ἀφροντιστήσαντες τῶν ἄλλων ἀπάντων κν-
 νηγετήσκειν ἠπείγοντο. ὁ μὲν οὖν Βαρδάνης Βελισαρίῳ ἐς ὕψιν 15
 ἦκων δεινὰ ποιεῖσθαι τὸν βασιλέα Χοσρόην ἔφη, ὅτι δὴ καθὰ
 ξυνέκειτο πρότερον οὐ πέμψειε παρ' αὐτὸν τοὺς πρέσβεις ὁ Καῖσαρ
 (οὕτω γὰρ τὸν Ῥωμαίων βασιλέα καλοῦσι Πέρσαι) καὶ ἀπ' αὐ-
 τοῦ ὁ Χοσρόης ἠνάγκαστο εἰς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐν ὄπλοις ἦκειν.
 B Βελισάριος δὲ οὔτε κατορθώσας, ἅτε πη ἄγχιστα ἐστρατοπε- 20
 δευμένων βαρβάρων τοσοῦτων πληθους, οὔτε τῷ λόγῳ ἐς ταρα-

1. πατυλεῶνα V et sic scriptum affert Ducangius in Glossario p. 1102. πατυλιῶνα P. papilionem RV. 4. Ἰλλυριοὶ] Ἰλλύριοι PV. 5. Ἑρουλοὶ Maltretet cum RV. ἔλουροι PV. 6. τὸ addidi ex V. 7. αἰεὶ] αἰεὶ V. *ibid.* τε ἀπ' V. τε om. P. 10. χλαμύδα] *Legebatur χλανίδα.* 15. βαρδάνης V. *Banadares* RV. *Ἀβαν- δάνης* P. Conf. p. 138 a. 17. αὐτὸν] αὐτοῦ V. 21. τοσοῦ- των] τοσοῦτον V.

appellant) ibi, tanquam ita ferret desertus locus, consedit, se illuc absque apparatu ullo venisse indicans: milites vero ad hunc modum disposuit. Tentorium dextra ac laeva cingebant Thraces atque Illyrii. Succedebant Gotthi, coniunctique his Eruli: quos Vandali ac Mauri excipiebant. Longe ac late campus obtinebatur. Neque enim iisdem semper vestigiis haerentes stabant; sed sparsi, ambulando varia conficiebant spatia; et in legatum Chosrois, quasi aliud agendo, negligenter contemptisque ora vertebant. Nec laena quisquam nec humerali quopiam amiculo, at lineis duntaxat tunicis braccisque induti omnes et praecincti incedebant. Equestri flagello quisque instructus, armatus hic ense, ille securi, nudo alius arcu, venationis consilium studiumque prae se cuncti ferebant, caeterarum plane rerum securi. Porro Abandanēs, ubi in Belisarii conspectum venit, Regem Chosroem dixit indigne ferre et conqueri, quod Caesar (ita Persae Rom. Imperatorem vocant) ad se, ut prius convenerat, legatos non misisset: coactum ea re Chosroem fines Rom. ingredi armata manu. Hic Belisarius nec vicinia castrorum, in quibus tot erant Barbari, territus, nec illius oratione commotus, sed renidenti

χὴν τῶα κατωστῶς, ἀλλὰ γελῶντί τε καὶ ἀνεμῖνῳ τῷ προσώπῳ ἀμείβεται, „Οὐ ταύτη“ λέγων „ἢ τῷ Χοσρόῳ τανῦν εἰργάσθαι νενομίσται τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, ἦν V 317
 τι ἀντιλέγοιτο σφίσι τε καὶ τῶν πέλυσ τισὶ, προσβέουσι μὲν ἐς
 5 αὐτοὺς πρότερον, ἐπειδὰν δὲ τῶν μετρίων οὐ τύχωσιν, οὕτω δὴ
 πολέμῳ ἐς αὐτοὺς ἴασιν. ὁ δὲ γενόμενος ἐν μέσοις Ῥωμαίοις,
 εἶτα τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης προτείνεται λόγους.“ ὁ μὲν τοσαῦτα
 εἰπὼν τὸν προιβεντὴν ἀπεπέμψατο.

Ὁ δὲ παρὰ Χοσρόῳ γενόμενος παρήγει οἱ ὅτι τάχιστα C
 10 ἀπαλλάσσεισθαι. στρατηγῷ γὰρ ἔφη ἐντυχεῖν ἀνδρειοτάτῳ τε καὶ
 ξυνετωιάτῳ ἀνθρώπων ἀπάντων καὶ στρατιώταις οἴους ἄλλους
 αὐτὸς οὐ πώποτε εἶδεν, ὧν δὴ τὴν εὐκοσμίαν θαυμάσειε μάλιστα
 πάντων, εἶναι τε οἶκ ἐξ ἀντιπάλου τοῦ κινδύνου αὐτῷ τε καὶ Βε-
 λισαρίῳ τὴν ἀγωνίαν, διαφέρειν δὲ, ὅτι νικήσας μὲν αὐτὸς τὸν
 15 Καίσαρος νικήσει δοῦλον, ἤσσηθεις δὲ, ἂν οὕτω τύχοι, μέγα τι
 αἰσχος τῇ τε βασιλείᾳ πορίσεται καὶ τῷ Περσῶν γένει, καὶ Ῥω-
 μαῖοι μὲν νεικημένοι ῥαδίως ἂν ἔν τε ὀχυρώμασι καὶ γῆ τῇ αὐτῶν
 διασώζοιτο. αὐτῶν δὲ, ἦν γέ τι ἐναντίωμα ξυμβαίη, οὐδ' ἂν
 ἄγγελος διαφύγοι ἐς τὴν Περσῶν χώραν. ταύτη ὁ Χοσρόης ἀνα- D
 20 πεισθεὶς τῇ ὑποθήκῃ ἀναστρέφειν μὲν ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἐβού-
 λετο, ἀμηχανία δὲ πολλῇ εἶχετο. τὴν τε γὰρ διάβασιν τοῦ πο-
 ταμοῦ πρὸς τῶν πολεμίων φυλάσσεισθαι ᾤετο καὶ ὁδῷ τῇ αὐτῇ,
 ἐρίμῳ ἀνθρώπων πάντιάπασιν οὔσῃ, ὀπίσω ἀπελαύνειν οὐχ οἶός

11. ξυνετωιάτῳ V. συνετωιάτῳ P.

exprorectoque ore respondens; Non ea, inquit, ratione, quam sequitur modo Chosroes, geri res ab hominibus solent. Nam alii quidem, si quam habent cum finitimis litem, missa ad eos legatione, cum aequas conditiones non obtinuerint, tum demum arma ipsis inferunt. Ille autem, posteaquam in medios Romanos perrupit, colloquium pacificatorium offert. Nec plura fatus, legatum remisit.

Ille ad Chosroem reversus, maturare reditum suavit, affirmans se egisse cum Duce, qui mortalibus omnibus fortitudine et prudentia antecelleret, ac milites nactus, quales ipse nunquam vidisset, quorum speciem et compositionem praestantem summe esset miratus: caeterum non esse ipsi cum Belisario diuicationem propositam pari sorte et conditione: hoc nempe intercedere discrimen, quod ipse quidem si foret victor, servum Caesaris vinceret; sin forte profligaretur, maiestati regiae et Persarum nationi probrum ingens asferret: ac Romani quidem fusi, in munimentis et regno suo salutem facile inuenirent; sibi vero si quid adversi contingeret, ne nuntius quidem evadere in Persidem posset. Ea Chosroes admonitione pervictus, optabat sane reditum; haerebat tamen inops consilii, cum ab hoste transitum fluminis obsideri putaret, neque eadem via reverti idcirco posset, quod illa humano cultu prorsus vacabat, res-

τε ἦν, ἐπεὶ ἅπαντα σφῶς τὰ ἐπιτήδεια ἤδη ἐπιλελοίπει, ἄπερ τὰ πρότερα ξὺν αὐτοῖς ἔχοντες ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλον. τέλος δὲ πολλὰ λογισαμένῳ ξυμφορώτατόν οἱ ἔδοξεν εἶναι μάχῃ διακινδυνεύσαντι ἐς γῆν τε τὴν ἀντιπέρας ἤκειν καὶ διὰ χώρας πᾶσιν εὐθηνούσης τοῖς ἀγαθοῖς τὴν πορείαν ποιήσασθαι. Βελισάριος 5

P 140 σιν Χοσρόῃ ἀναχαιτίζειν ποτὲ ἱκαναὶ εἶναι· ὅ τε γὰρ ποταμὸς πολλαχῇ τῶν ταύτῃ χωρίων ναοὶ διαβατὸς ὧν ἐπὶ πλεῖστον τυγχάνει καὶ κρεῖσσον ἢ ἄλλως τὸ Περσῶν στράτευμα ἢ πρὸς πολέμιον ὀλίγων τινῶν τῆς διαβάσεως ἀποκεκλειῶσθαι· τοῖς δὲ ἀμφὶ Διογένην 10 τε καὶ Ἀδόλιον σὺν τοῖς χιλοῖς ἐπέστελλε τὰ πρῶτα προΐεναι τὴν ἐκείνῃ ἀκτὴν, ὅπως δὴ ἐς ταραχὴν ἀγασίᾳ τινὶ τὸν βάρβαρον καταστήσονται. ὕπερ δεδιξάμενος, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἔδεισε μὴ τι αὐτῷ ἐμπόδισμα εἴη ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ῥωμαίων γῆς. λόγου δὲ οἱ πολλοὶ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι ἐξελάσαι ἐνθὲνδε τὸν 15

B Χοσρόου στρατὸν, οὐδεμιᾷ κινδυνεύσαντι μάχῃ πρὸς μυριάδας βαρβάρων πολλὰς ξὺν στρατιώταις λίαν τε ὀλίγοις· οἷσι καὶ ἀτε-

H 77 χνῶς κατεπτηχόσι τὸν Μήδων στρατὸν. διὸ δὲ ἐκέλευε Διογένην τε καὶ Ἀδόλιον ἡσυχῇ μένειν.

Ὁ γοῦν Χοσρόης γέφυραν σὺν πολλῶ τάχει πηξόμενος ποταμὸν Εὐφράτην ἐκ τοῦ αἰγινίδιον διέβη παντὶ τῷ στρατῷ. Πέρ-

1. ἐπιλελοίπει L. ἐπελελοίπει P. 2. ἐσέβαλλον] ἐσέβαλον L.
 13. καταστήσονται] καταστήσονται L. ibid. ὕπερ H. ὄνπερ HmP. ibid. δ. δεδιξάμενος] δειδιξάμενος L corr. ibid. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 14. τι om. L. 15. δέ οἱ] τέ οἱ L.

que cibaria iam omnino Persas defecerat, qua ante instructi Romanorum terras intrarant. Re multum et diu cogitata, visum tandem est optimum factu, tentare ferro et vi viam sibi facere in oram oppositam, perque regionem commodis omnibus affluentem habere iter. Nec Belisarium praeteribat, ne centena quidem hominum millia ad Chosroem transmissione prohibendum sufficere. Nam ibi fluvius per longissimum tractum pluribus in locis traieci navigiis potest. Sed haec praecipua causa, quod exercitus Chosrois validior erat, quam ut hostiles copiolae illi transitum intercluderent. Quare Diogeni et Adolio per literas mandavit, quamprimum cum illis suis mille adversa ripa decederent, ut incerti consilii obscuritate torbarent Barbarum: quem cum, ut dicebam, terruisset, ne quid eum in Romano solo teneret verebatur. Enimvero operae pretium esse iudicabat exercitum Chosrois depulisse, vitata certaminis alea, cum multis Barbarorum myriadibus ineundi a militibus oppido paucis et Medorum vires pertimescentibus: propterea Diogeni atque Adolio nihil ut moverent praecepit.

Itaque Chosroes ponte mira celeritate compacto, Euphratem subito cum universo exercitu transgressus est. Et vero Persae fluvios omnes

σαις γὰρ πόνω οὐδενὶ διαβατοὶ εἰσι ποταμοὶ ἄπαντες, ἐπεὶ αὐτοῖς
 ὁδοῦ ἰοῦσιν ἀγχιτροειδῆ σιδήρια ἐν παρασκευῇ ἔστιν, οἷς δὴ ξύλα
 μικρὰ ἐς ἄλληλα ἐναρμόζοντες γένηραν αὐτοσχεδιάζουσιν ἐκ τοῦ
 παραντίκα ὅπη ἂν σφίσι βουλομένοις εἴη. ἐπεὶ δὲ τάχιστα γέγο-
 5 νεν ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ, πέμψας παρὰ Βελισάριον αὐτὸς μὲν C
 Ῥωμαίοις κεχαρισθαι τοῦ Μίδων στρατοῦ τὴν ἀναχώρησιν ἔφα-
 σκε, προσδέχεσθαι δὲ τοὺς παρ' αὐτῶν πρέσβεις, οὓς σφίσι
 παρέσεσθαι οὐκ ἐς μακρὰν ἄξιον εἶναι. Βελισάριος δὲ παντὶ καὶ
 αὐτὸς τῷ Ῥωμαίων στρατῷ τὴν Ἐυφράτην ποταμὸν διαβάς παρὰ
 10 Χοσρόην εὐθὺς ἐπέμψεν. οἱ, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν ἴκοντο, πολλὰ
 τῆς ἀναχωρήσεως ἐπαινέσαντες πρέσβεις ἐς αὐτὸν ἤξιεν παρὰ βα-
 σιλείως αὐτίκα δὴ μάλα ὑπέσχοντο, οἱ δὲ τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυγ-
 κείμενα πρότερον ἔργῳ ἐπιτελῆ πρὸς αὐτὸν θήσονται. ἤξιόν δὲ
 διὰ Ῥωμαίων, ἅτε φίλων αὐτῷ, τῇ πορείᾳ χρῆσθαι. ὁ δὲ καὶ
 15 ταῦτα ἐπεδέχτο ἐπιτελέσειν, εἴ τινα οἱ δοῖεν τῶν δοκίμων ἐν D
 ὁμήρων λόγῳ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ, ἐφ' ᾧ τὰ ξυγκείμενα πρά-
 ξουσιν. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις παρὰ Βελισάριον ἐπανήκοντες τοὺς
 Χοσρόου λόγους ἀπήγγελλον, ὁ δὲ ἐς τὴν Ἐδεσσαν ἀφικόμενος V 318
 Ἰωάννην τὸν Βασιλείου παῖδα, γένει τε καὶ πλούτῳ πάντων τῶν
 20 Ἐδεσησίων διαφανέστατον, ὄμηρον τῷ Χοσρόῃ οὔτι ἐκούσιον εὐ-
 θὺς ἐπέμψεν. Ῥωμαῖοι δὲ Βελισάριον ἐν εὐφημίαις εἶχον, μᾶλ-
 λὸν τε σφίσι ὁ ἀνήρ ἐν τοίτῳ εὐδοκιμῆσαι τῷ ἔργῳ ἐδόκει ἢ ὅτε

3. μικρὰ ἐναρμόζοντες LHm. μακρὰ ἀρμόζοντες HP. 10. ἴκον-
 το L ἦκοντο P. 17. τοὺς] τοῦ L. 18.20. Ἐδεσσαν] Ἐδεσσαν
 P et Ἐδεσησίων. 20. οὔτι: L. οὔτι P.

nullo negotio transmittunt. Cum enim iter faciunt, in bellico instru-
 mento uncas ferreas paratas habent; quibus tigna aptantes, ubivis pon-
 tem ex tempore construunt. Statim ut ad ulteriorem continentem evasit
 Chosroes, Belisario misit, se, Romanis gratificandi causa, Medorum co-
 pias retraxisse: expectare ab ipsis legatos, sique ut brevi afflorent con-
 sentaneum esse. Similiter Belisarius Euphratem copias omnes Romanas
 traduxit, et ad Chosroem oratores extemplo misit: qui cum ad eum
 pervenissent, ipsi ob reditum ample laudato promiserunt, Imperatoris
 legatos primo quoque tempore affore, ut priora pacis conventa rata facerent
 atque implerent. Rogarunt insuper, iter haberet amice per Ro-
 manorum, quippe amicorum, terras. Quod etiam ille se facturum rece-
 pit, si quem e primoribus obsidem darent, quo sanciretur promissi fides,
 et ipsos pactioni satis facturos constaret. Reversi oratores ad Belisa-
 rium, Chosrois verba retulere. Is vero postquam Edessam pervenit,
 Ioannem Basilli filium, splendore generis opibusque clarissimum Edesse-
 norum, quamvis invitum, misit obsidem Chosroi. Iam Belisarii nomen
 per ora Romanorum volitabat: quibus illo eo facto gloriam adeptus maio-

Γέλιμερα δορυάλωτον ἢ τὸν Οὐίτιγιν ἐς Βυζάντιον ἦνεγκεν. ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς λόγον καὶ ἐπαίνου πολλοῦ ἄξιον, πεφοβημένων μὲν κὰν τοῖς ὀχυρώμασι κρυπτομένων Ῥωμαίων ἀπάντων, Χοσ-
 P 141 ρόου δὲ στρατῷ μεγάλῳ ἐν μέσῃ γεγονότος Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἄνδρα στρατηγὸν ξὺν ὀλίγοις τισὶ δρόμῳ ὄξει ἐκ Βυζαντίου μεταξὺ 5 ἦκοντα ἀπ' ἐναντίας τοῦ Περσῶν βασιλέως στρατοπεδεύσασθαι, Χοσρόην δὲ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου, ἢ τὴν τύχην ἢ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς δείσαντα ἢ καὶ τισιν ἐξαπατηθέντα σοφίσμασιν, ἐπίπροσθε μηκέτι χωρῆσαι, ἀλλὰ τῷ μὲν ἔργῳ φυγεῖν, λόγῳ δὲ τῆς εἰρήνης ἐφίεσθαι. 10

Ἐν τούτῳ δὲ Χοσρόης ἀλογήσας τὰ ὁμολογημένα Καλλίνικον πόλιν οὐδενὸς τὸ παράπαν ἀμυνομένου εἶλε. ταύτης γὰρ τὸν περίβολον ὄρωντες Ῥωμαῖοι σαθρόν τε καὶ εὐάλωτον παντάπασιν ὄντα, μοῖραν αὐτοῦ ἀεὶ καθαιροῦντές τινα, νέμειν τινὶ ἀνενοῦντο
 B οἰκοδομίᾳ. τότε γοῦν μέρος τι αὐτοῦ καθελόντες, οὐπω δὲ τὸ 15 λειπόμενον τοῦτο δειμάμενοι, ἐπειδὴ τοὺς πολεμίους ἀγχιστά πη ἐπύθοντο εἶναι τῶν χρημάτων ὑπεξαγαγόντες τὰ τιμιώτατα, οἱ μὲν εὐδαίμονες αὐτῆς τῶν οἰκητόρων ἐς ἕτερα ἄττα ὀχυρώματα ἀπεχώρησαν, οἱ δὲ λοιποὶ στρατιωτῶν χωρὶς αὐτοῦ ἔμειναν. καὶ γεωργῶν δὲ πάμπολύ τι χρῆμα ἐνταῦθα ξυνειλέχθαι ξυνέβη. οὗς 20 δὴ ὁ Χοσρόης ἀνδραποδίσας ἅπαντα ἐς ἔδαφος καθεῖλεν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον τὸν ὀμηρον Ἰωάννην δεξιόμενος ἀπεχώρησεν εἰς τὰ πατρίαι ἦθη.

1. Οὐίτιγιν] Ιούτιγιν A. Ιούτιγιν H. 21. ἅπαντα] ἅπαν HL.
 22. δὲ] τε L.

rem videbatur, quam cum captivum Gelimerem aut Vittigin Byzantium deportavit. Et certe digna res existimatione erat ac laude amplissima, cum Romani in munimenta abditi omnes trepidarent, et Chosroes ingenti succinctus exercitu in Romanum Imperium penetrasset, tunc Magistrum militum Byzantio cum paucis raptim profectum, castra opposuisset Persarum Regi, ac repente Chosroem, seu fortunam viri, seu virtutem veritum, sive etiam callidis quibusdam inventis circumscriptum, haud processisse ultra; sed verbo mentientem studium pacis, re ipsa fugam cepisse.

Interea Chosroes, exuta promissi fide, Callinicum urbem, omnino indefensam, cepit. Etenim Romani cum eius muros ruinosos esse et expugnari posse facile viderent, non cessabant partem illorum demoliri aliquam, ac nova subinde structura instaurare. Tunc igitur parte diruta, necdum reparata labe, ubi hostem appropinquare auditum est, cives opulenti, quae habebant pretiosissima, secum exportantes, in alia quaedam munita loca migrarunt: reliqui a militibus inopes ibi remanserunt. Eodem plurima agricolarum turba confluxerat, quibus Chosroes servituti addictis, omnia solo aequavit: nec multo post Ioanne obside recepto, remeavit in patriam.

Ἀρμένιοί τε, οἱ τῷ Χοσρόῳ προσκεχωρηκότες, τὰ πιστὰ πρὸς Ῥωμαίων λαβόντες ἕν τῷ Βασσάκῃ ἐς Βυζάντιον ἤλθον. C ταῦτα μὲν ἐν τῇ τρίτῃ Χοσροῦ ἐσβολῇ Ῥωμαίοις γενέσθαι ξυνέβη, καὶ Βελισάριος βασιλεὺς ἐς Βυζάντιον ἤλθε μετὰπεμπτος, 5 ἐφ' ᾧ ἐς Ἰταλίαν εὐθὺς σταλήσεται, πονηρῶν ἤδη παντάπασι τῶν ἐκείνη πραγμάτων Ῥωμαίοις ὄντων.

κβ'. Ὑπὸ δὲ τούτους τοὺς χρόνους λοιμὸς γέγονεν, ἐξ οὗ D δὴ ἅπαντα ὀλίγου ἐδέξασε τὰ ἀνθρώπεια ἐξίτηλα εἶναι. ἅπασι μὲν οὖν τοῖς ἐξ οὐρανοῦ ἐπισκῆπτουσιν ἴσως ἂν καὶ λέγοιτο τις ἕπ' 10 ἀνδρῶν τολμητῶν αἰτίου λόγος, οἷα πολλὰ φιλοῦσιν οἱ ταῦτα δεινοὶ αἰτίας τερατεύεσθαι οὐδαμῇ ἀνθρώπῳ καταληπτὰς οὔσας, φυσιολογίας τε ἀναπλάσσειν ὑπερορίους, ἐξεπιστάμενοι μὲν ὡς λέγουσιν οὐδὲν ἕγιές, ἀποχορῆν δὲ ἠγούμενοι σφίσιν, ἣν γε τῶν ἐν- 15 τυγχανόντων τινὰς τῷ λόγῳ ἐξαπατήσαντες πείσωσι. τούτῳ μὲν τοι τῷ κακῷ πρόφασιν τινα ἢ λόγῳ εἰπεῖν ἢ διανοίᾳ λογίσασθαι μηχανή τις οὐδεμία ἐστὶ, πλήν γε δὴ ὅσα ἐς τὸν θεὸν ἀναφέρε- P 142 σθαι. οὐ γὰρ ἐπὶ μέρους τῆς γῆς οὐδὲ ἀνθρώπων τισὶ γέγονεν H 78 οὐδέ τινα ὥραν τοῦ ἔτους ἔσχεν, ὅθεν ἂν καὶ σοφίσματα αἰτίας εἶρεσθαι δυνατὰ εἶη, ἀλλὰ περιεβάλλετο μὲν τὴν γῆν ξύμπασαν, 20 βίους δὲ ἀνθρώπων ἅπαντας ἐβλαψε, καίπερ ἀλλήλων ἐς τὸ ἐναντίον παρὰ πολὺ διαλλάσσοντας, οὔτε φύσειώς τινοσ οὔτε ἡλικίας φεισάμενον. εἴτε γὰρ χωρίων ἐνοικήσεις εἴτε νόμῳ διαίτης, ἢ

5. πονηρῶν] πονήρων P. *ibid.* παντάπασι L. παντάπασιν P.
21. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

Tunc Armenii, qui ad Chosroem desciverant, fide publica a Romanis accepta, cum Bassace venerunt Byzantium. Atque haec quidem Romanis contigerunt in tertia Chosrois irruptione. Belisarium vero Augustus Byzantium revocavit, profecturum continuo in Italiam, ubi Romana res iam prorsus collabebatur.

22. Sub idem tempus orta est pestilentia, quae cultum et genus humanum tantum non abolevit omnino. Ac forte praefidenti ingenio viri ad ea, quae de caelo fluunt occulte, illius originem revocabunt. Et vero saepe amant, qui harum rerum peritiam profitentur, causas humanae menti plane incomprehensibiles memorare insigni vaniloquentia, et quosdam de natura sermones peregrinos confingere haud ignari quidem dicere se nihil sani, contenti vero, si nonnullis et vulgo fucum fecerint oratione sua. Profecto causa eiusce morbi nulla praeter Deum nec dici potest nec cogitari. Neque enim una in parte terrarum, non in unum quoddam hominum genus, non certo anni tempore grassatus est: unde posset speciosius peti et captiosior probabilitas causae; sed Orbem universum pervagatus, cuiuscunque generis homines, quamvis inter se diversissimos, foede attigit, nulli sexui, nulli parcens aetati. Nam sive

φύσεως τρόπῳ, ἢ ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ἄλλῳ ὅτῳ ἀνθρώπων ἀν-
 θρωποι διαφέρουσιν, ἐν ταύτῃ δὴ τῇ νόσῳ τὸ διαλλάσσον οὐδὲν
 ὤνησεν. ἐπέσκηψε δὲ τοῖς μὲν ὥρα θέρους, τοῖς δὲ χειμῶνι,
 V 319 τοῖς δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους καιρούς. λεγέτω μὲν οὖν ὡς πη ἔκα-
 B στος περὶ αὐτῶν γινώσκει καὶ σοφιστῆς καὶ μετεωρολόγος, ἐγὼ δὲ 5
 ὄθεν τε ἤρξατο ἡ νόσος ἦδε καὶ τρόπῳ δὴ ὅτῳ τοὺς ἀνθρώπους
 διέφθειρεν ἐρῶν ἔρχομαι.

Ἦρξατο μὲν ἐξ Αἰγυπτίων οἳ ᾤκηται ἐν Πηλουσίῳ. γε-
 νομένη δὲ δίχα πῆ μὲν ἐπὶ τε Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς ἄλλης Αἰ-
 γύπτου ἐχώρησε, πῆ δὲ ἐπὶ Παλαιστίνους τοὺς Αἰγυπτίους ὁμό- 10
 ρους ἦλθεν, ἐντεῦθεν τε κατέλαβε τὴν γῆν σύμπασαν, ὁδῶ τε
 αἰεὶ προϊοῦσα καὶ χρόνοις βαδίζουσα τοῖς καθήκουσιν. ἐπὶ ῥητοῖς
 γὰρ ἐδόκει χωρεῖν καὶ χρόνον τακτὸν ἐν χώρᾳ ἐκάστη διατριβὴν
 ἔχειν, ἐς οὐδένας μὲν ἀνθρώπων παρέργως τῷ φθόρῳ χωρμένη,
 σκεδαννυμένη δὲ ἐφ' ἐκάτερα μέχρι ἐς τὰς τῆς οἰκουμένης ἔσχα- 15
 C τιάς, ὡσπερ δεδοικυῖα μή τις αἰτὴν τῆς γῆς διαλάθοι μυχός.
 οὔτε γὰρ νῆσόν τινα ἢ σπήλαιον ἢ ἀκρόρειαν ἐλίπετο ἀνθρώ-
 πους οἰκίτορας ἔχουσαν· ἦν δὲ πού τινα καὶ παρήκατο χώραν,
 ἢ μὴ ψαύουσα τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων ἢ ἀμωσγένως αὐτῶν ἴψα-
 μένη, ἀλλὰ χρόνῳ τῷ ὑστέρω αὐθις ἐνταῦθα ἐπανιοῦσα τῶν μὲν 20
 περιοίκων, οἷς δὴ πικρότατα ἐπέσκηψε πρότερον, οὐδαμῶς ἤψα-
 το, τῆς δὲ χώρας ἐκείνης οὐ πρότερον ἀπέστη ἕως τὸ μέτρον ὀρ-
 θῶς καὶ δικαίως τῶν τετελευτηκότων ἀπέδωκεν, ὡσπερ καὶ τοῖς

2. τῇ add. L. 9. τῆς add. L. 15 τὰς om. L. 18. παρή-
 κατο] παρήκασε AH: illud Hmlm. παρήκατε L. Fort. παρήκε.

habitatione, seu lege victus, seu indole, seu studiis, sive alia demum re
 quapiam inter se different; regnante hac lue, nihil id discrimen iuva-
 bat. Atque hos aestate, illos hieme, alios aliis invasit temporibus. De
 his porro sophista disserat, hac pronuntiet meteorologus, pro suo quis-
 que sensu: ego vero unde haec pestilentia coeperit, et quo modo mortales
 extinxerit, declarare aggredior.

Ab Aegyptiis orta est, Pelusii incolis: unde bifariam didita, hac
 Alexandriam et reliquam Aegyptum pervasit; illac in Palaestinam Aegy-
 pto conterminam diffusa, inde totum Orbem occupavit, semper progrediens
 cursu certis temporis spatiis definito. Etenim certa lege procedere,
 statumque dierum intervallum unaquaque in regione exigere vide-
 batur, in neminem virus obiter exerens, et hinc inde ad extremas Orbis
 oras dimanans, quasi vereretur, ne quem terrarum angulum ac recessum
 praeteriret imprudens. Nam neque insula ulla, nec spelunca, nec montis
 vertice, ubi sedem homines haberent, abstinuit. Si quem locum
 transiluit, vel minime, vel leviter tactis incolis, eo postmodum regressa,
 vicinis, in quos antea desaevierat, intactis, inde non prius discessit,
 quam iustum numerum explevit funerum, pro portione ac modo cladis,

ἀμφ' αὐτὴν ὤκημένοις χρόνῳ τῷ προτέρῳ διεφθάρθαι τετύχηεν.
 ἀρξάμενη δὲ αἰεὶ ἐκ τῆς παραλίας ἢ νόσος ἦδε οὕτω δὴ ἐς τὴν με-
 σόγειον ἀνέβαινε χώραν. δευτέρῳ δὲ ἔτει ἐς Βυζάντιον μεσοῦν- D
 τος τοῦ ἤρος ἀφίκετο, ἔνθα καὶ ἐμέ οἱ ἐπιδημεῖν τρηικαῦτα ξυ-
 5 ἔβη. ἐγένετο δὲ ὧδε. γάσματα δαιμόνων πολλοῖς ἐς πῦσαν
 ἀνθρώπων ἰδέαν ὤφθη, ὅσοι τε αὐτοῖς παραλίπτοιεν, παῖσθαι
 ὄντο πρὸς τοῦ ἐντιχόντος ἀνδρός, ὅπη παρατύχοι τοῦ σώματος,
 ἅμα τε τὸ γάσμα ἐώρων καὶ τῇ νόσῳ αὐτίκα ἠλίσκοντο. κατ'
 ἀρχὰς μὲν οὖν οἱ παραπεπτωκότες ἀποτρέπεσθαι αὐτὰ ἐπειρῶντο,
 10 τῶν τε ὀνομάτων ἀποστοματίζοντες τὰ θεϊότατα καὶ τὰ ἄλλα ἐξο-
 σιούμενοι, ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο, ἦννον μέντοι τὸ παράπαν
 οὐδέν, ἐπεὶ κὰν τοῖς ἱεροῖς οἱ πλείστοι καταφείγοντες διεφθεί- P 143
 ροντο. ἕστερον δὲ οὐδὲ τοῖς φίλοις καλοῦσιν ἐπακούειν ἤξιουν,
 ἀλλὰ καθείρξαντες αὐτοὺς ἐν τοῖς δωματίοις, ὅτι δὴ οὐκ ἐπαίτιεν
 15 προσεποιοῦντο, καίπερ ἀρασσομένων αὐτοῖς τῶν θυρῶν, δειμαί-
 νοντες δηλονότι μὴ δαιμόνων τις ὁ καλῶν εἴη. τισὶ δὲ οὐχ οὕτως
 ὁ λοιμὸς ἐπέσκηψεν, ἀλλ' ὕψιν ὀνείρου ἰδόντες ταῦτ' οὕτω πρὸς
 τοῦ ἐπιστάντος πάσχειν ἐδόκουν, ἢ λόγον ἀκούειν προλέγοντος
 σφίσι δὴ ἐς τῶν τεθνηξομένων τὸν ἀριθμὸν ἀνάγραπτοι εἶεν.
 20 τοῖς μέντοι πλείστοις οὔτε ἕπαρ οὔτε ὄναρ αἰσθημένοις τοῦ ἐσο-
 μένου εἶτα τῇ νόσῳ ξυνέβη ἀλῶναι. ἠλίσκοντο δὲ τρόπῳ τοιαῦδε.
 ἐπίρρεσσον ἄφνω, οἱ μὲν ἐξ ἕπνου ἐγγεγεμμένοι, οἱ δὲ περιπάτους

4. ἤρος] ἤρους P. 14. αὐτοῖς] αὐτοῦς L. 17. ἐπέσκηψεν]
 ἐπεγένετο (γρ. ἐπέσκηψε) A. „ἐπεγένετο Reg.“ MALT. 20. οὐ-
 τε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

quam accolis tempore superiori intulerat. Semper autem incipiens ab ora
 maritima, in mediterraneas plagas serpebat. Altero demum anno, adulto
 vere, Byzantium pervenit: ubi forte eodem ego, quo illa, tempore ver-
 satus sum. Ita vero nascebatur. Multis apparebant spectra daemonum
 induta quavis hominum forma. Quicumque in illa inciderent, aliqua in
 parte corporis, modo hac, modo illa, a viro obvio perculti se existima-
 bant: simul autem spectrum considerant, morbo corripiebantur. Atque ini-
 tio quidem quibus occurrebant eiusmodi simulacra, illi divinissimorum
 imploratione nominum, et sedula, quoad quisque poterat, expiatione, ea
 conabantur avertere; sed frustra, cum plurimi vel in templis, in quae
 perfugiebant, animam agerent. Deinde alii in cubicula se concludentes,
 ne amicos quidem auscultare compellantes volebant, et quamvis fores
 comminuerentur pulsando, nihil se exaudire simulabant, timentes scilicet
 ne ab aliquo daemone vocarentur. Quidam non ita pestem concipiebant:
 verum obiecto secundum quietem viso, eadem illa ab astante inflicta pati,
 vel audire vocem sibi videbantur, quae ipsos in moriturorum numerum
 ascriptos praenuntiabat. Plerisque, nullo nec in vigilia nec in somnis
 accepto viso, futuri indice, morbus incessebat hoc fere modo. Febrie-
 bant repente, hi quidem statim ab excusso somno, illi inambulando, alii

- B** ποιούμενοι, οἱ δὲ ἄλλο ὅ τι δὴ πράσσοντες. καὶ τὸ μὲν σῶμα οὔτε τι διήλασσε τῆς προτέρας χροιάς οὔτε θερμοὺν ἦν, ἄτε πυρετοῦ ἐπιπεσόντος, οὐ μὴν οὐδὲ φλόγῳσις ἐπεγίνετο, ἀλλ' οὕτως ἀβληχρὸς τις ἐξ ἀρχῆς τε καὶ ἄχρις ἐσπέρας ὁ πυρετὸς ἦν ὥστε μήτε τοῖς νοσοῦσιν αὐτοῖς μήτε ἰατρῶν ἄπτομένῳ δόκησιν κινδύ- 5 νου παρέχεσθαι. οὐ γὰρ οὖν οὐδέ τις τελευτῶν τῶν περιπεπτωκότων ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν. ἡμέρᾳ δὲ τοῖς μὲν τῇ αὐτῇ, τοῖς δὲ τῇ ἐπιγενομένῃ, ἑτέροις δὲ οὐ πολλαῖς ὕστερον βουβῶν ἐπῆροτο, οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἐνθα καὶ τὸ τοῦ σώματος μόριον, ὃ δὴ τοῦ ἥτρου ἐνερχθέν ἐστι, ἀλλὰ καὶ τῆς μασχάλης ἐντὸς, ἐνίοις δὲ καὶ 10
- C** παρὰ τὰ ὅτα καὶ ὅπου ποτὲ τῶν μερῶν ἔτυχε.

- Τὰ μὲν οὖν ἄχρι τοῦδε πῦσιν ὁμοίως σχεδόν τι τοῖς τῇ νόσῳ ἄλισκομένοις ξυνέβαινε· τὰ δὲ ἐνθένδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν πότε- 15
- H** 79 ρον ἐν τῷ διαλλάσσοντι τῶν σωμάτων καὶ ἡ διαφορὰ τῶν συμπίπτοντων ἐγίνετο, ἢ ὅπη ποτὲ βουλομένῳ εἴη τῷ τὴν νόσον ἐπα- 15 γαγόντι. ἐπεγίνετο γὰρ τοῖς μὲν κῶμα βαθύ, τοῖς δὲ παραφροσύνη ὀξεία, ἐκάτεροί τε τὰ πρὸς τὴν νόσον ἐπιτηδείως ἔχοντα
- V** 320 ἔπασχον· οἷς μὲν γὰρ τὸ κῶμα ἐπέκειτο, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν εἰωθότων σφίσιν ἐς αἰὲ καθεύδειν ἐδόκουν. καὶ εἰ μὲν τις αὐτῶν ἐπιμελοῖτο, μεταξὺ ἡσθιον, τινὲς δὲ καὶ ἀπημελημένοι 20
- D** ἀπορία τροφῆς εὐθὺς ἔθνησκον. οἱ μέντοι τῷ τῆς παραφροσύ-

5. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P. 10. Post ἐνερχθέν ἐστι lege-
bantur uncis inclusa βουβῶν κέκληται. 11. μερῶν Hoeschelius.
Legebatur μερῶν. 13. ξυνέβαινε A. ξυνέβη P. „ξυνέβαινε
Reg.“ MALT. 20. ἐπιμελοῖτο A. ἐπιμελεῖτο P.

aliud agendo quidpiam. Colore nihil mutato pristino corpus non ut febrī correptum calebat: nulla existebat inflammatio: sed a mane usque ad vesperum febris adeo lenis erat, ut nec aegrotis ipsis, adeoque nec medico pulsum exploranti, periculi opinionem praeberet. Nec sane quisquam eorum, qui in morbum delapsi fuerant, illo periturus videbatur. Die autem his eodem ipso, illis postero, aliis haud multis post, nascebatur ac tumescebat bubo, non ea solum in parte corporis quae imo ventri subest et inguen dicitur, sed in axillae etiam sinu: post aures quoque nonnullis: quacunquē demum in parte femorum.

Morbum contrahentibus haec pari fere modo accidebant, quae hactenus commemoravi. In sequentibus illud expedire non possum, diversane ex habitudine corporum, an ex arbitrio solo auctoris morbi oriretur eorum diversitas, quae morbo accedebant. Gravi veterno alii, alii peracri amentia capti, utrique his congrua patiebantur. Siquidem veterno pressi, dormire semper videbantur, rerum oblitī omnium, quibus assueverant. Si quis aderat, qui eorum valetudini daret operam, cibum interdum capiebant cura destituti, brevi tempore inedia necabantur. Lymphatici

της ἀλόντες κακῶ ἀγροπνία τε καὶ φαντασία πολλῇ εἶχοντο, καὶ
 τινες ὑποπιεύοντες ἐπιέναι σφίσιν ὡς δὴ ἀπολοῦντας ἐς ταραχὴν
 τε καθίσταντο καὶ ἀναβοῶντες ἑξαίσιον οἶον ἐς φρυγὴν ὄρηητο.
 οἱ τε αὐτοὺς θεραπεύοντες καμᾶτω ἀπαύστῳ ἐχόμενοι τὰ ἀνήκε-
 5 στα ἐς αἰὲ ἔπασχον. διὸ δὴ ἅπαντες αὐτοὺς οὐχ ἤσσαν ἢ τοὺς
 πονουμένους ὠκτιζόντο, οὐχ ὅτι τῷ λοιμῷ ἐπιέζοντο ἐκ τοῦ προσί-
 ναι (οὔτε γὰρ ἰατρῶ οὔτε ἰδιώτῃ μεταλαχεῖν τοῦ κακοῦ τοῦδε
 τῶν νοσοῦντων ἢ τῶν τετελευτηκότων ἀπομένῳ ξυνέβη, ἐπεὶ
 πολλοὶ μὲν αἰὲ καὶ τοὺς οὐδὲν σφίσι προσήκοντας ἢ θάπτοντες ἢ
 10 θεραπεύοντες ταύτῃ δὴ τῇ ὑπουργίᾳ παρὰ δόξαν ἀντεῖχον, πολ- P 144
 λοι δὲ τῆς νόσου ἀπροφασίστως αὐτοῖς ἐπιπεσοῦσης εὐθύς
 ἔθνησκον), ἀλλ' ὅτι τάλαιπωρία πολλῇ εἶχοντο. ἔκ τε γὰρ τῶν
 στρωμάτων ἐκπίπτοντας καὶ καλινδουμένους ἐς τὸ ἔδαφος ἀντικα-
 θίστων αὐθις καὶ ῥίπτειν σφᾶς αὐτοὺς ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐφιεμέ-
 15 νους ὠθοῦντές τε καὶ ἀνθέλκοντες ἐβιάζοντο. εἰς ὕδωρ τε οἷς
 παρατίχοι ἐμπεσεῖν ἤθελον οὐ δὴ οὐχ ὅσον τοῦ ποτοῦ ἐπιθυμία
 (ἐς γὰρ θάλασσαν οἱ πολλοὶ ὄρηητο), ἀλλ' αἴτιον ἦν μάλιστα
 ἢ τῶν φρενῶν νόσος. πολλὰ δὲ αὐτοῖς καὶ περὶ τὰς βρώσεις ἐγέ-
 νειτο πόνος. οὐ γὰρ εὐπειῶς προσίεντο ταύτας. πολλοὶ τε ἀπο-
 20 ρία τοῦ θεραπεύοντος διεφθάρησαν, ἢ λιμῷ πιεζόμενοι, ἢ ἀφ' B
 ὑψηλοῦ καθιέντες τὸ σῶμα. ὅσοις δὲ οὔτε κῶμα οὔτε παραφρο-
 σύνη ἐπέπεσε, τούτοις δὴ ὁ τε βουβῶν ἐσφακέλιζε καὶ αὐτοὶ ταῖς
 ὀδύταις οὐκέτι ἀντέχοντες ἔθνησκον. τεκμηριώσεται δ' ἂν τις καὶ

15. εἰς ὕδωρ Lm. Aberat εἰς. 16. οὐ δὴ] οὐδὲ HL: illud Hm.
 17. γὰρ] γούν HL: illud HmLm.

vero insomnes totique in visis, et paratos ad necem adesse suspicantes, perturbabantur, seque horrenda cum vociferatione in fugam dabant. Qui illis inserviebant, iugi labore districti, perpetiebantur durissima; ita ut omnes non minus ipsorum, quam aegrotantium misereret: non quod ipsis lues afflaretur accessu; (nam nec medicus, nec illius artis imperitus quisquam morbum contraxit tactu languentium; quandoquidem multi, qui etiam alienos vel curabant vel sepeliebant, praeter opinionem salvi perstabant in ministerio: multi rursus nulla data causa morbo correpti protinus interibant) sed quod plurimum fatigarentur. Nam aegros excidentes stratis, seque humi volutantes reponebant, atque e tectis praecipites dare se volentes repellabant, tenebantque retractos vi. Nacti aquam, ardebant se in eam immittere, non potus desiderio, (siquidem multi mare petebant) sed animi morbo impuls. Nec minor circa cibum luctatio: quem haud facile admittebant. Non pauci, quibus nemo ministrabat, aut fame, aut ultroneo casu ex edito perierunt. Quoscumque nec veteris nec insania occupaverat, extabescebat his bubo, et maiores viribus cruciatus vitam adimebant. Idem caeteris accidisse coniecerit forte quis-

τοῖς ἄλλοις ἅπασι κατὰ ταῦτὰ ξυμβῆναι, ἀλλ' ἐπεὶ ἐν αὐτοῖς ὡς ἤγιστα ἦσαν, ξυνεῖναι τῆς ὀδύνης οὐδαμῆ εἶχον, τοῦ πάθους αὐτοῖς τοῦ ἄμφι τὰς φρένας παραιρουμένου τὴν αἴσθησιν.

Ἀπορούμενοι γοῦν τῶν τινες ἰατρῶν τῇ τῶν ξυμπιπτόντων ἀγνοίᾳ, τὸ τε τῆς νόσον κεφάλαιον ἐν τοῖς βουβῶσιν ἀποκεκρί-
C σθαι οἰόμενοι, διερευνᾶσθαι τῶν τετελευτηκότων τὰ σώματα ἔγνωσαν. καὶ διελόντες τῶν βουβῶνων τινὰς ἄνθρακος δεινὸν τι χρῆμα ἐκπεφυκὸς εὔρον. ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν αὐτίκα, οἱ δὲ ἡμέ-
 ραις πολλαῖς ὕστερον, τισὶ τε φλυκταίναϊς μελαίναϊς, ὅσον φα-
 κοῦ μέγεθος, ἐξήνθει τὸ σῶμα, οἱ οὐδὲ μίαν ἐπεβίον ἡμέραν,
 10 ἀλλ' εὐθυωρὸν ἅπαντες ἔθνησκον. πολλοὺς δὲ καὶ τις αὐτόματος αἵματος ἐπιγενόμενος ἕμετος εὐθὺς διεχρήσατο. ἐκείνο μέντοι ἀποφίνασθαι ἔχω, ὡς τῶν ἰατρῶν οἱ δοκιμώτατοι πολλοὺς μὲν τεθνήξισθαι προηγόρευον, οἱ δὲ κακῶν ἀπαθεῖς ὀλίγω ὕστερον παραδόξως ἐγίνοντο, πολλοὺς δὲ ὅτι σωθήσονται ἰσχυρίζοντο, οἱ
D διαφθαρήσεσθαι ἔμελλον αὐτίκα δὴ μάλα. οὕτως αἰτία τις ἦν οὐδεμίᾳ ἐν ταύτῃ τῇ νόσῳ ἐς ἀνθρώπου λογισμὸν φέρουσα· πᾶσι γάρ τις ἀλόγιστος ἀπόβυσις ἐπὶ πλεῖστον ἐφέρετο, καὶ τὰ λουτρά τοὺς μὲν ὠνήσε, τοὺς δὲ οὐδέν τι ἤσσον κατέβλαπεν. ἀμελού-
 μενοὶ τε πολλοὶ ἔθνησκον, πολλοὶ δὲ παρὰ λόγον ἐσώζοντο. καὶ
 20 πάλιν αὖ τὰ τῆς θεραπείας ἐφ' ἐκάτερα τοῖς χρωμένοις ἐχώρει,

1. αὐτοῖς L corr. Vulgo αὐτοῖς. 11. εὐθυωρὸν Pm. εὐθυωρῶ P. εὐθυωρὸν est p. 35 a. 64 b. 144 c. 166 c. 222 b. 561 a. 585 c. 594 d. 623 d. 633 d. 665 a. 16. τις ἦν Pm. τισίν F.

piam: at quoniam non erant compotes, doloris sensum, quem alienatio mentis auferebat, percipere minime poterant.

Medici quidam, cum in his caecutirent accessionibus morbi, eiusque caput in bubonibus residere secretum rati, defunctorum cadavera scrutari decrevissent; dissectis tuberibus aliquot, enatos ibi carbunculos terribissimos deprehenderunt. Quorum maligna vis hos statim, illos multis post diebus conficiebat. Nec deerant, quibus toto corpore atrae postulae magnitudine lentis erumperent. Hi ne unum quidem supererant diem; sed eadem hora animam omnes efflabant. Multos illico extinguebat sponte prorumpentis sanguinis vomitus. Id porro vere affirmare possum, celeberrimos medicos mortem pluribus praedixisse, qui paulo post contra omnium opinionem convaluerunt: vice versa salutem multis, quos manebat, qui statim est consecutus, interitus. Quare nulla in hoc morbo causa, quae ad humanam rationem ducat, occurrere quibusdam potest. Cunctis enim exitus aliquis longe alienus a ratione accidebat. Atque his cum balneum prodesset, illis nihilo secius operat. Et derelictis atque ope carentibus multi abibant e vita: multi praeter expectationem in vita manebant. Rursus curatio, quibus adhibebatur, iis aliter atque aliter cedebat. In summa, salutarem nemo artem ullam invenerat, qua vel prae-

καὶ τὸ ξέμπαν εἰπεῖν οὐδεμίᾳ μηχανῇ ἀνθρώπῳ ἐς τὴν σωτηρίαν
 ἐξείρητο, οὔτε προφταλαξαμένῳ μὴ πεπονθέναι οὔτε τοῦ κακοῦ
 ἐπιπεσόντος περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ παθεῖν ἀπροφάσιστον ἦν
 καὶ τὸ περιεῖναι αὐτόματον. καὶ γυναιξὶ δὲ ὅσαι ἐκύνουν προῦ-
 5 πτος ἐγίνετο τῇ νόσῳ ἀλισχομέναις ὁ θάνατος. αἱ μὲν γὰρ ἀμ- P 145
 βλώσκουσαι ἐθνησκον, αἱ δὲ τίκτουσαι ζῦν αὐτοῖς εὐθὺς τοῖς τι-
 κτωμένοις ἐφθείροντο. τρεῖς μέντοι λεχόνες λέγουσι τῶν παιδιῶν
 σφίσιν ἀπολομένιον περιγενέσθαι, καὶ μιᾷς ἤδη ἐν τῷ τοκετῷ ἀπο-
 θανούσης τετέχθαι τε καὶ περιεῖναι τῷ παιδίῳ ξυμβῆναι. ὅσοις
 10 μὲν οὖν μειζίων τε ὁ βουβῶν ἤρετο καὶ ἐς πῦον ἀφῆκτο, τούτοις
 δὴ περιεῖναι τῆς νόσου ἀπαλλασσομένοις ξυνέβαινεν, ἐπεὶ δῆλον
 ὅτι αὐτοῖς ἡ ἀκμὴ ἐς τοῦτο ἐλελωφῆκει τοῦ ἀνθρακος, γνώρισμά V 321
 τε τῆς ὑγείας τοῦτο ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐγίνετο· οἷς δὲ ὁ βου- B
 βῶν ἐπὶ τῆς προτέρας ιδέας διέμεινε, τούτοις περιειστήκει τὰ H 30
 15 κακὰ ὧν ἄρτι ἐμνήσθη. τισὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὸν μηρὸν ἀποξη-
 ρανθῆναι ξυνέβη, ἐφ' οὗ ὁ βουβῶν ἐπαρθεῖς ὡς ἥμιστα ἔμπυος
 ῥέγονεν. ἄλλοις τε οὐκ ἐπ' ἀκεραίῳ τῇ γλώσση περιγενέσθαι τε-
 τύχηκεν, ἀλλ' ἢ τραυλλίζουσιν, ἢ μόλις τε καὶ ἄσημα φθεγγομέ-
 νοις βιῶναι.

20 κγ'. Ἡ μὲν οὖν νόσος ἐν Βυζαντίῳ ἐς τέσσαρας διήλθε C
 μῆνας, ἤκμασε δὲ ἐν τρισὶ μάλιστα. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔθνη-
 σκον τῶν εἰωθότων ὀλίγῳ πλείους, εἶτα ἔτι μᾶλλον τὸ κακὸν ἤ-
 ρετο, μετὰ δὲ ἐς πεντακισχιλίους ἡμέρας ἐκάστη ἐξικνεῖτο τὸ τῶν

2. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 3. ἦν om. L. 10. πῦον] πῦον P. 13. ὑγείας] ὑγείας P. *ibid.* ἐγίνετο A. ἐγένετο P.

cauto diligenter periculo morbum, vel hoc semel contracto mortem effugeret. Nam quod quis in morbum incideret, id sine causa; quod evaderet, casu fieri videbatur. Quotquot in utero gestabant foeminae, si peste tenebantur, illis ante oculos certa mors imminabat. Nam aliae abortum patientes, parientes aliae, confestim cum ipsis puerperis fato fungebantur. Tres tamen puerperas, mortuis foetibus, superasse; contra uni in nixu extinctae editum partum superstitem fuisse ferunt. Quibus magis crescebat bubo atque in pus maturescebat, illi ex morbo assurgebant: propterea quod carbunculi vis iam emollita eo conciderat: quod quidem valetudinis recuperandae esse indicium satis constans usus docuerat. At quibus tuber eadem constabat facie, eos mala iam commemorata circumveniebant. Horum nonnullis femur exarescebat: quo fiebat, ut bubo quamvis tumidus, nihil puris conciperet. Fuere qui ex morbo evaserint, contracto linguae vitio; ita ut ea deinceps, quamdiu vixere, vel balba, vel prae stupore inexplanata usi sint.

23. Menses quatuor exegit pestis Byzantii: per tres admodum vixit. Initio quidem paulo plures solito moriebantur: deinde vero crudescente calamitate, morientium diebus singulis numerus ad quina millia

νεκρῶν μέτρον, καὶ αὖθις πάλιν ἐς μυρίους τε καὶ τούτων ἔτι πλείους ἤλθε. τὰ μὲν οὖν πρῶτα τῆς ταφῆς αὐτὸς ἕκαστος ἐπιμελεῖτο τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν νεκρῶν, οὓς δὴ καὶ ἐς ἀλλοτριὰς θήκας ἐρρίπτουν ἢ λανθάνοντες ἢ βιαζόμενοι· ἔπειτα δὲ πάντα ἐν ἅπασι ξυνεταράχθη. δοῦλοι τε γὰρ ἔμειναν δεσποτῶν ἔρημοι, 5 ἄνδρες τε τὰ πρότερα λίαν εὐδαίμονες τῆς τῶν οἰκετῶν ὑπουργίας ἢ νοσοῦντων ἢ τετελευτηκότων ἐστέρηντο, πολλαὶ τε οἰκίαι παντάπασιν ἔρημοι ἀνθρώπων ἐγένοντο. διὸ δὴ τισὶ ξυνέβη τῶν

D γνωρίμων τῆ ἀπορία ἡμέρας πολλὰς ἀτάφοις εἶναι. ἐς τε βασιλείᾳ ἢ τοῦ πράγματος πρόνοια, ὡς τὸ εἰκὸς, ἤλθε. στρα- 10 τιώτας οὖν ἐκ παλατίου καὶ χρήματα νεύμας Θεόδωρον ἐκέλευε τοῦ ἔργου τούτου ἐπιμελεῖσθαι, ὃς δὴ ἀποκρίσει ταῖς βασιλικαῖς ἐφειστήκει, αἰὲ τῷ βασιλεῖ τὰς τῶν ἰκετῶν δεήσεις ἀγγέλλων, σημαίνων τε αὖθις ὅσα ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἶη. ῥαιφερενδάριον τῆ Λατίνων φωνῇ τὴν τιμὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. 15 οἷς μὲν οὖν οὐπω παντάπασιν ἐς ἐρημίαν ἐμπεπτωκότα τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἐτύγγανεν, αὐτοὶ ἕκαστοι τὰς τῶν προσηκόντων ἐποι-

P 146 οῦντο ταφάς. Θεόδωρος δὲ τὰ τε βασιλείως διδοὺς χρήματα καὶ τὰ οἰκεῖα προσαναλίσκων τοὺς ἀπημελημένους τῶν νεκρῶν ἔθαπτεν. ἐπεὶ δὲ τὰς θήκας ἀπάσας, αἱ πρότερον ἦσαν, ἐμπίμ- 20 πλασθαι τῶν νεκρῶν ἔτυχεν, οἱ δὲ ὀρύσσοντες ἅπαντα ἐφεξῆς τὰ ἀμφὶ τὴν πόλιν χωρία, ἐνταῦθά τε τοὺς θνήσκοντας κατατι-

1. αὖθις] αὖ L.   10. ἤλθε — Ἰσαάκιος (p. 148 d.) om. HL: habent AV. In paucos versus contraxit RV.   12. δὴ V. δὲ P.
 13. αἰὲ] αἰεὶ V.   14. ῥαιφερενδάριον V. ῥεφερενδάριον P.
 16. οὐπω P. εἶπον AV.   20. ἐμπίμπλασθαι V. ἐμπίπλασθαι P.

excrevit; post etiam ad decem millia, immo et supra. Principio certe suos quisque domesticos vita functos sepeliebat: quos utique aliena in conditoria aut furtim aut per vim iaciebant: at omnia postmodum confusa perturbataque sunt. Nam et servi orbatu dominis remansere, et cives antea fortunatissimi ab officiis famulorum deserti sunt, cum ii partim aegrotarent, partim naturae satis fecissent. Desolatae penitus erant domus permultae: unde fiebat, ut nonnulli prae domesticorum et necessariorum penuria dies plurimos insepulti iacerent. Huic rei providens, ut par erat, Augustus, datis e palatio militibus et pecunia, provinciam Theodoro demandavit. Is Principi a responsis erat, ad ipsum postulata supplicum deferens, e'usdemque placita renuntians: quem magistratum Romani Latina voce Referendarium appellant. Quorum igitur domus nondum viduata erat omnino, illorum quisque propinquis suis tumulos faciebat. Theodorus autem pecuniam Imperatoris et aliam insuper de suo elargiens, cadavera inopum humanda curabat. Postquam omnia, quaecunq; prius facta extabant, sepulchra et conditoria mortuis oppleta sunt; tum iis, qui omnes continenter agros urbi circumiectos fodiebant

θέμενοι, ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο, ἀπηλλάσσοντο, ἔπειτα δὲ οἱ τὰς κατώρυχας ταύτας ποιούμενοι πρὸς τῶν ἀποθνήσκόντων τὸ μέτρον οὐκέτι ἀντέχοντες ἐς τοὺς πύργους τοῦ περιβόλου ἀνέβαινον, ὅς ἐν Συκαῖς ἐστί· τὰς τε ὄροφάς περιελόντες ἐνταῦθα ἐρρίπτον τὰ σώματα οὐδενὶ κόσμῳ, καὶ ξυνήσαντες, ὡς πη ἐκάστω παρέιπυον, ἐμπλησάμενοί τε τῶν νεκρῶν ὡς εἰπεῖν ἅπαντας, εἴτα ταῖς ὄροφαῖς αὐθις ἐκάλυπτον. καὶ ἄπ' αὐτοῦ πνεῦμα δυσώδες ἐς τὴν πόλιν ἰὸν ἔτι μᾶλλον ἐλύπει τοὺς ταύτη ἀνθρώπους, ἄλλως τε ἢν καὶ ἄνεμός τις ἐκεῖθεν ἐπίφορος ἐπιπνεύσειε.

10 Πάντα τε ὑπερώφθη τότε τὰ περὶ τὰς ταφὰς νόμιμα. οὔτε γὰρ παραπεμπόμενοι ἢ νερόμισται οἱ νεκροὶ ἐκομίζοντο οὔτε καταπαλλόμενοι ἢ περ εἰώθει, ἀλλ' ἰκανὸν ἦν, εἰ φέρων τις ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν τετελευτηκότων τινὰ ἐξ τε τῆς πόλεως τὰ ἐπιθαλάσσια ἐλθὼν ἔρριπεν, οὗ δὴ ταῖς ἀκάτοις ἐμβαλλόμενοι σωρη-
15 δὸν ἔμελλον δη παρατύχοι κομίζεσθαι. τότε καὶ τοῦ δήμου ὅσοι στασιῶται πρότερον ἦσαν, ἔχθους τοῦ ἐς ἀλλήλους ἀφέμενοι τῆς τε ὀσίας τῶν τετελευτηκότων κοινῇ ἐπεμείλοντο καὶ φέροντες αὐτοὶ τοὺς οὐ προσήκοντας σφίσι νεκροὺς ἔθαπτον. ἀλλὰ καὶ ὅσοι πρῶμασι τὰ πρότερα παριστάμενοι αἰσχροῖς τε καὶ πο-
20 νηροῖς ἔχαιρον, οἶδε τὴν ἐς τὴν δίαιταν ἀποσεισάμενοι παρανομίαν τὴν εὐσέβειαν ἀκριβῶς ἤσκουν, οὗ τὴν σωφροσύνην μεταμυθόντες οὐδὲ τῆς ἀρετῆς ἔρασταί τινες ἐκ τοῦ αἰφνιδίου γεγενη- V 322

5. ξυνήσαντες] ξυνήσαντες V. ξενήσαντες A. ξυνήσαντες P.
15. παρατύχοι] Vulgo παρατύχη. 20. οἶδε] οἱ δὲ V. οἱ δὲ A.
ibid. τὴν ἐς] τινες A.

defunctosque ibi componebant, quo quisque potuit, dilapsis, alii fossos oppressi numero morientium, turres murorum Sycaeorum ascendunt. Eversis illarum tectis, temere proiiciebant intro cadavera. His demum, ut quodque sors offerebat, compactis, cum turres fere omnes implesent, eas tectis denuo operuerunt. Graveolens inde spiritus, ad urbem diffusus, maxime si quis huc ferens illinc ventus perfletet, in dies molestior civibus accidebat.

Nullus tunc locus erat exequiarum iustis ac ritibus. Neque enim comitatu, ut mos est, nec sueto cantu cohonestati mortui efferebantur: sed putabatur id satis esse, si quis corpus ad maritimam urbis regionem bainaret, ibique proiiceret: ubi deinde in actuarias naves imposita acervatim cadavera, quocunque fortuna ferret, vehenda erant. Eo quoque tempore quotquot e populo in factiones antea divisi fuerant, odio, quo inter se dissidebant, deposito, accurabant funera in commune, et alienos mortuos sepultura ipsimet afficiebant. Quin etiam obscœnis voluptatibus dediti, et qui sceleribus se oblectabant, effraeni valere iussa vitæ licentia, sedulo officia religionis colebant, non quod turpia dedocti continentiam didicissent, ac virtutis amatores evasisent repente: siquidem

μένοι· ἐπεὶ τοῖς ἀνθρώποις ὅσα ἐμπέπηγε φύσει ἢ χρόνου μακροῦ διδασκαλία ῥᾶστα δὴ οὕτω μεταβάλλεσθαι ἀδύνατά ἐστιν, ὅτι μὴ θεῖον τινὸς ἀγαθοῦ ἐπιπνεύσαντος· ἀλλὰ τότε ὡς εἰπεῖν ἅπαντες καταπεπληγμένοι μὲν τοῖς συμπύκτουσι, τεθνήξουσιν δὲ αὐ-
D τίκα δὴ μῦλα οἰόμενοι, ἀνάγκη, ὡς τὸ εἶδος, πάσῃ τὴν ἐπιείκειαν 5 ἐπὶ καιροῦ μετεμάνθανον. ταῦτά τοι, ἐπειδὴ τάχιστα τῆς νόσου ἀπαλλαγέντες ἐσώθησαν ἐν τε τῷ ἀσφαλεῖ γεγενῆσθαι ἤδη ὑπετόπασαν, ἅτε τοῦ κακοῦ ἐπ' ἄλλους ἀνθρώπων τινὰς κερωρηκότος, ἀμφίστροφον αὖθις τῆς γνώμης τὴν μεταβολὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω πεποιημένοι μᾶλλον ἢ πρότερον τὴν τῶν ἐπιτηδευμάτων 10 ἀτοπίαν ἐνδείκνυνται, σφῶς αὐτοὺς μάλιστα τῇ τε πονηρίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ παρανομίᾳ νενικηκότες· ἐπεὶ καὶ ἀπισχυρισώμενος ἂν τις οὐ τὰ ψευδῆ εἴποι ὡς ἡ νόσος ἦδε εἴτε τύχῃ τινὶ εἴτε προνοίᾳ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀπολεξαμένη τοὺς πονηροτάτους ἀφῆκεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ ὑστέρῳ ἀποδέδεικται χρόνῳ. 15

P 147

Τότε δὲ ἀγοράζοντά τινα οὐκ εὐπετές ἐδόκει εἶναι ἐν γε Βυζαντίῳ ἰδεῖν, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι ἅπαντες, ὅσοις ξυνέβαινε τὸ σῶμα ἐρρωσθαι, ἢ τοὺς νοσοῦντας ἐθεράπευον, ἢ τοὺς τετελευτηκότας ἐθρήνον. ἦν δέ τις καὶ προϊόντι τινὶ ἐντυχεῖν ἰσχυσεν, ὅδε τῶν τινα νεκρῶν ἔφερεν. ἔργασία τε ξύμπασα ἤρ- 20 γει καὶ τὰς τέχνας οἱ τεχνῖται μεθῆκαν ἀπάσας, ἔργα τε ἄλλα ὅσα δὴ ἕκαστοι ἐν χερσὶν εἶχον. ἐν πόλει γοῦν ἀγαθοῖς ἕπασιν

3. τότε] τό γε PV. 5. πάσῃ] πᾶσι A. *ibid.* τὴν add. AV: om. P. 7. ἐν τε] ἐν δὲ A. 11. ἐνδείκνυνται V. ἐδείκνυντο P. 13. εἴτε—εἴτε] ἦτε—ἦτε V. 16. εὐπετές] εὐπετώς A. 20. ὅδε] ὁ δὲ V. *ibid.* νεκρῶν] νεκρὸν A. 22. γοῦν AV. οὖν P.

quae hominibus vel natura, vel diuturno usu ac disciplina inolevere, ea ut tam facile mutantur fieri nequit, nisi divinum quiddam afflarit mentem: sed quia fere plerique casibus, quos videbant, attoniti, proxime sibi impendere mortem credebant, summa scilicet necessitate adacti modestiam ex tempore discabant. Hac de causa ut primum e morbo fuerant recreati, induxerantque in animum defunctos iam se esse periculo, tanquam si alio longe migrasset lues, mente retro in deterius versa, multo magis quam antea dissoluti, se ipsi improbitate atque omni flagitiorum genere superabant: ut vere quis possit dicere, pestem illam, seu casu aliquo, seu providentia, quasi delectu diligenter habito, sceleratissimos quosque reliquisset. Sed haec postea clarius patuerunt.

Tunc autem Byzantii non erat facile videre versantem in foro quempiam: sed quicumque corpore erant valido, domi se continentem, vel inserviebant aegrotis, vel mortuos lugebant. Si quis in publico quemquam offendebat, is cadaver portabat aliquod. Cessarat omnis negotiatio: omnes artifices suas artes desierant, et quaelibet quivis intermiserat opera, quae habebat in manibus. Hinc nata extrema fames, in civitate,

ἀτεχνῶς εὐθηνούσῃ λιμός τις ἀκριβῆς ἐπεκώμαζεν. ἄρτον ἀμέ-
 λει ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν διαρκῶς ἔχειν χαλεπὸν τε ἐδόκει καὶ λόγον πολ- B
 λοῦ ἄξιον εἶναι· ὥστε καὶ τῶν νοσοῦντων τισὶν ἄωρον ξυμβῆναι
 δοκεῖν ἀπορία τῶν ἀναγκαίων τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν. καὶ
 5 τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, γλαμύδα οὐκ ἦν ἐνδιδυσκόμενόν τινα ἐν Βυ-
 ζαντίῳ τὸ παράπαν ἰδεῖν, ἄλλως τε ἠνίκα βασιλεῖ νοσῆσαι ξυνέ-
 βη (καὶ αὐτῷ γὰρ ξυνέπεσε βουβῶνα ἐπῆρθαι), ἀλλ' ἐν πόλει
 βασιλείαν ἐχούσῃ ξυμπάσης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἰμάτια ἐν ἰδιω-
 τῶν λόγῳ ἄπαντες ἀμπεχόμενοι ἤσυχῃ ἕμενον. τὰ μὲν ἀμφὶ τῷ C
 10 λοιμῷ ἐν τε τῇ ἄλλῃ Ῥωμαίων γῆ καὶ ἐν Βυζαντίῳ ταύτῃ πη
 ἔσχεν. ἐπέσκηψε δὲ καὶ ἐς τὴν Περσῶν γῆν καὶ ἐς βαρβάρους
 τοὺς ἄλλους ἄπαντας.

κδ'. Ἐτίγχανε δὲ ὁ Χοσρόης ἐξ Ἀσσυρίων ἐς χωρίον D
 Ἀδαρβιγάνων ἤκων πρὸς βορρῶν ἄνεμον, ἐνθεν διενοεῖτο ἐς τὴν
 15 Ῥωμαίων ἀρχὴν διὰ Περσαρμενίων ἐσβάλλειν. τὸ μέγα πυρεῖον
 ἐνταῦθά ἐστιν, ὃ σέβονται Πέρσαι θεῶν μάλιστα. οὗ δὴ τὸ
 πῦρ ἄσβεστον φυλάσσοντες μάγοι τὰ τε ἄλλα ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐξο-
 σιοῦνται καὶ μαντιῷ ἐς τῶν πραγμάτων τὰ μέγιστα χρῶνται.
 τοῦτ' ἔστι τὸ πῦρ, ὅπερ Ἐστίαν ἐκάλουν τε καὶ ἐσέβοντο ἐν
 20 τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαῖοι. ἐνταῦθα σιταλεῖς τις ἐκ Βυζαντίου
 παρὰ Χοσρόην ἀπήγγελλε Κωνσταντιανόν τε καὶ Σέργιον πρέσβεις

2. ἄλλ' A. ἄλλο P. 3. ἄωρον] ἀώρων AV. 14. Ἀδαρβιγάνων] Scribebatur Ἀρδαρβιγάνων. Ardabigaram RV. Conf. p. 148 c.
 19. τοῦτ' ἔστι] τοῦτὸ ἔστι V.

quae bonis omnibus circumfluere solebat, sine lege ac more desaeviit. Panem certe aliudve quidpiam habere, quantum satis esset, difficile et magnum ducebatur: unde et derelictis quibusdam aegris immatura mors per inopiam cibi contigit. Ac ne multa, neminem videre erat Byzantii chlamydatum, maxime quando aeger decubuit Imperator (nam et ipsi quoque bubo intumuit) sed in urbe Regio universi Rom. Imperii fastigio decorata omnes privatorum hominum ritu vestiti, se domo tenebant. Ita demum quae ad pestilentiam attinent cum Byzantii tum in reliquo Rom. Imperio se habuerunt. Persas etiam omnesque Barbaros illa incessit.

24. Ex Assyria Chosroes, Septentrionem versus, Ardabigana sese contulerat: unde in Romanum Imperium per Persarmeniam irrumperere cogitabat. Magnum ibi pyreum est, Persis maximo prae diis omnibus in honore: ubi ignem inextinctum foventes Magi cum alia sacra procurant studiose, tum in gravioris momenti rebus oraculum consulunt. Hic ille ignis est quem Romani Vestam vocabant, ac superiori memoria venerabatur. Illuc missus quidam Byzantio ad Chosroem, legatos de pace Constantianum ac Sergium primo quoque die affore renuntiavit. Ambo advocati erant, et viri cum primis intelligentes: Illyrius natione Constantianus; Edessa, quae est in Mesopotamia, oriundus Sergius: qui-

ἔς αὐτὸν ἐπὶ τῇ ξυμβάσει αὐτίκα δὴ μάλα ἀφίξεσθαι. ἦστην
 δὲ τῷ ἄνδρῳ τούτῳ ρήτορέ τε ὕμῳ καὶ ξυνητῷ ἔς τὰ μάλιστα,
 Κωνσταντιανὸς μὲν Ἰλλυριὸς γένος, Σέργιος δὲ ἔξ Ἐδέσσης πό-
 λεως, ἣ ἐν Μεσοποταμίᾳ τυγχάνει οὔσα. οὓς δὴ ὁ Χοσρόης
 P 148 προσδεχόμενος ἤσυχῃ ἔμενε. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ ταύτῃ Κωνσταν- 5
 V 323 τIANOῦ νοσήσαντος καὶ χρόνου τριβέντος συκροῦ τὸν λοιμὸν ἐπι-
 σκῆσαι Πέρσαις ξυνέπεσε. διὸ δὴ Ναβέδης τηρικαῦτα ἐν Περ-
 σαρμενίοις τὴν στρατηγίδα ἔχων ἀρχὴν Ἐνδοῦβιον, τὸν Χρι-
 στιανῶν ἱερέα, βασιλέως ἐπαγγέλλαντος παρὰ Βαλεριανὸν τὸν ἐν
 Ἀρμενίοις στρατηγὸν ἐπεμψεν, αἰτιασόμενόν τε τὴν τῶν πρέσ- 10
 βεων βραδυτῆτα καὶ Ῥωμαίους ἔς τὴν εἰρήνην ὀρμήσοντα προ-
 θυμία τῇ πάσῃ. καὶ ὅς ξὺν τῷ ἀδελφῷ εἰς Ἀρμενίους ἦκων, τῷ
 τε Βαλεριανῷ ἐντυχὼν, αὐτὸς τε Ῥωμαίοις ἄτε Χριστιανὸς ἰσχυ-
 ρίζετο εὐνοϊκῶς ἔχειν καὶ οἱ βασιλέα Χοσρόην πείθεσθαι ἀεὶ ἔς
 βουλὴν πᾶσαν· ὥστε ἦν Ῥωμαίων οἱ πρέσβεις ἔς τὰ Περσῶν 15
 B ξὺν αὐτῷ ἔλθωσιν, οὐκ ἂν τι αὐτοῖς ἐμπόδισμα εἴη τοῦ τὴν εἰ-
 ρήνην ἔπη βούλονται διαθήσεσθαι. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς τοσαῦτα
 εἶπεν· ὁ δὲ ἱερέως ἀδελφὸς Βαλεριανῷ ἐντυχὼν λάθρα Χοσ-
 ρόην ἐν μεγάλοις κακοῖς εἶναι ἔφασκε· τὸν τε γὰρ οἱ παῖδα τυ-
 ραννίδι ἐπιθέμενον καὶ ἐπαναστῆραι καὶ αὐτὸν ὁμοῦ ξὺν παντὶ 20
 τῷ Περσῶν στρατῷ τῇ νόσῳ ἀλῶναι· διὸ δὴ καὶ Ῥωμαίοις τανῶν
 ἔς τὴν ξύμβασιν ἐθέλειν ἵναί. ταῦτα ἐπεὶ Βαλεριανὸς ἤκουσε,

3. Ἰλλυριὸς] Vulgo Ἰλλύριος. *ibid.* Ἐδέσσης] Ἐδέσης P. αἰδέ-
 σης V. 5. τῇ A. δὴ P. om. V. 6. συκροῦ V. πυκροῦ P.
 8. Ἐνδοῦβιον] τὸν Εὐδοῦβιον P. τὸν ἐνδοῦβιον AV. Eudubium RV.
ibid. τὸν Χρ. A. Aberat τὸν. 9. Βαλεριανὸν] βελισάριον V.
 11. βραδυτῆτα V. βραδύτητα P. *ibid.* ὀρμήσοντα] ὀρμήσαν-
 τας V. 17. ὄπη] ὄπον AV. 19. τυραννίδι] τυραννίδα A.

bus praestolans Chosroes, nihil movit. Verum in via impedito valetudine
 Constantiano, multoque elapso tempore, Persas pestis invasit. Quocirca
 Nabedes, tunc Magister militum in Persarmenia, Eudubium Christiano-
 rum antistitem de mandato Regis ad Valerianum Magistrum militum per
 Armeniam misit expostulatum de legatorum mora, et ad pacem omni
 studio impellere Romanos iussit. Is ubi in Armeniam cum fratre suo
 pervenit, ad colloquium Valeriani admissus, Romanis se, quippe Chri-
 stianum, studere asseveravit; quidquid daret consilii Chosroi, nunquam
 relici: quare si secum in Persidem legati Rom. venirent, nihil ipsis ob-
 stitutum quo minus pacem quibus vellent conditionibus facerent. Haec
 Antistes: eius autem frater convento clam Valeriano in magnas adductum
 esse angustias Chosroem indicavit: filium eius affectantem tyrannidem re-
 bellasse: ipsum cum universo Persarum exercitu teneri peste: his de
 causis iam pacem cum Romanis expetere. Quibus Valerianus auditis,

τὸν μὲν ἐπίσκοπον εὐθὺς ἀπεπέμψατο, τοὺς πρέσβεις οὐκ ἐς μακρὰν ὑποσχόμενος παρὰ Χοσρόην ἀφίξεισθαι, αὐτὸς δὲ τοὺς λόγους ἐς βασιλείαν Ἰουστινιανὸν, οὗσπερ ἠκηκόει, ἀνήνεγκεν. οἷς δὴ ὁ βασιλεὺς ἀντίκα ἠγμένος αὐτῷ τε καὶ Μαρτίνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσιν ὅτι τάχιστα ἐσβάλλειν ἐς τὴν πολεμίαν ἐπέστειλεν. οὐ γὰρ οἶδεν ὡς αὐτοῖς τῶν πολεμιῶν οὐδεὶς ἐμποδῶν στήσεται. ἐκέλευε δὲ ξυλλεγέντας ἐς ταῦτὸ ἅπαντας οὕτω τὴν ἐσβολὴν ἐπὶ Περσαρμενίους ποιήσασθαι. ταῦτα ἐπεὶ ἀπενεχθέντα οἱ ἄρχοντες τὰ γράμματα εἶδον, ἅπαντες ὁμοῦ τοῖς ἐπομένοις ξυνέρρεον ἐς τὰ ἐπ' Ἀρμενίας χωρία.

Ἦδη δὲ ὁ Χοσρόης ὀλίγῳ πρότερον τὸ Ἀδαρβιγάνων δέει τῷ ἐκ τῆς νόσου ἀπολιπὼν ἐς τὴν Ἀσσυρίαν παντὶ τῷ στρατῷ ἀπιὼν ὤχετο, ἐνθα δὴ οὐπω ἐνεδεδημήκει τὸ τοῦ λοιμοῦ πάθος. Βαλεριανὸς μὲν Θεοδοσιουπόλεως ὄχιιστα ἑστρατοπεδεύσατο ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν καταλόγοις, καὶ οἱ Ναρσῆς ξυνετάττετο Ἀρμενίους τε καὶ Ἐρούλων τινὰς ξὺν αὐτῷ ἔχων. Μαρτίνος δὲ τῆς ἑω στρατηγὸς ξὺν τε Ἰλδιγέροι καὶ Θεοκτίστῳ ἐς Κιθαρίζων τὸ φρούριον ἀγκυβόμενος ἐνταῦθα τε πηξάμενος τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἔμενε· διέχει δὲ Θεοδοσιουπόλεως ὁδῷ τεσσάρων ἡμερῶν τὸ φρούριον τοῦτο· ἵνα καὶ Πέτρος οὐκ εἰς μακρὰν ξὺν τε Ἀδολίῳ καὶ ἄλλοις τισὶν ἄρχουσιν ἦλθεν. ἠγείτο δὲ τῶν ταύτη καταλό-

1. οὐκ ἐς] οὐκ εἰς V.

3. ἀνήνεγκεν] ἀνήγγειλεν A.

6. αὐ-

τοῖς AV. αὐτοῦ P.

9. ἐπομένοις] ἐσομένοις V.

11. τὸ Ἀδαρ-

βιγάνων addidi ex A, qui vitiose τῷ. Adarbiganos RV: om. PV.

12. τῷ] τὸ A.

16. αὐτῷ] αὐτῶ P.

17. Ἰλδιγέροι A. Ἰλδιγέ-

ροι V. Ἰλδιγέροι P. *ibid.* κιθαρίζων V. Κιθαρίζων P. Conf. de

Aedif. p. 56 c. et Vales. ad Excerpta Legat. p. 554. ed. Nieb.

19. τεσσάρων V. τεττάρων P.

Episcopum e vestigio remisit, legatos brevi Chosroem adituros pollicitus: mox sibi indicata Iustiniano Aug. significavit. His protinus inductus Imperator, tum ipsi, tum Martino caeterisque ducibus ut nulla interposita mora irrumperent in fines hostium imperavit. Haud sane sciebat, an ullus ibi esset hostis, qui se obiiiceret. Idem tamen praescrispsit, uti in unum coacti omnes, iunctis viribus in Persarmeniam se inveherent. Lectis literis duces, suis quisque cum copiis in Armeniam confluerunt.

Non ita pridem Chosroes pestilentiae metu in Assyriam, ubi illa nondum grassabatur, cum exercitu universo concesserat. Ac Valeriano quidem cum suis cohortibus ad Theodosiopolin castra metato, Narses, Armenios secum et agmen Erulorum habens, sese adiunxit. Martinus vero militum per Orientem Magister, ubi Citharizum castellum attingit cum Ildigere ac Theoctisto, castris ibi positus constitit. Abest Theodosiopolis castellum illud quatuoridui: quo etiam Petrus non multo post cum Adolio et aliis quibusdam ducibus venit. Numeros militares, qui in ea

γων Ἰσαάκιος ὁ Ναρσοῦ ἀδελφός. Φιλημούθ δὲ καὶ Βῆρος ζῦν Ἐρούλοις τοῖς σφίσιν ἐπομένοις ἐς τὰ ἐπὶ Χορζιανηνῆς χωρία ἤλθον, τοῦ Μαρτίνου στρατοπέδου οὐ πολλῶ ἄποθεν. Ἰουστός τε ὁ βασιλέως ἀνεψιός καὶ Περάνιος καὶ Ἰωάννης ὁ Νικήτου παῖς ζῦν τε Δομνεντιόλω καὶ Ἰωάννη τῷ Φαγᾶ τὴν ἐπίκλησιν ἑστρα-
P 149 τοπεδεύσαντο πρὸς τῷ Φισῶν καλουμένῳ φρουρίῳ, ὅπερ ἄγχιστά πη τῶν Μαρτυροπόλεως ὀρίων ἐστίν. οὕτω μὲν οἷν ἑστρατοπεδεύσαντο οἱ Ῥωμαίων ἄρχοντες σὺν τοῖς ἐπομένοις, ζυγγήι δὲ ὁ στρατὸς ἄπας εἰς τρισμυρίους. οὗτοι ἅπαντες οὔτε ἐς ταῦτό ζυνελέγησαν οὐ μὴν οὔτε ἀλλήλοις ἐς λόγους ἤλθον. πέμπον-
τες δὲ παρ' ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ τῶν σφίσιν ἐπομένων τινὰς ὑπὲρ τῆς ἐσβολῆς ἐπυνθάνοντο. ἄφνω δὲ Πέτρος, οὐδενὶ κοινολογησάμενος, ζῦν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀνεπισκέπτως ἐς τὴν πολεμίαν ἐσέβαλλεν. ὅπερ ἡμέρᾳ τῇ ἐπιγενομένη γνόντες Φιλημούθ τε καὶ Βῆρος, οἱ τῶν Ἐρούλων ἡγούμενοι, εὐθὺς εἶποντο. ἐπεὶ 15
τε ταῦτα οἱ τε ἀμφὶ Μαρτίνον καὶ Βαλεριανὸν ἔμαθον, τῇ ἐσβο-
B ἡ κατὰ τάχος ἐχρῶντο. ἅπαντες δὲ ἀλλήλοις ὀλίγῳ ὕστερον ἀνεμίγνυντο ἐν τῇ πολεμίᾳ, πλὴν Ἰούστου τε καὶ τῶν ζῦν αὐτῶ, οἱ δὴ μακρὰν τε ἄποθεν, ὥσπερ ἐρρήθη, στρατοπεδευσάμενοι τοῦ ἄλλου στρατοῦ, καὶ χρόνῳ ὕστερον τὴν ἐκείνων ἐσβολὴν 20
γνόντες, καὶ αὐτοὶ μὲν ἐσέβαλλον ὡς τάχιστα ἐς τὴν κατ' αὐτοὺς πολεμίαν, ἀναμίγνυσθαι δὲ τοῖς ζυνώρχουσιν οὐδαμῆ ἔσχον. οἱ

1. Φιλημούθ] *Philomenes* RV. 2. Χορζιανηνῆς] *χορζιανηνῆς*
H: *illud Hm. Chorzianorum loca* RV. Vide Cotelier. ad *Monum. Eccles.* vol. II. p. 570. 571. 6. Φισῶν] *Φισῶν* P. *Φεισῶν* de *Aedif.* p. 56 a. 7. Μαρτυροπόλεως] *μαρτυρουπόλεως* HL.
14. γνόντες] *γνόντες καὶ* HL. *ibid.* Φιλημούθ] *Philomenes* RV.
19. ἐρρήθη] *ἐρρήθη* P.

regione agebant, ducebat Isaacius Narsetis frater. In Chorzianenense contulere non longe a Martini castris Philemuth et Verus cum Erulis, quibus praeerant. Iustus Augusti ex fratre nepes, et Peranius, et Nicetae filius Ioannes, cum Domnentiolo ac Ioanne cognomine Heluone ad castellum Phison limiti Martyropoleos proximum castra locarunt. Ita demum Romani duces cum suis metati sunt. Omnes porro copiae numerum xxx. m. conficiebant. At non coierant unum in corpus, neque in colloquium contrahebantur: tantum per quosdam e suis consilia inter se duces de facienda irruptione miscebant. Repente autem Petrus, nemini communicato consilio, in hostile solum suas turmas inexplorato induxit. Quo postridie cognito, secuti continuo sunt Philemuth et Verus Erulorum duces. Martinus quoque ac Valerianus, simul haec audiere, intrarunt hostium fines; ubi sese omnes miscuere, praeterquam Iustus, et qui cum ipso erant, longe, ut diximus, a reliquo exercitu castra metati. Post de illorum irruptione certiores facti, in hostilem et ipsi agrum, qui

μέντοι ἄλλοι ξέμπαντες ἐπορεύοντο εὐθὺς Δούβιος, οὔτε ληϊζόμενοι οὔτε τι ἄλλο ἄχαρι πρᾶσσοντες ἐς τὴν Περσῶν χώραν.

κέ'. Ἔστι δὲ τὸ Δούβιος χώρα τις τὰ τε ἄλλα ἀγαθὴ καὶ C
ἀέρων τε καὶ ὑδάτων εὐεξίαν τινὰ διαρκῶς ἔχουσα, Θεοδοσιου- V 324
5 πόλεως δὲ ὁδῷ ἡμερῶν ὀκτὼ διέχει. καὶ πεδία μὲν ἐνταῦθα ἐπι-
πλάται ἐστί, κῶμαι δὲ πολλαὶ πολυανθρωπότατοι ὄκηνται ἀγ-
χοτάτω ἀλλήλαις καὶ πολλοὶ ἔμποροι κατ' ἐργασίαν ἐν ταύταις
οἰκοῦσιν. ἔκ τε γὰρ Ἰνδῶν καὶ τῶν πλησιοχώρων Ἰβήρων πάν-
των τε ὡς εἰπεῖν τῶν ἐν Πέρσαις ἔθνῶν καὶ Ῥωμαίων τινῶν τὰ
10 φορτία ἐσκομιζόμενοι ἐνταῦθα ἀλλήλοις ξυμβάλλουσι. τὸν τε
τῶν Χριστιανῶν ἱερέα καθολικὸν καλοῦσι τῆ Ἑλλήνων φωνῇ, ὅτι D
δὴ ἐγένετο εἰς ὧν ἅπασιν τοῖς ταύτη χωρίοις. Δούβιος δὲ ἀπο-
θεῖν ὅσον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων ἐν δεξιᾷ ἴοντι ἐκ Ῥωμαίων
τῆς γῆς ὅρος ἐστὶ δύσβατόν τε καὶ ἄλλως κρημνώδες, καὶ κόμη
15 τις ἐν δυσχωρίᾳ στενοτάτῃ κεῖται, Ἀγγλῶν ὄνομα. οὗ δὲ ὁ
Ναβέδης, ἐπειδὴ τάχιστα τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον ἔγνω, παντὶ
τῷ στρατῷ ἀποχωρήσας χωρίον τε ἰσχυρὸν θαρσύνσας καθείρξεν
αὐτόν. καὶ ἡ μὲν κόμη ἐς τοῦ ὅρους τὰ ἰσχυρά κεῖται, φρού- P 150
ριον δὲ ἔχρον τῆ κόμῃ ταύτῃ ὁμώνυμον ἐν τῷ κρημνώδει ἐστίν.
20 ὁ γοῦν Ναβέδης λίθοις μὲν καὶ ἡμάξαις τὰς ἐπὶ τὴν κόμην ἀπο-
γράφας εἰσόδους δυσπρόσοδον ἔτι μᾶλλον εἰργάσατο ταύτην. ἐπί-
προσθε δὲ τάφρον τινὰ ὀρύξας ἐνταῦθα τὸ στρατεύμα ἐστησε,

4. τε καὶ HL. τε om. P. *ibid.* Θεοδοσιουπόλεως A. Divisim P.
5. διέχει] διέ L. διέχουσα Lm. 10. τε add. AL. 15. στενο-
τάτῃ] Vulgo στενοτάτη. 18. αὐτόν] αὐτόν HL. 21. ἐπί-
προσθε HL. ἐπίπροσθεν P.

erat e regione, quam celerrime se intulerunt: nusquam tamen potuere coniungere se collegis: qui omnes recta Dubios petierunt, nullam in via facientem praedam, nec damni quidquam inferentes Persarum agris.

25. Est Dubios regio quaedam non modo fertilis, sed caeli etiam et aquarum salubritate commodissima. Theodosiopoli distat octidui. Hic late patent equitabiles campi, et vici multi sunt frequentissimi incolis, ac proxime inter se siti: in quibus multi habitant institores, commercii causa. Huc namque ex India proximaque Iberia, ac fere ex omnibus Persidis populis, e Romanis etiam sunt qui merces importent, atque invicem contrahant. Christianorum Antistitem Graeco vocabulo Catholicum idcirco appellant, quod unus universae praesit regioni. Centesimo et vicesimo stadio procul a Dubio venientibus dextra ex Imperio Romano occurrit mons ascensu difficilis, et valde praeruptus. In cuius angustiis, quae sane sunt iniquissimae, est vicus Anglon: quo Nabedes, ut primum adventare hostes cognovit, retro cedens cum omnibus copiis se commisit, valido situ loci confusus. Ac montis quidem radices, vicus; praecipue autem iugum munita arx insidet vico cognominis. Igitur Nabedes omnes

προλοχίσας οχλίσκους τινὰς παλαιοὺς ἐνέδροις πεζῶν. ἔς τετρα-
κισχιλίους δὲ ἄνδρας ἅπαν ξυνήει τὸ Περσῶν στράτευμα.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράσσειτο τῆδε. Ῥωμαῖοι δὲ ἀφικόμενοι
H 81 ἔς χώρον ἡμέρας ὀδῶν Ἀγγλῶν δέχοντα, τῶν τινα πολεμίων ἐπὶ
κατασκοπῇ ἰόντα λαβόντες ἀνεπνθάνοντο ὅπη ποτὲ τανῦν ὁ Να- 5
B βέδης εἴη καὶ ὅς ἀνακεχωρηκέναι τὸν ἄνδρα ἔξ Ἀγγλῶν παντὶ τῶ
Μήδων στρατῶ ἔφασκεν. ὁ δὲ Ναρσῆς ἀκούσας δεινὰ ἐποιεῖτο,
καὶ τοῖς ξυνάρχουσι τὴν μέλλησιν ὀνειδίτων ἐλοιδορεῖτο. ταῦτο
δὲ τοῦτο καὶ ἄλλοι ἐποίουν, ἔς ἀλλήλους ὑβρίζοντες, καὶ τὸ
λοιπὸν μάχης τε καὶ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες ληΐεσθαι τὰ 10
ἐκείνη χωρία ἐν σπουδῇ ἐποιούντο. ἄραντες τοίνυν ἀστρατήγη-
τοί τε καὶ ἄτακτοι κόσμῳ οὐδενὶ ἐπίπροσθεν ἦσαν, οὔτε τι ἔχον-
τες σύμβολον σφίσιν αὐτοῖς, ἥπερ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀγῶσιν εἰ-
θίσται, οὔτε πῆ διακεκρμένοι ἐν τάξει. τοῖς γὰρ σκευοφόροις
οἱ στρατιῶται ἀναμιγνύμενοι ἐπορεύοντο ὡς ἐπὶ ἀρπαγὴν ἐτοιμο- 15
τάτην ἰόντες χρημάτων μεγάλων. ἐπεὶ δὲ Ἀγγλῶν ἀγχοῦ ἐγέ-
C νοντο, πέμπουσί κατασκοπῶν, οἱ δὲ αὐτοῖς ἐπανιόντες ἀπήγ-
γελλον τὴν τῶν πολεμίων παράταξιν. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶ ἀπροσ-
δοκῆτῳ καταπλαγέντες ἀναστρέφειν μὲν ξὺν στρατῶ τυσοῦτω τὸ
πληθὸς ἀσχυρὸν τε καὶ ἀνανδρον ὅλωσ φοντο εἶναι. τάξαντες δὲ 20
ὡς ἐκ τῶν παρόντων ἔς τὰ τρία τέλη τὸ στράτευμα εὐθὺ τῶν πολε-
μίων ἐχώρουν. Πέτρος μὲν οὖν κέρως τὸ δεξιὸν εἶχε, Βαλεριανὸς

6. ποτὲ LHm. τε HP. 13. σφίσιν] ἐν σφίσιν L. 22. Βαλε-
ριανὸς] βελισσάριος L.

vici aditus saxis plaustrisque obstruens, multo difficiliorem accessu red-
didit: ac praeducta etiam fossa, exercitum quatuor millibus omnino con-
stantem ibi locavit, cum veteres quasdam aediculas insidiis peditum oc-
cupasset.

Ibi his ita comparatis, Romani, cum in locum Anglone unius diei
itinere dissitum pervenissent, comprehensum hostium exploratorem, ubi
tum esset Nabedes, percontati sunt. Ille Nabedem Anglone discessisse
cum omnibus Medorum copiis respondit. Quo Narses audito, indignans,
cunctationem collegis exprobravit. Ad eundem caeteri modum se convi-
tiis mutuis incessentes, ac pugnae iam periculique securi, regionis illius
pagos diripere festinabant. Ergo duce nullo praeeunte, nullo ordine
servato digressi, incomposite procedebant, nec tesseram, ut in disci-
minibus eiusmodi fieri solet, habentes inter se, nec rite usquam di-
stincti. Calonibus enim permisti milites vadebant, tanquam ad praedam
divitem labore nullo rapiendam vocati. Ubi ventum est ad Anglonem,
submitunt exploratores. Hi reversi, instructa hostes acie stare referunt.
Quo tam inopinato nuntio perculsi duces, turbiter ignaveque se facturos
putarunt, si cum tanto exercitu retro cederent. Mox e re nata compo-
sitis in tria agmina copiis, Petro dexterum cornu, Valeriano sinistrum,

δέ τὸ εὐώνυμον, ξὺν δὲ τὸ μέσον οἱ ἀμφὶ Μαρτῖνον ἐτάσσοντο. γενόμενοι δὲ ἄγχι τὰ πη τῶν ἐναντίων ἡσυχάζον, τὴν τάξιν σὺν ἀκοσμίᾳ φυλάσσοντες. αἴτιον δὲ ἦν ἢ τε δυσχωρία κρημνώδης ἐπερηυῶς οὔσα καὶ τὸ ἐξ ὑπογίου διαταχθέντος ἐς 5 τὴν μάχην καθίστασθαι. ἔτι μέντοι καὶ οἱ βάρβαροι σφῆς αὐτοὺς ἐς ὀλίγον ξυναγαγόντες ἡσυχῇ ἕμενον, περισκοπούμενοι τῶν D ἐναντίων τὴν δύναμιν, προειρημένον αὐτοῖς πρὸς Ναβέδου χειρῶν μὲν ὡς ἤκιστα ἄρχειν, ἦν δὲ πη ἐπισκῆψωσιν οἱ πολέμιοι, κατὰ τὸ δυνατὸν σφίσι ἀμύνασθαι.

10 Πρῶτος δὲ Ναρσῆς ξὺν τε τοῖς Ἑρούλοις καὶ Ῥωμαίων τοῖς ἐπομένοις ἐς χεῖρας τοῖς πολεμίοις ἤλθεν, ὠθισμοῦ τε γενομένου ἐτρέψατο τοὺς κατ' αὐτὸν Πέρσας. φεύγοντές τε οἱ βάρβαροι ἐς τὸ φρούριον ἀνέβαινον δρόμῳ. ἔνθα δὴ ἀλλήλους ἔργα ἀνῆ- V 325 κιστα ἐν τῇ στενοχωρίᾳ εἰργάζοντο. καὶ τότε Ναρσῆς τε αὐτὸς 15 τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγκλειεσάμενος πολλῶν ἔτι μᾶλλον τοῖς πολεμίοις ἐπέκειτο καὶ Ῥωμαίων οἱ λοιποὶ ἔργου εἶχοντο. ἐξεληθόντες δὲ ἐκ τοῦ ἀμηνιδίου ἐκ τῶν κατὰ τοὺς στενωποὺς οἰκίσκων οἱ προλο- P 151 χίζοντες, ὡσπερ ἐρρηθῆ, τῶν Ἑρούλων τινὰς κτείνουσιν, ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες, καὶ Ναρσῆν κατὰ κόρης αὐτὸν παίονσι. 20 καὶ αὐτὸν Ἰσαάκης ὁ ἀδελφὸς καιρίαν τυπέντια ἐπέξῆγαγε τῶν μιχομένων. ὅς δὴ ὀλίγῳ ἕστερον ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πόρῳ τούτῳ γενόμενος. ταραχῆς δὲ, ὡς τὸ εἶκος, ἐνθὲνδε πολλῆς ἐς τὸν Ῥωμαίων στρατὸν ἐμπεσοῦσης, ἄπαν ὁ

1. ξὺν] ἐς? 19. κόρης] Vulgo κόρης. Conf. ad p. 251 b. 304 d.
20. Ἰσαάκης] Ἰσαάκης L.

mediam aciem obtinente Martino, ad hostem recta contenderunt. Progressi cominus, presso gradu steterē, ordinibus male cohaerentibus ob summam iniquitatem disrupti loci, et subitanae ad praelium instructionem. Ipsi etiam Barbari in arcum coacti nihil movebant, hostilem exercitum circumspectantes idque habentes mandatam a Nabede, ne pugnam inciperent, si hostis adoriretur, pro virili repellerent.

Primus omnium Narses cum Brulis et sequentibus ipsum Romanis hostes invasit. Cum se invicem trusissent, sibi adversos Persas disiecit. Fugientes Barbari, dum cursu ad castellum evaderent, sibi mutuo in arcibus collibus offendendo erant atque exitio. Tum suos instigare Narses, acrius hosti instare, caeteri quoque Romani rem aggredi. At ecce e tuguriis ad viarum angustia positae erumpunt, qui illa insidiis, ut dixi, praeceperant. Hi ex improvise ruentes, caecis aliquot Brulis, Narsesem ipsum in pupilla vulcerant: quem Isaaces frater letali plaga saucium post idem interiiit, re in hoc certamine fortiter gesta. Hinc magna, ut sit, in Romanum exercitum infecta per-

Ναβέδης ἐπαφῆκε τοῖς ἐναντίοις τὸ Περσῶν στράτευμα. οἱ δὲ βύλλοντες ἐν τοῖς στενωποῖς ἐς πολεμίων πάμπολυ πλῆθος πολλούς τε ἄλλους εὐπετῶς ἔκτεινον καὶ διαφερόντως Ἐρούλους, οἳ ξὺν τῷ Ναρσῆ τὰ πρῶτα τοῖς ἐναντίοις ἐπιπεσόντες ἀφύλακτοι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐμάχοντο. οὔτε γὰρ κράνος οὔτε θώρακα 5 οὔτε ἄλλο τι φυλακτῆριον Ἐρουλοι ἔχουσιν, ὅτι μὴ ἀσπίδα καὶ

B τριβώνιον ἄδρὸν, ὃ δὴ διεξωσμένοι ἐς τὸν ἀγῶνα καθίστανται. δοῦλοι μὲντοι Ἐρουλοι καὶ ἀσπίδος χωρὶς ἐς μάχην χωροῦσιν, ἐπειδὴν δὲ ἄνδρες ἐν πολέμῳ ἀγαθοὶ γίνονται, οὕτω δὴ ἀσπίδας αὐτοῖς ἐφιᾶσιν οἱ δεσπόται προβάλλεσθαι ἐν ταῖς ξυμβολαῖς. τὰ 10 μὲν τῶν Ἐρούλων ταύτη πη ἔχει.

Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ ἐνεγκόντες τοὺς πολεμίους ἀνὰ κράτος ἅπαντες ἔφευγον, οὔτε ἀλακῆς μεμνημένοι οὔτε τινὰ αἰδῶ ἢ ἄλλο τι ἐν νῷ ἀγαθὸν ἔχοντες. Πέρσαι δὲ αὐτοὺς ὑποπιεύοντες οὐκ ἐς φυγὴν ἀναίσχυντον οὕτω τετράφθαι, ἀλλ' ἐνέδρῳις τισὶν ἐς 15 αὐτοὺς χρῆσθαι, ἄχρι ἐς τὰς δυσχωρίας διώξαντες εἶτα ἀνέστρεψον, οὐ τολμῶντες ἐν τῷ ὁμαλεῖ ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς διαμάχεσθαι. Ῥωμαῖοι μὲντοι, καὶ διαφερόντως οἱ στρατηγοὶ πάντες,

C διώξιν ἐπὶ σφῶς ἀεὶ ποιεῖσθαι τοὺς πολεμίους οἰόμενοι ἔφευγον ἔτι μᾶλλον, οὐδένα ἀνιέντες καιρὸν, θέουσι μὲν τοῖς ἵπποις ἐγκε- 20 λεύομενοι μάστιγι καὶ κραυγῇ, τοὺς δὲ θώρακας καὶ τὰ ἄλλα ὄπλα ῥίπτουντες σπουδῇ τε καὶ θορόβῳ ἐς ἔδαφος. οἱ γὰρ ἀν-

1. Ναβέδης] ναβάδης H: illud Hm.

ibid. τοῖς] [ἐν] τοῖς H.

7. καθίστανται] καθίσταντο AHL.

12. ἀνὰ κράτος — ἐφευ-

γον] Suidas s. v. ἀνὰ κράτος.

22. ῥίπτουντες L. ῥίπτοντες P.

turbatione, omnes Persarum copias Nabedes immisit. Illi maximam et in angustiis confertissimam multitudinem telis appetentes, cum plures alios leto facile sternebant, tum maxime Erulos, qui cum Narsete primi hostem aggressi, absque ullo fere corporis munimento pugnabant, pro veteri gentis more. Nam nec galea, nec lorica, nec re alia quapiam se Eruli protegunt, praeterquam scuto, et crassiore lacerna, qua cincti dimicant. Quin ipso etiam nudi clypeo servi Eruli ad pugnam procedunt: postea vero quam viros fortes in bello se praestitere, tum illis usum scuti in praeliis domini permittunt. Sic est, quod ad Erulos attinet.

Romani autem hostili impetu fracti, effuse omnes fugerunt, virtutis ac pudoris obliti, abiectaque omni praeclara cogitatione. Persae non fugam inverecundam, sed insidias interpretantes, cum illos ad extremas salebras insecuti essent, viam converterunt, non ausi contra multos pauci in plano configere. Nihilosecius Romani, in primis duces omnes, rati se usque ab hoste premi, sine interspiratione gradum addebant, flagello et clamore increpando currentes equos, loricas caeteraque arma propere ac tumultuose proiciendo. Neque enim, si ipsos Persae assequerentur, pares illis fore se confidebant: at spem salutis habebant tantum in pedi-

τιτάξασθαι καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἐθάροσιν Πέρσαις, ἀλλ' ἐν μόνοις τοῖς τῶν ἵππων ποσὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας εἶχον καὶ, τὸ ξίμπαν εἰπεῖν, τοιαύτη γέγονεν ἡ φεγγὴ ὥστε τῶν ἵππων σχεδόν τι αὐτοῖς οὐδείς διεβίω, ἀλλ' ἤνικα τοῦ δρόμου ἐπαύσαντο, πεσόντες εὐθὺς διεφθάρησαν. καὶ πάθος τοῦτο μέγα Ῥωμαίοις οἶον οὐπω πρότερον γέγονε. πολλοὶ τε γὰρ αὐτῶν ἔθανον καὶ πλείους ἔτι ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. ὄπλα τε αὐτῶν οἱ πολέμιοι καὶ ὑποζύγια ἔλαβον τοσαῦτα τὸ πλῆθος ὥστε D πλουσιώτερα δοκεῖν ἐκ τούτου γενέσθαι τοῦ ἔργου τὰ Περσῶν πρῶματα. Ἀδόλιος δὲ διὰ φρουρίου ἐν ταύτῃ τῇ ὑπαγωγῇ παριῶν ἐν Περσαρμενίοις κειμένον λίθῳ τε τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς τῶν ταύτῃ ὄχλημένων πληγεῖς αὐτοῦ διεφθάρη, οἱ τε ἄμφι τὸν Ἰουστον καὶ Περάνιον ἐσβαλόντες ἐς τὰ ἐπὶ Ταραύνων χωρία καὶ ὀλίγα ἄττα λησιόμενοι εὐθὺς ἐπανῆλθον.

15 κξ'. Τῷ δὲ ἐπιγινομένῳ ἔτι Χοσρόης ὁ Καβάδου τὸ τέταρτον ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβυλλεν, ἐπὶ τὴν Μεσοποταμίαν V 326 τὸ στράτευμα ἄγων. αὕτη δὲ ἡ ἐσβολὴ τῷ Χοσρόῃ τούτῳ οὐ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα Ῥωμαίων πεποιήται, οὐ μὴν οὐδὲ ἐπ' ἄλλων ἀνθρώπων οὐδένα, ὅτι μὴ ἐπὶ τὸν θεὸν, ὡς 20 περ Χριστιανοὶ σέβονται μόνον. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ Ἐδέσσης ἀποτυχῶν ἀνεχώρησε, πολλή τις ἐγγεγόνει αὐτῷ τε καὶ μάχοις, ἅτε πρὸς τοῦ τῶν Χριστιανῶν θεοῦ ἡσσημένοις, κατήφεια. ἦν δὲ παρηγορῶν ὁ Χοσρόης ἐν τοῖς βασιλείοις Ἐδεσσηνοὺς μὲν ἀνδραποδιεῖν ἠπέλησεν ἅπαντας ἐς τὰ Περσῶν ἡθῆ,

9. γενέσθαι τοῦ ἔργου A. τοῦ ἔργου γενέσθαι P. 13. ἐς τὰ] εἰς τὰ A. 21. Ἐδέσσης] Ἐδέσης P. Et sic infra.

bus equorum repositam. Uno verbo, ea fugae contentio fuit, ut nullus ferme equus diutius vixerit, sed exanimis, statim atque destitere cursu, considerint. Acceperunt Romani tum cladem magnam nec parem huic unquam antea. Nam et multi caesi, et multo plures ab hoste capti sunt, cum tanta armorum ac iumentorum vi, ut hinc Persae impendio ditiores evaserint. Adolius cum propter castellum Persarmeniae fugiens transiret, lapide a quodam incola ictus in capite, ibi interiit. Iustus et Peranius Taraunensem agrum ingressi, ac loca paucula populati, statim redierunt.

26. Anno insequente Chosroes Cabadis filius exercitum in Mesopotamiam ducens, quartum irrupit in Romanum imperium. Qua quidem irruptione non Iustinianum Aug. nec mortalium quemquam, sed Deum, quem unum Christiani colunt, oppugnare voluit. Nam cum in prima expeditione, Edessa frustra tentata, irritus recessisset; ipsi ac Magis, ut a Deo Christianorum victis, magnus tum impositus pudor fuerat. Quem solans in Regia sua Chosroes, Edessenos omnes abducturum se captivos in Persidem, urbemque in ovium pascua redacturum minitabatur. Igitur

B τὴν δὲ πόλιν μηλόβοτον καταστήσεσθαι. παντὶ γοῦν τῷ στρα-
 τῷ ἀγχοῦ Ἐδέσσης γενόμενος Οὐννων τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ἐπὶ
 τὸν τῆς πόλεως περίβολον ἐπεμψεν, ὃς δὴ τοῦ ἵπποδρομίου κα-
 θύπερθέν ἐστιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν κακουργήσοντας, πρόβατα δὲ
 ἀρπασομένους, ἅπερ οἱ ποιμένες πολλὰ ἐνταῦθά πη παρὰ τὸ τεί- 5
 χισμα στήσαντες ἔτυχον, χωρίον τε ἰσχυρῶς θαρσοῦντες, ὅτι δὴ
 ἄναντες ἦν ὑπερφύως, καὶ οὐποτε τολμήσειν τοὺς πολεμίους οἴο-
 μενοι οὕτω πη ἄγχιστα τοῦ τείχους ἵεναι. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι
 τῶν προβάτων ἠπίοντο ἤδη, οἱ δὲ ποιμένες κατερώτατα ἀμυνό-
 C μνοι διεκώλυνον. Περσῶν τε τοῖς Οὐννοις ἐπιβεβοηθηκότων 10
 πολλῶν, ἀγέλην μὲν ἐνθένδε ἀφελέσθαι τινὰ οἱ βάρβαροι ἴσχυ-
 σαν, Ῥωμαίων δὲ στρατιωτῶν τε καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἐπεξελ-
 θόντων τοῖς πολεμίους ἢ μὲν μάχη ἐκ χειρὸς γέγονεν, ἢ δὲ ἀγέ-
 λη αὐτόματος ἐς τοὺς ποιμένας ἐπὶνῆκεν αὐθις. τῶν τε τις Οὐν-
 νων πρὸ τῶν ἄλλων μαχόμενος μάλιστα πάντων ἠνώχλει Ῥω- 15
 μαίους. καὶ τις αὐτὸν ἀγροῦκος ἐς γόνυ τὸ δεξιὸν σφενδόνη ἐπι-
 πυχῶν βάλλει. ὁ δὲ πρηνὴς ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐς τὸ ἔδαφος εὐθὺς
 ἔπεσεν, ὃ δὴ Ῥωμαίους ἔτι μᾶλλον ἐπέρωσεν. ἢ τε μάχη πρωὶ
 ἀρξάμενη ἐτελεύτα ἐς μέσσην ἡμέραν, ἐν ᾗ ἑκάτεροι τὸ πλεόν
 D ἔχειν οἴομενοι διελύθησαν. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐντὸς τοῦ περιβό- 20
 λου ἔγένοντο, οἱ δὲ βάρβαροι ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως ἐπὶ τὰ
 διεσκηνημένοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες.

Τότε ὁ Χοσρόης, εἴτε τινὰ ὕψιν ὀκείρου εἶδεν ἢ τις αὐτῷ
 ἔννοια γέγονεν, ὡς δις ἐγχειρήσας ἦν μὴ δυνατὸς εἶη Ἐδέσσαν

12. ἐπεξεληθόντων] ὑπεξεληθόντων L. 15. Ῥωμαίους L. Ῥωμαίοις P.

ubi cum omnibus copiis Edessam accessit, Hunnorum, quos secum duxe-
 rat, manum, ad eam murorum partem, quae Circo imminet, eo misit
 consilio, ut caetera innoxii, oves tantum raperent, quarum magnos gre-
 ges sub moenia opiliones subduxerant, firmo loci positu freti; quod
 maxime acclivis esset, nec hostem ad muros tam prope accedere ausu-
 rum unquam putarent. Iamque oves tangebant Barbari: pastores fortis-
 sime defensando raptoribus obsistebant; cum Hunnis missa subsidio val-
 lida Persarum turma, tandem Barbari unum inde gregem abstraxerunt.
 Erumpunt in hostem Romani milites et quidam e populo: dumque manu
 pugnatur, sponte grex ad pastores redit. Unus omnium maxime Roma-
 nos exagitabat Hunnus quidam ante alios dimicans. Huius genu dexte-
 rum rusticus certo fundae ictu ita percussit, ut statim is ex equo deci-
 derit, volutus in caput: qui casus magis animos Romanorum erexit.
 Porro meridies finem attulit mane coepto certamini: cuius victoriam utri-
 que sibi arrogantes, discesserunt. Romanis intra muros receptis, Bar-
 bari septimo ab urbe stadio fixis tentoriis, castra metati sunt.

Tum Chosroes, sive insomnium ipsi oblatum, sive haec iniecta co-
 gitatio fuerit, si iterum tentata Edessa voto excideret, se ingens dede-

ἔξελεῖν, πολλήν οἱ αἰσχύνην τιὰ περιβαλέσθαι ξυμβήσεται. διὸ P 153
 δὴ πολλῶν χρημάτων ἀποδόσθαι τὴν πόλιν Ἐδεσσηνοῖς καὶ τὴν
 ἀναχώρησιν ἔγνω. τῇ γοῦν ἐπιγινομένη ἡμέρᾳ Παῦλος ἐρημηθεύς
 παρὰ τὸ τεῖχος ἴκων ἔφασκε Ῥωμαίους χρήναι παρὰ Χοσρόην
 5 σταλῆναι τῶν δοκίμων τινάς. οἱ δὲ κατὰ τάχος τέσσαρας ἀπο-
 λεξάμενοι τῶν ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐπιφανῶν ἐπεμψαν. οἷς δὲ ἐς
 τὸ Μήδων ἀφικομένοις στρατόπεδον ἐντυχῶν γνώμῃ βασιλέως ὁ
 Ζαβεργάνης, ἀπειλαῖς τε πολλαῖς δεδιξάμενος ἀνεπυθάνετο αὐ-
 τῶν ὁπότερα σφίσιν αἰρετώτερα τυγχάνει ὄντα, πότερον τὰ ἐς
 10 τὴν εἰρήνην, ἢ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἄγοντα. τῶν δὲ τὴν εἰρήνην
 ἐλέσθαι ἂν πρὸ τῶν κινδύνων ὁμολογούντων, „ Οὐκοῦν “ ἔφη ὁ B
 Ζαβεργάνης „ ἀνεῖσθαι ὑμᾶς ταύτην ἀνάγκη χρημάτων πολ-
 λῶν.“ οἱ τε πρόςβεις ἔφασαν τοσαῦτα δώσειν ὅσα παρέσχοντο
 πρότερον, ἤνεκα τὴν Ἀντιόχειαν ἐξελὼν ἐπ’ αὐτοὺς ἦλθε. καὶ
 15 ὁ Ζαβεργάνης αὐτοὺς ξὺν γέλωτι ἀπεπέμψατο, ἐφ’ ᾧ ἐνδεδεχέ-
 στατα βουλευσάμενοι ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ οὕτω δὴ αὐθις παρ’ αὐ-
 τοὺς ἔλθωσιν. ὀλίγῳ τε ἕστερον μεταπεμψάμενος αὐτοὺς ὁ
 Χοσρόης, ἐπειδὴ παρ’ αὐτὸν ἴκοντο, κατέλεξε μὲν ὅσα τε πρό-
 20 τερον καὶ ὄντινα τρόπον ἐξηνδραπόδισε Ῥωμαίων χωρία, ἡπεῖ- V 327
 λησε δὲ τὰ δεινότερα Ἐδεσσηνοῖς πρὸς Περσῶν ἔσεσθαι, εἰ μὴ
 πάντα σφίσι τὰ χρήματα δοῖεν ὅσα τοῦ περιβόλου ἐντὸς ἔχουσιν· H 83
 οὕτω γὰρ ἐνθένδε μόνως ἀπαλλαγῆσεσθαι τὸν στρατὸν ἔφασκε. C

2. καὶ τὴν] τὴν om. H. 8. δεδιξάμενος] δειδιξάμενος vulgo.
 δεδεξάμενος AL: δειδιξάμενος L correctus. 15. ἐνδεδεχέστατα]
 ἐντελεχέστατα Pm. 18. ἴκοντο L. ἦκοντο P. 20. Ἐδεσση-
 νοῖς] Ἐδεσηνοῖς P. 22. οὕτω] οὕτως L.

cus relaturum, Edessensis salutem civitatis reditumque suum grandi pecunia vendere statuit. Itaque die postero progressus ad moenia Paulus Interpres Romanis significavit, oportere mitti ad Chosroem aliquot ex optimatibus. Mox illi delectos quatuor ex iis, qui inter ipsos magis eminebant, destinaverunt: quibus ad Medorum castra iussu Regis obviam factus Zaberganes, et oblato comminationibus multis terrore, eos interrogavit, utrum mallent pacem an bellum? His una professis voce, pacem utique praeoptare se discriminibus belli, Ergo, inquit Zaberganes, *luculenta auri summa ematis illam necesse est*. Cui legati tantam se daturus aiunt, quantam prius repraesentarant, cum post excisam Antiochiam Rex Edessam venit. Hic ridens Zaberganes eos remisit, monitos, ut redirent, maturo habito de salute expedienda consilio. Paulo post acciit eoadem Chosroes, et ad se intromissis, quot, quaque ratione Romanas civitates in servitutem antea redegisset, sigillatim recensuit: deinde durius acturos Persas cum Edessensis minatus est; nisi darent quidquid esset pecuniae intra murorum ambitum: hac una lege exercitum inde abscessurum affirmans. His legati auditis, pacem quidem receperunt se

ταῦτα οἱ πρόσβεις ἀκούσαντες ὁμολόγουν μὲν παρὰ Χοσρόου τὴν εἰρήνην ὠνήσεσθαι, ἣν γε σφίσι μὴ ἀδύνατα ἐπαγγέλλει· τοῦ δὲ κινδύνου τὸ πέρας οὐδενὶ τῶν πάντων ἔφασαν πρὸ τῆς ἀγωνίας ἔνδηλον εἶναι. πόλεμον γὰρ τοῖς αὐτὸν διαφέρουσι ἐπὶ τοῖς ὁμολογουμένοις οὐ μὴ ποτε εἶναι. τότε μὲν οὖν ζῆν ὀργῇ ὁ 5 Χοσρόης τοὺς πρόσβεις ἐκέλευεν ὅτι τάχιστα ἀπαλλαγῆσεσθαι.

Ἡμέρα δὲ ἀπὸ τῆς προσεδρείας ὀγδόη λόφον ἐπαναστήσαι χειροποίητον τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ βουλόμενος, ἐπεὶ τὰ δένδρα ἐκτεμῶν αὐτοῖς φύλλοις πολλὰ ἐκ χωρίων ἐγγύς πη ὄντων πρὸ D τοῦ τείχους ἐν τετραγώνῳ ξυνέθηκεν, οὗ δὴ βέλος ἐκ τῆς πόλεως 10 ἐξικνεῖσθαι ἀδύνατα ἦν, χοῦν τε πολὺν τινα ἀτεχνῶς ὑπερθε τῶν δένδρων ξυναμνησάμενος μέγα τι λίθων χρῆμιά ἐπέβαλλεν, οὐκ ἐχόντων ἐς οἰκοδομίας ἐπιτηδείως, ἀλλ' εἰκῆ ἐκτιμηθέντων, ἐκείνου μότου ἐπιμελούμενος, ὅπως δὴ ὁ λόφος ὅτι τάχιστα ἐς ὕψος μέγα ἐπαίροιτο. καὶ ξύλα μακρὰ τοῦ τε χοῦ καὶ τῶν λίθων με- 15 ταξὺ ἐς αἰεὶ ἐμβαλλόμενος ἔνδεσμον ἐποιεῖτο τοῦ ἔργου, ὅπως μὴ ὑψηλὸν γενόμενον ἀσθενὲς εἴη. Πέτρος δὲ ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς (ἐνταῦθα γὰρ ζῆν Μαρτίνῳ καὶ Περανίῳ ἐτύγγανεν ὦν) τοὺς ταῦτα ἐργαζομένους ἀναστέλλειν ἐθέλων τῶν οἱ ἐπομένων Οὐν- P 154 των τινὰς ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν. οἱ δὲ πολλοὺς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου 20 ἐπελθόντες ἀνεῖλον, καὶ πάντων μάλιστα τῶν τις δορυφόρων, Ἀργῆκ ὄνομα. μόνος γὰρ ἐπτὰ καὶ εἴκοσιν ἔκτεινε. τῶν μέντοι βαρβάρων φυλακὴν ἀκριβῆ τὸ λοιπὸν ποιουμένων οὐκέτι ἐπεξιέναι

10. τετραγώνῳ A. τῇ τετραγώνῳ P.
 ibid. εἴκοσιν L. εἴκοσι P.

22. Ἀργῆκ] Arges RV.

mercaturus a Chosroe, si modo maiora viribus non imperaret: exitum autem aleae Martis exploratum esse nemini ante dimicationem: bellum enim ab iis, qui illud inferunt, non posse poni in rerum numero, quas certo tenent. Tum Chosroes excandescens legatis ut se ocius amoverent, edixit.

Die ab incepta obsidione octavo, in animo habens contra urbis murum aggerem manu excitare, e circumiectis locis excisa arborum cum ipsis frondibus ingenti vi, illas pro moenibus extra teli ab urbe iactum quadrata forma composuit, ac multa supergesta humo, immanem adiecit lapidum struem, non fabre apteque ad aedificandum, sed temere rudique opera sectorum: hoc unum scilicet curans, ut moles quamprimum in magnam altitudinem attolleretur. Ac ne eductum altius opus infirmum esset, immissis terram inter et saxa trabibus illud connexuit. Petrus autem Dux Romanorum (ibi enim cum Martino erat atque Peranio) ut molitores operis inhiberet, Hunnorum, quos ducebat, agmen in eos emisit: qui repentino impetu multos sustulere; Praetorianus inprimis quidam, cui nomen Arges: hic enim xxvii. unus occidit. At sedulam deinceps custodiam agitantibus Barbaris, nemini amplius in ipsos erumpere licuit.

τινὲς ἐπ' αὐτοὺς ἔσχον. ἐπεὶ δὲ προϊόντες ἐντὸς βέλους οἱ τεχνί-
 ται τοῦ ἔργου τοίτου ἐγένοντο, καρτερώτατα ἤδη ἀμυνόμενοι
 ἀπὸ τοῦ περιβόλου Ῥωμαῖοι τὰς τε σφενδόνας ἐπ' αὐτοὺς καὶ τὰ
 τόξα ἐνήθονον. διὸ δὴ οἱ βάρβαροι ἐπενόουν τάδε. προκαλίμ-
 5 ματα ἐκ τραγείων τριχῶν, ἃ δὴ καλοῦσι Κιλίγια, πάχους τε καὶ
 μήκους διαρκῶς ἔχοντα, ἀρτήσαντες ἐκ ξύλων μακρῶν ἐπίπρο-
 σθεν αἰετῶν τὴν ἀγέστην ἐργαζομένων ἐτίθεντο (οὕτω γὰρ τὸ
 ποιούμενον τῇ Λατίνων φωνῇ ἐκάλουν Ῥωμαῖοι). ἐνταῦθα γὰρ **B**
 οἷτε πικροφόροι οἰστοὶ οὔτε τὰ ἄλλα βέλη ἐξικνεῖσθαι εἶχον, ἀλλ'
 10 αὐτοῦ ἐπὶ τῶν προκαλυμμάτων ἀποκρουόμενα ζύμπαντα ἔμενε.
 καὶ τότε Ῥωμαῖοι ἐς δέος μέγα ἐμπεπτωκότες τοὺς πρέσβεις παρὰ
 Χοσρόην σὺν Θορόβῳ πολλῶ ἔπεμπον καὶ Στέφανον σὺν αὐτοῖς,
 ἔν γε τοῖς κατ' αὐτὸν ἰατροῖς λόγιον. ὅς δὴ Καβάδην τὸν Πε-
 ρόξου νοσοῦντιά ποτε ἰασάμενος κύριος χρημάτων μεγάλων πρὸς
 15 αὐτοῦ γέγονεν. ὅς δὴ, ἐπεὶ παρὰ Χοσρόην ἔξιν τοῖς ἄλλοις ἐγέ-
 νετο, ἐλέξεν ὧδε, Βασιλέως τὴν φιλανθρωπίαν ἀγαθοῦ γνώ-
 ρισμα πάντες ἐκ παλαιοῦ νενομίκασιν. οὐκοῦν, ὧ κρᾶτιστε βασι- **C**
 λεῦ, φότους σοι καὶ μάχας ἐργαζομένῳ καὶ πόλεων ἀνδραποδισμοὺς
 τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ὀνομάτων παρέσται τυχεῖν, τὸ δὲ ἀγαθῶ
 20 εἶναι δοκεῖν οὐ μήποτε ἔσται. καίτοι πασῶν γε ἥκιστα χρῆν τῇ
 Ἐδεσσηνῶν πόλει παρὰ σοῦ τι ζυμβῆναι φλαῦρον. ἐντεῦθεν γὰρ

5. τραγείων] αἰγείων Suidas s. v. ἔγεστα. 6. ἀρτήσαντες] ἀναρ-
 τήσαντες Suidas. 7. ἀγέστην] Ab aliis ἔγεστα, ab aliis ἄγεστα
 dici annotavit Suidas s. v. ἄγεστα et ἔγεστα. Alia attulit Ducangius
 Glossar. p. 10. 9. τὰ ἄλλα] τὰ om. Suidas s. v. ἔγεστα. 10. ἔμε-
 νε] ἔμενον Suidas, qui ἀποκρουόμενα ζύμπαντα om. 19. πα-
 ρέσται] παρεσταναι HL: illud in marg. 21. Ἐδεσσηνῶν] Ἐδε-
 σσηνῶν P hic et infra.

Promoto opere, ubi intra teli iactum fuere artifices, eos e moenibus fun-
 dis atque arcubus petebant Romani, iam certe vim fortissime propulsan-
 tes: quare Barbari ad hanc artem se converterunt. Texta e pilis hirci-
 nis tegumenta, quae Cilicia vocant, crassitudinis iustae et altitudinis,
 suspenderunt e perticis, et illis praetenderunt, qui aggestam (sic Ro-
 mani Latina voce opus hoc appellabant) moliebantur. Quo peracto, nec
 sagittae igniferae, nec tela alia ad eos pervenire poterant, sed repulsa
 tegminibus omnia ibi irrita consistebant. Hinc Romani in gravem ad-
 ducti metum, legatos trepide mittunt ad Chosroem, et una cum illis
 Stephanum inter aetatis suae medicos celebrem, quem olim Cabudes Pe-
 rozis filius pecunia ingenti donaverat, ipsius ope levatus morbo. Hic
 cum aliis introductus ad Chosroem, sic verba fecit. *Certissimum et
 omnium confessione saeculorum receptum boni Regis indicium est huma-
 nitas. Quare tibi, Rex potentissime, praecia ac strages edenti, et civi-
 tatibus imponenti servile iugum, alia forte nomina lucrari dabitur: bonus
 ut audias, id vero nunquam dabitur. Atqui si cui civitati, Edessae certe*

ἔγωγε ὄρωμαι, ὅσπερ σε τῶν ἰσομένων οὐδὲν προειδὼς ἐξέθρεψά τε καὶ τῷ πατρὶ τῷ σῷ ξύμβουλος γεγονὼς, ἐφ' ᾧ σε τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταστήσεται, σοὶ μὲν τῆς Περσῶν βασιλείας αἰτιώτατος γέγονα, τῇ δὲ πατρίδι τῶν παρόντων κακῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ τῶν ἀτυχημάτων σφίσι αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ 5 πλεῖστον τῶν ξυμβησομένων προστρέβονται. ἀλλ' εἴ τις σε τῆς τοιαύτης εὐεργεσίας εἰσέροχεται μνήμη, μηδὲν ἡμῶς ἐργάση περὶ
D τέρω κακὸν, ταύτην διδούς μοι τὴν ἀμοιβήν, ἐξ ἧς σοι, ὦ βασιλεῦ, τὸ μὴ δοκεῖν ὠμοτάτω εἶναι ξυμβήσεται. “ Στέφανος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Χοσρόης δὲ οὐ πρότερον ἀπαλλαγῆσεσθαι 10 ὠμολόγει ἐνθὺνδε, εἰ μὴ Πέτρον τε καὶ Περάνιον αὐτῷ παραδοῖεν Ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ οἱ, δοῦλοί γε ὄντες πατρῶοι, τετολμήκασιν ἀντιτάξασθαι. τοῦτο δὲ ἦν μὴ δρᾶν Ῥωμαίοις ἡδονή ἐστιν, ἀλλὰ δυοῖν αὐτοὺς ἐπάναγκες ἐλεῖσθαι τὸ ἕτερον ἢ πεντακόσια κεντηνάρια χρυσοῦ σφίσι δίδοναι, ἢ δέξασθαι τῇ πόλει 15
V 328 τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς, οἱ τὰ χρήματα διερεννησόμενοι ἅπαντα τὸν μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ὅσον δὴ ἐνταῦθα ξυμβαίνει εἶναι,
II 84 κομίζοντες ἐς αὐτὸν ἤξουσι, τἄλλα δὲ τοὺς κυρίους ἐάσουσιν ἔχειν. ταῦτα μὲν ὁ Χοσρόης ἀπέροψεν, Ἐδεσσαὶ ἐξελεῖν πόλιν
P 155 οὐδενὶ ἐλπίδα ἔχων. οἱ δὲ πρέσβεις (ἅπαντα γὰρ σφίσι ἀδύνατα 20 ἔδοξεν εἶναι ὅσα ἐκεῖνος ἀπήγγελλε) διαπορούμενοί τε καὶ λαν ἀσχάλλοντες ἐπὶ τὴν πόλιν ἐβράδιζον. ἐπεὶ τε ἐντὸς τοῦ περι-

1. ὅσπερ L corr. ὡσπερ P. 6. ξυμβησομένων] ξυμβεβησομένων L.
 18. ἐάσουσιν L corr. ἐάσωσιν P. 22. ἀσχάλλοντες] ἀσχά-
 λοντες A.

inprimis parcere debuisti. Hinc enim oriundus ego sum: qui, plane ignarus futuri, te educavi, et hoc dato patri tuo consilio, ut imperii successorem te institueret, tibi quidem delati Persarum regni, patriae vero causa maxime fui instantis calamitatis. Scilicet homines magnam partem adversorum casuum, quos passuri sunt, sibi ipsi parare solent. Age, si qua huius beneficii recordatio subit animum, absiste, Rex, nobis noxam inferre, hoc mihi rependens praemium, quo summae saevitiae notam a te avertes. In hanc sententiam locuto Stephano denuntiavit Chosroes haud prius se abiturum, quam a Romanis Petrum et Peranium deditos accepisset, quod cum servi paterni forent, ausi essent ipsi repugnare: id si Romanos facere pigeret, necesse esse harum conditionum alteram eligere: vel quinquagies mille auri pondo penderent; vel in urbem quosdam admitterent e familiaribus suis, qui divitiis omnibus perquisitis, quidquid auri argentique esset in civitate ad se deferrent; caetera relinquerent dominis. Haec effutiit Chosroes, Edessae nullo negotio expugnandae spem legati, cum earum conditionum, quas ille tulerat, nullam impleri a se posse censerent, consilii inopes ac moerore deiecti urbem re-

βόλον γενόμενοι τὰ παρὰ Χοσρόου ἀπήγγελλον, Θορύβου τε καὶ Θρήνων ἢ πόλις ἔμπλεως ἐγένετο.

Ἡ μὲν οὖν τοῦ λόφου κατασκευὴ ἐπὶ τε ὕψος ἤρετο μέγα καὶ σπουδῇ πολλῇ ἐπίπροσθεν ἦει. Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ ἔχοντες ὅ τι 5 καὶ δράσουσι πάλιν τοὺς πρίσβεις παρὰ Χοσρόην ἀπέστελλον. οἵπερ ἐπειδὴ ἐν τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ ἐγένοντο, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν δεησόμενοι ἔφρασκον ἤκειν, λόγου μὲν οὐδ' ὄπωπτιοῦν B πρὸς Περσῶν ἔτυχον, ὕβρει δὲ καὶ Θορύβῳ πολλῶ ἐνθένδε ἐξελαυνόμενοι ἐς τὴν πόλιν ἐχώρουν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα Ῥωμαῖοι 10 τὸ κατὰ τὸν λόφον τεῖχος ἐτέρῳ ἐνεχείρουν οἰκοδομίᾳ τινὶ ὑπερβαλίσθαι· ὡς δὲ καὶ ταύτης τὸ Περσῶν ἔργον πολλῶ καθυπέροτερον ἐγένετο ἤδη, τῆς μὲν οἰκοδομίας ἀπέστησαν, Μαρτίνον δὲ πείθουσι τὰ ἀμφὶ τῇ ξυμβάσει τρόπῳ δὴ ὅτῳ βούλοιο διοικήσασθαι. καὶ ὃς ἄγχιστα τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου γενόμενος 15 τῶν τισιν ἐν Πέρσαις ἀρχόντων ἐς λόγους ἦλθεν. οἱ δὲ τὸν Μαρτίνον ἐξαπατήσαντες εἰρηναῖα μὲν σφῶν τὸν βασιλέα βούλεσθαι C ἔφρασαν, αὐτὸν δὲ ὡς ἤγχιστα οἶόν τε εἶναι τὸν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα πείθειν τῆς πρὸς Χοσρόην φιλονεικίας ἀφέμενον τὴν εἰρήνην ποτὲ πρὸς αὐτὸν θήσεσθαι· ἐπεὶ καὶ Βελισάριον, ὄνπερ τῇ τε 20 δυνάμει καὶ τῷ ἀξιώματι Μαρτίνου παρὰ πολὺ προὔχειν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀντίποι, πείσαι μὲν ἔναγχος τὸν Περσῶν βασιλέα, ὄντα δὴ πον ἐν μέσοις Ῥωμαίοις, ἐνθένδε ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὰ Περσῶν ἦδη, ὑποσχόμενον πρίσβεις τε πρὸς αὐτὸν οὐκ εἰς μακρὰν

1. ἀπήγγελλον] ἀπήγγελον H.

7. λόγου A. λόγον HP.

20. προὔχειν ΔΗμ. προύχοντα P.

petierunt. Quo ingressi, ubi praescripta a Chosroe renuntiarunt, perturbatione statim et lamentis urbs plena fuit.

Iam altius surgebat structura aggeris, et magna contentione promovebatur, cum Romani, quo se verterent nescientes, iterum oratores ad Chosroem destinarunt. Qui ingressi hostium castra, ubi se venisse dixerunt, uti postulata iterarent, ne uno quidem verbo dignati, immo vero contumeliose et multo cum fremitu a Persis explosi, in urbem redierunt. Tum Romani, primum quidem illi murorum parti, quae hostili aggeri respondebat, editiorem molem adiungere aggressi sunt. At quoniam molem hanc multo iam superabat Persarum opus, absterunt aedificatione, et Martino ut cum hoste pro suo arbitrato pacisceretur persuaserunt. Ille proxime castra in colloquium venit cum aliquot Persarum ducibus: qui Martinum circumscribentes, pacem quidem a suo Rege expeti affirmarunt: sed negarunt posse ipsum persuadere Caesari, ut amota contendendi adversus Chosroem libidine, aliquando pacem cum eo componeret: quando ipse Belisarius, quo Martinus potentia ac dignitate se longe inferiorem agnosceret, nuper quidem in medios Romanos provectum Persarum Regem ad reditum in Persidem. promisso hoc perpulisset, le-

ἐκ Βυζαντίου ἀφίξεισθαι καὶ τὴν εἰρήνην ἐν τῷ βεβαίῳ κρατύνασθαι, πρᾶξι δὲ τῶν ὁμολογημένων οὐδὲν, ἀδύνατον γεγονότα τὴν Ἰουστινιανοῦ βασιλείῳ βιάσασθαι γνώμην.

- D** κζ'. Ἐν τούτῳ δὲ Ῥωμαῖοι ἐποιοῦν τάδε. διώρυγα ἐκ τῆς πόλεως ἔνερθε τῶν πολεμίων τοῦ χώματος ἐργασάμενοι ἐκέλευον τοὺς ὀρύσσοντας μὴ μεθίσθαι τοῦ ἔργου τούτου, ἕως ὑπὸ τὸν λόφον γένοιται μέσον. ταύτῃ γὰρ καῦσαι τὸ χῶμα τοῦτο διενόουντο. προϊούσης δὲ τῆς διώρυχος κατὰ τὸν λόφον μάλιστα μέσον **P** 156 πάταγός τις ἐς τῶν Περσῶν τοὺς ὑπερθεῖν ἐστῶτας ἤλθεν. αἰσθόμενοί τε τοῦ ποιουμένου καὶ αὐτοὶ ὄνωθεν ἀρξάμενοι ἐφ' **10** ἐκάτερα τοῦ μέσου ὄρυσσον, ὅπως λάβοιεν τοὺς ἐκεῖνη κακουροῦντας Ῥωμαίους. ὁ δὲ γνόντες Ῥωμαῖοι τούτου μὲν ἀπέσχοντο, χοῦν ἐπὶ τὸν κενωθέντα χῶρον ἐπιβαλόντες, ἐκ δὲ ἄκρου χώματος κάτωθεν, ὃ πρὸς τῷ τείχει ἐτύγχανεν ὄν, ξύλα τε καὶ λίθους καὶ χοῦν ἐκφορήσαντες καθάπερ οἰκίσκου σχῆμα εἰργάσαντο, **15** πρέμνα τε δένδρων τῶν ῥᾶστα καιομένων ξηρὰ ἐνταῦθα εἰσέβαλλον, ἐλαίῳ τε καταβεβρεγμένα τῷ ἐκ κέδρου πεποιημένῳ καὶ θείῳ τε καὶ ἀσφάλτῳ πολλῇ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐν παρισκευῇ **B** εἶχον, οἱ δὲ Περσῶν ἄρχοντες πολλάκις ἐντυχόντες Μαρτίνῳ τοιαῦτα μὲν οἷά περ μοι εἴρηται διελέχθησαν, δόκησιν παρεχόμενοι ὡς τοὺς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ἐνδέξονται λόγους. ἐπεὶ δὲ ὁ λό- **V** 329 φος αὐτοῖς εἰτετέλεστο ἤδη, καὶ πλησιάζων μὲν τῆς πόλεως τῷ περιβόλῳ, ὕψει δὲ αὐτὸν πολλῷ ὑπεραίρων ἐπὶ μέγα ἐπῆρτο,

2. ἀδύνατον] δυνατὸν L. corr. Hm.

gatos brevi adventuros Byzantio et pacem sancituros; eorum vero, quae esset pollicitus, nihil ideo praestitisset, quod nequivisset Iustiniani Imperatoris animum expugnare.

27. Interea haec Romani moliti sunt. Cuniculo ex urbe ad aggerem hostilem agi coepto, fossoribus imperarunt, ne absisterent opere, donec ad medium tumulum subiissent: ibi enim ignem subicere eoque molem corrumpere cogitabant. Iam ad meditullium perductus fere cuniculus fuerat, cum ad superstantium Persarum aures pervenit strepitus: quo quid pararetur admoniti, incipiunt e superiori loco hinc inde medii tumuli latera fodere, ut arcanos exitialis doli artifices intercipient. Re Romani intellecta, suscepto abeunt; quin etiam terram ingerunt in spatium inanitum. Ab extrema autem aggeris parte, quae erat moenibus proxima, lignis, lapidibus ac terra subter egestis, spatium quoddam ad cubiculi formam excavarunt. Huc aridos arborum facile ignem concipientium stipites, oleo cedrino, sulphure et bitumine perfusos perlitosque immittunt. Ea illi pararunt. Interea loci Persarum duces in congressum Martini crebro venientes, quae retuli, sic dictabant, ut speciem atque opinionem praeberent, se ad pacis condiciones accessuros. At postquam aggeri accessit extrema manus, et is proxime ad urbis moenia

Μαρτίνον μὲν ἀπεπέμψαντο διαρρήδην ἀπειπόντες τὴν ξύμβασιν, ἔργου δὲ ἔχασθαι τὸ λοιπὸν ἔμελλον.

Διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τῶν δένδρων τὰ πρέμνα εὐθὺς ἔκασαν, ἅπερ ἔς τοῦτο ἠγοίαστο. τοῦ δὲ πυρὸς μοῖραν μὲν τοῦ χώματος τινὰ καύσαντος, οὐπω δὲ διὰ παντὸς ἐξικνεῖσθαι ἰσχύσαντος, τὰ ξύλα δεδαπανῆσθαι πάντα ἔτυχεν. αἰεὶ γὰρ ἐσέβαλον εἰς τὴν διώρυγα ξύλα ἕτερα, οὐδένα ἀνέντες καιρὸν. ἤδη δὲ τοῦ πυρὸς ἅπαν ἐνερογοῦντος τὸ χῶμα, καπνὸς τις ὑπερθεῖν πανταχῆ τοῦ λόφου ἐφαίνετο νύκτωρ, Ῥωμαῖοὶ τε οὐπω ἐθέλοντες αἰσθήσιν τοῦ ποιουμένου Πέρσαις δίδόναι ἐπενόουν τάδε. ἀνθράκων τε καὶ πυρὸς ἀγγεῖα μικρὰ ἐμπλησάμενοι ταῦτά τε καὶ πυρφόρους οἰστοὺς τοῦ χώματος πανταχόσε συχνὰ ἐπεμπον· ἃ δὲ οἱ Πέρσαι, ὅσοι φυλακὴν ἐνταῦθα εἶχον, ξὺν πάσῃ σπουδῇ περιμόντες ἐσβέννον καὶ ἀπ' αὐτοῦ φύεσθαι τὸν καπνὸν ᾤοντο. προϊόντος δὲ τοῦ κακοῦ πλήθει μὲν πολλῶ ἐβοήθουν οἱ βάρβαροι, βάλλοντες δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ περιβόλου Ῥωμαῖοι πολλοὺς ἔκτειναν. οὗ δὲ καὶ Χοσρόης ἀμφὶ ἡλίον ἀνατολὰς ἦλθε, καὶ οἱ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ εἶπετο, ἔς τε τὸν λόφον ἀναβάς πρῶτος ἔλαβε τοῦ κακοῦ αἰσθήσιν. ἔνερθε γὰρ ἀπεφήνατο τοῦ καπνοῦ τὸ αἴτιον εἶναι, οὐκ ἀφ' ὧν ἐσηκόντιζον οἱ πολέμιοι, βοηθεῖν τε κατὰ τάχος ἐκέλευε τὸ στράτευμα ὅλον. καὶ Ῥωμαῖοι θαρσοῦντες ἔς αὐτοὺς ὑβρίζον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ μὲν τινες χοῦν, οἱ δὲ καὶ

3. ἔκασαν — ἅπαντας (p. 160 c.) om. HL: habent AVP et legit RV. 6. γὰρ V. τε P. 10. δίδόναι om. AV.

promotus, longe illa superavit; Martinum remiserunt, pacificatione plane abscissa: iamque ad oppugnationem se accingebant.

Quamobrem ligna accenderunt statim Romani ad id parata. Ignis autem cum partem aggeris corrupisset, necdum totum valuisset pervadere, illata ligna prorsus absumpsit. At dum alia atque alia in cuniculum ligna intruduntur sine ulla intermissione, tandem omnia molis viscera populante igni, noctu fumus apparuit, superne tumulo circumfusus. Romani vero ut Persas a cognitione fraudis abducerent, artem hanc excogitarunt. Prunis plena vascula sagittasque igniferas in omnes aggeris partes missitabant: quos ignes Persae, quicumque hic agebant excubias, omni ope et opera extinguebant circumeursando, et inde oriri fumum putabant. Gliscente iam atque invalescente peste, subsidio Barbari magno numero accurrunt. Eos Romani e muro telis impetentes, conficiebant non paucos. Eo demum sub solis ortum ipse Chosroes venit, copiarum parte maxima stipatus, atque ubi conscendit tumulum, primos mali causam persensit. Fumum enim e debacchante subtus incendio, non ex hostium missilibus nasci ostendit. Mox universum exercitum auxilio subire iubet. Tum Romani erectis animis in eos torquere sannas: Barbari terram alii,

ἕδωρ ἐπιβάλλοντες ἤ ὁ καπνὸς διεφαίνεται, περιέσσεσθαι τοῦ δεινοῦ ἡλιπίζον, ἀνύειν μέντοι οὐδὲν οὐδαμῆ εἶχον. ἤ τε γὰρ ὁ χοῦς ἐπιβληθεῖη, ταύτη μὲν ὁ καπνὸς, ὡς τὸ εἶκος, ἀνεστέλλετο, P 157 ἐτέρωθεν δὲ οὐκ εἰς μακρὰν ἀνεδίδοτο, αὐτὸν τοῦ πυρὸς βιάζεσθαι τὴν ἔξοδον ὅπη δύναίτο ἀναγκάζοντος, τό τε ἕδωρ ἤ μάλι-5 στα ἐπισκήψειε, πολλῶ ἔτι μᾶλλον τὴν τε ἄσφαλτον καὶ τὸ θεῖον ἐνεργεῖν ἰσχυρὴν, ἐπὶ τε τὴν ἐν ποσὶν ἕλην ἀκμάζειν ἐποίει, καὶ τὸ πῦρ ἐπὶ τὰ πρόσω ἀεὶ ἐνήγεν, ἐπεὶ τοῦ χῶματος ἐντὸς οὐδαμῆ τοσοῦτον ἐξικνεῖσθαι τοῦ ὕδατος εἶχεν ὅσον τῷ ὑπερβάλλοντι καταπαῦσαι τὴν φλόγα οἷόν τε εἶναι. ὁ δὲ καπνὸς ἀμφὶ δεῖλην 10 ὄψιαν τοσοῦτος ἐγένετο ὥστε καὶ τοῖς Καρρηνοῖς καὶ ἄλλοις τισὶ πολλῶ ἐπέκεινα ὠκνημένοις ἐνδηλὸς εἶναι. Περσῶν δὲ καὶ Ῥωμαίων πολλῶν ὑπερθεν ἀναβεβηκότων τοῦ χῶματος, μάχης τε B καὶ ὠθισμοῦ ἐνταῦθα ζυστάντος, ἐνίκων Ῥωμαῖοι. τότε καὶ ἡ φλόξ λαμπρῶς ἐκδοθεῖσα ὑπὲρ τὸ χῶμα ἐφαίνεται, Πέρσαι δὲ τοῦ 15 μὲν ἔργου τούτου ἀπέσχοντο.

Ἐκτῆ δὲ ἀπὸ ταύτης ἡμέρας, ὄρθρου βαθέος, μοίρα τινὴ τοῦ περιβόλου λάθρα ἐπέσκηψαν κλίμακας ἔχοντες, οὗ δὴ τὸ φρούριον ἐπωνόμασται. τῶν δὲ φυλακῆν ἐνταῦθα ἐχόντων Ῥωμαίων προῖόν τινα καθευδόντων ὕπνον, ἅτε τῆς νυκτὸς πρὸς πέ-20 ρας ἰούσης, ἤσυχῆ τὰς κλίμακας τῷ τείχει ἐρείσαντες ἀνέβαινον ἡδη. τῶν δὲ τις ἀγροίκων μόνος ἐγρηγορῶς ἐν Ῥωμαίοις ἄπασιν

2. ἀνύειν] ἀνύσειν V. 4. πυρὸς] πυρὸς καὶ AV. 5. τό τε V. τό δὲ P. 11. ἐγένετο] ἐγένετο A. *ibid.* Καρρηνοῖς] καρρηνοῖς V.

alii aquam iniicere ubiubi fumus se proderet, sperantes se ignis vim oppressuros. At frustra erant. Nam ubicunque humus fuerat superiecta, ibi quidem fumus, ut par erat, reprimebatur: verum alibi continuo prorumpibat, ab igne coactus sibi vi viam facere, quacunq̄ posset. Ubi aqua maxime illabebatur, illic bitumini sulphurique ad grassandum acrius in obviam materiam addebat vires, et ignem semper ulterius propellebat; cum tantum aquae penetrare nusquam intra aggerem posset, ut exuberanti copia flammam valeret compescere. Denique vesperi tam ingens sublatas est fumus, ut illum Carrheni aliiq̄ remotiores viderint. Romani multi, itidem ut Persae, aggerem ascenderunt: ibi conflictu edito, cum se invicem trussissent, superiores fuere Romani. Tum clare eluxit flamma supervolans molem, et Persae opus id omiserunt.

Sexto post die scalis instructi illam murorum partem, quae nomen castelli retinet, summo mane adorti sunt. Cuius custodes cum arcte complexus esset somnus benignior, prout ferebat nox iam decedens, Persae scalis tacite muro applicitis ascendebant; quando unus ex omnibus Romanis tum forte vigil agricola cunctos clamore magno ac strepitu exci-

ἔτυχεν, ὅς δὴ ξὺν βοῆ τε καὶ θορύβῳ πολλῶ ἅπαντας ἤγειρε.
καὶ μάχης καρτερεῶς γενομένης ἠσσωῶνται Πέρσαι, ἕς τε τὸ στρα-
τόπεδον ἀνεχώρησαν, αὐτοῦ λιπόντες τὰς κλίμακας, ὡσπερ κατ'
ἔξουσίαν Ῥωμαῖοι ἀνεῖλκον. Χοσρόης δὲ ἀμφὶ ἡμέραν μέσην C
5 πολλήν τινα τοῦ στρατοῦ μοῖραν ἐπὶ τὴν μεγάλην καλουμένην
πύλην ὡς τειχομαχῆσοντας ἐπεμψεν. οἷς δὴ Ῥωμαῖοι ὑπαντιά-
σαντες οὐ στρατιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγροῖκοι καὶ τοῦ δήμου
τινὲς, καὶ μάχῃ νικήσαντες παρὰ πολὺ τοὺς βαρβάρους ἐτρέ-
ψαντο. ἔτι δὲ Περσῶν διωκομένων Παῦλος ἐρμηνεὺς παρὰ Χοσ-
10 ρόου ἦκων ἐς μέσους Ῥωμαίους ἀπήγγελλε Ῥεκινάριον ἐπὶ τῇ εἰ-
ρήνῃ ἐκ Βυζαντίου ἦκειν, οὕτω τε ἀμφοτέροι διελύθησαν. ἤδη
δέ τισι πρότερον ἡμέραις ὁ Ῥεκινάριος ἐς τὸ τῶν βαρβάρων στρα-
τόπεδον ἀφῆκτο. ἀλλὰ τοῦτο ἐς Ῥωμαίους ὡς ἥκιστα ἐξήνεγκαν D
Πέρσαι, καταδοκοῦντες δηλονότι τὴν ἐς τὸ τεῖχος ἐπιβουλήν,
15 ὅπως, ἢν μὲν αὐτὸ ἐξελεῖν δύνωνται, μηδαμῇ ἐς τὰς σπονδὰς V 330
παρανομεῖν δόξωσιν, ἠσσηθέντες δὲ, ὅπερ ἐγένετο, τὰ ἐς τὴν
ἐξήμβασιν, Ῥωμαίων προκαλουμένων πρὸς αὐτὰς, θήσονται.
ἐπεὶ δὲ Ῥεκινάριος ἐγένετο εἰσω πύλων, Πέρσαι μὲν ἠξίσουν τοὺς
τὴν εἰρήνην διοικησομένους παρὰ Χοσρόην αὐτίκα δὴ μύλα ἰέναι,
20 Ῥωμαῖοι δὲ σταλήσεσθαι πρέσβεις ἡμέραις τρισὶν ὕστερον ἔφρα-
σαν· ταιῶν γὰρ σφίσι κακῶς τοῦ σώματος Μαρτῖνον τὸν στρα-
τηγὸν ἔχειν.

2. γενομένης] γινομένης A. 3. αὐτοῦ V. αὐτῇ P. 10. ἀπήγγελλε] ἀπήγγειλε V. 13. ἀφῆκτο V. ἀφίκετο P. *ibid.* ὡς ἥκιστα ἐξήνεγκαν] ἐξήνεγκαν ὡς ἥκιστα A. 17. θήσονται V. θήσονται P.

tavit. Acriter certatum est: victi Persae in castra se receperunt, scalis relictis: quas Romani, prohibente nemine, sursum traxerunt. Circiter meridiem Chosroes ad portam, quae Magna dicitur, multas cohortes misit, ut illam oppugnarent. Quibus obviam effusi non modo Romani milites, sed rustici etiam atque e populo nonnulli victos proelio Barbarae longe repulerunt. Ecce autem, dum fugientes urgentur Persae, missus a Chosroeo Paulus interpres in medium Romanorum agmen se infert, nuntiatque oratorem pacis venisse Byzantio Rhecinarius: ita discessum est. Diebus iam abhinc aliquot Rhecinarius in castra Barbarorum pervenerat: sed eius adventum Romanos Persae celaverant, avide scilicet expugnantibus eorum exitum, quae contra muros machinabantur: ut si illos expugnarent, nihil in foedus viderentur peccasse: sin, quod et accidit, profligarentur, pacem componerent cum Romanis, qui primi ad illam invitarent. Urbem ingresso Rhecinario instabant Persae ut convenirent quamprimum Chosroem pacificiores. Responderunt Romani illos tertio post die profecturos, propterea quod in praesentia Martinus parum commode se haberet.

Εἶναι τε ὑποτοπάζων οὐχ ὑγιᾶ τὸν λόγον Χοσρόης τὰ ἐς
 P 158 τὴν παρόραξιν ἐξηρτύετο. καὶ τότε μὲν πλίνθων πάμπολύ τι
 χρῆμα ἐπὶ τὸ χῶμα ἐπέβαλε, δυοῖν δὲ ὕστερον ἡμέραιν παντὶ τῷ
 στρατῷ ὡς τειχομαχίῃσιν ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως περίβολον ἤλθεν.
 ἔν τε πύλῃ ἐκάστη τῶν τινὰς ἀρχόντων καὶ μέρος τι τοῦ στρατεύ- 5
 ματος καταστησάμενος, ἄπαν τε τὸ τεῖχος ταύτῃ περιβαλὼν,
 κλιμακὰς τε αὐτῷ καὶ μηχανὰς προσῆγεν. ὕπισθε δὲ τοὺς Σαρα-
 κηνοὺς ἄπαντας ἔξεν τῶν Περσῶν τισιν ἔταξεν, οὐκ ἐφ' ᾧ τῷ
 περιβόλῳ προσβάλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἀλίσκομένης τῆς πόλεως αὐ-
 τοὶ τοὺς φεύγοντας σαγηνεύσαντες λάβωσι. τοιαύτη μὲν γνώμη 10
 τὸ στράτευμα ὁ Χοσρόης οὕτω διέταξε. τῆς δὲ μάχης πρώτῃ ἀρ-
 B ξαμένης κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ Περσῶν καθυπέριερα ἦν. πολλοὶ
 γὰρ πρὸς λίαν ὀλίγους ἐμάχοντο, ἐπεὶ τῶν Ῥωμαίων οἱ πλεῖστοι
 ἀνήκοοί τε τῶν ποιουμένων καὶ ἀπαρύσκειοι παντάπασιν ἦσαν.
 προϊούσης δὲ τῆς ξυμβολῆς, θορύβων τε καὶ ταραχῆς ἔμπλεως ἡ 15
 πόλις ἐγένετο, καὶ ξύμπαντες ἤδη αὐταῖς γυναιξὶ καὶ παιδαρίοις
 ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέβαινον. οἱ μὲν οὖν ἐν ἡλικίᾳ ἔξεν τοῖς στρατιώ-
 ταις καρτερώτατα τοὺς πολεμίους ἡμύνοντο, καὶ τῶν ἀγροίκων
 πολλοὶ ἐς τοὺς βαρβάρους ἔργα θανμαστὰ ἐπεδείκνυντο. παῖδες
 δὲ καὶ γυναῖκες ἔξεν τοῖς γεγηρακόσι λίθους τε τοῖς μαχομένοις ξυν- 20
 ἔλεγον, καὶ τᾶλλα ὑπούργουν. τινὲς δὲ καὶ λέβητας ἐλαίου πολ-
 λοὺς ἐμπλησάμενοι πυρὶ τε αὐτοὺς πανταχῇ τοῦ τείχους ἐς διαρκῆ
 C θερμήναντες χροόνον, καὶ ζέον ὑπεράγαν τὸ ἔλαιον περιρραντη-

1. ὑγιᾶ AV. ὑγιῆ P.
 πανταχοῖ V.

3. δυοῖν] δυεῖν A.

22. πανταχῇ]

23. περιρραντηρίοις] περιρραντηρίοις V. περὶ ῥαν-
 τηρίοις A.

At Chosroes inducens in animum sibi verba dari, necessaria ad ferro decernendum expedit. Itaque excitatae moli lateres infinitos eodem die superponit: perendie urbis moenia oppugnaturus, copias omnes admovet, et quibusdam ducibus cum parte militum ad singulas portas dispositis, atque ita muro undique circumsepto, scalas machinasque applicat. A tergo Saracenos omnes collocat cum aliquot Persarum turmis, non impressionis in moenia faciendae causa, sed ut indagine comprehenderent, ex urbe capta fugientes. Eo consilio Chosroes exercitum suum ordinavit. Inita est mane pugna: cuius quidem primordia Persis laeta erant iam superioribus: multi enim contra admodum paucos certabant: cum plerique Romani nihil horum, quae fiebant, audirent, essentque omnino imparati. Dum autem diutius confligitur, tota exciri tumultu civitas, omnes cum ipsis foeminis puerisque murum conscendere. Ibi iuventus urbana militibus permista hostem validissime propulsabat: rustici complures mira in Barbaros edebant facinora: pueri, foeminae, senes colligebant lapides aliaque, et dimicantibus sufficiebant. Nonnulli per totum muri ambitum plenos oleo lebetas multos fervefaciebant quandiu satis erat: mox asper-

ρίοις τισὶν ἐπιχέοντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους, μᾶλλον τοὺς τῷ περι-
 βόλιῳ προσιόντας ἐλύπουν. ἤδη μὲν οὖν ἀπειπόντες οἱ Πέρσαι τὰ
 ὄπλα ἐρρίπτουν, τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἐλθόντες πρὸς τὸν πόνον
 ἀντίχειν οὐκέτι ἔφασκον οἷοί τε εἶναι. Θυμῷ δὲ πολλῷ ὁ Χοσρόης
 5 ἐχόμενος καὶ ξὺν ἀπειλῇ ἐγκειλενόμενος ἤπασιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους
 ἐνήγγεν. οἱ δὲ κραυγῇ τε καὶ θορόβῳ πολλῷ τοὺς τε πύργους καὶ
 τὰς ἄλλας μηχανὰς τῷ τείχει προσῆγον καὶ τὰς κλίμακας ἐπετί-
 θεντο, ὡς τὴν πόλιν αὐτοβοεῖ ἐξαιρήσοντες. τῶν δὲ Ῥωμαίων
 συχνά τε βαλλόντων καὶ παντὶ σθένει ἀμυνομένων, τρέπονται μὲν
 10 κατὰ κράτος οἱ βάρβαροι, ἀναχωροῦντα δὲ τὸν Χοσρόην ἐτώθα-
 ζον Ῥωμαῖοι, ἐς τειχομαχίαν παρακαλοῦντες. μόνος δὲ Ἀζαρέ-
 θης ἀμφὶ πύλας τὰς Σοῖνας καλουμένας ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἐμά-
 χητο, οὗ δὲ Τριπυργίαν καλοῦσι τὸν χώρον. τῶν δὲ ταύτῃ Ῥω-
 μαίων οὐκ ὄντων σφίσιν ἀξιωμαχῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς προσβο-
 15 λὰς ἀπειπόντων, ἤδη τὸ ἐκτὸς τεῖχος, ὃ δὲ καλοῦσι προτείχισμα,
 πολλαχῇ διελόντες οἱ βάρβαροι ἰσχυρότατα τοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου
 περιβόλου ἀμυνομένοις ἐνέκειντο, ἕως αὐτοῖς Περάνιος ξὺν τε
 στρατιώταις πολλοῖς καὶ τῶν Ἐδεσσηῶν τισὶν ἐπεξῆλθε μύχῃ
 τε νικήσας ἐξήλασε. καὶ ἡ τειχομαχία πρῶτὴ ἀρξάμενη ἐτελεύτα
 20 εἰς δεξιὰν ὀψίαν, ἀμφοτέρω τε τὴν νύκτι ἐκείνην ἦσαν ἔμμενον, P 159
 Πέρσαι μὲν περὶ τε τοῖς χαρακώμασι δεδιότες καὶ σφίσιν αὐτοῖς,
 Ῥωμαῖοι δὲ λίθους τε ξυλλέγοντες ἐς τὰς ἐπάλλξεις καὶ τᾶλλα ἐν

5. ἀπειλῇ] ἀπειλῆς A.
 βολὰς] ὑπερβολὰς A.
 αἰδεσσηῶν V.

9. βαλλόντων] βαλόντων PV.
 14. προσ-
 18. et 280, 10. Ἐδεσσηῶν] Ἐδεσσηῶν P.

gillis ardentissimo oleo manantibus adversarios sic irrorabant, ut eos, qui
 subibant ad moenia. gravius infestarent. Tum Persae concidere animis,
 arma proicere, et Regi fateri coram, sustinendo labori se iam pares mi-
 nime esse. Inflammatus ira Chosroes, minaciter omnes adhortando, in
 hostem impellit. Illi cum vociferatione tumultuque ingenti turres caete-
 rasque machinas ad muros appellunt et scalas admovent, quasi primo adi-
 tu et clamore urbem expugnaturi. Verum Romanis denso telorum nimbo
 et omni nisu arcentibus, deieci vi Barbari sunt, atque in fugam versi.
 Inde abscedentem Chosroem Romani prosequerantur cavillis, ad instaur-
 andam oppugnationem provocantes Unus Azarethes cum suis ad por-
 tam Soenam eo in loco, quem Tripyrghiam appellant, pugnabat adhuc.
 Quibus impares cum essent Romani, qui ibi collocati fuerant, et fracti
 impressionibus cessissent, exteriori muro, sive, ut vocant, antemurali,
 per labes iam multas pervio; e maiori muro propugnantes urgebat for-
 tissime Barbarus: donec Peranius cum valida militum manu et Edessenis
 aliquot in eum erupit, ac certamine victum repulit. Ita mane coepta,
 vespere desit oppugnatione. Illa utriusque nocte se continuerunt: ac Persae
 quidem cum vallis suis, tum maxime sibi metuebant; Romani vero ad

παρασκευῆ τῆ πάσῃ ποιούμενοι, ὡς τῆ ὑστεραία μαχοῦμενοι τοῖς πολεμίοις ἐπὶ τὸ τεῖχος προσβαλοῦσιν. ἡμέρα μὲν οὖν τῆ ἐπιγιννομένη τῶν βαρβάρων οὐδεὶς ἐπὶ τὸν περίβολον ἦλθε, τῆ δὲ μετ' ἐκείνην μοῖρα μὲν τοῦ στρατοῦ Χοσρόου ἐγκλεινομένου ταῖς Βα-

B λαοῦ καλουμέναις πύλαις ἐπέσκηψεν, ὑπαντιασάντων δὲ Ῥωμαίων 5 αὐτοῖς ἠσσήθησάν τε παρὰ πολὺ τῆ μάχῃ καὶ δι' ὀλίγου ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. καὶ τότε Παῦλος ὁ Περσῶν ἐρμηνεύς
V 331 παρὰ τὸ τεῖχος ἦκων Μαρτίνου ἐκάλει, ἐφ' ᾧ τὰ ἐς τὴν ξύμβασιν διοικήσεται. οὕτω τε Μαρτίνου τοῖς Περσῶν ἄρχουσιν ἐς λόγους ἐλθόντος ξυνέβησαν, καὶ πέντε κεντηνάρια πρὸς τῶν Ἐδεσσηνῶν 10 ὁ Χοσρόης λαβὼν ἐν γραμμασιν αὐτοῖς τὴν ὁμολογίαν ἀπέλιπε τοῦ μηδὲν Ῥωμαίοις περαιτέρω λυμῆσθαι, τὰ τε χαρακώματα πάντα ἐμπρήσας ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε παντὶ τῷ στρατῷ.

C κη'. Ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον Ῥωμαίων τετελευτήκασι στρατηγοὶ δύο, Ἰουστὸς τε ὁ βασιλέως ἀνεψιὸς καὶ Περάνιος Ἴβηρ, 15 Ἰουστὸς μὲν νόσῳ διαφθαρεὶς, Περάνιῳ δὲ συνέβη ἐν κνηγεσίῳ τοῦ ἵππου ἐκπεπτωκότι διαρραγῆναι. διὸ δὴ ἀντ' αὐτῶν βασιλεὺς ἑτέρους καταστησάμενος ἔπεμψε Μάρκελλον τε, τὸν ἀδελφιδοῦν τὸν αὐτοῦ ἄρτι γενειάσκοντα, καὶ Κωνσταντιανόν, ὃς δὴ ὀλίγω πρότερον ἅμα Σεργίῳ παρὰ Χοσρόην πρεσβεύων ἐστάλη. 20 ἔπειτα δὲ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς πρίσβεις παρὰ Χοσρόην ἐπὶ τῆ ξυμβάσει Κωνσταντιανόν τε καὶ Σέργιον ἔπεμψεν. οἱ δὲ αὐτὸν

18. ἀδελφιδοῦν τὸν αὐτοῦ (αὐτοῦ PV)] τὸν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν A.
 22. ξυμβάσει V. συμβάσει P.

pinnas congerebant lapides, et caetera comparabant, veluti postridie cum hostibus in muros daturis impetum denuo congressuri. Verum postero die ad moenia nemo Barbarorum accessit. Perendie pars exercitus, hortante Chosroe, Barlai portam adorta, a Romanis occurrentibus praelio insigniter profligata, brevi in castra sese recepit. Tunc ad murum progressus Paulus Persarum interpres Martinum ad paciscendum invitavit. Sic demum colloco cum Persarum ducibus Martino, pax convenit. Chosroes auri pondo D. ab Edessenis cum accepisset, literis consignatam pactionem ipsis reliquit, qua se in posterum nihil damni Romanis illaturum recipiebat. Deinde vallis incensis omnibus, cum universo exercitu domum remigravit.

28. Hoc fere tempore duo mortui sunt Romani duces, Iustus Imperatoris a fratre nepos, et Peranius natione Iber: ille morbo consumptus, hic in venatione casu ex equo diruptus. Quibus Imperator Marcellum submitit, suum ex sorore nepotem, iam pubescentem, et Constantianum, qui paulo ante cum Sergio legationem obierat apud Chosroem. Eosdem postea Constantianum ac Sergium legatos de pace iterum ad Chosroem Iustinianus Aug. misit. Eum illi offenderunt in ea parte As-

καταλαμβάνουσιν ἐν Ἀσσυρίοις, οὗ δὲ πολίσματα δύο Σελεύκειά D
 τε καὶ Κτησιφῶν ἐστὶ, Μακεδόνων αὐτὰ δειμαμένων, οἱ μετὰ
 τὸν Φιλίππου Ἀλέξανδρον Περσῶν τε ἤρξαν καὶ τῶν ταύτη ἐθνῶν.
 ἄμφω δὲ ταῦτα Τίγρις ποταμὸς διορίζει· οὐ γὰρ ἄλλην χώραν
 5 μεταξὺ ἔχουσιν. ἔνταῦθα ἐντυχόντες Χοσρόη οἱ πρέσβεις ἤξιον
 μὲν τὰ ἐπὶ τῆς Λαζικῆς χωρία Ῥωμαίοις ἀποδοῦναι, βεβαιότατα
 δὲ πρὸς αὐτοὺς τὰ ἄμφι τῇ εἰρήνῃ κρατίνασθαι. Χοσρόης δὲ
 οὐ ῥάδιον αὐτοὺς ἔφασκεν εἶναι ἀλλήλοισι ξυμβῆναι, ἢν μὴ τινα
 ἐκεχειρίαν θίμενοι πρότερον, οὕτω τε ἀδέεστερον αἰεὶ ἐς ἀλλήλους P 160
 10 ποιοῦντες τὰ τε διάφορα διαλύσουσι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης ἐν τῷ
 ἀσφαλεῖ τὸ λοιπὸν θήσονται. χρῆναι δὲ ὑπὲρ τῆς ἐκεχειρίας χρή-
 ματὰ τέ οἱ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα δοῦναι καὶ τινα Τριβοῦ-
 νον ὄνομα ἰατρὸν πέμψαι, ἐφ' ᾧ οἱ ξυνδιατρίψει τακτόν τινα
 χρόνον. ἐτήγγανε γὰρ ὁ ἰατρὸς οὗτος νόσου τε αὐτὸν ὑπαλλάξας
 15 χάλειπς πρότερον καὶ ἀπ' αὐτοῦ φίλος τε καὶ ποθεινὸς ἐς τὰ
 μάλιστα ὢν. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, τὸν τε
 Τριβοῦνον καὶ τὰ χρήματα εὐθὺς ἔπεμψε ξυνιόντα ἐς κεντηνάρια
 εἴκοσιν. οὕτω τε αἱ σπονδαὶ γέγονασι Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις
 ἐς ἐνιαυτοὺς πέντε, δέκατον καὶ ἕνατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασι- B
 20 λείως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

Ὀλίγω δὲ ὕστερον Ἀρέθας τε καὶ Ἀλαμούνδαρος οἱ τῶν Σα-
 ρακητῶν ἄρχοντες πόλεμον πρὸς ἀλλήλους κατὰ μόνας διέφερον,

6. βεβαιότατα] βεβαιότητα V. 11. ὑπὲρ τῆς] ὑπὲρ τῆς αἰεὶ V.
 13. ξυνδιατρίψει] ξυνδιατρίψη V. ξυνδιατρίψαι A. 19. ἕνα-
 τον] Vulgo ἕνατον.

syriae, ubi duo sunt oppida, Seleucia et Ctesiphon, condita a Macedo-
 nibus, qui post Alexandrum Philippi filium Persis gentibusque illas oras
 habentibus imperarunt. Utrumque dirimit oppidum fluvius Tigris, nullo
 agro interiacente. Ibi ad congressum inducti Chosrois, postularunt, ut
 quae in Lazica occupaverat, Romanis restitueret, ac pacem cum ipsis
 sanctissime firmaret. Negavit Chosroes pacem facile posse coagmentari,
 nisi prius inducias pepigissent: sic nempe factum iri, ut securius inter
 se commendo, discernent lites, et pacem facerent deinceps mansuram:
 caeterum oportere sibi pro induciis pecuniam dari a Rom. Imperatore,
 et medicum quemdam, cui nomen Tribuno, mitti, ut certum apud se
 spatium temporis ageret. Enimvero Chosroem medicus hic difficili morbo
 ante levaverat: quarebrem ipsi carissimus erat et optatissimus. Quae
 cum audisset Iustinianus, et Tribunum et pecuniam ad bis mille pondo
 confestim misit. Ita Romanos inter ac Persas pactae sunt quinqueannales
 induciae, Iustiniano Aug. Imperii annum agente xix.

Haud multo post Arethas et Alamundarus Saracenorum principes bel-
 lum gesserunt inter se, soli, et sine Romanorum ac Persarum auxiliis.

οὔτε Ῥωμαίων οὔτε Περσῶν ἀμυνόντων σφίσι. καὶ Ἀλαμουνδα-
 ρος μὲν ἓνα τῶν Ἀρέθαι παίδων ἵππους νέμοντα ἐξ ἐπιδρομῆς
 ἑλὼν τῇ Ἀφροδίτῃ εὐθὺς ἔθυσσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐγνώσθη οὐ κα-
 ταπροΐεσθαι τὰ Ῥωμαίων πράγματα Πέρσαις Ἀρέθαι. μετὰ δὲ
 ξυνίασι μὲν ἐς μάχην ἑκάτεροι παντὶ τῷ στρατῷ, νικῶσι δὲ κατὰ 5
 κράτος οἱ ξὺν τῷ Ἀρέθαι, τρεψάμενοί τε τοὺς πολεμίους πολλοὺς
 ἔκτειναν. καὶ παρ' ὀλίγον Ἀρέθαις ἦλθε δύο τῶν Ἀλαμουνδάρου
 C παίδων ζῶντας ἑλεῖν, οὐ μέντοι εἶλε. τὰ μὲν οὖν Σαρακηνῶν
 ταύτῃ πη εἶχεν * * * * ἀπαντάς, Πέρσαις δὲ ἀντ' αὐτῶν οἰκή-
 τορας καταστήσασθαι, τῷ ἄνδρι τούτῳ ἐς ἄμφω τὰ ἔργα ὑπηρε- 10
 τήσοντας εἴλετο. Ῥωμαίων γὰρ λόγου πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι
 γῆν τὴν Κολχίδα σφετερισσαμένῳ ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς κτήσεως ἔχειν,
 ἑξόμφορον λογισσαμένῳ τῇ Περσῶν ἀρχῇ κατὰ πολλὰ ἔσεσθαι τοῦ-
 τό γε. τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐς τὸ ἔπειτα ἔξεν,
 οὐκ ἂν ἔτι ἐχόντων Ἰβήρων ἐφ' οὔστινας ἀνθρώπων ἀποστάντες 15
 σωθήσονται· ἐπειδὴ γὰρ οἱ τούτων δὴ λογιμώτατοι τῶν βουρβά-
 ρων ὁμοῦ Γουργένει τῷ βασιλεῖ ἐς ἀπόστασιν εἶδον, ὥσπερ μοι
 D ἐν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις ἐροῖσθαι, οὔτε βασιλεία σφίσι καταστήσε-
 σθαι τὸ ἐνθάδε ξυνεχώρουσιν Πέρσαις οὔτε αἰτογνωμονοῦντες Περ-
 σῶν κατήκοοι Ἰβηρες ἦσαν, ἀλλ' ἀποψία τε καὶ ἀπιστία ἐς ἀλλή- 20
 V 332 λους πολλῇ εἶχοντο. ἔνδηλοί τε Ἰβηρες ἦσαν δυσανασχετοῦντές

1. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ PV. 2. παίδων] παῖδα V.
 9. Post εἶχεν AV pergunt ὁ δὲ χοσρός βεβουλεμένος (p. 161 c.)
 consentiente RV. 11. λόγου L. καὶ λόγου P. 16. δὴ add. L.
 17. Γουργένει] γουργένη L. 18. καταστήσασθαι HL. καταστή-
 σασθαι P.

Atque Alamundarus quidem, cum unum ex Arethae filius equorum pastui
 intentum subita excursione cepisset, cum statim Veneri immolavit: ex
 eoque aperte patuit, Aretham Persis rem Romanam minime prodere.
 Omnibus deinde copiis utrinque pugnatum est: vi vincens Arethas, ma-
 gnam hostium fugientium stragem edidit, nec multum abfuit, quin Ala-
 mundari filii duo in eius manus vivi inciderent: sed enim evaserunt. Hoc
 erant loco res Saracenicæ * * * * cum vellet Persarum colonias in ea re-
 gione imponere, exactis omnibus indigenis; hos viros utriusque illius
 consilii administratos legit. Et vero si Colchidem, quam ditioni suae adie-
 cerat, firme possideret, lucrum insperatum ac luculentum ipsi esse vide-
 batur, id regno Persico in multas partes fore commodum reputanti.
 Nam in posterum sub manu futuram Iberiam videbat, quando non habere-
 rent amplius Iberes, ad quos salvi transfugerent. Ex quo sane praeci-
 pua Barbarorum istorum nobilitas cum suo Rege Gurgene ad Romanos
 desciverat, uti in superiore libro narravimus, ipsos Persae creandi sibi
 Regis potestate privarant. Nec Persis parebant Iberes voluntate sua:
 at suspicione diffidentiaque incensi mutua dissidebant. Neque obscurum

τε ἰσχυρότατα καὶ νεωτεριοῦντες οὐ πολλῶ ἕστερον, ἦν τινός ποτε
 καιροῦ λαβέσθαι δυνατοὶ εἶν. καὶ πρὸς Οὐννων τῶν Λαζικῆ
 προσοίκων ἀδῆωτον μὲν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐς αἰεὶ ἔσεσθαι, ῥῆιον
 δὲ καὶ ἀπονώτερον αὐτοὺς τῆ Ῥωμαίων ἀρχῆ ἐπιπέμψειν, ἥνίκα
 5 ἂν αὐτῶ βουλομένῳ εἴη. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τοῖς ἐν Καυκάσῳ
 οἰκοῦσι βαρβάροις ἢ ἐπιτείχισμα Λαζικὴν εἶναι. μάλιστα δὲ πάν- P 161
 των κατὰ τοῦτο ξυνοίσειν πρὸς Λαζικῆς ἐπικρατίην ἤλπιζε Πέρ-
 σαις, ὅτι δὴ ἐξ αὐτῆς ὀρμώμενοι δυνήσονται οὐδενὶ πόνῳ κατα-
 θέοντες καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου καλουμένου πόν-
 10 του χωρία, Καππαδόκας μὲν καὶ τοὺς αὐτῶν ἐχομένους Γαλά-
 τας καὶ Βιθυνοὺς παραστήσεσθαι, ἐξ ἐπιδρομῆς δὲ Βυζαντίους
 αἰρήσειν, οὐδενὸς σφίσι ἀντιστατοῦντος. τούτων μὲν δὴ ἕνεκα
 προσποιεῖσθαι Χοσρόης Λαζικὴν ἤθελεν, ἐπὶ Λαζοῖς δὲ τὸ θαρ-
 σῆν ὡς ἥκιστα εἶχεν. ἐπειδὴ γὰρ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς Λαζικῆς ἀνε-
 15 χώρησαν, Λαζῶν τὸ πλῆθος τῆ Περσῶν ἀρχῆ ἐπιεικῶς ἤχθετο.
 μονότροποι γὰρ, εἴπερ ἄλλοι τινές, οἱ Πέρσαι εἰσὶ καὶ τὰ ἐς τὴν
 διαίταν ἱπεράγαν σκληροί. καὶ αὐτοῖς οἱ τε νόμοι δυσπρόσοδοί B
 εἰσι πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ τὰ ἐπιτάγματα οὐδαμῆ ἀνεκτά.
 πρὸς μέντοι Λαζοὺς καὶ διαφερόντως τὸ διωλλάσσον τῆς τε γνώ-
 20 μης αἰεὶ καὶ τῆς διαίτης παρὰ πολὺ διαφαίνεται, ἐπεὶ Λαζοὶ μὲν
 Χριστιανοὶ εἰσι πάντων μάλιστα, Πέρσαις δὲ ἀπ' ἐναντίας αὐ-
 τῶν τὰ εἰς τὸ θεῖον ἅπαντα ἔχει. χωρὶς δὲ τούτων ἄλλες μὲν τῆς
 Λαζικῆς οὐδαμῆ γίνονται, οὐ μὴν οὔτε σῖτος οὔτε οἶνος οὔτε τι

16. τὴν διαίταν L. τὴν om. P. 23. οὔτε ter] οὐδὲ ter P.

erat secum Iberos gravissime indignari, ac brevi res novaturos, si quara
 arripere occasionem possent. Addebat his, regnum Persicum ab infestis
 incursibus Hunnorum, qui Lazicam accolunt, tutum fore, eosque se, quan-
 do luberet, in Rom. Imperium facilius immissurum, cum Lazica propugna-
 culum sit adversus Barbaros degentes in Caucaso. Et, quod caput erat,
 Lazicae possessionem ad hoc Persis opportunissimam futuram sperabat,
 ut inde erumpentes, et in provincias, quibus Pontus Euxinus praetexi-
 tur, nullo negotio excurrentes terra ac mari, Cappadocas, hisque conti-
 guos Galatas ac Bithynos subigerent, atque impetu subito Byzantium ca-
 perent, nemine prohibente. His de causis Chosroes Lazicam quidem sub-
 ditionem suam cupiebat subiungere: at fidere Lazis neutinam poterat:
 ut qui, ab excessu Romanorum e Lazica, Persarum dominatum molestis-
 sime ferrent. Nam si qua gens alia, Persae maxime cultu simplici asper-
 rimoque victu se sustinent. Hi sunt ipsorum mores, ut ad illos accedere,
 ea scita, ut illa tolerare nemo queat. Apud Lazos in primis differentia
 religionis ac vitae communis notabilius apparet: quoniam Lazi Christiana
 instituta observant omnium maxime: Persae contrarium divinitatis cultum
 sectantur. Huc accedit, quod sal in Lazica nusquam fit: immo nec tri-

ἄλλο ἀγαθὸν φέρεται. ἔκ δὲ Ῥωμαίων τῶν παραλίῳν ἅπαντα ταῖς
 ναυσὶν ἐπεισέρεται σφίσι, καὶ ταῦτα οὐ χρυσίον τοῖς συμβάλ-
 λουσι προΐεμένοις, ἀλλὰ δέροεις τε καὶ ἀνδρόποδα καὶ εἴ τι ἄλλο
 C ἔνταῦθα κατὰ πολὺ περιεῖναι ξυμβαίνει. τούτου τε, ὡς τὸ εἰ-
 κὸς, ἀποκεκλεισμένοι τὸ λοιπὸν ἤσχαλλον. ὣν δὴ ὁ Χοσρόης 5
 αἰσθόμενος προτερεῖσθαι ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ, πρὶν τι ἐς αὐτὸν νεωτε-
 ρίσειαν, ἐν σπουδῇ εἶχε. καὶ οἱ βουλευομένῳ ξυμφορώτατον
 ἔδοξεν εἶναι Γουβάζην τὸν Λαζῶν βασιλέα ἐκποδῶν ὅτι τάχιστα
 ποιησαμένῳ Λαζοὺς ἐνθένδε πανδημεὶ ἀναστήσειν, οὕτω τε Πέρ-
 σας καὶ ἄλλα ἅττα ἔθνη ξυνοικεῖν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. 10

Ταῦτα Χοσρόης βεβουλευμένος Ἰσδιγοῦναν, ὡς ἐπὶ προε-
 βεία δῆθεν τῷ λόγῳ, ἐς Βυζάντιον στέλλει, καὶ οἱ Περσῶν ἀρι-
 στήνδην ἀπολεξάμενος πεντακοσίους ξυνέπεμψεν, ἐπιστείλας σφίσι
 D γενέσθαι μὲν ἐν πόλει Δάρας, ἐν οἰκίαις δὲ καταλῦσαι πολλαῖς,
 ταύτας τε νύκτωρ ἀπίσας ἐμπρῆσαι, καὶ Ῥωμαίων ἀμφὶ τὸ πῦρ 15
 τοῦτο ἡσυχλημένων, ὡς τὸ εἶκος, ἀπάντων ἀνοιγνῆναι μὲν τὰς
 πύλας εὐθὺς, τῇ δὲ πόλει τὸ ἄλλο Περσῶν στράτευμα δέξασθαι.
 προείρητο γὰρ τῷ Νισίβιδος πόλειως ἄρχοντι στρατιωτῶν πλῆθος
 ἄγχιστά πη ἐγκρυφιάζοντα ἐν παρασκευῇ ἔχειν. οὕτω γὰρ αὐτοὺς
 ᾤετο Χοσρόης οὐδεὶν πόνῳ Ῥωμαίους τε ἅπαντας διαχρήσεσθαι 20
 καὶ τὴν πόλιν ἐν βεβαίῳ καταλαβόντας σχήσειν. ἀλλὰ τις εὖ εἰ-

6. νεωτερίσειαν] Vulgo νεωτερίσειν.

9. Πέρσας] πέρσαις HL.

11. Ἰσδιγοῦναν] Ἰσδιγοῦσαν A. Ἰσδιγοῦναν H. Isdigunnam RV.
 Ἰεσδεγουνάφ apud Menandrum p. 346. 354. 359. ed. Niebuhr.

19. ἐγκρυφιάζοντα] ἐγκρυφιάζοντι L.

20. διαχρήσεσθαι] δια-

χρήσεσθαι A. 21. τὴν πόλιν Δάρας P. Δάρας om. A. urbem
 eam RV. *ibid.* εὖ] εὖ τε P.

ticum, nec vinum, neque ullae fruges proveniunt: sed omnis a Romanis, qui oras maritimas obtinent, navibus importata Lazi accipiunt, non pecunia illis repensa quibuscum contrahunt, sed pellium, servorum, et si cuius praeterea rei est ipsis affatim, permutatione facta. Quo, ut consentaneum erat, exclusi commercio, ex dolore fremebant. Re Chosroes intellecta, novis contra se consiliis occurrere satagebat. Id vero secum agitanti, optimum factu visum est, sublato quamprimum e medio Gubaze Lazorum Rege, universam gentem transferre, et Persarum aliarumque nationum colonis regionem illam occupare.

Hoc inito consilio Chosroes, Isdigunan per causam legationis Byzantium mittit, cum Persarum quingentorum agmine e fortissimis delecto: quibus mandaverat, ut in urbem Daram admissi, diversis in aedibus hospitarentur, ignemque illis omnibus noctu iniicerent: dum autem incendium Romanos omnes, pro rei gravitate, intentos haberet, sine mora portas ipsi recluderent, ac caeteras in urbem copias Persarum acciperent. Nisibeno enim Praefecto iam edixerat, uti milites prope in occulto disponeret. Quo facto putabat Chosroes illos, Romanis nullo negotio ad internecionem caesis, Daram certo occupaturos. At conscius machinatio-

δὴς τὰ πρᾶσσόμενα, Ῥωμαῖος μὲν ἀνὴρ, αὐτόμολος δὲ ὀλίγῳ
 πρότερον ἐς Πέρσας ἦκων, τὸν πάντα λόγον Γεωργίῳ φράζει, P 162
 ἐνταῦθα τότε διατριβὴν ἔχοντι, οὗ δὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις
 ἐμνήσθη, ἅτε Περσῶν ἀναπέισαντος τοὺς ἐν τῷ Σισαυράνῳ
 5 πολιορκουμένους φρουρίῳ σφῆς αὐτοῖς ἐνδοῦναι Ῥωμαίοις.
 Γεώργιος οὖν ἐν τοῖς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ὁρίοις ἀπαντήσας
 τῷ πρεσβευτῇ τούτῳ ἔφασκεν οὐ κατὰ πρεσβειάν τὰ ποιοῦμενα
 εἶναι, καὶ οὐ ποτε Πέρσας τοσοῦτους τὸ πλῆθος ἐν πόλει Ῥω-
 10 μαιῶν ἀλλίσασθαι. χρῆν γὰρ τοὺς μὲν ἄλλους ἀπαντας ἐν χωρίῳ
 ἀμμιώδιος ἀπολιπεῖν, αὐτῷ δὲ ζῆν ὀλίγοις τισὶν ἐς πόλιν Δύρας
 ἐσιτητὰ εἶναι. ὁ μὲν οὖν Ἰσδιγούνας ἠγανάκτει τε καὶ δυσφοροῦ- B
 μένῳ ἐφέκει, ἅτε περιβρισμένος οὐ δέον, καίπερ ἐπὶ πρεσβείᾳ
 παρὰ τὸν Ῥωμαίων βασιλέα στελλόμενος. Γεώργιος δὲ οἱ οὐ
 προσέχων τὸν τοῦν ἠγριωμένῳ διεσώσατο τὴν πόλιν Ῥωμαίοις. V 333
 15 ζῆν γὰρ ἀνδράσιν εἴκοσι μόνοις τῇ πόλει τὸν Ἰσδιγούναν ἐδέξατο.

Ταίτης οὖν τῆς πείρας ἀποτυχῶν ὁ βάρβαρος οὗτος, ὡς
 πρεσβεύων ἐς Βυζάντιον ἦλθε, τὴν τε γυναῖκα καὶ θυγατέρας
 ἐπαγόμενος δύο (τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ τὸ παραπέτασμα τοῦ ξυνε-
 20 ληλυθότος ὀμίλου), τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἦκων ἀμφὶ μὲν τῶν
 σπουδαίων τινὶ οὐ μέγα οὐ μικρὸν ἴσχυσεν εἰπεῖν, καίπερ οὐχ ἦσ-
 30 σον ἢ μῆνας δέκα κατατρήσας ἐν Ῥωμαίων τῇ γῆ. τὰ μέντοι δῶ- H 86
 35 ρα παρὰ Χοσρόου, ἧπερ εἰδίσται, καὶ γράμματα βασιλεῖ ἔδωκε, C
 δι' ὧν ὁ Χοσρόης Ἰουστινιανὸν βασιλέα σημήναι ἠξίου εἶ οἱ τὸ

10. Ἀμμώδιος] ἀμμούδιος L. Ἀμούδιος P. Conf. p. 62, 2. 65, 20.

11. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγούνας A. Isdigunnas RV hic et infra.

15. Ἰσδιγούναν] Ἰσδιγούσαν P. 23. σημήναι addidi ex A.

nis huius Romanus quidam, qui non ita pridem sponte ad Persas transie-
 rat, rem plane aperit Georgio ibi tum commoranti, qui, quod supra me-
 moravi, Persas in castello Sisaurano obsessos perpulerat, uti se Roma-
 nis permitterent. Igitur obviam legato factus Georgius in Romanorum
 ac Persarum confiniis, non servari morem legationis, nec tanto unquam
 numero Persas in urbe ditionis Romanae stabulatos fuisse dixit: itaque
 oportere cum paucis Daram ingrederetur, caetero Ammodii relicto comi-
 tatu. Hic stomachari Isdigunas, indignantique similis queri, quod cum
 legationem ad Rom. Imperatorem gereret, contumeliose haberetur. Esse-
 rati hominis fremitum minime attendens Georgius, Romanis urbem serva-
 vit, accepto cum xx. solum comitibus Isdiguna.

Ex ea molitione defectus Barbarus, Byzantium, in speciem legatus,
 venit, uxorem secum ac filias geminas ducens (id nempe tanto comitatu
 obtendebat). Admissus ad conspectum Imperatoris, de re gravi nec mul-
 tis unquam nec paucis egit: quamvis menses non minus decem in Roma-
 no Imperio moratus sit. Munera tantum ex more literasque a Chosroe
 dedit Imperatori: per quas ille ex Iustiniano, an commoda valetudine

σῶμα ὑγιείας πέρι ὡς ἄριστα ἔχοι. τοῦτον μέντοι τὸν Ἰσδιγού-
 ναν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς μάλιστα πρεσβέων ὑπάντων ὧν ἴσμεν
 ζῶν τε πολλῇ φιλοφροσύνῃ εἶδε καὶ διὰ τιμῆς ἱκανῶς ἤγαγεν.
 ὥστε καὶ, ἥνικα δὴ αὐτὸν ἐστιώῃ, Βραδουκίωνα, ὅσπερ αὐτῷ
 ἐρμηνεὺς εἶπετο, ζῶν αὐτῷ ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλινε, πρῶγμα 5
 D οὐ ποτε γεγονὸς πρότερον ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐρμηνέα γὰρ
 οὐδὲ τῶν τινι καταδειστέρων ἀρχόντων, μή τί γε δὴ βασιλεῖ
 ὁμοτροπέζον γεγονότα οὐδεὶς ποτε εἶδεν. ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρε-
 πέστερον ἢ κατὰ πρεσβευτὴν τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐδέξατό τε καὶ
 ἀπεπέμψατο, καίπερ ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ τὴν πρεσβείαν, ὥσπερ μοι 10
 εἴρηται, πεποιημένον. ἦν γὰρ τις τὰς τε δαπάνας διαριθμή-
 σαιτο καὶ τὰ δῶρα, ὅσα ἐνθένδε κεκομισμένος Ἰσδιγούνας ἀπιὼν
 ᾤχετο, πλείον αὐτὰ κατατείνοντα ἢ ἐς χρυσοῦ κεντηνάρια δέκα
 εὐρήσει. τὰ μὲν οὖν τῆς ἐς Δάρας πόλιν ἐπιβουλῆς τῷ Χοσρόῃ
 ἐς τοῦτο ἐτελεύτα.

15

P 163

κθ'. Ἐς τε Λαζικὴν πρῶτα μὲν ξύλα παμπληθῆ ἐς νηῶν
 * ποίησιν ἐπιτηδείως ἔχοντα ἐπέμψεν, οὐδενὶ φράσας ἐφ' ὅτῳ δὴ
 αὐτὰ πέμψειεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μηχανὰς ἐν Πέτρας τῷ περιβόλῳ
 καταστησόμενος ταῦτα ἔστειλεν. ἔπειτα δὲ Περσῶν μαχίμους
 τριακοσίους ἀπολεξάμενος, Φάβριζόν τε, οὔπερ ἀρίτως ἐπεμνή- 20
 σθην, αὐτοῖς ἐπιστήσας, ἐνταῦθα στέλλει, ᾧ δὴ ἐπήγγελλε Γου-
 βάζην ὡς λαθρομύοτα διαχορήσασθαι· τὸ γὰρ ἐνθένδε αὐτῷ με-

1. Ἰσδιγούναν] Ἰσδιγοῦναν H. 8. μεγαλοπρεπέστερον A. μεγα-
 λοπρεπέστερα P. 12. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγοῦνας A. 14. Δά-
 ρας] Vulgo Δάραν.

uteretur, quaerebat. Porro Isdigunas a Iustiniano ea fuit acceptus hu-
 manitate, eo honore habitus, quo nullum dignatum unquam legatum au-
 diimus. Illum enim quando Augustus epulis adhibebat, Braducionem eius
 interpretem iubebat geniali toro discumbere: cuius rei nullum ex omni
 memoria exemplum extabat. Nam interpretem cum vel infimi ordinis ma-
 gistratu, nedum cum Augusto, ad mensam considerare nemo unquam vidit.
 Ipsum etiam Isdigunam honorificentius, quam ferebat legati conditio, ex-
 cepit remisitque: licet omni inanem re, ut dixi, legationem gereret. Si
 quis enim factas impensas ac dona discedenti Isdigunae collata vocet ad
 calculum, excedere auri mille pondo inveniet. Huc demum recidit Chos-
 rois in urbem Daram molitio.

29. In Lazicam Chosroes ante omnia vim magnam materiae navi-
 bus aedificandis idoneae convectari iussit, vero consilio, quod nemini
 aperuit, istud praetexens, eam se ad murales machinas Petrae confi-
 ciendas mittere. Deinde Persarum bello praestantium ad trecentos de-
 lectu habito, illos duce Phabrizo, cuius modo mentio incidit, eodem
 destinat; cum huic mandasset, ut occultissime Gubazem e medio tolleret:

λήσειν. τὰ μὲν οὖν ξύλα ταῦτα ἐπεὶ ἐς Λαζικὴν ἐκομίσθη, κε- B
ρανόβλητα ἐξαπινάτως γινόμενα τετερωθῆσθαι ξυνέβη· Φάβρι-
ζος δὲ σὺν τοῖς τριχοσίοις ἐς Λαζικὴν ἀγικόμενος ἔπρασεν ὅπως
δὴ ἀμφὶ Γουβάζῃ τὰ πρὸς τοῦ Χοσρόου ἐπηγγελμένα ὑποτελοίη.
5 ἐτήχανε δὲ τῶν τις ἐν Κόλχοις λογίμων, Φαρσάνσης ὄνομα, τῷ
Γουβάζῃ προσκεκρονκῶς, ἐς μέγα τέ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐμπεπτωκῶς
ἔχθος καὶ ὡς ἤμιστα Φαρσῶν τῷ βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἤκειν. ὅπερ
ἐπεὶ ὁ Φάβριζος ἔγνω, τὸν Φαρσάνσην μετακαλεσάμενος, ἐκοινο-
λογεῖτό τε καὶ τὸν ἅπαντα λόγον ἐξενεγκὼν ἀνεπνυθάνετο τοῦ
10 ἀνθρώπου ὅπη οἱ ἐπιχειρητέα ἐς τὴν προῶξιν εἴη. ἔδοξε τοίνυν C
σφίσι ἐπὶ κοινῆς βουλευσαμένοις Φάβριζον μὲν ἐν Πέτρα τῇ πό-
λει γενέσθαι, μεταπέμψασθαι δὲ Γουβάζῃν ἐνταῦθα, ὅπως οἱ
ἀγγέλλοι ὅσα δὴ βασιλεῖ ἀμφὶ τῷ ξυνοίσονται Λαζοῖς δοκοῦντα
εἴη. ἀλλ' ὁ Φαρσάνσης κρούσας τῷ Γουβάζῃ ἐσήμηκε τὰ πρασό-
15 μενα. διὸ δὴ Γουβάζης παρὰ μὲν Φάβριζον οὐδαμῇ ἤλθεν, ἐκ
δὲ τοῦ ἐμφανοῦς ἐς ἀπόστασιν εἶδεν. Φάβριζος δὲ Πέραςαις μὲν
τοῖς ἄλλοις τοῦ ἐν Πέτρα φυλακτιχοῦ ἐπιμελεῖσθαι πάσῃ δυνά-
μει ἐπίστελλε καὶ τὰ ἐς πολιορκίαν ὡς ἀσφαλίστατα ἐξαορτέσθαι,
αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς τριακοσίοις ἐπ' οἶκον ἤπρακτος ἀνεχώρησε.
20 Γουβάζης δὲ ἀνενεγκὼν ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα τὰ παρόντα σφί- D
σι, τῶν μὲν τὰ πρότερα πεπραγμένων Λαζοῖς ἐδεῖτο συγγνώμονα
εἶναι, ἀμῶναι δὲ σφίσι δυνάμει τῇ πάσῃ ἀπαλλαξείουσι τῆς Μή-

5. φαρσάνσης A hic et infra. Pharsases RV. Βαρσάνσης HP.
8. Φάβριζος] φαύριζος HL. *ibid.* Φαρσάνσην] Βαρσάνσην P,
non H. 13. ἀγγέλλοι] Vulgo ἀγγέλοι. 14. Φαρσάνσης] Vulgo
Βαρσάνσης.

sibi caetera curae fore. In Lazicam deportata materies repentino ictu fulminis deflagavit atque in cinerem redacta est. Quo postquam Phabrizus cum trecentis pervenit, operam dedit, ut quae in Gubazem habebat a Chosroe mandata, conficeret. Barsanses, nobilis Colchus, Gubazem cum offendisset, in eius odium incurrerat, conspectumque verebatur. Quo cognito Phabrizus, Barsansi accito consilium impertit, ex eoque aggreddendi facinoris rationem quaerit. Re in commune consultata, in eam sententiam itum est, uti Gubazem accerseret Phabrizus Petram, quasi communicare cum eo vellet, quae rex Chosroes e re Lazorum esse iudicaret. Sed paratum dolum Barsanses Gubazi clam indicavit. Quare Phabrizum adeo non convenit Gubazes, ut aperte ad defectionem spectare coeperit. Phabrizus, ubi caeteris Persis praecepit, ut Petram diligentius custodirent, seque ad obsidionem ferendam tutissime accingerent, re infecta cum trecentis remigravit. Gubazes quem in locum suae res venissent Iustiniano Aug. significavit, et ab eo veniam in praeteritum, validamque opem in praesens petivit Lazis, Medorum iugum excu-

V 334 δων ἀρχῆς. οὐ γὰρ κατὰ μόνους δυνήσεσθαι Κόλχους ἀποκρού-
σασθαι τὴν Περσῶν δύναμιν.

Ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, περιχαρῆς γε-
νόμενος ἄνδρας ἐπτακισχιλίους καὶ Δαγισθαῖον ἄρχοντα καὶ Τζά-
ρους χιλίους ἐς ἐπικουρίαν Δαζοῖς ἐπέμψεν. οἳ δὴ ἐν γῆ τῇ Κολ- 5
P 164 χίδι γενόμενοι ἅμα Δαζοῖς τε καὶ τῷ Γουβάζῃ ἐνστρατοπεδευσάμενοι
ἀμφὶ τὸν Πέτρας περίβολον ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. Περσῶν
δὲ τῶν ἐνταῦθα ὄντων καρτερώτατα ἐκ τοῦ περιβόλου ἀμνηνομέ-
νων, χρόνον τῇ προσεδρεία πολλὴν τειρόμενοι ξυνέβη, ἐπεὶ καὶ
τὰ ἐδάδια ἐναποθέμενοι σφίσι οἱ Πέρσαι διαρκῶς ἔτυχον. τού- 10
τοις δὲ ὁ Χοσρόης ξυνταραχθεὶς στρατιὰν πολλὴν ἰππέων τε καὶ
πεζῶν ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλεν, οἷς δὴ ἄρχοντα Μερμερόην ἐπέστη-
σεν. ὧν περ ὁ Γουβάζης ἀσθόμενος τῷ τε Δαγισθαίῳ ἐπίκοινα
βουλευσάμενος ἐποίει τάδε.

Βόας ὁ ποταμὸς ἔξισιν ἄγχιστά πη τῶν Τζανικῆς ὁρίων ἐν 15
Ἀρμενίοις, οἳ δὴ ἀμφὶ τὸ Φαράγγιον ὤκνηται. καὶ τὰ μὲν πρῶ-
D τα ἐν δεξιᾷ ἐπὶ πλεῖστον χωρεῖ, βραχὺς τε ἰὼν καὶ πόνῳ οὐδενὶ
γενόμενος ἐσβατὸς ἅπασιν ἄχρι ἐς χῶρον, οὗ δὴ ἐν δεξιᾷ μὲν
Ἰβήρων τὰ ὄριά ἐστι, καταντικρὺ δὲ τελευτᾷ ὄρος ὁ Καύκασος.
ἐνταῦθα ἔθνη ἄλλα τε πολλὰ καὶ Ἄλανοί τε καὶ Ἀβασγοὶ ὤκνηται 20
Χριστιανοῖς τε καὶ Ῥωμαίοις φίλοι ἐκ παλαιοῦ ὄντες, Ζήχοι τε
H 87 καὶ μετ' αὐτοὺς Οὐννοί, οἳ Σάβειροι ἐπικαλοῦνται. ἐπειδὴν δὲ
ὁ ποταμὸς οὗτος ἀφίκηται ἵνα δὴ τοῦ τε Κανκάσου καὶ Ἰβηρίας
τὰ ὄριά ἐστιν, ἐνταῦθα ἐπιγινόμενων οἳ καὶ ἄλλων ὑδάτων μεί-

15. Βόας] Vulgo Βοὰς.

tere peroptantibus: quod pares per se soli non forent Persicis viribus repellendis.

Hoc laetus nuntio Iustinianus Aug. Romanorum VII. M. Dagisthaeo duce, cum Tzanis mille, suppetias Lazis afferre iubet. Hi castris ad Petrae moenia cum Lazis et Gubaze coniunctis, obsidionem aggressi sunt: quae diuturna admodum fuit, Persico praesidio e muris urbem fortissime defensante, uberique annona instructo. Quarum rerum nuntio turbatus Chosroes, eo magnas equitum peditumque copias misit, duce illis praefecto Mermeroe. Quod ubi intellexit Gubazes, communicato cum Dagisthaeo consilio, ita, ut mox dicam, se gessit.

Apud Armenios Pharangii accolae, proxime Tzanicae fines, oritur fluvius Boas: qui dextra longissime procurrit, a fonte modicus, et cuius facile superabilis ad id loci, ubi ad dextram quidem est Iberiae limes, e regione vero extremus Caucasus. Ibi cum aliae gentes multae sedes habent, tum Alani atque Abasgi, veteres Christianorum ac Romanorum amici: Zechi praeterea, postque hos Hunni cognomento Sabiri. Eo progressus hic fluvius, ubi et Caucasus et Iberia terminantur, con-

ζων τε παρὰ πολὺ γίνεται καὶ Φᾶσις ἀντὶ Βόα τὸ ἐνθένδε καλού-
 μενος φέρεται, ναυσίπορος γεγενημένος ἄχρι ἐς τὸν Εὐξείνου κα-
 λούμενον πόντον, οὗ δὴ οἱ καὶ τὰς ἐκβολὰς ξυμβαίνει εἶναι, καὶ C
 αὐτοῦ ἐφ' ἐκάτερα Λαζική ἐστιν. ἀλλ' ἐν δεξιᾷ μὲν ζύμπασα
 5 ἐπὶ πλείστον ἡ χώρα πρὸς τῶν τῆδε ἀνθρώπων οἰκεῖται μέχρι
 τῶν Ἰβηρίας ὄριων. κῶμαι τε γὰρ αἱ Λαζῶν πᾶσαι τοῦ ποτα-
 μοῦ ἐντὸς ἐνταῦθά εἰσι καὶ πολίσματα ἐκ παλαιοῦ σφίσι ταύτη
 πεποιήνται, ἐν τοῖς Ἀρχαίοπολις, ἐχρωτάτη οὔσα, Σεβαστόπο-
 λὶς τε ἐνταῦθα καὶ τὸ Πιτιοῦντος φρούριόν ἐστι Σκάνδα τε
 10 καὶ Σαραπανὶς πρὸς τοῖς Ἰβηρίας ὄροις. πόλεις μέντοι ἀξιολο-
 γώταται ἐνταῦθά εἰσι Ῥοδόπολις καὶ Μοχόρησις. τοῦ δὲ πο-
 ταμοῦ ἐν ἀριστερᾷ Λαζικῆς μὲν τὰ ὄριά ἐστι μέχρι ἐς ἡμέρας
 ὁδὸν εὐζώνῳ ἀνδρὶ, ἔρημον δὲ ξυμβαίνει ἀνθρώπων τὴν χώραν
 εἶναι. ταύτην προσοικοῦσι Ῥωμαῖοι τὴν χώραν, οἱ Ποντικοὶ
 15 ἐπικαλοῦνται. ἐν μὲν οὖν τοῖς Λαζικῆς ὄροις, ἔνθα δὴ ἄν- D
 θρωποι οὐδαμῆ ὤκηντο, Πέτρων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὴν πό-
 λιν ἐν τοῖς κατ' ἐμὲ χρόνοις ἐδείματο. οὐπερ Ἰωάννης, ὁ Τζί-
 βος ἐπικαλούμενος, τὸ μονοπώλιον καταστησάμενος, ὥσπερ μοι
 ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, αἴτιος τῆς ἀποστάσεως Λα-
 20 ζοῖς γέγονεν. ἐκ δὲ Πέτρας πόλεως ἴοντι εὐθὺς πρὸς ἄνεμον νό-
 τον οἱ Ῥωμαίων ὄροι ἐκδέχονται, χωρὶα τε πολυάνθρωπα ἐνταῦθά
 ἐστι, τὸ τε Ῥίζιον καλούμενον καὶ Ἀθῆναι ἄλλα τε ἄττα μέχρι
 Τραπεζουντίων. ἤνικα μὲν οὖν ἐπήγαγον τὸν Χοσρόην Λαζοὶ
 Βόαν ποταμὸν διαβάντες, τὸν τε Φᾶσιν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες ἐς Πέ-

19. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

fluentium aquarum vi multum increscit, et mutato Boae cum Phasidis nomine, cursum prosequitur, navigiorum patiens ad Pontum usque Euxinum, in quem sese exonerat. Hic ab utraque ripa est Lazica. Ac dextra quidem regionem totam, quam longissime ad Iberiae fines porrigitur, indigenae tenent. Ibi enim cis flumen siti sunt omnes Lazorum vici et antiqua oppida: inter quae est urbs munitissima Archaeopolis. Hic etiam Sebastopolis: hic Pituntis castellum: Scanda autem et Sarapanis ad Iberiae confinia: omnium nobilissimae urbes Rhodopolis ac Mochoresis. Ab amnis laeva ad Lazicae limitem non est plus itineris quam quod uno die viator expeditus conficiat. Plagam hanc cultu vacantem Romani Pontici accolunt. In huius autem Lazicae desertae finibus aetate nostra Iustinianus Aug. urbem Petram condidit: ubi Ioannes cognomine Tzibus instituto, ut supra dixi, monopolio, Lazis causam praebuit defectionis. Ab urbe Petra ad austrum pergenti occurrunt statim Rom. Imperii fines. Hic sunt incolis frequentia loca, Rhizaeum, Athenae, et alia quaedam usque Trapezuntem. Perro Lazi, quando duxerunt Chosroem, transito Boa flumine, Petram iverunt, habentes a dextra Phasin:

τραν ἦλθον, τῷ μὲν λόγῳ προνοήσοντες ὡς μὴ χρόνῳ τε καὶ πό-
 νῳ πολλῷ διαπορθμεύεσθαι ἀναγκάζονται ποταμὸν Φάσιν, οὐ
 P 165 βουλόμενοι δὲ τὰ σφέτερα οἰκία Πέρσαις ἐνδείκνυσθαι. καίτοι
 δύσσοδος πανταχόθι Λαζική ἐστιν ἐντὸς τε καὶ ἐκτὸς ποταμοῦ
 Φάσιδος. σκόπελοι γὰρ ὑπερφρεῖς ἐφ' ἑκάτερα τῆς χώρας ὄντες 5
 στενωποὺς ἐπὶ μακρότατον ἐνταῦθα ποιοῦνται· κλεισοῦρας ἔλλη-
 νίζοντες τὰς τοιαύτας ὁδοὺς Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. ἀλλ' ἐπεὶ τότε
 Λαζική ἀφύλακτος ἐτύγχανεν οὔσα, ῥᾶστα δὴ ἐν Πέτρῳ ξὺν τοῖς
 ἡγεμόσι Λαζοῖς ἐγένοντο Πέρσαι.

Nῦν δὲ ὁ Γουβάζης μαθὼν τὴν Περσῶν ἔφοδον τῷ Λαγι- 10
 σθαίῳ ἐπέστειλε πέμψαι μὲν τινας, οἱ φυλάξουσι τὸν στενωπὸν
 ἰσχυρότατα, ὃς ἐκτὸς Φάσιδος ποταμοῦ ἐστι, τὴν μέντοι προσε-
 δρεῖαν ὡς ἥκιστα λύνει, ἕως τὴν τε Πέτρῳ καὶ Πέρσας τοὺς ἐν-
 ταῦθα ἐξελεῖν δύνωνται. αὐτὸς δὲ παντὶ τῷ Κόλχων στρατῷ
 V 335 ἔς τὰ Λαζικῆς ἔσχατα ἦλθεν, ὡς τὸν ἐνταῦθα στενωπὸν διαφυ- 15
 B λάξων δυνάμει τῇ πάσῃ· ἐτύγχανε δὲ οὐ πολλῷ πρότερον Ἀλα-
 νούς τε καὶ Σαβείρους ἐς ξυμμαχίαν ἐπαγόμενος, οἵπερ ὠμολό-
 γησαν κεντηναρίων τριῶν οὐχ ὅσον ἀδῆρωτον Λαζοῖς ξυμφυλάξειν
 τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ Ἰβηρίαν οὕτω καταστήσεσθαι ἀνδρῶν ἴρημον
 ὡς μηδὲ Πέρσαις ἐνθ' ἐνδετὸ λοιπὸν ἔναι δυνατὰ ἔσεσθαι. ταῦτά 20
 τε σφίσι τὰ χρήματα βασιλεῦ Γουβάζης ὑπέσχετο δώσειν. αὐτὸς
 μὲν οὖν ἀνευγκῶν εἰς βασιλεῦ Ἰουστινιανὸν τὰ ξυγκείμενα τοῖς

1. προνοήσοντες AHL. προνοήσαντες P. 3. καίτοι] Vulgo καὶ τι.
 16. οὐ πολλῷ πρότερον] οὐ om. HL. paulo ante RV. 20. μηδὲ]
 μὴ L.

quo facto fingebant se providere, ne multum temporis atque operae in
 traiectu Phasidis ponere cogentur: verum autem consilium erat, ne sedes
 resque suas Persis monstrarent. Quanquam ubique, qua cis, qua
 trans fluvium Phasin, confragosa est Lazica. Utrinque enim ita horrent
 immanes scopuli, ut ibi angustias longis anfractibus impeditas efficiant:
 cuiusmodi vias Romani, qui Graecam affectant linguam, Clisuras vo-
 cant. At quoniam incustodita tum erat Lazica, facile Persae, Lazorum
 ductu, Petram attigerunt.

Iam vero Gubazes, ubi de Persarum adventu cognovit, Dagisthaeo
 praescrispsit, ut e suis mitteret, qui fauces, quae trans Phasin sunt, va-
 lidissime tuerentur, nec tamen absisteret obsidione, donec Petram eius-
 que praesidium Persicum expugnasset. Ipse cum omnibus Colchorum co-
 piis extremam Lazicae oram petiit, ut in custodiam angustiarum pro vi-
 rili parte incumberet. Idem paulo ante Alanos et Sabiros in belli socie-
 tatem induxerat. Hi pacta mercede ter centum pondo auri sponde-
 rant, se non modo Colchidem ab hostili iniuria tutam servaturos cum
 Lazis, sed Iberiam etiam ita nudaturos incolis, ut nunquam in posterum
 inde Persae possent erumpere. Eam summam Gubazes ipsis ab Impera-

ὅ τε ταύτη περίβολος εὐθὺς ἔπεσεν. ἀλλὰ ξυνέβη τούτου δὴ τοῦ χώρου ἐντὸς οἴκημα εἶναι οὐδέν τοῦ περιβόλου διεστιγχὸς, ὃ δὴ ἐξικνεῖτο ἐς τὸ πεπτωχὸς ἐφεξῆς ὄλον. καὶ ἀντὶ τοῦ τείχους πολιορκουμένοις γενόμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ οὐδέν τι ἤσσαν αὐτοὺς καθίστη. ὕπερ Ῥωμαίους ξυνταράξαι οὐδαμῆ ἔσχεν. εὖ γὰρ 5 εἰδότες ὡς αὐτὸ δὴ τοῦτο ἐργαζόμενοι ἐτέρωθι τὴν πόλιν ῥᾶστα

B αἰρήσουσιν εὐέλπιδες πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐγένοντο. διὸ δὴ Δαγισθαῖος βασιλεῖ μὲν τὰ ξυννεχθέντα ἐδήλου, ἄθλα δέ οἱ τῆς νίκης ἐν παρασκευῇ εἶναι προὔτειντο, σημήνας ὅσοις δὴ αὐτόν τε καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ χρῆν βασιλέα δωρήσασθαι. Πέτραν 10 γὰρ αἰρήσειν οὐ πολλῶ ὕστερον. Πέρσαι μὲν οὖν Ῥωμαίους τε καὶ Τζάνους καρτερώτατα τειχομαχοῦντας παρὰ δόξαν ἐφίσταντο, καίπερ ὀλίγοι ἀπολελειμμένοι ἐς ἄγαν. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαῖοι τειχομαχοῦντες οὐδὲν ἤνουν, ἐπὶ τὸ διορύσειν αὐτοῖς ἐτρέποντο.

C ἐς τόσον τε τοῦ ἔργου τούτου ἀφίκοντο, ὡς μηκέτι ἐπ' ἐδάφους 15 τὰ τοῦ περιβόλου θεμέλια εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ κενοῦ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐστάναι, πεσοῦμενα, ὡς τὸ εἶχὸς, αὐτίκα δὴ μῦλα. καὶ εἰ μὲν Δαγισθαῖος εὐθὺς ἤθελε πῦρ τοῖς θεμέλοις ἐνάψαι, οἴμαι εὐθυρὸν σφίσι τὴν πόλιν ἀλῶναι· νῦν δὲ τὰς ἐκ βασιλείως καρδοκῶν ἐλπίδας μέλλων τε αἰεὶ καὶ τρίβων τὸν χρόνον ἡσυχῇ ἔμεινε. 20 ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἐπράσσειο τῆδε.

V 336 λ'. Μερμερόης δὲ, ἐπεὶ τοὺς Ἰβηρίας ὄρους παντὶ τῷ

D Μήδων στρατῷ ἤμειψε, πρόσω ἐχώρει, ποταμὸν Φᾶσιν ἐν δε-

13. ὀλίγοι] οἱ λόγοι H. 22. ἐπεὶ] ἐπὶ H. 23. ἤμειψε] ἴσ. ἀμείψας Hm.

fuerat, statim corrui. At domus, quae intus erat sub moenibus, toti penitus ruinae subtentata, ac muri vicem obsessis praestans, eos nihilo minus tutabatur. Quod Romanos adeo non turbavit, ut spe meliori compleverit, probe scientes, si id ipsum alibi molirentur, se facillime capturos urbem. Quapropter Dagisthaeus quo rem deduxisset Imperatori significavit, ac sibi ut victoriae praemium pararetur poposcit, ausus scilicet indicare, quibus se fratremque suum ornari ab Augusto muneribus aequum esset, Petram propediem recepturos. Caeterum Persae validas Romanorum Tzanorumque impressiones praeter opinionem sustinebant, quamvis perquam pauci restarent. Videntes Romani frustra a se verberari moenia, denuo se ad cuniculos convertunt. Quod opus eo promoverunt, ut non solo insiderent fundamento muri, sed pars eorum magna super inani staret, iamiam, ut vero proximum videbatur, casura. Ac si Dagisthaeus ignem statim subicere voluisset, momento urbs, mea quidem sententia, in Romanorum potestatem venisset. Nunc autem avide quid spei sibi ab Augusto offerretur expectans, diemque ex die ducens, ac terens tempus, cessabat. Haec in castris Romanorum.

30. At Mermeroes Iberiae fines transgressus, porro cum exercitu universo pergebat, fluvium Phasin a dextra habens. Nolebat enim per

ξῆν ἔχων· διὰ γὰρ τῶν ἐπὶ Λαζικῆς χωρίων ἵέναι οὐδαμῆ ἤθελε,
 τοῦ μὴ τί οἱ ταύτη ἐμπόδισμα ὑπαντιάσαι. Πέτραν γὰρ πόλιν
 καὶ Πέρσας τοὺς ἐνταῦθα διασώσασθαι ἐν σπονδῇ εἶχε, καίτοι
 καὶ μοῦρά τις τοῦ περιβόλου καταπεπτώκει ἔξαριναίως. ἠώρητο
 5 γὰρ, ὡσπερ μοι εἶρητο· ἄνδρες τε τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἐς
 πεντήκοντα ἐθειλούσιοι ἐν τῇ πόλει γενόμενοι βασιλεῦ Ἰουστινια-
 νὸν ἀνεβίων καλλίνικον. ἤγειτο δὲ αὐτῶν νεανίας τις Ἀρμένιος
 γένος, Ἰωάννης ὄνομα, Θωμᾶ υἱὸς, ὃνπερ Γούζην ἐπέκλησιν P 167
 ἐκάλουν. οὗτος ὁ Θωμᾶς πολλὰ τῶν ἀμφὶ τὴν Λαζικὴν ὄχυ-
 10 ρωμάτων ἐδείματο, βασιλέως οἱ ἐπαγγείλαντος, καὶ τῶν ἐκείνη
 στρατιωτῶν ἤρξεν, ἔμφορον τε βασιλεῖ ἔδοξεν εἶναι. ὁ μὲν
 Ἰωάννης, Περσῶν σφίσι ἐς χεῖρας ἐλθόντων, πληγῆς αὐτίκα
 ξὺν τοῖς ἐπομένοις εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησεν, ἐπεὶ οἱ οὐ-
 δεῖς τῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἕτερος ἀμύνων ἦλθε· Πέρσης
 15 δὲ ἀνὴρ, Μιρράνης ὄνομα, ὅσπερ τοῦ ἐν Πέτρᾳ φυλακτηρίου
 ἤρχεν, ἀμφὶ τῇ πόλει δείσας, Πέρσαις μὲν πᾶσιν ἐπέστελλε τῆς
 φυλακῆς ἐς τὸ ἀκριβὲς μάλιστα ἔχεσθαι, αὐτὸς δὲ παρὰ Λαγι-
 σθαῖον σταλεῖς θῶπᾶς τε καὶ ἀπατηλοῦς προὔτεινέτο λόγους, B
 οὐδενὶ πόνῳ ὁμολογῶν οὐ πολλῶ ὕστερον ἐνδῶσειν τὴν πόλιν.
 20 ταύτη τε παρακρούσασθαι ἴσχυσεν, ὡς μὴ ἐς τὴν πόλιν αὐτίκα
 τῶ Ῥωμαίων στρατῶ ἔσιτητὰ εἶναι.

Οἱ δ', ἐπειδὴ οἱ ἀμφὶ Μερμερόην ἀφίκοντο ἐς τὸν στενω-
 πὸν, ἐνταῦθα σφίσι τὸ Ῥωμαίων φυλακτήριον ἱπηντίαζον ἐς
 ἑκατὸν ὄντες, καρτερῶς τε ἡμύναντο, καὶ τοὺς τῆς εἰσόδου

21. εἶναι Pm. ἵέναι. P. 24. ἡμύναντο] ἡμύνοντο L.

eas partes, quas Lazici incolunt, iter facere, ne quem obicem ibi offen-
 deret, Petram ac praesidium Persicum servare maturans. Iam certe
 pars muri, qui, ut dixi, in inani pendebat, repentina ruina erat col-
 lapsa, deque Romano exercitu viri L. ultroneo impetu urbem ingressi,
 Iustinianum Aug. Victorem egregium proclamaverant, duce Armenio quo-
 dam adolescente, Thomae filio, cui nomen Ioanni, cognomen Guzi.
 Thomas is est, qui Imperatoris iussu multis Lazicam munitionibus cinxit,
 et militibus ibi positus praefuit, vir habitus ab eo prudens. Ioannes a
 Persis manum conserentibus sauciatus, cum suis illico se recepit in ca-
 stra; quoniam nemo unus omnium e Romanorum exercitu succurrebat.
 Praesidio Petrae Praefectus, Mirrhane nomine Persae, urbi timens,
 cum Persae omnes in custodiam diligentissimam intendere iussisset,
 Dagisthaecum adiit, et adulatoria fraudulentaque oratione illi palpum ob-
 trusit, brevi se urbem facile dediturum pollicitans. Itaque effecit, ut
 ne subinde urbem Romanus miles ingrederetur.

Ubi vero Mermeroēs ad montis fauces pervenit, occurrunt centeni
 illi custodes Romani, ac repugnando fortiter, aditum tentantes prohibi-

ἀποπειρωμένους ἀνίστελλον. Πέρσαι δὲ οὐδαμοῦ ὑπεχώρουν, ἀλλὰ τοὺς κτεινομένους αἰεὶ ἕτεροι ἐκδεχόμενοι πρόσω ἐχώρουν, παντὶ σθένει τὴν εἴσοδον βιαζόμενοι. Θνήσκουσι μὲν Πέρσαι πλεόν ἢ χίλιοι, κτεινόντες δὲ Ῥωμαῖοι ἀπέειπον, τοῦ τε ὀμίλου C σφᾶς βιαζόμενοι ὑπεχώρησάν τε καὶ ἐς τῶν ἐκείνη ὄρων τὰς 5 ὑπερβολὰς ἀναδραμόντες διεσώθησαν. ταῦτα Δαγισθαῖος μαθὼν αὐτίκα τὴν προσεδρείαν διέκυσεν, οὐδὲν τῷ στρατιῷ ἐπιστείλας, ἐπὶ Φᾶσίν τε ποταμὸν ἤλανε· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ξύμπαντες εἶποντο, τὰ σφέτερα αὐτῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀπολιπόντες. Πέρσαι δὲ τὰ ποιούμενα κατιδόντες τὰς τε πύλας ἀνέβησαν 10 καὶ ἐπεξελθόντες ἀμφὶ τὰς καλύβας τῶν πολεμίων ἤλθον, ὡς τὸ στρατόπεδον ἐξαίρησοντες. Τζάνοι δὲ (οὐδὲ γὰρ Δαγισθαῖω ἐπιστόμενοι ἔτυχον) ἐβοήθουν ἐνταῦθα δρόμῳ, τρεψάμενοί τε πόνῳ οὐδενὶ τοὺς πολεμίους πολλοὺς ἔκτειναν. Πέρσαι μὲν οὖν D φεύγοντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο, Τζάνοι δὲ ληισάμενοι 15 τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον εὐθὺ τοῦ Ῥιζαίου ἐχώρησαν. ἔνθεν δὲ ἐς Ἀθήνας ἐλθόντες διὰ Τραπεζουντίων ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν.

Μερμερόης δὲ καὶ ὁ Μήδων στρατὸς ἐνταῦθα ἤλθον ἡμέρα μετὰ τὴν Δαγισθαίου ὑπαγωγὴν ἐνάτῃ· οὗ δὴ ἀπολελεμμένους 20 H 89 ἐκ τοῦ Περσῶν φυλακτηρίου τραυματίας μὲν καὶ ἀπομάχους γεγεννημένους πεντήκοντα καὶ τριακοσίους εὗρον, ἀκρομφνεῖς δὲ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μόνους· οἱ γὰρ ἄλλοι ἅπαντες ἐτεθνήκεσαν.

16. εὐθὺ] Vulgo εὐθύς.

20. ἐνάτῃ L. ἐνάτῃ P.

ibid. ἔνθεν δὲ] ἐνθένδε Hoeschelius.

bent. Pedem Persae nusquam referunt: sed cadentibus alii continuo atque alii succedentes, totisque aditum viribus perrumpentes procedunt. Peremptis plus mille Persis, fatiscunt edenda caede Romani: tum a confluyente multitudine per vim exacti, subducunt sese; et cursu verticibus montium occupatis, incolumes evadunt. Quae simul ac Dagisthaeus accepit, nihil edicens exercitui, solvit obsidionem, et ad fluvium Phasin contendit. Eum Romani omnes secuti sunt, non sumpto spatio ad convasandum. Rem Persae contemplati, portas pandunt, effusique accedunt ad hostium tabernacula, ut castra diripiant. Accurrunt eo Tzani (neque enim Dagisthaeum secuti fuerant) ac facile versis in fugam hostibus, non paucos occidunt. Fugientes Persae committunt se urbi. Tzani vero Romana castra depraedati, recta Rhizaeum, hinc petierunt Athenas: unde per Trapezuntios domum redierunt.

Tandem die nono a Dagisthaei discessu Mermeroës cum Medorum exercitu Petram attigit. Ubi e praesidiariis Persis residuos reperit graves vulneribus et causarios ccccl. integros cl. solum: caeteri fato ceserant: quorum cadavera socii superstites non proiecerant extra moenia; sed ne hostem ad obsidionem urgendam accenderent maxima suorum pro-

ὄν τὰ σώματα οἱ περιόντες τοῦ περιβόλου ἐκτὸς οὐδαμῆ ἔρριψαν, ἀλλὰ τῷ τῆς ὀσμῆς δυσώδει ἀποπνιγόμενοι παρὰ δόξαν ἀντείχον, ὡς μὴ τινα ἐς τὸ πολιορκεῖν προθυμίαν τοῖς πολεμίοις ἄτε τῶν πλείστων ἀπολωλότων σφίσι παρέχονται. ὁ τε Μερμερόης ἐπι- V 337
 5 τωθάζων δακρύων τε καὶ θρήνων ἀξίαν Ῥωμαίων τὴν πολιτείαν P 163
 ἔμασκεν εἶναι, οἷς γε δὴ ἐς τοῦτο ἀσθενείας περιεστήχει τὰ πρά-
 γματα, ὡς πενήκοντά τε καὶ ἑκατὸν ἀειχίστους Πέρσας μηδε-
 μιᾷ μηχανῇ ἐξελεῖν δεδυνῆσθαι. καὶ τοῦ μὲν περιβόλου ἀνοικο-
 δομήσασθαι ὅσα καταπεπτώκει ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο· ἐπεὶ δὲ οὔτε
 10 τίτανον ἐν τῷ παραυτίκῳ οὔτε τι ἄλλο τῶν ἐς τὴν οἰκοδομίαν ἐπι-
 τηδείων ἐν παρασκευῇ εἶχεν, ἐπενόει τάδε. Θυλάκους λινοῦς,
 οἷς δὴ Πέρσαι τὰ ἐπιτήδεια σφίσιν ἐσεκομίσαντο ἐς γῆν τὴν Κολ-
 χίδα, ψάμμιον ἐμπλησάμενος ἐς τῶν λίθων τὴν χώραν ἐτίθετο,
 οἱ δὲ ἐνταῦθα βαλλόμενοι ἀντὶ τοῦ τοίχου ἐγένοντο. καὶ τρισχι-
 15 λίους μὲν τῶν μαχίμων ἀπολεξάμενος αὐτοῦ εἴασεν, οἷσπερ τὰ B
 ἐδώδιμα οὐκ ἐς χρόνον κατέθετο μῆκος, ἐπιστείλας τοῦ περιβό-
 λου τῆς οἰκοδομίας ἐπιμελεῖσθαι· αὐτὸς δὲ παντὶ τῷ ἄλλῳ στρα-
 τῷ ὀπίσω ἀπήλαυνεν· ἐπεὶ τέ οἱ ὀδῶ τῇ αὐτῇ ἐνθένδε ἴοντι οὐ-
 δεῖς τῶν ὀναγκαίων ἐγένετο πόρος, ἅπαντα ἐν Πέτρῳ λιπόντι,
 20 ἅπερ ἐπιφερόμενος ἐξ Ἰβηρίας ὁ στρατὸς ἔτυχεν, ἄλλην τινὰ
 πορείαν εἶναι διὰ τῶν ταύτῃ ὄρων διανοεῖτο, ἵνα δὴ ἀνθρώπους
 οἰκεῖν ἔμαθεν, ὅπως ληξιόμενοι ἀποζῆν δύνωνται. ἐν ταύτῃ τῇ
 πορείᾳ τῶν τις ἐν Λαζοῖς λογίμων, Φοῦβελις ὄνομα, Πέρσας

3. ἄτε A. ἀπό P. 4. σφίσι L. σφίσιν P. 23. φοῦβελις AHm.
 Φουβέλιος HP.

dita clade, teterrimum odorem, quo praefocabantur, incredibili constan-
 tia pertulerant. Tum Romanos ridens Mermeroēs, lugendam esse dixit
 ac deplorandam eorum rempublicam, quorum tanta esset infirmitas, ut
 Persis omnino cl. eosque moenibus spoliatos, nullo expugnare pacto va-
 luissent. Ac muri ruinas omnes instaurare contendens, quoniam nec calx
 in praesenti, nec quidquam aliud aedificationi idoneum suppeditabat, hoc
 invento usus est. Saccos lineos, quibus Persae cibaria in Colchidem
 comportaverant, sabulo refertos, ubi facta labes erat, vice lapidum ita
 posuit, ut ibi congesti pro muro extiterint. Delectu habito, bellicosio-
 rum militum tria millia in urbe reliquit cum brevi angustaque annonā,
 atque extruendis moenibus operam navare sedulam iussit; ipse cum cae-
 teris omnibus copiis retro discessit. Et quoniam, si eadem via revertere-
 tur, defuturi erant commeatus, quippe reliquerat Petrae quidquid rei
 cibariae exercitus attulerat ex Iberia; iter aliud per montes, quos homi-
 num domicilliis nitere audierat, tenere constituit, ut populationibus vi-
 ctum sibi parare possent. Qua in profectioe Phubelius nobilis Lazus,

αὐλιζομένους ἐνὴδρευσε, Δαμισθαῖον ἅμα Ῥωμαίων δισχίλοις ἐπαγόμενος, οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἐξ ἐπιδρομῆς ἵππους νέμοντάς
 C τινας ἔκτειναν, ἵππους τε ληισάμενοι δι' ὀλίγον τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο. οὕτω μὲν ὁ Μερμερόης τῷ Μήδων στρατῷ ἐν-
 θένδε ἦει. 5

Ὁ δὲ Γουβάζης, μαθὼν ὅσα δὴ Ῥωμαίοις ἐν τῇ Πέτρᾳ καὶ τῷ στενωπῷ ξυνηρέχθη γενέσθαι, οὐδ' ὡς ἔδεισεν, οὐδὲ τὴν ἐν τῷ κατ' αὐτὸν στενωπῷ φυλακὴν εἶασεν, ἐνταῦθα σφίσι τὴν κεφαλὴν τῆς ἐλπίδος οἰόμενος εἶναι. ἔξηπίστατο γὰρ ὡς, ἦν καὶ Ῥωμαίους ἐκτὸς Φάσιδος ποταμοῦ βιασάμενοι Πέρσαι 10 τὸν τε στενωπὸν διαβῆναι καὶ ἐν Πέτρᾳ γενέσθαι δεδύνηται, οὐδὲν ἂν ἐνθένδε Λαζῶν τῇ χώρᾳ προστρίψωιντο βλάβος, Φᾶσιν
 D διαβῆναι οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔχοντες, ἄλλως τε καὶ νηῶν οὐ παρουσῶν σφίσιν. ὁ γὰρ ποταμὸς οὗτος βάθους μὲν εἶπερ τις ἄλλος ἰκανώτατα ἔχει, εὗρους δὲ ἐπὶ πλεῖστον διήκει. τῆς μὲν- 15 τοι ῥύμης αὐτῷ τοσοῦτον περιεστίν ὥστε δὴ ἐς τὴν θάλασσαν ἐκβαλὼν ἐπὶ μακρότατον κατὰ μόνας χωρεῖ, οὐδαμῇ ταύτῃ ἐπιμυγνόμενος. ὕδωρ ἀμέλει πότιμον τοῖς ἐκείνη ναυτιλλομένοις ὑδρεύεσθαι πάρεστιν ἐν μέσῳ πελάγει. καὶ φυλακτήρια μέντοι τοῦ ποταμοῦ ἐντὸς πεποίηται πανταχόθεν Λαζοὶ, τοῦ μηδέ 20 ναυσὶ διαπορθμευομένοις τοῖς πολεμίοις ἀπόβασιν ἐς τὴν γῆν εἶναι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Σαβείρων μὲν τῷ ἔθνει τὰ ξυγ- κείμενα χρήματα ἔπεμψε, Γουβάζην δὲ καὶ Λαζοὺς χρήμασιν

8. φυλακὴν AHm. φυλακτικὴν HP. 14. μὲν εἶπερ τις ἄλλος] μὲν post ἄλλος HL. 16. τοσοῦτον] τοσοῦτο L. 20. λαζοὶ A. Λαζῶν P. λαζόν L.

Persis, quietis causa subsidentibus, tetendit insidias, Dagisthaeum cum Romanis bis mille ducens. Hi turma Persarum, qui equos pascebant, cursim ferro concisa, et abreptis equis, continuo se receperunt. Inde Mermeroës cum exercitu Medorum abscessit.

Gubazes vero audita Romanorum ad Petram et montis angustias vice, ne ob id quidem concidit animo, nec faucium, quas occupaverat, abiecit custodiam, in hac summam ducens esse positam spei suae. Nam id probe tenebat, quamvis contingeret ut praevalentes Persae fauces transirent, delectis per vim Romanis, et Petram attingerent, detrimenti inde nihil accepturam Lazicam, propterea quod illi Phasin traicere non possent, maxime cum cymbis carerent. Hic enim fluvius tam altus, quam qui maxime, latissime etiam patet, adeo rapidus, ut postquam erupit in mare, discretus atque integer longissime procurrat, et hac navigantibus aquam dulcem praebeat in medio pelago. Porro in ora Lazis citima amnem passim praetexunt munitiones, eo extractae, ut vel navibus traiciens hostis exscensu prohibeatur. Tum temporis Iustinianus Aug. pactam Sabiris pecuniam, et congiaria Gubazi Lazisque misit. Nec ita

ἄλλοις δεδωρηται. ἐτίγγανε δὲ πολλῶ πρότερον καὶ ἄλλο στρα- P 169
τευμα λόγου ἄξιον ἐς Λαζικὴν πέμψας, οἱ οὐπω ἀφικόμενοι ἐν-
ταῦθα ἔτυχον. ἦρχε δὲ αὐτῶν Ῥεχίθαγγος ἐκ Θράκης, ἀνὴρ
ξυνητός τε καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ταῦτα μὲν οὖν ταύτη πη εἶχε.

5 Γενόμενος δὲ ὁ Μερμερούης ἐν τοῖς ὕρσειν, ὥσπερ μοι εἴ-
ρηται, Πέτραν ἐνθένδε τῶν ἐπιτηδείων ἐμπιπλάναι ἐν σπουδῇ
εἶχεν. ἐπαρκέσειν γὰρ τῷ ἐνταῦθα φυλακτηρίῳ ἐς τρισχιλίους
ὄντι τὰ ἐδώδιμα οὐδαμῇ ἦτο, ἅπερ ἐσκομισάμενοι ξὺν αὐτοῖς
10 δαπάνην τῇ στρατιᾷ ταύτῃ, οὐχ ἤσσοον ἢ τρισμυρίων οὔση, καὶ
ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον πέμπειν εἰς τὴν Πέτραν οἷοί B
τε ἦσαν, λογισάμενος εὖρισκε σφίσιν ἕμεινον εἶναι τὸ μὲν πλεόν
τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς Κολχίδος, ὀλίγους δέ
τινας ἐνταῦθα μείναι, οἱ δὲ ἔμελλον τῶν ἐπιτηδείων, οἷς ἂν ἐν-
15 τύχοιεν, πολλὰ μὲν ἐς τὸ ἐν Πέτρῳ φυλακτηρίῳ ἐσκομίζεσθαι,
τοῖς δὲ ἄλλοις αὐτοὶ διαρκῶς χρῆσθαι. ἄνδρας οὖν ἐς πεντα-
κισχιλίους ἀπολεξάμενος αὐτοῦ εἴσεν, οἷς δὲ ἄρχοντας ἄλλους
τε τρεῖς καὶ Φάβριζον κατεστήσατο. πλείους γὰρ ἐνταῦθα λεί-
πισθαι οὐ οἱ ἔδοξεν ἐπάναγκες εἶναι, πολεμίων οὐδαμῇ ὄντων. V 338
20 αὐτὸς δὲ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς τὴν Περσαρμενίαν ἐλθὼν ἡσυχάζεν
ἐν τοῖς ἄμφι Δούβιος χωρίοις.

Οἱ δὲ πεντακισχιλίοι, ἐπεὶ ἐγγυτέρω τῶν Λαζικῆς ἐσχάτων H 90
ἦλθον, παρὰ ποταμὸν Φάσιν ἰστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες, ἐν- C

18. Φάβριζον Hm. Vulgo Φαύριζον.

pridem in Lazicam alterum destinarat exercitum haud contemnendum, qui
nondum eo pervenerat. Illi praeerat Rhecithangus natione Thrax, vir
prudencia ac bellica virtute egregius. Atque haec ita quidem habebant.

Mermeroēs autem postquam, ut dixi, ad montes evasit, convectis
inde commeatibus Petram affatim instruere enitebatur. Neque enim ter
mille praesidiariis suffectura cibaria, quae secum ipsi detulerant, existi-
mabat. Sed quoniam quidquid occurrebat, vix satis erat alendo exer-
citu, qui non minus triginta constabat virorum millibus, eamque ob cau-
sam nihil, quod alicuius esset momenti, Petram mitti poterat; cogitanti
secum visum est satius esse, maiorem copiarum partem e Colchide de-
migrare, ac restare paucos, qui quam nacti essent annonam, haud ma-
lignè cum Petrae praesidio partirentur. Itaque militum delecta quinque
millia ibi reliquit, quibus, praeter tres alios duces, Phabrizum prae-
pouit, supervacuum ratus plures relinquere, cum hostes nusquam adessent.
Ipse cum reliquo exercitu ubi venit in Persarmeniam, stativa circa Du-
bios habuit.

Illam demum quina Persarum millia cum ad extremam Lazicam acces-
sissent, castris propter Phasin positis, manipulatim circumcursando, prae-

θιν τε κατ' ὀλίγους περιμόντες ἐληΐζοντο τὰ ἐκείνη χωρία. ὦν δὴ ὁ Γουβάζης αἰσθόμενος τῷ Δαγισθαῖω ἐπέστειλε βοηθεῖν ἐν-
 ταῦθα σπουδῆ· δράσειν γὰρ σφίσι τοὺς πολεμίους κακόν τι μέγα
 δυνατὰ ἔσεσθαι. ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίηε, παντί τε τῷ Ῥω-
 μαίων στρατῷ ἐπίπροσθεν ἦει, ἐν ἀριστερῇ ἔχων ποταμὸν Φᾶ-
 σιν, ἕως ἐς χῶρον ἀφίκετο ἵνα δὴ οἱ Λαζοὶ ἐστρατοπεδεύοντο ἐν
 τῇ ἐτέρᾳ τοῦ ποταμοῦ ὄχθῃ. ἐτίγγανε δὲ ταύτῃ ὁ Φᾶσις δια-
 βατὸς ὦν, ὅπερ Ῥωμαῖοι μὲν καὶ Πέρσαι ἀπειρία τῶν ἐκείνη χω-
 ρίων ὡς ἥκιστα ὑπετόπαιζον, Λαζοὶ μὲντοι ἐξεπιστάμενοι ἐνταῦ-
 θα διέβησαν ἐξαπιναιῶς καὶ ἀνemiγγνντο τῷ Ῥωμαίων στρατῷ·
 Πέρσαι δὲ ἄνδρας χιλίους τῶν ἐν σφίσι δοκίμων ἀπολεξάμενοι
 ἐπεμψαν, ὡς μή τις ἐπὶ τὸ στρατόπεδον κακουργήσων ἴοι. ὦν-
 περ δύο ἐπὶ κατασκοπῇ προτερήσαντες καὶ παρὰ δόξαν ἐς τοὺς
 πολεμίους ἐμπεπτωκότες τὸν πάντα λόγον ἐσήγγειλαν. διὸ δὴ
 Ῥωμαῖοι τε καὶ Λαζοὶ τοῖς χιλίοις ἐξαπιναιῶς ἐπέστησαν, οὐδεὶς 15
 τε αὐτῶν διαφυγεῖν ἔσχεν, ἀλλ' οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, τι-
 κὰς δὲ αὐτῶν καὶ ζωργήσαντες οἱ τε ἀμφὶ Γουβάζην καὶ Δαγι-
 σθαῖον τό τε μέτρον τοῦ Μήδων στρατοῦ καὶ τὸ τῆς ὁδοῦ μήκος
 P 170 μαθεῖν ἴσχυσαν, καὶ ὅπη ποτὲ αὐτοῖς τὰ παρόντα ἔχοι. ἄραν-
 τες οὖν παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦσαν, διαριθμοίμενοι 20
 ὅπως πόρρω που τῶν νυκτῶν ἐπιπέσειεν σφίσι· τετρακισχίλιοι δὲ
 καὶ μύριοι ἦσαν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι πολέμιον οὐδὲν ἐν νῷ ἔχον-
 τες μακρὸν τινα ὕπνον ἐκάθευδον· τὸν τε γὰρ ποταμὸν ἀπόρρευ-
 τον ᾔοντο εἶναι καὶ τοὺς χιλίους, οὐδενὸς σφίσι ὑπαντιύσαντος,

6. χῶρον AHm. χώραν HP.

dam faciebant. Gubazes re intellecta Dagisthaeo mandat, ut suppetias eo veniat prope, oblata iam facultate pessime accipiendi hostis. Ille dicto audiens, Romanas omnes copias promovit qua parte Phasis ad lac-
 vam erat: donec locum attigit, cui respondebant Lazorum castra, in ad-
 versa ripa fluminis collocata. Ibi Phasis vadum habebat: quod Romani
 iuxta ac Persae locorum inscii minime suspicabantur. At horum periti
 aprime Lazi, fluvio confestim transito, se Romanis admiserant. Persae,
 ne quis ad castra nociturus subiret, lectissimos mille miserant: quo ex
 numero bini, qui praevis exploratum ibant, in hostes nec opinato dela-
 psi, rem omnem indicarunt. Tum Romanis Lasisque in illos Persas mille
 de repente investis, effugere nemo potuit; sed plerisque caesis, nonnul-
 los Gubazes et Dagisthaeus cepere vivos, a quibus de Medorum in ex-
 ercitu numero, de viae longitudine, de rerum apud illos statu facti sunt
 certiores. Ergo movent, et cum exercitu universo in hostes tendunt,
 viam ita cum tempore commetientes, ut eos multa adhuc nocte invade-
 rent. Porro quatuordecim millia numero erant. Interea Persae longiori
 somno indulgebant, nihil hostile suspicantes. Nam et insuperabilem esse

ἐπὶ μακρότατόν πη ὁδῷ ἵεναι. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοῖς καὶ Λαζοὶ
 ὄρθρον βαθέος ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες τοὺς μὲν ἔτι ὕπνον αἰ-
 ρουμένους εἶρον, τοὺς δὲ ἄρτι ἐξ ὕπνου ἐγρηγεμένους καὶ γυμνοὺς
 ἐπὶ τῶν στρωμάτων κειμένους. διὸ δὴ αὐτῶν οὐδενὸς ἐς ἀλκὴν
 5 ἰδεῖν ξυνηρέχθη, ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι καταλαμβανόμενοι ἔθνη- B
 σκον, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγησαν οἱ πολέμοιοι, ἐν τοῖς καὶ τῶν ἀρ-
 χόντων ἓνα τετύχηκεν εἶναι, ὀλίγοι δὲ τινες ἐν σκότῳ διασπυρόν-
 τες ἐσώθησαν. τό τε στρατόπεδον Ῥωμαῖοι καὶ Λαζοὶ αἰροῦσι
 10 σαντο, καὶ ἵππων τε καὶ ἡμιόνων μέγα τι χρῆμα. ἐπὶ μακρότα-
 τον δὲ τὴν διώξιν ποιησάμενοι καὶ Ἰβηρίας πόρρω ἀφίκοντο. ἐν-
 θα δὴ καὶ ἄλλοις τισὶ Περσῶν ἐντυχόντες πολλοὺς ἔκτειναν. οὗ-
 τω μὲν ἐκ Λαζικῆς Πέρσαι ἀπήλλαξαν, Ῥωμαῖοι δὲ καὶ Λαζοὶ
 τὰ τε ἄλλα ἐπιτήδεια καὶ ἄλευρα παμπληθῆ ἐνταῦθα εὐρόντες
 15 ὕπαντα ἔκασαν ἕπερ ἐξ Ἰβηρίας οἱ βάρβαροι ἐπηγάγοντο, ἐφ' C
 οἷ ἐς Πέτραν ἐσκομίσονται. Λαζῶν τε πολλοὺς ἐλίποντο ἐν τῷ
 στενωπῷ, ὡς μηκέτι Πέρσαις ἐς Πέτραν τὰ ἐπιτήδεια ἐσκομί-
 ζεσθαι δυνατὰ εἶη, ξὺν τε τῇ ἄλλῃ λείᾳ καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις
 ἀνέστρεφον. καὶ τέταρτον ἔτος ἐτελεύτα Ῥωμαίοις τῆς ἐς Πέρ-
 20 σαις ἐκεχειρίας, τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλείῳς
 τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

2. ἀπροσδόκητοι] ἀπροσδόκητον A, quod ex Reg. affert Mal-
 tretus. 12. ἔκτειναν L. ἔκτεινον P. 19. „ἀνέστρεφον Reg.“
 MALT. ἀνέστρεφον P.

fluvii transitum, et commilitones suos mille, nemine obviam facto, lon-
 gissime processisse putabant. Eos itaque summo mane Romani cum La-
 zis adorti de improvise, alios dormientes adhuc, alios modo quidem ex-
 pergefactors, sed nudos etiamnum iacentes in stratis offendunt. Qua-
 propter nemine ad vim exerendam spectante, deprehensi plurimi concidi-
 derunt: quidam, atque in his unus e ducibus, venerunt vivi in manus
 hostium: pauci beneficio tenebrarum incolumes elapsi sunt. Castra Ro-
 mani Lazique obtinent: et signis omnibus, armorum ac pecuniae magna
 vi, equorum mulorumque ingenti numero potiuntur. Dein longissime in-
 secuti fugaces, in Iberiam procul penetrarunt: ubi cum in alios quosdam
 Persas incidissent, multos interemerunt. Ita demum Persae et Lazica ex-
 cessere. Romani vero et Lazi cum caetera cibaria, tum copiam farinae
 maximam nacti, igni omnia corrumperere, quae ex Iberia Barbari convecta-
 verant, ut ea Petram inferrent. Quo ne amplius a Persis commeatus
 importari possent, validum Lazorum praesidium montis faucibus imposue-
 runt: ipsi cum omni praeda et captivis remigrarunt, anno induciarum,
 quas Romani cum Persis pepigerant, quarto exeunte, Imperii tertium ac
 vicesimum agente Iustiniano Augusto.

Ἰωάννης τε ὁ Καππαδόκης ἐνιαυτῷ πρότερον βασιλεὶ ἐς
 Βυζάντιον μετέπεμπος ἦλθε. τηρικάδε γὰρ Θεοδώρα τῇ βασι-
 D λίδι ἐπεγένετο ἡ τέλειος ἡμέρα τοῦ βίου. τῶν μέντοι πρόσθεν
 ἀξιωματίων ἀνασώσασθαι οὐδ' ὄτιοῦν ἔσχεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀκου- 5
 σίου τιμῆς ἱερεὺς ἔμεινε· καίτοι φαντάσματα τῷ ἀνθρώπῳ ἐγε-
 γόνει πολλάκις ὡς εἰς βασιλείαν ἀφίξεται. φιλεῖ γὰρ τὸ δαιμό-
 νιον, ὅπερ ἐς τοὺς ἀνθρώπους ὠραίεσθαι πέφυκεν, ἀπὸ μειζό-
 νων τε καὶ ὑψηλοτέρων ἐλπίδων κρεμᾶν οἷς δὴ οὐκ ἐπὶ στερεῶς
 V 339 φύσεως τὴν διάνοιαν ἐστάναι ξυμβαίνει. καὶ τούτῳ γοῦν τῷ
 Ἰωάννῃ ἄλλας τε πολλὰς τερατολόγοι φαντάσεις ἐς αἰὲ προὔλεγον 10
 καὶ ὡς χρὴ αὐτὸν τὸ τοῦ Ἀγούστου ἀμπέχεσθαι σχῆμα. ἦν δέ
 τις ἐν Βυζαντίῳ ἱερεὺς, Ἀγούστος ὄνομα, ὃς δὴ τῶν κειμη-
 P 171 λίων τοῦ τῆς Σοφίας ἱεροῦ φυλακὴν εἶχεν. ἥνικα τοίνυν Ἰωάν-
 νης ἀποθριζόμενος τῆς ἱερωσύνης ἠξίωτο βία, οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ
 ἐσθῆς ἱερεῖ πρόπουσα, τούτου δὴ τοῦ Ἀγούστου, ἐγγύς πη 15
 ὄντος, τὸν τε φαινόλην καὶ τὸν χιτῶνα ἐνδιδίσκεισθαι πρὸς τῶν
 τῷ ἔργῳ ἐφεστώτων ἠνάγκαστο, ἐς τοῦτό τε αὐτῷ ἀπεκρίθη,
 οἶμαι, ἡ πρόρρησις.

4. ἀκουσίου τιμῆς et 14. τῆς ἱερωσύνης ἠξίωτο] Conf. p. 135, 6.

5. τῷ ἀνθρώπῳ] τῷ om. L. 8. στερεῶς] στερεῶς L, ε a m. sec.
 στερεοῖς Hm. 10. φαντάσεις] φαντασίας? 11. „χρὴ Reg.“
 Vulgo χρῆν. 15. ἐσθῆς om. L.

Anno superiore Ioannes Cappadox Byzantium venerat ab Imperatore accitus: tunc enim Theodora Augusta supremum diem obierat. Caeterum ille ex honoribus pristinis recuperare nullum potuit; sed quod invitus inierat, tenuit sacerdotium: tametsi oblata ipsi phantasmata Imperium saepe promiserant. Nimirum hic est daemonis mos, ut quod inter mortales splendore suo commendari maxime solet, id e maiori ac sublimiori spe suspendat illis, quibus mens est natura levis. Isti sane Ioanni cum alia multa inania praedicebant prodigiorum narratores, tum eum hoc fato natum esse, ut habitum Augusti indueret. Quidam autem sacerdos erat Byzantii, sacrae suppellectilis templi Sophiae custos, cui nomen Augusto. Igitur quando tonsus, renitens licet, et sacerdotio inauguratus est Ioannes, tum veste sacerdotem decente carens, huius Augusti prope astantis penulam ac tunicam induere coactus ab iis est, qui rei praeerant. Atque ipsi in hunc demum exitum, mea quidem sententia, praedictio recidit.

E P I T O M E L I B R I I I I. P 17

D E B E L L O P E R S I C O.

V 340

E BIBLIOTH. PHOTII, COD. LXIII.

INTERPRETE ANDREA SCHOTTO, E SOC. IESU.

α'. β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως τε Χοσρόην μελε-
τῶντα λῦσαι τὰς σπονδὰς διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων κατὰ Λιβύην
ἐπικράτειαν (φθόνῳ γὰρ ἐβάλλετο) Οὐίτιγισ ὁ τῶν Γότθων βα-
σιλεὺς διὰ τινῶν Λιγούρων κοινολογησάμενος μᾶλλον ἐπώτρυνεν·
5 εἶτα καὶ Βασσάκου

(γ'.) ἅμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν Ῥωμαίων καὶ
Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, Πέρσαις δὲ προσχω-
ρησάντων, τὰς ἀπεράντους σπονδὰς καλουμένας λύσας Χοσρόης Β
πολεμῆν ἔγνω,

2. τῶν add. Bess. 3. Οὐίτιγισ] ὁ Τίτιγισ P hic et infra.
5. βασσάκου ἅμα Bess. Βασάκου. ὅτε ἅμα P. 6. τῶν Ῥω-
μαίων P. τῶν om. Bess. 7. Σίτταν] Σίταν P. 8. σπονδὰς
καλουμένας Bess. καλουμένας σπονδὰς P.

1. 2. **L**ibro secundo rerum Persicarum ista refert. Chosroem invidia
stimulatum quod Africae ditionem Romani tenerent, pacisque propterea
foedera solvere parantem, Vittiges Gotthorum Rex per Ligures quosdam
legatos, dein et per Bassacum collocutus, magis inflammavit.

3. Quo cum item tempore Armenii a Romanis defecissent, Sitta du-
ce pugnando interempto, Persisque se permisissent; perpetua illa, ut
vocant, pacis foedera rumpere Chosroes, bellumque gerere animum
induxit.

δ'. Ἰουστινιανὸς δὲ μαθὼν παραίνεσιν αὐτῷ δι' Ἀναστασίου προσῆγε μὴ παρασπονδεῖν. ἐν τούτῳ καὶ Οὐδίτιγος ἀιχμάλωτος παρὰ Βελισαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη.

ε'. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὄρια καταδραμῶν τὴν Σούρων πόλιν εἶλε, καὶ Σουρηνοὺς ἠνδραποδίσατο. ὕστερον μέντοι 5 εἰς δισχίλους καὶ μυρίους ὄντας τοὺς ἀιχμαλώτους δυοῖν ὁμολογία κεντηναρίων ἀφῆκεν ἅπαντας, Κανδίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως ἐκτίσαι τὸ χρέος ὑποσχομένον. ὁ δὲ τῆς ὑποσχέσεως ἀλογήσας τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἐκτίσιν.

ς'. Χοσρόης δὲ τὴν Ἱεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ 10 ὁ Βεροίας αὐτῷ ἐπίσκοπος ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια ἔθετο, ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ὁμολογήσας καὶ πάσης ἀπεστῆναι τῆς ἐφῆας, εἰ δέκα χρυσοῦ κεντηνάρια λάβοι. Βούζης δὲ ὁ τῆς ἐφῆας στρατηγὸς ἀξιόμαχον ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὧδε κακέϊσε περιεπλανᾶτο. 15

ζ'. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέροϊαν στρατεύσας ἤτει μὲν πολλὰ χρήματα, λαβὼν δὲ δισχίλια σταθμὰ ἀργύρου ἄλλα τοσαῦτα προσεπέζητει, μὴ δίδόντων δὲ ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ σφῶν ἐπισκόπου παραγενομένου (Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ) καὶ 173 Χοσρόην λιπαροῦντος, τοὺς μὲν Βεροιαίους κακῶν ὑπαθεῖς ἀφῆ- 20

3. ἀνεπέμφθη Bess. ἀπεπέμφθη P. 4. σούρων Pm et Bess. Σύρων P. 5. Σουρηνοὺς] Σουρίνοους Pm. Σουρίνοους P. σουρήνας Bess. 6. εἰς add. Bess. 11. βεροίας Bess. Βερόϊας P. Et sic infra. 17. ἀργύρου] Vulgo ἀργυρίων. 18. δίδόντων] διδούτων Bess. 19. παραγενομένου] παραγεναμένου Bess.

4. Iustinianus Imp. re cognita, Anastasium legatum misit hortatum, ne pacem solveret. Eadem tempestate et Vittiges a Belisario captus Constantinopolim est missus.

5. Chosroes nihilominus Romanorum fines invadens, Surorum oppidum cepit, Surinosque in servitutem abduxit. Sed tandem XII. captivorum millia ducentis auri pondo permutans, liberos omnes dimisit, Candido Sergiopolis Episcopo pecuniam pollicito: qui cum promissis non staret, ad iustam dissolutionem adactus est.

6. Chosroes dein Hierapolim obsidere coeperat, cum ille Berrhoeae Episcopus pondo argenti duo millia pronisit. Solvit itaque obsidionem Rex, pollicitus ad haec omni adeo Orientis Romanorum ditione se excessurum, si mille auri pondo caperet. Interea Buzes dux Orientis, viribus suis diffusus, cum Chosroe pugnare detrectans, circum circa oberrabat.

7. Ergo Berrhoeae admoto exercitu, Chosroes pecuniarum nimium quantum postulavit: acceptisque pondo argenti duobus millibus, alterum tantum exegit: quam quia cives summam non pendebant, valide urbem oppugnat. Verum accedente Magno oppidi Episcopo et Chosroen deprecante, Berrhoeensibus immunes liberosque abire permisit, quo quisque

κεν ἔναι ὄπη σίλον ἐκάστω εἶη· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ πλείστοι ἐκόντες εἶποντο συστρατευόμενοι Χοσρόῃ, ὅτι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν συντάξεων ἀπεστέρει.

η'. Χοσρόης δὲ, ἐπεὶ χρήματα Ἀντιοχεῖς αἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐπολιόρχει τὴν Ἀντιόχειαν. σφοδρῶς δὲ πολιορκουμένης Θεόκτιστος καὶ Μουλάτζης, ἅμα τῶν ἐπομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Λιβάνου στρατιωτῶν, ἐπέξελθόντες ἔγυγον, καὶ οὕτω Χοσρόης ἀταλαιπώρως Ἀντιόχειαν παρεστήσατο καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίστατο.

10 θ'. ε'. Πρόσβειον δὲ παρ' αὐτὸν ἠκόντων Ἰωάννου τε τοῦ V 341
 'Ρουφίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμματέως τῶν ἀπορρήτων, καὶ B
 πολλῆς δικαιολογίας ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγενημέ-
 νης, τέλος ἀλλήλοις συνέβησαν ἐφ' ᾧ Χοσρόῃ ἐν μὲν τῷ πα-
 ραντικῆ κεντηνάρια πενήκοντα παρὰ Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε
 15 δὲ φερόμενον ἐπέτειον ἄλλον δασμὸν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν
 αὐτοὺς ἐργάσεσθαι περμιτέρω κακόν· πρόσβεις τε πάλιν παρὰ βα-
 σιλείως στελλομένους τὰς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ σπονδὰς ἐμβεβαιωθή-
 σεσθαι.

ια'. Ἀλλὰ καίτοι ταῦτα θέμενος Χοσρόης, ἐπὶ τε τὴν
 20 Ἀπάμειαν ἦει, Θωμᾶ τότε ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα C
 εἰσεπράττειτο, τέλος τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαβῶν
 ἀπιῶν ᾗχετο. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν τιμίων καὶ ζωοποιῶν ξύλων τε-

15. ἄλλον Pm et Bess. μᾶλλον P. 16. ἐργάσεσθαι] ἐργάσασθαι
 Bess. 17. τῇ εἰρήνῃ Bess. τὴν εἰρήνην P.

vellet. Hinc plerique etiam militum ad Chosroen sua sponte transierunt, quod stipendiis eos Imperator fraudasset.

8. Ab Antiochenis similiter pecuniam Chosroes postulans nec impetrans, arcte Antiochiam cinxit. Cumque Rex urgeret obsidium, Theoctistus et Mulatzes, una cum iis militibus, quos a Libano secum duxerant, clam urbe egressi, fugerunt. Ita Chosroes sine labore Antiochiam ad deditionem compulit, civesque in servitutum redegit.

9. 10. Inde legati ad illum missi, Ioannes Rufini filius, et Iulianus secretorum scriba, multisque ultro citroque de aquis conditionibus habitis sermonibus, tandem convenit, ut Chosroae statim Romani quinque millia auri pondo numerarent, quingenta vero quotannis, tributum alterius nomine, perpetuo penderent, nihil se deinceps molestiae allaturum promittenti: utque missi iterum ab Imperatore legati pacis conventa firment.

11. Verum etiam his ita compositis, Chosroes Apameam profectus, ubi Thomas Episcopus praesidebat, magnam ei pecuniarum vim imperavit, ac tandem sacra vasa templisque dedicata universa secum auferens

θανματούργηται. εἴρηται καὶ ὅπως Χοσρόης ἵπποδρόμιον ἐκεῖ ἐθεάσατο.

ιβ'. Ἄλλ' ἐκεῖθεν Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα πόλιν ἐπορεύετο, ὑπὲρ ἧς δύο λαβῶν κεντηνάρια παρὰ τῶν οἰκούντων ἀπολιόρχητον εἶασε· καὶ ἐπὶ Ἐδεσσαν δὲ πορευθεὶς, δύο λαβῶν κεντηνάρια, 5
 τισὶ δὲ καὶ θεοσημείαις ἀπειληθεὶς, ἀπολιόρχητον εἶασε κἀκεῖνην. αὕτη ἐστὶν Ἐδεσσα, ἐν ἣ Ἀύγαρος τε καὶ τὰ περὶ Αὐγαρον πάλαι πρὸς Χριστοῦ ἐπράχθη. οὗτος δὲ ὁ Αὐγαρος καὶ παρ' Αὐ-
 D γουστον τὸν τότε Ῥωμαίων αυτοκράτορα παραγεγονῶς φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπάνοδον σοφίᾳ 10
 κατεπράξατο. ἀλλ' ὁ γε Χοσρόης ἐξ Ἐδέσσης ἀπάρας ἐπορεύετο.

ιγ'. Τότε καὶ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέσβεσιν, ἐπιτελέσειν τὰ συντεθέντα ὁμολογῶν. Χοσρόης δὲ ἔτι Κωνσταντιαίους χρήματα εἰσεπράττετο, καὶ ἐπὶ Δάρας ἐλθὼν ἐπολιόρχει τὴν πόλιν, Μαρτίνου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένον. ἀπορήσας δὲ 15
 τῆς πολιορκίας καὶ χιλια σταθμὰ ἀργύρου λαβῶν ἐς τὰ Περσῶν ἦθ' ἐχώρει.

P 174 ιδ'. ιε'. ις'. ιζ'. Καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς ἅπαντας, πόλιν ἐν Ἀσσυρίοις δεμιάμενος ὁδὸν ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσαν, Ἀντιόχειάν τε τὴν Χοσρούου καλέσας, ἐν αὐτῇ συνώκησε, πολλῆ 20

3. πόλιν] πάλιν Bess. 5. λαβῶν κεντηνάρια Bess. κεντηνάρια λαβῶν P. 5. δὲ add. Bess. 6. καὶ add. Bess. 8. ὁ add. Bess. 16. ἀργύρου Bess. ἀργυρίου P. 18. ἅπαντας Bess. πάντας P. 19. ἀσσυρίους Bess. Ἀσσυρία P.

discessit. Inter quae circa adorandae ac vivificae Crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equestres ibidem spectasse.

12. Inde ad Chalcedem urbem progressus est, et ducentis auri pondο ab incolis exactis, sine obsidione recessit. Venit hinc Edessam et tantundem abstulit, ac signis quibusdam divinis deterritus, hanc quoque urbem non obsedit. Haec Edessa illa est, in qua Augarus, quaeque in illo antiquitus per Christum patrata: idemque hic Augarus, qui ad Augustum tunc Romanorum Imperatorem profectus, amico eo in primis usus, ut illi ad suos redire nonnisi solertia quadam sit datum. Sic igitur Chosroes Edessa discessit.

13. Ea etiam tempestate legatis suis Iustinianus rescripsit, paratum se pacta conventa pacis perficere. Chosroes nihilominus Constantiaeis pecuniam imperavit, et Daras delatus, urbem cinxit: quam tamen Martino duce hanc propugnante, de obsidionis successu diffidens, non oppugnavit: sed acceptis mille argenti pondο in Persidem concessit.

14. 15. 16. 17. Antiochenos vero in recens a se condita urbe in in Assyria, quae diei itinere a Ctesiphonte distabat, et Antiochia Chosroae appellabatur, una omnes habitare iussit, tanta benevolentiae signifi-

φιλοφροσύνη καὶ χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, καὶ οὐδενὶ ὑποκί-
σθαι αὐτοῖς τῶν ἀρχόντων πλὴν ἐαυτῶ θεσπίσας, ἵπποδρομίους
τε καὶ ταῖς ἄλλαις ἐψυχαγωγίαι τέρψεσιν. ὅτι Βελισάριος ἐξ Ἰτα-
λίας μετукληθεὶς στρατηγὸς ἐπὶ Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι
5 ἀρχομένῳ ἐστάλη, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος ἀνοπλον ὄντα
σχεδόν τι τὸν στρατὸν καὶ κατεπτηχότα τὸ Περσῶν ὄνομα ὠπλιζέ B
τε ἐπιμελιῶς καὶ ἐπεθάρρυνε. Χοσρόης δὲ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπα-
γομένων, ἄτε δὴ αὐτῶν τε καὶ Γουβάζου τοῦ σφῶν ἡγεμόνος
Πέρσαις προσκεχωρηκότων διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε καὶ
10 καπτελίαν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ἐπιθαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλ-
χοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἠπειγέτο, καὶ ταύτην
πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἤνυσεν, ἐπεὶ δὲ βέλει
τρωθεὶς τὸν τράχηλον ἐτελεύτησε, τὴν πόλιν παρεστήσατο. τοὺς
μέντοι ἐνοικοῦντας ἀπαθεῖς κακῶν ἀφῆκεν· ὁμολογία γὰρ αὐτοὺς
15 προσελάβετο, καὶ μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἕπερ ἀπὸ τοῦ C
μονοπωλίου αὐτῷ συνειλεκτο, ἐλήϊσατο πολυπληθῆ ὄντα.

ἡ'. ιθ'. Βελισάριος δὲ Νισίβιδος μὲν ἀποπειράσας οὐ-
δὲν ἴσχυσε, τὴν Σισαύρων δὲ πόλιν πολιορκήσας καὶ βιασάμενος
ὁμολογία παρεστήσατο. Βλησχάμην τε τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς
20 λογιωτάτους Περσῶν ἐν αὐτῷ λαβὼν ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπέμπε.
καὶ Ἀρέθαι ἅμα στρατῶ ἐν Ἀσσυρίοις πέμψας τὰ ἐκείνη χωρία
ἐλήϊζετο. ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαι περιβαλλόμενοι D

16. πολυπληθῆ] πολὺ πλῆθος Bess.

19. τε Bess. δὲ P.

21. ἐν ἀσσυρίοις Bess. πρὸς Ἀσσυρίοις P.

ibid. ἐκείνη Bess.

ἐκείσε P.

catione ac gratia in eos usus, ut principium nemini, praeterquam sibi, parere voluerit: hippodromiis quoque aliisque voluptatibus illorum animos ibi oblectans. Belisarius ex Italia dux revocatus, adversus Chosroem et Persas ineunte vere missus, et in Mesopotamia versans, nudum fere ab armis exercitum, et ad Persarum nomen trepidantem, accurate armavit animavitque. Chosroes vero, Lazis eum invitantibus, qui cum suo duce Gubaze iam Persis sese adiunxerant, propterea quod sordidius Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret, adversus Petras urbem movit: quae urbs Colchidis maritima est, ad Pontum Euxinum sita. Hanc dum obsidet, quandiu quidem Ioannes superstes fuit, nihil profecit: cum vero iaculo Ioannes iugulum traiecit periiit, urbem occupavit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimisit: sponsione enim illos in deditionem accepit: et solius Ioannis bona plurima, quae monopolis ille quaesierat, invasisit omnia.

18. 19. Belisarius interim, Nisibi frustra tentata, Sisaurorum urbem obsidens, vique oppugnans, pactis conditionibus cepit, et Bleschamem ducem Persarumque viros gravissimos ibi captos Constantinopolim misit. Arethas quoque cum exercitu contra Assyrios missus, eam oram deprædatus est. Unde magna pecuniarum vi ab Arethae sociis parata, ad Be-

V 342 οὐκ ἤθελον ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ, τοῦ στρατοῦ νοσοῦντος καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνοουμένων, καὶ Γεκιδάγγου καὶ Θεοκτίστου ἀποπορεύεσθαι μελλόντων ἐς φυλακὴν τῶν περὶ Φοινίκην χωρίων, ἃ ὑπὸ Ἀλαμουνδάρου κατετρέχετο, διὰ ταῦτα ἐξ ἡθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκεία ἐπανήει, καὶ ἐς 5 Βυζάντιον παρὰ βουσιλέως μετεπέμπετο.

1. ὑποστρέφειν Bess. ἐπιστρέφειν P. 4. κατετρέχετο Bess. κατεστρέφετο P. 6. Post μετεπέμπετο in Bess. lacuna trium columnarum.

lisarium redire detrectarunt. Belisarius ipse, tentato morbis exercitu, et rebus ab Aretha gestis nondum cognitis, Recithango insuper et Theoctisto discedere parantibus ad Phoenicum oram custodiendam, quam Alamundarus vastabat: sic e Persarum regione domum revertit, et Constantinopolim ad Iustinianum Augustum accersitus est.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ P 175
V 343
H 91
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Γ'.] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Γ'. Ρ. ἐκ τῆς ὀκτάδος τῶν
ἱστοριῶν αὐτοῦ πρώτης τετραδος ἢ τρίτη ABL, nisi quod BL ad-
dunt ἀρχὴ τῆς τρίτης.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER III.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

*D*ivisum bifariam Imperium Rom. Antiqua Orbis divisio in Asiam et Europam. Septum, castellum. Freti Gaditani et Hellesponti latitudo. Imperii Rom. mensura secundum littora maris mediterranei. Imperii Occidentalis mensura et Orientalis. (Cap. 1.) Gotthi, Vandali, Visigothi ac Gepaedes quinam et unde. Gepaedum eruptio. Visigothorum perfidia. Honorii Aug. fuga. Roma astu capta ab Alarico. Honorius Romam gallinam inepte amat. Proba nutrona Romana. Alaricus Attalum Imp. creat. Britanniae defectio. Constantinus ab exercitu fit Imp. Adest deus Honorio. Gotthorum eruptio. (2.) Vandalorum et Alanorum migrationes. Annorum xxx. praescriptio. Ioannes tyrannus. Pravi mores Valentiniani III. Insignis fraus Aetii in Bonifacium. Hic Vandalos accersit in Africam: quos deinde frustra ablegare nititur. Hipponem regium obsidentes Barbari repelluntur: postea Romanos acie superant. (3.) Marciano captivo aquila dat omen Imperii, et libertatem Gizericus. Huius filius Honoricus apud Valentinianum obeses. Placidiae obitus. Valentiniani fraus turpissima in Maximum senatorem. Caedes Aetii. Aquileiam capit Attila. Valentinianum tollit e medio Maximus. Eudoxia Gizerici opem implorat. (4.) Maximi cuedes. Gizericus directa Roma, uxorem et filias Valentiniani captivas abducit. Res in Africa constituit. Siciliam, Italiam, aliasque regiones populatur. (5.) Leo Imp. arma movet in Vandalos: bellum dat Basilisco, cuius

fidem Aspar corrumpit. Imperator Occidentis Anthemius. Marcellianus Sardiniam, Heraclius Tripolim occupat, exactis Vandalis. Perfida Basiliscus cunctatio. Gizerici fraus. Praelium navale. Ioannis facinus. Basilisco ob rem male gestam creatur periculum. Asparis et Ardaburii caedes. (6.) Anthemii et Olybrii caedes. Leonis utriusque obitus. Maiorinus bellum parat in Vandalos. Prodigium. Nepos, Glycerius, et Augustulus. Basiliscus ab Armato proditus Zenoni dat poenas. Pax a Gizerico cum Zenone sancita quandiu steterit. Gizerici testamentum et obitus. (7.) Honoricus Gizerico succedit: verat Catholicos, qui, excisis linguis, loquuntur, praeterquam libidinosi duo. Mauri a Vandalis deficiunt. Crudeliter Gundamundus, blande Trasamundus Orthodoxos persequuntur. Amalafida Trasamundo nubit. Cabaonis Mauri insignis pietas in templa Catholicorum, deque Vandalis victoria. (8.) Trasamundi successor Ilderici a Gotthis dissidet: Iustiniani amicus: a Gelimere conicitur in vincula. Mutuae Iustiniani et Gelimeris literae. Iustinianus de bello Vandalico cogitat. (9.) Belli Vandalici difficultates. Id Ioannes Praefectus Praetorio dissuadet. Suadet Episcopus. Tripolis et Sardinia in Iustiniani ditionem veniunt. (10.) Copiarum numerus: ducum nomina: classis descriptio. Summum imperium Belisarii. Gelimeris conatus. Ex Iustiniani dicto captum omen. (11.) Epiphanius Archiep. CP. classi bene precatur. Procopii somnium. Classis discessus. Severitas Belisarii. Eiusdem concio duce Christiano dignissima. (12.) Belisarii providentia. Classis ad Malcam in discrimen adducitur: malicia Methonae tenetur. Ioannis Praefecti Praet. quaestus ex pane male cocto, cuius esus interitum multis attulit. Quanam arte aquam dulcem Antonina incorruptam servaverit. (13.) Appulsus in Siciliam Belisarius, Procopium Syracusas mittit, de Vandalorum rebus percontaturum. Suo Procopius munere egregie fungitur. Classis Africam petit. (14.) Ad oram Africae de excensu faciendo deliberatur. Eo facto ponuntur castra. Ex aqua mirabiliter erumpente Procopius omen victoriae ducit. (15.) Belisarius suos ad disciplinam militarem et modestiam hortatur. Syllecti deditio. Equi cursus publici dantur Belisario, a quo veredarius literas Iustiniani ad Vandalos principes accipit. (16.) Belisarius instructa acie procedit. Exhibita Syllecti modestia Afros demeretur. Gelimer Ilderici Regis caedem Ammatae fratri suo mandat, et caute Rom. exercitum sequitur. (17.) Procopii de divina circa bellum hoc providentia iudicium. Ammatae et Gibamundi clades. Privilegium cuiusdam Massagetae. (18.) Belisarii concio militaris: Foederatorum terror ex adventu Gelimeris. Huius imprudentia et turpis fuga. (19.) Belisarii et Romanae classis adventus Carthaginem. Egregia in Romanos voluntas civium. Solvuntur vincti. Belisarius urbem ingreditur: sedet in Gelimeris solio. Divina in Calonymum periturum animadversio. (20.) Delphica et Palatium unde dicta. Laus Belisarii ex modestia militum. Victoria ludicro puerorum vaticinio praedicta, et promissa Catholicis a D. Cypriano secundum quietem viso. Huius templum ab Arianis ornatum recipiunt Catholici. (21.) Gizerico datum olim consilium a quodam Vandalo praesagiente cladem suae gentis in Africa. Crudelitatem Gizerici, praesertim in Zacynthios, deus in nepotibus eius punit. (22.) Gelimer praemiis capita Rom. addicit. Egregium Diogenis facinus. Muri Carthaginis a Belisario restituti. (23.) Tzazonis ad Gelimerem literae de recepta Sardinia. Gelimer Theudin Visigothorum Regem ad armorum societatem serio invitat. Cyrillus Carthaginem navigat. Salomon ad Imp. nuntius mittitur. (24.) Gelimer suos colligit. Maurorum Reguli principatus insignia a Belisario petunt. Gelimer Tzazonem e Sardinia revocat. Vandalorum comploratio. (25.)

α'. Ὁ μὲν οὖν Μηδικὸς πόλεμος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐς τοῦτο
 ἐτελεύτη· ἐγὼ δὲ ὅσα ἐς τε Βανδύλους καὶ Μαυρουσίους αὐτῷ
 εἰργασται, γράσων ἔρχομαι. λελέξεται δὲ πρῶτον ὅθεν ὁ Βαν- P 176
 δύλων στρατὸς τῇ Ῥωμαίων ἐπέσκηψε χώρα. ἐπειδὴ Θεοδόσιος
 5 ὁ Ῥωμαίων αυτοκράτωρ ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἀνὴρ δίκαιος
 ἐν τοῖς μάλιστα γεγονὼς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, διεδεξάσθη
 αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἄμφω τῷ παιδε, Ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτε-
 ρος τῆς ἑω, Ὀνώριος δὲ ὁ νεώτερος τῆς πρὸς ἡλίου δυσμαῖς
 ἐκράτησε. διήρητο δὲ ὧδε τὸ Ῥωμαίων κράτος ἄνωθεν ἀπό τε
 10 Κωνσταντίνου καὶ τῶν αὐτοῦ παίδων, ὅς τὴν βασιλείαν ἐς Βυ-
 ζάντιον μεταθέμενος, μείζω τε τὴν πόλιν καὶ πολλῶν ἐπιφανεστέ-
 ραν καταστησόμενος, ἀπ' αὐτοῦ ἀφῆκε προσαγορεύεσθαι.

Περίλαμβάνει μὲν κύκλῳ τὴν γῆν ὠκεανὸς ἢ ξύμπασαν ἢ B
 τὴν πολλήν· οὐ γὰρ πω σαφές τι ἀμφ' αὐτῷ ἴσμεν· σχίζει δὲ
 15 ταύτην δίχα ἐς ἡπείρους δύο ἐκροή τις ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐσπέ-
 ριον εἰσβάλλουσα μοῖραν, καὶ ταύτην δὴ ποιουμένη τὴν θάλασ-
 σαν, ἀπὸ Γαδεῖρων μὲν ἀρξάμενη, ἐς αὐτὴν δὲ τὴν Μαιῶτιν
 διήκουσα λίμνην. ταύταιν ταῖν ἡπείροιον ἀτέρα μὲν ἐν δεξιᾷ
 ἐσπλέοντι τὴν θάλασσαν μέχρι καὶ ἐς τὴν λίμνην Ἀσία κέκληται,

7. Ἀρκάδιος — ἐκράτησε] ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτερος τὴν ἑῴαν
 μοῖραν, τὴν ἐσπερίαν δὲ Ὀνώριος ὁ νεώτερος B. ἀρκάδιος μὲν ὁ
 νεώτερος H, reliquis omissis: sed in margine posuit scripturam in
 P receptam. 8. τῆς ἑω — ἐκράτησε om. L. 12. ἀφῆκε BL.
 ἀφῆκε P. 18. ταῖν om. L.

Illum quidem exitum belli Persici Iustinianus Aug. habuit: ego vero
 quaecunque idem adversus Vandalos ac Mauros gessit, ea iam narrare
 aggredior, dicturus primo, unde Vandalicus exercitus in oras Romanorum
 eruperit. Postquam Theodosius Aug. vir iustitiae laude et bellica virtu-
 te excellens, e vita abiit, in imperium ipsius duo filii successerunt. Maior
 natus Arcadius Orientem tenuit; minor Honorius Occidentem: quo modo
 ditionem Romanam Constantinus eiusque filii iam ante diviserant. Hic
 ille est, qui translata Byzantium Imperii sede, cum urbem et ambitu et
 splendore multum auxisset, eam ob causam suum illi nomen concessit.

Sic autem terram ambit Oceanus, vel (quod nobis adhuc incomper-
 tum est) universam, vel certe magna ex parte, ut bifariam eam scindat
 in continentes duas ab Occidente influens, et hoc nobis infundens mare
 a Gadibus ad paludem usque Maeotidem. Harum continentium altera,
 quae a dextera sita est intro navigantium, Asia dicitur, nomine ad pa-

ἀπό τε Γαδείρων καὶ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν. Σε-
 πτόν καλοῦσι τὸ ἐκείνη φρούριον οἱ ἐπιχώριοι, λόφων τινῶν ἐπὶ
 φαινομένων ἐνταῦθα· τὸ γὰρ σέπτον ἐπὶ τῇ Λατίνων φωνῇ
 δύναται. ἡ δὲ ἀντιπέρας αὐτῆ ἕξμυπασα Εὐρώπη ἐκλήθη. καὶ
 C ὁ μὲν ταύτῃ πορθμὸς τέτταρσι καὶ ὀγδοήκοντα σταδίοις μάλιστα 5
 ἤπειρον ἐκατέραν διείργει, τὸ δὲ ἐντεῦθεν πελάγεσι μεγάλοις ἀλ-
 λήλαιν διέχετον μέχρις Ἑλλησπόντου. ταύτῃ γὰρ ξυνίασιν αὐθις
 ἀμφὶ Σηστόν τε καὶ Ἀβυδον, καὶ πάλιν ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ
 Καλχηδόνι μέχρι τῶν πάλαι κνανέων λεγομένων πετρῶν, οὗ καὶ
 V 344 νῦν Ἴερὸν ὀνομάζεται. ἐν τούτοις γὰρ δὴ τοῖς χωρίοις μέτρον 10
 δεκασταδίῳ τε καὶ τούτου ἐλάσσονι διείργεσθον ἀλλήλαιν.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν μέχρι ἐς τὴν
 ἐτέραν διὰ τῆς ἡόνος ἰόντι, καὶ οὐ περιερχομένῳ κόλπον τε τὸν
 D Ἴόνιον καὶ τὸν Εὐξείνιον καλούμενον πόντον, ἀλλ' ἐκ τε Καλχη-
 δόνος ἐς Βυζάντιον ἐκ τε Ὑδροῦντος ἐς ἠπειρον τὴν ἀντιπέρας κα- 15
 ταίροντι, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίων ὁδὸς ἡμερῶν ἐστιν
 εὐζώνῳ ἀνδρὶ. τὰ γὰρ ἀμφὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὅς ἐκ Βυ-
 ζαντίου χωρεῖ ἐς τὴν λίμνην, ἅπαντα ἀκριβολογεῖσθαι ἀμήχανα
 ἦν, βαρβάρων τῶν ὑπὲρ ποταμὸν Ἴστρον, ὃν καὶ Δανούβιον
 καλοῦσι, Ῥωμαίοις βατὴν ἡκιστα ποιουμένων τὴν ἐκείνη ἀκτὴν, 20

3. σέπτον] σέπτεμ Pm. 5. τέτταρσι] τέταρσι P. 13. ἡόνος]
 ἡίονος P. 14. Καλχηδόνος] Χαλκηδόνος H. καρχηδόνος BHm.
 Carthagine RV. 15. Ὑδροῦντος] δροῦντος HL. Hydrunte RV.
 Dyrrhachium posuit Kanngiesserus hic et p. 311, 9. 18. ἐς]
 εἰς BL.

Iudem Maeotidem a Gadibus et columnarum Herculearum altera propa-
 gato: qua in ora quia colles exurgunt septem, propterea conditum ibi
 castellum indigenae Septum appellant: quod enim ἐπτά Graece, idem
 Latine vox Septem valet. Opposita continens, quantacunque est, Euro-
 pae vocabulo comprehenditur. Porro fretum Gaditanum utramque conti-
 nentem intervallo stadiorum fere LXXXIV. discernit. Inde vastis marium
 tractibus a se invicem dirimuntur usque ad Hellespontum: siquidem hic
 denuo coeunt apud Sestum et Abydum: dein quoque Byzantii et Calche-
 done ad cautes usque dictas olim Cyaneas: ubi Hierī nomen etiamnum
 manet. Quibus in locis nonnisi spatium stadiorum x. immo vero minori
 distant.

Ab altera Herculis columna ad alteram, legenti littus expedito viro,
 nec sinum Ionium Pontumque Euxinum circumeunti, sed Calchedone By-
 zantium, et Hydrunte in adversae continentis oram traicienti, iter est
 dierum cclxxxv. Quod attinet ad Ponti ambitum Euxini, qui a Byzan-
 tio ad paludem diffunditur, nequit is plene et accurate describi, quo-
 niam Barbari trans fluvium Istrum, quem et Danubium nominant, positi,
 Romanis in regionum illarum littora aditum negant. Hoc unum constat,

πλὴν γε δὴ ὅτι ἐκ Βυζαντίου μὲν ἐς τὰς τοῦ Ἰστρου ἐκβολὰς ἡμε-
 ρῶν ἔστιν ὁδὸς δύο καὶ εἴκοσι, ὡς περ τῆ Εὐρώπῃ λογιζομένουσ
 ἐντιθέσθαι προσήκει. κατὰ δὲ τὴν τῆς Ἀσίας μοῖρον, εἴη δ' ἂν
 ἐκ Καλχηδόνοσ ἐς ποταμὸν Φᾶσιν, ὃσ ῥέων ἐκ Κόλχων κάτεισιν
 5 ἐς τὸν πόντον, ἀνέται τεσσαράκοντα ὁδὸσ ἡμερῶν. ὥστε ζύμ- P 177
 πιασ ἢ Ῥωμαίων ἐπικράτεια κατὰ γε τὴν ἐπὶ Θαλάσση ὁδὸν ἐς
 ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ζύνεισι μέτρον,
 ἣν τις, ὅπερ εἴρηται, τὸν Ἴόνιον κόλπον ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα
 διήκοντα σταδίους ἕξ Ὑδροῦντοσ διαπορθμεύηται. ἢ γὰρ τοῦ
 10 κόλπου περίοδοσ ἐς ὁδὸν ἡμερῶν διήκει οὐχ ἥσπον ἢ τεσσάρων. H 92
 τοσαύτη μὲν ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ κατὰ γε τὸν παλαιὸν ἐγένετο
 χρόνον.

Ἐπέβαλλε δὲ τῷ μὲν τὸ τῆσ ἑσπερίασ ἔχοντι κράτοσ Λιβύησ B
 τὰ πλείοστα διήκοντα ἐς ἐνενήκοντα ὁδὸν ἡμερῶν· τοσοῦτον γὰρ
 15 τὸ ἐκ Γαδείρων ἐς τὰ ὄρια τῆσ ἐν Λιβύῃ Τριπόλεόσ ἔστιν· ἐν δὲ
 δὴ τῆ Εὐρώπῃ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ὁδὸν ἡμερῶν ἔλαχε. το-
 σαύτη γὰρ ἢ ἐκ τῆσ ἐτέρασ τῶν Ἡρακλέουσ στηλῶν ἐς κόλπον τὸν
 Ἴόνιον τεγγάνει οὔσα. προσθείη δὲ ἂν τις καὶ τὴν τοῦ κόλπου
 περίοδον. βυσιλεύσ δὲ ὁ τῆσ ἑῷ ἡμερῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὁδὸν
 20 ἐκληρώσατο ἐκ τῶν Κυρήνησ ὁρίων τῆσ ἐν Λιβύῃ μέχρι Ἐπιδά- C

4. Καλχηδόνοσ] χαλκηδόνοσ BH. 6. ἢ om. L. 9. ἕξ Ὑδροῦν-
 τοσ] ἐκ δροῦντοσ ABHL. ex Pydrunte RV. In ABL scholion
 δροῦτοσ ἔστί τὸ νῦν βαρβαρικῶσ λεγόμενον ὄτροντον (ὄτροντον B:
 Otranto dicit), ἡπειροσ δὲ ὁ νῦν ἀυλῶν. αὐτόθεν γὰρ ἢ λεγομένη
 ἡπειροσ ἀρχεται, καταλήγει δὲ εἰς τὸν βελλᾶν (τὴν βελλᾶν B),
 ἣτις ἐλέγετο φωτική. 10. περίοδοσ] πάροδοσ Maltretus. 14. ἐνε-
 νήκοντα] Vulgo ἐννεήκοντα.

a Byzantio ad Istri ostia iter esse dierum xxii. quod spatium ad Euro-
 pae itinerarium pertinet. In Asiae vero parte obunda a Calchedone ad
 fluvium Phasin, qui in Pontum e Colchide defluit, xl. dies exiguntur.
 Itaque omnis Romana ditio, secundum mare peragrata, dierum iter com-
 plectitur cccxlvii. si quis, ut dictum est, Hydrunte solvens, sinum Io-
 nium transmittat, latum stadia circiter dccc. nam qua in sinum illum in-
 tratur, traiectus est dierum non minus iv. Atque haec quondam Imperii
 Rom. mensura fuit.

Ad Imperatorem Occidentis pertinebat pars Africae maxima, quae
 dierum xc. iter patebat: tantundem enim distat a Gadibus limes Tripo-
 leos, quae est in Africa. Eidem in Europa obtigerat quantum quis die-
 bus lxxv. percurreret: et vero tantum est viae ab altera columna Her-
 culis ad sinum Ionium: cuius etiam ambitus huic ipsi sorti ascribi potest.
 At in portione, quae Imperatori Orientis obvenerat, dierum iter erat
 cxx. a sinibus Cyrenae Africae ad Epidamnum (hodie Dyrrhachium vo-

μινου, ἢ πρὸς αὐτῷ τῷ Ἴονίῳ κείται κύλιπυ, *Δυρράχιον* τανῦν
καλουμένη, καὶ ὅση ἀμφὶ τὸν *Εὐξεινον* πόντον, ὡς ἔμπροσθεν
εἴρηται, ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστί. μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδὸς ἐς δέκα καὶ
διακοσίους διήκει σταδίους, ὅσον *Ἀθήνηθεν* *Μεγαράδε* ἴεναι.
οὕτω μὲν ἡπειρον ἐκατέραν οἱ Ῥωμαίων αὐτοκράτορες διείλοντο 5
σφίσι. τῶν δὲ δὴ νήσων *Βρεττανία* μὲν, ἢ ἐκτὸς σιτηλῶν τῶν
Ἡρακλείων, νήσων ἀπασῶν μερίστη παρὰ πολὺ οὔσα, μετὰ τῆς
D ἔσπερίας, ὡς γε τὸ εἰκὸς, ἐτάττετο μοίρας· ἐντὸς δὲ αὐτῶν
Ἐβρουσα, ὡσπερ ἐν *Προποντίδι* τῇ μετὰ τὴν ὠκεανοῦ ἐσβολὴν ἐν
Θαλάσση κειμένη, ἐς ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα διήκουσα, καὶ 10
δύο ἀμφ' αὐτὴν ἕτεραι, *Μαϊόρικα* τε καὶ *Μινόρικα* ἐπιχωρίως
καλούμεναι. τῶν δὲ κατὰ *Θάλασσαν* νήσων ἐκάστη *Θατέρω* τοῖν
Βασιλείων ἐπέβαλλεν, ὡς αὐτῇ ἐντὸς πού τῶν ἐκείνου ὄριων ξυνέ-
βαινε κείσθαι.

P 178
V 345

β'. Ὀνωρίου δὲ τὴν πρὸς ἡλίου δυσμαῖς ἔχοντος βασιλείαν 15
βάρβαροι τὴν ἐκείνου κατέλαβον χώραν. οἵτινες δὲ καὶ ὅτω τρό-
πῳ, λελέξεται. *Γοτθικὰ* ἔθνη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πρότερόν τε
ἦν καὶ τανῦν ἐστί, τὰ δὲ δὴ πάντων μεγίστά τε καὶ ἀξιολογώτατα
Γότθοι τέ εἰσι καὶ *Βανδίλοι* καὶ *Οὐισίγοτθοι* καὶ *Γήπαιδες*. πά-
λαι μέντοι *Σαυρομάται* καὶ *Μελάγγλαινοι* ὠνομάζοντο. εἰσὶ δὲ 20
οἱ καὶ *Γετικὰ* ἔθνη ταῦτ' ἐκάλουν. οὗτοι ἅπαντες ὀνόμασι μὲν

1. *Δυρράχιον*] *δυράχιον* L. 3. ὁδὸς P et A corr. ὁδῶ AHL.
ibid. δέκα καὶ διακοσίους] ἦτοι μιλ. κή: τὰ γὰρ ζε" (h. e. 7½)
στάδ. μιλ. α' schol. AL. 6. *Βρεττανία*] *βρεταννία* L. *ibid.*
τῶν om. L.

cant) urbem appositam Ionio sinui, et quidquid Romanis in ora Ponti Euxini, ut supra memoravimus, paret. Unius autem diei iter ad stadia ccx. evadit, quantum conficit qui Athenis Megaram petit. Ita demum utramque continentem Imperatores Romani inter se dividerant. Quod ad insulas spectat, iacens extra columnas Herculeas omnium longe maxima insularum Britannia Imperio Occidentali, ut situs poscebat, fuerat contributa. Item cis columnas Ebusa, quae sic in mari post meatum, quo insinuat se Oceanus, tanquam in Propontide posita est, atque iter vii. fere dierum colligit. Praeterea vicinae huic aliae duae, quae patria lingua Maiorica ac Minorica nominantur. Denique insularum quaeque maritimarum alteri Imperatorum parebat, prout contigerat ut ipsius finibus includeretur.

2. Imperium Occidentale tenente Honorio, ditionem eius invasere Barbari: quinam ii fuerint, et qua illud via perfecerint, mox declarabo. Plurimae quidem superioribus fuere temporibus hodieque sunt nationes Gotthicae; sed inter illas Gotthi, Vandali, Visigothi et Gepaedes cum numero tum dignitate praestant. Olim Sauromatae dicebantur ac Melanchlaeni: quidam etiam Getarum nomen ipsis tribuerunt. Vocabulis

ἀλλήλων διαφέρουσιν, ὥσπερ εἴρηται, ἄλλω δὲ τῶν πάντων οὐ- B
 δὲν διαλλάσσουσι. λευκοὶ γὰρ ἅπαντες τὰ σώματά τε εἰσι καὶ
 τὰς κόμους ξανθοὶ, εὐμήκεις τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς ὕψεις, καὶ νόμοις
 μὲν τοῖς αὐτοῖς χρῶνται, ὁμοίως δὲ τὰ ἐς τὸν θεὸν αὐτοῖς ἡσκη-
 5 ται. τῆς γὰρ Ἀρείου δόξης εἰσὶν ἅπαντες, φωνή τε αὐτοῖς ἐστι
 μία, Γοτθικὴ λεγομένη, καὶ μοι δοκοῦν ἐξ ἑνὸς μὲν εἶναι ἅπαν-
 τες τὸ παλαιὸν ἔθνος, ὀνόμασι δὲ ὕστερον τῶν ἐκάστου ἡγησα-
 μένων διακεκρίσθαι. οὗτος ὁ λεὼς ὑπὲρ ποταμὸν Ἴστρου ἐκ πα-
 λαιοῦ ἔκουν. ἔπειτα Γήπαιδες μὲν τὰ ἀμφὶ Σιγγηδόνα τε καὶ
 10 Σίρμιον χωρία ἔσχον, ἐντὸς τε καὶ ἐκτὸς ποταμοῦ Ἴστρου, ἔνθα C
 δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ἴδρονται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Οὐισίγοτθοι μὲν ἐνθένδε ἀναστάντες τὰ
 μὲν πρῶτα ἐς ξυμμαχίαν Ἀρκαδίου βασιλέως ἀφίκοντο, χρόνῳ δὲ
 ἕστερον (οὐ γὰρ οἶδε βαρβάρους ἐνδιαπῦσθαι ἢ ἐς Ῥωμαίους πλ-
 15 στις), ἡγουμένον αὐτοῖς Ἀλαρίχου, ἐς ἐπιβουλὴν ἐκατέρου βα-
 σιλέως ἐτρέποντο, ἐκ Θράκης τε ἀρξάμενοι ξυμπάση Εὐρώπῃ ὡς
 πολεμίᾳ ἐχρήσαντο. βασιλεὺς δὲ Ὀνώριος πρότερον μὲν ἐν Ῥώ-
 μη καθῆστο, οὐδὲν ὅ τι καὶ πολέμιον ἐν νῶ ἔχων, ἀλλ' ἀγαπῶν, D
 οἶμαι, ἦν τις αὐτὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ἡσυχάζειν ἐφίη. ἔπει δὲ
 20 οὐκ ἄποθεν οἱ βάρβαροι, ἀλλὰ πού ἐν Ταυλαντίοις εἶναι στρατῶ
 μεγάλῳ ἡγγέλλοντο, καταλιπὼν τὰ βασίλεια οὐδενὶ κόσμῳ ἐς Ῥά-

6. δοκοῦν] δοκοῦσιν vel δοκοῦντες? *ibid.* ἅπαντες AL. ἅπαν-
 τος H. ἅπαντας P et A corr. 13. χρόνῳ δὲ] οὐδὲ χρόνῳ δὲ
 AmHml.. [οἱ δὲ] χρόνῳ δὲ H. 14. οἶδε] οἱ δὲ (sic) L. οὐ-
 δὲ Im. 15. Ἀλαρίχου] Vulgo Ἀλαρίχου. 17. Ὀνώριος] Ho-
 norii et Honorichi nomina in H et, ut videtur, in codicibus cum spi-
 ritu leni effertur. 21. Ῥάβενναν] Ῥάβεναν P.

quidem omnes, ut dictum est, nulla vero re praeterea inter se differunt. Cutis omnibus candida, flava caesaries, corpus procerum, facies liberalis, eadem leges, eadem sacra, Ariana scilicet, una demum lingua, quam Gothicam vocamus: ita ut ad unam universos gentem pertinuisse quondam, ac suorum deinde ducum nominibus discretos fuisse existimem. Antiquae eorum sedes trans flumen Istrum. Exin Gepaedes Singedonem ac Sirmium cum vicino tractu, qua cis, qua ultra fluvium Istrum, ubi etiamnum habitant, occuparunt.

Quod ad caeteros attinet, egressi inde Visigothi, primum in societatem Arcadii Aug. se contulerunt. At cum apud Barbaros manere nesciat pacta Romanis fides, paulo post ad inferendam utrique Imperatori perniciem converterunt operam, duce Alarico, et incipientes a Thracia, Europam omnem pro terra hostili habuere. Ac prius quidem Honorius Aug. Romae sedebat, nihil de bello cogitans, eaque re, opinor, una contentus, ut otium, quo in aula fruebatur, nemo turbaret. Ubi vero Barbarum cum ingentibus copiis non procul, nimirum apud Taulantios, esse audivit, relicta aula Ravennam, urbem in extremo sinu Ionio munitam,

βενναν φεύγει, πόλιν ἐχυρὰν ἐς αὐτόν που λήγοντα κειμένην τὸν Ἰόνιον κόλπον. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ φασὶν αὐτὸν τοὺς βαρβάρους ἐπαγαγέσθαι, στάσεως αὐτῷ πρὸς τῶν ὑπηκόων γεγενημένης, ἐμοὶ
 P 179 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ὅσα γε τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογίζεσθαι ἦθος. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσι ἀπῆντα πολέμιον, γίνονται ὠμότεροι ἀνθρώπων ἀπάντων. πόλεις τε γὰρ, ὅσας εἶλον, οὕτω κατειργάσαντο ὥστε οὐδὲν εἰς ἐμὲ αὐταῖς ἀπολέλειπται γνώρισμα, ἄλλως τε καὶ ἐντὸς τοῦ Ἰονίου κόλπου, πλήν γε δὴ ὅτι πύργον ἓνα ἢ πύλην μίαν ἢ τι τοιοῦτο αὐταῖς περιεῖναι ξυνέβη· τοὺς τε ἀνθρώπους ἅπαντας ἔκτεινον, ὅσοι ἐγένοντο ἐν ποσίν, 10 ὁμοίως μὲν πρεσβύτας, ὁμοίως δὲ νέους, οὔτε γυναικῶν οὔτε παιδῶν φειδόμενοι. ὅθεν εἰς ἔτι καὶ νῦν ὀλιγάνθρωπον τὴν Ἰτα-
 H 93 λίαν ξυμβαίνει εἶναι. χρήματα δὲ ἅπαντα ἐλήσαντο ἐκ πάσης Εὐρώπης, καὶ, τό γε κεφάλαιον, ἐν Ῥώμῃ τῶν τε δημοσίων τῶν
 B τε ἰδίων οὐδ' ὅτιοῦν ἀπολιπόντες ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρησαν. τρόπον 15 δὲ ὅτῳ Ῥώμην Ἀλάριχος εἶλεν, ἐγὼ δηλώσω.

Ἐπειδὴ χρόνος τέ οἱ πολὺς ἐν τῇ προσεδραίᾳ ἐτέτριπτο καὶ οὔτε βία οὔτε τινὶ μηχανῇ ἄλλη ἰσχυσε τὸ χωρίον ἐλεῖν, ἐπενόει τάδε. τῶν ἐν τῷ στρατῷ νεανιῶν οὐπω γενειασκόντων, ἀλλ' ἄρτι ἡβηκῶτων, τρικοσίους ἀπολεξάμενος, οἷσπερ εὖ τε γερον- 20 ναι καὶ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἀρετῆς μεταποιεῖσθαι ἠπίστατο, ἔφρασκε μὲν αὐτοῖς κρύφα ὡς σφίσι τῶν ἐν Ῥώμῃ πατρικίων τινὰς, ἅτε
 V 346 δούλοις οἷσι δῆθεν τῷ λόγῳ, δωρήσεσθαι μέλλοι. παρήγγελλε

12. εἰς ἔτι] εἰςέτι H.
 στρατῷ] τῷ om. A.

16. Ἀλάριχος] Vulgo Ἀλλάριχος.

19. τῷ

petiit, trepide fugiens et incomposite. Sunt qui dicant evocatos ab ipso Barbaros, cum in eum subditi rebellassent: sed mihi, quantum ex illius indole conicere licet, parum id credibile videretur. Porro nusquam nacti obicem Barbari, se mortalium omnium crudelissimos praebebant. Captas enim urbes ita delebant, ut praeter unam turrim, aut portam, vel si quid eiusmodi adhuc restat, nullum ad meam aetatem earum vestigium extiterit, praesertim citra sinum Ionium. Obvios quosque perimebant, senes iuxta ac iuvenes, nec feminis parcentes, nec pueris: hinc illa, quae in Italia etiamnum est, hominum infrequentia. Europam exhaurerunt pecunia, ac postquam (quod caput est) Romam opibus cum publicis tum privatis spoliarent omnino, in Galliam commigrarunt. Quo autem modo Romam cepit Alaricus narrabo.

Multo iam tempore in obsidione consumpto, et urbe qua vi qua dolo saepe frustra tentata, consilium hoc excogitavit. Cum ex adolescentulis exercitus, nondum prima vestitis lanugine, sed recens pubertatem ingressis, trecentos delegisset, quos videbat et genere claros esse, et teneram aetatem animo praeterire, clam illos praemonuit, se Patriciis Romanis ipsos, tanquam servulos, fecte scilicet atque in speciem, donaturum. Si-

δὲ ὥστε, ἐπειδὴν ἐν ταῖς ἐκείνων οἰκίαις τάχιστα γένωνται, πρό-
 τητα πολλὴν καὶ σωφροσύνην ἐνδεικνυμένους ἅπαντα προθύμως C
 ὑπηρετεῖν, ἅπερ ἂν αὐτοῖς πρὸς τῶν κεκτημένων ἐπικείμενα ἦ·
 ἔπειτα οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ ἀμφὶ ἡμέραν μίλι-
 5 στα μέσσην, ἀπάντων ἤδη τῶν αὐτοὺς ληψομένων ὕπνον, ὡς τὸ
 εἰκὸς, μετὰ τὰ σιτία αἰρουμένων, ἐν πύλῃ ἅπαντας τῇ Σαλαρίᾳ
 καλουμένῃ γενέσθαι, καὶ τοὺς τε φύλακας οὐδὲν προαισθημένους
 ἔξ ἐπιδρομῆς κτεῖναι τὰς τε πύλας ἀνοιγνύναι ὡς τάχιστα. ταῦτα
 10 ἐπαγγείλας Ἀλάρικος τοῖς νεανίαις, πρόσβεις αὐτίκα πρὸς τοὺς
 ἐκ βουλῆς ἐπεμψε, δηλῶν ὅτι ἀγασθείη μὲν αὐτοὺς τῆς ἐς τὸν
 σφῶν βασιλείᾳ εὐνοίας, οὐκέτι δὲ τὸ λοιπὸν ἐνοχλήσει, τῆς τε
 ἀρετῆς καὶ πίστεως ἕνεκα, ἧς ἐς ἄγαν μεταποιῶσθαι εἰσιν ἐνδη- D
 λοι, ὅπως τε αὐτοῦ μνημεῖα παρ' ἀνδράσι καλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς
 σῶζοιτο, οἰκέταις τισὶ δωρεῖσθαι βούλοιτο αὐτῶν ἕκαστον. ταῦτα
 15 σμῆνας καὶ τοὺς νεανίας οὐκ ἐς μακρὰν στείλας, συσκευάζεσθαι
 ἐς τὴν ἄφοδον τοὺς βαρβάρους ἐκέλευε, τούτου τε αἰσθησιν Ῥω-
 μαίοις παρῆχεν. οἱ δὲ τούς τε λόγους ἄσμενοι ἤκουσαν καὶ τὰ
 δῶρα δεξιόμενοι ἐν πολλῇ εὐπαθείᾳ ἐγένοντο, ἕκαστάτω τῆς τοῦ
 βαρβάρου ἐπιβουλῆς ὄντες. οἱ τε γὰρ νέοι τῶ εὐπειθέστεροι τοῖς
 20 κεκτημένοις εἶναι τὸ ὑποπτον ἀπεκρούοντο, τοῦ τε στρατοπέδου
 οἱ μὲν ἤδη ἔξαισιστάμενοί τε καὶ διαλύοντες τὴν προσεδρεῖαν ἐγαί- P 180
 νοντο, οἱ δὲ ὅσον οὐπω ταῦτὸ τοῦτο ποιήσειν ἐπίδοξοι ἦσαν.

1. γένωνται HL. γίνωνται P. 16. ἄφοδον Pm. ἔφοδον P.
 Conf. p. 188 a. 18. ἕκαστάτω — ὄντες] Suidas s. v. ἕκαστάτω.
 21. καί] ἦ L, qui sic saepissime.

mul iniunxit, ut commodam prae se indolem ferentes ac singularem modestiam, alacriter omnia dominorum mandata peragerent, statim a suo in eorum aedes ingressu: modico post intervallo, praestituto die, circiter meridiem, dum omnes, a quibus essent accipiendi, post prandium, somnum, ut ea fert hora, caperent, ad portam ipsi Salariam convolarent, subito impetu custodes e medio tollerent incautos, mox et portam panderent. Ubi his Alaricus mandatis instruxit adolescentes, confestim Senatui per legatos renuntiavit, mirari se vehementer ipsorum erga suum principem studium; a se in posterum quietem fore; cupere se virtutis ergo ac fidei, quae summa in ipsis eluceret, singulis dare servos, ut aliquod sui monumentum apud praeclaros ac fortes viros relinqueret. Quibus significatis, missoque haud multo post adolescentum examine, ita ad discessum convasare Barbaros iussit, ut Romanis id notissimum esset. Aures iis faciles illi dederunt: iamque acceptis donis genium liberaliter curabant, nihil minus quam insidias a Barbaro metuentes. Etenim adolescentes egregio erga heros obsequio suspcionem omnem amovebant. Ad haec in castris partem cernere erat vellentem signa et solventem obsidium; pars idem factura continuo videbatur. Tandem Alaricus eo die, quem assi-

ἐπεὶ δὲ ἡ κυρία παρῆν, Ἀλάριχος μὲν ἕπαν ἐξοπλίσας τὸ στρα-
τευμα ὡς ἐς τὴν ἔφοδον ἐν παρασκευῇ εἶχεν ἄγχιστα πύλης τῆς
Σαλαρίας· ἐνταῦθα γὰρ ἐνστρατοπεδευσάμενος τῆς πολιορκίας
κατ' ἀρχὰς ἔτυχε. ξύμπαντες δὲ οἱ νεανίαι καιρῷ τῆς ἡμέρας τῷ
ξυγκειμένῳ ἐς ταύτην δὴ τὴν πύλην γενόμενοι τοὺς τε φύλακας ἐκ 5
τοῦ αἰφνιδίου ἐπελθόντες ἕπαντας ἔκτειναν, τὰς τε πύλας ἀνα-
κλίναντες κατ' ἐξουσίαν Ἀλαρίχον τε καὶ τὴν στρατιὰν τῇ πόλει
ἐδέξαντο, οἱ δὲ τὰς τε οἰκίας ἐνέπρησαν, αἱ τῆς πύλης ἄγχιστα
ἦσαν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ Σαλουστιίου, τοῦ Ῥωμαίοις τὸ παλαιὸν τὴν
ἱστορίαν γράψαντος, ἧς δὴ τὰ πλεῖστα ἡμίκαντα καὶ ἐς ἐμὲ 10
ἔστηκε. τὴν τε πόλιν ὅλην ληισάμενοι καὶ Ῥωμαίων τοὺς πλεί-
στους διαφθείραντες πρόσω ἐχώρουν. τότε λέγουσιν ἐν Ῥαβέννη
Ὀνωρίῳ τῷ βασιλεῖ τῶν τινα εὐνούχων δηλονότι ὀρνιθοκόμον
ἀγγεῖλαι ὅτι δὴ Ῥώμη ἀπόλωλε. καὶ τὸν ἀναβοήσαντα φάναι
„Καίτοι ἔναγχος ἐδήδοκεν ἐκ χειρῶν τῶν ἐμῶν.“ εἶναι γὰρ οἱ 15
ἀλεκτρούνα ὑπερμεγέθη, Ῥώμην ὄνομα, καὶ τὸν μὲν εὐνούχον
ξυνέντα τοῦ λόγου εἰπεῖν Ῥώμην τὴν πόλιν πρὸς Ἀλαρίχον ἀπο-
λωλέναι. ἀνενεγκόντα δὲ τὸν βασιλέα ὑπολαβεῖν „Ἄλλ' ἔγωγε,
ὦ ἑταῖρε, Ῥώμην μοι ἀπολωλέναι τὴν ὄρνιν ᾗ ἦθην.“ τοσαύτη
ἀμαθία τὸν βασιλέα τοῦτον ἔχεσθαι λέγουσι. 20

Τινὲς δὲ οὐχ οὕτω Ῥώμην Ἀλαρίχῳ ὑλῶναί φασιν, ἀλλὰ
Πρόβην γυναικα, πλούτῳ τε καὶ δόξῃ ἐν γε τῇ Ῥωμαίων βουλῇ

1. 7. 17. 21. Ἀλ—] Vulgo Ἀλλ—. 1. ἕπαν] ἕπαντα L. 6. „ἕπαν-
τας ἔκτειναν Reg.“ ΜΑΛΤ. ἀπέκτειναν P. ἕπαντ' ἔκτειναν A a m. sec.

ἕπαν ἔκτειναν L. ἕπαντα ἔκτειναν Hm. 21. οὕτω] οὕτως L.

gnaverat, copias omnes, arma perinde iussas induere, ac si tum esset
abeundum, proxime portam Salariam in procinctu habuit: ibi enim iam
inde ab obsidionis initio sederat. Hora conducta, ad eam confluent por-
tam adolescentes; facto derepente in custodes impetu, illos mactant, et
valvis, prohibente nemine, patefactis, Alaricum in urbem accipiunt cum
exercitu: a quo mox iniectis facibus, tecta portae vicina deflagrarunt. In
his fuit Salustii, antiqui Historiae Romanae scriptoris domus: cuius pars
maxima ad hanc diem stetit incendio deformata. Demum Barbari, urbe
prorsus direpta, atque edita Romanorum ingenti strage, ire porro perre-
xerunt. Quo tempore Ravennae eunuchus quidam aviarius Honorio Aug.
nuntiavit, ut perhibent, actum esse de Roma. Hic ille cum exclamatio-
ne, *Atqui, inquit, e manibus meis modo pabulum sumpsit.* Habebat enim
eximiae magnitudinis gallinam, quam Romae nomine insigniverat. Tum
eunuchus mentem eius intelligens, urbem Romam perisse dixit, captam
ab Alarico. At Imperator, *Ego vero, ait, amice, Romam gallinam mihi
peruisse rebar.* Adeo ineptum Imperatorem istum fuisse tradunt.

Non ita potitum Roma Alaricum nonnulli memorant: sed feminam,
cui nomen Probae, et quae in ordine Senatorio opibus ac splendore no-

ἐπιφανεστάτην μάλιστα οὖσαν οἰκτεῖραι μὲν λιμῶ τε καὶ τῇ ἄλλῃ
κακοπαθείᾳ διαφθειρομένους Ῥωμαίους, οἳ γε καὶ ἀλλήλων ἥδη
ἐγένοντο· ὀρῶσαν δὲ ὡς πᾶσα αὐτοὺς ἐλπίς ἀγαθὴ ἐπιχειλοῖπει,
τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τοῦ λιμένος ἐχομένου πρὸς τῶν πολεμιῶν,
5 τοῖς οἰκέταις ἐγκελεύσασθαι νύκτωρ ἀνοιγνῆναι τὰς πύλας. ἐπειδὴ
δὲ Ἀλάριχος ἐκ Ῥώμης ἐξανίστασθαι ἐμελλεν, Ἀτταλον τῶν τινα
εὐπατριδῶν βασιλεῖα Ῥωμαίων ἀνεῖπε, περιθόμενος αὐτῷ τό τε D
διάδημα καὶ τὴν ἀλουργίδα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐς βασιλικὸν ἄξιωμα
ἦκει. ἔπρασε δὲ ταῦτα ὡς παραλύσων μὲν τῆς βασιλείας Ὀνώ-
10 ριον, παραδώσων δὲ ἄπην Ἀττάλω τὸ ἐσπέριον κράτος. τοιαύ- H 94
τη μὲν γνώμη Ἀτταλὸς τε καὶ Ἀλάριχος ἐπὶ Ῥάβενναν στρατῷ
πολλῷ ἤσαν. ἦν δὲ Ἀτταλος οὗτος οὔτε αὐτός τι νοεῖν ἱκανὸς
οὔτε τῷ εὖ εἰπόντι πεισθῆναι. Ἀλαρίχου γοῦν ἠκίστα ἐπαινοῦν-
τος ἐς Λιβύην στρατιᾶς χωρὶς ἄρχοντις ἐπεμψε. ταῦτα μὲν οὖν
15 ἐπρώσσετο τῆδε.

Βρεττανία δὲ ἡ νῆσος Ῥωμαίων ἀπέστη, οἳ τε ἐκείνη στρα- V 347
τιῶται βασιλεῖα σφίσι Κωνσταντῖνον εἶλοντο, οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. P 181
ὅς δὴ αὐτίκα στόλον τε ἀγείρας νηῶν καὶ στρατιὰν λόγου ἄξιαν
ἐς Ἰσπανίαν τε καὶ Γαλλίαν ὡς δουλωσόμενος στρατῷ μεγάλῳ ἐπέ-
20 βαλλεν. Ὀνώριος δὲ πλοῖα μὲν ἐν παρασκευῇ εἶχε, προσεδέχετο

6. 11. 13. Ἀλ.—] Vulgo Ἀλλ.—. 12. οὔτε αὐτός — πεισθῆναι]
Hesiod. Ἔργ. 291. οὗτος μὲν πανάριστος ὅς αὐτὸς πάντα νοήσῃ,
ἐσθλὸς δ' αὖ κάκεινος ὅς εὖ εἰπόντι πίθηται.

minis praecelebatur, miseratam Romanos, fame et omni aerumnarum genere
tabescentes, iamque mutua inter se vescentes carne; cum spem illis reli-
quam esse nullam videret, obtinente amnem et portum hoste, famulis
praecepisse ferunt, ut portas noctu reserarent. Caeterum Alaricus, sub
discussum ex urbe, Patricium quendam, nomine Attalum, Imperatorem
Rom. pronuntiavit, diademate, purpura, caeterisque Imperatoriae maie-
statis insignibus ornatum. Quo facto eum finem petebat, ut imperium
abrogaret Honorio, totumque Occidentem in potestatem Attali traderet.
Eo certe animo Ravennam cum numeroso exercitu uterque petiit: sed is
erat Attalus, ut sapiens consilium nec per se inire, nec datum ab alio
amplecti sciret. Itaque duces sine copiis in Africam destinavit, Alarico
dissentiente. Ibi quidem haec gesta sunt.

Insula vero Britannia a Romanis descivit, positique illic milites Im-
peratorem sibi crearunt Constantinum, virum non obscurum: qui statim
collecta classe ac florenti exercitu, in Hispaniam Galliamque, ut eas sub-
geret, validis copiis succinctus irrupit. Interea loci naves Honorius in

δὲ τὰς ἐκ Λιβύης τύχας, ὅπως, ἦν μὲν ἀποκρουσθεῖεν οἱ παρὰ Ἀττάλου σταλέντες, πλείοι τε αὐτὸς ἐπὶ Λιβύης καὶ μοῖραν τινα
 B τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔχοι, ἦν δὲ ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ τὰ ἐκεῖνη
 πράγματα ἴοι, ἐς Θεοδοσίον τε ἴκοιτο καὶ σὺν αὐτῷ εἶη. Ἀρκα-
 δίου τε γὰρ ἤδη πολλῶ πρότερον τελευτήσαντος, Θεοδοσίος ἐκεῖ-
 5 νου υἱὸς, ἔτι παῖς ὢν κομιδῇ, εἶχε τὴν ἐφ' αὐτῷ ἀρχήν. ταῦτα
 Ὀνωρίῳ καταδοκοῦντι καὶ ἐν τρικυμίαις φερομένῳ τῆς τύχης εὐ-
 τυχήματα θανμάσια ἠλίκα ξυνηρέχθη γενέσθαι. φιλεῖ γὰρ ὁ
 θεὸς τοῖς οὔτε ἀγγίνοις οὔτε τι οἴκοθεν μηχανᾶσθαι οἷοις τε οὖ-
 σιν, ἦν μὴ πονηροὶ εἴεν, ἀπορουμένοις τὰ ἔσχατα ἐπικουρεῖν τε 10
 C καὶ ξυλλαμβάνεσθαι. ὅποιον δὴ τι καὶ τῷ βασιλεῖ τούτῳ τετύ-
 χηκεν. ἔκ τε γὰρ Λιβύης ὡς διαφθαρεῖεν οἱ Ἀττάλου ἄρχον-
 τες ἄφνω ἠγγέλλετο καὶ νηῶν πλήθος ἐκ Βυζαντίου στρατιώτας
 ἔχουσαι ὅτι πλείστους ἐς ἐπικουρίαν αὐτῷ ἀφικομένους οὐ προσ-
 δεχομένῳ παρήσαν, διάφορός τε Ἀττάλῳ γεγονὼς Ἀλάριχος τό 15
 τε τοῦ βασιλέως αὐτὸν ἀφαιρεῖται σχῆμα καὶ ἐν ἰδιώτῳ ἤδη τε-
 λούντα μοῖρα ἐν φυλακῇ εἶχε. μετὰ δὲ Ἀλάριχος μὲν τελευτῆ
 D νόσῳ, ὁ δὲ τῶν Οὐισιγότθων στρατὸς, ἠγρομένον σφίσιν Ἀδα-
 ούλφου, ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρησαν, καὶ Κωνσταντῖνος μάχῃ ἠσση-
 θεῖς ζῆν παισὶ θνήσκει. Βρεττανίαν μέντοι Ῥωμαῖοι ἀνασώ- 20
 σασθαι οὐκέτι ἔσχον, ἀλλ' οὔσα ὑπὸ τυράννοις ἀπ' αὐτοῦ ἔμεινε.

2. πλείοι] πλείε Α. 9. οἴκοθεν Α. οἴκοθε Ρ. 15. 17. Ἀλά-
 ριχος] Vulgo Ἀλλάριχος. 18. σφίσιν L. σφίσι Ρ. 19. ἐπὶ
 Γαλλίας] ἐπ' ἰταλίας H: illud Hm.

promptu habebat, expectans quo res Africae vergerent: ut si forte missi ab Attalo repulsam paterentur, navigaret ipse in Africam, ac partem regni eius aliquam obtineret: sin parum ex sententia res ibi cederent, ad Theodosium conferret sese, et cum illo conviveret. Nam mortuo iam multo ante Arcadio, Orientis Imperator erat eius filius Theodosius, adhuc porro puer. Tali in expectatione, decumanis fluctibus iactato Honorio secundus fortunae flatus mirabiles eventus attulit. Enimvero quibus solertia ac per se quidquam agitandi vis deest, illis Deus, si non sunt improbi, in summis rerum angustiis praesto esse solet et opem ferre, quam hic Imperator expertus est. Quippe ex Africa nuntius de interitu ducum, quos Attalus eo miserat, subito venit, et classis auxilia plurima Byzantio vehens praeter expectationem affuit. Praeterea alienatus ab Attalo Alaricus, ipsum exiit Augusti cultu, et ad vitae privatae conditionem redactum habuit in custodia. Post morbo obiit Alaricus: Visigothorum exercitus, duce Aduolpho, concessit in Galliam: Constantinus praelio victus cum filiis occidit: nec tamen Britanniam recuperare unquam Romani potuerunt: sed ex eo tempore in tyrannorum

Γότθοι δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰστρου διάβασιν ποιησάμενοι Παννονίαν μὲν τὰ πρῶτα ἔσχον, ἔπειτα δὲ βασιλέως δόντος ὤκησαν τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία. ἐνταῦθά τε οὐ πολὺν διατρίψαντες χρόνον τῆς ἐσπερίας ἐκράτησαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς περὶ Γότθων 5 εἰρήσεται.

γ'. Βανδῖλοι δὲ ἀμφὶ τὴν Μαῖωτιν ὤκημένοι λίμνην, ἔπει- P 182
δὴ λιμῶν ἐπιέζοντο, ἐς Γερμανούς τε, οἳ νῦν Φράγγοι καλοῦνται, καὶ ποταμὸν Ῥῆνον ἐχώρουν, Ἀλανοὺς ἐταιρισάμενοι, Γοτθικὸν ἔθνος. εἶτα ἐνθένδε, ἠγούμενον αὐτοῖς Γοδιγίσκλου, ἐν Ἰσπα-
10 νία ἰδρῦσαντο, ἣ πρώτη ἐστὶν ἐξ ὠκεανοῦ χώρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. τότε ξυμβαίνει Γοδιγίσκλῳ Ὀνώριος ἐφ' ᾧ δὴ οὐκ ἐπὶ λίμῃ τῆς χώρας ἐνταῦθα ἰδρῦσονται. νόμον δὲ ὄντος Ῥωμαίοις, ἦν τινες οὐχ ὑπὸ ταῖς οἰκείαις χερσὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοιεν καὶ τριβόιτο χρόνος εἰς τριάκοντα ἐνιαυτοὺς ἤκων, τούτοις δὲ οὐκέτι B
15 εἶναι κυρίως ἐπὶ τοὺς βιασαμένους ἵεναι, ἀλλ' ἐς παραγραφὴν αὐτοῖς ἀποκεκρίσθαι τὴν ἐς τὸ δικαστήριον εἴσοδον, νόμον ἔγραψεν ὅπως ὁ τῶν Βανδύλων χρόνος, ὃν ἐν γε τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ διατρίβοιεν, ἐς ταύτην δὴ τὴν τριακοντοῦτιν παραγραφὴν ἤκιστα φέροιτο. Ὀνώριος μὲν ἐς τοῦτό οἱ τῆς ἐσπερίας ἐληλαμέ-

1. Παννονίαν] παννονίαν A. 4. ἐσπερίας] ἐσπερίας HL: ἐσπερίας Hm. 5. εἰρήσεται] εἴρηται L. 9. Γοδιγίσκλου] Gogidiscus hic et infra apud RV. 15. „ἀλλ' ἐς παραγραφὴν] Eruditissimus Cuiacus cap. 30. πραγματ. de diversis temporum praescriptionibus haec ita exhibet, ἀλλὰ παραγραφὴν αὐτοῖς ἀποκεκρίσθαι τὴν εἰς τὸ δικαστήριον εἴσοδον.“ MALT. 17. ἐν] ἄν L.

ditione fuit. Gotthi autem, trajecto Istro, primum occuparunt Pannoniam: deinde sedem illis in Thracia Imperator concessit: ibi non diu morati, in Occidentis imperium involarunt. Sed de his postmodum in Historia Gotthica.

3. Vandali Maeotidis paludis accolae, fame pressi, ad Germanos, quos hodie Francos nominant, et fluvium Rhenum se receperunt, tractis in societatem Alanis, natione Gotthica. Inde Godigiscli ductu in ea parte Hispaniae, quae oram habet Imperii Romani primam ab Oceano, sedes fixerunt ea conditione, de qua tunc inter Honorium et Godigisclum convenit, ut illis partibus nihil nocerent. Cum autem haec esset Romana lex, si qui sua non possiderent, spatiumque efflueret annorum xxx. illis non esse amplius actionem adversus malae fidei possessores, at praescriptione desiisse ius ad eundem ad iudicem, lege cavit Honorius, ne tempus, quo Vandali in Rom. Imperio commorarentur, ad eam xxx. annorum praescriptionem evaderet. Occidente in hunc statum redacto, Honorium morbus extinxit. An-

νης ἐτελεύτησε νόσω. ἐτύγγανε δὲ πρότερον ζῆν τῷ Ὀνωρίῳ τὴν βασιλείαν Κωνσταντίος ἔχων, τῆς Ἀρκαδίου τε καὶ Ὀνωρίου ἀδελφῆς Πλακιδίας ἀνῆρ, ὃς ἡμέρας τῇ ἀρχῇ ἐπιβιὸς ὀλίγας, C πονηρῶς τε νοσήσας εἶτα ἀπέθανεν, Ὀνωρίου ζῶντος οὔτε τι εἰπεῖν λόγον ἄξιον οὔτε προᾶξει ἰσχύσας. οὐ γὰρ αὐτῷ ἐπῆρκει ὁ χρό- V 348 νος, ὃν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἔβιον. τούτου δὲ τοῦ Κωνσταντίου παῖς Οὐαλεντιμιανὸς, ἄρτι τοῦ τιθοῦ ἀπαλλαγείς, ἐν τοῖς Θεοδοσίου

1. ἐτύγγανε δὲ —] Scholion in A Θεοδοσίου μητρός παῖς Πλακιδία, Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου ἀδελφή. ἐξ ἧς καὶ Κωνσταντίου Οὐαλεντιμιανὸς ὁ μικρὸς ὁ ἀνῆρ Εὐδοξίας θυγατρὸς τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου. Οὐαλεντιμιανὸς δὲ καὶ Εὐδοξία γεννώσιν Εὐδοκίαν καὶ Πλακιδίαν τὴν τοῦ Ὀλυμβρίου γυναῖκα. Οὐαλεντιμιανὸς ὁ μέγας ὁ μετὰ Ἰοβανόν (Ἰοβιανόν) γυναῖκας ἔσχε δύο

Σεβήραν, ἐξ ἧς
Γρατιανόν

Ἰουστίναν θυγατέρα
Ἰούστου συγκλητικῷ ἐξ ἧσπερ

Ἰούστα

Στράτα

Στάλλα γυνή
Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου,
ἐξ ἧς Οὐαλεντιμιανὸς ὁ
γαμβρὸς Θεοδοσίου τοῦ
μικροῦ εἰς Εὐδοξίαν

Θεοδόσιος ὁ μέγας ἐκ Πλακίλλης γεννᾷ

Ἀρκαδίον, ἐξ οὗπερ καὶ
Εὐδοξίας ἐγεννήθη Θεο-
δόσιος ὁ μικρὸς καὶ
Πουλχερία

καὶ Ὀνώριον

Θεοδόσιος ὁ μικρὸς, ἐξ Εὐδοξίας γεννᾷ

Εὐδοξίαν, τὴν
γυναῖκα Οὐα-
λεντιμιανοῦ

Εὐδοκίαν
τὴν τοῦ
Ὀνωρίχου
τοῦ Βανδύλου

Πλακιδίαν
τὴν τοῦ
Ὀλυμβρίου

Quae corrupta in his sunt, facile emendari possunt ex locis scriptorum quos Ruhnkenius collegit in disputatione de Galla Placidia Augusta. Genealogiam Valentiniani ab Nicephoro in chronographia compendiarum appositam (p. 755. ed. meae) emendavit Ruhnkenius disputatione posteriore extrema. 4. πονηρῶς] πονήρως P. ibid. οὔτε τι] Aberat τι. 7. οὐαλεντιμιανὸς A a m. sec. βουαλεντιμιανὸς L. Βαλεντιμιανὸς P.

tea consors Imperii fuerat Constantius Placidiae, quae Arcadii et Honorii soror erat, maritus. Hic paucos dies fruius principatu, gravi morbo correptus decessit, superstite Honorio, cum ei nec dicto, nec facto ullo memorabili nomen commendare suum licuisset per temporis, quo imperium tenuit, brevitatem. Istius Constantii filius Valentinianus, non ita pridem depulsus ab ubere, in aula Theodosii educabatur, quando Impe-

βασιλείοις ἐτρέφετο, οἱ δὲ τῆς ἐν Ῥώμῃ βασιλέως ἀλλῆς τῶν τινα
 ἐκείνῃ στρατιωτῶν, Ἰωάννην ὄνομα, βασιλέα αἰροῦνται. ἦν δὲ
 οὗτος ἀνὴρ πρῶτος τε καὶ ξυνέσεως ἐν ἱκῶν καὶ ἀρετῆς μεταποιεῖ-
 σθαι ἐξεπιστάμενος. πέντε γοῦν ἔτη τὴν τυραννίδα ἔχων μετρίως
 5 ἐξηγήσατο, καὶ οὔτε τοῖς διαβάλλουσι τὴν ἀκοὴν ἐπέσχεεν οὔτε D
 φόνον ἄδικον εἰργάσατο ἐκῶν γε εἶναι οὔτε χρημάτων ἀφαιρέσει
 ἐπέθετο· ἐς δὲ βαρβάρους οὐδὲν ὅ τι καὶ πρῶξαι οἷός τε ἐγεγόνει,
 ἐπεὶ οἱ τὰ ἐκ Βυζαντίου πολέμια ἦν. ἐπὶ τοῦτον τὸν Ἰωάννην
 Θεοδόσιος ὁ Ἀρχαδίου στρατὸν πολὺν πέμψας καὶ στρατηγούς H 95
 10 Ἀσπαρά τε καὶ Ἀρδαβούριον τὸν Ἀσπαρος υἱὸν, αὐτὸν τε ἀφαι-
 ρεῖται τὴν τυραννίδα καὶ Οὐαλεντινιανῶ ἔτι παιδί ὄντι τὴν βασι- P 183
 λείαν παρέδωκε. ζῶντα δὲ Οὐαλεντινιανὸς Ἰωάννην λαβὼν ἐν τε
 τῷ Ἀκυλῆϊας ἵπποδρομίῳ τὴν ἐτέραν ταῖν χεροῖν ἀποκοπέντα εἰσ-
 ἤγεν ἐπόμευσέ τε ὄνῳ ὀχούμενον, καὶ πολλὰ παρὰ τῶν ἀπὸ
 15 σκηνῆς ἐνταῦθα παθόντα τε καὶ ἀκούσαντα ἔκτεινεν. οὕτω μὲν
 Οὐαλεντινιανὸς τὸ τῆς ἐσπερίας παρέλαβε κράτος. Πλακιδία δὲ
 ἡ αὐτοῦ μήτηρ θηλυνομένην παιδείαν τε καὶ τροφήν τὸν βασιλέα
 τοῦτον ἐξέθρεπέ τε καὶ ἐπαίδευσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κακίας ἔμπλεως ἐκ
 παιδὸς γέγονε. φαρμακεῦσθαι γὰρ τὰ πολλὰ καὶ τοῖς ἐς τὰ ἄστρο
 20 περιέργως ὠμίλει, ἐς τε ἀλλοτρίων γυναικῶν ἔρωτας δαιμονίως
 ἐσπουδακῶς πολλῇ ἐχρῆτο ἐς τὴν δλίαιαν παρανομίᾳ, καίπερ γυ- B

3. μεταποιεῖσθαι] ἀντιποιεῖσθαι Suidas s. v. Ἰωάννης. 5. 6. οὔτε
 ter] οὐδὲ ter P et Suidas. 7. ἐπέθετο Suidas. Vulgo ἐπέθετο.
 11. Οὐαλεντινιανῶ] βουαλεντινιανῶ L. Et sic infra aliquoties.
 14. ἀπὸ σκηνῆς] ἐπὶ σκηνῆς Pm indocte. 15. ἔκτεινεν] ἔκτει-
 ναν H. 16. Οὐαλεντινιανὸς] Βαλεντινιανὸς P. 17. παιδείαν
 τε καὶ τροφήν] παιδεία καὶ τροφή A a pr. m.

ratorem creavit aula Romana Ioannem Praetorianum militem, commodis
 moribus, singulari prudentia ac virtute perspecta virum. Per annos quin-
 que, quos in tyrannide exegit, potestatem exercuit moderatissime: nun-
 quam calumniatoribus aurem substrinxit: nullam caedem iniustam patravit
 sciens: s. m. er abstinentissimus fuit. Nihil in Barbaros agere potuit,
 bello districtus, quod e Byzantio inferebatur. Tandem Theodosius Arc-
 cadii filius adversus Ioannem misso exercitu, Aspare filioque Asparis Ar-
 daburio ducibus, ipsum tyrannide spoliat, ac Valentiniano adhuc puero
 Imperium tradit. Captum is Ioannem vivum in Circum Aquileiensem in-
 duxit altera truncatum manu, traduxitque asello vectum, ac multa ibi in-
 digne possum probrisque concisum ab histrionibus, neci dedit. Atque
 ita quidem Valentinianus Imperium capessit Occidentis. Hunc autem
 Imperatorem Placidia mater innutrit mollitiei effeminatae, et voluptaria
 educatione instituit: quo factum est, ut ipsi ad plenum accreverit impro-
 bitas a puero. Veneficis et sideralis scientiae curiosis indagatoribus fa-
 miliariter utebatur. Ex alienarum amore coniugum in rationem vitae fla-
 gitiosissimam sese effudit, quamvis uxorem haberet forma praecellentissi-

ναικὴ ξυνοικῶν εὐπρεπεῖ τὴν ὕψιν ἐς ἄγαν οὕση. ταῦτά τοι οὐδέ τι ἀνεσώσατο τῇ βασιλείᾳ ὧν ἀφήρητο πρότερον, ἀλλὰ καὶ Λιβύην προσαπώλεσε καὶ αὐτὸς ἐφθάρη. καὶ ἐπειδὴ ἐτελεύτησε, τῇ τε γυναικὶ ταῖς τε παισὶ δοριαλώτοις γενέσθαι ξυνέπεσε. γέγονε δὲ ὧδε τὸ ἐν Λιβύῃ πάθος.

Στρατηγῶ δύο Ῥωμαῖοι ἦσθη, Ἀέτιός τε καὶ Βονιφάτιος, καρτερώ τε ἐς τὰ μάλιστα καὶ πολλῶν πολέμων ἐμπείρῳ τῶν γε κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οὐδενὸς ἦσσαν. τούτῳ τῷ ἄνδρι διαφύρω μὲν τὰ πολιτικὰ ἐγενέσθην, ἐς τοσοῦτον δὲ μεγαλοψυχίας C τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἠκέτην ὥστε, εἴ τις αὐτοῖν ἐκάτερον ἕδρα Ῥωμαίων ὕστατον εἶποι, οὐκ ἂν ἀμάρτοι· οὕτω τὴν Ῥωμαίων ἀρετὴν ζύμπασαν ἐς τούτῳ τῷ ἄνδρι ἀποκεκρίσθαι τετύχηκε. τούτοις τὸν ἕτερον Βονιφάτιον ἢ Πλακιδία στρατηγὸν ἀπέδειξε Λιβύης ἀπάσης. τοῦτο δὲ οὐ βουλομένῳ ἦν Ἀέτιῳ, ἀλλ' ἠκιστὰ γε ὡς αὐτὸν οὐκ ἀρέσκει ἐξήνεγκεν. οὐπω γὰρ αὐτοῖς ἢ 15 ἔχθρα ἐς φῶς ἐληλύθει, ἀλλ' ὑπὸ τῷ προσωπεῖῳ ἐκατέρῳ ἐκρύπτετο. ἐπεὶ δὲ ὁ Βονιφάτιος ἐκποδῶν ἐγεγόνει, διέβαλλεν αὐτὸν ἐς τὴν Πλακιδίαν ὡς τυραννοίη, ἀποστερήσας αὐτὴν τε καὶ βασιλεία Λιβύης ἀπάσης, ῥᾶδιόν τε εἶναι αὐτῇ ἔλεγε τάληθές ἐξ- D ευρεῖν· ἦν γὰρ μεταπέμποιτο Βονιφάτιον ἐς Ῥώμην, οὐ μὴ ποτε 20 ἔλθῃ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ἡ γυνή, εὖ τέ οἱ εἰπεῖν Ἀέτιος ἔδοξε καὶ κατὰ ταῦτα ἐποίει. προτερήσας δὲ Ἀέτιος ἔγραψε πρὸς Βονιφάτιον λάθρα ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ ἢ βασιλέως μήτηρ

23. ἐπιβουλεύει] ἐπιβουλεύει A.

mam. Quare adeo non eorum quidquam, quae prius ablata fuerant, Imperio recuperavit, ut insuper Africam, immo vero vitam amiserit, eoque mortuo, in manus hostium venerit capta cum filiabus uxor: sic demum, ut dicam, Africae calamitas contigit.

Duces erant Romani duo, Aëtius et Bonifacius, fortissimi, nec minus quam quivis hominum, quos illa tulit aetas, usu bellorum exerciti. Illi quidem in administranda Republica inter se discrepabant; tanta vero animi magnitudine, eoque virtutis cumulo praediti erant, ut vere dici possit uterque vir summus Romanorum: nimirum Romana virtus omnis in par illud confluerat. Cum Bonifacium universae comitem Africae Placidia declarasset, aegre id quidem Aëtius, obscure tamen ac dissimulanter ferebat. Nondum enim eorum similitates eruperant, sed vultu uterque mentito odium occultabat. Postea vero quam discessit Bonifacius, ad Placidiam Aëtius detulit, Africam omnem ipsi et Imperatori ab illo iam tyranno ereptam: subiecit, verum deprehendi facile posse: nunquam enim venturum Bonifacium, si Romam acciretur. His auditis, probavit consilium femina, et explevit. Praemisera iam Aëtius arcanas ad Bonifacium literas, per quas significabat insidiari ipsi Imperatoris ma-

καὶ βούλοιο αὐτὸν ἐκποδῶν ποιήσασθαι. καὶ οἱ τεκμήριον τῆς ἐπιβουλῆς προηγόρευεν ἔσσεσθαι μέγα· ἕξ αἰτίας γὰρ οὐδεμιᾶς αὐτίκα μάλα μετέπεμπος ἔσται. ταῦτα μὲν ἡ ἐπιστολὴ ἐδήλου. Βονιφάτιος δὲ οὐκ ἀλογήσας τὰ γεγραμμένα, ἐπειδὴ τάχιστα πα-
 5 ρῆσαν οἱ αὐτὸν ἐς βασιλεία ἐκάλουν, ἀπέπε το μὴ βασιλεῖ τε καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ ἐπακούειν, οὐδενὶ τὴν Ἀετίου ὑποθήκην ἐκφή-
 νας. Πλακιδία μὲν οὖν ὡς ταῦτα ἤκουσεν, Ἀετίον τε τοῖς βα-
 σιλέως πράγμασιν εἴνον ἐς τὰ μάλιστα ὤετο καὶ τὰ ἀπὸ Βονι- P 184
 φατίου ἐν βουλῇ εἶχε. Βονιφάτιος δὲ (καὶ γὰρ οἱ οὔτε βασιλεῖ
 10 ἑδόκει ἀντιτάξασθαι οἷω τε εἶναι, ἐς Ῥώμην τε ἀπιόντι οὐδεμίᾳ
 σωτηρία ἐφαίνετο) βουλευέται ὅπως οἱ, ἣν δύνηται, ὁμαιχιμία ἐς
 τοὺς Βανδίλους ἔσται, οἱ ἐν Ἰσπανίᾳ, ὡς πρόσθεν εἴρηται, οὐ
 πόρρω Λιβύης ἰδρύσαντο. ἔνθα δὴ Γοδίγισκλος μὲν ἐτεθνήκει,
 διεδεξάσθην δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐκείνου παῖδες, Γόνθαρης μὲν ἐκ V 349
 15 γυναικὸς αὐτῷ γεγονῶς γαμετῆς, Γιζέριχος δὲ νόθος. ἀλλ' ὁ
 μὲν ἔτι τε ἦν παῖς καὶ τὸ δραστήριον οὐ σφόδρα ἔχων, Γιζέριχος
 δὲ τά τε πολέμια ὡς ἄριστα ἐξήσκητο καὶ δεινότητος ἦν ἀνθρώ- B
 πων ἀπάντων. πέμψας οὖν ἐς Ἰσπανίαν Βονιφάτιος τοὺς αὐτῷ
 μάλιστα ἐπιτηδεῖους ἐκάτερον τῶν Γοδίγισκλου παιδῶν ἐπὶ τῇ
 20 ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ προσεποιήσατο, ἐφ' ᾧ αὐτῶν ἕκαστον τὸ Λιβύης
 τριτημόριον ἔχοντα τῶν κατ' αὐτὸν ἄρχων· ἦν δὲ τις ἐπ' αὐτῶν
 τινα ἴοι πολεμήσων, κοινῇ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι. ἐπὶ ταύ-
 τη τῇ ὁμολογίᾳ Βανδίλοι τὸν ἐν Γαδείροις πορϑμὸν διαβάντες ἐς

4. τὰ γεγραμμένα] ἴσ. τῶν γεγραμμένων Hm.

15. Γιζέριχος]

γεγέριχος AH. 21. αὐτῶν] αὐτόν HL.

trem, et eripere vitam velle: praemonebat magnum machinationis indi-
 cium allatum iri: fore enim propediem ut indicta causa revocaretur. Haec
 erat literarum sententia: quam minime negligens Bonifacius, ut primum
 affuere qui ipsum accersebant ad principem, et huic, et matri eius pa-
 rere abnuit, nemini prodita Aetii commonitione. Certior de his facta
 Placidia, sibi persuasit res Imperatoris maxime cordi esse Aetio, quid-
 que in Bonifacium oporteret suscipi inquisivit. Bonifacius vero, cum
 nec resistere se posse Imperatori videret, nec, si Romam peteret, salu-
 tis ulla spes oboriretur, statuit omni ope eniti, ut societatem coiret cum
 Vandalis, quos supra dixi in Hispania prope Africam sedes fixisse: ubi
 iam mortuo Godigisclio, dominatum susceperant eius filii, Gontharis, ex
 iusta ipsi uxore natus, et Gizerichus nothus: verum ille adhuc puer, et
 natura parum industrius; hic in armis optime exercitatus, ac mortalium
 omnium solertissimus. Igitur nonnullos ex intimis in Hispaniam misit,
 sibi que ambos Godigisclii filios adiunxit aequali conditione et his legibus,
 ut Africae tertiam quisque partem obtineret, ac seorsum praecesset suis:
 quod si quis ipsorum bello peteretur, aggressorem coniuncte repellerent.
 Ad eam pactionem accessere Vandali, transmissoque freto Gaditano, pe-

Διβίην ἀφίκοντο καὶ Οὐσίγοτθοι ἐν τῷ ὑστέρω χρόνῳ ἐν Ἰσπανίᾳ ἰδρῦσαντο. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ οἱ Βονιφατίῳ ἐπιτήδειοι, τοῦ
 H 96 τε τρόπου ἐνθυμούμενοι τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογιζόμενοι τε ἡλικὸς ὁ
 C παράλογος ἦν, ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐποιοῦντο, εἰ Βονιφάτιος τυ-
 ραννοῖη, τινὲς δὲ αὐτῶν Πλακιδίας ἐπαγγελλούσης ἐς Καρχη- 5
 δόνα ἦλθον. ἔνθα δὴ Βονιφατίῳ συγγενόμενοι τὰ τε Ἀετίου
 γράμματα εἶδον καὶ τὸν πάντα λόγον ἀκούσαντες ἐς Ῥώμην ὡς
 εἶχον τάχους ἀνέστρεφον, καὶ ὅπως αὐτῇ Βονιφάτιος ἔχοι ἀπήγ-
 γέλλον. καταπλαγεῖσα δὲ ἡ γυνὴ Ἀέτιον μὲν οἶδὲν εἰργάσατο
 ἄχαρι, οὐδέ τι ἀνείδισεν ὧν αὐτῷ ἐς τὸν βασιλέως οἶκον ἐπέπρα- 10
 κτο, ἐπεὶ αὐτὸς τε δυνάμει μεγάλῃ ἐχοῖτο καὶ τὰ τῆς βασιλείας
 πράγματα πονηρὰ ἤδη ἦν· τοῖς δὲ Βονιφατίου φίλοις τὴν τε Ἀε-
 D τίου ὑποθήκην ἔφραζε καὶ πίστει παρεχομένη καὶ ὄρκια ἐχοῖτο
 αὐτῶν ὅπως τὸν ἄνδρα, ἣν δύνωνται, πείσωσιν ἐπανήκειν ἐς τὰ
 πάτρια ἦθρη, οὐ περιδόντα ὑπὸ βαρβάροις κειμένην τὴν Ῥωμαίων 15
 ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ ὁ Βονιφάτιος ἤκουσε ταῦτα, τῆς τε πράξεως
 αὐτῷ καὶ τῆς ἐς τοὺς βαρβάρους ὁμολογίας μετέμελε, καὶ αὐτοὺς
 ἐλιπάρει μύρια πάντα ὑποσχόμενος ἀπὸ Διβύης ἀνίστασθαι. τῶν
 δὲ οὐκ ἐνδεχομένων τοὺς λόγους, ἀλλὰ περιυβρίζεσθαι οἰομέ-
 νων, ἐς χεῖρας αὐτοῖς ἔλθειν ἠναγκάσθη καὶ ἡσσηθεὶς τῇ μάχῃ 20
 ἐς Ἴππονερέγιον ἀνεχώρησε, πόλιν ἐχυρὰν ἐν Νομηδίᾳ τῇ ἐπὶ

5. Καρχηδόνα] καλχηδόνα HL. 12. πονηρὰ] πόνηρα P.
 13. καὶ ὄρκια] ἢ ὄρκια L. 17. μετέμελε] μετέβαλε HL. μετέ-
 λαβε Hm, quod ex Reg. affert Maltretus. 21. Ἴππονερέγιον] ἰπ-
 πονεράγιον LHm. ἰππῶνα ῥέγιον LmPm. Conf. ad p. 185 a.
 244 c. 245 a. b. c.

dem in Africa posuere. Postea Visigothi Hispaniam tenuerunt. Romae autem qui Bonifacium familiarius noverant, illis considerantibus viri mores, ac reputantibus quam esset inopinabile quod audiebant, permirum videbatur occupasse tyrannidem Bonifacium. Eorum quidam Placidiae iussu Carthaginem iverunt: ubi, cum in congressum Bonifacii venissent, legerunt Aëtii literas: tum omnia ordine edocti, Romam quam celerrime reversi sunt, et Placidiae, quo in ipsam esset animo Bonifacius, enuntiarunt. His obstupefacta Placidia, quoniam plurimum pollebat Aëtius, resque Imperii iam aegrae et inclinatae erant, idcirco, quae in Augusti domum ille peccaverat, ea ulcisci, immo vero exprobrare tunc supersedit. Sed monita, quibus ab Aëtio occupata fuerat, edidit amicis Bonifacii, et fidem dans ac iureiurando devinciens obsecravit, ut, si quo modo posset, ei redditum in patriam persuaderent, atque instarent, ne a Barbaris Imperium Rom. proculcari sineret. Quibus auditis Bonifacius, facti poenitens et pactionis cum Barbaris initaе, illos, ut ex Africa demigrarent, et precibus, et promissis amplissimis inducere contendit. Qui cum dicta respuerent, haberi se ludibrio rati, acie decernere coactus est, victusque Hipponem Regium se recepit, Numidiae munitam ac maritimam urbem,

Θαλάσση κειμένην. ἔνθα δὴ οἱ Βανδίλοι στρατοπεδευσάμενοι
 Γιζερίχον στίσιν ἡγουμένοι ἐπολιόρχουν· Γόνθαρης γὰρ ἤδη ἐτε- P 185
 θνήκει. φασὶ δὲ αὐτὸν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπολέσθαι. Βανδί-
 λοι δὲ τούτοις οὐχ ὁμολογοῦντες Γόνθαρὶν φασιν ἐν Ἰσπανίᾳ
 5 πρὸς Γερμανῶν ξυλληφθέντα ἐν μύχῃ ἀνασκολοπισθῆναι, καὶ
 Γιζερίχον ἤδη αὐτοκράτορα ὄντα Βανδίλοις ἐς Λιβύην ἡγήσα-
 σθαι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω πρὸς Βανδίων ἀκήκοα. χρόνου
 δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἐπεὶ οὔτε βία οὔτε ὁμολογία τὸ Ἴππονε-
 ρέγιον παραστήσασθαι οἷοί τε ἦσαν καὶ τῷ λιμῷ ἐπιέζοντο, τὴν
 10 προσεδρείαν διέλυσαν. ὀλίγῳ δὲ ἕστερον χρόνῳ Βονιφάτιός τε καὶ
 οἱ ἐν Λιβύῃ Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ αὐτοῖς ἔκ τε Ῥώμης καὶ Βυζαντίου πο-
 λὺς στρατὸς ἦλθε καὶ στρατηγὸς Ἄσπαρ, ἀναμαχέσασθαι τε ἠξίουσαν B
 καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης παρὰ πολὺ ἥσημένοι τῶν πολεμίων
 ὅπη ἕκαστος ἐδίδναντο ἐς φυγὴν ὤρμητο. καὶ ὁ τε Ἄσπαρ ἐπ’
 15 οἴκου ἀπεκομίσθη καὶ Βονιφάτιος ὡς Πλακιδίαν ἀφικόμενος τὴν
 ἐποψίαν διέλυεν, ὡς οὐκ ἔξ ἀληθοῦς αἰτίας ἐς αὐτὸν γένοιτο.

δ'. Τὴν μὲν δὴ Λιβύην οὕτω Βανδίλοι Ῥωμαίους ἀφελό- V 350
 μενοι ἔσχον. τῶν δὲ πολεμίων οὐς λάβοιεν ζῶντας ἐς ἀνδραπό- C
 δων ποιοίμενοι μοῖραν ἐν φυλακῇ εἶχον. ἐν τούτοις δὲ καὶ Μαρ-
 20 κιανὸν ξυνέπεσεν εἶναι, ὃς ἕστερον Θεοδοσίου τελευτήσαντος τὴν
 βασιλείαν παρέλαβε. τότε μέντοι Γιζερίχος ἐν τῇ βασιλείῳς ἀλλῆ

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. Conf. p. 330, 8. *ibid.* Ἴππο-
 νεργίον] Ἴππονεράγιον LHm. 12. ἀναμαχέσασθαι] ἀναμάχεσθαι
 LHm. 14. ὁ τε] Vulgo ὅτε. *ibid.* ὁ Ἄσπαρ P. ὁ om. Al.
 21. παρέλαβε L. παρέλαβεν P.

quam Barbari castris positis obsederunt, duce Gizericho. Iam enim Gon-
 tharis diem obierat, fratre auctore mortis, ut fama est: cui refragantes
 Vandali, in Hispania a Germanis captum in proelio, crucique affixum
 Gontharin, et Vandalos a Gizericho, cum solus regnaret, ductos in Afri-
 cam fuisse ferunt: sic a Vandalis ipsis accepi. Demum multo elapso
 tempore, postquam nec vi Hipponem Regium, nec conventionē in suam
 potestatem redigere valuerunt, illos ab obsidione fames abstraxit. Ali-
 quanto post Bonifacius, et qui erant in Africa Romani, aucti copiis, quae
 Roma et Byzantio magno numero venerant cum Aspare Magistro mili-
 tum, pugnam depoposcerunt: qua fortiter edita, ab hostibus affecti in-
 signi clade, in fugam, prout erat cuique copia, se coniecerunt. Tum
 Aspar domum rediit, et Bonifacius cum ad Placidiam se retulisset, suspi-
 cionem in se falso collatam diluit.

4. Ita quidem, ut dictum est, Vandali erepta Romanis Africa potiti
 sunt: hostibus autem, quos vivos ceperant, servitute iniuncta, illos cus-
 todias asservarunt. In eo forte numero Marcianus erat, is, qui deinde,
 Theodosio mortuo, Imperium adeptus est. Adesse tum in aula Regia
 captivos iussit Gizericus, ut perspiceret cui quisque hero infra dignita-

παρῆναι τοὺς αἰχμαλώτους ἐκέλευεν, ὅπως μὲν οἱ εἰδέναι σκοπον-
 μένω ἕξῃ ὅτι ἂν δεσπότη αὐτῶν ἕκαστος οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀξίας
 δουλεύοι. καὶ ἐπειδὴ συνελέγησαν αἰθριοί, ἄμφι ἡμέραν μέσην
 D ὥρα θέρους ἀχθόμενοι τῷ ἡλίῳ ἐκάθητο. ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ
 Μαρκιανὸς ὅπου δὴ ἀπρημελημένως ἐκάθευδε. καὶ τις αὐτοῦ ἀε-
 5 τὸς ὑπερίπτατο, τὰ πτερὰ, ὡς λέγουσι, διαπετάσας, αἰετὸς μὲ-
 νων ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἀέρος χώρᾳ μόνον τὸν Μαρκιανὸν ἐπεσκία-
 ζεν. ἐκ δὲ τῶν ὑπερώων τὸ ποιούμενον ἰδὼν Γιζέριχος, ἀγγίνους
 τις ὦν μάλιστα, θεῖόν τε εἶναι τὸ πρᾶγμα ὑπόπτευσεν καὶ τὸν ἄν-
 10 θρωπον μεταπεμφόμενος ἐπυθάνετο αὐτοῦ ὅστις ποτὲ εἴη. ὁ δὲ ἐ-
 τῶν ἀπορορήτων Ἄσπαρι ἔφη κοινωνὸς εἶναι· δομῆστικον δὲ τοῦ-
 τον τῇ σφετέρᾳ γλώσσει καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ταῦτα Γιζέριχῳ ἀκού-
 P 186 σαντι καὶ ξυμβαλομένῳ μὲν τὸ τοῦ ὄρνιθος ἔργον, τὴν δὲ Ἄσπα-
 ρος δύναμιν ἐν νῶ ἔχοντι ὅση ἐν Βυζαντίῳ ἐχρῆτο, καταφανὲς
 ἐγένετο ὡς ἀνὴρ ἄγοιτο. κτείνει μὲν οὖν αὐτὸν ἥκιστα ἐδικαίον, 15
 ἐκλογιζόμενος ὡς, ἦν μὲν ἕξ ἀνθρώπων αὐτὸν ἀφανίσῃ, εὐδελον
 ἔσται ὡς οὐδὲν ἂν τὸ τῷ ὄρνιθι ποιηθῆν εἴη (οὐ γὰρ βασιλείᾳ τῇ
 σκιᾷ θεραπεύοι, ὅς γε αὐτίκα δὴ ἀπολείσθαι ἐμελλε), λόγῳ τε
 αὐτὸν οὐδενὶ κτείνει· ἦν δέ γε χρῆν ἐν τῷ ὑστέρω χρόνῳ βασι-
 20 λεῦσαι τὸν ἀνθρωπον, οὐ μῆποτε οἱ θανάτῳ καταληπίτις ἔσται· τὸ
 γὰρ τοῦ θεοῦ ἐς βουλήν ἦκοντα οὐκ ἂν δύναιτο ἀνθρώπου
 γνώμῃ κωλυτὰ εἶναι. Ἴρκοις δὲ αὐτὸν καταλαμβάνει ὡς, ἦν ἐπ'

2. ἀπὸ] ἄπω (sic) L. 4. ἡλίῳ — εἰσάγουσιν εἰς τι (p. 187 a.)
 om. HL: habent AVP et vertit RV. *ibid.* δὲ καὶ V. Aberat καὶ.
 5. ὅπου] ὅπη A. 9. θεῖόν τε V. θεῖον δὲ P.

tem suam serviret. Illi sub dium coacti, circiter meridiem, cum a sole,
 quippe aestivo, languescerent, sederant: inter quos Marcianus, nullo ha-
 bito delectu loci, negligenter stratus ducebat somnum, quadam interim,
 ut perhibent, aquila supervolante, quae passis alis ita se librabat, eun-
 demque in aëre locum insistebat, ut umbra blandiretur uni Marciano.
 Rem Gizericus e superiori contemplatus aedium parte, atque, ut erat sag-
 gacissimo vir ingenio, divinum ostentum interpretatus, hominem ad se ac-
 citum, quis tandem sit, rogat. Hic se Aspari ab arcanis esse respondit
 (Domesticum sua lingua Romani vocant). Quo Gizericus audito, avis
 omen coniectura pendens, atque animo reputans quantis Aspar opibus
 Byzantii polleret, virum haberi strenuum Marcianum manifesto collegit:
 nec fas esse duxit eum vita spoliare, secum ita cogitans, si ipsum e me-
 dio tolleret, evidens fore, nihil volucrem portendisse: neque enim umbra
 officiosa gratificaretur Imperatori, qui continuo post interitus esset:
 praeterea caedem eius iniquam fore. Sin Deus illi destinasset imperium,
 nunquam penes se futurum arbitrium ipsius necis, cum divina consilia
 humanis impediri nequeant. Caeterum iureiurando eum obstrinxit, ut si

αὐτῷ ἔσται, οὐποτε πρὸς γε Βανδύλους ἐν ὄπλοις γένηται. οὕτω B
 δὴ Μαρκιανὸς ἀφαιμένος ἐς Βυζάντιον ἀφίκετο καὶ Θεοδοσίου
 χρόνῳ ἕστερον τελευτήσαντος ἐξεδέξατο τὴν βασιλείαν. καὶ τὰ
 μὲν ἄλλα ζύμπαντα βασιλεὺς ἐγεγόνει ἀγαθός, τὰ δὲ ἀμφὶ Λι-
 5 βύην ἐν οὐδενὶ ἐποιήσατο λόγῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ὑστέρω
 χρόνῳ ἐγένετο.

Γιζέριχος δὲ τότε Ἀσπαρά τε καὶ Βονιφάτιον μάχῃ νικήσας,
 πρόνοιάν τε ἐπιδειξάμενος ἀφηγήσεως ἀξίαν, τὴν εὐτυχίαν ὡς
 μάλιστα ἐκρατίνατο. δέσας γάρ, ἦν καὶ αὐθις ἔκ τε Ῥώμης καὶ
 10 Βυζαντίου στρατὸς ἐπ' αὐτὸν ἴοι, μὴ οὐχ οἷοί τε ὦσιν οἱ Βανδί-
 λοι τῇ τε Ῥώμῃ καὶ τῇ τύχῃ ὁμοίᾳ χρῆσθαι, ἐπεὶ τὰ ἀνθρώπεια C
 τοῖς τε θεοῖς σφάλλῃσθαι καὶ τοῖς σώμασι φιλεῖ ἔλασσοῦσθαι,
 οὐχ οἷς εὐημέρησεν ἐπηρμένος, ἀλλ' οἷς ἔδεισε μέτριος γεγονώς,
 σπονδὰς πρὸς βασιλείᾳ Οὐαλεντινιανὸν ποιῆται ἐφ' ᾧ ἕς ἕκαστον
 15 ἔτος δασμοὺς ἐκ Λιβύης βασιλεῖ φέρειν, ἕνα τε τῶν παίδων Ὀνώ-
 ριχον ἐν ὁμήρῳ μοίρα ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ ὁμολογίᾳ παρέδωκε. Γι-
 ζέριχος μὲν οὖν ἐν τε τῇ μάχῃ ἐγένετο ἀτῆρ ἀγαθός καὶ τὴν νίκην
 ὡς ἀσφαλέστατα διεκτέλαξε καὶ Ὀνώριχον τὸν παῖδα τῆς φίλλας
 αὐτοῖς ἐς μέγα χωροῦσης ἀπέλαβεν. ἐν δὲ δὴ Ῥώμῃ Πλακιδία
 20 μὲν πρότερον ἐτελεύτα, ἔπειτα δὲ Οὐαλεντινιανὸς ὁ ταύτης υἱός,
 ἅπαις ἄρσενος γόνου, θυγατέρε μέντοι αὐτῷ δύο ἐξ Εὐδοξίας τῆς D

3. ἐξεδέξατο] ἐδέξατο V. 14. Οὐαλεντ—] Vulgo Βαλεντ— hic
 et ter deinceps. 15. 18. Ὀνώριχον A. Ὀνώριχον V. Ὀνώρι-
 χον P. Ὀνωρίχον scriptum in Excerpt. Legat. p. 219, 1. ed. Nic-
 buhr.: sed Ὀνωρ— ibid. p. 157, 11. 239, 10. 19. δὴ V. τῇ P.
 20. δὲ V. δὲ ὁ P.

quando sui iuris ac mancipii fuerit, nunquam bello Vandalos petat. Itaque dimissus Marcianus Byzantium venit, vitaque functo post Theodosio, cum Imperium suscepisset, praeclarus caetera ac generosus princeps, res Africae omnino neglexit. Sed haec postea.

Tum autem acie victis Aspare et Bonifacio, sibi felicitatem memorabili providentia Gizericus asseruit. Etenim veritus ne si alter contra ipsum exercitus Roma ac Byzantio mitteretur, non iisdem viribus Vandalis nec pari uterentur fortuna, cum ea sit rerum humanarum conditio, ut opem Deo subtrahente ruant, et pariter cum corporibus senescant ac debilitentur, idcirco non elatus successu, sed metu provido animum ad moderationem componens, pacem cum Valentiniano Aug. hac lege pepigit, ut ex Africa tributum annuum Imperatori mitteret: cuius pacti conventi obsidem e suis unum liberis tradidit, Honoricum. Igitur Gizericus re fortiter gesta in praelio, victoriam firmissime retinuit, itaque crevit amicitia, ut Honoricum filium receperit. Romae extremum diem morte confecit primum Placidia, deinde eius filius Valentinianus, nulla sobole relicta

Θεοδοσίου παιδὸς ἐγενέσθην. ὅτῳ δὲ τρόπῳ Οὐαλεντινιανὸς ἐτελεύτα, λέξων ἔρχομαι.

V 351 Μάξιμος ἦν τις ἐκ γεροσύας ἀνὴρ Ῥωμαῖος, ἐκ τῆς ἐκείνου Μαξίμου οἰκίας, ὃν πρεσβύτερος Θεοδόσιος τυραννοῦντα καθελὼν ἔκτεινεν· ὑπὲρ οὗ δὴ καὶ τὴν ἐνιαύσιον ἑορτὴν ἄγουσι Ῥωμαῖοι τῆς τοῦ Μαξίμου ἡσσης ἐπάνωμον. οὗτος ὁ νεώτερος Μάξιμος γυναικὶ ξυνώκει σώφρονί τε τὸν τρόπον καὶ τὸ κάλλος διαβολῆτι ἔς ἄγαν οὔση. διὸ δὴ αὐτῇ ἔς κοίτην ἔλθεῖν Οὐαλεντινιανῶ τις ἐπιθυμία ἐγένετο. καὶ ἐπεὶ βουλομένῳ αὐτῇ ξυγγενέσθαι ἀμήχανα ἦν, ἐβούλευσέ τε ἀνόσια ἔργα καὶ ἐπιτελῆ ταῦτα 10 P 187 ἐποίησε. μεταπεμψάμενος γὰρ τὸν Μάξιμον ἐς παλάτιον ζῆν αὐτῶ ἔς τὸ πεττεῖν καθίστατο, καὶ χρυσίον ῥητὸν ἐτέτακτο ἢ ζημίᾳ τῷ ἡσσηθέντι· νεικηκῶς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ καὶ τὸν Μαξίμον δακτύλιον ἐνέχυρον τῷ ξυγκειμένῳ κεκομισμένος ἔς τὴν ἐκείνου οἰκίαν πέμπει, εἰπεῖν ἐπιστείλας τῇ γυναικὶ ὅτι δὴ 15 αὐτὴν κελεύει Μάξιμος ὡς τάχιστα ἐς παλάτιον ἔκειν τὴν βασιλίδι Εὐδοξίαν ἀσπασομένην. καὶ ἡ μὲν τὸν λόγον τῷ δακτυλίῳ τεκηραμένη Μαξίμου εἶναι ἐσβᾶσα ἔς τὸ φορεῖον κομίζεται ἔς τὴν βασιλέως αὐλήν. λαβόντες δὲ αὐτὴν οἷς δὴ αὐτὴ ἐκ βασιλέως ἢ ὑπουργία ἐπέκειτο, εἰσάγουσιν εἰς τι δωμάτιον τῆς γυναικωνί-20 τιδος μακρὰν ἀποθεν, οὗ δὴ αὐτῇ ὁ Οὐαλεντινιανὸς ἐντυχὼν οὔτι

3. ἦν τις] τις ἦν A. 10. ἀμήχανα AV. ἀμήχανον P. 14. τῷ ξυγκειμένῳ (συγκειμένῳ V)] τοῦ ξυγκειμένου Pm. 18. ἔς A. εἰς PV. *ibid.* ἔς τὸ A. εἰς τὸ PV. 19. λαβόντες δὲ αὐτὴν addidi ex V. *ibid.* δὴ AV. δὲ P. *ibid.* αὐτὴ om. A. 21. οὗ] οὗ P. *ibid.* οὐαλεντινιανὸς H. βουαλεντινιανὸς L. Βαλεντινιανὸς P.

masculat, sed filiarum duntaxat pari, quas ex Eudoxia Theodosii filia suscepserat. Nunc ad mortis eius narrationem transeo.

Maximus quidam erat senator Romanus, a stirpe ortus illius Maximi, quem Theodosius maior cum tyrannide, tum vita expulit: cuius rei gratia Romani festum solenne de nomine cladis Maximi dictum concelebrant. Minor hic Maximus uxorem habebat singulari continentia et forma commendatissimae famae praeditam. Hinc nata concubitus obsceni libidine ardens Valentinianus, cum ad optatum feminae congressum nulla via daretur, nefarium hoc excogitavit consilium et peregit. Accito in palatium Maximo, cum eo coepit latrunculis ludere, dicto prius, quod auri numero mulctaretur qui victus esset. Superior princeps pignori accipit ex compacto anulum Maximi: mox domum mittit qui ipsius uxori significent velle Maximum ut in palatium quamprimum veniat, salutem dictura Augustae. Illa mandatum vere a Maximo perferri coniecit ex annulo: tum lecticam ingressa et ad aulam delata Imperatoris, a lenocinii ministris in quoddam cubiculum inducitur a gynaeceo remotius, ubi ipsam Valentinianus convenit, vimque attulit obluant. Post foedam corporis

ἑκοσίαν βιάζεται. ἡ δὲ μετὰ τὴν ἔβριν ἐς τοῦ ἀνδρὸς τὴν οἰκίαν B
 ἑλθοῦσα δεδακρυμένη τε καὶ τῇ συμφορῇ ὡς ἔτι μάλιστα συναλ-
 γοῦσα πολλὰς ἐπέβυλλε τῷ Μαξίμῳ ἄρας, ἅτε τοῖς πεπραγμένοις
 τὴν αἰτίαν παρασχομένῳ. περιώδυνος τοίνυν ὁ Μάξιμος τοῖς
 5 ἔμπροσθε γεγόμενος αὐτίκα μὲν ἐς ἐπιβουλήν τοῦ βασιλέως κα-
 θίστατο, ὡς δὲ τὸν Ἀέτιον ἐώρα μέγα δυνάμενον, ὃς καὶ Ἀττί-
 λαν ἄρτι ἐνεκίχηι στρατῷ μεγάλῳ, Μασσαγετῶν τε καὶ τῶν ἄλ-
 λων Σκυθῶν ἐς τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐσβαλόντων, ἐνθ' ἐμίον οἱ
 ἐγένετο ὡς οἱ Ἀέτιος ἐς τὰ πρασσόμενα ἐμπόδιος ἔσται. ταῦτά
 10 τε διανοουμένῳ ἄμεινον ἔδοξεν εἶναι τὸν Ἀέτιον ἐκποδῶν ποιήσα-
 σθαι πρότερον, οὐδὲν ποιησαμένῳ ὅτι ἐς αὐτὸν περιέστηκε πᾶσι C
 ἡ Ῥωμαίων ἐλπίς. τῶν δὲ ἀμφὶ τὴν βασιλέως Θεραπειάν ἐνού-
 χων ἐνοικίως οἱ ἐχόντων, ἀπέπεισε ταῖς αὐτῶν μηχαναῖς βασιλέα
 ὡς νεωτέροις πράγμασιν ἐγχειροῖη Ἀέτιος. Οὐαλεντινιανὸς δὲ
 15 ἄλλῳ οὐδενὶ ὅτι μὴ τῇ Ἀέτιου δυνάμει τε καὶ ἀρετῇ τεκμηριώσας
 τὸν λόγον ἐγὼ εἶναι κτείνει τὸν ἄνδρα, ὅτε δὴ καὶ Ῥωμαίων τις
 ἔπος εἰπὼν εὐδοκίμησεν. ἐρομένου γὰρ αὐτὸν βασιλέως εἴ οἱ κα-
 λῶς ὁ τοῦ Ἀέτιου θάνατος ἐργασθεῖη, ἀπεκρίνατο λέγων οὐκ
 ἔχειν μὲν εἰδέναι τοῦτο εἴτε εὔ εἴτε πῃ ἄλλῃ αὐτῷ εἰργασται, ἐκεῖνο H 97
 20 μόντοι ὡς ἄριστα ἐξεπίστασθαι ὅτι αὐτοῦ τὴν δεξιὰν τῇ ἐτέρῳ
 χειρὶ ἀποτεμῶν εἴη. D

7. ἐνεκίχηει] ἐνεκικήκει A. 8. ἐσβαλόντων] ἐσβαλλόντων HL.
 10. διανοουμένῳ Pm. διανοοῦμενος P. 14. οὐαλεντινιανὸς A.
 βουαλ—L. Βαλεν—P. 17. εἰπὼν] Vulgo εἰπεῖν. 20. αὐ-
 τοῦ] αὐτοῦ P.

iniuriam aedibus mariti reddita, cadentibus ubertim lacrimis, suam vi-
 cem gravissime lamentabatur, et Maximum, tanquam auctorem flagitii,
 onerabat imprecationibus. Quamobrem Maximus dolore furens, continuo
 mentem ad exitium principi parandum appulit. Et quoniam Aëtium, At-
 tiliae et ingentis exercitus Massagetarum Scytharumque aliorum, qui in
 Rom. Imperium proruperant, recenti clade inclutum, potentia valere plu-
 rimum videbat, eum coeptis impedimento fore putavit. Haec meditantī
 praestabilius visum est ante omnia Aëtium e medio tollere, nulla habita
 ratione spei publicae Romanorum, quae in eo prorsus residebat. Cum
 autem eunuchorum palatinorum benevolentiam collegisset, illorum artibus
 Valentinianum induxit ut Aëtium novis rebus studere crederet. Is, licet
 e nulla re alia, nisi ex opibus et magnanimitate Aëtii, nihil habere falsi
 delationem conficeret, ipsi virum eripuit. Quo tempore Romanus quidam
 dicto egregio sibi famam confecit. Roganti enim Imperatori num factum
 bonum esset, quod sustulisset Aëtium? respondit scire se minime posse
 idne recte an secus fecisset; hoc tantum plane se intelligere, ipsum sibi
 manum dexteram altera abscidisse.

Ἄιτίου γοῦν τελευτήσαντος Ἀτίλλας, οὐδενός οἱ ἀντιπάλου ὄντος, Εὐρώπην τε ξύμπασαν πόνῳ οὐδενὶ ἐληΐζετο καὶ βασιλείαν ἑκατέραν ἐπακούουσαν ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἔσχε. δασμοὶ γὰρ αὐτῷ πρὸς τῶν βασιλέων ἐπέμποντο ἀνὰ πᾶν ἔτος. τότε τῷ Ἀτίλλᾳ πόλιν Ἀκυλῆϊαν πολιορκοῦντι μεγάλην τε καὶ ἀτεχνῶς πολυάνθρωπον, παραλίαν μὲν, ἐκτὸς δὲ κόλπου τοῦ Ἰονίου οἶσαν, τοιοῦνδε φασὶν εὐτύχημα ξυνενεχθῆναι. λέγουσι γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὴ οὔτε βία οὔτε τῷ ἄλλῳ τρόπῳ οἶός τε ἦν τὸ χωρίον ἐλεῖν, πρὸς τὴν προσεδρείαν ἀπειπεῖν, ἤδη ἐπὶ μακρότατον γεγενημένην, καὶ ἅπαν κελεῦσαι τὸ στράτευμα τὰ ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἐν παρασκευῇ αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσασθαι, ὅπως δὴ τῇ ὕστεραία ἐνθένδε ἅπαντες ἔξανιστῶνται ἅμα ἠλίῳ ἀνίσχοντι. ἡμέρα δὲ τῇ ἐπιγενομένη ἄμφι ἠλίον ἀνατολὰς λύσαντας μὲν τὴν προσεδρείαν τοὺς βαρβάρους τῆς ἀφόδου ἔχουσιν ἤδη, ἕνα δὲ πελαργὸν ἐπὶ πύργου τινὸς τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου κυλιάν τε ἔχοντα καὶ νεοτούτους τρέφοντα ἐνθένδε ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ξὺν τοῖς τέκνοις ἔξανασιτῆναι. καὶ τὸν μὲν πατέρα πελαργὸν ἵπτασθαι, τοὺς δὲ πελαργιδεῖς, ἅτε οὐπω ἐκπειρησίμους παντάπασιν ὄντας, τὰ μὲν αὐτῷ μετέχειν τῆς πτήσεως, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ νότου τοῦ πατρὸς φέρεσθαι, οὕτω τε ἀποπτάντας τῆς πόλεως ἑκαστῷ γενέσθαι. ὃ δὲ Ἀτίλλαν κατιδόντα (ἦν γὰρ δεινότατος ξυνιδεῖν τε καὶ ξυμβαλεῖν ἅπαντα) κελεῦσαι τὸν στρατὸν αὔθις ἐν χώρῳ τῷ αὐτῷ μένειν, ἐπειπόντα οὐκ ἂν ποτε εἰκῆ ἐνθένδε ἀποπτάντα ξὺν τοῖς

3. φόρον] φόρον L. 5. Ἀκυλῆϊαν] ἀκυλῆϊας AL. 6. Ἰονίου L. Ἰωνίου P. 11. μάλα A. μάλιστα P. 14. ἀφόδου L. ἐφόδου P. Conf. p. 179 d.

Et vero post obitum Aëtii, neminem sibi parem adversarium offendens Attilas, omnem facile Europam depopulatus est, atque Imperium utrumque habuit vectigale, tributum annuum Augustis ipsi pendentibus. Qua tempestate, cum trans sinum Ionium Aquileiam urbem maritimam, magnitudine et civium frequentia insignem circum sederet, casum hunc felicem dicitur habuisse. Iamdiu coepta obsidione, postquam urbem nec vi nec alia quapiam ratione capere potuit, despondens animum, copiis omnibus edixit, quae ad profectionem opus essent haberent in expedito, ut postridie primo sole moverent. Postero die, sub solis ortum, soluta obsidione Barbari discedebant, cum ecce ciconia, quae in quadam turri murorum urbis nidulata pullos alebat, inde subito cum prole exit. Volabat pater: pulli nondum plane ad volatum habiles, partim eum una tentabant, partim vehebantur parentis dorso: ita demum ab urbe longissime avolarunt. Id ubi Attilas animadvertit, rerum omnium coniectior egregius, subsistere exercitum iubet, haec addens, non illud temere factum, neque

νεοττοῖς τὸν ὄρνιν οἴχεσθαι, εἰ μὴ τι ξμαντεύετο γλαῦρον οὐκ εἰς V 352
μακρὰν τῷ χωρίῳ ξυμβήσεσθαι. οἷτω μὲν τὸ τῶν βαρβάρων
στρατόπεδον αἰθῆς ἐς τὴν πολιορκίαν καταστῆναι φασί, τοῦ δὲ
περιβόλου μοῖρὰν τινα οὐ πολλῶ ἕστερον κειμένην, ἢ τὴν τοῦ ὄρ-
5 νιδος τοῦτου καλιὰν εἶχεν, ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας ἔξαπιναιῶς κα-
ταπεσεῖν καὶ τοῖς πολεμίοις ταύτῃ ἔσιτητὰ ἐς τὴν πόλιν γενέσθαι,
οἷτω τε τὴν Ἀκυληίαν κατὰ κράτος ἀλῶναι. C

Ἐστερον δὲ καὶ βασιλέα οὐδενὶ πόνη ἔκτεινε Μάξιμος καὶ
τὴν τυραννίδα ἔσχε, τῇ τε Εὐδοξίᾳ ξυγγέγονε βία. γυνὴ γὰρ,
10 ἢπερ αὐτῷ ξυνώκει, τετελευτήκει οὐ πολλῶ πρότερον, καὶ ποτε
αὐτῇ ἐν τῇ κοίτῃ προσέφερε λόγον ὡς τοῦ αὐτῆς ἴρωτος ἐνεκα
πάντα εἴη διαπεπραγμένος ἂ εἴργαστο. τὴν τε Εὐδοξίαν ἀχθομέ-
νην Μαξίμῳ καὶ πρότερον τίσασθαι τε αὐτὸν τῆς ἐς Οὐαλεντι-
νιανὸν ἀδικίας ἐπιθνημοῖσαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐς αὐτὸν οἰδαίνειν ὁ
15 λόγος ἐποίησεν, ἐς τε τὴν ἐπιβουλήν ἐνήκεν, ἐπεὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς
ἐνεκα ξυμβῆναι τὴν συμφορὰν Μαξίμου λέγοντος ἤκουσε. καὶ
ἐπειδὴ τάχιστα ἡμέρα ἐγένετο, πέμπει ἐς Καρχηδόνα, δεομένη
Γιζερῖχου, τιμωρεῖν Οὐαλεντινιανῶ ὑπ' ἀνδρὸς ἀνοσίῳ διαφθα- D
ρέντι, αὐτοῦ τε ἀναξίως καὶ τῆς βασιλείας, καὶ αὐτὴν ῥύεσθαι
20 πάσχουσαν πρὸς τοῦ τυράννου ἀνόσια. ἐπέσκηπτε δὲ ὡς φίλῳ τε
καὶ ξυμμάχῳ ὄντι Γιζερῖχῳ. καὶ τηλικούτου δὲ πάθους ἐς οἶκον
τὸν βασιλέως ξυμβάντος τὸ μὴ οὐχὶ τιμωρῶ γενέσθαι οὐχ ὄσιόν
ἔστιν. ἐκ Βυζαντίου γὰρ τιμωρίαν οὐδεμίαν ᾤετο ἔσεσθαι, Θεο-

13. Οὐαλ—] Βαλ— P. 18. Οὐαλ—] Βαλ— P. βουαλ— L.

inde volucrum avolasse cum pullis, nisi quid sinistri urbi imminens prae-
sagiret. Itaque Barbaricum exercitum se ad obsidium retulisse; ac paulo
post muri partem, ubi avis nidificaverat, improviso collapsam, aditum et
viam hosti in urbem dedisse; demum Aquileiam vi captam fuisse tradunt.

Deinde Maximus nullo negotio Imperatorem occidit: invasit tyran-
nidem, et uxore non ita pridem mortua, rem cum Eudoxia per vim ha-
buit: cui aliquando in toro dixit, nihil se, nisi ipsius amore impulsum,
fecisse. His dictis, Eudoxiae, quae iam ante satis erat offensa Maximo,
et ab ipso patratum in Valentinianum scelus ulcisci percupiebat, acrius in
eum bilis intumuit, et ad consilium perdendi hominis tum maxime inarsit
animus, cum sui causa allatum marito interitum ex ore Maximi didicist.
Ut illuxit, statim mittit Carthaginem, rogatque Gizericum, ne Valentinia-
num, contra suam et Imperii dignitatem ab homine impio perentum, ia-
cere inultum sinat, ipsamque infandis modis a tyranno habitam vindicet:
neque omittit amicitiae et societatis nomine urgere, religionem incutiens,
si commissum in Augusti domum tale fecinus punire nolit. Nec vero ul-

δοσίου μὲν ἤδη ἕξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Μαρκιανοῦ δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος.

P 189

ε'. Γιζέριχος δὲ δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτῷ χρήματα ἔσεσθαι ὑπετόπασε, στόλω πολλῶ ἕς Ἰταλίαν κατέπλευσε. ἀναβὰς δὲ ἕς Ῥώμην, ἐπεὶ οὐδεὶς οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε, τῶν βασι-
λειῶν ἐκράτησε. Μάξιμον μὲν οὖν φεύγοντα Ῥωμαῖοι λίθοις βαλόντες διέφθειραν, καὶ τὴν τε κεφαλὴν τῶν τε ἄλλων μελῶν ἕκαστον ἀποτεμύμενοι διείλοντο σφίσι. Γιζέριχος δὲ τὴν τε Εὐ-
δοξίαν ἅμα Εὐδοκίᾳ τε καὶ Πλακιδίᾳ, ταῖς αὐτῆς τε καὶ Οὐαλεν-

B τινιανοῦ παισίν, αἰχμῶντον εἶλε, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ 10
τῶν ἄλλων βασιλείως κτημάτων πολὺ τι χρῆμα ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν-
θήμενος ἕς Καρχηδόνα ἔπλει, οὔτε χαλκοῦ οὔτε ἄλλον ὄτουοῦν
ἐν τοῖς βασιλείοις φεισάμενος. ἐσύλησε δὲ καὶ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ
Καπιτωλίου νεῶν καὶ τοῦ τέγους τὴν ἡμίσειαν ἀφείλετο μοῖραν.
τοῦτο δὲ τὸ τέγος χαλκοῦ μὲν τοῦ ἀρίστου ἐτύγγανεν ὄν, χρυσοῦ 15
δὲ αὐτῷ ὑπερχυθέντος ἀδροῦ ὡς μάλιστα μεγαλοπρεπὲς τε καὶ
θαύματος πολλοῦ ἄξιον διεφαίνεται. τῶν δὲ μετὰ Γιζερίχου νεῶν
μίαν μὲν, ἣ τὰς εἰκόνας ἔφερε, φασὶν ἀπολέσθαι, πύσαις δὲ
H 98 ταῖς ἄλλαις οἱ Βανδῆλοι ἕς τὸν Καρχηδόνας λιμένα καταῆσαν.

C Εὐδοκίαν μὲν οὖν Γιζέριχος Ὀνωρίχῳ τῷ τῶν παιδῶν πρεσβυτέρῳ 20
ξυνώκισε, τὴν δὲ δὴ ἑτέραν (ἀνδρὶ γὰρ ξυνώκει Ὀλωβρίῳ, τῶν
ἐν βουλή τῇ Ῥωμαίων εὐδοκιμωτάτῳ) ἅμα τῇ μητρὶ Εὐδοξίᾳ,
ἕξαιτησαμένου βασιλείως, ἕς Βυζάντιον ἔπεμψεν. ἤδη δὲ τὸ τῶν

9. Οὐαλ —] Βαλ — P. 15. ἀρίστου] ἀριστιεροῦ L. ἀρίστου Lm.
21. ξυνώκισε] ξυνώκησε HL.

torem quenquam expectabat illa Byzantio, ubi iam decesserat Theodosius, et Imperii gubernacula Marcianus susceperat.

5. Gizericus non officio, sed spe divite inductus, cum classe ingenti Italiam petit, ac Romam ingressus, obstante nemine regiam occupat. Romani fugientem Maximum lapidum ictibus conficiunt, abscissumque illius caput et dissecta membra inter se partiuntur. Eudoxia cum Eudocia ac Placidia, quas Valentinianus ex ipsa procreaverat, captiva in Gizerici potestatem venit: qui magna auri argenticque vi et Imperatoria supellectili in naves imposita, Carthaginem vela fecit; cum in aula nec alienis, nec re demum ulla manum abstinisset. Iovis quoque Capitolini templum diripuit, ac mediam partem abstulit tecti: quod ex aere optimo ductum erat, multoque auro illito magnificentissimum et singulari dignum admiratione videbatur. E navibus Gizerici unam, qua simulacra vehebantur, periisse ferunt: reliquis Vandali in portum Carthaginis delati sunt. Eudociam Gizericus matrimonio iunxit cum Honorico filiorum maiori natu: alteram Valentiniani filiam Olybrio Senatorum Romae spectatissimo nuptam, Byzantium cum matre Eudoxia Imperatoris postu-

ἑβίων κράτος ἐς Λέοντα περιεστήκει, Ἄσπαρος ἐς τοῦτο αὐτὸν καταστησάμενον, ἐπειδὴ Μαρκιανὸς ἐξ ἀνθρώπων ἀπήλλακτο.

Ἔσπερον δὲ Γιζέριχος ἐπενόει τοιαύδε. τῶν ἐν Λιβύῃ πό-

λειων, πλὴν Καρχηδόνος, τὰ τεῖχη καθείλεν, ὡς ἂν μήτε αὐτοὶ D
 5 Λίβρες τὰ Ῥωμαίων ἐλόμενοι ἔκ τε ἐχτροῦ ὀρμᾶσθαι καὶ νεωτε-
 ρίζειν ἱκανοὶ εἶεν μήτε τοῖς ἐκ βασιλείως στελλομένοις ἐν ἐλπίδι
 ἔσται ὡς καὶ πόλιν καταλήφονται καὶ φρουρὰν ἐν αὐτῇ ποιησίμε-
 νοὶ πράγματα Βανδύλοις παρέξονται. τότε μὲν οὖν εὖ τε ἔδοξε
 βουλευέσθαι καὶ τὴν ἐνημερίαν Βανδύλοις ὡς ἀσφαλίστατα δια- V 353
 10 σώσασθαι, χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέρω, ὅτε δὴ ἀτείχιστοι οὖσαι ῥῆόν
 τε καὶ ἀπονώτερον πρὸς Βελισαρίου αἱ πόλεις αἴται ἠλίσκοντο,
 πολὺν τε γέλωτα ἤδη Γιζέριχος ὤφλε καὶ ἡ τέως δοκοῦσά οἱ εἰ-
 βουλία ἐς ἄνοιαν αὐτῷ ἀπεκρίθη. ταῖς γὰρ δὴ τύχαις αἰετὰς
 δόξας ἐπὶ τοῖς πρότερον βεβουλευμένοις ξυμμεταβάλλεσθαι φι-
 15 λοῦσιν ἄνθρωποι. τῶν δὲ Λιβύων εἴ τι μὲν δόκιμον ἐτίγγανεν
 ὄν καὶ πλούτῳ ἀκμάζον, αὐτοῖς ἀγροῖς τε καὶ πᾶσι χρήμασιν ἐν P 190
 ἀνδραπόδων μοίρῃ παρέδωκε τοῖς παισὶν Ὀνωρίχῳ τε καὶ Γέν-
 ζωνι. Θεόδωρος γὰρ ὁ νεώτατος ἐτελεύτα ἤδη, ἕπαις τὸ παρά-
 παν ἄρρενός τε καὶ θήλεος γόνου. Λίβνας δὲ τοὺς ἄλλους ἀφεί-
 20 λετο μὲν τοὺς ἀγροῖς, οἳ πλεῖστοί τε ἦσαν καὶ ἄριστοι, ἐς δὲ
 τὸ τῶν Βανδύλων διένειμεν ἔθνος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κληροὶ Βανδί-
 λων οἱ ἀγροὶ οὗτοι ἐς τόδε καλοῦνται τοῦ χρόνου. τοῖς δὲ δὴ

2. Μαρκιανὸς] μαρκιανιανὸς H. 5. ἐχτροῦ AL. ἰσχροῦ P.
 8. παρέξονται] Vulgo παρέξωνται. 13. ἀπεκρίθη] ἀπεκρίσθη H.
 19. θήλεος AL. θήλεως P. 22. ἀγροὶ] ἐκεῖ L. οἶκοι Lm.

lata misit. Tunc penes Leonem erat Imperium Orientis, factione Asparis ipsi traditum, post obitum Marciani.

Dehinc placuit Gizerico urbium Africae, praeterquam Carthaginis, muros diruere, ut nec Afri studiosi Romanae partis e munito loco erumpere, novaque moliri possent, nec iis, quos Imperator mitteret, reliqua spes ulla esset obtinendae urbis cuiusquam, et imposito praesidio Vandalos infestandi. Sapienter tum ille quidem decernere, ac secundam fortunam optime Vandalis asserere visus est: ac postea cum Belisarius nuda moenibus oppida facilius atque expeditius caperet, multum sane tum risum debuit Gizericus, et prudens visum olim consilium, amens tandem habitum est; sic ferente hominum more, ut conceptae de consiliis quondam initis opiniones pariter cum eventis mutantur. Si qui inter Afros nobilitate et opibus florebant, eos ipsorumque latifundia ac rem omnem familiarem cum onere servitutis addixit filiis suis Honorico atque Genzoni: quorum frater natus minimus Theodorus iam ante obierat, nulla nec virili nec sequioris sexus relicta prole. Agros caeteris ademittit Afris, plurimos sane et optimos, ac Vandalis divisit; unde *Vandalorum sortea*

πάλαι κεκτημένοις τὰ χωρία ταῦτα πένεσθαι τε ὡς μάλιστα καὶ ἔλευθέρους εἶναι ξυνέβαιεν· ἦν δὲ αὐτοῖς ἐν ἔξουσίᾳ καὶ ὄπη βούλοιντο ἀπαλλάσσεσθαι. καὶ τὰ μὲν χωρία ξύμπαντα, ὅσα
 B τοῖς τε παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις Βανδίλοις Γιζέριχος παραδεδώκει, οὐδεμιᾶς φόρου ἀπαγωγῆς ὑποτελῆ ἐκέλευσεν εἶναι. τῆς δὲ γῆς 5 ὅση οἱ οὐκ ἀγαθὴ ἔδοξεν εἶναι, ἀφῆκε τοῖς πρότερον ἔχουσι, τοσαῦτα ἐνθένδε τῷ δημοσίῳ φέρεσθαι τάξας ὥστε οὐδ' ὀτιοῦν περιῆν τοῖς τὰ χωρία τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχουσι. ἔφενγον δὲ πολλοὶ καὶ ἐκτείνοντο. αἰτίαι γὰρ αὐτοῖς πολλαί τε καὶ χαλεπαὶ προσεφέροντο. πασῶν δὲ μία μεγίστη δὴ ἔδοκει εἶναι ὅτι χρή- 10 ματὰ τις οἰκεῖα ἔχων ἀπέκρυπτεν. οὕτω τοὺς Αἰβυυς πᾶσα ἰδέα συμφορᾶς περιέστη.

Τοὺς δὲ Βανδίλους τε καὶ Ἀλανοὺς ἐς λόχους καταστησά-
 μενος, λοχαγοὺς αὐτοῖς ἐπέστησεν οὐχ ἧσσον ἢ ὀγδοήκοντα,
 C οὔσπερ χιλιάρχους ἐκάλεσε, δόκησιν παρέχων ὀκτώ οἱ μυριάδας 15 συνίεναι τὸν τῶν στρατενομένων λεῶν. καίτοι οὐ μᾶλλον ἢ ἐς μυριάδας πέντε τὸ τῶν Βανδίων τε καὶ Ἀλανῶν πλῆθος ἐν γε τῷ πρὶν χρόνῳ ἐλέγετο εἶναι. ἔπειτα μέντοι τῇ τε κατὰ σφᾶς παιδοποιῖα καὶ ἄλλους βαρβάρους ἐταιρισάμενοι ἐς μεγάλην τινὰ πολυανθρωπίαν ἐχώρησαν. τὰ δὲ τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν ἄλλων 20 βαρβάρων ὀνόματα, πλὴν Μαυρουσίων, ἐς τὸ τῶν Βανδίων ἅπαντα ἀπεκρίθη. τότε δὲ Γιζέριχος Μαυρουσίους προσποιη- σάμενος, ἐπειδὴ Οὐαλεντινιανὸς ἐτελεύτησεν, ἀνὰ πᾶν ἔτος ἦρι

4. Βανδίλοις — πᾶσαν τὴν (p. 191 d.) om. HL: habent AVP et ver-
 tit RV. 15. ὀκτώ] εἰς ὀκτώ Pm. 23. Οὐαλ —] Βαλ — PV.

etiamnum vocantur. Redactis ad summam inopiam veteribus praediorum dominis, retenta libertate, integrum erat quo luberet concedere. Quos-
 cunque Gizericus fundos filiis suis ac Vandalis assignaverat, immunes
 omnino omnes iussit esse: quidquid soli non adeo frugibus commodum
 iudicavit, id pristinis possessoribus reliquit, tantis vectigalibus obrutum,
 ut sua quamvis praedia obtinerent, inde tamen ad eos nihil rediret.
 Complures exilio, non pauci morte mulctabantur, multis gravibusque cri-
 minibus accersiti: quorum maximum ducebatur, si quis suas pecunias
 abdidisset. Sic Afros omnia calamitatum genera circumvenerant.

Contributis in cohortes Vandalis et Alanis duces Gizericus non mi-
 nus LXXX. praefecit, quos chiliarchos seu mille virum tribunos ideo no-
 minavit, ut habere sub signis LXXX. bellatorum millia crederetur. Ac
 superiori quidem tempore Vandalī atque Alanī non excedere dicebantur
 L. millia: deinde tamen qua liberorum procreatione, qua societatis coi-
 tione cum aliis Barbaris, eorum numerus maxime crevit. Porro in unum
 Vandalorum nomen Alanī caeterique Barbari sua vocabula confuderunt,
 exceptis Mauris, quorum adeptus obsequia Gizericus a morte Valenti-

ἀρχομένῳ ἔς τε Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν ἐσβολὰς ἐποιεῖτο καὶ τῶν πόλεων τὰς μὲν ἀνδραποδίσας, τὰς δὲ καθελὼν ἔς ἕδαφος, ληισάμενός τε ἅπαντα, ἐπεὶ ἀνθρώπων τε ἢ χώρα καὶ χρημάτων D ἕρκυς ἐγγόνει, ἔς τὸ τοῦ ἐφ' οὗ βασιλέως ἐσέβαλλε κράτος. Ἰλλυριοὺς οὖν ἐλήϊζεντο καὶ τῆς τε Πελοποννήσου τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος τὰ πλεῖστα καὶ ὅσαι αὐτῇ νῆσοι ἐπίκεινται. αὐτῶν δὲ ἔς τε Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν ἀπέβαινον, ἧγέ τε καὶ ἔφερον ἐκ περιτροπῆς ἅπαντα, καὶ ποτε αὐτὸν ἔς τὴν ναῦν ἐσβάντα ἐν τῷ Καρχηδόνος λιμένι, ἀνατεινομένων ἤδη τῶν ἰστιῶν, φασὶν ἑρέσθαι 10 τὸν κυβερνήτην ἐπὶ τίνας ποτὲ ἀνθρώπων ἵνα κελεύοι. καὶ τὸν ἔποικον φάναι, δηλονότι ἐφ' οὗς ὁ θεὸς ὄργισται. οὕτως ἔξ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐφ' οὗς ἂν τύχοι ἐσέβαλλεν.

ζ'. Τῶνδε ἕνεκα τίσασθαι Βανδίλους βασιλεὺς Λέων βου- P 191
λόμενος ξενήγειρεν ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα. τοῦδε τοῦ στρατεύ- V 354
ματος λέγουσι τὸ πλῆθος ἔς δέκα μάλιστα μυριάδας γενέσθαι. στόλον δὲ νεῶν ἔξ ἀπάσης τῆς πρὸς ἕω θαλάσσης ἀθροίσας πολλὴν ἐπεδείξατο μεγαλοφροσύνην ἔς τε στρατιώτας καὶ ναύτας, δεδιὼς μὴ τί οἱ ἐκ μικρολογίας ἐμποδῶν γένηται προθυμουμένῳ ἔς τοὺς βαρβάρους ἐπιτελέσει τὴν κόλασιν. φασὶ γοῦν αὐτῷ τριακόσια καὶ χίλια κεντηνάρια ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ δεδαπανῆσθαι. ἀλλ' B ἐπεὶ οὐκ ἔδει Βανδίλους τῷ στόλῳ τούτῳ ὑπολωλέναι, αὐτοκρά-

4. ἐσέβαλλε] ἐσέβαλε V. *ibid.* Ἰλλυριοὺς] Ἰλλυρίους PV. 5. Πελοποννήσου] πελοποννήσου PV. 7. περιτροπῆς] περιτρόπου A. 9. ἑρέσθαι] ἔρεσθαι PV. αἴρεσθαι A. 11. ὄργισται] ὄρισται A. 12. ἐσέβαλλεν] ἐσέβαλεν V. 13. ἕνεκα] εἵνεκα V. *ibid.* Λέων] λέγων AV. 16. στόλον] στόλην A.

niani, in Siciliam atque Italiam quotannis vere novo se invehebat. Ibi urbibus partim missis in servitutum, partim solo aequatis, cum et omnia rapuisset, ac regiones non modo pecuniis exhausisset, verum etiam incolis, in ditionem Imperatoris Orientis irrupit. Illyricum, Peloponesi item et Graeciae partem maximam, necnon adiacentes insulas populatus, in Siciliam denuo atque Italiam excensu facto, omnes in orbem oras incursans, agebat omnia ferebatque. Aliquando in portu Carthaginis cum navem conscendisset, ac vela iam panderentur, quaerenti gubernatori, quam ad gentem iuberet cursum intendere, respondisse memorant, *Ad eam cui Deus iratus est.* Ita nulla ex causa in quoscumque sors ferret invadebat.

6. Horum poenas facinorum a Vandalis recipere cum vellet Imperator Leo, exercitum in eos conscripsit, ad centum, ut tradunt, virorum millia; collectaque ex omnibus Orientis maribus classe, militibus ac nautis munificentiam singularem exhibuit, veritus ne quid obicis sibi castigare Barbaros peroptanti e parsimoniae sordibus nasceretur. Centenaria mccc. sive auri pondo cxxx. millia impendisse fertur; sed sine ullo operae pretio. Nimirum quia Deo fixum erat classe ista Vandalos non

τορα τοῦ πολέμου ποιῆται Βασιλίσκον, Βηρίνης τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ὄντα καὶ τῆς βασιλείας ἐκτόπως ἐρώντα, ἦν οἱ ἤλπισεν ἀμαχητὶ ἔσεσθαι, τὴν Ἄσπαρος προσποιησάμενος φιλίαν. αὐτὸς γὰρ Ἄσπαρ τῆς Ἀρείου δόξης μεταποιούμενος, ταύτην τε οὐκ ἐννοῶν μετατίθεσθαι, παρελθεῖν μὲν εἰς τὴν βασιλείαν οὐχ οἶός τ' ἦν, καταστήσασθαι δὲ ἐς αὐτὴν ἕτερον εὐπειτῶς ἴσχυσεν, ἥδη τε Λέωντι τῷ βασιλεῖ ὡς ἐπιβουλεύσει προσκεκρονηκῶτι ἐπίδοξος ἦν. λέγουσιν οὖν Ἄσπαρα τότε δεισάντα μὴ Βανδύλων ἡσσωμένον

C ὁ Λέων ὡς ἀσφαλέστατα τὴν βασιλείαν κρατύνηται, πολλὰ Βασιλίσκῳ ἐπισκῆψαντα παρακαταθέσθαι οἱ Βανδύλους τε καὶ Γιζέριχον. 10

Λέων δὲ ἥδη πρότερον Ἀνθέμιον, ἄνδρα ἐκ γερουσίας, πλούτῳ τε καὶ γένει μέγαν, βασιλέα τῆς ἐσπερίας καταστησάμενος ἔπεισεν, ὅπως οἱ τὰ ἐς τὸν Βανδυλικὸν συλλήψηται πόλεμον. καίτοι Γιζέριχος ἔχρηξε καὶ πολλὰ ἐλιπύρει Ὀλυβρίῳ παραδοθῆναι τὴν βασιλείαν Πλακιδίῳ τῇ Οὐαλεντινιανοῦ παιδί ξυνοί- 15 κοῦντι καὶ διὰ τὸ κῆδος ἐνοικίως αὐτῷ ἔχοντι, ἐπειδὴ τε τούτου

D ἠτύχησεν, ἔτι μᾶλλον ὠργίζετο καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείωσ γῆν ἐληίζετο. ἦν δὲ τις ἐν Δαλματία Μαρκελλιανὸς τῶν Ἀετίῳ γνωρίμων, ἀνὴρ δόκιμος, ὅς ἐπειδὴ Ἀέτιος ἐτελεύτησε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, βασιλεῖ εἶκειν οὐκέτι ἠξίου, ἀλλὰ νεωτερίσας τε καὶ 20 τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀποστήσας οὕτως εἶχε τὸ Δαλματίας κρά-

1. Βηρίνης] Βερίνης P. Recte p. 193 c. 2. ἐκτόπως] ἐκ τόπου A. 4. Ἄσπαρ τῆς] ἄσπαρι τοῦ A. 5. εἰς τὴν] τὴν om. V. 8. ἡσσωμένων A. ἡσσομένων V. ἡσσημένων P. 10. παρακαταθέσθαι] παρακαθέσθαι A. 14. ἔχρηξε A. ἔχρησε P. 15. Οὐαλ —] Βαλ — P. 21. οὕτως] οὗτος HL. οὕτως Hm.

excindere, factum est ut Leo bellum dederit Basilisco, uxoris suae Verinae fratri, incredibiliter affectanti Imperium, quo se potiturum sine pugna sperabat, fretus Asparis amicitia. Nam Aspari Arianæ sectae addicto, neque ab ea discedere cogitanti, praeclusus quidem erat ad Imperium aditus; at idem alium evehere eo facile poterat: iamque in Leonem Aug. a quo fuerat offensus, dirum aliquid coquere videbatur. Ergo Asparem perhibent tunc temporis, veritum ne clades Vandalica Leoni imperium firmissime stabiliret, Basilisco Vandalos ac Gizericum enixius commendavisse.

Anthemium senatorem, divitiis et splendore generis inclytum, ut arma adversus Vandalos coniuncte moveret, iam Leo praemiserat in Occidentem, cuius etiam Imperatorem ipsum creaverat, praeterito Olybrio, cui Gizericus, utpote Placidiae Valentiniani filiae marito, et propter affinitatem amico, Imperium petiverat maximopere. Repulsa irritatus, ditionem omnem Imperatoris vastavit. Erat in Dalmatia Marcellianus, vir nobilis, et olim familiaris Aëtio; quo, uti supra narravimus, interfecto, obsequium abnuerat Imperatori, quin etiam novatis rebus, et provincialibus ad defectionem pertractis Dalmatiae dominatum

τος, οὐδενός οἱ ἐς χεῖρας ἵναί τοι μῆσαντος. τοῦτον δὴ τὸν
 Μαρκελλιανὸν τότε Λέων βασιλεὺς εὐ μάλα τιθασεύων προσε-
 ποιήσατο, καὶ ἐς Σαρδῶ τὴν νῆσον ἐκέλευεν ἵναί, Βανδύλων P 192
 κατήκοον οὔσαν. ὁ δὲ αὐτὴν Βανδύλους ἐξελάσας οὐ χαλεπῶς
 5 ἔσχεν. Ἡράκλειος δὲ σταλαῖς ἐκ Βυζαντίου εἰς Τρίπολιν τὴν ἐν
 Λιβύῃ, νικήσας τε μάχῃ τοὺς ταύτη Βανδύλους, τὰς τε πόλεις
 ἠμαθίως εἶλε καὶ τὰς ναῦς ἐνταῦθα ἀπολιπὼν πεζῇ τὸ στράτευμα
 ἐς Καρχηδόνα ἦγε. τὰ μὲν οὖν τοῦ πολέμου προοίμια τῆδε
 ἐφέρετο.

10 Βασιλίσκος δὲ τῷ παντὶ στόλῳ ἐς πόλισμα κατέπλευσε,
 Καρχηδόνας διέχον οὐχ ἦσσαν ἢ ὀγδοήκοντά τε καὶ διακοσίοις
 σταδίοις (Ἐρμού δὲ νεῶς ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἐτύγχανεν ὢν,
 ἀφ' οὗ δὴ καὶ Μερκούριον ὁ τόπος ἐκλήθη· οὕτω γὰρ τὸν Ἐρμῆν
 καλοῦσι Ῥωμαῖοι), καὶ εἰ μὴ ἐθελοκακήσας ἐμέλλησεν, ἀλλ' εὐ- B
 5 θὺ ἐπεχείρησε Καρχηδόνας ἵναί, αὐτὴν τε ἂν αὐτοβοεὶ εἶλε καὶ
 Βανδύλους ἐς οὐδεμίαν ἀλλήν τραπομένους κατεδουλώσατο. οὕτω
 Γιζέριχος Λέοντα ὡς ἄμαχον βασιλέα κατωρρώδησεν, ἐπεὶ οἱ
 Σαρδῶ τε καὶ Τρίπολις ἀλοῦσαι ἠγγέλλοντο καὶ τὸν Βασιλίσκου
 στόλον ἐώρα οἶος οὐδεὶς πω ἐλέγετο Ῥωμαίοις πρότερον γεγενῆ-
 0 σθαι. νῦν δὲ τοῦτο ἐκώλυσεν ἢ τοῦ στρατηγοῦ μέλλησις, εἴτε
 κακότητι εἴτε προδοσίᾳ προσγενομένη. Γιζέριχος δὲ τῆς Βασι-
 λίσκου ὀλιγωρίας ἀπολαύων ἐπολεῖ τάδε. ὀπίστας ἄπαντας ὡς V 355

2. τιθασεύων] τιθασσεύων P. 3. ἐκέλευεν AHL. ἐκέλευσεν P.
 4. Βανδύλους] βανδύλους L. 10. παντὶ] Vulgo παντὶ τε.

invaserat, nemine se offerente, qui conferre manum auderet. Marcellianum hunc Leo blanditiis conciliatum perpulit, ut Sardiniam, tum subditam Vandalis, aggredereetur. Is haud aegre exactis Vandalis, insula potitus est. Tum quoque missus Byzantio Heraclius, ad Tripolin Africae fuisis acie Vandalis, urbes facile cepit, atque ibi relictis navibus, copias terrestri itinere Carthaginem versus duxit. Ita se habebant belli praeludia.

Basiliscus vero universam classem ad oppidulum appulit, stadiis non minus 280. Carthagine dissitum; cui ex vetusto fano Mercurii (sic Romani appellant) datum est Mercurii nomen. Ac si tempus non duxisset, composito cessans, sed recta Carthaginem perrexisset, ipsam primo cepisset aditu, et Vandalos subegisset, quorum animi ad vim minime spectabant: adeo Gizericum Leo terruerat, visu illi Imperator invictus, ex quo nuntius de Sardinia ac Tripoli receptis venerat, et apparuerat eam esse Basilisci classem, cui parem nullam habuisse unquam Romani dicerentur. At successum impediit ducis cunctatio, quam vel ignavia, vel proditio peperit. Gizericus opportunitate, quam oscitatio Basilisci praebebat, apposite utens, hoc egit. Cum subditos, quoad eius facere poterat, omnes armasset, illis maiores naves implevit: vacuas ac celeres

ἄριστα εἶχε τοὺς ὑπηκόους ἐπλήρου τὰς ναῦς, ἄλλας τε κενὰς
 C ἀνδρῶν καὶ ὡς τάχιστα πλεούσας ἐν παρασκευῇ εἶχε. πέμψας
 δὲ πρέσβεις ὡς Βασιλίσκον ἐδεῖτο τὸν πόλεμον ἐς πέντε ἡμερῶν
 ἐπερβαλέσθαι χρόνον, ὅπως μετὰξὺ βουλευσάμενος ἐκεῖνα ποιοίη
 ἃ δὴ μάλιστα βασιλεῖ βουλομένῳ εἶη. λέγουσι δὲ αὐτὸν καὶ χρυ- 5
 αίου πολὺ τι χρῆμα κρύφα τῆς Βασιλίσκου στρατιᾶς πέμψαντα
 ταύτην δὴ τὴν ἐκεχειρίαν ὠνήσασθαι. ἔπρασε δὲ ταῦτα οἰόμε-
 νος, ὅπερ ἐγένετο, πνεῦμα ἐπίφορον ἐν τούτῳ οἱ τῷ χρόνῳ γε-
 H 99 νήσεσθαι. Βασιλίσκος δὲ ἢ Ἄσπαρι καθάπερ ὑπέστη χαριζόμε-
 νος ἢ τὸν καιρὸν χρημάτων ἀποδιδόμενος, ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ 10
 ἐνομίσθη, ἐποίει τε τὰ αἰτούμενα καὶ ἡσύχουζεν ἐν τῷ στρατοπέ-
 D δῳ, τὴν εὐκαιρίαν προσδεχόμενος τῶν πολεμίων. οἱ δὲ Βανδί-
 λοι, ἐπειδὴ σφίσι τάχιστα τὸ πνεῦμα ἐγεγόνει, ὃ δὴ τέως κατα-
 δοκοῦντες ἐκάθηντο, ἀράμενοι τε τὰ ἰστία καὶ τὰ πλοῖα ἀφέλκον-
 τες ὅσα αὐτοῖς ἀνδρῶν κενὰ, ὥσπερ μοι πρότερον εἴρηται, 15
 παρεσκέυαστο, ἔπλεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ ἀγγοῦ ἐγένον-
 το, πῦρ ἐν τοῖς πλοίοις ἐνθήμενοι, ἃ δὴ αὐτοὶ ἐφέλκοντες ἦγον,
 κεκολπωμένων αὐτοῖς τῶν ἰστίων, ἀφῆκαν ἐπὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων
 στρατόπεδον. ἄτε δὲ πλήθους ὄντος ἐνταῦθα νηῶν, ὅπη τὰ
 πλοῖα ταῦτα προσπίπτοιεν, ἔκαιόν τε ῥαδίως καὶ αὐτὰ οἷς ἂν 20
 P 193 ξυμμίξαιεν ἑτοίμως ξυνδιεφθέρετο. οὕτω δὲ τοῦ πυρὸς ἐπιμερο-

1. ἄλλας] ἴσ. ἄλλως Hm: frustra. 10. ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ ἐνο-
 μίσθη] Themistius p. 59, 13. ὅσοι δὲ ὑπ' ἀσθενείας ἢ τῆς πρὸς
 τὸ τελεῖν εὐλαβείας ἢ καὶ βέλτιον αὐτοῖς ἐνομίσθη μένειν, οὗτοι —.

ubi Iacobsius ἢ ὅτι καὶ requirebat. 11. ἐποίει τε] ἐποίησέ L.
 20. αὐτὰ] αὐτοὶ HL. αὐτοῖς Grotius.

cymbas praesto iussit esse: tum per caduceatores Basiliscum rogavit, ut
 praelium in diem ab illo quintum reiiceret: hoc interim spatio re delibe-
 rata, se confecturum promisit, quae maxime e sententia forent Impera-
 toris. Fertur etiam grandem auri summam misisse, insciente exercitu
 Basilisci, itaque has inducias emisse. Quae quidem praestitit, ea spe
 ductus, fore ut, quod et contigit, secundus ventus hoc temporis inter-
 vallo oriretur. Basiliscus, sive, uti receperat, Aspari gratificaretur, sive
 tempus rei bene gerendae idoneum pecunia venderet, sive id satius sibi
 esse existimaret, postulatis annuit, seque continuit in castris, commo-
 dum hosti tempus opperiens. Vandali, simul ventus surrexit, quem avi-
 de exspectando, nondum se loco moverant; statim vela attollere, et na-
 vigia vacua, quae, ut supra monui, habebant in expedito, trahentes, ad
 hostem contendere. Provecti propius, ignem scaphis remulco actis ini-
 ciunt, velisque sinuatis, eas in castra navalia Romanorum dimittunt: ubi
 quoniam densae rates erant, quocumque scaphae illae inciderent, flam-
 mam facile communicabant, et cum iis pariter, quibus erant permistae,
 protinus corrumpebantur. Ita grassante incendio, Romana classis tu-

μένου θόρουβός τε, ὡς τὸ εἶκος, εἶχε τὸν Ῥωμαίων στόλον καὶ
κραυγῆς μέγεθος τῷ τε πνεύματι καὶ τῷ τῆς φλογὸς βόμβῳ ἀντι-
παταγούσης μάλιστα, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ τοῖς ναύταις
ἀλλήλοις ἐγκλενομένων καὶ τοῖς κοντοῖς διωθουμένων τὰ τε
5 πρυφόρα πλοῖα καὶ τὰς σφῶν αὐτῶν ναῦς ὑπ' ἀλλήλων διαφθει-
ρομένας οὐδενὶ κόσμῳ. ἤδη δὲ καὶ οἱ Βανδίλοι παρῆσαν βάλ-
λοντές τε καὶ καταδύοντες καὶ αὐτοῖς ὅπλοις τοὺς διαφεύγοντας
τῶν στρατιωτῶν ληϊζόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ Ῥω-
μαίων ἐν τῷ πόνῳ τοῦτῳ ἐγένοντο, καὶ πάντων μάλιστα Ἰωάννης,
10 ὑποστράτηγός τε ὢν Βασιλίσκου καὶ οὐδ' ὀπωστιοῦν τῆς ἐκείνου Β
προδοσίας μεταλαχών. περιστάντος γὰρ ὁμίλου πολλοῦ τὴν αὐ-
τοῦ ναῦν, ἔκτεινε μὲν ἐπιστροφάδην ἀπὸ τοῦ καταστρώματος
πολύ τι τῶν πολεμίων πληθός, ὡς δὲ ἀλίσκομένης ἤσθετο τῆς
νεῶς, ἤλατο ἕν ἅσῃ τῇ τῶν ὅπλων σκευῇ ἀπὸ τῶν ἰκρίων εἰς
15 θάλασσαν. πολλὰ μὲν οὖν αὐτὸν ἐλιπάρει Γένζων ὁ Γιζερίχου,
πιστά τε παρεχόμενος καὶ σωτηρίαν προτεινόμενος, ὃ δὲ οὐδὲν
ἤσσον ἐς θάλασσαν καθῆκε τὸ σῶμα, ἐκείνο μόνον ἀποφθεγξά-
μενος, ὡς οὐ μὴ ποτε Ἰωάννης ὑπὸ χερσὶ κυνῶν γένηται. ὃ μὲν
δὴ πόλεμος οὗτος ἐς τοῦτο ἐτελεύτα καὶ Ἡράκλειος ἐπ' οἴκου C
20 ἀπεκομίσθη· Μαρκελλιανὸς γὰρ πρὸς τοῦ τῶν συναρχόντων
ἀπώλετο δόλω. Βασιλίσκος δὲ ἀφικόμενος ἐς Βυζάντιον ἰκέτης
ἐκάθητο ἐς τὸ ἱερόν τοῦ μεγάλου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ (Σοφίας κα-

2. τῷ τῆς] τῷ τᾶς L. 6. Βανδίλοι] Vulgo Βάνδιλοι. 8. οἱ
καὶ HL. καὶ om. P. 11. γὰρ] δὲ L. 14. ἤλατο] ἤλλατο AL.
19. Ἡράκλειος] ἡράκλεις L. 22. Σοφίας] σοφίαν L.

multa, ut res ferebat, misceri, et confremere clamore insano; qui vento
murmuranti ac flammis crepitantibus respondebat: scilicet hortatibus mu-
tuis accendebant se milites et nautae inter se confusi, et cum scaphas
incendiarias, tum suas etiam naves, quae in summa perturbatione sibi
invicem erant exitio, contis trudebant. Jam etiam ingruere Vandali,
tela mittere, mersare undis, et cum armis fugientem Romanum militem
spoliare. Quanquam inter Romanos non defuere, qui se in hoc praelio
viros animosos praestiterint. Primas tulit Ioannes Basilisci legatus, pro-
ditionis illius minime consors. Siquidem magno hostium numero circum-
vadente eius navim, ipse in orbem discursans, multos e foris cecidit,
utque illam teneri vidit, cum armis omnibus praecipitem se in aequor
egit ex tabulatis. Precibus quidem talem virum Genzo Gizerici filius re-
vocabat, dans ipsi fidem ac salutem offerens: nihilo is minus se in pro-
fundum demersit, hoc unum effatus, nunquam venturum Ioannem in ma-
nus canum. Hic illius belli exitus fuit. Heraclius domum redit, iam ex-
tincto Marcelliano fraude cuiusdam ex ipsius collegis. Revectus Byzant-
ium Basiliscus, asylum petiit, iacuitque supplex in aede, quae magno
CHRISTO DEO sacra est, et Sophiae templum dicitur a Byzantinis, hanc

λοῦσιν οἱ Βυζάντιοι τὸν νεῶν, ταύτην δὴ μάλιστα τῷ Θεῷ πρέ-
πειν τὴν ἐπωνυμίαν ἡγούμενοι), ἐξαιτησαμένης δὲ Βηρίνης τῆς
βασιλίδος τὸν μὲν κίνδυνον τοῦτον διέφυγεν, ἕς βασιλείαν δὲ
τότε παρελθεῖν, ἧς δὴ ἕνεκα πάντα αὐτῷ εἴργαστο, οὐχ οἷός τε
ἦν. Λέων γὰρ βασιλεὺς οὐ πολλῷ ἕστερον Ἀσπαρά τε καὶ Ἀρ-5
δαβούριον ἐν παλατίῳ διέφθειρεν, ἐπεὶ οἱ θάνατον ἐπιβουλεύειν
αὐτοὺς ὑπέτοπῆσε. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῆδε.

D ζ. Ἀνθέμιος δὲ ὁ τῶν δυσμῶν αυτοκράτωρ πρὸς τοῦ κη-
V 356 δεστοῦ Ῥεκιμερος διαφθαρεῖς ἐτελεύτα, Ὀλύβριός τε τὴν βασι-
P 194 λείαν ἐκδέξάμενος ὀλίγω ἕστερον χρόνῳ τὴν ὁμοίαν πεπρωμένην 10
ἀνέπλησε. τελευτήσαντος δὲ καὶ Λέοντος ἐν Βυζαντίῳ, παρέ-
λαβε τὴν βασιλείαν Λέων ὁ Ζήνωνός τε καὶ Ἀριάδνης τῆς Λέον-
τος θυγατρὸς, ἕς ἡμερῶν ἔτι ὀλίγων που ἡλικίαν ἦκων. αἰρεθέν-
τος δὲ ξυμβασιλέως αὐτῷ τοῦ πατρὸς, αὐτίκα δὴ μάλᾳ ὁ παῖς
ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. ἄξιον δὲ καὶ Μαϊορίνου ἐπιμνησθῆναι, 15
ὅς δὴ πρότερον ἔσχε τὸ ἐσπέριον κράτος. οὗτος γὰρ ὁ Μαϊορῆ-
νος, ξύμπαντας τοὺς πώποτε Ῥωμαίων βεβασιλευκότας ὑπεραί-
ρων ἀρετῇ πάσῃ, τὸ Λιβύης πάθος οὐκ ἠνεγκε πρῶως, ἀλλὰ
στρατιὰν ἐπὶ Βανδύλου ἀξιολογωτάτην ἀγείρας ἐν Λιγούροις ἐγέ-
B νετο, αὐτὸς τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξηγεῖσθαι διανοού-20
μενος, ἕς τε τοὺς ἄλλους πόρους καὶ οὐχ ἥμιστα ἕς τοὺς κινδύ-
νους κομιδῇ ἕοικος. οὐκ ἀξύμφορον δὲ οἱ ἡγούμενος εἶναι δύνα-
μιν τε τῶν Βανδύλων καὶ τὸ Γιζερίχου ἦθος διερευνήσασθαι πρό-

5. Ἀρδαβούριον] ἀνδαβούριον HL. *Ardaburius* supra p. 182 d. et
saepius in *Excerptis Legationum*. 9. Ὀλύβριος] ὀλίβριος HL.

16. ἔσχε A. εἶχε P. 19. ἀγείρας L. ἐγείρας P.

appellationem Deo aptissime convenire censentibus. Atque ille quidem
Verinae Augustae deprecatione periculum evasit; sed Imperium, cuius
causa nihil non egerat, tunc adipisci non potuit, ob consecutam brevi
necem Asparis et Ardaburii, quos in palatio Leo Aug. occidi iussit, in-
sidias vitae suae ab illis paratas suspicatus. Haec ibi ita gesta.

7. Imperator Occidentis Anthemius a Recimere genero confossus
occubuit. Olybrius paucis post susceptum Imperium mensibus vitam fato
simili clausit. Mortuo quoque Byzantii Leone, successit in eius locum
alter Leo, Zenonis filius et Ariadnes filiae Leonis. Illi parum aetatis
adhuc habenti consors adoptatus est pater: sed brevi puer ab hominibus
demigravit. Ante haec, Occidentis Imperium obtinuerat Maiorinus, de
quo sine iniuria tacere nequeo. Hic enim Romanis Imperatoribus, quot-
quot unquam fuerunt, antecellens virtute, cuius numeros omnes contine-
bat, Africae cladem non remisso animo tulit; sed in Liguria florentissim-
um exercitum adversus Vandalos conflavit, utque vir erat ad labores
quosvis et discrimina belli impiger, eum ipse constituit in hostes ducere.
Ratus autem operae pretium esse, prius explorare et Vandalorum vires

τερον καὶ ὅπη ποτὲ Μαυρούσιοί τε καὶ Αἰβυες εὐνοίας τε καὶ
 ἔχθους πέρι ἐς αὐτοὺς κατέστησαν, αὐτὸς τοῦ τοιοῦτου ἔργου
 τελεστῆς γενέσθαι ἔγνω. πρεσβευτῆς οὖν ὡς δὴ ἐκ βασιλέως πα-
 ρὰ τὸν Γιζέριχον ἐστάλη, ἄλλο τι αὐτῷ ὄνομα ζυμπεπλασμένον
 5 ἐπενεγκῶν. δείσας δὲ μὴ καταφανῆς γεγωνῶς αὐτὸς τε κακὸν τι
 λάβῃ καὶ τὰ προσιόμενα διακωλύσῃ, μηχανῶται τοιαῦδε. τὰς
 ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας (διαβόητοι γὰρ ἦσαν ἐς πάντας ἀνθρώπους
 ὅτι δὴ οὕτω ξανθαί εἶεν ὥστε χρυσῷ ἀκιδόδηλον εἰκάζεσθαι) βαρῆ H 100
 τινι χρίσας ἐς τοῦτο ἐξεπίτηδες ἐξενρημένη ἐπὶ καιροῦ μεταβαλεῖν C
 10 ἐς τὸ κνάνεον παντελῶς ἵσχυσεν. ἐπεὶ δὲ Γιζέριχῳ ἐς ὕψιν ἤλ-
 θε, τὰ τε ἄλλα ὃ Γιζέριχος αὐτὸν ἐνεχίρει δεδίσσεσθαι καὶ ἕτε-
 ρον ἐπαγαγόμενος ἐς τὸ οἶκημα ἤλθεν, οὗ δὴ τὰ ὄπλα ξυνέκει-
 το πάντα, πολλὰ τε καὶ ἀξιολογώτατα ὑπερφυνῶς ὄντα. ἐνταῦ-
 θά φασι τὰ ὄπλα κινήθῆντα ἐκ τοῦ αὐτομάτου πάταγον οὐ μέ-
 15 τριον οὐδὲ τὸν τυχόντα ἀφείναι, καὶ τότε μὲν τῷ Γιζέριχῳ σει-
 σμὸν τινα γεγονέναι δοκεῖν, ἔξω δὲ γινομένῳ ἀμφὶ τε τῷ σεισμῷ
 ἀναπνυθανομένῳ, ἐπεὶ οἱ τῶν ἄλλων οὐδεὶς ὠμολόγει, θαῦμα
 μὲν ἐπιπεσεῖν μέγα, οὐ μέντοι ζυμβалеῖν τὸ γεγονὸς οἶον τε εἶναι.
 ὃ μὲν οὖν Μαῖορίνος διαπεπραγμένος ἄπερ ἐβούλετο ἐπὶ Λιγου- D
 20 ρίας ἀπεκομίσθη, καὶ τῷ στρατῷ πεζῇ βαδίζοντι ἐξηγούμενος
 ἐπὶ στήλας τὰς Ἡρακλείους ἦει, διαβαίνειν μὲν διανοούμενος τὸν
 ἐκείνη πορθμὸν, ὁδῶν δὲ τὸ λοιπὸν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐνθῆνδε ἵεναι.
 ὧνπερ ὃ Γιζέριχος αἰσθόμενος καὶ ὅτι δὴ πρὸς Μαῖορίνου ἐν τῇ

1. καὶ ἔχθους] Vulgo ἢ ἔχθους. 4. αὐτῶ] αὐτῷ P. 9. μετα-
 βαλεῖν] μεταλαβεῖν LHm.

et ingenium Gizerici: item quam bene vel male animati in ipsos essent
 tum Mauri, tum Afri; hanc provinciam sibi sumpsit. Itaque legati Cae-
 sari induta persona cum fictitio quodam nomine, iter intendit ad Gize-
 ricum, ac veritus ne, si forte agnosceretur, infortunio multaretur aliquo,
 et incepta turbaret, artem huiusmodi excogitavit. Quoniam fama nota
 caesaries eius ubique erat, quippe adeo flava, ut speciem auri mundis-
 simi redderet; pigmentum quoddam, hos in usus inventum, capillis tam
 scite illevit, ut ex tempore eos plane fuscaverit. Ubi ipsum Gizericus
 accepit, cum alia, tum hoc etiam egit, quo tacite ei metum offerret.
 Per speciem amicitiae deduxit in armamentarium, ubi arma cuiusque-
 modi et plurima et egregia disposita erant. Hic illa spontaneo impulsu
 collisa non mediocrem strepitum edidisse ferunt. Ac tum quidem tre-
 muisse terram Gizericus putavit: egressus vero, deque terrae motu sci-
 tatus, cum omnes eum factum negarent, obstupuit, ignarus quem casum
 illud portentum ferret. Ergo Maiorinus propositum executus, in Ligu-
 riam revertitur: inde terrestri itinere copias ducens, ad columnas Her-
 culeas contendit, fretum, quod illas interfluit, traicere et recta Cartha-
 ginem petere in animo habens. Postquam haec geri Gizericus, seque a

πρεσβεία φενακισθείη, ἕς τε ὀρρωδίαν ἐμπέπτωκε καὶ τὰ ἐς τὸν πόλειον ἐξηρτύετο. οἱ τε Ῥωμαῖοι τεκμηριούμενοι τῇ Μαϊορίνου ἀρετῇ, εὐέλπιδες ἤδη ἐγένοντο Λιβύην τῇ ἀρχῇ ἀνασώσασθαι. ἀλλὰ μεταξὺ νόσω δυσεντερίας ἄλους ὁ Μαϊορίνος διαφθίρεται, ἀνὴρ τὰ μὲν εἰς τοὺς ὑπηκόους μέτριος γεγωνῶς, φο-5
 P 195 παραλαβῶν ὀλίγας τε ἡμέρας ἐπιβιὸς ἐτελεύτησε νόσω, καὶ Γλυκέριος μετ' αὐτὸν ἐς ταύτην δὴ προελθὼν τὴν ἀρχὴν τύχην τὴν ὁμοίαν ἀνέπλησε. μεθ' ὃν δὴ Αὐγουστος τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔλαβε. βασιλεῖς μέντοι καὶ ἄλλοι πρότερον ἐν τῇ ἐσπερίᾳ 10
 γεγόνασιν, ὧν περὶ τὰ ὀνόματα ἐξεπιστάμενος ὡς ἡκιστα ἐπιμνήσομαι. χρόνον τε γὰρ αὐτοῖς τῇ ἀρχῇ ὀλίγον τινα ἐπιβιῶναι καὶ ἀπ' αὐτοῦ λόγου ἄξιον οὐδὲν πεπραχέναι ξυνέπεσε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐγένετο.

V 357 Ἐν δὲ Βυζαντίῳ ὁ Βασιλίσκος (οὗ γὰρ ἔτι οἶός τε ἦν τὸν 15
 ἔρωτα τῆς βασιλείας βιάζεσθαι) τυραννίδι ἐπιθέμενος ἐκράτησεν οὐδενὶ πόνῳ, Ζήνωνος ὁμοῦ τῇ γυναικὶ ἐς τὴν Ἰσαυρίαν, ἀφ'
 B ἧς δὴ ὠρμῆτο, διαφυγόντος. ἔχοντι δὲ αὐτῷ τὴν τυραννίδα ἐνιαυτὸν τε καὶ μῆνας ὀκτὼ οἱ τε ἄλλοι ὡς εἰπεῖν ξύμπαντες καὶ οἱ τῆς αὐλῆς στρατιῶται διὰ φιλοχρηματίας μέγεθος ἤχθον-20
 το. ὧν δὴ Ζήνων αἰσθόμενος στρατιάν τε ἀγείρας ἐπ' αὐτὸν ἦει. Βασιλίσκος δὲ στρατὸν τε καὶ στρατηγὸν Ἄρματον ὡς ἀντιταξό-

9. Αὐγουστος] ὅτι αὐγοῦστος ὁ αὐτὸς ἦν καὶ ῥωμύλος ὁ ἐπὶ Ζήνωνος κρατῶν ἐν ῥώμῃ Am. Augustulus RV. *ibid.* αὐτοκράτορα L. αὐτοκρατορίαν P. 22. Ἄρματον] ἄρματον LHM. In Excerptis Legationum modo Ἄρμάτος modo Ἄρμάτιος.

Maiorino in legatione circumscriptum cognovit, gravi metu correptus, quae ad bellum opus erant expedit. Romanis perspecta Maiorini virtus iam spem optimam fecerat, fore ut Africam Imperio recuperaret: verum dysenteria, ac subinde morte interceptus est, vir subditis commodus, hostibus formidabilis. Nepos adeptus Imperium, ac paucos dies superstes, morbo interiit: deinde Glycerius eandem dignitatem assecutus, eundem habuit vitae exitum. Post hunc rerum potitus est Augustus. Alii in Occidente fuerunt antea Imperatores: quorum etsi nomina teneo, tamen, quia nihil memorabile ob brevem in principatu vitam gessere, silentio praetermittam. Hactenus de rebus Occidentis.

Byzantii Basiliscus, cupidine regnandi victus, affectatam tyrannidem nullo negotio obtinuit, Zenone cum uxore sua in Isauriam, unde oriundus erat, fuga dilapso. Per annum unum mensesque octo tyrannus fuerat, cum Zeno et palatinos et caeteros fere omnes milites summa illius avaritia offensos audiens, contracto exercitu infestus venit. Emissus contra a Basilisco cum copiis Armatus dux, collatis castris, ea lege ex-

μενον Ζήνωνι ἔπεμψεν. ὡς δὲ πλησίον που ἀλλήλοις ἐστρατο-
 πεδείσαντο, παραδίδωσιν Ἄρματος Ζήνωνι τὸ αὐτοῦ στρατεύ-
 μα, ἐφ' ᾧ Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ υἱόν, κομιδῇ ὄντα παῖδα,
 Καίσαρά τε καταστήσασθαι καὶ τελευτῶντι διάδοχον τῆς βασι-
 5 λείας ἀπολίπειν. Βασιλίσκος δὲ πάντων ἔρημος γεγονὼς ἐς τὸ
 ἱερὸν καταφεύγει, οὐπὲρ καὶ πρότερον. καὶ αὐτὸν Ἀκάκιος, ὁ
 τῆς πόλεως ἱερεὺς, Ζήνωνι ἐνεχείρισεν, ἀσέβειάν τε αὐτῷ ἐπε- C
 νεγκῶν καὶ ὡς πολλὰ τοῦ Χριστιανῶν δόγματος ἕνετάραξέ τε καὶ
 ἐνεόχμωσεν, ἐς τὴν Εὐτύχους αἵρεσιν ἀποκλίνας. καὶ ἦν δὲ οὐ-
 10 τως. Ζήνων δὲ αὐθις τὴν βασιλείαν παραλαβὼν καὶ τὴν ἐς Ἄρ-
 ματον πίστιν ἀφοσιούμενος, Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ παῖδα Καί-
 σαρα καταστησάμενος, οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτόν τε ἀφείλετο τὴν
 τιμὴν καὶ Ἄρματον ἔκτεινε. Βασιλίσκον δὲ ὁμοῦ τοῖς τε παισὶ
 καὶ τῇ γυναικὶ πέμψας ἐς Καππαδοκίαν χειμῶνος ὥρα σιτίων τε
 15 καὶ ἱματίων καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἐρήμους ἐκέλευσεν εἶναι.
 ἔνθα δὴ ψίχει τε καὶ λιμῷ πιεζόμενοι ἐς τε ἀλλήλους καταφεύ-
 γουσι καὶ τὰ φίλτατα περιβαλόντες σώματα διεφθάρησαν. αὕτη D
 τε Βασιλίσκον τῶν πεπολιτευμένων κατέλαβε τίσις. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ ἐγένετο.

20 Γιζέριχος δὲ τότε ἀπάτη τε περιελθὼν καὶ κατὰ κράτος ἔξε-
 λίσσας, ὡς πρόσθεν εἴρηται, τοὺς πολεμίους, οὐδέν τι ἤσπον,
 εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ἤγέ τε τὰ Ῥωμαίων καὶ ἔφερε ξύμπαντα, ἕως
 αὐτῷ βασιλεὺς Ζήνων ἐς ὁμολογίαν ἀφίκετο σπονδαὶ τε αὐτοῖς

2. Ἄρματος] ἄρματος L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 4. τελευτῶν-
 τι] τελευτῶντα L. 9. ἐνεόχμωσεν] ἐνεώχμωσεν AL. 10. 13. Ἄρ-
 ματον] ἄρματος L.

ercitum Zenoni tradidit, ut Basiliscus filius suus, tunc admodum puer,
 crearetur ab eo Caesar, et in Imperium post obitum ipsius succederet.
 Desertus plane Basiliscus in idem illud templum, ubi prius asylum inve-
 nerat, confugit: sed Acacius urbis Antistes eum in Zenonis potestate
 posuit, obiurgata impietate, qua multa in fide Christiana miscuerat, et
 ex antiquo moverat, ad haeresin Eutychetis delapsus: neque id falso ob-
 iiciebatur. Zeno autem in Imperium restitutus, ut pactam Armato fidem
 absolveret, Basiliscum eius filium Caesarem renuntiavit: quem honorem
 ipsi haud multo post, et Armato vitam ademit. Porro Basiliscum tyran-
 num cum liberis atque uxore in Cappadociam hieme ablegatum, sine ci-
 bariis, sine vestibus, sine ulla ope degere iussit. Hic illos frigore et
 fame prementibus, alter ad alterum se applicare. Denique in corporum
 carissimorum complexu animam efflarunt. Hoc supplicio Basiliscus com-
 missa in Remp. luit: verum haec postea contigerunt.

Tunc vero Gizericus qua dolo circumventus, qua vi depulsis, ut ante
 est dictum, hostibus, nihilo minus, quin etiam importunius per oras
 Rom. ferebat omnia ac rapiebat: donec Zeno Aug. cum eo trausegit, et

- ἀπέραντοι ξυνετέθησαν, μήτε Βανδίλους πολέμιόν τι ἐς τὸν πάντα αἰῶνα Ῥωμαίους ἐργάσασθαι μήτε αὐτοῖς πρὸς ἐκείνων ξυμβῆναι. ταύτας τε τὰς σπονδὰς Ζήνων τε αὐτὸς διεσώσατο καὶ ὃς μετ' ἐκείνον τὴν βασιλείαν παρέλαβεν Ἀναστάσιος. διέμειναν
- H 101 δὲ καὶ ἐς Ἰουστίνον αὐτοκράτορα. τούτου δὲ Ἰουστίνου ἀδελφί- 5
- P 196 δοῦς ὢν Ἰουστινιανὸς διεδέξατο τὴν βασιλείαν. ἐπὶ τούτου Ἰου-
στινιανοῦ βασιλεύοντος ὁ πόλεμος κατέστη ὅδε, τρῶπῳ ᾧ ἐν τοῖς
ὀπισθεν λελέξεται χρόνοις. χρόνον δὲ ὀλίγον Γιζερίχος ἐπιβιούς
ἐτελεύτα πόρρω που ἤδη ἡλικίας ἤκων, διαθήκας διαθήμενος,
ἐν αἷς ἄλλα τε πολλὰ Βανδίλοις ἐπέσκηψε καὶ τὴν βασιλείαν αἰεὶ 10
Βανδίλων ἐς τοῦτον ἵεναι ὃς ἂν ἐκ γόνου ἄρρενος αὐτῷ Γιζερίχῳ
κατὰ γένος προσήκων πρῶτος ὢν ἀπάντων τῶν αὐτοῦ ξυγγενῶν
τὴν ἡλικίαν τύχοι. Γιζερίχος μὲν οὖν ἄρξας Βανδίλων, ἐπειδὴ
Καρρηδόνος ἐκράτησεν ἔτη ἑννέα καὶ τριάκοντα, ἐτελεύτησεν,
ὡσπερ εἴρηται. 15
- B ἦ. Ὀνώριχος δὲ, ὁ τῶν ἐκείνου παίδων πρεσβύτατος,
διεδέξατο τὴν ἀρχὴν, Γένζωνος ἤδη ἕξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος.
ἐπὶ τούτου Ὀνωρίχου Βανδίλων ἄρχοντος πόλεμος αὐτοῖς πρὸς
οὐδένα ἀνθρώπων, ὅτι μὴ ἐς Μαυρουσίους, ἐγένετο. δέει γὰρ
τῷ ἐκ Γιζερίχου ἡσυχάζοντες πρὸ τοῦ οἱ Μαυρούσιοι, ἐπειδὴ τῶ- 20
χιστα ἐκποδῶν ἐγεγόνει, ἔδρασαν τε πολλὰ τοὺς Βανδίλους κακὰ
καὶ αὐτοὶ ἔπαθον. γέγονε δὲ Ὀνώριχος ἐς τοὺς ἐν Λιβύῃ Χρι-
C στιανοὺς ὠμότατός τε καὶ ἀδικώτατος ἀνθρώπων ἀπάντων. βια-
ζόμενος γὰρ αὐτοὺς ἐς τὴν Ἀρειανῶν μετατίθεσθαι δόξαν, ὅσους

perpetuam composuit pacem: cautum enim diserte fuit, ne unquam Vandali in Romanos hostile quidquam patrent, neque ab his vicissim illi paterentur. Atque haec pacta conventa cum Zeno ipse servavit, tum eius successor Anastasius: nec Iustinus dissolvit: cuius ex sorore nepos Iustinianus ad Imperii clavum successit. Hoc principe, bellum Vandalicum ita commissum est, ut in temporum inferiorum historia describemus. Haud diu superstes Gizericus, grandaevus decessit, condito testamento, quo, praeter alia multa, illud Vandalis mandavit, ut regnum Vandalicum ei semper obveniret, qui per virilem stirpem recta serie propinquitatis Gizericum ipsum attingens, cognatos suos aetate praecurreret, Igitur Gizericus, cum a capta Carthagine annos xxxix. Vandalis imperasset, fato, uti diximus, functus est.

8. Regnum Gizericus filiorum natu maximo Honorico reliquit, Genzone iam mortuo. Quandiu Vandalis praefuit Honoricus, cum nulla gente bellum gesserunt, exceptis Mauris: qui quidem antea Gizerici metu coerciti nihil moverant; at statim ut ille excessit, detrimenta plurima attulere Vandalis, et ab his rursus accepere. Christianos Africae tam crudeliter, tamque iniuste nemo vexavit, quam Honoricus. Cum enim illos ad sectam Arianam compelleret, quoscumque parum ad obsequendum prom-

ἄν λάβοι οὐχ ἐτοιμοὺς αὐτῶ εἰκοντας, ἕκαί τε καὶ ἄλλαις θανά-
 του ἰδέαις διέφθειρε, πολλῶν δὲ καὶ τὰς γλώσσους ἀπέτεμεν ἀπ'
 αὐτῆς φάρυγγος, οἳ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ περιόντες ἐν Βυζαντίῳ ἐχρῶντο
 5 ἐπαισθανόμενοι· ὧν δὴ δύο, ἐπειδὴ γυναιξὶν ἐταίραις πλησιάζ-
 ζειν ἔγνωσαν, οὐκέτι φθέγγεσθαι τὸ λοιπὸν ἴσχυσαν. ἔτη τε
 ὀκτὼ Βανδύλων ἄρξας ἐτελεύτησε νόσω, Μαυρουσίων ἤδη τῶν
 ἐν τῷ Αὐρασίῳ ὕρει ὄκημένων ἀποστάντων τε ἀπὸ Βανδύλων καὶ D
 αὐτονόμων ὄντων (ἔστι δὲ τὸ Αὐράσιον ἐν Νομηδίᾳ τριῶν καὶ
 10 δέκα ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα Καρχηδόνος διέχον, τετραμιμένον τε
 πρὸς μεσημβρίαν), οἳ οὐκέτι ὑπὸ Βανδύλοις ἐγένοντο, οὐ δυνα-
 μένων Βανδύλων ἐν ὕρει δυσόδῳ τε καὶ ἀνάντει λίαν πόλεμον πρὸς
 Μαυρουσίους διενεγκεῖν.

Τελευτήσαντος δὲ Ὀνωρίχου τὸ τῶν Βανδύλων κράτος ἐς P 197
 15 Γουνδαμοῦνδον ἦλθε τὸν Γένζωνος τοῦ Γιζερύχου. ἐς αὐτὸν γὰρ
 ὁ χρόνος ἔφερε τὰ πρωτεῖα τοῦ Γιζερύχου γένους. οὗτος ὁ Γουν-
 δαμοῦνδος πλείοσι μὲν πρὸς Μαυρουσίους ἐμαχέσατο ἔμβολαῖς,
 μείζοσι δὲ τοὺς Χριστιανούς ὑπαγαγὼν πάθεισιν ἐτελεύτησε νοσή-
 20 φός τε αὐτοῦ Τρασαμοῦνδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν, εἶδους τε
 καὶ ξυνέσεως ἐς τὰ μάλιστα καὶ μεγαλοψυχίας εὖ ἦκων. τοὺς
 μέντοι Χριστιανούς ἐβιάζετο μεταβαλέσθαι τὴν πάτριον δόξαν,

1. ἐτοιμοὺς] ἐτοιμῶς Pm. 5. ἐταίραις] ἐτέραις H. 7. τῶν ἐν
 HL et Maltretus in annot. τῶν om. P. 8. Αὐρασίῳ] αὐρασιῶν
 HL: illud Hm. 20. τε] δὲ HL.

ptos deprehendebat, igne aliisque suppliciis excruciatos necabat. Multis
 linguam faucium tenuis abscedit, qui nostra etiam aetate superstites By-
 zantii, explanate loquebantur, nullum capientes sensum illius poenae.
 Ex his duo rem habere ausi cum meretricibus, sermonis usum amiserunt.
 Annos demum octo Vandalis dominatus, morbo oppetiit, cum iam Mauri,
 qui montem Aurasium incolebant, a Vandalis defecissent, suumque ad
 arbitrium viverent. Est vero Aurasium in Numidia, et ab urbe Cartha-
 gine dierum itinere fere XIII. distat, ad Austrum vergens. Mauros illos
 Vandali nunquam ad obsequium reducerunt, iniquissima acclivitate mon-
 tis prohibiti, quominus bellum ipsis inferrent.

Extincto Honorico, in manus Gundamundi, cuius pater Genzo Gize-
 ricus filius fuerat, sceptrum Vandalicum devenit, aetatis iure, quae in
 Gizerici stirpe locum ei principem dabat. Saepius cum Mauris Gunda-
 mundus armis decrevit, et Christianos excarnificavit atrociter. Provecto
 ad medium anno regni duodecimo, implicitus morbo, e vita discessit.
 Habenas rerum capessit Trasamundus, ipsius frater, vir oris dignitate,
 prudentia, atque animi magnitudine singulari. Hic quoque Christianos
 ad avitam religionem eiurandam impellebat, non eorum, qui praecesser-

B οὐκ αἰκίζόμενος τὰ σώματα ὡσπερ οἱ πρότεροι, ἀλλὰ τιμαῖς τε καὶ ἀρχαῖς μετιῶν καὶ χρήμασι μεγάλοις δωρούμενος, καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας, ὁποῖοί ποτε εἶεν, ἤμιστά γε εἰδέναι ποιούμενος. εἰ δέ τις λάβοι μεγάλοις ἁμαρτήμασιν ἐνόχους ἢ γνώμη ἢ τύχη γεγενημένους, τούτοις δὴ μεταβαλλομένοις τὴν δόξαν μισθόν 5 προὔτιθει μὴ δοῦναι τὴν δίκην ὣν ἡμάρτανον. ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνὴ ἐτελεύτα, οὐ γενομένη μήτηρ οὔτε ἄρσενος οὔτε θήλεος γόνου, κρατῦναι ὡς ἄριστα τὴν βασιλείαν βουλόμενος, ἐς Θεωδέριχον τὸν Γότθων βασιλέα πέμψας ἤτει οἱ γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν Ἀμαλαφρίδαν διδόναι, ἧς δὴ ἄρτι ὁ ἀνὴρ ἐτεθνήκει. ὁ δὲ οἱ τὴν 10

C ἀδελφὴν ἐπέμψε καὶ Γότθων δοκίμων χιλίους ἐν δορυφόρων λόγῳ, οἷς δὴ ὁμιλος θεραπείας εἶπετο ἐς πέντε μάλιστα χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων. ἐδωρήσατο δὲ τὴν ἀδελφὴν Θεωδέριχος καὶ τῶν Σικελίας ἀκρωτηρίων ὄντων ἓν, ὃ δὴ καλοῦσι Αἰλύβαιοι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν ὁ Τρασαμοῦνδος πάντων δὴ τῶν ἐν Βανδί- 15 λοῖς ἡγησαμένων κρείστων τε εἶναι καὶ δυνατώτατος. ἐγένετο δὲ φίλος καὶ Ἀναστασίῳ βασιλεῖ ἐς τὰ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ξυνέπεσε Βανδίλοις πάθος τι παθεῖν πρὸς Μαυρουσίῳν οἶον πρὸ τοῦ οὐπω ξυνηχέσθῃ γενέσθαι.

Καβάων ἦν τις ἀρχῶν τῶν ἀμφὶ Τρίπολιν Μαυρουσίῳν, 20 πολέμων τε πολλῶν ἔμπειρος καὶ λίαν ἀγχίνους. οὗτος ὁ Καβάων ἐπειδὴ ἐπ' αὐτὸν στρατεύεσθαι Βανδίλους ἐπύθετο, ἐποίει

5. δὴ Hm. δὲ HL. om. P. *ibid.* μεταβαλλομένοις L. μεταλαμβανομένοις P. 6. δὲ] δέ οἱ Hm. 7. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 14. ἔν] ἐν AL.

rant, more, corporum scilicet Ianiena, sed mandatis honoribus ac magistratibus, effusaque largitione sollicitabat, minime se nosse simulans in proposito obfirmatos, quicumque essent. Si quos magnis criminibus vel voluntate vel casu obnoxios teneret, his delictorum impunitatem in religionis mutatae praemium proponebat. Coniuge, nec marem unquam nec feminam enixa, viduatus, ut regnum optime stabiliret, missa ad Theodoricum Gotthorum regem legatione, sibi uxorem poposcit sororem eius Amalafriadam, a recenti viri funere viduam. Sororem ille misit cum comitatu Gotthorum mille nobilium, qui stipatorum munus obirent: hos secuta sunt ministeria e viris bellicosus collecta ad quina circiter millia. Unum item e Siciliae promontoriis (Lilybaeum appellant) sorori Theodoricus donavit. Quamobrem regum omnium Vandalorum praestantissimus audiit ac potentissimus Trasamundus: Anastasio quoque Aug. carus in paucis fuit. Hoc regnante, Vandali clade omnium maxima, quas unquam pertulerant, a Mauris affecti sunt.

Mauris Tripolin circumcolentibus Cabreo quidam, vir usu bellorum exercitus ac solertissimus, praeerat: qui susceptae contra se a Vandalis

τοιάδε. πρῶτ' αὖ μὲν τοῖς ὑπηκόοις ἐπήγγελλεν ἀδικίας τε πάσης D
 καὶ βρώσεως ἐς τρυφήν ἀγούσης καὶ πάντων μάλιστα γυναικῶν
 ξυνοσίαις ἀπέχεσθαι, χαρᾶκόματά τε δύο πηξάμενος ἐν θατέρῳ
 μὲν αὐτὸς ξὺν πᾶσιν ἰστροτοπεδεύσατο τοῖς ἀνδράσιν, ἐν δὲ δὴ H 102
 5 τῷ ἑτέρῳ τὰς γυναῖκας καθεῖρξε, θάνατόν τε τὴν ζημίαν ἠεί-
 λησεν ἔσεσθαι, ἣν τις ἐπὶ τὸ τῶν γυναικῶν χαράκωμα ἴοι. μετὰ
 δὲ πέμψας ἐς Καρχηδόνα κατασκόπους ἐπέταττε τάδε· ἐπειδὴν
 οἱ Βανδίλοι ἐπὶ τὴν στρατιὰν βαδίζοντες ἐς τινα νεῶν ὑβρίσωσιν,
 ὃν οἱ Χριστιανοὶ σέβονται, αὐτοὺς μὲν ἐφορᾶν τὰ γινόμενα· ἣν
 10 δὲ οἱ Βανδίλοι τὸ χωρίον ἀμείψωσιν, ἅπαντα ποιεῖν τὰναντία ἐς P 198
 τὸ ἱερόν ὧν ἐκεῖνοι δρούσαντες οἴχονται. ἐπειπεῖν δὲ αὐτὸν καὶ
 τοῦτό φασιν, ὡς ἀγνοοίῃ μὲν τὸν θεόν, ὃν Χριστιανοὶ σέβον-
 ται, εἰκὸς δὲ αὐτὸν, εἶπερ ἰσχυρὸς ἐστίν, ὡς λέγεται, τίσασθαι
 μὲν τοὺς ὑβρίζοντας, ἀμῦναι δὲ τοῖς θεραπεύουσιν. οἱ μὲν οὖν
 15 κατὰσκοποὶ ἐς Καρχηδόνα ἐλθόντες ἠσύχαζον, τὴν παρασκευὴν V 359
 τῶν Βανθίων θεώμενοι, ἐπεὶ δὲ τὸ στράτευμα τὴν ἐπὶ Τρίπο-
 λιν ἦει, σχήματα περιβεβλημένοι ταπεινὰ εἶποντο. οἱ δὲ Βαν-
 δίλοι ὡς ἡμέρα τῇ πρώτῃ ἠγλίσαντο, ἐς τῶν Χριστιανῶν τοὺς
 νεῶς τοὺς τε ἵππους τὰ τε ἄλλα ζῷα ἐπαγαγόντες, ὑβρεῶς τε
 20 οὐδεμιᾶς ἀπελείποντο καὶ αὐτοὶ ἀκολασίᾳ τῇ σφετέρᾳ ἐχρήσαντο, B
 τοὺς τε ἱερείας, οὓς ἂν λάβοιεν, ἐρράπιζόν τε καὶ ξαίνοντες κατὰ
 τοῦ νότου πολλὰς ὑπηρετεῖν σφίσι ἐκέλευον ὅσα δὴ ἐπέχειν τῷ

4. ξὺν πᾶσιν] ξυμπᾶσιν I. 12. ἀγνοοίῃ A. ἀγνοοῖ L. ἀγνοοῖ P.
 22. ἐπέχειν] De hoc usu verbi dixit Reiskius ad Constant. Porphyry.
 vol. II. p. 859.

expeditionis certior factus, ita se gessit. Principio subditis edixit, ut
 non modo omni scelere, sed cibis etiam molliem inducentibus, ac prae-
 sertim feminarum consuetudine prorsus abstinerent. Tum duplex molis
 vallum, sibi virisque omnibus optavit in castra alterum; alteri femi-
 nas commisit, mortem interminatus, si quis pedem in hoc septum infer-
 ret. Deinde missis Carthaginem exploratoribus mandavit, ut sicubi Van-
 dali, contra Maurorum exercitum venientes, sacram aliquam Christiano-
 rum aedem profanarent, ipsi, re inspecta, post Vandalorum ex eo loci
 discessum, templo honores impenderent plane contrarios indignitati, qui
 illi admissa abiissent. Id etiam subiecisse fertur: se quidem notionem
 Dei, quem Christiani colerent, non habere; sed, nisi fama de illius po-
 tentia mentiretur, qui ipsum contumeliose laederent, ab eo plecti, qui
 cultu afficerent, protegi oportere. Ubi Carthaginem pervenerunt explo-
 ratores, ibi tandiu substiterunt, apparatus Vandalicum inspectantes,
 donec viam, quae fert Tripolin, ingresso exercitu, hunc ipsi, cultu suc-
 cincti tenui, secuti sunt. Vandali, vel primis castris, cum equos caeterasque
 pecudes in Christianorum templis stabulassent, effusa ad quidvis
 audendum licentia, nullum iniuriae foedae genus praetermiserunt. Captis

οικειῶν τοῖς ἀτιμοτάτοις εἰώθεσαν. καὶ ἐπειδὴ τάχιστα ἐνθένδε ἀπηλλάγησαν, ἐποιοῦν οἱ τοῦ Καβάωνος κατάσκοποι ὅσα αὐτοῖς ἐπετέτακτο· τὰ τε γὰρ ἱερὰ ἐκάθησαν αὐτίκα τὴν τε κόπρον καὶ εἴ τι ἄλλο οὐχ ὁσίως ἐπέκειτο ζῦν ἐπιμελείᾳ πολλῇ ἀφελόμενοι, τὰ τε λύχνα ἔκασαν ἅπαντα καὶ τοὺς ἱερέας αἰδοῖ τε πολλῇ προσε-5 κίνησαν καὶ τῇ ἄλλῃ φιλοφροσίνῃ ἠσπάσαντο· ἀργυρίᾳ τε τοῖς πολλοῖς δόντες, οἱ ἀμφὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα ἐκάθητο, οὕτω δὲ τῇ

C τῶν Βανδύλων στρατιᾷ εἶποντο. καὶ ἀπὸ τούτου κατὰ τὴν ὁδὸν ζῦμπασαν οἱ τε Βανδύλοι κατὰ ταῦτα ἡμάρτανον καὶ οἱ κατάσκοποι ἐθεράπευον. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσεσθαι ἐμελλον, προτερήσαν-10 τες οἱ κατάσκοποι ἀγγέλλουσι τῷ Καβάωνι ὅσα Βανδύλοις τε καὶ σφίσι ἐς τὰ Χριστιανῶν ἱερὰ εἴργαστο καὶ ὡς ἐγγύς που οἱ πολέμοι εἴεν. ὁ δὲ ἀκούσας ἐς τὴν ξυμβολὴν καθίστατο ἴδδε. κύκλον ἀπολαβὼν ἐν τῷ πεδίῳ, ἐνθα δὲ τὸ χαράκωμα ποιεῖσθαι ἐμελλε, τὰς καμήλους ἔρριμα τῷ στρατοπέδῳ ἐγκαρσίας ἐν κύκλῳ 15 καθίστη, κατὰ δώδεκα μάλιστα καμήλους ποιησάμενος τὸ τοῦ

D μετώπου βάρους. παῖδας μὲν οὖν καὶ γυναικας καὶ εἴ τι αὐτοῖς ἀπόμαχον ἦν, ὁμοῦ τοῖς χρήμασιν ἐς μέσον ἐτίθετο, τὸν δὲ τῶν μαχίμων λεῶν ἐς τῶν ζώων ἐκείνων τοὺς πόδας ἐν μέσῳ φραξαμένους ταῖς ἀσπίσιν ἐκέλευεν ἵναί. οὕτω δὲ Μαυρουσίοις ἐχούσης 20 τῆς φάλαγγος οἱ Βανδύλοι ἐν ἀπόρῳ εἶχον θέσθαι τὸ παρόν· οὔτε γὰρ ἀκοντισταὶ οὔτε τοξόται ἀγαθοὶ ἦσαν οὔτε πεζοὶ ἐς μάχην ἰέ-

5. λύχνα] λύχνια Pm. Conf. p. 209 b. 223 b. 7. πολλοῖς] πτωχοῖς Pm. 20. ἵναί] Vulgo εἶναι. 22. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

sacerdotibus colaphos infringebant, et plagarum grandine tundentes dorsum, quae vilissimis famulis ministeria solebant iniungere, eadem illis imperabant. Simul autem inde moverunt, mandata implent Cabaonis speculatores. Confestim purgare templa; fimum, et quaecunq̄ loci religionem dedecabant, accuratissime eradere et exportare; lychnos omnes ascendere; sacerdotes reverentissime adorare, et omni comitate compecti: denique mendicis haec circum templa sedentibus argenteos dilargiti, Vandalicum exercitum subsecuti sunt. In reliqua deinceps via percibant haec Vandali, et exploratores piabant. Non longe aberant a Nauris Vandali, cum hos praegressi speculatores, quae ab impiis et a se circa templa Christianorum acta varie fuerant Cabaoni narrarunt, iamque hostem in propinquo esse dixerunt. Quo ille audito, ita se accinxit ad praelium. Facto orbe in campo, ubi vallum praeducere debebat, camelis transversis castra circummunivit, aciei fronte ita disposita, ut altitudinis eius ordines singuli camelis fere duodenis constarent. Pueros, feminas, omnemque imbellem turbam cum pecuniis in medio reposuit: pugnae idoneos ad illorum pedes animalium, anteriores inter et posteriores, locavit protectos clypeis. In hunc modum instructa Maurorum acie, Vandali e re nata quid consilii caperent nesciebant. Nam nec iaculato-

ναι ἠπίσταντο, ἀλλ' ἵππεῖς τε ἦσαν ἅπαντες, δόρασί τε ὡς ἐπὶ
 πλεῖστον καὶ ξίφεσιν ἐχρῶντο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἄποθέν τε οὐδὲν
 ἐργάζεσθαι κακὸν τοῖς πολεμίους οἷοί τ' ἦσαν, ἣ τε ἵππος αὐ-
 τοῖς, ἀχθομένη τῇ τῶν καμήλων ὕψει, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤκι-
 5 σια ἤγετο. ἐπεὶ δὲ τε συχνὰ ἐς αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἐκ τοῦ ἀσφα- P 199
 λοῦς οἱ πολέμοι τούτους τε ἵππους καὶ αὐτούς, ἅτε πλήθους ὄντος,
 οὐ χαλεπῶς ἔκτεινον, ἔφυγον τε καὶ τῶν Μαυρουσίων ἐπεξιόντων
 οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ὑπὸ τοῖς πολεμοῖς ἐγέ-
 νοντο, ὀλίγοι τε κομιδῇ ἐκ τοῦ στρατοῦ τούτου ἐπ' οἶκον ἀπεκο-
 10 μίσθησαν. ταῦτα μὲν Τρασαμούνδῳ παθεῖν πρὸς Μαυρουσίων
 ξυνέπεισεν. ἐτελεύτα δὲ χρόνῳ ἵστερον ἐπτά τε καὶ εἴκοσιν ἔτη
 Βανδύλων ἄρξας.

9. Ἰλδερῖχος δὲ Ὀνωρῖχου τοῦ Γίζερίχου παῖς τὴν βασι- B
 λείαν παρέλαβεν, ὅς τὰ μὲν ἐς τοὺς ὑπηκόους εὐπρόσодός τε ἦν
 15 καὶ ὅλος πρῶτος, καὶ οὔτε Χριστιανοῖς οὔτε τῷ ἄλλῳ χαλεπὸς ἐγε-
 γόνει, τὰ δὲ ἐς τὸν πόλεμον μαλθακός τε λίαν καὶ οὐδὲ ἄχρι ἐς
 τὰ ὄτα τὸ πρῶμά οἱ τοῦτο ἐθέλων ἰέναι. Ὀάμερ γοῦν ἀνεψιός
 τε ὢν αὐτοῦ καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια ἐστρατήγει ἐφ' οὓς ἂν
 στρατεύοιντο Βανδύλοι· ὃν δὴ καὶ Ἀχιλλέα Βανδύλων ἐκάλουν.
 20 ἐπὶ τούτου Ἰλδερῖχου ἠσσήθησάν τε μάχῃ οἱ Βανδύλοι πρὸς Μαυ-
 ρουσίων τῶν ἐν Βυζακίῳ, ὧν ἤρχεν Ἀντάλλας, καὶ σφίσι ξυνη- C
 νέχθη Θευδερίχῳ τε καὶ Γότθοις ἐν Ἰταλίᾳ ἔκ τε συμμαχῶν καὶ V 360
 γήλων πολεμοῖς γενέσθαι. τὴν τε γὰρ Ἀμαλαφρίδαν ἐν φυλακῇ H 103

7. ἐφυγον] ἐφενγον L.

10. Τρασαμούνδῳ] δρασαμούνδῳ HL.

11. εἴκοσιν L. εἴκοσι P.

15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P.

res, nec sagittarii periti erant, nec didicerant praeliari pedibus: sed equites erant omnes, et hastis maxime atque ensibus utebantur: damno proinde nullo hostem eminus afficere poterant: at neque equos admovere, camelorum specie territos. Cumque interea ab hostibus densa e tuto tela mittentibus tum equi, tum sessores ipsi facile conficerentur, quippe quia conferti erant; in fugam se coniecerunt. Egressi Mauri interfecerunt multos, multos ceperunt: ita ut oppido pauci ex illo exercitu domum redierint. Haec illa est clades, quam a Mauris Trasamundus accepit: qui posteaquam Vandalis annos xxvii. imperavit, diem supremum obiit.

9. In regnum successit Ildericus Honorici filius ac Gizerici nepos, vir subditis affabilis, totus ad mansuetudinem natus, qui nullo unquam modo Christianos vexavit: at idem valde imbellis, res militares ne auribus quidem admittebat. Quamobrem fratris ipsius filius Hoamer, vir bello praeclarus, Vandalorum expeditionibus praeerat, sic, ut eorum Achilles nominaretur. Regnante Ilderico Mauri Byzaceni, qui parebant Antallae, praelio fudere Vandalos hisce societatem et amicitiam renuntiarunt Theodoricus et Gotthi, ideo facti hostes, quod Amalafriada in

ἔσχον καὶ τοὺς Γότθους διέφθειραν ἅπαντας, ἐπενεγκόντες αὐ-
τοῖς νεωτερίζειν ἔς τε Βανδίλους καὶ Ἰλδέριχον. τίσις μέντοι
οὐδεμία πρὸς Θεοδερῖχον ἐγένετο, ἐπεὶ ἀδύνατος ἐνόμισεν εἶναι
στόλῳ μεγάλῳ ἔς Λιβύην στρατεῦσαι. Ἰλδέριχος δὲ φίλος ἔς τὰ
D μάλιστα Ἰουστινιανῶ τε καὶ ξένος ἐγένετο, οὐπῶ μὲν ἦγοντι ἔς 5
βασιλείαν, διοικουμένῳ δὲ αὐτὴν κατ' ἔξουσίαν, ἐπεὶ οἱ ὁ Θεῖος
Ἰουστίνος ὑπέργηγρός τε ὢν ἐβασίλευε καὶ τῶν κατὰ τὴν πολι-
τείαν πραγμάτων οὐ παντελῶς ἕμπειρος. χρήμασί τε μεγάλοις ἀλ-
λήλους ἐδωροῦντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῷ Γιζερῖχου γένει Γελίμερ ὁ Γελάριδος τοῦ 10
Γένζωνος τοῦ Γιζερῖχου πόρρω πον ἡλικίας ἦμων μετὰ Ἰλδέριχον,
καὶ διὰ τοῦτο ἐπίδοξός τε ὢν αὐτίκα μάλα ἔς τὴν βασιλείαν ἀφι-
ξεσθαι· ὅς τὰ μὲν πολέμια ἐδόκει τῶν καθ' ἑαυτὸν ἄριστος εἶ-
ναι, ἄλλως δὲ δεινός τε ἦν καὶ κακοήθης καὶ πρύγμασί τε νεωτέ-
ροις καὶ χρήμασιν ἐπιτίθεσθαι ἀλλοτρίοις ἐξέπιστάμενος. οὗτος 15
P 200 ὁ Γελίμερ ἐπεὶ οἱ μέλλουσιν ἑώρα τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἐδύνατο ἐν τῷ
καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεῦναι, ἀλλὰ τὰ βασιλείως ἔργα προσποιη-
σάμενος ἐπεβάτενε τῆς τιμῆς, ἄωρον γε αὐτῷ οὔσης, καὶ Ἰλ-
δερίχου δι' ἐπιείκειαν ἐνδιδόντος κατέχειν οὐκέτι οἷός τε ἦν τὴν
διάνοιαν, ἀλλὰ Βανδίλων ἐταιρισάμενος εἴ τι ἄριστον ἦν, ἀνα- 20
πίθει ὀφειλέσθαι μὲν Ἰλδέριχον τὴν βασιλείαν, ὡς ἀπόλεμόν τε

10. Γελάριδος] γελάριδος A. γελιλάριδος LHm. 16. ἐν τῷ κα-
θεστῶτι τρόπῳ βιοτεῦναι] Conf. p. 56, 3.

custodiis asservaretur, caesique ad internecionem Gotthi fuissent, im-
pacto illis crimine coniurationis in Vandalos et Ildericum. Minime tamen
ultum ivit Theodoricus, suas opes intelligens non sufficere comparandae
ingenti classi, qua bellum in Africam portaret. Erat Ildericus arctissimo
amicitiae vinculo atque hospitio iunctus Iustiniano, nondum quidem ad-
epto Imperium, id tamen ad arbitrium moderanti, quoniam Iustinus Imp.
eius avunculus senio confectus erat, ac Reip. tractandae haud peritus
omnino. Mutuis etiam pecuniae donis Iustinianus et Ildericus liberalissi-
me certabant.

Quidam erat e Gizerici stirpe Gelimer, Gelaridis filius, Genzonis
nepos, pronepos Gizerici, iam grandis natu, uno praecedente aetate Il-
derico; ideoque ad regnum, ut existimabatur, propediem perventurus.
Is quidem aetatis suae bellicosissimus habebatur; at idem vafro in primis
ac maligno vir ingenio, movere nova, et in alienas opes involare calle-
bat. Cum autem nimium differri sibi regnum videret, se intra legem ac
praescriptum tenere non poterat: verum sibi munia regis arrogans, ho-
norem ante diem usurpabat, et Ilderico facili indulgentique utens, impo-
nentia animi efferebatur. Tandem Vandalorum fortissimis quibusque in
suas partes pertractis, suavit ut regnum Vandalicum sibi traderent, de-
iecto a gubernaculis Ilderico, tum ob igaaviam et illatam a Mauris cla-

καὶ ἡσσημένον πρὸς Μαυρουσίων, καὶ Ἰουστίνω βασιλεῖ καταπρο-
 διδόντα τὸ τῶν Βανδύλων κράτος, ὡς μὴ ἐς αὐτὸν ἐκ τῆς ἄλλης
 οἰκίας ὄντα ἢ βασιλεία ἦκοι (τοῦτο γάρ οἱ βούλεσθαι τὴν ἐς Βυ-
 ζάντιον πρεσβείαν διέβαλλεν), αὐτῷ δὲ παραδιδόναι τὸ Βανδί-
 5 λων κράτος. οἱ δὲ ἀναπεισθέντες κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. οὕτω
 δὲ Γελίμερ τῆς ἡγεμονίας ἐπιλαβόμενος Ἰλδέριχόν τε, ἔβδομον **B**
 ἔτος Βανδύλων ἄρξαντα, καὶ Ὀάμερα καὶ τὸν ἀδελφὸν Εὐαγέην
 ἐν φυλακῇ ἔσχεν.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς ἤκουσεν, ἤδη τὴν βασιλείαν
 10 παραλαβὼν, πρέσβεις ἐς Λιβύην πρὸς Γελίμερα πέμψας ἔγραφε
 τάδε „Οὐχ ὅσια ποικίς οὐδὲ τῶν Γιζερίχου διαθηκῶν ἄξια, γέ-
 ροντά τε καὶ ξυγγενῇ καὶ βασιλείᾳ Βανδύλων, εἴ τι τῶν Γιζερίχου
 βεβουλευμένων ὄφελός ἐστιν, ἐν φυλακῇ ἔχων, καὶ βίᾳ τὴν ἀρ-
 χὴν ἀφαιροίμενος, ἐξὼν αὐτὴν ὀλίγω ἴσπερον χρόνῳ κατὰ νόμον
 15 λαβεῖν. μηδὲν οὖν ἐργάσῃ περαιτέρω κακὸν μηδὲ τοῦ βασιλείως
 ὀνόματος ἀνταλλάξῃ τὴν τοῦ τυράννου προσηγορίαν, βραχί προ-
 τερέουσαν χρόνῳ. ἀλλὰ τοῦτον μὲν, ἄνδρα ὅσον οὕτω τεθνη- **C**
 ξόμενον, ἔα γέρεσθαι τῷ λόγῳ τὴν τῆς βασιλείας εἰκόνα, σὺ δὲ
 ἅπαντα πρῶττε ὅσα βασιλείᾳ πρῶττειν εἰκός· προσδέχου τε ἀπὸ
 20 τοῦ χρόνου καὶ τοῦ Γιζερίχου νόμον μόνον λαβεῖν τὸ τοῦ πρά-
 γματος ὄνομα. ταῦτα γάρ σοι ποιοῦντι τά τε ἀπὸ τοῦ κρείττο-
 νος εἰμενῆ ἔσται καὶ τὰ παρ' ἡμῶν φίλια.“ τοσαῦτα μὲν ἢ γρα-
 γῆ ἐδήλου. Γελίμερ δὲ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀπέπεμψε, καὶ
 τὸν τε Ὀάμερα ἐξενόηλωσε τὸν τε Ἰλδέριχον καὶ Εὐαγέην ἐν μεί-

dem, tum quod Iustino Aug. Vandalorum opes eo proderet animo, ne ipse, ex alio gentis regiae ramo editus regnum obtineret, eo spectare calumnians missam Byzantium legationem. His illi inducti, rem exequuntur. Ita dominatum occupat Gelimer, et Ildericum VII. annos regno positum, cum Hoamere eiusque fratre Euagee in custodiam tradit.

De his certior factus Iustinianus, iam Imperator, legatos in Africam ad Gelimerem cum hisce literis misit. Contra ius et reverentiam, quam Gizerici testamento debes, in eo peccas, quod senem, eumque propinquum tuum, ac, si quid Gizerici decreta valent, Vandalorum regem habes in vinculis, et per vim regno spoliis, cum prope adsit, ut legitime id assequaris. Absiste iniuria, nec iusto regis nomini praecopta tyranni appellationem tantulo praeciviam intervallo: sed viro huic propediem morituro per te liceat regiae dignitatis speciem titulo tenus sustinere: tu partes regis imple, et expecta dum temporis beneficio et Gizerici lege, quod unum tibi deest, rei nomen accipias. Quae si feceris, Deum propitium, nosque amicos habebis. Haec quidem significabat epistola: Gelimer vero legatos remisit, frustratus eorum operam. Immo vero Hoamerem luminibus orbavit: Ildericum atque Euageem arctiori cu-

ζονι φυλακῆ ἐποιήσατο, ἐπικαλέσας φρυγὴν εἰς Βυζάντιον μελειτῶν.
ὡς δὲ καὶ ταῦτα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, πρέσβεις ἑτέρουσ

πέμπας ἔγραψε τάδε „Ἡμεῖς μὲν οἰόμενοι σε οὐποτε τῆς ἡμετέ-
D ρας συμβουλῆς ἀπ' ἐναντίας ἤξειν ἐγράψαμεν τὴν προτέραν ἐπι-
στολήν. ἐπεὶ δὲ ἀρέσκει σοι τὴν βασιλείαν οὕτω κεκτησθαι ὡς 5
νῦν ἔχεις, λαβὼν ἀπόλαβε ὅ τι ἂν ἐξ αὐτῆς ὁ δαίμων διδῶ. σὺ
δὲ Ἰλδέριχόν τε καὶ Ὀάμερα τὸν πηρὸν καὶ τούτου τὸν ἀδελφὸν
ὡς ἡμᾶς πέμπει, παραψυχὴν ἔχοντας ἦν ἔχειν εἰσὶ δυνατοὶ ὅσοι
τὴν βασιλείαν ἢ τὴν ὄψιν ὑφῆρηται. ὡς οὐκ ἐπιτρέφομέν γε,
ἦν μὴ ταῦτα ποιῆς. ἐνάγει γὰρ ἡμᾶς ἡ ἐλπίς, ἦν εἰς τὴν ἡμε- 10
τέραν φιλίαν ἔσχον. αἱ τε σπονδαὶ ἡμῖν αἱ πρὸς Γιζέριχον ἐκ-
ποδῶν στήσονται. τῷ γὰρ ἐκδεξαμένῳ τὴν ἐκείνου βασιλείαν
ἐρχόμεθα οὐ πολεμήσοντες, ἀλλὰ τὰ δυνατὰ τιμωρήσοντες.“

P 201

Ταῦτα Γελίμερ ἀναλεξάμενος ἡμεῖβετο τοῖσδε „Βασιλεὺς

V 361

Γελίμερ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ. οὔτε βία τὴν ἀρχὴν ἔλαβον οὔτε 15
τι ἀνόσιον ἐς ξυγγενεῖς τοὺς ἑμοὺς εἴργασται. Ἰλδέριχον γὰρ
νεώτερα πρᾶσσαντα ἐς οἶκον τὸν Γιζέριχου καθεῖλε τὸ τῶν Βαν-
δύλων ἔθνος· ἐμὲ δὲ ὁ χρόνος ἐς τὴν βασιλείαν ἐκάλεσε, κατὰ γε
τὸν νόμον τὰ πρεσβεῖα διδούς. τὴν δὲ ὑπάρχουσαν ἡγεμονίαν
αὐτόν τινα διοικεῖσθαι καλὸν καὶ μὴ ἀλλοτριῆς οἰκιοῦσθαι φρον- 20
H 104 τίδας. ὥστε καὶ σοὶ βασιλείαν ἔχοντι τὸ περιέργῳ εἶναι οὐ δίκαιον·
λύοντι δὲ σοὶ τὰς σπονδὰς καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἴοντι ἀπαντήσομεν ὅση

6. ἐξ αὐτῆς] „ἐξαντῆς si ὑφ' ἐν legas, idem erit quod εὐθέως,
ut apud Philonem lib. περὶ τῶν μετονομαζομένων.“ НОВСЧЕНІ.
9. ἐπιτρέφομεν] ἐπιστρέφομεν LHm. 10. ἦν μὴ] ἦν μοι H.
ibid. ποιῆς Grotius. ποιεῖς P. 11. ἐκποδῶν] ἐκποδῶν P.

stodia sepsit, peccati insimulatos, quod Byzantium aufugere meditarentur. His quoque auditis, Iustinianus legationem alteram misit, et literas in hanc sententiam scriptas. Priorem ad te epistolam scripsimus, id persuasum habentes, te nunquam consilio nostro adversaturum. Nunc, quando libet ita regnum tenere, ut tenes, capere sis quidquid inde fortuna tibi dederit. Ad nos tantum Ildericum et Hoamerem caecum cum fratre mitte, solatio levandos, quod admittere possunt, qui vel regnum, vel oculos amiserunt. Ac nisi sponte petitioni concesseris, rem arbitrio tuo non permittemus. Movet enim nos fiducia, quae illis in nostra amicitia fuit. Nec nobis obstat pax cum Gizerico composita: nam eius legitimo successor non inferemus bellum; sed illatam iniuriam ulciscemur.

His lectis Gelimer ita rescripsit. Rex Gelimer Iustiniano Imp. Nec per vim sceptrum obtinui, nec propinquis meis ulla iniuria facta est. Et enim Vandali Ildericum in Gizerici domum nova eudentem de dignitatis gradu dimoverunt: me vero ad regnum aetas vocavit, praerogativam mihi iure concedens. Porro is pulchre facit, qui suo Imperio administrando intentus, alieni curas non suscipit. Tibi igitur, cum sis Imperator, nefas

δύναμις, μαρτυρόμενοι τοὺς ὄρκους τοὺς Ζήνωνι ὁμωμοσμένους, Β
 οὗ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ἔχεις. “ ταῦτα λαβὼν Ἰουστινια-
 νὸς βασιλεὺς τὰ γράμματα, ἔχων καὶ πρότερον δι’ ὀργῆς Γελί-
 μερα, ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν τιμωρίαν ἐπῆρτο. καὶ οἱ ἔδοξε κατα-
 5 λύσαντι ὡς τάχιστα τὸν Μηδικὸν πόλεμον ἐς Λιβύην στρατεῦσαι·
 ἣν γὰρ ἐπινοῆσαι τε ὄξυς καὶ ἄοκνος τὰ βεβουλευμένα ἐπιτελέσαι.
 παρῆν μὲν αὐτῷ μετὰπεμπτος ὁ τῆς ἐφῶς στρατηγὸς Βελισάριος,
 οὐχ ὅτι ἐς Λιβύην στρατηγήσειν μέλλοι προειρημένον αὐτῷ ἢ
 ἄλλῳ ὄψεσθαι, ἀλλὰ τῷ λόγῳ παραλέλυτο ἧς εἶχεν ἀρχῆς. γε-
 10 γόνισι δὲ αὐτίκα αἱ πρὸς Πέρσας σπονδαί, ὡς ἐν τοῖς ἔμπρο-
 σθεν λόγοις ἐρρήθη.

ἰ. Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς, ἐπεὶ οἱ τὰ τε οἴκοι καὶ τὰ C
 ἐς τοὺς Πέρσας ὡς ἄριστα εἶχε, τὰ ἐν Λιβύῃ πράγματα ἐν βουλῇ
 ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἐς τὰς ἀρχὰς ἐξήνεγκεν ὡς στρατιὰν ἀγείροι
 15 ἐπὶ Βανδύλους τε καὶ Γελίμερα, οἱ πλεῖστοι ἤδη ἐδυσχέρανόν τε
 καὶ ἐν ξυμφορῇ ἦσαν, τὸν τε Λέοντος τοῦ βασιλέως στόλον καὶ
 τὸ τοῦ Βασιλίσκου πάθος ἀνανεούμενοί τε καὶ ἀποστοματίζοντες
 στρατιώτας μὲν ὅσοι ἀπέθανον, χρήματα δὲ ὅσα τὸ δημόσιον
 ὤφειλε. μάλιστα δὲ ἤλγονν τε καὶ περιώδυνοι τῇ μερίμνῃ ἐγί- D
 20 νοντο ὁ τε τῆς ἀλλῆς ὑπαρχος, ὃν δὴ πραιτωρα καλοῦσι Ῥω-
 μαῖοι, καὶ ὁ τοῦ ταμιείου ἡγούμενος καὶ ὄτῳ ἄλλῳ φόρον ξυλλογῇ
 δημοσίου ἢ βασιλικῷ ἐπιτέτακτο, λογιζόμενοι ὅτι αὐτοῖς εἰς τὴν

5. πόλεμον om. L.

11. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

14. ἐποιεῖτο]

εἶχεν AL. γρ. ἐποιεῖτο Am.

ibid. ἀγείροι] ἐγείροι H: illud Hm.

19. ὤφειλε LHm. ὠφλε HP.

22. εἰς om. HL.

est alio distrahi curiositate: foedifrago autem, nosque adorienti pro viribus obsistemus, tstantes iusiurandum Zenonis, a quo Imperium ad te devenit. Iratus iam satis Gelimeri Iustinianus Aug. cum has literas accepisset, ad ultionis cupiditatem exarsit acrius, censuitque, ut consilia acute inveniebat et impigre exequeretur, bellum sine mora cum Persis dirimendum esse, et in Africam transferendum. Aderat Belisarius Magister militum Orientis, quem revocaverat, cum illum expeditionis Africanæ ducem futurum, nec ipsi, nec alii cuiquam ante dixisset. Eidem, in speciem scilicet, magistratum, quem habebat, abrogavit: subinde pax cum Persis, uti in superioribus libris narravimus, composita est.

10. Postquam res domesticas Iustinianus Aug. et quas cum Persis susceptas habebat, optime constituit, Libycas in deliberationem adduxit. Ubi vero proceribus declaravit, se exercitum adversus Vandalos ac Gelimera conflare, plerosque angorum invasit, memoria repentes Leonis Aug. classem clademque Basiliscæ, et numerum referentes tum militum qui perierant, tum pecuniæ, quam aerarium debebat. In primis Praefectus Praetorio (Romani Praetorem vocant) et Praefectus aerarii, et quicumque vestigalia vel publica vel Caesarea colligebant, dolore animi et gravi sollicitudine urebantur, secum reputantes necessesse fore, ut, in

τοῦ πολέμου χρεῖαν δέξει ἄμετρα φέρουσιν οὔτε ξυγγνώμης τιδὸς οὔτε ἀναβολῆς ἀξίους εἶναι. τῶν δὲ στρατηγῶν αὐτὸς ἕκαστος στρατηγήσειν οἰόμενος κατωρρώδει τε καὶ ἀπώκνει τοῦ κινδύνου
 P 202 τὸ μέγεθος, εἴ οἱ ἀναγκαῖον εἴη διασωθῆντι ἐκ τῶν ἐν θαλάσῃ
 κακῶν στρατοπεδεύεσθαι μὲν ἐν τῇ πολεμίᾳ, ἐκ δὲ τῶν νεῶν ὠρ-5
 μημένῳ διαμάχεσθαι πρὸς βασιλείαν μεγάλην τε καὶ λόγου ἀξίαν.
 οἱ δὲ στρατιῶται ἄρτι ἐκ πολέμου μακροῦ τε καὶ χαλεποῦ ἐπανή-
 κοντες οὐπω τε ὄλη γλώσση ἀγαθῶν τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν γευσά-
 μιστοι ἐν ἀμηχανίᾳ ἐγένοντο, ἕς τε ναυμαχίαν ἀγόμενοι, ἦν οὐδὲ
 ἀκοῇ πρότερον παραλαβόντες ἐτύγγανον, καὶ ἀπὸ τῶν ἐφῶν ὀρίων 10
 στελλόμενοι ἕς τὰς τοῦ ἡλίου δυσμᾶς, ἐφ' ᾧ διακινδυνεύουσι
 πρὸς τε Βανδίλους καὶ Μαυρουσίους. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι, ἄπερ ἐν
 B ὁμίλῳ φιλεῖ γίνεσθαι, νεωτέρων πραγμάτων ἠθέλον διὰ κινδύ-
 νων ἀλλοτρίων θεαταὶ γενέσθαι.

Βασιλεῖ μέντοι εἰπεῖν τι ἐπὶ κωλύμῃ τῆς στρατιᾶς οὐδεὶς, 15
 ὅτι μὴ ὁ Καππαδόκης Ἰωάννης, ἐτόλμησεν, ὁ τῆς ἀγλῆς ἐπαρ-
 χος, θρυσύτατός τε ὢν καὶ δεινότατος τῶν κατ' αὐτὸν ἀπάντων.
 οὗτος γὰρ ὁ Ἰωάννης τῶν ἄλλων σιωπῇ τὰς παρούσας ὕδουρομένων
 τύχας παρελθὼν εἰς βασιλεία ἐλέξε τοιάδε „Τὸ πιστὸν, ὧ βασι-
 λεῦ, τῆς ἕς τοὺς ὑπηκόους τοὺς σοὺς ὁμίλιας τὴν παρρησίαν 20
 ἡμῖν ἀναπετόννησι ποιεῖν τε καὶ λέγειν ὅ τι ἂν μέλλῃ τῇ πολιτείᾳ
 ξυνοίσειν τῇ σῇ, ἣν καὶ μὴ πρὸς ἠδονὴν σοὶ τὰ λεγόμενά τε καὶ

11. διακινδυνεύουσι] διακινδυνεύουσι L. 22. ξυνοίσειν] ξυνη-
 σειν H.

praebendis ad belli usus sumptibus infinitis, nec venia nec laxamento ullo dignarentur. Ducum vero, cum quisque sibi bellum hoc datum iri existimaret, nemo non formidabat, ac periculi magnitudinem refugiebat, si quidem facere non posset, quin casibus incommodisque maris defunctus, in hostili solo castra poneret, statimque ab excensione cum magno ac florentissimo regno pugnaret. Milites quoque e diuturno difficilique bello non ita pridem reduces, libatis tantum, necdum tota, quod aiunt, lingua gustatis otii domestici deliciis, haesitabant; ob id praesertim, quod ad navalia praelia, rem sibi hactenus inauditam, ducerentur, et ab ultimo Oriente mitterentur ad Occasum solis, ut cum Vandalis Maurisque dimicaret. Ac caeteri (ut fit in multitudine) rerum novarum spectatores esse alieno periculo cupiebant.

Tunc praeter Ioannem Cappadocem, Praefectum Praet. audacissimum hominem atque ingeniosissimum aevi sui, nemo quisquam quo expeditio-
 nem dissuaderet, Imperatori dicere ausus est. Nam caeteris iniquitatem temporis tacite deplorantibus, Ioannes ad Augustum in hanc sententiam dixit. *Familiaris huius tui cum subditis usus fiducia, Auguste, eam nobis libertatem offert, ut quae rationibus tuis conducunt, et dicere audeamus et facere; quamvis dicta illa factaque nostra ad voluptatem tuam comparata*

πρασσόμενα ἤ. οὕτω γάρ σοι κεράννυσι τῷ δικαίῳ τὴν ἔξουσίαν C
 ἢ σύνεσις, ὥστε οὐ τὸν ὑπηρετήσαντα πάντως εἶναι ἡγή-
 τοῖς σαντοῦ πράγμασιν, οὐδὲ τῷ ἀντειπόντι χαλεπῶς ἔχεις, ἀλλὰ V 362
 μόνῳ τῷ τῆς διανοίας ἀκραιφνεῖ πάντα σταθμιώμενος ἀκίνδυνον
 5 ἡμῖν ἀπέδειξας πολλάκις τὸ τοῖς σοῖς ἀντιστῆναι βουλευμάσι.
 τούτοις ἡγμένοσ, ὦ βασιλεῦ, κατέστην εἰς ἔμβουλήν τήνδε,
 προσκρούσων μὲν τὸ παραυτικά ἴσως, ἂν οὕτω τόχοι, ἐς δὲ τὸ
 μέλλον τὴν εὐνοίαν τὴν ἐμὴν καταφανῆ δεῖξων, ταύτης τέ σε
 μάρτυρα παρεξόμενος. ἦν γὰρ ἀπειθῶν τοῖς λεγομένοις ἐξοίσεις
 10 ἐς Βανδίλους τὸν πόλεμον, μηχανομένης σοι τῆς ἀγωνίας τὴν
 ἐμὴν παραίνεσιν εὐδοκιμῆσαι ἔμβυθήσεται. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατή- D
 σεις τῶν πολεμίων τὸ θαρρεῖν ἔχεις, οὐδὲν ἀπεικὸς σὲ τὰ τε σώ-
 ματα προῖεσθαι καὶ χρημάτων δαπανᾶν πλῆθος, καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῶν ἀγῶνων ὑφίστασθαι πόνουσ. νίκη γὰρ ἐπιγενομένη πάντα
 15 καλύπτει τὰ τοῦ πολέμου πάθη. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς τοῦ
 Θεοῦ γόνασι κεῖται, παραδείγμασι δὲ τῶν προγεγενημένων χρω-
 μένουσ ἡμᾶς ἀνάγκη δεδιέναι τὸ τοῦ πολέμου πέρας, πῶς οὐχὶ H 105
 τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι κινδύνων τὸ τὴν ἡσυχίαν ἀγαπᾶν ἀμεινον; ἐπὶ
 Καρχηδόνα διανοῆ στρατεῦειν, εἰς ἣν κατὰ μὲν τὴν ἡπειρον ἰόντι
 20 ὁδὸς τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμερῶν ἔστι, πλείοντι δὲ ἀνάγκη
 τὸ πέλαιγος ὄλον ἀμειψαμένῳ πρὸς τὰς ἑσχατίας τῆς θαλάσσης
 ἐλθεῖν. ὥστε τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἔμβυθισομένων ἐνιαυσίῳ
 σοι δεήσει τὸν ἄγγελον ἡκεῖν. προσθεῖη δὲ ἂν τις ὡς, ἦν μὲν P 203

7. μὲν τὸ] μέντοι L corr. Hm. 10. ἀγωνίας] εὐνοίας L: illud
 Lm. 15. δὲ ταῦτα L. δέ τ' αὖ P. 21. ἀμειψαμένῳ] ἐψα-
 μένῳ L.

non sint. In te enim sic potentiam aequitate admista temperat sapientia, ut, si quis tibi morem ubique gerat, non continuo fidum addictumque rebus tuis existimes, nec rursus contradicenti succenses. At omnia recti iudicii momentis ponderans, scæpe planum fecisti posse nos tuis sententiis absque periculo refragari. His inductus, Auguste, ad hanc deliberationem accessi: in cuius primo aditu te fortassis offendam; sed meum postea patebit studium, cuiusque testem te ipsum habebō. Enimvero si ab oratione mea aversus, Vandalis bellum indixeris, dum eius diuturnitas animi tui acutum intendet, tunc meam commorationem probatis. Te quidem, si spes victoriae tenet explorata, nec sanguini, nec pecuniae, nec Martis laboribus parcere consentaneum fuerit: nam omnes belli calamitates consequens victoria tegit. Sin illa in arbitrio Dei posita latet, ac maiorum exempla eo nos necessario ducunt, ut belli exitum timeamus, nonne satius est otium, quam praeciorum aleam sequi? Armis petere vis Carthaginem: quo nimirum si per continentem itur, dierum iter est cxi. si navigio, necesse est, emenso pelago, ad extremas maris oras applicare. Quare nonnisi post annum pervenire ad te poterit rerum nuntius, quae in castris gerentur. Ad

κρατήσης τῶν πολεμίων, Λιβύης μεταποιεῖσθαι οὐκ ἂν δύναιο, τῆς τε Σικελίας καὶ Ἰταλίας ὑφ' ἑτέροις κειμένης· ἦν δέ τι καὶ πταίσις, ᾧ βασιλεῦ, λελυμένων ἤδη σοι τῶν σπονδῶν ἐς τὴν ἡμετέραν τὸν κίνδυνον ἄξεις, ξυνελόντι τε εἰπεῖν οὔτε ἀπόνασθαι παρέσται σοι τῆς νίκης καὶ τὸ τῆς τύχης ἐναντίωμα λυμανεῖται τοῖς εὖ καθεστῶσι. πρὸ τῶν πραγμάτων τὸ τῆς εὐβουλίας ὕφελός ἐστι. τοῖς μὲν γὰρ ἐπταικόσι τὸ μεταμέλειν ἀνόνητον, πρὸ δὲ τῶν δεινῶν τὸ μεταμανθάνειν ἀκίνδυνον. οὐκοῦν ξυνοίσει πάντων μάλιστα τὸ τοῖς καιροῖς ἐν δέοντι χρῆσθαι.“

- B Ἰωάννης μὲν τοσαῦτα εἶπεν. ἀποδεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐς τὸν πόλεμον προθυμίαν κατέπαυσε. τῶν δέ τις ἱερέων, οὓς δὴ ἐπισκόπους καλοῦσιν, ἐκ τῆς ἐφ᾽ ἡκῶν ἔρη ἐς λόγους τῷ βασιλεῦ ἔλθεῖν βούλεσθαι. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ξυνέμιξεν, ἐλεγέν οἱ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι ὕναρ γενέσθαι τε ὡς βασιλέα καὶ αὐτὸν αἰτιάσασθαι ὅτι δὴ Χριστιανούς τοὺς ἐν Λιβύῃ ὄρεσθαι ἐκ τυράννων ὑποδεξάμενος εἶτα λόγῳ οὐδενὶ κατωρρώδησε· „καίτοι αὐτὸς“ ἔφη „οἱ πολεμοῦντι ξυλλήφομαι Λιβύης τε κύριον θήσομαι.“ ταῦτα βασιλεὺς ἐπεὶ ἤκουσε, κατέχειν τὴν διάνοιαν
- C οὐκέτι ἐδύνατο, ἀλλὰ τὴν τε στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς ἤγειρεν, ὅπλα τε καὶ σιτία ἠτοίμαζε καὶ Βελισαρίῳ ἐν παρασκευῇ ἐπήγγελλεν εἶναι ὡς ἐν Λιβύῃ στρατηγήσουσι αὐτίκα μάλα. Τρίπολιν

4. ἄξεις] Vulgo ἄξοις.
 7. ἐπήγγελλεν] ἐπήγγελεν L.

10. ὁ βασιλεὺς] Aberat ὁ.
 21. ἐν Λιβύῃ] ἐς λιβύην L.

20. ἐπήγγελλεν]

haec, si hostium forte evaseris, ideo tamen quia Sicilia atque Italia in aliena sunt ditione, Africam in tua tenere nequis. Quod si male res tibi cesserit, Auguste, pax a te rupta bellum in fines nostros accerset. Atque, ut uno verbo absolvam, fructum e victoria nullum capere poteris; contra ex adverso fortunae casu magnum detrimentum contrahet iam optimus Reip. status. Ante coeptum opus consilium sanum usui est: post rem male gestam inutilis est poenitentia: tuta vero ac salutaris mutatio sententiae, priusquam mala contigerint. Quae cum ita sint, maxime expediet, operam occasionibus accommodare.

Huic Ioannis orationi assensus Imperator, studium ingens belli remisit. Tum quidam ex ordine sacerdotum, quos Episcopos vocant, ab Oriente profectus, habere se dixit quae cum Augusto communicaret. Ad colloquium introductus, asseruit se a Deo secundum quietem mandata haec accepisse, ut Imperatorem adiret incusaretque, quod cum Africae Christianos tyrannide exempturum se recepisset, vano deinde metu esset deterritus. At, inquit, haec dixit Dominus: Bellanti ipsi adero, subque eius imperium Africam subiungam. Quo audito, continere se Augustus non potuit, quin milites ac naves cogeret, arma et commeatus pararet, ac praeciperet Belisario, uti se accingeret ad exercitum primo quoque die ducendum in Africam. Interea Tripolin Africae quidam e civibus (Pu-

δὲ τὴν ἐν Λιβύῃ τῶν τις ἐπιχωρίων Πουδέντιος ἀπὸ Βανδύλων ἀπέστησε. πέμψας τε ὡς βασιλέα ἐδεῖτό οἱ στρατιὰν στεῖλαι· πόνω γὰρ αὐτῷ τὴν χώραν οὐδενὶ προσποιήσιν· ὁ δὲ οἱ ἄρχοντά τε Ταττιμουθ καὶ στρατεύμα οὐ πολὺ ἔστειλεν. ὃ δὲ ἔταιριόσμενος Πουδέντιος Βανδύλων οὐ παρόντων τὴν τε χώραν ἔσχε καὶ βασιλεῖ προσεποίησε. τῷ δὲ Γελίμερι τιμωρεῖν βουλομένῳ Πουδέντιον ἐναντίωμα ξυνέπεισε τόδε.

Γώδας τις ἦν ἐν τοῖς Γελίμερος δούλοις, Γότθος τὸ γένος, D
 θυμοειδὴς μὲν καὶ δραστήριος καὶ πρὸς ἰσχὺν ἱκανῶς πεφυκῶς,
 10 εὐνοϊκῶς δὲ δοκῶν ἐς τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα ἔχειν. τοῦτῳ
 τῷ Γώδα ὁ Γελίμερ Σαρδῶ τὴν νῆσον ἐπέτρεψε, φυλακῆς τε
 ἕνεκα καὶ φόρον τὸν ἐπέτειον ἀποφέρειν. ὁ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς τύχης
 εὐημερίαν οὔτε καταπέσαι οὔτε τῇ ψυχῇ φέρειν οἶός τε ὢν τυραν-
 νίδι ἐπεχείρησε, καὶ οὐδὲ τὴν τοῦ φόρου ἀπαγωγὴν ἀποφέρειν ἔτι
 15 ἤξιον, ἀλλὰ καὶ τὴν νῆσον αὐτὸς Βανδύλων ἀποστήσας εἶχε. καὶ
 ἐπὶ ἥσθετο βασιλεῦ Ἰουστινιανὸν πολεμησιόοντα ἐπὶ τε Λιβύην V 363
 καὶ Γελίμερι, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν τάδε „Οὔτε ἀγνωμοσύνη εἰκὼν P 204
 οὔτε τι ἄχαρι πρὸς δεσπότου παθῶν τοῦ ἑμοῦ ἐς ἀπόστασιν εἶδον,
 ἀλλὰ τάνδρὸς ἰδὼν τὴν ὠμότητα ἰσχυρὰν οἶαν ἐς τε τὸ ξυγγενὲς
 0 καὶ ὑπήκοον μετέχειν τῆς ἀπανθρωπίας οὐκ ἂν δόξαιμι ἐκὼν γε
 εἶναι. ἄμεινον γὰρ βασιλεῖ δικαίῳ ὑπηρετεῖν ἢ τυράννῳ τὰ οὐκ

13. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. *ibid.* καταπέσαι LHm. κα-
 ταπέσαι P. 15. νῆσον] νῆσον HL. 17. εἰκὼν A, ut conie-
 cit Maltretus. ἤκων P. 18. οὔτε τι L. Aberat τι. 19. ξυγ-
 γενὲς HL. συγγενὲς P.

dentio nomen erat) a Vandalis defectione seiunxit, et per nuntios ab Augusto copias petit, spondens se in eius ditionem nullo negotio provinciam redacturum. Ille ducem Tattimuth eo misit cum parvo exercitu, quo instructus Pudentius provinciam, absentibus Vandalis, occupavit, subdiditque Imperatori. Quominus autem Gelimer poenas, uti destinaverat, e Pudentio sumeret, novus iste casus impediit.

Quidam erat inter subditos Gelimeris Godas, natione Gotthus: animosus vir, strenuus, et robore singulari praeditus: qui rebus domini impense studere videbatur. Propterea Gelimer Sardiniam ei commiserat cum annui tributi onere. Is vero cum infirmioris esset animi, quam ut fortunae gratiam, difficili cibo similem, coqueret ac salubriter ferret; in tyrannidem incubuit, nec solum tributo, sed ipsa etiam insula Vandalos spoliavit: atque ubi Iustinianum Aug. belli in Africam et Gelimerem movendi cupidine teneri sensit, has ad ipsum literas dedit. *A domino meo descivi, quamvis ab eo nunquam indigne vel acerbe habitus: sed postquam illum in propinquos subditosque suos crudelissimum animadverti, committere nolui ut inhumanitatis particeps viderer esse. Certe praestat Imperatori*

ἔννομα ἐπαγγέλλοντι. ἀλλ' ὅπως μὲν συλλήψῃ μοι ταῦτα σπουδάζοντι, ὅπως δὲ στρατιώτας πέμπεις ὥστε με ἀμύνασθαι τοὺς ἐπιόντας ἰκανῶς ἔχειν.“ ταύτην βασιλεὺς ἄσμενος λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν Εὐλόγιον πρεσβυτέρην ἐπέμψε καὶ γράμματα ἔγραψεν, ἐπαινῶν τὸν Γώδαν τῆς τε ξυνέσεως καὶ τῆς ἐς τὴν δικαιοσύνην⁵

B προθυμίας, ξυμμαχίαν τε ἐπαγγελλόμενος καὶ στρατιώτας καὶ στρατηγόν, ὃς αὐτῷ ξυμφυλάξαι τὴν νῆσον οἷός τε εἶη καὶ τὰ ἄλλα ξυλλήψεσθαι, ὥστε αὐτῷ δύσκολον μηδὲν πρὸς Βανδύλων ξυμβῆναι. Εὐλόγιος δὲ ἀφικόμενος ἐς Σαρδῶ εὗρισκε Γώδαν ὕνομά τε καὶ σχῆμα βασιλέως περιβαλλόμενον καὶ δορυφόρους¹⁰ προσποιησάμενον. ὃς ἐπειδὴ τὴν βασιλέως ἐπιστολὴν ἀνελέξατο, στρατιώτας μὲν ἔφη ἐς ξυμμαχίαν ἐλθεῖν βουλομένῳ εἶναι, ἄρχοντος δὲ οὐ πάνυ χρῆζειν. κατὰ ταῦτά τε πρὸς βασιλέα γράψας τὸν Εὐλόγιον ἀπεπέμψατο.

C *ιά.* Ταῦτα βασιλεὺς οὕτω πεπυσμένος τετρακοσίους τε¹⁵
H 106 στρατιώτας καὶ ἄρχοντα Κύριλλον ὡς τὴν νῆσον ξυμφυλάξοντας Γώδα ἠτοίμαζεν. ἤδη δὲ ξὺν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐς Καρχηδόνα στρατείαν ἐν παρασκευῇ εἶχε, πεζοὺς μὲν στρατιώτας μυρίους, ἵππείας δὲ πεντακισχιλίους, ἕκ τε στρατιωτῶν καὶ φοιδερῶτων ξυνειλεγμένους. ἐν δὲ δὴ φοιδερῶτοις πρότερον μὲν μόνοι βάρβαροι κατε-²⁰λέγοντο, ὅσοι οὐκ ἐπὶ τὸ δοῦλοι εἶναι, ἅτε μὴ πρὸς Ῥωμαίων **D** ἤσσημένοι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἕσῃ καὶ τῇ ὁμοίᾳ ἐς τὴν πολιτείαν ἀφίκοντο. φοῖδερα γὰρ τὰς πρὸς τοὺς πολεμίους σπονδὰς καλοῦσι

1. συλλήψῃ μοι A. συλλήψοιμι P.

iusto quam tyranno iniqua iubenti servire. Tu vide ut in hac re enitenti mihi opituleris, et militem mittas, quo possim aggressores repellere. His laetus litteris Augustus legavit Eulogium, scriptaque epistola, Godae prudentiam et erectum ad iustitiam tuendam animum laudavit; armorum etiam societatem promisit, et cum copiis duce, qui coniuncte custodire insulam posset: demum ita se subventurum, ut nihil Vandali interpellaturi ipsum essent. In Sardiniam pervectus Eulogius Godam offendit regio iam nomine habituque insignem et satellitio stipatum: qui lectis Augusti litteris, milites quidem ut venirent socias vires iuncturi secum, cupere se dixit; duce vero non adeo opus esse. In hanc rationem scriptis ad Augustum litteris, remisit Eulogium.

11. Nondum haec Augustus acceperat, cum milites cd. expeditit, Sardiniam Cyrillo duce una cum Goda custodituros. Simul etiam exercitum ad Punicam expeditionem paravit, peditum millibus constantem x. equitum v. quos cum e Romanis militibus, tum e foederatis collegit. Olim in foederatorum ordine soli Barbari censebantur: qui cum a Romanis victi non fuissent, non inferiore, sed aequali conditione ad Remp. se adiunxerant. Et vero Romanum vocabulum *foedera* iunctam cum hoste

Ῥωμαῖοι. τὸ δὲ νῦν ἅπασι τοῦ ὀνόματος τούτου ἐπιβατεύειν οὐκ ἐν κωλύμῃ ἐστὶ, τοῦ χρόνου τὰς προσηγορίας ἐφ' ὧν τέθεινται ἤχιστα ἀξιοῦντος τηρεῖν, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων αἰεὶ περιφερομένων, ἧ ταῦτα ἄγειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι, τῶν πρόσθεν αὐτοῖς 5 ὠνομασμένων ὀλιγοροῦντες. ἄρχοντες δὲ ἦσαν φοιδερούτων μὲν Δωρόθεός τε, ὁ τῶν ἐν Ἀρμενίῳ καταλόγων στρατηγός, καὶ Σολόμων, ὃς τὴν Βελισαρίου ἐπιτρόπευε στρατηγίαν· (δομῆστικον τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ Σολόμων οὗτος εἰνοῦχος μὲν P 205 ἦν, οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς δὲ ἀνθρώπου τὰ αἰδοῖα ἐτύγχανεν ἀποτιμη-
10 θείς, ἀλλὰ τις αὐτῷ τύχη ἐν σπαργάνοις ὄντι τοῦτο ἐβράβησε·) καὶ Κυπριανὸς καὶ Βαλεριανὸς καὶ Μαρτῖνος καὶ Ἀλθίας καὶ Ἰωάννης καὶ Μάρκελλος καὶ Κύριλλος, οὓ πρόσθεν ἐμνήσθην· στρατιωτῶν δὲ ἱππέων μὲν Ῥουφῖνός τε καὶ Αἰγᾶν, ἐκ τῆς Βελισαρίου οἰκίας ὄντες, καὶ Βαρβᾶτος καὶ Πάππος, πεζῶν δὲ ὁ 15 Θεόδωρος, ὄνπερ Κτενωτὸν ἐπέκλησιν ἐκάλουν, καὶ Τερέντιός τε καὶ Ζαΐδος καὶ Μαρκιανὸς καὶ Σάραπισ. Ἰωάννης δὲ τις ἐξ Ἐπιδάμνου ὀρμώμενος, ἧ νῦν Ανρράχιον καλεῖται, τοῖς τῶν πεζῶν ἡγεμόσιν ἅπασιν ἐφειστέχει. τούτων ἁπάντων Σολόμων ἐφῶς μὲν B ἐτύγχανεν ὧν ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἐσχυτιᾶς αὐτῆς, οὗ νῦν πόλις οἰ-
20 κῆται Δάρας, Αἰγᾶν δὲ ἦν Μασσαγέτης γένος, οὗς νῦν Οὐν-
νοὺς καλοῦσιν. οἱ δὲ λοιποὶ σχεδὸν τι ἅπαντες τὰ ἐπὶ τῆς Θρά-

2. τέθεινται] τέθειται HL: illud Hm. 7. Βελισαρίου] * βελισάριον H. 11. Βαλεριανός] βαλλεριανός HL. *ibid.* Ἀλθίας P cum RV. ἀλθίας LHM. 14. Βαρβᾶτος] Βορβάτος P. 15. Κτενωτὸν (nam sic P)] κτενωτὸν Grotius. *Parthenium* RV. 16. Σάραπισ] *Saraias* RV.

amicitiam et societatem significat. Nunc licet omnibus nomen hoc sibi arrogare, ut sit temporis lapsu, quo appellationes a rebus suis interea abeunt, dum ipsae res mutantur, prout placet hominibus, nihil pensi habentibus, recte an secus pristina nomina impleantur. Foederatis praeerant Dorotheus numerorum militarium Armeniae dux, et Salomon, quem Belisarius Magisterii militiae administrum habebat (Domesticum Romani vocant). Erat hic spado, non consilio, sed casu ei quondam in cunis excisa virilitate. Ducebant etiam foederatos Cyprianus, Valerianus, Martinius, Althias, Ioannes. Marcellus et, cuius mentio supra incidit, Cyrillus. Romanorum militum ductores erant, equitum quidem Rufinus et Aigan domestici Belisarii, Barbatus item et Pappus; peditum vero Theodorus cognomento Ctenatus, Terentius, Zaidus, Marcianus et Sarapis. Peditatus ducibus imperabat Ioannes, ex urbe Epidamno, quam hodie Dyrrhachium appellant, oriundus. Erat patria Salomonis in Oriente, ad ipsum Imperii Rom. limitem, ubi nunc urbs Dara colitur. Aigan parentes habuit Massagetas, sive, ut iam vocitant, Hunnos: caeteri fere Thraces

κης χωρία ἔχουν. εἶποντο δὲ αὐτοῖς Ἔρουλοι τετρακόσιοι, ὧν
 Φάρας ἦρχε, καὶ ξύμμαχοι βάρβαροι ἑξακόσιοι μάλιστα ἐκ τοῦ
 Μασσαγетῶν ἔθνους, ἵπποτοξόται πάντες· ὧν δὴ ἠγοῦντο Σιν-
 νίων τε καὶ Βάλας, ἀνδρείας τε καὶ καρτερίας ἐς ἄκρον ἦκοντες.
 V 364 νῆς δὲ ἡ ξύμπασα στρατιὰ πεντακοσίας ἦγε, καὶ αὐτῶν οὐδε-
 μία πλέον ἢ κατὰ μυριάδας πέντε μεδίμων φέρειν οἶα τε ἦν, οὐ
 μὴν οὐδὲ ἔλασσον ἢ κατὰ τρισχιλίους. νᾶται δὲ δισμύριοι ἐπέ-
 C πλεον ἀπάσαις, Αἰγύπτιοί τε καὶ Ἴωνες οἱ πλείστοι καὶ Κίλικες,
 ἀρχηγός τε εἷς ἐπὶ ταῖς ναυσὶν ἀπάσαις Καλώννυμος Ἀλεξάνδρου
 ἀποδέδεικτο. ἦσαν δὲ αὐτοῖς καὶ πλοῖα μακρὰ, ὡς ἐς ναυμαχίαν 10
 παρεσκευασμένα, ἐνενήκοντα δύο, μονήρη μέντοι καὶ ὄροφας
 ὑπερθεῖν ἔχοντα, ὅπως οἱ ταῦτα ἐρέσσοντες πρὸς τῶν πολεμίων
 ὡς ἤκιστα βάλλοιεν. δρόμωνας καλοῦσι τὰ πλοῖα ταῦτα οἱ νῦν
 ἄνθρωποι· πλεῖν γὰρ κατὰ τάχος δύνανται μάλιστα. ἐν τοῖτοις
 δὴ Βυζάντιοι δισχιλίοι ἐπλεον, αὐτερέται πάντες· περὶνεως γὰρ 15
 ἦν ἐν τοῖτοις οὐδεὶς. ἐστέλλετο δὲ καὶ Ἀρχέλαος, ἀνὴρ ἐς πα-
 τρικίους τελῶν, ἥδη μὲν τῆς αὐλῆς ὑπαρχος ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ
 D Ἰλλυριοῖς γεγὼνώς, τότε δὲ τοῦ στρατοπέδου καταστάς ὑπαρχος.
 οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς ὀνομάζεται. στρατηγὸν δὲ αὐ-
 τοκράτορα ἐφ' ἅπασιν Βελισάριον βασιλεὺς ἐστέλλεν, ὃς τῶν ἐξῶν 20
 αὐθις καταλόγων ἦρχε. καὶ αὐτῷ πολλοὶ μὲν δορυφόροι, πολ-
 λοι δὲ ὑπασπισταὶ εἶποντο, ἄνδρες τε ἀγαθοὶ τὰ πολέμια καὶ τῶν
 περὶ ταῦτα κινδύνων ἀτεχνῶς ἔμπειροι. γράμματά τε αὐτῷ βα-

2. τοῦ] Vulgo τῶν. 7. ἐπέπλεον] ἐνέπλεον Pm.

erant. Eos sequebantur cō. Eruli, duce Phara: et socii Barbari ferme
 dc. Massagetae, qui erant omnes equites sagittarii, et Sinnioni ac Ba-
 lae, generosissimis fortissimisque viris, parebant. Naves quingentas age-
 bat universus exercitus: quarum nulla amplius l. medimnum millia ferre
 poterat, nec minus m. m. Iis omnibus vehebantur nautae xx. m. maxi-
 mam partem Aegyptii, Iones, Cilicesque, praefecto classi Calonymo Ale-
 xandrino. Longas naves ad maritimum praelium instructas habebant xcii.
 quae uno remorum ordine agebantur, tectis munitae, ne ab hoste remiges
 telis figerentur: eas nunc dromonas nominant, quod sint ad cursum ex-
 peditissimae. In iis navigabant Byzantii bis mille, et quidem ipsimet re-
 miges ad unum omnes: nullum enim, qui solum vector esset, in suo nu-
 mero habebant. Archelaus quoque profectioem suscipiebat, vir Patri-
 cius, ac prius quidem functus Praefectura Praetorii tum Byzantii, tum
 in Illyrico; tunc autem creatus Quaestor exercitus: sic vocatur sumptum
 praebitor. Denique Belisarius, iam iterum Magister militum Orientis, ab
 Augusto cum summo in omnes imperio mittebatur, ingenti septus comita-
 tu hastatorum scutatorumque satellitum, qui bellatores erant egregii, et
 armorum periculis multum exerciti. Caeterum per literas potestatem ei

σιλεῖς ἔγραψε, δρᾶν ἕκαστα ὅπη ἂν αὐτῷ δοκοίη ἄριστα ἔχειν, ταῦτά τε κέρια εἶναι, ἅτε αὐτοῦ βασιλέως αὐτὰ διαπεπραγμένον. βασιλέως γὰρ αὐτῷ ῥοπήν τὰ γράμματα ἐποίει. ὠρμητο δὲ ὁ Βελισάριος ἐκ Γερμανίας, ἧ Θρακῶν τε καὶ Ἰλλυριῶν μεταξὺ κί-
5 ται. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῆδε.

Γελίμερ δὲ Τριπόλεως τε πρὸς Πουδεντίου καὶ Σαρδοῖς P 206
πρὸς Γώδα ἐστερημένος, Τρίπολιν μὲν ἀνασώσασθαι μόλις ἤλ-
πισεν, ἀπιτέρω τέ οἱ κειμένην καὶ Ῥωμαίων ἤδη τοῖς ἀποστᾶσι
ξυλλαμβανόντων, ἐφ' οὓς δὴ μὴ αὐτίκα στρατεύειν ἔδοξέν οἱ
10 ἄριστα ἔχειν· ἐς δὲ τὴν νῆσον προτερεῖσαι ἠπείγετο, πρὶν ἢ καὶ
ἐς ταύτην ξυμμαχίαν ἐκ βασιλέως ἔχειν. ἀπολέξας οὖν Βανδί-
λων χιλιάδας πέντε καὶ ταῦς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τὸς ἄριστα πλεού-
σας στρατηγόν τε ἀποδείξας Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἔστειλε. καὶ H 107
οἱ μὲν ἐπὶ Γώδαν τε καὶ Σαρδῶ Θυμῷ τε πολλῶ καὶ σπουδῆ ἡρώ- B
15 μενοι ἔπλεον, βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Βαλεριανόν τε καὶ Μαρ-
τῖνον προτέρους ἔστειλεν, ἐφ' ᾧ προσδέξονται τὴν ἄλλην στρα-
τιᾶν ἐς τὰ ἐν Πελοποννήσῳ χωρία. καὶ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ναυσὶν
ἄμω ἐγενέσθην, ἐνθήμερον βασιλεῖ ἐγένετο ἐντέλλεσθαι τι αὐτοῖν·
ὁ καὶ πρότερον ἐθίλοντα λέγειν ἀσχολία τις λόγων ἐτέρων τὴν
20 δαίνοισιν περιλαβοῦσα ἐξέκρουσε. μεταπειψόμενος οὖν αὐτοῖς
λέγειν ἐμίειεν ἢ ἠβούλετο, ἀλλὰ ξυμβάλων εὔρισκεν ὡς οὐκ ἂν

1. δοκοίη HmLm. δοκεῖν P.

10. πρὶν ἢ] Vulgo πρηνή.

17. Πελοποννήσῳ] Vulgo Πελοποννήσῳ.

20. περιλαβοῦσα] προλαβοῦσα HmLm.

8. τέ οἱ Grotius. Vulgo τε ὡς.

16. προσδέξονται L. προσδέξων-
ται P.

20. περιλαβοῦσα] HmLm. ibid. αὐτοῖς] αὐτῷ HL.

21. ἠβού-
λετο] ἐβούλετο L.

fecit Augustus omnia administrandi, prout maxime in rem esse censeret; ea rata perinde haberi volens, ac si essent per se transacta: ei namque auctoritatis Caesaræe pondus illæ literæ tribuebant. Originem autem ducebat Belisarius ex Germania, quæ inter Thracas et Illyrios sita est. Haec ita se habebant.

Interca Gelimer, cum ipsius ditioni Pudentius Tripolin, Godas Sardiniam subduxissent, Tripolin quidem vix se recepturum sperabat, quippe quæ distaret longius, ac iam Romani rebellibus subsidio venissent. Quamobrem optime se facturum putavit, si differret exercitum eo ducere, et festinaret insulam prius invadere, quam adessent Imperatoris auxilia. Igitur delectis Vandalorum v. m. navibusque celerrimis cxx. Tzazonem fratrem suum praefecit, et in Sardiniam misit. Atque illi quidem Godam insulamque magna contentione petebant, ira vehementer impulsî. Iustinianus vero Aug. Valerianum ac Martinum praemisit, reliquas copias in Peloponneso opperiri iussit. Iamque ambo navem conscenderant, cum Augusto in mentem venit ipsis aliquid mandare, quod antea dicere volenti, sermonibus aliis occupata mente, exciderat. Missis igitur, qui illos acci-
rent, quæ habebat in animo parabat edere: sed re per coniecturam ex-

C αὐτοῖς αἰσιόν εἴη τὴν πορείαν ἐκκόψαι. ἔπεμψεν οὖν τινὰς ἀπεροῦντας αὐτοῖν μήτε ἀναστρέφειν ἐς αὐτὸν αὐθις μήτε ἐκ τῶν νεῶν ἀποβαίνειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τῶν νεῶν ἀγχοῦ ἐγένοντο, ἐκέλευον ξὺν βοῆ̄ τε καὶ θορούβῳ πολλῶ̄ μηδαμῶς ἀναστρέφειν, ἔδοξέ τε τοῖς παροῦσιν οἰωνός τε εἶναι οὐκ ἀγαθὸς τὸ γινόμενον καὶ οὐ- 5 ποτε τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκείναις τινὰ ἐκ Λιβύης ἐς Βυζάντιον ἐπανήξειν. πρὸς γὰρ δὴ τῷ οἰωνῷ καὶ ἀράν ἐς αὐτοὺς ἤκειν ἐκ βασιλέως οὔτι ἐκόντος, ὥστε μὴ ἀναστρέφειν ὑπώπτεον. καὶ εἰ

D μὲν τις αὐτὰ ἐς τὸ ἄρχοντε τούτῳ, Βαλεριανόν τε καὶ Μαρτίνον, ξυμβάλλοιτο, οὐκ ἄληθῆ εὐρήσει τὰ ἐξ ἀρχῆς δόξαντα. ἦν δὲ 10 τις ἐν τοῖς Μαρτίνου δορυφόροις Στότζας, ὃς δὴ καὶ βασιλεῖ πολέμιος ἕμιλλεν ἔισοσθαι καὶ τυραννίδι ἐπιθέσθαι καὶ ἐς Βυζάντιον ἤκιστα ἀναστρέφειν, ἐφ' ὃν δὴ τὴν ἀράν ἐκείνην ὑποπτεύσειεν ἂν τις ξυνευγκεῖν τὸ δαιμόνιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτε ταύτῃ εἴτε πῃ ἄλλῃ ἔχει, ἀφίημι ἐκάστῳ ὅπῃ ἂν τις βούληται ἐκλογίξασθαι. 15 ὅπως δὲ ὁ τε στρατηγὸς Βελισάριος καὶ τὸ στράτευμα ἐστάλη, ἐρῶν ἔρχομαι.

P 207
V 365

ιβ'. Ἐβδομον ἤδη ἔτος τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀμφὶ θερινῆς τροπῆς τὴν στρατηγίδα ἐκέλευσε ναῦν ὀρμίσασθαι ἐς τὴν ἀκτὴν, ἣ πρὸ τῆς βασιλέως ἀλλῆς τρυ- 20 χάνει οὔσα. ἐνταῦθα Ἐπιφάνιος ἀφικόμενος, ὁ τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς, εὐξάμενός τε ὅσα εἰκὸς ἦν τῶν τινα στρατιωτῶν ἄρτι βεβαπτισμένον τε καὶ τοῦ Χριστιανῶν ὀνόματος μεταλαχόντα ἐς

4. ξὺν βοῆ̄] ξυμβοῆ̄ HL: illud Hm. 23. ἐς L. εἰς P.

pensa, iudicavit mali id fore ominis, si profectionem interrumperet. Quare alios subinde misit, qui redire et navibus efferre pedem vetarent. Illi ad naves progressi, clamando tumultuandoque edixere ne reverterentur. Quae verba astantibus visa sunt male ominata, eoque valitura, ut vectorum aliquis nunquam esset Byzantium ex Africa reversurus. Etenim ab Augusto, quamvis nolente, ominosam esse missam execrationem, qua illis reditus rumperetur, putarunt. Haec si quis ad eos duces, Valerianum inquam et Martinum, spectasse existimet, falsam esse deprehendet sententiam, quae prius arridebat. At inter Martini satellites quidam erat Stotzas, Augusti futurus aliquando hestis, ac tyrannus, nec Byzantium unquam rediturus; in cuius caput execrationem illam a daemone conversam fuisse iure quis suspicetur. Verum haec itane an secus habeant, per me licet pro suo quisque sensu exquirat: ego vero ad Belisarii exercitusque profectionem narrandam accedo.

12. Iustinianus Aug. anno imperii septimo, circiter solstitium aestivum, navem Praetoriam ad littus, quod Imperatoris aulae praeiacet, applicari iussit. Huc Epiphanius urbis Archiepiscopus sese contulit, ac rite Deum precatus, militem quendam a baptismo recentem, et modo con-

τὴν ναῦν εἰσεβίβασεν. οὕτω τοίνυν ὁ τε στρατηγὸς Βελισάριος καὶ Ἀντωνία ἡ γυνὴ ἔπλεον. ξυνήν δὲ αὐτοῖς καὶ Προκόπιος, ὃς τάδε ξυνέγραψε, πρότερον μὲν καὶ μάλα κατορθωδύσας τὸν Β κίνδυνον, ὕψιν δὲ ὀνειρόν ἰδὼν ὕστερον, ἢ αὐτὸν θαρσῆσαι τε 5 ἐποίησε καὶ εἰς τὸ στρατεύεσθαι ὤρησεν. ἐδόκει γὰρ ἐν τῷ ὀνειρω εἶναι μὲν ἐν τῇ Βελισαρίου οἰκίᾳ, εἰσελθόντα δὲ ἀγγεῖλαι τῶν οἰκετῶν ἓνα ὡς ἤκοιέν τινες δῶρα φέροντες· καὶ Βελισάριον διασκοπεῖσθαι κελεύειν αὐτὸν ὁποῖά ποτε εἴη τὰ δῶρα, καὶ αὐτὸν ἐν τῇ μεταύτῳ γενόμενον ἄνδρας ἰδεῖν, οἳ ἔφερον ἐπὶ τῶν ὤμων γῆν 10 αὐτοῖς ἄνθεσι. τούτους δὲ εἰς τὴν οἰκίαν εἰσαγαγόντα κελεῦσαι καταθεῖναι ἐν τῷ προστώφῳ ἣν ἔφερον γῆν· οὗ δὲ Βελισάριον ἅμα τοῖς δορυφόροις ἤκοντα, αὐτὸν τε κατακλίνεσθαι ἐν τῇ γῆ ἔκεινθαι C καὶ τὰ ἄνθη ἐσθίειν, τοῖς τε ἄλλοις αὐτὸ δὴ τοῦτο ποιεῖν ἐκελευέσθαι, κατακλινομένοις τε σφίσι καὶ ἐσθίουσιν ὥσπερ ἐπὶ σιβάδος ἡδεῖαν κομιδῇ τὴν βρωσιν φανῆναι. τὰ μὲν δὲ τῆς ὕψεως τοῦ ὀνειρόν ταύτῃ πη ἔσχεν.

Ὁ δὲ ξύμπας στόλος τῇ στρατηγίδι νηὶ εἶπετο, καὶ προσέσχε Περίνθῳ, ἡ νῦν Ἡράκλεια ἐπικαλεῖται, ἔνθα δὴ πέντε ἡμερῶν χρόνος τῇ στρατιᾷ ἐτρίβη, ἐπεὶ βασιλεὺς ἵπποις ὅτι μάλι- 20 στα πλείστοις τὸν στρατηγὸν ἐνταῦθα ἐδωρεῖτο ἐκ τῶν βασιλικῶν ἵπποφορβίων, ἃ οἱ νέμονται εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία. ὅθεν δὲ D ἀπάραντες Ἀβίδῳ προσωρμίσαντο, καὶ σφίσι ξυνέπεσε τῆδε διὰ

3. ξυνέγραψε L. ξυνέγραψεν P.
προσέχειν L.

17. προσέσχε] προσέσχεν P.

sortem factum nominis Christiani, in navem immisit. Tum demum vela fecit Belisarius cum Antonina uxore sua, atque historiae scriptore huius Procopio, qui sane belli istius pericula principio reformidabat; sed oblatum illi postea somnium fiduciam addidit, eumque perpulit ad sequendam expeditionem. Nam in somnis sibi esse videbatur in domo Belisarii, cum ecce ingressus famulus, quosdam cum muneribus adesse renuntiat: tum sibi visus a Belisario mandatam accipere quaenam illa essent inspiciendi: ubi ianuam, qua ad interiore aulam a prima est aditus, attigit, vidisse homines terram floribus vestitam humeris deferentes, iisque domum introductis praecepisse, ut in porticus vestibulo terram, quam portabant, deponerent: Belisarius deinde cum stipulatoribus egredi visus est, atque in ea terra recumbere, et flores manducare: mox alios quoque, idem ut facerent, hortari; illi vero quasi super toro discumbentes atque edentes, dulcissimi vaporis laudem cibo tribuere. Huiusmodi fuit somnii species.

Caeterum navem Praetoriam sequebatur classis universa, qua ad urbem Perinthum (Heracleam hodie vocant) appulsa, dies ibi quinque exercitus idcirco substitit, quia Magistro militum Augustus equos quamplurimos dono dedit, ex Imperatoriis delectos equitiis, quae pascuntur in Thracia. Cum inde solvissent, Abydo classem applicuerunt: ubi dies quatuor

τὴν νηνεμίαν ἡμέρας διατρίβουσι τέσσαρας πρῶγμα τοιόνδε ζυνε-
νεχθῆναι. Μασσαγέται δύο τῶν τινα ἑταίρων ἐν τῇ ἀκρατοπο-
σίᾳ ἐρεσχελοῦντα σφῶς, ὅτε οἰνωμένω, ἀνειλέτην. πάντων γὰρ
ἀνθρώπων μάλιστα εἰσιν ἀκρατοπόται οἱ Μασσαγέται. Βελισά-
ριος οὖν αὐτίκα τῷ ἄνδρῳ τούτῳ ἐν τῷ κολωνῷ, ὃς ἄγχι Ἀβύδου 5

P 208 ἔστιν, ἀνεσκολόπισε. καὶ ἐπειδὴ οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ τοῖν ἀνδρῶν
ζυγγενεῖς ἐδυσχέραινον τε καὶ ἔφρασκον οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ οὐδ' ἐπὶ
τῷ ὑπεύθυνῳ εἶναι Ῥωμαίων νόμοις ἐς ζυμμαχίαν ἦκειν (τὰ γὰρ
δὴ σφῶν νόμιμα οὐ τοιάσδε τῶν φόνων ποιῆσθαι τὰς τίσεις),
ζυνεθρόλουν δὲ αὐτοῖς τὴν ἐς τὸν στρατηγὸν αἰτίαν καὶ στρατιῶ- 10

II 108 ται Ῥωμαῖοι, οἷς δὴ ἐπιμελὲς ἐγγένοι τῶν ἁμαρτανομένων μὴ
εἶναι δίκας, τοὺς τε Μασσαγέτας καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ζυγκα-
λέσας Βελισάριος ἔλεξε τοιάδε „Εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας νῦν πρῶτον
ἐς πόλεμον καθισταμένους οἱ λόγοι ἐγίνοντο, μακροῦ ἂν μοι ἐδέη-
σε χρόνου λέξαντα πείσαι ὑμᾶς ἡλικίον ἔστιν ἐφόδιον ἐς τροπαίον 15

B κτῆσιν τὸ δίκαιον. οἱ γὰρ οὐκ ἐξέπιστόμενοι τὰς τῶν τοιούτων
ἀγώνων τύχας ἐν ταῖς χερσὶ μόναις οἴονται εἶναι τὸ τοῦ πολέμου
πέρας. ὑμεῖς δὲ, οἱ πολλάκις μὲν νενικήκατε πολεμίους οὔτε τοῖς
σώμασιν ἐλασσομένους καὶ πρὸς ἀνδρείαν ἱκανῶς πεφυκότας,
πολλάκις δὲ τῶν ἐναντίων ἐν πείρᾳ γενήθησθε, οὐκ ἀγνοεῖτε, οἷ- 20
μαι, ὡς μάχονται μὲν ἐξ ἑκατέρας ἀεὶ στρατιᾶς ἄνθρωποι, βρα-
βεύει δὲ ὁ θεὸς ὅπως ποτὲ αὐτῷ δοκεῖ καὶ τὸ τοῦ πολέμου δίδωσι

3. ἐρεσχελοῦντα] ἐρεσχηλοῦντα L. 10. ζυνεθρόλουν] Vulgo ζυν-
εθρῦλλουν. 18. οὔτε] οὐδὲ P.

moram facere malacia coactis, id contigit. Massagetae duo inter potan-
dum cavillis a quodam sodali suo proritati, ipsum peremerunt iam ebrii;
ut sunt merobibi supra mortales universos Massagetae. Extemplo Beli-
sarius in colle, qui Abydo imminet, percussorem utrumque arbori infe-
lici suspendit. Factum caeteri, in primis eorum cognati, iniquissime fe-
rentes, iactabant, se non ea conditione ad societatem Romanorum acces-
sisse, ut poenas luerent, quasi legibus eorum obnoxii: cum a patriis in-
stitutis abhorrent caedium animadversiones eiusmodi. Et quoniam Ro-
mani milites, quibus cordi erat delictorum impunitas, una cum illis de
Belisario querebantur, is, ubi Massagetas omnemque exercitum convocas-
set, sic verba fecit. Si nunc tirones alloquerer, proliza opus esset oratio-
ne, ut vobis, quantum Iustitia ad victoriam momentum offerat, demon-
strarem. Nam qui casuum laboribus bellicis intercurrentium ignari sunt,
in suis tantum manibus exitum belli positum putant. At vos, qui et saepe
vicistis hostes, nec numero vobis nec robore inferiores, nec mediocri animi
fortitudine praeditos, et iidem saepe contraria estis experti, id, opinor,
non ignoratis, solere quidem homines ex utraque acie praelium edere, sed
eius arbitrum esse Deum, et ad libitum victoriam dare. Quae cum ita se

κράτος. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, τὴν τε τοῦ σώματος ἐδεξίαν
 καὶ τὴν ἐν τοῖς ὄπλοις ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ πολέμου πα-
 ρασκευὴν περὶ ἐλύσσορος προσήκει τοῦ τε δικαίου καὶ τῶν εἰς V 366
 θεὸν ἠκόντων ποιῆσθαι. τὸ γὰρ μάλιστα ξυνενεγκεῖν τοῖς δεο-
 5 μένοις δυνάμενον μᾶλλον ἢ εἰκότως πρὸς ἐκείνων τιμῶτο. πρῶ- C
 τον δ' ἢν τοῦ δικαίου γένοιτο γνώρισμα ἢ τῶν ἀδίκως ἀνηρηκό-
 των ποινή. εἰ τὸ δίκαιον γὰρ καὶ τὸ ἀδίκον κρίνειν τε καὶ ὀνομάζειν
 ἐκ τῶν ἐς τοὺς πέλας αἰεὶ προσσομένων ἐπίναγκες, οὐδὲν ἢν γέ-
 νοιτο μᾶλλον ἀνθρώπῳ τῆς ψυχῆς ἔντιμον. εἰ δέ τις βάρβαρος,
 10 ὅτι τὸν ξυγγενῆ μεθύων ἀνεῖλεν, ἀξιοῖ ξυγγνώμην ἔχειν τὴν δίκην,
 δι' ὧν ἀπολύεσθαι τὰς αἰτίας φησὶ χείρῳ εἰκότως εἶναι ποιῆ τὰ
 ἐγκλήματα. οὔτε γὰρ οὕτω μεθύειν ἀξιον ἄλλως τε καὶ τὸν ἐν
 στρατοπέδῳ βαδίζοντα, ὥστε ἀναιρεῖν τοὺς φιλτάτους ἐτοιμίως,
 ἀλλ' αὐτὴ γε ἢ μέθῃ, κἂν ὁ φόνος ἤκιστα ἐπιγένηται, ποινῆς
 15 ἀξία, τό τε ξυγγενὲς ἀδικούμενον περὶ πλείονος ἢν τῶν οὐ προση-
 κόντων ἐς τιμωρίαν τοῖς γε νοῦν ἔχουσι φαίνοιτο. τὸ μὲν οὖν D
 παράδειγμα καὶ ἢ τῶν πραττομένων ἀπόβασις ὅπου ποτέ ἐστιν
 ὄρῳν πάρεστιν. ἐμᾶς δὲ προσήκει μῆτε χειρῶν ἄρχειν ἀδίκων μῆτε
 τι φέρεσθαι τῶν ἀλλοτρίων· ὡς οὐ περιόψομαί γε οὐδὲ ἑμῶν τινα
 20 συστρατιώτην ἐμὸν ἠγήσομαι εἶναι, κἂν πάνυ φοβερὸς τοῖς πο-
 λεμίοις εἶναι δοκῇ ὅς ἢν μὴ καθαραῖς ταῖς χερσὶν ἐς τοὺς ἀντι-
 πάλους δένηται χρῆσθαι. τὸ γὰρ ἀνδρεῖον οὐκ ἢν νικίῃ μὴ με-

1. ὅτε] ὅτι P.

7. εἰ τὸ δίκαιον γὰρ AHL. εἰ omisit P.

11. φησὶ] φήσει AL.

*habeant, corporis firmitas, armorum sedula exercitatio, omnisque belli ap-
 paratus, aequitati et rebus, quae ad Deum spectant, longo postponenda
 sunt intervallo. Quod enim opis egentibus opitulari maxime potest, id illi
 impensius colere debent. Prima autem iustitiae nota est homicidarum in-
 iustorum supplicium: siquidem aequi et iniqui cum notitiam tum nomen ex
 iis capiamus necesse est, quae vicinis sunt. Porro nihil habet homo pre-
 tiosius vita. Quod si Barbarus aliquis, ideo quia propinquum occidit ebrius,
 dicam, quae ipsi impingitur, vendem esse contendit, eo ipso, quo dilui
 crimen asseverat, causam suam peiorem facit, et quidem merito. Neque
 enim cuiquam fas est, maxime vero si castra sequitur, ita inebriari, ut vel
 amicissimos iugulare non dubitet. Immo etiam ipsa per se temulentia,
 quamvis caedes absit, poenam meretur. Denique nemo est sanae mentis,
 quin iudicet, gravius plectendum esse qui necessarios, quam qui extraneos
 iniuria afficit. Iam vero quale exemplum statutum sit, et quem habuerit
 scelus exitum, videre licet. Certe vobis expedit non modo non movere ri-
 xam, sed alieno etiam abstinere. Nihil negligam hac in parte, nec quem-
 quam vestrum, quantumvis hosti formidabilis videatur, commilitonem agno-
 scam meum, nisi puras manus in hostem ferat. Neque enim fieri potest*

τὰ τοῦ δικαίον τατιόμενον.“ Βελισάριος μὲν τούσαῦτα εἶπεν. ἡ δὲ στρατιὰ ξύμπασα, ἐπειδὴ τὰ τε λεγόμενα ἤκουσαν καὶ ἐς τὴν
 P 209 ἀνεσκολοπισμένω ἀπέβλεψαν, ἐς δέος τι ἀμήχανον ἤλθον καὶ σω-
 φρόνως βιοτεύειν ἐν νῆϊ ἔλαβον, ὡς οὐκ ἔξω κινδύνου μεγάλου
 ἐσόμενοι, ἦν τι οὐκ ἔννομον ποιοῦντες ἀλοῖεν. 5

B ἰγ'. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε Βελισάριος ὅπως τε ὁ ξύμ-
 πας στόλος αἰὲν κατὰ ταῦτὰ πλέοι καὶ ἐς χωρίον ταυτὸ προσορμι-
 ζοιτο. ἦδει γὰρ ὡς ἐν μεγάλῳ στόλῳ, ἄλλως τε καὶ ἦν τραχεῖς
 σφίσιν ἄνεμοι ἐπιπέσοιεν, ἐπάναγες ἀπολείπεσθαι τε τῶν νεῶν
 πολλὰς καὶ σκεδάννυσθαι ἐς τὸ πέλαγος, οὐκ εἰδέναι τε αὐτῶν 10
 τοὺς κυβερνήτας ὁποίαις ποτὲ τῶν ἐμπροσθεν ἀναγομένων ἐπε-
 σθαι ἄμεινον. λογισάμενος οὖν ἐποίει τάδε. τριῶν νεῶν, ἐν
 αἷς αὐτός τε καὶ ἡ θεραπεία ἔπλει, τὰ ἰστία ἐκ γωνίας τῆς
 ἄνω ἐς τριτημόριον μάλιστα ἔχρισε μίλτω, κοντούς τε ὀρθοὺς
 ἀναστήσας ἐν πρύμνῃ ἐκάστη ἀπεκρέμασεν ἀπ' αὐτῶν λύχνα, 15

C ὅπως ἐν τε ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ αἱ τοῦ στρατηγοῦ νῆες ἔκδηλοι εἶεν·
 αἷς δὴ ἐπεσθαι τοὺς κυβερνήτας ἐκέλευε πάντας. οὕτω τῶν νεῶν
 τῶν τριῶν ἠγομένων παντὶ τῷ στόλῳ τετίχηνεν αὐτῶν οὐδεμίαν
 ἀπολελεῖσθαι. ὅτε μέντοι ἐκ λιμένος ἀπαίρειν μέλλοιεν, ἐσήμαινον
 αὐτοῖς τοῦτο αἱ σάλπιγγες. 20

Ἐκ δὲ Ἀβύδου ἀναχθεῖσιν αὐτοῖς ἄνεμοι σκληροὶ ἐπιπεσόν-
 τες ἤγαγον εἰς τὸ Σύγειον. αὐθὶς τε νηνεμία χρῆσάμενοι σχολαί-

7. ταῦτὰ] Vulgo ταῦτα.

8. ἦδει] ἦδη HL: ἴσ. ἦδει Hm.

ut vincat fortitudo, quae in eadem non stat acie cum iustitia. Haec Belisarius: quae cum omnes audissent, simulque eos, qui e furca pendebant, essent contuiti, in maximum adducti metum, moderate se gerere statuerunt: quippe qui in extremo discrimine fore se intelligerent, si quo in scelere deprehenderentur.

13. Deinde animum eo Belisarius adiecit, ut classis coniunctim navigaret, atque in unum semper locum appelleretur. Sciebat enim fieri non posse in magno navium numero, praesertim si venti violenti ingruerent, quin cursu excuterentur multae, et per aequor ita disicerentur, ut nescirent gubernatores quasnam earum, quae praecederent, sequi praestaret. Igitur secum inita ratione, hoc egit. Trium vela navium, quibus ipse cum suo ministerio vehebatur, ab angulo superiori ad tertiam fere partem rubrica illevit: praeterea contis in unaquaque puppe erectis lychnos suspendit, quo naves supremi ducis diu noctuque internosci possent; tum cunctis gubernatoribus, eas ut sequerentur, edixit. Sic demum classi praeceuntibus ternis navibus, caeterarum nulla deerravit. Cum autem portu solvendum erat, signum buccinis dabatur.

Abdyo profectos ad Sigeum propulit vehementior ventus: quo postea concidente, lentius Maleam ventum est, ubi malacia plurimum profuit.

τεροι ἐς Μάλειαν ἦλθον, ἔνθα δὴ αὐτοῖς ἡ νημερία ξυνήνεγκεν
 ἐς τὰ μάλιστα. ἄτε γὰρ ἐν στόλῳ μεγάλῳ καὶ ναυσὶν ὑπερμεγέ-
 θεισι, πυκτὸς ἐπιγενομένης, ἡ στενοχωρία ξυνετάρραξέ τε ἅπαντα
 καὶ ἐς ἔσχατον κινδύνου ἤνεγκεν. ἐνταῦθα οἱ τε κυβερνήται καὶ D
 5 οἱ ἄλλοι ναῦται ἀρετὴν ἐπεδείξαντο, βοῆ τε καὶ πατάγῳ πολλῶ
 χρώμενοι καὶ τοῖς κοντοῖς διωθόμενοι, ἐμπείρως τε ἀπ' ἀλλή-
 λων τὰς διαστάσεις ποιοῦμενοι, ὥστε εἰ καὶ πνεῦμα ἐπίφορον ἦν
 καὶ ἀπ' ἐναντίας αὐτοῖς ἐπεγένετο, μόλις ἂν οἱ ναῦται μοι δοκεῖ
 σῆῦς τε αὐτοὺς καὶ τὰς ναῖς διεσώσαντο. νῦν δὲ οὕτως ὡσπερ
 10 εἴρηται διατηγόντες Ταϊνάρῳ προσέμιξαν, ἡ νῦν Καινούπολις H 109
 ἐπικαλεῖται. εἶτα ἐνθὲνδε ὀρηθηθέντες Μεθώνῃ προσέσχον, εὐ-
 ρόν τε ὀλίγῳ πρότερον τοὺς ἀμφὶ Βαλεριανόν τε καὶ Μαρτίνον V 367
 αὐτοῖς ἀφικομένους. καὶ ἐπεὶ ἄνεμοι οὐκ ἔπνεον σφίσι, τὰς μὲν
 ναῖς Βελισάριος ἐνταῦθα ὤρμισε, τὸ δὲ στράτευμα ἀπεβίβασεν
 15 ἅπαν, καὶ ἀποβάντας τοὺς τε ἄρχοντας διεκόσμη καὶ τοὺς στρα-
 τιώτας διέτασσε. ταῦτί τε αὐτοῦ διέποντος καὶ ἀνέμων ἥκιστα P 210
 ἐπιγενομένων, ἐπῆλθε πολλοῖς τῶν στρατιωτῶν νόσῳ διαφθαρη-
 ναι ἔξ αἰτίας τοιαύδε.

Ὁ τῆς αὐλῆς ὑπαρχος Ἰωάννης φλαυρός τε ἦν τὸν τρόπον
 20 καὶ οὕτω δυνατὸς εἰς τὸ προσάγειν εἰς τὸ δημόσιον ἐπινοῆσαι χρή-
 ματα ἐπὶ λήμῃ ἀνθρώπων, ὡς οὐκ ἂν ποτε ἔγωγε φράσαι ἱκανῶς
 ἔχοιμι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κἂν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις ἐρρήθη, ἡνίκα

1. Μάλειαν] μελίαν L. 8. ἀπ' ἐναντίας] Vulgo ἐπεναντίας.
 14. ἀπεβίβασεν HmP. ἐπεβίβασεν H. 17. ἐπιγενομένων] ἐπιγι-
 νομένων L. 20. „προσάγειν Reg.“ MALT. Sic LHm. προσάγα-
 γειν P. 22. κἂν] Vulgo καὶ. *ibid.* ἔμπροσθεν — ἐρρήθη L.
 ἔμπροσθε — ἐρρήθη P.

Etenim superveniente nocte, pugnans cum ingenti classe et magnae molis navibus, angustia loci turbavit omnia, et in summum discrimen adduxit. Hic vim atque industriam probarunt suam gubernatores et nautae, cum clamore multo ac strepitu impellentes contis navigia, ac scite invicem separantes. Vix certe, mea quidem sententia, se ipsi navesque servassent, si ventus vel secundus, vel adversus fuisset. Nunc autem ita, ut diximus, clapsi, Taenarum (hodie Caenopolin vocant) applicuerunt: inde digressi, tenuerunt Methonem, ubi in Valerianum ac Martinem, qui illuc paulo ante pervenerant, inciderunt. Eo classem Belisarius appulit, quia ventus illam plane defecerat: quamobrem etiam copias in terram omnes exposuit, factaque excensione, duces ac milites ordinavit. Tenente malacia, bellum pergebat instruere, cum invasit milites, nec paucos absumpsit morbus, cuius causam modo aperiam.

Ioannes Praefectus Praet. vir erat improbis moribus, ac tam solerter vias inveniebat pecuniae in aerarium inferendae, cum pernicie subditorum, ut non possim id verbis consequi: sed de his actum in superioribus libris, cum eo me historia deduxit: iam quo pacto militibus illis exi-

πρὸς τῆς ἱστορίας ἐς τόδε ἠγόμην τοῦ λόγου. τὰ δὲ νῦν ὄτι
 ποτὲ τρόπῳ τούτους δὴ τοὺς στρατιώτας ἐλυμήνατο ἔρωθ' ἔροχο-
 μαι. τὸν ἄρτον, ᾧ δὴ μέλλουσιν ἐν στρατοπέδῳ οἱ στρατιῶται
 σιτιῆσθαι, δις μὲν ἐπάναγκες ἐς τὸν πνιγέα εἰσάγεσθαι, ἐπιμε-
 B λῶς δὲ οὕτως ὀπτᾶσθαι ὥστε ἐξικνεῖσθαι τε ἐπὶ πλείστον καὶ μὴ 5
 χρόνῳ βραχεῖ διαφθεῖρεσθαι, τὸν τε οὕτως ὀπτόμενον ἄρτον
 ἀνάγκη ἐλάσσω τὸν σταθμὸν ἔχειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς τοιαῖσδε
 ἄρτοδαισίαις εἰσάθαι οἱ στρατιῶται τοῦ συνειθισμένου σταθμοῦ
 τὸ τεταρτημόριον ἀποτέμεσθαι. Ἰωάννης οὖν λογιζόμενος ὅπως
 ἐλάσσω τε τὰ ξύλα καὶ τὸν μισθὸν τοῖς ἄρτοποιοῖς ἤσσονα δοίη, 10
 καὶ ὅπως οἱ οὐκ ἐνδεῆς ὁ σταθμὸς εἴη, ὥμὸν ἔτι τὸν ἄρτον ἐς τὸ
 δημόσιον βαλανεῖον ἔσκομίσας τὸν Ἀχιλλέα, οὗ δὴ ἔνερθεν τὸ
 πῦρ καίεται, καταθέσθαι ἐκέλευσε. καὶ ἐπειδὴ ἀμωσγέπως
 ὀπτᾶσθαι ἐδόκει, ἐμβάλων θυλακίους ἐνθήμερός τε ἐν ταῖς ναυσὶν
 C ἕστελλε. καὶ ἐπεὶ ὁ στόλος ἐς Μεθώνην ἀφίκετο, διαρροῦντες 15
 οἱ ἄρτοι ἐπανῆγον αὐθις ἐς ἄλευρα, οὐχ ὑγιᾶ μέντοι, σιτηπότη
 δὲ καὶ εὐρωτιῶντα καὶ τινα ὀσμὴν ἤδη βαρεῖαν φέροντα. ἐχορή-
 γουν τε αὐτὰ τοῖς στρατιώταις πρὸς μέτρον οἷς προέκειτο ἡ τιμὴ
 αὐτῆ, χοίριξί τε ἤδη καὶ μεδίμοις τὴν ἄρτοδαισίαν ποιούμενοι.
 τούτοις δὲ οἱ στρατιῶται ὥρα θέρους ἐν χωρίῳ ἀχμοὺς ἔχοντι 20
 σιτιζόμενοι ἐνόησάν τε καὶ αὐτῶν ἀπέθανον ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ

1. πρὸς] πρὸ HL. 2. ἐλυμήνατο om. HL, H cum signo lacunae.
 7. ἔχειν] ἤκειν HLm: in A utrumque. 8. συνειθισμένου] συνη-
 θισμένου L. 11. ὥμὸν om. L. 12. ἀχιλλέα A. Ἀχιλλέα P. τὸ
 ἀγγῆλε Pm. τὸ ἀγνύλιον Maltretus in annot. Indocte utrumque.
 18. αὐτὰ] αὐτὸ H: illud Hm. 21. καὶ αὐτῶν — πεντακόσιοι]
 καὶ αὐτῶν ἀπέθανον οὐχ ἤσσον ἢ φοι ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ ἀπέθα-
 νον πεντακόσιοι HL, nisi quod φοι et alterum ἀπέθανον in H uncis
 inclusa sunt. Duplex lectio, ἀπέθανον οὐχ ἤσσον ἢ φ^{oi} et ἀπέ-
 θανον πεντακόσιοι.

tium miserit, dicam. Panem, quo miles in castris alendus est, in clibanum bis immitti oportet, itaque percoqui, ut aetatem ferre, nec brevi tempore corrumpi possit. Hoc modo coctum panem leviolem esse necesse est: quamobrem milites in eo dividendo quartam consueti ponderis partem remittere solent. Ergo Ioannes ratione subducta, qua et pauciora ligna, et minorem mercedem pistoribus daret, nec iusto ponderi deesset quidquam, in balneum publicum importari massam, clypeumque aeneum, subter quo ignis ardet, demitti iussit: atque ubi cocta quoquomodo visa est, connectam in saccos, et in naves impositam misit. Appulsa Methonem classe, diffuentes ac soluti panes in farinam abierunt, non puram, sed putrem et muco graveolenti obsitam: quam militibus demetiebantur qui hoc munus habebant; ita ut panem choenicibus ac medimniam distribuerent. Quo milites cum vescerentur, adulta aestate atque ae-

οὐχ ἦσσαν ἢ πεντακόσιοι· ὁ δὲ καὶ τοῖς πλείοσι ἔμπεσεῖν ἔμελλεν, εἰ μὴ Βελισάριος διεκώλυσεν, ἄρτους αὐτοῖς ἐπιχωρίους χορηγεῖσθαι κελεύσας. βασιλεῖ δὲ τὸ πρῶγμα δηλώσας αὐτὸς μὲν ἠὲδοκίμησεν, οὐ μὴν τινα τότε Ἰωάννη ζημίαν ἤνεγκε.

5 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο. ἐκ δὲ Μεθώνης ὀρηθηθέν- D
τες ἀφίκοντο ἐς τὸν Ζακυνθίων λιμένα, ἔνθα δὲ ὕδωρ τε ἐμβε-
βλημένοι ὅσον σφίσι ἐξικνεῖσθαι ἔμελλε τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος
διπλέουσι καὶ τὰ ἄλλα παρυσκευασάμενοι ἔπλεον. ἀνέμου δὲ
10 σφίσι μαλακοῦ τε καὶ νωθροῦ κομιδῇ ἐπιπνεύσαντος ἐκκαιδεκα-
ταῖοι κατέπλευσαν τῆς Σικελίας ἐς χῶρον ἔρημον, οὗ τὸ ὄρος ἐγ-
γὺς ἢ Αἴτην ἀνέχει. ἐν δὲ τῷ διάπλω τούτῳ διατρίψασιν αὐ-
τοῖς, ὥσπερ εἴρηται, ξυνέπεσεν ἅσασι διαφθαρεῖναι τὰ ὕδατα,
πλήν γε δὲ οὗ Βελισάριός τε αὐτὸς καὶ οἱ ἑμπόται ἐπινον. τοῦ-
το γὰρ διεσώσατο μόνον ἢ Βελισαρίου γυνὴ τρόπῳ τοιῶδε. ἀμ-
15 φορέας ἐξ ὑάλου πεποιημένους ὕδατος ἐμπλησαμένη οἰκίσκον τε
ἐκ σανίδων ποιήσασα ἐν κοίλῃ νηὶ, ἔνθα δὲ τῷ ἡλίῳ ἐσιέναι ἀδύ-
νατα ἦν, ἐνταῦθα ἐς ψάμμον τοὺς ἀμοφρέας κατέχωσε, ταίτη P 211
τε ἀπαθὲς τὸ ὕδωρ διέμεινε. τοῦτο μὲν οὖν οὕτως ἔσχε.

ιδ'. Βελισάριος δὲ, ἐπειδὴ τάχιστα ἐς τὴν νῆσον ἀπέβη, V 368
ἀπορούμενός τε ἤσχαλλε καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν τὸ μὴ
εἰδέναι ἐπὶ τίνας ποτὲ ἀνθρώπων τοὺς Βανδύλους ἶοι, ἢ ὁποίους

1. οὐχ ἦσσαν ἢ] ἀπέθανον A: illud Am. 2. εἰ μὴ] ἀλλὰ A, alte-
rum inter versus. / 6. Ζακυνθίων] Vulgo Ζακυνθίων. 20. ἔστρε-
φεν ALHm. ἔστρεφεν P. idid. τὸ] τῷ L. 21. ὁποίους]
συ
ὁποίας L.

stuoso in loco, morbum contraxere, et paucis diebus ad quingentos mor-
tui sunt: idemque casus multo plures manebat, nisi Belisarius avertisset,
panes ibi confectos illis largitus. Re demum Augusto significata, laudem
ipse quidem est consecutus, at nihil Ioanni tunc obfuit.

His peractis, Methone solverunt, et in Zacynthi portum delati, cum
ibi aequati essent quantum satis futurum erat transmittentibus mare Adria-
ticum, omnibus instructi rebus fecerunt. Vento usi maxime languido
ac remisso, die decimosexto ad desertum Siciliae locum, monti Aetnae
proximum, applicuerunt. In ea transmissione pluribus, ut dictum est,
diebus consumptis, accidit ut reposita cuique ad potum aqua corruppe-
retur, excepta, quam Belisarius, et qui illi convivebant, potabant: nam
eam solam uxor Belisarii integram hac arte servavit. Cum amphoras
vitreas implesset aqua, ac cellam in concavo navis recessu, quo sol per-
vadere non poterat, ex asseribus struxisset, ibi amphoras arenae infodit:
quo facto aqua nihil vitii contraxit. Atque id quidem ita se habuit.

14. Vix Belisarius in insulam excensum fecerat, cum moerere an-
giquae animo coepit, ignarus quodnam genus hominum, et quales in armis
essent Vandali, quos petebat, qua etiam ratione et unde bellum inchoa-

ποτέ τὰ πολέμια, μηδὲ ὅτω τρόπῳ ἢ ὁπόθεν ποτέ σφίσιν ὀρμω-
 B μένοις πολεμητέα εἶη. μάλιστα δὲ αὐτὸν οἱ στρατιῶται ξυνετά-
 ρασσον, κατορρωδηκότες τε τὴν ναυμαχίαν καὶ προλέγειν ἥκιστα
 αἰσχυνόμενοι ὡς, ἣν μὲν τις σφῶς ἐς τὴν γῆν ἀποβήσειε, πειρά-
 σονται ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῇ μάχῃ γίνεσθαι, ἣν δὲ πολέμια πλοῖα
 ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἐς φυγὴν τραπήσονται. οὐ γὰρ οἰοὶ τέ εἰσι πο-
 λεμίους τε ἀνδράσι καὶ ὕδασι διαμάχεσθαι. τούτοις οὖν ἅπασιν
 ἀποφούμενος Προκόπιον τὸν αὐτοῦ πάρεδρον ἔστειλεν εἰς Συρα-
 κούσας, πευσόμενόν τε ἦν τινες τοῖς πολεμίους ἐνέδραι εἰσὶ προ-
 λοχιζουσαι τὸν διήπλουν ἢ ἐν νήσῳ ἢ ἐν ἡπείρῳ, καὶ ὅπῃ μὲν τῆς 11

H 110 Διβύης προσορμίσασθαι σφίσιν ὕμεινον ἂν εἶη, ὁπόθεν δὲ ὀρμω-
 C μένοις τὸν πόλεμον πρὸς Βανδίλους διενεγκεῖν ξυνοίσει. ἐπὶ δὲ
 τὰ ἐντεταλμένα ποιοῖη, ἐπανήκοντά οἱ ἐκέλευεν ἐς Καύκανα τὸ
 χωρίον ξυμμῖξαι, διακοσίους μάλιστα σταδίους Συρακουσῶν διέ-
 χον, οὗ δὴ αὐτός τε καὶ ὁ ξύμπας στόλος ὀρμίσασθαι ἔμελλε. τῷ 11
 δὲ λόγῳ τροσὰς αὐτὸν ἐπεμπεν ὠνησόμενον, ἅτε τῶν Γότθων
 ἀγορὰν σφίσιν ἐθελόντων δίδόναι, δόξαν τοῦτο Ἰουστινιανῷ βα-
 σιλεῖ καὶ Ἀμαλασοῦνθῃ τῇ Ἀταλαρίχου μητρὶ, ὅς τότε παῖς τε
 ὢν καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ Ἀμαλασοῦνθῃ τρεφόμενος εἶχε τὸ Γότθων
 τε καὶ Ἰταλιωτῶν κράτος, ὡσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν Γότθων μοι γέ- 20
 D γραπται. ἐπειδὴ γὰρ Θευδέριχος ἐτεθνήκει καὶ ἐς τὸν θυγατρι-
 δοῦν Ἀταλαρίχον, ὄρφανὸν τοῦ πατρὸς ἤδη πρότερον γεγονότα,
 ἣ βασιλεία ἦκε, δειμαίνουσα ἢ Ἀμαλασοῦνθα περὶ τε τῷ παιδί

8. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 11. δὲ] τε Hm. 14. ξυμμῖξαι] ξυμμῖ-
 ξαι P. *ibid.* „διακοσίους] τριακοσίους Cluver. Sicil. antiq. I, 14.“
 MALT. 15. ὀρμίσασθαι L. ὀρμήσασθαι P. 17. σφίσιν] σφί-
 σι L. *ibid.* τοῦτο] τούτῳ HL: τοῦτο Hm. 18. Ἀταλαρίχου]
 Ἀταρίχου AL. 20. γέγραπται] γεγράφεται? Conf. p. 319, 5.

ret. Maxime vero eum milites conturbabant, certamen navale perhorre-
 scentes, nec verentes profiteri, se quidem daturus operam, ut fortiter
 pugnarent, si in terram exonerentur: sin ipsos classis hostilis impeteret,
 daturus terga; quippe qui cum hostibus simul et fluctibus certare minime
 possent. Hinc pendens animi Belisarius, Procopium consiliarium suum
 destinat Syracusas, percontaturum, an hostes vel in insula, vel in conti-
 nenti insidiis traiectionum occupassent? ad quam Africae oram appellere, et
 unde Vandalos adoriri satius esset? Tum praecipit ut, mandatis defunctus,
 se conveniat Caucanis: ad quod oppidum, stadia fere cc. Syracusis dis-
 situm, classem applicare universam parabat. Eum autem misit, per spe-
 ciem emendi cibaria, volentibus Gotthis fori copiam facere, ex pacto in-
 ito inter Justinianum Aug. et Amalasantham matrem Atalarici, qui, ut in
 historia belli Gotthici scripsi, tunc puer, sub tutela matris, Gotthorum
 Italiaeque rex erat. Etenim mortuo Theodorico, cum ad eius nepotem
 Atalaricum, iam ante patre orbatum, regnum devolutum esset, Amalasan-

καὶ τῇ βασιλείᾳ φίλον Ἰουστινιανὸν ἐς τὰ μάλιστα ἔταιρισαμένη
τά τε ἄλλα ἐπήκουεν αὐτῷ ἐπιτάττοντι καὶ τότε ἀγορὰν διδόναι
τῷ στρατοπέδῳ ἐπηγγέλλετο καὶ ἐποίει ταῦτα.

Γενόμενος δὲ ἐν ταῖς Συρακούσαις Προκόπιος καὶ ἀνδρὸς
παρὰ δόξαν ἐπιτυχῶν πολίτου μὲν οἱ καὶ φίλου ὑπάρχοντος ἐκ
παιδὸς, ἐπ' ἐργασίᾳ δὲ τῇ κατὰ θάλασσαν ἀπὸ παλαιοῦ ἐν Συ-
ρακούσαις ὤκημένον, ἐπέυθετο ὅσον ἔχρηξεν· οὗτος γὰρ ὁ ἀνὴρ
οἰκέτην αὐτῷ ἐπέδειξε, τριταῖον οἱ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἐκ Καρχηδό- P 212
νος ἦγοντα, ὃς δὴ ἔφασκεν ὡς οὐδέ τινα πρὸς Βανδύλων ἐνέδραν
τῷ στόλῳ ἔσεσθαι ἄξιον εἶναι ὑφορᾶσθαι. πρὸς οὐδενὸς γὰρ
ἐκείνους ἀνθρώπων πεπύσθαι στρατεύμα ἐπ' αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ
χρόνῳ ἵεναι, ἀλλὰ καὶ στρατεύσασθαι ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ἐπὶ Γώ-
δαν εἴ τι ἐν Βανδύλοις δραστήριον ἦν. καὶ διὰ ταῦτα Γελίμερα
πολέμιον οὐδὲν ἐννοοῦντα, Καρχηδόμος τε καὶ τῶν ἄλλων ἀπάν-
των ὀλιγορηκότα τῶν ἐπὶ θαλάσῃ χωρίων, ἐν Ἐρμιόνη διατριβὴν
ἔχειν, ἣ ἔστιν ἐν Βυζακίῳ ἡμερῶν τεττάρων ὀδοῦ τῆς ἧόνος διέ-
χουσα· ὥστε πάρεστιν αὐτοῖς πλεῖν οὐδὲν δειμαίνουσι δύσκολον
καὶ προσορμίζεσθαι ἔνθα ἂν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα καλοίῃ. ταῦτα B
Προκόπιος ἀκούσας τῆς τε χειρὸς τοῦ οἰκέτου λαβόμενος ἐπὶ τὸν
λιμένα ἐβάδιξε τὴν Ἀρέθουσαν, ἔνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ὠρμίζετο,
πνυθανέμενός τε τοῦ ἀνθρώπου συχνὰ καὶ διερεννώμενος ἕκαστα.
λοβὰς δὲ ζῆν αὐτῷ ἐς τὴν ναῦν αἴρεσθαι τε τὰ ἰστία ἐκέλευσε καὶ
πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Καίκανα. καὶ ἐπεὶ ὁ τοῦ οἰκέτου δεσπότης

7. γὰρ om. L. 16. ἧόνος] ἡίόνος P.

tha puero pariter ac regno timens, amicitiam cum Iustiniano optime iun-
ctam omni fovebat obsequio, idque temporis annonae mercatum promise-
rat exercitui: nec fidem fefellit.

Syracusas ingressus Procopius, praeter opinionem in civem incidit
amicum sibi a puero, eaque in urbe commercii maritimi gratia habitan-
tem; cuius ope quidquid scire opus erat rescivit. Is enim ipsi famulum
protulit, tribus tantum diebus Carthagine revectum, qui nullas
Vandalorum insidias classi metuendas asseveravit: illis a nemine signifi-
catum, copias eo tempore contra ipsos venire: immo vero Vandalicae
militiae robur in expeditionem adversus Godam nuper profectum: his de
causis Gelimerem nihil hostile suspicantem, Carthaginis caeterarumque
urbium maritimarum cura deposita, commemorari Hermionae, quae est in
provincia Byzacena, et a littore quadridui distat: itaque posse Romanos
avigare securos impedimenti, et quocumque ferret ventus, appellere.
Quibus auditis, famuli manum prehendit Procopius, et in portum Arethu-
ae, quo navem admovertat, sese confert, crebris hominem interrogacioni-
bus excutiens, ac de singulis diligenter percunctans: tum una cum ipso
navem conscendit, pandi vela iubet, et Caucana properari. Cumque fa-

ἐπὶ τῆς ἡónος θαναμάζων εἰσθήκει ὅτι οἱ οὐκ ἀπεδίδον τὸν ἄνθρωπον, ἀναβοήσας Προκόπιος, πλεούσης ἤδη τῆς νεῶς, παρηγεῖτο μὴ οἱ χαλεπῶς ἔχειν· χοῖναι γὰρ τὸν οἰκέτην τῷ τε στρατηγῷ συμμῖξαι καὶ ἐς τὴν Λιβύην τῷ στρατῷ καθηγησάμενον οὐκ ἐς μακρὰν ἐς τὰς Συρακούσας ἐπανήκειν, χοήματα μεγάλα περιβαλλόμενον.

V 369
C

Ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Καύκανα εὐρίσκουσιν ἅπαντας ἐν πένθει μεγάλῳ. Δωρόθεος γὰρ ὁ τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλόγων στρατηγὸς ἐνταῦθα ἐτετελευτήκει, πολὺν αὐτοῦ πόθον τῷ παντὶ στρατοπέδῳ ἀπολιπών. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ οἱ ὁ τε οἰκέτης ἐς ὕψιν ἤλθε καὶ τὸν πάντα λόγον ἔφρασε, περιχαρῆς γενόμενος καὶ Προκόπιον πολλὰ ἐπαινέσας, ἐκέλευε σημῆναι τὸν ἀπόπλουν ταῖς σάλπιγξιν. ἀράμενοι τε κατὰ τάχος τὰ ἰστία, Γαύλῳ τε καὶ Μελίτῃ ταῖς νήσοις προσέσχον, αἱ τὸ τε Ἀδριατικὸν καὶ Τυρρηρικὸν πέλαγος διορίζουσιν. ἔνθα δὴ αὐτοῖς Ἐύρου τι πνεῦμα ἐπιπεσὸν τῇ ὑστεραία τὰς ναῦς ἐς τὴν Λιβύης ἀκτὴν ἤνεγκεν ἐς χωρίον, ὃ δὴ Κεφαλὴν βράχους τῇ σφετέρῃ γλώσσει καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Καπούτβαδα γὰρ ὁ τόπος προσαγορεύεται, πέντε ἡμερῶν ὁδὸν εὐζώνῳ ἀνδρὶ Καρχηδόνος διέχων.

D
ιέ. Ἐπεὶ δὲ τῆς ἡónος ἀγχοῦ ἐγένοντο, τὰ τε ἰστία καταλίθεσθαι ὁ στρατηγὸς ἐκέλευε καὶ ἀγκύρας ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπορρι-

1. 20. ἡónος] ἡῖónος P. *ibid.* ἀπεδίδου AL. ἀπεδίδω P. 4. συμμῖξαι] συμμῖξαι P. 9. αὐτοῦ] αὐτοῦ L. 14. Τυρρηρικόν] τυρρηρικόν H. τυρρηρικόν Hm. *ibid.* πέλαγος — τοῦτο δὲ τὸ ὕδωρ (p. 215 b.) om. HL: habent AVP et legit RV. 15. αὐτοῖς add. A. om. PV. *ibid.* τι A. πού τι PV. 17. „Καπούτβαδα] Ita scribendum censui, non Κατούτβαδα, ut legebam in supplem. Vatic.“ MALT. καπούτβαδα A. 21. ἀγκύρας ἀπὸ τῶν νεῶν] ἀπὸ τῶν νεῶν ἀγκύρας A. *ibid.* ἀπορριψαμένους] ἀπορριψαμένους V.

mulī dominus in littore staret mirabundus, quod sibi ille non redderetur, Procopius contenta voce, eunte iam navi, rogavit omitteret iracundiam: oportere famulum cum Imperatore exercitus colloqui: ac postquam classem duxisset in Africam, statim Syracusas, multa donatum pecunia, rediturum.

Delati Caucana, luctu plena castra inveniunt. Nam ibi Dorotheus Armeniae dux obierat, magno sui relicto omnibus desiderio. At Belisarius, ubi famulum vidit, et omnia plane enuntiantem audivit, vehementer gavisus est, ac plurimum laudato Procopio, tubarum clangore discessum edici iussit. Sublatis confestim velis, classem advertunt ad Gaulum et Melitam insulas, quibus mare Adriaticum a Tyrreno dirimitur. Ibi exortus Euris classem postridie ad illam littoris Africae partem tulit, ubi est Caputvada: sic lingua Romani sua locum appellant, unde ad Carthaginem dierum v. iter est viro expedito.

15. Admota ad littus classe, demitti vela, iactisque e navibus anchoris, stare Belisarius iubet: tum ducibus et Praefectis omnibus in

ψαμένους ἀναχωρεῖν, τοὺς τε ἄρχοντας συγκαλέσας ἐς τὴν P 213
 αὐτοῦ ναῦν ξέμπαντας βουλὴν ὑπὲρ τῆς ἀποβάσεως προΐσθηκεν.
 ἔνθα δὴ ἄλλοι τε λόγοι πολλοὶ ἐλέχθησαν ἐφ' ἑκάτερα φέροντες
 καὶ παρελθὼν Ἀρχέλαος ἐλέξε τοιαύδε, „Τοῦ μὲν στρατηγοῦ τὴν
 ἀρετὴν ἄγαμαι, ὅς καὶ γνώμη παρὰ πολὺ νικῶν ξέμπαντας καὶ
 τῆς ἐμπειρίας ἐπὶ πλεῖστον ἦκων, ἔχων τε τὸ κράτος αὐτὸς, ἐς
 μέσον μὲν τὴν βουλὴν προΐσθηκε, κελύει δὲ λέγειν ἡμῶν ἕκαστον,
 ὥστε ὅπη ἂν ἄριστα ἔχειν δοκῇ ἐλίσθαι ἡμῖν δυνατοῖς εἶναι, πα-
 ρὸν αὐτῷ γνώναί τε μόνῳ τὰ δέοντα καὶ κατ' ἐξουσίαν ἐξηγηῆσθαι
 ἢ βούλοιο. ἡμῶν δὲ, ὧ ἄνδρες ἄρχοντες, (οὐκ οἶδα ὅπως ἂν
 εἴποιμι εὐπειῶς), θανατώσειεν ἂν τις ὅτι μὴ πρῶτος αὐτὸς ἕκα-
 στος πρὸς τὴν ἀπόβασιν ἀπειπεῖν ἔσπευσε. καίτοι ἐπίσταμαι ὡς
 τὸ εἰσηγῆσθαι τι τοῖς ἐς κίνδυνον καθισταμένοις ὄνησιν μὲν τῷ B
 παραινέσαντι οὐδεμίαν ἰδίᾳ φέρει, ἐς αἰτίαν δὲ ὡς τὰ πολλὰ περι-
 ἴσταται. οἱ γὰρ ἄνθρωποι καλῶς μὲν φερόμενοι εἰς τὴν ἰδίαν
 γνώμην ἢ τέχνην ἀναφέρουσι τὰ πρασσόμενα, σφαλέντες δὲ τὸν
 παραινέσαντα αἰτιῶνται μόνον. εἰρήσεται δὲ ὅμως. αἰτίαν γὰρ
 ὑποστειλάσθαι τοὺς περὶ σωτηρίας βουλευομένους οὐχ ὄσιον.
 βουλευέσθε ἐς τὴν πολεμίαν ἀποβαίνειν, ἄνδρες ἄρχοντες· τίτι
 λμῆνι παρακαταθέσθαι τὰς ναῖς ἐννοοῦντες; ἢ τίνος πόλεως τεί-
 γει τὸ ἔχρῶν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἔξοντες; ἢ οὐκ ἀκηκούατε ὡς ταύ-

2. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 7. δὲ] δὴ A. 8. δοκῇ V. δοκεῖ P.
 10. ἡμῶν] ἡμῶν A. 12. ἀπειπεῖν ἔσπευσε] ἔσπευσε ἀπειπεῖν V.
 13. τοῖς add. AV. ibid. ἐς] εἰς A. 14. φέρει] φέρειν A.
 19. βουλευέσθε] βουλευέσθαι A. ibid. ἐς V. εἰς P. 20. τεί-
 γει AVPm. τεῖχη P. 21. ἡμῶν] ἡμῶν A.

praetorium convocatis, de faciendo excensu deliberationem instituit. Hic
 praeter alia multa, quae in utramque partem prolata sunt, Archelaus
 tunc habuit orationem. Virtutem demiror Magistri militum: qui, cum
 mnes prudentia ac rerum usu longe superet, et belli imperium habeat, ni-
 lominus velit in medium consuli; itaque iubeat sententiam quemque di-
 cere, ut nobis integrum sit, quidquid potissimum esse iudicamus, amplecti:
 namvis quae expediunt, ea possit ipse per se solus videre, et pro auctori-
 tate ad arbitrium moderari. Est autem (quod equidem aegre dico) cur
 estrum cuiquam, o duces, mirum id videtur, quod quisque non conten-
 erit excensionem ante omnes dissuadere. Quamquam scio consilium,
 quod periclitantibus datur, auctori suo, non utilitatem ullam privatam,
 ad publicam plerumque reprehensionem asferre. Sic enim est ingenium homi-
 num, ut prosperi quidem successus laudem vel prudentiae suae tribuant
 vel fortunae, mali vero conventus culpam suasori tantum ascribant. Dicam
 tamen quod sentio: neque enim de salute deliberantes contrahi decet re-
 prehensionis metu. Igitur, duces, in terram hostilem facere excensum
 ultis: at cui tandem portui classem credere, aut cuius urbis moenibus tueri
 os cogitatis? An non audistis, quod fertur, littus hoc per novem dierum

την μὲν τὴν ἀκτὴν ἐννέα ἡμερῶν ὁδὸν, λέγω δὲ εἰς Ἰούκην ἐκ Καρχηδόνος, κατατείνειν φασίν, ἀλίμενόν τε παντελῶς οὔσαν καὶ
C τοῖς ἀνέμοις ὄθεν ἂν ἐπιπνεύσειαν ἐκκειμένην; τεῖχος δὲ οὐδὲν ἐς πᾶσαν Λιβύην ὅτι μὴ τὸ Καρχηδόνος ἀπολέλειπται, τοῦτο Γίξερ-
 ριχου βουλευσάντος. προσθεῖη δὲ ἂν τις ὡς καὶ τούτῳ τῷ χω-
 ρίῳ ὕδωρ τὸ παράπαν ἐνδεῖν λέγουσι. φέρε γὰρ, εἰ δοκεῖ, καί
 τι τῶν ἐναντίων ὑποθέμενοι τὴν διάγνωσιν ποιησώμεθα. τοὺς
 γὰρ ἐς ἀγῶνας καθισταμένους μηδὲν προσδοκᾶν δίσκολον οὔτε
 ἀνθρώπινον οὔτε τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἄξιον. ἦν οὖν ἀπο-
 βεβηκότων ἡμῶν εἰς τὴν ἡπειρον χειμῶν ἐπιπέσοι, οὐκ ἀνάγκη
 δυοῖν θάτερον ταῖς ναυσὶ ξυμβῆναι, ἢ ὡς ἀπωτάτω διαφυγεῖν,
 ἢ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἀπολωλέναι ταύτης; εἶτα τίς ἡμῖν τῶν ἀναγκαίων
 γενήσεται πόρος; μηδεὶς ἐς ἐμὲ βλεπέτω τὸν τῆς δαπάνης χορη-
D γὸν ὑπαρχον. ἀρχὴν γὰρ πᾶσαν τῆς ὑπουργίας ἐστερημένην ἐπά-
 ναγκες εἰς ὄνομά τε καὶ πρόσωπον ἰδιώτου ἀποκεκρίσθαι. ποῦ
 δὲ ὑμῖν τῶν ὄπλων τὰ περιττὰ καταθεμένοις ἢ ἄλλο τι τῶν ἀναγ-
 καίων δέχεσθαι δεήσει προσιόντα τὸν βάρβαρον; ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὐδὲ λέγειν καλὸν ὅπῃ ἐκβήσεται. ἐγὼ δὲ ἡγοῦμαι χρῆναι
 ἡμᾶς εὐθὺς Καρχηδόνος ἵέναι. λιμένα γὰρ οὐ πλεῖον ἢ τεσσαρά-
 κοντα σταδίους αὐτῆς δέχοντα εἶναι φασίν, ὃν δὴ Στάγνον κα-
 λοῦσιν, ἀγύλακτόν τε παντάπασιν ὄντα καὶ πρὸς τὸν ἄπαντα

1. ὁδὸν] ὁδῶ A. *ibid.* Ἰούκην] Ἰούκη V. *Lucam* RV. *Τατιά-
 πην* s. *Τάναπα* Kanngiesserus p. 73. Ἰτύκην παρὰ Καρχηδό-
 νος hariolatur Maltretus. 3. ὄθεν] πόθεν A. 11. δυοῖν]
 δεῖν P. 14. ὑπαρχον A. ἔπαρχον PV. 15. εἰς om. AV.
ibid. ἰδιώτου] ἡδιώτου A. 16. ὑμῖν] ἡμῖν A. 19. ἡμᾶς]
 ὑμᾶς V. *ibid.* τεσσαράκοντα V. μ' P.

iter, a Carthagine scilicet ad Iucam, omnino importuosum esse, et omni-
 bus ventis patere, neque urbis ullius muros, nisi Carthaginis, restare, ex
 quo ita visum est Gizerico? Accedit aquae penuria, qua, ut audio, labo-
 rat hic locus. Age vero, ponamus, si placet, sinistrum casum aliquem in-
 tervenire, eoque posito iudicemus: nam ut nihil adversi impendere sibi pu-
 tent, qui belli aleam adeunt, id certe cum a natura nostra, tum ab ipsa
 rerum conditione abhorret. Ergo nobis in terram expositis, si tempestas
 oriatur, nonne horum alterum navibus contingere necesse est, aut ut lon-
 gissime dissipentur, aut pereant ad hoc littus allisac? Deinde unde vobis
 commeatus? Nemo ad me, tanquam exercitus Quaestorem, respiciat. Qui-
 cunque enim magistratum gerit, si instrumentis ac subsidiis destituitur, fa-
 cere non potest, quin ad privati nomen et speciem recidat. Ubinam autem
 arma ac vasa superflua, aut res etiam necessarias reponetis, ut impetum
 Barbari expedite sustineatis? Verum haec eventuum eiusmodi commemo-
 ratio indecora videtur et ominosa. In summa, Carthaginem recta tenden-
 dum censeo: nam inde portum, quem Stagnum vocant, plane incustoditum
 et universae classis capacem, XL. solum stadiis abesse ferunt: unde erum-

στόλον ἰκανῶς πεφυκότα. ὄθεν δὴ ὀρμώμενοις ἡμῖν τὸν πόλεμον
 διενεγκεῖν οὐ χαλεπὸν ἔσται. οἶμαι δὲ ἔγωγε ὡς Καρχηδόνος τε V 370
 ἡμῶς ἔξ ἐπιδρομῆς κρατήσῃν εἰκὸς, ἄλλως τε καὶ μακρὰν αὐτῆς P 214
 ἀπολελειμμένων τῶν πολεμίων, καὶ κρατήσασιν οὐδὲν τοῦ λοιποῦ
 5 μοχθηρὸν ἔσεσθαι. τὰ γὰρ ἀνθρώπεια πάντα κατελημμένων τῶν
 κεφαλαίων καταρρεῖν οὐκ εἰς μακρὰν εἴωθεν. ὧν δὴ πάντων εἰς
 ἡμῶς ἐνθυμουμένους τὰ βέλτιστα αἰρεῖσθαι προσήκει. Ἀρχέ-
 λαος μὲν τοσαῦτα εἶπε.

Βελισάριος δὲ ἔλεξεν ὧδε „Μηδεὶς ὑμῶν, ὃ ξυνάρχοντες,
 10 ἐπιγνώμονος εἶναι τοὺς λόγους οἴεσθω, μηδὲ διὰ τοῦτο ἐν ὑστάτῳ
 εἰρησθαι, ὥστε αὐτοῖς ἔπεσθαι, ὅποιοι ποτ' ἂν ὦσιν, ἀναγκαῖον
 ἅπασιν γίνεσθαι. ὅσα μὲν γὰρ ὑμῶν ἐκάστῳ δοκεῖ ἄριστα εἶναι
 ἀκίχρα. προσήκει δὲ καὶ ἐμὲ ὅσα γινώσκω εἰς μέσον ἐξενεγκόντα
 οὕτω σὺν ὑμῖν ἐλέσθαι τὰ κρεῖσσω. ἐκεῖνο δὲ ἵπομνήσαι ὑμῶς
 15 ἄξιον, ὡς ὀλίγω πρότερον οἱ μὲν στρατιῶται δεδιέναι τε τοὺς ἐν B
 τῇ θαλάσῃ κινδύνους ἄντικρυς ἔλεγον καὶ ὡς εἰς φυγὴν τρέπον-
 ται, ἣν κατ' ἐξέλιπον ἐπ' αὐτοὺς ἴοι· ἡμεῖς δὲ τὸν θεὸν ἡτοῦ-
 μεν γῆν τὴν Αἰβύτης καὶ τὴν εἰς ταύτην ἀπόβασιν εἰρηναίαν ἡμῖν
 ἐπιδαῖζαι. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, ἄξυνέτων ἀνδρῶν ἡγοῦ-
 20 μαι εἶναι εὔχεσθαι μὲν παρὰ τοῦ θεοῦ λαβεῖν τὰ βελτίονα, δεδο-
 μένων δὲ αὐτῶν ἀποσελεσθαι τε καὶ ἀπ' ἐναντίας ἵέναι. ἦν δὲ
 καὶ πλέονσιν ἡμῖν ἐνθὺ Καρχηδόνος στόλος ἀπαντήσῃ πολέμιος,
 τοῖς μὲν στρατιώταις κατὰ κράτος φεύγουσι τὸ μὴ μεμπτοῖς εἶναι

6. εἰς AV. εἰς P. 16. Aberat εἰς. 21. δὲ αὐτῶν] Vulgo τε
 αὐτῶν. 22. ἡμῖν om. A.

pere et facile intendere bellum poterimus. Quin simile vero videtur, nos
 primo incursu captures Carthaginem, praesertim cum hostis procul absit:
 urbe autem potitis, nihil non primum deinceps fore. Nam rerum humanarum
 commune vitium est, quod post suorum iacturam capitum, brevi dilabuntur.
 Haec omnia pensantibus vobis id iam incumbit, ut viam saluberrimam
 eligatis. Haecenus Archelaus.

Ita vero Belisarius. Nemo vestrum, collegae mei, orationem istam
 cognitoris esse existimet atque arbitri, et me postremo loco idcirco dicere,
 ut omnibus, quicumque sint, cedendi necessitatem imponam. Quid quisque
 vestrum factu optimum censat, audivi: iam convenit, ut ipse quoque men-
 tem plane meam aperiam, itaque demum potiora vobiscum optem. Ac primum
 quidem meminisse id vos oportet, quod nuper milites aperte denuntiaverunt;
 timere se maritima praelia, et fugam capturos, si classis hostium ipsos
 ipso poteret. Nos vero Deum precabamur, ut nobis pacaret Africam, et
 facilem in eius oram exscensum daret. Quae cum ita sint, levitalis esse
 duco, meliora a Deo petere, eademque impetrata respicere et aversari.
 Quod si nobis recta Carthaginem navigantibus classis hostilis occurrerit,
 non erit culpandi locus effusam nostri militis fugam. Peccatum enim,
 quod quis, nisi caveretur, se admissurum praedixerat, defensionem adiun-

λελείπεται· ἀμάρτημα γὰρ προρρηθὲν τὴν ἀπολογία ἐφ' ἑαυτοῦ φέροι. ἡμῖν δὲ καὶ διασωθεῖσιν οὐδεμία συγγνώμη. πολλῶν δὲ ὄντων, ἦν ἐν ταῖς ναυσὶ μένωμεν, δυσχερῶν, ἐκεῖνο μόνον ἱκανῶς, οἶμαι, λελέξεται, ᾧ μάλιστα δεδίτεσθαι ἡμᾶς ἀξιοῦσι, τὸν χειμῶνα ἐπανασείοντες. ἦν γὰρ τις ἐπιπέσοι χειμῶν, ἀνάγκη 5 ταῖς ναυσὶν, ὡσπερ φασὶ, δυοῖν ξυμβῆναι τὸ ἕτερον, ἢ πόρρω που τῆς Διβύης διαφυγεῖν, ἢ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς διαφθαρεῖν ταύτης. τί τοίνυν ὡς ἐκ τῶν παρόντων ἐλομένοις ἡμῖν μᾶλλον ξυνοίσει; μόνως διεφθάρθαι τὰς ναῦς, ἢ αὐτοῖς ἀνδράσιν ἅπαντα ἀπολωλέναι τὰ πράγματα; χωρὶς δὲ τούτων νῦν μὲν ἀπαρασκευοῦσι ἐπι- 10 πεσόντες τοῖς πολεμίοις κατὰ νοῦν, ὡς τὸ εἶδος, ἀπαλλάξομεν· τὰ γὰρ πολέμια τῷ ἀπροσδοκῆτῳ δουλοῦσθαι πέφυκε· μικρὸν δὲ ὕστερον τῶν πολεμίων ἐν παρασκευῇ γεγονότων ἐξ ἀντιπάλου ἡμῖν τῆς δυνάμεως ὁ ἀγὼν ἔσται. προσθεῖη δ' ἂν τις ὡς καὶ ὑπὲρ 15 αὐτῆς ἴσως ἀγωνιεῖσθαι δεήσει τῆς ἀποβάσεως, ἐκεῖνά τε ζητεῖν, 15 ἃ νῦν παρόντα ἡμῖν ὡς οὐκ ἀναγκαῖα ἐς βουλήν ἔρχεται. ἦν δὲ καὶ χειμῶν τηρικαῦτα ἀγομένοις ἡμῖν ἐπιγένηται, ὡς τὰ πολλὰ ἐν θαλάσῃ φιλεῖ γίνεσθαι, πρὸς τε τὰ κύματα καὶ τοὺς Βανδύλους διαμαχόμενοι μεταμαθεῖν τὴν εὐβουλίαν εἰσόμεθα. φημὶ δὴ ἔγωγε χρῆναι ἀποβῆναι μὲν ἡμᾶς ἐς τὴν ἠπειρον αὐτίκα δὴ μάλα, 20 ὑπὸς τε ἀποβιβάζοντας καὶ ὄπλα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐς τὴν χρεῖαν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι οἴομεθα, τάφρον δὲ κατὰ τάχος ὀρύξαι καὶ

1. ἑαυτοῦ] ἑαντῶ A.   2. δὲ ὄντων] δεόντων A.   3. ναοὶ] ναοῖν V.   6. δυοῖν] δυεῖν V.   12. δουλοῦσθαι] δηλοῦσθαι A.
22. τάφρον] τάφρον A.

etiam habet: nos autem, ubi incolumes evaserimus, nullam veniam consequemur. Cum vero multa incommoda sese offerant, si nos intra naves contineamus, unum est, meo quidem iudicio, illudque commemorare sufficiet, quo nos maxime terrere volunt, qui tempestatem minantur. Enimvero si qua oriatur, alterum, ut aiunt, contingere navibus necesse est; aut ut longe ab Africa dispellantur, aut in hoc littore pereant. Utrum igitur, facta e re praesenti optione, magis expediet, solas perire naves, an cum vectoribus omnia? Praeterea si iam hostem imparatum adoriamur, ex sententia, ut proximum vero est, debellabimus: hostiles enim opea improvisa vi frangi solent. At mora, quamvis brevi, spatium hosti dabimus parandi sese, et aequis viribus decernemus. Quid quod etiam forte excensionis copia armis extorquenda erit, eaque commoda quaerere oportebit; quae nunc ultro oblata vobis, in deliberationem veniunt tanquam minime necessaria. Quod si interea, dum vehemur navigiis, procella, ut saepe fit in mari, ingruerit, tum pugna cum Vandalis simul fluctibusque sustinenda ad sanum consilium sero nos revocabit. Quare sic statuo, iam nunc faciendum excensum esse: equos, arma, et quaecunque

χαράκωμα περιβαλεῖν οὐδέν τι ἦσσαν ἢ, ὡς ἂν τις εἴποι, τείχους εἰς ἀσφάλειαν ἡμῖν συντελέσειν δυνάμενον, ἐκεῖθεν δὲ ὀρμωμένους τὸν πόλεμον, ἣν τις ἐποίοι, διενεγκεῖν. ἐπιλείπει δὲ ἡμῶς P 215 ἄνδρας ἀγαθούς γινομένους τῶν ἐπιτηδείων οὐδέν. τοῖς γὰρ 5 κρατοῦσι τῶν πολεμίων τὸ κυρίους εἶναι τῶν ἐκείνοις προσηκόντων ξυμβαίνει, καὶ ἡ νίκη πάντα περιβαλλομένη τὰ χρήματα, ἔνθα ἂν κλίνη, κατατίθεσθαι πέφυκεν· ὥστε ὑμῖν ἢ τε σωτηρία καὶ ἢ τῶν ἀγαθῶν περιουσία ἐν ταῖς χερσὶ κείται.“

Ταῦτα Βελισαρίου εἰπόντος ξυνέφασάν τε καὶ ἀπεδέξαντο 10 ἅπας ὁ ξύλλογος καὶ διαλυθέντες ὡς τάχιστα τὴν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο τρισὶ μάλιστα μηνσὶν ὕστερον ἢ αὐτοῖς ἐκ Βυζαντίου ὁ ἀπόπλους ἐγένετο. καὶ δεῖξας τι χωρίον ἐπὶ τῆς ῥόνομος ὁ στρατηγός, τοῖς τε στρατιώταις καὶ ναύταις ἐκέλευε τὴν τε τάφρον ὀρύσσειν B καὶ τὸ χαράκωμα περιβαλέσθαι. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. ἅτε 15 δὲ ὕχλου πολλοῦ ἐργαζομένου καὶ τοῦ φόβου τὴν προθυμίαν ἐγεῖροντος, καὶ τοῦ στρατηγοῦ ἐγκελευομένου, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἢ τε τάφρος ὀρώρετο καὶ τὸ χαράκωμα ξυντετέλεστο, καὶ οἱ σκόλοπες κύκλῳ πανταχόθεν ξυνεπεπήγατο. ἔνθα δὴ καὶ τι τοῖς τὴν τάφρον ὀρύσσουσι τετύχηκε θανμάσιον ἡλίκον. ὕδατος πολὺ τι 20 χρεῖμα ἢ γῆ ἀνήκεν, οὐ γεγονὸς τοῦτο ἐν Βυζαντίῳ πρότερον, ἄλλως τε καὶ τοῦ χωρίου ἀνύδρου ὄντος. τοῦτο δὲ τὸ ὕδωρ ἐς V 371

2. συντελέσαι A. συντελέσειν PV. *ibid.* ὀρμωμένους A. ὀρμωμένοις PV. 6. περιβαλλομένη] περιβαλομένη V. 7. ὑμῖν AV. ἡμῖν P. 12. ῥόνομος] ῥιόνος P. 18. τὴν om. A. 20. Βυζαντίῳ] βυζαντίῳ A. 21. δὲ] δὴ V.

nobis necessaria ducimus, exponenda in terram: fossam propere ducendam, et circumiiciendum vallum, quo non minus fere, quam moenibus, protegamus: et inde certandum, si quis in nos impetum tulerit. Nec verendum ne commectus nobis animose rem gerentibus desint. Nam qui hostium, idem rerum atque opum politur, et Victoria bonis omnibus circumstans, ea solet ibi deponere, quo inclinavit. Itaque et salus et bonorum copia in nostris manibus sitae sunt.

Haec locuto Belisario, assensus est coetus universus: quo soluto, statim exscensionem fecerunt, tertio post mense quam Byzantio solverant. Mox designato quodam loco in littore, militibus nautisque imperat Magister militiae uti fossam percutiant, ac circumstruant vallum. Illico gestus est mos: et quoniam ingens multitudo operi incumbere desistebat, studiumque cum ipse timor, tum Magistrī militum vox atque hortatus excitabant, eodem die perducta fossa, vallum confectum, et pali circum ubique depacti sunt. Eo loci res fossoribus accidit admiratione dignissima. Solo fons uber emicuit: cuiusmodi munus in Byzacio novum, eoque magis mirum extitit, quod peraridus is locus erat. Haec autem aqua ad

πᾶσαν χρείαν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐπήρκεσε. καὶ
 C ξυνηθόμενος τῷ στρατηγῷ Προκόπιος ἔλεγεν ὡς οὐ διὰ τὴν χρείαν
 τῆ τοῦ ὕδατος περιουσίᾳ χαίρει, ἀλλ' ὅτι σύμβολον εἶναι δοκεῖ
 νίκης ἀπόνου καὶ τοῦτο σφίσι προλέγειν τὸ θεῖον· ὅπερ οὖν καὶ
 ἐγένετο. τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην οἱ στρατιῶται ξύμπαντες ἐν 5
 τῷ στρατοπέδῳ ἠύλισαντο, φυλακὰς τε καὶ τὰ ἄλλα ἤπερ εἰώθει
 ποιούμενοι, πλήν γε δὴ ὅτι τοξότας πέντε ἐν νηὶ ἐκάστη Βελισά-
 ριος ἐκέλευε μεῖναι φυλακῆς ἕνεκα, καὶ τοὺς δρόμωναο ἐν κύκλῳ
 αὐτῶν ὀρμιῶσθαι, φυλασσομένους μὴ τις ἐπ' αὐτὰς κακοεργή-
 σων ἴοι.

10

D 15. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, ἐπειδὴ τῶν στρατιωτῶν τινες ἐς
 τοὺς ἀγροὺς ἀναβαίνοντες τῶν ὠραίων ἤπτοντο, αὐτῶν τε τὰ
 σώματα ὁ στρατηγὸς οὐ παρέργως ἤκισατο καὶ ξυγαλέσας ἄπαν-
 τας ἔλεξε τάδε, „Τὸ μὲν βιάζεσθαι καὶ τοῖς ἄλλοτριῶσι σιτίζεσθαι
 H 111 ταύτη μόνον ἐν γε τοῖς ἄλλοις καιροῖς μοχθηρὸν περνεῖναι δοκεῖ, 15
 ὅτι τὸ ἄδικον ἐν αὐτῷ φέρεται· νῦν δὲ τοσοῦτον αὐτῷ τῆς δυσ-
 κολίας περίεστιν ὥστε, εἰ μὴ πικρὸν εἰπεῖν, τὸν τοῦ δικαίου
 λόγον περὶ ἐλάσσονος ποιησαμένους τὸν ἐντεῦθεν κίνδυνον ἡμῶς
 P 216 ἡλικὸς ποτέ ἐστιν ἐκλογίζεσθαι χρῆ. ἐγὼ γὰρ ἐκείνῳ μόνῳ τὸ
 θαρρεῖν ἔχων εἰς τὴν γῆν ἡμῶς ἀπεβίβασα ταύτην, οἱ τοῖς Βαν- 20
 δάλοις οἱ Λίβνες, Ῥωμαῖοι τὸ ἀνέκαθεν ὄντες, ἄπιστοὶ τέ εἰσι
 καὶ χαλεπῶς ἔχουσι, καὶ διὰ τοῦτο ὤμην ὡς οὗτ' ἂν τι τῶν
 ἀναγκαίων ἡμῶς ἐπιλείποι οὔτε τι ἐξ ἐπιδρομῆς κακὸν ἐργάσονται

22. οὗτ' — οὔτε] οὐδ' — οὐδέ P.

omnes vitae usus hominibus iuxta ac pecudibus abunde fuit: tum gratulans militum Magistro Procopius, data aquae copia lactari se dixit, non tam propter eius opportunitates, quam quod victoriae nullo labore adispicendae omen esset, idque Deus non obscure monstraret: quod eventus probavit. Noctem proximam in castris omnes duxerunt, vigiliis caeterisque pro more dispositis. Sagittarios tantum quinos in singulis navibus excubare Belisarius iussit, et dromonas circumquaque applicari, ut inimicam vim, si qua forte offerretur, arcerent.

16. Postridie, cum milites quidam, in agros dilapsi, fructus tunc maturos carpissent, in eos Magister militiae non leviter verberibus animadvertit, et advocata concione sic verba fecit. *Inferre vim, et raptο alienoque vivere, scelus alias ideo videtur esse, quia ius violatur: nunc autem tantam habet offensionem, ut, posthabita aequitate, (absit verbo invidia) nihil aliud, nisi quantum ex hac licentia periculum proficiscatur, attendere nos oportet. Ego sane vos in terram exposui, hoc uno fretus, quod Afri, qui Romani a stirpe sunt, in fide erga Vandalos claudicent, sintque illis infensi. Propterea nobis nec defore commeatum, nec hostem incursu ullo nociturum existimabam. At nunc vestra illa in-*

ἡμῶς οἱ πόλεμοι. ἀλλὰ νῦν αὐτῆ ἑμῶν ἢ ἀκράτεια ταῦτα εἰς
 τοῦναντίον ἡμῖν μεταβέβληκε. τοὺς γὰρ Λίβυας δὴπον κατηγ-
 λάζατε τοῖς Βανδύλοις, εἰς ἡμῶς αὐτοὺς ἤδη τὴν τούτων περιά-
 γοντες δυσμένειαν. γίσει γὰρ πρόσεστι τοῖς ἀδικουμένοις ἢ πρὸς
 5 τοὺς βιαζομένους ἔχθρα, καὶ περιέστηκεν ἡμῖν τῆς τε ἡμῶν αὐ-
 τῶν ἀσφαλείας καὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀφθορίας ὀλίγα ἄττα ἀργύ-
 ρια ἀνταλλάξασθαι, παρὸν ἡμῖν παρ' ἐκόντων ὠνουμένοις τὰ B
 ἐπιτήδεια τῶν κυρίων μῆτε ἀδίκους εἶναι δοκεῖν καὶ φίλοις ἐκεί-
 νοις ἐς τὰ μάλιστα χρῆσθαι. νῦν οὖν πρὸς τε Βανδύλους ἡμῖν
 10 καὶ Λίβυας ὁ πόλεμος ἔσται, λέγω δὲ ἔγωγε καὶ τὸν θεὸν αὐτὸν,
 ὃν οὐδεὶς ἀδικῶν ἐς ἐπικουρίαν παρακαλεῖ. ἀλλὰ παύσασθε μὲν
 τοῖς ἄλλοτριόις ἐπεισηδιῶντες, κέρδος δὲ ἀποσείσασθε κινδύνων
 μεσιόν. οὗτος γὰρ ἐκεῖνος ὁ καιρὸς ἔστιν ἐν ᾧ μάλιστα σωφρο-
 σήνη μὲν οἷα τε σώζειν, ἀκοσμία δὲ ἐς θάνατον φέρει. τούτων
 15 γὰρ ἐπιμελομένοις ἡμῖν ἴλεως μὲν ὁ θεὸς, εὖνους δὲ ὁ τῶν Λι-
 βύων λαὸς, καὶ τὸ τῶν Βανδύλων γένος ἐξέφροdon ἔσται. “

Τοσαῦτα εἰπὼν Βελισάριος καὶ τὸν ξύλλογον διαλύσας, ἐπεὶ
 ἤκουσε Σύλλεκτον πόλιν ἡμέρας ὀδὸν τοῦ στρατοπέδου διέχουσαν C
 ἐπὶ θαλάσῃ εἶναι ἐν τῇ ἐπὶ Καρχηδόνα φερούσῃ, ἧς τὸ μὲν τεῖ-
 20 χος ἐκ παλαιοῦ καθρηρημένον ἐτύγγανεν, οἱ δὲ ταύτῃ ὥκημένοι
 τοὺς τῶν οἰκιῶν τοίχους πανταχόθεν ἀποσφράζαντες διὰ τὰς τῶν
 Μαυροσιῶν ἐπιδρομὰς περιβόλου ἐφύλασσον σχῆμα, τῶν δορυ-

1. ἢ om. L. 3. περιάγοντες AL. ὑπάγοντες P. 5. αὐτῶν
 ἀσφαλείας] ἀσφαλείας αὐτῶν LHm. 11. παύσασθε — ἀποσει-
 σασθε] παύσασθαι — ἀποσείσασθαι H: illa Hm. 22. περιβόλου
 ALHm. προβόλου P.

*temperantia res partem in contrariam vertit. Nam Afrorum benevolen-
 tiam Vandalis, odium vobis modo conciliastis, adiuvante natura, quae
 iniustam vim patientes ab inferentibus alienat: eoque cupiditatis praepo-
 sterae deventum est, ut pro argenteis pauculis, quos servastis, vestram
 securitatem et bonorum copiam abieceritis, cum cibaria a violentibus do-
 minis coemendo, iniustitiae notam vitare, eorumque amicitiam colligere
 promptum esset. Igitur hostes, simul Vandalos, simul Afros patiemur;
 addo etiam deum ipsum, qui nemini iniuriam facienti opitulatur. Agite-
 dum: in aliena involare nolite amplius, et quaestum periculosissimum
 amovete: quando salus ex abstinentia et moderatione maxime pendet,
 effraenata autem licentia ad interitum ducit. Nam si dicta sancte cura-
 bitis, deum propitium, Afros amicos, Vandalos aditu faciles experiemini.*

His dictis ac soluto coetu, audiens Belisarius dici unius itinere pro-
 cul a castris, in via, quae Carthaginem ducit, sitam esse propter mare
 urbem Syllectum; cuius quidem moenia pridem diruta fuerant, at cives
 domorum parietibus ob Maurorum incursiones undique munitis, murorum

φόρων ἕνα Βοραΐδην ἅμα τῶν ὑπασπιστῶν τισιν ἔστελλεν, ἐπαγγείλας αὐτοῖς τῆς τε πόλεως ἀποπειρῶσθαι καὶ, ἦν ἔλωσι, κακὸν μὲν μηδὲν ἐν αὐτῇ δοῦσαι, ἐπαγγείλασθαι δὲ ἀγαθὰ μύρια, καὶ ὡς ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἔλευθερίᾳ ἤκοιεν, ὥστε εἰσιτητὰ τῷ στρατῷ ἔς αὐτὴν γενέσθαι. οἱ δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἀγχοῦ τῆς πόλεως 5 γενόμενοι ἐν φάραγγί τε λαθόντες διενεκτέρευσαν. ἔωθεν δὲ ἀγροίκων ἕξ ἑκατὸν εἰσιόντων ἐπιτυχόντες, συνεισε-

D θόντες σιωπῇ καὶ οὐδενὶ πόνῳ τὴν πόλιν ἔσχον. καὶ ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, οὐδενὸς θορύβου ἤγησαμένον, τὸν τε ἱερέα καὶ εἴ τι δόκιμον ἦν ἔσυγαλέσαντες τὰς τε τοῦ στρατηγοῦ ἐντολὰς ἀπήγγελλον, καὶ τὰς κλεῖς τῶν εἰσόδων παρ' ἐκόντων λαβόντες τῷ στρατηγῷ ἔπεμψαν.

V 372 Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου δρόμου ἐπιμελόμενος ἠὺτομόλησε παραδοὺς τοὺς δημοσίους ζύμπιντας ἵππους. ἔσυλληφθέντα δὲ καὶ τινὰ τῶν ἔς τὰς βασιλικὰς ἀποκρίσεις αἰεὶ 15 στελλομένων, οὓς δὴ βερεδαρίους καλοῦσι, κακὸν μὲν οὐδὲν ὁ στρατηγὸς ἔδρασε, χροσῶ δὲ πολλῶ δωρησάμενος καὶ πιστὰ λαβῶν τὰς ἐπιστολὰς ἐνεχείρησεν, ἄσπερ Ἰουστινιανὸς βυσιλευὲς πρὸς Βανδύλους ἔγραψεν ἐφ' ᾧ τοῖς Βανδύλων ἄρχουσι δοῦναι.

P 217 ἐδίηλου δὲ ἡ γραφὴ τὰδε „Οὔτε Βανδύλοις πολεμῆν ἔγνωμεν οὔτε 20 τὰς Γίξερύχου σπονδὰς λύομεν, ἀλλὰ τὸν ὑμέτερον τύραννον καθελῆν ἐγχειροῦμεν, ὃς τῶν Γίξερύχου διαθηκῶν ὀλιγωρήσας τὸν

1. „βοραΐδην Reg.“ MALT. Sic LHm. Μοραΐδην P. Boriadem RV.
2. τῆς om. L. 3. δὲ om. L. *ibid.* μύρια] μυρία A. 13. δημοσίου δρόμου] ἱπποδρόμου inter versus A. δημοσίου om. L.
20. οὔτε τὰς] οὐδὲ τὰς P. 21. ὑμέτερον] ἡμέτερον AHL.

speciem retinebant; Moraidem, ex hastatis stipatoribus unum, cum scutatis aliquot destinat, praecipitque ut urbem tentent: si ceperint, nihil noceant: quin potius promissis impleant, seque libertatis Africae vindices profiteantur, quo exercitum accipiat civitas. Illi prima face ad vallem urbi proximam pervenerunt: ubi cum noctem totam delituissent, albente aurora cum rusticis, quos cum plaustis in urbis introitu nacti sunt, intravere silentio, et urbem nullo negotio occuparunt. Ut clarius illuxit, sine tumultu Episcopo et optimatibus convocatis, mandata exponunt Magistri militum, et acceptas, nemine invito, aditum claves, ad ipsum mittunt.

Eodem die cursus publici procurator equos omnes publicos sponte tradidit. Illorum etiam, qui rescripta Principis perferunt (veredarios appellant) interceptum quemdam Belisarius benigne habuit, multa donavit pecunia, et accepta fide, Iustiniani ad Vandalos literas, gentis ducibus ac Praefectis reddendas, ei credidit: in hanc porro sententiam scriptae erant. *Nec Vandalis bellum indicimus, nec pacem solvimus a Gizerico factam; sed vestrum tollere tyrannum aggredimur, qui testamento Gizerici spreto, regem vestrum asservat in vinculis, atque e pro-*

μὲν βασιλέα ἑμῶν καθείρξας τηρεῖ, τῶν δὲ αὐτοῦ ξυγγενῶν οὓς
 μὲν σφόδρα ἐμίσει κατ' ἀρχὰς ἔκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς τὰς ὕψεις
 ἀφελόμενος ἐν φυλακῇ ἔχει, οὐκ ἔων θανάτῳ καταλῦσαι τὰς
 συμφορὰς. ξυλλάβεσθε τοίνυν ἡμῖν καὶ ξυνελευθεροῦτε ἑμᾶς
 5 αὐτοὺς οὕτω μοχθηρᾶς τυραννίδος, ὅπως ἂν δύνησθε τῆς τε
 εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀπόνασθαι. ταῦτα γὰρ ἑμῖν παρ'
 ἡμῶν ἔσσεσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ τὰ πιστὰ δίδομεν.“ τοσαῦτα μὲν B
 τὰ βασιλέως γράμματα ἐδήλον. ὁ δὲ ταῦτα παρὰ Βελισαρίου
 λαβὼν ἔξενεγκεῖν μὲν εἰς τὸ φανερόν οὐκ ἐτόλμησε, λάθρα δὲ
 10 τοῖς φίλοις ἐπιδείξας οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγον ἄξιον διεπράξατο.

ἰζ'. Βελισάριος δὲ ὡς ἐς παράταξιν ᾧδε διακοσμήσας τὸ H 112
 στράτευμα τὴν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐβάδιζε. τῶν δ' ὑπασπιστῶν
 τριακοσίους ἀπολέξας, ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια, Ἰωάννη
 παρέδωκεν, ὅς οἱ ἐπεμελεῖτο τῆς περὶ τὴν οἰκίαν δαπάνης· ὁπτιώ-
 15 να τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἀνὴρ δὲ ἦν Ἀρμένιος μὲν γένος, ξυν-
 ἔσεως δὲ καὶ ἀνδρείας ἐς τὸ ἀκρότατον μάλα ἦκων. τοῦτον δὲ
 τὸν Ἰωάννην ἐκέλευε τῇ στρατιᾷ ἡγεῖσθαι, οὐχ ἥσπον ἢ κατὰ
 εἴκοσι σταδίους διέχοντα, καὶ ἦν τι πολέμιον ἴδιοι, κατὰ τάχος
 σημῆναι, ὅπως δὴ μὴ ἀπαρύσκεινοι ἐς μάχην καθίστασθαι ἀναγ- C
 20 κάζοιντο. τοὺς δὲ ξυμμάχους Μασσαγέτας ἐκέλευε τοσοῦτοις ἢ
 καὶ πλείοσι σταδίοις ἀπέχοντας αἰεὶ κατὰ τὸ ἀριστερόν μέρος τὴν
 πορείαν ποιῆσθαι· αὐτὸς δὲ ὀπισθεν μετὰ τῶν ἀρίστων ἐβάδι-
 ζεν. ὑπώπτευε γὰρ ἐκ τῆς Ἐρμιόνης Γελλίμερα σφίσιν ἐπόμενον

1. ξυγγενῶν] συγγενῶν L.

20. ἐκέλευε L. ἐκελεύετο P.

pinquis, quos quidem maxime oderat, ipso statim initio interfecit; reliquos vero luminibus orbatos, custodia attinet, aerumnas leto finire vestans. Igitur iuvate nos, et coniuncta opera tam impie tyrannidis iugum excutite, ut pace et libertate fruamini. Nos enim vobis haec praestituros, teste Deo, pollicemur. Haec habebant Augusti literae: quas ille cum accepisset a Belisario, non ausus est palam promere, sed amicis tantum clam impertitus, nihil egit, quod operae pretium fuerit.

17. Belisarius instructa acie Carthaginem versus iter instituit, et virorum fortium, qui inter scutatos merebant, delectu ad trecentos habito, adiunxit illos Ioanni, quem sibi domesticorum sumptuum curatorem optaverat (Optionem Romani dicunt). Erat hic natione Armenius, summa prudentia ac fortitudine vir. Sic autem ipsum exercitui praecire iussit, ut stadiorum non minus xx. intervallum servaret: sicubi videret hostem, actutum significarat, ne imparati pugnam capessere cogerentur. Massagetis foederatis edixit a laeva procederent, eodem, quo illi, vel maiori etiam divisi spatio. Ipse cum flore exercitus a tergo ibat, suspicans venientem Hermione et sequentem Gellimerem brevi facturum impetum.

οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιθῆσθεσθαι. κατὰ γὰρ τὸ δεξιὸν μέρος οὐδὲν ἦν δέος οὐ πόρρω τῆς ἡόνος πορευομένοις. τοῖς δὲ ναύταις ἐπήγγελλε παρακολουθεῖν τε αἰεὶ καὶ τοῦ στρατεύματος μὴ πολὺ διεσῆσθαι, ἀλλ' ἐπιφόρον μὲν γινομένου τοῦ πνεύματος χαλά-
 D σαντας τὰ μεγάλα ἰστία τοῖς μικροῖς, ἃ δὴ δόλωνας καλοῦσιν, 5
 ἐπεσθαι, λωφῆσαντος δὲ παντελῶς τοῦ ἀνέμου βιάζεσθαι ὅσον οἷοί τε ὄσιν ἐρέσσοντας.

Εἰς δὲ Σύλλεκτον ἀφικόμενος Βελισάριος σὺφρονάς τε τοὺς στρατιώτας παρείχετο καὶ οὔτε ἀδίκων χειρῶν ἄρχοντας οὔτε τι ἔπο τρόπου ἐργαζομένους, αὐτὸς τε πραότητα πολλὴν καὶ φιλαν- 10
 θρωπίαν ἐνδεικνύμενος οὕτω τοὺς Λίβυας προσεποιήσατο ὥστε
 P 218 τοῦ λοιποῦ καθάπερ ἐν χώρῃ οἰκείᾳ τὴν πορείαν ποιῆσθαι, οὔτε ὑποχωροῦντων τῶν ταύτῃ ὤκημένων οὔτε τι ἀποκορύπτεσθαι βου-
 λομένων, ἀλλὰ καὶ ἀγορὰν παρεχομένων καὶ τὰ ἄλλα τοῖς στρα-
 τιώταις ἢ βούλοιντο ὑπηρετούντων. ὀγδοήκοντα δὲ σταδίους 15
 ἀνύοντες εἰς ἡμέραν ἐκάστην ἄχρις ἐς Καρχηδόνα διετελέσαμεν, ἢ κατὰ πόλιν, ἢ οὕτω τύχοι, ἢ ἐν στρατοπέδῳ ἐκ τῶν παρόν-
 των ὡς ἀσφαλέστατα ἀλλιζόμενοι. οὕτω γοῦν διὰ τε Λέπτης
 πόλεως καὶ Ἀδραμητοῦ ἐς Γράσσην τὸ χωρίον ἀφικόμεθα, πεν-
 τήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους Καρχηδόνας διέχον. ἐνθα δὴ 20
 βασιλεία τε ἦν τοῦ Βανδύλων ἡγουμένου καὶ παράδεισος κάλλι-
 B στος ἀπάντων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. ταῖς τε γὰρ κρήναις κομιδῇ κα-

2. ἡόνος] ἡόνος P. 5. ἰστία] ἄρμενα Suidas s. v. δόλωνας.
 9. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P. 10. ἄπο] ἀπὸ P. 11. Λί-
 βυας] λίβας AHL. ἴσ. λίβυας Hm.

Nullus a dextra metus; maris enim littus legebant. Nautis iniunxit, ut semper exercitum assectarentur, nec longius abscederent; at secunda spirante aura, sequerentur, utentes dolonibus sive minoribus velis, contractis maioribus: si ventus plane resideret, remis pro virili parte incumbent.

Ubi Syllectum attigit Belisarius, milites continuit, violari neminem passus, neque ab honestis moribus alienum quidquam admitti. Ipse vero eximia mansuetudinis atque humanitatis significatione Afrorum animos ita cepit, ut non aliter quam in solo dittonis nostrae nobis iter deinceps fuerit, cum nec vitarent conspectum nostrum indigenae, nec abdere quidquam vellent, sed annonam praeberent, ac caetera militibus pro eorum arbitrio ministrarent. Carthaginem usque diebus singulis stadia octoginta confecimus, aut in oppidis, si ita contingeret, aut in castris agentes noctem, quantum e re nata fieri poterat, communitis. Ita per urbes Leptin et Adrumetum pervenimus Grassen, stadiis ccccl. Carthagine dissitam: ubi Regis Vandalorum palatium erat, et horti, omnium, quos unquam vidimus, amoenissimi. Nam et fontibus benignissime rigan-

τάρρυτός ἐστι καὶ ἄλλους ἔχει πάμπολυ χρῆμα. ὀπώρας δὲ τὰ
 δένδρα μεστὰ εἰσι ξίμπαντα ὥστε τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος V 373
 τὴν καλίβην ἐν δένδροις ὀπώρας ἐπήξατο καὶ τῶν καρπῶν τηρι-
 κάδε ὠραίων ὄντων ἐς κόρον μὲν αὐτῶν ἀφίκοντο πάντες, αἰσθη-
 5 σις δὲ σχεδόν τι τῆς ὀπώρας ἐλασσομένης οὐ γέγονε.

Γελίμερ δὲ, ἐπεὶ ἐν Ἐρμιόνη τὸ πρῶτον παρόντας ἤκουσε
 τοὺς πολεμίους, γράφει ἐς Καρχηδόνα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀμμά-
 ταν, Ἰλδέριχον μὲν καὶ ἄλλους, ὅσους εἴτε κατὰ γένος εἴτε ἄλ-
 λως αὐτῷ προσήκοντας ἐν φυλακῇ ἔχει, ἀποκτινύναι, αὐτὸν
 10 δὲ τοῖς τε Βανδύλους καὶ εἴ τι ἄλλο μάχιμον ἐν τῇ πόλει ἦν ἐν
 παρυσκευῇ ποιήσασθαι, ὅπως τῶν πολεμίων ἐν στενοῖς γινομέ- C
 νων ἀμφὶ τὸ τῆς πόλεως προάστειον, ὃ Δέκιμον καλοῦσιν, ἀμι-
 γοτήρωθεν ξυνιόντας κυκλώσασθαι τε αὐτοὺς καὶ σαγηνέουσιν
 διαφθεῖραι. Ἀμματάς δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίει, καὶ τὸν τε Ἰλδέ-
 15 ριχον, ξυγγεῆ ὄντα, καὶ Εὐαγέην ἀπέκτεινε καὶ τῶν Λιβύων
 ὅσοι αὐτοῖς ἐπιτήδειοι ἦσαν. Ὁάμερ γὰρ ἤδη ἔξ ἀνθρώπων
 ἠγάνιστο. τοὺς τε Βανδύλους ἐξοπλίσας, ὡς εἰς καιρὸν ἐπιθη-
 σόμενος, ἐν παρυσκευῇ ἐποίησατο. Γελίμερ δὲ ὀπισθεν, οὐ
 παρέχων ἡμῖν αἰσθησιν, εἶπετο, πλήν γε δὴ ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
 20 τη, ἣ ἐν Γράσση ἠελισάμεθα, κατὰσκοποὶ ἐκατέρωθεν ἰόντες
 ξυνέμιζαν, πλήξαντές τε ἀλλήλους ἐς τὸ σφέτερον στρατόπεδον
 ἐκότεροι ἀπεχώρησαν, καὶ ταύτη γέγονεν ἡμῖν φανερόν οὐ πόρρω D
 εἶναι τοὺς πολεμίους. ἐνθὲνδε ἡμῖν πορευομένοις τὰς ναῦς ἐσο-

7. Ἀμματάν] ἀμάταν H: illud Hm. 9. ἀποκτινύναι] Vulgo
 ἀποκτινύναι. 22. ταύτη] ταῦτα Hm.

tur, et magnam habent copiam arborum, quarum nulla non felix est
 ac mitibus pomis exuberat: ita ut milites, cum inter arbores fructiferas
 casulam sibi quisque struxisset, pomis tum maturis sese cuncti expleverint,
 vix tamen decerptum fuisse quidquam apparuerit.

Apud Hermionem Gelimer, ut primum adesse hostes audivit, Carthagine
 ad fratrem suum Ammatan scripsit, ut Ildericum ac caeteros propinquitate,
 vel quavis alia ratione illi coniunctos, quos habebat in vinculis,
 interficeret; Vandalos, et si qui alii in urbe essent idonei bello,
 instrueret, ut cum hostis in angustias Decimi, qui locus est in agro
 suburbano, se compegisset, eum ipsi utrinque interciperent, ac veluti
 septum indagine profligarent. Dicto audiens Ammatas Ildericum, propin-
 quum suum, Euageemque, et Afrorum ipsius familiarissimos occidit, Oa-
 more iam ante mortuo. Vandalos, arma iussos induere, in procinctu ha-
 buit, opportune facturus impetum. Veniebat a tergo Gelimer, nihil nobis
 persentientibus. Ea solum nocte, qua sedem castris nostris Grasse
 praebebat, utrinque missi exploratores se invicem offenserunt, nec sine
 conflictu ad sua utriusque castra redierunt: ita demum imminere nobis
 hostem cognovimus. Inde digressis, in conspectu classis esse non pote-

οὐκ ἀδύνατα ἦν. πέτραι γὰρ ὑψηλαί, πόρρω τῆς θαλάσσης διήκουσαι, περίοδον τοῖς πλέουσι πολλῶν μέτρῳ ἐργάζονται, καὶ ἄκρα ἀνέχει, ἧς ἐντὸς τὸ τοῦ Ἑρμοῦ πόλισμά ἐστι. Βελισάριος οὖν Ἀρχελάῳ τε τῷ ὑπάρχῳ ἐπέστελλεν ἐς Καρχηδόνα μὲν μὴ καταίρειν, σταδίους δὲ ἀμφὶ τοὺς διακοσίους ἀπέχοντας ἄχρις οὗ αὐτὸς καλέσῃ μένειν. ἐκ δὲ Γράσσης ἕξανασιάντες τεταρταῖοι ἐς Δέκιμιον ἀφικόμεθα, σταδίοις ἑβδομήκοντα Καρχηδόνος ἀπέχον.

P 219

η'. Ἐν δὲ δὴ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ Γελίμερ τὸν ἀνεψιὸν Γι-

H 113

βαμοῦνδον ἐκέλευεν ἅμα Βανδύλων διαχιλίους φθάνοντα τὸ ἄλλο 10
στράτευμα κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος ἵεναι, ὅπως Ἀμματίας μὲν
ἐκ Καρχηδόνας, Γελίμερ δὲ αὐτὸς ὕπισθεν, Γιβαμοῦνδος δὲ ἐκ
τῶν ἐπ' ἀριστερὰ χωρίων ἐς ταῦτ' ἔξυνιόντες ῥῆον δὴ καὶ ἀπονώ-
τερον τὴν κύκλωσιν τῶν πολεμίων ποιήσονται. ἔμοι δὲ τὰ τε
θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπεια ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἐπῆλθε θανμάσαι, 15
ὅπως ὁ μὲν θεὸς, πόρρωθεν ὁρῶν τὰ ἐσόμενα, ὑπογράφει ὅπη
B ποτὲ αὐτῷ τὰ πράγματα δοκεῖ ἀποβῆσθαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἢ
σφαλλόμενοι ἢ τὰ δέοντα βουλευόμενοι οὐκ ἴσασιν ὅτι ἔπτιασάν
τι, ἂν οὕτω τύχοι, ἢ ὀρθῶς ἕδρασαν, ἵνα γένηται τῇ τύχῃ τρί-
βος, φέρουσα πάντως ἐπὶ τὰ πρότερον δεδομένα. εἰ μὴ γὰρ 20
Βελισάριος οὕτω διωκῆσατο τὴν παράταξιν, τοὺς μὲν ἀμφὶ τὸν
Ἰωάννην προτερῆσαι κλεύσας, τοὺς δὲ Μασσαγέτας ἐν ἀριστερᾷ

5. „ἀπέχοντας] Melius ἀπέχοντα.“ MALT. 11. Ἀμματίας] ἀμά-
τας L. 13. ἐπ' om. HL. *ibid* ἀριστερὰ] ἀριστερᾷ HL.
ibid. ἀπονώτερον] ἀπονοότερον A. 14. ποιήσονται L. ποιή-
σονται P. 16. ὑπογράφει] Vulgo ὑπογράφῃ. 20. δεδομένα] *δεδομένα* Hm. 21. οὕτω] οὕτως L.

rat, propterea quod alti scopuli longe in mare procurrentes longo flexu nautas avertunt, ac prominent promontorium, citra quod est oppidum Mercurii. Quare Belisarius Archelao exercitus Quaestori iniungit, ne Carthaginem appellat, sed absit cc. circiter stadia, nec nisi suo mandato moveat. Grasse profecti, die quarto pervenimus Decimum, quod Carthagine stadiis LXX. distat.

18. Eo die Gelimer Gibamundum, suum ex fratre nepotem, cum bis mille Vandalis reliquas copias praegredientem, ad laevam ire iussit, ut Ammatas a Carthagine, Gelimer ipse a tergo, Gibamundus a sinistra in unum convenientes, hostem facilius circumcluderent. Mihi vero in hoc congressu divina et humana consilia mirari succurrit: nimirum uti Deus futura longe praevidens, quem cuique rei dare ipse exitum vult, certo designat: dum homines, quamlibet viam, tum falsam, tum veram ineundo caecutiunt, ignari rectene fecerint, an forte secus: ut divinae providentiae ad ea, quae ante constituit, peragenda sternatur iter. Profecto nisi Belisarius ita aciem instruxisset, ut Ioannem praecedere, et Massagetas

τῆς στρατιᾶς ἵεναι, οὐκ ἂν ποτε διαφυγεῖν τοὺς Βανδύλους ἰσχύ-
 σαιεν. καὶ τοῦτων δὲ οὕτω Βελισαρίῳ βεβουλευμένων, εἰ τὸν
 καιρὸν Ἀμμάτας διεφύλαξε καὶ μὴ τοῦτον τεταρτημορίῳ τῆς ἡμέ-
 ρας μάλιστα ἔφθασεν, οὐκ ἂν ποτε οὕτω Βανδύλοις διεφθάρη C
 5 τὰ πράγματα· νῦν δὲ Ἀμμάτας προτερήσας ἀμφὶ μέσῃν ἡμέρᾳ
 ἐς Δέκιμον ἦκε, μακρὸν ἀπολελειμμένων ἡμῶν τε καὶ τοῦ Βανδί-
 λων στρατεύματος, οὐ τοῦτο μόνον ἀμαρτήσας, ὅτι οὐκ ἐν
 δέοντι ἀφίκετο χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ Βανδύλων πλῆθος ἐν Καρχη-
 δόνι ἀπολιπὼν, ἀπαγγείλας τε ὡς τάχιστα ἐς τὸ Δέκιμον ἦκειν,
 10 αὐτὸς ξὺν ὀλίγοις καὶ οὐδὲ ἀριστίηνδην ξυνειλεγμένοις τοῖς ἀμφὶ
 τὸν Ἰωάννην ἐς χεῖρας ἦλθε. καὶ κτείνει μὲν τῶν ἀρίστων δώ- V 374
 δεκα ἐν τοῖς πρώτοις ἀγωνίζομένους, πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς, ἀνήρ D
 ἀγαθὸς ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ γενόμενος. καὶ ἡ μὲν τροπὴ, ἐπεὶ
 Ἀμμάτας ἔπεσε, λαμπρὰ ἐγεγόνει, φεύγοντες δὲ κατὰ κράτος οἱ
 15 Βανδύλοι ἀνεσώβουν ἅπαντας τοὺς ἐκ Καρχηδόνας ἐς Δέκιμον ἰόν-
 τας. ἐπορεύοντο γὰρ οὐδενὶ κόσμῳ οὐδὲ ὡς ἐς μάχην ξυντε-
 ταγμένοι, ἀλλὰ κατὰ συμμορίας, καὶ ταύτας βραχείας· κατὰ
 τριάκοντα γὰρ ἢ εἴκοσιν ἦσαν. ὄρωντες δὲ Βανδύλους τοὺς
 ἀμφὶ τὸν Ἀμμάταν φεύγοντας, καὶ οἰόμενοι τοὺς διώκοντας
 0 παμπληθεῖς εἶναι, τρέψαντες τὰ νῦτα συνέφευγον. Ἰωάννης
 δὲ καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ οἷς ἂν ἐντύχοιεν κτείνοντες ἄχρι ἐς τὰς Καρ- P 220
 χηδόνας πύλας ἀφίκοντο. καὶ γέγονε φόνος Βανδύλων ἐν τοῖς

6. Δέκιμον] δέκιον HL: illud Hm. 18. εἴκοσιν L. εἴκοσι P.

ad laevam exercitus vadere iussisset, infestas Vandalorum manus nunquam potuissemus effugere. Immo vero rebus ita, ut dixi, constitutis a Belisario, si tempus idoneum observasset Ammatas, neque illud quarta fere diei parte praeventisset, nunquam ita Vandalorum res corruisset. Verum praefestinans Ammatas, circiter meridiem ad Decimum sese contulit, unde nos et Vandalicus exercitus procul adhuc aberamus. Neque hoc solum peccavit, quod advenit intempestive, sed quod etiam maiorem partem Vandalorum Carthagine reliquit, ac satis habens illis mandasse, ut quamprimum ad Decimum venirent, ipse cum paucis, neque iis e robore delectis, ausus est Ioannem adoriri. Et ille quidem duodenos in prima acie dimicantes viros fortissimos ferro confecit; at ipse demum occubuit, re strenue gesta in hoc certamine. Postquam Ammatas occidit, aperte Vandali terga vertere. Eorum autem contentior fuga magnam perturbationem iniecit Carthagine ad Decimum properantibus: qui incompasite neque instructa acie, sed turmatim, cum vix triginta aut viginti etiam simul essent, veniebant. Ubi vero Vandalos, qui Ammatam secuti fuerant, consternatos in fugam viderunt, ingentem rati persequentium esse numerum, ipsi quoque terga convertere et conicere se in pedes. At Ioannes, et qui cum illo erant, obvium quemque caede sternendo, ad ipsas usque portas Carthaginis progressi sunt: tanta in eo stadiorum LXX.

ἑβδομήκοντα σταδίοις τοσοῦτος ὥστε εἰκάζειν τοὺς θεωμένους
 δισημυρίων πολεμίων τὸ ἔργον εἶναι.

- Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γιβαμοῦνδός τε καὶ οἱ δισχίλιοι
 ἦκον ἐς πεδῖον ἀλῶν, ὅπερ τεσσαράκοντα μὲν σταδίοις τοῦ Δεκί-
 μου ἀπέχει ἐν ἀριστερεῇ ἐς Καοχηδόνα ἰόντι, ἀνθρώπων δὲ καὶ
 δένδρων καὶ ἄλλου ὄτουοῦν ἔρημόν ἐστι, τῆς τοῦ ὕδατος ἄλμης
- B ἄλλο οὐδὲν ἐνταῦθα πλὴν τοὺς ἄλας ἐώσης γίνεσθαι· ἐνθα δὲ
 τοῖς Οὐννοῖς περιπεπτωκότες ἀπόλοντο πάντες. ἦν δὲ τις ἐν
 τοῖς Μασσαγέταις ἀνὴρ, ἀνδρείας μὲν καὶ ἰσχύος εὖ ἦκον, ὀλί-
 γων δὲ ἠγούμενος ἀνδρῶν· οὗτος εἶχε γέρας ἐκ πατέρων τε καὶ
 προγόνων ἐν πᾶσι τοῖς Οὐννικοῖς στρατεύμασι πρῶτος ἐς τοὺς πο-
 λεμίους ἐσβάλλειν. οὐ γὰρ ἦν θεμιτὸν ἀνδρὶ Μασσαγέτῃ προτύ-
 ψαντι ἐν μάχῃ τῶν τινα πολεμίτων βαλεῖν, πρὶν γε δὴ τινα ἐκ ταύ-
 τῆς τῆς οἰκίας ἐς τοὺς πολεμίους τῶν χειρῶν ἄρξαι. οὗτος ἀνὴρ,
 ἐπειδὴ τὰ στρατεύματα οὐ πόρρω ἀπ' ἀλλήλων ἐγένετο, ἐξελάσας
- C τὸν ἵππον, τοῦ τῶν Βανδύλων στρατοπέδου μόνος ὡς ἐγγυτάτω
 ἔστη. οἱ δὲ Βανδύλοι, ἢ τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὐψυχίαν καταπλαγέντες
 ἢ καὶ τι τοὺς πολεμίους ὑποτοπήσαντες ἐς αὐτοὺς μηχανᾶσθαι,
 οὔτε κινεῖσθαι οὔτε τὸν ἄνδρα βαλεῖν ἔγνωσαν. οἶμαι δὲ αὐτοὺς
 οὐπώποτε Μασσαγετῶν μάχην ἐν πείρῃ ἔχοντας, ἀκούοντας δὲ κο-
 μιδῆ μάχιμον τὸ ἔθνος εἶναι, οὕτω δὲ κατορθωθῆσαι τὸν κίνδυνον.
 ἀναστρέψας δὲ ἐς τοὺς ὁμοφύλους ὁ ἄνθρωπος ἔλεξεν ὧδε, ὡς

3. χρόνον] τρόπον A: χρόνον inter versus. 7. τοὺς ἄλας] τοῦ
 ἄλας HL. 8. Οὐννοῖς] Οὐννοῖς P hic et alibi interdum: cum
 spiritu leni AHL. 13. βαλεῖν Hmlm. λαβεῖν P. 19. οὔτε —
 οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

spatio strage Vandalorum edita, ut illam spectantibus gessisse rem pu-
 gnatorum xx. m. viderentur.

Eodem tempore Gibamundus et, quos ducebat, bis mille, venerunt
 in campum salis, a Decimo stadiis xl. dissitum, positumque ad laevam
 euntis Carthaginem. Is domibus arboribusque vacuus ac plane desertus
 est, aquae salsugine nihil ibi aliud, nisi salem, sinente nasci. Hic illi
 in Hunnos cum incidissent, ad internecionem caesi sunt. Inter Massa-
 getas quidam erat parvi agminis dux, magno vir animo et robore praedi-
 ditus, qui paterno adeoque avito iure privilegium hoc habebat, ut in
 quovis Hunnorum exercitu primus hostem aggredederetur. Etenim nemini
 Massagetarum licebat hostium quemquam in acie prius ferire, quam ali-
 quis ex ea domo et stirpe pugnam lacessivisset. Vir ille, cum essent in
 propinquo utraeque copiae, admissio equo, solus proxime Vandalorum
 aciem constitit. Verum hi nec movere se, nec telis hominem petere
 voluerunt; at sive eius audacia attoniti, sive paratas ab hoste insidias
 suspicati, haerebant. Eos opinor, cum Massagetarum arma nunquam
 essent experti, sed fama tantum accepissent gentem esse bellicosissimam,

ὁ θεὸς σφίσιν ἔτοιμον βρωῶμα τοὺς ξένους τοῦσδε πέμψειν. οὕτω δὴ ὤρμημένους αὐτοὺς οἱ Βανδῖλοι οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ λύσαντες τὴν τάξιν καὶ ἤκιστα ἐς ἀλκὴν ἰδόντες ἅπαντας ἀσχροῦς διεφθάρησαν.

5 ἰθ'. Ἡμεῖς δὲ τῶν γεγονότων οὐδ' ὀτιοῦν πεπυσμένοι ἐπὶ D τὸ Δέκιμον ἤμεν. Βελισάριος δὲ χῶρον ἰδὼν ἐς στρατόπεδον ἱκανῶς πεφυκότα, πέντε καὶ τριάκοντα σταδίοις τοῦ Δεκίμου διέχοντα, χαράκωμά τε αὐτῷ περιέβαλλεν εὐ μάλα πεποιημένον καὶ τοὺς πεζοὺς ἅπαντας ἐνταῦθα καταστησάμενος ἅπαν τε ξυ-
10 καλέσας τὸ στράτευμα ἔλεξε τοιαύδε, Ὁ μὲν τῆς ἀγωνίας καιρὸς, H 114 ἄνδρες συστρατιῶται, ἤδη πάρεστιν· αἰσθάνομαι γὰρ προσιόντας ἡμῖν τοὺς πολεμίους· τὰς δὲ ναῦς ὡς πορρωτάτω ἡμῶν ἢ τοῦ τόπου φύσις ἀπήνεγκε· περιέστηκε δὲ ἡμῖν ἢ τῆς σωτηρίας P 221 ἔλπις ἐν ταῖς χερσὶν οὔσα. οὐ γὰρ ἔστιν οὐ πόλις φίλια, οὐκ
15 ἄλλο οὐδὲν ὀχύρωμα, ὅτε δὴ καὶ πιστεύσαντες τὸ θαρρεῖν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἔξομεν. ἀλλ' εἰ μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ γενοίμεθα, εἰ-
κός ἂν εἴη κἂν περιέσεσθαι ἡμᾶς τῷ πολέμῳ τῶν ἐναντίων· ἢν δέ τι μαλακιζοίμεθα, λελείπεται ἡμῖν ὑπὸ Βανδῖλοις γεγενημέ-
νοις διεφθάρθαι. καίτοι πολλὰ ἡμῖν πρὸς τὴν νίκην ἐφόδιά ἐστι·
0 τό τε δίκαιον, μεθ' οὗ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἤκομεν (τὰ γὰρ ἡμέ-
τερα αὐτῶν κομιοῦμενοι πάρεσμεν) καὶ τὸ τῶν Βανδῖλων ἐς τὸν σφῶν αὐτῶν τύραννον ἔχθος. ἢ τε γὰρ τοῦ θεοῦ ζυμμαχία τοῖς

1. ὁ θεὸς L. ὁ om. P. *ibid.* βρωῶμα LHm. βρωῶσιν P. 6. ἐς τὸ P. τὸ om. L. 9. ἅπαν τε L. ἅπαν δὲ P. 16. γενοίμεθα L a m. sec. et Pm. *γενώμεθα* P.

discrimen expavisse. Reversus ad populares suos Massageta exclamat, sibi missos a Deo esse externos illos, tanquam ferculum iam paratum. Eorum certe impetum Vandali non sustinuerunt, at soluta acie, abiectaque omni virtutis cogitatione, ad unum turpiter deleti sunt.

19. Nos vero rei gestae prorsus ignari, Decimum petebamus: quando locum castris idoneum, qui inde stadiis xxxv. distabat, nactus Belisarius, eum optime vallavit, omnique peditatu hic collocato, atque universo convocato exercitu, ita dixit. *Adest, commilitones, adest dimicationis tempus: hostem audio appropinquare, dum situs loci classem a nobis longissime amotam distinet. Quare in manibus nostris residet salutis spes: urbs enim nulla amica nobis, nullum est munimentum, cuius fiducia freti simus. At si rem fortiter geramus, adversarios, ut proximum oero est, debellabimus: sin remisse ac molliter, nos a Vandalis victos miserrimus interitus manet. Quamquam nobis multa ad victoriam instrumenta suppetunt: in primis aequitas causae, qua nisi hostem invadimus, nostra videlicet recepturi: deinde odium, quo Vandali a suo tyranno dissident. Unde autem stat ius, inde etiam Deus stare solet, et*

τὰ δίκαια προτεινομένοις προσγίνεσθαι πέφυκε καὶ στρατιώτης
 V 375 τῷ κρατοῦντι δύσλους ἀνδραγαθίζεσθαι οὐκ ἐπίσταται. χωρὶς
 B δὲ τούτων ἡμεῖς μὲν Πέρσαις τε καὶ Σκίθαις τὸν ἅπαντα ὠμιλή-
 σαμεν χρόνον, οἱ δὲ Βανδίλοι, ἕξ ὅτου Λιβίης ἐκράτησαν, οὐ-
 δένα πολέμιον ὅτι μὴ γυμνοὺς Μαυροσίους τεθέανται. τίς δὲ
 οὐκ οἶδεν ὡς ἔργου παντὸς μελέτη μὲν ἐς ἐμπειρίαν, ἀργία δὲ ἐς
 ἀμαθίαν φέρει; τὸ μὲν χαράκωμα οὖν, ὃθεν ἡμᾶς τὸν πόλεμον
 διαφέρειν δεήσει, ὡς ἄριστα ἡμῖν πεποιῆσθαι ζυμβαίνει. πάρεστι
 δὲ ἡμῖν τὰ τε ὄπλα καὶ τᾶλλα πάντα, ὅσα φέρειν οὐχ οἷοί τε
 ἔσμεν, ἐνταῦθα καταθεμένοις ἵεναι, καὶ ἀναστρέψαντας ἂν ἐν-
 θάδε ἡμᾶς τῶν ἐπιτηδείων οὐδὲν ἐπιλείποι. εἴχομαι δὲ ἑμῶν
 ἕκαστον τῆς τε οἰκείας ἀρετῆς καὶ τῶν κατὰ τὸν οἶκον ἀναμνη-
 σθέντα οὕτω δὴ καταφρονήματι ἐπὶ τοὺς πολέμιους χωρεῖν. “

C Τοσαῦτα εἰπὼν Βελισάριος καὶ πενζάμενος τὴν τε γυναι-
 κα καὶ τὸ χαράκωμα τοῖς πεζοῖς ἀπολιπὼν αὐτὸς μετὰ τῶν ἰπ-
 πέων ἀπάντων ἐξήλασεν. οὐ γάρ οἱ ἐφαίνετο ἐν τῷ παρόντι ξίμ-
 φορον εἶναι τῷ παντὶ διακινδυνεύσαι στρατῷ, ἀλλὰ ζῆν τοῖς ἰπ-
 πεῦσι πρῶτον ἀκροβολισαμένῳ καὶ ἀποπειρασαμένῳ τῆς τῶν πο-
 λεμίων δυνάμειος οὕτω δὴ τῷ ὅλῳ στρατεύματι διαμύχεσθαι.
 στελλας οὖν ἔμπροσθεν τοὺς τῶν φοιδεράτων ἄρχοντας, σὺν τῷ
 ἄλλῳ στρατῷ καὶ τοῖς οἰκείοις δορυφόροις τε καὶ ὑπασπισταῖς
 αὐτὸς εἶπετο. ἐπεὶ δὲ οἱ φοιδεράτοι ζῆν τοῖς ἡγεμόσιν ἐγένοντο ἐν
 τῷ Δεκίμῳ, ὁρῶσι τοὺς τῶν πεπτωκότων νεκροὺς, δώδεκα μὲν
 ἑταίρους τῶν μετὰ Ἰωάννου, πλησίον δὲ αὐτῶν Ἀμμιάταν καὶ

6. οἶδεν L. εἶδεν P. 22. οἱ φοιδεράτοι] φοιδεράτοι P.

miles erga principem male animatus exercere virtutem nescit. Praeterea cum Scythiis ac Persis rem semper habuimus: Vandali, ex quo Africam obtinuerunt, hostem, praeter Mauros nudos, nullum viderunt. Quem vero fugit, in quovis opere exercitatione gigni peritiam, segnitie incitiam confirmari? Porro vallum, unde nobis ad bellum exeundum erit, optime communivimus. Repositis hic armamentis caeterisque inhabitibus ad ferendum, erumpere commode possumus: huc reversis nihil rei cibariae deerit. Faxit deus ut quisque vestrum suae virtutis ac domesticae laudis memor, hostem generose contemptum invadat.

Haec effatus precatusque Belisarius, cum uxorem et castra peditum fidei commisisset, ipse omnem equitatum eduxit. Neque enim expedire visum est collatis viribus periclitari, sed prius equestri velitatione tentandum quid posset hostis, ac demum tota opum vi pugnandum censuit. Ergo praemissis foederatorum ducibus, ipse cum reliquis turmis suoque satellitio sequebatur. Ubi Decimum foederati cum suis ducibus attigere, caesos vident eorum, quos Ioannes ducebat, sodales XII. iuxtaque hos Ammatam et Vandalos aliquot. Rem gestam edocti plane ab in-

Βανδύλων τινάς. παρὰ δὲ τῶν ταύτῃ ὄκημένων τὸν πάντα λό- D
 γον ἀκούσαντες ἤσχαλλον, ἀπορούμενοι ὅπῃ αὐτοῖς χωρητέα εἴη.
 ἔτι δὲ αὐτῶν ἀπορουμένων καὶ ἀπὸ τῶν λόφων ἅπαντα περισκο-
 5 πουμένων τὰ ἐκείνη χωρία, κονιορτός τε ἀπὸ μεσημβρίας ἐφαί-
 κητο καὶ μικρὸν ὕστερον Βανδύλων ἰππέων πάμπαν χρῆμα. καὶ
 πέμποσι μὲν ὡς Βελισάριον, ὡς τάχιστα ἤκειν αἰτοῦντες, ἅτε
 δὴ σφίσι ἐγκειμένων τῶν πολεμίων. τῶν δὲ ἀρχόντων αἱ γνῶ-
 μαι δίχα ἐφέροντο. οἱ μὲν γὰρ ἠξίουσαν τοῖς ἐπιούσιν ὁμοσεῖν ἔναι,
 οἱ δὲ οὐκ ἀξιοχρεῶν σφίσι ἐς τοῦτο ἔφασκον εἶναι τὴν δύναμιν.
 10 ταῦτα δὲ αὐτοῖς ἐς ἀλλήλους φιλονεικοῦσιν οἱ βάρβαροι ἀγχοῦ
 ἐγένοντο, ἡγουμένου αὐτοῖς Γελίμερος καὶ ὁδῶ χρησαμένου με-
 ταξὺ ἧς τε Βελισάριος εἶχε καὶ ἧς οἱ Μασσαγέται ἤκον οἱ Γιβα-
 μούνδῳ συμμίζαντες. λοφώδεις δὲ χῶροι ἐφ' ἐκατέροις ὄντες
 οὔτε τὸ Γιβαμούνδου πάθος ἰδεῖν οὔτε τὸ Βελισαρίον χαράκωμα P 222
 15 ξυνηχώρησαν, οὐ μὴν οὐδὲ τὴν ὁδὸν, ἣν οἱ ἀμφὶ Βελισάριον
 ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἀλλήλων γεγόνασιν, ἕρις στρατιᾶ
 ἐκατέρα ἐπέσειεν, ὁπότεροι τοῦ πάντων ὑψηλοτάτου τῶν ἐκείνη
 λόφων κρατήσουσιν. ἰδόκει γὰρ ἐνστρατοπεδεῖσασθαι ἐπιτήδειος
 εἶναι, καὶ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἐνθένδε ἤροῦντο τοῖς πολεμίσις ἐς χει-
 20 ρας ἔναι. προτερήσαντες δὲ οἱ Βανδύλοι τὸν τε λόφον καταλαμ-
 βάνουσιν ὠθισμῶ χρησάμενοι καὶ τρέπονται τοὺς πολεμίους, ἥδη
 φοβεροὶ αὐτοῖς γεγονότες. φεύγοντες δὲ Ῥωμαῖοι ἐς χωρίον ἀφι-
 κνούνται σταδίους ἑπτὰ τοῦ Δεκίμου ἀπέχον, ἔνθα δὲ Οὐλλαρῖον
 τὸν Βελισαρίου δορυφόρον ζὺν ὑπασπισταῖς ὀκτακοσίοις τετύχη-

14. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

colis, secum indignabantur, ignari quo tenderent. Hoc in aestu, dum ex editis tumulis omnem viciniam circumspiciunt, apparet ad australem plagam pulveris nebula, mox et ingens Vandalorum equitum numerus. Nec mora: Belisario mittunt, ut imminente iam hoste advolet. Ducum sententiae bifariam scissae erant: cum hi Vandalo occurrere adventanti vellent, illi satis virium sibi esse negarent. Inter has altercationes, appropinquabant Barbari, duce Gelimere, viam insistente mediam inter Belisarium et Massagetas, qui Gibamundum congressu fuderant. At crebri utrinque tumuli non modo cladis Gibamundi prospectum eripiebant, sed castrorum etiam Belisarii, immo et viae, qua hic pergebat. Ut in proximo fuerunt geminae acies, certatim aspirarunt ad collem, qui omnium maxime eminebat, et sedem castris commodam offerre videbatur: unde etiam utrisque deliberatum erat hostem impetere. Verum praegrassi Vandali fastigium occupant, et adversarios trudendo in fugam vertunt, iam terrore illis incusso. Fugientes Romani procul Decimo stadiis VII. eo perveniunt, ubi cum scutigeris DCCC. erat Uliaris stipator hastatus Belisarii. Nemo non sibi persuadebat Uliarim, ubi illos rece-

B κεν εἶναι. πάντες δὲ ὄντο ὡς σφᾶς οἱ ἀμφὶ τὸν Οὐλλάριον δε-
ξάμενοι στήσονται τε καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁμοσε ἐπὶ τοὺς Βανδίλους
χωρήσουσιν· ἀλλ' ἐπεὶ ἅμα ἐγένοντο, παρὰ δόξαν ἤδη ξύμπαν-
τες ἀνὰ κράτος τε ἔφευγον καὶ δρόμῳ τὴν ἐπὶ Βελισάριον ἤεσαν.

Ἐνθενδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὃ τί ποτε παθῶν Γελλίμερ, ἐν ταῖς 5

H 115 χερσὶν ἔχων τὸ τοῦ πολέμου κράτος, ἐθειλοῖστος αὐτὸ τοῖς πολε-
μίοις μεθῆκε, πλὴν εἰ μὴ ἐς τὸν θεὸν καὶ τὰ τῆς ἀβουλίας ἀνα-
φέρειν δεήσει, ὅς, ἤνίκα τι ἀνθρώπῳ ξυμβῆναι βούλεται φλαῦ-
ρον, τῶν λογισμῶν ἀπάμενος πρῶτον οὐκ ἔᾶ τὰ ξυνοίσοντα ἐς
βουλὴν ἔρχεσθαι. εἴτε γὰρ τὴν δίωξιν εὐθυωρὸν ἐποιήσατο, 10

C οὐδ' ἂν αὐτὸν ὑποστῆναι Βελισάριον οἶμαι, ἀλλ' ἄρδην ἅπαντα
ἡμῖν διαφθαρεῖναι τὰ πράγματα· τοσοῦτον δὴ τό τε τῶν Βανδί-
λων πλῆθος τό τε αὐτῶν κατὰ Ῥωμαίων δέος ἐφαίνετο· εἴτε καὶ
Καρρχηδόνος εὐθὺν ἤλασε, τοὺς τε ξὺν Ἰωάννῃ εἰπετῶς ἂν ἅπαν-
τας ἔκτεινεν, οἳ γε κατὰ ἓνα καὶ δύο ἀφροντιστήσαντές τε καὶ 15
περιπάτους ἐν τῷ πεδίῳ ποιούμενοι τοὺς κειμένους ἐσύλων. καὶ
τὴν πόλιν ξὺν τοῖς χρήμασι διασωσάμενος τῶν τε ἡμετέρων νεῶν

V 376 οὐ πόρρω ἀφικομένων ἐκράτει καὶ ὅλην ἡμῖν ἀνέστελλε τοῦ τε
ἀπόπλου καὶ τῆς νίκης ἐλπίδα. ἀλλὰ γὰρ ἔπραξε τούτων οὐδέ-
τερα. βιάδην δὲ κατιῶν ἐκ τοῦ λόφου, ἐπεὶ ἐν τῷ ὁμαλεῖ ἐγέ-
νετο καὶ τὰ δελφοῦ τὸν νεκρὸν εἶδεν, ἔς τε ὀλοφύρσεις ἐτράπετο

D καὶ τῆς ταφῆς ἐπιμελόμενος οὕτω δὴ τοῦ καιροῦ τὴν ἀκμὴν ἡμ-

7. ἐς L. εἰς P. 8. ξυμβῆναι βούλεται] βούληται ξυμβαίνειν
Hm. „βούληται Reg.“ MALT. 15. τε om. A. 21. εἶδεν L.
οἶδεν P.

pisset, staturum, quin etiam coniuncte processurum in Vandalos. At
statim ut permisti sunt, praeter opinionem arrepta fuga, quantum pedi-
bus valebant, recta omnes ad Belisarium contenderunt.

Quid causae deinde fuerit cur Gelimer, cum victoriam haberet in
manibus, eam hosti sponte dimiserit, explicare non queo: nisi dicam
ipsam quoque imprudentiam referendam ad deum esse, qui casum alicui
adversum destinans, prius mentem illius praepedit, nec utile consilium
inire sinit. Ille certe si protinus insecutus esset fugientes, cessisset
ipse, meo quidem iudicio, Belisarius, resque omnes nostrae pessum ivis-
sent: tantus Vandalorum exercitus, tanta Romanorum trepidatio esse vi-
debatur. Quod si etiam recta Carthaginem properasset, eos, qui cum
Ioanne erant, facile delevisset, cum vel singuli separate, vel bini simul
spatiarentur in campo securi, et quos straverant, spoliarent. Quin urbe
et gaza servatis, haud longe positas naves nostras cepisset, spemque
omnem cum navigationis tum victoriae nobis incidisset. At neutrum fe-
cit. Nam colle in planitiem pedetentim degressus, conspecto fratris ca-
davere, se ad lamenta convertit, tempusque et curam ponens in eo tu-
mulando, occasionem excidere passus est, quam arripere nunquam am-

βλυνεν, ἥς γε οὐκέτι ἀντιλαβέσθαι ἐδύνατο. τοῖς δὲ φεύγουσι Βελισάριος ἀπαντήσας σιῆναι κελεύει, κοσμίως τε ἄπαντας διατάξας καὶ πολλὰ ὀνειδίσας, ἐπειδὴ τὴν τε Ἀμμαῖα τελευτὴν ἔχουσε καὶ τὴν Ἰωάννου μεμιάθηκε δῶξιν καὶ περὶ τοῦ χωρίου 5 καὶ τῶν πολεμίων ἐπύθετο ὅσα ἐβούλετο, δρόμῳ ἐπὶ Γελίμερά τε καὶ Βανδύλων ἐχώρει. οἱ δὲ βάρβαροι ἄτακτοί τε καὶ ἀπαράσκευοι ἤδη γεγονότες ἐπιόντας αὐτοὺς οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πολλοὺς ἐνταῦθα ἀποβαλόντες, καὶ ἡ μάχη ἐτελεύτα ἐς νίκτα. ἔφευγον δὲ οἱ Βανδύλοι οὐκ ἐς Καρ- P 223
 10 χηδόνα οὐδὲ ἐς Βυζάκιον, ὅθεν περ ἦκον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ Βούλλης πεδῖον καὶ τὴν ἐς Νομίδας ὁδὸν φέρουσαν. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην καὶ οἱ Μασσαγέται περὶ λύχων ἀφὰς ἐς ἡμᾶς ἀναστρέψαντες καὶ ἄπαντα τὰ ξυμβεβηκότα μαθόντες τε καὶ ἀγγείλαντες ξὺν ἡμῖν ἐν Δεκίμῳ διενυκτέρευσαν.

15 κ'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῶν πεζῶν ἅμα τῇ Βελισαρίου γυναικὶ Β παραγενομένων ξύμπαντες τὴν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπορευόμεθα, ἔνθα δὴ περὶ δέλην ὄψιαν ἦκοντες ἠῷλισάμεθα, καίτοι ἐκώλυν οὐδεις ἐς τὴν πόλιν αὐτίκα ἐσελεύσασιν. οἱ τε γὰρ Καρχηδόνοι τὰς πύλας ἀνακλίναντες λύχνα ἔκαιον πανδημεὶ καὶ ἡ πόλις κατελείμ-
 20 πετο τῷ περὶ τὴν νίκτα ὕλην ἐκείνην, καὶ τῶν Βανδύλων οἱ ἀπολειμμένοι ἐν τοῖς ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο. ἀλλὰ Βελισάριος διεκώλυσε τοῦ μήτε ἐνέδραν σφίσι πρὸς τῶν πολεμίων γενέσθαι μήτε τοῖς στρατιώταις ἄδειαν εἶναι, ὅτε ἐν νυκτὶ λανθάνουσιν,

10. Βούλλης] Vulgo Βούλης. *Bulae* RV. Conf. p. 232 a. 233 b. 272 b.

plius potuit. Fugientibus factus obviam Belisarius, sistere iubet, tum omnibus ordinatis graviterque increpitis, ubi caesum Ammatam, et Ioannem Barbaros insecutum audit, deque locorum situ ac rebus hostium quidquid scire avebat, comperit, in Gelimerem Vandalosque incurrit. Nec iam impetum sustinuerunt incompositi atque imparati Barbari, sed effuse omnes fugerunt, et multa eorum edita caede, nox pugnam diremit. Caeterum Vandali non Carthaginem nec Byzacium versus, unde venerant, sed ad planitiem *Bulae* et viam, quae in Numidiam ducit, fugam intenderunt. Sub noctem, quando lumina accendi solent, Ioannes et Massagetæ ad nos reversi, cum et successus nostros acceperant, et suos narrassent, nobiscum apud Decimum pernoctarunt.

20. Postero die peditatus cum uxore Belisarii affluit: tum Carthaginem omnes ire perreximus: quo postquam pervenimus vesperti, nocturnae quieti locum cepimus extra urbem, quamvis nemo, quominus illico ingrederemur, obstaret. Et vero Carthaginienses, reseratis portis, ubique publice lychnos incenderant, totaque ea nocte urbs ignibus colluxit: dum residui Vandali in templis supplices iacebant. Sed ingredi vetuit Belisarius, veritus ne quid insidiarum subesset, neu militi expulsi li-

ζς ἀρπαγὴν τραπέσθαι. ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ αἱ νῆες, εὗρον σφίσι
 C ἀνέμου ἐπιπεσόντος, ζς τὴν ἄκραν ἀφίκοντο. καὶ οἱ Καρχηδό-
 ριοι, ἤδη γὰρ αὐτὰς καθιέρων, τὰς σιδηρᾶς ἀλύσεις τοῦ λιμέ-
 νος, ὃν δὴ Μανδράκιον καλοῦσιν, ἀφελόμενοι, εἰσιτητὰ τῷ
 στόλῳ ἐποίουν. ἔστι δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀλλῆ οἴκημα σκότους 5
 ἀνάπλεον, ὃ δὴ Ἀγκῶνα καλοῦσι Καρχηδόριοι, ἐνθα ἐνεβάλλον-
 το ἅπαντες οἷς ἂν χαλεπαῖνοι ὁ τύραννος. ἐνταῦθα καθειργμέ-
 νοι ἐτύγχανον πολλοὶ τῶν ἐφῶν ἐμπόρων ζς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου.
 τούτοις γὰρ δὴ ὁ Γελίμερ χαλεπῶς εἶχεν, ἐπικαλῶν ὡς δὴ αὐτοὶ
 βασιλέα ζς τὸν πόλεμον ἐναγάγοιεν, ἔμελλόν τε διαφθαρεῖναι πάν- 10
 D τες, δόξαν τοῦτο τῷ Γελίμερι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἣ Ἀμμάτας ἐν
 Δεκίμῳ ἀπέθανε· παρὰ τοσοῦτον κινδύνου ἦλθον. τούτου ὁ
 δεσμοφύλαξ τοῦ δεσμοκτηρίου, ἐπεὶ τὰ τε ἐν Δεκίμῳπραχθέντα
 ἤκουσε καὶ τὸν στόλον εἶδε τῆς ἄκρας ἐντὸς, ἐσελθὼν ζς τὸ οἴ-
 κημα πυνθάνεται τῶν ἀνδρῶν, οὐπω ἀγαθὰ πεπυσμένων, ἀλλ' 15
 ἐν τῷ σκότῳ καθημένων καὶ παραδοκούντων τὸν θάνατον, τί
 ποτε ἄρα βουλομένοις ἂν αὐτοῖς εἴη τῶν ὑπαρχόντων προεμένοις
 σεσῶσθαι. τῶν δὲ ἅπαντα αἰρουμένων διδόναι ἂ βούλοιο, ἄλλο
 μὲν οὐδὲν ἤτει τῶν πάντων χρημάτων, ἡξίου δὲ ἅπαντας ὀμνύ-
 P 224 ναι ὡς, ἦν διαφύγοιεν, καὶ αὐτῷ ἐν κινδύνοις γενησομένῳ ξυλλή- 20
 φονται ὅση δύναμις. οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐποίουν. ὁ δὲ
 τὸν τε λόγον ἅπαντα ἔφραζε καὶ σανίδα ἐκ τοῦ πρὸς θάλασσαν

4. Μανδράκιον] μαδράκιον H. 6. ἀνάπλεον Suidas s. v. ἀγκῶν.
 Vulgo ἀνάπλεον. *ibid.* Ἀγκῶνα] ἀγκῶνας Suidas *ibid.* ἐνεβάλ-
 λοντο Suidas. Vulgo ἐνεβάλλοντο. 8. χρόνον] καιροῦ posuit Sui-
 das ubi haec suis verbis reddit. 9. τούτοις] τούτους H: illud Hm.
 11. τοῦτο] τούτῳ HL.

centiam nox praeberet, ipsum tegendo. Ea die naves secundo euro pro-
 montorium attigere. Ubi illas prospexere Carthaginenses, portus, quem
 Mandracium vocant, sublatis catenis ferreis, classi receptum offerebant.
 Est in Regia tenebricosum ergastulum (Anconem Carthaginenses appel-
 lant) quo tyrannus sibi invisum quemque compingebat. Ibi multi iusti-
 tores Orientales tunc temporis attinebantur, offenso ipsis Gelimere, quod,
 ut aiebat, Imperatorem ad bellum induxissent. Extremum illis suppli-
 cium impendebat, iam a Gelimere eo die decretum, quo Ammatas ad
 Decimum oppetierat: tantum fuit eorum periculum. At postquam res
 ad Decimum gestas audivit carceris custos, et classem cis promontorium
 vidit, ingressus ergastulum, vinctos, qui prosperae suorum fortunae ad-
 huc ignari sedebant in tenebris, ac supremam horam trepide expecta-
 bant, interrogat quo pretio redimere salutem vellent? Illis quodcumque
 ipsi esset colligatum pollicentibus, nihil omnino pecuniae, sed unum hoc
 petiit, iureiurando promitterent, si incolumes dimitterentur, periclitanti
 sibi pro virili parte affuturos. Quam conditionem amplexis, quo res loco

ἀφελῶν μέρους προσιώντα τὸν στόλον ἀπέδειξε, τῆς τε εἰρκτῆς ἀφείς ἅπαντας ζῆν αὐτοῖς ἤμει.

Οἱ δὲ ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντες, οὐπω τι ἀκηροότες ὄν ἐν τῇ γῆ ὁ στρατὸς ἔδρασε, διηποροῦντο, καὶ τὰ ἰστία χαλάσαντες 5 ἕς τε τὸ Μερκούριον πέμψαντες τὰ ἐν Δελμίῳ προχθέντα ἕμα-
θον, καὶ περιχαρεῖς γινόμενοι ἔπλεον. ἐπεὶ δὲ τοῦ πνεύματος V 377
σφίσι ἐπιφόρου ὄντος ἀπὸ σταδίων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν Καρ- H 116
ρχηδόμος ἐγένοντο, Ἀρχέλαος μὲν καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ὀρμί-
σασθαι ἐκέλευον, τὴν τοῦ στρατηγοῦ δεδιότες πρόρρησιν, οἱ δὲ B
10 ναῦται οὐκ ἐπέθοντο. τὴν τε γὰρ ἐκείνη ἀκτὴν ἀλίμενον ἔφα-
σκον εἶναι καὶ χειμῶνα ἐπίσημον αὐτίκα μάλα γενήσεσθαι ἐπίδο-
ξον εἶναι, ὃν δὴ οἱ ἐπιχώριοι Κυπριανὰ καλοῦσι. προὔλεγον τε
ὡς, εἰ ἐνταῦθα σφίσι ἐπιγένηται, οὐδ' ἂν τῶν νεῶν μίαν δια-
σώσασθαι δυνατόι εἶεν. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐν βραχεῖ οὖν τὰ τε
15 ἰστία χαλάσαντες καὶ βουλευσόμενοι, τοῦ μὲν Μανδρακίου πει-
ρύσασθαι οὐκ ᾔφοντο χρῆναι (τὰς τε γὰρ Βελισαρίου ἐντολὰς
ἰπεστέλλοντο καὶ ἅμα τὴν ἕς τὸ Μανδράκιον εἴσοδον ταῖς ἀλύσε-
σιν ἀποκεκλειῶσθαι ὑπώπτεον, ἄλλως τε καὶ τῷ παντὶ στόλῳ τὸν
λιμένα ἐκεῖνον οὐχ ἰκανὸν εἶναι), τὸ δὲ Στάγνον ἐφαίνετο σφίσι
20 ἐν καλῷ κεῖσθαι (μέτρῳ γὰρ τεσσαράκοντα σταδίων Καρχηδόμος C
διέχει) ἐμπόδιόν τε οὐδὲν ἐν αὐτῷ εἶναι καὶ πρὸς τὸν στόλον
ἅπαντα ἰκανῶς πεφυκέναι. ἐνθα δὴ ἀφικόμενοι περὶ λύχων
ἀφῆς ὠρμίσαντο πάντες, πλήν γε δὴ ὅτι Καλώννμος, ἅμα τῶν

1. μέρους] μέρος H: μέρος Hm. 8. ὀρμίσασθαι L. ὀρμήσα-
σθαι P. 15. χαλάσαντες] χαλάσαντας A.

essent exposuit, avulsoque asserere, unde ad mare prospectus erat, classem accedentem ostendit: mox effuso carcere, cum ipsis abiit.

At classarii, nondum auditis quae expositae in terram copiae fecerant, pendebant animi. Quare contractis velis, ad oppidum Mercurii mittunt: unde accepto rerum, quae apud Decimum contigerant, nuntio, laetissimi navigarunt. Profecti secundo vento, cum iam Carthagine stadiis centum et quinquaginta abessent, Belisarii mandatum reveriti Archelaus et milites, ad proximum litus applicare iubebant. Refragabantur nautae, asseverantes illud esse importuosum, ac, nisi mentiretur communis opinio, insignem illam tempestatem, quae Cypriana ab indigenis dicitur, imminere: hac si ibi deprehenderentur, fieri non posse, ut vel unam navim servarent: idque verum erat. Igitur demissis momento velis, reque in deliberationem vocata, tentandum non esse aditum in Mandracium censuere: tum ut Belisario obtemperarent, tum quia Mandracii ostium catenis clausum, nec portum universae classis capacem existimabant. At stagnum commode situm ipsis videbatur: quippe quod Carthagine stadiis xi. distaret, nullum haberet obicem, et omni classi sufficeret. Eo illati luminibus accensis, applicuerunt omnes, praeter Calony-

ναντῶν τισι, τοῦ τε στρατηγοῦ ἀφροντιστήσας καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐς τὸ Μανδράκιον λάθρα ἐπέβη, οὐδενὸς κωλύσαι τολμήσαντος, καὶ χρήματα τῶν ἐπὶ θαλάσση ὤκημένων ξένων τε καὶ Καρχηδονίων ἐμπόρων διήρπασε.

Τῇ δὲ ἐπιγενομένῃ ἡμέρᾳ Βελισάριος τοὺς τε ἐν ταῖς ναυσὶ 5 τὴν ἀπόβασιν ἐκέλευε ποιῆσθαι καὶ ὅλον διακοσμήσας τὸ στράτευμα, διατάξας τε ὡς ἐς μάχην ἐπὶ Καρχηδόνα ἐσήλανεν· ἔδεισε γὰρ μή τις οἱ ἐνέδρα πρὸς τῶν πολεμίων ὑπαντίαση. ἐνθα δὴ πολλὰ μὲν τοὺς στρατιώτας ὑπέμνησεν, ἤλικα σφίσι ἐντυχίματα γένοιτο, ἐπειδὴ σωφροσύνην ἐς Αἴβνας ἐπεδείξαντο, πολλὰ δὲ 10 παρήγεσε τὴν εὐκοσμίαν ἐν Καρχηδόμῃ ὡς μάλιστα διασιώσασθαι. Ῥωμαίους γὰρ τὸ ἀνέκαθεν ὄντας Αἴβνας ἅπαντας γενέσθαι τε ὑπὸ Βανδίλοις οὐτι ἐθειλοσίους καὶ πολλὰ πεπονημένους πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων ἀνόσια. διὸ δὴ καὶ βασιλεῖα ἐς πόλεμον καταστήναι Βανδίλοις, εἶναι τε οὐχ ὅσιον ξυμβῆναι τι πρὸς αὐτῶν 15 ἄχαρι ἐς ἀνθρώπους, ὧν τὴν ἐλευθερίαν ὑπόθεσιν ποιησάμενοι ἐπὶ Βανδίλους ἐστράτευσαν. τῶσαῦτα παραινέσας ἔς τε Καρχηδόνα εἰσῆλθε καὶ, ἐπεὶ πολέμιον οὐδὲν σφίσι ἐφαίνετο, ἐς τὸ παλάτιον ἀναβὰς ἐν τῷ Γελίμερος θρόνῳ ἐκάθισεν. ἐνταῦθα ἐντυχόντες πολλῇ κραυγῇ Βελισαρίῳ ἐμπόρων τε πλήθος καὶ ἄλλοι 20 Καρχηδόνιοι, ὅσοις ἐπιθαλάσσια τὰ οἰκήματα τετύχηκεν εἶναι, ἤτιῶντο ἀρπαγὴν σφίσι τῶν ὑπαρχόντων τῇ προλαβούσῃ νυκτὶ πρὸς τῶν ναυτῶν ξυμβῆναι. ὁ δὲ Καλώνυμιον ὄρκους κα-

2. ἐπέβη] ἀπέβη L. 5. ἐπιγενομένη] ἐπιγενομένη LHm. 12. Ῥωμαίους γὰρ] γὰρ post Αἴβνας HL.

mum, qui cum aliquot nautis, nulla Magistri militum, nulla caeterorum omnium habita ratione, clam Mandracium subiit, nemine offerre moram audente, et mercatores, cum exteros, tum Carthaginenses, qui propter mare habitabant, pecuniis spoliavit.

Insequenti die Belisarius excensum classiariis imperat, et adornato universo exercitu, neque aliter quam ad pugnam disposito, insidiarum hostilium metu id suadente, iter Carthaginem versus dirigit. Ubi proxime ventum est, multus fuit in commemorandis militi successibus prosperis, quos exhibita Afris moderatio peperisset: plurimum hortatus est, ut disciplinam, praesertim Carthagine, servarent ac meminissent olim Afros, cum omnes essent Romani, invitos iugum Vandalicum subiisse, et a Barbaris iniquissime fuisse habitos; propterea Imperatorem arma movisse: nefas esse molestiam illis facessere, quorum libertatis causa bellum hoc suscepissent. Hac usus cohortatione, Carthaginem ingreditur, ac nihil usquam hostile nactus, palatium ascendit, ubi sedit in Gelimeris solio. Huc mercatores aliique Carthaginenses, quorum aedes mare praetexebant, facto agmine, vociferantes conveniunt Belisarium, seque a nautis superiori nocte expilatos queruntur. Ille Calonymum iureiurando obstrin-

ταλαμβάνει ἢ μὴν ἅπαντα ἐς τὸ ἐμφανὲς ἐνεγκεῖν τὰ φώρια. Κα-
 λώνυμος δὲ ὁμόσους τε καὶ τὰ ὁμωμοσμένα ἐν ἀλογίᾳ ποιησόμενος
 τὸ μὲν παραντίκα τὰ χρήματα ἐλήισατο, χρόνῳ δὲ οὐ πολλῶ
 ἕστερον τὴν δίκην ἔτισεν ἐς Βυζάντιον. νόσῳ γὰρ ἀλοὺς τῇ κα-
 5 λουμένη ἀποπληξίᾳ καὶ τῶν φρενῶν ἕξῳ γενόμενος, τῆς τε γλώσ-
 σης ἀποτραγῶν τῆς αὐτοῦ, εἴτα ἀπέθανεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 χρόνῳ τῷ ὑστέρω γέγνετο.

κα'. Τότε δὲ Βελισάριος, ἐπεὶ ὁ καιρὸς ἐς τοῦτο ἦγεν, Β
 ἄριστον σφίσειν ἐκέλευε γενέσθαι, οὗ δὴ Γέλμερ τοὺς τῶν Βαν-
 10 δίων ἡγουμένους ἐστῆν εἰώθει. Δέλφικα τὸν τόπον καλοῦσι
 Ῥωμαῖοι, οὐ τῇ σφετέρῃ γλώσσει, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν ἐλλη-
 νίζοντες. ἐν παλατίῳ γὰρ τῷ ἐπὶ Ῥώμης, ἔνθα ξυνέβαινε σι-
 βάδας τὰς βασιλέως εἶναι, τρίπους ἐκ παλαιοῦ εἰστήκει, ἐφ' οὗ
 δὴ τὰς κύλικας οἱ βασιλέως οἰνοχόοι ἐτίθεντο. Δέλφικα δὲ τὸν V 378
 15 τρίποδα καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς γέγονε, καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ ὕπη βασιλέως εἶναι σιβάδα ξυμ- C
 βῆναι Δέλφικα τοῦτο καλοῦσι τὸ οἶκημα, ἐπεὶ καὶ τὰ βασιλέως
 οἰκία παλάτιον ἐλληνίζοντες καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Πάλλαντος γὰρ
 ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ οἰκίσαντος πρὸ Ἰλίου ἀλώ-
 20 σεις, οἰκίαν τε λόγου ἄξιαν ἐνταῦθα δειμαμένον, παλάτιον μὲν
 τὸ οἶκημα τοῦτο ἐκάλουν, ἐπεὶ δὲ τὴν αὐτοκράτορα παραλαβὼν
 ἀρχὴν Αἰγυπτου ἐνταῦθα καταλύειν τὸ πρῶτον ἔγνω, παλάτιον
 ἀπ' αὐτοῦ καλοῦσι τὸ χωρίον οὗ ἂν βασιλεὺς καταλύοι. ἐν Δέλ- D

4. ἐς Βυζάντιον] ἀφικόμενος addebat Maltretus. 18. Πάλλαντος]
 πάλλαντος H. 20. τε I. δὲ P.

git ut bona fide in medium proferat quidquid raptum est. Iuravit Calonymus, et periurio pecunias tum quidem abstulit: verum aliquanto post Byzantii poenas luit. Nam apoplexia correptus, et alienatus mente, abesadentibus lingua, animam edidit. Sed haec postea.

21. Hora prandii iam appetente, id Belisarius instrui sibi iussit, ubi Gelimer convivio principes Vandalorum excipere consueverat. Eum locum Romani Delphicam, non utique Latino, sed Graeco vocabulo ex antiquitate petito, nominant. Siquidem in ea parte Romani palatii, ubi epulares tori Imperatoris erant, stabat ab aevo tripus, in quo Caesaræi piacernae calices reponerant. Tripodem autem, quia Delphis primum est visus, Delphicam Romani vocant. Hinc mos deductus, ut Byzantii et ubicumque Caesarem accubitus est, coenaculum Delphica appelletur. Similiter Graecam habet originem nomen palatii, quo Regiam Romani donant. Cum enim Pallas, ortu Graecus, ibi sedem ante excidium Ilii fixisset, condita ab ipso domus magna palatium dicta fuit. Ex quo autem potitus rerum Caesar Augustus eandem sibi legit habitationem, ubicumque est domicilium principis, palatium nuncupatur. Ergo Belisarius in Delphica epulatus est cum exercitus nobilitate. Ac pridie qui-

φιμι τοίνυν Βελισάριός τε ἤσθιε καὶ εἴ τι ἐν τῷ στρατεύματι δόκιμον ἦν. τετύχηκε δὲ τῇ προτεραίᾳ τῷ Γελίμερι γερονδὸς ἄριστον ἐν παρασκευῇ εἶναι. καὶ ταῖς τε βρώσεσιν αὐταῖς εἰστιά-

H 117 θημεν ἢ τε τοῦ Γελίμερος θεραπεία παρετίθει τε καὶ ὄνοχόει καὶ τὰ ἄλλα ὑπόουρει. παρῆν τε ἰδεῖν ὠραῖζομένην τὴν τύχην καὶ 5

P 226 ποιουμένην ἐπίδειξιν, ὡς ἅπαντὰ τε αὐτῆς εἶη καὶ οὐδὲν ἀνθρώπων ἴδιον γένοιτο. Βελισαρίῳ δὲ ξυνηνέχθη ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ εὐδοκιμῆσαι ὡς οὔτε τῶν καθ' αὐτὸν οὐδενὶ πώποτε οὔτε τῶ ἄλλῳ τῶν ἐκ παλαιοῦ γεγονότων τετύχηκε. τῶν γὰρ δὴ Ῥωμαίων στρατιωτῶν οὐκ εἰωθότων θορόβου χωρὶς ἐς πόλιν κατήκοον σφίσιν 10 οὐδ' ἂν κατὰ πεντακοσίους ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου ἵεναι, οὕτω δὴ κοσμίους ἅπαντας ὁ στρατηγὸς οὗτος τοὺς ἀρχομένους παρέσχετο ὥστε οὐδὲ ὕβριν τινὰ ἢ ἀπειλὴν γενέσθαι, οὐ μὴν οὐδέ τι ἐμπόδισμα τῇ κατὰ τὴν πόλιν ἐργασίᾳ ξυνέβη, ἀλλ'

B ἐν ἀλόουση πόλει καὶ πολιτείᾳ μεταβαλούση καὶ βασιλείᾳ ἀλλα- 15 ξαμένη οὐδὲ τῶν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ξυνέβη τινὸς τὴν οἰκίαν ἀποκεκλειῖσθαι, ἀλλ' οἱ γραμματεῖς τὰ βιβλίδια γράψαντες τοὺς στρατιώτας, ὥσπερ εἰώθει, ἐς τὰς οἰκίας εἰσήγαγον, αὐτοὶ τε ὄνιον ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τὸ ἄριστον λαβόντες ὡς ἐκάστω ἦν βοηλομένῳ ἡσυχάζον. 20

Μετὰ δὲ Βελισάριος Βανδίλοις τε τοῖς ἐς τὰ ἱερὰ καταφυγοῦσι πιστὰ ἐδίδου καὶ τῶν τειχῶν ἐπεμελεῖτο. ἦν γὰρ ὁ Καρχηδόσιος περίβολος οὕτω δὴ ἀτημελημένος ὥστε ἐσβατὸς ἐν χώ-

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P. 11. Post πεντακοσίους legebatur εἶναι. 12. ἵεναι] ἵεναι L. 15. πολιτείᾳ Pm. πολιτείᾳ P. 18. ἐς] εἰς L.

dem prandium apparatus Gelimeri fuerat: nobis vero placuit iisdem ipsis dapibus convivari. Quin et ministri Gelimeris fercula apponebant, infundebant pocula, et in omnibus deserviebant. Hic certe videre erat gloriantem Fortunam, ac docentem, se rerum esse omnium dominam, hominem nihil nisi precario possidere. Quo die Belisarius laudem consecutus est tantam, ut gloriam non eorum modo, qui tum vivebant, sed veterum etiam obscuraverit. Cum enim Romanis militibus solemne sit, nunquam sine tumultu urbem sibi subditam ingredi, si vel tantum quingenti sint, praesertim quando est profectio subitaria, ille suos omnes ita continuit in officio, ut nec contumeliae, nec minae usquam iactae fuerint, non impeditum civitatis commercium; sed in urbe capta, quae regimen dominumque mutaverat, tabernae usque patuerunt: scribae datis libellis hospitalibus, in domos pro more induxerunt milites; hi coemptis, quae quisque voluit, cibariis, quieverunt.

Post, Vandalis, qui in templa confugerant, fidem publicam Belisarius dedit, animumque ad urbis muros instaurandos adiecit, cum adeo neglecti fuissent, ut passim pervii, aditum cuivis facilem praebarent. Pars

ραῖς πόλλαῖς τῷ βουλομένῳ καὶ εὐέροδος ἐγεγόνει. μοῖρα γὰρ
 οὐκ ὀλίγη αὐτοῦ καταπεπτώκει καὶ διὰ τοῦτο Γελίμερα οἱ Καρχη-
 δόνιοι ἔφασκον ἐν τῇ πόλει οὐχ ἰποστῆναι. οὐ γὰρ ἄν ποτε οἴε- C
 σθαι χρόνῳ ὀλίγῳ οἶόν τε εἶναι τῷ περιβόλῳ τούτῳ τὴν ἀσφά-
 5 λειαν ἀνασώσασθαι. ἔλεγον δέ τι καὶ λόγιον παλαιὸν ἐν Καρ-
 χηδόνι πρὸς τῶν παιδιῶν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις εἰρησθαι ὡς τὸ
 γάμμα διώξει τὸ βῆτα, καὶ πάλιν αὐτὸ τὸ βῆτα διώξει τὸ γάμμα.
 καὶ τότε μὲν παίζουσιν αὐτὸ τοῖς παιδίοις εἰρησθαι καὶ ἀπολελει-
 10 φθαι ἐν αἰνίγματος ἀπορομένου μοῖρα, νῦν δὲ ἅπασιν ἀντικρὺς
 φανερὸν εἶναι. πρότερόν τε γὰρ Γιζέριχος Βονιφάτιον ἐξεδιώξε
 καὶ ταῦν Γελίμερα Βελισάριος. τοῦτο μὲν οὖν, εἴτε φήμη τις
 ἦν εἴτε λόγιον, ταύτῃ ἐχώρησεν.

Τότε δὲ καὶ ὄναρ πολλοῖς μὲν πολλάκις ὄφθῆν πρότερον, D
 ἄδηλον δὲ γεγονὸς ὄπη ἐκβήσεται, ἐς φῶς ἐληλύθει. ἐτύγγανε δὲ
 15 ὄν τὸ ὄναρ τοιῶνδε. Κυπριανὸν, ἅγιον ἄνδρα, μάλιστα πάν-
 των οἱ Καρχηδόνιοι σέβονται. καὶ αὐτῷ νεῶν τινα λόγου πολλοῦ
 ἄξιον πρὸ τῆς πόλεως ἰδρυσόμενοι παρὰ τὴν τῆς Θαλάσσης ἦῶνα
 τὰ τε ἄλλα ἐξοσιοῦνται καὶ ἄγουσιν ἐνιαύσιον ἑορτὴν, ἣν δὴ Κυ-
 20 πριανὰ καλοῦσι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν χειμῶνα οἱ ναῦται, οὔπερ
 ἐγὼ ἀρτίως ἐμνήσθην, ἐμωνύμως τῇ πανηγύρει προσαγορεύειν
 εἰώθασιν, ἐπεὶ ἐς τὸν καιρὸν ἐπισκῆπτειν φιλεῖ, ἐφ' οὗ ταύτην
 οἱ Λίβρες ἄγειν ἐς αἰὲ τὴν ἑορτὴν νενομίκασι. τοῦτον οἱ Βαρδί-
 λοι τὸν νεῶν ἐπὶ Ὀνωρίχου βασιλεύοντος τοὺς Χριστιανοὺς βια-

17. ἦῶνα] ἠῶνα P.

19. χειμῶνα] λιμένα A inter versus.

enim magna corruerat, eamque esse causam Carthaginienses dicebant,
 cur Gelimer se urbi non commisisset, quod non putaret muros exiguo
 tempore sic posse restitui, ut securitatem afferrent. Quoddam etiam vet-
 tus vaticinium repetebat, a pueris olim Carthagine in haec verba prolata:
 G fugabit B, ac rursus B fugabit G. Ac tum quidem quod pueri
 ludentes iactabant, inter aenigmata perobscura locum habuit, nunc au-
 tem omnibus liquet: nam antea Gizericus Bonifacium, iam Belisarius Ge-
 limerem exegit. Ita demum hoc cecidit, sive omen fuerit, sive vaticini-
 um.

Patuit quoque et lucem accepit, oblatum saepe multis secundum quietem
 visum, cuius exitus omnes latebat: fuit autem eiusmodi. Carthagi-
 nienses D. Cypriano, quem maxime venerantur, templum clarissimum ante
 urbem ad littus maris posuere, et cum alia, quae ad eius cultum per-
 tinent, rite procurant, tum solenne celebrant, quod ab ipsis dicitur Cy-
 priana. Hoc ipsum nomen tempestatī illi, cuius mentionem proxime feci,
 ideo nautae tribuunt, quia eo fere tempore coarctari solet, quo Afri festum
 hoc agere consueverunt. Templum illud Vandali, regnante Honorico, Chri-

- σάμενοι ἔσχον. καὶ αὐτῶν ἐνθένδε ζῆν πολλῇ ἀτιμία τοὺς ἱερέας
 P 227 εὐθὺς ἐξελάσαντες αὐτοὶ τῶν ἱερῶν τὸ λοιπὸν, ἅτε προσηκόντων
 Ἀρειανοῖς, ἐπεμελοῦντο. ἀσφάλλουσιν οὖν διὰ ταῦτα καὶ δια-
 πορομένοις τοῖς Λίβυσι πολλάκις φασὶ τὸν Κυπριανὸν ὄναρ ἐπι-
 σκήψαντα φάναι ἀμφ' αὐτῷ μεριμᾶν τοὺς Χριστιανοὺς ἥμισθα 5
 V 379 χοῖραι· αὐτὸν γὰρ οἱ προϊόντος τοῦ χρόνου τιμωρὸν ἔσεσθαι.
 ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος περιφερόμενος ἐς τοὺς Λίβυας ἅπαντας ἦλθε, κα-
 ραδοκεῖν μὲν αὐτοὺς τίσιν ποτέ τινα τῶν ἱερῶν τούτων ἕνεκα ἐς
 B ποτὲ αὐτοῖς ἢ τοῦ ὄνειρου ὕψις ἐκβήσεται. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ἐς 10
 Λιβύην ὁ βασιλέως στόλος ἀφίκετο (ἐπανιῶν γὰρ ἤδη ὁ χρόνος
 τῇ ὑστεραίᾳ τὴν πανήγυριν ἀγαγεῖν ἐμελλεν), οἱ μὲν τῶν Ἀρει-
 ανῶν ἱερεῖς, καίπερ Ἀμμάτια Βανδύλοις ἐς Δέκιμον ἡγησαμένον,
 τό τε ἱερὸν ἐκάθηραν ἕπαν καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀναθημάτων τὰ κάλ-
 λιστα ἐκρέμων, καὶ τὰ λύγνα ἐν παρασκευῇ ποιησάμενοι τὰ τε 15
 κειμήλια ἐξενεγκόντες ἐκ τῶν ταμείων ἡτοιμάζον ἀκριβῶς ἅπαντα,
 ὡς πη· αὐτῶν ἕκαστον ἐς τὴν χρεῖαν ἔχον ἐπιτηδείως ἐτύγγανε.
 τὰ δὲ ἐν Δεκίμῳ οὕτως, ὥσπερ μοι προοδηγῶμαι, γενέσθαι ζυν-
 C ἔβη. καὶ οἱ μὲν τῶν Ἀρειανῶν ἱερεῖς φείγοντες ὄχοντο, Χρι-
 στιανοὶ δὲ, οἷς τὰ ἐς τὴν δόξαν ὀρθῶς ἦσκηται, ἀφικόμενοι ἐς 20
 H 118 τοῦ Κυπριανοῦ τὸν νεῶν, τὰ τε λύγνα ἔκαιον ἅπαντα καὶ τῶν ἱ-
 ρῶν ἐπεμελοῦντο ἤπερ αὐτοῖς ταῦτα τελεῖσθαι νόμος, οὕτω τε
 ἅπασιν ἂ δὴ προὔλεγεν ἢ τοῦ ὄνειρου ὕψις ἐγνώσθη. ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν τῆδε ἐχώρησεν.

16. ταμείων AL. ταμείων P.

stianis per vim eripuerunt, mox detrusis indignissime eorum sacerdoti-
 bus, ipsi sacra Ariano ritu deinceps curarunt. Moestis ea re et animi
 dubiis Afris Cyprianum saepe visum in somnis dixisse perhibent, ne sua
 causa Christianos haberet sollicitos, futurum enim tempus, cum ipse fa-
 ctam sibi iniuriam ulcisceretur. Quam vocem pervagatam cum Afri omnes
 accepissent, poenam aliquam, sacrorum eiusmodi vindicem, tandem Van-
 dalis irrogandam, avide expectabant: at quo demum visum illud evasu-
 rum esset, coniectura assequi nequibant. Iam vero, postquam in Africam
 Imperatoris classis appulsa est, pridie recurrentis festi, quamvis ad De-
 cimum Vandalos Ammatas duxisset, Ariani tamen sacerdotes templum
 perpurgarunt; e donariis, quae illic asservabantur, pulcherrima quaeque
 suspenderunt; lychnisque ornatis, et sacra supellectili e repositoriis edu-
 cta, omnia, pro idoneo cuiusque usu, diligenter pararunt. Consecuta
 sunt, quae gesta apud Decimum supra dixi: tunc fuga elapsis sacerdoti-
 bus Ariani, Christiani, rectae fidei ac verae religionis cultores, Cy-
 priani aedem ingressi, lucernas omnes accenderunt, et sacra consuetu
 apud se ritu curarunt. Ita quid visum significaret, enotuit. Haec ibi
 evenerunt.

κβ'. Ἡ δὲ τῶν Βανδύλων τάξις λόγον παλαιοῦ ἀναμνη-
 σθέντες θραύμαζον, ἐξπιστούμενοι τὸ λοιπὸν ὡς ἀνθρώπων γε-
 ὄντι οὐτ' ἂν ἄπιστός τις ἐλπίς οὔτε κτήσις βέβαιος γένοιτο. ὅστις
 δὲ ἦν οὗτος ὁ λόγος καὶ ὄντινα ἐρρήθη τρόπον, ἐγὼ δηλώσω. D
 5 ἤντικα Βανδύλοι κατ' ἀρχὰς τῶ λιμῶ πιεζόμενοι ἐξ ἡθῶν τῶν πα-
 τριῶν ἀνίστασθαι ἔμελλον, μοῖρὰ τις αὐτῶν ἀπελείπετο, οἷς δὴ
 ὀκνήσει ἐχομένοις πρὸς ἡδονὴν Γοδιγίσκῳ ἐπισπείσθαι οὐκ ἦν.
 προϊόντος δὲ χρόνου τοῖς τε μείνασι τὰ ἐς τῶν ἐπιτηδείων τὴν
 ἀφθονίαν εὖ ἔχειν ἐδόκει καὶ Γιζέριχος ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν Λι-
 10 βύην ἔσχειν. ὕπερ ἀκούσαντες οἱ Γοδιγίσκῳ οὐκ ἐπισπόμενοι
 ἔχαιρον, τῆς χώρας λοιπὸν ἰσχυρότατα σφίσι ἐς τὸ ἀποζῆν διαρ-
 κούσης. δείσαντες δὲ μὴ χρόνῳ πολλῷ ὕστερον ἢ αὐτοὶ, ὅσοι
 Λιβύην ἔσχον, ἢ τούτων ἀπόγονοι ὄτω δὴ τρόπῳ Λιβύης ἐξε- P 228
 λαυνόμενοι ἐπανήξουσιν ἐς τὰ πάτρια ἡθῆ (οὐ γὰρ ποτε Ῥω-
 15 μαίους αὐτὴν ἐς αἰὲ περιόψεσθαι ὑπετόπαζον), πρέσβεις ἔπεμψαν
 πρὸς αὐτούς. οἷ, ἐπεὶ Γιζέριχῳ ἐς ὕψιν ἦκον, συνῆδεσθαι μὲν
 τοῖς ὁμογενέσιν οὕτω δὴ εὐήμερήσασιν ἔφασκον, φυλάσσειν δὲ
 περικιτέρῳ τὴν γῆν οὐχ οἷοί τε εἶναι, ἥσπερ αὐτοὶ ὀλιγωρηκότες
 ἐπὶ Λιβύης ἰδρύσαντο. ἐδέοντο οὖν, εἰ μὴ γῆς τῆς πατρῴας
 20 μεταποιοῦνται, κτήματι αὐτοῦς ἀνονήτῳ σφίσι δωρήσασθαι,
 ὅπως δὴ κέρριοι τῆς χώρας ὡς ἀσφαλέστατα γεγεννημένοι, ἦν τις
 κακουργήσων ἐπ' αὐτὴν ἴοι, ὡς ἥκιστα ἀπαξιοῦν ὑπὲρ αὐτῆς θνή-

3. οὔτε — οὔτε] οὐδ' — οὐδὲ P.

4. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

7. Γοδιγίσκῳ] Scribebatur Γωδιγίσκῳ hic et infra. Γοδιγίσκῳς
 scribitur p. 319, 9. 11. 323, 13. et corrupte Γοδιδικῳς p. 39, 22
 10. ὅπερ ἀκούσαντες] ὁ παρακούσαντες L.

22. At Vandalorum ordines mirabantur, veteris dicti memores, iam-
 que edocti nihilnon in posterum ab homine probabiliter sperari, nihil
 certo possideri posse. Porro quodnam id verbum sit, et quomodo pro-
 latum, exponam. Initio, cum pressi fame Vandali e patriis sedibus demig-
 rarent, relictī sunt nonnulli, quibus obstitit blandiens inertia ne sequi
 vellent Godigisclum. Procedente tempore, illi residui largam habere anon-
 nam visi sunt, et Gizericus cum suis Africam occupavit. Cuius rei
 nuntius laetitiam iis attulit, qui comites Godigisclō se non addiderant:
 ad hoc enim res bene comparatas videbant, ut sua ipsis regio satis prae-
 beret, quo vitam deinceps tolerarent. Sed veriti ne olim vel illi ipsi,
 qui Africam obtinuerant, vel eorum nepotes quoquo modo pulsī ex Africa,
 ad natale solum redirent (neque enim illam Romanis neglectui fore semper
 putabant) legatos miserunt: qui ad Gizerici conspectum admissi, di-
 xere, se res adeo laetas gratulari popularibus suis: ab ipsis servari non
 posse amplius regionem, qua posthabita, Africam colerent: propterea ro-
 gare, ut, quando patriam non curarent, iis, qui remanserant, possessionem
 donarent iam inutilem sibi; ut regionis certum adepti dominium, si

σκειν. Γιζερίχῳ μὲν οἷν καὶ Βανδίλοις τοῖς ἄλλοις εἶ τε καὶ τὰ
 B δίκαια λέγειν ἔδοξαν, καὶ συνεχώρουν ἅπαντα, ὅσα οἱ πρέσβεις
 αὐτῶν ἔχρηζον. γέρων δέ τις ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς δόκιμος καὶ δόξαν
 ἐπὶ ξυνέσει πολλήν τινα ἔχων τὸ τοιοῦτον ἐπιτρέψει οὐδαμῆ ἔφη.
 τῶν γὰρ ἀνθρωπέων οὐδ' ὀτιοῦν ἐπὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἵστασθαι, 5
 ἀλλ' εἶναι αὐτοῖς ἐς τὸν πάντα αἰῶνα βέβαιον μὲν τῶν ὄντων οὐ-
 δέν, τῶν δὲ οὐκ ὄντων οὐδὲν ἀμήχανον. ταῦτα ὁ Γιζερίχος
 ἀκούσας ἐπήνεσέ τε καὶ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀποπέμπεσθαι
 ἔγνω. τότε μὲν οὖν αὐτός τε καὶ ὁ παραινέσας, ἅτε τὰ ἀμήχανα
 προορώμενοι, πρὸς πάντων Βανδύλων γέλωτα ὤφλον. ἐπεὶ δὲ 10
 ταῦτα, ἕπερ ἐρρήθη, ἐγένετο, μετέμαθόν τε τῶν ἀνθρωπέων
 C πραγμάτων οἱ Βανδύλοι τὴν φύσιν καὶ σοφοῦ τὸ ἔπος εἶναι ἀνδρὸς
 ἔγνωσαν.

V 380 Τούτων μὲν οὖν Βανδύλων, οἳ ἔμειναν ἐν γῆ τῇ πατροφῆ,
 οὔτε μνήμη τις οὔτε ὄνομα ἐς ἐμὲ σώζεται. ἅτε γὰρ, οἶμαι, ὀλί- 15
 γοις τισὶν οὔσιν ἢ βεβιάσθαι πρὸς βαρβάρων τῶν σφίσιν ὁμόρων
 ἢ ἀναμεμίχθαι οὔτι ἀκουσίοις τετύχηκε, τό τε ὄνομα ἐς αὐτοὺς
 πη ἀποκεκρίσθαι. οὐ μὴν οὐδὲ ἡσσημένοις τότε πρὸς Βελισαρίου
 Βανδύλοις ἔννοια γέγονεν ἐς ἡθῆ τὰ πάτρια ἐνθῆνδε ἵεναι. οὐ γὰρ
 εἶχον ἐκ Λιβύης ἐκ τοῦ αἰγυπιδίου, ἄλλως τε καὶ νεῶν οὐ παρου- 20
 D σῶν σφίσιν, ἐς τὴν Εὐρώπην κομιζέσθαι, ἀλλ' ἔτισαν ἐντυῦθα
 τὴν δίκην ἀπάντων ὧν περ ἐς Ῥωμαίους εἰργάσαντο καὶ οὐχ ἡμισία
 ἐς Ζακυνθίους. Γιζερίχος γὰρ, ἐπισκήψας ποτὲ τοῖς ἐν Πελο-

11. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

16. βεβιάσθαι L. βεβιάσθαι P. 23. Πελοποννήσῳ] Πελοποννήσῳ P.

quis eo veniret infensus, pro illa mori non dubitarent. Aequa haec Gizerico caeterisque Vandalis postulatio visa est; iamque annuebant legatis, cum senex quidam nobilitate et prudentia clarissimus intercessit, nihil in rebus humanis stabile esse affirmans, sed quaecunque quidem adessent, omnia fore semper incerta; quae vero nondum existerent, eorum nihil non posse fieri. His auditis assentiens Gizericus, legatos re infecta remisit. Tum quidem ipsum ac suasorem, tanquam impossibilium providos, Vandali omnes deriserunt, sed eorum nepotes, ubi, quae commemoravimus, acciderunt, rerum humanarum naturam edocti, dictum illud sapientis fuisse viri confessi sunt.

Caeterum extincta est hodie memoria, ac nomen Vandalorum, illorum interiit, qui in patria restiterunt. Scilicet cum pauci essent, vel a conterminis Barbaris exterminatos crediderim, vel sponte ipsis permistos nomen amisisse. Nec tamen fuis a Belisario Vandalis revisere patriam consilium fuit. Haud enim repente in Europam ex Africa migrare, maxime cum navigia deessent, licebat: verum ibi poenas dedere facinorum omnium, quae in Romanos ac praecipue in Zacynthios perpetraverant. Nam aliquando Gizericus conversa in Peloponesum vi, cum Taenarum

πονήσῃ χωρίοις, *Ταινάρῳ* προσβαλεῖν ἐνεχείρησεν. ἐνθὲνδε τε κατὰ τάχος ἀποκρουσθεὶς καὶ πολλοὺς τῶν οἱ ἐπομένων ἀποβαλὼν ἀνεχώρησεν οὐδενὶ κόσμῳ. διὸ δὴ τῷ *Θυμῷ* ἔτι ἐχόμενος *Ζακύνθῳ* προσέσχε, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν ἐν ποσὶ κτείνας, τῶν δὲ 5 δοκίμων ἐς πεντακοσίους ἀνδραποδίσας δι' ὀλίγου ἀπέπλευσεν. ἐπειδὴ τε γέγονεν ἐν μέσῳ τῷ Ἀδριατικῷ καλουμένῳ πελάγει, ἐνταῦθα κρουρογῆσας τῶν πεντακοσίων τὰ σώματα, πανταχῆ τῆς θαλάσσης οὐδὲν ὑπολογισάμενος ἔρριπεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐγένετο.

10 *κγ'*. *Γελλίμερ* δὲ τότε χρήματά τε πολλὰ *Λιβύων* τοῖς P 229 γεωργοῖς προΐεμενος καὶ φιλοφροσύνῃ ἐς αὐτοὺς χρώμενος ἐπαγαγέσθαι πολλοὺς ἴσχυσεν. οὗς δὴ ἐκέλευε Ῥωμαίων τοὺς ἐς τὰ χωρία περιόντας κτείνειν, χρυσίον τακτὸν ἐπὶ φόνῳ ἐκάστῳ τῷ ἀπολοῦντι ἐπικηρύξας. οἱ δὲ πολλοὺς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ 15 ἔκτεινον, οὐ στρατιώτας μέντοι, ἀλλὰ δούλους τε καὶ ὑπηρέτας, οἱ δὴ χρημάτων ἐπιθυμίᾳ ἐς τὰς κώμας ἀναβαίνοντες λάθρα ἠλίσκοντο. καὶ αὐτῶν τὰς κεφαλὰς οἱ γεωργοὶ πῦρὰ *Γελλίμερα* φέροντες αὐτοὶ μὲν ἔμμισθοι γενόμενοι ἀπηλλάσσοντο, ὁ δὲ στρατιώτας ἀνηρηκέναι πολεμίους ὑπώπτευν. H 119

20 Ἐνταῦθα τοῦ χρόνου *Διογένης*, ὁ *Βελισαρίου* δορυφόρος, B ἔργα ἐπεδείξατο ἀρετῆς ἄξια. σταλεῖς γὰρ λάθρα, ἅμα τῶν ὑπασπιστῶν δύο καὶ εἴκοσιν, ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐναντίων, ἐγένετο ἐν χωρίῳ δυοῖν ἡμέραιν ὁδῷ *Καρχηδόνο* διέχοντι. τούτους δὲ τοὺς ἀνδρας (οὐ γὰρ οἷοι τε ἦσαν οἱ τοῦ χωρίου γεωργοὶ κτεί-

23. δυοῖν] δυεῖν P.

tentasset, confestim repulsus, non sine gravi suorum clade, turpiter incompositeque abscessit. Hinc ira fervens ad Zacynthum appulit: caesis omnibus quamplurimis, redactisque in servitutem optimatibus quingentis, extemplo vela fecit. In medium provectus Adriam, captivos illos in frusta concisos caeca crudelitate sparsit in fluctus. Sed haec ad superiora tempora pertinent.

23. Iam vero Gelimer, cum et largitione et comitate bonam partem Afrorum agrastium sibi devinxisset, ut Romanos per arva vagos occiderent, proposita pro singulis caedibus certa auri summa, induxit. Atque illi multos e Rom. exercitu obtruncabant, non utique milites, sed servos ac ministros: qui ad vicis amore praedae pertracti, in occulto capiebantur. Rusticani allatis eorum capitibus ad Gelimerem, redibant, mercede aucti, cum ille milites hostilis exercitus interemptos putaret.

Id temporis Diogenes armiger Belisarii generosum facinus edidit. Submissus enim cum scutatis xxii. ad explorandum hostem, in vico substitit, bidui Carthagine dissito. Eos cum occidere vicani non possent,

νει) ἀγγέλλουσι τῷ Γελίμερι ἐνταῦθα εἶναι. καὶ ὃς τριακοσίους ἀπολεξάμενος Βανδύλων ἰπέας ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλε, ζῶντας ἅπαντας ἐπιστείλας παρ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. λόγον γὰρ πολλοῦ ἄξιόν οἱ ἔδοξεν εἶναι Βελισαρίου δορυφόρον ζῶν ὑπασπισταῖς δύο καὶ εἴκοσι

C δοριαλώτους ποιήσασθαι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Διογένην ἐς οἰκίαν ἔσεληλυθότες τινὰ ἐκάθειδον ἐν τῷ ὑπερφῶ, πολέμιον οὐδὲν ἐν νῷ ἔχοντες, οἱ γε μακρὰν ἀπεῖναι τοὺς ἐναντίους ἐπύθοντο. οἱ δὲ Βανδύλοι ὄρθρου βαθέος ἐνταῦθα ἐλθόντες διαφθεῖραι μὲν τὰς ἐκείνη θύρας καὶ ἐς τὴν οἰκίαν εἰσελθεῖν νύκτωρ ἀξύνμορον σφίσιιν ᾤοντο εἶναι, δέισαντες μὴ ἐς νυκτομαχίαν ἐμπεπτωκότες 10 αὐτοὶ μὲν σφῶς αὐτοὺς διαφθειρώσιν, ἔξοδον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐν σκότῳ, ἂν οὕτω τύχοι, παρεξώσιν. ἔπρασσον δὲ ταῦτα τῆς δειλίας αὐτοῖς ἐκπλησσοῦσης τὸν νοῦν, παρὸν σφίσιιν οὐδενὶ πόνη

D φέρουσί τε πυρὰ καὶ τούτων χωρὶς οὐχ ὅσον ἀνόηλους, ἀλλὰ καὶ γυμνοὺς παντάπασιν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῶν στρωμάτων λαβεῖν. 15 νῆνι δὲ ἀμφὶ τὴν οἰκίαν ἅπασαν κύκλῳ καὶ διαφερόντως τὰς θύρας φάλαγγα ποιησάμενοι ἔστησαν ἅπαντες. ἐν τούτῳ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἐν ἑξ ἔπνου ἀναστῆναι ξυνέβη, ὅσπερ τοῦ θορύβου αἰσθόμενος, ὃν δὴ οἱ Βανδύλοι φθεγγόμενοι τε ἐν σφίσιιν αὐτοῖς λάθρα ἐποίουν καὶ ζῶν τοῖς ὅπλοις κινούμενοι, ξυμβα- 20 λῆν τὸ ποιούμενον ἴσχυσε, καὶ τῶν ἐταίρων ἀνεγείρας σιωπῇ ἕκαστον τὰ πρᾶσσόμενα φράζει. οἱ δὲ Διογένους γνώμη τὰ
V 331 τε ἱμάτια ἐνδιδύσκονται ἡσυχῇ ἅπαντες καὶ τὰ ὅπλα ἀνελόμενοι κάτω ἐχώρου. οὗ δὴ τοῖς ἵπποις τοὺς χαλινούς ἐπιθέμενοι ἀνα-

9. καὶ Grotius. Vulgo ἦ.

Gelimeri nuntiant apud se esse. Is protinus delectos equites ccc. Vandalos eo destinat, vivos ad se omnes adduci iubens. Enimvero operae pretium esse ducebat, si armigerum Belisarii cum scutiferis xxii. captivos haberet. Ergo Diogenes, et qui ipsum sequebantur, domum quamdam ingressi, in superiori parte quieti se tradiderunt, nihil ab hostibus, quos abesse procul audiverant, metuentes. Huc Vandali summo mane cum advenissent, e re sua non esse senserunt fores perfringere, atque in aedes irrumpere ante lucem, veriti ne nocturno misti certamine, se ipsi invicem caederent, ac forte effugium hosti darent in tenebris. Haec ipsis dictabat timor, sic mentem et consilium auferens, ut cum possent, vel ferendo faces, vel sine illis, hostes non modo inermes, sed plane etiam nudos in stratis nullo negotio comprehendere, satis habuerint circa domum maximeque pro foribus disposita acie stare. Tunc somno experrectus Rom. militum quidam, audito strepitu, quem Vandali, mussantes inter se, et arma commoventes, ciebant, quid rei ageretur coniecit. Silentio mox excitatis sociis sigillatim rem indicat. Illi de sententia Diogenis tacite vestibus armisque indutis, descendunt, frenatis equis insiliunt, adverten-

Φρώσκουσιν ἐπ' αὐτοὺς, οὐδενὶ αἰσθησὶν παρεχόμενοι. παρὰ τε P 230
 τὴν αὔλειον χρόνον τινὰ σιάντες ἀνακλίνουσι μὲν ἐξαπινάως τὰς
 ταύτη θύρας, ἐξίασι δὲ εὐθὺς ἅπαντες. οἱ μὲν οὖν Βανδίλοι
 ἔργον ἤδη ἐπ' αὐτοὺς εἶχοντο. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ταῖς τε ὑσπίσι
 5 φραζόμενοι καὶ τοῖς δορατίοις ἀμνόμενοι τοὺς ἐπιόντας σπουδῆ
 ἔλαυνον. οὕτω τε ὁ Διογένης τοῖς πολεμίους διέφυγε, δύο μὲν
 τῶν ἐπομένων ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώσας. πληγὰς μὲν-
 τοι ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ καὶ αὐτὸς ἔλαβεν ἐς μὲν τὸν αὐχένα καὶ τὸ
 πρόσωπον τρεῖς, ἀφ' ὧν δὴ παρ' ὀλίγον ἀποθανεῖν ἤλθε, κατὰ
 10 δὲ χεῖρὸς τῆς λαιῆς μίαν, ἐξ ἧς οὐκέτι τῶν δακτύλων τὸν σμικρό-
 τaton ἐνεργεῖν ἴσχυσε. ταῦτα μὲν οὖν ὧδε γενέσθαι ξυνέβη.

Βελισάριος δὲ τοῖς τε περὶ τὴν οἰκοδομίαν τεχνίταις καὶ τῷ B
 ἄλλῳ ὁμίῳ χρήματα μεγάλα προτεινόμενος τάφρον τε λόγον πολ-
 λοῦ ἄξιον ἀμφὶ τὸν περίβολον ὤρυξε κύκλῳ, καὶ σκόλοπας αὐτῆ
 5 ἐνθήμερος σιγροὺς εὖ μάλα περιεστειύρωσε. καὶ μὴν καὶ τὰ πε-
 πορθότα τοῦ τείχους ἐν βραχὺ ἀνοικοδομήσατο χρόνῳ, θαύμα-
 τος ἄξιον οὐ Καρχηδονίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Γελίμερι γεγο-
 νὸς ἴσπερον. ἐπειδὴ γὰρ δοριάλωτος ἐς Καρχηδόνα ἦκεν, ἠγά-
 σθη τε ἰδὼν τὸ τεῖχος καὶ τὴν ὀλιγορῆαν τὴν αὐτοῦ πάντων οἱ
 0 ἔφη τῶν παρόντων γεγονέναι αἰτίαν. ταῦτα μὲν Βελισαρίῳ ἐν
 Καρχηδόνι ὄντι κατεύραστο ὧδε.

κδ'. Τζάζων δὲ, ὁ τοῦ Γελίμερος ἀδελφὸς, τῷ στόλῳ ᾧ C
 ἔμπροσθεν εἰρηται ἐς Σαρδῶ ἀφικόμενος ἐς τὸν Καρνάλεως λιμένα

6. ὁ om. L. 18. δοριάλωτος] δορνάλωτος P. 21. ὄντι]
 ἴόντι H. 23. Καρνάλεως] Caralis RV hic et p. 232 d.

te nemine; cumque ad cortis ianuam aliquandiu constitissent, passis re-
 pente valvis omnes erumpunt. Tum cooriri in pugnam Vandali, dum Ro-
 mani protecti clypeis, atque hastis vim propulsantes, contentissime cita-
 tis equis vehuntur. Sic demum Diogenes medio ex hoste se ac suos,
 praeterquam binos, recepit, vulnera ex eo conflictu referens in collo qui-
 dem ac vultu tria, quibus prope factum est ut interiret, in manu vero
 sinistra unum, quo minimi usum digiti perdidit. Haec ita gesta.

At Belisarius fabris caeterisque operis luculentas mercedes tribuens
 egregie muris fossam circumdedit, eamque cancellato vallo optime cinxit.
 Sed et ubi rainam muros dederat aut minabatur, eum brevi tempore in-
 stauravit. Quod opus non Carthaginiensibus modo, sed ipsi quoque Ge-
 limeri mirabile postea visum est. Cum enim captus Carthaginem venit,
 muros videns obstupuit, et causam omnium, quae tunc acciderant, in
 suam negligentiam contulit. Haec Carthagine Belisarius.

24. Tzazo autem Gelimeris frater appulsa in Sardiniam classe, de
 qua dictum est supra, factaque in portu Calaritano exscensione, urbem

ἀπέβη, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτοβοεὶ εἶλε τὸν τε τύραννον Γώδαν
 ἔκτεινε καὶ εἴ τι ἀμφ' αὐτὸν μάχιμον ἦν. καὶ ἐπεὶ ἐς γῆν τῆς
 Λιβύης τὸν βασιλέως στόλον ἤκουσεν εἶναι, οὕτω τι πεπυσμένος
 ὢν ταύτῃ ἐπέπρακτο, γράφει πρὸς Γελίμερα τάδε „Γώδαν ἀπο-
 λωλέναι τὸν τύραννον, ὑπὸ ταῖς ἡμετέραις γενοῦντα χειρσὶ, καὶ 5
 D τὴν νῆσον αἰθίς ὑπὸ τῇ σῆ βασιλείᾳ εἶναι, ᾧ Βανδύλων τε καὶ
 Ἀλανῶν βασιλεῦ, ἴσθι καὶ τὴν ἐπινίκιον ἑορτὴν ἄγε. τῶν δὲ πο-
 H 120 λεμίων, οἱ ἐτόλμησαν ἐς τὴν ἡμετέραν στρατεύεσθαι, ἔλπιζε τὴν
 πείραν ἐς τοῦτο ἀφίξεσθαι τύχης, ἐς ᾧ καὶ πρότερον τοῖς ἐπὶ τοὺς
 προγόνους τοὺς ἡμετέρους στρατευσαμένοις ἐχώρησε. “ ταῦτα 10
 οἱ λαβόντες τὰ γράμματα, οὐδὲν πολέμιον ἐν νῶ ἔχοντες, κατέ-
 πλευσαν ἐς τὸν τῶν Καρχηδονίων λιμένα. καὶ πρὸς τῶν φυλά-
 κων παρὰ τὸν στρατηγὸν ἀπαχθέντες τὰ τε γράμματα ἐνεχείρισαν
 P 231 καὶ περὶ ὧν τὰς πίστεις ἐποιεῖτο ἐσήγγελλον, οἷς τε ἐθεῶντο κα-
 ταπεληγμένοι καὶ τεθηπότες τῆς μεταβολῆς τὸ αἰφνίδιον, ἔπα- 15
 θον μέντοι πρὸς Βελισαρίου οὐδὲν ἄχαρι.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἕτερον ξυνηρέχθη τοιόνδε.
 Γελίμερ ὀλίγω πρότερον ἢ ἐς Λιβύην ὁ βασιλέως στόλος ἀφίκετο
 ἐπεμψε πρέσβεις ἐς Ἰσπανίαν ἄλλους τε καὶ Γοτθαῖον καὶ Φου-
 σιλίαν, ἐφ' ᾧ δὴ Θεῦδιν, τὸν τῶν Οὐσιγότθων ἄρχοντα, πεί- 20
 σουσιν ὁμιαχμίαν πρὸς Βανδύλους θείσθαι. οἱ, ἐπεὶ ἀπέβησαν
 ἐς τὴν ἡπειρον, τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν διαβάντες, εὐρίσκουσι

8. στρατεύεσθαι] στρατεύσεσθαι HL: illud Hm. 13. ἐνεχείρισαν]
 ἐνεχείρησαν HL: ἐνεχείρισαν Hoeschelius in annotatione. 14. πίσ-
 τεις APm. πίστεις P. *ibid.* ἐσήγγελλον] ἐσήγγελλον L.

primo aditu cepit, et Godam tyrannum eiusque milites e medio sustulit. Simul renuntiatum est Augusti classem in Africam advenisse; rerum ibi gestarum adhuc inscius, haec Gelimeri scripsit. *Godam tyrannum in potestatem nostram redactum interiisse, et in ditionem tuam, Vandalorum Alanorumque Rex, insulam rediisse pro certo habe, et festo die victoriam celebra. Quod ad hostes attinet, qui in oras nostras portare bellum ausi sunt, spera fore, ut eandem fortunam experiantur, qua quondam usi sunt, qui in maiores nostros expeditionem susceperant. Qui has literas deferebant, nihil hostile suspicantes, ad Carthaginis portum applicuerunt: inde a custodibus ad Magistrum militum ducti, traditis literis, quae ille interposita fide percontatus est, enuntiarunt, oblata sibi nova rerum imagine percussi, ac repentinam conversionem stupentes. Caeterum nihil in eos acerbè statuit Belisarius.*

Sub idem tempus res eiusmodi contigit. Paulo ante adventum Caesareae classis in Africam, Gotthaeum et Phusciam cum aliis legatos Gelimer in Hispaniam miserat, ut Theudin Visigothorum Regem ad ineundam cum Vandalis societatem pellicerent. Illi transmissa freto Gaditano,

Θεῦδιν ἐν χωρίῳ μακρὰν ἀπὸ Θαλάσσης κειμένην. ἀναβάντας δὲ παρ' αὐτὸν τοὺς πρέσβεις ὁ Θεῦδης φιλοφροσύνῃς τε ἠξίωσε καὶ B προθύμως εἰστία, ἐν τε τῇ θοίνῃ ἐπυθάνετο δῆθεν ὅπη ποτὲ Γελίμερι τε καὶ Βανδίλοις τὰ πράγματα ἔχοι. τούτων δὲ τῶν 5 πρέσβειων σχολαίτερον ἐς αὐτὸν ἰόντων ἔτυχεν ἀκηκοῶς ἅπαντα, ὅσα Βανδίλοις ξυνέπεσεν. ὁλκὰς γὰρ μία ἐπ' ἐμπορίᾳ πλέουσα ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἧ τὸ στράτευμα ἐς Καρχηδόνα ἐσήλασεν, ἐνθὲνδε ἀναγομένη καὶ πνεύματος ἐπιφόρον ἐπιτυχοῖσα, ἐς Ἰσπανίαν ἦλθεν. ὅθεν δὴ ὁ Θεῦδης μαθὼν ὅσα ἐν Λιβύῃ ξυνηνέχθη V 382 10 γενέσθαι ἀπέιπε τοῖς ἐμπόροις μηδενὶ φράζειν, ὡς μὴ πάντα ἔκπυστα ἐς τὸ πᾶν γένηται. ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο οἱ ἀμφὶ τὸν Γοτ- C θαῖον ἅπαντα σφίσιν ὡς ἄριστα ἔχειν, ἠρώτα ὅτου ποτὲ ἕνεκα ἦκοιεν. τῶν δὲ τὴν ὁμαιχιμίαν προτεινομένων ἐκλέυεν αὐτοὺς ὁ Θεῦδης ἐς τὴν παραλίαν ἵνα· ἐνθὲνδε γὰρ, ἔφη, τὰ οἴκοι πρά- 5 γματα ἀσφαλῶς εἰσεσθε. οἱ δὲ πρέσβεις οὐχ ὑγιᾶ τὸν λόγον, ἅτε οἰνωμένου ἀνθρώπου, εἶναι ἰστοποήσαντες, ἐν σιωπῇ ἔσχον. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τῇ ὑστεραίᾳ ξυγγενόμενοι τὴν ξυμμαχίαν ἐν λόγῳ ἐποιοῦντο, καὶ ῥήματι αὐτῶν τῷ αὐτῷ ὁ Θεῦδης ἐχρῆτο, οὕτω δὴ ξυνέντες νεώτερα σφίσιν ἐν Λιβύῃ ξυμπεισεῖν πράγματα, οὐ- 0 δὲν μέντοι ἀμφὶ Καρχηδόνη ἐν νῶ ἔχοντες, ἐς αὐτὴν ἔπλεον. ἀγ- D χοῦ τε αὐτῆς καταπλεύσαντες καὶ Ῥωμαίοις στρατιώταις περιτυχόντες ἐνεχείρισαν σφῶς αὐτοὺς ὅ τι βούλοιντο χρῆσθαι. ὅθεν

1. ἀναβάντας Grotius. Vulgo ἀνοσβάντες. 10. μηδενὶ AL. μη-
δὲν P. 22. ἐνεχείρισαν] Vulgo ἐνεχείρησαν.

factaque in continentem exscensione, Theudīn mari procul degentem ad-
eunt. Ad se Theudis introductos comiter accepit, epulisque lautis adhi-
buit: inter quas rogavit, quo res loco essent Gelimeris ac Vandalorum,
haud earum ignarus, quippe quarum nuntius legatis ad ipsum lente se
conferentibus praecucurrerat. Nam quo die Carthaginem intrarat exerci-
tus, eodem navis oneraria inde solverat, ac vento secundo usa pervenerat
in Hispaniam. Hinc Theudis res Africanas cum didicisset, ne in vul-
gus emanarent, silentium mercatoribus iniunxerat. Ubi vero Gotthaeus
res suas perbelle stare respondit, quaesivit Theudis legationis causam.
Illis autem se ad armorum societatem iungendam missos referentibus, *Itē,*
inquit, *ad oram maritimam: ibi certo res domesticas cognoscetis.* Rati
oratores vocem hanc esse hominis, qui mero calens aliena loqueretur,
tacite dissimularunt. Postridie repetito congressu ac sermone de sociali
foedere, cum idem a Theudi responsum tulissent, sibi in Africa turbatum
esse aliquid intellexerunt: omnia tamen salva Carthagini arbitantes, eo na-
vigarunt. Prope urbem appulsi, in Romanos milites incidunt, ac se per-
mittunt eorum arbitrio: inde ad Magistrum militum adducti, serie lega-
tionis exposita, innoxii dimittuntur. Atque haec quidem sic se habue-

ἐς τὸν στρατηγὸν ἀπαχθέντες καὶ τὸν πάντα λόγον ἀγγείλαντες
 ἔπαθον οὐδὲν πρὸς ἐκείνου κακόν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω γενέσθαι
 τετύχηκε. Κύριλλος δέ, Σαρδοῦς τε ἀγχοῦ γενόμενος καὶ τὰ τῷ
 Γώδῳ ξυμπεσόντα ἀκούσας, ἐς Καρχηδόνα ἔπλει, ἔνθα τό τε
 Ῥωμαίων στρατεύμα καὶ Βελισάριον εὐρὼν νενικηκότας ἠσίχαζε· 5
 καὶ Σολόμων παρὰ βασιλέα, ὅπως ἀγγείλῃ τὰ πεπραγμένα,
 ἐστέλλετο.

P 232
 V 383

κέ. Γελίμερ δὲ ἐπεὶ ἐν πεδίῳ Βούλλης ἐγεγόνει, ὅπερ εὐ-
 ζώνῳ ἀνδρὶ τεσσάρων ἡμερῶν ὁδῷ Καρχηδόνος διέχει, οὐ πολλῶ
 ἄποθεν τῶν Νομηδίας ὄριων, ἐνταῦθα Βανδύλους τε ξύμπαντας 10
 ἤγειρε καὶ εἴ τί οἱ φίλιον ἐν Μαυρουσίοις ἐτίγχανεν ὄν. ὀλίγοι
 μέντοι Μαυρουσίοι αὐτῷ ἀφίκοντο ἐς ξυμμαχίαν, καὶ οὗτοι παν-
 τάπασιν ἄναρχοι. ὅσοι γὰρ ἐν τε Μαυριτανίᾳ καὶ Νομηδίᾳ καὶ
 Βυζακίῳ Μαυρουσίῳ ἦρχον, πρέσβεις ὡς Βελισάριον πέμψαντες
 Β δοῦλοί τε βασιλέως ἔφασκον εἶναι καὶ ξυμμαχήσειν ὑπέσχοντο. 15
 εἰσι δὲ οἱ καὶ τοὺς παῖδας ἐν ὁμήρων παρείχοντο λόγῳ, τὰ τε ξύμ-
 βολα σφίσι παρ' αὐτοῦ στέλλεσθαι τῆς ἀρχῆς κατὰ δὴ τὸν πα-
 λαιὸν νόμον ἐδέοντο. νόμος γὰρ ἦν Μαυρουσίῳ ἄρχειν μηδένα,
 κὰν Ῥωμαίοις πολέμιος ἦ, πρὶν ἂν αὐτῷ τὰ γνωρίσματα τῆς ἀρ-
 χῆς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς δοίῃ. ἄπερ ἤδη πρὸς Βανδύλων λα- 20
 βόντες οὐκ ᾔσωντο τὴν ἀρχὴν ἐν βεβαίῳ ἔχειν. ἔστι δὲ τὰ ξύμ-
 βολα ταῦτα ῥάβδος τε ἀργυρᾷ κατακεχυρωμένη καὶ πῖλος ἀργυ-
 ροῦς οὐχ ὄλην τὴν κεφαλὴν σκέπων, ἀλλ' ὡσπερ στεφάνη τελα-

8. βούλλης ALHm, quod ex Reg. assertt Maltretus. Vulgo βούλης.
 Conf. p. 223 a. 233 b. 10. ἀποθην L. ἀποθε P. 12. αὐτῷ
 addidi ex AL. 20. ἄπερ] ὅπερ H.

runt. Cyrillus vero proxime Sardiniam vectus, simul de Godae casu cognovit, cursum Carthaginem versus intendit: ubi Belisarium cum exercitu Romano victorem nactus, quievit. Salomon rerum gestarum nuntius ad Imperatorem destinatus est.

25. Haud procul a Numidiae finibus, in planitie Bullae, quo ab urbe Carthagine quadridui iter est expedito, Vandalos omnes Gelimer et Mauros, quoscunque amicitia comprehenderat, coëgit. Hi sane perpauci erant ac sine principe. Nam quotquot in Mauritania, Numidia, Byzacio Mauris imperabant, Belisarium per legatos de suo in Augustum obsequio fecerant certiozem, sociaque arma promiserant. Quidam liberos obsides dederant, et principatus insignia petierant, more antiquo. Haec enim vetus erat consuetudo, ut nemo, quamvis Romanorum hostis, pro Maurorum Rege se ante gereret, quam ab Imperatore Rom. insignia regia accepisset: quibus donati solum a Vandalis, male fundatam regni possessionem putabant. Ea porro insignia sunt huiusmodi. Virga argentea, auro oblita: argenteus item pileus, qui non totum caput obtegit, sed coronae

μῶσιν ἀργυροῖς πανταχόθεν ἀνεχόμενος, καὶ τριβώνιον τι λευκὸν, ἔς χρυσῆν περόνην κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον ἐν χλαμύδος σχήματι Θειταλῆς ξυτιὸν, χιτῶν τε λευκὸς, ποικίλματα ἔχων, καὶ ἀρβύλη ἐπίχρυσος. Βελισάριος δὲ ταυτὰ τε αὐτοῖς ἔπεμψε καὶ 5 χροῦμασι πολλοῖς αὐτῶν ἕκαστον ἐδωρήσατο. οὐ μόντοι αὐτῷ ἔς ξυμμαχίαν ἀφίκοντο, οὐ μὴν οὐδὲ Βανδύλοις ἐπαμύνειν ἐτόλμησαν, ἀλλ' ἐκποδῶν ἀμφοτέροις σπάντες ἐκαραδόκουν ὅπη ποτὲ ἢ τοῦ πολέμου τύχη ἐκβήσεται. ὧδε μὲν Ῥωμαίοις τὰ πράγματα εἶχε.

10 Γελίμερ δὲ τῶν τινα Βανδύλων ἔς Σαρδῶ ἔπεμψεν, ἐπιστολὴν πρὸς Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἔχοντα. ὃς ἔς τὴν παραλίαν κατὰ τάχος ἔλθων ὀκλάδος τε ἀναγομένης ἐπιτυχῶν, ἔς Καρνάλεως τὸν λιμένα κατέπλευσε καὶ Τζάζωνι τὴν ἐπιστολὴν ἐνεχείρισεν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Ὀὐκ ἦν, οἶμαι, Γώδας ὁ τὴν 15 νῆσον ἡμῶν ἀποστήσας, ἀλλὰ τις ἄτη ἐξ οὐρανοῦ ἔς Βανδύλους ἐπιπεσοῦσα. σέ τε γὰρ ἐξ ἡμῶν καὶ Βανδύλων τοὺς δοκίμους ἀφελομένη ἅπαντας συλλήβδην ἐκ τοῦ Γιζερίχου οἴκου τὰγαθὰ ἤρπασεν. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ ἀνασώσασθαι τὴν νῆσον ἡμῖν ἐνθένδε 20 ἀπῆρας, ἀλλ' ὅπως Λιβύης Ἰουστινιανὸς κίριος ἔσται. τὰ γὰρ τῆς τύχης δόξαντα πρότερον πάρεστι ταυτῶν ἐκ τῶν ἀποβάντων εἰδέναι. Βελισάριος μὲν οὖν στρατῷ ὀλίγῳ ἐφ' ἡμᾶς ἦκει· ἡ δὲ ἀρετὴ ἐκ Βανδύλων ἀπιοῦσα εὐθὺς ὤχετο, μεθ' ἑαυτῆς λαβοῦσα τὴν ἀγαθὴν τύχην. Ἀμμιάτας μὲν γὰρ καὶ Γιβαμοῦνδος πεπτῶκασι, μαλθακισομένων Βανδύλων, ἵπποι δὲ καὶ νεώρια καὶ ξύμ-

instar eminet, argenteis circumdatus vittis: alba insuper lacerna, quam ad humerum dextrum aurea fibula colligit, morsuque nectit, in modum Thes-salicae chlamydis. Accedit alba itidem tunica, figuris variata: denique illud auro calceamentum. Haec ad unumquemque Belisarius misit, adiectis pecuniae donis amplissimis. Nec tamen arma ei iunxerunt: sicuti nec Vandalis ausi sunt suppetiis ferre: verum sese integros servantes, belli exitum intentis animis expectabant. Hoc erat loco Romana res.

Quidam autem Vandalus a Gelimere cum literis ad Tzazonem ipsius fratrem in Sardiniam ire iussus, simul ut cursu contigit oram maris, navem proficiscentem invenit: qua delatus in portum Calaritanum, Tzazoni epistolam reddidit, in haec fere verba conscriptam. Non Godas, meo quidem iudicio, insulam a ditione nostra abiunxerat, sed vis quaedam malefica, coelitus in Vandalos ingruens: quae cum te stremque Vandalorum nobis eripuit, omnibus simul bonis Gizerici domum exhaustit. Neque enim hinc solvisti, ut per te insulam recuperaremus, sed ut Iustinianus Africa potiretur. Enimvero quodnam fuerit fortunae consilium, quae nobis iam acciderunt, demonstrant. Modicam quidem copiam adversum nos Belisarius duxit: verum a Vandalis abscessit repente virtus, secum felicitatem abducens. Nam per Vandalorum ignaviam Ammatas ac Gibamundus occu-

πασα Λιβύη καὶ οὐχ ἥμιστα αὐτῆ Καρχηδῶν, ἔχονται ἤδη ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ κἀθηνται, τὸ μὴ ἐν τοῖς πόνοις ἀνδραγα-
 B θίζεσθαι παιδῶν τε καὶ γυναικῶν ἀνταλλαξάμενοι καὶ πάντων
 χρημάτων, ἡμῖν τε ἀπολλέεται μόνον τὸ Βούλλης πεδίον, οὐ-
 περ ἡμῶς ἢ εἰς ὑμῶς ἐλπίς καθίσασα εἶργει. ἀλλὰ σὺ τυραννίδα 5
 τε καὶ Σαρδῶ καὶ τὰς περὶ ταῦτα φροντίδας ἑάσας ὅτι τάχιστα
 παντὶ τῷ στόλῳ ἐς ἡμῶς ἦκε. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν κεφαλαίων ὁ
 κίνδυνος, τῶν ἄκριβολογεῖσθαι ἀξύνφορον. κοινῇ δὲ τὸ λοι-
 πὸν ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ τύχην τὴν προτέραν
 ἀνασωσόμεθα, ἢ κερδανοῦμεν τὸ μὴ ἀλλήλων χωρὶς τὰ ἐκ τοῦ 10
 δαιμονίου ἐνεργεῖν δύσκολα.

V 384

Ταῦτα ἐπεὶ Τζάζων τε εἶδεν ἀπενεχθέντα καὶ ἐς τοὺς Βαν-
 C δίλους ἐξήνεγκεν, ἐς τε οἰμωγὰς καὶ ὀλοφύρσεις ἐτράποντο, οὐ
 μέντοι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, ἀλλ' ὡς ἐνι μάλιστα ἐγκρουφιάζοντές τε
 καὶ τοὺς νησιώτας λανθάνοντες, σιωπῇ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ παρόντα 15
 σφίσιιν ὠδύροντο. καὶ αὐτίκα μὲν τὰ ἐν ποσὶ, ὡς πη ἔτυχε,
 διαθέμενοι τὰς γαῖας ἐπλήρουν. ἄραντες δὲ παντὶ τῷ στόλῳ τρι-
 ταῖοι κατέπλευσαν ἐς τὴν Λιβύης ἀκτὴν, ἣ Νουμίδας τε καὶ Μαν-
 ριτανοὺς διορίζει. καὶ περὶ βεδίζοντες ἀφικνοῦνται ἐς τὸ Βούλ-
 λης πεδίον, οὗ δὴ ἀνεμίγνυντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. ἐνταῦθα συ- 20
 χνὰ ἔλεον πολλοῦ ἄξια Βανδίλοις ξυνέβη, ἄπερ ἔγωγε οὐκ ἔτι
 φράσαι ἰκανῶς ἔχομι. οἶμαι γὰρ εἰ καὶ αὐτῶν πολεμίων ἀνδρῶ

2. τὸ μὴ] τῷ μὴ HL.
 γνυντο] ἐνεμίγνυντο L.

6. σαρδῶ L. Σαρδῶ P.
 21. πολλοῦ Pm. πολλὰ P.

20. ἀνεμί-

duerunt: equos, navalia, omnem demum Africam cum ipsa Carthagine iam hostis habet. Illi interea torpent, quamvis haec ipsis desidia magno constet, nempe liberorum et coniugum libertate fortunisque omnibus. Nobis nihil est reliqui, praeter campum Bullanum: ubi spe tenemur, quam in vobis posuimus. Quin age, abolendae tyrannidis, ac recipiendae Sardiniae cura omni abiecta, huc universa cum classe advola: nam ubi rerum summa in periculum venit, multum nocet, si in iis, quae ad illam non pertinent, diligentia consumatur. Caeterum collatis in unum viribus cum hoste deinceps dimicando, vel in pristinum statum redibimus, vel id consequemur, ut adversam fortunam communiter feramus.

Haec postquam Tzazo a se lecta Vandalis impertivit, tum lugere omnes ac lamentari, non tamen propalam, sed quoad eius fieri poterat, abdentem sese, et incolarum insulae conspectum vitantes, rerum suarum conditionem secum tacite deplorabant. Quamprimum autem negotiis, quae tum tractabant, utcumque compositis, navibusque impletis, oram solvunt, et classem universam die tertio ad illud Africae littus applicant, ubi Numidiae et Mauritaniae limes est. Inde pedibus ad Bullae campestris progressi, permiscunt se reliquis copiis. Hic multa Vandalis miseratione ingenti digna contigerunt, quae verbis ut par est exequi nequeo; ac si

θεατῆ γενέσθαι τειύχηκε, τάχα ἂν καὶ αὐτὸς Βανδίλους τε τότε D
 καὶ τύχην τὴν ἀνθρωπείαν ᾤκτίσατο. ὃ τε γὰρ Γελίμερ καὶ ὁ
 Τζάζων ἐπειδὴ ἀλλήλοιν τῷ τραχήλῳ περιεβαλέσθην, μεθίσθαι
 τὸ λοιπὸν οὐδαμῆ εἶχον, οὐδὲν μέντοι ἐς ἀλλήλους ἐφθέγγοντο,
 5 ἀλλὰ τῷ χεῖρε σφίγγοντες ἔκλαον, καὶ Βανδίλων τῶν ζῶν Γελί-
 μερι ἕκαστος τῶν τινα ἐκ Σαρδοῦς ἦκοντα περιβαλὼν κατὰ ταῦτα
 ἐποίει. χρόνον τε συχνὸν, ὥσπερ ἀλλήλοις ἐμπεφυκότες, ἡδο-
 τῆς τῆς ἐνθένδε ἀπάναντο, καὶ οὔτε οἱ ἀμφὶ Γελίμερα περὶ τοῦ
 Γώδα (ἐπεὶ αὐτοὺς ἡ παροῦσα τύχη ἐκπλήξασα τὰ πρόσθε σφίσι
 10 σπονδαιότατα δόξαντα εἶναι τοῖς ἤδη ἐς ἕγαν ἀπημελημένοις ζυν-
 ἔτασσαν) οὔτε οἱ ἐκ Σαρδοῦς ἦκοντες ἐρωτᾶν τι ἠξίουσαν ἀμφὶ P 234
 τοῖς ἐν γε Λιβύῃ ζυνερχθεῖσιν. ἱκανὸς γὰρ αὐτοῖς ὁ χῶρος τεκ-
 μηριῶσαι τὰ ζυμπεσόντα ἐγένετο. οὐ μὴν οὐδὲ γυναικῶν ἰδίων ἢ
 παίδων λόγον ἐποιούντο τίνα, ἐξεπιστόμενοι ὡς, ἢν τις αὐτοῖς
 5 ἐνταῦθα οὐκ εἶη, δῆλον ὅτι ἢ ἐτελεύτα ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων ταῖς
 χερσὶ γέγονε. ταῦτα μὲν δὴ ταύτη πη ἔσχεν.

8. περὶ] Vulgo περὶ τε. *ibid.* τοῦ Γώδα] τῷ γώδα A.

vel ipse spectasset hostis, fortasse Vandalos, ut opinor, atque hominum
 vicem miseratus fuisset. Etenim Gelimer et Tzazo colla invicem ample-
 xi divelli nequibant: nec verbo alter alterum compellabat; sed vinciti
 manuum nexibus, mutuis sese lacrimis perfundebant. Ita quoque Van-
 dali quos secum habebat Gelimer, in eos, qui advenerant e Sardinia, se
 gerebant, cum singuli singulos complecterentur, sic, ut invicem quodam-
 modo inserti, manantem inde voluptatem per diu ceperint. Et quoniam
 praesenti calamitate attoniti, quae prius momenti esse maximi duxerant,
 ea iam habebant in postremis, nihil de Goda scitari Gelimeris comites,
 nec vicissim qui redierant e Sardinia percontari volebant de Africae ca-
 sibus, quos utique locus ipse per se satis monstrabat. Nulla de uxori-
 bus aut liberis fiebat mentio: cum intelligerent, si quem suorum ibi de-
 siderarent, aut extinctum, aut captum ab hoste esse. Atque haec ita se
 habuerunt.

P 235
V 385
H 122

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Δ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Δ'] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Δ'. Ρ. τῆς πρώτης τετραδος
τῶν κατ' αὐτὸν ὀκτὼ ἱστοριῶν ἢ τετάρτη ΔΛ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER IV.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Gelimer Carthaginem tentat prodicione, quam avertit Belisarius. Huius concio. (Cap. 1.) Educit copias Belisarius. Omen victoriae. Militares conciones Gelimeris et Tzazonis. (2.) Utriusque aciei dispositio. Praelium. Gelimeris fuga. Castrorum Vandalicorum direptio. (3.) Romanos amore praedae dissipatos revocat Belisarius. Supplices Fandalos in fidem recipit. Gelimerem insequitur, praemisso Ioanne: quo per imprudentiam Uliaris sagitta occiso, eius tumultum annuo pecuniae stipendio cohonestat. Gelimer in montem Pappuam se recipit: a Phara Erulo, iussu Belisarii, obsidetur: capitur ipsius gaza. (4.) Belisarius Sardiniam, Corsicam, Caesaream Mauritaniae, Septum, Ebusam, Maioricam et Minoricam recipit. Subsidium Tripolitanis mittit. Lilybaeum a Gotthis repetit. Mutuae literae. (5.) Gelimerem monte Pappua munitum Pharas frustra aggreditur. Vandalorum luxus. Maurorum aspera vivendi ratio. Pharae et Gelimeris mutuae literae. (6.) Gelimer tristi puerorum spectaculo permotus deditionem facit. Carthaginem ductus accipitur a Belisario. Procopii de hoc bello iudicium. (7.) Apud Imperatorem instruitur calumnia Belisario. Editum a feminis Mauris vaticinium. Maurorum perfidia ac rebellio: quam reprimere parat Salomon. Instaurantur vectigalia. (8.) Belisarii triumphus. Vasa Salomonica Hierosolyma delata, Christianorum templis donantur. Exclamat Gelimer: Iustinianum adorat: obstinatus in haeresi, Patriciatu excluditur. Belisarii consularatus. (9.) Aigan et Rufinus, a Mauris intercepti, occumbunt. Maurorum

origo, et varia fortuna. (10.) *Salomonis ac Maurorum mutuae literae. Utriusque aciei dispositio. Conciones militares. Praelium. Victoria Romanorum.* (11.) *Mauri bellum in Romanos instaurant. Burgaon Byzacii mons. Salomonis ad Romanos militaris oratio. Stupenda Maurorum clades.* (12.) *Althiae cum Iabda Maurorum principe singulare certamen. Montem Aurasium petit Salomon. Illius montis descriptio. Salomonis conatus irriti. Novi apparatus, praesertim adversus Mauros in Sardinia degentes.* (13.) *Belisarius Gotthis Siciliam eripit. Sol per annum integrum laboranti similis. Seditio militum in Africa, et coniuratio in Salomonem. Forum furor. Salomonis et Procopii fuga.* (14.) *Seditiosi Carthaginem obsident. Missum a Salomone Iosephium necant. Audito adventu Belisarii fugiunt. Belisarii et Stozae factiosorum ducis conciones. Belisarius victor in Siciliam redit. Stozas in Numidia milites Romanos in partes suas trahit. Duces, contra fidem datam, interfecit.* (15.) *Germanus a Iustiniano in Africam missus, militum animos sibi conciliat. Stozas Carthaginem petit. Germanus exercitum educit et alloquitur.* (16.) *Stozam Germanus in Numidiam redeuntem sequitur. Utriusque acies. Acerrimum praelium. Stozae fuga.* (17.) *Opprimitur coniuratio Maximi, tyrannidem affectantis.* (18.) *Iterum Africae praeficitur Salomon, copiisque augetur, Africae res optime componit. Suscepta in Mauros montis Aurasii incolae, expeditione, Gontharin praemittit: eius cladem ulciscitur: Zerbulem castellum oppugnat et capit.* (19.) *Tumar obsidetur a Salomone. Huius ad exercitum oratio. Praestans Gezonis facinus. Expugnatur Tumar, ac deinde Geminiani rupes. Pulsis e Numidia Mauris, Mauritaniam Sitiphensem Salomon vectigalem facit.* (20.) *Iustinianus Cyrum ac Sergium, Salomonis ex fratre nepotes, Pentapoli ac Tripoli praeficit. Ad epulas invitati a Sergio Mauri Leucathae, orta rixa, occiduntur. Natum hinc bellum vario Marte geritur. Salomonis interitus.* (21.) *Sergius Salomonis successor moribus suis omnes offendit. Antalae Maurorum principis ad Iustinianum epistola. Salomon Sergii frater a Mauris captus, dissimulato genere, redimitur vili pretio. Imprudens eius iactatio Laribensibus damnosa.* (22.) *Himerius Byzacii dux cum exercitu captus, Mauris operam navat. Astu captum ab illis Adrumetum Paulus sacerdos astu recipit. Calamitas Africae.* (23.) *Areobindus ab Imperatore missus in Africam, Magisterium militare bifariam divisum cum Sergio gerit. Ioannes Sisinnioli filius Stozam rebellium principem interfecit: mox ipse interfecit.* (24.) *Tyrannidem affectans Gontharis, Mauros in Romanos commovet. Cum Antala clam paciscitur. Barbari Carthaginem petunt. Areobindus Cutzinam sibi conciliat. Gontharis Areobindo struit insidias.* (25.) *Gontharis tumultu terret Areobindum, et in ipsum milites concitat. Pugnatur. Areobindi mollities et fuga. Ipsum Gontharis et templo evocat, data fide per Reparatum Carthaginis Antistitem, ac deum necat.* (26.) *Antalus Maurorum princeps Gontharin deserit. Eiusdem caedem meditatatur Artabanes impulsu Gregorii. Gontharis uxorem sororemque Areobindi honeste habet. Ab eo missus in Mauros Artabanes, ex composito se remissius gerit, et Carthaginem redit.* (27.) *Caedes Gontharidis accurate describitur. Eius auctor Artabanes ab Imperatore Magister militum creatur. Post ipsum eo munere fungitur Ioannes Pappi frater. Bis Mauros vincit, semel vincitur. Res tandem quietae in Africa.* (28.)

α'. Γελμέρ δὲ, ἐπεὶ Βανδύλους ἅπαντας ἐς ταὐτὸ εἶδεν ἀγ-
 γεμένους, ἐπῆγεν ἐς Καρχηδόνα τὸ στρατεύμα. γένόμενοι τε
 αὐτῆς ἄγχιστα τὸν τε ὀχετὸν ἀξιοθέατον ὄντα διεῖλον, ὅς ἐς τὴν
 πόλιν εἰσῆγε τὸ ὕδωρ, καὶ χρόνον τινὰ ἐνστρατοπεδευσάμενοι
 P 236 ὑπεχώρησαν, ὡς οὐδεὶς σφίσιν ἐπέξῃει τῶν πολεμίων. περιού- 5
 ντες δὲ τὰ ἐκείνη χωρία τὰς τε ὁδοὺς ἐν φυλακῇ ἐποιοῦντο καὶ Καρ-
 χηδόνα πολιορκεῖν ταύτην ᾗοντο, οὐ μὴν οὔτε ἐληίζοντο οὐδὲν
 οὔτε τὴν γῆν ἐδήουν, ἀλλ' ὡς οἰκείας μετεποιοῦντο. ἕμα καὶ
 προδοσίαν τινὰ ἔσεσθαι σφίσιν ἐν ἐλπίδι εἶχον Καρχηδονίων τε
 αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ὅσοις ἢ τοῦ Ἀρείου δόξα 10
 ἤσκητο. πέμψαντες δὲ καὶ ἐς τῶν Οὐννων τοὺς ἄρχοντας, καὶ
 πολλὰ ἔσεσθαι αὐτοῖς ἀγαθὰ πρὸς Βανδύλων ὑποσχόμενοι, ἐδέον-
 το φίλους τε καὶ ξυμμάχους γενέσθαι σφίσιν. οἱ δὲ οὐδὲ πρότε-
 B ρον εὐνοϊκῶς ἐς τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἔχοντες, ἅτε οὐδὲ ξύμμα-
 χοι αὐτοῖς ἐκούσιοι ἦγοντες (ἔφασκον γὰρ τὸν Ῥωμαίων στρατη- 15
 γὸν Πέτρον ὁμωμοκότα τε καὶ τὰ ὁμωμοσμένα ἠλογηκότα οὕτω
 δὴ σφᾶς ἀπαγαγεῖν ἐς Βυζάντιον) λόγους τε τῶν Βανδύλων ἐνε-
 δέχοντο καὶ ὠμολόγουν, ἐπειδὴν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ γέγονται, ζῆν
 αὐτοῖς ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα τρέψεσθαι. ταῦτα δὲ ἅπαντα
 Βελισάριος ἐν ὑποψίᾳ ἔχων (ἠκηκόει γὰρ πρὸς τῶν αὐτομόλων, 20
 ἅμα δὲ καὶ ὁ περίβολος οὐπω εἰτετέλειστο ἅπας) ἐξιτητὰ μὲν σφί-
 σιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐν τῷ παρόντι οὐκ ᾔετο εἶναι, τὰ δὲ ἐνδο-

1. ἀγγεγμένους] ἐγγεγμένους P. 5. ὡς] ὅτι Pm.

1. **U**bi Gelimer Vandalos in unum omnes coisse vidit, Carthaginem
 petiit cum exercitu. Proxime urbem, eius aquaeductum, spectandum sane
 opus, interciderunt, et in castris aliquandiu morati, cum hostium nemo
 erumperet, recessere. Tum hac illac divisi, insederunt itinera, satis id
 esse rati ad obsidionem Carthaginis. Nusquam facta praeda, nec vasti-
 tas illata agris: quin illis potius, ut suis, curam omnem tribuebant. Nec
 spes deerat proditionis, non ab ipsis modo Carthaginensibus, sed a Ro-
 manis etiam militibus Arianis conflandae. Hunnorum quoque ducibus
 multa polliciti, ad amicitiam secum et societatem iungendam eos invita-
 verant. Hi vero Barbari, iam ante in rem Romanam parum propensi,
 militarem operam gravate nobis navabant, cum dicerent, se Byzantium
 pertractos fuisse Petri ducis iureiurando, quod ipse postea fefellisset.
 Quamobrem Vandalorum postulatis assensi, se, incepto praelio, arma in
 Rom. aciem versuros promiserant. Haec, a transfugis indicata, metuens
 Belisarius, necdum muris plane instauratis, eruptionem in hostes differen-

θεν ὡς ἄριστα ἐξηγοῦντο. Καρχηδόσιον μὲν τινα, ὄνομα Λαῦ-
 ρον, ἐπὶ προδοσίᾳ ἠλωκότα καὶ πρὸς τοῦ οἰκείου γραμματέως C
 ἐλληλεγμένον ἀνεσκολόπισεν ἐν λόφῳ τινὶ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀπ'
 αὐτοῦ ἐς δέος τι ἄμαχον οἱ ἄλλοι καταστάντες τῆς ἐς τὴν προδο-
 5 σίαν πείρας ἀπέσχοντο. τοὺς δὲ Μασσαγέτας δώροις τε καὶ τρα-
 πέζῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θωπείᾳ μετιῶν ἡμέρῃ ἐκάστη ἐξενεγκεῖν ἐς αὐ-
 τὸν ἔπεισεν ὅσα αὐτοῖς ὁ Γελίμερ ὑποσχόμενος εἶη, ἐφ' ᾧ ἐν τῇ
 ξυμβολῇ κακοὶ γένωνται. ἔφασκον δὲ οἱ βάρβαροι οὗτοι οὐδε-
 μίαν σφίσι προθυμίαν ἐς τὸ μάχεσθαι εἶναι (δεδιέναι γὰρ μὴ V 386
 10 καὶ Βανδύλων ἠσσημένων οὐκ ἀποπέμψονται Ῥωμαῖοι σφῶς ἐς τὰ
 πάτρια ἦθρη, ἀλλ' αὐτοῦ ἀναγκάζονται ἐν Λιβύῃ γηρούσκοντες
 θνήσκειν), καὶ μὴν καὶ περὶ τῇ λείᾳ, μὴ ἀφαιρεθῶσιν αὐτῆν,
 ἐν φροντίδι εἶναι. τότε δὴ οὖν αὐτοῖς Βελισάριος πιστὰ ἔδωκεν D
 ὡς, ἦν κατὰ κράτος Βανδίλοι ἠσσηθεῖεν, αὐτίκα δὴ ἐς τὰ οἰ-
 15 κεία ξὺν πᾶσι λαφύροις σταλήσονται, οὕτω τε αὐτοὺς ὄρκοις
 καταλαμβάνει ἢ μὴν πάσῃ προθυμίᾳ ξυνδιενεγκεῖν σφίσι τὸν πό-
 λεμον.

Ἐπειδὴ τε ἅπαντὰ οἱ ὡς ἄριστα παρεσκευάστο καὶ ὁ περι-
 βολος ἤδη ἀπείργαστο, ξυγκαλέσας ἅπαν τὸ στράτευμα ἔλεξε
 20 τοιάδε „Παραίνεσιν μὲν, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ
 ποιῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, οἳ γε οὕτω τοὺς πολεμίους ἔναγχος νενική-
 κατε ὥστε Καρχηδῶν τε ἦδε καὶ Λιβύῃ ξύμπυσα κτῆμα τῆς ὑμε-

10. ἠσσημένων] ἠσσωμένων H. ἠσσομένων L. 15. τε AL.
 γὰρ P. [γὰρ] H. 16. σφίσι L. σφίσιν P. 21. ἔναγχος]
 ἔναχος A. 22. ὑμετέρως APm. ἡμετέρως P.

dam putavit, quoad in urbe res optime comparasset. Interea Laurum, civem Carthaginensem, manifestum proditorem, et vel scribae domestici testimonio convictum, in colle, qui pro urbe est, suspendio necavit: quo exemplo vehementer territi caeteri, proditionis consilium omiserunt. Massagetas autem quotidianis muneribus, communione mensae, omnique blanditiarum genere captans, ab ipsis elicuit et cognovit, quae promiserat Gelimer, ut in praelio rem ex composito male gererent. Nec dissimulabant Barbari se nihil animi ad pugnandum habere, injecto metu, ne, post cladem etiam Vandalorum, a Romanis reditum in patriam haud impetarent, sed in Africa consenescere, et supremum diem obire cogerentur. Addebant se ex hoc esse sollicitos, ne spoliarentur praeda. Tum fidem interposuit Belisarius, ac promisit, si vi Vandalus debellaretur, statim ipsa domum cum omni praeda redeundi copiam fore. Vicissim illi se omni ope et studio partes commilitum impleturos iurarunt.

Postquam omnia recte composita, ac muros plane refectos vidit, universo exercitu convocato, ita disseruit. *Equidem scio nullis egere vos hortamentis, Romani, recentis illustres victoria, eaque tanta, ut haec urbs, illa Carthago, cum omni Africa, virtute vestra teneatur. Quamobrem su-*

τέρας ἀρετῆς ἐστι, καὶ δι' αὐτὸ ξυμβουλῆς οὐδεμιᾶς ὑμῖν ἐς εὐ-
 H 123 τολμίαν ὁρμώσεως δεήσει. τῶν γὰρ νενικηκότων ἤμισα ἐλασσοῦ-
 P 237 σθαι φιλοῦσιν αἱ γυνῶμαι. ἐκεῖνο δὲ μόνον ὑπομνήσαι ὑμᾶς οὐκ
 ἀπο καιροῦ οἴομαι εἶναι, ὡς, ἣν ὁμοίως ὑμῖν αὐτοῖς ἐν τῷ πα-
 ρόντι ἀνδραγαθίζοισθε, αὐτίκα δὴ μάλα τὸ πέρασ ἔξει τοῖς μὲν ὡς
 Βανδύλοις τὰ τῆς ἐλπίδος, ὑμῖν δὲ ἡ μάχη. ὥστε ὑμᾶς ὡς προ-
 θυμότερα εἰδὸς ἐς ξυμβολὴν τήνδε καθίστασθαι. ἡδὺς γὰρ αἰεὶ
 τοῖς ἀνθρώποις ἀπολήγων τε καὶ ἐς καταστροφὴν ἐγγίζων ὁ πό-
 νος. τὸν μὲν οὖν τῶν Βανδύλων ὄμιλον ὑμῶν διαλογιζέσθω μη-
 δεῖς. οὐ γὰρ ἀνθρώπων πλῆθει οὐδὲ σωματίων μέτρῳ, ἀλλὰ 10
 ψυχῶν ἀρετῇ φιλεῖ ὁ πόλεμος διακρίνεσθαι. εἰσὶτω δὲ ὑμᾶς τὸ
 πάντων ἰσχυρότατον τῶν ἐν ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ τοῖς πρῶσσομένοις
 αἰδώς. αἰσχύνῃ γὰρ τοῖς γε νοῦν ἔχουσι τὸ σφῶν αὐτῶν ἡττᾶ-
 σθαι καὶ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἐλάσσους ὀφθῆναι. τοὺς γὰρ πολε-
 B μίους εὖ οἶδα ὅτι ὀρρωδία τε καὶ κακῶν μνήμη περιλαβοῦσαι 15
 ἀναγκάσουσι κακίους γενέσθαι, ἢ μὲν τοῖς φθάσασι δεδιπτομένη,
 ἢ δὲ ἀνασοβοῦσα τὴν τοῦ κατορθώσεσιν ἐλπίδα. τίχῃ γὰρ εὐθύς
 μοχθηρὰ ὀφθεῖσα δουλοῖ τῶν αὐτῇ περιπεπωκότων τὸ φρόνημα.
 ὡς δὲ νῦν ἡμῖν ἢ πρότερον ὑπὲρ μειζόνων ὁ ἀγὼν ἐστὶν ἐγὼ δη-
 λώσω. ἐν μὲν γὰρ τῇ προτέρῃ μάχῃ τῶν πραγμάτων ἡμῖν οὐκ 20
 εὖ προϊόντων ἐν τῷ μὴ τὴν ἀλλοτρίαν λαβεῖν ὁ κίνδυνος ἦν, νῦν
 δὲ, ἣν μὴ τῶν ἀγώνων κρατήσωμεν, τὴν ἡμετέραν ἀποβαλοῦ-
 μεν. ὅσῳ τοίνυν τὸ κεκτῆσθαι μηδὲν τοῦ τῶν ὑπαρχόντων ἐστε-
 ρῆσθαι κουφότερον, τοσούτῳ νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον ἐν τοῖς

pervacaneum est verbis animos vobis addere, cum victores animo debilitari minime soleant. Hoc unum admonere non alienum, opinor, fuerit: si iam, vobis similes, vos fortiter geratis; puncto temporis, dies idem et spei Vandalis, et vobis belli finem faciet. Itaque summam alacritatem hoc praelium exigit: siquidem labor, cum ad exitum vergit, ac iam pene confectus est, iucundus accidit. Neque haec Vandalorum turba quanta sit, quisquam attendat. Non enim hominum multitudine, non mole corporum, sed ingentium animorum robore bellum dirimitur. In primis velim vos subeat rerum comes gestarum pudor, maximam omnium inter homines incitamentum. Enimvero sanae mentis hominem pudet a se ipso deficere, et virtutis pristinae egenum videri. Contra vero trepidatione et acceptae cladis memoria districtus hostis, profecto remissius agere cogetur; dum haec iam mentem praeteritis terribabit, illa spem omnem bene gerendae rei convellat. Adversae enim fortunae facies, eorum, qui in ipsam incurrerint, non sinit animos esse liberos, nec praeclarum aliquid cogitare. Neque id praeteribo, iam nobis crevisse certandi causam. Nam si in priori pugna male res processisset, hoc unum erat periculum, ne solo, quod alii obtinebant, excluderemur: nunc, si vincamur, nostro eieci fundo abibimus. Quanto igitur tolerabilius est non venisse in possessionem, quam ex ea de-

ἀναγκαιοτάτοις ὁ φόβος. καίτοι πρότερον τῶν πεζῶν ἡμῶν ἀπο-
 λειμμένων τὴν νίκην ἀνελέσθαι τετύχηκε, τῶν δὲ ἱλεῶ τε τῷ C
 θεῷ καὶ τῷ παντὶ στρατῷ ἐς τὴν ἔνδοξον καθιστάμενος κρατή-
 σαι τοῦ στρατοπέδου τῶν πολεμίων αὐτοῖς ἀνδράσι ἐλπίδα ἔχω.
 5 πρόχειρον οὖν ἔχοντες τὸ τοῦ πολέμου πέρασ μὴ τιμὴν ὀλιγωρία ἐς
 ἄλλον αὐτὸ ἀπόθησθε χρόνον, μὴ παραδράμοντα τὸν καιρὸν ἐπι-
 ζητεῖν ἀναγκάζησθε. ἀναβαλλομένη γὰρ ἡ τοῦ πολέμου τύχη
 οὐχ ὁμοίως τοῖς καθεστῶσι χωρεῖν πέφυκεν, ἄλλως τε ἦν καὶ
 γνώμη τῶν αὐτῆ διαφερόντων μηχανῆται. τοῖς γὰρ τὴν ὑπάρ-
 10 χουσαν εὐημερίαν προΐεμένοις τὸ δαιμόνιον αἰνεμεσῶν εἶωθεν.
 εἰ δὲ τις ἐννοεῖ τοῖς πολεμίοις, παῖδάς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὰ
 τιμιώτατα ὑπὸ ταῖς ἡμετέραις ὀρῶντας χερσὶ, τολμήσειν μὲν παρὰ D
 γνώμην, κινδυνεῖσιν δὲ παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς δύναμιν,
 οὐκ ὀρθῶς οἰεται. θυμὸς γὰρ ὑπεράγαυον ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπὲρ τῶν
 5 τιμιωτάτων γινόμενος τὴν τε οὖσαν ἰσχὺν καθαιρεῖν εἶωθε καὶ
 τοῖς καθεστῶσιν οὐκ ἔτι χρῆσθαι· ἢ δὴ πάντα λογιζομένους ὑμῶς
 πολλῷ τῷ καταφρονήματι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵνα προσήκει.“

β'. Τοσαῦτα Βελισάριος παρακελευσάμενος ἰππέας μὲν P 238
 ἄπαντας, πλὴν πεντακοσίων, ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ ἔστειλε, τοὺς τε V 387
 οἰπασπιστάς καὶ τὸ σημεῖον, ὃ δὴ βάνδον καλοῦσι Ῥωμαῖοι,
 Ἰωάννη ἐπιτρέψας τῷ Ἀρμενίῳ καὶ ἀκροβολίσουσθαι ἐπιστείλας,

9. αὐτῆ] αὐτῶν L. 10. τὸ δαιμόνιον] Offendit hoc librarium,
 qui in A adscripsit, οὐκ ὀρθῶς παρεμφέρεις τῇ τῶν χριστιανῶν
 πίστει δαιμόνιον καὶ τύχην εἰμαρμένην. καὶ γὰρ παρενέριεις τὰ
 ἀνθρώπεια. Eadem ex codice Scaligeri profert Hoeschelius, ubi
 scriptum τύχην καὶ εἰμαρμένην.

turbari, tanto magis nunc necessaria, quam ante, sollicitudo. Quanquam
 si victoriam prius, absente licet peditatu, retulimus, iam cum Deo propitio
 copiisque omnibus ad pugnam vadens, hostibus pariter atque eorum ca-
 stris, ut equidem spero, potiar. At vos nolite committere, ut quem habetis
 in manibus belli finem, aliqua negligentia differatis in tempus aliud: ne
 elapsam occasionem quaeratis vel inviti. Nam in posterum reiecta belli
 fortuna non solet rerum statui consentaneum exitum asserre; praesertim
 cum remittitur eorum consilio, quibus ipsa impensius favet. Et vero sem-
 per numinis indignationem in se convertunt, qui concessam sibi prosperita-
 tem ablegant. Quod si quis hostes, dum coniuges, liberos, et carissima
 quaeque, penes nos reducta, sibi ante oculos ponent, erectis praeter opinio-
 nem unimis, supra vires pugnatiuros existimat, nae is fallitur. Nam ira,
 ex rerum optulissimarum amore vehementior, plerumque illud ipsum, quod
 inest, robur infringit, nec datis opportunitatibus uti sinit. Quae omnia vo-
 biscum reputantes, confidentissime, ut par est, hostem invadite.

2. Hac Belisarius habita concione, eodem die equitatum omnem, ex-
 ceptis quingentis, emisit, scutiariis cum vexillo, quod bandum Romani vo-
 cant, commissis Iohanni Armenio: cui iniunxit, ut, si pugnae velitaris oc-

ἦν καιρὸς γένηται. αὐτὸς δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ζῆν τῷ πεζῷ στρατῷ καὶ τοῖς πεντακοσίοις ἵππεῦσιν εἶπετο. τοῖς δὲ Μισσαγέταις, βουλευσαμένοις ἐν σφίσιν αὐτοῖς, ἔδοξεν, ὅπως δὴ εἰζυνθετεῖν πρὸς τε Γελίμερα καὶ Βελισάριον δόξωσι, μήτε μάχης ὑπὲρ Ῥωμαίων ἔρξαι μήτε πρὸ τοῦ ἔργου εἰς Βανδύλους ἵεναι, ἀλλ' ἐπειδὴν ὁποτέρως στρατιᾶς τὰ πράγματα πονηρὰ εἶη, τηνικαῦτα ζῆν τοῖς νικῶσι τὴν δίωξιν ἐπὶ τοὺς ἠσσημένους ποιήσασθαι. ταῦτα μὲν οὖν τοῖς βαρβάροις ἐδέδοκτο τῆδε. ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατὸς κατέλαβε τοὺς Βανδύλους ἐν Τρικαμάρῳ στρατοπεδεύσαντας, τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους Καρχηδόνος ἀπέχοντι. ἐνθα δὴ μακρὰν ποῦ ἀπ' ἀλλήλων ἠέλισαντο ἐκάτεροι. ἐπειδὴ δὲ πόρρω ἦν τῶν νυκτῶν, τέρας ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἐγεγόνει τοιόνδε. τῶν δοράτων αὐτοῖς τὰ ἄκρα πυρὶ πολλῷ κατελάμπετο καὶ αὐτῶν αἱ αἰχμαὶ καίεσθαι ἐπὶ πλείστον σφίσιν ἐδόκουν. τοῦτο οὐ πολλοῖς μὲν φανερὸν γέγονεν, ὀλίγους δὲ τοὺς θεασαμένους C κατέπληξεν, οὐκ εἰδότας ὅπη ἐκβήσεται. ζυνέπεσε δὲ Ῥωμαίοις τοῦτο καὶ αὐθις ἐν Ἰταλίᾳ χρόνῳ πολλῷ ὑστερον, ὅτε δὴ αὐτὸ καὶ νίκης σύμβολον, ἄτε πείρα εἰδοτές ἐπίστευον εἶναι. τότε δὴ, ὡσπερ εἴρηται, ἐπεὶ πρῶτον ἐγεγόνει, κατεπλάγησάν τε καὶ ζῆν δέει πολλῷ ἐννικτέρευσαν.

Τῆ δὲ ὑστεραίᾳ Γελίμερ Βανδύλους ἐκέλευε παῖδύς τε καὶ H 124 γυναικας καὶ πάντα χρήματα ἐν μέσῳ καταθέσθαι τῷ χαρακώματι, καίπερ ὀχύρωμα οὐδὲν ἔχοντι, καὶ ζυγκαλέσας ἅπαντας

6. πονηρὰ] πόνηρα P.
 μένους L.

7. ἠσσημένους] ἠσσομένους H. ἠσσω-

casio sese daret, eam arriperet. Ipse postridie cum peditatu et quingentis equitibus secutus est. Massagetæ, habito inter se consilio, ut tum Gelimeri, tum Belisario praestare fidem viderentur, statuerant, ab ineunda pro Romanis pugna se continere, nec Vandalos prius aggredi, quam res affecta esset; sed cum altera labaret acies, cum victoribus instare victis. Id quidem Barbaris deliberatum erat: Romanus autem exercitus Vandalos offendit, metatos in Tricamaro, unde stadiis cxi. Carthago distat. Ibi utrique, procul invicem dissiti noctem egerunt: qua iam adulta, in Rom. castris portentum ortum est huiusmodi. Summis hastis multus ignis emicuit, ita ut pleraque cuspides ardere viderentur. Haud multi quidem adverterunt: pauci vero, qui rem spectarunt, attoniti, illius eventum ignorabant. Idem Romanis multo post contigit in Italia: ac sibi tum persuaserunt, experientia docti, portendi victoriam. Nunc autem, ut dictum est, ostento illo primum oblato percussi, tota nocte trepidarunt.

Postridie Vandalis edixit Gelimer, ut liberos, uxores, omnemque pecuniam in mediis castris, quamvis immunitis, reponerent: et advocata

ἔλεξε τοιαύδε „Οὐθ' ὑπὲρ δόξης ἡμῖν, ἄνδρες Βανδίλοι, οὔτε ἀρχῆς στερήσειωσ μόνον ὁ ἀγὼν ἴστιν, ὥστε κἂν ἐθελοκακήσασι καὶ ταῦτα προεμένοις δυνατὸν εἶναι βιοῦν, οἴκοι τε καθημένοις D καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἔχουσιν· ἀλλ' ὁρᾶτε δῆπουθεν ὡς ἐς τοῦτο 5 ἡμῖν περιέστηκε τύχης τὰ πράγματα ὥστε, ἦν μὴ τῶν πολεμίων κρατήσωμεν, τελευτῶντες κυρίους μὲν αὐτοὺς καταλείψομεν παίδων τε τῶνδε καὶ γυναικῶν καὶ χώρας καὶ πάντων χρημάτων, περιουσίαι δὲ ἡμῖν προσέσται τὸ δούλοις τε εἶναι καὶ ταῦτα ἐπιθεῖν ἅπαντα· ἦν δέ γε περιεσώμεθα τῷ πολέμῳ τῶν δυσμενῶν, καὶ 10 ζῶντες ἐν πῦσι τοῖς ἀγαθοῖς βιοτεύσομεν καὶ μετὰ τὴν εὐπρεπῆ τοῦ βίου καταστροφὴν παισὶ μὲν καὶ γυναιξὶ τὰ τῆς εὐδαιμονίας P 239 ἀπολείψεται, τῷ δὲ τῶν Βανδύλων ὀνόματι τὸ περιεῖναι τε καὶ τὴν ἀρχὴν διασωσασθαι. εἰ γὰρ τισι καὶ ἄλλοις πρόποτε ὑπὲρ τῶν ὄλων τετύχηκεν ἀγωνίζεσθαι, καὶ αὐτοὶ νῦν μάλιστα πάντων 5 γινώσκομεν ὡς τὰς ὑπὲρ ἁπάντων ἐλπίδας ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες ἐς τὴν παρόραξιν καθιστάμεθα. οὐκ ἐπὶ τοῖς σώμασι τοίνυν τοῖς ἡμετέροις ὁ φόβος οὐδὲ ἐπὶ τῷ θνήσκειν ὁ κίνδυνος, ἀλλ' ὥστε μὴ τῶν πολεμίων ἡσοῆσθαι. τῆς γὰρ νίκης ἀπολελειμμένης τὸ τεθνᾶναι ξυνοίσει. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, μαλακίζέσθω Βανδύλων μηδεὶς, ἀλλὰ τῷ μὲν φρονήματι προῖέσθω τὸ σῶμα, αἰσχύνῃ δὲ τῶν μετὰ τὴν ἦτταν κακῶν ζηλοῦτώ τὴν τοῦ B βίου καταστροφὴν. τῷ γὰρ τὰ αἰσχρὰ ἡσχυμένῳ πάρεστιν αἰ

1. Οὐθ'] Vulgo Οὐχ. 10. βιοτεύσομεν] βιωτεύσομεν P. 12. τὸ περιεῖναι] τῷ περιεῖναι HL: illud Hm. 18. ἀπολελειμμένης] ἀπολελειμμένοι Grotius. 19. τεθνᾶναι L. τεθνᾶναι P. ibid. ὅτε] ὅτι Hm.

concione, sic verba fecit. *Iam ob id duntaxat, Vandali, non pugnamus, ne gloria atque imperio spoliemur: quasi nobis, postquam utrumque torpore voluntario amiserimus, vivere saltem domi, et in otio nostras possidere fortunas liceat. Fidētis ipsi, rem in eum locum venisse, ut si hostis viccrit, casuri non simus, nisi hisce liberis nostris, uxoribus, agris, cunctis denique facultatibus in eius potestate relictis, nec vitam retenturi sine illo miseriae cumulo, quem servitus eorumque omnium aspectus malorum afferret. At si palmam adipiscemur, nos vita manet bonis undique referta: qua honeste defuncti, liberos et coniuges beatos divitiis relinquemus, ac Vandalorum regnum, pariter cum eorum nomine servatum stabit. Et vero si qui unquam de rerum summa certarunt, iam certe maxime planum est, nos ad pugnam ita accedere, ut in nobis sitam spei nostrae summam feramus. Quare nihil timendum corporibus, quando non est periculum ne vita, sed ne victoria amittatur; qua privatis, mori conducet. Quae cum ita sint, Vandalorum nemo se molliter gerat: sed quemque iuvet magno animo caput offerre, itaque pudeat opprobria pati, quae victos consequuntur; ut nortem decoram praeceptet et ambiat. In pectus illo pudore plenum intra-*

τὸ μὴ δεδιέναι τὸν κίνδυνον. μάχης δὲ τῆς πρότερον γεγενημένης μηδεμίαν ἡμῶς εἰσίστω μνήμη. οὐ γὰρ κακίᾳ ἡμετέροισι ἠσπῆθημεν, ἀλλὰ τύχης ἐναντιώμασι προσεπταικότες ἐσφάλημεν. ταύτης δὲ τὸ ῥεῦμα οὐκ αἰεὶ κατὰ ταῦτὰ φέρεσθαι πίθυκεν, ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ ἐκάστη ὡς τὰ πολλὰ μεταπίπτειν φιλεῖ. τῷ δὲ ἀνδρείῳ τοὺς πολεμίους ὑπεραίρειν ἀρχοῦμεν καὶ πλήθει παρὰ πολὺ ἵπερ-
 V 388 βάλ्लεσθαι. μέτρῳ γὰρ αὐτῶν περιεῖναι οὐχ ἦσσαν ἢ δεκαπλασίῳ
 C οἰόμεθα. καὶ προσθήσω πολλά τε καὶ μεγάλα εἶναι τὰ νῦν μάλιστα ἡμῶς εἰς ἀρετὴν ὀρμῶντα, τὴν τε τῶν προγόνων δόξαν καὶ τὴν παραδοθείσαν ἡμῖν ὑπ' ἐκείνων ἀρχήν. ἡ μὲν γὰρ ἐφ' ἡμῖν τῷ ἄνομοιῳ τοῦ ξυγγενοῦς ἐγκαλέπεται, ἡ δὲ ὡς ἀναξίλους ἡμῶς ἀποφυγεῖν ἰσχυρίζεται. καὶ σιωπῶ τούτων τῶν γυναικῶν τὰς οἰμωγὰς καὶ τῶν παίδων τῶν ἡμετέρων τὰ δάκρυα, οἷς νῦν, ὡς ὄρατε, περιάλγησας μηκῦναι τὸν λόγον οὐ δύναμαι. ἀλλ' ἐκείνο μόνον εἰπὼν παύσομαι, ὡς ἐπάνοδος ἡμῖν εἰς τὰ φίλτατα ταῦτα οὐκ ἔσται μὴ τῶν πολεμίων κρατήσασιν. ὧν ἐνθρυμηθέντες ἄνδρες τε ἀγαθοὶ γίγνεσθε καὶ μὴ κατασχένητε τὴν Γίξεριχου δόξαν.“

D Τοσαῦτα εἰπὼν Γελίμερ Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἐκέλευσε Βανδίλοις τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐκ Σαρδοῦς ἤκουσι παραίνεσιν ἰδίᾳ ποιήσασθαι. ὁ δὲ αὐτοὺς ξυναγείρας μικρὸν ἄποθεν τοῦ στρατοπέδου ἔλεξε τοιάδε „Βανδίλοις μὲν ἄπασιν, ἄνδρες συστρα-

3. ἐσφάλημεν] ἐσφάλομεν AHL: illud Hm et L correctus. 4. ταῦτα ΑΗm. ταῦτα P. 10. ἡμῖν] ὅμῖν L. 17. γίγνεσθε] γίνεσθε L. 21. ξυναγείρας] ξυνεγείρας H.

re timor periculi nequit. Iamque abeat penitus superioris conflictus memoria. Neque enim nostra, sed adversae fortunae culpa nobis accidit illa belli offensio. At non idem semper est, immo vero mutatur quotidie fortunae cursus. Quid quod etiam gloriamur anteire nos hostibus fortitudine, et numero longe esse superiores, cum, ut apparet, plures decuplo simus. His addo multa ac magna, quae iam praesertim valere apud nos debent, incitamenta virtutis: maiorum nempe nostrorum gloriam, et ab ipsis relictam nobis amplissimam ditionem. Nam illa quidem sobolis degeneris vitio obscuratur, haec vero a nobis, tanquam indignis, dilabi, sine ulla dubitatione dicitur. Sileo coniugum, quae hic adsunt, lamenta, ac parvulorum lacrimas, quibus, ut videtis, permotus, orationem cogor abrumpere. Itaque finem dicendi faciam, id unum effatus, nunquam nobis, nisi victoribus, redditum ad haec carissima datum iri. Horum memores, pugnat viriliter, nec labem aspergite nomini Gizerici.

Ita concionatus Gelimer, Tzazoni fratri mandavit, ut secum adventos e Sardinia Vandalos seorsum cohortaretur: quos ille, non procul a castris coactos, in hunc modum est allocutus. Quae modo a Gelimere

τιῶται, ὑπὲρ τούτων ὁ ἀγὼν ἐστίν, ὧν δὴ ἀρετίως λέγοντος τοῦ βασιλείως ἠκούσατε, ὑμῖν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασι καὶ πρὸς ἑμῶς αὐτοὺς ἀμιλλᾶσθαι ξυμβαίνει. νενικίκατε γὰρ ἔναγχος ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγωνισάμενοι καὶ τὴν νῆσον ἀνεκτίσασθε τῇ Βαν-
 5 δίλων ἀρχῇ· ὥστε ἑμῶς νῦν μελιζῶ ποιῆσθαι εἰκὸς τῆς ἀρετῆς τὴν ἐπίδειξιν. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων ὁ κίνδυνος, μεγίστην εἶναι καὶ τὴν ἐς τοὺς πολεμίους προθυμίαν ἀνάγκη. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγωνιζόμενοι ἠσσηθέντες, ἂν οὕτω τύχοι, οὐκ ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐσφάλησαν· οἷς δὲ ὑπὲρ τῶν ἕλων ἡ μάχη,
 10 πάντως ὁ βίος πρὸς τὸ τοῦ πολέμου ὄνθμιζεται πέρας, ἄλλως τε, P 240 ἦν μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῷ παρόντι γένησθε βεβαιοῦτε ὑμῖν αὐτοῖς ἀρετῆς ἔργον τὴν σοῦ τυράννου Γώδα γεγονέναι, καθαίρεσιν· μαλακισθέντες δὲ νῦν καὶ τῆς ἐπ' ἐκείνοις εὐδοξίας ἕως οὐδὲν ὑμῖν προσηκούσης στερήσεσθε. καίτοι καὶ ἄλλως ἡμῶς γε εἰκὸς τῶν
 5 λοιπῶν Βανδύλων ἐν ταύτῃ πλεονεκτεῖν τῇ μάχῃ. τοὺς μὲν γὰρ σφαλέντας ἢ προλαβοῦσα τύχη ἐκπλήσσει, οἱ δὲ οὐδὲν ἐπταικότες μετ' ἀκραίνοῦς τοῦ θάρρους ἐς τὸν ἀγῶνα καθίστανται. κάκει- H 125
 νο δὲ οἴμαι οὐκ ἄπο τρόπου εἰρήσεται, ἄς ἦν τῶν πολεμίων κρη-
 τήσωμεν, τὸ πλεῖστον τῆς νίκης ὑμεῖς ἀναδήσεσθε μέρος, σωτη-
 0 ράς τε ἑμῶς ἅπαντες τοῦ τῶν Βανδύλων καλέσουσιν ἔθρους. οἱ γὰρ σὺν τοῖς πρότερον ἡτυχηκόσιν εὐδοκιμοῦντες εἰκότως αὐτοὶ B

11. βεβαιοῦτε] βεβαιοῦται H: illud Hm. βεβαιοῦται L. ^E *ibid.*
 ὑμῖν Maltretus. Vulgo ἡμῖν. 19. ἀναδήσεσθε] ἀναδήσασθε H.
 ἀναδήσασθε L.

Rege audistis, commilitones, Vandalis quidem omnibus communem offerunt pugnandi causam: sed vos praecipuam habetis promendi certalim vires prae caeteris. Et vero si nuper vobis pro regno pugnantibus victoria cessit, et in ditionem Vandalicam per vos insula rediit, eluceat iam magis virtus vestra oportet. Etenim qui de maximis rebus contendunt, ardore maximo hostem petere necesse habent. Certantibus quidem de principatu si vinci contigerit, nihil perit, quod sit admodum necessarium: cum autem armis de summa rerum decernitur, a belli exitu omnis vita pendet. Neque id leve est, quod, ut strenue pugnando, opinionem confirmabit, quae Godae tyranni exitium ascribit virtuti vestrae, ita iam animum demittendo, ea laude, tanquam indebita, exciditis. At nos altius surgere, et in hoc praestio supra omnes Vandalos eminere debemus. Dum enim in bellum lapsos pristini casus recordatio deiecit, qui non offenderunt, integra pleni audacia pugnant. Neque hoc, ut equidem sentio, incepte quis dixerit, si victoriam consequamur, partem eius maximam, atque adeo gentis Vandalicae salutem vobis confessione publica ascribendam. Nam qui clarum et celebre facinus cum iis edunt, qui male rem ante gesserint, praec-

τὴν ἀμείνω σφετερίζονται τύχην. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα λογιζο-
μένους ὑμᾶς φημι χρῆναι παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἀπολοφρομέ-
νους κελεύειν θαρσεῖν τε ἤδη καὶ τὸν θεὸν ἐς ξυμμαχίαν παρακα-
λεῖν, καὶ θυμῷ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵναί, τοῖς δὲ ὁμοφύλοις
ἐς ταύτην ἡγεῖσθαι τὴν μάχην.“

γ'. Τοσαῦτα Γελίμερ τε καὶ Τζάζων παραινέσαντες ἐξῆ-
γον τοὺς Βανδίλους, καὶ ἀμφὶ τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν, οὐ προσ-
δεχομένων Ῥωμαίων, ἀλλ' ἄριστον σφίσι παρασκευάζοντων,
παρῆσαν καὶ παρὰ τὰς τοῦ ποταμοῦ ὕχθας ὡς ἐς μάχην ἐτά-
ξαντο. ἔστι δὲ ποταμὸς ὁ ταύτῃ ῥέων ἀέναος μὲν, οὕτω δὲ τὸ
C ῥεῦμα βραχὺς ὥστε οὐδὲ ὀνόματος ἰδίου πρὸς τῶν ἐπιχωρίων με-
ταλαγχάνει, ἀλλ' ἐν ῥύακος μοίρᾳ ὀνόμασται. τούτου δὴ τοῦ
ποταμοῦ Ῥωμαῖοι ἐς τὴν ἐτέραν ὕχθην ὡς ἐκ τῶν παρόντων πα-
ρασκευασάμενοι ἦκον καὶ ἐτάξαντο ὧδε. κέρας μὲν τὸ ἀριστερὸν
Μαρτίνος τε καὶ Βαλεριανός τε καὶ Ἰωάννης Κυπριανός τε καὶ
Ἀλθίας καὶ Μάρκελλος εἶχον καὶ ὅσοι ἄλλοι φοιδερύτων ἄρχον-
τες ἦσαν, τὸ δὲ δὴ δεξιὸν Πάππος τε καὶ Βαρβάτος καὶ Αἰγῶν
καὶ ὅσοι τῶν ἱππικῶν καταλόγων ἦρχον. κατὰ δὲ τὸ μέσον Ἰωάν-
νης ἐτάσσετο, τοὺς τε ὑπασπιστὰς καὶ δορυφόρους Βελισαρίου
V 389 καὶ σημεῖον τὸ στρατηγικὸν ἐπαυγόμενος. οὗ δὴ καὶ Βελισάριος
D εἰς καιρὸν ζῆν πεντακοσίοις ἱππεῦσιν ἀφίκετο, τοὺς πεζοὺς ὑπισθε
βάδην προσιόντας ἀπολιπών. οἱ γὰρ Οὐννοὶ ἅπαντες ἐν ἄλλῃ
ἐτάξαντο χώρα, εἰθισμένον μὲν σφίσι καὶ πρότερον ἦκιστα ἐπιμί-

8. σφίσι L. σφίσιν P. 9. παρὰ Pm. περὶ P. 10. ἀέναος]
Vulgo ἀένναος. 17. Βαρβάτος] Βαρβάτος P. 21. πεντακο-
σίοις L. φ' P. 23. μὲν om. L.

*cipuum laudem merito referunt. His igitur a vobis mecum perpensis, offi-
cium vestrum esse dico, liberos atque uxores miserabiliter lamentantes iu-
bere bono iam esse animo, ac divinam opem implorare. Vestrum etiam
est hostem fortius adoriri, et in hoc praelio popularibus nostris precare.*

3. In hanc locuti sententiam Gelimer ac Tzazo, Vandalos educunt,
et circa horam prandii, Romanis nec opinantibus, sed parando intentis
prandio superveniunt. Mox aciem instruunt non procul a ripa fluvii, qui
ibi labitur, perennis quidem, sed adeo tenuis, ut nullo ab indigenis do-
natus proprio nomine, rivus tantum dicatur. Ubi se pro re nata accin-
xerunt Romani, ad ripam alteram progressi, ita aciem ordinarunt. Cor-
nu sinistrum tenebant Martinus, Valerianus, Ioannes, Cyprianus, Althias,
Marcellus ac caeteri foederatorum duces; dexterum Pappus, Barbatus,
Aigan, et quicumque numeris equestribus imperabant; in medio locatus
est Ioannes cum scutariis, ipsisque hastatis Belisarii stipatoribus, ac ve-
xillo Praetorio. Eodem Belisarius cum equitibus D. opportune venit,
relicto, qui accedebat a tergo lentius, peditatu. Hunni scorsum
omnes stabant, a Romanis disiuncti: at veteri quidem more, sed novo

γνωσθαι τῷ Ῥωμαίων στρατῷ, τότε δὲ καὶ ἐν νῷ ἃ προδεδήλωται ἔχουσιν οὐκ ἦν βουλομένοις ξὺν τῇ ἄλλῃ στρατιῇ τύσσεσθαι. Ῥωμαίοις μὲν οὖν τὰ τῆς τάξεως ᾧδὲ πη εἶχε. Βανδύλων δὲ κέρως μὲν ἐκάτερον οἱ χιλίαρχοι εἶχον, ἕκαστός τε ἠγάετο τοῦ ἀμφ' P 241
 5 αὐτὸν λόχου, κατὰ δὲ δὴ τὸ μέσον Τζάζων ἦν ὁ τοῦ Γελίμερος ἀδελφός, ὅπισθε δὲ οἱ Μαυρούσιοι ἐτειτάχато. αὐτὸς μέντοι ὁ Γελίμερ πανταχόσε περιῶν ἐνεκελεύετό τε καὶ ἐς εὐτολμίαν ἐνήγε. προείρητο δὲ Βανδύλοις ὅπως μήτε δορατῖω μήτε ἄλλῳ ὄψωσιν ὀργάνῳ ἐς ξυμβολὴν τήνδε, ὅτι μὴ τοῖς ξίφεσι, χρῆσθαι.

10 Χρόνον δὲ τριβέντος συγχοῦ καὶ μάχης οὐδενὸς ἄρχοντος Ἰωάννης τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὀλίγους ἀπολέξας, Βελισαρίον γνώμη τὸν τε ποταμὸν διέβη καὶ ἐς τοὺς μέσους ἐσέβαλεν, ἔνθα δὴ ὁ Τζάζων ᾧδισμῷ χρησάμενος ἐδίωξεν αὐτούς. καὶ οἱ μὲν φεύγοντες ἐς τὸ σφῶν στρατόπεδον ἦγον, οἱ δὲ Βανδύλοι διώκοντες ἄχρι B
 5 ἐς τὸν ποταμὸν ἦλθον, οὐ μέντοι διέβησαν. αὐθις δὲ Ἰωάννης πλείους τῶν Βελισαρίου ἰπασπιστῶν ἐπαγαγόμενος ἐς τοὺς ἀμφὶ τὸν Τζάζωνα ἐπεπήδησε, καὶ αὐθις ἐνθένδε ἀποκρουσθεὶς ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον ἀνεχώρησε. τὸ δὲ τρίτον ξὺν πᾶσι σχεδὸν τοῖς Βελισαρίου δορυφόροις τε καὶ ἰπασπισταῖς τὸ στρατηγιζὸν σημεῖον λαβὼν τὴν ἐσβολὴν ἐποιήσατο ξὺν βοῇ τε καὶ πατάγῳ πολλῷ. τῶν δὲ βαρβάρων ἀνδρείως τε αὐτοὺς ὑφισταμένων καὶ μόνους χρομένων τοῖς ξίφεσι, γίνεται μὲν καρτερὰ ἡ μάχη, πίπτουσι δὲ Βανδύλων πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, καὶ Τζάζων αὐτὸς ὁ

12. ἐσέβαλεν] ἐσέβαλλεν HL.

16. ἐπαγαγόμενος A. ἐπαγόμε-

νος P. 18. ἀνεχώρησε L. ἀνεχώρησεν P. 22. καρτερὰ L.

καρτερὰ P.

etiam consilio, quod supra exposui, se ad reliquas turmas aggregare volebant. Hic ordo aciei Romanae fuit. Vandalicae vero utrumque cornu obtinebant Tribuni, quorum quisque suum agmen ducebat. Erat in medio Tzazo Gelimeris frater: aciem a tergo Mauri claudebant. Gelimer quoque versus volitans, hortebatur, atque animos acuebat, cum prius edisset, ne Vandali in praelio vel hastili, vel alio quopiam telo, praeterquam gladio, ulerentur.

Utrique diu steterant in conspectu, cum Ioannes, delecta suorum exigua manu, de sententia Belisarii, transgressus rivum, in mediam adversae aciei frontem incurrit. Sed retrusus insecutus est Tzazo: atque hi quidem fuga ad suam aciem se recepere: Vandali vero, qui instabant, ad rivum proVecti, non transierunt. Iterum Ioannes maiori numero scutariorum Belisarii succinctus, in Tzazonem invehitur: inde iterum repulsus, ad Romanos recurrit. Denique omni fere satellitio Belisarii septus, accepto etiam vexillo Praetorio, cum clamore fremituque ingenti, tertium irrui. Viriliter Barbari impressionem excipiunt, contenti gladiis: acerrime dimicatur. Multi occumbunt Vandali, iique lectissimi: inter hos Tza-

τοῦ Γελίμερος ἀδελφός. τότε δὴ ἅπαν τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα
 C κινήθη καὶ τὸν ποταμὸν διαβάντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρησαν,
 ἢ τε τροπὴ ὀρξαμένη ἀπὸ τοῦ μέσου λαμπρὰ ἐγεγόνει· τοὺς γὰρ
 κατ' αὐτοὺς οὐδενὶ πότῳ ἐτρέψαντο ἕκαστοι. ἃ δὴ ὄρωντες οἱ
 Μασσαγέται κατὰ τὰ σφίσι ζυγκείμενα σὺν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ 5
 τὴν δίωξιν ἐποιήσαντο, οὐκ ἐπὶ πολὺ μέντοι ἢ δίωξις ἦδε ἐγεγό-
 νει. οἱ τε γὰρ Βανδίλοι ἐς τὸ σφέτερον στρατόπεδον κατὰ τάχος
 ἐσελθόντες ἠσύχαζον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οὐκ ἄν οἴομενοι ἐν τῷ χα-
 ρακώματι πρὸς αὐτοὺς διαμάχεσθαι οἷοί τε εἶναι, τοῖς τε νε-
 κροῖς ὅσοι ἐχρυσσοφόρον ἀπέδυσαν καὶ ἐς τὸ σφῶν στρατόπεδον 10
 ἀνεχώρησαν. ἀπέθανον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ῥωμαίων μὲν ἦσ-
 σους ἢ πεντήκοντα, Βανδύλων δὲ ὄκτακόσιοι μάλιστα.

D Βελισάριος δὲ, τῶν πεζῶν οἱ ἀφικομένων ἀμφὶ δελήν ὄψιαν
 H 126 ἄρας, ὡς εἶχε τάχους, παντὶ τῷ στρατῷ ἦει ἐπὶ τὸ τῶν Βανδί-
 λων στρατόπεδον. Γελίμερ τε γνοὺς Βελισάριον ζῆν τε τοῖς πε- 15
 ζοῖς καὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπ' αὐτὸν ἀντίκα ἵεναι, οὐδὲν οὔτε εἰ-
 πῶν οὔτε ἐντειλάμενος ἐπὶ τε τὸν ἵππον ἀναθρόσκει καὶ τὴν ἐπὶ
 Νομίδης φέρουσαν ἔφευγε. καὶ αὐτῷ οἱ τε ζυγγενοῖς καὶ τῶν
 οἰκετῶν ὀλίγοι τινὲς εἶποντὸ καταπεπληγμένοι τε καὶ τὰ παρόντα
 ἐν σιγῇ ἔχοντες. καὶ χρόνον μὲν τινα ἔλαθε Βανδύλους ἀποδρᾶς 20
 Γελίμερ, ἐπεὶ δὲ αὐτὸν τε πεφνεγμέναι ἦσθοντο ἅπαντες καὶ οἱ
 πολέμιοι ἦδη καθευρῶντο, τότε δὴ οἱ τε ἄνδρες ἐθορύβουν καὶ
 τὰ παῖδια ἀνέκραγε καὶ αἱ γυναῖκες ἐκώκων. καὶ οὔτε χρημιάτων

1. τὸ Ῥωμαίων LHm. τῶν Ῥωμαίων HP. 8. ἐσελθόντες HL.
 εἰσελθόντες P. 17. ἐπὶ τε] τε om. L. 23. οὔτε] οὐδὲ P.

zo ipse, Gelimeris frater. Tum Romanus omnis exercitus movere se lo-
 co, transilire rivum, hostem petere. Iis, qui inter cornu utrumque erant,
 inclinari coeptis, aperte omnes dederunt terga, cum a quoque sibi oppo-
 sito in fugam facile verterentur. Quo animadverso, Massagetæ cum
 Rom. exercitu, ex constituto, ruunt in fugientes. At non longe proces-
 sum est. Nam sua Vandali castra ingressi propere, quieverunt: Romani,
 rem illic geri non posse rati, mortuis, quotquot auro fulgebant, spo-
 liatis, in castra rediere. E nostris in hoc praelio l. minus, Vandali cir-
 citer DCCC. desiderati sunt.

Tandem Belisarius, accepto peditatu, sub vesperam movit, et cum
 omnibus copiis, quam celerrime potuit, ad Vandalorum castra contendit.
 Eum simul ac Gelimer adesse cum peditatu reliquoque exercitu intelle-
 xit, tacitus, nec mandatum ullum relinquens, in equum insilit, ac Numi-
 diam versus evadit, propinquis pauculisque famulis trepide ac silentio com-
 mitantibus. Vandalos omnes Gelimeris fuga latuit aliquandiu: ea vero
 cognita, cum hostis iam appareret, virorum ilicet audiri tumultus, pue-
 rorum clamor, matrum ululatus: abire omnis cura opum, et caput ca-

παρόντων μετεποιοῦντο οὔτε τῶν φιλάτων ὀδυρομένων σφίσειν P 242
 ἔμελεν, ἀλλ' ἕκαστος ἔγευγεν οὐδενὶ κόσμῳ ὄπη ἐδύνατο. ἐπελ-
 θόντες δὲ Ῥωμαῖοι τό τε στρατόπεδον ἀνδρῶν ἔρημον αὐτοῖς χρή-
 μαισιν αἰροῦσι καὶ ἐπιδιώξαντες τὴν νύκτα ὅλην ἀνδρας μὲν ὅσοις
 5 ἐντύχοιεν ἔκτεινον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐποιοῦντο ἐν ἀνδρα-
 πόδων λόγῳ. χρήματα δὲ τοσαῦτα τὸ πλῆθος ἐν τούτῳ τῷ στρα-
 τοπέδῳ εἶρον ὅσα οὐδεπώποτε ἐν γε χωρίῳ ἐνὶ τετίχηκεν εἶναι.
 οἱ τε γὰρ Βανδίλοι ἐκ παλαιοῦ τὴν Ῥωμαίων χώραν ληισάμενοι
 σιγὰ χρήματα ἐς Λιβύην μετήνεγκαν καὶ τῆς χώρας αὐτοῖς ἀγα-
 10 θῆς ἐν τοῖς μάλιστα οὔσης καρποῖς τε τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐς
 ἄγαν εὐθνητοῦσης, τὰς τῶν χρημάτων προσόδους ξυνέβη, αἱ γε B
 ἐκ τῶν ἐκείνη γινομένων ἀγαθῶν ἡγείροντο, οὐκ ἐς ἑτέραν τινα V 390
 δαπανᾶσθαι χώραν ἐμπορία τῇ τῶν ἐπιτηδείων, ἀλλ' αὐτὰς αἰ-
 οἱ τὰ χωρία κεκτημένοι προσεποιοῦντο ἐς πέντε καὶ ἐνενήκοντα
 15 ἔτη, ἐν οἷς δὴ Λιβίης οἱ Βανδίλοι ἤρξαν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς
 πάμπολυ χρόνῳ τι ὁ πλοῦτος χωρήσας ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἐς τῶν
 Ῥωμαίων τὰς χεῖρας ἐπανῆκεν αἰθίς. ἡ μὲν οὖν μάχη καὶ δίω-
 ξις ἦδε καὶ τοῦ Βανδύλων στρατοπέδου ἡ ἄλωσις τρισὶ μηνσὶν ὕστε-
 ρον γέγονεν ἢ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς Καρχηδόνα ἦλθε, μεσοῦν- C
 20 τος μάλιστα τοῦ τελευταίου μηνὸς, ὃν Δεκέμβριον Ῥωμαῖοι κα-
 λοῦσι.

δ'. Τότε δὲ κατιδὼν Βελισάριος τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα
 πλημμελῶς τε καὶ ξὺν πολλῇ ἀκοσμίᾳ φερόμενον ἤσχαλλε, δει-

1. οὔτε] οὐδὲ P. 4. ὅσοις] ὅσους HL. ὅστις Hm. 6. τῷ
 στρατοπέδῳ] τῷ om. L. 12. γινομένων L. γενομένων P.
 14. ἐνενήκοντα L. ἐννεήκοντα P. 23. ξὺν πολλῇ] ξυμπολλῇ L.

rissimorum plorantium: qua quisque poterat, turbate sese effundere. Ac-
 cedunt Romani, desertisque castris et gaza potiuntur: deinde in fugien-
 tes converso impetu, totam noctem, quoscumque viros offendunt, mactant,
 pueros ac feminas servituti addicunt. Caeterum in castris illis pecuniae
 vis tanta reperta est, quanta nulla unquam uno in loco. Siquidem Van-
 dali iam inde olim crebris direpto incursionibus Romano Imperio, gran-
 des auri acervos in Africam transvexerant. Practerquam quod cum uber-
 rima sit regio, frugibusque ad vitae usus maxime necessariis abundet,
 proventum pecuniae, quam inde conficiebant, nunquam alio annonae cau-
 sa distraxerant, sed ibi congresserant, praediis fructu per annos xcv. quan-
 diu Vandali in Africa regnarunt. Itaque auctae in immensum divitiae,
 in manus Romanorum eo die redierunt; quo edita pugna, fugati, castris-
 que exuti sunt Vandali, elapso ab exercitus Romani in urbem Carthagi-
 nem adventu trimestri spatio, iamque ad dimidium acto mense ultimo,
 quem Romani Decembrem vocant.

4. Tum Belisarius, Romanos videns temere et incompote evagari,
 id molestissime ferebat. Nox cum tota sollicitum habuit, ne coirent ite-

μαίνων τὴν νύκτα ὄλην μὴ οἱ πολέμοι, ξυμφρονήσαντές τε καὶ
 D ἐπ' αὐτοὺς ξυνοστάμενοι, τὰ ἀνήκεστα αὐτοὺς δρᾶσωσιν. ὅπερ
 εἰ γενέσθαι τρόπῳ ὅτῳ δὴ τηνικαῖτα ξυνέπεσιν, οἶμαι ἂν Ῥω-
 μαίων οὐδένα διαφυγόντα ταύτης δὴ τῆς λείας ἀπόνασθαι. οἱ
 γὰρ στρατιῶται πένητες ἄνθρωποι κομιδῇ ὄντες καὶ χρημάτων 5
 μὲν ἐς ἄγαν μεγάλων, σωματίων δὲ ὠραίων τε καὶ ὑπερφυῶς εὐ-
 πρεπῶν κύριοι ἐκ τοῦ αἰφνιδίου γεγενημένοι κατέχειν τὴν διάνοιαν
 οὐκέτι ἐδύνατο οὐδὲ κόρον τινὰ τῶν σφίσι παρόντων εὔρειν, ἀλλ'
 οὕτως ἐμέθυον, καταβεβρεγμένοι τοῖς ὑπάρχουσι εὐτυχίμασι,
 ὥστε τούτων ἕκαστος ἅπαντα ἄγων ἐς Καρχηδόνα ἀναστρέφειν 10
 P 243 ἐβούλοντο. καὶ περιήρχοντο οὐ κατὰ συμμορίας, ἀλλὰ κατὰ ἕνα
 ἢ δύο, ὕπη ποτὲ αὐτοὺς ἢ ἐλπίς ἄγοι, ἅπαντα κύκλῳ διερευνώ-
 μενοι ἐν τε νάπαις καὶ δυσχωρίαις καὶ εἴ ποῦ σπήλαιον παρατύχοι
 ἢ ἄλλο ὅτιοῦν ἐς κίνδυνον ἢ ἐνέδραν ἄγον. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τῶν
 πολεμίων φόβος οὐδὲ ἡ Βελισαρίου αἰδῶς ἐσῆι οὐδὲ ἄλλο τῶν 15
 πάντων οὐδὲν, ὅτι μὴ ἡ τῶν λαφύρων ἐπιθυμία. ταύτης τε
 ὑπο βιαζόμενοι ἐς ὀλιγορίας τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐτρέποντο. αἱ
 δὲ ἅπαντα ἐν νῶ ποιοῦμενος Βελισάριος ἐν ἀπόρῳ εἶχεν ἢ τὸ πα-
 ρὸν θῆσθαι. ἅμα δὲ ἡμέρα ἐπὶ λόφον τινὸς τῆς ὁδοῦ ἄγχοῦ ἐστή-
 κει, τὴν τε οὐκέτι οὔσαν εὐκοσμίαν ἀνακαλοῦμενος καὶ πολλὰ 20
 B πᾶσι στρατιώταις τε ὁμοῦ καὶ ἄρχουσι λοιδορούμενος. τότε δὲ
 ὅσοις τετύχηκε πλησίον ποῦ εἶναι, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Βελισαρίου
 οἰκίας ὄντες, τὰ μὲν ὑπύρχοντα σφίσι χρήματά τε καὶ ἀνδράποδα

5. πένητες AL. πάντες P. 17. ὑπο βιαζόμενοι Grotius. ὑπο-
 βιαζόμενοι P. ὑπο βιαζόμενος HL. 18. ἀπόρῳ] ἀπόρῳ A.
ibid. ἢ] ἢ HL. Conf. p. 256 c.

rum hostes, factoque impetu, illos opprimerent. Certe si tunc temporis impressionem quoque modo dedissent, nostrorum nemo, ut equidem arbi-
 tror, evasisset hinc, auctus praeda. Milites enim, ut erant omnes oppi-
 do homines, et affectionibus humanis obnoxii, cum et ingentes divitias,
 et corpora singulari forma praedita, in suam repente potestatem redacta
 cernerent, animum nec tenere, nec oblati explere poterant: sed dulci
 fortuna ebrui, ita effebantur, ut quisque obvia quaeque rapiens, Car-
 thaginem redire vellet. Quaecunque spes praedae duceret, non manipu-
 latim, at seorsum singuli, vel bini simul errabant, in saltibus ac deruptis
 locis, et sicubi speluncam, vel angulum insidiis aptum offenderent, ibi
 omnia scrutabantur; metum hostium, Belisarii reverentiam, aliam demum
 quamlibet cogitationem expellente praedae cupiditate: qua victi, caetera
 flocci faciebant. Haec secum considerans Belisarius, quid e re nata sta-
 tueret, nesciebat. Ut illuxit, proximum viae tumulum ascendit, et ordi-
 nem iam dilapsam instaurans, omnes, cum milites, tum duces, graviter
 increpuit. Quicumque in vicino erant, maximeque domestici Belisarii,

ξὺν τοῖς ὁμοσκήνοις τε καὶ ὁμοτραπέζοις ἐς Καρχηδόνα ἔπειπον, αὐτοὶ δὲ παρὰ τὸν στρατηγὸν ἰόντες τῶν σφίσι παραγγελιομένων κατήκουον.

Ὁ δὲ Ἰωάννην μὲν τὸν Ἀρμένιον ξὺν διακοσίοις ἐκέλευε Γε-
 5 λήμερι ἔπεσθαι, καὶ μήτε νύκτα μήτε ἡμέραν ἀνιέντας διώκειν,
 ἕως αὐτὸν ζῶντα ἢ νεκρὸν λάβοιεν. ἐς δὲ Καρχηδόνα τοῖς ἐπι-
 τηδείοις ἐπέστελλε Βανδίλοις, ὅσοι ἐς τὰ ἀμφὶ τὴν πόλιν χωρία
 ἐν ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο, πιστὰ διδοῦσι καὶ τὰ ὄπλα, ὅπως μὴ
 -τι νεωτερίσωσιν, ἀφελομένοις ἐς τε τὴν πόλιν ἔσαγαγοῦσιν ἔχειν, C
 10 ἄχρις αὐτὸς ἔλθοι. ξὺν δὲ τοῖς λειπομένοις πανταχόσε περιῶν
 τοὺς τε στρατιώτας σποδῆ ἤγειρε καὶ Βανδίλοις τοῖς αἰὲ ἐν ποσὶ
 πίστεις ὑπὲρ σωτηρίας ἐδίδου. οὐ γὰρ ἔτι ἦν Βανδύλων οὐδένα, H 127
 ὅτι μὴ ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἰκέτην λαβεῖν. ὣν δὴ τὰ ὄπλα ἀφαιρού-
 -μενος, ξὺν στρατιώταις φυλάσσουν ἐς Καρχηδόνα ἔστειλεν,
 15 οὐ διδοὺς καιρὸν σφίσιν ἐπὶ Ῥωμαίους ξενίστασθαι. καὶ ἐπεὶ
 ἀπαντὰ οἱ ὡς ἄριστα εἶχεν, ἐπὶ Γελήμερα καὶ αὐτὸς ξὺν τῷ
 πλείονι τοῦ στρατοῦ κατὰ τάχος ἦει. ὁ δὲ Ἰωάννης ἐς πέντε
 ἡμέρας τε καὶ νύκτας τὴν δίωξιν ποιησάμενος οὐ πόρρω
 ἀπὸ Γελήμερος ἤδη ἐγεγόνει, ἀλλὰ οἱ τῇ ὑστεραίᾳ ἐμελλεν
 20 ἐς χεῖρας ἵναί. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἴδει Γελήμερα Ἰωάννη ἁλῶ- D
 ναι, τύχης ἐναντίωμα ξυνηρέχθη τοιόνδε. ἐν τοῖς ξὺν Ἰω- V 391
 -άννη διώκουσιν Οὐλίαιριν τὸν Βελισαρίου δορυφόρον τετύχηκεν
 εἶναι. ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ θυμαειδῆς μὲν καὶ πρὸς ἀλκὴν ψυχῆς

9. ἀφελομένοις P et Grotius. ἀφελομένους HL.

praedam ac mancipia cum contubernalibus et sodalibus suis Carthaginem mittunt: mox ad Magistrum militum adeuntes, dictis obtemperant.

Ille Ioannem Armenium cum eo, instare Gelimeri iubet, nec diu, nec noctu interspirare, donec vivum aut mortuum ceperint. Tum suis, qui Carthagine erant, familiaribus mandavit uti Vandalos, in templis suburbanis supplices, data fide, exarmarent, ne quid novi moverent, eosque in urbem inductos, ad suum reditum asservarent. Ipse cum reliquis circumvolans, sparsos milites magno studio colligebat; obviis quibusque Vandalis fidem dabat, vlm abfuturam. Nec vero Vandalum quemquam iam capere erat, nisi in templis supplicem. Eos armis exutos, cum militari custodia mittebat Carthaginem, spatium ipsis subtrahens colligendi sese, ut Romanis resisterent. Rebus omnibus bene compositis, ipse quoque in Gelimerem magnis itineribus vadit, copiarum parte maxima stipatus. Ioannes diebus v. totidemque noctibus Gelimerem insecutus, ac iam fere amsecutus, cum eo postridie congressurus erat. Sed nolente Deo ut Gelimer in manus Ioannis veniret, coepta casus hic adversus turbavit. Inter eos, qui cum Ioanne Gelimerem persequebantur, erat Belisarii Praetorianus Uliaris, vir quidem fortis, et animi corporisque

τε καὶ σώματος ἱκανῶς πεφυκῶς, οὐ λίαν δὲ κατεσπουδασμένος, ἀλλ' οἶνω τε καὶ γελίοις ὡς τὰ πολλὰ χαίρων. οὗτος Οὐλίαιρις ἡμέρᾳ τῆς διώξεως ἔκτη οἶνωμένος ἀμφὶ ἡλίῳ ἀνατολὸς ὄρην τινὰ ἐπὶ δένδρον καθήμενον εἶδε, καὶ τὸ τόξον κατὰ τάχος ἐν-
 P 244 τείνας κατὰ τοῦ ὄρηντος ἤφει τὸ βέλος. καὶ τοῦ μὲν ὄρηντος 5
 ἀποτυγχάνει, Ἰωάννην δὲ ὀπισθεν εἰς τὸν ἀγχένα οὔτι ἐκουσίως
 βάλλει. ὁ δὲ καιρίαν τυπεῖς, ἕξ ἀνθρώπων χρόνω ὀλίγω ὕστε-
 ρον ἠφανίσθη, πολὺν αὐτοῦ πόθον βασιλεῖ τε Ἰουστινιανῷ καὶ
 Βελισαρίῳ τῷ στρατηγῷ καὶ Ῥωμαίοις ἅπασιν καὶ Καρχηδονίοις
 ἀπολιπών. ἀνδρείας τε γὰρ καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς εὖ ἤκων, 10
 πρῶτον τε τοῖς ἐντυγχάνουσι παρεῖχεν αὐτὸν καὶ ἐπιεικέστατον
 οὐδενὸς ἤσσον. Ἰωάννης μὲν οὖν τὴν πεπωμένην οὕτως ἀνέ-
 πλησεν. Οὐλίαιρις δὲ ἐπεὶ ἐν ἑαυτῷ ἐγεγόνει, εἰς κόμην τινὰ
 πλησίον που οὔσαν καταφυγὼν ἐν τῷ κατὰ ταύτην ἱερῷ ἱκέτης
 ἐκάθητο· οἱ δὲ στρατιῶται Γελίμερα διώκειν οὐκέτι ὤρμητο, 15
 ἀλλ' Ἰωάννην μὲν ἕως περιῆν ἐθεράπευον, ἐπεὶ δὲ ἐκείνος ἐτελεύ-
 τησε, τὰ τε νομιζόμενα εἰς τὴν αὐτοῦ ὄσιαν ἐποίησαν καὶ τὸν πάν-
 B τα λόγον Βελισαρίῳ δηλώσαντες αὐτοῦ ἕμενον. ὅς, ἐλειδῆ τά-
 χιστα ἤκουσεν, ἕξ τε τὸν Ἰωάννου τάφον ἀφίκετο καὶ τὸ ἐκείνου
 πάθος ἀπέκλαιεν. ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιαλγίσους τῇ πάσῃ 20
 ξυμφορῇ πολλοῖς τε ἄλλοις καὶ χρημάτων προσόδῳ τὸν Ἰωάννου
 τάφον ἐτίμησε. δεινὸν μέντοι Οὐλίαιριν οὐδὲν ἔδρασεν, ἐπεὶ οἱ

ὡς

1. ἱκανῶς] ἱκανός L, ὡς a m. sec. ἱκανός P. 8. πολὺν] πολ-
 λὴν L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 11. αὐτὸν] αὐτὸν L.
ibid. ἐπιεικέστατον] ἐπιεικίστατον A a m. sec. 13. Οὐλίαιρις]
 οὐλίαιρος HL: illud Hm. 21. ξυμφορῇ] συμφορῇ L.

robore singulari praeditus, at idem parum bene moratus, et scurrili di-
 cacitati vinoque deditissimus. Hic die sexto susceptae in fugientem Ge-
 limerem incursionis, circa solis exortum, cum ebrius avem in arbore se-
 dentem vidisset, intento statim arcu, sagittaque eo impulsam, aberrat a
 volucris; Iohanni vero cervicem transverberat imprudens. Letali ille ac-
 cepta plaga, haud multo post efflavit animam, magno sui relicto deside-
 rio Iustiniano Imp. Belisario Magistro mil. Romanis omnibus, adeoque
 ipsis Carthaginiensibus: vir animi magnitudine ac militari virtute inclutus,
 comitate in obvium quemque et mansuetudine nulli secundus. Ita porro
 Iohannes fatum implevit. Ubi ad se rediit compos animi factus Uliaris,
 in vicum proximum fuga elapsus, se eius templo commisit. Milites,
 omisso Gelimeris insequendi consilio, Iohanni, quandiu spiravit, curatio-
 nem adhibuerunt: mortuo iusta solverunt, ac re Belisario nuntiata, ibi
 substituerunt. Primo ille accepto nuntio, confestim ad Iohannis tumulum
 sese contulit, eiusque infelici casui illacrimavit. Quo defleto, non sine
 gravi dolore, praeter alia multa, annuo pecuniae censu sepulcrum Iohan-
 nis cohonestavit; Uliarin abire impune passus, quod milites assevera-

στρατιώται Ἰωάννην στίσιν ἐπισκῆψαι ὄρκοις ἔρασον δεινοτάτοις μηδεμίαν ἐς αὐτὸν γενέσθαι τίσιν, ἅτε οὐκ ἐκ προνοίας τὸ μίασμα ἐργασάμενον.

Ταύτῃ μὲν οὖν Γελίμερ διαφεύγει τὸ μὴ ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γενέσθαι. Βελισάριος δὲ αὐτὸν τὸ ἐντεῦθεν ἐδίωκεν, ἐς πόλιν τε Νομιδῶν ἐχρᾶν, ἐπὶ θαλάσῃ κειμένην, ἀφικόμενος, δέκα ἡμερῶν ὀδῶ Καρχηδόνος διέχουσαν, ἦν δὴ Ἴππονερέγιον καλοῦσιν, ἔμαθε Γελίμερα ἐς Παπποίαν τὸ ὄρος ἀναβάντα οὐκέτι ἀλώσιμον Ῥωμαίοις εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ ὄρος ἐστὶ μὲν ἐν τοῖς Νομιδίας ἐσχάτοις ἀκρότομόν τε ἐπὶ πλεῖστον καὶ δεινῶς ἄβατον (πέτραι γὰρ ὑψηλαὶ ἐς αὐτὸ πανταχόθεν ἀνέχουσι), κατόκηνται δὲ ἐν αὐτῷ Μαυρούσιοι βάρβαροι, οἳ τῷ τε Γελίμερι φίλοι τε καὶ ἐπίκουροι ἦσαν, καὶ πόλις ἀρχαία Μηδεὸς ὄνομα παρὰ τοῦ ὄρους τὰ ἔσχατα κεῖται. ἐνταῦθα Γελίμερ ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἤσχηξε. Βελισάριος δὲ (οὐδὲ γὰρ τοῦ ὄρους ἀποπειράσασθαι ἄλλως τε καὶ χειμῶνος ὥρα οἷός τε ἦν, ἔτι τέ οἱ τῶν πραγμάτων ἠωρημένων καὶ Καρχηδόνος ἀπολελειθῆναι ἀξίμφορον ἐνόμιζεν εἶναι) στρατιώτας τε ἀπολεξάμενος καὶ ἄρχοντα Φάραν τῇ τοῦ ὄρους προσεδρεῖα κατέστησεν. ἦν δὲ ὁ Φάρας οὗτος δραστήριός τε καὶ λίαν κατεσπουδασμένος καὶ ἀρετῆς εὖ ἔχων, καίπερ Ἐρουλος ὢν γένος. ἄνδρα δὲ Ἐρουλον μὴ ἐς ἀπιστίαν τε καὶ μέθην ἀνεῖσθαι, ἀλλ' ἀρετῆς μεταποιεῖσθαι, χαλεπὸν τε καὶ ἐπαίνου πολλοῦ ἄξιον. Φάρας δὲ οὐ μόνος τῆς

5. αὐτὸν τὸ] τὸ om. L. αὐτὸν τε Grotius. 8. Ἴππονερέγιον] Ἴππον ἐρέγιον HL. Ἴππονεράγιον A. Ἴππῶνα ἐρέγιον P cum Hm.
13. Γελίμερι] γελίμερ L. 14. μηδεὸς L. μηδενὸς P. Medeos RV.
23. μόνος] μόνον Hm et L. corr.

rent, gravissimo iureiurando se a Ioanne devinctos, nullam ex eo poenam, quippe lapsos per imprudentiam, sumptum iri.

Quo factum est, ut eo die Gelimer hostes evaserit. Illum deinceps insequens Belisarius, cum Hipponem Regium, urbem Numidiae maritimam, munitam, ac diem iter decem Carthagine dissitam pervenisset, cognovit non posse a Romanis capi Gelimerem, occupato iam monte Pappua: qui in finibus Numidiae situs, verticem admodum praeruptum et inaccessum habet, arduis eminentibus undique scopulis. Eum Mauri Barbari incolunt, quibuscum Gelimer amicitia ac societate coniunctus erat. Montem extremum insidet Medenus, urbs antiqua; ubi Gelimer cum comitatu se continebat. At Belisarius, cum tentare montem nequireret, praesertim hieme, nec sine damno se abesse posse Carthagine existimaret, rebus adhuc pendentibus, montis obsidionem delectis militibus ac duci Pharae mandat. Gnavus erat vir Pharas, et quamvis Erulus, cordatus tamen ac virtute praestans. Rarum sane est, maximaque digna commendatione, si quis Erulus nec perfidus, nec ebriosus, sed

εὐκοσμίως ἀντείχετο, ἀλλὰ καὶ Ἐρούλων ὅσοι αὐτῷ εἶποντο. τοῦ-
 τον δὴ τὸν Φάραν ἐς τὸν τοῦ ὕρους πρόποδα Βελισάριος καθή-
 σθαι τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἐκέλευε καὶ φυλακὴν ἀκριβῆ ἔχειν,
 P 245 ὡς μήτε τὸ ὕρος ἀπολιπεῖν Γελίμερι δυνατὰ εἴη μήτε τι τῶν ἀναγ-
 καίων ἐς αὐτὸ ἐσκομιζέσθαι. καὶ Φάρας μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίει. 5
 Βελισάριος δὲ Βανδίλους, ὅσοι ἐς τὸν Ἰππονερέγιον πρὸς τοῖς
 ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο, πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, ἀνέστησέ τε πι-
 στὰ λαβόντας καὶ ἐς Καρχηδόνα ζῶν φυλακῇ ἐπεμψεν. ἐνταῦθα
 δὲ αὐτῷ καὶ τι τοιόνδε ξυμπεσεῖν ἔτυχεν.

H 128 Ἐν τῇ Γελίμερος οἰκία γραμματεῖς ἦν τις Βονιφάτιος Αί- 10
 βυς, ἐκ Βυζακίου ὀρμώμενος, πιστὸς τῷ Γελίμερι ἐς τὰ μάλιστα.
 τοῦτον δὴ τὸν Βονιφάτιον Γελίμερ κατ' ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμου
 ἐς ναῦν ἐμβιβάσας ἄριστα πλέουσιν, ἐν ταύτῃ τε ἄπαντα τὸν
 Β βασιλικὸν πλοῦτον ἐνθήμενος, ἐκέλευεν ἐς τὸν τοῦ Ἰππονερεγίου
 V 392 λιμένα ὀρμίζεσθαι, ἦν τὰ πράγματα σφίσιν οὐκ εὖ καθιστάμενα 15
 ἴδοι, τὰ τε χρήματα ἔχοντα πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Ἰσπανίαν, παρὰ
 Θεῦδιν τε ἀφικέσθαι τὸν τῶν Οὐσιγιότθων ἡγούμενον, ἔνθα δὴ
 καὶ αὐτὸς διασωζέσθαι ἐκαραδόκει, πονηρᾶς γινομένης Βανδίλοις
 τῆς τοῦ πολέμου τύχης. Βονιφάτιος δὲ, ἕως μὲν τὰ Βανδίλων
 ἐλπίδα εἶχεν, αὐτοῦ ἔμενεν· ἐπεὶ δὲ τάχιστα ἢ ἐν Τρικαμάρῳ 20
 μάχῃ καὶ τὰ ἄλλα ἄπερ ἐρρήθη ἐγεγόνει, ἄρας τὰ ἰστία ἔπλει κα-

2. πρόποδα] πρόποδον L. 6. ἐς τὸν H. ἐς τὸ L. Articulum
 om. P. *ibid.* Ἰππονερέγιον] Ἰππον ἐρέγιον HL. Ἰππονεράγιον A.
 Ἰππῶνα ἐρέγιον P cum Hm. 8. ζῶν LHm. σὺν A et Maltretus.
 ἐς HP. *ibid.* φυλακῇ AL et Maltretus. φυλακὴν HP. φυλακῶν
 Hm, quod fraudi fuit Reiskio ad Constantin. Porphyrog. vol. 2.
 p. 776. 18. πονηρᾶς] πονήρας P. 21. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

virtutis sit compos. Neque haec moderationis laus uni Pharae propria fuit, verum omnibus communis Erulis, qui sub ipso merebant. Quamobrem huic Belisarius, uti ad montis radices stativa haberet hieme, ac diligenti provideret custodia, ne Gelimeri e monte effugium, neu comeantui ad illum aditus pateret, edixit. Nec defuit mandatis Pharas. Quotquot autem in Hipponis Regii templa confugerunt Vandali, qui plurimi certe et optimates erant, Belisarius, data fide, inde illos amovit, et Carthaginem custodiendos misit. Ibidem hoc ipsi evenit.

Erat in numero domesticorum Gelimeris Bonifacius scriba, natione Afer, ortu Byzacenus, quem Gelimer sibi fidissimum expertus, belli huius initio in navem expeditissimam cum omni regia gaza imposuerat, iusseratque Hipponem Regium appellere, ac si rem Vandalicam labare cerneret, iisdem cum opibus in Hispaniam cursum maturare, et Visigothorum principem Theudin adire: quo et ipse evasurum se salvum sperabat, si belli fortuna Vandalis male cederet. Ibi quidem tamdiu substitit Bonifacius, quandiu spe aliqua res Vandalorum subnixae sunt; statim autem post Tricamarensis pugnam, et caetera, quae narravimus,

Θάπερ οἱ ἐπέστελλε Γελίμερ. ἀλλὰ πνεύματος αὐτὸν ἐναντίωμα
 εἰς τὸν τοῦ Ἴππονεργίου λιμένα οὔτι ἐκούσιον αὐθις ἤνευκεν. ὡς
 δὲ τοὺς πολεμίους ἀγχοῦ ἤδη πον ἠκηκοί εἶναι, τοὺς ναύτας C
 πολλὰ ὑποσχόμενος ἐλιπάρει ἐς ἄλλην τινὰ ἡπειρον ἢ νῆσον βια-
 5 σαμένους ἰέναι. οἱ δὲ (οὐ γὰρ ἐδύναντο χεμιῶτος σφίσι χαλε-
 ποῦ λίαν ἐπιπεσόντος καὶ τὸ τῆς θαλάσσης ῥόδιον, ἅτε ἐν Τυρ-
 ρηρικῷ πελάγει, ἐς ὕψος μέγα ἐγείροντος) τότε δὴ αὐτοὶ τε καὶ
 Βονιφάτιος ἐς ἔννοιαν ἤλθον ὡς ἄρα ὁ θεὸς τὰ χρήματα Ῥω-
 μαίοις διδόναι ἐθέλων τὴν ναῦν οὐκ ἐφ' ἡ ἀνάγεσθαι. μόλις μὲν-
 10 τοι τοῦ λιμένος ἔξω γενόμενοι ξὺν κινδύνῳ μεγάλῳ τὴν ναῦν ἀνε-
 κώχενον. ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς Ἴππονεργίον Βελισάριος, πέμπει
 τινὰς παρ' αὐτὸν Βονιφάτιος. οὗς δὴ ἐν ἱερῷ καθῆσθαι ἐκέ-
 λευεν, ἐροῦντας μὲν ὡς πρὸς Βονιφατίου σταλεῖεν τοῦ τὰ Γελί- D
 μeros χρήματα ἔχοντος, ἀποκρυψομένους δὲ ὕπη ποτὲ εἶη, πρὶν
 15 γε δὴ τὰ πιστὰ λάβοιεν ὡς τὰ Γελίμερος χρήματα διδοὺς αὐτὸς
 ἀπαλλάξει κακῶν ἀπαθῆς, ἔχων ὅσα αὐτοῦ οἰκεῖα εἶη. καὶ οἱ
 μὲν ταῦτα ἔπρασον, Βελισάριος δὲ ἤσθη τε τῇ ἀγγελίᾳ καὶ
 ὁμῆσθαι οὐκ ἀπηξίου. στείλας τε τῶν ἐπιτηδείων τινὰς τὸν τε
 Γελίμερος πλοῦτον ἔλαβε καὶ Βονιφάτιον ξὺν τοῖς χρήμασιν τοῖς
 20 αὐτοῦ ἀφῆκε, πύμπολόν τι χρῆμα τοῦ Γελίμερος συλήσαντα
 πλοῦτον.

ε'. Ἐπεὶ δὲ ἐς Καρχηδόνα ἀνέστρεφε, Βανδύλους τε ἄπαν- P 246
 τας ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο, ὅπως ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐς Βυζάν-

2. Ἴππονεργίου] Ἴππονεργίου Hm. Ἴππων ἐργίου L. 7. ἐγεί-
 ροντος] ἀγείροντος A. 19. ξὺν L. σὺν P.

ex praescripto Gelimeris vela fecit. At reflans ventus in portum Hip-
 ponis Regii invitum repulit: ubi de adventu hostium certior factus, a
 nautis precibus ac promissis contendit, ut obnixi contra, alius continen-
 tis insulae compotes fierent. Sed cum frustra essent, procella gravis-
 sima incumbente, ac maris fluctus, ut fert natura Tyrrhenici pelagi, in
 immensum tollente, ipsis et Bonifacio in mentem venit agnoscere consi-
 lium Dei, qui volens opes illas Romanis dare, navi cursum negaret.
 Aegre portu evecti, in anchoris magno cum periculo steterunt. Simul
 Hipponem Regium attigit Belisarius, ad eum quosdam Bonifacius desti-
 navit, in templum iussos perfergere, et declarare, se a Bonifacio missos,
 Gelimeris gazam habente secum, ac celare ubinam esset, donec fidem
 accepissent, ipsum, traditis Gelimeris opibus, abiturum incolumem, re-
 tentis suis. Illis mandata curantibus, eo laetus nuntio Belisarius fidem
 iureiurando sancitam dedit, ac per nonnullos e familiaribus, quos ad id
 misit, Gelimeris accepit divitias: Bonifacium cum suis dimisit, magnam
 partem auri Gelimeris depeculatum.

5. Reversus Carthaginem Belisarius, Vandalos omnes paratos esse
 voluit ad proficiscendum primo vere Byzantium: tum copias huc atque

τιον πέμψει, καὶ στρατεύματα ἔστειλεν ἐφ' ᾧ ἀνασώσοιντο Ῥωμαίοις ἅπαντα, ὧν Βανδίλοι ἦρχον. Κύριλλον μὲν οὖν ξὺν πλήθει πολλῶν ἐς Σαρδῶν ἔπεμψε, τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπεὶ οἱ νησιῶται οὗτοι ἤκιστα προσχωρεῖν Ῥωμαίοις ἐβούλοντο, δεδιότες τε τοὺς Βανδίλους καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι ἀληθῆ εἶναι ὅσα ἴσασιν ξυνενεχθῆναι ἐν Τρικαμάρω ἐλέγγο. τούτῳ δὲ τῷ Κυ-
 B ρίλλῳ ἐπήγγελλε μοῖραν τοῦ στρατοῦ ἐς Κορσικὴν πέμψαντα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ τὴν νῆσον ἀνακτήσασθαι, Βανδίλων κατήκοον τὰ πρότερα οὔσαν, ἣ Κύρνος μὲν ἐν τοῖς ἀνω χρόνοις ἐπεκαλεῖτο, οὐ πόρρω δὲ ἀπὸ Σαρδοῦς ἐστίν. ὁ δ' ἐς Σαρδῶν ἀφικόμε-
 10 νος τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν τοῖς ταύτῃ ὄχλημένοις ἀπέδειξε καὶ ἄμφω τὰ νῆσω τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἀνεσώσατο. ἐς δὲ Καισάρειαν τὴν ἐν Μαυριτανοῖς Βελισάριος Ἰωάννην ξὺν λόγῳ πεζικῶ, οὗ δὴ αὐτὸς ἠγεῖτο, ἔπεμψεν, ἣ ὁδῶ μὲν
 C ἡμερῶν τριάκοντα εὐζώνῳ ἀνδρὶ Καρχηδόνος διέχει, ἐς Γυδείρά 15 τε καὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἰόντι· καί ται δὲ ἐπὶ θαλάσῃ, μεγάλῃ τε καὶ πολυάνθρωπος ἐκ παλαιοῦ οὔσα. Ἰωάννην δὲ ἄλλον, τῶν οἰκείων ὑπασπιστῶν ἓνα, ἐς τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν καὶ τὴν ἑτέραν τῶν Ἡρακλέους στηλῶν ἔπεμψε, τὸ ἐκείνη φρούριον, ὃ Σέπτον καλοῦσι, καθέξοντα. ἐς δὲ τὰς νῆσους, αἵπερ ἀγχοῦ 20
 V 393 εἰσι τῆς ὠκεανοῦ ἐσβολῆς, Ἐβουσαῖ τε καὶ Μαϊορῖκα καὶ Μινορῖκα

3. Τζάζωνος] τζαζώνος HL: illud Hm. 8. νῆσον] νῆσσον L.
 10. Σαρδῶ] σαρδῶ L. 11. Τζάζωνος] τζαζώνος HL. 16. ἐπὶ
 θαλάσῃ] ἐπιθαλάσσης L. 20. Σέπτον] ἰσέπτον H: illud Hm.
 21. Μινορῖκα] μινορῖα L.

illuc emisit, ut Romanis recuperarent, quaecunque Vandali obtinuerant. Ac Cyrillum quidem valida succinctum manu in Sardiniam destinavit, cum abscisso Tzazonis capite, propterea quod eius incolae Romanis dedere se recusabant, sibi metuentes a Vandalis, nec putantes vera esse, quae illis apud Tricamarum accidisse fama vulgaverat. Eidem Cyrillo iniunxit, uti partem exercitus in Corsicam mitteret, atque insulam ad Romanam ditionem a Vandalica revocaret. Ea quondam vocata Cynrus, Sardiniae adiacet. Ille in Sardiniam delatus, Tzazonis caput ostendit incolis, et utramque insulam vectigalem, ut prius, Imperio Rom. facit. Ioannem cum cohorte peditum, quibus ipse praecerat, Caesaream Mauritaniae Belisarius misit. Abest urbs illa Carthagine spatio, quod diebus xxx. conficiat vir expeditus, qui Gades versus columnasque Hercules iter intendat: maritima est, magna, ac iam inde olim civibus frequens. Ioannem alterum, e scutariis suis unum, ad fretum Gaditanum et columnam alteram Herculis iussit eo properare consilio, ut positum ibi castellum, quod Septum appellant, reciperet. Ad insulas vero, non procul a freto dissitas, quo Oceanus illabens excipitur, Ebusam aio, et quas vocant lingua vernacula Maioricam ac Minoricam, Apollinarium mi-

ἐπιχωρίως καλούμεναι, Ἀπολλινάριον ἔστειλεν, ὃς ἔξ Ἰταλίας μὲν ὤρμητο, μειράκιον δὲ ὢν ἔτι ἐς Λιβύην ἀφίκετο. καὶ πολλοῖς χροῖμασι πρὸς Ἰλδερῖχου τότε Βανδύλων ἡγουμένου δεδωρημένος, ἐπειδὴ παρελέλυτο τῆς ἀρχῆς Ἰλδερῖχος καὶ ἐν φυλακῇ, ὡσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, ἔχκετο, ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα ζῆν Λίβυσι τοῖς ἄλλοις, οἳ τὰ Ἰλδερῖχου ἔπρασσον, ἰκετεύσων ἦλθε. στρατεύσας τε ζῆν τῷ Ῥωμαίων στόλῳ ἐπὶ Γελίμερα καὶ Βανδύλους, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε καὶ πάντων μάλιστα ἐν Τρικαμάρῳ ἐγένετο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔργου Βελισάριος τὰς νήσους οἳ τάσδε ἐπέτρψε. μετὰ δὲ καὶ ἐς Τρίπολιν Πουδεντίῳ τε καὶ Ταττιμῶνθ' πρὸς τῶν ἐκείνη Μανρουσιῶν πιεζομένοις στράτευμα πέμψας τὴν Ῥωμαίων δύναμιν ταύτῃ ἐπέτρωσε.

Στείλας δὲ καὶ ἐς Σικελίαν τινὰς, ἐφ' ᾧ τὸ ἐν Λιβυβαίῳ φρούριον, ἅτε τῇ Βανδύλων ἀρχῇ προσῆκον, ἔξουσιν, ἀπεκρούσθη ἐνθένδε, Γότθων ἥκιστα ἀξιούντων Σικελίας τινὰ ξυγχορεῖν μοῖραν, ὡς οὐδὲν τὸ φρούριον τοῦτο Βανδύλοις προσῆκον. ὁ δὲ, ἐπὶ ταῦτα ἤκουσε, πρὸς τοὺς ἄρχοντας, οἳ ταύτῃ ἦσαν, ἔγραψε τάδε „Λιβύβαιοι τὸ Βανδύλων φρούριον τῶν βασιλέως δούλων ἀποστρεψίτε ἡμᾶς, οὐ δίκαια ποιῶντες οὐδὲ ἡμῖν αὐτοῖς ἔξυμφορα, καὶ ἄρχοντι τῷ ἑμετέρῳ, οὔτε ἐκόντι καὶ μακρὸν ἀπολελειμμένῳ τῶν πρᾶσσομένων, ἐκπολεμῶσαι βούλεσθε [καὶ] βα-

1. Ἀπολλινάριον] Vulgo Ἀπολινάριον. *Apolliciarium* RV. 2. ἀφίκετο] Vulgo ἀφίκετο. 5. ἔμπροσθεν L. ἔμπροσθε P. *ibid.* ἐρρήθη] ἐρρήθη P. *ibid.* Ἰουστινιανὸν] Ἰουστινιανοῦ H.

sit, natione Italum: quem adolescentulum acceperat Africa, ac multa pecunia donaverat Ildericus, tunc temporis Rex Vandalorum. Ilderico autem a gubernaculis in carcerem deiecto, ut in superiore libro narravimus, ille cum Afris, rerum Ilderici administris, Iustinianum Aug. supplex adierat. Romanam deinde classem et susceptam in Gelimerem Vandalosque expeditionem sequutus, strenuum se virum praestitit in hoc bello, maximeque in pugna Tricamarensi. Quocirca Belisarius has insulas eius fidei credidit. Postea Tripolin exercitum misit, suppetias laturum Pudentio Tattimuthque, quos vicini Mauri urgebant, itaque Romanas opes illic firmavit.

Missis etiam in Siciliam, qui extractum in Lilybaeo castellum eo nomine occuparent, quod ditioni Vandalicæ attributum fuisset, repulsam tulit, Sicilliam omnem sibi mordicus asserentibus Gotthis, illudque castellum ad Vandalos pertinere inficiantibus. Quo ille audito, Praefectus illius orae in haec verba scripsit. *Nos Lilybaeo, Vandalorum, qui Imperatori iam serviunt, castello excluditis, per iniuriam, vobis ipsis obfuturam. Id enim agitis, ut cum rege vestro, quamvis invito, et ab eis,*

σιλέα τὸν μέγαν, οὗ τὴν εὐνοίαν πόνῳ πολλῷ κτησάμενος ἔχει. καίτοι πῶς οὐκ ἂν ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου ποιεῖν δέξαιτε, εἰ Γελίμερα μὲν ἔναγχος ἔχειν ξυνεχωρεῖτε τὸ φρούριον, βασιλέα δὲ τὸν τοῦ Γελίμερος κίριον ἀφαιρεῖσθαι τὰ τοῦ δούλου κτήματα ἔγνωτε; μὴ ὑμεῖς γε, ὧ βέλτιστοι· ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε, ὡς φιλία 5 μὲν αἰτίας πολλὰς καλύπτειν πέφυκεν, ἔχθρα δὲ οὐδὲ τῶν σμι-
 C κροτάτων ἀδικημάτων ἀνέχεται, ἀλλὰ διερευνᾶται μὲν ἅπαντα ἄνωθεν, οὐ περιορᾷ δὲ πλουτοῦντας τοῖς γε οὐδὲν προσήκουσι τοὺς πολεμίους. εἶτα μάχεται ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡδικῆ-
 σθαί φησι· καὶ ἦν μὲν σφαλῆ ἐν τῷ κινδύνῳ, ἀπώλεσε τῶν 10 ὑπαρχόντων οὐδὲν, εὐημερήσασα δὲ μεταμανθάνειν ποιεῖ τοὺς ἡσημένους τὸ σύγγνωμον. ὑμεῖς οὖν μῆτε δρόσσητε ἡμᾶς περαι-
 τέρῳ κακὸν μῆτε αὐτοὶ πάθητε, μηδὲ πολέμιον κατεργάσησθε τῷ Γότθῳ γένει βασιλέα τὸν μέγαν, ὃν ἴλεων ὑμῖν εἶναι ἐν εὐχῇ 15 ἔστιν. εὐ γὰρ ἴστε ὡς τοῦδε μεταποιημένοις ὑμῖν τοῦ φρουρίου
 D ἔ πόλεμος ἐν ποσὶν ἔσται οὐχ ὑπὲρ τοῦ Λιλυβαίου μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ἀπάντων, ὧν οὐδὲν προσήκον ὑμῖν εἶτα ἀντέχεσθε.“
 τοσαῦτα μὲν ἡ ἐπιστολὴ ἐδήλου. Γότθοι δὲ ἀνήμεγκάν τε ταῦτα ἐς τοῦ Ἀταλαρίχου τὴν μητέρα καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπιτετα-
 γμένον σφίσι ἀπεκρίναντο ὧδε „Τὰ γράμματα, ἃ γέγραφας, 20 ἄριστε Βελισάριε, παραίνεσιν μὲν ἀληθῆ φέρει, ἐς ἄλλους δὲ ἀνθρώπων τινὰς, οὐκ ἐς τοὺς Γότθους ἡμᾶς ἤκουσαν. ἡμεῖς

17. ἀντέχεσθε ALPm. ἀντέχεσθαι HP.

quae facitis, alienissimo, suscipiat inimicitias magnus imperator, cuius benevolentiam, labore captatam plurimo, sibi ille adiunxit. Enimvero quomodo non videatur factum vestrum a moribus hominum abhorrere, si postquam Gelimeri per vos licuit castellum tenere nuper, Augustum, nunc Gelimeris dominum, spoliare subditi possessione velitis? Id quidem a vobis absit, praeclarissimi viri: quin hoc potius cogitate, eam esse amicitiae naturam, ut peccata multa obscure ferat. Contra vero inimicitia ne levissimas quidem culpas tolerat, sed praeterita omnia scrutatur, neque hostes negligentia praetermittit, alieno ditatos. Deinde iniuriam, quam maioribus illatam dicit, armis ulcisci ita aggreditur, ut si Martis alea male cesserit, eorum, quae habet, nihil amittat: sin laetum habuerit exitum, efficit ut victi praebere se faciles aliquando discant. Itaque iam nunc absistite vobis iuxta ac nobis officere, nec Gotthis infensum reddite Imperatorem magnum, quem propitium semper vobis optatum. Etenim apprimere intelligitis, si vobis castellum hoc vendicaveritis, bellum illicet affore, quo non Lilybaeum modo, sed quicquid etiam usurpatis ex alieno, repetemus. Haec erat literarum sententia: qua Atalarici matri exposita, eius mandato, in hunc modum Gotthi rescripsere. Epistola tua, praestantissime Belisari, admonitionem complectitur, veram illam quidem, sed in alios quospiam, minime vero in nos Gotthos

γὰρ οὐδὲν τῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ λαβόντες ἔχρμεν, μὴ ποτε
 οὕτω μανείημεν· Σικελίαν δὲ ζύμπασαν προσποιούμεθα ἡμε-
 τέραν οὖσαν, ἧς δὴ ἄκρα μία τὸ ἐν Λιλυβαίῳ φρούριόν ἐστιν.
 εἰ δὲ Θεοδέριχος τὴν ἀδελφὴν τῷ Βανδύλων βασιλεῖ ξυνοικοῦσαν
 5 τῶν τινι Σικελίας ἐμπορίων ἐκέλευσε χρῆσθαι, οὐδὲν τοῦτο
 πρᾶγμα. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦτο δικαίωματος ὑμῖν ὄτουσιν ἀξίωσιν
 φέροι. σὺ μέντοι, ὦ στρατηγέ, πρᾶττοις ἂν τὰ δίκαια πρὸς P 248
 ἡμᾶς, ἣν γε τῶν ἐν ἡμῖν ἀντιλεγόμενων τὴν διάλυσιν οὐχ ὡς πο-
 λέμιος, ἀλλ' ἄτε φίλος ποιῆσθαι θέλοις. διαφέρει δὲ, ὅτι οἱ
 10 μὲν φίλοι τὰ διάφορα ἐν τῇ διαίτῃ, οἱ δὲ πολέμοι ἐν τῇ μύχῃ
 διακρίνουν πεφύκασιν. ἡμεῖς μὲν οὖν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ περὶ
 τούτων διαιτῶν ἐπιτρέψομεν, ὅπη ἂν αὐτῷ δοκῇ νόμιμά τε καὶ
 δίκαια εἶναι. βουλόμεθα δὲ σε ὡς βέλτιστα βουλευσασθαι ἢ ὡς
 ταχύτατα καὶ τὴν παρὰ τοῦ σοῦ βασιλέως προσδέχεσθαι γνώσιν.“
 15 τοσαῦτα μὲν καὶ ἡ τῶν Γότθων γραφὴ ἐδήλου. Βελισάριος δὲ
 ἀνεγκλῶν ἅπαντα ἐς βασιλέα ἠσύχαζεν, ἕως αὐτῷ βασιλεὺς ἐπι- B
 στέλλοι ὅσα ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη.

ζ'. Φάρας δὲ τῇ προσεδρεῖα ἤδη ἄλλως τε καὶ χειμῶνος V 394
 ὦρα ἀχθόμενος, ἅμα δὲ καὶ οὐχ ἂν οἰόμενος οἴος τε εἶναι ἐμπο-
 20 δῶν σφίσι τοὺς ἐκείνη Μαυρουσίους στησεσθαι, τῇ ἐς Παππούαν
 ἀναβάσει ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ ἐνεχείρησεν. ἅπαντας μὲν οὖν
 εὔ μάλα ἔξοπλίσας τοὺς ἐπομένους ἀνέβαινε. βεβοηθηκότων δὲ C
 τῶν Μαυρουσίων, ἄτε ἐν χωρίῳ ἀνάντει τε καὶ λίαν δυσβάτῳ,

2. προσποιούμεθα] προσποιούμεν LHm. 8. ἡμῖν] ὑμῖν Grotius.

convenientem. Nihil enim, quod ad Iustinianum Aug. pertineat, usurpavimus: tanta absit a nobis insania. Nostram autem esse contendimus Siciliam totam, cuius e promontoriis unum est Lilybaei castellum. Quod si Theodericus sorori suae, Regi Vandalorum nuptae, Siculi alicuius emporii copiam fecit, id pro nihilo habe, cum apud nos legis auctoritate non valeat. Tu vero, Magister militum, aequum feceris, si in animum induxeris non hostiliter, sed amice transigere controversiam. In quo illud discrimen est, quod amici lites arbitrio dirimunt, hostes armis. Nos certe huius arbitrum controversiae Iustinianum August. feremus, quod ex aequo et bono iudicaverit, amplexuri. Porro cupimus, ut praecipiti consilio maturum praecoepes, sententiamque expectes principis tui. Haec a Gotthis rescripta. At Belisarius de re tota certiori facto Imperatore, nihil movere statuit, donec eius mandata accepisset.

6. Iam Pharas ad obsidionis et hibernae tempestatis taedium spem adiungens, fore ut Mauri montani obstare minime possent, Pappuam superare aggreditur impigre. Itaque cum suos omnes egregie armasset, ad montem subiit. Occurrunt Mauri, et ea facilitate, quam ipsa loci acclivis iniquitas praebat, cladem afferunt ascendentibus. Nihil se-

ἡ λύμη εὐπειτῶς ἐπὶ τοὺς ἀνιόντας ἐγίνετο. καρτερῶς δὲ τοῦ
 Φάρα βιαζομένου τὴν ἄνοδον, δέκα μὲν καὶ ἑκατὸν τῶν ἀμφ'
 αὐτὸν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀπέθανον, αὐτὸς δὲ ζὺν τοῖς ἐπιλοίοις
 ἀποκρουσθεὶς ἀνεχώρησε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποπειρώσασθαι μὲν
 τῆς ἀνόδου, ἀνιστατοῦντος τοῦ πράγματος, οὐκέτι ἐτόλμα, 5
 φυλακὴν δὲ κατεσπουδασμένην, ὡς ἐνὶ μάλιστα, κατεστήσατο,
 εἴ πως οἱ πιεζόμενοι τῷ λιμῷ οἱ ἐν Παππούα σφᾶς αὐτοὺς ἐγγει-
 Η 130 ρίσειαν, καὶ οὔτε ἀποδιδράσκειν αὐτοὺς ἐνεδίδου οὔτε τι τῶν
 D ἐξωθεν ἐς αὐτοὺς φέρεσθαι. ἔνθα δὴ τῷ τε Γελίμερι καὶ τοῖς
 ἀμφ' αὐτὸν ἀδελφιδοῖς τε καὶ ἀνεμιαδοῖς οὔσι καὶ ἄλλοις εὖ γε- 10
 γονόσι ξυνέπεσε κακοπαθεῖα χρῆσθαι, ἣν ὅπως ποτὲ εἴποι τις,
 οὐκ ἂν ὁμοίως τοῖς πράγμασι φράζοι. ἔθνων γὰρ ἀπάντων ὧν
 ἴσμεν ἡμεῖς ἀβρότατον μὲν τὸ τῶν Βανδύλων, ταλαιπωρότατον
 δὲ τὸ Μαυρουσίων τετύχηκεν εἶναι. οἱ μὲν γὰρ, ἐξ ὅτου Λι- 15
 βύην ἔσχον, βυλανείοις τε οἱ ξύμπαντες ἐπεχρῶντο ἐς ἡμέραν 15
 ἐκάστην καὶ τραπέζῃ ἕκασιν εὐθηνούσῃ, ὅσα δὴ γῆ τε καὶ θά-
 λασσα ἡδιστά τε καὶ ἄριστα φέρει. ἐχρυσόφορον δὲ ὡς ἐπὶ
 πλεῖστον, καὶ Μηδικὴν ἐοθῆτα, ἣν νῦν Σηρικὴν καλοῦσιν, ἀμ-
 πεχόμενοι, ἐν τε θεάτροις καὶ ἵπποδρομίαις καὶ τῇ ἄλλῃ εὐπα-
 θεῖα, καὶ πάντων μάλιστα κνηγεσίοις, τὰς διατριβὰς ἐποιῶν- 20
 το. καὶ σφίσι δόρησται καὶ μῦμοι ἀκοίσματά τε συχνὰ καὶ θεά-
 P 249 ματα ἦν, ὅσα μουσικά τε καὶ ἄλλως ἀξιοθέατα ἐν ἀνθρώποις
 ξυμβαίνει εἶναι. καὶ ὄκηντο μὲν αὐτῶν οἱ πολλοὶ ἐν παραδεί-

3. αὐτὸν] αὐτὸν L.
 9. εὐθηνούσῃ] εὐθηνούσῃ L.

10. ἄλλοις] ἄλλως AHL.
 23. αὐτῶν] αὐτοῖς L.

16. εὐθην-

gnius perrumpente ascensum Phara, cadunt ipsius milites ex. tum ipse cum reliquis propulsus recepit sese; neque ausus deinceps ascensum tentare ob nimiam difficultatem, satis habuit custodiam quam intentissimam potuit agitare, ut qui erant in monte Pappua ad deditionem compellerentur fame, neminem inde elabi, neque eo quidquam foris importari sinens. Ibi Gelimer, et qui eum secuti fuerant, ipsius cum a sorore tum ex fratre nepotes, aliique nobiles, iis aerumnis sunt conflictati, quas nemo verbis exaequare possit. Enimvero nationum omnium, quas novimus, nulla victu lautiori gaudebat quam Vandali: rursus nulla aridiori se sustentat, quam Mauri. Nam illi, ex quo Africam occupaverant, quotidianis omnnes balneis, et mensae conquisitis terra marique suavissimis cibis extractae insueverant. Aureo plerique cultu, et veste Medica (Sericam appellant hodie) splendidi, in spectaculis ac ludis Circensibus caeterisque deliciis, praesertim in venatione toti erant. Saltatoribus ac mimis instructissimi, aurium oculorumque voluptatibus affluebant, quas homines ex contentibus musicis, et rebus ad aspectum praeclarissimis capiunt. Multi in pomariis benignissime riguis, atque optime con-

σοις, ὑδάτων καὶ δένδρων εὖ ἔχουσι· ξυμπόσια δὲ ὅτι πλεῖστα ἐποίουν, καὶ ἔργα τὰ ἀφροδίσια πάντα αὐτοῖς ἐν μελέτῃ πολλῇ ἤσκητο. Μαυρούσιοι δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν πνιγηραῖς καλύβαις, χειμῶνί τε καὶ θέρους ὥρῃ, καὶ ἄλλω τῷ ξύμπαντι χρόνῳ, οὔτε 5 χιόσιν οὔτε ἡλίου θέρμῃ ἐνθένδε οὔτε ἄλλω διωροῦν ἀναγκαίῳ κακῷ ἔξιστάμενοι. καθεύδουσι δὲ ἐπὶ τῆς γῆς κώδιον οἱ εὐδαίμονες αὐτοῖς, ἂν οὕτω τύχοι, ὑποστρωννύντες. ἱμάτια δὲ σφί-
 σιν οὐ ξυμμεταβάλλειν ταῖς ὥραις νόμος, ἀλλὰ τριβώνιον τε ἀδρὸν καὶ χιτῶνα τραχὺν ἐς καιρὸν ἅπαντα ἐνδιδύσκονται. ἔχουσι B
 10 δὲ οὔτε ἄρτον οὔτε οἶνον οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸν σῖτον, ἢ τὰς ὀλύρας τε καὶ κριθάς, οὔτε ἔψοντες οὔτε ἐς ἄλευρα ἢ ἄλφιτα ἄγοντες οὐδὲν ἀλλοιότερον ἢ τὰ ἄλλα ζῶα ἐσθίουσι. τοιοῦτοις δὴ οὖσι τοῖς Μαυρουσίοις οἱ ἀμφὶ τὸν Γελίμερα συχρὸν ξυνοικήσαντες χρόνον τὴν τε ξυνειθισμένην αὐτοῖς δίαιταν ἐς
 15 τοῦτο τάλαιπωρίας μεταβαλόντες, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ σφῆς τὰ ἀναγκαῖα ἤδη ἐπελελοίπει, οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ καὶ τὸ τεθνάναι αὐτοῖς ἤδιστον καὶ τὸ δουλεύειν ἤκιστα αἰσχρὸν ἐνομίζετο.

Ἦν δὲ Φάρας αἰσθόμενος γράφει πρὸς Γελίμερα τάδε, „Ἐμὶ μὲν καὶ αὐτὸς βάρβαρος καὶ γραμμάτων τε καὶ λόγων οὔτε 20 ἡθῶς οὔτε ἄλλως ἔμπειρος γέγονα. ὅσα δέ με ἄνθρωπον ὄντα εἰδέναι ἀνάγκη, ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἐκμαθὼν ἔγραψα. C
 τί ποτε ὄρα πεπονθῶς, ὦ φίλε Γελίμερ, οὐ σαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαν τὸ σαυτοῦ γένος ἐς τὸ βάρβαρον τοῦτο ἐμβέβληκας, ὅπως δηλαδὴ μὴ γένοιο δοῦλος; πάντως γὰρ σε καὶ νεανιεύεσθαι

7. ὑποστρωννύντες ALHm. ὑποστρωννύοντες HP.

sitis habitabant. Crebra inter illos convivia, et in omni re Venerea accurata exercitatio. Mauri vero hiemem aeque ut aestatem, aliasque tempestates traducunt in casulis, ubi respirare vix queas: neque illos inde nix, neque aestus, neque ullum vitae incommodum exigit. Ipsi pro lecto humus: divites pellem villosam sibi forte substernunt. Crasso pallio, tunicaque aspera semper induti, non solent vestes mutare pariter cum tempestatibus. Pane, vino, caeterisque mitioris victus commodis carent: far autem, olyram atque hordeum, nec mitigata igni, nec commolita, mandunt iumentorum ritu. Ita natis factisque Mauris iamdiu permisti. Gelimeris comites, et ab illa sua vivendi ratione eo miseriae deducti, ut vel maxime necessaria iam ipsos deficerent, succumbebant, ac mortem suavissimam, servitutum non indecoram esse ducebant.

Re Pharas intellecta, has ad Gelimerem literas dedit. *Equidem et ipse sum Barbarus, et literarum rudis, nec unquam consuetudinem cum Misus habui. Quae tamen, ut homo, nequeo ignorare, ea ad te, natura ipsa dictante, scribo. Unde fieri dicam, care Gelimer, ut te ac tuos omnes in hoc barathrum calamitatis demiseris, ne iugum accipias?*

τοῦτο, οἶμαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν προύσχεσθαι, ὡς δὴ ἅπαντα
 ταύτης τὰ μοχθηρὰ ἀνταλλάσσεσθαι ἄξιον. εἶτα νῦν Μαυρου-
 σίων τοῖς γε ἀτυχεστάτοις οὐκ οἶε δουλεύειν, ὅς τὴν ἐλπίδα τοῦ
 V 395 σώζεσθαι, ἣν τὰ κράτιστά φέρῃ, ἐπ' αὐτοῖς ἔχεις. καίτοι πῶς
 ἂν οὐχὶ τῷ παντὶ ἄμεινον εἶη δουλεύειν ἐν Ῥωμαίοις πτωχεύοντα
 ἢ τυραννεῖν ἐν Παππούα τε καὶ Μαυρουσίοις; πάντως δέ σοι καὶ
 τὸ ξυन्दούλω Βελισαρίῳ εἶναι ὑπερβολὴ τις ὑβρεως φαίνεται.
 D ἄπαγε, ὦ βέλτιστε Γελίμερ. ἥ καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐξ εἰπατριδῶν
 γεγονότες βασιλεῖ νῦν ὑπηρετεῖν ἀρχοῦμεν; καὶ μὴν λέγουσιν Ἰου-
 στινιανῶ βασιλεῖ βουλομένῳ εἶναι ἐς τε βουλήν ἀνάγραπτόν σε
 ποιήσασθαι, τιμῆς μεταλαχόντα τῆς ἀνωτάτω, ἣν δὴ πατρι-
 κίων καλοῦσι, καὶ χώρα τε πολλῇ καὶ ἀγαθῇ καὶ χρήμασι μεγά-
 λοις δωρήσασθαι, Βελισάριόν τε ἐθέλειν ἀναδέχεσθαι πάντα
 ταῦτα ἕσσεσθαι σοι, πίστεις διδόντι. σὺ δὲ ὅσα μὲν ἡ τύχη μο-
 χθηρὰ ἤνεγκε, φέρειν γενναίως οἴός τε εἶ πάντα τὰ ἐνθένδε ἀν-
 15 θρώπῳ γε ὄντι ἀναγκαῖα εἶναι οἴομενος. ἦν δέ τινα ἀγαθῶ τὰ
 δυσχερῆ ταῦτα ξυγκεραυνύειν βεβούλευται, τοῦτο δὲ αὐτὸς ἐθε-
 P 250 λούσιος δέξασθαι οὐκ ἂν ἄξιόης; ἢ οὐχ ὁμοίως τοῖς φλαύροις
 ἀναγκαῖά γε ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ λογιστέον; ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν οὐδὲ τοῖς σφόδρα ἀνοήτοις δοκεῖ. σοὶ δὲ, νῦν μὲν 20
 βεβαπτισμένῳ ταῖς συμφοραῖς, ἀξυνέτῳ, ὡς τὸ εἰκόσ, ξυμβαί-
 νει εἶναι. ἀθυμία γὰρ ἐκπλήξασα ἐς ἀβουλίαν τρέπεσθαι πέφυ-

4. ἦν] ἢ Pm.   *ibid.* φέρῃ AL. φέρει P. φέρειν Pm.   8. ἦ]
 ἢ L.   14. διδόντι: Hoeschelius. διδόντα P. διδόναι Hm.   21. ξυμ-
 βαίνει L.   συμβαίνει P.

Hoc enim, nisi fallor, iactas, ac libertatem obtendis, tanquam dignam, cuius causa aerumnae quaelibet subeantur. Nec tamen vides te infelicissimae Maurorum feci servire, dum in ea salutis ac dignitatis tuae spem figis. At nonne praestaret subesse domino apud Romanos vel ad mendicitatem redactum, quam Pappuae ac Maurorum tyrannum esse? Probrosus scilicet supra quam dici possit, ac turpe ducis, subditum esse cum Belisario eidem principi. Apage istiusmodi cogitationem, praeclarissime Gelimer. An non et ipsi claris orti natalibus, Imperatori obsequi gloriamur? Porro ferunt constitutum esse Iustiniano Aug. ascribere te senatui, summo Patriciatus honore ornatum, et optimo latifundio pecuniaeque ingenti donare, ac velle Belisarium, data fide, haec omnia in se recipere, ac praedem fieri. Tu quidem adversos omnes Fortunae casus magno ferre animo potes, hac opinione imbutus, nihil ab ipsa in- vectum esse, quod tibi, quippe homini, patiendum non sit necessario. Verum si Deo placet aerumnas tuas bono aliquo temperare, id tu videlicet ultro respuas? Nonne aequae necessaria censenda sunt munera Fortunae ac damna? Ita profecto sentiant vel maxime stupidi. Iam quidem te malis mersum, credibile est consilio deficere: nam huius inopiam

κεν· ἦν δὲ φέρειν τὴν διάνοιαν τὴν σουτοῦ δύναιο, καὶ μὴ πρὸς
 τὴν μεταβαλλομένην ἀγανακτεῖν, παρέσται σοι αὐτίκα δὴ μάλα H 131
 τὰ τε ξίμφορα ἐλέσθαι ἅπαντα καὶ τῶν ἐπικειμένων ἀπηλλάχθαι
 κακῶν.“

5 Ταῦτα Γελίμερ τὰ γράμματα ἀναλεξάμενος ἀποκλαύσας τε
 δεινῶς ἀντέγραψεν ὧδε „Καὶ τῆς ξυμβουλῆς, ἣν μοι ἐποιήσω, B
 πολλὴν ἔχω σοι χάριν καὶ πολεμῶ ἀδικοῦντι δουλεύειν οὐκ ἀνεκτὸν
 οἶμαι, παρ' οὗ ἂν δίκην εὐξαίμην λαβεῖν, εἴ μοι ὁ θεὸς ἴλεως
 εἴη, ὅς γε οὐδὲν πάποτε ἄχαρι πρὸς ἐμοῦ οὔτε ἔργῳ παθῶν οὔτε
 10 λόγῳ ἀκούσας πολέμῳ μὲν αἰτίαν οὐκ ἔχοντι παρέσχετο σκῆψιν,
 ἐμὲ δὲ ἐς τοῦτο μετήνεγκε τύχης, Βελισάριον οὐκ οἶδα ὅθεν ἐπε-
 νεγκῶν. καίτοι καὶ αὐτῷ ἀνθρώπῳ γε ὄντι καὶ βασιλεῖ οὐδὲν
 ἀπεικὸς ξυμβήσεσθαι τι ὧν οὐκ ἂν ἔλοιτο. ἐγὼ μέντοι περαι-
 15 ροῦσα τύχη. ἀλλὰ χαῖρέ μοι, ὦ φίλε Φάρα, καὶ μοι κισθάραν
 τε καὶ ἄρτον ἓνα καὶ σπόγγον δεομένῳ πέμπε.“ ταῦτα ἐπεὶ ἀπε- C
 νεχθέντα ὁ Φάρας ἔγνω, χρόνον δὴ τινα διηπορεῖτο τῆς ἐπιστο-
 λῆς τὸ ἀκροτελεύτιον ξυμβαλεῖν οὐκ ἔχων, ἕως οἱ ὁ ταύτην κο-
 μίσας ἔγρασεν ὡς ἄρτου μὲν ἑνὸς δέοιτο Γελίμερ, ἐπιθυμῶν ἐς
 20 θείαν τε αὐτοῦ ἀσικέσθαι καὶ βρωῶσιν, ἐπεὶ ἐξ οὗ εἰς Παππούαν
 ἀναβέβηκεν, οὐδένα πω ἄρτον ὠπτημένον εἶδε. σπόγγος δὲ οἱ
 ἀναγκαῖος εἴη· τοῖν γάρ οἱ ὀφθαλμοῖν ἄτερος, τραχυνόμενος τῇ
 ἀλουσίᾳ, ἐς ἄγαν ἐπῆρται. κισθαριστῆ δὲ ἀγαθῷ ὄντι ᾧδὴ τις
 αὐτῷ ἐς ξυμφορὰν τὴν παροῦσαν πεποίηται, ἣν δὴ πρὸς κισθά-

parere tristitia consuevit, cum mentem perculit. Si vero id consequaris, ut sustineas animum, nec fortunae mutationem acerbius feras, promptum erit optima quaeque amplecti, teque urgenti expedire calamitate.

His Gelimero lectis literis, graviter flens, ita rescripsit. Quod mihi consilium dedisti, magnam habeo tibi gratiam: ut autem hosti iniusto serviam, id vero mihi intolerandum videtur. Si Deus faveret, repetere poenas ab eo vellem, qui a me nunquam nec factio violatus nec verbo, bello, cuius nulla est causa legitima, praetextum praebuit, meque in hunc statum redegit, accito, nescio unde, immissoque Belisario. Non improbabile esse sciat, passurum ipsum, tanquam hominem ac principem, eorum aliquid, unde abhorret. Nequit ultra progredi stilus, auferente mentem calamitate, quae me circumvenit. Vale, amice Phara, et mihi, quod te oro, citharam, panem unum ac spongiam mitte. Haec Pharas cum perlegisset, haesit aliquandiu circa postremum epistolae caput, ignarus quo id spectaret, donec exposuit tabellarius; panem unum a Gelimere peti, ipsius tandem videndi gustandique cupido: non enim panem vidisse coctum, ex quo Pappum ascendisset: opus habere spongia, quod oculorum eius alter intumisset, illuvie exasperatus: cum vero fidicen peritus esset, carmen de infelicitate sua a se compositum, flebilibus ly-

ραν θρηνησαί τε καὶ ἀποκλαῦσαι ἐπέγεται. ταῦτα ἀκούσας Φά-
D ρας καὶ περιαληγῆσας τε καὶ τύχην τὴν ἀνθρωπεῖαν ἀπολοφνράμε-
 νος, κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐποίει, καὶ πάντα ἐπεμπευ ὄσων αὐτοῦ
 ἔχορῆζε Γελίμερ. τῆς μέντοι προσεδρείας οὐδὲν μεθιείς ἐφύλασσε
 μᾶλλον ἢ πρότερον. 5

ζ'. Ἦδη δὲ τριῶν μηνῶν χρόνος ἐν ταύτῃ δὴ τῇ προσεδρεία
 ἐτριβη καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ὁ Γελίμερ ἐδεδίει, τοὺς πο-
 λιοροκοῦντας ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐς μακρὰν ἀναβήσασθαι ὑποτοπάζων,
P 251 καὶ τῶν οἱ ξυγγενῶν παιδίων τὰ πλείστα σώματα σκώληκας ἐν
 ταύτῃ δὴ τῇ ταλαιπωρίᾳ ἤφριε. καὶ ἐν ἅπασιν μὲν περιώδυνος 10
 ἦν, ἐς ἅπαντα δὲ, πλήν γε δὴ τοῦ θνήσκειν, δυσάρεστος. τῇ
 μέντοι κακοπαθείᾳ παρὰ δόξαν ἀντεῖχεν, ἕως οἱ θέαμα ἰδεῖν ξυν-
 ηρέχθη τοιόνδε. γυνή τις Μαυρουσία, σίτον ὀλίγον ἀμωσγέ-
V 396 πως συγκοψαμένη, μᾶζαν δὲ ἐνθένδε βραχεῖαν κομιδῇ ποιησα-
 μένη ἐς ζέουσιν τὴν σποδιὰν τὴν ἐν τῇ ἐσχάρᾳ ἐνέβαλλεν. οὕτω 15
 γὰρ νόμος ἐν Μαυρουσίοις τοὺς ἄρτους ὀπτῦσθαι. παρὰ ταύ-
 τῃ δὴ τὴν ἐσχάραν δύο παῖδες καθημένω καὶ τῷ λιμῷ ὑπεράγαν
B βιαζομένω, ἄτερος μὲν αὐτῆς τῆς ἀνθρώπου υἱός, ἢ τὴν μᾶζαν
 ἐμβεβλημένη ἐτύχανεν, ὁ δὲ ἕτερος Γελίμερος ἀδελφιδοῦς ὢν,
 ἐβουλόσθη τὴν ταύτην δὴ τὴν μᾶζαν ἀρπάσασθαι, ἐπειδὴν αὐτοῖς 20
 τάχιστα ὀπτῆσθαι δοκῆ. τούτοιον τοῖν παιδοῖν ὁ μὲν Βανδίλος
 προτερήσας ἔφθασέ τε τὴν μᾶζαν ἀρπάσας καὶ ζέουσιν ἔτι ὡς μᾶ-

2. ἀπολοφνράμενος AL. ἀπολοφνρόμενος P. 3. τὰ om. L.
 6. δὴ addidi ex L. 14. μᾶζαν] Vulgo μάζαν hic et infra. 21. δο-
 κῆ L. δοκεῖ P. *ibid.* Βανδίλος] βανδίλοισ L.

rac numeris aptare velle, et plorando modulari. Quo Pharas audito, condolens, atque humanam sortem deplorans, epistolae satisfacit, ac Gelimeri, quidquid postulaverat, misit. Tum perstans in obsidione, aditus omnes diligentius custodivit.

7. In hac obsidione mensibus elapsis tribus, et hieme iam exeunte, Gelimerem timor inuasit, suspicantem obsessores illum propediem ascensuros. Complures pueri, propinqui eius, putrescentibus paedore corporibus verminabant. Et quanquam omnibus indolebat animo Gelimer, prae se tamen ferebat constantiam, uno mortis periculo flexibilem, in aerumnis praeter opinionem perstans atque obdurans: donec sub ipsius oculis res ista contigit. Femina quaedam Maura confectam e paxillio frumento, utcunq; contuso, placentulam, in favillam foci immiserat: quo pacto panes coquere solent Mauri. Assederant ad focum pueri duo: quorum alter Gelimeris erat ex sorore nepos, alter filius feminae, quae in cinerem placentam iniecerat. Ambo rabida instincti fame, inhlabant placentae, hanc parati rapere, simul cocta videretur. Promptius irruens puer Vandalus, eam praeripit, et ferventissimam adhuc, multoque obductam cinere, fame victus, in os iniicit et absorbet. In comam socius

λιστα σποδιάς τε ἀνάπλεων οὔσαν, ὑπερβιαζομένου αὐτὸν τοῦ
 λιμοῦ, ἐς τὸ στόμα ἐμβαλλόμενος ἦσθιεν, ὁ δὲ ἕτερος λαβό-
 μενος αὐτοῦ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν ἐπάταξέ τε κατὰ κόρρης
 καὶ αὐθις ῥαπίσας ἠνάγκασε τὴν μᾶζαν ξὺν βία πολλῇ ἀποβαλεῖν
 5 ἤδη ἐν τῇ θάρυγγι οὔσαν. τοῦτο τὸ πάθος οὐκ ἐνεγκὼν Γελίμερ
 (παρηκολούθει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄπασιν) ἐθελύνθη τε τὴν διάνοιαν
 καὶ πρὸς Φάραν ὡς τάχιστα ἔγραψε τάδε „Εἴ τι καὶ ἄλλω τε- C
 τύχηκε πώποτε τὰ δεινὰ καρτερήσαντι ἀπ’ ἐναντίας ἵεναι τῶν
 πρόσθεν αὐτῷ βεβουλευμένων, τοιοῦτον δὴ τινα καὶ ἐμὲ νόμιζε
 10 εἶναι, ὃ βέλτιστε Φάρα. εἰσῆλθε γὰρ με ἢ σὴ ξυμβουλή, ἣν
 δὴ ἀλογῆσαι ἤκιστα βούλομαι. οὐ γὰρ ἂν ἀντιτείνοιμι περαιτέρω
 τῇ τύχῃ οὐδὲ πρὸς τὴν πεπωμένην ζυγομαχοίην, ἀλλ’ ἔφομαι
 αὐτίκα δὴ μάλα, ὅπη ἂν αὐτῇ ἐξηγεῖσθαι δοκῆ· ὅπως μέντοι
 τὰ πιστὰ λάβοιμι, ἀναδέχεσθαι Βελισάριον βασιλέα ποιήσειν
 15 ἅπαντα, ὅσα μοι ἐναγχος ὑπέδξω. ἐγὼ γὰρ, ἐπειδὴν τάχιστα
 τὴν πίστιν δοίητε, ἐμαντόν τε ἱμῖν ἐγχειριῶ καὶ ξυγγενεῖς τούσδε
 καὶ Βανδίλους, ὅσοι ξὺν ἡμῖν ἐνταῦθά εἰσι.“

Τοσαῦτα μὲν τῷ Γελίμερι ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆδε ἐγγέγραπτο. D
 Φάρας δὲ ταῦτά τε Βελισαρίῳ καὶ τὰ πρότερον γεγραμμένα σφίσι
 20 πρὸς ἀλλήλους σημήνας εἶδετο ὡς τάχιστά οἱ δηλώσαι ὃ τι ἂν H 132
 αὐτῷ βουλομένῳ εἴη. Βελισάριος δὲ (καὶ γὰρ οἱ ἐν ἐπιθυμίᾳ
 μεγάλη ἦν ζῶντα Γελίμερα βασιλεῖ ἀγαγεῖν) ἐπειδὴ τάχιστα τὰ
 γράμματα ἀνελέξατο, περιχαρῆς τε ἐγεγόνει καὶ Κυπριανὸν φοι-
 δεράτων ἄρχοντα ἐς Παππούαν ἐκέλευεν ἵεναι ξὺν ἄλλοις τισίν,

1. ἀνάπλεων L. ἀνάπλεων P. 3. κόρρης] κόρης ALHm. 13. δο-
 κῆ A. δοκεῖ P.

involat, et semel iterumque impacto maxillae pugno, multa vi placentam
 excutit, iam fauces implentem. Rem totam ab initio contemplatus Ge-
 limer, luctuoso spectaculo victus ac mollitus animo, statim has ad Pha-
 ram literas exarat. Si quis unquam obfirmato pectore adversa passus, de
 sententia decessit, eum me esse puta, praecclare Phara. Animum subitū
 consilium tuum, quod iam sane aspernari nolo. Obluctari Fortunae, et
 cum Fato rixari, desinens, quocumque vocat, sine mora nunc sequar. Da
 solum operam, ut fide interposita recipiat Belisarius, praestitutum Imp-
 ratorem, quaecumque pollicitus es mihi nuper. Statim ut fidem accipero,
 cum propinquis ac Vandalis, quotquot hic adsunt, me vobis dedam.

Haec per literas Gelimer: quibus Pharas, cum prioribus illis, quae
 scriptae ultro citroque fuerant, Belisario impertitis, eum rogat, ut quid
 fieri velit quamprimum significet. Belisarius, cum Gelimerem vivum ad
 Imperatorem ducere maximopere cuperet, perlectis literis, mirum in mo-
 dum gavisus est, ac Cyprianum, foederatorum ducem, cum aliis nonnul-
 lis ad montem Pappuam misit, iussum fidem astringere iureiurando, inco-

ὄρκους τε αὐτοῖς ἐπέστελλε περὶ σωτηρίας Γελλιμερός τε καὶ τῶν
 ξὺν αὐτῷ διδόναι, καὶ ὡς ἐπίτιμός τε παρὰ βασιλεῖ καὶ οὐδενὸς
 ἐνδεῆς εἶη. οἷπερ ἐπεὶ παρὰ τὸν Φάραν ἀφίκοντο, ἦλθον ξὺν
 αὐτῷ ἕς τι χωρίον παρὰ τὸν τοῦ ὄρους πρόποδα, ἐνθα σφίσι
 Γελλίμερ μετάπεμptos ἦλθε καὶ τὰ πιστὰ λαβὼν ἤπερ ἐβούλετο 5
 ἐς Καρχηδόνα ξὺν αὐτοῖς ἦκεν. ἐτύγγανε δὲ Βελισάριος δια-
 τριβὴν τινα ἐν τῷ τῆς πόλεως προαστείῳ ποιούμενος, ὅπερ Ἄκλας
 P 252 καλοῦσιν. ἐνθα δὴ ὁ Γελλίμερ παρ' αὐτὸν εἰσῆλθε, γελῶν γέ-
 λωτα οὔτε φαῦλον οὔτε κρύπτεσθαι ἱκανὸν ὄντα, τῶν τε αὐτὸν
 θεωμένων ἔνιοι μὲν τῇ τοῦ πάθους ὑπερβολῇ ἀπάντων τε αὐτῶν 10
 ἐκστῆναι τῶν κατὰ φύσιν ὑπώπτενον καὶ παραπαίοντα ἤδη λόγῳ
 οἶδενι τὸν γέλωτα ἔχειν. οἱ μέντοι φίλοι ἀγχίνουν τε τὸν ἄν-
 θρωπον ἐβούλοντο εἶναι καὶ (ἅτε οἰκίας μὲν βασιλικῆς γεγονότα,
 ἐς βασιλείαν δὲ ἀναβεβηκότα, καὶ δύναμιν τε ἰσχυρὰν χρήματά
 τε μεγάλα ἐκ παιδὸς ἄχρι καὶ ἐς γῆρας περιβαλόμενον, εἶτα ἐς 15
 φυγὴν τε καὶ δέος πολὺ ἐμπεσόντα καὶ κακοπάθειαν τὴν ἐν Παπ-
 B πούμῃ ὑποστάντα, καὶ νῦν ἐν αἰχμαλώτων λόγῳ ἦκοντα, πάντων
 τε ταύτῃ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης ἀγαθῶν τε καὶ φλαύρων ἐν πείρᾳ
 γεγονότα) ἄλλου οὐδενὸς ἄξια τὰ ἀνθρώπεια ἢ γέλωτος πολλοῦ
 οἶεσθαι εἶναι. περὶ μὲν οὖν τοῦ γέλωτος, ὃν Γελλίμερ ἐγέλα, λε- 20
 γέτω ἕκαστος ὡς πη γινώσκει, καὶ ἐχθρὸς καὶ φίλος. Βελισά-
 ριος δὲ ἐς βασιλεία ὡς Γελλίμερ δοριάλωτος εἶη ἐν Καρχηδόνη
 ἀνενεγκὼν ἦται ξὺν αὐτῷ ἐς Βυζάντιον ἀφικέσθαι. ὅμα δὲ αὐ-
 τόν τε καὶ Βανδύλους ἅπαντας οὐκ ἐν ἀτιμίᾳ ἐφύλασσε καὶ τὸν
 στόλον ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο. 25

22. δοριάλωτος] δορυάλωτος P.

lumem fore cum suis Gelimerem, ab Augusto honorifice habitum iri, nec
 ipsi quidquam defuturum. Ad Pharam illi cum pervenissent, una cum
 eo se contulerunt ad montis radices: quo et ipse venit accitus Gelimer,
 et accepta fide ex animi sententia, Carthaginem cum ipsis profectus est.
 In suburbano, cui nomen Aclas, commorans tunc Belisarius, ibi illum
 accepit, effuse palam ridentem. Quo viso, quidam e statu mentis de-
 iectum esse calamitatis ingentis vi, ac iam delirum, ridere sine re iudi-
 cabant. Amici vero pugnant, acri ipsum iudicio pollere, et humana
 omnia risu tantum digna maximo ducere: postquam ipse regio sanguine
 cretus, regnum adeptus, summis opibus divitiisque amplissimis a puero
 ad senectutem fructus, fugisset, trepidasset, durissima pertulisset in
 monte Pappua, iam denique captivus teneretur, utramque fortunam plene
 expertus. At illum Gelimeris risum pro suo quisque sensu, tum amicus,
 tum inimicus, interpretetur. Mox Belisarius captum Gelimerem servari
 Carthagine Imperatori significat, instatque ut cum eo Byzantium sibi
 liceat navigare. Interea ipsum omnesque Vandalos in liberali habens
 custodia, classem ornavit.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἐν τῷ παντὶ αἰῶνι ἤδη τε χρειώσω
 ἐλπίδος ἐς πείραν ἤλθε καὶ αἰεὶ ἤξει, ἕως ἄν αἱ αὐταὶ τύχαι ἀν-
 θρώπων ᾴσι. τὰ τε γὰρ λόγῳ ἀδύνατα δοκοῦντα εἶναι ἔργῳ ἐπι- C
 τελεῆ γίνεται καὶ τὰ τέως ἀδύνατα φανέντα πολλάκις, εἴτα ἀπο-
 βύβντα θαύματος ἄξια ἔδοξεν εἶναι. εἰ μὲντοι τοιαῦτα ἔργα πώ-
 ποτε γεγενῆσθαι τετύχηκεν οὐκ ἔχω εἰπεῖν, τὸν Γιζερίχου τέταρ- V 397
 τον ἀπόγονον καὶ τὴν βασιλείαν τὴν αὐτοῦ πλούτῳ τε καὶ στρα-
 τιωτῶν δυνάμει ἀκμάζουσαν πρὸς πεντακισχιλίων ἀνδρῶν ἐπηλύ-
 των τε καὶ οὐκ ἐχόντων ὅπη ὀρμίζονται ἐν χρόνῳ οὕτω βραχεῖ
 10 καταλειύσθαι. τοσοῦτον γὰρ ἦν τὸ τῶν ἱππέων πλῆθος τῶν Βελι-
 σαρίῳ ἐπισπομένων, οἱ καὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα πρὸς Βανδύλους
 διήνεγκαν. τοῦτο γὰρ εἴτε τύχῃ εἴτε τινὶ ἀρετῇ γέγονε, δικαίως
 ἄν τις αὐτὸ ἀγασθεῖη. ἐγὼ δὲ ὀθενπερ ἐξέβην ἐπάνειμι. D

ἦ. Ὁ μὲν οὖν Βανδυλικὸς πόλεμος ἐτελεύτα ᾧδε. ὁ δὲ
 5 φθόνος, οἷα ἐν μεγάλῃ εὐδαιμονίᾳ φιλεῖ γίνεσθαι, ᾧδινεν ἤδη
 ἐς Βελισάριον, καίπερ αὐτὸν οὐδεμίαν παρέχοντα σκῆψιν. τῶν
 γὰρ ἀρχόντων τινὲς διέβαλλον αὐτὸν ἐς βασιλεία, τυραννίδα αὐ- P 253
 τῷ οὐδαμῶθεν προσήκουσαν ἐπικαλοῦντες. βασιλεὺς δὲ ταῦτα
 μὲν ἐς τὸ πᾶν οὐκ ἐξήνεγκεν, ἢ τὴν διαβολὴν ἐν ὀλιγορῖα ποιη-
 0 σάμενος, ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ ἐνομίσθη. Σολόμωννα δὲ πέμψας

3. δοκοῦντα] φανέντα addit L et uncis inclusum H. 8. ἐπηλύ-
 των] ἐπηλύδων L a m. sec. ἐπηλύδων est p. 308 b. ἐπηλύτην 257 d.
 322 c. ἐπηλύται 424 c. ἐπηλύτας 425 a. 10. τῶν β. L. τῷ B. P.
 11. τὸν om. L. 14. Βανδυλικὸς] βανδυλικὸς L. 16. αὐτὸν]
 αὐτῷ AL. αὐτῶν H. αὐτὸν Hm. 20. ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ ἐνο-
 μίσθη] Vide ad p. 338, 10.

Multa quidem alia, supra spem omnem posita, aetates omnes praeteritae viderunt accidere, et consequentes videbunt: quandiu eadem erit humanae vitae conditio. Fiunt enim, quae non posse fieri videbantur; et quae habita saepe sunt impossibilia, postea cum extiterunt, admirabilitatis plurimum habuere. Num autem iis, quae hic narrantur, similia aliquando contigerint, mihi non est promptum dicere. Quantum est, quod quina advenarum millia (tot enim equites, qui soli bellum gessere cum Vandalis, secum advexerat Belisarius) cum portum, in quem appellerent, non haberent, Gizerici abnepotem, eiusque regnum, divitiis, ac militibus pollens, everterint tam brevi tempore. Mirandum profecto seu fortunae, seu virtutis opus. Ego vero unde diverti, illuc redeo.

8. Hic fuit exitus belli Vandalici. Iam vero individua magnae felicitatis comes invidia in Belisarium ringebatur, quamvis ab eo nulla daretur ansa obtreptionis. Ad Imperatorem duces quidam illius nomen de tyrannidis ambitu, unde erat alienissimus, detulerunt. Quam calumniam Augustus in vulgus non extulit, sive illam negligeret, sive expedire silentium iudicaret: sed Salomonem misit, atque optionem fecit Be-

αἰρήσιν Βελισαρίῳ παρέσχετο ἐλεῖσθαι ὁπότῃρα ἂν αὐτῷ βούλομένη εἴη, πότῃρα ξὺν Γελίμερῳ τε καὶ Βανδίλοις ἐς Βυζάντιον ἵκειν, ἢ αὐτοῦ μένοντι ἐκείνους στεῖλαι. ὁ δὲ (οὐδὲ γὰρ ἔλαθον αὐτὸν οἱ ἄρχοντες τὴν τυραννίδα ἐπενεγκόντες) ἐς Βυζάντιον ἀφικέσθαι ἠπέιγετο, ὅπως δὴ τὴν τε αἰτίαν ἐκλύσῃται καὶ τοὺς δια-

B πείραν ἔμαθον, ἐρῶν ἔρχομαι. ὅτε δὴ τὴν διαβολὴν τήνδε ποιῆσθαι οἱ διαβάλλοντες ἠθέλον, δεισάντες μὴ σφίσιν ὁ τὴν ἐπιστολὴν μέλλων βασιλεῖ κομιεῖν ἐν θαλάσῃ ἀφανισθεῖς τὰ πρᾶσσόμενα διακωλύσῃ, ἐν δύο γραμματείοις τὴν τυραννίδα γράψαντες, ἀγγέλους δύο ὡς βασιλέα ἐν ναυσὶ δύο στέλλειν διενοοῦντο. τούτοις ἄτερος μὲν λαθὼν ἔπλευσεν, ὁ δὲ ἕτερος ἐξ ὑποψίας δήτινος ἐν Μανδρακίῳ ἦλθε, καὶ τὰ γράμματα τοῖς λαβοῦσιν αὐτὸν ἐγχειρίσας ἐκπυστα ἐποίησε τὰ πρᾶσσόμενα. ταύτῃ τε μαθὼν

H 133 Βελισάριος, ἐς ὕψιν ἐλθεῖν τὴν βασιλέως, ὥσπερ ἐρρήθη, ἠπέιγετο. ταῦτα μὲν δὴ ἐν Καρχηδόνι ἐφέρετο ὧδε.

C Μαυρούσιοι δὲ, ὅσοι ἐν τε Βυζακίῳ καὶ Νομιδίῳ ὤκνητο, ἐς ἀπόστασιν τε ἐξ αἰτίας οὐδεμιᾶς εἶδον καὶ τὰς σπονδὰς διαλύσαντες χεῖρας ἀνταίρειν ἐξαπιναιῶς Ῥωμαίοις ἔγνωσαν. καὶ τοῦτο οὐκ ἄπο τοῦ οἰκείου τρόπου σφίσιν ἐπράσσειτο. ἔστι γὰρ ἐν Μαυρούσιοις οὔτε θεοῦ φόβος οὔτε ἀνθρώπων αἰδώς. μέλει γὰρ αὐτοῖς οὔτε ὄρκων οὔτε ὀμῆρων, ἦν καὶ παῖδες ἢ ἀδελφοὶ τῶν ἐν

1. ὁπότῃρα ἂν] ὁποτέραν H: illud Hm. 15. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.
22. οὔτε ὄρκων οὔτε] οὐδὲ ὄρκων οὐδὲ P.

lisario, malletne cum Gelimere ac Vandalis venire Byzantium, an manens in Africa, ipsos mittere. Ille haud ignarus sibi a ducibus inferri crimen affectatae tyrannidis, proficisci Byzantium maturabat, ut calmniam obtineret, eiusque artifices coërceret. Quo autem pacto delatorum molitionem cognoverit, iam planum faciam. Cum hanc illi criminationem instruerent, ac vererentur ne optato careret exitu, si quid in mari humanitus ei accideret, qui ad Augustum allaturus erat epistolam, binas literas, tyrannidis indices, scribere, totidemque ad ipsum tabellarios in duas naves impositos, mittere constituerunt. Eorum alter, a nemine deprehensus, mare transmisit: alter in portu Mandracio, data aliqua suspicione, interceptus, tenentibus se, literas tradidit, technamque enuntiavit. Qua cognita Belisarius Imperatorem adire, ut dictum est, festinabat. Haec in urbe Carthagine.

Mauros vero, tum Byzacii, tum Numidiae incolas, ad defectionem mera animi libido induxit perpulitque, ut, rupto foedere, in Romanos de repente insurgerent. Neque id ab eorum ingenio alienum. Nam apud Mauros nec Dei timor, nec hominum reverentia locum habent. Nulla est iurisiurandi religio, nulla obsidum cura, quamvis illi vel filii fuerint vel

σφίσιν ἡγουμένων τήχωσιν ὄντες. οὐδὲ ἄλλω οὐδενὶ εἰρήνη ἐν Μαυρουσίοις, ὅτι μὴ τῶν πολεμίων τῷ κατ' αὐτῶν δέει κρατύνηται. ὅπως δὲ αὐτοῖς αἶ τε πρὸς Βελισάριον σπονδαὶ ἐγένοντο D καὶ ὅτω διελεύθησαν τρόπῳ, ἐγὼ δηλώσω. ἡνίκα ὁ βασιλέως στό- 5 λος ἐπίδοξος ἐγεγόνει ὡς ἐς Λιβύην ἀρξίξεται, δείσαντες οἱ Μαυρουσίοι μὴ τι ἐνθάδε κακὸν λόβωσι ταῖς ἐκ τῶν γυναικῶν μαρταίαις ἐχρῶντο. ἄνδρα γὰρ μαρτεύεσθαι ἐν τῷ ἔθνει τούτῳ οὐ θέμις, ἀλλὰ γυναῖκες σφίσι κάτοχοι ἐκ δῆ τινος ἱερουργίας γινάμεναι προλέγουσι τὰ ἐσόμενα, τῶν πάλαι χρηστηρίων οὐδενὸς 10 ἦσσαν. τότε οὖν πνυθανομένοις αὐτοῖς, ὥσπερ ἐρρήθη, αἱ γυναῖκες ἀνείλον, στρατὸν ἐξ ὑδάτων, Βανδύλων κατάλυσιν, Μαυρουσίων φθοράν τε καὶ ἦσαν, ὅτε Ῥωμαίοις ὁ στρατηγὸς ἀγέ- νειος ἔλθοι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Μαυρούσιοι, ἐπειδὴ τὸ βασιλέως στρατεύμα εἶδον ἐκ θαλάσσης ἔκον, ἐν δέει τε μεγάλῳ 15 ἐγένοντο καὶ ξυμμαχεῖν Βανδύλοις ἤκιστα ἤθελον, ἀλλ' ἐς Βε- P 254 λισάριον πέμπαντες καὶ τὴν εἰρήνην, ὡς πρόσθεν δεδήλωται, V 398 κρατυνάμενοι ἡσυχάζειν τε καὶ τὸ μέλλον ὅπη ἐκβήσεται ἐκαραδόκουν. ἐπεὶ δὲ Βανδύλων τὰ πράγματα ἤδη ἐς πέρας ἀρξίκο, πέμπουσιν ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα, διερευνώμενοι εἴ τις αὐ- 0 τοῖς ἐν ἀρχῇ ἀγένης ἔστιν. ἐπεὶ δὲ ἄπαντας πώγωνος ἐώρων ἐμπιπλαμένους, οὐ χρόνον τὸν παρόντα σφίσι τὸ μαρτεῖον ση- μαίνεσθαι ᾗοντο, ἀλλὰ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, ταύτῃ τὸ λό- γιον ἐρητηγέοντες, ἢ αὐτοὶ ἤθελον. αὐτίκα μὲν οὖν ἐς τὴν διά- λυσιν τῶν σπονδῶν ὤρμηγτο, ἀλλὰ τὸ ἐκ Βελισαρίου δέος αὐτοῦς B

19. ἐς τὸ L. Aberat τὸ.

fratres principum, quibus ipsi obtemperant. Neque ulla re, nisi hostis vicini metu, in pace continentur. Iam qua ratione foedus icerint cum Belisario, idemque violarint, expediam. Cum esset opinio venturam in Africam Augusti classem, sibi inde timentes Mauri, fatidicas mulieres consuluerunt. Quippe viris nefas est apud illos vaticinari, sed feminae, peractis quibusdam sacris, afflatae spiritu, futura pandunt, nihilo secius quam antiqua oracula. Tum demum scitantibus responderunt, *Ex aquis exercitum, Vandalorum excidium, Maurorum cladem ac perniciem affore, quando cum Romanis dux imberbis venisset.* Quo Mauri audito, ubi Imperatoris exercitum mari erumpentem videre, perterriti, societatem Vandalis renuntiarunt, ac pace per oratores, quemadmodum supra dixi, sancta cum Belisario, nihil movere, exitus expectatione suspensi. Accisis Vandalorum rebus, destinant ad Rom. exercitum, qui explorent, sitne dux aliquis inter eos imberbis. Postquam omnes bene barbatos animadverterunt, non instans, sed aliud post aetates multas secuturum tempus vaticinio designari putarunt, ex sua illud sententia interpretantes. Statim inito foederis scindendi consilio, nihil eos aliud tenuit, nisi terror nominis

διεκώλυνεν. οὐ γάρ ποτε τῷ πολέμῳ Ῥωμαίων περιέσεσθαι, παρόντος γε αὐτοῦ, ἐν ἐλπίδι εἶχον. ὡς δὲ τὴν ἄφοδον αὐτοῦ ζῆν τοῖς ὑπασπισταῖς αὐτοῦ καὶ δορυφόροις ποιείσθαι ἤκουσαν, ἤδη τε τὰς ναῦς ὑπ' αὐτῶν τε καὶ Βανδύλων πληροῦσθαι ἐπύθοντο, τὰ ὄπλα ἔξαπιναίως ἀράμενοι ἅπασιν κακοῦ ἰδέαν ἐς τοὺς Λίβυας ἐπεδείξαντο. οἱ γὰρ στρατιῶται ὀλίγοι τε ἐν ἐκάστη ἐσχατιᾷ χώρα καὶ ἔτι ἀπαράσκευοι ὄντες, καταθέουσιν οὐκ ἂν εἶχον πανταχόσε τοῖς βαρβάρους ἀνθίστασθαι, οὐδὲ τὰς ἐπεκδρομὰς συγχνάς τε καὶ οὐκ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς γινομένης διακωλύσειν. ἀλλ' C ἄνδρες μὲν οὐδεὶν κόσμῳ ἐκτείνοντο, γυναῖκες δὲ ζῆν παισὶν ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο, τὰ τε χρήματα ἐκ πάσης ἐσχατιᾷ ἤγετο καὶ φυγῆς ἢ χώρα ζύμπασα ὑπεπίμπλατο. ταῦτα Βελισαρίῳ ἤδη που ἀναγομένῳ ἠγγέλλετο. καὶ αὐτὸς μὲν ἀναστρέφειν οὐκέτι εἶχε, Σολόμωνι δὲ διέπειν τὸ Λιβύης κράτος παρείχετο, ἀπολέξας τῶν ὑπασπιστῶν καὶ δορυφόρων τῶν αὐτοῦ μέρος πλεῖστον· ὥστε Σολόμωνι ἐπομένους Μαυρουσίων ὅτι τάχιστα τοὺς ἐπαναστάνας τῆς ἐς Ῥωμαίους ἀδικίας ζῆν προθυμίᾳ πολλῇ τίσασθαι. καὶ βασιλεὺς δὲ στρατιᾶν ἄλλην Σολόμωνι ἐπεμψε, D ζῆν Θεοδώρῳ τε τῷ ἐκ Καππυδοκίας καὶ Ἰλδίγερι· ὅς δὴ Ἀντωνίνης γαμβρὸς τῆς Βελισαρίου γυναικὸς ἦν. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐπὶ Λιβύης χωρίων τοὺς φόρους οὐκέτι ἦν ἐν γραμματείοις τεταγμένους εὐρεῖν, ἤπερ αὐτοὺς ἀπεγράψαντο ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥω-

7. ἂν εἶχον PHm. ἀντεῖχον HL. 12. ὑπεπίμπλατο] ὑπεπίπλατο L. 15. ἀπολέξας τῶν] ἀπολέξας καὶ τῶν HL. *ibid.* καὶ δορ.] τε δορ. HL: illud Hoeschelius in annot. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

Belisarii: quo praesente, non sperabant fore unquam ut Romanis bello superiores evaderent. At ubi ipsum cum scutariis atque hastatis protectoribus suis discedere, iisque iam ac Vandalis impleri naves audierunt, sumptis improvise armis, omnes nocendi artes in Afros exercuere. Milites enim, cum ad limites singulos et pauci essent, et imparati, impares quoque erant inhibendis frequentibus ac furtivis excursionibus, quibus omnia Barbari infesta habebant. Viri foedissime mactabantur, feminae cum parvulis abstrahantur in servitutem; limitanea quaeque regio praedae erat: ubique fuga ac trepidatio. De his factus certior Belisarius, cum iam oram solveret, neque esset integrum regredi, Salomoni regendam Africam tradidit, delectuque habito, partem maximam Praetorianorum suorum reliquit; ut, eo duce, quamprimum magno animo ultum irent nefaria in Romanos ausa Maurorum rebellium. Salomoni Imperator alias misit copias cum Theodoro Cappadoce, et Ildigere, genero Antoninae uxoris Belisarii. Et quoniam vectigalia iam in literis et codicibus rationariis reperiri non poterant, prout olim perscripta fuerant a Romanis;

μαῖοι, ἄτε Γιζεριχου ἀναχαιτίσαντός τε καὶ διαφθειραντος κατ' ἀρχὰς ἄπαντας, Τρύφων τε καὶ Εὐστράτιος πρὸς βασιλέως ἐστάλησαν, ἐφ' ᾧ τοὺς φόρους αὐτοῖς τάξουσι κατὰ λόγον ἐκάστῳ. οἳ δὴ οὐ μέτριοι Λίβυσιν οὐδὲ φορητοὶ ἔδοξαν εἶναι.

5 9. Βελισάριος δὲ ἅμα Γελίμερί τε καὶ Βανδίλοις ἐς Βυ- P 255
ζάντιον ἀφικόμενος γερωῶν ἤξιώθη, ἃ δὴ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥω-
μαίων στρατηγῶς τοῖς νίκαις τὰς μεγίστας καὶ λόγου πολλοῦ ἀξίας
ἀναδησαμένοις διετετάχατο. χρόνος δὲ ἄμφι ἑναντοὺς ἑξακοσίους
παρήγγηκεν ἤδη ἐξ ὅτου ἐς ταῦτα τὰ γέρα οὐδεὶς ἐληλύθει, ὅτι
0 μὴ Τίτος τε καὶ Τραιανός, καὶ ὅσοι ἄλλοι αὐτοκράτορες στρα-
τηγήσαντες ἐπὶ τι βαρβαρικὸν ἔθνος ἐνίκησαν. τὰ τε γὰρ λά- H 134
γυρα ἐνδεικνύμενος καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἀνδράποδα ἐν μέσῃ πόλει
ἐπόμπευσεν, ὃν δὴ Θρίαμβον ἐκάλουν Ῥωμαῖοι, οὐ τῷ παλαιῷ B
μέντοι τρόπῳ, ἀλλὰ πεζῇ βαδίζων ἐκ τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ ἄχρι
5 ἐς τὸν ἰππόδρομον· κἀνταῦθα [ἐκ Βανδίων] αὐθις ἕως ἐς τὸν
χωρὸν ἀφίκετο, οὗ δὴ ὁ θρόνος ὁ βασιλείος ἐστίν. ἦν δὲ λά-
γυρα μὲν ὅσα δὴ ὑπουργία τῇ βασιλείῳ ἀνεῖσθαι εἰώθει, θρό-
νοι τε χρυσοὶ καὶ ὀχήματα, οἷς δὴ τὴν βασιλείῳ γυναῖκα ὀχεῖσθαι
νόμος, καὶ κόσμος πολὺς ἐκ λίθων ἐντίμων συγκεῖμενος, ἐκπώ-
ματά τε χρυσαῖα, καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα ὅσα ἐς τὴν βασιλείῳ θεί-
νην χρήσιμα. ἦν δὲ καὶ ἄργυρος ἕλκων μυριάδας ταλάντων πολ-
λὰς καὶ πάντων τῶν βασιλικῶν κειμηλίων πάμπολύ τι χρῆμα V 399
(ἄτε Γιζεριχου τὸ ἐν Ῥώμῃ σεσυληκότος παλάτιον, ὥσπερ ἐν τοῖς C

14. ἐκ τῆς — Βανδίων om. L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
15. κἀνταῦθα] κἀντεῦθεν Grotius. *ibid.* ἐκ Βανδίων delet
Grotius et om. RV. ἐκ βαλβίδων Maltretus.

quippe illa suppresserat ipso regni sui initio Gizericus, et omnino sustulerat; Tryphonem atque Eustratium Augustus misit, cuique tributum descripturos proportionem; quod Afris immodicum et intolerabile visum est.

9. Postquam Byzantium Belisarius cum Gelimere Vandalisq. advenit, honoribus affectus est, qui quondam Romanis ducibus, maximas clarissimasque victorias consecutus, decernebantur: cum nemo iam ab annis circiter DC. adeptus eos fuisset, praeter Titum, Traianum, ac caeteros Imperatores, qui ducto in Barbaram aliquam nationem exercitu, victores redierant. Etenim spolia et captivos spectandos exhibens, pompam, sive, ut Romani appellabant, triumphum, per urbem mediam duxit, non veteri tamen more. Siquidem a suis aedibus in Circum usque pedibus processit, ibique a carceribus ad solium Imperatoris. In spoliis videre erat quaecumque regis usibus addici solent: sellas aureas, vehicula uxoris principis, mundi gemmae ingentem vim, pocula ex auro, epularem omnem suppellectilem regis, talentorum argenti multas myriadas, et magnam re-
giorum vasorum copiam: quae Gizericus, uti supra memoravimus, in Rom.

ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη), ἐν τοῖς καὶ τὰ Ἰουδαίων κειμήλια
 ἦν, ἅπερ Οὐεσπασιανοῦ Τίτος μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἄλω-
 σιν ἐς Ῥώμην ζὺν ἐτέροις τισὶν ἤνεγκε. καὶ αὐτὰ τῶν τις Ἰου-
 δαίων ἰδὼν καὶ παραστὰς τῶν βασιλέως γνωρίμων τινὶ „ταῦτα“
 ἔφη „τὰ χρήματα ἐς τὸ ἐν Βυζαντίῳ παλάτιον ἐσκομιζέσθαι 5
 ἀξύνφορον οἴομαι εἶναι. οὐ γὰρ οἶόν τε αὐτὰ ἐτέρωθι εἶναι ἢ ἐν
 τῷ χώρῳ, οὗ δὴ Σολομῶν αὐτὰ πρότερον ὁ τῶν Ἰουδαίων βασι-
 λεὺς ἔθετο. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ Γιζέριχος τὰ Ῥωμαίων βασιλεια
 D εἶλε καὶ νῦν τὰ Βανδύλων ὁ Ῥωμαίων στρατός.“ ταῦτα λέπει
 ἀνενεχθέντα βασιλεὺς ἤκουσεν, ἔδισέ τε καὶ ζύμπαντα κατὰ τά- 1
 χος ἐς τῶν Χριστιανῶν τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὰ ἐπεμψεν. ἀν-
 δρόποδα δὲ ἦν τοῦ Θριάμβου Γελίμερ τε αὐτὸς, ἐσθῆτά ποῦ τινα
 ἐπὶ τῶν ὤμων ἀμπεχόμενος πορφυρᾶν, καὶ τὸ ζυγγενὲς ἅπαν,
 Βανδύλων τε ὅσοι εὐμήκεις τε ἄγαν καὶ καλοὶ τὰ σώματα ἦσαν.
 ἃς δὲ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ Γελίμερ ἐγεγόνει, καὶ τὸν τε βασιλέα ἐπὶ 1
 βήματος ὑψηλοῦ καθήμενον τὸν τε δῆμον ἐφ' ἐκάτερα ἐστῶτα
 P 256 εἶδε, καὶ αὐτὸν οὗ ἦν κακοῦ περισκοπῶν ἔγνω, οὔτε ἀπέκλαυσεν
 οὔτε ἀνώμωξεν, ἐπιλέγων δὲ οὐκ ἐπαύσατο κατὰ τὴν Ἑβραίων
 γραφὴν, ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης. ἀφι-
 κόμενον δὲ αὐτὸν κατὰ τὸ βασιλέως βῆμα τὴν πορφυρίδα περιε- 2
 λόντες, πρηγῆ πεσόντα προσκυνῆσαι Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἠνάγ-
 κασαν. τοῦτο δὲ καὶ Βελισάριος ἐποίει, ἄτε ἰκέτης βασιλέως

1. ἔμπροσθεν] ἔμπροσθε L.   *ibid.* ἐρρήθη] ἐρρέθη P.   6. οἴο-
 μαι] ὤετο Lm.   18. Ἑβραίων] Eccles. I, 2.

palatio compilaverat. In his vasa Iudaeorum erant, quae Titus Vespasiani filius, post Hierosolymorum excidium Romam cum aliis asportarat. Ea conspicatus Iudaeus quidam, unum ex Augusti familiaribus adiit, itaque monuit: *Non expedit, mea quidem sententia, aurum hoc in palatium Byzantium inferri. Nusquam enim servari potest, nisi ubi principio repositum fuit a Salomone Iudaeorum rege. Quae causa extitit, cur et Romanam olim regiam Gizericus, et Vandalicam Rom. exercitus modo cepit.* Haec Imperatori renuntiata metum incussere, ita ut totum id, quidquid erat, in Hierosolymitana Christianorum templa deferri iusserit. Porro hos triumphus captivos habuit: Gelimerem ipsum, cum veste purpurea, circumdata humeris; propinquos ipsius omnes; e Vandalis procerissimos quosque, et oris dignitate praestantes. Circum ingressus Gelimer, ubi Augustum sublimi in solio sedentem, stantemque hinc inde populum vidit, et animum ad se referens, quo infortunii devenisset, attendit; nec lacrimas, nec gemitus edidit, at semper in ore habuit vocem illam, ex Hebraeorum monumentis petitam: *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas.* Ut ventum est ad Caesareum solium, exuta purpura, prono vultu procumbere, et Iustiniannum Aug. adorare compulsus est: quem honorem Be-

ξὶν αὐτῷ γεγονώς. βασιλεύς τε Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ βασιλὶς Θεο-
δώρα τὰς Ἰλδερίχου παῖδάς τε καὶ ἐκγόνους πάντας τοὺς ἐκ Οὐα- B
λεντινιανοῦ βασιλείως ξυγγενείας χρήμασιν ἰκανοῖς ἐδωρήσαντο,
καὶ Γελίμερι χωρία οὐκ ἐνκαταφρόνητα ἐν Γαλατίᾳ δόντες ὁμοῦ
5 τοῖς ξυγγενέσιν ἐνταῦθα οἰκεῖν ξυνεχώρησαν. ἐς πατρικίους μέν-
τοι ἀνάγραπτος Γελίμερ ἡμῖστα ἐγεγόνει, ἐπεὶ οὐ μετατίθεσθαι
τῆς Ἀρείου δόξης ἤθελεν.

Ὀλίγω δὲ ἕστερον Βελισαρίῳ καὶ ὁ Θριάμβος κατὰ δὴ τὸν
παλαιὸν νόμον ξυνετελέσθη. ἐς ὑπάτους γὰρ προελθόντι οἱ ξυν-
0 ἐπέσει φέρεσθαι τε πρὸς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἐν τῷ δίφρῳ ὄχου-
μένῳ, τῷ δήμῳ ῥίπτειν αὐτὰ δὴ ἐκεῖνα τοῦ Βανδύλων πολέμου
τὰ λάφυρα. τὰ τε γὰρ ἀργυρώματα καὶ ζώνας χρυσοῦς καὶ ἄλλου C
πλοῦτου Βανδυλικοῦ πολὺ τι χρῆμα ἐκ τῆς Βελισαρίου ὑπατείας ὁ
δῆμος ἤρπασε, καὶ τι τῶν οὐκ εἰωθότων ἀνανεοῦσθαι τῷ χρόνῳ
5 ἔδοξε. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐν Βυζαντίῳ ἔσχε.

ἰ. Σολόμων δὲ τὸ ἐν Αἰβύῃ παραλαβὼν στράτευμα,
ἐπληρομένων μὲν, ὡς προδεδήλωται, τῶν Μαυρουσιῶν, ἠωρημέ-
νων δὲ τῶν ὄλων πραγμάτων, ἐν ἀπόρῳ εἶχεν ἢ τὸ πῦρὸν θέ-
σθαι. τοὺς τε γὰρ στρατιώτας ἐν Βυζακίῳ καὶ Νουμιδίᾳ οἱ βάρ- D
0 βαροὶ ἀνηρηκέναι καὶ ἅπαντα ἄγειν τε καὶ φέρειν τὰ ἐκεῖνη ἠγγέλ-
λοντο. μάλιστα δὲ αὐτὸν τε καὶ Καρχηδόνα πᾶσαν συνετάραξε
τὰ ἐς Αἰγῶν τε τὸν Μασσαγέτην καὶ Ῥουφῖνον τὸν Θορῆκα ἐν Βυ-

2. Οὐαλεντινιανοῦ] Βαλεντινιανοῦ P. 13. ὑπατείας] ὑπατίας
AL. 22. Αἰγῶν HP hic et infra cum diaeresi.

lisarius quoque persolvit, cum Gelimere supplex. Imperator autem Iusti-
nianus ac Theodora Augusta Ilderici filias, et omnem Valentiniani Aug.
prosapiam multa pecunia donarunt: Gelimeri fundos in Galatia assigna-
runt non contemnendos, ubi ipsi cum propinquitate habitare licuit. At
Patriciorum ordini ideo non fuit ascriptus, quia ab Arianismo discedere
noluit.

Haud multo post Belisarius alterum, et veteri quidem more, trium-
phum egit. Nam illum consulem captivi portarunt: idemque e curuli il-
las ipsas belli Vandalici manubias populo sparsit. Siquidem Belisario
consule vasa argentea, zonas aureas, aliarumque rerum pretiosarum, quas
habuerant Vandali, magnam copiam populus rapuit, ac dies partem eo-
rum, quae desuetudine iam pridem abierant, revocare visa est. Byzantii
quidem haec ita se habuerunt.

10. In Africa vero Salemon, accepto armorum imperio, cum Mauri,
ut supra narravimus, rebellassent, ac suspensa rerum summa in ancipiti
nutaret, pendens et ipse animi, quid in praesenti statueret, nesciebat. Ex
nuatiis enim cognoverat, Barbaros, deletis Byzacii Numidiaeque praesi-
diis, illic agere et ferre omnia: in primis quae Aigani Massagetae et
Rufino Thraci apud Byzacenos acciderant, cum ipsum, tum Carthaginem

ζακίῳ ξυνερχθέντα. ἄμφω γὰρ λογίμω ἐς ἄγαν ἔν τε τῇ Βελι-
 σαρίου οὐκίᾳ ἦσθη καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατεύματι, ἄτερος μὲν
 αὐτῶν Αἰγᾶν ἐν τοῖς Βελισαρίου δορυφόροις ταττόμενος, ὁ δὲ
 ἕτερος, ἅτε ἀπάντων εὐψυχότατος, τὸ σημεῖον τοῦ στρατηγοῦ
 P 257 ἐν ταῖς παρατάξεσιν εἰσθῶς φέρειν, ὃν δὴ βανδοφόρον καλοῦσι
 Ῥωμαῖοι. τότε γὰρ τούτῳ τῷ ἄνδρι ἵππικῶν καταλόγων ἦγου-
 Η 135 μένω ἐν Βυζακίῳ, ἐπειδὴ τοὺς Μαυρουσίους εἶδον τά τε ἐν ποσὶ
 V 400 ληιζομένους καὶ Αἰβυρας ἅπαντας ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιησαμέ-
 νους, τηρήσαντες ἐν στενοχωρίᾳ ξὺν τοῖς σφίσιν ἐπομένους τοὺς
 τὴν λείαν παραπέμποντας, αὐτοὺς τε κτείνουσι καὶ τοὺς αἰχμα-
 λώτους ἀφαιροῦνται πάντας. ὥς δὲ οὗτος ὁ λόγος ἐς τῶν βαρ-
 βάρων τοὺς ἄρχοντας ἦκε, Κουζίαν τε καὶ Ἐσδιλίαν καὶ Ἰου-
 φρούθην καὶ Μεδισινίαν, οὗ μακρὰν ταύτης δὴ τῆς στενοχω-
 ρίας ἀπέχοντας, χωροῦσιν ἐπ' αὐτοὺς παντὶ τῷ στρατῷ περὶ δει-
 λην ὄψιαν. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ, κομιδῇ τε ὀλίγοι ὄντες καὶ ἐν χώρῳ
 B στενῷ ἐς μέσον μυριάδων πολλῶν ἀπειλημμένοι, ἀμύνεσθαι τοὺς
 ἐπιόντας οὐχ οἴοι τε ἦσαν. ἔνθα γὰρ ἂν τραπέιεν, ἀεὶ κατὰ νό-
 του ἐβάλλοντο. τότε δὴ Ρουφῖνός τε καὶ Αἰγᾶν ξὺν ὀλίγοις τισὶν
 ἐς πέτραιν ἐγγύς που οὔσαν ἀναδραμόντες ἐνθένδε τοὺς βαρβά-
 ρους ἠμύνοντο. τέως μὲν οὖν, ἕως τοῖς τόξοις ἐχρῶντο, οὐκ
 ἐτόλμων σφίσιν ἐκ τοῦ εὐθέος ἐς χεῖρας ἔλθεῖν οἱ πολέμοι, ἀλλὰ
 τὰς αἰχμὰς ἐσηκόντιζον· ἐπεὶ δὲ τὰ βέλη ἅπαντα σφῆς ἦδη ἐπι-
 λελοῖπει, οἱ τε Μαυρούσιοι αὐτοῖς ἐς χεῖρας ἦλθον καὶ αὐτοὶ τοῖς

12. „κουζίαν Reg.“ MALT. Sic ALHm et RV. Κουζίαν HP.

13. τῆς add. L. 16. μέσον] μέσων L.

universam conturbabant. Siquidem erant ambo inter Belisarii domesticos
 et in exercitu Romano clarissimi: Aigan quidem stipator erat Belisarii,
 Rufinus autem, virtutis ergo ac strenuitatis eximia, vexillum Praetorium
 in praeliis ferre consueverat: quo munere fungentem Romani bandiferum
 vocant. Hi tunc duces equitum in provincia Byzacena, ubi a Mauris
 obvia quaeque rapi, et Afros omnes abduci in servitutem viderunt, via-
 rum angustias obsedere cum suis, et praedae abactoribus imminentes, il-
 lis occisis, captivos omnes receperunt. Cladis nuntio permoti, qui non
 procul aberant, Barbarorum duces, Cuzinas, Isdilasas, Iuphruthes ac Me-
 disinisas, omnes eo copias promovent, inclinata iam die. Romani, cum et
 pauci admodum essent, arctoque in spatio multis millibus cingerentur,
 non sufficiebant propulsandae impressioni. Nam quocumque se verterent,
 eorum terga missilibus figebantur. Tum Rufinus et Aigan cum pauculis
 in vicinam rupem cursu evadunt, atque inde Barbaros prohibent. Et
 quandiu quidem arcubus usi sunt, refugit hostis recta impetum dare, et
 manus conserere, sed vibrare spicula satis habuit. Ubi vero pharetras
 exhaustere, tunc demum Maurus certare cominus, Romani repellere gla-

ξίρεισιν ἐκ τῶν παρόντων ἡμύνοντο. τοῦ δὲ πλήθους τῶν βαρ-
 βάρων βιαζομένου, Αἰγῶν μὲν κρευοργηθεῖς τὸ σῶμα ὄλον ἐν-
 ταῦθα ἔπεσε, Ῥουφῖνον δὲ οἱ πολέμοι ἀρπάσαντες ἤγον. αὐτίκα C
 δὲ τῶν ἀρχόντων τις Μεδισινίσσας, δείσας μὴ διαφυγῶν πρά-
 5 γματα σφίσιν αὐθις παρέχοι, τῆς τε κεφαλῆς αὐτὸν ἀφαιρεῖται
 καὶ ταύτην ἐς τὰ οἰκεῖα λαβὼν ταῖς γυναιξὶ ταῖς αὐτοῦ ἔδειξε, με-
 γέθους τε ὑπερβολῇ καὶ τριχῶν πλήθει ἀξιοθέατον οὔσαν. ἐπεὶ
 δὲ ἡμῶς ὁ τῆς ἱστορίας λόγος ἐνταῦθα ἤγαγεν, ἐπάναγκες εἰπεῖν
 ἀνωθεν ὄθεν τε τὰ Μαυρουσίων ἔθνη ἐς Αἰβύην ἦλθε καὶ ὅπως
 0 ἐνταῦθα ᾤκησαντο.

Ἐπειδὴ Ἑβραῖοι ἐξ Αἰγύπτου ἀνεχώρησαν καὶ ἄγχι τῶν Πα-
 λαιστίνης ὄριων ἐγένοντο, Μωσῆς μὲν σοφὸς ἀνὴρ, ὃς αὐτὸς τῆς
 ὁδοῦ ἠγήσατο, Θνήσκει, διαδέχεται δὲ τὴν ἡγεμονίαν Ἰησοῦς ὁ
 τοῦ Ναυῆ παῖς, ὃς ἔς τε τὴν Παλαιστίνην τὸν λεῶν τοῦτον εἰσή-
 5 γαγε καὶ ἀρετὴν ἐν τῷ πολέμῳ κρείσσω ἢ κατὰ ἀνθρώπον φύσιν D
 ἐπιδειξάμενος τὴν χώραν ἔσχε. καὶ τὰ ἔθνη ἅπαντα καταστρε-
 ψάμενος τὰς πόλεις εὐπετῶς παρεστήσατο, ἀνίκητός τε παντάπα-
 σιν ἔδοξεν εἶναι. τότε δὲ ἡ ἐπιθαλασσία χώρα ἐκ Σιδῶνος μέχρι
 0 εἰς τὸ παλαιὸν ἐφειστήκει, ὡσπερ ἅπασιν ὠμολόγηται, οἱ Φοινί-
 κων τὰ ἀρχαιότατα ἀνεγράψαντο. ἐνταῦθα ᾤκηθητο ἔθνη πολυ-
 ἀνθρωπότατα, Γεργεσαῖοι τε καὶ Ἰεβουσαῖοι καὶ ἄλλα ἄττα ὀνό-

4. „μεδισινίσσας Reg.“ MALT. Sic LHm. Μεδισινίσσας HP.
 11. [Ἑβραῖοι] ἰβραῖοι L hic et infra. 18. ἡ om. L.
 22. Γεργεσαῖοι] γεργαῖοι L.

diis, pro re nata. Tandem illos obruente numero Barbarorum, conscius plagis Aigan occubuit: Rufinum captum atque abductum dux Medis-
 nisas confestim obtruncavit, veritus ne is fuga elapsus negotium denuo
 exhiberet. Idem Barbarus illius caput, magnitudine et comae densitate
 insigne, domum attulit, atque uxoribus ostendit suis. Quandoquidem ve-
 ro ad Mauros instituto historiae deducti sumus, locus postulat ut rem
 altius repetentes, unde illi in Africam venerint, et quo ibi modo sedes
 fixerint, declaremus.

Cum Hebraei, ex Aegypto egressi, non longe a Palaestinae finibus
 abessent, dux viae Moses, vir sapiens, e vita migravit. Ducatum susce-
 pit Iesus Naue filius: qui gente hac in Palaestinam inducta, regionem
 obtinuit, virtutem in bello promens humana maiorem, ac debellatis indi-
 genis omnibus, urbium facile potitus est, audiitque plane invictus. Tunc
 temporis maritima omnis regio, a Sidone ad Aegypti fines, Phoenice di-
 cebatur, nec nisi unum ibi quondam fuisse regem confessione omnium
 constat, qui de Phoenicum antiquitatibus scripsere. Illic gentes numero
 abundantes debebant, Gergesaei, Iebusaei, aliaeque aliis discretas nomi-

ματα ἔχοντα, οἷς δὴ αὐτὰ ἡ τῶν Ἑβραίων ἱστορία καλεῖ. οὗτος
 ὁ λαὸς ἐπεὶ ἀμάχον τι χρῆμα τὸν ἐπηλύτην στρατηγὸν εἶδον, ἐξ
 P 258 ἡθῶν τῶν πατριῶν ἐξαναστάντες ἐπ' Αἰγύπτου ὁμόρου οὔσης
 ἐχώρησαν. ἐνθα χάρον οὐδένα σφίσιν ἱκανὸν ἐνοικήσασθαι εὐ-
 ρόντες, ἐπεὶ ἐν Αἰγύπτῳ πολυάνθρωπία ἐκ παλαιοῦ ἦν, ἐς Λι-
 βύην ἐστάλησαν. πόλεις τε οἰκίσαντες πολλὰς ἐρύπασαν Λιβύην
 μέχρι στηλῶν τῶν Ἡρακλέους ἔσχον, ἐνταῦθά τε καὶ ἐς ἐμὲ τῇ
 Φοινίκων φωνῇ χρώμενοι ὤκηται. ἐδεύμαντο δὲ καὶ φρούριον ἐν
 Νουμιδία πόλει, οὗ νῦν πόλις Τίγισις ἐστί τε καὶ ὀνομάζεται.
 ἐνθα στηλαὶ δύο ἐκ λίθων λευκῶν πεποιημένα ἄγχι κρήνης εἰσὶ
 τῆς μεγάλης; γράμματα Φοινικικὰ ἐγκεκολαμμένα ἔχουσαι τῇ
 B Φοινικῶν γλώσσῃ λέγοντα ὧδε, ἡμεῖς ἔσμεν οἱ φυγόντες ἀπὸ προσ-
 ῶπου Ἰησοῦ τοῦ ληστοῦ υἱοῦ Ναυῆ. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη
 ἐν Λιβύῃ πρότερον ὤκημένα, οἳ διὰ τὸ ἐκ παλαιοῦ ἐνταῦθα ἰδρῶ-
 C σθαι αὐτόχθονες εἶναι ἐλέγοντο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ Ἀνταῖον, τὸν
 αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἐν Κλιπέᾳ Ἡρακλεῖ ἐπάλαυσε, τῆς γῆς υἴον
 ἔφασαν εἶναι. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ὅσοι μετὰ Διδῶν ἐκ Φοι-
 νίκης ἀνέστησαν, ἅτε πρὸς ξυγγενεῖς τοὺς ἐν Λιβύῃ ὤκημένους
 ἀφίκοντο. οἳ δὴ αὐτοῖς Καρχηδόνα κτίσαι τε καὶ ἔχειν ἐθελούσιοι
 C ξυνεχώρησαν. προϋόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Καρχηδο-
 νίων δύναμις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. μίχης τε σφίσι γενο-
 μένης πρὸς τοὺς ὁμόρους, οἳ πρότεροι, ὡσπερ ἐρρήθη, ἐκ Πα-

5. ἐν om. L. 9. πόλει delet Hoeschelius. 11. ἐγκεκολαμμένα]
 ἐγκεκολαμμένα HL. 13. Ναυῆ] ναβῆ L. 22. ἐρρήθη] ἐρ-
 ρέθη P.

nibus in Hebraeorum historia. At ubi ducem advenam vinci non posse
 intellexerunt, relicta patria, in Aegyptum conterminam commigrarunt. Hic
 loco non invento, qui sedes ipsis satis laxas praeberet, quod iam ab ae-
 vo longinquo frequens populus Aegyptus esset, in Africam concesserunt:
 quam totam usque ad columnas Herculeas obtinuerunt, multisque urbibus
 conditis, frequentarunt. Phoenicum lingua etiamnum utuntur incolae. Ca-
 stellum quoque struxerunt in urbe Numidia: ubi est urbs, iam dicta Ti-
 gisis. Ibi ad fontem uberrimum columnae e lapide candido visuntur
 duae, quae incisam Phoenicum literis et verbis sententiam hanc servant:
Nos ii sumus, qui fugimus a facie Iesu latronis filii Naue. Ante horum
 adventum colebant Africam alii populi; qui quod ibi iam inde antiquitus
 habitassent, regionis soboles vocabantur. Hinc perhibent terrae filium
 fuisse Antaeum, ipsorum regem, qui Clipeae cum Hercule luctatus est.
 Post etiam qui e Phoenicia cum Didone migrarunt, ad colonos Africae,
 tanquam consanguineos, se contulerunt, atque ipsis volentibus, Carthagi-
 nem condiderunt tenueruntque. Procedente tempore, Carthaginenses opi-
 bus numeroque aucti mirum in modum, vicinos, qui primi, quemadmo-

λαιστίνης ἀφίκοντο καὶ τὰ νῦν Μαυρούσιοι καλοῦνται, ἐκράτη-
 σάν τε αὐτῶν οἱ Καρχηδόνιοι καὶ ὡς ἀπωτάτω οἰκεῖν Καρχηδόνος H 136
 ἤνάγκασαν. ἔπειτα δὲ Ῥωμαῖοι πάντων καθυπέριτεροι τῷ πο- V 401
 λέμῳ γενόμενοι Μαυρουσίους μὲν ἐς ἐσχατιᾶς τῆς ἐν Αἰβύῃ οὐ-
 5 κομιμένης χώρας ἰδρύσαντο, Καρχηδονίους δὲ καὶ Αἰβύας τοὺς
 ἄλλους κατηκόους σφίσι ἐς φόρου ἀπαγωγὴν ἐποίησαντο. ὕστε-
 ρον δὲ οἱ Μαυρούσιοι πολλὰς κατὰ Βανδύλων νίκας ἀνελόμενοι D
 Μαυριτανίαν τε τὴν νῦν καλουμένην ἐκ Γαδείρων μέχρι τῶν
 Καισαρείας ὁρίων τείνουσαν καὶ Αἰβύης τῆς ἄλλης τὰ πλεῖστα
 10 ἔσχον. τὰ μὲν δὴ τῆς Μαυρουσίων ἐν Αἰβύῃ ἐνοικήσεως ταύτη
 πη ἔσχε.

α'. Σολόμων δὲ τὰ ἐς Ῥουφῖνον καὶ Αἰγῶν ξυνεγεθέντα
 ἀκούσας τόν τε πόλεμον ἐν παρυσκευῇ ἐποιεῖτο καὶ πρὸς τοὺς
 Μαυρουσίων ἄρχοντας ἔγραψε τάδε „Ἦδη μὲν καὶ ἄλλοις ἄν-
 15 θρώπων τισὶν ἀπονεοῦσθαι τε καὶ ἀπολωλέναι τετύχηκεν, οἳ οὐ-
 δεινὸν πρότερον τεκμηριῶσαι ἔσχον ὅπη ποτὲ αὐτοῖς τὰ τῆς ἀπο- P 259
 νοίας ἐκβήσεται. ἡμεῖς δὲ, οἷς τὸ παράδειγμα ἐγγύθεν ἐκ τῶν
 ξυνοίκων ἡμῖν Βανδύλων ἐστὶ, τί ποτε ἄρα παθόντες χεῖράς τε
 ἀνταίρειν ἔγνωτε βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ τὴν ἡμῶν αὐτῶν σωτη-
 20 ρίαν πρότεσθε; καὶ ταῦτα ὄρκους τε τοὺς δεινοτάτους ἐν γράμ-
 μασι δόντες καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἡμετέρους τῶν ὠμολογημένων
 ἐλέχτρα παρεχόμενοι; ἢ ἐπίδειξιν τινα ἐγνώκατε ποιῆσθαι, ὡς
 ἡμῖν οὔτε θεοῦ οὔτε πίστεως οὔτε τῆς ξυγγενείας αὐτῆς οὔτε τῆς
 σωτηρίας οὔτε ἄλλου ὄτουοῦν ἐστὶ τις λόγος; καίτοι, εἰ τὰ ἐς τὸ

dum dictum est, e Palaestina venerant, et hodie vocantur Mauri, acie fu-
 sos, longissime ab urbe Carthagine sibi sedes legere coegerunt. Dein
 Romani, omnibus debellatis, extremas oras Africae, habentis hominum
 domicilia, Mauris assignarunt; Carthaginenses caeterosque Afros stipen-
 diarios habuerunt. Denique Mauri, Vandalis saepe victis, quam appel-
 lant nunc Mauritaniam, a Gadibus ad Caesareae limites pertinentem, et
 reliquae Africae partem maximam occuparunt. Hactenus de sedibus Mau-
 rorum in Africa.

11. Iam vero Salomon, de Rufini casu atque Aiganis certior factus,
 dum bellum parat, has ad duces Maurorum literas dedit. *Amentes qui-
 dem alios quosdam vidit humanum genus, qui in exitium ruerint, cum ni-
 hil, ex quo vecordiae suae exitum conicerent, praecessisset. At vos, Van-
 dalorum, qui communem vobiscum regionem habuerunt, propinquo exemplo
 monitis, quae tanta cepit insania, ut vestrae salutis prodigi, in magnum
 Imperatorem arma capere non silis veriti: idque post iniurandum gravissi-
 mum literis consignatum, post datos pactorum obsides liberos vestros? Num
 vobis propositum est, palam omnibus facere, apud vos nec Deum, nec fidem,
 nec propinquitatem, neque aliud quidquam valere? Quod si ita numen co-*

θεῖον ὑμῖν οὕτως ἤσκηται, τὴν ζυμμάχῳ πιστεύοντες ἐπὶ τὸν
 Ῥωμαίων βασιλέα χωρεῖτε; εἰ δὲ τοὺς παῖδας ἀπολοῦντες στρα-
 B τεύεσθε, τί ποτέ ἐστιν ὑπὲρ οὗτου κινδυνεύειν βεβούλησθε; ἀλλ'
 εἰ μὲν ἤδη τις εἰσῆλθεν ὑμᾶς τῶν φθασάντων μετάμελος, γρά-
 ψατε ὅπως ὑμῖν εἴ τὰ πεπραγμένα θησόμεθα· εἰ δὲ τὸ τῆς ἀπο- 5
 νοίας ὑμῖν οὐπω λελώφηκε, δέξασθε Ῥωμαϊκὸν πόλεμον μετὰ
 τῶν ὄρκων, οἷς ἐλωβήσασθε, καὶ τῆς ἐς τοὺς παῖδας τοὺς ἑμε-
 τέρους ἀδικίας ὑμῖν προσίοντα.“ τὸσαῦτα μὲν Σολόμων ἔγρα-
 ψεν. οἱ δὲ Μαυροῦσιοι ἀπεκρίναντο ὧδε „Βελισάριος μὲν ἐπαγ-
 γελίαις μεγάλαις ἡμᾶς περιελθὼν ἔπεισε βασιλέως Ἰουστινιανοῦ 10
 κατακόους εἶναι· Ῥωμαῖοι δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν οὐδενὸς μεταδόν-
 τες λιμῶ πιεζομένους ἠξίουν φίλους τε ἡμᾶς καὶ ζυμμάχους ἔχειν.
 ὥστε εἰκότως ἂν μᾶλλον ὑμῖν ἢ Μαυροῦσις τὸ μὴ πιστοῖς κα-
 λείσθαι προσήκει. λύουσι γὰρ τὰς σπονδὰς οὐχ ὅσοι ἀδικούμε-
 C νοι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τῶν πέλας κατηγοροῦντες ἀπίστανται, ἀλλ' 11
 ὅσοι ὑποσπόνδους ἔχειν ἀξιούντες τινὰς εἶτα βιάζονται. καὶ τὸν
 θεὸν πολέμιον σφίσι ποιοῦνται οὐχ οἱ ἂν τὰ σφέτερα αὐτῶν κο-
 μούμενοι ἐφ' ἑτέροισι χωροῖεν, ἀλλ' ὅσοι τῶν ἀλλοτριῶν ἐπιβα-
 τεύοντες ἐς κίνδυνον πόλεμον καθίστανται. παίδων μὲντοι ἔνε-
 κεν ὑμῖν μελήσει, οἷς μίαν ἄγεσθαι γυναῖκα ἀνάγκη· ἡμᾶς γὰρ, 20
 οἷς καὶ κατὰ πενήκοντα, ἂν αὐτῶ τύχοι, ζυνοικοῦσι γυναῖκες,
 παίδων οὐκ ἂν ποτε ἐπιλείποι γονή.“

5. ὑμῖν εἴ — ἀπονοίας addidi ex A. Maltreto, qui haec sic inter-
 polavit, γράψατε· εἰ δὲ ἄγος ὑμῖν οὐπω — veriore[m] viam mon-
 strare poterat RV interpretatio, nos certiores per litteras facite,
 ut ea bene vobiscum agendo transigamus. Si autem temeritatis non
 adhuc piget —. 6. δέξασθε] δέξαισθε L. 21. ζυνοικοῦσι]
 συνοικοῦσι L.

litis, cuiusnam freti auxilio Imperatorem Romanum invaditis? Si belli
 susceptione perditis filios, quid tandem est, cuius causa in discrimen vos
 offeratis? Agite vero, ac si vos ante actorum poenitet, id per litteras re-
 nuntiate. Si vester sceleratus furor nihil remisit, Martem Romanum acci-
 pite, ad vos venientem cum sacramento, quod violastis, et cum iniuria, qua
 liberos vestros afficitis. Haec Salomon: cui Mauri sic rescripsere. Belisa-
 rius quidem nos, promissis magnificis circumventos, in Iustiniani Aug. di-
 tionem pellexit. Romani vero, nos beneficentiae expertes omnino factos ac
 fame pressos, amicos et socios habere volunt. Ex quo apparet perfidiae no-
 tam vobis convenire, non Mauris. Sunt enim foedifragi, non qui deficiant
 a vicinis, aperte convictis iniuriae, sed qui violant foederatos: neque odium
 Dei suscipiunt, qui alios adoriuntur, sua recepturi, sed qui bellum commit-
 tunt, involantes in aliena. Vos porro moveat sobolis cura, quibus unam
 tantum uxorem ducere licet: nos qui quinquaginta, si fors ita ferat, nobis
 adiungimus, nunquam proles deficit.

Ταῦτα ἀναλεξαμένῳ Σολόμωνι τὸ στράτευμα ὅλον ἐπὶ Μαν-
ρουσίους ἐπάγειν ἔδοξε. διαθήμενός τε τὰ ἐν Καρχηδόνι πρά-
γματα, παντὶ τῷ στρατῷ ἐς Βυζάκιον ἦει. γενόμενος δὲ ἐς Μάμ-
μης τὸ χωρίον, ἔνθα δὴ οἱ τέτταρες τῶν Μανρουσίων ἄρχοντες D
5 ἔστρατοπεδεύσαντο, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἐπεμνήσθη, χαράκιωμα
ἐποίησατο. ὕψη δὲ ἐστὶν ἐνταῦθα ὑψηλὰ καὶ χωρίον ὁμαλές ἐς
τὸν πρόποδα τῶν ὄρων, ἔνθα οἱ βάρβαροι παρασκευασόμενοι
ἐπὶ μάχην ἐποιοῦντο τὴν παράταξιν ὡδε. κύκλον ἐκ τῶν καμῆ-
λων ταξάμενοι, ὅπερ καὶ τὸν Καβάωνα ἐν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις
10 ἐργάσθαι ἐρήθη, κατὰ δύο καὶ δέκα μάλιστα τοῦ μετώπου βύ-
θος ἐποιοῦν. καὶ γυναῖκας μὲν ξὺν τοῖς παισὶν ἐς παράταξιν
ἐπάγεσθαι νόμος ὀλίγας, τὰς δὲ πλείους κατέθεντο τοῦ κύκλου
ἐντός· αἴπερ αὐτοῖς χαρακώματά τε καὶ κλέβας ποιοῦνται, καὶ
ἵπποκομοῦσιν ἐμπείρως, καὶ τῶν τε καμῆλων τῆς τε τροφῆς ἐπι-
15 μελοῦνται· καὶ θήγουσαι τὰ τῶν ὀπλων σιδήρια πολλοὺς σφίσι P 260
παραιροῦνται τῶν ἐν ταῖς παρατάξεσι πόνον· αὐτοὶ δὲ πεζοὶ ἐς V 402
μέσους τῶν καμῆλων τοὺς πόδας ἴσταντο, ἀσπίδας τε καὶ ξίφη
ἔχοντες καὶ δοράτια, οἷς ἀκοντίζειν εἰώθασιν. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐν
τοῖς ὕρεσιν ἔχοντες τοὺς ἵππους ἡσύχαζον. Σολόμων δὲ τὸ μὲν H 137
20 ἡμῖσι τοῦ Μανρουσίων κύκλου, ὃ πρὸς τῷ ὕρει ἐτύγγανεν ὄν,
ἀγῆκεν, οὐδένα ἐνταῦθα καταστησάμενος. ἔδισε γὰρ μὴ κα-
τιόντες τε οἱ ἐν τῷ ὕρει πολέμοι καὶ οἱ ἐν τῷ κύκλῳ ἐπιστρεφό-

10. ἐρήθη] ἐφέθη P. *ibid.* κατὰ] καὶ τὰ L. 12. ὀλίγας —
ἐντός om. RV. *ibid.* τὰς δὲ πλείους HmP ex coniectura Scali-
geri. Libri omnes τοῖς δὲ πλείοσι.

Haec postquam Salomon legit, universum exercitum in Mauros du-
cendum censuit. Itaque rebus Carthagine in tuto positis, cum omnibus
copiis Byzacium petiit. Simul ut Mammam attigit, ubi quatuor, quos
paulo supra recensui, Maurorum duces castra posuerant, vallum duxit.
Sunt illic montes excelsi: radicibus planities adiacet; in qua Barbari, ad
pugnam se accingentes, sic aciem instituerunt. Frontis altitudo duodenis
camelorum in orbem dispositorum ordinibus ad eum fere modum constabat,
quem a Cabaone servatum in superiore libro narravimus. Est autem
hoc in more positum, ut feminas cum pueris paucas in aciem acci-
pian inserantque ordinibus: maximam partem in medio collocent. Iae
valla ac tuguria construunt, equos scienter curant, camelos alunt, acuunt
arma, sic, ut viros magna parte bellici laboris levent. Ipsi pedites inter
camelorum pedes stabant, clypeis gladiisque instructi, necnon hastilibus,
quae vibrare solent. Nonnulli equites in montibus se continebant. At
Salomon orbiculatae Maurorum phalangis dimidiam partem, quae montem
spectabat, tentare nolens, neminem illi opposuit. Quippe verebatur ne
hostes, qui ingum insederant, degrederentur, et qui orbem fecerant, se

μενοι ἀμφιβόλους ἐν τῇ παρατάξει τοὺς ἐκείνη ταττομένους ποιή-
σονται. ἐς δὲ τοῖ κύκλου τὸ λειπόμενον ὄλον ἀντιτάξας τὸ στρα-
τευμα, ἐπειδὴ αὐτῶν τοὺς πολλοὺς εἶδε πεφοβημένους τε καὶ μὴ
B Θαρσοῦντας, διὰ τὰ ἐς Αἰγῶν τε καὶ Ρουφῖνον ξυνενεχθέντα,
βουλόμενος ὑπόμνησιν αὐτοῖς ποιήσασθαι τοῦ Θαρσεῖν ἐλεξε 5
τοιούδε

„Ἄνδρες οἱ Βελισαρίῳ ξυστρατευσάμενοι, μηδεὶς ὑμᾶς τῶν
ἀνδρῶν τῶνδε φόβος εἰσῆτω, μηδὲ, εἰ Μαυρούσιοι κατὰ μυριά-
δας πέντε συνειλεγμένοι Ῥωμαίων ἤδη πεντακοσίων ἐκράτησαν,
τοῦτο ὑμῖν ἐν παραδείγματος μοίρα γινέσθω. ἀλλ' ἀναμνήσθητε 10
μὲν τῆς ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας, ἐκλογίξεσθε δὲ ὡς Βανδίλοι μὲν
Μαυρουσίων ἐκράτουν, ὑμεῖς δὲ Βανδύλων ἀκοντιὶ κύριοι τῷ πο-
λέμῳ γεγένησθε, καὶ ὡς τοὺς τῶν μειζόνων κεκρατηκότας παρὰ
τῶν καταδειστέρων πεφοβῆσθαι οὐ δίκαιον. καίτοι πάντων ἀν-
C Θρώπων ἐς ἀγῶνα πολέμου φανλότατον εἶναι δοκεῖ τὸ Μαυρου- 15
σίων ἔθνος. γυμνοὶ τε γὰρ οἱ πλεῖστοὶ εἰσι καὶ αὐτῶν ὅσοι ἀσπί-
δας ἔχουσι, βραχέας τε ταύτας καὶ οὐκ εὔ πεποημένας οὐδὲ
ἀπωθεῖσθαι τὰ προσιόντα δυναμένας προβέβληνται. καὶ τὰ δύο
ταῦτα δοράτια ὑπορρίψαντες, ἦν μὴ τι δρώσωσιν, αὐτόματοι ἐς
φυγὴν τρέπονται. ὥστε πάρεστιν ὑμῖν τὴν πρώτην φυλαξαμέ- 20
νοις τῶν βαρβάρων ὁρμὴν ἀνελέσθαι οὐδενὶ πόνῳ τὸ τοῦ πολέμου
κράτος. τῆς δὲ ὑμετέρας ὀπλίσεως ἡλικίον πρὸς τοὺς ἐναντίους

3. μὴ θαρσ.] μὴ om. HL: unde ἄσχυμοῦντας aut ἀθυμοῦντας
coniicit Hoeschelius. 7. ξυστρατευσάμενοι] ξυστρατευσάμενοι

HL. 12. ἀκοντιὶ] ἀκοντι HL: ἴσ. ἀκοντι Hm. 13. γεγένη-

σθε L. γεγένεσθε H. ἐγένεσθε P. *ibid.* παρὰ Hm. περι HP.

16. οἱ πλεῖστοι] οἱ om. L. 18. προβέβληνται] προβέβληται L.

converterent, eosque interciperent, utrinque telis obnoxios in conflictu,
quos ibi ipse collocasset. Coronae reliquae obiecit copias omnes: in qui-
bus multos animadvertens Aiganis et Rufini casu territos, ac sibi diffi-
dentes, ut commonendo relevaret animos, oratione hac usus est.

Belisarii in bello comites, nolite istos timere, neque in exemplum aut
praeiudicium victoriam trahere, quam modo quinquaginta Maurorum mil-
lia e quingentis Romanis retulerunt. Sed virtutis memores vestrae, id cogi-
tate, Maurorum victores Vandalos, a vobis sine pulvere ac sudore devi-
ctos, in ius et potestatem vestram venisse, nec consentaneum esse, ut for-
tiorum domitores ab infirmioribus terréantur. Nec vero ulla est natio tam
male ad dimicandum comparata, quam Mauri. Nudi enim plerique sunt:
nec quisquam scutum gerit, nisi admodum breve, male compactum, nec
missilibus repellendis idoneum. Duo gerunt spicula; quibus intortis, si
frustra fuerint, statim se in fugam coniiciunt: ita ut, ubi primum Barba-
rorum impetum cluserimus, certa ac facilis nos victoria maneat. Satis au-

τὸ διαλλάσσον ἐστίν, ὁρᾶτε δῆπου. καὶ τούτων ἕξω, ψυχῶν μὲν ἀρετῆ καὶ σωμάτων ἀλκῆ καὶ πολέμων ἐμπειρία καὶ τὸ θαρσεῖν, διὰ τὸ πάντας ἤδη νενικηκέναι τοὺς πολεμίους, ὑμῖν πρόσεστι· οἱ δὲ Μαυρούσιοι τούτων ἀπάντων ἐστερημένοι μόνῳ 5 τῷ σφῶν αὐτῶν ὁμίλῳ πιστεύουσι. ῥᾶον δὲ ὀλίγοι ὡς ἄριστα D παρσκευασμένοι πλῆθος οὐκ ἀγαθῶν τὰ πολέμια νικῶσιν ἀνθρώπων ἢ πρὸς αὐτῶν ἡσσῶνται. τῷ μὲν γὰρ ἀγαθῷ στρατιώτῃ τὸ θαρσεῖν ἐφ' ἑαυτῷ πάρεστι, τῷ δὲ ἀνάνδρῳ τὸ τῶν συντεταγμένων πλῆθος ἐς ἐπισηφαλῆ στενοχωρίαν ὡς τὰ πολλὰ περιόσεται. 10 καὶ μὴν καὶ καμύλων τῶνδε ὑμᾶς ὑπερφρονεῖν ἄξιον, αἱ οὔτε ἀμύνειν τοῖς πολεμίοις οἶαί τέ εἰσι καὶ πληγεῖσαι, ὡς τὸ εἶκος, μεῖζονος ταραχῆς τε καὶ ἀταξίας αἴτιαι τούτοις γενήσονται. καὶ τὸ προπετές, ὃ διὰ τὸ πρότερον εὐήμερῆσαι οἱ πολέμιοι κέκτηνται, ὑμῖν ξυναγωνιεῖσθαι ξυμβήσεται. τόλμα γὰρ τῇ μὲν δυνάμει 5 ξυμμετρομένη τάχα τι καὶ τοὺς αὐτῇ χρωμένους ὀνήσει, ὑπεραίρουσα δὲ ταύτην ἐς κίνδυνον ἄγει· ὧν ἐνθυμούμενοι καὶ τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες σιγῆν τε καὶ κόσμον ἄσκεῖτε· τούτων γὰρ P 261 ἐπιμελόμενοι ῥᾶόν τε καὶ ἀπονώτερον τῆς τῶν βαρβάρων ἀκοσμίας κρατήσομεν.“ τοσαῦτα μὲν Σολόμων εἶπεν.

Οἱ δὲ τῶν Μαυρουσίων ἄρχοντες ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τοὺς βαρβάρους καταπεληγμένους τὴν Ῥωμαίων εὐκοσμίαν εἶδον, βουλόμενοι αὐτῶν τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸ θαρσεῖν αὐθις ἀντικαθιστά-

7. ἡσσῶνται L. ἡσσοῦνται P. 12. ταραχῆς τε] τε om. L.
 17. σιγῆν A. σιγῆ P. ibid. κόσμον — ῥᾶόν τε καὶ addidi ex A.
 Silentium simul et ordinem praestare RV, qui sequentia τούτων — κρατήσομεν non expressit.

tem videtis ipsi quantum inter vestram et hostilem armaturam intersit. Praeterea animi vis, corporis robur, bellorum usus, ac reportatis e cunctis hostibus victoriis fulta fiducia vobis suppetunt. Quibus Mauri adminiculis plane destituti, nulla re, nisi copiarum numero suarum fidunt. At pauci, optime instructi, imbellem multitudinem facilius prostigant, quam eius impressione franguntur. Etenim boni militis confidentia sita in ipso est: ignavum illa, qui fidit, commilitonum multitudo in periculosas angustias plerumque redigit. Denique vobis cameli isti ridendi sunt, qui nec hostem prohibere valent, et saucii, maiorem, ut liquet, perturbationem ipsis confusionemque parient. Quin illa ipsa praeceps alacritas, quae hosti ex pristino successu nascitur, nobis favebit ac militabit. Sumpta quidem pro virium modo audacia, eos forte, quos agit, nonnihil iuverit: sed quae viribus maior est, in discrimen adducit. Dictorum memores, atque hostem ducentes infra nos, incompositam Barbarorum aciem silentio ac leviori opera proteremus. Hactenus Salomon.

Vicissim Maurorum duces, cum Barbaros praeclara Romanorum dispositione attonitos viderent, ut animos revocarent, ita hortati sunt. Hu-

ναι, τοιαύδε παρεκλεύσαντο „Ὡς μὲν ἀνθρώπεια Ῥωμαῖοι σώ-
 ματα ἔχουσι καὶ οἷα σιδήρῳ πλησόμενα εἶκιν μεμαθήκαμεν, ὧ
 ξυστρατιῶται, οἷς αὐτῶν ἔναγχος τοὺς πάντων ἀρίστους πῆ μὲν
 καταχωσθέντας τοῖς δόρασι τοῖς ἡμετέροις ἐκτείναμεν, πῆ δὲ ἀρ-
 πάσαντες δοριαλώτους ἡμῶν αὐτῶν πεποιήμεθα. τούτων δὲ 5
B τοιούτων ὄντων, ὡς καὶ νῦν αὐτῶν τῷ πλήθει παρὰ πολὺ προέ-
 χειν ἀρχοῦμεν, ὄραν πάρεστι. καὶ μὴν καὶ ὑπὲρ τῶν μεγίστων
 ἡμῖν ὁ ἀγὼν ἐστίν, ἢ Λιβύης ἀπίσης κυρίοις εἶναι, ἢ τοῖς ἀλα-
 ζόσι τούτοις δουλεύειν. ὥστε ἡμῖν ἀνάγκη ὡς μάλιστα ἐν τῷ
 παρόντι ἀνδραγαθίζεσθαι. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν ὄλων ὁ κίνδυνος, 10
 μὴ οὐχὶ εὐψυχοτάτοις εἶναι ἀξύνμορον. τῆς δὲ τῶν πολεμίων
 ὀπλίσεως ὑπερφρονεῖν ἡμᾶς προσήκει. ἦν τε γὰρ πεζῇ ἐφ' ἡμᾶς
 ἴωσιν, οὐκ εὐσταλεῖς ἔσονται, ἀλλ' ἠσσηθήσονται τοῦ Μавρου-
 σίων τάχους, καὶ τὴν ἵππον αὐτοῖς ἢ τε τῶν καμήλων ὄψις ἐκ-
 πλήξασα καὶ τὸν ἄλλον τοῦ πολέμου θόρουβον ἢ τούτων κραυγῇ 15
V 403 ὑπερηχοῦσα ἐς ἀταξίαν, ὡς γε τὸ εἰκὸς, καταστήσεται. καὶ τὴν
C ἐς Βανδίλους νίκην εἴ τις ἐκλογιζόμενος ἀνανταγωνίστους αὐτοῦς
H 138 οἶεται εἶναι, γνώμης ἀμαρτάνει. ἢ μὲν γὰρ τοῦ πολέμου ῥοπή τῇ
 τοῦ στρατηγούντος ἀρετῇ κρίνεσθαι πέφυκε· Βελισάριον δὲ, ὡς
 τῆς Βανδίων ἐπικρατήσεως αἰτιώτατος γέγονεν, ἐκποδῶν νῦν 20
 ἡμῖν ἐστηκέναι πεποιήκε τὸ δαιμόνιον. ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς Βαν-
 δίλους πολλάκις νευικηκότες, περιελόντες τε τὴν αὐτῶν δύναμιν,
 ἐτοιμότερόν τε καὶ ἀπονώτερον Ῥωμαίοις τὸ κατ' αὐτῶν πεποιή-

4. καταχωσθέντας L. καταχωθέντας P.
 4. δοριαλώτους P.

5. δοριαλώτους] δο-
 ρναλώτους P.

*mana ac ferro penetrabilia corpora Romanorum esse didicimus nuper, com-
 militones: cum lectissimos, partim confossos hastis nostris, peremimus, par-
 tim captos servituti addiximus. Quae quidem ita sunt; at videre etiam
 est, quam vere gloriemur multo maiori numero copiarum. Accedit quod
 maximi momenti res agitur in hac pugna, utrum scilicet universae domini
 Africae futuri simus, an contra arrogantium illorum servi. Nunc igitur,
 ut cum maxime, viribus animoque usus. Nam qui de rerum summa dimi-
 cant, nisi rem fortissime gesserint, damnum gravissimum contrahunt. Illa
 autem hostium armatura vestro digna contemptu est. Si in nos pedibus
 invadant, armis gravioribus praepediti, Maurica celeritate vincentur: si
 equites accedant, equos cameli vel aspectu terre bunt, ac pleniori sono stre-
 pitum fremitumque praecellentes, Romanam aciem procul dubio turba-
 bunt. Iam si quis e victoria Vandolica conicit esse illos invictos, is pro-
 fecto fallitur. Etenim momenta belli virtute ducis librari solent. At nunc
 fortuna Belisarium, cui maxime victoria illa ascribenda est, a nobis procul
 amovit. Quanquam et nos, victis saepe Vandalis ac minutis eorum viri-
 bus, faciliorem et proniorem viam ad victoriam Romanis munimus: quos,*

μεθα κράτος. και νῦν δὲ πολεμίων τῶνδε κρατήσῃν, ἦν τῷ ἔργῳ ἀνδραγαθίζησθε, ἐλπίδα ἔχομεν.“

Τοσαῦτα και οἱ Μαυρουσίων ἄρχοντες παρακλειυσάμενοι τῆς ξυμβολῆς εἶχοντο. και τὰ μὲν πρῶτα πολλή ἀκοσμία ἐς τὸ
 5 Ῥωμαίων στράτευμα ἐγεγόνει. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῇ τε κραυγῇ και τῇ ὄψει τῶν καμήλων ἀχθόμενοι ἀνεχαίτιζόν τε και ἀπορριπτοῦντες τοὺς ἐπιβάτας οὐδενὶ κόσμῳ οἱ πλεῖστοι ἔφευγον. και D
 ἐν τούτῳ ἐπεκδρομὰς ποιοῦμενοι οἱ Μαυρούσιοι και τὰ δοράτια, ὅσα σφίσιν ἐν ταῖς χερσίν ἦν, ἀκοντίζοντες, θορόβου τε αὐτῶν
 10 ἐμπίπλασθαι τὸ στράτευμα ἐποίουν και οὔτε ἀμυνομένους οὔτε ἐν τάξει μένοντας ἔπλησσον. ὕστερον δὲ Σολόμων, κατιδὼν τὰ πρρασσόμενα, ἕκ τε τοῦ ἵππου ὑποθρώσκει πρῶτος και τοὺς ἄλλους ἄπαντας ἐς τοῦτο ἐνάγει. και ἐπειδὴ ἀπέβησαν, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐνετέλλετο ἠσυχάζουσι και τὰς ἀσπίδας προβαλλομένοις,
 15 δεχομένοις τε τὰ παρὰ τῶν πολεμίων πεμπόμενα ἐν τῇ τάξει μένειν· αὐτὸς δὲ στρατιώτας οὐχ ἦσσαν ἢ πεντακοσίους ἐπαγόμενος ἐς τὴν τοῦ κύκλου ἐπέσκηψε μοῖραν. οὗς δὴ τὰ ζῆψη ἀνελομέ- P 262
 νους ἐκέλευε τὰς καμήλους, αἱ ταύτη ἐστήκεσαν, κτείνειν. τότε Μαυρούσιοι μὲν, ὅσοι ἐκείνη ἐτετάχατο, ἐς φυγὴν ὤρμητο, οἱ
 20 δὲ ξὺν τῷ Σολόμῳ κτείνουσι καμήλους ἀμφὶ διακοσίας, αὐτίκα τε ὁ κύκλος, ἐπεὶ αἱ κάμηλοι ἔπεσον, ἔσβατὸς Ῥωμαίοις ἐγένετο. και αὐτοὶ μὲν δρόμῳ ἐς τὸ τοῦ κύκλου μέσον ἐχώρουν, ἐνθα αἱ Μαυρουσίων γυναῖκες ἐκάθηντο· οἱ δὲ βύρβαροι ἐκπεπληγμένοι

1. ἦν] ἦ HL. εἰ P.

2. ἀνδραγαθίζησθε] ἀνδραγαθίζεσθε L.

—εσθαι L. corr.

4. εἶχοντο] εἶχον L. εἶχοντο L. corr.

10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

iam nobis hostes, ut equidem speramus, vincemus; si modo fortiter depugnabitis.

Ita suos hortati Maurorum duces, pugnam capessunt. Ac primo quidem congressu, Romanae turmae non parum turbatae sunt. Nam equi camelorum fremitu aspectuque esserati, retractando, se esserebant, ac perique, excussis sessoribus, confuse fugiebant. Hic erumpere Mauri, incurrere, hastilia, quotquot ad manum habent, vibrare, hostilem aciem tumultu caeco implere, et adversarios nil repugnantem emotosque ordinibus impune configere. Conspicatus haec Salomon, primus ex equo desilit, idemque omnes ut faciant admonet: quibus ad pedes degressis, eorum quidem parti imperat, ut presso gradu praetentisque clypeis missilia hostium excipiant atque ordines servant: ipse vero assumptis non minus quingentis militibus, in coronae partem impetum facit, eosque districtis ensibus stragem dare camelis ibi stantibus iubet. Tum fugere omnes Mauri, quicumque ibidem locati fuerant. Illi vero cum Salomone cc. circiter camelos conficiunt: quibus stratis, ruptis orbis viam Romanis praebuit. Hi statim cursu petere meditullium, ubi coniuges Maurorum sede-

ἐς τὸ ὄρος, ὅπερ ἄγχιστα ἦν, ἀποχωροῦσι, φεύγοντάς τε αὐτοὺς
 ζὺν πάσῃ ἀκοσμία ἐπισπόμενοι Ῥωμαῖοι ἔκτεινον. καὶ λέγονται
 Μαυρουσίων μύριοι ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ἀποθανεῖν. γυναῖκές τε
 Β πᾶσαι ζὺν τοῖς παισὶν ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγένοντο. καὶ καμῆ-
 λους οἱ στρατιῶται πάσας, ὅσας οὐκ ἔκτειναν, ἐλήσαντο. οὕτω 5
 τε Ῥωμαῖοι μὲν ζὺν πάσῃ τῇ λείᾳ ἐς Καρχηδόνα ἤεσαν, τὴν
 ἐπινίκιον ἑορτὴν ἄζοντες.

ιβ'. Οἱ δὲ βάρβαροι θυμῷ χρώμενοι πανδημεὶ ἐπὶ Ῥω-
 μαίους αὐθις, οὐδένα σφῶν ἀπολιπόντες, ἱστράτευσαν, καὶ
 καταθεῖν τὰ ἐν Βυζακίῳ χωρία ἤρξαντο, οὐδεμιᾶς ἡλικίας τῶν 10
 C σφίσι παραπιπτόντων φειδόμενοι. ἄρτι τε Σολόμωνι ἐς Καρχη-
 δόνα ἐληλακότε βάρβαροι πλήθει μεγάλῳ ἐς Βυζάκιον ἐληλυθέναι
 καὶ ληΐεσθαι πάντα τὰ ἐκείνη ἠγγέλλοντο. ἄρας οἷν κατὰ τά-
 χος παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. γενόμενος δὲ ἐν Βουρ-
 γάωνι, ἔνθα οἱ πολέμιοι ἱστρατοπεδεύσαντο, ἡμέρας μὲν τινὰς 15
 ἀντεκάθητο, ὅπως, ἐπειδὴν τάχιστα ἐν τῷ ὄμαλει γέγονται οἱ
 Μαυρούσιοι, τῆς ξυμβολῆς ἄρχοι. ὡς δὲ ἐκείνοι ἐν τῷ ὄρει ἔμε-
 νον, διεῖπέ τε ὡς ἐς μάχην καὶ διεκόσμηε τὸ στρατεύμα, οἱ δὲ
 Μαυρούσιοι ἐς μὲν τὸ πεδίον ἤκιστα Ῥωμαίοις τὸ λοιπὸν ἐς μά-
 D χην ἵνα διεννοοῦντο (ἤδη γὰρ αὐτοὺς ἄμαχόν τι δέος ἐσῆει), ἐν 20
 δὲ τῷ ὄρει ἠλιζον ῥῆρον περιέσεσθαι αὐτῶν τῷ πολέμῳ. ἔστι
 δὲ τὸ ὄρος Βουργάων ἐπὶ πλεῖστον μὲν ἀπότομον καὶ τὰ πρὸς ἀνί-

6. ζὺν πάσῃ] ξυμπάσῃ L.
 22. Βουργάων om. L.

21. ῥῆρον — πολέμῳ addidi ex A.

bant: pavidī Barbari ad vicinū montem evadere: consternatis in fugam instare, et inferre necem Romani. In eo praelio decem Maurorum millia concidisse fama est. Captae cum pueris feminae omnes, et in servitutem redactae sunt: cameli, quibus ferrum pepercerat, in manus venere militum. Itaque Romani cum omni praeda Carthaginem redierunt, diem festum victoriae causa celebraturi.

12. Irritati Barbari, conflatis ex universa gente, nemine praetermisso, copiis, bellum in Romanos instaurant, et incursare Byzacium incipiunt, obvios quosque, sine ullo aetatis discrimine sternentes ferro. Carthaginem vix intraverat Salomon, cum venit nuntius, Barbaros magno numero in Byzacium irrupisse, ibique omnia depopulari. Ille e vestigio cum exercitu universo movet, eoque properat. Bargaonem, ubi hostes metati erant, cum attigisset, per dies aliquot e regione consedit, paratus, simul ac Mauri in planum devenissent, praelium committere. At illi in monte haerebant. Tum ipse aciem ad pugnam instruit ordinatque. Verum animis obstinaverant Mauri nunquam in campo cum Romanis decernere, et formidine gravissima correpti, in monte spem habebant repositam. Est mons Bargaon plurimis in locis abruptus, et qua ad Orien-

σχοντα ἥλιον δεινῶς ἄβατον, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέραν εὐέφοδόν τε καὶ
 ὑπίως ἔχον. καὶ σκοπέλω ὑψηλῶ δύο ἀνέχεται νάπην τινὰ ἐν
 μέσῳ σφῶν ἐργαζομένῳ, στεγὴν μὲν κομιδῆ, ἐς βάθος δέ τι V 404
 ἄβατον κατατείναςαν. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν μὲν ἄκραν τοῦ ὄρους
 5 ἀπέλιπον ἀνδρῶν ἔρημιον, οὐδὲν ἐνθῆνδε πολέμιον οἰόμενοι σφίσιν
 ἔσεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀμφὶ τὸν πρόποδα χῶρον ἔλιπον,
 οὗ δὴ εὐπρόσодος ὁ Βουργάων ἦν. κατὰ δὲ τὰ μέσα στρατοπε- F 263
 δευσάμενοι ἕμενον, ὅπως, ἦν οἱ πολέμιοι ἐπὶ σφῶς ἀνιόντες μά-
 χης ἄρξωσιν, αὐτοὶ ἤδη ὑπερθεῖν ἐκείνων γινόμενοι κατὰ κορυφὴν
 10 βάλλωσιν. ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει καὶ ἵπποι πολλοὶ ἢ ἐς
 φυγὴν παρεσκευασμένοι, ἢ ἐς τὴν δίωξιν, ἦν τῆς μάχης κρα-
 τήσωσι.

Σολόμων δὲ, ἐπεὶ εἶδε τοῖς Μανρουσίους οὐκέτι ἐν τῷ ὄμα-
 λεῖ ἐθέλοντας διαμάχεσθαι, καὶ ἅμα τῇ προσεδρεία τὸ Ῥωμαίων
 5 στρατεύμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἵχθητο, ἐς χεῖρας ἐλθεῖν τοῖς πολε-
 μίοις ἐν τῷ Βουργάωνι ἠπέγειτο. ἰδὼν δὲ τοὺς στρατιώτας κα- H 139
 ταπεπληγμένους τῷ τῶν ἐναντίων ὀμίλῳ πολυπλασίῳ ἢ ἐν τῇ
 προτέρῃ μάχῃ γεγενημένῳ, ξυγκαλέσας τὸ πλῆθος ἔλεξε τοιάδε B
 „Τὸ μὲν δέος, ᾧ πρὸς ὑμᾶς οἱ πολέμιοι χρῶνται, οὐχ ἕτερον
 0 τοῦ κατηγόρου δεῖται, ἀλλ' ἀντεπάγγελτον ἐξεληλέγκται τὴν οἴ-
 κοθεν ἐπαγόμενον μαρτυρίαν. ὁρᾶτε γὰρ δὴ πού τοὺς ἐναντίους
 ἐς τόσους μὲν καὶ τόσους μυριάδας ξυνιλεγμένους, οὐ τολμῶντας
 δὲ ἡμῖν ἐς τὸ πεδίον καταβαίνοντας ξυμβυλεῖν, οὐδὲ πιστεῦειν

2. ἀνέχεται] ἀνέχεται A.
 2. τολμῶντα L.

16. τῷ om. L.

22. τολμῶντας]

tem spectat, insuperabilis: ab occasu fere supinus est, facilemque ascen-
 sum praebet. Assurgunt in sublime gemini scopuli: qui in spatio inter-
 iacente recessum efficiunt valde angustum depressumque in altitudinem
 inviam. Ac montis quidem verticem nullo praesidio Barbari insiderant,
 nihil inde hostile metuentes: similiter imum ad radices clivum, ubi mol-
 lem ascensum Burgaon habet, reliquerant: medium castris obtinebant; ut
 si illuc subiret hostis, iniretque certamen, imminentes ipsi ex edito iacu-
 larentur. Praesto erant in monte equi plurimi, vel ad maturandam fu-
 gam, vel ad hostem insequendum, si vincerent.

Ubi Mauros in plano pugnare nolle, et Rom. exercitui in solitudine
 considerare molestum esse animadvertit Salomon, cum hoste manus in ipso
 monte Burgaone conferre festinat. Prius tamen quia milites videbat at-
 tonitos adversariorum numero, multis maiori, quam ante, partibus, vocata
 concione, ita disseruit. *Oblatus vobis ab hoste metus neminem, a quo va-
 nitate arguitur, requirit. Se ipse refellit ultro, per se in se testis locuple-
 tissimus. In unum coactas tot myriadas hostium in campum descendere, et
 nobiscum congregari non audere, nec sibi, sed iniqui loci praesidio fidere vi-
 detis. Quocirca nihil iam vobis opus hortatu. Quos enim et res gestae et*

ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς ἔχοντας, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ χωρίου τούτου δυσκολίαν καταφυγόντας. ὥστε ὑμῖν οὐδέ τι ἐγκελεύεσθαι ἐν τῷ παρόντι ἐπάναγκες. οἷς γὰρ τὰ πράγματα καὶ ἡ τῶν πολεμίων ἀσθένεια τὸ θαρσεῖν δίδωσιν, οὐδὲν οἶμαι τῆς ἐκ τῶν λόγων ὠφελείας προσδεῖ. τοσοῦτον δὲ ὑμᾶς ὑπομῆσαι δεήσει ὥς, ἢν 5 μετὰ τῆς εὐτυχίας καὶ τήνδε τὴν ἔνυμολον διενέγκωμεν, λελεί-
C ψεται ἡμῖν, Βανδύλων τε νενικημένων καὶ Μαυρουσίων ἐς ταῦτὸ τύχης ἑλληλακότων, τῶν Αἰβύης ἀγαθῶν ἀπόνασθαι πάντων, οὐδὲν ὅ τι καὶ πολέμιον ἐννοεῖν ἔχουσιν. ὅπως δὲ μὴ κατὰ κορυφὴν ὑμᾶς οἱ πολέμιοι βύλλωσι, μηδέ τι ἐκ τοῦ χωρίου ἡμῖν γί- 10 γνοιτο βλάβος, ἐγὼ προνοήσω.“

Τοσαῦτα παρακελευσάμενος Σολόμων, Θεόδωρον ἐκέλευεν, ὅς τῶν ἔξκουβιτῶρων ἦγειτο (οὕτω γὰρ τοὺς φύλακας Ῥωμαῖοι καλοῦσι), πεζοὺς χιλιούς ἐπαγαγόμενον ἀμφὶ δειλην ὄψιν ἔχον- 15 τά τε καὶ τῶν σημείων τινὰ ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τοῦ Βουργάωνος λάθρα ἀναβῆναι, οὗ μάλιστα δύσοδόν τε τὸ ὕρος καὶ σχεδόν τι ἀπόρευτον ἦν· ἐπιστεilas ὥστε, ἐπειδὴν ἄγχι ἐς τὸν τοῦ ὕρους κολωνὸν ἴκωνται, ἐνταῦθα ἡσυχάζοντας τὸ λοιπὸν 20 D διανυκτερεύειν, ἅμα δὲ ἥλιῳ ἀνίσχοντι καθύπερθε φαινόμενος τῶν πολεμίων καὶ τὰ σημεῖα ἐνδεικνυμένους βύλλειν. ὃ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίει. καὶ ἐπειδὴ πόρρω ἦν τῶν νυκτῶν, διὰ τοῦ κρημνώδους ἐγγὺς τοῦ σκοπέλου ἀφικόμενοι μὴ ὅτι Μαυρουσίους,

2. τι om. L.   6. τήνδε τὴν] τὴν om. L.   9. ἐννοεῖν] ἐν νῶ?
11. βλάβος] βλάβης LHm.   14. ἐπαγαγόμενον] ἐπαγόμενον L.
16. Βουργάωνος] βαργάωνος L.   17. ἄγχι] δὲ Suidas s. v. κολωνός.
18. ἴκωνται] ἦκωνται H.   *ibid.* ἡσυχάζοντας] ἡσυχάζοντες Suidas.   19. δὲ] τε L.

perspecta hostiū imbecillitas bono esse animo iubent, verborum subsidio non egere illos existimo. Id unum convenit menti subiicere, si nobis hoc etiam praelium feliciter cesserit, reliquum fore ut omni abiecta belli cogitatione, quippe Mauris pariter ac Vandalis debellatis, Africae bonis et commodis omnibus perfruamur. Caeterum ne telis hostium petamur desuper, neu detrimenti quidquam inde accipiamus, providebo.

His verbis suos hortatus Salomon, Theodorum, ducem excubitorum (sic Romani vigiles vocant) cum peditibus mille et signis aliquot ad illud Burgaonis latus, quod Orienti obversum est, sub noctem mittit, his instructum mandatis: in montem, qua asperrimus est ac propemodum inaccessus, ascendant: ubi ad verticem fere successerint, ibi noctem quieti ducant: primo sole appareant, ex alto hostibus imminentes, signisque elatis, tela coniciant. Mos imperanti gestus. Nocte intempesta, ad rupem per abrupta evadunt, non Mauris modo, sed Romanis etiam omnibus

ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας ἔλαθον· ἐς προφυλακὴν γὰρ τῷ λό-
 γῳ ἐστέλλοντο, μὴ τις ἔξωθεν ἐς τὸ στρατόπεδον κακουργήσῃων
 ἴοι· ὕθρου δὲ βαθείος Σολόμεων παντὶ τῷ στρατῷ κατὰ τοῦ
 Βουργάωνος τὰ ἔσχατα ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀνέβαινε. καὶ ἐπειδὴ
 5 πρῶτ' ἐγερόναι, ἐγγύς τε οἱ πολέμοιοι καθεωρῶντο, οὐκέτι γυμνῆν,
 ὡσπερ τὸ πρότερον, οἱ στρατιῶται τὴν τοῦ ὕθρου ὑπερβολὴν
 ὄρωντες, ἀλλὰ ἀνδρῶν τε ἀνάπλεων καὶ σημεῖα Ῥωμαϊκὰ ἐνδει- P 264
 κνυμένων (ἤδη γὰρ καὶ ὑπέφαινε τι ἡμέρας) διηποροῦντο. ἐπεὶ
 δὲ τῶν χειρῶν οἱ ἐν τῇ ἄκρῃ ἤρχον, οἱ τε Ῥωμαῖοι τὸ στράτευμα
 10 οἰκείον εἶναι καὶ οἱ βάρβαροι ἐν μέσῳ τῶν πολεμίων γερονεῖναι
 ᾔσθάνοντο, βαλλόμενοι δὲ ἑκατέρωθεν, καὶ οὐ παρὸν σφίσι τοὺς
 πολεμίους ἀμύνεσθαι, ἐς ἀλκὴν μὲν οὐκέτι ἐβλεπον, ἐς φυγὴν δὲ
 αὐτίκα ξίμπαντες ὤρμητο. οὔτε δὲ ἐς τοῦ Βουργάωνος τὴν ὑπερ-
 5 βολὴν ἀναδραμεῖν ἔχοντες, πρὸς τῶν πολεμίων κατεχομένην, οὔτε
 ἐς τὸ ὁμαλὲς διὰ τοῦ πρόποδος προῖεναι, ἐνθὲνδε σφίσι ἐπικει-
 μένων τῶν ἐναντίων, ἐς τε τὴν νύπην καὶ ἐς τῶν σκοπέλων τὸν B
 ἕτερον δρόμον πολλῷ ἤεσαν, οἱ μὲν αὐτοῖς ἵπποις, οἱ δὲ καὶ πεζῇ.
 ἄτε δὲ ὄμιλος πολὺς ἐν φόβῳ καὶ θορόβῳ μεγάλῳ φείγοντες,
 σφῶς τε αὐτοὺς ἔκτεινον καὶ ἐς τὴν νύπην βαθεῖαν κομιδῇ οὔσαν
 10 ἐπιπίπτοντες αἰεὶ οἱ πρῶτοι ἔθνησκον, τοῖς μέντοι ὀπισθεν ἰοῦσιν
 οὐ παρήχοντο τοῦ κακοῦ αἰσθησιν. ἐπεὶ δὲ τῶν τεθνεώτων ἵπ- V 405
 πων τε καὶ ἀνθρώπων ἢ νύπη ἐμπλεως γενομένη διάβασιν ἐκ τοῦ

1. προφυλακὴν] πρὸς φυλακὴν HL: illud Hm. 8. ὑπερφαινε
 AHL: ὑπερέφαινε PHm cum Scaligero. Scribendum erat ὑπέφαινε.
 13. Βουργάωνος] Βουργαῶνος Suidas s. v. ὁμαλές.

inscientibus. Nam ita profecti fuerant, quasi irent excubitum ac provi-
 sum, ne quis extrinsecus ad castra infestus subreperet. Sub obscuro ma-
 ne, per extremum Burgaonis clivum cum omnibus copiis subit ad hostes
 Salomon: quos ut in propinquo prima lux patefecit, ac die postea magis
 illucescente, montis culmen non iam nudum, ut prius, sed viris Romana
 signa ostentantibus refertum conspexere milites, suspensis animis haese-
 runt. Verum inito ab iis, qui cacumen obtinebant, certamine, illos Ro-
 mani suos esse commilitones, Barbari interceptos se ab hostibus intelle-
 xere. Utrinque mox appetiti, cum arcere eos non possent, non iam ad
 vim spectare, sed repente omnes in fugam ruere. Quoniam vero neque
 ad Burgaonis culmen iam ab hoste insessum contendere, nec per ima cli-
 vi in campum, instante illinc infenso exercitu, se proripere poterant, ad
 recessum illum praecipitem rupemque alteram, pars equis, pars pedibus
 effuse ibant: utque erat confertissima turba, caeco ac tumultuoso metu
 urgente fugam, alii mutuis concidebant vulneribus, alii, qui praecurre-
 bant, in saltum altissimum prolabentes, peribant, exitium non advertenti-
 bus, qui sequebantur. Tandem ubi equis hominibusque extinctis opple-

Βουργάωνος ἐς ὕρος ἐποίει τὸ ἕτερον, ἐνταῦθα ἐσώζοντο οἱ ὑπολειπόμενοι, διὰ τῶν σωμάτων τὴν πορείαν ποιοῦμενοι. ἀπέθανον δὲ ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ Μαυρουσίων μὲν μυριάδες πέντε, ὡς C αὐτῶν ἰσχυρίζοντο οἱ περιόντες, Ῥωμαίων δὲ τὸ παράπαν οὐδείς, οὐ μὴν οὐδὲ πληγὴν τινὰ ἔλαβεν ἢ πρὸς τῶν πολεμίων 5 ἢ τύχης αὐτῶ ἔνυμβάσης τινός, ἀλλὰ ἀκραιφνεῖς ἅπαντες τῆς νίκης ἀπώναντο ταύτης. διέφυγον δὲ καὶ οἱ τῶν βαρβάρων ἡγούμενοι πάντες, πλην γε δὴ ὅτι Ἐσδιλάσας πίστει λαβὼν Ῥωμαίοις αὐτὸν ἐνεχείρισεν. γυναικῶν μέντοι καὶ παίδων λείαν ἴτοσαύτην τὸ πλῆθος Ῥωμαῖοι εἶλον ὥστε προβάτου τιμῆς παῖδα Μαυρου- 10
 H 140 σιον τοῖς ὠνεῖσθαι βουλομένοις ἀπέδοντο. καὶ τότε Μαυρουσίων τοὺς ὑπολειπομένους γυναικῶν τῶν σφετέρων τὸ λόγιον ἐσῆει, ὡς D ἄρα τὸ γένος αὐτοῖς πρὸς ἀνδρὸς ἀγενεῖον ὀλεῖται. τὸ μὲν οὖν Ῥωμαίων στράτευμα ζύν τε τῇ λείᾳ καὶ τῷ Ἐσδιλάσᾳ ἐς Καρχηδόνα ἐσήλαννον, τῶν δὲ βαρβάρων ὅσοις μὴ ἀπολωλέναι ἔνυμβέ- 15 βηκεν, ἐν Βυζακίῳ μὲν ἰδρῦσθαι ἀδύνατα ἐδόκει εἶναι, ὅπως μὴ ὀλίγοι ὄντες πρὸς Λιβύων τῶν σφίσιν ὁμόρων βιάζωνται. ζὺν δὲ ἄρχουσι τοῖς σφετέροις εἰς Νομιδιάν ἀφικόμενοι ἰκέται γίνονται Ἰάβδα, ὃς τῶν ἐν Αὐρασίῳ Μαυρουσίων ἦρχε. μόνοι δὲ Μαυρουσίων ἐν Βυζακίῳ διέμειναν ὧν ἠγεῖτο Ἀντάλας, ὃς δὴ ἐν τού- 20 τῳ τῷ χρόνῳ τὴν ἐς Ῥωμαίους πίστιν φυλάξας κακῶν ἀπαθῆς ζὺν τοῖς ὑπηκόοις τοῖς αὐτοῦ ἔμεινεν.

22. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

tus saltus, aequum transitum a Burgaone ad montem alterum praebuit, tunc residui per calcata cadavera elapsi sunt. Ea clade, si superstites audiamus, interiere quinquaginta Maurorum millia, Romanorum ne unus quidem: immo vero nec plagam quisquam vel ab hoste vel casu aliquo accepit: sed omnes illaesi atque incolumes victoriam hanc sunt consecuti. Effugerunt Barbarorum duces, praeter Esdilasam, qui, accepta fide, se Romanis permisit. Porro tanta feminarum ac puerorum multitudo cecidit illis in praedam, ut, quo oviculum, eodem puerum Maurum pretio venderent volentibus emere. Tum demum, qui superfuert, Maurorum mulierum vaticinium, quae Mauris perniciem ab imberbi viro inferendam praedixerant, intellexerunt. Romanus exercitus cum praeda atque Esdilasam Carthaginem rediit. Barbarorum reliquiae, cum non satis tutum videretur apud Byzacenos consistere, quod periculum esset, ne, ad paucos redacti, ab Afris finitimis opprimerentur, in Numidiam cum suis ducibus se receperunt, et Iabdae, Maurorum Aurasiū montem incolentium principis, fidem implorarunt. Maurorum solos retinuit Byzacium subditos Antalae: qui in data Romanis fide id temporis manens expertus damni cum suis extitit.

γ'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐν Βυζακίῳ ἐγένετο, ἐν τούτῳ Ἰάβ- P 265
 δας, ὃς τῶν ἐν Ἀφρασίῳ Μαυρουσίῳν ἤρχε, πλέον ἢ τρισμυ-
 ρίους ἄνδρας μαχίμους ἐπαγόμενος ἐληΐζετο τὰ ἐπὶ Νομηδίας
 χωρία, ἠνδραπόδιζε τε τῶν Λιβύων πολλούς. ἐτύγγανε δὲ Ἀλ-
 5 θίας ἐν κεντουρίαις τῶν ἐκείνη φρουρίων φυλακὴν ἔχων, ὃς τῶν
 αἰχμαλώτων τινὰς ἀφελέσθαι τοὺς πολεμίους ἐν σπουδῇ ἔχων ζῆν
 Οὔννοις τοῖς αὐτῷ ἐπομένοις, ἐβδομήκοντα μάλιστα οὔσιν, ἕξω
 τοῦ φρουρίου ἐγένετο. λογισάμενός τε ὡς οὐχ οἶός τε ἔστι πλή-
 10 θει Μαυρουσίῳν τοσοῦτῳ ζῆν ἀνδράσιν ἐβδομήκοντα ἐς χεῖρας
 ἰέναι, στενοχωρίαν καταλαβεῖν τινα ἤθελεν, ὅπως ἂν δι' αὐτῆς B
 ὁδῷ ἰόντων τῶν πολεμίων τῶν τινὰς αἰχμαλώτων ἀναρπάσαι δυ-
 νατὸς εἴη. καὶ (οὐ γὰρ ἔστι τοιαύτη τις ἐνταῦθα ὁδὸς) ἐπεὶ
 πεδία ὕπτια πανταχῇ τῶν ἐκείνη χωρίων ἔστιν, ἐπενόει τάδε.
 πόλις ἔστι που πλησίον Τίγισις ὄνομα, τότε μὲν εὐτείχιστος οὔσα,
 15 κρήνην δὲ μεγάλην τινὰ ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἔχουσα. ταύτην
 Ἀλθίας τὴν κρήνην καταλαβεῖν ἔγνω, λογισάμενος ὡς δίψῃ ἀναγ-
 καζόμενοι ἐνταῦθα πάντως ἀφίξονται οἱ πολέμιοι· ἄλλο γὰρ ὕδωρ
 ἄγχιστά πη ὡς ἤκιστά ἐστι. πᾶσι μὲν οὖν τὸν τοῦ πλήθους ἐκ-
 20 λογιζομένοις παράλογον ἔδοξε μανιώδης αὐτοῦ ἢ ἔννοια εἶναι. οἱ C
 δὲ Μαυρούσιοι κόπῳ τε πολλῷ καὶ πνίγει μεγάλῳ θέρους ὥρᾳ
 ὠμιληκότες, δίψῃ τε, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀπ' αὐτοῦ μεγίστη ἐχόμενοι,
 παρὰ τὴν κρήνην δρόμῳ πολλῷ ἤλθον, οὐδὲν ἐναντίωμα ἐν νῷ
 ἔχοντες. ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕδωρ πρὸς τῶν πολεμίων ἐχόμενον εὔρον,

14. εὐτείχιστος] ἀτείχιστος L. 18. τὸν τοῦ] Legebatur τὸ τοῦ.
 Mutavi ex Suida s. v. παράλογος, qui τὸν ante παράλογον habet.
 19. αὐτοῦ ἢ ἔννοια εἶναι] εἶναι αὐτοῦ ἢ ἔννοια Suidas.

13. Dum haec in provincia Byzacena geruntur, interea Iabdas Au-
 rasianorum Maurorum princeps, bellatoribus amplius xxx. m. stipatus, Nu-
 midiam vastat, Afrosque in servitutem non paucos abripit. Ad centurias
 praepositus Althias custodiæ castellorum regionis illius, cum hosti capti-
 vos quosdam eripere vehementer cuperet, castello Hunnos ad summum
 Lxx. qui sub ipso merebant, eduxit: ac secum reputans non posse fieri,
 ut cum viris Lxx. tot Mauros aggrediretur, angustias occupare decrevit,
 qua transeuntibus Barbaris captivos adimeret. At quoniam ibi nulla erat
 eiusmodi via, patente scilicet quoquoersum camporum aequore, rationem
 hanc inivit. Sitā in propinquo urbs Tigisis, ac validis tunc moenibus cin-
 cta, in arctissimo loco fontem uberem habet. Eum Althias obsidere con-
 stituit, in animum inducens, fore ut Barbaros illuc sitis compelleret, ni-
 hil aquae praeterea praebente vicinia. Nemo erat, qui copias tam inique
 inter se numero comparatas attendens, eius consilium non damnaret insa-
 niae. Porro Mauri, collecta ex labore aestuque gravissimo (quippe aestas
 fervebat) maxima siti, ad fontem contento cursu, adversi nihil suspican-
 tes, venerunt. Ubi vero ab hostibus teneri illum apparuit, stetero

ἀπορούμενοι ζύμπαντες ἔστησαν, τοῦ πλείστου τῆς ἰσχύος ἤδη
 δαπανηθέντος σφίσι τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ. διὸ δὴ Ἰάβδας τῷ
 Ἀλθίᾳ ἐς λόγους ἤκων τὸ τριτημόριόν οἱ δώσειν ἠμολόγει τῆς
 λείας, ἐφ' ᾧ δὴ Μαυρούσιοι πείσιν ἅπαντες. ὁ δὲ τὸν μὲν λό-
 γον ἐνδέχασθαι οὐδαμῇ ἠθέλε, μονομαχεῖν δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ 5

D τούτων ἤξιον. τοῦ τε Ἰάβδα ταύτην δὴ δεξαμένου τὴν πρόκλη-
 V 406 σιν, ξυνέκειτο ἠσσηθέντος, ἂν οὕτω τύχη, τοῦ Ἀλθία Μαυ-
 ρουσίους πιεῖν. ἔχαιρέ τε ἅπας ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατός,
 εὐέλπιδες ὄντες, ἐπεὶ Ἀλθίας μὲν ἰσχνός τε ἦν καὶ οὐ μέγας τὸ
 σῶμα, Ἰάβδας δὲ κάλλιστός τε ἦν καὶ μαχιμώτατος Μαυρου- 10
 σίων ἀπάντων. ἄμφω μὲν οὖν ἵππεῖς ἐτύχανον ὄντες. ὁ δὲ
 P 266 Ἰάβδας τὸ δορύτιον ἠκόντισε πρῶτος, οὗπερ Ἀλθίας ἐπ' αὐτὸν
 ἰόντος χειρὶ λαβέσθαι τῇ δεξιᾷ παρὰ δόξαν ἰσχύσας Ἰάβδαν τε
 καὶ τοὺς πολεμίους κατέπληξε. τῇ δὲ λαίᾳ χειρὶ τὸ τόξον ἐντεί- 15
 νας αὐτίκα, ἐπεὶ ἀμφιδέξιος ἦν, τὸν Ἰάβδα ἵππον βαλὼν ἔκτεινε. 15
 πεσόντος τε αὐτοῦ ἵππον ἕτερον τῷ ἄρχοντι Μαυρούσιοι ἦγον,
 ἐφ' ὃν ἀναθορῶν Ἰάβδας εὐθὺς ἔφυγε· καὶ οἱ κόσμῳ οὐδενὶ ὁ
 τῶν Μαυρουσίων στρατός εἶπετο. ὁ τε Ἀλθίας τοὺς τε αἰχμα-
 B λώτους καὶ τὴν λείαν ἀφελόμενος ζύμπασαν ὄνομα μέγα ἐκ τοῦ
 ἔργου τούτου ἀνά πᾶσαν Αἰβύην ἔσχε. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε 20
 ἐχώρησε.

Σολόμων δὲ ἐν Καρχηδόνι ὀλίγον τινὰ διατρήσας χρόνον,
 ἐπὶ τε ὄρος τὸ Αὐράσιον καὶ Ἰάβδαν ἐπῆγε τὸ στράτευμα, ἐπε-

6. Ἰάβδα] ἰαῦδα L, et similiter infra.

13. ἰόντος] ἰόντι HL:

illud Hm. 16. Μαυρούσιοι] μαυρουσίων L.

17. „ἔφυγε

Reg.“ Sic LHm. ἔφυγε HP.

omnes, ignari quo se verterent, exhaustis iam aquae desiderio viribus. Quocirca Iabdas cum Althia collocutus, tertiam praedae partem ipsi promisit, si Mauris omnibus aquae copia fieret. Renuit ille, neque aliter ea de re, nisi singulari certamine, decidere cum ipso voluit. Probante Iabda provocationem, convenit, ut, si forte Althias vinceretur, Mauris bibendi potestas esset: laetitia gestiit universus eorum exercitus, obiecta ex eo spe, quod corpore esset Althias gracili modicoque: Iabdas Mauris omnibus dignitate formae et pugnandi vi antecelleret. Ergo in equis ambo prodeunt. Hastile Iabdas vibrare occupat: id veniens manu dextera Althias praeter opinionem arripit, eoque facto Iabdam atque hostes percellit. Mox arcu adducto laeva, qua perinde ut dextera utebatur, Iabdae equum configit ac necat. Hoc strato, alterum Mauri admovent suo principi: qui simul ipsum conscendit, aufugit, sequente incomposite Maurorum exercitu. Althias, captivis cum omni praeda receptis, illo facinore magnum per totam Africam sibi nomen paravit. Ita res ibi successit.

Salomon autem Carthagine moratus aliquantisper, montem versus Aurasium contra Iabdam copias duxit, eum insimulans, nec falso, quod, dum

νεγκῶν αὐτῷ ὅτι, ἤνικα ὁ Ῥωμαίων στρατὸς τὴν ἐν Βυζακίῳ ἀσχολίαν εἶχε, πολλὰ ἐλήπισατο τῶν ἐν Νουμιδίᾳ χωρίων. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ὤρωμων δὲ Σολόμωννα ἐπὶ τὸν Ἰάβδαν Μαυρουσίων ἄρχοντες ἕτεροι, Μασσωνᾶς τε καὶ Ὀρταίας, τῆς σφετέρας ἕχθρας ἕνεκα· Μασσωνᾶς μὲν, ὅτι οἱ τὸν πατέρα Μεφανίαν κηδεστῆς ὦν Ἰάβδας δόλῳ ἔκτεινεν, ὁ δὲ ἕτερος, ὅτι ξὺν τῷ Μαστίνα, ὃς τῶν ἐν Μαυριτανίᾳ βαρβάρων ἡγεῖτο, ἐξελάσαι αὐτόν τε καὶ Μαυρουσίους, ὧν ἦρχεν, ἐκ τῆς χώρας ἐβούλευσεν, ἐνθα δὴ ἐκ παλαιοῦ ὤκηντο. ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρατὸς, ἡγουμένου αὐτοῖς Σολόμωνος, καὶ Μαυρουσίων ὅσοι σφίσι ἐς ξυμμαχίαν ἦλθον, ἐστρατοπεδεύσαντο εἰς ποταμὸν Ἀμίγαν, ὃς τὸ Ἀύρασιον παραρρέων ἀρδεύει τὰ ἐκείνη χωρία. τῷ δὲ Ἰάβδα ἐς μὲν τὸ πεδίον τοῖς πολεμίοις ἀντιτάξασθαι ἀξύνφορον ἐφαίνετο εἶναι, τὰ δὲ ἐν Ἀύρασιῳ ἐξηρτύετο ὅπη οἱ ἐδόκει τοῖς ἐπιούσιν ὡς δυσκολώτατα ἔσεσθαι. τοῦτο δὲ τὸ ὄρος ἡμερῶν μὲν ὀδῶ δέκα καὶ τριῶν μάλιστα Καρχηδόνος διέχει, μέγιστον δὲ ἀπάντων ἐστὶν ὦν ἡμεῖς ἴσμεν. ἡμερῶν γὰρ τριῶν ἐνταῦθα εὐζώνῳ ἀνδρὶ περίοδος ἐστι. καὶ τῷ μὲν ἐς αὐτὸ ἵεναι βουλομένῳ δύσοδόν τέ ἐστι καὶ δεινῶς ἄγριον, ἄνω δὲ ἦκοντι καὶ ἐν τῷ ὀμαλεῖ γενομένῳ πεδία τε φαίνεται καὶ κρῆναι πολλαί, ποταμούς τε ποιοῦσαι καὶ παραδείσων πολὺ τι χρῆμα θαυμάσιον οἶον. καὶ ὁ τε σῖτος, ὃς ἐνταῦθα φέρεται, ἢ τε ὀπώρα ἐκάστη διπλάσια τὸ μέγεθος ἐστὶν ἢ ἐν τῇ ἄλλῃ ἀπάσῃ Διβύῃ γίνεσθαι πέφυκεν. ἔστι δὲ καὶ φρού-

4. Ὀρταίας] ὄρταίας L. Ὀρθαίας P. Orteas RV. Conf. p. 466, 12. 487, 9.

Rom. exercitus Byzacenis motibus impeditus esset, ipse multa Numidiae loca vastasset. Salomonem in Iabdam alii Maurorum principes, Massonas videlicet atque Orthaias, instigabant, privatis inducti inimicitiiis; Massonas quidem ob necem Mephaniae patris sui, cuius gener cum esset Iabdas, nihilominus illum ex insidiis interfecerat: alter vero, quod Iabdas et Mastinas, Barbarorum Mauritaniae princeps, ipsum ac Mauros, quibus imperabat, e regione, quam incoluerat ab antiquo, pellere destinassent. Itaque Rom. exercitus, Salomone duce, cum Mauris omnibus sociis, castra metatus est ad fluvium Amigam, qui Aurasium praeterlabens, tractum illum rigat. Iabdas e re sua non fore sentiens, si aciem hosti opponeret in planitie, omnia in Aurasio monte comparavit, prout censuit iis maxime impeditum iri adventum hostis. Abest mons ille Carthagine dierum iter fere XIII. omnium, qui quidem nobis noti sunt, maximus. Tantum enim spatium ambitu colligit, quantum triduo vir expeditus percurrat. Atque illum quidem si velis ascendere, difficilem in declivi horridumque offendes. Verum ubi superaveris, et ad culmen planum evaseris, offeret se camporum aequor patentium, scaturiens fontibus, qui amnes efficiunt: tot pomaria, ut miraculo sint. Frumentum ac poma, quaecunque ibi proveniunt, tanto altero maiora sunt, quam in reliqua

ρια ἐνταῦθα πη ἀτημελημένα, τῷ μὴ δοκεῖν ἀναγκαῖα τοῖς ταύτη
ῶκημένοις εἶναι. ἔξ ὅτου γὰρ τὸ Αὐράσιον Μαυρούσιοι Βανδί-
λους ἀφείλοντο, οὐδεὶς πω ἐς αὐτὸ πολέμιος ἤλθεν οὐδὲ ἐς δέος
τοὺς βαρβάρους κατέστησεν, ἀλλὰ καὶ πόλιν Ταμούγαδιν, ἢ
πρὸς τῷ ὕρει ἐν ἀρχῇ τοῦ πεδίου πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον πολυάν- 5

- P 267 Θρωπος οὕσα ῶκητο, ἔρημον ἀνθρώπων οἱ Μαυρούσιοι ποιησά-
μενοι ἐς ἔδαφος καθεῖλον, ὅπως μὴ ἐνταῦθα ἢ δυνατὰ ἐνστρατο-
πεδεύσασθαι τοῖς πολεμίσις, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ πρόφασιν τῆς πό-
λεως ἄγχι ἐς τὸ ὕρος ἵεναι. εἶχον δὲ οἱ ταύτη Μαυρούσιοι καὶ
τὴν πρὸς ἐσπέραν τοῦ Αὐρασίου χώραν, πολλήν τε καὶ ἀγαθὴν 10
οὕσαν. καὶ τούτων ἐπέκεινα Μαυρουσίων ἔθνη ἕτερα ῶκητο,
ἧν ἤρχεν Ὀρταῖας, ὃς Σολόμωνι τε καὶ Ῥωμαίοις, ὡς ἔμπροσθεν
ἐρρήθη, ζυμμάχος ἤλθε. τούτου τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ λέγοντος
ἤκουσα ὡς ὑπὲρ τὴν χώραν, ἧς αὐτὸς ἄρχοι, οὐδένες ἀνθρώπων
οἰκοῦσιν, ἀλλὰ γῆ ἔρημος ἐπὶ πλεῖστον διήκει, ταύτης τε ἐπέ- 15
B κεινα ἀνθρωποὶ εἰσιν οὐχ ὥσπερ οἱ Μαυρούσιοι μελανόχροοι,
ἀλλὰ λευκοὶ τε λίαν τὰ σώματα καὶ τὰς κόμας ξανθοί. ταῦτα
μὲν δὲ ὧδέ πως ἔχει.

- Σολόμων δὲ Μαυρουσίων τε τοὺς ζυμμάχους δωρησάμενος
V 407 χρήμασι μεγάλοις καὶ πολλὰ παρακελευσάμενος παντὶ τῷ στρατῷ 20
ἐς ὕρος τὸ Αὐράσιον ὡς ἐς μάχην διατεταγμένος ἀνέβαινεν, οἴο-
μενος ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ τοῖς τε πολεμίσις διὰ μάχης ἵεναι καὶ ἐπ'
αὐτῶν διακρίνεσθαι, ὅπη ἂν ἢ βουλομένη τῇ τύχῃ. οὐ γὰρ οὖν

3. οὐδεὶς πω — ἤλθεν addidi ex AL. nullus ad ipsum hostis ad-
cessit RV. ibid. οὐδὲ ALH. οὐδὲν P. 4. Ταμούγαδιν] Ta-
mugam RV. 12. ὀρταῖας L. Ὀρθαῖας P. Citaias RV. 13. ἐρ-
ρήθη] ἐρρήθη P.

Africa. Nulla castellis cura impenditur, quod incolis minime necessaria videantur. Ex quo enim Mauri Vandalos exegerunt Aurasio, nihil timerunt. Urbem quoque Tamugadin, quae ab Oriente monti adiacebat, et planitiei dabat initium, Mauri civibus, quibus abundabat, sublatis, aequarunt solo, ut nec metari illic, nec per vicinae urbis occasionem ad montem hostes subire possent. Obtinuerant quoque iidem Mauri, qua Aurasius ad Occasum vergit, regionem magnam ac fertilem: cui continentes erant aliorum sedes Maurorum, subditorum Orthasiae, qui, ut ante dicebam, in Salomonis ac Romanorum societatem sese contulerat. Is mihi asseveravit, ultra suae ditionis fines longissimam solitudinem esse, ac deinde hominum genus, cui non atra, ut Mauris, sed candida sit cutis ac flava caesaries. Haec hactenus.

Iam vero Salomon Mauris sociis magnam pecuniae vim dilargitus, eosque enixe hortatus, in montem Aurasium copias omnes subducit, instructa acie, eo die cum hoste conflicturum se ratus, et pro fortunae arbitrio decreturum. Quamobrem milites nec sibi nec equis affatim com-

οὐδὲ τροφάς, ὅτι μὴ ὀλίγας, σφίσι τε καὶ ἵπποις τοῖς σφετέροις οἱ στρατιῶται ἐπήγοντο. πορευθέντες δὲ ἐν δυσχωρίᾳ πολλῇ πεντήκοντα μάλιστα σταδίους ἠλλίσαντο. τοσαύτην τε ὁδὸν ἐς ἡμέραν ἐκάστην ἀνύοντες ἐβδομαῖοι ἀφικνοῦνται ἐς χῶρον, ἔνθα φρούριόν τε παλαιὸν ἦν καὶ ποταμός τις ἀέναος. ὕρος ἀσπίδος τῇ σφετέρᾳ γλώσση Λατῖνοι καλοῦσι τὸν χῶρον. ἐνταῦθα σφίσι στρατοπεδεύεσθαι ἠγγέλλοντο οἱ πολέμιοι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐγένοντο πολέμιόν τε οὐδὲν ἀπήντα, στρατοπεδευσάμενοι καὶ ὡς ἐς μάχην παρασκευασάμενοι αὐτοῦ ἕμενον, ἡμερῶν τε αὐτοῖς ἐνταῦθα τριῶν χρόνος ἐτίβη. ὡς δὲ οἱ τε πολέμιοι τὸ παράπαν σφίσι ἐκποδῶν ἴσταντο καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπελελοίπει, ἐνθῦμιον Σολόμωνί τε καὶ τῇ στρατιᾷ ἀπάση ἐγένετο, ὡς ἄρα τις πρὸς Μαυρουσίων τῶν ξυμμάχων ἐπιβουλή ἐς αὐτοὺς γίνοιτο· οἱ γε, καίπερ οὐκ ἀμελετήτως τῆς ἐν Αὐρασίῳ πορείας ἔχοντες, ἐπιστάμενοί τε, ὡς τὸ εἶκός, ὅσα τοῖς πολεμίοις βεβουλευμένα ἐτύγχανεν, ἐς ἐκάστην μὲν αὐτοῖς ἡμέραν λάθρα ἐπειγόμενοι, ὡσπερ ἐλέγετο, πολλάκις δὲ καὶ κατασκοπῆς ἕνεκα ἐς αὐτοὺς πρὸς Ῥωμαίων σταλέντες, οὐδὲν ἀγγεῖλαι ὑγιᾶς ἔγνωσαν, ὅπως δὴ μὴ προμαθόντες τροφάς τε σφίσι ἐς χρόνον πλείω ἔχοντες ἐς ὕρος τὸ Αὐράσιον ἀναβαίνοιεν καὶ τὰ ἄλλα παρασκευάσσοιεν ὅπη ἄριστα ἔσεισθαι ἔμελλεν. ὅλως δὲ ἐνέδραν σφίσι πρὸς ἀνδρῶν ξυμμάχων γεγενῆσθαι ὑποτοπήσαντες ἐς δέος ἤλθον, λογιζόμενοι ὡς ἄπιστοι λέγονται εἶναι Μαυρούσιοι φύσει, ἄλλως τε

5. ἀέναος] ἀένναος P. 12. ἀπάση] πάση L.

meatus providerant. Per confragosa enisi, nocturnae quietis gratia resederunt, itinere stadiorum ferme 100. confecto. Tantumdem viae diebus singulis procedentes, demum septimo locum attingunt, quem sua Latini lingua montem Aspidis vocant; ubi vetus castellum est, ac iugis amnis, et stativa habere hostis ferebatur. Eo Romani cum evasissent, nec se hostis offerret ullus, castris illic positos constitere, ad pugnam accincti, et triduum consumpsere. Verum ante digressis penitus hostibus, ac iam deficientibus cibariis, coepit Salomon et cum eo Rom. omnis exercitus fraudem a Mauris foederatis structam suspicari. Illi quidem prae se curam ferebant suscepti in monte Aurasio itineris; sed plane conscii, (ut simile vero erat) consiliorum hostis, et furtim ad ipsum itantes quotidie, ut ferebatur, quia etiam exploratum saepe missi a Romanis, nihil veri referre voluerant, ne Romani quo res loco esset praemoniti, atque ob id viatico in longius spatium instructi, in montem Aurasium ascenderent, et caetera quam optime expedirent. Omnino autem illa structarum a sociis insidiarum suspicio metum ipsis afferebat, id cogitantibus, audire Mauro natura perfidos, tum vero maxime, cum sociam Romanis aliisque

ἤνικα Ῥωμαίοις ἢ ἄλλοις τισὶ ζυμμαχοῦντες ἐπὶ Μαυρουσίους
 P 268 στρατεύονται. ὧν δὲ ἐνθυμηθέντες, ἅμα δὲ καὶ λιμῶ πιεζόμενοι,
 ἐνθένδε τε κατὰ τάχος ἀναχωροῦσιν ἄπρακτοι καὶ ἐς τὸ πεδῖον
 ἀφικόμενοι χαράκιμα ἐποίησαντο.

Μετὰ δὲ Σολόμων τοῦ στρατοῦ μοῖραν τινα φυλακῆς ἔνεκα
 ἐν Νομιδίᾳ καταστησάμενος (χειμῶν γὰρ ἦδη ἦν) ζῆν τοῖς ἐπι-
 λοίποις ἐς Καρχηδόνα ἤει. ἔνθα δὲ ἕκαστα διεῖπέ τε καὶ διεκό-
 σμει, ὅπως ἅμα ἤρι ἀρχομένῳ πλείονι παρασκευῇ καὶ, ἣν δύνηται,
 ζυμμάχων Μαυρουσίων ἐκτὸς ἐπὶ τὸ Αὐράσιον αὔθις στρατεύοι.
 ἅμα δὲ καὶ στρατηγούς τε καὶ στρατιῶν ἄλλην καὶ νηῶν στόλον
 B ἐπὶ Μαυρουσίους ἐξηρτύετο, οἳ ἐν Σαρδοῖ τῇ νίσῳ ἴδρυνται·
 αὕτη γὰρ ἡ νῆσος μεγάλη μὲν ἐστὶ καὶ ἄλλως εἰδαίμων, ἐς τὰς
 δύο μάλιστα τῆς Σικελίας κατατείνουσα μοῖρας (ἡμερῶν γὰρ
 ὁδὸν εἴκοσιν εὐζώνῳ ἀνδρὶ τὸ τῆς γῆς περίμετρον ἔχει), Ῥώμης τε
 καὶ Καρχηδόνης ἐν μέσῳ κειμένη πρὸς Μαυρουσίων τῶν ταύτην
 ὠκημένων πιέζεται. Βανδίλοι γὰρ τὸ παλαιὸν ἐς τούτους τοὺς
 βαρβάρους ὁρῆν χράμενοι ὀλίγους δὴ τινὰς ζῆν ταῖς γυναιξίν ἐς
 Σαρδῶ πέμπαντες ἐνταῦθα εἶρξαν. χρόνον δὲ προϊόντος τὰ
 ὄρη καταλαμβάνουσιν, ἢ Καρνάλεως ἐγγὺς πού ἐστι, τὰ μὲν
 πρῶτα ληστείας ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐς τοὺς περιοίκους ποιοῦμενοι,
 C ἐπεὶ δὲ οὐχ ἤσπον ἐγένοντο ἢ τρισχίλιοι, καὶ ἐς τοῦμφανὲς κατα-
 θέοντες λανθάνειν τε ἤκιστα ἀξιοῦντες ἅπαντα ἐληίζοντο τὰ

18. εἶρξαν Hm cum Scaligero. Vulgo ἤρξαν.

καρνάλεως L. prope Caralim RV.

ibid. ποιοῦμενοι HL. οὐ ποιοῦμενοι P.

το L. 22. ἐληίζοντο] ἐληίζαντο L.

19. Καρνάλεως]

ἀφανοῦς?]

20. ἐμφανοῦς]

ἐγένε-

operam navant in susceptis contra Mauros expeditionibus. His perpensis, simulque urgente fame, inanes reque infecta excedunt ocius, et in planitiem reduces se vallo muniunt.

Post, Salomon copiarum parte apud Numidiam, ut ibi praesidium agitare, relicta, cum iam esset hiems, caeteras reduxit Carthaginem: ubi singula paravit adornavitque ad alteram expeditionem primo vere in montem Aurasium suscipiendam maiori instructu, ac, si posset, absque Maurorum auxiliis. Eodem tempore duces alios, copiasque et classem adversus Mauros Sardiniae incolas accinxit. Magna haec est insula atque opulenta in primis. Siciliae partes fere duas adaequat: nam eius ambitus habili viatori dierum iter xx. praebet. Romam Carthaginemque interiacet, Maurorum incolarum grassationibus infesta. His quondam irati Barbaris Vandali, exiguum eorum manum cum uxoribus ablegaverant in Sardiniam, ibique clausos continebant. Progrediente tempore elapsi illi, vicinos Carali montes occuparunt: unde viciniam occultis latrociniis infestarunt initio. Deinde cum ad tria millia excrevissent, renuntiarunt latebris, ita ut aperte circumiectis in locis omnibus grassaren-

ἐκεῖνη χωρία, Βαρβαρικῖνοι πρὸς τῶν ἐπιχωρίων καλούμενοι. ἐπὶ τούτους δὴ τοὺς Μαυροσίους ὁ Σολόμων τὸν στόλον ἐν τούτῳ τῷ χειμῶν ἡτοίμαζε. ταῦτα μὲν οὖν ἐν Λιβύῃ ἐφέρετο τῆδε.

5 ἰδ'. Ἐν δὲ Ἰταλίᾳ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τάδε γενέ- V 408
σθαι τετύχηκε. Βελισάριος ἐπὶ Θεοδώτῳ τε καὶ τῷ Γότθῳ D
ἔθνος πρὸς Ἰουστινιανοῦ βασιλείῳς ἐστέλλετο, καταπλεύσας τε ἐς
Σικελίαν, ταύτην δὴ τὴν νῆσον πόνῳ οὐδενὶ ἔσχευ. ὄντινα δὲ
τρόπον, ἐν τοῖς ὀπισθὲ μοι λόγοις λελέξεται, ὅτε με ὁ λόγος ἐς
0 ἰῶν Ἰταλικῶν πραγμάτων τὴν ἱστορίαν ἄγοι. νῦν γάρ μοι οὐκ ἄπο
τρόπου ἔδοξεν εἶναι ξύμπαντα ἀναγραφάμενον τὰ ἐν Λιβίῃ ξυνε-
νεχθέντα οὕτω δὴ ἐπὶ τὸν λόγον τὸν ἀμφὶ Ἰταλίαν τε καὶ Γότθους
ἔναι. τὸν μὲν οὖν χειμῶνα τοῦτον Βελισάριος μὲν ἐν Συρακού-
σαις, Σολόμων δὲ ἐν Καρχηδόνι διέτριψε. καὶ τέρας ἐν τῷδε
5 τῷ ἔτει ξυτηνέχθη γενέσθαι δεινότατον. ὁ γὰρ ἥλιος ἀκτίνων
χωρὶς τὴν αἴγλην, ὥσπερ ἡ σελήνη, ἐς τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν
ἅπαντα ἤρξει, ἐκλείποντί τε ἐπὶ πλείστον ἐφόκει, τὴν ἀμαρυγὴν P 269
τὴν αὐτοῦ οὐ καθαρὰν οὐδὲ ἤπερ εἰώθει ποιούμενος. ἐξ οὗ τε
συμβῆναι τοῦτο τετύχηκεν, οὔτε πόλεμος οὔτε λιμὸς οὔτε τι ἄλλο
ἐς θάνατον φέρον τοὺς ἀνθρώπους ἀπέλιπε. χρόνος δὲ ἦν, ὅτε
δέκατον ἔτος Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν εἶχεν.

Ἄμα δὲ ἔρι ἀρχομένῳ, ὅτε οἱ Χριστιανοὶ ἑορτὴν ἤγον, ἦν
δὴ πασχάλιαν καλοῦσι, στρατιωτῶν στάσις ἐν Λιβύῃ ἐνέπεσεν.

6. Γότθων] γότθοι L.

9. ὅτε] ὅτι H: ὅτε Hm cum Scaligero.

18. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

tur, dicti ab indigenis Barbaricini. Hos contra Mauros Salomon hac hieme classem paravit. Is erat rerum cursus in Africa.

14. Per id tempus haec in Italia contigerunt. Belisarius adversus Theodatam et Gotthos a Iustiniano Aug. missus, cum in Siciliam appulisset, eam insulam nullo negotio recepit: quod qua ratione processerit, consequentes libri docebunt, cum institutus narrationis ordo me ad historiam rerum Italicarum deduxerit. Nunc enim haud ab re esse duco, seriem rerum Africae tradere, ac deinde in Italiam et ad Gotthos transire. Igitur hanc hiemem Syracusis Belisarius egit, Carthagine Salomon. Insignis ostento gravissimo hic annus fuit: quo nempe toto sol sine radiis, ut luna, iners colluxit, nec fulgorem nitidum, ut assolet, sed ferrugineum misit, laboranti plerumque similis. Ex quo id accidit, nec bellum, nec famas, nullum denique letiferi mali genus, circumsedere mortales desit. Fuit autem hic annus imperii Iustiniani decimus.

Vere novo, quo tempore Christiani Paschale, ut appellant, festum concelebrant, seditionem in Africa milites concivere, cuius originem exi-

ἢ ὅπως τε ἐφύη καὶ ἐς ὃ τι ἐτελεύτησεν, ἐρῶν ἔρχομαι. ἐπειδὴ Βανδίλοι ἠσσήθησαν τῇ μάχῃ, ὥσπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται τὰς αὐτῶν παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐν γα-
 B μετῶν ἐποίησαντο λόγῳ. ἡ δὲ αὐτῶν ἐκάστη τὸν ἄνδρα ἐνήγε-
 τῶν χωρίων τῆς κτίσεως μεταποιῆσθαι, ὧν αὐτὴ πρότερον κυ-
 ρία ἐτύγγανεν οὔσα, οὐχ ὅσιον λέγουσα εἶναι, εἰ Βανδίλοις μὲν
 ξυνοικοῦσαι τούτων ἀπάναντο, τοῖς δὲ αὐτοὺς νενικηκόσιν ἐς γά-
 μον ἐλθοῦσαι οὕτω δὴ τῶν σφίσιν ὑπαρχόντων στερεήσονται.
 ταῦτα δὲ οἱ στρατιῶται ἐν νῶ ἔχοντες Σολόμωνι εἶκιν οὐκ ᾤοντο
 χρῆναι τὰ Βανδίων χωρία ἐς τε τὸ δημόσιον καὶ ἐς τὸν βασι-
 λέως οἶκον ἐθέλοντι ἀναγράψασθαι, φάσκοντί τε ὡς τὰ μὲν ἀν-
 δράποδα καὶ τὰ ἄλλα πάντα χρήματα τοῖς στρατιώταις ἐς λά-
 C φρα ἵεναι οὐκ ἀπεικὸς εἶναι, γῆν μὲντοι αὐτὴν βασιλεῖ τε καὶ
 H 143 τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ προσήκειν, ἥπερ αὐτοὺς ἐξέθρεψέ τε καὶ στρα-
 τιώτας καλεῖσθαι τε καὶ εἶναι πεποίηκεν, οὐκ ἐφ' ᾧ σφίσιν αὐ-
 τοῖς τὰ χωρία κεκτήσονται, ὅσα ἂν βαρβάρους ἐπιβατεύοντας
 τῆς Ῥωμαίων βασιλείας ἀφέλοινο, ἀλλ' ἐφ' ᾧ ἐς τὸ δημόσιον
 ταῦτα ἵεναι, ὅθεν σφίσι τε ξυμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν τὰς
 σιτήσεις κομιζέσθαι. αὕτη μὲν τῆς στάσεως αἰτία ξυνέπεσε. καὶ
 ἐτέραν δὲ τινα ξυνηρέχθη γενέσθαι τοιάνδε, ἣ οὐδέν τι ἦσσαν, εἰ
 μὴ καὶ μᾶλλον, ἅπαντα ξυνταράξαι τὰ ἐν Λιβύῃ πράγματα ἴσχυ-
 σεν. ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ τῆς Ἀρείου δόξης οὐχ ἦσσαν
 D ἡ χιλίους στρατιώτας εἶναι ξυνέπεσεν· ὧν δὴ οἱ πολλοὶ βάρβαροι
 ἦσαν καὶ αὐτῶν τινες ἐκ τοῦ Ἐρούλων ἔθρους. τούτους δὴ οἱ

10. ἐς τὸν HL. ἐς om. P.
 Reg." MALT. Sic LHm.

21. ξυνταράξαι] „ξυνταράξασθαι

tumque nunc exequar. Postquam acie fusi sunt Vandali, quemadmodum supra narravimus, eorum filias atque uxores in matrimonium Romani milites duxerunt. Tum virum quaeque suum instigare ad occupandas possessiones, quas ipsae prius tenuerant, cum dicerent iniquum esse, tum se illis potitas, cum essent Vandalorum coniuges; iam vero Vandalorum victoribus connubio iunctas, e suis fundis exturbari. His inducti milites, Salomoni, Vandalorum praedia partim in publicum, partim in fiscum redigere volenti, obsistere statuerunt, neque audire dicentem, iure quidem ac merito captivos pecuniamque omnem militi in praedam cedere, agros autem ad Imperatorem Imperiumque Romanum pertinere: a quo enutriti, nec dicti solum essent milites, verum etiam instituti, non ut possessiones invaderent, Romano Imperio a Barbaris per vim ereptas, sed ut aerario restituerent, unde ipsi cacterique omnes alerentur. Seditionis haec causa extitit. Accessit altera, quae non minori, immo vero maiori vi in Africa cuncta miscuit. Erant forte in castris Romanis Ariani milites saltem mille: quo in numero multi Barbari: inter hos

τῶν Βανδύλων ἱερεῖς ἐς τὴν στάσιν τὰ μάλιστα ὤρμιον, οὐ γὰρ σφίσιον ἦν δυνατὰ τῷ θεῷ ἔξοσιοῦσθαι τὰ εἰωθότα, ἀλλὰ ἀπεκέλειντο καὶ μυστηρίων καὶ ἱερῶν ἀπάντων. οὐ γὰρ εἶα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἄνδρα Χριστιανὸν οὐ μεταλαχόντα δόξης ὀρ-
 5 θῆς ἢ βαπτίσματι ἢ ἄλλῳ τῷ μυστηρίῳ χρῆσθαι. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἢ πασχαλία ἑορτὴ ξυνετάραξε, καθ' ἣν οὐχ οἰοί τε ἐγίνοντο τὰ σφέτερον αὐτῶν παιδία τῷ θεῷ βαπτίζειν λουτρῷ, ἢ ἄλλο τι ἐργάζεσθαι ἐς ταύτην δὴ τὴν ἑορτὴν ἄγον. ὥσπερ δὲ οὐχ ἰκανὰ ταῦτα τῷ δαιμονίῳ διασφειῖραι τὰ Ῥωμαίων πράγματα
 10 ἐν σπουδῇ ἔχοντι, ξυνέπεισέ τι καὶ ἄλλο τοῖς τὴν στάσιν μελετῶσιν ἐφόδιον. τοὺς γὰρ Βανδύλους, οὓς Βελισάριος ἐς Βυζάντιον ἤνεγκε, κατεστήσατο βασιλεὺς ἐς καταλόγους ἵππικὸς πέντε, V 409 ὅπως ἐν πόλεσι ταῖς ἐφαίς τὸν ἅπαντα ἰδρύνωνται χρόνον· οὓς P 270 καὶ Ἰουστινιανὸς Βανδύλους καλέσας ἐκέλευσε ξὺν ναυσὶν ἐς τὴν
 15 ἔω κομίζεσθαι. τούτων δὴ τῶν Βανδύλων στρατιωτῶν οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς τὴν ἔω ἀφίκοντο καὶ τοὺς καταλόγους πληροῦντες, ἐς οὓς διατετάχεται, ἄχρι τοῦδε ἐπὶ Πέρσας στρατεύονται· οἱ δὲ ἄλλοι, ἀμφὶ τετρακοσίους ὄντες, ἐπεὶ ἐν Λέσβῳ ἐγένοντο, κεκολλημένων σφίσι τῶν ἰστίων τοὺς ναῦτας βιασάμενοι Πελοπον-
 20 νήσῳ προσέσχον. ἐνθ' ἐνδε τε ἀπάραντες ἐς Λιβύην κατέπλευσαν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, οὗ δὴ τὰς ναῦς ἀπολιπόντες καὶ συσκευασάμε-

14. „Ἰουστινιανοῖς] Ita correxi. Male enim legebam Ἰουστινιανός. Qua in scriptura vitium agnoscet qui leget annotata a Nic. Alemanno in c. XI. Hist. arcanae.“ MALT. Ad Ἰουστινιανὸς nihil diversitatis annotatum ex AL. *ibid.* ἐκέλευσε L. ἐκέλευσεν P.

Eruli aliquot. His maxime ad seditionem faces Vandali sacerdotes subdebant, frementes ereptam sibi facultatem vacandi, ut soliti erant, rei divinae, et ad mysteria sacraque omnia praeclusum aditum. Etenim Iustinianus Aug. Christianis, qui non recte sentirent, baptisate mysteriisque omnibus interdixerat. Inprimis festum Paschale eos urebat, quo infantes suos divino lavacro mergere, caeterisque ad festum hoc pertinentibus operari prohibebantur. Tum etiam, quasi ista daemone, Romanam rem pessundare satagenti, nequaquam sufficerent, aliud incidit, eorum, qui seditionem moliebantur, consilio promovendo accommodatum. Vandalos a Belisario Byzantium transportatos Imperator in equestres numeros quinque distribuerat, ut essent in Orientis urbibus perpetui stationarii: quos et Iustinianorum Vandalorum nomine insignitos, navibus in Orientem deferri iusserat. Eo quidem pars illorum maxima pervenit, ubi et numeros militares, in quos fuere contributi, implentes, cum Persis etiamnum belligerant. Caeteri, circiter 400. ubi in Lesbum ventum est, obliquarunt velorum sinus, et nautis frustra obnitentibus in Peloponnesum appulere: unde cum solvissent, ad desertum quoddam applicuerunt Africae littus: relictis ibi navigiis vasisque collectis, in montem

B νοι ἐς τὸ ὕρος τὸ Ἀφράσιον καὶ ἐς Μαυριτανίαν ἀνέβησαν. οἷς δὴ ἐπηρημένοι οἱ στρατιῶται, οἷς ἦν ἐν ἐπιμελείᾳ ἢ στάσις, ἔτι μᾶλλον ξυνίσταντο ἐν σφίσι αὐτοῖς. καὶ λόγοι τε πολλοὶ περὶ τούτου καὶ ὄρκοι ἤδη ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγίνοντο. ἐπειδὴ τε τὴν ἑορτὴν ἀγεῖν ἔμελλον, ἀχθόμενοι τῇ κωλύμῃ τῶν ἱερῶν οἱ 5 Ἀρειανοὶ σφόδρα ἐνέκειντο.

Ἔδοξέ τε αὐτῶν τοῖς κορυφαίοις ἐν τῷ ἱερῷ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, ἦν μεγάλην καλοῦσι, Σολόμωννα κτεῖναι. καὶ ἔλαθόν γε οὐδενὸς τοῦτο δὴ ἐξενεγκόντος τὸ βούλευμα. ἄτε γὰρ πολλῶν ὄντων τῶν τὰ δεινὰ βουλευομένων ὁ λόγος περιφερόμενος 10 ἐς δυσμενῆ οὐδένα ἐξέπιπτε, ταύτῃ τε λανθάνειν ἐξίσχυσεν, ἐπεὶ **C** καὶ Σολόμωνος οἱ πολλοὶ δορυφόροι τε καὶ ὑπασπισταὶ καὶ τῶν οἰκετῶν οἱ πλείστοι ἐς ταύτην δὴ τὴν στάσιν ξυνετιτάχατο τῇ τῶν χωρίων ἐπιθυμίᾳ. ἡμέρας δὲ ἤδη τῆς κυρίας παρουσίας Σολόμων μὲν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκάθητο, μακρὰν τῶν αὐτοῦ ἀπολελειμμένος κα- 15 κῶν. εἰσελθόντες δὲ οἷς τὸν ἄνδρα τοῦτον κτεῖναι ἰδέδοκτο, νεύμασί τε ἀλλήλοις ἐγκειλευσάμενοι, τῶν ξιφῶν ἤπτοντο, ἔδρασσαν μέντοι οὐδὲν, ἢ τὰ τελούμενα τηρικαῦτα ἐν τῷ ἱερῷ αἰσχυρόμενοι, ἢ διὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ δόξαν ἐρυθροῦντες, ἢ καὶ τι θεῖον αὐτοὺς διεκώλυσεν. ἐπειδὴ δὲ τὰ τε ἱερὰ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ 20 ἤσκητο ἤδη καὶ οἴκαδε ἐκομίζοντο ἕκαστοι, ἀλλήλους ἠτιῶντο οἱ στασιῶται, ἄτε μαλθακοὺς οὐκ ἐν δέοντι γεγεννημένους, καὶ **D** αὐθις ἀπετίθεντο ἐς τὴν ἐπιούσαν τὸ βούλευμα. ὁμοίως δὲ καὶ

10. τῶν om. L. 15. αὐτοῦ] αὐτοῦ HL.

Aurasium ac Mauritaniam evaserunt. His animati, qui seditioni studebant, milites, coire saepius, in castris id crebris sermonibus agitare, fidem mutuam sacramento astringere: Ariani quoque, appetente iam festo, urgere rem acris, sacrorum interdictione graviter offensi.

Itaque eorum coryphaeis placuit, ut primo solenniorum die, quem vocant Magnum, in templo Salomon occideretur. Id consilium, nullo indicio enuntiatum, latebat. Cum enim idem multi facinus coquerent, qui de illo circumferebantur sermones, ad neminem emanabant alienum a factione. Atque ita latere coniuratio potuit, maxime cum Salomonis stipatores scutariique non pauci, ac plerique eius domestici ad illam se adiunxissent, praediorum amore ducti. Praestituta iam dies aderat, ac supplex in templo Salomon, longe aberat ab imminentis exitii cogitatione, cum ingressi, qui caedem decreverant, se invicem hortari nutu coepere, et manus admovere gladiis. Verumtamen facinore abstinuerunt, sive sacrorum, quae tum in templo peragebantur, sive ducis clarissimi reverentia, seu vi aliqua divina cohibiti. Sacris eo die confectis, reversi domum factiosi mutuis querelis mollitiem sibi obiectabant praeposteram. Reiecto in diem sequentem consilio, similiter animo affecti post-

τῆ ὑστεραία διαγεγονότις ἄπρακτοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀνεχώρησαν, ἕς τε τὴν ἀγορὰν ἐλθόντες ἀλλήλοις ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐλοιδοροῦντο, αὐτὸς τε ἕκαστος μαλθακὸν τε τὸν πέλας καὶ τῆς ἐταιρείας διαλύτην ἀποκαλῶν τὴν ἐς Σολόμωννα αἰδῶ ὀνειδίξειν οὐκ ἀπήξιον. διὸ δὴ οὐκέτι ἀκίνδυνον σφίσιιν ᾤοντο ἕσσεσθαι τὴν ἐν Καρχηδόνι διατριβὴν, ἄτε ἐς τὸ πῦν ἐξενεγκόντες τὸ βούλευμα. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῆς πόλεως ἕξω κατὰ τάχος γενόμενοι τὰ τε χωρία ἐληίζοντο καὶ Αἰβυσιν οἷς ἐντύχοιεν ὡς πολεμίοις ἐχρῶντο. οἱ δὲ ἄλλοι ἐν τῇ πόλει διαμείναντες οὐ παρεῖχον αἰσθησιν ἧς εἶχον αὐτοὶ γνώμης, ἀλλ' ἀγνοεῖν τὰ βεβουλευμένα προσεποιῶντο.

Σολόμων δὲ ἀκούσας ὅσα πρὸς τῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐπράσσειτο, ἕς Θούρυβόν τε πολὺν ἐμπεισὼν τοῖς ἐν τῇ πόλει ἐγκλειόμενος οὐκ ἀνίει ἐς εὔνοϊαν τὴν βασιλέως παρακαλῶν. οἱ δὲ κατ' ἀρχὴς μὲν ἐνδέχεσθαι τοὺς λόγους ἐδόκουν, ἡμέρᾳ δὲ τῇ πέμπτῃ, ἐπεὶ τοῖς ἐξεληλυθότας ἐν βεβαίῳ τυραννεῖν ἤκουσαν, ἕς τὸν ἰππόδρομον ἔσσυλλεγέντες ἕς τε Σολόμωννα καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας ἀναίτην ἔβριζον. ἔνθα δὴ πρὸς Σολόμωννος σταλείς Θεόδωρος ὁ Καππαδόκης παρηγορεῖν τε καὶ τιθασεύειν αὐτοὺς ἐνεχείρει, οὐδέν τι ἐπαύοντας τῶν λεγομένων. ἦν δὲ τις Θεόδωρῳ τούτῳ δυσμενείᾳ τε καὶ ἐπιβουλῆς ὑποψία ἐς Σολόμωννα. διὸ δὴ οἱ στασιῶται στρατηγὸν τε αὐτὸν σφίσιιν αὐτίκα τῇ βοῇ ἐψηφίσαντο, καὶ σὺν αὐτῷ δορυφοροῦντες καὶ Θούρυβῳ πολλῶ

11. Σολόμων] σολομῶν L. 13. οὐκ ἀνίει] οὐκ [ἄν] ἀνίει H.
18. τιθασεύειν] τιθασσεύειν P. 22. σὺν αὐτῷ HL. σὺν om. P.

ridie, iterum re infecta e templo exierunt. Ut in forum progressi sunt, alter in alterum palam convitia iacere, vicinum quisque ignavam et amicitiae violatorem vocare, nimiam in Salomonem observantiam exprobrare. Ita demum conspiratione vulgata, complures parum tuti Carthagine sibi visi, confestim ex urbe excesserunt: mox vici ab iis diripi, obviique Afrī omnes hostilem in modum haberi coepti. Qui in urbe substiterant, nullum edebant signum propositi, inique consilii ignorationem prae se ferebant.

Quid in agris patrarent milites, ubi Salomon audiit, turbatus admodum, eos, qui in urbe erant, ad fidem studiumque Imperatori praestandum hortari non destitit. Assentiri illi initio videbantur. At die quinto, postquam eos, qui se in agros elecerant, tutam exercere tyrannidem intellexerunt, congregati in Circum, contumeliosa dicteria in Salomonem caeterosque duces impudenter dicebant. Missus a Salomone Theodorus Cappadox, eos blanda oratione mitigare aggressus est frustra, cum dicenti nihil attentionis tribuerent. Huic similtas cum Salomone intercedebat non sine aliqua paratae in eum fraudis suspitione: qua moti seditiosi, illum extemplo magnis clamoribus ducem suum re-

χρώμενοι ἐς τὸ παλάτιον κατὰ τάχος ἦγον. ἔνθα δὴ Θεόδωρον
 μὲν ἕτερον, ὃς τῶν φυλακῶν ἠγεῖτο, κτείνουσιν, ἄνδρα τῆς τε
 ἄλλης ἀρετῆς ἐπὶ πλεῖστον ἦκοντα καὶ διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ
 πολέμια. ἔπει δὲ τοῦ φόνου τούτου ἐγένεσαντο, ἅπαντα ἤδη τὸν
 ἐν ποσὶν ἔκτεινον, εἴτε Λίβυν εἴτε Ῥωμαῖον Σολόμωνι γινώριμον 5
 εἴτε χρήματα ἐν χερσὶν ἔχοντα, ἐνθὲνδε τε ἐς τὸ ληΐζεσθαι ἀπε-
 C χώρησαν, ἀναβαίνοντες δὲ ἐς τὰς οἰκίας, ἔνθα δὴ μὴ στρατιω-
 V 410 ται ἡμύνοντο, ἅπαντα τὰ τιμιώτατα ἤρπαζον, ἄχρι νύξ τε ἐπι-
 γενομένη καὶ μέθῃ τὸν πόνον διαδεξαμένη κατέπαυσε. Σολόμων
 δὲ ἐς τὸ ἱερόν, ὃ ἐστὶ μέγα ἐν παλατίῳ, διαφυγὼν ἔλαθεν, ἔνθα 10
 δὴ καὶ Μαρτίνος αὐτῷ ἀμφὶ δειλὴν ὄψιαν ἦλθεν. ἔπει δὲ οἰ-
 στασιῶται πάντες ἐκάθευδον, ἐξελθόντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐς τὴν
 Θεοδώρου τοῦ ἐκ Καππαδοκίας οἰκίαν ἦλθον, ὃς αὐτοὺς δειπνή-
 σαι τε οὐ τι προθυμουμένους ἠνάγκασε, καὶ ἐς τὸν λιμένα δια-
 κομίσας ἐς λέμβον κεῶς δὴ τινος ἐσεκόμιζον, ὃς δὴ ἐνταῦθα 15
 D Μαρτίνῳ παρεσκευασμένος ἐτύγγανεν. εἶποντο δὲ Προκόπιός
 τε, ὃς τάδε ξυνέγραψε, καὶ τῆς Σολόμωνος οἰκίας ἄνδρες πέντε
 μάλιστα. σταδίους τε τριακοσίους ἀνύσαντες ἀφίκοντο ἐς Μισ-
 σοῦαν τὸ Καρχηδονίων ἐπίνειον, καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐν τῷ ἀσφα-
 λεῖ, αὐτίκα Σολόμων ἐκέλευε Μαρτίνον ἐς Νουμιδίαν παρὰ Βα- 20
 λεριανόν τε καὶ τῶν ξυναρχόντων τοὺς ἄλλους ἵεναι, πειραῶσθαι
 τε, εἴ πως δύναίτο αὐτῶν ἕκαστος τῶν τινὰς γνωρίμων στρατιω-

2. ἕτερον Pm. Vulgo πρότερον. *alium* RV. *ibid.* φυλακῶν] φυ-
 λακῶν Scaliger. 18. μισσοῦαν ALHm. Μεσσοῦαν HP. *Mis-*
sum RV.

nuntiant, et in ipsum officio stipatorum fungentes, multo cum strepitu
 ad palatium properant. Hic Theodorum alterum, excubitorum ducem,
 virum ingenti virtute praeditum, atque egregium bellatorem interimunt.
 Huius sanguine delibato, obvium quemque mactant nullo discrimine,
 Afrum iuxta ac Romanum Salomoni amicum, quamvis pecuniam ad ma-
 num habeat offeratque. Inde se ad direptionem convertunt. Itaque domos
 ingressi, militari praesidio vacuas, pretiosissima quaeque rapiunt,
 donec noctis interventus et consecuta ebrietas quietem attulerunt. Interea
 Salomon in templo palatii, sane magno, latebat: quo et Martinus sub
 noctem sese recepit. Inde egressi, cum iam somnus seditiosos complexus
 esset, in domum se contulere Theodori Cappadocis, qui coena illos, vel
 invitos, accepit, et ad portum delatos, in cuiusdam navigii maioris lem-
 bum, qui ibi Martino paratus erat, imposuit. Qui haec literis mandavit
 Procopius, comitem se illis addidit, cum Salomonis domesticis omnino
 quinque. Stadia trecenta provecti, Messuam, navale Carthaginiensium,
 attigerunt. Simul ac fuere in tuto, Martinum Salomon in Numidiam ad
 Valerianum ducesque caeteros destinat, mandatque, ut pro virili quis-
 que parte amicos sibi milites vel pecunia, vel alia quapiam ratione ille-

τῶν ἢ χρημάτων ἢ τρόπῳ ἐτέρῳ τῷ ἐπιθῶν ἐς εὐνοίαν τὴν βασι-
λέως μεταγαγεῖν. καὶ πρὸς Θεόδωρον γράμματα ἔπεμπε, Καρ-
χρηδόνος τε ἐπιστελλῶν ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄλλα διέπειν ὅπῃ ἂν αὐ-
τῷ δοκῇ δυνατὰ εἶναι, αὐτὸς δὲ ξὺν Προκοπίῳ παρὰ Βελισάριον P 272
5 ἐς Συρακούσας ἀφίκετο. ἅπαντά τε αὐτῷ ἀγγείλας, ὅσα ἐν
Λιβύῃ γενέσθαι ξυνέπεσεν, ἰδεῖτο κατὰ τάχος ἵνα τε ἐς Καρ-
χρηδόνα καὶ βασιλεῖ ἀμῦναι πάσχοντι πρὸς στρατιωτῶν τῶν αὐτοῦ
τὰ ἀνόσια. καὶ Σολόμων μὲν ταῦτα ἐποίει.

ιε'. Οἱ δὲ στασιῶται τὰ ἐν Καρχηδόνι ἅπαντα λησιάμε- B
10 νοι ἔς τε Βούλλης ξυλλεγόντες πεδίον Στότζαν, τῶν Μαρτίνου
δορυφόρων ἓνα, τύραννον σφίσειν εἶλοντο, ἄνδρα θυμοειδῆ καὶ
δραστήριον, ἐφ' ᾧ τοὺς βασιλέως ἄρχοντας ἐξελάσαντες Λιβύης
ὅλης κρατήσουσιν. ὁ δὲ ἅπαν ἐξοπλίσας τὸ στρατεύμα, ἐς ὀκτα-
κισχιλίουσιν μάλιστα ξυνηὸν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπήγε, ὡς τὴν πόλιν
15 αὐτίκα δὴ μάλα παραστησόμενος οὐδενὶ πόνῳ. ἔπεμπε δὲ καὶ
ἐς Βανδύλους τοὺς τε ἐκ Βυζαντίου ξὺν ταῖς ναυσὶν ἀποδράντας
καὶ ὅσοι οὐχ εἶποντο Βελισαρίῳ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἢ διαλαθόντες, ἢ
ὅτι οἱ Βανδύλους τηρικαῦτα παραπέμποντες ἐν λόγῳ αὐτοὺς οὐ-
δενὶ ἐποίησαντο. ἦσαν δὲ οὐχ ἧσσον ἢ χίλιοι, οἳ οὐκ ἐς μακρὰν C
20 τῷ Στότζῃ ἐς τὸ στρατόπεδον ξὺν προθυμίᾳ ἦλθον. ἀφίκετο δὲ
οἱ καὶ δούλων πολὺς τις ὄμιλος. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο Καρχηδό-
νος ἑγγὺς, ἔπεμψεν ὁ Στότζας, κειλεύων οἳ ὡς τάχιστα παραδοῦ-
ναι τὴν πόλιν, ἐφ' ᾧ κακῶν ἀπαθεῖς μείνωσιν. οἱ δὲ ἐν Καρ-

10. ἐς τε] ἔς τε τὸ L.   *ibid.* Βούλλης] βούλης H: illud Hm.
13. ἐς L. εἰς P.

ctos, Imperatori devincire contendant: Theodoro scribit, ut Carthagini invigilet, et cuncta, quam optime fieri posse iudicabit, constituat. Ipse cum Procopio Syracusas vectus, expositis Belisario rebus Africae, enixe instat, Carthaginem quamprimum petat, ultimumque eat Imperatorem, a militibus suis iniquissime habitum. Ita quidem se gessit Salomon.

15. Seditiosi vero, direpta Carthagine, in campum Bullae conveniunt, et Stozam Martini stipatorem, animosum sane virum ac strenuum, tyrannum sibi deligunt, ut Caesarianis exactis ducibus, universa Africa potiantur. Ille coactos ad octo millia milites cum armasset, Carthaginem ita petiit, quasi urbem primo aditu nulloque negotio occupaturus esset. Tum quoque ad Vandalos misit, neque eos modo sollicitavit, qui Byzantio cum navibus elapsi redierant, sed qui etiam secuti non fuerant Belisarium: sive delituissent, sive a Vandalorum deductoribus relictis, neque ullo fuissent habitis numero. Erant hi numero saltem mille: qui brevi ad Stozae castra alacres confluxere, simul etiam ingens servorum turba. Admoto ad urbem exercitu, mittit Stozas denuntiatum, quamprimum deditio fiat, ut vis absit, ac noxa. At Theodorus, et qui

χηδόνι καὶ Θεόδωρος, πρὸς ταῦτα ἄντικρυς ἀπειπὸντες, βασι-
 λει ὁμολόγουν Καρχηδόνα φυλάσσειν. πέμψαντες δὲ παρ' αὐ-
 τὸν Ἰωσήφιον, τῶν τε βασιλέως φυλάκων γραμματεῖα οὐκ ἀφα-
 D νῆ γεγονότα καὶ τῆς Βελισαρίου οἰκίας ὄντα, κατὰ χρεῖαν δέ τινα
 H 145 καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐς Καρχηδόνα ἔναγχος ἰσταλμένον, ἤξιον μὴ 5
 σφᾶς περαιτέρω βιάζεσθαι. Στότζας δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν,
 Ἰωσήφιόν τε αὐτίκα ἔκτεινε καὶ ἐς πολιορκίαν καθίστατο. κατορ-
 ρωδήσαντές τε οἱ ἐν τῇ πόλει τὸν κίνδυνον, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ
 Καρχηδόνα Στότζα ἐγχειρίσαι ὁμολογίᾳ διενουῶντο. τὸ μὲν οὖν
 Λιβύης στρατόπεδον ἐφέρετο τῆδε. 10

Βελισάριος δὲ, ἄνδρας ἀπολέξας ἑκατὸν τῶν αὐτοῦ δορυ-
 φόρων τε καὶ ἑπασπιστῶν καὶ Σολόμωννα ἐπαγόμενος, μιᾷ νηὶ ἐς
 P 273 Καρχηδόνα κατέπλευσε περὶ λύχνων ἀφᾶς, ἥνικα τὴν πόλιν οἱ
 πολιορκουῶντες σφίσι ἐγχειριεῖσθαι τῇ ὑστεραίᾳ ἐκαραδόκουν. ἐν
 V 411 ἐλπίδι τε ταῦτα ἔχοντες τὴν νύκτα ἐκέκηνον ἠύλισαντο. ἐπεὶ δὲ 15
 ἡμέρα τε ἐγεγόνει καὶ Βελισάριον παρεῖναι ἔμαθον, λύσαντες ὡς
 τάχιστα τὸ στρατόπεδον αἰσχυρῶς τε καὶ κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυ-
 γὴν ὤρμηοντο. Βελισάριος δὲ τοῦ στρατοῦ ἄμφι δισχιλίους ἀγεί-
 ρας καὶ ἐς εὐνοίαν αὐτοὺς τὴν βασιλέως λόγους τε ὀρηκῆσας καὶ
 χρήμασι πολλοῖς ἐπιρρώσας τὴν δίωξιν ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ἐποιή-
 20 σατο. καὶ αὐτοὺς ἐς Μέμβρησαν πόλιν καταλαμβάνει, πεντή-
 χοντα καὶ τριακοσίοις σταδίοις Καρχηδόνος διέχουσαν. ἔνθα δὲ
 ἐκότεροι στρατοπεδενεσάμενοι ἐς μάχην παρεσκευάζοντο, οἱ μὲν

11. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 18. ἀγείρας ALPm. ἐγείρας P.

cum eo Carthaginem tenebant, plane praeciderunt, professi, urbem se
 Imperatori servare, et a Stoza, ut vi inferenda absisteret, postularunt,
 misso ad eum Iosephio, non ignobili viro, qui antea custodem Palatii
 Imp. scriba fuerat, tunc autem Belisarii domesticus, negotii cuiusdam
 causa Carthaginem venerat. His Stozas auditis, illico Iosephium necat,
 et obsidionem capessit. Obiecto periculo territi, qui in urbe degebant,
 iam se et Carthaginem pactione iniita Stozae dedere in animo habebant.
 Hic status erat rei militaris in Africa.

Belisarius autem, centum e satellitio suo delectis, Salomone comite,
 navim, quam unam acceperat, Carthaginem appulit prima face: quando
 obsessores deditionem urbis postridie faciendam cupidissime expectabant:
 qua spe capti pernoctarunt. Ut illuxit, ac Belisarium adesse auditum
 est, movere protinus, et turpiter inordinateque se in fugam dedere.
 Belisarius, cum militum duo circiter milla collegisset, ac verbis, ut Im-
 peratori studerent, hortatus donativo etiam amplissimo confirmasset, in-
 secutus est fugientes, et assecutus ad urbem Membresam, stadiis ccccl.
 Carthagine dissitam. Utrique ibi metati, se ad pugnam accingunt: ac

ὄμφι Βελισάριον ἐς ποταμὸν Βαγράδαμ, οἱ δὲ ἕτεροι ἐν χωρίῳ Β
 ἔψηλῳ τε καὶ δυσκόλῳ τὸ χαράκωμα ποιησάμενοι. ἐς γὰρ τὴν
 πόλιν οἰδέτεροι ἐσελθεῖν ἔγνωσαν, ἐπεὶ ἀτείχιστος οὖσα ἐτύγ-
 χανε. τῇ δὲ ἰστεραίῃ καθίσταντο ἐς τὴν ξυμβολήν, οἱ μὲν στα-
 5 σιωῶται πλήθει τῷ σφετέρῳ πιστεύοντες, οἱ δὲ ἀμφὶ Βελισάριον,
 ἄτε ἀφρόνων τε καὶ ἀστρατηγῆτων ὑπερφρονοῦντες τῶν πολε-
 μίων. ἃ δὲ Βελισάριος ταῖς τῶν στρατιωτῶν διανοίαις βεβαίως
 ἐναποθέσθαι βουλόμενος ἅπαντας ξυγκαλέσας ἔλεξε τοιάδε „Ἐλ-
 πίδος μὲν καὶ εὐχῆς ἦσον, ἄνδρες συστρατιῶται, βασιλεῖ τε
 10 καὶ Ῥωμαίοις τὰ πράγματα ἔχει. ἐς ξυμβολήν γὰρ τανῦν ἦκο-
 μεν, ἐξ ἧς οὐδὲ τὸ νικᾶν ἄκλαυστον ἔξομεν, ἐπὶ ξυγγενεῖς τε καὶ
 συντρόφους στρατεύοντες. ἔχομεν δὲ τοῦ κακοῦ παραψυχὴν τήν-
 δε, ὡς γε οὐ τῆς μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς C
 τὸν κίνδυνον καθιστάμεθα. ὁ γὰρ ἐς τοὺς φιλιότατους τὴν ἐπι-
 15 βουλὴν ποιησάμενος καὶ τὸ ξυγγενὲς διαλίσας οἷς ἔδρασεν, οὐ
 πρὸς τῶν φίλων, ἦν ἀπόληται, θνήσκει, ἀλλ' ἐν πολέμιον γε-
 γονῶς μοῖρα τοῖς ἡδίκημένοις ἐκτίνει τὴν δίκην. πολέμιους δὲ
 καὶ βυρβύρους καὶ ὅ τι ἂν τις εἴποι δεινότερον εἶναι δείκνυσι τοὺς
 ἐναντίους οὐ Λιβίῃ μόνον ὑπὸ ταῖς τούτων χερσὶν ἐς λείαν ἐλ-
 20 θοῦσα, οὐδὲ οἱ ταύτην οἰκοῦντες οὐ δέον πυρ' ἐκείνων ἀνηρη-
 μένοι, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν πλῆθος, οὓς οἱ δυσμενεῖς
 οὔτοι κτείνειν ἐτόλμησαν, μίαν αὐτοῖς αἰτίαν τὴν ἐς τὴν πολι-
 τείαν ἐπικαλέσαντες εὐνοίαν· οἷς νῦν τιμωροῦντες ἐπ' αὐτοὺς

4. στασιῶται] στρατιῶται AHL. adversarii RV. Conf. p. 274 d.
 298 c. 299 a. 13. ὡς Classenus. ἧς P. ἦν Hm. ἢ Grotius. 20. οἱ]
 οὐ I. [οὐ] οἱ H.

Belisarius quidem propter fluvium Bagradam. Stozas vero in loco edito
 ac difficili vallum ducit, neutro urbi, moenibus nudae, committere se
 volente. Postero die ad pugnandum accedunt, hinc factiosi numero con-
 fisis, illinc Belisariani, hostium, tanquam mente et duce carentium, con-
 temptu elati. Quod ipsum Belisarius ut altius in animis militum impri-
 meret, vocata concione sic verba fecit. *Res quidem, commilitones, cum*
Imperatori, tum Romanis infra spem ac votum procedunt. Ecce enim
ad pugnam venimus, unde ne victores quidem redibimus sine luctu, cum
consanguineis et sodalibus praeliati. Eo tamen nos consolamur, quod
ipsi non lacessimus bello, sed vim repellentes ad dimicandum accedimus.
Quisquis autem sibi coniunctissimos male perdere voluit, et propinquita-
tis vincula suis facinoribus rupit, non ab amicis, si intereat, e medio
tollitur, sed perduellis iure habitus, poenas iis persolvit, quos affecit in-
iuria. Nos vero, qui contra nos stant, hostes esse et Barbaros, ac si
quid gravius dici potest, non solum Africa ab ipsis direpta, et indignis-
sime caesi incolae demonstrant, sed tot etiam Romani milites, quos fu-
riosis isti, ob id unum, quod essent addicti Reip. ausi sunt contrucidare.

- ἤχομεν, δυσμενεῖς εἰκότως τοῖς πάλαι φιλιτάτοις γεγενημένοι.
- D φύσει μὲν γὰρ οὐδένας τῶν πάντων ἀνθρώπων οἰκείως ἢ ἑναντίως ἀλλήλοις ἔχοιεν, αἱ δὲ πράξεις ἐκάστων ἢ τῷ ὁμοτρόπῳ ἐς ξυμμαχίαν συνάπτουσαι ἢ τῷ διαλλάσσουσι τῆς γνώμης ἐς τὸ δυσμενὲς διακρίνουσαι φίλους, ἢ οὕτω τύχοι, ἢ πολεμίους ἀλλή- 5 λους ποιοῦσιν. ὡς μὲν οὖν ἐπ' ἀνθρώπους ἀνοσίους τε καὶ πολεμίους στρατεύομεν, ἱκανῶς ἔχομεν, ὡς δὲ καταφρονεῖσθαι εἰσι παρ' ἡμῶν ἄξιοι, ἐγὼ δηλώσω. ὅμιλος γὰρ ἀνθρώπων οὐ νόμῳ ξυνιόντων, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδίκου ξυνειλεγμένων ἀνδραγαθίζεσθαι ἤκιστα πέφυκεν, οὐδαμῶς τῆς ἀρετῆς τῷ παρανόμῳ ξυνοικί- 10 σθαι δυναμένης, ἀλλ' αἰετῶν οὐχ ὁσίων ἀφισταμένης. οὐ μὴν
- P 274 οὐδὲ τὴν εὐκοσμίαν φυλάξουσιν οὐδὲ τῶν ὑπὸ Στότζα παραγγελ- 15 λομένων ἀκούσουσι. τυραννίδα γὰρ ἄρτι καθισταμένην καὶ οὐπω τὴν τοῦ θαρσεῖν ἔξουσίαν λαβοῦσαν ὑπερορῶσθαι πρὸς τῶν ἀρχομένων ἀνάγκη. οὔτε γὰρ εὐνοία τετίμηται, ἐπεὶ μισεῖσθαι 15 ἢ τυραννὶς πέφυκεν, οὔτε φόβῳ ἄγει τοὺς ὑπηκόους· ἀφείλετο γὰρ αὐτῆς τὴν παρορησίαν τὸ δεδιέναι. ἀρετῆς δὲ καὶ εὐκοσμίας ἀπολειμμένων τῶν πολεμίων ἡσσῶσθαι πρόχειρον. πολλῶ τοίνυν, ὅπερ εἶπον, τῷ καταφρονήματι ἐπὶ τοῦδε ἡμᾶς τοὺς πολεμίους ἵεναι προσήκει. οὐ γὰρ τῷ πλήθει τῶν μαχομένων, ἀλλὰ 20 τάξει τε καὶ ἀνδρείᾳ φιλεῖ διαμετρεῖσθαι τὸ τοῦ πολέμου κράτος.“
- H 146 Βελισάριος μὲν τοσαῦτα παρήγγεσε. καὶ Στότζας δὲ παρε- 25 B κελεύσατο ὧδε „Ἄνδρες, οἱ ξὺν ἡμοῖ τῆς ἐς Ῥωμαίους δουλείας

21. ἀνδρεία] Vulgo ἀνδρεία hic et infra.

Forum vicem iam ultum imus, iure inimici amicissimis olim. Neque enim natura mutuum hominibus vel amicitiam vel simultatem ingenuit, verum cuiusque facta, dum animos vel studiorum similitudine copulant, vel dissimilitudine distrahunt, inter se vel amicos, si ita contigerit, vel hostes reddunt. Ac satis quidem illud tenemus, bellum nobis esse cum impiis ac perduellibus: nunc, quam nobis contemnendi sint, declarabo. Ita comparatum est, ut hominum turba non lege, sed scelere congregata, nihil fortiter gerat, propterea quod fortitudo habitare cum improbitate non potest, neque ullum habet commercium cum flagitiis. Huc accedit summa inter illos confusio, et mandatorum Stozae contemptus. Necesse enim est spernatur a subditis tenera adhuc tyrannis, necdum fidenter imperandi auctoritatem adepta: quandoquidem nec gratia valet, cum per se tyrannis invisita sit, nec metu subditos regit, cum ipsa praeter metu libere loqui nesciat. Porro quibus desunt fortitudo ac disciplina, victoriam ii facilem offerunt. Itaque vos generoso, ut dixi, contemptu hostis erectos, in eum vadere decet, ac meminisse, potiores in bello partes recto ordine ac virtute, non pugnantium numero esse metiendas.

Hactenus Belisarius: vicissim Stozas ita suos hortatus est. Nemo vestrum, o viri, qui mecum Romano servitio exiistis, in mortem ruere

ἔξω γεγένησθε, μηδείς ὑμῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀπαξιούτω
 θνήσκειν, ἥς ἀνδρεία τε καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ τευχήκατε. οὐ γὰρ
 οὕτω δεινὸν τὸ τοῖς κακοῖς συγγηρόσκοπα τελευτῆσαι τὸν βίον
 ὡς μετὰ τὴν τῶν δυσκόλων ἐλευθερίαν αὐθις ἐς αὐτὰ ἐπανήκειν.
 ὅ γὰρ ἐν μέσῳ χρόνος τῆς ὑπαλλαγῆς γέσας χαλεπωτέραν, ὡς
 γε τὸ εἶδος, τὴν συμφορὰν ἀπεργάζεται. τοιούτων δὲ τοιούτων
 ὄντων ἐπάναγκες ἑμᾶς ἀναμνησθῆναι μὲν ὡς Βανδύλους τε καὶ
 Παιρουσίους νεικηκότες αὐτοὶ μὲν τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀπό- V 412
 νασθε πόρων, κύριοι δὲ ἄλλοι τῶν λαφύρων γεγένηται πάντων.
 ἐκλογίξεσθε δὲ ὡς στρατιώταις ὑμῶν τὸν πάντα αἰῶνα ὀμιλεῖν
 τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις ἀνάγκη, ἢ ὑπὲρ τῶν βασιλέως πρᾶ- C
 γμάτων, ἢν γε αὐθις ἐκείνῳ δουλεύητε, ἢ ὑπὲρ ὑμῶν, ἢν τὴν
 ἐλευθερίαν διασώζοιτε ταύτην. ὁπότερον δὲ ἀμφοῖν αἰρετώτε-
 ρον, τοῦτο ἐλέσθαι ὑμῶν πάρεστιν, ἢ μαλακιζομένοις ἐν τῷ
 παρόντι, ἢ ἀνδραγαθίζεσθαι βουλομένοις. ἀλλὰ μὴν κῆκεῖνο
 εἰσέναι ἑμᾶς προσήκει, ὡς ὄπλα κατὰ Ῥωμαίων ἀράμενοι, ἢν
 ἐπ' αὐτοῖς ἔσησθε, οὐ μετρίων οὐδὲ συγγνωμόνων δεσποτῶν
 πειραθήσεσθε, ἀλλὰ πείσεσθε μὲν τὰ ἀνήκεστα, προσέσται δὲ
 ὑμῶν τὸ μὴ ἀδίκως ἀπολωλέναι. ὁ μὲν οὖν θάνατος ὅτι ἂν ὑμῶν
 ἀφίξεται, ταύτῃ δῆλον εὐκλεῆς ἔσται. βίος δὲ κρατήσασι μὲν
 τῶν πολεμίων αὐτόνομός τε καὶ τὰ ἄλλα εὐδαίμων, ἡσσημένοις D
 δὲ πικρὸς μὲν, ἄλλο οἶκ ἂν εἴποιμι, τὴν ἐλπίδα δὲ ξύμπασαν

7. ὄντων om. L. 8. νεικηκότες] νεικηκότες Hm et L a m. sec.
 ibid. πολέμοις] πολεμίοις A. 12. ὑμῶν Grotius. Vulgo ἡμῶν.
 18. πειραθήσεσθε ALHm. πειρασθήσεσθε HP. 20. ἀφίξεται
 ALHm. ἀφίξεται HP. 22. ἄλλο] ἄλλ' L.

*audibet pro libertate, quam virili robore ac praestanti virtute vobis pe-
 peristis. Est enim minus homini grave in aerumnis consensescere atque
 emori, quam, ubi se ab illis asseruerit, in easdem relabi. Et vero tem-
 pus, quo intercurrente degustata libertas fuit, procul dubio calamitatis
 sensum efficat acerbiorem. Quae cum ita sint, meminisse debetis, vos,
 qui Vandalos ac Mauros vicistis, sudorem e laboribus bellicis plurimum,
 alios spolia omnia retulisse. Hoc etiam perpendite, vobis, cum sitis mi-
 lites, vitam omnem inter Martis discrimina contereendam, vel pro Im-
 peratore, si redeatis sub eius iugum, vel pro vobis, si libertatem re-
 tineatis. Ultra pars optabilior sit, iam statuere licet, et vel ignavia,
 vel praeclaris facinoribus declarare. Id quoque vobis cogitandum, quod
 arma ausi in Romanos capere, si in eorum potestatem veneritis, non
 faciles ac clementes experturi dominos, sed ultima quaeque passuri sitis,
 cum eo miseriae cumulo, ut non iniuste periisse videamini. Ergo liquet
 honeste casurum, quicumque vestrum hic oppetierit. Qui supererunt, si
 victores discedent, eos vita manet nemini mancipata, bonisque omnibus
 circumfluens; si victi, acerba, et atque, uno verbo, spem omnem in eorum*

ἐς τὸν ἐκείνων ἔλεον ἔχων. ἡ δὲ ἔμβολή οὐκ ἐξ ἀντιπύλου τῆς
δυνάμεως ἔσται. τῷ τε γὰρ πλήθει παρὰ πολὺ ἠσσῶνται ἡμῶν
οἱ πολέμιοι καὶ ὡς ἤκιστα προθυμούμενοι ἐφ' ἡμᾶς ἴσιν. οὐς
οἶμαι καὶ τῆσδε ἡμῖν εὐχεσθαι τῆς ἐλευθερίας μεταλαχεῖν. “
τοσαῦτα μὲν καὶ ὁ Στότζας εἶπεν. 5

Ἴόντων δὲ ἐς τὴν ἔμβολὴν τῶν στρατοπέδων πνεῦμα σκλη-
ρόν τε καὶ δεινῶς λυπηρόν κατ' ὄψιν ἐς τοὺς Στότζα στασιώτας
ἐνέπεσε. διὸ δὴ ἀξίμφορον σφίσιν ὄντο εἶναι τὴν μάχην αὐ-
τόθι ποιήσασθαι, δεδιότες μὴ τὸ πνεῦμα ὑπερβιαζόμενον τὰ μὲν
τῶν πολεμίων βέλη ἐπὶ σφᾶς ἰθύνει, βελῶν δὲ τῶν σφετέρων ἡ 10
P 275 ῥύμη ὡς μάλιστα ἀναστέλλοιτο. ἄραντες οὖν ἐγκόρσιοι ἦσαν,
λογιζόμενοι ὡς ἦν καὶ πολέμιοι, ὡς τὸ εἶδος, μεταβάλλοιτο,
ὅπως δὴ μὴ ὀπισθεν ὑπὸ σφῶν ἐνοχλοῖντο, κατὰ πρόσωπον αὐ-
τοῖς τὸ πνεῦμα ἔσται. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ αὐτοὺς εἶδε τὴν
τάξιν λιπόντας, καὶ κόσμῳ οὐδενὶ περιόντας, αὐτίκα δὴ ἐκέλευε 1
τῶν χειρῶν ἄρχειν. οἱ δὲ ἀμφὶ Στότζαν ἐς ταραχὴν ἐκ τοῦ ἀπροσ-
δοκῆτου καταστάντες ζῆν ἀταξία πολλῇ, ὡς ἕκαστός πη ἰδύ-
νατο, ἐς φυγὴν ὤρμητο, ἐς Νουμιδίαν τε ἀφικόμενοι συνλέ-
γοντο αὐθις. ὀλίγοι μὲντοι αὐτῶν ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπέθανον,
καὶ αὐτῶν οἱ πλείστοι Βανδίλοι ἦσαν. διῶξιν γὰρ Βελισάριος 2
ἤκιστα ἐς αὐτοὺς ἐποίησατο, ἐπεὶ οἱ, λίαν τοῦ στρατεύματος
B βραχέος ὄντος, ἰκανὸν κατεφαίνετο, εἰ σφίσιν οἱ πολέμιοι ἐν τῷ
παρόντι νενικημένοι ἐκποδῶν στήσονται. τοῖς δὲ στρατιώταις

10. σφᾶς] σφᾶς L hic et alibi saepissime. 17. ἰδύνατο] ἰδύνατο L.

miseriordia positam habens. Caeterum dispar erit in praelio conditio virium. Numero nobis inferiores longe sunt adversarii, nec promptis nos animis petunt, qui, ut equidem conicio, huius nostrae libertatis participes esse optant. Nec plura Stozas.

Ecce autem, dum utrinque ad pugnam proceditur, in factiosam Stozae aciem ex adverso ventus cooritur vehemens ac permolestus. Quamobrem se ibi praelium non facturos secundum rati, cum timerent ne violentiori flatu in se hostium tela agerentur validius, ac suorum impetus frangeretur, inde se moverunt oblique, ut, quod factum iri existimabant, si hostilis acies se converteret, impressionis aversae vitandae causa, adverso vento verberaretur. Verum Belisarius, ubi illos turbatis ordinibus ac promiscue circumagi animadvertit, praelium confestim iniri iubet. Illi inopinato impetu percussis, pro virili quisque parte, incompositissime fugere, donec ingressi Numidiam se ibi denuo collegerunt, paucis desideratis, quorum plerique fuere Vandali. Neque enim instare voluit Belisarius, cui copiis admodum modicis instructo satis esse videbatur, hostes in praesenti victos illinc facessisse. Eorum castra, ipsius per-

ἐδίδου τὸ χαράκιμα τῶν ἐναντίων διαρπάσασθαι, αἰροῦσί τε αὐτὸ ἔρημον ἀνδρῶν. ἐνταῦθα εὔρηται πολλὰ μὲν χρήματα, πολλαὶ δὲ γυναῖκες, ὧν δὴ ἔνεκα ὁ πόλεμος κατέστη ὕδρ. ταῦτα Βελισάριος διαπεπραγμένος ἐς Καρχηδόνα ἀπήλαυε. καὶ οἱ 5 τις ἐκ Σικελίας ἤκων ἀπήγγελλεν ὡς στάσις ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσοῦσα τὰ πράγματα ἀνασοβεῖν μέλλοι, ἢν μὴ αὐτὸς κατὰ τάχος σφίσι ἐπανήκων τὴν κωλύμην ποιήσεται. καὶ αὐτὸς μὲν τὰ ἐν Λιβύῃ ὅπῃ ἐδύνατο διαθέμενος καὶ Καρχηδόνα Ἰλδίγερί τε καὶ Θεοδώρῳ παραδοὺς ἐς Σικελίαν ἦει.

10 Οἱ δὲ ἐν Νομηδίᾳ Ῥωμαίων ἄρχοντες, ἐπεὶ τοὺς ἀμφὶ Στότζαν ἤκειν τε καὶ ξυλλέγεσθαι ἐνταῦθα ἤκουσαν, παρεσκευάζον τὰ ἐς παράταξιν, ἦσαν δὲ ἡγεμόνες φοιδεράτων μὲν Μάρκελλός τε καὶ Κύριλλος, καταλόγου δὲ ἰππικοῦ μὲν Βαρβάτος, πεζῶν δὲ Τερέντιός τε καὶ Σάραπισ. Μαρκέλλῳ μέντοι ἐπήκουον 15 ἅπαντες, αἵτε Νομηδίας τὴν ἀρχὴν ἔχοντι. ὅς ἐπεὶ ἐν χωρίῳ Γαζοφύλοις, δυοῖν μάλιστα ἡμέραιν ὁδῷ Κωνσταντίνης ἀπέχοντι, Στότζαν ζῦν ὀλίγοις τισὶν ἤκουσεν εἶναι, προτερῆσαι, πρὶν τοὺς H 147 στασιωτάς ἅπαντας ξυλλεγῆναι, βουλόμενος, κατὰ τάχος ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆγε τὸ στράτευμα. ὡς δὲ τὰ τε στρατόπεδα ἐγγὺς ἐγε- 20 γόνει καὶ ἡ μάχη ἔμελλεν ἐν χερσὶν ἔσεσθαι, μόνος ὁ Στότζας ἐς D μέσους τοὺς ἐναντίους ἤκων ἔλεξε τοιαύδε „Ἄνδρες συστρατιῶται,

1. αἰροῦσι] Vulgo αἰρουσι. 11. παρεσκευάζον τὰ] παρεσκευάζοντο L. τὰ om. H. 13. Βαρβάτος] Βαρβάτος P, eodemque accentu in similibus nominibus. βαρβαίτος L. 14. Σάραπισ] ἑσάραπισ LHm. Conf. p. 359, 16. 20. μόνος] μόνον H. 21. συστρατιῶται] ξυστρατιῶται Lm.

missu, direptioni relicta milites occuparunt, viris quidem omnino vacua, sed acervos pecuniae repererunt ac mulierum gregem, quae belli causam huius praebuerant. His confectis, rediit Carthaginem Belisarius. Eo nuntius e Sicilia venit, nata in castris seditione, summam fore rerum conversionem, nisi ipse maturo reditu illam averteret. Itaque compositis, quoquomodo potuit, rebus Africae, et Carthagine Ildigeris ac Theodori fidei credita, in Siciliam renavigavit.

Qui vero in Numidia debebant Romani duces, ut primum Stozae copias eo confluere et coire audierunt, ad pugnam se compararunt. Foederatis Marcellus ac Cyrillus praeerant, equitatuī Barbatus, peditibus Terentius et Sarapis: quanquam parebant omnes Marcello, utpote Numidiae duci: qui postquam Gazophylis, unde Constantina bidui distat, Stozam cum paucis esse accepit, in animo habens illum prius occupare, quam factiosi in unum omnes convenissent, celeriter eo duxit exercitum. In conspectu iam erant acies, atque adeo in procinctu, cum solus ad medium adversariorum agmen progressus Stozas, oratione hac usus est. Nae vos iniuria, commilitones, propinquis ac sodalibus vestris bellum in-

οὐ δίκαια ποιεῖτε ἐπὶ ξυγγενεῖς τε καὶ ξυντρόφους στρατεύοντες, ἐπ' ἄνδρας τε ὄπλα αἰρόμενοι, οἳ τοῖς κακοῖς τοῖς ὑμετέροισι καὶ
 V 413 τοῖς εἰς ὑμᾶς ἀδικήμασιν ἀχθόμενοι βασιλεῖ τε καὶ Ῥωμαίοις πο-
 λεμειν ἔγνωσαν. ἢ οὐ μέμνησθε ὡς ἐστέρησθε μὲν τῶν ἄνω-
 θεν ὑμῖν ὀφειλομένων συντάξεων, ἀφίρησθε δὲ τῶν πολεμίων τῶ
 λάφυρα, ἃ τῶν ἐν μάχαις κινδύνων ἄθλα ὁ τοῦ πολέμου τέ-
 θεικε νόμος; καὶ τοῖς μὲν τῆς νίκης ἀγαθοῖς ἕτεροι τροφῶν ἐς
 τὸν ἅπαντα χρόνον ἡξιοῦν, ὑμεῖς δὲ ἐν οἰκετῶν ἔπεσθε μοῖρα; εἰ
 μὲν οὖν ἐμοὶ χαλεπαίνετε, πάρεστιν ὑμῖν ἐς τόδε μὲν τὸ σῶμα
 P 276 τῷ θυμῷ χρῆσθαι, τὸ δὲ ἐς τοὺς ἄλλους διαφυγεῖν μίασμα· εἰ 10
 δέ μοι αἰτίαν οὐδεμίαν ἐπενεγκεῖν ἔχετε, ὥρα ὑμῖν ἐπὲρ αὐτῶν
 ἀνελεσθαι τὰ ὄπλα.“ ὁ μὲν οὖν Στότιζας τοσαῦτα εἶπεν. οἳ δὲ
 στρατιῶται τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ αὐτὸν πολλῇ εὐνοίᾳ
 ἡσπάζοντο. κατιδόντες δὲ οἳ ἄρχοντες τὰ γινόμενα σιγῇ τε ὑπε-
 χώρουν καὶ ἐς ἱερὸν, ὃ ἐν Γαζοφύλοις ἦν, καταφεύγουσι. Στότι- 15
 ζας δὲ ἀμφότερα τὰ στρατεύματα ἐς ἓν ξυλλαβὼν ἐπ' αὐτοὺς
 ἤει. καταλαβὼν τε ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰ πιστὰ δοὺς ἅπαντας
 ἔκτεινε.

B 15. Ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσε, Γερμανὸν τὸν ἀνεψιὸν
 αὐτοῦ, ἄνδρα πατρικίον, ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἔπεμψε. καὶ Σίμ- 20
 μαχος δὲ αὐτῷ καὶ Δόμνικος, ἄνδρες ἐκ βουλῆς, εἶποντο, ἄτε-
 ρος μὲν ὑπαρχός τε καὶ χορηγός τῆς δαπάνης ἐσόμενος, Δόμνι-
 κος δὲ τῷ πεζῷ στρατῷ ἐπιστατήσων. Ἰωάννης γὰρ ἐτελεύτα

11. ὑμῖν L. et Grotius. ἡμῖν P. 17. δοὺς L. διδοὺς P. 19. αὐ-
 τοῦ] αὐτοῦ P.

fertis, in eos armati, qui vestra offensi calamitate et fraudibus quas patimini, adversus Imperatorem et Romanos arma vertere decreverunt. Num obliti estis, negata vobis, quae iamdiu debentur, stipendia, ereptaque hostium spolia, quibus lex belli superata praeliorum pericula remuneratur? Alii victoriae fructibus gaudere semper volunt ac triumphare; vos in famulorum ordinem redacti sequimini. Iam si mihi succensetis, en licet in corpus hoc exerere, sine ullo in alium quemquam periculo. Si nihil est, quod de me conqueramini, iam tempus est causam communem armis tueri. Haec locuto Stozae, assensi sunt milites, et salutatione summam benevolentiam significarunt. Quo viso, tacite se subducunt duces, et in Gazophylorum templum perfugiunt. Stozas utroque in unum collecto exercitu, eos insequitur, ac deprehensos in templo, contra datam fidem, omnes interficit.

16. De his certior factus Imperator Germanum, fratris sui filium, e Patriciorum ordine, cum exiguo comitatu misit. Eum Symmachus et Domnicus, senatores ambo, sequebantur; ille quidem Praefecturam et quaesturam castrensem gesturus, hic vero Magister futurus peditum: iam enim qui hoc munere fungebatur, morbo Ioannes obierat. Carthaginem

ἤδη νοσήσας, ᾧ δὴ ἐπέκειτο ἡ τιμὴ αὐτῆ. ἐπειδὴ τε ἐς Καρ-
 χηδόνα κατέπλευσαν, τοῖς τε παρόντας σφίσι στρατιώτας ὁ Γερ-
 μανὸς ἠρίθμει καὶ τῶν γραμματέων ἀναλεγόμενος τὰ βιβλία, οὗ
 πάντα ἀναγέγραπται τῶν στρατιωτῶν τὰ ὀνόματα, εὗρισκε τὸ
 5 μὲν τριτημόριον τοῦ στρατοῦ ἐν τε Καρχηδόνι καὶ ταῖς ἄλλαις
 πόλεσιν ὄν, τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας τῷ τυράννῳ ἐπὶ Ῥωμαίους C
 ζυντεταγμένους. μάχης μὲν οὐκ ἐπὶ ταῦτα οὐκ ἦρχε, τοῦ δὲ
 στρατοπέδου ἐπεμελεῖτο ὡς μάλιστα. λογισάμενός τε ὡς τῶν πο-
 λεμιῶν ζυγγενεῖς, ἢ ὁμοσκήνους, τοὺς ἐν Καρχηδόνι ἀπολειμ-
 10 μένους ζυμβαίνει εἶναι, ἄλλα τε πολλὰ ἐπαγωγὰ πᾶσιν ἐφθέγγετο
 καὶ σταλῆναι πρὸς βασιλέως ἐς Λιβύην αὐτὸς ἔφασκεν, ἐφ' ᾧ
 ἡδικημένοις μὲν στρατιώταις ἀμυνεῖ, κολάσει δὲ τοὺς ἀδικίας τι-
 νὸς ἐς αὐτοὺς ἄρξαντας. ἄπερ οἱ στασιῶται πνύθανόμενοι κατ'
 ὀλίγους αὐτῷ προσχωρεῖν ἤρχοντο. καὶ αὐτοὺς ὁ Γερμανὸς τῆ
 15 τε πόλει ζῆν φιλοφροσύνη ἐδέχετο καὶ τὰ πιστὰ δοὺς ἐν τιμῇ εἶχε,
 τὰς τε ζυντάξεις αὐτοῖς τοῦ χρόνον ἐδίδου, καθ' ὃν ἐπὶ Ῥω- D
 μαίους ἐν ὄπλοις ἦσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ περὶ τούτων λόγος περιφερό-
 μενος ἐς ἅπαντας ἤλθε, κατὰ πολλοὺς ἤδη τοῦ τυράννου ἀπο-
 τασσόμενοι ἐς Καρχηδόνα ἐσῆλυνον. καὶ τότε δὴ Γερμανὸς ἐξ
 20 ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως ἔσεσθαι οἱ πρὸς τοὺς ἐναντίους τὴν μά-
 χην ἐλπίσας τὰ ἐς τὴν παρούταξιν ἐξήρτύετο.

Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Στόζας τοῦ μὲν κακοῦ ἤδη αἰσθόμενος, P 277
 δεδιῶς δὲ μή οἱ καὶ πλειόνων στρατιωτῶν τῆ ἀποστίασει ἔτι μῦλ-

12. ἀμυνεῖ] Vulgo ἀμύνει. 16. ζυντάξεις] συντάξεις L.

cum appulissent, milites, qui tum aderant, Germanus recensuit. Lectis
 deinde scribarum codicibus, in quos omnia relata erant militum nomina,
 nonnisi tertiam copiarum partem Carthagine et in aliis urbibus restare
 comperit, caeteros tyranno in Romanos militare. Ea de causa dilato
 praelio, curam exercitui reficiendo impendit. Ubi vero residuos Carthagi-
 nine milites partim propinquos, partim contubernales hostium esse intel-
 lexit, cum alia multa ipsis blandimenta dedit, tum id quoque dixit, se
 ab Augusto missum in Africam, ut oppressis militibus afferret opem, eo-
 rumque oppressoribus poenas imponeret. Qua de re moniti factiosi, di-
 labi paulatim, seque ad eius ductum applicare coeperunt. Quibus et in
 urbem benevole, et in fidem honorifice acceptis, stipendia vel illius tem-
 poris, quo arma in Romanos tulerant, Germanus numeravit. Id post-
 quam nuntiavit omnibus fama quoquoversum dispersa, turmatim a tyranno
 desciscientes, Carthaginem properabant. Tum Germanus aequis viribus
 pugnaturum se sperans, quae ad praelium opus erant, expedit.

Interea Stozas, malo cognito, veritus ne maiori suorum defectione
 magis imminueretur exercitus, ferro experiri quamprimum, et praecipi-

λον τὸ στράτευμα ελασσοῖσθαι ξυμβαίη, διακινδυνεύειν τε ἐν τῷ παραντίκα ἠπείγετο καὶ τοῦ πολέμου ὀξύτερον ἀντιλαμβάνεσθαι. καὶ ἦν γάρ τις αὐτῷ ἐκ τῶν ἐν Καρχηδόνι στρατιωτῶν ἐλπίς ἀποσιτίσεως πέρι, ὥσπερ τε αὐτοῦς, ἦν που σφίσις ἄγχιστα γένηται, πόνῳ οὐδενὶ αὐτομολήσειν, ἐς πάντας τὴν ἐλπίδα ἐξενεγκῶν· 5 ταύτη τε αὐτοῦς μάλιστα ἐπιρρώσους παντὶ τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπὶ Καρχηδόνα ἦει. γενόμενός τε αὐτῆς ἄπο σταδίων πέντε καὶ τριάκοντα, ἐστρατοπεδεύσατο τῆς θαλάσσης οὐ μακρὰν

B ἄποθεν, καὶ Γερμανὸς ἅπαν ἐξοπλίσας τὸ στράτευμα διατάξας ὡς ἐς μάχην ἐξῆγε. καὶ ἐπεὶ τῆς πόλεως ἔξω ἐγένοντο, ἠκηκόει 10 γὰρ ὅσα ἐν ἐλπίδι ὁ Στόιζας εἶχε, συγκαλέσας ἅπαντας ἐλεξε

H 148 τοιαύδε „Ὡς μὲν οὐδὲν ἂν δικαίως, ὃ ζυστρατιῶται, βασιλεῖ μέμψεσθε οὐδέ τι αἰτιάσεσθε τῶν ἐς ὑμᾶς αὐτῷ πεπραγμένων,

V 414 οὐδεὶς ἂν, οἶμαι, τῶν πάντων ἀντίποι· ὅς γε ὑμᾶς ἐξ ἀγροῦ ἦκοντας σὺν τε τῇ πύρᾳ καὶ χιτωνίσκῳ ἐνὶ ξυναγωγῶν ἐς Βυζάν- 15 τιον τηλικούσδε εἶναι πεποίηκεν ὥστε τὰ Ῥωμαίων πράγματα νῦν ἐφ' ὑμῖν κεῖσθαι. ὡς δὲ οὐ περιβροῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πάντων δεινότατα παρ' ὑμῶν αὐτῶν πεπονθέναι τετύχηκε, ζυνε-

C πίστασθε καὶ ὑμεῖς δῆπουθεν. ὣν δὴ τὴν μνήμην ὑμῖν ἐς αἰὲ βουλόμενος διασώζεσθαι τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας ἀπῆκεν, 20 ὕφλημα τοῦτό γε αὐτῷ μόνον ὀφείλεσθαι παρ' ὑμῶν ἄξιῶν, τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων αἰσχύνην. ταύτη τοίνυν ἡγμένους ὑμᾶς

1. ξυμβαίη L. ξυμβαίνη P. 4. πέρι] περὶ L. 7. ἄπο] ἀπὸ HL. ἄπο Hoeschelius in annot. 13. μέμψεσθε] μέμψησθε P. ibid. ὑμᾶς] ἡμᾶς HL: illud Hoeschelius in annot. 17. περιβροῖσθαι] περιβροῖζεσθαι LHm.

tantem belli occasionem arripere contendebat. Spem enim habebat aliam, fore ut milites, qui Carthagine erant, deficerent, ac si propius accederet, eos facile ad se transituros putabat. Qua spe in vulgus prolata, cum suorum animos firmasset, omnibus succinctus copiis Carthaginem advolavit, nec procul a mari, in loco, qui stadiis xxxv. ab urbe distat, metatus est. Germanus milites arma iussit omnes induere, instructosque ad pugnam eduxit. Et quoniam quae Stozae spes esset audierat, extra urbem pro concione sic verba fecit. *Id omnes mihi, ut equidem arbitror, assentientur, nihil esse, quod iure de Imperatore queramini, commilitones, neque eorum quidquam, quae vobis fecit, expostulationem mereri. Vos ille ex agro cum pera tuniculaque una profectos Byzantii collegit, eoque provexit, ut rem Romanam in vestris modo manibus habecitis. Ipsi autem conscii vobis estis, vos pro his contumelias et gravissimas quasque iniurias rependisse Augusto: quarum semper memores non alia vos ratione vult facere, quam venia admissorum; nihil a vobis exigens, nisi conceptum ex his pudorem: quo, ut decet, impulsi vos ad officia fidei referatis, et pristinam ingrati animi culpam emende-*

μεταμεινόμενος τε τὴν πίστιν εἰκὸς καὶ τὴν πρόσθεν ἀγνωμοσύνην ἐπανορθοῦν. μετὰ μὲλος γὰρ ἐν δέοντι τοῖς ἐπτακίσιον ἐπιγιγνώμενος συγγνώμονας αὐτοῖς τοὺς ἡδικημένους ποιεῖν εἶωθεν, ὑπογοῖα τε εἰς καιρὸν ἔλθοῦσα τὸ τῶν ἀχαρίστων ὄνομα μεταβάλλειν φιλεῖ. εὖ δὲ ἑμᾶς δεήσει κάκεῖνο εἰδέναι, ὡς, ἦν ἐν τῷ παρόντι εἶνοι μάλιστα βυσιλεῖ γένησθε, οὐδεμία τοῖς προλαβοῦσι λελεῖφεται μνήμη. πᾶσα γὰρ προῦξις πέφυκεν αἰεὶ τοῖς D ἀνθρώποις ἐκ τῆς καταστροφῆς ὀνομάζεσθαι· ἀμύρτημά τε γεγονὸς ἄπυξ ἀποίητον μὲν οὐδ' ἂν ἐν χρόνῳ τῷ παντὶ γένοιτο, 10 ἐπανορθωθὲν δὲ πράξεις τῶν αὐτὸ ἐργασμένων ἀμείνοσιν εὐπροποῦς τε τῆς σιωπῆς ἐπιτυγχάνει καὶ ἐς λήθην ὡς τὰ πολλὰ περιίσταται. καίτοι, ἦν μὲν ὀλιγοῖα τινὲς ἐς τούτους δὴ τοὺς καταρύτους τὰ νῦν χρήσησθε, ὕστερον δὲ πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ Ῥωμαίων ἀγωνιζόμενοι τὸ κατὰ τῶν πολεμίων πολλάκις ἀναδήσθησθε κράτος, οἷκ ἂν ἔτι ὁμοίως ἀνθυπουργηκῆναι βυσιλεῖ δόξαίτε. οἱ γὰρ ἐν αὐτοῖς εὐδοκιμοῦντες οἷς ἡμαρτον εὐπροπεστέραν τὴν ἀπολογίαν ἐς αἰεὶ φέρονται. τὰ μὲν οὖν ἐς βασιλεία ταύτη πη λογιζέσθω ἡμῶν ἕκαστος. ἐγὼ δὲ οὔτε ἀδικίης τινὸς εἰς ἑμᾶς ἄρξας, ἐνδειξάμενός τε πάσῃ δυνάμει τὴν εἰς ἑμᾶς εὐνοίαν, 20 καὶ τανῦν καθιστάμενος ἐς κίνδυνον τόνδε, τοσοῦτον αἰτεῖσθαι P 278 ἄπαντας ἔγνωκα· μηδεὶς ξὺν ἡμῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους παρὰ γνώμην χωρεῖτω. ἀλλ' εἴ τῳ ἡμῶν ἐκείνοις ἤδη βουλομένῳ ἐστὶ ξυντάττεσθαι, μηδὲν μελλήσας ξὺν τοῖς ὕπλοις ἐπὶ τὸ τῶν ἐναντίων

15. δέξαιτε L. δόξετε P.

tis. Offensus mitigat, eorumque indulgentiam sontibus promeretur in loco edita poenitentia, et obsequii tempestivi ea vis est, ut turpe ingrati nomen honesto mutet. Vobis certe nullus dubitandi locus relinquatur, quin, si impense vos Augusto studere modo constiterit, praeterita culpa sempiternae oblivioni mandetur. Acta quaevis consentaneum exitu suo nomen apud homines nancisci solent. Infectum quidem fieri nequit, quod male semel factum est; id tamen si auctores melioribus factis pensaverint, honesto silentio tegitur, et plerumque oblivione conteritur voluntaria. Quod si iam adversus illam execrabilem turbam lente vos ac remisse geratis, atque alia deinde multa pro Romanis praelia facientes, multas victorias reportetis, non pari fide navasse Augusto operum videbimini. Illi certe se purgant melius, qui in eo ipso praeclare agunt, in quo ante peccaverant. Et ea quidem, quae ad Imperatorem spectant, ita quisque vestrum consideret. Ego vero, cum adeo non ulla vos iniuria lacessiverim, ut benevolentiam potius in vos meam omni ope probarem, iam acie dimicaturus, ab omnibus unum hoc petere statui, ut nemo invitus nobiscum hostem invadat; at si quis vestrum stare ab eo vult, sine mora cum armis ad castra adversa transcat, id solum nobis grati-

στρατόπεδον ἴτω, τοῦτο μόνον ἡμῖν χαριζόμενος, ὅτι οὐ λάθρα ἡμῶς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἀδικεῖν ἔγνω. τούτου γὰρ ἕνεκα οὐκ ἐν Καρχηδόνι, ἀλλ' ἐν μεταχειμῶνι γινόμενος τοὺς λόγους ποιῶμαι, ὅπως ἂν μηδενὶ αὐτομολεῖν ἐς τοὺς ἐναντίους ἐθέλοντι ἐμπόδιος εἴην, παρὸν ἅπασιν κινδύνου ἐκτός τὴν ἐς τὴν πολιτείαν⁵

B ἐνδείκνυσθαι γνώμην. “ Γερμανὸς μὲν τοσαῦτα εἶπε. ταραχὴ δὲ πολλὴ ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ γέγονεν, ἐπεὶ πρῶτος ἡξίου αὐτὸς ἕκαστος εὐνοίαν τε τὴν ἐς βασιλέα τῷ στρατηγῷ ἐπιδείξασθαι καὶ ὄρκους δεινοτάτους ὑπὲρ τούτων ὁμείσθαι.

ἰζ'. Χρόνον μὲν οὖν τινα ἐκάτεροι ἀλλήλοις ἀντικαθήμενοι¹⁰ ἔμενον. μετὰ δὲ οἱ στασιῶται οὐδὲν σφίσι παραχωροῦν ἑνορῶν-

C τες ὧν προῦλεγε Στότζας, ἔδεισάν τε, ἅτε τῆς ἐλπίδος παρὰ δόξαν ψευσθέντες, καὶ τὴν τάξιν διαλύσαντες ἀνεχώρησαν, ἐς τε Νουμίδας ἀπήλανον, οὗ δὴ αὐτοῖς αἱ τε γυναῖκες καὶ τῆς λείας χρήματα ἦσαν. ἔνθα καὶ ὁ Γερμανὸς παντὶ τῷ στρατῷ¹⁵ οὐκ ἐς μακρὰν ἦλθε, τὰ τε ἄλλα παρασκευασάμενος ὡς ἄριστα καὶ ἀμάξας πολλὰς τῷ στρατοπέδῳ ἐπαγόμενος. καταλαβὼν τε τοὺς ἐναντίους ἐν χωρίῳ, ὃ δὴ Καλλασβάταρας καλοῦσι Ῥωμαῖοι, τὰ ἐς τὴν παράταξιν ἐξηρτύετο τρόπῳ τοιῷδε. τὰς ἀμάξας μετωπηδὸν στήσας πεζοὺς πάντας κατ' αὐτὰς ἐταῖξεν, ὧν²⁰ Δόμνικος ἦρχεν, ὅπως τὰ νῶτα ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἔχοντες θαρσήσουσι μᾶλλον. τῶν δὲ ἰππέων ἄνδρας τε ἀρίστους καὶ τοὺς ἐκ

D Βυζαντίου σὺν αὐτῷ ἦγοντας αὐτὸς ἐν ἀριστερῇ τῶν πεζῶν εἶχε,

5. τὴν πολιτείαν L. τὴν om. P. 18. Καλλασβάταρας] καλλασβατάρας L; in margine Scaliger σιάλας βέτερες. Calabastores RV.

ficans, ut non occulte, sed palam iniuriam inferre velit. Idcirco enim vos in medio campo, non intra Carthaginis muros alloquor, ne cuiquam transfugium meditati impedimentum offeram, sed cunctis potestas sit, suum in Remp. animum tuto declarandi. Hanc Germani orationem consecuta est magna Romani exercitus tumultuatio, cum quisque duci egregiam in Augustum voluntatem vel sacramento gravissimo testari primus eniteretur.

17. Cum e regione positi exercitus gemini aliquandiu stetissent, nec Stozae verbis exitum accedere cernerent factiosi, illos praeter opinionem spe lapsos timor invasit, solutaque acie in Numidiam retraxit, ubi coniuges et collectam ex praeda pecuniam reliquerant. Eodem paulo post Germanus cum omnibus copiis sese contulit, praeter caetera, quibus optime instructus erat, ingentem plaustrorum vim secum agens. Hostem assecutus ad Scalas veteres, ut Romani vocant, aciem ita disposuit. Obiectis hosti carrorum frontibus, peditatum omnem, cui Dominicus praerat, ad illud munimentum locavit, ut a tergo tuti rem gererent animosius. A laeva peditatus stetit ipse cum lectissimis equitum, et qui Byzantio cum eo venerant: caeteros in cornu dextero, non in unum co-

τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας ἐς κέρασ τὸ δεξιὸν οὐ ζυντεταγμένους, ἀλλὰ κατὰ λόχους τρεῖς μάλιστα ἕστηκε. καὶ αὐτῶν Ἰλδίγερ μὲν ἐνὸς ἤγειτο, εἰέρον δὲ Θεόδωρος ὁ Καππαδόκης, τοῦ δὲ λειπο- V 415
 μένου, μείζονος ὄντος, Ἰωάννης ὁ Πάππου ἀδελφὸς τέταρτος
 5 αὐτός. οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι ἐτάξαντο. οἱ δὲ στασιῶται ἀντί-
 ζοιοὶ μὲν αὐτοῖς ἕστησαν, οὐκ ἐν κόσμῳ μέντοι ταξάμενοι, ἀλλὰ H 149
 βρβαρικώτερον ἐσκεδασμένοι. εἶποντο δὲ αὐτοῖς οὐ μακρὰν
 ἄποθεν Μαυρουσιῶν μυριάδες πολλαί, ὧν ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 Ἰάβδας καὶ Ὀρταίας ἤρχον, οὐ μέντοι ἅπαντες πιστοὶ τοῖς ἀμφὶ
 10 τὸν Στότζαν ἐτύγχανον ὄντες, ἀλλὰ πολλοὶ παρὰ Γερμανὸν πέμ-
 ποντες πρότερον ὠμολόγουν, λειδὰν ἐν τῷ ἔργῳ γένωνται ζῆν P 279
 τῷ βασιλέως στρατῷ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετάξεσθαι. οὐ μὴν
 αὐτοῖς πιστεῖν παντάπασιν ὁ Γερμανὸς εἶχεν, ἐπεὶ ἄπιστον φῦ-
 σει τὸ Μαυρουσιῶν γένος εἶσιν ἐς πάντα ἀνθρώπους. διὸ δὴ
 15 οὐδὲ ζῆν τοῖς στασιώταις ἐτάξαντο, ἀλλ' ὑπισθεν ἕμενον, κατα-
 δοκοῦντες τὸ ἐσόμενον, ὅπως ζῆν τοῖς νικήσασιν καὶ αὐτοὶ τὴν
 δίωξιν ἐπὶ τοῖς ἡσσωμένους ποιήσωνται. Μαυρούσιοι μὲν τοιαύ-
 τη γνώμῃ οὐκ ἀναμιγνόμενοι τοῖς στασιώταις ὑπισθεν εἶποντο.
 Στότζας δὲ ἄγχιστά πη τῶν πολεμίων γενόμενος, ἐπειδὴ σημεῖον
 20 τὸ Γερμανοῦ εἶδε, τοῖς παροῦσιν ἐγκληυσόμενος ἐπ' αὐτὸν ἦε.
 Ἔρολοι δὲ, ὅσοι στασιῶται ἀμφ' αὐτὸν τεταγμένοι ἐτύγχανον,
 οὐδὲ εἶποντο, ἀλλὰ καὶ παντὶ σθένει ἐκώλων, φάσκοντες οὐκ
 εἰδέναι μὲν τὴν Γερμανοῦ δύναμιν, ὅποια ποτέ ἐστιν, ἔξεπί- B

4. τέταρτος αὐτός add. AH: om. P. Solum τέταρτος L: unde αὐ-
 τός uncis inclusum in H. 9. Ἰάβδας] ἰαύδας LHm. 11. ζῆν
 L. σὺν P. 12. τετάξεσθαι] τετάξασθαι HL. 17. τοιαύτη L.
 τῇ αὐτῇ P.

actos, sed in tria divisos agmina, statuit: quorum primum Ildiger, al-
 terum Theodorus Cappadox, postremum, quod maius erat, Ioannes
 Pappi frater ducebat. Aciei Romanae ita instructae oppositi stabant
 faciosi, non locati ex ordine, sed more barbaro sparsi. Nec longe abe-
 rant multae Maurorum myriades, quibus, ut sileam complures alios,
 Iabdas atque Ortaias imperabant. Neque omnes pactam Stozae fidem
 servabant: iam enim multi per internuntios Germano promiserant, ubi
 praelium cum Caesarianis initum esset, staturos se contra hostem. His
 Germanus ut prorsus crederet, adduci non poterat, ob ingentiam Mau-
 ris in omnes perfidiam. Quamobrem seorsum post rebellium aciem con-
 sistere, exitum opperientes, ut victos cum victoribus insequerentur. Ac
 Mauris quidem de communi sententia constitutum erat, ut faciosos se-
 parate praecire sinerent. Stozas vero iam hosti proximus, simul Germa-
 ni vexillum vidit, astantes hortatus, contra ire instituit. Qui circa il-
 lum aderant factionis participes Eruli, adeo non secuti sunt, ut totis
 viribus retinuerint, monentes, nescire ipsum, quantum Germanus polle-

στασθαι μέντοι ὡς οὐδαμοῦ σφίσιν ἀνθέξουσιν ὅσοι ἐς κέρας τὸ δεξιὸν τῶν πολεμίων ἐτάξαντο. ἦν μὲν οὖν ἐπ' ἐκείνους χωρήσειεν, αὐτοὶ τε οὐχ ὑποστάντες ἐς φυγὴν τρέφονται καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα, ὡς τὸ εἰκὸς, ξυνταράξουσιν· ἦν δέ γε σφᾶς ἀπωσάμενος Γερμανὸς τρέφεται, ἅπαντα σφίσι διαφθαρήσεται αὐτίκα 5 δὴ μάλα τὰ πράγματα. τούτοις ὁ Στότζας ἀναπεισθεὶς τοὺς μὲν ἄλλους τοῖς ἀμφὶ Γερμανὸν μάχεσθαι εἴασεν, αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς ἀρίστοις ἐπὶ τῇ Ἰωάννῃ καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ τεταγμένους ἦει. οἱ δὲ οὐχ ὑποστάντες κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ὤρμητο. οἱ τε στασιῶται πάντα μὲν αὐτῶν τὰ σημεῖα εὐθὺς ἔλαβον, φεύγοντας 10 C δὲ ἀνὰ κράτος ἐδίωκον, τινὲς δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς πεζοὺς ἤλαυνον, ἦδη τε τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν οἱ πεζοὶ ἤρξαντο. ἐν τούτῳ δὲ Γερμανὸς αὐτὸς τε τὸ ξίφος σπασάμενος καὶ ἅπαν τὸ ταύτῃ στρατεύμα ἐς τοῦτο ὀρηγῆσας, πόνῳ τε πολλῷ τοὺς κατ' αὐτὸν στασιώτας ἐτρέψατο καὶ δρόμῳ ἐπὶ τὸν Στότζαν ἐχώρησε. τούτου δὲ οἱ ἐν- 15 ταῦθα τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀμφὶ Ἰλδίγερά τε καὶ Θεόδωρον ξυναραμμένων, οὕτως ἀλλήλοις ἐκάτεροι ἀνεμίγνυντο, ὥστε διώκοντες οἱ στασιῶται τῶν τινὰς πολεμίων ὑφ' ἐτέρων καταλαμβάνόμενοι ἔθνησκον. τῆς τε συγχύσεως ἐπὶ μέγα χωροῦσης οἱ μὲν ἀμφὶ Γερμανὸν, ἔτι ὀπισθεν ἴοντες, ἔτι μᾶλλον ἐνέκειντο, οἱ 20 δὲ στασιῶται ἐς πολὺν δέος ἐμπεπτωκότες οὐκέτι ἐς ἀλκὴν ἔβλεπον.

D Ἐνδηλοὶ μέντοι οὐδέτεροι οὔτε σφίσιν αὐτοῖς οὔτε ἀλλήλοις ἐγγιγοντο. μιᾷ τε γὰρ φωνῇ καὶ τῇ αὐτῇ τῶν ὀπλῶν σκευῇ οἱ πάν-

7. τοῖς] τοὺς HL. 10. τὰ σημεῖα L. τὰ om. P. *ibid.* φεύγοντας] φεύγοντες L. 19. συγχύσεως L. συγγύσεως P.

ret; pro certo se habere dextrum hostium cornu minime restitutum: eo si impetus fieret, inclinatum statim iri in fugam; inde procul dubio oritur caeterorum perturbationem: sin ipsi a Germano repulsi terga vertere cogerentur, momento res suas omnes funditus perituras. His Stozas evictus, certamen cum Germano alios inire sivit: ipse cum suorum flore Ioannem, eosque, qui cum ipso erant, adortus est. Illi impressione fracti, terga promiscue vertere: factiosi instare fugacibus, vexillis eorum omnibus statim potiti. Quidam etiam in peditatum invecti, iam eius ordines rumpebant, cum Germanus stricto gladio omnes cornu sui turmas compellens, obiectum sibi rebellium agmen labore multo disiecit, ac subinde in Stozam incurrit. Tum rem coniuncte aggressis Ildigere ac Theodoro, utrique ita se miscuere, ut, dum quosdam seditiosos insequerentur, ab aliis comprehensi, occubuerint. Cumque magis ac magis permiscerent sese, et implicarent, acrius a tergo Germanus premebat, sic, ut iam hostis gravi metu correptus, non se intenderet ad firmitatem. Nemo suos ab adversariis internoscebat, quod una omnes lingua, iisdemque armis uterentur, indiscreta etiam specie, habitu, caeterisque similes

τες ἐχρῶντο, οὔτε μορφή τινι οὔτε σχήματι οὔτε ἄλλῳ ὄψεσθαι
 διαλλάσσοντες. διὸ δὴ Γερμανοῦ γνώμη οἱ τοῦ βασιλέως στρα-
 τοῦ, ὅτου ἂν λάβοιτο, ἐπυθάνοντο ὅστις ποτὲ εἴη· ἐπειτα,
 ἦν τις Γερμανοῦ στρατιώτης φήσειεν εἶναι, οὐκοῦν τὸ Γερμανοῦ
 5 ξύμβολον ἐκέλευον λέγειν, τοῦτο δὲ εἰπεῖν οἰδαμῆ ἔχοντα εὐθὺς
 ἔκτεινον. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ τὸν Γερμανοῦ ἵππον τῶν τις πολε-
 μίων λαθῶν ἔκτεινεν, αὐτὸς τε ὁ Γερμανὸς ἐς τὸ ἔδαφος ἐκπε-
 σὼν ἐς κίνδυνον ἦλθεν, εἰ μὴ κατὰ τάχος οἱ δορυφόροι ἐσώσαν-
 το, φραζάμενοί τε αὐτὸν καὶ ἀναβιβάσαντες ἐφ' ἕτερον ἵππον. P 280

Ὁ μὲν οὖν Στότζας ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ ξὺν ὀλίγοις τισὶ
 διαφυγεῖν ἴσχυσε. Γερμανὸς δὲ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγκελευσάμενος
 εὐθὺς τοῦ πολεμίων στρατοπέδου ἐχώρησεν. ἐνταῦθά οἱ τῶν
 στασιωτῶν ἱπηντίαζον ὅσοι τοῦ χαρακώματος ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἔτε-
 τάχατο. μάχης τε ἀμφὶ τὴν αὐτοῦ εἴσοδον καρτερεῶς γενομένης
 5 παρ' ὀλίγον μὲν οἱ στασιῶται ἦλθον τοὺς ἐναντίους ἀπώσασθαι,
 πέμψας δὲ ὁ Γερμανὸς τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς κατ' ἄλλην ἀπο-
 πειρᾶσθαι χώραν τοῦ στρατοπέδου ἐκέλευεν. οἱ δὴ οὐδενὸς
 ταύτῃ ἀμνησθέντες ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ξὺν βραχεῖ πόνῳ ἐγέ- B
 νοντο. οἱ τε στασιῶται κατιδόντες αὐτοὺς ἐς γυγὴν ὤρμητο,
 καὶ Γερμανὸς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπεπήδησεν ἐς τὸ τῶν πολε- V 416
 μίων στρατόπεδον. ἐνταῦθα τὰ χρήματα οἱ στρατιῶται οὐδενὶ
 πόνῳ ἀρπάζοντες οὔτε τοῖς ἐναντίοις ἐν λόγῳ ἐποιούντο τι H 150
 οὔτε τοῦ στρατηγοῦ ἐγκελευομένου ἔτι κατήκουον, παρόντων χρη-

1. οὔτε — οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ — οὐδὲ P. 11. αὐτόν]
 αὐτόν P. 12. ἐχώρησεν] ἐχώρησαν P. 22. οὔτε — οὔτε] οὐ-
 δὲ — οὐδὲ P. 23. τοῦ στρατηγοῦ L. Aberat τοῦ.

essent. Quapropter, auctore Germano, quemcunque Caesariani caperent, quis esset interrogabant. Si quis Germani se militem diceret, Germani tesseram proferre iubebant; si nesciret, illico mactabant. Tum hostium quidam furtivo ictu confecit equum Germani; qui collapsus in periculum venisset, nisi protectores oculis circumfusi ipsum servassent, armis valando et in alterum tollendo equum.

In eo tumultu Stozas effugium nactus, cum paucis sese proripuit. Germanus suos verbis excitans, recta ad hostium castra contendit. Hic effusis obviam cunctis valli custodibus, acriter pro aditu pugnatum est, nec propius quidquam factum, quam ut oppugnatores a rebellibus propellerentur. Germanus autem eorum manum, quos habebat secum, submitit, iussitque alia parte castra tentare. Illi in vallum qua defensoribus nudum erat, continuo penetrarunt: quos ut viderunt seditiosi, protinus se in pedes dederunt, ac Germanus cum omni exercitu castra intravit. Ibi milites praedam facilem nacti, dum eam raperent, nec de hostibus laborabant, nec ducis hortamenta exaudiebant, pecuniae praesentia capti.

μάτων. διὸ δὴ ὁ Γερμανὸς, δείσας μὴ ἔσυμφρονήσαντες οἱ πολέμοι ἐπ' αὐτοὺς ἴωσιν, αὐτοὺς ἔξιν ὀλίγοις τισὶν ἐς τοῦ χαρικώματος τὴν εἴσοδον ἔστη, πολλά τε ὀλοφυρόμενος καὶ τοὺς οὐδὲν
 C ἐπαίοντας ἐς εὐκοσμίαν παρακαλῶν. τῶν δὲ Μαυρουσίων πολλοὶ τῆς τροπῆς οὕτω γεγενημένης τοῖς τε στασιώταις ἐδίωκον ἤδη καὶ ἔξιν τῷ βασιλέως στρατῷ σφᾶς αὐτοὺς τάξαντες ἐληίζοντο τὸ τῶν ἠσσημένων στρατόπεδον. Στότζας δὲ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ τῶν τῶν Μαυρουσίων στρατῷ τὸ θαρσεῖν ἔχων, ὡς ἀναμαχοῦμενος παρ' αὐτοὺς ἤλανθεν. αἰσθόμενος δὲ τῶν ποιουμένων, ἔξιν ἑκατὸν ἀνδράσι διαφυγεῖν μύλις ἴσχυσεν. αὐθις δὲ ἀμφ' αὐτὸν 1 πολλοὶ ἔσυλλεγέντες ἐνεχείρησαν μὲν τοῖς ἐναντίοις ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀποκρουσθέντες δὲ οὐδὲν τι ἔησον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, Γερμανῶ ἄπαντες προσεχώρησαν. μόνος τε ὁ Στότζας σὺν Βανδύλοις ὀλίγοις τισὶν ἐς Μαυριτανοὺς ἀνεχώρησε, καὶ παῖδα τῶν
 D τινος ἀρχόντων γυναικὰ λαβὼν αὐτοῦ ἔμεινε. καὶ ἡ μὲν στάσις 1 ἐς τοῦτο ἐτελεύτα.

ιγ'. Ἦν δὲ τις ἐν τοῖς Θεοδώρου τοῦ Καππαδόκου δορυφόροις Μαξιμῖνος ὄνομα, πονηρὸς μάλιστα. οὗτος ὁ Μαξιμῖνος, τῶν στρατιωτῶν πλείστους διομοσαμένους ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ ἔξιν αὐτῷ ἔχων, τυραννίδι ἐπιθέσθαι διανοεῖτο. ἔτι δὲ πλείους 2 ἐταιριζέσθαι ἐν σπουδῇ ἔχων ἄλλοις τε τὸ βούλευμα φράζει καὶ
 P 281 Ἀσκληπιάδῃ, ὀρμημένῳ μὲν ἐκ Παλαιστίνης, εὖ δὲ γεγονότι καὶ πρῶτῳ τῶν Θεοδώρου ἐπιτηδείων. ὁ γοῦν Ἀσκληπιάδης Θεο-

20. αὐτῷ] αὐτῷ P.

23. Θεοδώρου] Θεοδώρῳ HL. ἴσ. Θεοδώρου Hm.

Quare metuens Germanus, ne hostes, collectis animis viribusque eos invaderent, cum paucis in valli aditu stabat, quiritans, et ad disciplinam adhortans surdos. Nunc tandem Mauri magno numero coepere persequi factiosos in fugam actos, iunctique Caesarianis expugnata castra diriperunt. Ac prius quidem Stozas Maurorum copiis fidens, eo fugam intendit, ut ipsis fretus praelium redintegraret: ubi vero quo se modo gererent animadvertit, vix illi cum viris centum evadendi facultas fuit. Coacti denuo circa ipsum sat multi, restituere pugnam aggressi sunt, sed nihilo segnius, immo vero ardentius repulsi, omnes in Germani fidem venerunt. Sic demum Stozas a Romanis plane derelictus, cum Vandalis aliquot concessit in Mauritianiam: ubi, ducta in matrimonium cuiusdam principis filia, habitavit. Seditionis hic fuit exitus.

18. Inter Theodori Cappadocis stipatores quidam erat, maxime improbus, nomine Maximinus. Hic militum quamplurimorum, qui in Remp. coniuraverant praesidio nixus, tyrannidem affectabat. Cumque adhuc plures sibi adiungere studeret, consilii sui cum alios participes fecit, tum Asclepiadem, virum in Palaestina claris ortum natalibus, ac principem familiarium Theodori. Germano molitionem plane indicat Asclepiades,

δῶρον κοινολογησάμενος τὸν πάντα λόγον εὐθὺς Γερμανῷ εἰσαγγέλλει. καὶ ὅς, οὐκ ἐθέλων ἔτι οἱ τῶν πραγμάτων ἠωρημένων ἑτέρας τινὸς τυραχῆς ἄρξαι, θωπεία μᾶλλον τὸν ἄνθρωπὸν τινι ἢ τιμωρία περιελθεῖν ἔγνω καὶ ὄρκους αὐτὸν καταλαβεῖν τῆς ἐς τὴν πολιτείαν εὐνοίας. ἦν τοίνυν εἰθισμένον ἅπασι Ῥωμαίοις ἐκ παλαιοῦ μηδένα δορυφόρον τῶν τινος ἀρχόντων καθίστασθαι, ἦν μὴ δεινοτάτους πρότερον ὄρκους παρεχόμενος τὰ πιστὰ δοίη τῆς ἐς αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων εὐνοίας. μεταπεμφάμενος ὅν τὸν Μαξιμῖνον τῆς τε εὐτολμίας αὐτὸν ἐπήγει καὶ δορυφορεῖν τὸ λοιπὸν οἱ ἐπέστελλεν. ὁ δὲ περιχαρῆς γεγονὼς τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς τιμῆς, ταύτῃ τε ὄψιν αὐτῷ τὴν ἐπίθεισιν προχωρήσειν ὑποτοπάζων, τὸν τε ὄρκον ἐπέστη καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς Γερμανοῦ δορυφόροις τατιόμενος τὰ τε ὁμιωμοσμένα εὐθὺς ἀλογεῖν ἤξιόν καὶ τὰ ἐς τὴν τυραννίδα πολλῶ ἔτι μᾶλλον κρατύνασθαι. ἡ μὲν ὅν πόλις ἑορτὴν τινα πανδημεὶ ἤγε, πολλοὶ δὲ τῶν Μαξιμῖνον στασιωτῶν ἀμφὶ τὸν τοῖ ἀρίστου καιρὸν ἐς παλῆτιον κατὰ τὰ σφίσι ξυγκείμενα ἤκον. οὗ δὴ ὁ μὲν Γερμανὸς τοὺς ἐπιτηδείους εἰστία, παρεστῆκει δὲ τῇ θοίνῃ ζῆν τοῖς ἄλλοις δορυφόροις ὁ Μαξιμῖνος. προϊόντος δὲ τοῦ πότου, εἰσελθὼν τις Γερμανῷ ἀπαγγέλλει στρατιώτας πολλοὺς κόσμῳ οὐδενὶ πρὸ τῆς ἀγλείου θύρας ἐστῶτας αἰτιαῖσθαι ξυντάξεις πολλοῦ χρόνου τὸ δημόσιον σφίσι ὀφείλειν. καὶ ὅς τῶν δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους ἐκέ-

6. δορυφόρον] δορυφόρων AL. 9. ὅν om. HL: addit Hoeschelius in annot. 17. ξυγκείμενα] συγκείμενα L. 21. ξυντάξεις] συντάξεις L.

prius cum Theodoro communicatam. At quoniam res Africae pendebant adhuc in dubio, Germanus, ut novo motui praecluderet aditum, blanditiis potius hominem, quam poena, in officio continere, et Reip. sacramento devincire constituit. Est hoc in veteri more positum apud Romanos, ut nemo Praefecti cuiusquam satellitio prius ascribatur, quam sui in ipsum atque Imperatorem studii fidem fecerit gravissimo iureiurando. Ergo Germanus accito Maximino, cum intrepidum eius animum laudasset, velle se dixit, suos inter protectores habere ipsum in posterum. Is tanto honoris cumulo laetus, eoque viam sibi ad optatum conspirationis exitum aeterni ratus, sacramento se obligavit. Exinde inter Germani Praetorianos auctoratus, iuramenti religione statim exuta, ad firmandam tyrannidem multo vehementer incubuit. Tandem aliquando cum diem festum universa civitas ageret, circa horam prandii, Maximianae factionis participes multi in palatium ex compacto conveniunt: ubi Germano amicos vulis accipiente, Maximinus cum stipulatoribus caeteris mensae astat. Iam processerat convivium, cum ingressus quidam Germano nuntiat, magnam catervam militum pro foribus atrii stare promiscue, et expostulare, quod multi stipendia temporis sibi debita ab aerario non solverentur. Il-

λευσε λάθρα τὸν Μαξιμίον ἐν φυλακῇ ἔχειν, αἰσθησιν αὐτῷ
 τινα τοῦ ποιουμένου ὡς ἥμιστα παρεχομένους. οἱ μὲν οὖν στα-
 σιῶται ξύν τε ἀπειλῇ καὶ ταραχῇ ἐπὶ τὸν ἰππόδρομον δρόμῳ ἐχώ-
 ρουν οἱ τε τῆς βουλῆς αὐτοῖς μετασχόντες κατὰ βραχὺ ἐγειρόμε-
 V 417 νοι ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐνταῦθα ξυνέρροεν. καὶ εἰ μὲν ξυλλεγῆ-
 D ναι ἅπαντας ἐς ταυτὸ ἔτυχεν, οὐκ ἄν τις, οἶμαι, καταλύειν αὐ-
 τῶν τὴν δύναμιν εὐπετῶς ἔσχε· νῦν δὲ Γερμανὸς προτερήσας ἔτι
 ἀπολελειμμένου τοῦ πλείστου ὀμίλου ἅπαντας αὐτίκα τοὺς αὐτῷ
 τε καὶ βασιλεῖ ἐνδοικῶς ἔχοντας ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν. οἱ δὲ οὐ
 προσδεχομένοι τοῖς στασιώταις εἰς χεῖρας ἤλθον. οἱ δὲ οὔτε
 Μαξιμίον οὐδ' αὐτοῖς ἔχοντας, ὄνπερ σφίσι ἐξηγήσεσθαι τοῦ κιν-
 δύνου ἐκαραδόκουν, οὔτε τὸ πλῆθος ὀρώντες αὐτοῖς, ἤπερ ὄοντο,
 ξυλλεγὲν, ἀλλὰ καὶ μαχομένους παρὰ δόξαν σφίσι τοὺς στρατιώ-
 τας θεώμενοι καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς ὀλιγορίαν ἐλθόντες ἠσσήθησάν τε
 ῥαδίως τῇ μάχῃ καὶ κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ὤρηντο. καὶ αὐ-
 P 282 τῶν οἱ ἐναντιοὶ πολλοὺς μὲν ἔκτεινον, πολλοὺς δὲ παρὰ Γερμα-
 νὸν ζωγρήσαντες ἤγον. ὅσοι μέντοι οὐκ ἔφθησαν εἰς τὸν ἰπό-
 H 151 δρομον ἤγοντες, οὐδεμίαν αἰσθησιν τῆς ἐπὶ Μαξιμίῳ παρέσχοντο
 γνώμης. Γερμανὸς δὲ αὐτοὺς μὲν διερευνᾶσθαι οὐκέτι ἤξιον, ἀνε-
 πυνθάνετο δὲ εἰ Μαξιμίῳ, ἐπειδὴ ὠμωμόκει, τὰ ἐς τὴν ἐπιβου-
 λὴν ἤσκητο. ἐλληλεγμένον τε ὡς ἐν τοῖς αὐτοῦ δορυφόροις τατ-
 τόμενος τὴν ἐπίθρσιν ἔτι μᾶλλον ποιοίη, ἄγχιστά πη αὐτὸν τοῦ
 Καρχηδόνος περιβόλου ἀνεσκολόπισεν. οὕτω τε τὴν στάσιν κα-

4. αὐτοῖς L. αὐτῆς P. 6. ἔτυχεν] ἔτυχον H. 9. οἱ] οἷς HL.
 οἱ Hm et L corr. 12. αὐτοῖς] αὐτοῖς P hic et paullo post.
ibid. ἤπερ] οὔπερ H: illud Hm.

lico Germanus perspectissimae fidei protectoribus clam iniungit, ita Maximinum asservent, ut non advertat. Tum factiosi minaciter frementes tumultuantesque ad Circum decurrere: puncto temporis exciti domibus consilii consortes eodem conflure. Ac mea quidem sententia, si omnes coissent, haud facile quisquam eorum vires convellere potuisset. Verum antevertit Germanus, nullaque interposita mora, quoscunque sibi et Imperatori addictos noverat, eo misit, maximo adhuc absente numero. Illi de improvise adorti sunt factiosos. Hi vero, cum nec Maximinum, quem ineundi certaminis ducem cupidissime expectabant, secum haberent, nec multitudinem cernerent, ad se, ut animo praeceperant, congregatam, sed a militibus peti se nec opinantes viderent, desponderunt animum, et facile victi dissipatique sunt: multi caesi ab adversariis: multi item vivi ad Germanum adducti. Qui nondum in Circum venerant, quo essent in Maximinum animo dissimularunt: neque illos excutere Germanus voluit. De Maximino autem inquisiit, an, post sacramentum dictum, dedisset operam conspirationi? Convictum in eam enixius incubuisse, ex quo ipsum in protectorum suorum numerum ascivisset, proxime Carthaginis moenia

ταλίειν παντάπασιν ἔσχε. Μαξιμίον μὲν ἐπιβουλήν ἐτελεύτη-
σεν ὧδε.

19. Γερμανὸν δὲ ζῦν τε Συμμάχῳ καὶ Δομνίκῳ μεταπε- B
ψύμενος βασιλεὺς Σολόμωνι αὐθις ἅπαντα Λιβύης τὰ πράγματα
5 ἐνεχείρισε, τρισκαίδέκατον ἔτος τὴν αὐτοκράτορα ἔχων ἀρχήν·
στράτευμά τε αὐτῷ παρασχόμενος καὶ ἄρχοντας ἄλλους τε καὶ
Ῥουφῖνον καὶ Λεόντιον, τοὺς Ζάννα τοῦ Φαρεσιμάνου, καὶ
Ἰωάννην τὸν Σισινιόλου υἱόν. Μαρτίνος γὰρ καὶ Βαλεριανὸς
ἤδη πρότερον ἐς Βυζάντιον μετέπεμπτοι ἦλθον. Σολόμων δὲ
0 καταπλεύσας ἐς Καρχηδόνα καὶ τῆς Στότζι στάσεως ἀπαλλαγίς
μετρίως τε ἐξηγεῖτο καὶ Λιβύην ἀσφαλῶς διεφύλασσε, διακοσμῶν C
τε τὸν στρατὸν καὶ εἴ τι μὲν ἵποπτον ἐν αὐτῷ εὕρισκεν, ἔς τε Βυ-
ζάντιον καὶ παρὰ Βελισάριον πέμπων, νέους δὲ στρατιώτας εἰς
τὸν ἐκείνων ἀριθμὸν καταλέγων καὶ Βανδύλων τοὺς ἀπολεημιμέ-
15 νους καὶ οὐχ ἡκιστὰ γε αὐτῶν γυνυῖκας ἀπάσας ὅλης ἔξοικίζων
Λιβύης, πόλιν τε ἐκάστην περιέβαλλε τείχει καὶ τοὺς νόμους ζῦν
ἀκριβεῖα φυλάξας πολλῇ τὴν πολιτείαν ὡς μάλιστα διεσώσατο.
καὶ ἐγένετο Λιβύη ἐπ' ἐκείνου χρημάτων τε προσόδῳ δυνατὴ καὶ
τὰ ἄλλα εὐδαίμων.

Ἐπὶ δὲ ἅπαντά οἱ ὡς ἄριστα διετέτακτο, ἐπὶ τε Ἰάβδαν D
καὶ τοὺς ἐν Ἀῤρασίῳ Μαυρουσίους αὐθις ἐστράτευε. καὶ πρῶτα

7. τοὺς] τοῦ AHL. *ibid.* Ζάννα] Ζάννα p. 286 a. *Zannae*
hic et infra RV. *ibid.* Φαρεσιμάνου] Φαρεσιμάνου p. 286 a.
Pharesmanis RV. 8. Σισινιόλου] *Sisini* RV. *ibid.* Βαλε-
ριανός] βελισάριος Hm. 15. ἀπάσας] ἀπάσης AL. 20. Ἰάβ-
δαν] „Iabdan Reg.“ MALT. Sic LHm.

in patibulum sustulit, itaque seditionem difflavit. Huc recidit Maximini
prava molitio.

19. Imperator vero Germanum cum Symmacho ac Domnico Byzantium revocavit, resque omnes Africae iterum Salomoni commisit, anno imperii sui XIII. adiunctis copiis atque ducibus, quorum e numero fuere Rufinus ac Leontius, filii Zannae, cuius pater Pharesmanas, et Ioannes Sisinnioli filius. Iam ante revocati Byzantium fuerant Martinus et Valerianus. Appulsus Carthaginem Salomon, iam Stozae factione discussa, moderate Africam rexit, ac tuto custodivit, in id incumbens, ut exercitum ad disciplinam componeret; quoscunque suspectae fidei invenisset, qua Byzantium, qua ad Belisarium amandaret, ac supplementum scriberet legionibus; Vandalos, qui remanserant, eorumque uxores omnes ex Africa venitus exterminaret. Praeterea singulas urbes moenibus cinxit, et diligenti legum observatione rem ibi publicam tenuit ac servavit. Fuit Africa, quandiu rationes eius hic procuravit, pecuniae proventu potens, et omnino fortunata.

Rebus omnibus praeclare constitutis, in Iabdam Maurosque Aurasii montis incolas alteram expeditionem suscepit. Cum parte copiarum prae-

μὲν Γόνθαριν, τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ ἓνα, ἄνδρα ἀγαθὸν
 τὰ πολέμια, ξὶν στρατεύματι ἔπεμψεν. ὃς δὴ ἐς Ἀβίγαν ποτα-
 μὸν ἀφικόμενος ἰστρατοπεδεύσατο ἀμφὶ Βάγαϊν, πόλιν ἔρημον.
 P 283 ἔνταυθά τε τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἔλθῶν καὶ μάχῃ ἤσσηθεις ἐς
 τε τὸ χαράκωμα ἀποχωρήσας τῇ Μαυρουσίῳν προσεδρεία ἐπιέζει
 ἤδη. ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς τῷ παντὶ στρατῷ ἀφικόμενος, ἐπειδὴ
 σταδίοις ἐξήκοντα τοῦ στρατοπέδου ἀπέχεν, οὗ Γόνθαρης ἠγγεῖτο,
 χαράκωμά τε ποιησάμενος αὐτοῦ ἔμενε καὶ τὰ ξυμπεσόντα τοῖς
 ἀμφὶ Γόνθαριν ἅπαντα ἀκούσας μοῖρᾶν τε αὐτοῖς τοῦ στρα-
 τοῦ ἔπεμψε καὶ θαρσοῦντας ἐκέλευε διαμάχεσθαι τοῖς πολεμίοις.
 οἱ δὲ Μαυρούσιοι καθυπέρτεροι ἐν τῇ ξυμβολῇ, ὥσπερ ἐρρήθη,
 γινόμενοι ἐποιοῦν τάδε. Ἀβίγας ὁ ποταμὸς ῥεῖ μὲν ἐκ τοῦ Ἀβ-
 B ρασίου, κατιῶν δὲ ἐς τὸ πεδίον ἀρδεύει τὴν γῆν οὕτως ὅπως ἔν
 V 418 βουλομένοις ἢ τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις. περιάγουσι γὰρ τὸ ῥεῦμα
 τοῦτο οἱ ἐπιχώριοι ὅπη ποτὲ σφίσιν ἐς τὸ παραντίκα ξυνοίσιν
 οἶονται, ἐπεὶ ἐν τῷδε τῷ πεδίῳ ἀπόρρυγες συχναὶ τυγχάνουσι
 οὔσαι, ἐς ἃς δὴ ὁ Ἀβίγας σχιζόμενός τε καὶ ἐς πάσας ἰὼν ὑπὸ
 γῆν φέρεται καὶ αὐθις ὑπὲρ γῆν διαφαίνεται, ξυνάγων τὸ ῥεῦμα.
 τοῦτο δὲ ἐπὶ πλεῖστον τοῦ πεδίου ξυμβαῖνον ἐν ἔξουσίᾳ τοῖς ταύτῃ
 ὠκνημένοις τίθεται εἶναι, ἐπιβύσασι χώματι τοὺς ῥωχμοὺς ἢ αὐ-
 θις αὐτοὺς ἀποκαλύψασι τοῖς ὕδασι τοῦ ποταμοῦ τοῦδε ὅ τι βού-
 λωιντο χρῆσθαι. τότε οὖν ἀπάσας οἱ Μαυρούσιοι τὰς ἐκείνη
 C ἀπόρρυγας ἀποφράξαντες ἀφιαῖσι τὸ ῥεῦμα ὅλον φέρεσθαι ἀμφὶ τὸ

11. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 12. Ἀβίγας] ἀβίγας L. 16. τῷδε
 om. L. *ibid.* ἀπόρρυγες Scaliger. Libri et Suidas (s. v. ῥω-
 χμός) ἀπορρώγες. 19. ξυμβαῖνον] συμβαῖνον Suidas. 20. ἐπι-
 βύσασι —] Suidas s. v. ἐπιβύσαντες. 23. ἀπόρρυγας] Libri
 ἀπορρώγας.

missus Gontharis, e stipatorum ipsius numero, bellator egregius, cum ad fluvium Abigan pervenisset, non procul ab urbe deserta, cui nomen Bagai, castra posuit. Hic cum hoste congressus victusque, se in vallum recepit: ubi iam a Mauris arcta obsidione premebatur, quando Salomon cum exercitu universo adveniens, castra stadiis lx, ab iis procul, quibus Gontharis praerat, metatus est, ibique substitit. Audita Gontharis clade, suorum partem subsidio misit, iussitque magno animo cum hoste configere. At Mauri, victoriam adepti, ut dictum est, ad artem hanc se converterunt. Ex Aurasio labitur Abigas, et in planitiem devolutus, agros rigat pro incolarum arbitrio, aquam derivantium, prout illis ex usu praesenti videtur esse. Est enim camporum aequor crebris intercisum canali- bus, in quos scissus Abigas, omnes subinfluit, ac subterraneis meatibus erumpens, undas colligit. Quod cum per longissimum tractum fiat, aqua fluvii in manibus est incolarum, qui alveis vel obstructis aggere, vel reclusis, illam ad libitum dispensant. Ergo Mauri, canalibus, quicunque ibi

τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον. ἀφ' οὗ δὴ τέλμα βαθὺ γεγονὸς καὶ ἀπόρριτον ἐξέληξέ τε αὐτοῖς ὅτι μάλιστα καὶ ἐς ἀπορίαν κατέστησε. ταῦτα ἀκούσας Σολόμων κατὰ τάχος ἦει. οἱ δὲ βάββαροι δέισαντες ἀναχωροῦσιν ἐς τοῦ Ἀύρασιου τὸν πρόποδα. καὶ ἐν χώρῳ, ὃν Βάβωσιν καλοῦσι, στρατοπεδευσάμενοι ἔμενον. ἄρας τε Σολόμων τῷ παντὶ στρατῷ ἐνταῦθα ἤκε. καὶ τοῖς πολέμοις ἐς χεῖρας ἐλθὼν κρατίσας τε παρὰ πολὺ αὐτῶν ἐς γηγὴν ἔτρεψε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ Μαυρούσιοι μάχην μὲν ἐκ τοῦ ἀντιπάλου πρὸς Ῥωμαίους διενεγκεῖν ἀξίμφορον σφίσι βέβηκεν εἶναι· οὐ γὰρ αὐτῶν περιέσεσθαι τῇ μάχῃ ἤλιζον· ἐς δὲ τοῦ Ἀύρασιου τὴν δυσχωρίαν ἐλπίδα εἶχον ἀπολέγοντας τῇ ταλαιπωρίᾳ Ῥωμαίους χρόνῳ ὀλίγῳ ἐνθένδε ἐξανίστασθαι ὥσπερ τὸ πρότερον. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἐς τε Μαυριτανὸς καὶ ἐς τοὺς πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἀύρασιου βυρβάρους ὄχοντο, Ἰάβδας δὲ ξὺν Μαυρουσίοις δια- H 152
μυρίοις ἐνταῦθα ἔμενον. ἐτύγχανε δὲ φρούριον οἰκοδομησάμενος ἐν Ἀύρασίῳ Ζερβούλην ὄνομα. οὗ δὴ εἰσελθὼν ξὺν πῦσι Μαυρουσίοις ἰσύχαζε. Σολόμων δὲ χρόνον μὲν τρίβεσθαι τῇ πολιορκίᾳ ἤκιστα ἤθελε, μαθὼν δὲ τὰ ἀμφὶ πόλιν Ταμουγάδην πεδίου σίτου ἀκμάζοντος ἔμπλεα εἶναι ἐς αὐτὰ ἐπῆγε τὸ στράτευμα καὶ ἐγκαθεζόμενος ἐδήου τὴν γῆν. πυρπολήσας δὲ ἅπαντα ἐς Ζερβούλην τὸ φρούριον αὐθις ἔστρεψεν.

4. Ἀύρασιον] μαυρουσίου H. 5. Βάβωσιν] Fabosim RV.
14. Ἰάβδας] ἰαύδας LHm. Eadem varietas infra. 16. Ἀύρα-
σίῳ] ἀύρασιῳ Hl.: illud Hm.

vant, tunc obturatis, totum annum circum Romana castra vagaturum di-
mittunt. Nata hinc alta atque insuperabilis lacuna eos in metum gravis-
simum summasque angustias adduxit. Accepto rei nuntio Salomon accur-
rit: mox territi Barbari, ad radices Aurasii retrocedunt, et in loco, quem
Fabosim vocant, stativa ponunt. Movet Salomon; omnes eo copias du-
cit, editoque praelio hostem egregie vincit ac fugat. Exin Mauri suis
nationibus non conducere iudicant collatis signis cum Romanis certa-
re; et vero victoriam desperabant. Sed Aurasii derupta ac salebrae spem
ipsis hanc offerebant, fore ut Romani, labore itineris fatiscientes, inde
irevi, ut in priori expeditione, discederent. Itaque multi in Mauritaniam
et ad Barbaros trans Aurasium, qua meridie spectat, positos concesserunt:
illuc Iabdas cum xx. m. Maurorum substituit. In Aurasio castellum
Zerbulen aedificaverat: quo ipse cum suis omnibus ingresus, sese conti-
nuit. Nec voluit in eo obsidendo tempus terere Salomon. Verum ubi
circumiecta urbi Tamugadae arva segete iam adulta exuberare didicit,
ea induxit exercitum, ibique stativa habens, populationes fecit. Cun-
tis demum igne corruptis, ad castellum Zerbulen se convertit.

Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ, ᾧ Ῥωμαῖοι ἐδήρουν τὴν γῆν, Ἰάβ-
P 284 δας καταλιπὼν Μαυρουσίῳν τινας, οὓς μάλιστα ᾤετο ἐς τοῦ
φρουρίου τὴν φυλακὴν ἱκανοὺς ἔσσεισθαι, αὐτὸς ἐς τὴν Αἰρασίου
ὑπερβολὴν ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀνέβη, ὅπως μὴ πολιορκουμέ-
νους ἐνταῦθα τὰ ἐπιτήδεια σφᾶς ἐπιλίποι. χῶρόν τε εὐρῶν κρη-
μινοῖς τε πανταχόθεν ἀνεχόμενον καὶ πρὸς ἀποτόμων πετρῶν κα-
λυπτόμενον, Τοῦμαρ ὄνομα, ἐνταῦθα ἠσύχαζε. Ῥωμαῖοι δὲ
Ζερβούλην τὸ φρούριον ἐς τρεῖς ἐπολιόρκουν ἡμέρας. καὶ τόξοις
χρώμενοι, ἅτε οὐχ ὑψηλοῦ ὄντος τοῦ τείχους, πολλοὺς τῶν ἐν
ταῖς ἐπάλξεσι βαρβάρων ἔβαλλον. τύχη δὲ τινι ξυνέπεσεν ἅπαν-
τας Μαυρουσίῳν τοὺς ἡγεμόνας τούτοις δὴ ἐντυχόντας τοῖς βέ-
λεσι θνήσκειν. ἐπεὶ δὲ ὁ τε τῶν τριῶν ἡμερῶν χρόνος ἐτίβη καὶ
νῦξ ἐπέλαβε, Ῥωμαῖοι μὲν οὐδὲν τοῦ θανάτου πέρι τῶν ἐν Μαυ-
ρουσίῳις ἡγεμόνων πνθόμενοι διαλίειν ἐβουλεύοντο τὴν προσε-
δρεῖαν. ἄμεινον γὰρ Σολόμωνι ἐφαίνετο ἐπὶ τε Ἰάβδαν καὶ Μαυ-
ρουσίῳν τὸ πλήθος ἰέναι, οἰομένῳ, ἦν ἐκείνους πολιορκία ἐλεῖν
δύνηται, ῥᾴόν τε καὶ ἀπονώτερον τοὺς ἐν Ζερβούλῃ βαρβάρους
προσχωρήσειν σφίσι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐκέτι ἀντέχειν τῇ προσε-
δρεῖᾳ οἰόμενοι, ἐπεὶ αὐτοῖς ἅπαντες ἤδη οἱ ἡγεμόνες ἀνήρητο,
φεύγειν τε κατὰ τάχος καὶ τὸ φρούριον ἀπολιπεῖν ἔγνωσαν. αὐ-
C τικά γοῦν ἅπαντες σιγῇ τε καὶ οὐδεμίαν τοῖς πολεμίοις αἰσθησιν
παρεχόμενοι ἔφευγον, οἳ τε Ῥωμαῖοι ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἅμα ἡμέ-
ρα ξυνεσκευάζοντο. καὶ ἐπεὶ ἐν τῷ τείχει οὐδεὶς, καίπερ πολε-

1. ᾧ AL. ἐν ᾧ L corr. et P. [ἐν] ᾧ H. 13. πέρι] Vulgo
περί. 14. προσεδρεῖαν] προσεδρεῖαν L. 18. σφίσι] σφίσι L.
ibid. προσεδρεῖα] προσεδρεῖα L. 22. ἡμέρα om. L.

Dum Romani agros devastant, interea Iabdas, relictis in castello ali-
quot Mauris, quos agitando praesidio maxime idoneos iudicabat, cum cae-
teris ad Aurasii culmen evasit, ne deficerentur cibariis, si forte in ca-
stello obsiderentur. Locum nactus praecipitis undique arduum, ac prae-
ruptis scopulis circumseptum, cui nomen Tumar, illic consedit. Romani
vero Zerbulen castellum per triduum oppugnarunt. Quo tempore cum
arcubus uterentur (quippe murus erat humilior) stantesque ad pinnas
Barbaros multos configerent, accidit ut omnes Maurorum duces sagittis
icti ceciderint. Nocte autem, quae triduum illud proxime consecuta est,
illatam Maurorum ducibus necem ignorantes Romani solvendae obsidio-
nis consilium ceperunt. Etenim ad Iabdum et Maurorum exercitum pro-
perare satius esse ducebat Salomon, id secum reputans, si illos prius
expugnaret, facilius postea praesidium Zerbulenum ad dedicationem com-
pulsus iri. At Barbari infirmiores sibi visi, quam ut diutius sustinerent
obsidionem, amissis iam cunctis ducibus, effugere quamprimum et ca-
stellum deserere statuerunt. Nec mora: silentio clamque hostibus in fu-
gam se conferunt. Ut illuxit, discessum ornare Romani et convasare.

μίων ἀναχωρούντων, ἐφαίνετο, ἐθαύμαζόν τε καὶ ἐς ἀλλήλους ἐπὶ πλείστον διηγοροῦντο. ἕν τούτῃ τε τῇ ἀμηχανίᾳ τὸ φρούριον περιμόντες ἀνακεκλιμένῃ τὴν πυλίδα εὐρίσκουσιν, ὅθεν δὴ οἱ Μαυρούσιοι ὄχοντο φεύγοντες. ἕς τε τὸ φρούριον εἰσελθόντες ἐν ἄρπαγῇ ἅπαντα ἐποίησαντο, διώκειν μέντοι ἤκιστα τοὺς πολεμίους διανοοῦντο, ἄνδρας κούφως τε ἐσταλμένους καὶ τῶν ἐκείνῃ χωρίων ἐμπείρους. καὶ ἐπειδὴ ἅπαντα ἐλήσαντο, φύλα- D
κας τοῦ φρουρίου καταστησάμενοι πεζῇ ἅπαντες ἐχώρουν πρόσω.

κ'. Ἐλθόντες δὲ ἐς Τοῦμαρ τὸν χώρον, οὗ δὴ καθείρξαν- V 419
10 τες σφᾶς αὐτοὺς ἡσύχαζον οἱ πολέμιοι, ἄγχι που ἐστρατοπεδεύ-
σαντο ἐν δυσχωρίᾳ, ἐνθα οὔτε ὕδατος ὅτι μὴ ὀλίγου οὔτε ἄλλου
του ἀναγκαίου ἐν εὐπορίᾳ ἔσσεσθαι ἐμελλον. χρόνου δὲ τριβομένου
συχνοῦ τῶν τε βαρβάρων οὐδαμῶς σφίσιν ἐπιξιόντων, αὐτοὶ οὐ- P 285
5 δὲν τι ἤσσαν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τῇ προσεδρεία πιεζόμενοι ἡσχαλ-
5 λον. μάλιστα δὲ ἁπάντων τῇ τοῦ ὕδατος ἀπορία ἤχθηοντο, ὃ δὴ
αὐτὸς Σολόμων ἐφύλασσε, καὶ ἄλλο οὐδὲν ἐς ἡμέραν ἰδίδου,
πλὴν γε δὴ ὅτι κύλικα μίαν ἀνδρὶ ἐκάστω. ὥς δὲ αὐτοὺς εἶδε
δυσανασχετοῦντίας τε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ τὰ παρόντα δυσχερῆ
φέρειν οὐκέτι οἴους τε ὄντας, ἀποπειρᾶσθαι τε τοῦ χωρίου, καί-
0 περ δυσπροσόδου ὄντος, διανοεῖτο καὶ συγκαλέσας ἅπαντας πα-
ρεκελεύσατο ὧδε, „Ἐπειδὴ δίδωκεν ὁ θεὸς Ῥωμαίοις ἐν Ἀῤυρασίῳ
Μαυρουσίους πολιορκεῖν, πρᾶγμα πρότερόν γε κρεῖσσον ἐλπίδος

1. ἐθαύμαζον] Vulgo καὶ ἐθαύμαζον. 14. προσεδρεία] Vulgo
προσεδρία. 17. μίαν ἀνδρὶ — κτεινομένους (p. 288 a.) om. HL:
habent APV et legit RV. 19. οὐκέτι] οὔτι A. 22. πρότερόν
γε] Malim πρότερόν τε.

Cum autem supra murum nemo se proderet, quamvis abeunte hoste, mirari subit, diuque ancipites haeserunt. In eo aestu animi, dum castellum circumeunt, portam, qua Mauri evaserant, apertam vident. Ingressi, cuncta diripiunt, omisso consilio hostes persequendi, quod ii leviter armati essent, ac locorum periti. Postquam omnia compilarunt, relicto ibi praesidio, porro omnes pedibus perrexere.

20. Ut ventum est Tunar, quo se hostis cum compegisset, nihil movebat, non procul metati sunt confragoso in loco, qui ipsis aquam et commeatum maligne praebiturus erat. Hic multo consumpto tempore, neque ullam eruptionem faciente Barbaro, ipsi non minus, immo vero gravior obsidione fessi, indignabantur. Nihil autem aequè illos torquebat, ut aquae penuria: cum eam ipse servaret Salomon, nec nisi unum cuique calicem diebus singulis demetiretur. Tandem ubi palam eos animi acerbiter effundere, nec miseriam, qua premebantur, tolerare diutius posse vidit, ad tentandum locum, quamvis aditu difficilem, adiecit animum, et advocata concione, cohortationem hanc habuit. *Quandoquidem id Romanis Deus concessit, ut in Aurasio Mauros obsideant, quod omnium spe maius*

- B καὶ νῦν τοῖς γε οὐχ ὁρῶσι τὰ δρώμενα παντελῶς ἄπιστον, ἀναγκαῖον καὶ ἡμᾶς τῇ ἄνωθεν ἑπουργοῦντας ἐπικουρίᾳ ταύτην δὴ μὴ καταπροδιδόναι τὴν χάριν, ἀλλ' ὑφισταμένους σὺν προθυμίᾳ τὸν κίνδυνον τῶν ἐκ τοῦ κατορθώσειν εὐτύχημάτων ἐφίεσθαι. ὡς πᾶσα μὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων ὁσπὴ ἐς τοῦ καιροῦ τὴν ἀκμὴν περιίσταται· ἦν δέ τις ἐθελοκακήσας προδιδοίη τὴν τίχην, οὐκ ἂν αὐτὴν αἰτιῶτο δικαίως, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν πεποιημένος. Μαυρουσίων μὲν τὴν ἀσθένειαν ὄρωτε δήπου καὶ τὸ χωρίον, οὗ δὴ πάντων ἀπολελεμμένοι τῶν ἀναγκαίων καθείρξαντες αὐτοὺς τηροῦσιν. ἡμᾶς δὲ δυοῖν ἀνάγκη τὸ ἕτερον, 1
- C ἢ τῇ προσεδρεία μηδαμῶς ἀχθομένους τὴν τῶν πολεμίων ὁμολογίαν προσδέχεσθαι, ἢ πρὸς ταύτην ὀλιγωροῦντας τὴν μετὰ τοῦ κινδύνου προσίεσθαι νίκην. μᾶλλον δὲ καὶ τὸ πολεμεῖν πρὸς τοῦσδε ἡμῖν τοὺς βαρβάρους ἀκίνδυνον ἔσται, οὓς δὴ τῷ λιμῷ μαχομένους ἤδη οὐποτε ἡμῖν οὐδὲ εἰς χεῖρας ἀφίεσθαι οἴμαι. 1 ἄπερ ἐν τῷ παρόντι ἡμᾶς ἐν νῷ ἔχοντας ἅπαντα προσήκει προδίμως τὰ παραγγελλόμενα ἐκτελεῖν.“

Τοσαῦτα Σολόμων παρακελευσάμενος διεσκοπεῖτο ὄθεν ἂν σφίσι τοῦ χωρίου πειράσασθαι ἄμεινον εἴη, ἀπορομένῳ τε ἐπὶ πλεῖστον ἐψέκει. λίαν γάρ οἱ ἄμαχός τις ἢ δυσχωρία ἐφαίνετο. 2 ἐν ᾧ δὲ Σολόμων ταῦτα ἐν νῷ ἐποιεῖτο, ἢ τύχη ὁδόν τινα τοῖς

D πράγμασιν ἐπορίσατο τήνδε. Γέζων ἦν ἐν τοῖς στρατιώταις πε-

1. δρώμενα AV. πραττόμενα P. 10. δυοῖν] δυεῖν V.
11. προσεδρεία V. προσεδρία P. 13. προσίεσθαι] προίεσθαι V.

antea, nunc etiam fidem eorum, qui coeptis non intersunt, excedit, consequens est, ut nostram adiungamus operam coelesti auxilio, neque illud proiciamus beneficium, sed alacriter dimicationem ingressi, secundos exitus, qui praeclara consequentur facinora, ambiamus. Momentum omne rerum humanarum in occasionis articulo situm est. Quod si quis Fortunam abdicet inertia voluntaria, non potest sine iniuria illi culpam ascribere, quam ipse commisit. Videtis Maurorum imbecillitatem: videtis locum, quo ita se tuentur, postquam in eum ipsi se concluderunt, ut nihil commeatus habeant. Vobis autem horum alterum necesse est: vel deditionem hostium expectare, perferendo obsidionis incommoda; vel, si deditio minus placet, victoriam cum discrimine et dimicatione coniunctam amplecti. Tametsi non adeo periclitabimur, si hos Barbaros oppugnabimus, qui fame iam conflictati, nunquam, ut equidem arbitror, ad conserendam nobiscum manum accedent. Qua nunc persuasione imbutis animis, imperata promptly exequi convenit.

Ita suos hortatus Salomon, exploravit qua parte oppugnationem inferret. Cumque insuperabilis videretur iniquitas loci, haesit ille per diu dubitanti similis. Dum mente Salomon defixa staret, hanc ad optata viam Fortuna praebuit. Inter pedites Gezo quidam erat, cohortis, in quam

ζὸς, τοῦ καταλόγου ὀπίων, εἰς ὃν αὐτὸς ἀνεγέγραπτο· οὕτω γὰρ τὸν τῶν συντάξεων χορηγὸν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. οὗτος ὁ Γέζων, εἴτε παῖζων εἴτε θυμῶ χρώμενος, ἢ καὶ τι αὐτὸν θεῖον ἐκίνησεν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵνα δοκῶν ἀνέβαινε μόνος καὶ αὐτοῦ μικρὸν ἄποθεν τῶν τινες ξυστρατιωτῶν ἦσαν, ἐν θαύματι ποιούμενοι τὰ γινόμενα. ὑποτοπήσαντες δὲ Μαυρουσίων τρεῖς, οἱ ἐς τὸ φυλάσσειν τὴν εἴσοδον ἐτετάχατο, ἐπὶ σφῶς ἵνα τὸν ἄνθρωπον, ἀπῆντων δρόμῳ. ἄτε δὲ ἐν στενοχωρίᾳ οὐ ξυντεταγμένοι ἐβάδιζον, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστος ἦει. παύσας δὲ τὸν πρῶτόν οἱ ἐντυχόντα ὁ Γέζων ἐκτείνειν, οὕτω δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐκάτερον P 286 διαοργάσατο. ὁ δὲ κατιδόντες οἱ ὀπισθεν ἰόντες πολλῶ θορόβῳ τε καὶ ταραχῇ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρουν. ὥς δὲ τὰ δρώμενα ἤκουσέ τε καὶ εἶδεν ἡ Ῥωμαίων στρατιὰ ξύμπασα, οὔτε τὸν στρατηγὸν ἀναμείναντες τῆς πορείας σφίσις ἠγγήσασθαι οὔτε τῆς σάλπιγγος τὴν ξυμβολὴν, καθάπερ εἶθιστο, σημαινούσης, οὐ μὴν οὐδὲ τὴν τάξιν φυλάσσοντες, ἀλλὰ πατάγῳ τε πολλῶ χρώμενοι καὶ ἀλλήλοις ἐγκληνόμενοι ἔθειον ἐπὶ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. ἐνταῦθα Ῥουφῆός τε καὶ Λεόντιος, οἱ Ζάννα τοῦ Φα- V 420 ρεσμάνους, ἔργα ἐπεδείξαντο ἐς τοὺς πολεμίους ἀρετῆς ἄξια. τοῖς δὲ οἱ Μαυρούσιοι καταπεπληγμένοι, ἐπειδὴ καὶ τοὺς φύλακας B σφῶν ἀνηρῆσθαι ἔμαθον, αὐτίκα ἐς φυγὴν ὅπη ἕκαστος ἐδύνατο ἦσαν, καὶ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι ἐν ταῖς δυσχωρίαις καταλαμβανό-

5. θαύματι] θαύματος AV. 8. ξυντεταγμένοι V. συντεταγμένοι P. 13. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. σημαινούσης om. AV. 18. Ζάννα] Libri Ζάννα. Vid. p. 282 b. *ibid.* Φαρεσμάνους] φαρεσμάνους V. Φαρεσμάνου p. 282 b.

ascriptus fuerat, optio (ita vocant eum Romani, qui stipendia dividit). Hic sive per ludum, sive ex ira, sive aliquo instinctu divino concitus, suscepto eundi ad hostes consilio, solus ascendit: nec longe sequebantur commilites aliquot, inceptum hominis demirantes. Eum Mauri tres, qui aditum custodiebant, contra se tendere arbitrati, ita procurrerunt, ut non iunctis frontibus, at singuli seorsum, propter angustias loci, incederent. Qui primus obviam fit, eum Gezo ferit ac necat, itidemque reliquos: quo viso exciti, qui pone ibant, multo cum fremitu tumultuque in hostem vadunt. Omnis quoque Rom. exercitus rem simul auribus oculisque accipit, non duce, qui praeiret, expectato, non dante, ut mos est, signum classico, nullo servato ordine, nec sine ingenti strepitu, cum alter alterum hortaretur, ad hostium castra contendit. Hic facinora viris fortibus digna Rufinus atque Leontius, filii Zannae ac nepotes Pharesmanae, ediderunt: quibus attoniti Mauri, suorum etiam audita custodum caede, statim, qua cuique licuit, se fugae mandarunt: plerique intercepti in sa-

μενοι ἔθνησκον. Ἰάβδας δὲ αὐτὸς ἀκοντῶν πληγὰς τὸν μηρὸν ὁμῶς διέφυγέ τε καὶ ἐς Μαυριτανοὺς ἀπεχώρησε. Ῥωμαῖοι δὲ διαρπύσαντες τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον οὐδέτι τὸ Αὐράσιον ἐκλείπειν ἔγνωσαν, ἀλλὰ Σολόμωνος ἐνταῦθα φρούρια δομησάμενον φυλάσσουνσιν, ὅπως μὴ αὖτις τοῦτο δὴ τὸ ὄρος Μαυρο-

5
10
15
20
25
30
35
40
45
50
55
60
65
70
75
80
85
90
95
100
105
110
115
120
125
130
135
140
145
150
155
160
165
170
175
180
185
190
195
200
205
210
215
220
225
230
235
240
245
250
255
260
265
270
275
280
285
290
295
300
305
310
315
320
325
330
335
340
345
350
355
360
365
370
375
380
385
390
395
400
405
410
415
420
425
430
435
440
445
450
455
460
465
470
475
480
485
490
495
500

Ἔστι δὲ τις ἐν Αὐρασίῳ πέτρα ἀπότομος κρημνῶν ἐς μέσον ἀνέχουσα· πέτραν αὐτὴν Γεμινιανοῦ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι· οὗ δὴ πύργον οἱ πάλαι ἄνθρωποι βρυχὴν κομιδῇ ποιησάμενοι καταφυγὴν τε ἰσχυρὰν τινα καὶ ἀμύχανον τῆς τοῦ χωρίου φύσεως σφίσι ἔξυλλαμβανούσης ἔδειμαντο. ἐνταῦθα ἐτίγγχανεν Ἰάβδας τὰ τε χρήματα καὶ τὰς γυναῖκας ἡμέραις πρότερον ὀλίγαις ἐναποθέμενος, ἕνα τε γέροντα Μαυρούσιον φύλακα τῶν χρημάτων καταστησάμενος. οὐ γὰρ ἂν ποτε ὑπεύλασεν οὔτε τοὺς πολεμίους ἐς τὸνδε τὸν χώρον ἀφίξεσθαι οὔτ' ἂν βίῃ ἐς τὸν ἅπαντα αἰῶνα τὸν πύργον ἐλείν. ἀλλὰ Ῥωμαῖοι τότε τοῦ Αὐρασίου τὰς δυσχωρίας διερευνώμενοι ἐνταῦθα ἦγον, καὶ αὐτῶν τις ἀναβαίνειν εἰς τὸν πύργον ἔξιν γέλῳτι ἐνεχείρησεν· αἱ δὲ γυναῖκες ἐτίωθαζον, ὅτι δὴ ἀμυχάνων ἐπιειμένον καταγελῶσαι. τοῦτο δὲ καὶ ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ τοῦ πύργου διακύψας ἐποίει· ὁ δὲ Ῥωμαῖος στρατιώτης ἐπειδὴ δὴ χερσὶ τε καὶ ποσὶν ἀναβαίνων ἐγγὺς πον ἐγεγόνει, σπασάμενος ἡσυχῇ τὸ ξίφος ἐξήλετό τε ὡς εἶχε τάχους καὶ τοῦ γέροντος εἰς τὸν ἀχένα ἐπιτυχῶν παίει, τεμεῖν τε αὐτὸν διαμπαῖς ἴσχυσεν. ἢ

1. Ἰάβδας] Ἰαύδας AV hic et infra. οὐδ' P. 22. ἐξήλετο] ἐξείλετο V.

14. οὔτε — οὔτ'] οὐδὲ —

lebris, oppetierunt. Iabdas, quamvis spiculo sauciatus in femore, evasit, ac se recepit in Mauritaniam. Romani, direptis hostium castris, constituerunt nunquam e monte Aurasio amovere praesidia: quamobrem condita illic a Salomone castella tenent, ut Mauris reditum ad montem praeccludant.

Quaedam est in Aurasio abrupta rupes, inter praecipitia surgens, quam indigenae Geminiani rupem appellant. Huic turrim veteres imposuerant, admodum quidem parvam, sed quae validum et insuperabile perfugium offerebat, adiuvante natura loci. Ibi Iabdas paucis ante diebus reposuerat cum uxoribus gazam, atque hanc Mauro cuidam seni custodiendam crediderat. Nunquam enim fore putaverat, ut hostes locum illum contingerent, nedum vi turrim caperent. At scrutantes tum Romani recessus omnes quamlibet asperos, illo penetrarunt. Cumque ascensum tentare quidam ludibundus coepisset, eum feminae deridentes, tanquam temerarium ac maiora viribus audentem, diceriis lacescebant; neque aliter se gerebat, despectans e turri senior. Miles autem Romanus ille, ubi manibus pedibusque enitens, propius accessit, educto clanculum gladio, saltu quam levissimo potuit emicans, certo ictu seni collum peni-

τε κεφαλὴ ἐξέπεσεν εἰς τὸ ἕδαφος, καὶ οἱ στρατιῶται θαρσοῦν-
τες ἤδη καὶ ἀλλήλων ἐχόμενοι εἰς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τὰς
γυναῖκας τὰ τε χρήματα, μεγάλα δὴ ὄντα, ἐνθένδε ἐξεῖλον. ἀφ'
ᾧ δὴ Σολόμων πολλὰς τῶν ἐν Λιβύῃ πόλεων περιέβαλε τείχεσι.

5 Καὶ ἐπειδὴ Μαυρούσιοι ἀνεχώρησαν ἐκ Νομιδίας νικηθέν-
τες, ὥσπερ ἐροῦσθαι, Ζάβην τε τὴν χώραν, ἣ ὑπὲρ ὄρος τὸ Αἰ- P 287
ράσιόν ἐστι Μαυριτανία τε ἡ πρώτη κυλεῖται μητρόπολιν Σίτιφιν
ἔχουσα, τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἐς φόρον ἀπαγωγὴν προσεποιήσατο.
Μαυριτανίας γὰρ τῆς ἐτέρας πρώτης Καισάρεια τυγχάνει οἶσα,
οὗ δὲ ὁ Μαστίγας ξὺν Μαυρουσίοις τοῖς αὐτοῦ ἕδρην, ξύμ-
παντα τὰ ἐκείνη χωρία κατήκοά τε καὶ φόρον ὑποτελῆ πλὴν γε δὴ
πόλεως Καισαρείας ἔχων. ταύτην γὰρ Ῥωμαίοις Βελισάριος τὸ
πρότερον ἀνεσώσατο, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθέν μοι δεδήλωται
λόγοις· ἐς ἣν Ῥωμαῖοι νασι μὲν εἰς αἰὲ στέλλονται, περὶ δὲ ἵεναι
5 οὐκ εἰσὶ δυνατοὶ, Μαυρουσίων ἐν ταύτῃ ἠκμημένων τῇ χώρᾳ.
καὶ ἀπ' αὐτοῦ Λίβνες ἅπαντες, οἳ Ῥωμαίων κατήκοοι ἦσαν,
εὐρήνης ἀσφαλοῦς τυχόντες καὶ τῆς Σολόμωνος ἀρχῆς σώφρονός B
τε καὶ λίαν μετρίας, ἐς τε τὸ λοιπὸν πολέμιον οὐδὲν ἐν νῦν ἔχον-
τες, ἔδοξαν εὐδαιμονέστατοι εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων.

κα'. Τετάρτῳ δὲ ὕστερον ἐνιαντῷ ἅπαντα σφίσι ἀγαθὰ V 421
εἰς τοῦναντίον γενέσθαι ξυνέπεισεν. ἔτος γὰρ ἑβδομὸν τε καὶ δέ-
κατον Ἰουστινιανοῦ βασιλείᾳ τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος,

2. τὰς] τὰς τε V.
μαυριτανίαν AV.

6. Ζάβην] ζάβιν A.

7. Μαυριτανία]

προσεποιήσατο A. προσεποιήσας PV.

21. ἑβδομὸν τε καὶ δέκατον] quartodecimo RV.

tus abscidit, caputque in terram deiecit. Iam animis aucti milites, et
manibus inter se noxi, turrim superant, ac feminas ingentesque acervos
pecuniae extrahunt: quam Salomon urbium multarum moenibus aedifican-
dis impendit.

Postquam Mauri, accepta, quam dixi, clade, e Numidia excesserunt,
vectigalem Romanis fecit idem provinciam Zabam, trans montem Aura-
sium sitam. Mauritania haec prima dicitur, habetque metropolin Siti-
phin. Caesarea vero princeps et caput est Mauritaniae secundae, quam
cum suis Mauris Mastigas incolebat, totam habens sibi subditam ac ve-
ctigalem, praeter urbem Caesaream, iam ante a Belisario, ut supra nar-
ravi, restitutam Romanis; quibus iter mari ad illam patet, non item ter-
ra, propterea quod adiacentes oras obtinent Mauri. Ab eo tempore Afri
omnes, quicumque Romanis parebant, stabilem adepti pacem, sub mode-
rato ac valde commodo Salomonis regimine, belli cogitatione omni depo-
sita, mortalium omnium felicissimi videbantur.

21. In contrarium haec felicitas versa est quarto post anno, quo
imperii decimum septimum agens Iustinianus Cyrum ac Sergium filios

- C *Κῦρός τε καὶ Σέργιος, οἱ Βάκχου τοῦ Σολόμωνος ἀδελφοῦ παῖδες, πόλεων τῶν ἐν Λιβύῃ πρὸς βασιλείῳς ἄρχειν ἔλαχον, Πενταπόλεως μὲν ὁ Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, Τριπόλεως δὲ Σέργιος. Μαυρούσιοι δὲ οἱ Λευάθαι καλούμενοι στρατῶ μεγάλῳ ἐς Λεπτιμύγναν πόλιν παρ' αὐτὸν ἴκοντο, ἐπιθρυλοῦντες ὅτι δὴ τούτου ἕνεκα ἤκοιεν, ὅπως ὁ Σέργιος δῶρα καὶ ξύμβολα σφίσι τὰ νομιζόμενα δὸς τὴν εἰρήνην κρατήνηται. Σέργιος δὲ Πουδεντίῳ ἀναπισθεὶς Τριπολίτῃ ἀνδρὶ, ὃν περ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη, ἄτε κατ' ἀρχὰς τοῦ Βανδιλικοῦ πολέμου Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ ἐπὶ Βανδίλους ὑπηρετήσαντος, ὄγδοήκοντα μὲν τῶν βαρ-*
- D *βάρων τοὺς μάλιστα δοκίμους τῇ πόλει ἐδέξατο, ἅπαντα ἐπιτελέσειν ὑποσχόμενος τὰ αἰτούμενα, τοὺς δὲ ἄλλους ἐν τῷ προαστείῳ μένειν ἐκέλευσε. τούτοις δὴ τοῖς ὄγδοήκοντα πῖστεις ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ παρασχόμενος οὕτω δὴ αὐτοὺς ἐπὶ θοίνην ἐκάλεσε. τούτους δὲ λέγουσι τοὺς βαρβάρους νῶ δολερῶ ἐν τῇ πόλει γενέ-*
- P 288 *σθαι, ὅπως Σέργιον ἐνεδρεύσαντες κτείνωσιν. ἐπειδὴ τε αὐτῶ ἐς λόγους ἤλθον, ἄλλα τε Ῥωμαίοις ἐνεκάλουν ἐγκλήματα καὶ τὰ λῆμα σφίσι οὐ δέον δηῶσαι. ἅπερ ὁ Σέργιος ἐν ἀλογίᾳ πεποιημένος, ἐκ τοῦ βάρου ἔξαναστάς, ἐφ' ὃν περ καθῆτο, ἐβούλετο ἀπαλλάσσεσθαι. καὶ τις αὐτοῦ τῶν βαρβάρων τῆς ἐπωμίδος*
- P 288 *λαβόμενος ἐνεχείρει οἱ ἐμπόδιος εἶναι. ἕς τε θόρουβον ἐνθάδε καταστάντες οἱ ἄλλοι ἀμφ' αὐτὸν ἤδη ξυνέρροεν. τῶν δὲ τις Σερ-*

1. *Κῦρος*] *Curtius* RV: sed recte infra. *ibid.* *Βάκχου*] *βόχου* A. *Bacchi* RV. 4. *Λευάθαι*] *Legebatur Λευκάθαι*. 5. *ἴκοντο*] *ἤκοντα* V. *ibid.* *ἐπιθρυλοῦντες*] *Vulgo ἐπιθρυλλοῦντες*. 7. *Πουδεντίῳ*] *ποδεντίῳ* V. 17. *ἐνεκάλουν* V. *ἐπεκάλουν* P. 18. *δηῶσαι*] *δηῶσαι* PV. 19. *βάρου*] *βαράθρου* AV.

Bacchi, fratris Salomonis, praefecit urbibus Africae; Pentapoli quidem Cyrum maiorem natu, Tripoli vero Sergium. Ad hunc, cum in urbe Leptimagna degeret, armati magno numero venerent Mauri, qui dicuntur Leucathae, spargentes in vulgus, se ob eam causam adesse, ut ab Sergio munera ac principatus insignia consueta acciperent, itaque pax sanciretur. At Sergius, de sententia Pudentii Tripolitani, quem initio belli Vandali Justiniano Aug. operam adversus Vandalos navasse in superiore libro commemoravi, octoginta, qui inter Barbaros illos spectatissimi erant, in urbem accepit, satis se facturum pollicitus omnibus postulatis; caeteros in suburbiis manere iussit. His octogenis fide data vim abfuturam, eosdem ad epulas invitavit: quos sane fraudulentum animo urbem esse ingressos ferunt, ut Sergium insidiosae perimerent. Ubi ventum est in colloquium, cum alia Romanis obiecerunt, tum iniquam suarum segetum populationem. Quae naso suspendens Sergius, e sedili surrexit suo, voluitque abire. Mox e Barbaris quidam, humerali eius arrepto, ipsum retentare nititur. Iam ei circumfundebantur etiam caeteri, tumultuantes,

γίου δορυφόρων τὸ ξίφος σπασάμενος τοῦτον δὴ τὸν Μανρούσιον
 διεχρήσατο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ταραχῆς, ὡς τὸ εἶκος, γενομένης
 ἐν τῷ δωματίῳ μεγάλης, οἱ Σεργίου δορυφόροι τοὺς βαρβάρους
 ἅπαντας ἔκτειναν. καὶ αὐτῶν εἷς, ἐπειδὴ κτεινομένους τοὺς ἄλ-
 5 λους εἶδε, τοῦ τε οἰκήματος, ἵνα δὴ ταῦτα ἐπράσσειτο, ἐκπεπή-
 δηκε, λαθὼν ἅπαντας, ἕς τε τοὺς ὁμογύλους ἀφικόμενος τὰ
 σφίσι ξυμπεσόντα ἐδήλου. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες ἕς τε τὸ οἶ- B
 κειον στρατόπεδον κομίζονται δρόμῳ καὶ ἕξιν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν
 ἐν ὄπλοις ἐπὶ Ῥωμαίους ἐγένοντο. οἷς δὴ ἀμφὶ πόλιν Λεπτιμά-
 10 γναν ἀφικόμενοις Σέργιος τε καὶ Πουδέντιος παντὶ τῷ στρατῷ
 ἐπηντίαζον. τῆς τε μάχης ἐκ χειρὸς γενομένης τὰ μὲν πρῶτα
 ἐνίκων Ῥωμαῖοι καὶ τῶν πολεμίων πολλοὺς ἔκτειναν, καὶ αὐτῶν
 τὸ στρατόπεδον ληισάμενοι τῶν τε χρημάτων ἐκράτησαν καὶ γυ-
 ναικῶν τε καὶ παίδων ἐξηνδραπόδισαν μέγα τι χρῆμα. ὕστερον
 15 δὲ Πουδέντιος θρούσει ἀπερισκέπτῳ ἐχόμενος θνήσκει. Σέργιος
 δὲ ἕξιν Ῥωμαίων στρατῷ, ἥδη γὰρ καὶ συνεισκόταζεν, ἕς Λεπτι-
 μάγναν ἐσήλασε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ μὲν βάρβαροι μείζονι παρασκευῇ ἐπὶ C
 Ῥωμαίους ἐστράτευσαν. Σέργιος δὲ παρὰ Σολόμωννα τὸν θεῖον H 153
 20 ἐστάλη, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὸς μείζονι στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἴοι·
 οὗ δὴ καὶ Κῦρον τὸν ἀδελφὸν εὔρεν. οἱ τε βάρβαροι ἐς Βυζά-
 κιον ἀφικόμενοι πλεῖστα ἐξ ἐπιδρομῆς ἐλήσαντο τῶν ἐκείνη χω-
 ρίων· Ἀντάλας δὲ (οὐπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθην,

3. μεγάλης] μεγάλῳ A. 7. ξυμπεσόντα HL. συμπεσόντα P. 9. Λε-
 πτιμάγναν] λεπτιμάγαν HL. 23. ἔμπροσθεν] ἔμπροσθε L.

cum unus e Sergii protectoribus, stricto ense, Maurum illum confecit. Unde exorto, ut sit, in cubiculo tumultu gravi, Sergii protectores necem Barbaris omnibus intulere, praeterquam uni; qui simul ac sociorum caedem fieri vidit, e conclavi, in quo haec patrabantur, prosiluit furtim, et ad populares elapsus, casum exposuit. Quo audito, in castra revolarunt, et cum caeteris omnibus in Romanos arma sumpsērunt. Illis ad Leptimagnam progressis, universum exercitum eduxere obviam Sergius Pudentiusque. Inito cominus praelio, superiores quidem principio Romani, stragem Barbarorum fecere, eorumque castris direptis, pecuniarum potiti sunt, et mulierum puerorumque ingentes greges in servitum abduxere. Subinde vero Pudentius inconsiderata audacia periit, ac iam primis se intendentibus tenebris, Leptimagnam Sergius cum Rom. exercitu ingres- sum est.

Maiori postea apparatu suscepta a Barbaris in Romanos expeditione, Salomonem patrum suum Sergius adiit, rogaturus, uti ipse validiorem exercitum in hostes duceret: Cyrum quoque fratrem suum apud eum offendit. Ingressi Byzacium Barbari, maximam provinciae illius partem incursione vastarunt. Iamque Antalas, qui constanti erga Romanos fide,

ἄτε Ῥωμαίοις πιστοῦ διαμεμενηκότος, καὶ δι' αὐτὸ μόνον ἐν Βυζακίῳ Μαυρουσίῳ ἄρχοντας) ἤδη Σολόμωνι ἐκπεπολεμωμένους ἐτύγγανεν, ὅτι τε τὰς σιτήσεις, αἷς αὐτὸν βασιλεὺς ἐτετιμῆκει,

D Σολόμων ἀφείλετο καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ ἔκτεινε, ταραχὴν αὐτοῦ τινα ἐς Βυζακηνὸς γινομένην ἐπενεγκών. τότε γοῦν τού-5
τους Ἀντάλας τοὺς βαρβάρους ἄσμενός τε εἶδε καὶ ὁμαιοχίαν

V 422 ποιησάμενος ἐπὶ Σολόμωνά τε καὶ Καρχηδόνα σφίσιν ἠγγήσατο. Σολόμων δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, παντὶ τῷ στρατῷ ἄρας ἐπ' αὐτοὺς ἤει, καὶ καταλαβὼν ἀμφὶ πόλιν Τεβέστην, ἕξ ἡμερῶν ὀδῶ Καρχηδόνος διέχουσαν, ἐστρατοπεδεύσατο αὐτὸς τε καὶ οἱ 10
Βάκχου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδες, Κῦρός τε καὶ Σέργιος καὶ Σολόμων ὁ νεώτατος. δείσας τε τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος ἐπεμψε παρὰ

τῶν Λευαθῶν τοὺς ἄρχοντας, μεμφόμενος μὲν ὅτι δὴ ἔνσπονδοι Ῥωμαίων ὄντες εἶτα ἐν ἔπλοις γενόμενοι ἐπ' αὐτοὺς ἤκουσι, τὴν δὲ εἰρήνην ἀξιῶν ἐν σφίσι κρατύνασθαι, ὄρκους τε ὁμειῖσθαι τοὺς 15

P 289 δεινοτάτους ὑπέσχετο, ἧ μὴν ἀμνηστία τῶν πεπραγμένων ἐς αὐτοὺς χρήσασθαι. χλευάζοντες δὲ τὰ εἰρημμένα οἱ βάρβαροι πάντως αὐτὸν ὁμειῖσθαι τὰ Χριστιανῶν λόγια ἔφασαν, ἄπερ καλεῖν εὐαγγέλια νενομίκασιν. οὐκοῦν ἐπειδὴ Σέργιος ταῦτα ὁμῶσας εἶτα τοὺς πιστεύσαντάς ἔκτεινε, βουλομένοις σφίσι αὐτοῖς εἶη ἐς μύ-20
χην ἰοῦσι τούτων δὲ τῶν λογίων ἀποπειράσασθαι, ὅποιαν τιὰ πρὸς τοὺς ἐπιόρχους δύναμιν ἔχουσιν, ὅπως αὐτοῖς βεβαιότατα

1. μόνου P et Grotius. μόνου AHL. 13. Λευαθῶν] Legebatur Λεβάνθων.

quemadmodum supra retuli, id consecutus erat, ut solus Mauris Byzacenis praeesset, inimicitias cum Salomone susceperat, quod annonam, quam Imperator ipsi assignaverat, Salomon intervertisset, fratremque ipsius morte mulcasset, criminatus, auctorem eum fuisse cuiusdam motus inter Byzacenos conciti. His de causis lubenti Antalas animo istos Barbaros in conspectum admisit, initaque societate, contra Salomonem et Carthaginem duxit. Qua de re factus certior Salomon, in eos copias eduxit omnes, nactusque ipsos ad urbem Tebestam, quae Carthagine dierum sex iter abest, ibi cum Bacchi fratris sui filiis Cyro, Sergio, ac Salomone natu minimo metatus est. Barbarorum numero territus, misit ad Lebantarum duces, et cum illis expostulavit, quod arma in Romanos sibi foedere coniunctos moverent; pacem potius firmandam esse; offerre se iurandum sanctissimum, quo fidem faceret, quidquid patressent, oblivione deletum iri. Barbari risu excipientes dicta, respondent, ipsum utique per sacras iuraturum literas Christianorum, quas evangelia vocare solent: porro velle se, postquam illa Sergius iuramento adhibuisset, et eos, qui ipsi credidissent, necasset, velle se, inquam, praelio experiri quam haberent vim divina illa oracula in periuros; ut cum fide certissima ad pa-

πιστεύσαντες οὕτω δὴ ἐπὶ τὰς ξυνθήκας καθιστῶνται. ταῦτα Σολόμων ἀκούσας τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν ἐξηρτίετο.

Τῇ δὲ ἑσπεραίᾳ μοίρᾳ τινὲ τῶν πολεμίων λείαν ὅτι πλείστην Β
ἀγοῦσῃ ξυμβαλῶν καὶ μάχῃ νικήσας ἀφελὼν τε τὴν λείαν ἐφύ-
5 λασσε πᾶσαν. δυσανασχετοῦσι δὲ τοῖς στρατιώταις καὶ δεινὰ
ποιομένοις, ὅτι δὴ αὐτοῖς οὐκ ἐδίδον τὰ λάφυρα, ἔφρασκεν ἀνα-
μένειν τὸ τοῦ πολέμου πέρασ, ὅπως δὴ ἅπαντα τηρικαῦτα διανε-
μονται, καθάπερ ἂν ἐς τὴν ἀξίαν ἐπιβάλλον ἐκάστη φαινηται.
ἐπὶ δὲ αἷθις οἱ βάρβαροι πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐς ξυμβολὴν ὤρμητο,
10 ἐνταῦθα Ῥωμαίων τέ τινες ἀπελίποντο καὶ οἱ ἄλλοι οὐ ξὺν προ-
θυμίᾳ ἐς τὴν παράταξιν ἤσαν. καὶ πρῶτα μὲν ἀγχώματος ἐγε-
γόνει ἡ μάχῃ, ἕσπερον δὲ πλήθει πολλῶ ὑπερβαλλομένων τῶν
Μαυρουσίων, Ῥωμαίων μὲν οἱ πολλοὶ ἔφρευγον, Σολόμων δὲ καὶ C
ἀμφ' αὐτὸν τινες χρόνον μὲν τινα βαλλόμενοι ἀντεῖχον, ἕσπερον
15 δὲ ὑπερβιαζομένων τῶν πολεμίων σπουδῇ ἔφρευγον, ἐς τε ῥύακος
ἐκείῃ ῥέοντος χαράδραν ἀσίκοντο. ἐνθα δὴ ὀκλάσαντός οἱ τοῦ
ἵππου Σολόμων ἐκπίπτει ἐς ἔδαφος, καὶ αὐτὸν κατὰ τάχος χερσὶν
οἱ δορυφόροι ἀρούμενοι ἐπὶ τοῦ ἵππου καθίζουσι. περιώδυνον δὲ
20 βάρβαροι αὐτὸν τε κτείνουσι καὶ τῶν δορυφόρων πολλούς. αὕτη
τε τοῦ βίου τελευτὴ Σολόμωνι ἐγένετο.

4. μάχῃ I. μάχην P. 13. „ἔφρευγον Reg.“ MALT. Sic ALHm.
ἔφρυγον HP. 21. „σολόμωνι Reg.“ MALT. Sic LHm. σολόμων-
ρος HP.

ctionem componendam accederent. Haec ubi accepit Salomon, se ad pugnam accinxit.

Postridie, cum hostili agmine, maximam praedam abducente, congressus, eam pariter cum victoria retulit, ac negata sibi spolia querentibus frementibusque militibus, belli finem expectandum dixit, ut omnia tunc pro cuiusque merito dividerentur. Ad pugnam deinde cum universo exercitu redeuntibus Barbaris, Romanorum nonnulla pars absuit; caeteri gravate in aciem exierunt. Initio quidem ancipiti Marte certatum est: dein vero Mauri, numero longe superiores, Romanorum maximam partem disiecerunt in fugam. Telorum grandini restitit aliquandiu Salomon cum parva suorum manu; qui hostibus tandem praevalentibus coacti cedere, cum ad rivi proximi praecipitem alveum contentissime fugientes venissent, succidens in crura equus Salomonem excussit. Ille protectorum manibus confestim erectus, et in equum sublatus, cum prae dolore nimio iam tractare frenum nequiret, comprehensus a Barbaris trucidatur, una cum stipatorum non paucis. Hunc Salomon vitae exitum habuit.

D κβ'. Τελευτήσαντος δὲ Σολομόνως, Σέργιος αὐτοῦ, ὡσπερ
 εἴρηται, ἀδελφιδοῦς ὦν, δόντος βασιλέως, παρέλαβε τὴν Λιβύης
 ἀρχήν. ὅς δὴ φθορᾶς πολλῆς αἰτιώτατος τῷ Λιβύων γένει ἐγένε-
 νετο, ἅπαντες τε αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ ἤχθοντο, ἄρχοντες μὲν, ὅτι
 P 290 ἄξύνετος ὦν κομιδῇ καὶ νέος τὸν τε τρόπον καὶ τὴν ἡλικίαν ἀλα-5
 ζονικώτατος γέγονεν ἀνθρώπων ἀπάντων, ὕβριζέ τε λόγῳ οὐδενὶ
 ἐς αὐτοὺς καὶ ὑπερεῴρα, πλούτῳ τε καὶ δυνάμει καὶ τῇ τῆς ἀρ-
 χῆς ἐξουσίᾳ ἐς τοῦτο ἀεὶ ἐπιχρώμενος· οἱ δὲ στρατιῶται, ὅτι δὴ
 ἀνανδρός τε καὶ μάλθακός παντάπασιν ἦν· οἱ δὲ Λίβυες, διὰ τε
 ταῦτα καὶ ὅτι γυναικῶν τε καὶ χρημάτων ἄλλοτριῶν ἄτοπός τις 10
 ἐραστῆς ἐγγόνει. μάλιστα δὲ πάντων ὁ Σισινιόλου Ἰωάννης τῇ
 Σεργίου δυνάμει χαλεπῶς εἶχε. ἀγαθὸς γὰρ ὦν τὰ πολέμια καὶ
 H 154 διαφερόντως εὐδόκιμος, ἀχαρίστου τοῦ ἀνθρώπου ἀτεχνῶς ἔτυ-
 B χεν. διὸ δὴ οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος τῶν πάντων οὐδεὶς ὄπλα ἀν-
 ταίρειν ἐν τοῖς πολέμοις ἠβούλοντο. τῷ δὲ Ἀντάλα οἱ τε Μαν-15
 ρούσιοι σχεδόν τι ἅπαντες εἶποντο καὶ Στότζας ἐκ Μαυριτανίας
 V 423 μετάπεμπος ἦλθεν. ἐπεὶ τε οὐδεὶς σφίσιν ἐπεξῆει τῶν πολε-
 μίων, ἤγόν τε καὶ ἔφερον ληζόμενοι ἀδεῶς ἅπαντα. τότε Ἀν-
 τάλας Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γράμματα ἔγραψεν. ἐδίλουν δὲ ἡ γρα-
 φὴ τάδε „ Δοῦλος μὲν εἶναι τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἂν οὐδὲ αὐτὸς 20
 ἀρηθθεῖην, Μαυρούσιοι δὲ πρὸς Σολομόνως ἐν σπονδαῖς πεπον-

4. τε addidi ex AL, et addebat in annot. Hoeschelius. 10. καὶ
 ὅτι] ὅτι om. HL: habet Hm. 11. Σισινιόλου] σισινιόλου H.
 Sisinii RV ut p. 282 b. 15. πολέμοις] πολεμίους HL.

22. Defuncto Salomone, Sergium, qui, uti diximus, eius erat ex fratre nepos, Africae praeposuit Imperator. Multarum is calamitatum, quibus Afri sunt conflictati, praecipuus auctor extitit. Ipsius dominatum graviter omnes ferebant: duces quidem, quod, quamvis oppido rudis, et cum aetate, tum moribus iuvenis esset, ipsos tamen per arrogantiam, qua mortales omnes vincebat, contumeliis afficeret licentissime, et despiceretur, ad hoc divitiis, potentia, ac sui muneris auctoritate nunquam non abutens: milites vero, quod effeminatum et mollissimum omnino nossent: Afri denique, cum easdem ob causas, tum quod perditae mulierosus, opumque alienarum avidissimus esset. Omnium maxime potentia Sergii offende-
 batur Ioannes, Sisinnioli filius, quoniam, licet virtute bellica ac nobilitate excelleret, nihilominus ingrattissimum hominem experiebatur. Quo fiebat, ut nec ipse, nec omnium quisquam unus ad bellum egredi, et repugnare hostibus vellet. Cuncti fere Mauri se adiunxerant Antalae: aderat etiam Stozas evocatus e Mauritania, et cum in eos nemo erumperet, agebant omnia ferebantque impune. Quo tempore Antalas Iustिनiano Aug. scripsit in hanc sententiam. *Haud equidem me maiestatis tuae servum esse inficior: verum, post sancitam inter nos pacem, iniquissime habiti a Salomone Mauri, arma perquam inviti ceperunt, non in te,*

Θύτις ἀνόσια ἔργα ἐν ὄπλοις ὡς μάλιστα ἠναγκασμένοι γεγόνασιν, οὐ σοι ταῦτα ἀνταίρωντες, ἀλλὰ τὸν ἐχθρὸν ἀμυνόμενοι, καὶ διαφερόντως ἐγώ. οὐ γὰρ ὕσον με τῶν σιτήσεων ἀποστερεῖν ἔγνω, C ἄσπερ μοι πολλῶ πρότερον χρόνῳ Βελισάριός τε διώρισε καὶ αὐτὸς 5 δέδωκας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν ἔκτεινεν, οὐδὲν αὐτῷ ἀδίκημα ἐπενεγκεῖν ἔχων. τὴν μὲν οὖν δίκην παρὰ τοῦ ἡδίκηκό-τος ἡμῶς λαβόντες ἔχομεν. εἰ δέ σοι βουλομένῳ ἐστὶ δουλεύειν τε Μαυρουσίους τῆ σῆ βασιλείᾳ καὶ πάντα ὑπηρετεῖν ἥπερ εἰώθασι, Σέργιον μὲν τὸν Σολόμωνος ἀδελφιδοῦν ἐνθῆνδε ἀπαλλαγέντα 10 ἐπανήκειν παρὰ σέ κέλευε, ἄλλον δὲ στρατηγὸν ἐς Λιβύην πέμπε. οὐ γὰρ σε ἐπιλείψουσιν ἄνδρες ξυνητοί τε καὶ Σεργίου τῷ παντὶ ἀξιώτεροι· ἕως γὰρ οὗτος τῷ σῷ ἐξηγεῖται στρατῷ, εἰρήνην ἐς D τε Ῥωμαίους καὶ Μαυρουσίους ξυνίστασθαι ἀμήχανά ἐστιν.“ Ἄντάλας μὲν τοσαῦτα ἔγραψε. βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀναλεξάμε- 15 ρος καὶ μαθὼν τὸ κοινὸν ἀπάντων ἐς Σέργιον ἔχθος, οὐδ' ὡς παρῳλύνειν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς ἤθελε, Σολόμωνος τὴν τε ἄλλην ἀρετὴν καὶ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν αἰσχυρόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.

Σολόμων δὲ, ὁ Σεργίου ἀδελφός, δόξας ζῆν τῷ θεῷ Σο- 20 λόμωνι ἕξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, πρὸς τε τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμελήθη· οὐ γὰρ τις αὐτὸν περιόντα ἔγνω. ἐτύγγανον δὲ ζωγράφουσαντες αὐτὸν, ὅτε νέον κομιδῆ ὄντα, Μαυρουσίοι, καὶ αὐτοὶ ἀνεπυθάνοντο ὅστις ποτὲ εἴη. ὁ δὲ Βανδύλος μὲν γένος,

3. με] μὲν HL. ἴσ. με Hm.

4. ἄσπερ] ὡσπερ HL: ἄσπερ L

corr. 15. ἔχθος] ἄχθος L a pr. m.

sed contra inimicum, a me inprimis oppugnandum. Etenim non tantum privare me est ausus annona, quam a Belisario mihi iamdiu decretam ipse concessisti, sed fratrem etiam meum insontem sustulit. Nunc, postquam pecnas ab iniquo recepimus, si Mauros maiestati tuae subditos, et omnino pro more obsequentes habere vis, Salomonis ex fratre nepotem Sergium hinc ad te revoca, aliumque Magistrum militum in Africam mitte. Nec vero penuria tibi est virorum prudentum, qui Sergium omni meritorum genere superent. Nunquam autem pax coagmentari Romanos inter ac Mauros poterit, quandiu copiis tuis hic imperabit. Haec scripsit Antalas: quae cum Imperator legisset, audiissetque Sergium omnibus invisum esse, ne his quidem adduci potuit, ut ei potestatem abrogaret, Salomonis vir- tuti ac morti tristissimae honorem habens. Ita res ibat.

Cum autem Salomon Sergii frater una cum Salomone patruo mortuus crederetur, de illo nemini, ne ipsi quidem Sergio, curae erat: neque enim superstitem eum quisquam sciebat. Porro Mauri, quod esset admodum adolescens, capto vitam concesserant. Iussus domum ac genus edere, respondit Vandalum se esse et Salomonis servum: amicum habere

- P 291 Σολόμωνος δὲ δοῦλος ἔφρασκεν εἶναι. φίλον μέντοι τῶν τινα λα-
 τρῶν, Πηγάσιον ὄνομα, εἶναι οἱ ἐν τῇ πόλει Λαρίβω, πλησίον
 που οὔσῃ, ὃς αὐτὸν ὠνήσαιοτο τὰ λύτρα διδοῦς. οἱ μὲν οὖν Μαν-
 ροῦσιοι ἄγχιστα τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου γενόμενοι ἐκάλουν τε
 τὸν Πηγάσιον καὶ οἱ Σολόμωνα ἐδείκνυον, ἠρώτων τε εἴ οἱ τοῦ-5
 τον ὠνεῖσθαι πρὸς ἡδονῆς ἐστι. καὶ ἐπεὶ ὠμολόγει ὠνήσεσθαι, πεν-
 τήκοντά οἱ χρυσοῖς ἀπέδοντο τὸν Σολόμωνα. ἐντὸς δὲ τοῦ περι-
 βόλου γενόμενος Σολόμων τοὺς Μανρουσίους, ἅτε πρὸς αὐτοῦ
 μεираκίον ὄντος ἐξηπατημένους, ἐτάθαιε. αὐτὸς γὰρ ἔφρασκε
 Β Βάκχου μὲν παῖς, Σολόμωνος δὲ ἀδελφιδοῦς εἶναι. Μανρού-10
 σοιοὶ δὲ τοῖς τε ξυμπεσοῦσι περιαλοῦντες καὶ δεινὰ ποιούμενοι,
 ὅτι δὴ Σεργίου τε καὶ Ῥωμαίων ἐνέχυρον καρτερόν ἔχοντες εἶτα
 οὕτω παρέρογως ἀφῆκαν, ἐς Λαρίβόν τε ἀφίκοντο καὶ αὐτοῖς ἐς
 πολιορκίαν κατέστησαν, ὅπως τὸν Σολόμωνα ξὺν τῇ πόλει αἰρή-
 σωσιν. οἱ δὲ πολιορκούμενοι τῶν βαρβάρων τὴν προσεδρείαν 15
 κατορθωθήσαντες, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἐπιτήδεια ἐσκομισάμενοι ἔτυχον,
 τοῖς Μανρουσίοις ἐς λόγους ἤλθον, ἐφ' ᾧ χρήματά μεγάλα περι-
 βαλλόμενοι τὴν προσεδρείαν εὐθὺς διαλύσωσιν. οἱ δὲ οὐκ ἂν
 ἐλεῖν βίβη τὴν πόλιν οἰόμενοι, ἐπεὶ Μανρουσίοις τειχομαχεῖν οὐ-
 δαμῇ ἡσκηται, σπανίζειν τε τὰ ἐπιτήδεια τοῖς πολιορκουμένοις 20
 C ἡγίστα ἔγνωσαν, τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ τρισχιλίους κεκο-
 μισμένοι χρυσοῦς τὴν πολιορκίαν διέλυσαν, καὶ οἱ Λευάθαι ἐπ'
 οἶκον ξύμπαντες ἀνεχώρησαν.

6. ὠνήσεσθαι] ὠνήσασθαι L corr. Hm. 7. χρυσοῖς] χρυσοῦ HL.
 8. Σολόμων addidi ex A. 9. αὐτὸς γὰρ] Legebatur αὐτὸς γὰρ
 Σολόμων. 11. ξυμπεσοῦσι] ξυμπεσοῦσιν L. 13. οὕτω] οὐ-
 τως L. *ibid.* αὐτοῖς add. HL: om. P. 15. 18. προσεδρείαν] Vulgo
 προσεδρείαν. 18. εὐθὺς] Vulgo εὐθὺ. 22. Λευάθαι] λέβα-
 θε L. λεβάθαι H. Λεβάνθαι P. Λευάνθαι Scaliger. *Leucathae* RV.

Laribi (urbs haec vicina erat) medicum quemdam, Pegasium nomine, a quo redimeretur. Accedunt Mauri ad urbis moenia; accito Pegasio Salomonem exhibent; rogant, eumne emere lubeat. Pacto aureorum *i. e.* pretio, Salomonem dimittunt: qui urbem ingressus, Mauros, a se quamvis adolescentulo circumscriptos, sannis explosit, tunc se Bacchi filium, et ab eo Salomonis nepotem professus. Hinc dolore incensi Mauri, ac secum indignantes, quod, cum Sergii Romanorumque firmum pignus haberent, id abire adeo negligenter sivissent; ad urbem Laribum confluent, eoque animo obsidium capessunt, ut Salomonem cum illa pariter capiant. Obsessos invasit timor: quo impulsus, quoniam nullos commeatus invexerant, cum Mauris agunt, ut, grandi accepta pecunia, obsidionem extemplo solvant. Illi desperata urbis expugnatione, quod ad oppugnandos muros inexercitati sint Mauri, cum etiam ignorarent cibariorum penuria laborare obsessos, ad conditionem accedunt, tribusque aureorum acceptis milibus, obsidionem solvunt. Tum Lebanthae omnes domum repetiere.

κγ'. Αντάλας δὲ καὶ ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς ξυνηλέ- V 424
 γοιτο αὐθις ἐν Βυζακίῳ, καὶ αὐτοῖς Στότζας ξυνήν, στρατιώτας
 τε ὀλίγους τινὰς καὶ Βυθίλους ἔχων. Ἰωάννης δὲ ὁ Σισινιόλου,
 πολλὰ λιπαροῦντων Διβύων, στρατεύμα ἀγείρας ἐπ' αὐτοὺς ἤλ- D
 5 θεν. ἐτύγγανε δὲ Ἰμέριος Θραξ τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων ἄρ-
 χων, ὃν δὴ τότε Ἰωάννης ἐκέλευε πάντας ἐπαγόμενον τοὺς ταύτη
 καταλόγους ξὺν τοῖς ἐκάστω ἡγουμένοις ἐλθόντα ἐς χωρίον Μενε- H 155
 φέση, ὃ ἔστιν ἐν Βυζακίῳ, σφίσι ξυμμίξαι. Ἵστερον δὲ ἀκούσας
 ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεῦσθαι τοὺς πολεμίους, Ἰμερίῳ ἔγραφε τὰ
 10 τε ξυμπεσόντα δηλῶν καὶ σφίσιν ἐπαγγέλλων ἐτέρωθι ἀναμίγνυ-
 σθαι, ὅπως μὴ κατὰμόνας, ἀλλὰ κοινή ἅπαντες ὑπαντιώσωσι
 τοῖς πολεμίοις. τύχη δέ τινα οἱ ταῦτα τὰ γράμματα ἔχοντες ὁδῶ
 ἐτέρῳ χρῆσάμενοι τὸν Ἰμέριον εὐρεῖν οὐδαμῇ ἴσχυσαν, ἀλλὰ ξὺν
 τῷ στρατῷ ἐμπεπτωκῶς ἐς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον γέγονεν
 15 ὑπὸ ταῖς ἐκείνων χερσίν. ἦν δέ τις ἐν τούτῳ τῷ Ῥωμαίων στρα- P 292
 τῷ νεανίας Σεβηριανὸς, Ἀσιατικοῦ παῖς, Φοῖνιξ, Ἐμεσηνὸς γέ-
 νος, καταλόγου ἵππικοῦ ἄρχων. ὅς δὴ μόνος ξὺν τοῖς ἄμφ'
 αὐτὸν στρατιώταις, πενήκοντα οὖσι, τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας
 ἤλθε. καὶ χρόνον μὲν ἀντεῖχόν τινα, ἔπειτα δὲ πολλῶ πλῆθει
 20 βιαζόμενοι ἐς λόφον ἀνέδραμον ἐνταῦθά πη ὄντα, οὗ δὴ φρού-
 ριον οἶκ ἀσφαλὲς ἦν. διὸ δὴ ὁμολογίᾳ σφῶς αὐτοὺς τοῖς ἐναν-
 τίοις ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοὺς ἀναβεβηκόσι παρέδωκαν. οἱ δὲ οὔτε

3. Σισινιόλου] σισινιόλου H. Sisinii RV. Vid. ad p. 290 a.
 4. ἀγείρας L. ἐγείρας P. 7. „Μενεφέση] Leg. Μενεφέσην.“
 ΜΑΙ.Τ. Menepheasum RV. 8. ξυμμίξαι] ξυμμίξαι P. 9. ἐστρα-
 τοπεδεῦσθαι] στρατοπεδεύεσθαι L a pr. m. 21. σφῶς αὐτοὺς]
 σφῶς (σφῶς L) αὐτοῖς HL.

23. Iterum Antalas ac Maurorum exercitus in Byzacio coiere, socio
 Stozza cum exigua Romanorum militum ac Vandalorum manu. Filius ve-
 ro Sisinnioli Ioannes, sollicitis precibus Afrorum victus, collectas copias
 in eos duxit, atque Himerium Thracem cum omnibus, quibus praeerat,
 numeris Byzacenis ac singulorum ducibus Menephezen in Byzacio sitam
 petere, et vires iungere sibi iussit. Postea conpertum habens ibi hostes
 metatos esse, Himerio per literas quid contigisset significat, mandatque
 ut secum alibi coeat; ne separate, sed una omnes illis occurrant. Forte
 accidit, ut diversum ingressi iter tabellarii, decerraverint ab Himerio; qui
 in hostium castra atque adeo manus delapsus est. In eo Romanorum ex-
 exercitu erat Severianus adolescens, Asiatici filius, natione Phoenix, ortu
 Emesenus, turmae equestris ductor. Praeter hunc et L. eius milites, ne-
 mo manum cum hoste conseruit. Illi quidem impetum aliquandiu susti-
 nuere: deinde vero multitudine oppressi, evasere cursu in collem proximi-
 mum, ubi castellum erat non satis firmum. Quamobrem hostibus, qui illo
 ascenderunt, ac permisere. Nec Severianum, militumve quemquam spo-

αὐτὸν οὐτε τῶν στρατιωτῶν τινα ἔκτειναν, ἀλλὰ ζωορῆσαντες
 ἅπαντας, Ἱμέριον μὲν ἐν φυλακῇ ἔσχον, τῷ δὲ Στότζα τοὺς στρα-
 Β τιώτας παρέδωσαν, ὁμολογοῦντας σφίσι ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ ἐπὶ
 Ῥωμαίους στρατεύσεσθαι· τὸν μὲντοι Ἱμέριον, ἣν μὴ τὰ ἐπαγ-
 γελλόμενα ποιῆ, κτείνειν ἠπέιλον. ἐπήγγελλον δὲ πόλιν Ἀδρα- 5
 μητὸν ἐπιθαλασσίαν μηχανῇ τινι σφίσι ἐνδοῦναι. καὶ ἐπεὶ οἱ
 ἰσχυρίζετο βουλομένῳ εἶναι, ἐπὶ Ἀδραμητὸν σὺν αὐτῷ ἦσαν.
 τῆς πόλεως ἀγχοῦ γενόμενοι Ἱμέριον μὲν ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ξὺν
 στρατιώταις τῶν Στότζα ἐπομένων τισὶν ἔπεμψαν, Μαυρουσίους
 δεδεμένους δῆθεν ἐφέλκοντα, αὐτοὶ δὲ ὀπίσθεν εἶποντο. καὶ τῷ 10
 Ἱμερίῳ εἰπεῖν τοῖς ἐφρεσιῶσι ταῖς τῆς πόλεως πύλαις ἐπέσειλλον,
 ὡς νικίῃ μὲν κατὰ κράτος ὁ βασιλέως στρατὸς, ἥξει δὲ Ἰωάν-
 C νης ἀντίκα δὴ μύλα, πλήθος Μαυρουσίων δορυμνῶτων ἄγων
 ἀριθμοῦ κρεῖσσον· οὕτω τε τῶν πυλῶν σφίσι ἀνοιγνυμένων,
 ἐντὸς τοῦ περιβόλου ξὺν τοῖς ἅμα αὐτῷ ἰοῦσι γενέσθαι. καὶ ὁ 15
 μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίει. Ἀδραμητηνοὶ δὲ οὕτως ἔξαπατηθέντες
 (οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ πάντων ἄρχοντι τῶν ἐν Βυζακίῳ στρατιω-
 τῶν εἶχον) τὰς πύλας ἀναπετάσαντες τοὺς πολεμίους ἔδεχοντο.
 τότε δὴ οἱ ξὺν τῷ Ἱμερίῳ ἐσβάντες σπασάμενοι τὰ ξίφη τὰς πύ-
 λας ἐπιτιθέμενοι τοὺς ταύτη φύλακας οὐκ ἔτι εἶων, ἀλλὰ πάντα τῇ 20
 πόλει ἀντίκα ἔδεδξαντο τὸν τῶν Μαυρουσίων στρατόν. ληισάμε-
 D νοὶ τε αὐτὴν οἱ βάρβαροι καὶ φύλακας καταστησάμενοι ὀλίγους

4. στρατεύσεσθαι ALPm. στρατεύσασθαι HP. 5. ἐπήγγελλον] ἐπήγγελλε H. 10. δῆθεν AHL. δῆθεν τῷ λόγῳ P ex Maltreti coniectura. 13. δοριαλώτων] Vulgo δορυμνῶτων. 16. Ἀδραμητηνοὶ] Vulgo Ἀδραμητινοί.

liarunt vita Barbari, sed cum omnes cepissent vivos, Himerio in custodia dato, milites, se in Romanos arma laturos magno studio pollicentes, Stozae tradiderunt: Himerio mortem, nisi imperata faceret, intenterunt. Mandarunt autem, aliqua arte efficeret, ut Adrumeto, urbe maritima, potirentur. Ut collibitum id sibi esse asseveravit Himerius, Adrumetum cum eo petunt. Urbi iam propinqui, illum modico intervallo praemittunt, nonnullis Stozae militibus stipatum, et Mauros in speciem victos trahentem interea, dum ipsi subsequerentur. Haec autem praeceperant, nuntiaret portae custodibus, vi victum ac fustum hostem ab Imperatoris exercitu, moxque affuturum Ioannem cum Maurorum captivorum turba innumerabili: tum reclusa porta, urbem cum comitatu intraret. Morem is gessit, itaque decepti Adrumetini, cum nihil esset cur duci militum omnium, qui in Byzacio alebantur, diffiderent, reserata porta, hostes acceperunt. Qui cum Himerio ingressi erant, eductis protinus gladiis, ne portam custodes clauderent prohibuere, omnemque Maurorum exercitum admiserunt in urbem: qua direpta, ac parvo munita praesidio,

τινὰς ἀπηλλύσσαντο. Ῥωμαίων δὲ τῶν ζωγραφθέντων τινὲς μὲν φυγόντες ἐς Καρχηδόνα ἦλθον, ἐν τοῖς Σεβηριανός τε καὶ Ἱμέριος ἦν. ἐκ Μαυρουσιῶν γὰρ τοῖς φεύγειν ἐθέλουσιν οὐ χαλεπὸν ἦν. πολλοὶ δὲ καὶ ξὺν τῷ Σιότζι οὐ τι ἀκούσιοι ἔμειναν.

5 Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ἕστερον τῶν τις ἱερέων, Παῦλος ὄνομα, ὃς δὴ ἐφεστῆκει τῇ τῶν νοσοῦντων ἐπιμελείᾳ, κοινολογησάμενος τῶν λογίμων τισίν, αὐτὸς μὲν, ἔφη, ἐς Καρχηδόνα σταλήσομαι καὶ κατὰ τάχος ξὺν στρατῷ ἐπαρήξω ἐλπίδα ἔγω, ὑμῖν δὲ μελήσει τῇ πόλει τὸ βασιλείως στρατεύμα δέξασθαι. οἱ μὲν 10 οὖν αὐτὸν βρόχοις τισὶν ἀνάπαντες νίκτωρ ἀπὸ τοῦ περιβόλου καθῆκαν, ὃ δὲ παρὰ τῆς θαλάσσης τὴν ἡῶνα γενόμενος, ὀλκάδος V 425 τε ἀλιέων ἐπιτυχῶν ἐνταῦθά πη οὔσης χρήμασι πολλοῖς ἀναπέσας P 293 τοὺς ταύτη κυρίους ἐς Καρχηδόνα ἔπλει. οὗ δὲ καταπλεύσας καὶ Σεργίῳ ἐς ὄψιν ἐλθὼν τὸν τε λόγον ἅπαντα ἔφρασε καὶ στρα- 15 τευμα λόγου ἄξιον ὡς Ἀδραμητὸν ἀνασωσομένῳ δίδόναι ἠέξιοι. καὶ ἐπεὶ ταῦτα Σέργιον ἥκιστα ἤρεσκεν, ἅτε τοῦ ἐν Καρχηδόνη στρατοῦ οὐ πολλοῦ ὄντος, ὃ δὲ ὀλίγους οἱ στρατιώτας τινὰς δίδόναι ἐδεῖτο, λαβὼν τε ἄνδρας οὐ πλέον ὀγδοήκοντα, ἐπενόει τοιάδε. νηῶν τε ἄθροισιν καὶ ἀκάτων συγχῶν ποιησάμενος ναύ- 20 τας τε πολλοὺς ἐνταῦθα ἐσεβίβασε καὶ Λίβνας ἄλλους, ἱμάτια περιβεβλημένους, ἃ δὲ Ῥωμαίων οἱ στρατιῶται εἰώθασιν ἐνδιδύσκεισθαι. ἄρας τε τῷ παντὶ στόλῳ εὐθὺς Ἀδραμητοῦ κατὰ τάχος H 156

2. Σεβηριανός] σενηριανός AHL. 6. ἐφεστῆκει L corr. Hm. ἐνεστηκει AL. ἐστήκει HP. 7. λογίμων] λογίων HL et Reg. apud Malt. 11. ἡῶνα] Vulgo ἠῶνα. 13. ταύτη HL. ταύτης P. 22. εὐθὺς] Vulgo εὐθύς.

Barbari discesserunt. Romanorum, qui vivi in eorum potestatem venerant, elapsi nonnulli se recepere Carthaginem: Severianus atque Himerius in illo fuere numero. Quisquis enim Mauris fuga subtrahere se volebat, facile poterat. Multi a Stoza digredi noluerunt.

Aliquanto post sacerdos quidam (Paulo nomen erat) nosocomio praefectus, cum civitatis optimatibus quibusdam agens, *Equidem ipse, inquit, Carthaginem proficiscar, spe ductus, fore ut cum copiis propediem redeam: vobis vero ut in urbem Caesarianus intromittatur exercitus curae sit.* Eum illi funibus religatum e muro noctu demiserunt. Hinc ipse ad littus maris progressus, ac navigium piscatorium nactus, ab iis, ad quos id pertinebat, multa impetravit pecunia, ut Carthaginem veheretur. Quo delatus, et ad Sergium introductus, rem plane enuntiavit, validasque copias petiit, utpote qui recipere Adrumetum pararet. Renuenti Sergio, et Carthaginiensis praesidii tenuitatem causanti institit, ut aliquot saltem sibi milites adiungerentur. Assumptis tandem non amplius octoginta, hanc artem excogitat. Collecta magna vi navium scapharumque, nautas plurimos aliosque Afros in eas imponit, militum Romanorum more vestitos. Tum oram solvit, et recta Adrumetum versus cum omni classe celeriter

ἔπλει. καὶ ἐπεὶ αὐτῆς ἀγχιστα ἐγερόνει, πέμψας τινὰς λάθρα τοῖς τῆς πόλεως δοκίμοις ἐσήμαιεν ὡς Γερμανὸς ὁ βασιλέως ἀνεψιὸς ἐς Καρχηδόνα ἔναγχος ἦκων Ἀδραμητηνοῖς λόγου πολλοῦ ἄξιον στρατεύμα πέμψει. οἷς δὴ θαρσοῦντας ἐκέλενε τὴν νύκτα ἐκείνην ἀνακλῖναι σφίσι πυλῖδα μίαν. οἱ δὲ τὰ ἐπηγγελμένα 5
C βόλῳ γενόμενος τοὺς τε πολεμίους ἅπαντας ἔκτεινε καὶ βασιλεῖ Ἀδραμητὸν ἀνεσώσατο, ἣ τε ἀμφὶ Γερμανῶ φήμη ἐνθένδε ἀρξαμένη ἄχρι ἐς Καρχηδόνα ἐχώρησεν. οἱ δὲ Μαυρούσιοι καὶ ὁ Στότζας ξὺν τοῖς ἐπομένοις ταῦτα ἀκούσαντες κατ' ἀρχὰς μὲν 10
κατωρρώδησάν τε καὶ ἐς τὰς Λιβύης ἐσαχτιάς φεύγοντες ὄχοντο, ἔπειτα δὲ γνόντες τὸν ἀληθῆ λόγον δευνὰ ἐποιοῦντο, εἰ αὐτοὶ Ἀδραμητηνῶν φεισάμενοι πάντων τοιαῦτα πρὸς ἐκείνων πεπόνθασι. διὸ δὴ πανταχῆ ἐπισκῆψαντες ἀνόσια Λίβνας ἔργα εἰργάσαντο, οὐδεμιᾶς ἡλικίας φεισάμενοι, γέγονέ τε τότε ἀνθρώπων 15
D οἱ μὲν ἐς τὰς πόλεις διέφευγον, οἱ δὲ ἐς τὴν Σικελίαν καὶ νήσους τὰς ἄλλας. οἱ μέντοι λόγμοι ἅπαντες ἐς Βυζάντιον ἦλθον, ἐν τοῖς καὶ Παῦλος ἦν, ὁ τὴν Ἀδραμητὸν ἀνάσωσάμενος βασιλεῖ. οἱ τε Μαυρούσιοι ἀδεέστερον ἅπαντες, ἅτε οὐδενὸς σφίσι ἐπέξ- 20
ιόντος, ἤγρόν τε καὶ ἔφιρον ἅπαντα καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁ Στότζας ἐν δυνάμει ὦν ἦδη. Ῥωμαῖοι γὰρ αὐτῷ στρατιῶται πολλοὶ εἶποντο,

3. Ἀδραμητηνοῖς] Ἀδραμητινοῖς P et similiter infra. 4. πέμψει] Vulgo πέμψοιεν. πέμψειν, sed delete ν, L. 5. σφίσι L. σφί-
σιν P.

navigat. Ut proxime urbem venit, quosdam submittit, qui significant primariis civibus, Germanum, Augusti ex fratre nepotem, modo Carthaginem advectum, florentem exercitum Adrumetinis mittere. Quo nuntio erectis mandat, ut ea nocte portam unam aperiant. Exequuntur illi mandata: itaque Paulus in urbem cum comitibus acceptus, facta hostium internecone, Adrumetum Augusto recuperavit: fama autem de Germano hic excitata, Carthaginem usque pervasit. His Mauri ac Stozas, quique ipsum sequebantur, auditis, initio quidem adeo territi fuere, ut ad oras extremas Africae fugerint. At postea re, ut vere se habebat, comperta, graviter commoti sunt, quod cum ipsi Adrumetinis omnibus pepercissent, tam male essent ab iis habitī. Quapropter effuso quoquoersum impetu, in Afros, sine ullo aetatis discrimine, feritatem immanem exercuerunt. Tunc temporis magna erat in agris solitudo: cum Afri, quos ferrum reliquos fecerat, partim in urbes, partim in Siciliam aliasque insulas diffugissent. Primores omnes Byzantium se contulere: quo in numero Paulus fuit, is qui Imperatori Adrumetum recuperaverat. Interea Mauri universi, nulla eruptione prohibiti, omnia impune vastabant, et cum illis Stozas, iam potens. Ipsum enim Romani milites magno numero seque-

οἱ μὲν αὐτόμολοι ἦκοντες, οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑμιάλωτοι γε-
γενημένοι, ἐθειλούσιοι δὲ αὐτοῦ μείναντες. Ἰωάννης δὲ, οὗ δὴ
λόγος τις ἦν ἐν Μαυρουσίοις, Σεργίῳ προσκεκρουκῶς ἐς τὰ μύ-
λισια ἠσυχίαν ἤγεν.

- 5 κδ'. Ἐν τούτῳ δὲ βασιλεὺς ἄλλον ἐς Λιβύην στρατηγὸν P 294
Ἀρεόβινδον ζὺν στρατιώταις ὀλίγοις τισὶν ἐπεμψεν, ἄνδρα ἐκ
βουλῆς μὲν καὶ εὖ γεγονότα, ἔργων δὲ πολεμίων οὐδαμῶς ἔμπει-
ρον· καὶ ζὺν αὐτῷ Ἀθανάσιον ἕπαρχον ἄρτι ἐξ Ἰταλῶν ἦκοντα
ἔστειλε καὶ Ἀρμενίους ὀλίγους τινὰς, ὧν Ἀρταβάνης τε καὶ
10 Ἰωάννης ἦρχον, Ἰωάννου παῖδες, Ἀρσακίδαί μὲν γένος, ἔναγ-
χος δὲ ἀπολιπόντες τὸ Περσῶν στράτευμα, ἐς τε Ῥωμαίους αὐ-
θις ζὺν τοῖς ἄλλοις Ἀρμενίοις αὐτόμολοι ἦκοντες. ζυνην δὲ τῷ
Ἀρεοβίνδῳ ἦ τε ἀδελφὴ καὶ Πρεϊέκτα ἦ γυνὴ, Βιγλεντίας θυ-
γάτηρ τῆς βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἀδελφῆς. οὐ μὴν οὐδὲ Σέργιον B
15 μετεπέμπετο, ἀλλ' αὐτόν τε καὶ Ἀρεόβινδον Λιβύης στρατηγοὺς
ἐκέλευεν εἶναι, τήν τε χώραν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς καταλό-
γους διελομένους. ἐπέβαλλε δὲ Σεργίῳ μὲν τὸν πόλεμον διενεγ-
κεῖν πρὸς τοὺς ἐν Νομηδίᾳ βαρβάρους, Ἀρεοβίνδῳ δὲ τοῖς ἐν
Βυζακίῳ Μαυρουσίοις αἰεὶ διαμάχεσθαι. καταπλεύσαντός τε τοῦ V 426
20 στόλου τούτου ἐς Καρχηδόνα Σέργιος μὲν ἐπὶ Νομηδίας ζὺν τῷ
οἰκίῳ στρατῷ ἀπιὼν ὤχετο, Ἀρεόβινδος δὲ Ἀντάλαν τε καὶ
Στότζαν ἐνστρατοπεδεύεσθαι μαθὼν ἄμφι πόλιν Σικαβενερίαν,
τριῶν ἡμερῶν ὀδῷ Καρχηδόνος διέχουσαν, Ἰωάννην τὸν Σισιν- C

13. Πρεϊέκτα] πρεῖσκα HL.

22. Σικαβενερίαν] σικκαμενερίαν

LHm et Reg. apud Malt. Sicaveneriam RV.

bantur: quorum alii ad eum sponte transfugerant, alii initio capti, post-
modum volentes lubentesque apud illum remanserant. Ioannes, quem in
aliquo numero ponebant Mauri, offensus Sergio, plane cessabat.

24. Id temporis alterum militiae Magistrum cum paucis militibus in
Africam misit Imperator. Is erat Areobindus, genere quidem clarissimus
in ordine senatorio, sed plane armorum rudis. Misit cum ipso Praefec-
tum Anthanasium, qui ex Italia non ita pridem venerat, et Armenos ali-
quot, quibus praeerant Artabanes ac Ioannes, Ioannis filii, Arsacidae,* et
recenti transfugio a Persarum exercitu ad Romanos reversi cum caeteris
Armenis. Habebat secum Areobindus sororem suam, et Preiectam uxo-
rem, filiam Vigilantiae, sororis Iustiniani Aug. qui ne tum quidem Ser-
gium revocavit, sed pariter cum Areobindo Magisterium militare Africae
gerere iussit, provinciis et numeris militum divisit bifariam. Ac Sergio
cum Numidiae Barbaris, Areobindo cum Mauris Byzacenis bellum perpetuum
inimixit. Appulsa Carthagine classe, in Numidiam Sergius cum
suis copiis profectus est. Areobindus vero, ubi Antalam ac Stozam non
procul Sica veneria (urbs illa tridui distat Carthagine) castra metatos
audiit, Ioannem Sisinnioli filium cum exercitus flore destinat, et Sergio

νόλου ἐπ' αὐτοὺς ἐκέλευεν ἵνα τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον εἴ τι ἄριστον ἦν· τῷ δὲ Σεργίῳ ἔγραφε τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἀναμίγνυσθαι, ἐφ' ᾧ κοινῇ ἅπαντες ὁμόσε τοῖς πολεμίοις χωρήσουσι. Σέργιος μὲν οὖν τῶν τε γεγραμμένων καὶ τοῦ ἔργου τούτου ὀλιγορεῖν ἔγνω, ὁ δὲ Ἰωάννης ξὺν ὀλίγῳ στρατῷ ἀμυθῆτω ἠνάγκαστο 5 τῷ πολεμίῳν πλήθει ἐς χεῖρας ἵναί. ἦν δὲ αὐτῷ τε καὶ Στότζα μέγα τι αἰεὶ ἐς ἀλλήλους ἔχθος, ἐκάτερός τε αὐτῶν ἤρχετο φονεὺς θαιτέρου γενόμενος οὕτω δὴ ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι.

D τότε γοῦν, ἐπειδὴ τάχιστα ἡ μάχη ἐν χερσὶ γίνεσθαι ἐμελλεν, ἀμφω ἐκ τῶν στρατοπέδων ἐλαύνοντες ἐπ' ἀλλήλους ἦλθον. ὁ 10 μὲν οὖν Ἰωάννης ἐντείνας τὸ τόξον ἔτι προσιόντα τὸν Στότζαν κατὰ βουβῶνα τὸν δεξιὸν ἐπιτυχῶν βάλλει, ὁ δὲ καιρίαν τυπεὶς αὐτοῦ ἔπεσεν, οὐπω μὲν τεθνεὺς, χρόνον δὲ ὀλίγον τινὰ ταύτη δὴ ἐπιβιωσόμενος τῇ πληγῇ. ἐπελθόντες δὲ πάντες αὐτίκα, ὅσοι

τε αὐτῷ εἶποντο καὶ ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς, Στότζαν μὲν 15 ὀλιγοψυχοῦντα ἐπὶ δένδρον τινὸς ἔθεντο, αὐτοὶ δὲ θυμῷ πολλῷ

P 295 ἐπὶ τοὺς πολεμίους χωρήσαντες τὸν τε Ἰωάννην καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας, ἅτε πλήθει πολλῷ ὑπερῴοντες, αὐθενὶ πόνοι ἐτρέψαντο. τότε δὴ φασιν εἰπεῖν τὸν Ἰωάννην ὡς ἦδὲν τινα θάνα-

H 157 τον θνήσκει, ἐπεὶ οἱ τὰ τῆς εὐχῆς ἀμφὶ τῷ Στότζα ἐς πέρας ἀγῆ-20 κται. χῶρος δὲ τις ἦν κατάντης ἐνταῦθα, οὗ δὴ αὐτὸν ἀποβάλλει ὀκλάσας ὁ ἵππος. ἐφ' ᾧ αὐθις αὐτὸν ἀναθρόσκεν πειρώμενον καταλαβόντες οἱ πολέμιοι κτείνουσιν, ἄνδρα γενόμενον

6. τῷ πολεμίῳν] Vulgo τῶν πολεμίῳν. Articulum om. L. 12. τυ-
πεῖς] τυπεῖς A. 18. ἐτρέψαντο] ἐστρέψαντο L a pr. m. 20. τῷ
στότζα AL. τὸν Στότζαν P.

scribit, uti suas cum Ioanne copias copulet, quo iunctis viribus petatur hostis. At literas remque ipsam in postremis habente Sergio, Ioanni paucorum duci necesse fuit cum infinita hostium multitudine conferre manum. Cum autem inter illum ac Stozam capitale odium inveterasset, alter alterum manu sua conficere, et peracta caede emori peroptabat. Tum igitur, proxime antequam praelium iniretur, ex acie uterque sua admissis equis concurrit. Adhuc Stozas accedebat, cum Ioannes, infento arcu, dexterum illius inguen transfixit. Stozas letali accepto vulnere concidit, haud exanimis quidem, sed post ictum huiusmodi non diu vitam producturus. Statim omnes accurrere, tum Stoziani, tum Mauri; et postquam deficientem animo viribusque ad arborem deposuere, in adversarios animose invecti, Ioannem ac Romanos omnes nullo negotio in fugam verterunt, quippe cum illos longe numero superarent. Ioannem in eo rerum articulo dixisse ferunt, iam sibi mortem iucundam fore, quando concepti in Stozam voti compos evasisset. Ibi locus quidam declivis erat: ubi Ioannes lapso in caput equo excussus, cum in eum saltu denuo sese tollere conaretur, ab hostibus comprehensus et caesus est, vita clarissi-

δόξη τε καὶ ἀρετῇ μέγαν. ὅπερ ὁ Στότζας μαθὼν ἐτελεύτησε, τοσοῦτον εἰπὼν, ὡς ἥδιστα τὸ λοιπὸν θνήσκει. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ B καὶ Ἰωάννης Ἀρμένιος Ἀρταβάνου ἀδελφὸς θνήσκει, ἔργα ἐς τοὺς πολεμίους ἐπιδειξάμενος ἀρετῆς ἄξια. βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀκού- 5 σας περιώδυνός τε τῇ τοῦ Ἰωάννου γεγονώς ἀρετῇ, μάλιστα ἀξέμφορόν τε νομίσας εἶναι τοῖν δυοῖν στρατηγοῖν τὴν ἀρχὴν ἔχειν, τὸν μὲν Σέργιον εὐθὺς μεταπεμψάμενος ἐς Ἰταλίαν ξὺν στρατῷ ἔστειλεν, Ἀρεοβίνδῳ δὲ ἅπαν τὸ Λιβύης παρέδωκε κράτος.

κέ. Γόνθαρης δὲ δυοῖν μῆσιν ὕστερον ἢ Σέργιος ἐνθένδε C 10 ἀπὼν ὄψετο τυραννίδι ἐπέθετο τρόπῳ τοιῷδε. ἐτύχανε μὲν αὐτὸς τῶν ἐν Νομίδαις καταλόγων ἡγούμενος διατριβὴν τε διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἔχων, ἔπρασσε δὲ λάθρα ἐς Μαυρουσίους ὅπως ἐπὶ Καρχηδόνα χωρήσουσιν. αὐτίκα τοῖνυν ἔκ τε Νομιδίας καὶ Βυζακίου πολεμίων στρατὸς ἐς ταῦτὸ ἀγχερμένος ἐπὶ Καρχη- 15 δόνα σπουδῇ πολλῇ ἤεσαν. ἠγεῖτο δὲ Νομιδῶν μὲν Κουτζίνας τε καὶ Ἰάβδας, Βυζακηνῶν δὲ Ἀντάλας. ξυνην δὲ αὐτῷ καὶ Ἰωάννης ὁ τύραννος ξὺν τοῖς ἐπομένοις, ὃν δὴ οἱ στρατιῶται, D Στότζα τετελευτηκότος, ἄρχοντα σφίσιν αὐτοῖς κατεστήσαντο. γνοὺς δὲ Ἀρεόβινδος τὴν ἔφοδον ἄλλους τε τῶν ἀρχόντων ξὺν 20 τοῖς ἐπομένοις ἐς Καρχηδόνα καὶ Γόνθαρην μετεπέμψατο. παρῆν δὲ αὐτῷ ξὺν τοῖς Ἀρμενίοις καὶ Ἀρταβάνης. ὁ μὲν οὖν Ἀρεόβινδος Γόνθαρην ἐξηγεῖσθαι παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους V 427

3. Ἀρταβάνου] ἀρταμάνου L. 6. δυοῖν] δυεῖν L. *ibid.* ἔχειν delet Grotius. 13. καρχηδόνα ALHm. καρχηδόνοσ AmHP.

14. ἀγχερμένος] Vulgo ἐγχερμένος.

me et magna cum laude fortitudinis acta. Stozas, necis huius accepto nuntio, efflavit animam, id unum effatus, se iam suavissime emori. Ioannes quoque Armenus frater Artabanis, in hac pugna editis in hostem facinoribus generoso dignis pectore, cecidit. Haec ubi Imperator audivit, dolorem magnum ex infelici Ioannis virtute capiens, ac secum reputans militiae Magisterium bifariam dividi sine maximo detrimento non posse, evocatum protinus Sergium, in Italiam cum exercitu misit: Areobindum universae Africae praefecit.

25. Altero post mense quam Sergius inde discesserat, hac via Gontharis ad tyrannidem grassatus est. Cum Numidiae militaribus numeris praecesset, ibique ex officio moraretur, cum Mauris clanculum egit, ut Carthaginem infesti peterent. Itaque e Numidia atque Byzacio collectae in unum hostiles copiae magna contentione ad Carthaginem repente iter direxerunt. Numidis Cutzinas et Iabdas imperabant, Byzacenis Antalas; cui se suosque adiunxerat Ioannes tyrannus, quem milites post obitum Stozae principem suum creaverant. Certior factus de illorum adventu Areobindus, cum alios duces omnes eorumque milites Carthaginem revocavit, tum ipsum Gontharin, quocum erat Artabanus, et qui hunc sequebantur Armenii. Porro Gontharis iubenti Areobindo copias omnes in ho-

ἐκέλευεν. ὁ δὲ προθύμως οἱ τὰ ἐς πόλεμον ὑπηρετήσῃν ὑποσχόμενος ἐποίει τούδε. τῶν οἰκετῶν μὲν ἓνα, Μαυρούσιον μὲν γένος, τέχνην δὲ μάγειρον, ἐς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον ἐκέλευεν ἵναί, καὶ δόκησιν μὲν τοῖς ἄλλοις παρέχεσθαι ὅτι δὴ τὸν δεσπότην ἀποδράς ὄχρητο, λάθρα δὲ τῷ Ἀντάλα εἰπεῖν ὡς αὐτῷ 5
 P 296 Γόνθαρῖς κοινωνεῖν βούλοιο τῆς Λιβύων ἀρχῆς. ὁ μὲν οὖν μάγειρος κατὰ ταῦτα ἐποίει. ὁ δὲ Ἀντάλας τὸν μὲν λόγον ἀσμένως ἤκουσε, τοσοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο, ὡς αἱ γενναῖαι τῶν πράξεων διὰ τῶν μαγείρων ἐπιγίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις οὐ πεφύκασι. ταῦτα ἐπεὶ Γόνθαρῖς ἤκουσε, τῶν δορυφόρων ἓνα, Οὐλίθεον ὄνομα, 10
 ᾧ δὴ μάλιστα πιστοτάτῳ ἐχρήτητο, παρὰ τὸν Ἀντάλαν εὐθὺς ἐπέμψεν, ὡς ἀγχοτάτῳ Καρχηδόνος αὐτὸν παρακαλῶν ἵναί. οὕτω γάρ οἱ τὸν Ἀρεόβινδον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανεῖν ἐπηγγέλλετο.
 B ὁ μὲν οὖν Οὐλίθεος κρύφα τῶν ἄλλων βαρβάρων Ἀντάλα ξυμβαίνει, ἐφ' ᾧ Βυζακίου μὲν Ἀντάλας ἄρχοι, τό τε ἡμῶν τῶν 15
 Ἀρεοβίνδου χρημάτων ἔχων καὶ πεντακοσίους τε καὶ χιλίους στρατιώτας Ῥωμαίους ξὺν αὐτῷ ἐπαγόμενος, Γόνθαρῖς δὲ τὸ βασιλέως ἀξίωμα λάβοι, Καρχηδόνος τε τὸ κράτος καὶ Λιβύης τῆς ἄλλης ἔχων. ταῦτα δὲ διαπεπραγμένους ἐπανῆκεν ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον, ὅπερ ἅπαν πρὸ τοῦ περιβόλου πεποίηντο, ἐν σφί- 20
 σιν αὐτοῖς τὰ φυλακτήρια πύλης ἐκάστης νεμύμενοι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐ πολλῷ ὕστερον εὐθὺν Καρχηδόνος σπονδῇ πολλῇ ἤεσαν, ἐν τε χωρίῳ τῷ Δεκιμῷ καλουμένῳ στρατοπεδεδυσόμενοι ἕμενον.

7. ὁ δὲ] ὁ δὲ οἱ HL. 9. οὐ πεφύκασι P cum RV. οὐ om AHL.
 19. ταῦτα δὲ] ταῦτά τε Hm. 20. πεποίηντο LmHm. πεποιήνται APm. πεποιήται HP.

stem ducere, suam in bello operam prompte pollicitus, fraudem hanc struxit. Maurum quemdam, e suis unum famulis, eundemque coquum ad castra hostium se ita conferre iussit, ut vulgo quidem servi speciem fugitivi praeberet, clam vero Antalae significaret, velle Gontharin cum ipso regnum Africae communicare. Nec defuit mandatis coquus. His Antalae quamvis libenter auditis, id unum respondit, praeclara negotia per coquos agitari inter homines non solere. Quibus verbis ad Gontharin perlatis, Ulitheum, satellitii sui fidissimum, e vestigio ad Antalam destinavit, eum hortans, ut proxime Carthaginem veniat: id si fecerit, facturum se recipit, ut Areobindus ex vivorum numero exturbetur. Demum Ulitheus, clam caeteris Barbaris, cum Antala pactionem hanc conficit: in potestate Antalae futurum Byzacium cum dimidia parte pecuniae Areobindi, ac Romanis militibus mille et quingentis: Gontharin cum regia dignitate, dominatu Carthaginis et reliquae Africae potiturum. His transactis, ad Romana castra revertitur, ab omni exercitu pro moenibus ita posita, ut inter copias portarum custodia divisa esset. Haud multo post recta Carthaginem petere Barbari maturavere, et ad Decimum metati

ἐνθὲνδε τε ἄραντες τῇ ὑστεραία πρόσω ἐχώρου. τινὲς δὲ ὑπαν- C
 τιάσαντες τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἐς χεῖράς τε αὐτοῖς ἀπροσδό-
 κητοι ἦλθον καὶ Μαυροσίων συχνούς ἔκτειναν. οὓς δὴ ὁ Γόν-
 θαρῖς εὐθὺς ἀνεκάλει κακίζων, ἅτε ἀνεπισκέπτως τε θρασυνομέ-
 5 νους καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἐθέλοντας ἐς προὔπτον τινα ἐμ-
 βαλεῖν κίνδυνον.

Ἐν τούτῳ δὲ Ἀρεόβινδος πέμψας παρὰ τὸν Κουτζίναν λά-
 θρα ἔπρασσε προδοσίας πέρι. καὶ οἱ ὁ Κουτζίνας ὠμολόγησεν,
 ἐπειδὴν ἐν τῷ ἔργῳ γέωνται, ἐπὶ τε Ἀντάλαν καὶ Μαυροσίους H 158
 10 τοὺς ἐκ Βυζακίου τραπήσεσθαι. Μαυροσίοι γὰρ οὔτε πρὸς ἄλ-
 λους ἀνθρώπων τινὰς οὔτε πρὸς ἀλλήλους τὸ πιστὸν ἔχουσι. ταῦ-
 τα ἐς Γόνθαρῖν ὁ Ἀρεόβινδος ἐξήνεγκεν. ὁ δὲ παρακρούεσθαι τε D
 καὶ ἀναβάλλεσθαι τὴν πρῶξιν ἐθέλων παρήνει τῷ Ἀρεόβινδῳ τὸ
 πιστὸν ἐς Κουτζίναν ὡς ἥκιστα ἔχειν, ἣν μὴ τοὺς παῖδας ἐν ὀμῆ-
 15 ρων λόγῳ παρ' αὐτοῦ λάβοι. Ἀρεόβινδος μὲν οὖν καὶ Κουτζί-
 νας λάθρα παρ' ἀλλήλους ἀεὶ πέμποντες ἀμφὶ τῇ ἐς Ἀντάλαν
 ἐπιβουλῇ διατριβὴν ἔσχον. Γόνθαρῖς δὲ αὖθις τὸν Οὐλίθεον
 στεῖλας ἔκπυστα τῷ Ἀντάλα ἐποίησε τὰ πρᾶσσόμενα. καὶ ὅς
 οὔτε τι τῷ Κουτζίνα ἐπικαλεῖν ἔγνω οὔτε ὅτι ἐπέπυστο τὴν ἐπι-
 20 βουλὴν ἰνδηλος αὐτῷ ἐγεγόνει, οὐ μὴν οὐδέ τι ἐξήνεγκε τῶν αὐ-
 τῷ τε καὶ Γονθάριδι ζυγκειμένων. ἀλλήλοις δὲ ἀμφω πολέμοι
 τε καὶ δυσμενεῖς ταῖς γνώμαις ὄντες νῆ τε πονηρῶ ζυνετάσσοιτο, P 297
 ἐπὶ τε τὸν οἰκειὸν ἐκάτερος φίλον ἀλλήλοις ζυστρατεύοντες ἤεσαν,

1. τε add. L. 16. Ἀντάλαν] Ἀντάλα P. 19. οὔτε — οὔτε]
 οὐδέ — οὐδέ P. *ibid.* ἐπικαλεῖν Al. ἐπιβαλεῖν P. 23. ζυ-
 στρατεύοντες] ζυστρατεύοντες L.

(*id loco nomen erat*) cum inde postridie movissent, progressi sunt. Ro-
 mani pars exercitus illis obviam facta, improvise impetu Mauris cladem
 non levem attulit. Eos Gontharis in castra quamprimum revocat, obiur-
 gatque inconsideratam audaciam, qua rem Romanam in apertum discrimen
 coniicere vellent.

Interea per internuntios Cutzinam Areobindus ad proditionem occulte
 sollicitabat. Recepit Cutzinas, se, fervente praelio, arma in Antalam ac
 Mauros Byzacenos versurum. Nimirum Mauri nullam sibi invicem, ne-
 dum aliis nationibus fidem praestant. Huius consilii factus ab Areobin-
 do particeps Gontharis, idque ne ad exitum perduceretur mora impedi-
 re cupiens, hortatus est, ne Cutzinae prius fideret, quam eius liberos
 obsides accepisset. Dum autem instruendis Antalae insidiis crebros per
 internuntios Areobindus et Cutzinas tempus consumunt, iterum Gontharis
 Ulitheum mittit, Antalaeque quid in ipsum paretur indicat. Is vero se-
 cum statuit, nihil Cutzinae exprobrare, neque ullum signum edere patefa-
 ctae sibi molitionis: pacta etiam inter ipsum et Gontharin conventa si-
 lentio texit. Itaque ambo alienati invicem, et consiliis discrepantes, ma-
 lo animo societatem gerebant, iunctisque armis ad suum quisque amicum

τοιαύτη μὲν γνώμη Κουτζίνας τε καὶ Ἀντάλας ἐπὶ Καρχηδόνα τὸν Μαυρουσιῶν στρατὸν ἐπήγον. Γόνθαρης δὲ κτείνει μὲν τὸν Ἀρεόβινδον διανοεῖτο, τὸ δὲ μὴ δοκεῖν τυραννίδος ἐπιβατεύειν, ἐν παρατάξει λάθρα τοῦτο δρᾶν ἤθελεν, ὅπως πρὸς ἐτέρων μὲν ἢ ἐπιβουλή ἐς τὸν στρατηγὸν γεγενῆσθαι δόξειεν, αὐτὸς δὲ ἀναγκα-5 σθείη τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἀνελεῖσθαι τὴν Λιβύης ἀρχήν. ἀπάτη τοίνυν τὸν Ἀρεόβινδον περιελθὼν πείθει τοῖς πολεμίοις ἐπεξελεύοντα ὁμόσε ἵναί, ἤδη που Καρχηδόνος ἄγχιστα ἤκουσιν. ἐδό-

B και γοῦν αὐτῷ τῇ ὕστεραία παντὶ τῷ στρατῷ ἐξηγήσεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἅμα ἤλιψ ἀνίσχοντι. ἀλλ' Ἀρεόβινδος ἀπέριως τε λίαν 10 ἐς τὸ πρᾶγμα τοῦτο καὶ ὀκνηρῶς ἔχων μελλήσει ἐχρηῖτο οὐδενὶ λόγῳ. μελετῶν τε γὰρ ὅπως ἐνδύσαιτο τὴν τῶν ὀπλων σκευὴν καὶ τᾶλλα ἐξαρτυόμενος ἐς τὴν ἔξοδον τὸν πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἀνάλωσε χρόνον. διὸ δὴ τὴν παρατάξιν ἐς τὴν ἐπιούσαν ἀποθέμενος ἡσυχῇ ἔμεινε. Γόνθαρης δὲ αὐτὸν ἐξεπίτηδες τὴν μέλλησιν 15 πεποιῆσθαι ὑποτοπήσας, ἅτε τῶν πρᾶσσομένων αἰσθανόμενον, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τόν τε φόνον τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς τυραννίδος τὴν ἐπίθεσιν ἐπιτελεῖν ἔγνω.

H 428
C

κς'. Ἡμέρα τε τῇ ἐπιγενομένη ἐποίει τάδε. τὰς πύλας ἀναπετάσας, οὗ δὴ αὐτὸς φυλακὴν εἶχε, λίθους μὲν ὑπερφρεῖς 20 ἐνεορθεν ἔθηκεν, ὡς μὴ τις αὐτὰς ἐπιτιθέσθαι εὐπετῶς δύναίτο, ἄνδρας τε τεθωρακισμένους καὶ τὰ τόξα ἐν χερσὶν ἔχοντας ἀμφὶ τὰς ἐπάλλξεις πολλοὺς ἔστησεν, αὐτὸς τε τὸν θώρακα ἐνδὺς εἰστή-

12. τε γὰρ Hm. τι γὰρ HL. γὰρ P.

tendebat. Hac mente Cutzina et Antala Maurorum exercitum ad urbem Carthaginem admoventibus, Areobindi caedem Gontharis meditabatur, eamque in acie, ne qua esset species occupatae tyrannidis, ita perpetrare volebat, ut ab aliis illata Magistro militum perniciēs videretur, ipse vero Africae imperium cogeretur arripere, ne id sibi Romani milites arrogarent. Igitur dolo circumveniens Areobindum, ei suadet, ut in hostes iam Carthagini proximos una secum exeat. Placet exercitum postridie primo sole in Barbarum ducere. Verum ad haec rudis segnisque Areobindus, cum tempus nulla de causa traheret, maximam diei partem in considerando quo pacto arma indueret, atque in exitu adornando contrivit. Quamobrem reiecta in diem sequentem pugna, se domi continuit. Tum ratus Gontharis eum, fraude intellecta, moras de industria nexuisse, aperte Magistrum militum e medio tollere, et tyrannidem occupare decrevit.

26. Postridie haec egit Gontharis. Reclusa porta, cuius custodiae praeerat, praegrandes lapides ad inferius limen advolvit, ne quis eam facile clauderet: ac milites loricatedos arcubusque instructos magno numero ad murorum pinna locavit: ipse lorica munitus in media porta con-

και ἐν μέσσις ταῖς πύλαις. ἐπενόει δὲ ταῦτα οὐ Μαυροσίῳν
 ἕνεκα, ὅπως τῇ πόλει αὐτοὺς δέξηται· ἀβέβαιοι γὰρ Μαυροσίῳι
 παντάπασιν ὄντες ὑπόπτως ἔχουσι ἐς πάντας ἀνθρώπους. τοῦτό
 τε αὐτοῖς οὐκ ἄπο τοῦ εἰκότος γενέσθαι ξυμβαίνει· ἐπεὶ ὅστις
 5 ἄπιστος ἐς τοὺς πέλας καθέστηκε φύσει, οὐδὲ αὐτὸς πιστεύειν D
 ὀτιοῦν δύναιται, ἀλλ' ὑπόπτως ἔχειν ἀναγκάζεται ἐς πάντας ἀν-
 θρώπους ἐκ τῆς αὐτοῦ γνώμης τὸν τοῦ πέλας σταθμώμενος τρό-
 πον. διὸ δὴ οὐδὲ Μαυροσίῳς ἤλπιζε Γόνθαρῖς πιστεύσαντάς
 οἱ ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενήσασθαι, ἀλλ' ὅπως Ἀρεόβινδος ἐμ-
 10 πεσῶν ἐς μέγα τι δέος ἐς φυγὴν τε εὐθὺς ὀρημηθεῖη καὶ κατὰ τά-
 χος Καρχηδόνα ἀπολιπὼν ἐπὶ Βυζαντίου κομίζοιτο. καὶ ἔτυχε P 298
 γε τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας, εἰ μὴ χειμῶν μεταξὺ ἐπιγενόμενος διε-
 κώλυσε. μαθὼν δὲ Ἀρεόβινδος τὰ ποιούμενα, τὸν τε Ἀθανά-
 σιον καὶ τῶν δοκίμων τινὰς μετεπέμπετο. παρήν δέ οἱ καὶ Ἀρ-
 15 ταβάνης ἐκ τοῦ στρατοπέδου τρίτος αὐτὸς, τῷ τε Ἀρεοβίνδῳ
 παρήγει μίητε ἀναπεπτωκέναι μίητε τόλμῃ τῇ Γονθάρῖδος ἐνδιό-
 ναι, ἀλλ' αὐτίκα μάλα ἐπ' αὐτὸν ὁμοῦ ξὺν πῦσι τοῖς οἱ ἐπομέ-
 νοις βάντα ἔργον ἔχεσθαι, πρὶν τι περαιτέρω γεγονέναι κακόν,
 τὰ μὲν οἷν πρῶτα πέμψας Ἀρεόβινδος παρὰ Γόνθαρῖν τῶν ἐπι-
 20 τηδεῖων τινὰ, Φρέδαμ ὄνομα, ἐκέλευεν ἀποπειροῦσθαι τῆς αὐτοῦ
 γνώμης. ἐπεὶ δὲ ὁ Φρέδας ἐπανήκων οὐδαμῇ ἀπαρνεῖσθαι Γόν-
 θαρῖν τὴν τυραννίδα ἐσῆγγελλεν, ἤδη ἐπ' αὐτὸν ὡς ἐς μάχην B
 ἵέναι διενοεῖτο.

4. ἄπο I. ἀπὸ P. 7. αὐτοῦ] αὐτοῦ L. 12. γε] τε P. 18. βάν-
 τα L. ἰόντα P.

stitit. Id vero consilium cepit non Maurorum causa, quo videlicet in
 urbem eos acciperet: etenim Mauri, quoniam fidem penitus exuerunt,
 omnes suspectos habent, pro indole ac natura vitii; siquidem ut quisque
 est infido in vicinos ingenio, ita fidere cuiquam nequit; sed male de
 omnibus suspicari necesse habet, vicini ingenium suo metiens. Quare
 non sperabat Gontharis fore ut Mauri, ipsius fidem secuti, urbem intrant:
 verum hoc agebat, ut Areobindus animo consternatus, fugae statim
 se commendaret, ac praeponere relicta Carthagine, Byzantium peteret.
 Neque illum fefellisset consilium, nisi impedimento fuisset, quae
 hoc interim spatio orta est in mari tempestas. Quid tum ageretur cer-
 tior factus Areobindus, Athanasium accit et quosdam ex optimatibus. Re-
 versus e castris affluit Artabanes, ipse tertius, et Areobindum hortatus
 est, ne animo concideret, neque audaciae Gontharidis manus daret: at
 sine mora cum illis, qui adessent, eum adoriretur, priusquam pestis ul-
 terius serperet. Ac primum quidem Areobindus Phredam familiarem suum
 ad Gontharin misit, eiusque animum tentare iussit. Ubi vero reversus
 Phredas tyrannidem profiteri Gontharin renuntiavit, tum demum statuit
 illum invadere.

H 159

Ἐν τούτῳ δὲ Γόνθαρῖς Ἀρεόβινδον ἐς τοὺς στρατιώτας διέβαλλεν, ὡς ἀνανδρός τε εἶη καὶ ἅμα μὲν δεῖε ἐς τοὺς πολεμίους ἐχόμενος, ἅμα δὲ τὰς συντάξεις σφίσιν ὡς ἥμιστα ἐθέλων διδόναι, δρασμὸν τε ξὺν Ἀθανασίῳ βουλεύεται, καὶ αὐτίκα ἐκ Μανδρακίου ἀποπλεῖν μέλλουσιν, ὅπως οἱ στρατιῶται λιμῶ τε καὶ 5 Μανρουσίοις διαφθείρωνται μαχόμενοι, ἐπνυθάνετό τε εἴπερ αὐτοῖς βουλομένοις εἶη ἅμφω ξυλλαβοῦσιν ἐν φυλακῇ ἔχειν. οὗτω γὰρ ἤλπιζε τὸν Ἀρεόβινδον ἢ τοῦ Θορύβου ἢ σθημένον φρυγῇ χρήσεσθαι, ἢ καταληφθέντα πρὸς τῶν στρατιωτῶν διαφθαρήσεσθαι

C οὐδενὶ λόγῳ. χρήματα μὲν αὐτὸς ὠμολόγει τοῖς στρατιώταις 10 προῖεσθαι ὅσαπερ αὐτοῖς τὸ δημόσιον ὄφλε. καὶ οἱ μὲν τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο, μεταξὺ δὲ Ἀρεόβινδος ξὺν τε Ἀρταβάνῃ καὶ τοῖς ἐπομένοις ἐνταῦθα ἀφίκετο. καὶ γίνεται μύχη ἐν τε ταῖς ἐπάλλεξι καὶ κάτω ἄμφι τὰς πύλας, οὗ Γόνθαρῖς εἰστήκει, ἐν 7, οὐδέτεροι τὸ ἔλασσον ἔσχον. ἐμελλόν τε ξυλληγόμενοι ἐκ τῶν 15 στρατοπέδων, ὅσοι βασιλεῖ εὐνοϊκῶς εἶχον, τοὺς στασιώτας κατὰ κράτος ἐλεῖν. οὐ γὰρ ἅπαντας ὁ Γόνθαρῖς πω ἐξηπατήκει, ἀλλ' οἱ πλείστοι ἔτι ταῖς γνώμαις ἀκροαιφνεῖς ἔμενον. Ἀρεόβινδος δὲ τότε πρῶτον ἄνδρας κτεινομένους ἰδὼν (οὐ γὰρ πω ἐθάς τοῦ

D θεάματος τούτου ἐτύγχανεν ὢν) κατεπλάγη τε καὶ ἀποδειλιάσας, 20 οὐκ ἐνεγκῶν τε τὰ δρώμενα φέυγει. ἔστι δὲ τις ἐντὸς τοῦ περιβόλου Καρχηδόνοσ νεὼς πρὸς τῇ τῆς θαλάσσης ἀκτῆ, οὗ δὴ ἄν-

12. ἐνεδέχοντο L. ἀνεδέχοντο P. 16. στασιώτας] στρατιώτας
AHL. Conf. ad p. 273 b. 18. ἔτι om. L.

Inter haec non cessabat Gontharis Areobindum traducere apud milites, et insimulare ignaviae, ac dictitare, eum hostium adventu territum, incensumque cupiditate stipendia retinendi, moliri fugam cum Athanasio, ambos quamprimum e portu Mandracio soluturos, ut milites cum Mauris et fame pugnantes perire sinerent. Rogavit etiam, placeretne utrumque comprehendere, et tradere in custodiam? Qua ratione factum iri sperabat, ut Areobindus vel tumultu audito fugeret, vel a militibus captus temere occideretur. Caeterum recipiebat, se omnia, quaecunque aeriurum ipsis deberet, stipendia soluturum. Dum illi dicta comprobant, ecce adest cum Artabane suorumque agmine Areobindus: ad murorum pinnas, et infra, ad portam, quam obsederat Gontharis, pugna committitur. Neutro propendebat victoria; iamque e castris confluentes, quicumque Imperatori studebant, expugnare seditiosos parabant (nondum enim Gontharis omnium animos errore pervertebat; sed mente adhuc integra solidaque plerique stabant) cum Areobindus, tum primum fieri caedem hominum videns, necdum spectaculis eiusmodi assuetus, expavit, trepidansque, nec talia intueri sustinens, se in fugam dedit. Intra muros Cartha-

δρες οἰκοῦσιν, οἷς τὰ ἐς τὸ θεῖον ἀκριβῶς ἤσκηται· μοναχοὺς
καλεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἀεὶ νενομίκαμεν· τοῦτον Σολόμων δει-
μύμενος τὸν νεὼν οὐ πολλῶ πρότερον τειχίσματι τε περιβαλὼν
φρούριον ἐχυρώτατον κατεστήσατο. ἔνταῦθα καταφυγὼν Ἀρεό- V 429
βινδος ἐσπερήδησεν, ἔνθα τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐτύγ-
χανε πέμψας. τότε καὶ Ἀρταβάνης ἀπὼν ὤχετο, καὶ οἱ λοιποὶ
ξέμπαντες ἐνθένδε ἀνεχώρουν ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο. Γόνθου- P 299
ρις δὲ κατὰ κράτος νενικηκῶς ξὺν τοῖς στρατιώταις τὸ παλάτιον
ἔσχε, καὶ τὺς τε πύλας τὸν τε λιμένα ἐνδεδεχέστατα ἤδη ἐφύ-
10 λασσε. πρῶτα μὲν οὖν τὸν Ἀθανάσιον μετεπέμπετο, καὶ ὅς
αὐτῷ οὐδὲν μελλήσας ἦλθε. θωπιὰ τε πολλῇ χρώμενος δόκησιν
παρείχετο ὡς αὐτῷ ὅτι μάλιστα ἢ πρῶξις ἀρέσκοι. ἔπειτα δὲ τὸν
τῆς πόλεως ἱερέα πέμψας, Ἀρεόβινδον ἐκέλευε τὰ πιστὰ λαβόντα
ἐς παλάτιον ἔκειν, ἀπειλήσας πολιορκήσιν τε ἀπειθήσαντα καὶ
15 μηκέτι αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ πιστὰ δώσειν, ἀλλὰ πύσῃ
μηχανῇ ἐξελὼν κτείνειν. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς ὁ Ῥεπάρατος ἰσχυρί- B
ζαιτο Γονθάριδος γνώμη τῷ Ἀρεοβίνδῳ ὑμεῖσθαι, μηδὲν αὐτῷ
ἄχαρι πρὸς ἐκείνον ξυμβήσεσθαι φράσας, καὶ οἷα μὴ πειθομένῳ
τῷ ἀνθρώπῳ ἠπειλήσει. δείσας δὲ Ἀρεόβινδος ὠμολόγησεν αὐ-
20 τῷ ἱερεῖ ἔπεισθαι, ἣν τὸ θεῖον λουτρόν ἱερουργήσας, ἧπερ
εἶθισται, εἶτα πρὸς αὐτοῦ οἱ ἐπομοσάμενος ὑμῖν τῇ σωτηρίᾳ τὰ
πιστὰ δοίη. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς κατὰ ταῦτα ἐποίησεν. Ἀρεόβινδος
δὲ οὐδὲν τι μελλήσας αὐτῷ εἶπετο, ἰμάτιον ἀμπεχόμενος οὕτε

8. στρατιώταις] στασιώταις Pm. 9. ἐφύλασσε] ἐφύλαττε L.
20. λουτρόν] λύτρον H. λῦτρον L. λουτρόν Hm.

ginis templum est ad maris littus, ubi degunt viri in divino cultu exer-
citatissimi, quos monachos vocare suevimus. Id Salomon paulo ante
posuerat, itaque muro cinxerat, ut propugnaculi validissimi vicem prae-
beret. Eo perfugit seque intulit Areobindus, quo et coniugem et soro-
rem praemiseraat. Artabanes quoque evasit: caeteri, qua quisque potuit,
elapsi sunt. Gontharis plenam adeptus victoriam, cum factiosis palatium
occupavit, optimasque custodias ad portas et portum disposuit. Tum
priorem acciit Athanasium: qui actutum affuit, et scite blandiens, com-
posita specie persuasit, maxime sibi probari facta. Deinde per urbis
antistitem denuntiat Areobindo, uti in palatium veniat, accepta fide:
renuenti machinonem minatur, nec se fide publica cauturum ipsius salu-
ti, sed machinis omnibus expugnato mortem illaturum. Reparatus (id
antistiti nomen erat) asseveranter dixit Areobindo, iurare se Gonthari-
dis nomine, ipsum ab eo nulla molestia affectum iri, rursus quid ille
non obsequenti minatus esset exposuit. Territus Areobindus spondit
praesuli, se continuo venturum, si ipse divino rite operatus lavacro,

στρατηγῶ οὔτε ἄλλῳ στρατειομένῳ ἀνδρὶ ἐπιτηδείως ἔχον, ἀλλὰ
 C δούλῳ ἢ ἰδιώτῃ παντάπασι πρέπον, κάσουλαν αὐτὸ τῇ Λατίνων
 φωνῇ καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐπειδὴ τε ἀγχοῦ τοῦ παλατίου ἐγένετο,
 τὰ θεῖα ἐν χερσὶ λόγια παρὰ τοῦ ἱερέως λαβὼν τῷ Γονθάριδι ἐς
 ὄψιν ἤλθε. προηγῆς τε πεσὼν χρόνον πολὺν αὐτοῦ ἔκειτο, τὴν 5
 ἰκετηρίαν αὐτῷ τὰ τε θεῖα λόγια προτεινόμενος καὶ τὸ παιδίον,
 ὅπερ τοῦ θείου λουτροῦ ἀξιοθὲν ἔτυχεν, ἐφ' οὗ οἱ τὴν πίστιν ὁ
 ἱερεὺς, ὡσπερ μοι ἐρρήθη, παρέσχετο. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐξανέ-
 στησεν ὁ Γόνθαρης μόλις, πρὸς τῶν ἱερῶν ἀπάντων ἀνεπνυθά-
 νετο τοῦ Γονθάριδος, εἰ οἱ τὰ τῆς σωτηρίας ἐν ἀσφαλεῖ κίτται. 10
 καὶ ὅς θαρσεῖν αὐτὸν ἰσχυρότατα ἤδη ἐκέλευεν· οὐδὲν γὰρ ἄχαρι
 D πρὸς αὐτοῦ πείσεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ ζῆν τε τῇ γυναικὶ καὶ
 τοῖς χρήμασιν ἐκ Καρχηδόνας οἰχῆσεσθαι. εἶτα τὸν ἱερέα Ῥε-
 πάρατον ἀποπεμψάμενος, Ἀρεόβινδόν τε καὶ Ἀθανάσιον δειπνεῖν
 ζῆν αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ ἐκέλευε. καὶ δειπνοῦνται μὲν τὸν Ἀρεό- 15
 βινδον ἐτίμα· πρῶτον γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλιτε,
 δειπνήσαντα δὲ οὐ μεθῆκεν, ἀλλὰ καθεύδειν ἐν τῷ κοιτῶνι μόνον
 H 160 ἠνάγκαζεν· οὗ δὴ τὸν Οὐλίθειον ζῆν ἐτέροις τισὶν ἐπ' αὐτὸν ἐπεμ-
 ψεν. οἵπερ αὐτὸν κωκύνοντά τε καὶ ὀλολυγαῖς συχναιῖς χρώμενον
 πολλά τε πρὸς ἔλεον ἐπαγωγὰ φθειγγόμενον ἐς αὐτοὺς κτείνουσιν. 20
 Ἀθανασίου μέντοι ἐφείσαντο, τὸ γῆρας, οἴμαι, τοῦ ἀνδρώπου
 ὑπεριδόντες.

9. πρὸς Scaliger. Libri παρὰ. *ibid.* ἱερῶν P cum Scaligero. ἱε-
 ρέων HL. 17. δειπνήσαντα δὲ] δὲ om. L. 19. συχναιῖς] συ-
 χνοῦς L.

per id iuraret, ac fidem faceret promissae incolunitatis. Hoc a prae-
 sule consecutus, omni abiecta cunctatione, se illi comitem dedit, non
 Praetoria nec militari veste indutus, sed famulo vel privato homini plane
 propria, quam Romani casulam Latine vocant. Prope palatium sacro e
 manu antistitis accepto codice, Gontharidi sese obtulit, et provolutus
 diu iacuit, supplicibus protendens manibus sacrum codicem et lustratum
 baptismo puerum, per quem praesul, ut dixi, fidem ipsi dederat. Vix
 tandem erectus, Gontharin per sacra omnia obtestans rogat, num salus
 in tuto sit? Ille bono animo esse iubet, postridie cum uxore et pecunia
 Carthagine discessurum incolumem. Tum dimisso Reparato antistite,
 Areobindum et Athanasium in palatio coenae adhibuit. Ac coenanti qui-
 dem Areobindo honorem deferens, ei primum concessit in accubito locum:
 coenatum autem detinuit, coegitque solum quiescere in cubiculo: quo
 postea Ulitheum immisit cum nonnullis aliis, qui illum plorantem eulan-
 temque, et miserabiliter deprecantem obtruncarunt. Abstinerunt manus
 ab Athanasio, senectutis hominis, ut equidem interpretor, per contem-
 ptum parentes.

κζ'. Τῇ δὲ ἐπιγενομένῃ ἡμέρᾳ τὴν μὲν Ἀρεοβίνδου κερὰ P 300
 λὴν παρὰ τὸν Ἀντάλαν ὁ Γόνθαρὶς ἐπεμψε, τὰ δὲ χρήματα καὶ
 τοὺς στρατιώτας αὐτὸν ἀποστερεῖν ἔγνω. Ἀντάλας τοίνυν, ὅτι
 τέ οἱ τῶν ξυγκειμένων οὐδὲν ἐπιτέλει, δεινὰ ἐποιεῖτο, καὶ τὰ ὁμο-
 5 μωσμένα τῷ Γονθάριδι ἐς τὸν Ἀρεοβίνδον ἐννοῶν ἤσχαλλεν. οὐ
 γὰρ οἱ ἐδόκει ὁ τοιοῦτους ὄρκους ἡδίκηκῶς οὔτε αὐτῷ ποτε οἷτε
 ἄλλῳ ὄτρυνον πιστὸς ἔσσεισθαι. πολλὰ γοῦν ἐν αὐτῷ λογισάμενος
 Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ προσχωρεῖν ἤθελε· διὸ δὴ ὀπίσω ἀπήλαυσε.
 γνοὺς τε Μαρκέντιον, ὅς τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων ἦρχεν, ἐς
 10 νῆσόν τινα τῶν ταύτῃ ἐπικειμένων καταφυγεῖν, πέμψας παρ' Β
 αὐτὸν, φράσας τε τὸν πάντα λόγον καὶ τὰ πιστὰ δοῦς, τὸν ἄν-
 θρωπον ἐπηγάγετο. Μαρκέντιος μὲν ἔμενε ξὺν τῷ Ἀντάλᾳ ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ, στρατιῶται δὲ, ὅσοι ἐν Βυζακίῳ διατριβὴν εἶχον,
 εὐνοϊκῶς βασιλεῖ ἔχοντες, Ἀδρμητὸν πόλιν ἐφίλασσαν. οἱ δὲ V 430
 15 τοῦ Στόιζα στρατιῶται, οὐχ ἦσσους ἢ χίλιοι ὄντες, αἰσθόμενοι
 τῶν ποιουμένων, Ἰωάννου σφίσις ἠγοούμενον, παρὰ τὸν Γόνθα-
 ριν ἐχώρησαν δρόμῳ. καὶ ὅς αὐτοὺς ἀσμένως τῇ πόλει ἐδέξατο.
 ἦσαν δὲ Ῥωμαῖοι μὲν πεντακόσιοι, Οὐννοὶ δὲ ὀγδοήκοντα μάλι-
 στα, οἱ δὲ λοιποὶ Βανδῖλοι ἅπαντες. καὶ Ἀρταβάνης τὰ πιστὰ C
 20 λαβῶν ἐς τε τὸ παλάτιον ξὺν τοῖς Ἀρμενίοις ἀνέβη καὶ τῷ τυράν-
 νῳ ἐπηρετήσεν ἐπιτάττοντι ὠμολόγησε. λάθρα δὲ ἀνελεῖν τὸν
 Γόνθαρην ἐβουλεύετο, Γρηγορίῳ τε τῷ ἀνεψιῷ καὶ Ἀρτασίῳ τῷ

1. ἐπιγενομένη] ἐπιγινομένη L. 4. καὶ τὰ] Vulgo καὶ τὰ
 τε. 6. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 19. Βανδῖλοι] βάν-
 δαλοι L.

27. Postera die Gontharis Areobindi caput ad Antalam misit, pecuniam militesque retinuit. Pactis inanibus offensus Antalas, ac iurisiurandi gravitatem perpendens, quo Gontharis Areobindo fidem obstrinxerat, angebatur animo. Neque enim secum vel cum alio quopiam fidem unquam ab eo servatum iri putabat, qui contra tale iuramentum venisset. Re multum cogitata, se ad Iustiniani Aug. causam adiungere statuit, ideoque retro abscessit, et cum Marcentio Byzaceni praesidii duce, quem in adjacentem insulam se recepisse cognoverat, per nuntium communicato plane consilio, ipsum ascivit, interposita fide. Agente Marcentio cum Antala in castris, stantes ab Imperatore omnes Byzacii milites stationarii Adrumetum custodiebant. Stoziani vero, haud minus mille, cognitis quae agebantur, Ioanne duce, accurrerunt ad Gontharin; qui lubens in urbem eos accepit. Quingenti Romani erant; Hunni octoginta; caeteri Vandali. Artabanes in palatium fide publica ascendit: ubi obsequium tyranno pollicitus, clam eius caedem moliri coepit, Gregorio fratris sui filio et Artasire Praetoriano adhibitis in consilium. Ad id Gre-

δορυφόρῳ κοινολογησάμενος τὸ βούλευμα τοῦτο. Γρηγόριος δὲ αὐτὸν ἐς τὴν πρᾶξιν ἐνάγων ἔλεξε τοιαύδε „*Ἀρταβάνη*, νῦν σοι πάρεστι μόνῳ τὸ Βελισαρίου ἀναδήσασθαι κλέος, μᾶλλον δὲ αὐτὸ καὶ πολλῶ ἔτι ὑπερβάλλεσθαι. ὁ μὲν γε στρατιῶν ἀξιολογωτάτην καὶ χρήματα μεγάλα παρὰ βασιλέως λαβὼν ἐνταῦθα ἤκεν, ἄρ- 5 χοντας μὲν ἔχων τοὺς οἱ ἐπομένους καὶ ξυμβούλους πολλοὺς, στόλον δὲ νηῶν οἷον οὐπω ἡμεῖς ἀκοῆ ἴσμεν, ἵππον δὲ πολλὴν καὶ ὄπλα καὶ τὰ ἄλλα ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπαξίως οἱ παρεσκευασμένα

D τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. οὕτω τε πόνῳ πολλῶ διεσώσατο *Λιβύην* Ῥωμαίοις. ὑπερ ἅπαντα οὕτως ἀπόλωλεν ὥστε, εἰ μὴδὲ τὴν 10 ἀρχὴν ἐγεγόνει, ἐν γε τῷ παρόντι ἐν ἴσῳ εἶναι· πλὴν γε δὴ ὅτι ἀποκέκριται Ῥωμαίοις τανῦν ἐκ τῆς Βελισαρίου νίκης τοῖς τε σώμασι καὶ χρήμασιν ἐζημιῶσθαι, καὶ πρὸς γε τὸ μὴ φυλάξει τὰ γαθὰ δυνατοῖς γεγονέναι. τὸ δὲ πάντα ταῦτα ἀνασώσασθαι τα-

P 301 νῦν βασιλεῖ ἐν τῇ σῆ μόνῃ ψυχῇ καὶ γνώμῃ καὶ δεξιᾷ κείται. 15 οὐκοῦν ἐκλογίζου μὲν ὡς εἰ Ἀρσακίδης ἀνέκαθεν γένος, ἐνθυμοῦ δὲ ὡς τοῖς εὖ γεγονόσι ἀνδραγαθίζεσθαι μὲν αἰεὶ τε καὶ πανταχοῦ πρέπει. πολλὰ γοῦν σοι ἔργα ὑπὲρ τῆς ἑλευθερίας θανμαστὰ πέπρακται. Ἀκάκιον γὰρ, νέος ὢν ἔτι, τὸν Ἀρμενίων ἄρχοντα, καὶ Σίτταν τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν ἐκτεινας, καὶ ἀπ' αὐτοῦ 20 Χοσρόῃ βασιλεῖ γνώριμος γεγονώς ξὺν αὐτῷ ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτευσας. ἐπεὶ δὲ τηλικόσδε εἶ, ὡς σὸν εἶναι μὴ περιορῶν τὴν

4. ὑπερβάλλεσθαι] ὑπερβαλλέσθαι L.

MALT. Sic ALHm. ἀνασώσατο HP.

9. „διεσώσατο Reg.“

13. γε add. L. 20. τὸν

Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων L.

gorius his fere verbis ipsum hortatus est. *Iam tibi uni, Artabanes, consequi licet gloriam ei parem, quam retulit Belisarius, immo vero longe maiorem. Etenim huc ille venit cum exercitu florentissimo, pecunia ab Imperatore multa instructus. Secum duces habebet, et consiliarios plurimos, et classem, qualem nunquam extitisse fama accepimus, et numerosum equitatum, et arma, denique, ut omnia uno verbo complectar, dignum Rom. Imperio apparatus. Ac ne sic quidem, nisi labore magno, Romanis Africam recuperavit. Quae omnia ita collapsa sunt, ut perinde se habeant in praesenti, ac si nunquam fuissent; nisi quod Belisarii victoria Romanos eo rededit, ut, viris pecuniisque amissis, tueri iam sua nequeant. Totum hoc, quidquid est, ut in ditionem Augusti redeat, in animo, consilio, dextera tua una positum est. Memor generis, quod ducis ab Arsace, tecum reputa, virorum esse nobilium usque et ubique sese gerere fortiter. Multa ipse, eaque admiranda, pro libertate facinora edidisti. Nam adhuc iuvenis Acacium Armeniae Proconsulem, et Sittam Romanae militiae Magistrum sustulisti de medio: unde notus dilectusque Chosroi Regi, cum ipso intulisti bellum Romanis. Quandoquidem tantus*

Ῥωμαίων ἀρχὴν ὑπὸ κυνὶ μεθύοντι κεῖσθαι, ἐνδείκνυσο τανῶν
ὡς εὐγενεῖα τε καὶ ψυχῆς ἀρετῆ ἑκαῖνα, ὧ γὰρ δὲ, τὰ πρόσθεν
εἰργάσω· ἐγὼ δὲ σοι καὶ Ἀρτασίρης ὅδε ἅπαντα ἐπιτάττοντι ὅση
δύναμις ὑπουργήσομεν.“ Γρηγόριος μὲν τοσαῦτα εἶπεν· Ἀρτα- B
5 βάνου δὲ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸν τύραννον ἔτι μᾶλλον ὤρμησεν.

Ὁ δὲ Γόνθαρης Ἀρεοβίνδου μὲν τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν
ἀδελφὴν ἐκ τοῦ φρουρίου ἐξαγαγὼν ἐπὶ τινος οἰκίας ἠνάγκασε μέ-
νειν, οὔτε τι ὑβρίσας λόγῳ ἢ ἔργῳ ὄτων ἔς αὐτὰς οὔτε τὰ ἐπι-
τήδεια ἐνδεεστέρως ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν ἐχούσας οὔτε τι ἄλλο βια-
10 σθείσας εἰπεῖν ἢ πρᾶξιαι, πλὴν γε δὴ ὅτι γράψαι πρὸς τὸν θεῖον
ἢ Πρεῖεκτα ἠνάγκαστο ὡς Γόνθαρης μὲν αὐτὰς τε τιμῶν ἔς ἄγαν
καὶ καθαρὸς εἶη παντάπασι τοῦ τάνδρος φόνου, Οὐλιθέῳ δὲ τὸ C
κακὸν ἐργασθείη, Γονθάριδος οὐδαμῆ ἐπαινοῦντος. ἔπρασσε
δὲ ταῦτα ὁ Γόνθαρης Πασιφίλῳ ἀναπεισθεὶς, ἀνδρὶ γεγονότι μὲν
15 τῶν ἐν Βυζακίῳ στασιωτῶν πρώτῳ, συναραμένῳ δὲ αὐτῷ μά- H 161
λιστα ἔς τὴν τῆς τυραννίδος ἐπίθεσιν. ἰσχυρίζετο γὰρ ὁ Πασί-
φιλος, ἦν ταῦτα ποιοίη, ξυνοικεῖν τε αὐτῷ βασιλεῦ τὴν κόρην
καὶ προῖκα τὸ ξυγγενὲς ἐπιδώσειν χρημάτων μεγάλων. Ἀρταβάνην
τε τῷ στρατῷ ἐξηγεῖσθαι ἐπὶ τε Ἀντάλαν καὶ Μαυροσιούς τοὺς
20 ἐν Βυζακίῳ ἐκλέυε. Κουτζίνας τε, ἕτε τῷ Ἀντάλα προσκε-

8. οὔτε ter] οὐδὲ ter P.   *ibid.* ἢ ἔργῳ om. L.   11. Πρεῖεκτα] *πρεῖεκα* HL: *illud* Hm.   *ibid.* τιμῶν] *τιμῶν* HL.   *τιμῶν* L. corr. Hm.   12. τάνδρος HL.   *ἀνδρός* P.   17. βασιλέα] *βασιλεία* HL: *illud* Hm.   18. τὸ] *διὰ τὸ* Grotius.   *ibid.* *μεγάλων* om. L.

es, ut tuum sit minime pati, Romanum Imperium cani temulento subiectum esse; ostende modo, vir praeclarissime, te priora illa facinora stimulis clari sanguinis ac generositatis impulsu patrasse. Ego vero, et hic Artasires, tibi quidvis imperanti pro virili parte obsecundabimus. Hac Gregorius oratione Artabanis animum acrius in tyrannum incendit.

Gontharis autem coniugi sororique Areobindi, eductis e munimento, domicilium assignavit, non committens ut illis verbo, nedum facto, illuderetur, ac cibaria necessaria subministrans; nec dicere quidquam facereve invitae compulit, nisi quod a Preiecta literas extorsit, quibus illa Iustiniano avunculo testabatur, se a Gontharide haberi perhonorifice, eumque plane purgabat de nece mariti, quippe ab Ulitheo illata, improbante Gontharide. Id agebat Gontharis auctore Pasiphilo, factiosorum Byzacenorum principe, eiusque praecipuo ad tyrannidem adiutore: cum ipsi, id si faceret, asseveraret fore ut ab Imperatore puellam in matrimonium, et a propinquis dotem luculentam acciperet. Tum Artabanem in Antalam ac Mauros Byzacenos ducere exercitum iussit. Cutzinas vero ab

κρουκῶς, ἀπέστη τε αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ Γονθάριδι προσε-
 χώρησεν· ᾧ δὴ τὸν τε παῖδα καὶ τὴν μητέρα ἐν δμήρων λόγῳ
 παρέσχετο. τὸ μὲν οὖν στράτευμα ἡγουμένου Ἀρταβάνου εὐθὺς
 ἐπὶ τὸν Ἀντάλαν ἐχώρει. ξυνην δὲ αὐτῷ καὶ Ἰωάννης, ὁ τῶν
 Στότζα στασιωτῶν ἄρχων, καὶ Οὐλίθεος ὁ δορυφόρος. εἶποντο 5
 D δὲ καὶ Μαυρούσιοι, ὧν Κουτζίνας ἦρχε. πόλιν τε Ἀδραμητὸν
 διαμείψαντες καταλαμβάνουσι τοὺς ἐναντίους ἐνταῦθα πη ὄντας,
 καὶ στρατοπεδευσάμενοι ὀλίγῳ ἀποθεν τῶν πολεμίων ἠύλισαντο.
 τῇ δὲ ἰσπεραιᾷ Ἰωάννης μὲν καὶ Οὐλίθεος, μοῖραν τινα τοῦ
 στρατοῦ ἔχοντες, αὐτοῦ ἔμειναν, Ἀρταβάνης δὲ καὶ Κουτζίνας 10
 ἐπῆγον ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τὸ στράτευμα. οὗς δὴ οὐ ξυνενεγ-
 κόντες οἱ ξὺν τῷ Ἀντάλα Μαυρούσιοι ἐς φυγὴν ὤρμητο. ἀλλὰ
 ἐθελοκακήσας Ἀρταβάνης ἐκ τοῦ αἰφνιδίου στρέψας τὸ σημεῖον
 V 431 ὀπίσω ἀπήλαυε. διὸ δὴ Οὐλίθεος αὐτὸν ἐς τὸ στρατόπεδον
 P 302 ἤκοντα κτείνειν διανοεῖτο. παραιτούμενος δὲ Ἀρταβάνης ἔφασκε 15
 δεῖσαι μὴ Μαρκέντιος ἕξ Ἀδραμητοῦ πόλεως ἐπιβοηθήσας τοῖς
 ἐναντίοις, ὅπη ἐνταῦθα ἐτύγγανεν ὧν, ἀνήκεστα σφῶς ἔργα ἐρ-
 γάσῃται. ἀλλὰ τὸν Γόνθαριν χρῆναι παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους ἶναι. καὶ τὰ μὲν πρῶτα βουλεύετο ἐς Ἀδραμητὸν
 ἰὼν ξὺν τοῖς ἐπομένοις τῷ βασιλέως στρατῷ ἀναμίγνυσθαι. ἄμει- 20
 νον δὲ οἱ πολλὰ διαλογισαμένῳ ἔδοξεν εἶναι Γόνθαριν ἕξ ἀνθρώ-
 πων ἀφανίσαντι βασιλέα τε καὶ Λιβύην πραγμάτων ἀπαλλάξαι

17. ὅπη] ὅτι Pm.

20. ἰὼν AL. ἰδῶν P.

ibid. ἐτύγγανεν] ἐτύγγανον L a pr. m.

Antala propter offensionem ad Gontharin aperte deficiens, filium huic suum matremque obsides dedit. Contra Antalam recta contendit exercitus, ductu Artabanis, cui Ioannes Stozianorum dux se adiunxerat, cum Ulitheo Gontharidis protectore, ac Mauris Cutzinae subditis. Urbem Adrumetum praetergressi, hostem offendunt, nec procul ab eo metati, noctem traducunt. Postridie, Ioanne atque Ulitheo cum parte copiarum castra servantibus, Artabanis et Cutzinas in hostem vadunt: quorum impetum haud sustinens Antalas fugam cepit. Ardorem consulto remittens Artabanis, vexillo der repente converso, retro cessit. Quod Ulitheum adeo movit, ut de illo, post ipsius in castra reditum, interficiendo cogitaverit. Excusans factum Artabanis, veritum se dicebat, ne Marcentius Adrumeto, ubi tum erat, suppetias veniret hosti, et cladem hinc ipsi gravem acciperent: necesse esse ut Gontharis cum omnibus copiis contra hostes veniret. Initio quidem ille, Adrumetum respectans, ad Caesarios cum suis transire meditabatur; deinde tamen, versato omnes in partes animo, satius visum est, Gontharidis caede Imperatorem et Africam ex difficillimis rebus expedire. Ergo Carthaginem reversus tyranno re-

δυσκόλων. ἀναστρέψας οὖν ἐς Καρχηδόνα τῷ τυράννῳ ἀπήγγελλεν ὅτι δὴ στρατεύματος αὐτῷ πλείονος ἐπὶ τοὺς πολεμίους B
δεήσει. ὁ δὲ Πασιφίλῳ κοινολογησάμενος ἅπαντα μὲν ἐξοπλίσει
τὸν στρατὸν ἤθελεν, αὐτὸς δὲ φυλακὴν ἐν Καρχηδόνι παραστη-
5 σάμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους τῷ στρατῷ ἐξηγήσασθαι. πολλοὺς
μὲν οὖν ἐς ἐκάστην ἡμέραν ἀγῆρει, ἐς οὓς ὑποψία τινὶ λόγον
οὐκ ἐχούση ἐχρήτο. τῷ δὲ Πασιφίλῳ ἐπέστελλεν, ὄν δὴ κατα-
στήσεσθαι ἐπὶ Καρχηδόνας φυλακῇ ἔμελλε, τοὺς Γραικοὺς ἅπαν-
τας οὐδὲν ὑπολογισαμένῳ κτείνειαι.

10 κη'. Τὰ τε ἄλλα διοικησάμενος, ὅπη οἱ ἐδόκει ὡς ἄριστα C
ἔχειν, τοὺς ἐπιτηδείους ἐστιῶν ἔγνω, ἡμέρα τῇ ἐπιούσῃ τὴν ἐξο-
δὸν ποιησόμενος. ἐν τε οἰκῆματι, οὗ δὴ στιβάδες ἐν παρασκευῇ
ἦσαν ἐκ παλαιοῦ τρεῖς, τὴν θοίνην ἐποίει. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ
στιβάδος κατεκλίνετο, ὡς τὸ εἶδος, τῆς πρώτης. ἐνθα δὴ καὶ
15 Ἀθανάσιός τε καὶ Ἀρταβάνης ἦσαν, τῶν τε Γονθάριδι γνωρίμων
τινὲς, καὶ Πέτρος Θροῦξ μὲν γένος, δορυφόρος δὲ Σολόμωνος
γενόμενος πρότερον. ἐν ἀμφοτέροις δὲ ταῖς ἄλλαις στιβάσι Βαν-
δύλων οἱ πρῶτοί τε καὶ ἄριστοί ἦσαν. Ἰωάννην μέντοι, ὃς τῶν D
Στότζα στασιωτῶν ἦρχε, Πασίφιλος ἰδίᾳ εἰσία, καὶ τῶν ἄλλων
20 ἔκαστος, ὅπη ἐκάστῳ τῶν Γονθάριδι ἐπιτηδείων φίλον ἔδοξεν εἶ-
ναι. Ἀρταβάνης τοίνυν ἠνίκα ἐπὶ ταύτην δὴ τὴν θοίνην ἐκαλεῖ-
το, τοῦτόν οἱ τὸν καιρὸν ἐπιτηδείως ἔχειν ἐς τὸν τοῦ τυράννου

8. ὑπολογισαμένῳ] ὑπολογησαμένῳ L.
9. α L.

11. ἡμέρα] ὡς ἡμέ-
ρα L.

nuntiat maiorem opus esse exercitum. Is deliberatione cum Pasiphilo habita, arma omnibus imperare, et, relicto in urbe praesidio, in hostem ipse copias educere decrevit. Exin complures, quos vel temere et nulla de causa suspectos habebat, interemit quotidie, et Pasiphilo, cuius fidei Carthaginem crediturus erat, iniunxit ut Graecos omnes, nulla cuiusquam habita ratione, occideret.

28. Cum caetera quoque Gontharis ex sententia composuisset, pridie quam in expeditionem exiret, statuit epulis familiares accipere. Eas autem in conclavi, quod ex longo tempore convivalibus toris tribus instructum erat, celebravit. In primo ipse, ut par erat, discubuit, unaque Athanasius, Artabanes, amici quidam Gontharidis, ac demum Petrus natione Thrax, qui Salomonis stipator fuerat. Duo reliqui Vandalorum proceribus fortissimisque assignati sunt. Ioannem Stozianorum ducem Pasiphilus convivam apud se habuit: caeteri, ubicunque Gontharidis familiaribus placuit, mensis consederunt. Simul ad eas epulas invitatus est Artabanes, id tempus tyrannicidio peropportuno esse ducens, ad exe-

φόνον ούόμενος, τὸ βούλευμα ἐπιτελεῖν διανοεῖτο. ἔς Γρηγόριον
 οὖν καὶ Ἀρτασίρην καὶ δορυφόρους ἑτέρους τρεῖς τὸ πρᾶγμα ἐξε-
 νεγκῶν τοὺς μὲν δορυφόρους ξὺν τοῖς ξίφεσιν ἐκέλευσεν εἶσω γενέ-
 P 303 σθαι· (ἀρχόντων γὰρ ἐστιωμένων ὀπισθεν ἐστάναι τοὺς δορυ-
 φόρους νόμος) εἶσω δὲ γενομένους ἐγχειρεῖν ἄφνω, ἥνικα ἂν 5
 σφίσι δοκῇ ὁ καιρὸς ὡς μάλιστα ἐπιτηδεῖως ἔχειν, πρῶτόν τε τὸν
 H 162 Ἀρτασίρην ἔργου ἔχεισθαι. τῷ δὲ Γρηγορίῳ ἐπέστελλε τῶν Ἀρ-
 μενίων πολλοὺς τοὺς μάλιστα εὐτολμοτάτους ἀπολεξαμένῳ ἔς τὸ
 παλάτιον ἐπαγαγέσθαι, τὰ ξίφη μόνα ἐν χερσὶ φέροντας· (ἄλλω
 γὰρ οὐδενὶ τοὺς τοῖς ἄρχουσιν ἐν πόλει ἐπομένους ὀπλιζέσθαι θέ- 10
 μισ) τούτους τε ἐν τῷ προστώῳ ἀπολιπόντι εἶσω ξὺν τοῖς δορυ-
 φόροις γενέσθαι, καὶ αὐτῶν τὸ μὲν βούλευμα μηδενὶ ἐξειπεῖν,
 τοσοῦτο δὲ εἰπεῖν μόνον, ὡς ἔς τὸν Γόνθαρην ὑπόπτως ἔχοι, ἐπὶ
 B πονηρῷ τῷ Ἀρταβάνου ἔς τὴν θοίνην αὐτὸν κεκληκέναι· βούλε-
 σθαι τοίνυν ἐστάναι μὲν αὐτοὺς παρὰ τοὺς Γονθάριδος φύλακας, 15
 οἵπερ ἐνταῦθα ἐπὶ φυλακῇ ἐτετάχατο, τοὺς δὲ παίζειν δόκησιν
 τινα παρεχομένους τῶν μὲν ἀσπίδων, ὥσπερ ἐκείνοι φέρουσιν,
 ἄπτεσθαι, πάλλοντας δὲ αὐτὰς καὶ ἄλλως κινουῦντας ἄνω κάτω
 ἔς ἀεὶ στρέφειν· θορούβου δὲ ἢ κραυγῆς ἐντὸς γενομένης ἀραμέ-
 νους τὰς ἀσπίδας αὐτὰς βοηθεῖν δρόμῳ. Ἀρταβάνης μὲν ταῦτα 20
 ἐπήγγελλεν, ὁ δὲ Γρηγόριος ἐπιτελῆ ἐποίει. ὁ τε Ἀρτασίρης
 V 432 ἐπενόει τάδε· τῶν βελῶν τινα διελὼν δίχα τῷ καρπῷ τῆς εὐ-

8. ἔς τὸ] τὸ om. L.
 νήρηφ P.

13. ἔχοι] ἔχον L.

14. πονηρῷ] πο-

νήρηφ P. 16. οἵπερ L et Grotius. ὥσπερ P.

quendum consilium mentem appulit. Itaque re cum Gregorio, Artasire,
 tribusque aliis protectoribus communicata, protectoribus praecepit, ut in
 conclave introirent cum gladiis (epulantibus enim potestatibus a tergo
 protectores astare solent), ingressi autem, cum tempus videretur commo-
 dissimum, repente facinus aggredierentur, dante initium Artasire. Haec
 Gregorio mandata dedit: Armeniorum delectu habito, multos, qui animo
 praestarent, in palatium duceret, nihil aliud, nisi gladios, gestantes ma-
 nibus: (neque enim aliud armorum genus in urbe ferre potestatum com-
 mitatui licet) illis in vestibulo relictis, intraret ipse cum protectoribus:
 eorum nemini consilium patefaceret, at unum hoc diceret, vereri se ne
 Gontharis Artabanem malo animo invitasset; idcirco velle ut apud Gon-
 tharidis excubitores perinde starent, quasi ipsi ad custodiam collocati
 ibidem essent, tum per ludi speciem illorum clypeos caperent, et qua-
 tiendo agitandoque sursum deorsum versarent assidue: si quid strepitus
 clamorisve intus exoriretur, arreptis clypeis subsidio currerent. Haec
 ut praescripserat Artabanes, ita fecit Gregorius. Istud vero Artasires
 excogitavit. Sectis bifariam sagittis aliquot, earum segmenta carpo ma-

νίμου χειρὸς ἐπέθετο κατὰ τὰς τομὰς μέχρι ἐς τὸν ἀγκῶνα. ἰμά-
 σί τε αὐτὰ ἐς τὸ ἀκριβὲς σφίγξας ὑπερθε τὸ ταύτη τοῦ χιτωνίσκου C
 μέρος ἐπέβαλλεν. ἐποίει δὲ ταῦτα, ὅπως, ἦν τις αὐτῶ τὸ ξί-
 φος ἐπανατινάμενος ἐγχειρῆ παλιν, μηδὲν αὐτῶ δεινὸν πεπον-
 5 θῆναι ξυμβαίη, προβεβλημένῳ μὲν τὴν λαιὰν χεῖρα, τοῦ δὲ σι-
 δήρου ἀποκαυλιζομένου ἐν τῇ ἐς τὸ ξύλον ἐπιφορᾷ καὶ τοῦ σώ-
 ματος ἄψασθαι οὐδαμῇ ἔχοντας. τοιαύτη μὲν γνώμη Ἀρτασί-
 ρης, ὡσπερ μοι ἐρρήθη, ἐποίει. τῷ δὲ Ἀρταβάνῃ ἔλεξεν ᾧδε
 „Εγὼ μὲν τὸ μὲν ἐγχείρημα ὀκνήσει οὐδεμιᾷ ὑποστήσεσθαι καὶ
 10 ξίφει τῷδε τοῦ Γονθάριδος σώματος ψαύσειν ἐλπίδα ἔχω, τὸ δὲ
 ἐνθένδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πότερα ὁ θεὸς τῷ τυράννῳ χαλεπῶς
 ἔχων ξυγκατεργάσεται μοι τὸ τόλμημα τοῦτο, ἢ τινα ἐμὴν ἀμαρ- D
 τάδα τιννύμενος ἐνταῦθά τε ἀπαντήσας ἐμπόδιος εἶη. ἦν τοίνυν
 οὐκ ἐν καιρίῳ πληγέντα τὸν τύραννον ἴδης, σὺ δὴ με τῷ ξίφει
 15 τῷ ἐμῷ μηδὲν τι μελλήσας ἀπόκτεινον, ὅπως μὴ πρὸς αὐτοῦ αἰ-
 κιζόμενος γνώμη τε τῇ σῆ ἐς πράξιν ὠρηγῆναι εἰπὼν αἰσχιστά
 τε αὐτὸς διαφθαρείην καὶ σε προσαπολεῖν ἀναγκασθεῖην ἀκού-
 σιος.“ ταῦτα καὶ Ἀρτασίρῃς εἰπὼν ξύν τε Γρηγορίῳ καὶ τῶν
 δορυφόρων ἐνι παρὰ τὰς στιβάδας ἐλθὼν ὀπισθεν Ἀρταβάνου εἰ-
 20 στήκει. οἱ δὲ λοιποὶ παρὰ τοὺς φύλακας μένοντες τὰ σφίσιν
 ἐπηγγελέμενα ἐποιοῦν.

1. ἰμάσι] ἰμάσι P. 12. ξυγκατεργάσεται] Vulgo ξυγκατεργά-
 σται. 14. δῆ] δέ HL: δῆ Hm. 16. εἰς πράξιν Grotius.
 Aberat praepositio. 18. ταῦτα καὶ A. τοιαῦτα καὶ Grotius.

ταῦτα δὲ P. τὸ στότζα καὶ H. τὸ καὶ L (ταῦτα a m.
 Scaligeri). 19. ἐνι om. L a pr. m.

nus sinistrae ad cubitum usque loris apte subtrinxit, operuitque tunicae
 manica: ut si forte peteretur elato gladio, ictum frustraretur illaesus,
 cum ipse quidem obliiceret manum sinistram, ensis vero dissiliret impa-
 ctus ligno, nec pertingere cutem valeret. His Artasires ea mente com-
 paratis, ut dixi, sic affatus est Artabanem. *Equidem me rem impigre
 suscepturum, et Gontharin ferro hoc percussurum confido: sed nequeo conse-
 secutura praedicere, nec scio utrum iratus tyranno Deus supremam huic
 auso manum adhibiturus mecum sit, an forte, in delicti alicuius mei poe-
 nam, manu tunc adversa coeptum impediturus. At tu, si tyrannum vul-
 nere non letali saucium videris, sine mora meo me gladio confice, ne ex-
 pressa tormentis ex ore meo confessione, ubi te facinoris suasorem prodie-
 dero, vitam ipse foedissimo supplicio finiam, ac te vel invitum in perniciem
 traham.* Sic fatus Artasires, ad accubita cum Gregorio atque uno pro-
 tectore introiit, ac pone Artabanem stetit: caeteri apud excubitores re-
 licti implere mandata.

Ὁ μὲν οὖν Ἀρτασίρης, ἀρξάμενης πού τῆς θοίνης, ἔργου
 ἔχουσαι διενεοῖτο, ἤδη τε τῆς ἀκινάκου λαβῆς ἤπτετο. ἀλλ'
 αὐτὸν ὁ Γρηγόριος διεκώλυσεν ἔτι τὸν Γόνθαριν εἰπὼν τῇ Ἀρμε-
 P 304 νίων φωνῇ ἐν αὐτῷ εἶναι, οὐπω ἐκπεπωκότα τοῦ οἴνου τι μέγα.
 ἀνομιώζας τοίνυν ὁ Ἀρτασίρης, ὧ ἄνθρωπε, εἶπεν, ὡς καλῆν 5
 ἔχοντά με ψυχὴν οὐ δέον ἐν τῷ παρόντι κεκώλυκας. προϊόντος
 δὲ τοῦ πότου, ἤδη πού καταβεβρεγμένος ὁ Γόνθαρικ τοῖς δορυ-
 φόροις τῶν βρώσεων ἐδίδου, φιλοτιμία τινὶ χρώμενος. οἱ δὲ
 ταύτας λαβόντες ἐσθίειν ἤδη τοῦ οἰκῆματος ἔξω γεόμενοι ἔμελ-
 λον, μόνων ἀπολελειμμένων παρὰ τὸν Γόνθαρικ δορυφόρων 10
 τριῶν, ὧπερ Οὐλίθειος εἰς ἐτύγχανεν ὦν. ἐξῆι δὲ καὶ Ἀρτασί-
 ρης, ὡς τῶν βρώσεων ζῆν τοῖς ἐτέροις γευσόμενος. ἐνταῦθά
 τις αὐτῷ γέγονεν ἔννοια μή τί οἱ σπάσασθαι βουλομένο τὸν ἀκι-
 B νάκην ἐμπόδιον εἶη. ἔξω τοίνυν γεόμενος ἔρριψε μὲν λάθρα τοῦ
 ξίφους τὴν θήκην, γυμνόν τε αὐτὸ ὑπὸ μάλης λαβὼν πρὸς τῆς 15
 ἐπωμίδος κεκαλυμμένον παρὰ τὸν Γόνθαρικ ἐσεπήδησεν, ὡς κρύ-
 φρα τι τῶν ἄλλων ἐρῶν. ὅπερ Ἀρταβάνης ἰδὼν τῷ τε θυμῷ ζέων
 καὶ τῇ τῆς ἀγωνίας ὑπερβολῇ ἐς βαθεῖάν τινα ἐμπεισὼν μέρμιναν,
 κινεῖν τε τὴν κεφαλὴν ἤρξατο καὶ πολλὰς ἀμείβειν τοῦ προσώπου
 χροῶς, ἐνθους τέ τις τῷ μεγέθει τῆς πράξεως γεγενῆσθαι παντε- 20
 λῶς ἔδοξεν. ὅπερ ὁ Πέτρος ἰδὼν ζυγῆκε τὸ ποιούμενον, οὐ μὲν-
 τοι ἐξήνεγκεν ἐς τῶν ἄλλων τινὰ, ἐπεὶ αὐτὸν βασιλεῖ εὐνοϊκῶς

10. μόνων HL. μόνον P. 22. εὐνοϊκῶς] [οὐκ] εὐνοϊκῶς H.
 οὐκ L in marg.

Incepto convivio, rem aggredi destinans Artasires, manum acinacis capulo iam admovebat; sed Gregorius eum tenuit, lingua monens Armenia, nondum sat bene potum Gontharin, mentis compotem adhuc esse. Tum trahens suspirium Artasires, *Mi homo, inquit, quam male me coërcuisti, praeclare iam animatum*, Longius processerat compotatio, cum madidus vino Gontharis protectoribus ambitiosa quadam benignitate dapes impertiit. Quas illi cum accepissent, pararunt edere, egressi conclavi, praeterquam tres, qui soli apud Gontharin remansere: in his erat Ulitheus. Una exiit Artasires, quasi vesci cum aliis vellet: ac veritus, ne quid postea gladium volenti educere impedimento foret, extra cubiculum, vaginam furtim abiecit, nudumque ensem sub axilla humerorum amictu tegens, ita properavit ad Gontharin, tanquam si dicturus ei quidquam esset clam caeteris. Quod simul Artabanes animadvertit, ira ardens, et per animi aestum alta mersus sollicitudine, caput movere coepit: errare in eius vultu colores varii, sic ut prorsus entheus facinoris magnitudine videretur. Id cernens Petrus, quid agigaretur percepit: nemini tamen edidit; propterea quod, cum Imperatori studeret, eo facto

ἔχοντα λίαν ἤρρισκε τὰ πρᾶσσόμενα. τὸν δὲ Ἀρτασίρη, ἄγχιστά
 πη τοῦ τυράννου ἔλθόντα, τῶν τις οἰκετῶν ὥσε, μικρόν τε ὄπι- C
 σθεν ἀποκεχωρηκός κατανόησε τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνέκραγέ τε, τί
 τοῦτο, βέλτιστε; λέγων. ὁ μὲν οὖν Γόνθαρις περὶ τὸ ὄτιον τὸ
 5 δεξιὸν τὴν χεῖρα ἐπιβαλὼν στρέψας τε τὸ πρόσωπον ἐς αὐτὸν ἔβλε- H 163
 πεν. Ἀρτασίρης δὲ αὐτὸν τῷ ξίφει μεταξὺ ἔπαισε καὶ τοῦ βρέ-
 γματος μοῖράν τινα ξὺν τοῖς δακτύλοις ἀπέκοψε. Πέτρος δὲ ἀνα-
 βοήσας ἐνεκελεύετο τῷ Ἀρτασίρη τὸν ἀνοσιώτατον κτείνειν ἀνθρώ-
 πων ἀπάντων. ἀναθρώσκοντα δὲ Γόνθαριν Ἀρταβάνης ἰδὼν
 10 (ἐγγύθι γὰρ κατεκλίετο) μάχαιραν ἀμφήκη σπυσάμενος, ἣ οἱ
 παρὰ τὸν μηρὸν ἀπεκρέματο μεγάλη τις οὔσα, ἐς τὴν ἀριστερὰν
 τοῦ τυράννου πλευρὰν ἄχρι ἐς τὴν λαβὴν ξύμπασαν ὥσας ἐνταῦ- D
 ῥα μεθῆκεν. καὶ ὅς οὐδὲν τι ἤσσον ἀναθορεῖν ἐπεχείρησεν, ἄτε
 δὲ καιρίαν λαβὼν αὐτοῦ ἔπεσεν. ὁ μὲν οὖν Οὐλίθεος τῷ Ἀρτα-
 15 σίρη τὸ ξίφος ὡς κατὰ κόρρης πατάξων ἐπήνεγκεν· ὁ δὲ τῆς κε-
 φαλῆς χεῖρα τὴν ἀριστερὰν προβαλλόμενος τῆς ἐννοίας τῆς αὐτοῦ
 ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀπώνατο. τοῦ ξίφους γὰρ οἱ τὴν ἀκμὴν
 ἀποθεμένου ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς χειρὸς τῶν βελῶν ἔκτομαῖς, αὐτὸς V 433
 ἀπαθῆς γεγονώς, ἔκτεινε τὸν Οὐλίθεον οὐδενὶ πόνῳ. Πέτρος
 20 δὲ καὶ Ἀρταβάνης, ὁ μὲν τὸ Γονθάριδος ξίφος, ὁ δὲ τὸ τοῦ
 Οὐλίθεου πεπτωκός ἀρπύσας, τῶν δορυφόρων τοῖς λειπομέ-
 νους αὐτοῦ ἔκτειναν. γέγονε τοίνυν, ὡς τὸ εἰκὸς, κραυγῆς τε

4. τὸ ὄτιον Hoeschelius ex RV et P. τὸν νῶτον AHL. 8. ἐνε-
 κεύετο L. ἐκελεύετο P. 11. ἀπεκρέματο] ἀπεκρέμματο L.
 15. κόρρης] κόρης A.

plurimum delectabatur. Artasirem tyranno iam proximum famulus quidam repellit, illoque paululum retrogresso, strictum ferrum deprehendens, *Ecquid istud*, exclamat, *praeclare vir?* Gontharis auri dexteræ manum praetendens, illum ore converso respicit. Eodem temporis puncto ipsum gladio ferit Artasires, et sincipitis partem cum digitis decutit. Mox Petrus contenta voce Artasirem hortari, ut mortalium scelestissimum enecet. Ut exilientem Artabanes Gontharin vidit, machaeram ancipitem et oblongam, quam gerebat haerentem femori, eduxit, atque in sinistrum latus tyranni, prope quem accubuerat, capulo tenus adactam reliquit in vulnere. Nihilò is minus tentavit e toro corpus corripere: verum letali accepta plaga ibidem concidit. Statim Ulitheus Artasirem gladio petere, ictu vultui destinato: at ille, sinistra manu protecto capite, consilii sui fructum in summo vitae periculo cepit. Etenim sagittarum segmentis, quae manui subligaverat, retusa ferri impacti acie, illaesus, Ulitheum nullo negotio interfecit. Petrus autem et Artabanes arreptis ensibus, hic Gontharidis, ille Ulitheus iacentis; reliquos protectores mactarunt.

P 305 καὶ ταραχῆς μέγα τι χρῆμα. αἰσθόμενοι τε ταύτης, ὅσοι τῶν Ἀρμενίων περὶ τοὺς τυράννου φύλακας ἴσταντο, τὰς ἀσπίδας εὐθὺς ἀνελόμενοι κατὰ τὰ σφίσι ξυγκείμενα ἐπὶ τὰς σιβάδας ἐχώρου δρόμῳ, καὶ τοὺς τε Βανδύλους ξύμπαντας τοὺς τε Γονθάριδι ἐπιτηδείους ἀνείλον, οὐδενὸς σφίσιν ἀντιστατοῦντος. τότε 5 Ἀρταβάνης τὸν Ἀθανάσιον ἐμαρτύρατο ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐν τῷ παλατίῳ χρημάτων. ὅσα γὰρ Ἀρειοβίνδῳ ἐλλείπτο ἐνταῦθα εἶναι. ἐπεὶ δὲ οἱ φύλακες τὴν Γονθάριδος τελευταίην ἔμαθον, ξυνετάσσοντο τοῖς Ἀρμενίοις αὐτίκα πολλοί. τῆς γὰρ Ἀρειοβίνδου οἰκίας οἱ πλείστοι ἦσαν. ξυμφρονήσαντες τοίνυν Ἰουστινιανὸν 10 ἀνεβόων καλλίνικον. ἢ τε φωνῇ προϊοῦσα μὲν ἐκ πλήθους ἀνθρώπων, ἔξαισία δὲ ὑπερφνωῶς οὕσα ἐς πόλιν ἐξικνεῖσθαι τὴν πολλὴν ἴσχυσεν. ἐνθὲνδε οἱ τῷ βασιλεῖ εὐνοϊκῶς ἔχοντες ἐσπεδήσαντες ἐς τῶν στασιωτῶν τὰς οἰκίας τοὺς μὲν ἵπνον αἴρουμένους, τοὺς δὲ σιτία, ἐπίουσι δὲ θαμβήσαντάς τε τῷ δέει καὶ ἀπο- 15 ρία δεινῇ ἐχομένους εὐθὺς ἔκτειναν. ἐν τοῖς καὶ Πασίφιλος ἦν. Ἰωάννης γὰρ ξὺν Βανδύλων τισὶν ἐς τὸ ἱερόν καταφεύγει. οἷς δὲ Ἀρταβάνης τὰ πιστὰ παρασχόμενος ἐνθεν τε ἐξαναστήσας ἐς Βυζάντιον ἔπεμψε καὶ τὴν πόλιν βασιλεῖ ἀνασωσάμενος διεφύλαξε. γέγονε δὲ ὁ τοῦ τυράννου θόνος ἕκτη καὶ τριακοστῇ ἀπὸ τῆς τυ- 20 ραννίδος ἡμέρας, ἔνατον καὶ δέκατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλείως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

21. ἔνατον] ἔνατον P.

Exortum, quem res ipsa per se ferebat, clamorem tumultumque ingentem ut primum exaudire Armenii, qui apud tyranni excubitores constitierant, repente omnes, sumptis ex compacto clypeis ad accubita convolant, ac, nullo obsistente, Vandalos et Gontharidis familiares ad internecionem caedunt. Tum Athanasio denuntiat Artabanes, uti gazae in palatio reconditae caveat, quippe omnem esse ibi pecuniam, quam reliquisset Areobindus. Demum excubitores, audita nece Gontharidis, quoniam Areobindi plerique domestici fuerant, statim Armeniis adiungere se magno numero, et una voce Iustinianum victorem egregium proclamarunt. A turba missus frequenti clamor, et incredibilem in modum convalescens, ad magnam urbis partem se extulit. Illo exciti, qui Imperatori favebant, in factiosorum domos irrumpunt, atque hos somnum, illos cibum capientes, nonnullos metu attonitos inopesque consilii, nulla interposita mora, trucidant: qua occasione Pasiphilus periit. Ioannes cum Vandalis aliquot profugit in templum: quos, inde fide publica eductos, Byzantium misit Artabanes, et restitutam ditioni Caesareae Carthaginem custodivit. Patratum est tyrannicidium die tricesimo sexto post occupatam tyrannidem, anno imperii Iustiniani XIX.

Ἀρταβάνης τε ἐκ τοῦ ἔργου τούτου κλέος περιεβάλλετο μέγα C
 ἐς πάντας ἀνθρώπους. καὶ Πρεῖεκτα μὲν εὐθὺς ἢ Ἀρεοβίνδου
 γυνή, μεγάλοις αὐτὸν ἐδωρήσατο χρήμασι, βασιλεὺς δὲ στρατη-
 γὸν αὐτὸν κατεστήσατο Λιβύης ἀπάσης. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον
 5 Ἀρταβάνης μὲν ἔχρηζε βασιλείως ὕπως αὐτὸν ἐς Βυζάντιον μετα-
 πέμποιτο, βασιλεὺς δὲ τὴν δέησιν ἐπιτελῆ ἔποιεῖτο. καὶ τὸν Ἀρ-
 ταβάνην μεταπεμπόμενος, Ἰωάννην τὸν Πάππου ἀδελφὸν Λι-
 βύης στρατηγὸν μόνον αὐτὸν κατεστήσατο. οὗτος Ἰωάννης ἐπεὶ
 τάχιστα ἐν Λιβύῃ ἐγένετο, Ἀντάλα τε καὶ Μαυρουσίους τοῖς ἐν
 10 Βυζακίῳ ἐς χεῖρας ἐλθὼν καὶ μάχῃ νικήσας τῶν τε πολεμίων πολ-
 λούς ἔκτεινε καὶ σημεῖα πάντα τὰ Σολόμωνος τούτους δὴ τοὺς D
 βαρβάρους ἀσελόμενος βασιλεῖ ἔπεμψεν, ἅπερ αὐτοῦ ληισάμενοι
 ἔτυχον, ἥνίκα Σολόμων ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. τοὺς δὲ λοι-
 πούς ὡς ἀπωτάτω ἐξήλασε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. χρόνῳ δὲ ἴστε-
 15 ρον οἱ Λευάθαι αὐθις στρατῶ μεγάλῳ ἐκ τῶν ἐπὶ Τριπόλεως χω-
 ρίων ἐς Βυζάκιον ἀφικόμενοι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀντάλαν ξυνέμιξαν.
 οἷσπερ Ἰωάννης ὑπαντιάσας ἤσσηθεις τε τῇ ξυμβολῇ καὶ πολ-
 λούς τῶν οἱ ἐπομένων ἀποβαλὼν ἐς Λαρίβους φεύγει. καὶ τότε
 δὴ οἱ πολέμοι μέχρι ἐς Καρχηδόνα ξέμπαντα καταθέοντες τὰ
 20 ἐκείνη χωρία ἀνήκεστα ἔργα Λίβυας τοὺς παραπεπτωκότας εἰργά-
 σαντο. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον Ἰωάννης τῶν στρατιωτῶν τοὺς P 306
 περιγενομένους ἀγείρας, καὶ Μαυρουσίους ἄλλους τε καὶ τοὺς

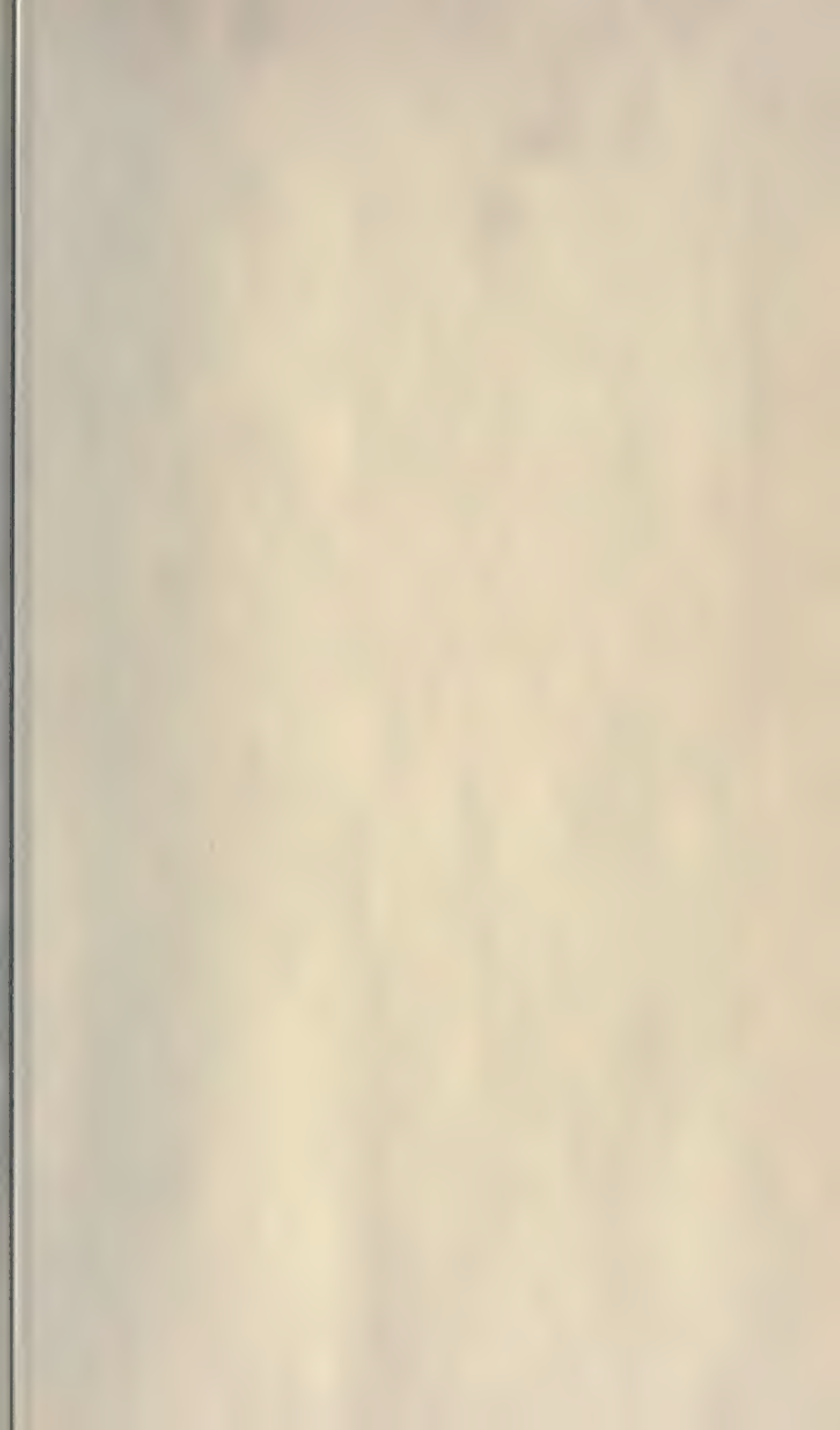
15. λευάθαι A. λευάσθαι L. λεβάσθαι H. Λεβάνθαι P. „λε-
 βάθαι Reg.“ MALT. Sic Hm. 18. τῶν add. L. 22. ἀγείρας]
 γείρας P.

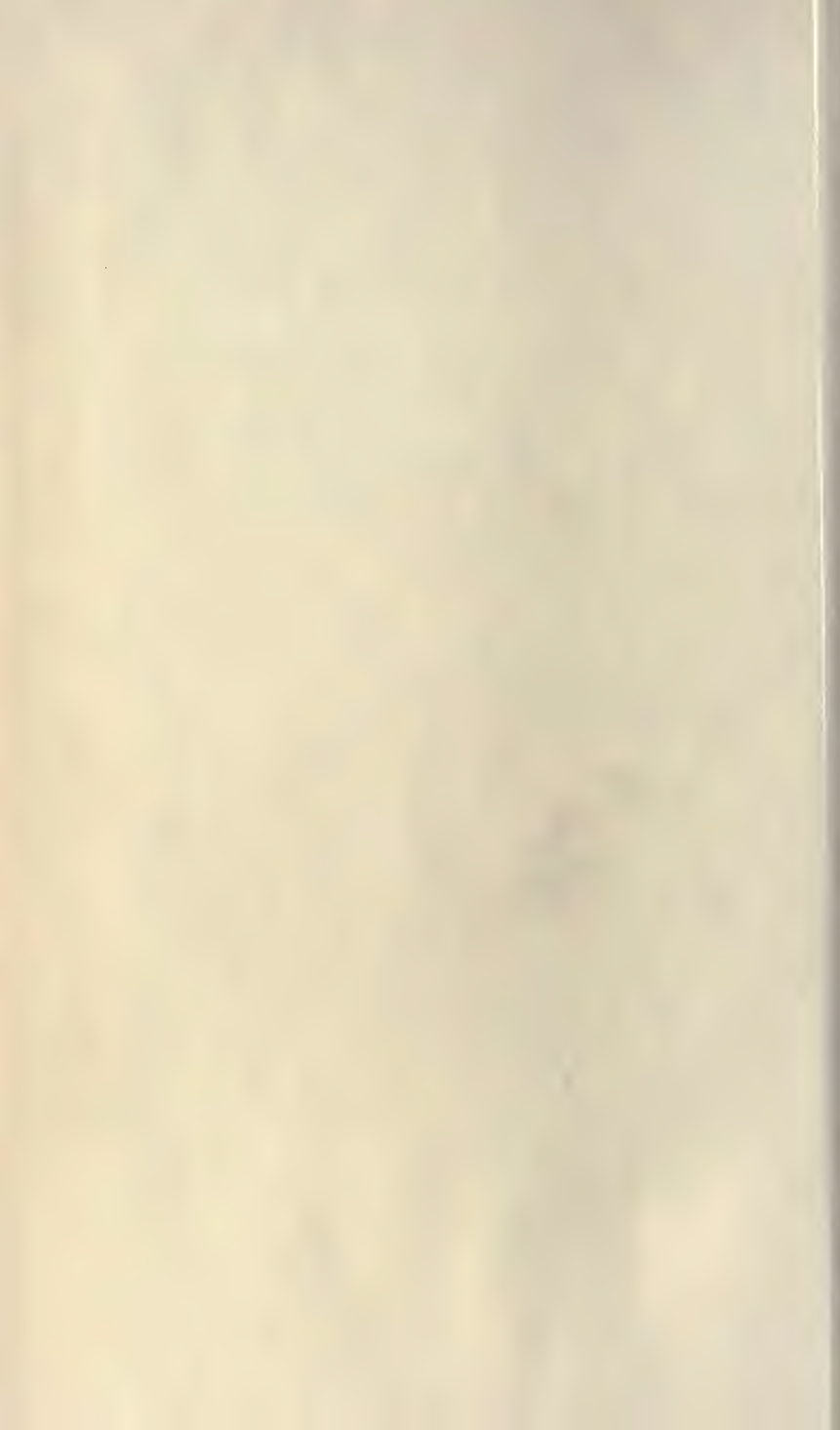
Artabani summam ubique gloriam factum hoc peperit: eidem protinus
 magnam auri vim dedit Areobindi uxor Preiecta, et cum omnis Africae
 Magisterium militare ipsi Imperator mandasset, haud multo post pe-
 tenti ut redire Byzantium liceret, annuit. Revocato Artabane, Ioannem,
 Pappi fratrem, militum per Africam Magistrum creavit, ei nullo consorte
 addito. Hic Ioannes, ut Africam attigit, statim inito cum Antala ac
 Mauris Byzacenis proelio victor multos occidit, et recepta ad unum omnia
 Salomonis signa Imperatori misit, quae illi Barbari, cum extinctus est
 Salomon, reportaverant: reliquos longissime ab Imperii Rom. finibus ab-
 egit. Post, iterum Lebanthae e Tripolitanis partibus magno cum exer-
 citu profecti, ingressique Byzacium, copiis Antalae se adiunxerunt. Qui-
 bus Ioannes cum occurrisset, discessit acie victus, et suorum desideratis
 quam plurimis, fuga recepit se Laribum. Hinc hostes loca omnia Car-
 thaginem usque incursantes, magnam in Afros obvios crudelitatem exer-
 cuere. Aliquanto post Ioannes, militibus, qui cladem evaserant, congre-
 gatis, ac Mauris, qui Cutzinae parebant, aliisque in societatem allectis,

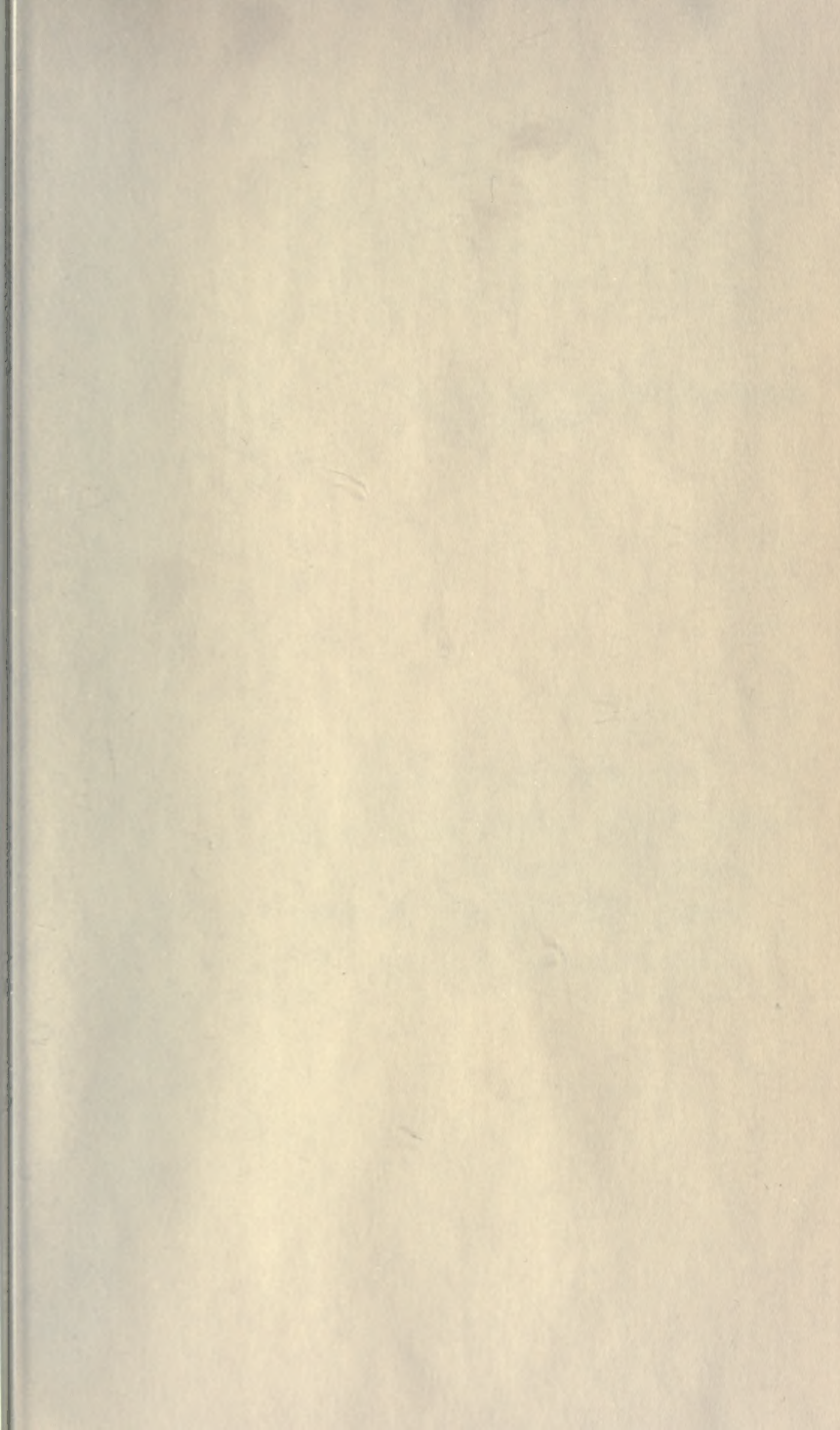
Η 164 ἀμφὶ Κουτζίναν ἐς ξυμμαχίαν ἐπαγαγόμενος τοῖς πολεμίοις ἐς χει-
ρας ἦλθε καὶ αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδόξου ἐτρέψατο. Ῥωμαῖοί τε
αὐτοῖς φεύγουσι κόσμῳ οὐδενὶ ἐπισπόμενοι μοῖραν μὲν αὐτῶν πολ-
λὴν ἔκτεινον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς τῆς Λιβύης τὰς ἐσχατιὰς διέφυγον.
οὕτω τε Λιβύων τοῖς περιγενομένοις, ὀλίγοις τε καὶ λίαν πτωχοῖς⁵
οὔσιν, ὄψε καὶ μόλις ἡσυχίαν τινὰ ξυνηνέχθη γενέσθαι.

1. ἐπαγαγόμενος] ἐπαγόμενος L.

conflixit cum hostibus, eosque praeter opinionem fudit. Incomposite fu-
gientibus instantes Romani stragem dedere maximam: caeteri ad extre-
mas oras Africae evaserunt. Atque ita Afri, quos belli calamitas reli-
quos fecerat, ad exiguum numerum magnamque egestatem redacti, vix
tandem aliquando respirarunt.

DF
503
C6
v.43

Corpus scriptorum historiae
byzantinae

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
